

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ELs 7695

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

0006428

1794

fixes ~~un~~ main ~~the~~ day

COSTUMEN
E N D E
W E T T E N
D E R
STADT GENDT,

*Gedecreteert by de GRAVEN en GRAVINNEN
van Vlaenderen,*

M E T D E
CONCESSIEN CAROLINE,
DECRETEN, REGLEMENTEN
E N D E
ORDONNANTIEN POLITIQUE,

MITS G A D E R S

Verscheyde **INTERPRETATIEN** daer op gevolgt, elk
in 't besonder aengewesen by de Artikelen daer toe
betreckelyck,

VERRYCKT MET DE NOTULEN
V A N

Mre. LAUREYNS VANDEN HANE

Advocaet van den Raede in Vlaenderen,

Met eene **GENERALE TAFEL** der **MATERIEN**
in dese Costumen begrepen, merckelyck vermeerdert,
ende van alle obmissien en fauten verbeteret.

T W E E D E N D R U C K ,

Nog vermeerdert.

T O T G E N D T ,

By **PETRUS DE GOESIN**, Drucker van Haere Majesteit
voor het Graeffchap van Vlaenderen. 1779.

EDELE, WEIRDE, WYSE EN
VOORSIENIGE HEEREN,
MYN HEEREN HOOG-BAIL-
LIU, SCHEPENEN ENDE
RAEDEN DER STAD GENDT.

H O O G - B A I L L I U,
m^rHer PHILIPPE MATHIEU FERDINAND
BURG-GRAVE VILAIN XIIL

SCHEPENEN VANDER KEURE.

m^rHer CHARLES ADRIAEN BARON LE BALLY
DE MARLOP, *Voorschepenen.*

Jor. AMANDUS BENEDICTUS SCHOORMAN.

m^rHer PIETER LOUIS BURG-GRAVE VANDER
VARENT.

Jor. PETRUS JOANNES BORLUUT, *Heere van
Noortdonck.*

Jor. ANTHONE MARIN DE LA MOTTE, *Heere
van Fresignies.*

Jor. CORNELIS CARPENTIER.

Jor. GEORGE ADOLF D'OLISY, *Heere van Notax.*

Jor. FERDINANDUS VAN HOOBROUCK, *Heere
van Axelwalle.*

Jor. HIERONYMUS JOSEPHUS D'HANE, *Heere
van Tervarent.*

Jor. FRANCISCUS GUILLIELMUS ODEMAER.

Jor. JAN BAPTISTE SCHAUTHEET.

d^rHeer JAN BAPTISTE RYNGAUT.

d^rHeer ADRIAEN JACQUES GOETHALS.

P E N S I O N A R I S S E N .

Jor. PIETER FRANÇOIS PYCKE, *Heere van
Idegem.*

d^rHeer ende M^re. LIVINUS CORTHALS.

d^rHeer ende M^re. CHARLES FRANÇOIS JAC-
QUES VANDER WEEDEN.

d^rHeer ende M^re. PIETER THEODOR DE
MEYERE.

S E C R E T A R I S S E N.

d'Heer ende Mrs. GUILIAUME HYACINTHE
GOBERT.

d'Heer ende Mrs. CAROLUS GOETHALS.

Jor. AMBROSIUS ROOMAN.

Jor. PETRUS GEORGIUS VAN ALSTEIN.

O N D E R - B A I L L I U ,

m'Her PHILIPPE JEAN MAURICE GRAVE DE
HEEMS, *Heere der Prochie ende Heerelyckbede
van Severen, vander Meersch geseyd ter Vaelt,
Laeken, Puygem, Hoetsfeele, &c.*

S C H E P E N E N V A N G E D E E L E .

m'Her CHARLES JOSEPH GRAVE VAN LICH-
TERVELDE, *Heere van Laetbem.*

Jor. JAN RODRIGUEZ D'EVORA Y VEGA,
Heere van Moortfeele.

Jor. FREDERIC DE VAERNEWYCK, *Heere van
Bellegem.*

Jor. PIËTER FRANÇOIS DU BOIS, (dit) VAN
DEN BOSSCHE, *Heere van Wegbewalle L. I. R.*

Jor. JACQUES JOSEPH DOMINICQ ENGEL.

m'Her FRANÇOIS BERNARD LE JEUNE, *d'Al-
legeersbecque.*

Jor. CHARLES REYVAERT DE POTTERIE,
L. I. R.

Jor. JEAN FRANÇOIS JOSEPH SCHOORMAN,
L. I. R.

m'Her CHARLES DESIRE' BURG-GRAVE VAN
NIEULANT, *L. I. R.*

d'Heer ende Mrs. JACQUES THEODOR VAN
HULTHEM, *L. I. R.*

d'Heer ende Mrs. CHARLES FRANÇOIS EMA-
NUEL VANDER BEKE, *L. I. R.*

d'Heer JEAN BAPTISTE DE KEERLE.

d'Heer JEAN CHARLES AUDENROGGE.

P E N S I O N A R I S .

d'Heer ende Mrs. ANTHONE FRANÇOIS VAN
YPERSEELE.

S E C R E T A R I S S E N .

Jor. JEAN BAPTISTE PAPEJANS.

Jor. GEORGE ANTHONE KERVYN.

Jor. STEPHANUS MAELCAMP.

d'Heer ende Mre. JEAN MOREL.

d'Heer ende Mre. JACOBUS FRANCISCUS VAN
YPERSEELE.

O N T F A N G E R S.

Jor. EMANUEL CHARLES VAN HOOBROUCK,

Heere van Asper en Singhem, TRESORIER.

d'Heer LOUIS TKINT, VAN DE WERCKEN.

d'Heer JOSEPH BERNARD BLOMME, VAND'ISSUE.

EDELE, WEIRDE, WYSE ENDE
VOORSIENIGE HEEREN,

Nuwelyks hadde ik in het
licht gegeven den vyfden Plac-
caert-boek van Vlaenderen, (aen den
welken de Hooge en Mogende Heeren
van onsen Koninglyken Raede ge-
weirdigt hebben hunne bescherminge te
verleenen, toelaetende dit Werk aen hun-
ne Hooge-Mogentheyd toe-te-eigenen,

als weskende de eerste ende algemeene
Rechters van dese Provincie ende be-
waerders der Wetten die het selve in
sig besluyt) ofte vele inwaerders van
het gemeene-best deser Stadt hebben
my aengeport om te herdrukken ons
eygen Recht ofte Costumen van dese
Stadt, de welke certyds met alle de
Vlaemsche Rechten seer loffelyk ver-
samelt heeft den seer geleerden Heer
LUDWYK VAN DER HAEG Advocaat
in den Provinciaelen Raede van Vlaen-
deren, ende daer by gevogt sijn al-
derproeflykste Bemerkingen: nochtan
wengesien die selve Werk der generaelen
Costumen om sijn schaersheyt tot soo
hoogen prys begon te klimmen, dat
weynige, zelfs aen die het seer noodig
was, daer toe konden geraken, oordeel-
den sy, dat het seer oorboorig soude

zyn, waer't dat onse Coftumen met de
felve Bemerkingen van den voornoemden
Geloerden Heer verrykt ende afgefon-
dert van de vreemde Rechten, in een be-
quaemer formaet gedrukt tot het gerief
van een ider der inwoonderen dezer Stads
foude gemeen gemaakt worden.

Tot dien eynde hebbe ik met alle
neerfzigheyt trachten op te zoeken alle
bekomelyke Decreten, Edicten, Ordon-
nantien ende Reglementen, de welke fe-
der den Druk van het jaer 1676. zyn
uytgekomen, ende die te plaatfen op de
aldergemakkelykfte wyfe tot het ver-
faen der Artikelen.

Daerom, op dat het gemeen voor-
del, het welk ik uyt defen Druk ver-
hoop ende befonderlyk voor-hebbe, te fe-
kerder mag voortkomen, hebbe ik geen
krachtiger middel gevonden als my te

keeren tot U-E. Edele, Weerde, Wyre
en Voorzetsels Heeren, verfoekende
ootmoedelyk U-EE. zeer magtige bescher-
minge tot het uytgeven van desen Druk ;
op dat Gy-lieden als houdende dese eerste
der afgezonderde Rechts-banken van het
Graeffschap van Vlaenderen, als zynde
de naefte verdedigers ende bewaerders
der Rechten, die dese Costumen behelfen,
door U-EE. Kragdaedig voorbeelste
U-EE. onderhoorig volk, d'inwoonders
van dese Hoofst-aadt altyt aenmoedigt
tot het betrachten van volkomen kenniffe
der Wetten die in dit Werk worden
begrepon.

Sekerlyk van dese kenniffe is afhan-
gende allen het geluk des volks: want
gelyk geene gemeente beftaen kan, ten
zy door den bande van goede Wetten
te famen verroegt zynde, alfoo zullen

de Wetten weynig baeten , hoe wyfelyk
die ook van den Wet-gever mogten ge-
felt zyn , ten zy dat-fe door eene rob-
maakte kenniffe in de gemoederen der On-
derdaenen diep worden ingedrukt.

Seer moeyelyk , ja dikwils te ver-
gefs zal den Weikouder den uytvoer
der Wetten praemen , is't dat de felve
niet genoegfaem geweten zyn , alfoo
ons de ondervindinge maer al te veel
en leert , dat zelfs tegen die Wetten ,
de welke de kennelykfte zyn , dageelyks
vele misbruyken voorvallen.

Deze misbruyken , is't by aldien door
de broosheyt der menfchelyke natuur niet
teenemael kunnen belet worden , door de-
fen Druk nogtans is het te verhopan dat
de goetwillige de kenniffe der Wetten be-
komende de felve uyt geene onwetentheys
cullen overtreden.

Gedooft dan, Edele, Weirde, Wy-
se, en Voorsienige Heeren, dat dit
Werk het welk door sig selve U-EE.
verdedinge vereyft, voor soo veel als
het door myne nieuwe versaelinge ver-
meerdert is, in dit formaet te voorschyn
mag komen; mynen aerbeydt soo van
versaelinge als van nauwkeurigheyt,
ende netheyt van den Druk, zal my
aldus genoegsaem geloont zyn, in welk
vast betrouwen, hebbe d'Eere van te zyn
met het uytterste respect,

EDELE, WEIRDE, WYSE ENDE
VOORSIENIGE HEEREN,

U-EE. Ootmoedigsten en Onderdae-
nigsten Dienaer

P. F. DE GOESIN,

Drucker van Haere Majesteit.

TAFEL DER RUBRIKEN.

PRIMA PARS.

*Aengaende de materie van Justitie, Jurisdicdien ende
Proceduren van Wetten ende rechten.*

R UBRICA I. Van Justitie ende Jurisdictie, Beleden ende Proceduren van diere, soo wel voor Schepenen van de Hooge Banck, die men noemt vander Keure, als Neder-Banck die men noemt van Gedeele.	pag. 1
RUBRICA II. Van smalle Wetten ende Officien.	33
RUBRICA III. Van particuliere Justitie ende Jurisdiccie van Schepenen van Gedeele.	39
RUBRICA IV. Van Arresten ende Cautie oft Borchtocht voor wettelycke kosten.	45
RUBRICA V. Van de Poorterye, en desselfs Interpretation.	52
RUBRICA VI. Van Actien Hypothecaire ende Landheerschappen.	53
RUBRICA VII. Van Executien van Sententien, Wetelickheden ende Condemnatien.	65
RUBRICA VIII. Van Purgevan Huysen ofte Erfve.	73
RUBRICA IX. Van Afwinninge, Keers-berringe ende Decreten.	77
RUBRICA X. Van Executie van dragelicke ende roerlicke Panden.	86
RUBRICA XI. Van Crimen ende Delicten, oock van Injurien ende Klachten.	91

SECUNDA PARS.

Aengaende de materie van Contracten.

RUBRICA XII. Van Giften tusschen levende met de warm-handt.	110
RUBRICA XIII. Van huringe van Huysen, ofte Erfve, mitsgaders van Werck-lieden.	124
RUBRICA XIV. Van Verkoopinge ende Koopmanschappen.	134
RUBRICA XV. Van Renten, ende oock van ongeoorlofde Contracten ende Financien.	139
RUBRICA XVI. Van Naerhede ende Preferentie.	147
RUBRICA XVII. Van Borge ende Borchtocht.	157
RUBRICA XVIII. Van de servituten ende gebuerlicke Rechten, met d'Interpretation.	162
RUBRICA XIX. Van Prescriptie ende Possessie.	176

ii *Aenwysinge der nieuwe stukken.*

T E R T I A P A R S.

Aengaende de materie van Huwelick, ende dat daer af dependeert.

RUBRICA XX. Van den Staet ende Conditie van gehuwde Lieden ende haer Gemeenschap. 181

RUBRICA XXI. Van de macht van Vader ende Moeder op haerlieder Kinderen, ende hoe die haer selfs worden, met d'Interpretatie. 207

RUBRICA XXII. Van Voogdyen, ende hoe men daer af ontlagen wort, met d'Interpretatie. 215

RUBRICA XXIII. Van overjarige gebelde Weesen. 235

Q U A R T A P A R S.

Aengaende de materie van Successie, ende dat danof dependeert.

RUBRICA XXIV. Van de Poorterlicke Sterf-huyfen der Stede van Gendt, recht ende berecht van dien. 244

RUBRICA XXV. Van den Sterf-huyse van Man ofte Wyf, mitsgaders Bylevinge, ende andere Rechten hunlieden competerende tegen d'Hoirs. 274

RUBRICA XXVI. Van Successien ende Hoiryen. 320

RUBRICA XXVII. Van Inbringen ofte Collatie in Sterf-huyfen. 347

RUBRICA XXVIII. Van Testamenten ende uytterste willen, Legaten ende andere Giften naer de doot. 359

A E N W Y S I N G E N

Van verscheyde Interpretatien, Concessien Caroline, Decreten, Edicten, Ordonnantien ende Reglementen achter de Costumen te bevinden.

Interpretatie van den 8. Mey 1670., nopende de Pandingen. pag. 379

Reglement ende Ordonnantie van den 8. January 1671., nopende de Tusschen-wegen, repareren van Calfyden ende andere materien. 382

Copie van het Resultat van de Collatie gehouden, den 23. Mey 1671. 388

Decreet van den 28. September 1715., raeckende het bouwen van Huyfen. 390

Interpretatie van den 28. July 1661., waer by verklaert is dat het 20. Art. van de 20. Rubr. der Costumen van Gendt niet en kan beletten, dat het gedisponeerde by het 26. ende 27. Artikelen van't Eeuwig Edict van den jaere 1611., plaetse grypen in een Poorterlyck Sterf-

Aenwysinge der nieuwe stukken. ii

- huys, raeckende de Douarien tusschen personen hun
begeven hebbende ten tweeden Huwelick 397
- Mte van den Privéén Raede van den 9. October 1641.,
daer by aen den Auditeur van Oost-Vlaenderen pro-
visionelyck geinterdiceert is kennisse te nemen van
Sterf-huysen van de overledene Poorters, geweest
zynde in Militairen Dienst. 399
- Interpretatie van den 15. December 1611. op het 29.
Art. van de 25. Rubr., het 19. Art. van de 26.
Rubr., ende 3. Art. van de 28. Rubr. 403
- Decreet van den 19. Mey 1668., nopende den Koopfschat
van geconquesteerde Leenen, mitsgaders Renten be-
set by forme van staenden Seker. 412
- Decreet van den 19. July 1669., nopende de tacite Hy-
potheque de Weesen competerende. 417
- Decreet van den 22. April 1673., raeckende het maec-
ken van Staeten van Goede, al-eer men komen mag
ten tweeden Huwelyck. 422
- Naerder Decreet van den 16. Mey 1673. op 't selve
subjeet. 424
- Decreet van den 7. Augusti 1673., nopende de Boomen
ende Haut staende op de Leenen gehouden van den
Leen-hove van Dendermonde. 425
- Resolutie van Schepenen vander Keure van den 17.
April 1747., behelsende eene Regulative nopende het
dienen van Proceduren. 428
- Decreet van den 2. November 1750., daer by aen het
Magistraet van Gendt toegelaeten wort kennisse te ne-
men van Delicten in vangenisse begaen, ter reserve
van de gone bedreven door den Cipier ende andere
Officieren van de Majesteit. 429
- Decreet van den 3. October 1753., verklaerende dat de
Wyn-meters ende Wyn-seggers gehouden worden
voor Poorters. 430
- Resolutie van den 15. February 1764. van Schepenen
vander Keure, van voortaan voor het stellen van Pro-
ceduren behoorelyck gedient, in kosten niet meer
te passeren als acht stuyvers ten blade. ibid.
- Concessie Caroline van den 30. April 1540. in het
Vlaems. 432
- Item de selve in het Frans met Notulen van Recht ende
Pratyque. 456
- Ampliatie van den 31. Mey 1559. van den 20. Art. der

- IV** *Aenwysinge der nieuwe stukken.*
 gemelde Caroline, nopende de Verpachtinge van de
 Assysen en andere goederen der Stadt Gendt. 473
 Interpretatie van den 2. Maerte 1595. op het 22. Art.
 nopende het stellen van de afgestorven Schepenen
 van Gedeele. 475
 Moderatie van den 15. December 1540., nopende de
 confiscatie van Goede, danof mentie gemaectt wort
 in het 36. Art. van de selve Caroline. 485
 Decreet van den 6. September 1762. verklaerende, hoe
 jegens de criminele fugitive Poorters van Gendt ge-
 procedeert moet worden. 487
 Ordonnantie ende Declaratie van den 8. Maerte 1551.,
 dat de Poorters van Gendt, woonende buyten de
 selve Stadt, voor de Weth niet te Rechte te staen,
 ten zy aldaer gevonden wordende; nemaer dat de
 selve te rechte staen in de Plaetse van hunlieden re-
 sidentie, ende voor den Licutenant Civil, &c. 498
 Tafel der Materien van de voornoemde Caroline. 514

A E N W Y S I N G E

*Van diverse Ordonnantien, Voorgeboden ende Regle-
 menten staende achter de Concessie Caroline.*

- O** Rdonnantie van den 24. April 1542. op 't fait van
 de Visscherye, onderhoudt ende bewaeren der
 Rivieren binnen de Stadt Gendt, genoemd de Half-
 maertsche Keure. 521
 Ordonnantie van den 2. Maerte 1551., op de verkoo-
 pinge ende belastinge van Vry Huys ende Erfve. 527
 Ordonnantie van den 20. Juny 1656., nopende de aven-
 tureuse Contracten ende Verbanden op Huwelyck,
 Doodt, Versterfte ofte Voyage. 529
 Voorgebodt van den 12. July 1605., nopende d'Ad-
 ministratie van Weesen, ende Rekeninge van hun-
 lieden Goederen. 530
 Ordonnantie van den 11. Mey 1644., op 't beleedt van
 de Proceffen. 534
 Ordonnantie van den 15. January 1655. op 't selve sub-
 ject. 541
 Provisioneel Reglement van den 26. Maerte 1667., no-
 pende de Directie van de Justitie ende Proceffen voor
 Schepenen van Gedeele. 542
 Ordon. ende Reglem. van den 29. Maerte 1667. nopende
 d'Inninge van het Rapport ofte Consultatie-gelt, mits-

Aenwysinge der nieuwe stukken.

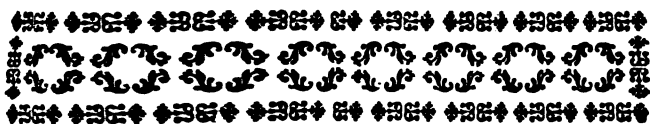
- gaders** het distribueren van Processen. 548 en 554
- Ordonnantie** van den 19. July 1575. op het beleeden van Processen, soo voor Hal-heeren, als voor Vinderen van de vier principale Prochien, beede de Vleeschhuysen, Visch-merct, ende andere Subalterne ofte smalle Wetten, mitsgaders oock de Kosten, Loon ende Sallaris van de voorseyde Vinderen, Baillius, Klercken ende Procureurs aldaer postulerende. 556
- Ordonnantie ende Reglement** van den 24. July 1666. op 't fait ende onderhouden van de Policie-kamer. 571
- Reglement** van den 10. December 1672. tot beter Directie van de Policie-middelen ende inkomen van de Stadt. 575
- Interpretatie** van den 27. April 1673. op het 6. Art. van het 3. Cap.; ende het 12. Art. van het 4. Cap. van het gemelde Reglement. 600
- Ordon.** van den 3. Febr. 1484., ende 29. Decemb. 1604. op het onderhouden van den Stapel. 601 en 612
- Appointement** van den 20. December 1533. tusschen die van Gendt ende Douay op 't fait van 't Koorn. 616
- Naerder Ordonnantie** van den 18. April 1674., nopen- de den Stapel. 626
- Decreet** van den 15. Mey 1728., nopen- de het maecken van Staet van Goede ten aensien van minderjaerige geëmancipeerde. 630
- Reglement** van den 6. November 1734. 631
- Decreet** van den 5. Augusti 1683. 672
- Décret** du 2. juillet 1768. portant défense aux Echevins, Pensionnaires &c. de la Ville de Gand, d'aviser, consulter, écrire ou patrociner directement ou indirectement, verbalement ou par écrit pour des personnes qui sont ou pourroient être justiciables pardevant leurs corps, ou par lesquelles ils pourroient être Avocats consultans *pro judice*. 675
- Décret** du 25. Novembre 1769. pour ceux qui sont sous la Jurisdiction Militaire. 676
- Ordonnance** du 18. Août 1773. concernant la collation des places de Clercs aux portes de la Ville de Gand. 677
- Ordonnantie** van den 19. February 1778., raeckende de Taverniers, Tappers ende Zaet-houders, van niet te laeten spelen op eenige Instrumenten, mitsgaders te laeten danffen eenige Jongheden, &c. 679

PHILIPS, by der Gratie Godts, Coninck van Castiliaen, van Leon, van Arragon, van Navarre; van Napels, van Sicilien, van Majorque, van Sardaigne, van de Eylanden van Indien ende vaste Landen der Zee Oceane, Arts-hertoge van Oostenryk, Hertoge van Burgundien, van Lotheryck, van Brabant, van Limburch, van Luxemburch, van Geldre ende van Milanen, Grave van Habsburch, van Vlaenderen, van Arthois, van Burgundien, Pals-grave, ende van Henegouwe, van Mollant, van Zeelandt, van Namen, ende van Zuphen, Prince van Swave, Marckgrave des Heylichs Ryckx, Heere van Vries-landt, van Salins, van Mechelen, van de Stadt, Stede ende Lande van Utrecht, Over-yssel ende Groeninge, ende Dominateur in Asien ende Afriken.

Alle de gone die dese tegenwoordige zullen sien saluyt. Alsoo wylen hooch-loffelicker memorien, die Keyser onsen Heere ende Vader (begeerende ordre ende regel te stellen op de Costumen ende Usantien van dese onse Nederlanden, ende te versien tegen de groote kosten, die hier dagelicks gebeuren ende gedaen worden om de selve Costumen ende Usantien te verifiersien, ende te betoogen: die te meer stonden bevonden waren, niet alleenlick d'een den anderen contrarierende; maer oock onredelick ende sonder eenich fondament van rechte) over menige jaren alle syne Vassalen, Steden ende Wetten gelast by geschrifte te stellen alle haer-lieder Usantien ende Costumen, ende die Syne MAJESTEYT over te brengen, om gesien, gevisiteert ende gedecreteert te worden, indien die bevonden worden deuchdelick te wesen, ende sulcx dat sy voor Costumen behoorden onderhouden te zyn, 't welck by diversche Vassallen, Schepenen ende Wetten gedaen is geweest, ende namentlick by onse lieve ende wel beminde die Hooch-Bailliu ende Schepenen van beede de Bancken onser Stede van Gendt, die diversche Cohieren over-gesonden hebben met eenige stucken daer toe dienende, versoekende seer voormoedelick dat ons soude believen alle de Costumen in de voorsheyde Cohieren begrepen te decreteren, ende ordineren de selve binnen onse voorsheyde Steden van Gendt ende Schependom van diere, voort-an onderhouden ende achtervolgt te worden.

DOEN TE WETEN, dat de saken voorschreven over-gemerckt hebbende, by onse lieve ende getrouwe die President ende Luyden van onse Cameren van den Raedt in Vlaenderen, wel ende in 't lange doen visiteren alle de voorsheyde Cohieren met de geëxhibeerde stucken daer bygevoegt, ende 't besoigneerde van sekere Commissarissen van Syn KEYSERLICHE MAJESTEYT daer op gebeurt, ende op alles gehadt haer-lieder advys, ende genegen wesende ter bede ende begeerte van de voorsheyde Hooch-Bailliu ende Schepenen van beede de Bancken onser voornomde Stede van Gendt supplianten, hebben by deliberatie van onse seer lieve ende getrouwe, die Hooft President ende Luyden van onsen Secreten-Raedt (die oock t'onser Ordonnantie alle de voorsheyde Cohieren ende stucken over-sien ende gevisiteert hebben) uyt onse gerechte wetentheyt, autoriteyt ende volle ende Princelicke macht, gedeclareert, geordonneert ende gestatueert, declareren, ordonneren ende statueren by desen, dat men van nu voort-an in onse voorsheyde Stede van Gendt ende Schependom van dien, voor Costume ende Usantie onderhouden zal 't gone hier naer volgt.

COSTUMEN

C O S T U M E N DER STEDE VAN G E N D T.

R U B R I C A I.

*Van Justitie ende Jurisdicctie, Beleeeden ende Proce-
duren van diere, soo wel voor Schepenen van de
booge-Banck, die men noemt vander Keure, als ne-
der-Banck die men noemt van Gedeele.*

JUSTITIE, JUSTITIA. Præclarissima virtutum est Justitia.
Arif. Ethic. 5. & sine Justitia impossibile est habitari civitatem.
*Idem Polit. 3. & Bejordeau sur Bretagne tit. 1. in princip. ex S. Cy-
priano, ait, Justitia est pax populorum, tutamen patriæ, immunitas
plebis, nutrimentum gentis, & gaudium hominum.*

JURISDICTIE, JURISDICTIO. Generaliter accipitur pro
omni notione, quæ Magistratûs jure competit, vel cognitione,
pronuntiatione, decreto in quacumque causa, five sit Civilis,
five Criminalis. *Argent. ad Consuet. Britan. tit. 1. ad Rubr.*

A R T I K E L I.

 Oog-Bailliu, Onder-Bailliu ende Schepe-
nen van beede de Bancken der voorseyde
Stede, reguleren hunlieden in 't beleeedt van
Justitie ende Policie naer 't uytwyfen van
de Concessie by de Keyserlycke Majesteyt
aen de selve Stede verleent, den lesten April 1540. met
de Moderation ende Ordonnantie daer naer gevolgt.

**HOOG-BAILLIU, ONDER-BAILLIU, ENDE SCHEPENEN,
SUMMUS PRÆTOR, SUB-PRÆTOR, ET SCABINI.**
De officiis & muneribus Prætorum, Consulium, aliorumque Rei-
pub. Rectorum & Administratorum, de Jure Romano, vide ff.
*lib. 1. tit. 9. & seqq. lib. 50. tit. 2. & seqq. & Cod. lib. 1. tit. 26.
& seqq. & lib. 10. tit. 31. & seqq. & aliqua lib. 12. tit. 1. & seqq.*
HOOG-BAILLIU. De summo Præторе. *Antb. Sander. Gandavensf.*

Λ

2 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. I.

rer. lib. 2. cap. 1. ita loquitur. *Amplum apud Gandavenses, & dignitatis eximia munus est magni Prætoris.* vide plura in not. *bâc Rub. art. 6.* & aliis locis infra, nec non Constitutionem vulgò, Concessionem Carolinam *art. 17. 24.* & aliis, latè *Marchant. Flander. descript. lib. 1. tit. de Baillivis fol. mibi 151. & seq. & Sand. Gandavens. rer. lib. 2. d. cap. 2.* Ubi catalogum Prætorum habet.

ONDER-BAILLIU. SECUNDUS PRÆTOR constituitur à Principe sicut & primus, ita ut Principis vicarii, & viva illius quodammodo simulacra sint. Uterque tamquam actor publicus prosequitur delicta & disciplinam publicam, alter alterum prævenit, de quo tamen lis pendet. Plura de illorum munere passim in hac Consuetudine, & *Carolin. art. 14. 15. 37. & seqq. art. 45. & 61.*

SCHEPENEN, SCABINI, de Magistratu Gandensi *Antb. Sander. Gandavens. rer. lib. 2. cap. 1.* & totius Flandriæ Magistratibus Constitutionem Mariæ Comitissæ *Flandria 11. Febr. 1476.* plura in not. ad *Concessionem Carolinam art. 1. & 2.*

Ibidem. An ad Consulatatum vel Magistratum assumi expediat eos, qui antea in Civitate officio sancti non fuerint. vid. not. ad *Concessionem Carolinam art. 2.*

Ibidem. De verbo SCHEPENEN. vid. *Carolinam art. 2.*

BANCKEN. Sedere debet Iudex pro tribunali, quando proferitur Jus, dicit *Novell. 82. cap. 3. ibi. Sedebunt autem Iudices.* Hinc sententia lata per judicem non sedentem pro tribunali, est nulla. *Bart. in l. Cod. de sentent. ex Brevic. recitand. Roland. à Valle vol. 1. consil. 41. n. 14. & de hoc est textus expressus in cap. fin. de sentent. & re judicat. in 6. ibi. Sententia, quam scriptam edi à iudice litigatorius non recitari: vel quam ab ipso stando non sedendo, proferri contingit: nullius penitus est momenti.*

Ibidem. Gloss. d. cap. fin. ad verb. sedendo. ita loquitur. *Sedere enim debent iudices, non solum cum definitive pronunciant, sed etiam cum res, qua agitur, plenam cognitionem desiderat.* Plus infra ibi. *Anima enim sedendo fit prudentior.* Seu ut alii loquuntur: Anima sedens, anima sapiens. Plura apud *Menoch. de Arbitrar. jud. lib. 1. quæst. 61. per tot.*

Ibidem. Besold. in suo thesaur. pract. litt. B. n. 10. ibi. Scabinatus & Scabini, à stamno sunt quasi dicti.

Ibidem. De sede Prætoria seu domo Senatorum utriusque Subsellii, & quorum Consulium auspiciis cœpta est extrui, quorum aucta ac demùm perfecta. Pulchrè *Sander. Gandavens. rer. lib. 2. cap. 4.* cujus verba recitantur in not. ad *Carolinam art. 67.*

STEDE. Hujus Civitatis Gandensis elogium apud *Sander. Gandavens. rer. lib. 1. cap. 2. inter alia.* *Erasmi epistol. ad Utenbovinum. ibi. Suspicio in Gandensi Urbe amplitudinem, populo industriam, Clero majestatem, in historia res gestas, etiam, si ab æquo iudice constentur, quibusvis veterum conferendas.* Et *Iusti Lipsii. ibi. Dii! quam, quantam, qualemque Urbem! in qua orbem video, & in orbe miraculum.*

JUSTITIE ENDE JURISDICTIE, JUSTITIA ET JURIS-DICTIO moribus confunduntur. *Nicol. Burgund. nostri fori decus, ad Consuetudines Flandria. tract. 9. n. 28.*

In Jurisdictionum pelago omnis Jurista naufragium facit, uti loquitur *Heringius tract. de molendinis quæst. 9. n. 77. ad id citans Alciatum.*

interim de Justitiæ & Jurisdictionis materiâ & gradibus, conside Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 446. gloss. 2. n. 3. & seqq. Bacquet traité. des droicts de Justice chap. 2. per totum, Despeissier tom. 3. des Droicts Seigneuriaux tit. 5. des Justices hautes, &c. fol. 111. & seqq. usque 228. Le Grand sur Troyes art. 121. glossâ unice per totum, Berlich. part. 1. conclus. 1. & seqq. Zypæ. notis. Jur. Belgic. lib. 2. tit. de Jurisdiction. n. 1.

Ibidem. Justitiam intellige civilem, quæ omnes virtutes complectitur. Ad quam præstantes Philosophi omnem legislationem atque aded facultatem civilem retulerunt. Magistratus in judiciis velut in sacro quodam Templo versantes hanc colunt, huic tantum Deæ sacra faciunt, reddendo unicuique quod suum est, penis pecuniariis, & capitalibus delicto coercendo, l. 1. f. de Justitiæ & Jure. Hinc Justitiam, cum leges suas componeret, inquit, se proprium, & sacratissimum Templum Justitiæ componere, l. 1. §. quocumque. C. de vet. jur. enac. In his explicandis cum jurisdictionem exerceant judices, ided hæc dictio (Justitiæ) in Flandria, communi & forensi vocabulo pro jurisdictione usurpatur, & mores Principum autoritate perscripti, cum de jurisdictione quicquam caverunt, id sub Justitiæ vocabulo expresserunt. Et exemplo divisionis jurisdictionis in merum imperium, mixtum imperium, & jurisdictionem: hæc justitia secta est in altam, mediam & bassam, & de omnimoda jurisdictione sub vocabulo Justitiæ traditur.

POLITIA, POLITIA. Consuetudo nostra non confundit Justitiam cum Politia, & Bacquet traité. des droicts de Justice chap. 27. n. 3. dictat Justitiam nihil habere commune cum Politia: Petrus Aredius rer. judicat. lib. 2. tit. 12. c. 1. à jurisdictione sejungendam esse Politiam, quare ut cura Urbis sejuncta erat Romæ à jurisdictione: illa Edilibus, hæc Prætoribus competeat. plura art. 17. hac Rubrica.

Non una semper Gandavi Reipub. gerundæ forma, sed pro diversitate temporum, ac Principum placitis, diversa Politicæ ratio fuit. Politiam Gandensium sæpè, inquit Jacobus Meyerus lib. Annalium Flandriæ 16. contigit mutari. &c. Antè secula quatuor, & amplius, penes nobiles quasdam Patriciasque Familias, rerum summam fuisse, quasi jure hæreditario ipsis debitam, arbitratu idem Meyerus, nominat eos particulatim; Borlusios videlicet, Bastios, Serfsanderios, Serfsmoniosque. &c.

Ante tempora Balduini Hannoniensis (qui Byzantinus etiam Imperator fuit) ac ipso quoque regnante, hoc est, circa annum Domini M. CC. perpetuis Senatoribus XIII. Resp. gubernabatur. Illorum è numero siquis moriebatur, reliqui XII. alium mox in demortui locum sufficiebant. E Patriciis verò Tribubus perpetuos hos desumptos fuisse certò, inquit Gramaius, mihi persuadèo, & scio numerum subindè minorem fuisse, octonarum nimirum. Undè etiam diplomata quædam annorum MLX. & MCII. vocant, ACHT MANNEN VAN 'T SCHEPENDOM TE GANT cum autem iis temporibus in Senatu ferè semper aliqui ex ante nominatis stirpibus essent, putavit scripsitque penes easdem solas Urbis regimen

4 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. I.*

fuisse *Meyerus*. Anno verò Domini MCCXII. Ferdinandus Comes legem tulit, ut XIII. illi Senatores, qui hæcendū fuerant perpetui, fierent annui, annisque singulis habitis comitiis in feriis D. Laurentii Martyris innovarentur, idque per quaternos Electores sumptos ex quatuor sacris Curiis, seu Parochiis portus (ita Oppidum nominabant) videlicet S. Joannis Baptistæ, D. Jacobi Apostoli, D. Nicolai Episcopi, & S. Michaëlis Archangeli: è Curia scilicet D. Joannis quatuor, è D. Nicolai totidem, è D. Jacobi tres, è S. autem Michaëlis, quæ tum minima sub Scabinatu erat, dumtaxat duos. Verùm anno 1275. Margareta Comes, ac Filius ejus Guido videntes per hunc ordinem Civitatem nimis esse liberam, suâ absolutâ autoritate eum abrogarunt, statueruntque Curatores Reip. tantum xxx. Scabinos puta XIII. Consiliarios XIII. & Ærarios IV. quos in annos singulos pridè Feriarum decollationis D. Joannis Baptistæ innovari volebant: eâ ratione ut xxx. sedentes alios xxx. in locum suum eligerent, Cives omnes Gandenses, ac Socios, seu Fratres omnes Collegii ejus quod Comanorum appellatur, vulgò COMANS-GULDE. Ita *Sander. rer. Gandavens. lib. 2. cap. 1.*

Enumeratio Nobilium Familiarum Gandensium. *Sander. Gandavens. rer. lib. 2. cap. 6.*

CONCESSIE BY DE KEYSERLICKE MAJESTEYT, CON-
CESSIO CÆSAREA, subsequitur Consuetudinem, unâ cum
moderationibus & ordinationibus postea editis.

Ibidem. Simili Constitutione seu Concessione gaudent Cortracenses, Aldenardenses, & Gerardi-montenses, ut videre est retrò eorum Consuetudines.

KEYSERLICKE. IMPERATORIS CAROLI QUINTI,
Comitis Flandriæ, de quo *Daniel Heinsius* Gandensis Poëta meritò cecinit,

*Terrarum domitor, plus quovis Cæsare, Cæsar,
Quem mundo genitum * Ganda superba dedit.*

* Natus Gandavi 1500. Festo S. Mathiæ.

MODERATIEN ENDE ORDONNANTIEN, MODERATIONIBUS ET ORDINATIONIBUS superaddenda venit Regia Constitutio 10. Decemb. 1672. etiam hic retrò impressa.

A R T. I I.

DE Officiers ende Dienaers der Stede van Gendt (de welcke dienende zyn by commissie van den Prince) staen ter cause van haerlieder exploiten ten verſoecke van Partyen gedaen, mitsgaders van haerlieder eygen ſaeken, melusen ende delicten niet gebeurt ter causen van haerlieder Officien, ten berechte van Schepenen van beede de Bancken, elck in 't ſyne: Ende ter causen van haerlieder Officien ende excès van dien, in den Raedt van Vlaenderen.

Nopend.
hun de-
volr en
ſallariſt.
ſter V.
Pl. boek
p. 1149.

Interpretatie ende Ordonnantie van den 7. October 1606. gevolgt op den voorensaenden Art. Raeckende de PRINCELYCKE OFFICIEREN.

Sadite Altesse Sérénissime ce que dessus considéré, & eu sur ce avis de son Conseil de Flandres, & après fait le tout communiquer à ceux de ses Finances, inclinant favorablement à la supplication & requeste dedit du Magistrat de la Ville de Gend, & desirant obvier au mieux, que faire se peut aux inconveniens & desordres susdits, a déclaré & declare par cete, qu'elle ne disposera des offices cy-dessus mentionnez,

que par avis dedit Remonstrants à ce qu'ils soient deservis par gens idoines & qualifiez. Si entend & mande Sadite Altesse que lesdits Officiers ayent à s'acquitter fidelement, de ce que leur sera enchargé par les remonstrants, auxquels aussi elle accorde la connoissance & punition de leurs delicts, jusques à destitution & privation de leurs charges & offices exclusivement. Car tel est nostre plaisir.

Ad hunc articulum vide 1. omnes. *Cod. de offic. Rector. Provinc. & l. 1. & 3. Cod. de sportulis. l. quicumque. Cod. de univers. offic. & apparitor. jud. Aynauti plaidoyé 2. & Argentr. ad Consuet. Britan. art. 15. & art. 28. not. 3. n. 4. & art. 35. not. 2. n. 1. art. 38. not. 1. per totum. Chassan. ad Consuetud. Burgund. Rub. 1. §. 7. verb. simple reconse. n. 35. & seqq. Boer. decis. 9. Cancer. 3. part. 3. cap. 12. per tot. & tom. 1. Edictorum Flandriae fol. 239. art. 11. & fol. 254. art. 28.*

OFFICIERE ENDE DIENAERS BY COMMISSIE VAN DEN PRINCE, OFFICIARII ET MINISTRI PRINCIPIS COMMISSIONE DESERVIENTES. Officiarii Principis sunt numero octo, alii quatuor creantur à Summo Prætorè.

Sicut ab illo & Consule alternis vicibus creantur tredecim Nuncios Cameræ, vulgò SCHEPENEN-BODEN, de quibus infra art. 3.

Ibidem. De officiariorum creatione & destitutione v. not. Rub. 25. art. 20.

OFFICIEN ENDE EXCES, de excessibus officiaril, Executois & similium, *Rebuff. ad Consist. Regias tom. 1. præd. de sentent. execut. art. 7. gloss. 4. n. 1. & seqq. & gloss. 15. n. 1. & seqq. & gloss. 16. n. 2. & seqq. & Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 15. per tot. Chassan. ad Consuetud. Burgund. Rub. 1. §. 7. verb. simple reconse. n. 35. & seqq. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 2. tit. de Jurisdiction. n. 29. Concessio Carolin. art. 52. ubi plura.*

IN DEN RAEDT VAN VLAENDEREN, IN CONCILIO FLANDRIÆ. Concilium Flandriæ sedem hic habet Gandavi, De hoc Flandriæ Concilio *Edict. Flandr. tom. 1. fol. 235. & seqq. & tom. 2. fol. 235. Anthen. Sander. Gandavens. rer. lib. 3. cap. 5. ibi. Primò constitutum fuit Insulis an. 1385. in Februario per Philippum Audacem Burgundia Ducem, &c. Flandria Comitem; per filium verò ejus Joannem Divionensem ab Insulana Urbe Gandavum*

6 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. I.*

translatum fuit, reliqua nihilominus Insulis Cameracensium 1409. in Augusto, confirmatumque per Philippum Joannis filium 1426. Verum cum anno 1449. offensus Gandavensibus Philippus Dux esset, idem Gandavo Concilium in Oppidum Contracense transfudit. Placatus iterum Gandavum Contracae venire jussit ad annum 1456. atque inde Terneramundam. Orto autem inter illum, & Gandavensibus bello, Terneramunda Ipram migrare Senatores; post rursus pace Caverensi pacta, Gandavum, anno videlicet 1463. redire. Anno autem 1579. cum Haerelici in Belgia rebellionem concitassent, jussu Regis Catholici Philippus Secundi Duacum profecti sunt, atque iterum anno 1584. decima septima Septembris Urbe Ganda Regiis Imperiis per Alexandrum Farnesium Parma, & Placentia Ducem Belgicarum ditionum Praerogem, seu Praefectum subditi, pristinis laribus restituti. Hujus itaque Concilii primarios Adsoffores sive Praefides, quos hactenus invenire potui, sequens catalogus declarat. Primus eorum fuit Petrus vanden Zype, Gubernator etiam Insulanus, Duacensis & Orchiacenus. Secuti ordine Petrus à Candouca anno 1407. Simon de Formellis, Gofwinus Selvagijs, Egidius vander Woestine, Adrianus Colin Eques, anno 1465. vocat cum Gramains Andream. Thomas de Plaine, Paulus de Baenst Dominus de Vormstelo 1492. Joannes Sylvagijs post Brabantia Cancellarius. Philippus Wielant Dominus de Landeghem, qui asserente Gramato post etiam privati Concilii Praefes fuit. Vide de eo plura lib. 3. Scriptorum Gandavensium. Richardus Reniger 1509. Nicolaus Utenhovius 1524. Petrus Tayspil 1527. hinc videri fundus 1541. etiam Sanctoris Concilii Praefes fuit. Secutus est illum Ludovicus Helleweghe 1542. ad meliorem vitam abiit 1556. Adrianus vander Burgh. Obiit in Anglicana Legatione 1557. vices ejus interim gerente Jacobo de Blafere. Fuit & Mechliniensis Curia Praefes. Jacobus Martens, extremum vitam diem clausit 1573. in ejus locum venit Guilielmus Pamelius 1596. etiam post Sanctoris Concilii Praefes fuit. Ejus, & aliorum quorundam Praefidum vitam conscripsit Dionysius Haiduyus, habetque eam msc. Vir illustris Emmanuel Sueyrus Eques Lusitanus. Joannes de Blafere, post quem in Hispania existens ad eam dignitatem assumptus fuit Nicolaus Damantius, Brabantia etiam Cancellarius mortuus, quem secutus est Jacobus Bogaert, & illum Joannes Liebartius, postea quoque Mechliniensis Concilii Praefes, vir egregius, & incorruptus. Guilielmus van Coorenhuyse primum Hollandia, post Flandria Consiliarius, ac demum Praefes. Vir fuit aequitatis amans, & justitia, placidis item moribus, ac modestus. Methodum Pandectarum, librum utilem, Juris praesertim prisca studiose, juvenis conglavit. Vide de eo plura lib. 2. Scriptorum Gandavensium. Marcus de Hertoghe Eques, etiamnum superest, vir probus, ac animi rectus, longoque rerum usu exercitatus, & magnis etiam in Rom. meritis clarus. Consiliarii autem erant anno 1624. Viri virtute, & eruditione praestantes, anno 1626. Praefes defuncto antecessore declaratus, Guilielmus Wyts, Screvelius vanden Driel, Joannes de Bloys, Joannes Jacobus de Brabant Eques, Antonius Schoorman, Antonius de Vuldere, Felix Joannes Martin, Joannes Baptista Lautens, Petrus vanden Broucke, Egidius Stalins, Jacobus de Coninck, Alexander de Groote, Franciscus Bosser fisci Curator; quo ad manus Com-

flarii promoti successit Jeremias Pierßenæus jam pridem ab actis Urbis & territorii Iprensis, vir legum cognitione, & politiore litteraturâ clarus. Jacobus van Zeveren Procurator Generalis, Georgius Masseau, & Joannes Jacobûs Scribæ; Michaël de Gomicourt Tabellio sive Notarius Concilii. Judocus de Baenst Quæstor obventilatus. Senatus autem per Joannem Ducem constituti à Joanne Baptista Cromelo Antiquitatum Gandavensium cap. 17. personæ numerantur hæ: Simon Formelius, Jacobus Lichterveldius, Guilielmus Halwyn, Equites, Henricus Goethals, Daniel Alardi dictus Perceval, Jacobus Tenniers, Antonius Wissot, Theodoricus van Royen, Nicolaus du Chesne, Victor Bavedam, Rolandus Moerkercke, Suietus Boyns. Anno autem 1409. non plures quàm quinque fuisse hujus Concilii adfessores lib. 4. cap. 57. Antiquitatum suarum Belgicarum narrat Marcus Varonius; qui hic sequuntur: Magister Daniel Alært, M. Goswinus le Sauvage, M. Egidius vander Woeftine; quibus quatuor adjunxit tum temporis Philippus Dux: qui fuerunt, D. de Moerbeke, M. Simon de Formelis, M. Joannes vander Ketulle, & M. Franciscus van Ghendt, quorum duobus postremis diurna merces erat 12. assam, Simonis viginti, ac Domini de Moerbeke 16. iis videlicet diebus solis, quibus litium, & causarum cognitioni intenderent. Nunc amplioribus, credo, stipendiis militanti, & licet duplo plures numero sint: litibus tamen excutiendis, judicandis (ea nostrorum temporum cum insigni Christiani nominis ignominia ad jurgandum libido est) vix sufficiunt. Jacob. Marchant. in descript. Flandria ad verb. Gandavum. fol. mibi 127. in princp. & latius sit. de Magistratib. fol. 145. & seqq. cujus verba vide in not. ad Carolinam art. 14.

*Ibidem. Idem observatur non tantum in magno Concilio, Christiano. ad Consuetud. Meobito. tit. 1. art. 1. n. 6. & 9. sed etiam in Gallia & aliis locis Papon. lib. 5. tit. 8. art. 2. Cancer. var. resolut. part. 3. cap. 12. n. 103. Auth. Fab. Cod. lib. 7. tit. 20. defin. 49. May. ad Jus Lubecens. lib. 1. tit. 1. art. 2. n. 37. Heig. part. 2. decis. 25. Poek. de jur. sistend. cap. 22. n. 4. Ibi. Judex alius quàm Regis non potest in Apparitores Regios animadvertere: Ità ut quavis judices inferiores sus persequendi, aut ad summum prebendendi hos Apparitores haberent, per d. l. in officiales. oportet tamen eos ad Senatium, qui justam punam infligere posset, transmittere, l. 2. C. de offic. neg. milit. Atqui Guid. Pap. nobilis Gallia practicus non absterilem quæstionem tractans quæst. 328. incip. Serviens. respondit, judicem inferiorem posse punire Servientem Curia, dummodò hoc significet Curia illius superiori. Quæ sententia Guidonis, non tam multum ab his, quæ dida sunt ex Rabusso & Iuberto, discrepat, quàm fortè aliquibus prima facie videtur: Nam si carceri mancipatus, aut aliter detentus sit Apparitor, Judex qui manus in eum iniecit, Senatui hoc quod factum est, significabit, & repensè mittet illic puniendum. Caterum si Senatus non repetat, aut non respondeat, vel aliter dissimulet; correctio inferioris in ejusmodi Apparitorem procedet, teste Chassan. ad Consuet. Burg. des justices & droicts Rub. 1. §. 7. ad verb. l'amende de simple recousse n. 43. vers. Quinta conclus. Tutius est sanè hoc casu eveniente, certum Senatus responsum expedare. plura de his Buer. quæst. 8. **

8 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. I.

* Comme l'abrégé historique, ci-dessus, de l'établissement du Conseil de Flandre, ainsi que de ses différentes Translations d'un endroit à l'autre, n'est pas exact, l'on a jugé à propos de joindre ici la note suivante, extraite par un homme entendu en ces matières des Registres du Conseil, & autres bons Manuscrits.

Année 1385.

Louis de Mâle, Comte de Flandre étant mort l'an 1384, Philippe *le Hardi*, Duc de Bourgogne, qui avoit épousé Marguerite, fille & unique héritière dudit Comte, érigea par lettres-patentes données à Paris le 1. Janvier 1385, un nouveau Tribunal à Lille, pour illec, dit-il dans ces lettres, tenir le Conseil tant de Justice que des Comptes de nos Comtez de Flandres, d'Artois, Nevers & Rethel; de nos Seigneuries & Villes d'Anvers & Malines, y compris Lille, Douay & Orchies.

1405.

Sur les Représentations des Membres à Jean *sans Peur*, fils & héritier du précédent, de vouloir tenir sa Cour & Audience en deçà la Lis, & en langue Thyoise, la Chambre des Comptes & celle de Justice furent séparées; la première resta à Lille, la seconde fut transférée à Audenarde le 18. Août, par lettres-patentes du 1. du même mois.

1407.

Par lettres-patentes du dernier Avril Jean *sans Peur* transféra la Chambre du Conseil, d'Audenarde à Gand.

1440.

Philippe *le Bon*, fils & héritier du précédent, transféra son Conseil à Courtrai, à cause de la Rébellion & des Troubles du Pays.

1441.

La Paix étant faite, le Conseil fut rétabli à Gand.

1446.

D'autres Troubles s'étant élevés, le Conseil fut transporté à Termonde.

1451.

Le Conseil étant trop exposé aux entreprises des Mécontents, fut transféré de Termonde à Ipres.

1463.

Les Troubles étant apaisés, le Conseil fut rétabli à Gand.

1487.

De nouveaux Troubles s'étant élevés à l'occasion de la Tutelle de l'Archiduc Philippe, fils de Maximilien, Roi des Romains, & de Marie, héritière de Bourgogne, morte en 1482, le Conseil fut transféré à Bruges.

1488.

Le Conseil retourna à Gand par un accommodement fait à ce sujet avec Maximilien, pere de l'Archiduc.

1489.

Les Troubles continuant toujours, le Conseil fut transporté à Termonde.

1492.

Et pour la même raison, cette année à Ipres.

1498.

La Paix de Cadzant étant conclue, le Conseil fut derechef rétabli à Gand.

1579.

En conséquence des lettres du Duc de Parme, Gouverneur des Pays-Bas, données à Maestricht le 16. Décembre, à l'occasion des Troubles du Pays, le Conseil fut transféré à Douay sur la fin du même mois.

1588.

Gand s'étant réconciliée avec son Souverain, le Conseil fut rétabli en cette Ville.

1678.

Les François ayant pris la Ville de Gand, une grande partie du Conseil se retira à Bruges.

1679.

La Paix de Nimegue étant faite, les Membres se réunirent, & le Conseil fut rétabli en entier à Gand.

Ordre, & succession des Présidens au Conseil de Flandre, depuis son établissement jusques à ce jour.

1385.

1. Le 1. Janvier 1385. Messire Pierre vanden Zype, Chevalier, Seigneur de Denterghem & Olsene, Docteur ès Loix, Gouverneur de Lille, fut établi Président du Conseil & de la Chambre des Comptes, érigés à Lille par lettres-patentes données à Paris, même date que ci-dessus. Il mourut audit Lille le 1. Février 1404.

1407.

2. Messire Pierre de Cranendonck, dit par les Bourguignons, *Crandonck*, *Crandonc* & *Condorc*, Docteur ès Loix, fut déclaré Président par lettres du dernier Avril. Il abdiqua sa charge par la suite, & passa au service du Duc de Brabant en 1409.

1409.

3. Messire Simon d'Ailli de Fromelles, Seigneur d'Oostkerke, parvint à la Présidence après l'abdication du précédent. Il mourut le 8. Mars 1446. après avoir aussi abdiqué.

1440.

4. Messire Goiffin de Wilde, en François, *Selwagius*, ou *Sauwage*, fut fait Président en 1440. Il mourut en Hollande l'an 1447.

1451.

5. Messire Gilles vande Woestyne succéda au précédent. Il mourut en 146 . . .

1463.

6. Messire Adrien Colins succéda au précédent ; & mourut vers l'an 1478.

1480.

7. Messire Thomas de Plaines, Chevalier Seigneur de Maigny sur Til, de Courcelles &c. succéda au précédent, & passa ensuite par d'autres Charges. Il mourut en 1514.

1482.

8. Messire Paul de Baenst, Chevalier, Seigneur de Vormisele, exerça la charge de Président jusques en 1488, que Mr. de Ravestein, au nom de l'Archiduc, du consentement du Roi des Ro-

10 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. I.

main son Pere, de l'avis de ceux du Sang, & *par manière de provision*, (mais sans faire mention du Sr. de Baenst) établit Président Philippe de Wielant jusqu'en 1492; que Messire de Baenst fut rétabli; le Conseil étant à Ipres pour la seconde fois. Il mourut en cette dignité l'an 1497.

1483.

9. Messire Philippe de Wielant, Chevalier Seigneur de Landeghem, Conseiller au Conseil de Flandre, fut établi Président lors de la suspension du précédent; & lors du rétablissement de ce dernier, il demeura Conseiller surnuméraire en Flandres, jusqu'en 1503. qu'il passa au Grand Conseil à Malines. Il mourut le 2. Mars 1519.

1498.

10. Messire Jean le Sauvage, Chevalier Seigneur d'Escaubeke, & Bierbeke, succéda à Messire Paul de Baenst. Il fut fait Chancelier de Brabant en 1509. Ayant suivi l'Empereur Charles V. en Espagne, il y mourut le 7. Juin 1518.

1510. *ou environ.*

11. Messire Richard Reniger, Commissaire pour les François dans les affaires du Ressort; l'on doute qu'il ait été autre que Président titulaire, quoiqu'il en soit, il en a exercé la Charge pendant quelque temps.

1517. *ou environ.*

12. Messire Nicolas Utenhove, Chevalier Seigneur de Wymerghem, succéda au précédent. Il mourut le 18. Juin 1527.

1527.

13. Messire Pierre Tayspil, Conseiller au Grand Conseil de Malines, succéda au précédent: sa charge de Président en Flandres ne l'empêcha pas de présider l'an 1531. au Conseil Privé, dont l'Archevêque de Palerme étoit Chef. Il mourut en 1541.

1542.

14. Messire Louis Verheylweghen, Chevalier, Seigneur de Wazieres, succéda au précédent. Il mourut le 29. Mai 1556.

1556.

15. Messire Adrien vander Burgh, Chevalier, succéda au précédent. Immédiatement après, il partit pour l'Espagne, d'où il fut député en Angleterre: il y mourut en 1557. Il n'a point été Président de Malines, ni Chef-Président, ainsi que nos Commentateurs le débitent: ils le confondent mal-à-propos avec son fils *Jean vander Burgh*, qui, de Conseiller au Grand Conseil, parvint en 1584. à la Présidence du même Conseil par la recommandation du Prince de Parme, & à la Chef-Présidence en 1592. Ce Jean vander Burgh mourut à Bruxelles l'an 1595.

1557.

16. Messire Jâques Martens, Conseiller-Pensionnaire de la Ville de Gand, ensuite Conseiller au Conseil de Flandre, succéda au précédent. Il mourut le 6. Mars 1573.

1574.

17. Messire Guillaume de Pamele, Conseiller-Pensionnaire de Bruges en 1555. Conseiller au Grand Conseil en 1561, succéda

Costumen der Stede van Gendt. Rub. I. 11

au précédent. Ayant été nommé à la Présidence de Bourgogne, il s'excusa d'accepter cette charge : il fut ensuite du Conseil d'Etat, & Chef-Président en 1581. Il mourut à Bruxelles le 21. Janv. 1592.
1582.

18. Messire Jean de Blasere, Lieutenant Civil de Gand en 1554, Conseiller au Conseil de Flandre en 1557, Conseiller au Grand Conseil en 1562, succéda au précédent, le Conseil étant à Douay. Il mourut en cette dernière Ville en 1583.
1585.

19. Messire Nicolas Damant, Chevalier, Seigneur de Boonen-dael, Rauwel, Olmen, Vicomte de Bruxelles, premièrement Conseiller de Brabant, Conseiller du Conseil Privé, ensuite du Conseil Privé à Madrid, succéda au précédent : peu de temps après il fut fait Chancelier de Brabant. Il mourut à Bruxelles le 27. juillet 1616.
158 . . .

20. Messire Jâques Bogaert, Conseiller au Grand Conseil à Malines, succéda au précédent. Il mourut en 1597.
1598.

21. Messire Jâques Liebaert, Chevalier, Seigneur de Schar-dau, &c. Conseil au Conseil de Flandre, pendant la séance à Douay, Conseiller au Grand Conseil en 1586, succéda au précédent, & fut fait Président du Grand Conseil l'an 1604. Il mourut à Malines le 12. Novembre 1621.
1605.

22. Messire Guillaume de Coorenhuyse, Chevalier, Seigneur d'Optimere, Conseiller du Conseil Provincial de Hollande à Utrecht, puis Conseiller de Flandres, succéda au précédent. Il mourut âgé de 90. ans en 1617.
1617.

23. Messire Marc de Hertoghe, Chevalier, ayant été long-temps Conseiller, succéda au précédent par Patentes du 8. Août. Il mourut le 5. Décembre 1625.
1626.

24. Messire Guillaume Wyts, Chevalier Seigneur de Helft, Conseiller au Conseil de Flandre, succéda au précédent par Patentes du 20. Janvier. Il mourut le 28. Décembre 1641.
1648.

25. Messire Philippe-Guillaume de Steenhuyt, Chevalier, Baron de Poederlée, Conseiller au Conseil de Gueldres, ensuite au Grand Conseil, succéda au précédent par Patentes du 8. Juillet; & devint Chancelier de Brabant en 1658. Il mourut à Bruxelles en 1668.
1650.

26. Messire Jean-Baptiste della Faille, Chevalier, Seigneur d'Assenede, Eccloo, Maria-lierde, &c. Conseiller au Conseil de Flandre, succéda au précédent par Patentes du 22. Janvier. Il mourut le 28. Août 1666.
1668.

27. Messire Louis Errembault, Chevalier, Seigneur de Dudzele, Conseiller-Pensionnaire à Tournai, ensuite Conseiller au Grand Conseil à Malines, succéda au précédent par Patentes du 7. Mars.

12 *Costumen der Stede van Gends. Rub. I.*

Les François ayant pris la Ville de Gand en 1678, il se retira à Tournai l'année suivante: en 1681. il fut fait Président au Grand Conseil que Louis XIV. avoit érigé en cette Ville: en 1693. ce Prince ayant érigé ce Grand Conseil en Parlement, Mr. Errembaule y fut troisième Président à Mortier. Il mourut à Tournai en 1695.

1679.

28. Messire Antoine vander Piet, Chevalier, Seigneur de Weghewalle, Conseiller de Flandre dès l'an 1658, succéda au précédent par Patentes du 29. Mars. Il mourut le 3. Février 1706.

1706.

29. Messire Antoine Serfanders de Luna, Chevalier, Seigneur d'Oudemeire, Woestyne, &c. succéda au précédent par Patentes du 23. Février. Il mourut le 30. Septembre 1721.

1722.

30. Messire François-Aloyse vanden Meersehe, Chevalier, Seigneur de Berlaere, Bareldonck, &c. Conseiller du Conseil en Flandre dès le 19. Juin 1676, succéda au précédent par Patentes du 10. Août. Le 26. Juillet 1726. il célébra son Jubilé de Conseiller. Il mourut le 7. Février 1739, âgé de 97. ans 8. mois.

1739.

31. Messire Frédéric-Charles-Hubert Varendoncq, Conseiller au Conseil de Flandre dès le 4. Août 1710, succéda au précédent par Patentes du 10. Octobre. Il mourut le 31. Mars 1740.

1741.

32. Messire Charles-Philippe, Vicomte de Pattin, Seigneur de Langhemarck, Burgh-coutre, &c. Conseiller au Grand Conseil en 1721, au Conseil Privé en 1729, Régent au Conseil Suprême des Pays-Bas à Vienne en 1733, succéda au précédent par Patentes du 20. Septembre 1741. Il mourut le 18. Juillet 1773. étant auparavant Jubilé par Sa Majesté à cause de son grand âge.

1772.

33. Messire Louis de Keerle, Conseiller d'Etat, succéda au précédent par Patentes du 8. Mai 1772, prit possession le 8. Octobre, & fit son entrée le 7. Décembre de la susdite année.

A R T. I I I.

DE geswoorne Sergeanten ende Boden van de voorsyde twee Wetten, doen uyt krachte van haerlieder eedt ende admissie, Dagingen ende inthimatiën ten verfoecke van Partyen, sonder t'elcken te moeten hebben particulier ofte speciael last ofte commissie van Schepenen: uytgedaen in materien van verboden ende bevelen, daer men useert een billet aen Schepenen over te geven, inhoudende cause van de questie, danof provisie verfocht wordt, ende naer consent ende accord van Schepenen, is den Sergeant ofte Bode gehouden gelyck bevel te laeten aen de Partye die t'ielve verbodt ofte bevel gedaen wordt.

*Interpretatie ende Ordonnantie van den 23. July 1670.
gevolgt op den voorensaenden Art. nopende de
VERBODEN ENDE BEVELEN.*

SChepenen vander Keure bevindende, dat de Procurcurs voor hunlieden postulerende in het doen van bevelen ende klachten niet preciselick en achtervolgen het *derde Artikel van de eerste Rubriki* van de gedecreterde Costume deser Stede, ende namentlick dat die niet in en hauden de cause vander questie by 't selve Artikel versocht, daer door niet alleen vele noodeloofse onkosten en worden gecaufeert, maer daer- en boven belet, dat de debiteurs

niet en kunnen weten waer voo- ren hun goet beklaecht ofte belemmert is, **WORT** gedeclareert dat alle de voornoemde Procureurs van nu voort-an in het doen van bevelen ofte klachten hunlieden preciselick zullen moeten reguleren naer het voornoemde derde Artikel, ofte by faute van dien, dat-men de selve zal verklaren nul ende den Procureur condemnieren in alle kosten, schaden ende interesten, mitsgaders in de gone van den processe daer op gerefen.

SERGEANTEN, SERVIENTES. De horum *servientium* creatione, vide *Carolinum art. 53. & Decretum Archiducis Alberti 7. Octob. 1616. hic retrò consuetudinem.*

SERGEANTEN ENDE BODEN, SERVIENTES ET NUNCII. *Le Grand sur la Coutume de Troyes art. 122. gloss. 1. n. 1. & seqq. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 15. nota. 1. & Ayrault plaidoyé 2. Rebuff. ad Constitut. Regias tract. de citat. art. 5. gloss. 1. n. 7. ubi referunt servientes variè nominari.*

DAGINGEN ENDE INTIMATIEN, CITATIO ET INTIMATIO. Quomodo inter se differant. *Dambouder. praxi civili cap. 59. n. 28. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 266. cap. 6. n. 3.*

DAGINGEN, CITATIO. De citationis materia. *Dambouder. prax. civil. cap. 57. & seqq. Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 3. tract. de citat. Despeiffes tom. 2. fol. 444. & Ansb. Gabriel. lib. 2. de citat. Berlich. part. 1. concl. 10. & seqq.*

TEW VERSOECKE VAN PARTYEN. Ad partis instantiam, non item in propria aut amicorum causa permittitur cuiquam officiali citare adversarium suum, uti habetur in *Ordinatione Concilii Flandriae 24. Febr. 1624. art. 155. inserta Editor. Flandr. tom. 2. fol. 215.*

SONDER LAST OFTE COMMISSIE, SINE MANDATO AUT COMMISSIONE. Ita etiam in Gallia contra jus commune *Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 3. tract. de citat. art. 2. gloss. 4. n. 8. & seq. Christin. ad Consuet. Mecblin. tit. 1. art. 19. n. 7. & seqq. Argentr. ad Conf. Britan. art. 130. glos. 2. verb. sans autre Ordonnance. Berlich. part. 1. concl. 8. n. 23. Aymo Public. tit. 24. art. 22. n. 26. & seqq. Bugnon de legib. abrogat. lib. 1. satyr. 112.* Et ibi prae omnibus *D. Christin.* reconcilians pugnam auctorum, scilicet an ad citationem opus sit expresso iudicis mandato vel ea ad solam partis instantiam peragi possit. Ita loquitur. *Apud nos in supremis subsellis verid seu lissris citatorialis opus est: sed in inferioribus appa-*

14 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. I.*

ritores suos nuncii nullo speciali iudicis mandato interveniente, ad solam partis petitionem citationem exequuntur: id tamen faciunt qua tacito & generali Magistratus mandato. Arn. Vinn. in §. panales. 13. n. 5. Insist. de act. Gudelin. de Jur. novissim. l. 4. c. 5. Christin. vol. 2. decis. 154. Zype. notit. tit. de in jus vocand. in princip. Peref. cod. ord. tit. quod & in pluribus locis obtinere ait Vant. cap. de nullit. ex defectu. citat. n. 39. Henr. Zoef. & Paul. Bus. ff. de in jus voc. Consuet. Antwerp. tit. 26. art. 1. Ibidem Dambouder. prax. civil. cap. 54. n. 10.

VERBODEN ENDE BEVELEN, INHIBITIONES ET MANDATA, Aliter nunciationes, de verbo **KLACHTEN** infra rub. 16. art. 12. id est, pignorationes, hæ sunt reales & afficiunt rem, illæ personales, & afficiunt personam, quæ distinctio circa creditorum, ut loquuntur, præferentiam & concurrentiam operatur plures insignes juris effectus, sicut Deo dante alibi latius demonstrabitur.

Ibidem. De arrestationibus infra. Rub. 4.

Ibidem. De his inhibitionibus, mandatis, nunciationibus & arrestationibus quid de Jure & praxi, vide *Rebuff. ad Confis. Regias tom. 1. tract. de littor. obligat. art. 6. gloss. 3. n. 63. & seq. Auth. Fab. cod. lib. 4. tit. 10. defin. 11. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 261. n. 2. & art. 262. per totum. Barthol. ad l. ult. ff. de l. commissor. & ad l. non solum. §. morte. ff. de novi oper. nunciat. n. 12. & 13. ibique marginalia. l. hæres. ff. ad senatus. Trebell. ibi Castrensi. & alii DD. l. si fidejussor. §. si satisfiat. ff. qui satisfiat. regantur. & ibi Lafon. l. utrum. 27. de confis. pec. l. penult. §. 1. Auth. seq. cod. depos. Præ cæteris *Rebuff. ad Confis. Reg. t. 1. tract. de litt. oblig. art. 6. gloss. 3. n. 64. ibi. Practica est, quod si fideiussor habeat debitorem hic Parisiis, ut ego faciam sistere pecuniam, quam ille debet in manibus justitiæ: & conveniam illum ad certum diem, ad videndum declarari arrestum factum bonum esse: si compareat, interrogatur sub juramento, an debeat, & quantum debeat tali N. debitori alterius, vel interrogari solet debitoris debitor, an habeat res talis debitoris, & quas: & si respondeat se habere res, vel debere, fit eidem præceptum, ne illas res cuiquam sine iudicis decreto tradat, hoc postea notificatur principali debitori, & dicitur ei dies: quo die si compareat, petitur quid velit dicere, quin debitoris debitor teneatur illam pecuniam, vel res ejus debitoris tradere, & en volder ses mains, si justam causam non allegaveris, iudex decernit res creditoris tradendas, & qu'il en vuidera ses mains, quæ res venduntur: vel si sit debitum, pecunia ponitur in manu creditoris: ad cujus petitionem arrestum fuit latum cautione datâ: si debitoris debitor non compareat, dicitur, quod res ipso tradat: id est, qu'il en vuidera ses mains. Itâ vidi servari. Et dicit Masuer. in sua practica rub. de execut. §. item si creditor. quod postquam creditor fecit arrestare illud, quod debetur suo debitori sufficit quod illo secundus debitor notificaveris suo creditori, quo probato, secundus debitor non poterit eum compellere, ne solvat ipse, nisi amoto arresto. & allegat. Cyn. ita dicentem in l. 2. c. ubi in rem actio exercere debeat, & Bart. in l. 1. quæst. 11. ff. de novi oper. nunc. & citabitur dictus debitor debitoris ad petitionem primi creditoris, ut in manu curiæ illud, quod debet secundo debitori, deponat, & quod tempore arresti debebat: & compelletur per iudicem. Itâ Masuer. & sufficit isti debitori ostendere se hoc fecisse ad ordinationem iudicis, & erit liberatus: ut docet Bart. in l. creditor. in fin. ff. de solus.**

2.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. I. 15

Ibidem. Annali spatio perimuntur. l. unic. ff. si quis jus dicent. non optineat. Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 9. n. 38.

Ibidem. De nunciacione novi operis ff. lib. 39. tit. 1. cod. lib. 8. tit. 11. & illam in multis differre à præfatis VERBODEN, BEVELLEN & KLACHTEN. *Antb. Gomez ad l. Taur. 46. per tot.*

BILLET, SCHEDA, *Argent. ad Consuet. Britan. art. 130. per totum.*

CAUSE, CAUSA. Nunciaciones & citationes libellari expedit ad abbreviandas lites. *Carpzov. in process. jur. tit. 7. art. 2. §. 4. Zaager. tract. de except. part. 2. cap. 13. n. 8. Gail lib. 1. obs. 51. n. 1. & Argent. ad Consuet. Britan. art. 266. cap. 6. maximè n. 9. & art. 313. n. 2. vide Ordinationem Scabinorum primi subfelli 23. Julii 1670.*

IS DEN SERGEANT OFTE BODE GEHOUDEN GELYCK BILLET TE LATEN AEN PARTIE. SERVIENS SIVE NUNCIUS TENETUR SIMILEM SCHEDAM RELINQUERE PARTI, cui sit nunciatio, ne postea causetur se non potuisse deliberare, dicitur textus, tenetur, igitur sive petatur sive non; & hoc ad sublevandum partes simplices, quia aliquandò partes nescirent petere schedam ob timorem, vel essent ignaræ, plenè ad hæc *Rebuff. tom. 3. tract. de citat. art. 5. gloss. 1. & seqq. Thulden. ad Dambouder. prax. civil. cap. 63. n. 1. verb. offeratur.*

A R T. I V.

DE voornomde Sergeanten ende Boden worden geloofst, aengaende de dagingen, inthimatiën ende andere haerlieder exploiten op hunnen eedt, tot dat by Partye anders ende ter contrarie betoogt wordt.

DE VOORNOMDE SERGEANTEN ENDE BODEN WORDEN GELOOFT AENGAENDE DE DAGINGEN, TOT DAT &c. PRÆFATORUM SERVIENTIUM, NUNCIORUMQUE RELATIONI STATUR, DONEC &c. *Gail lib. 1. obs. 54. n. 4. & seqq. Ubi plures auctores citat, & Antb. Fab. cod. lib. 4. tit. 10. defin. 8. & lib. 4. tit. 14. defin. 38. Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 3. tract. de citat. art. 1. gloss. 2. & art. 2. gloss. 4. n. 1. & seqq. & ad l. prohibitum. c. de jur. fisci lib. 10. Roysii decis. 2. n. 72. & seqq. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 1. art. 19. n. 1. & seqq. & n. 7. Peck. de jur. fisci. cap. 25. & 26. Aymo Public. sur Auvergne tit. 24. art. 7. n. 15. D. Christin. ad Bugnon lib. 1. sect. 80. Gothofred. ad l. magis Puto. 5. §. ne tamen. §. 13. litt. Z. ff. de reb. cor. qui.*

Ibidem. Quoties statutis cavetur stari cujusquam juramento, toties subintelligitur, nisi adversarius velit probare contrarium. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 379. in fin.*

Ibidem. Ministris & officialibus judicis referentibus & asserentibus se in executione sui officii injuriâ esse affectos, non creditur, nisi hoc probent. vid. not. ad *Carolinam Gandens. art. 28.*

A R T. V.

MEn vermag (betreck doende in Vierschaeren van) sententien ende appointementen in de Camer van

16 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. I.
beede de Wetten gegeven) aldaer nieuwe faicten te
proponeren ende verifigren sonder breeder provisie van
Reliefvement ofte Re~~st~~este civile.

BETRECK IN VIERSCHARE, APPELLATIO AD TRIBUNAL. Ita etiam *Carolin. art. 8. Zypaus de Jur. Pontific. novo lib. 2. tit. de appellation. circa finem* refert Gandenses obtinuisse hoc privilegium à Guidone Comite, quo ita utantur, ut sententias in Camera sua latas iterum judicent, & sæpè reforment in Tribunali.

Quid de Jure, & an ab eodem Judice ad eundem appellatur, & an idem Judex se ipsum corrigere possit. *l. eos. in princip. cod. de appellat. & Auth. Fab. cod. de re judicatas. defin. 20. Matth. de auct. lib. 1. cap. 16. n. 59. Mavivius ad jus Lubocens. lib. 5. tit. 3. art. 6. n. 1. & seqq. Petr. Erodius rer. judicatas. lib. 2. cap. 13. ibi. vulgò in jure dicimus, par in parem non habet imperium. Quid igitur est, quod à decemviro ad decemvirum appellatur; porro non solum aequalis, verum etiam major, si se alterius jurisdictioni subjiceret, posset ei, & adversus eum jus dici. In consulibus autem, qui pari potestate essent, alterius auxilium, provocationemque esse, & in summario. ibi. Quà appellatur, non statim eo majorem esse à quo appellatur.*

Ibidem. Id cedere in nimiam dilationem, ne dicam, privationem justitiæ, cujus ipse Rex est debitor, & in damnum & depauperationem subditorum, & sic à Republica esse, unicum tantum dari jurisdictionis gradum probè administratum. *Molin. ad Consuet. Parisiens. §. 1. gloss. 5. n. 50. & §. 30. gloss. 3. n. 10.*

Ibidem. Appellationes omisso medio inhibitiæ. *l. 21. ff. de appellat. Zypa. not. Jur. Belgic. lib. 2. tit. de Jurisdiction. n. 47. & tit. de appellat. n. 5. Edict. Flandr. tom. 1. fol. 83. Præses Wiland. prax. civil. tempor. 9. cap. 22. n. 1. Damboud. prax. civil. cap. 235. n. 1. Rat sur Poitou art. 354. verb. si l'appel est relevé (obmis le senechal & juge moyen) ibi. Quod gradatim ab inferiori judice, ad proximè superiore provocandum sit, docet *l. 1. §. si quis in appellatione & l. Imperatores. ff. de appellat.* Nam veneranda vetustas, ità Magistratus digessit: ut majores sint judices, medii alii, alii minores esse dicantur: ut si prætermisso jurisdictionum ordine, ad superiorem non immediatum provocetur, ad proximiorum causa remitti debeat; idque eà potissimum ratione est institutum, ne levibus admodum causis, maximi judices impedirentur, ac ne re sæpè modica litigantibus graviore sumptus fierent: qui litis æstimationem interdum multò excedunt. *Authent. de appellat. §. illud etiam. collat. 4.**

SENTENTIEN. Etiam omnes interlocutoria, ita practicitur.

1. Fallit in sententiis plenà & omnimodà contumacià latis, *Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 3. tract. de contumac. & defect. art. 10. gloss. unic. n. 1.*

2. Fallit in condemnatione voluntaria infra art. 18.

APPOINTEMENTEN, APPUNCTAMENTUM, id est interfacio. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 266. ad verb. interruption. cap. 5. n. 12.*

Ibidem. Quomodo differant sententia, judicatum, appunctamentum, arrestum, decretum. *Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 1. tract. de sentent.*

sentent. executione in prefat. n. 5 art. 7 gloss. 10 n. 1 Argent. ad Consuet. Britan. art. 8 nota 1 n. 2 & art. 265 ad verba par acbat. n. 24 & 30.

IN DE CAMER, de Jure Romanorum Judex aliquandò de plano, & etiam non sedendo in Camera jus dicere potest. *Rebuff. ad Confit. Regias tom. 1 tract. de sentent. execut. art. 9 gloss. 2 n. 22.*

NIEUWE FAICTEN, NOVA FACTA, quæ dicantur, *Rebuff. ad Confit. Regias tom. 2 tract. de rescriptis art. 3 gloss. 4 n. 1.*

Ibidem De Jure communi conceditur tam appellanti quàm appellato seu intimato non allegata allegare, non probata probare, & facta nova adducere. *Plenè Rebuff. tom. 1 ad Confit. Regias in proemio n. 95 & tom. 2 tract. de rescript. art. 4 gloss. 2. 3. & 4. Sesse decis. 92 per totum maximè n. 10. Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de appellat. n. 19.*

PROPONEREN ENDE VERIFIEREN. Fallit quoad vetera facta, nam illa denuò per testes in secunda instantia probare non licet; facit *Edict. perpes. 12 Julii 1611 insertum Edictor. Flandriae tom. 2 fol. 741 & 755 art. 10 ibi. Es comme jusques orres au fait de la publication des enquestes on a usé diversement, nous pour le bien de la justice, ordonnons qu'en toutes Cours & Sieges de justice superieurs, & subalternes, et Pays de notre obéissance, la dite publication d'enqueste se fera conformément à la disposition du Droit commun.*

Ex Interpretatio Principis 28 Novembris 1611 Edict. Flandr. tom. 2 fol. 762 ibi. Mais ne seront lesdites parties reçues, ni admises à faire nouvelle enqueste sur les faits contenus esdites reproches & salvations, ne soit que le Juge ayant vu les procès, trouve, qu'ils ne se peuvent décider sans enquerir la vérité desdits faits, soit à cause que les témoins non dûement reprochez, ne demeureroient en nombre suffisant pour s'y arrester, ou pour quelque autre cause pareille: au quel cas, & non autre le Juge pourra recevoir les parties à faire preuve des faits contenus esdites reproches & salvations, qu'il trouvera recevables & pertinens tant seulement.

Ordinatio Publicata in Concilio Arthesiæ juxta Decretum Concilii Privati ibi. *Suivant les lettres à nous escrites par Messieurs les Presidents & Gens du Conseil Privé de Sa Maj. le viij. d'Aoust dernier sur l'Interpretation par nous requise du x. art. de l'Edict Perpetuel publié en l'an 1611 en ce que touche l'ampliation de preuve témoignale après publication d'enqueste, soit en première instance ou en matière d'appel sur faits plaidoyez, nous avons dit & ordonné, disons & ordonnons, qu'après publications d'enquestes aucunes parties ne seront admises à amplifier leurs preuves par témoins sur faits deduits, serois & allegués au procès, ou sur faits directement contraires, sur lesquels l'une ou l'autre des parties auroient fait Enqueste, soit en première ou seconde instance, & si aucuns sur ce obtiennent lettres de Requeste Civile pour y être admises, icelles n'aurent lieu que pour les faits non plaidoyés nouveaux, ou pour preuves lestrales publiées en Jugement.*

Ordinatio statutorum styli & modi procedendi in magno Concilio. *Tit. des clauses & lettres de Requeste Civile art. 3 ibi. Et es faits nouveaux qu'ils exhiberont, ne pourront couvrir aucuns viciels faits, & redites sur semblable amende.*

18 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. I.*

Et d. articulum decimum Edicti Perpetui esse conformem Juri communi, patet ex ejusdem verbis finalibus, ibi. *La dite publication d'enquestes se fera conformement à la disposition du Droit commun.*

Imò esse conformem tam Juri Canonico quàm Civili, dictant litteræ Concilii Privati: ad Concilium Hannoniæ 10 Septembris 1611 ibi. *Sur quel vous dirons, que jaoit, que de la publication des enquestes par nous ordonnés, puissent advenir aucuns inconveniens: néanmoins nous l'avons pour autres considérations de plus grand poids trouvé: outre ce, qu'elle est conforme au Droit Canon & Civil.*

Ibidem. Circa hanc materiam plura apud Bugnon de ll. abrogat. lib. 1 Sasyr. 15 quando provocar. non fit necesse, & lib. 2 sect. 127 & utrobique D. Chriffin.

RELIEFVEMENT ENDE REQUESTE CIVILE, RELEVAMENTS ET LITTERÆ CIVILES, V. Rebuff. ad Confit. Regias tom. 1 tract. de litter. civilib. &c. tom. 2 tract. de restit. & relevamentis. Despeissis tom. 2 folio 592 & seqq. Damboud. prax. civil. cap. 92 per tot. Styl. procedend. magni Concilii Mechliniens. tit. de clausis & lettres de Requeste Civile per tot. & tit. de matiere d'appel & dependences art. 2.

Et quæ sit differentia inter Relevamentum & Requestam, ut loquimur, civilem, DD. supra citati.

A R T: V I.

MEn is gecostumeert ende gehouden de Vierschare te onderhouden met een volle banck van Wette, dat is, ten minsten met seven Schepenen in opene Cameren, by maninge ende ter presentie van den Heere ende den Amman.

VIERSCHARE, Quid & undè dicitur. *Matth. de criminib. ad librum 48 ff. tit. 20 c. 2 n. 4. Sanderus Flandria illustrata in generali descriptione Fland. de Bailliois fol. 14. Jacob. Marchant. Fland. descript. lib. 1 tit. de Bailliois fol. 152 ibi. Undè etiam tribunalia nostrati vocabulo VIERSCHAREN, hoc est, quatriturbæ nominantur, quia nimirum quatuor personarum illec usus est; Actoris, Rei, Judicis, & Baillioi.*

Ibidem. Quare moribus quarta persona, scilicet MAENDER-HEERE, Id est, DOMINUS MONITOR ad constituendum judicem requiratur. *Damboud. prax. civil. cap. 1 n. 2 latius Marchant. Fland. descript. lib. 1 tit. de Bailliois fol. mibi 151. Burgund. ad Consuetud. Fland. tract. 9 n. 27 & 28.*

VOLLE BANCK. PLENUM TRIBUNAL. Quatuor viri quidem tribunal constituunt, sed non plenum, causæ graviore quales sunt capitales, non nisi septem-virali judicio expediuntur, quod plenum tribunal appellari consuevit, ita *Burgund. d. n. 28.*

SEVEN SCHEPENEN, SEPTEM SCABINI. Jure Romano solent judices in numero impari committi, *l. duo ex tribus. ff. de*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. I. 19

et judicat. Valla de reb. dub. tract. 1 n. 5 in fin. Cbristm. vol. 1 decis. 7 n. 1.

Ibidem. Ratio est, quia septem numero ex tredecim excedunt medietatem: argumento ejus *Joannes Grivellus* de capitulo differit *decis. Dolan. 9 n. 7.*

MANINGEN, MONITIO. Quid sit hæc jussio seu monitio, *Burgund. d. tract. n. 27.*

HEERE, id est, **DOMINUS BAILLIVUS**, undè dicimus **HEERE ENDE WET**, id est **DOMINUS ET MAGISTRATUS** Rub. 2 art. 6 & 8. Dominus nuncupatur, quia Principem à quo (juxta *art. 24 Carolinæ*) constitutus repræsentat, seu uti *Rebuff.* dicit *ad Constit. Regias tom. 1 tract. de sentent. execut. art. 14 vers. Nota*, ibi. *Nota hic Baillifs fortè dici posse à verbo hebraeo, bailli enim idem significat quod dominans mihi, seu Dominus meus, vel Magister: & quia isti Baillivi dominantur suis subditis, eos sic vocari, quasi Magistri, & Domini sunt subditorum. Latius Marchant. Flandr. descript. lib. 1 tit. de Baillivis fol. mibi 151.*

AMMAN. Plerumque Prætores civiles habentur, criminales autem Baillivi, Majores & Sculteti. *Nicol. Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 9 n. 19. Cbristm. ad Consuetud. Mechlin. ante præludium tit. de Ammanno, & Besold. in suo Thesaur. politico litt. A. n. 59 & 63. Marchant. Flandr. descript. lib. 1 tit. de Baillivis fol. mibi 151 & seqq. Damboud. de Magnificencia politia Civitat. Brugenf. sit. Ammannus. vid. Ordinationem 22 Maii 1670 hic retrò impressam.*

A R T. V I I.

AL is't dat de Vierfchare, achtervolgende de Princelicke Concessie, onderhouden moet zyn van veerthien dagen ten veerthien dagen ten minsten, nochtans hebben de voornomde twee Wetten geuseert ende noch dagelickx doen, de Vierfchare ten versoëcke van Partyen te consenteren ten minderen dilaye, als van acht dagen ten acht dagen, van derden dag ten derden dage, oft andersints ter discretie van Schepenen, ende naer d'exigentie van de sake.

ACHTERVOLGENDE DE PRINCELICKE CONCESSIE, JUXTA PRINCIPIS CONCESSIONEM. *art. 18.*

VAN 14 DAGEN TE 14 DAGEN. DE QUATUORDECIM IN QUATUORDECIM DIES. Si dies cadat ad feriata, an prorogata intelligitur ad diem proximam non feriata *vid. Carolinam art. 18 & ibi not.*

DAGEN, DIES. An Judex manè pro tribunali sedere debeat, an nocte possit? *V. Burgund. ad Consuet. Fland. tract. 9 n. 7 & seqq. Mattb. de Auction. lib. 1 cap. 9 n. 12. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 20 not. 1 n. 4. Mornac ad l. 2 vers. & quia. ff. de origine Juris Novell. 82 cap. 3. Bugnon de leg. abrogat. lib. 3. sintegm. 84. & ibi D. Cbristm.*

A R T. V I I I.

DE Partyen agierende ofte verweerende voor Schepenen van beede de Bancken, hebben keure ende optie haerlieder in-stel te doen in d'eerste instantie, Cameren ofte Vierscharen, wel verstaende indien den Verweerder in Cameren toe-gesproken zynde, de Vierschare verfoekt, hy 't selve doen moet voor litiscontestatie, ende oock met d'adjonctie van den Heere.

KEURE CAMER, OFTE VIERSCHARE, OPTIO IN CAMERA VEL IN TRIBUNALI. Eo modo privilegium hic *suprà art. 5.* Gandensibus concessum, evadit censuram eorum, qui illud protrahendis litibus infervire contendunt.

VOOR LITISCONTESTATIE. ANTE LITISCONTESTATIONEM fieri debet *præfata* optio, nam antè litiscontestationem iudicium non dicitur *cœptum* vel fundatum. *Gail. lib. 1 observ. 74 n. 1 & 2.* Quapropter ante litiscontestationem iudex recusari potest. *d. n. 2.* Cum quis demùm per litiscontestationem obligetur instantiæ, adeò ut tunc ab eà discedere & amplius pœnitere non possit. *n. 5.* in actu enim litiscontestationis quasi contrahitur. *n. 6 & 7.*

Ibidem. Quid autem & quomodo fit litiscontestatio. *Damboud. prax. civil. cap. 20 per tot. Gail. lib. 1 observat. 73 & seqq. & ubique Græven, Berlich. part. 1 conclus. 26 per tot. Cancr. part. 3 cap. 16 per tot. Bugnen lib. 2 sect. 185 & lib. 3. Sintagm. 21 & utrobique D. Christin.*

A R T. I X.

Siet ook hierach ter het Decreet pag. 429 **S**Chepenen van de hooge banck hebben ende behouden alleen 't berecht ende kennisse van saken Criminele, ende van klachten in materie van injurien, daer open wonde is, oft anderen weg van faict gebeurt is, dan injurie verbale, dan of de kennisse ende judicature competeert Schepenen van Gedeele, al uytgedaen sticken by de Princelicke Concessie gereserveert.

KLACHTEN IN MATERIE VAN INJURIEN, Jure Civili ex injuria datur duplex actio, civilis & criminalis. *§. ult. Instit. de injur.* Sed moribus criminalis vix admittitur, nisi gravi de causa: visum enim est sufficere privatam persecutionem, quæ ad palinodiam & multam honorariam tendit. *D. Stockmans de-cis. 108.*

SCHEPENEN VAN DE HOOGHE BANCK HEBBEN ALLEEN BERECHT ENDE KENNISSE VAN SAKEN CRIMINELE. *Infra Rub. 11 per tot. Et Carolin. art. 14. 52. 60. & 61.*

ALLEEN. Ad distinctionem & exclusionem Scabinorum secundi subfellii, quibus etiam hic infra *Rub. 3 art. 1.* Pacificatorum titulus adscribitur.

KENNISSE VAN SAKEN CRIMINELE. Ex veteri Reipublicæ Romanorum administratione constat, separatos fuisse Judices qui præessent Jurisdictioni, id est apud ipsos rerum privatarum disceptationi, ab illis qui capitalibus judiciis præsidebant. *l. 2 ff. de orig. Jur.* Et licet judicium capitis semper gravius æstimatum est, plus dignitatis semper fuisse in exercitio causarum civilium quam criminalium, constat ex his *Ciceronis* verbis in Oratione pro Murena. *In ipsa prætura* (inquit) *nihil ne existimas inter tuam & istius sortem inter fuisse? hujus fors ea fuit, quam omnes tui necessarii tibi optabamus, Juris dicendi qua in sorte offensum vitat æqualitate decernendi, benevolentiam adjungis lenitate audiendi. Quid tua fors tristis, atrox questio peculatus?* Ex quibus notandum est, apud ipsos rerum privatarum judices amplio rem dignitatem obtinere quam criminales, ac eos debere tum in incessu, tum sessionibus ac reliquis publicis præcedere. ita *Grimaudet in Commentar. ad Edict. Reg. gloss. 19.*

Ibidem. Quid causa civilis. Quid criminalis. Et quid sit criminalis persecutio, qualisque dicatur criminis persecutio civiliter mota. *Grimaudet in Commentar. ad Edict. Reg. gloss. 21 ibi.* Conducit novisse, quæ dicantur causæ civiles, quæ item criminales, ut intelligamus, quas causas ad cujusque legati forum debeamus deducere. Causa civilis est, lis mota super re pecuniaria privato adjudicanda. Criminalis verò est, lis mota super crimine gratiæ publicæ vindictæ. Publicam vindictam adjecimus, quoniam si quis actionem, quæ oritur ex maleficiis, velit persequi, si pecuniariè agere velit, licet de crimine agat, tamen hæc actio non est criminalis, sed civilis, & ordinario jure tractanda, & per Procuratorem potest exerceri. *L. si ff. de privat. delict. §. in summa. Instit. de injur. c. super his. §. licet. accusat. ext. Bart. in d. l. agraria. ff. de termin. mot.*

Criminalis autem persecutio censetur, quoties sic crimen deducitur in judicium, ut emendetur & puniatur sive animadversione in corpus, sive multa Fisco irroganda, quod judicium extra ordinem exequitur iudex. Idem non crimen facit judicium criminale: sed forma persequendi vindictam criminis. *c. per tuas. de simo. c. tuæ. de procu. Panor. in Rub. de judic.* Hanc opinionem sequitur *Barbar* in tract. de testib. & juxta hanc Interpretationem intelligendum est discrimen causarum criminalium & causarum civilium, ac cognoscimus cujus fori causa intelligatur. Si quidem usus fori interpretatur causam criminalem, quoties elogio de crimine conscripto ascitis ad accusationem Fiscus actoribus propter publicam vindictam decernitur criminis persecutio, & hæc perpetuò exercetur apud quæstorem parricidii.

Quod si sine elogio & decreto extraordinariæ persecutionis ex maleficio agatur ad damni æstimationem, & per citationem intendatur actionis formula (ut frequenter fieri solet in actione injuriarum, vi bonorum raptorum) hoc judicium usus interpre-

22 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. I.*

tatur civile, & exercendum esse apud judicem rerum privatarum. arg. l. fin. ff. de privat. delict. *Ad hæc etiam* Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 ad Rubric. *Et* Argent. ad Consuet. Britan. art. 102 not. 1 n. 6.

OPEN WONDE, Vulnus inflictum cum sanguinis effusione. Hujus cognitionem esse altæ Justitiæ. *Charond. pandect. du Droit François lib. 4 chap. 3 post med. ibi. A été jugé, que la connoissance d'une batterie où y avoit effusion de sang, étoit cas de haute Justice, & non de moyenne.*

Papon lib. 7 tit. 7 art. 33 ibi. Die Martis 24 Novembris 1537 in majore Camera, Curia declaravit, in omni conflictu, in quo effusio sanguinis fuerit, rem eam ad meri imperii exercitium spectare, non ad mediam aut infimam jurisdictionem, Oratores seu Advocati tunc erant. Dominus Porteus & Robertus.

Choppin. sur Anjou lib. 1 art. 39 n. 7 ibi. Le haut Justicier juge non seulement touchant le meurtre, mais aussi touchant plaie d'où le sang soit sorti: ainsi qu'il fut jugé en l'audience le 24 Novembre 1551.

Ibidem. Aliàs vulnus dicitur non tantùm, quando sit scissura incute, sed etiam quando sit separatio in corpore, seu mutilatio. *Bajard. ad Jul. Clar. quest. 84 n. 18.*

Item quod si sit factus tumor ex percussione, dicitur illatum vulnus, si ejus causa sit facta scissura seu separatio intrinsecus, licet non appareat ab extra.

Item quod statutum loquens de vulnere, non comprehendat parvum vulnus, sive minimam effusionem sanguinis. *Bajard. ad Jul. Clar. quest. 82 Statutum 11 n. 123 & Boer. decis. 132 n. 1 & seqq.*

BY DE PRINCELIKE CONCESSIE GERESERVEERT,
PER PRINCIPIS CONCESSIONEM RESERVATA.
art. 14 & 25. V. ibi not.

A R T. X.

Siet het Decreet van den 7^{den} Meys 1761 in den V. Placc. Boek p. 1133. **D**E Poorters ende Poortereffen woonachtig binnen de limiten vander Stede ende Schependom, zyn vry ende exempt van beste hoofden ende andere servituten: ende bestreckt tot aldaer alle de vryheyt van Neeringen der selve Stede. Zyn oock vry (mitsgaders andere inwoonende aldaer) van poinctingen ende settingen, als contribuerende in de lasten ende assyfen der selve Stede.

POORTERS ENDE POORTERESSEN. Cives Gandenses sunt immunes à præstatione optimi catalli ubicumque terrarum in Provincia & Comitatu Flandriæ eos contingit discedere, scilicet qui majori anni parte Gandavi domicilium habuerunt. ita statuitur *hæc art. & art. 62 Carolin.*

Huic statuto succinit Ordinatio in Concilio Privato 5 Decemb. 1624 emanata contra Prælatum D. Petri. *ibi. Ne pourra ledit*

Prelat levoir droit de meilleur cathel à la charge des Bourgeois de la Ville de Gand demeurans sous sa jurisdiction.

VRY VAN BESTE HOOFDEN. De optimo catallo loquuntur. *Antb. Matth. tract. de servitut. disputat. 1. n. 2. Anselm. in suo Tribu. Belgic. cap. 65. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 6 tit. de servis n. 1 & 3 & de Jur. Pontific. nov. lib. 3 tit. de testam. n. 3. Bugnon de legib. abrogat. lib. 1 satyr. 5. Et ibi D. Cbrissin.*

Ibidem. Referente *Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 15 n. 1* incolæ Flandriæ olim pro servis habebantur, non quidem corporum, sed bonorum, patronis enim defunctis succedebant in dimidiam partem mobilium, & ad obsequium ejus vivi adigebantur: at *Margareta* Flandriæ atque Hannoniæ Comitissa, Turcarum motem execrata, tam immane jugum suis ademit, & ad catalli unius præstationem arcendo, Flandros ingenuæ libertati restituit anno 1152. juxta diploma dictæ Comitissæ insertum *Edið. Flandr. tom. 1 fol. 795.*

Ibidem. Postcâ Gandenses etiam se illo præstationis onere exuere, uti patet hoc Consuetudinis articulo, & *Carolin. art. 62.*

SERVITUTEN, SERVITUTES. In Belgio vix ulla vestigia rusticarum servitutum extant. *Burgund. d. tract. 15 n. 1 & Zypæ. d. tit. de servis n. 1. 3. 4. & 5. Anselm. Tribu. d. c. 65 §. 2.*

De aliis Regionibus & ditionibus aliqua refert. *Antb. Anselm. in suo Tribu. Belg. cap. 65 §. 4 & seqq. Besold. Thesaur. pract. litt. H. n. 25. Antb. Matth. de Servitut. disputat. 1 n. 2. Sicardus ad rub. Cod. de oper. libert. n. 2. Sixtin. de regal. lib. 2 cap. 13 per tot. Siam. de Servitut. person. lib. 3 cap. 21. Garfas tract. de expens. & meliorat. cap. 9 n. 1 & seqq. maxime n. 84. Guilielmi Rodean. tom. 3 tract. de simonia part. 3 cap. 25 n. 31. Bugnon de ll. abrogat. lib. 1 satyr. 5 & ibi D. Cbrissin.*

NEERINGE, OPIFICIA. De opificiis, opificum collegiis, seu sodalitiis, eorumque Superioribus & juratis, vide *Carolinam art. 69 & seqq.* Et ibi not.

POINCTINGE, PERÆQUATIO. Vide *Edið. Flandr. tom. 1 fol. 534 & seqq. usque 551 & tom. 2 fol. 506 & seqq. & Principis Ordinationem 30 Julii 1672.*

Ibidem. De Jure Romano vide *ff. lib. 50 tit. 15 de censibus & Cod. lib. 10 tit. 16 de annoniis & tributis, & tit. 30 de discussionibus lib. 11 tit. 57 de censibus, censitoribus, & peræquatoribus & inspectoribus, vide etiam Antb. Fab. in suo Cod. lib. 9 tit. 30 de munerib. patrimon. & Argentr. ad Consuet. Britan. art. 279 per tot. ff. de public. & vectigal. Cod. vectigal. nova institut. Cod. de cap. civitat. cens. exim. Du Fresne sur Amiens art. 192.*

A R T. X I.

Poorters, residerende binnen de Stede van Gendt, en vermogen d'een den anderen in d'eerste instantie niet te rechte te porren in actie personele voor subalterne Jugen, elders dan t'haerlieder poort, niet

24 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. I.*

meer by arrest van hunnen persoon ofte goet, dan anderlints. Ende als't contrarie gebeurt, den arresteerder is gehouden 't arrest t'ontslaen, endè de proceduren te laten varen kosteloos ende schadeloos, 't zy om faken gewyft, by de voorseyde Schepenen ofte ongewyft. Uytgedaen in 't cas van absentie, banckeroute, vlucht ende latitatie, ofte dat den poorter condemnatie t'synder poort geleden hebbende, geen goet binnen der Stede en hadde. Ofte ten ware anders geconveniëert; ofte by partye ander Jurisdicctie geprorogueert.

POORTERS RESIDERENDE EN MOGEN D'EEN DEN ANDEREN, &c. Cives concivem residentem sibi actione personali devinctum in prima instantia convenire debet coram eorum judice domiciliario, non autem potest agere coram extero iudice, non magis via arrestationis quam alia quacumque; hæc consuetudinis dispositio prodit ex visceribus 1. *Juris. 2 Cod. de Jurisdic. omn. judic. ibi. Ubi domicilium reus habet, ibi tantum eum convenire oportet.*

Accedunt. *cap. cùm sit. de foro competent. Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 2 n. 5 & 6 ibi. Moribus non permittitur incolas coram alio iudice in jus vocari quam sub cujus territorio domicilium fixerint, propter domum, quæ nexu clientelæ obligata, incolas una jurisdictioni subijcit. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 5 art. 11 tit. 6 art. 1 & tit. 3 art. 1 n. 1 ibi. Bona debitoris sui, si civis vel inquilinus sit, prehendi aut arrestari statuto prohibentur non sine ratione. Cùm (ut Plato ait) legum sanctio hac respiciat, ut felicissimi cives sint, ac maximè inter se amici; quod esse non poterit, si mutuis injuriis vexentur, modò de fuga non sit suspectus. Idem Christin. tit. 5 art. 11 præsertim n. 3. Id ipsum in simili tenere videtur Fab. ad l. 1 in fin. C. de præst. urb. Ubi dicit, quod iudex potest prohibere subjectis ne litigent coram alio in sui præjudicium. Peck. de jur. fissend. cap. 16 n. 1 ibi. Civis enim coram suo iudice conveniri juxta consuetum judiciorum ordinem debet.*

UYTGEDAEN IN CAS VAN ABSENTIE, BANCKEROUTE, VLUCHT, &c. FALLIT IN CASU ABSENTIÆ, BANCIRUPTÆ, FUGÆ, &c. *Peck. de jur. fissend. cap. 16 n. 1 & 2. Sande lib. 1 tit. 17 defin. 2 n. 1. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 261 n. 2 & art. 262 per tot. Et plura in not. ad rub. 4 art. 13 verb. LATITATIE, VLUCHT &c.*

BANCKEROUTE, De BANCIRUPTORIBUS & fugitivis tractatum habet Daniel Wegner. Edictor. Fland. tom. 1 fol. 755 & seqq. fol. 768 & seqq. Anselm. in Tribon. Belgic. cap. 10. Brodeau sur Paris tit. 2 ante art. 73 n. 10 Cocquill. sur les Ordonnances de Henri III. art. 205. Besold. Thesaur. pract. litt. B. n. 9 ubi allegat plures auctores.

VLUCHT, FUGA. v. latè Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 3 art. 1 n. 2 tit. 5 art. 11 n. 4 & tit. 13 art. 1 & seq. & fol. 768

& seq. Joan. Bapt. Caccialup. tract. de debitore suspect. & fugitio.

GECONVENIERT. De Jure Romano prorogata jurisdictio pœnitentiæ finitur, si antequam judex adeatur, ejus conventionis alterutrum paciscentium pœniteat. *l. si convenerit. 18 ff. de jurisdict. omni. judic.*

Prorogatione facta pœnitentiæ locus non est moribus Britan. Juri Romano contrariis, maximè si in contractu apposita fuerit veluti tum deducta in commercii partem: ita *Argent. ad Consuet. Britan. art. 11 not. 3 n. 2.* At si non sit apposita in contractu, pœnitere non licet, postquam judex semel cognitionem exorsus est.

Idem. Text. art. 10. Nov. Consuet. Britan. ita sonat.

Pourront toutes personnes se soumettre à la juridiction du Juge, au dedans du destroit duquel ne sont demeurans ni justiciables, par prorogation & soumission expresse: & au cas qu'elle soit faite par contrat, n'y aura lieu de retrait de barre: & vaudra la prorogation, tant pour le prorogant, que pour ses heirs.

Pourront toutes personnes. Cùm hic articulus ordinibus occurrisset, monui magnoperè, ut mediatè conciperetur, de quo magnas sæpè controversias incidisse memineram: deniquè etiam subjeci vim ejus à Dominis prædiorum sæpè eludi inani prætextu jurisdictionalis emolumenti. Repugnatum est mihi acriter ab Episcopis, & his qui amplas jurisdictiones habebant, illud subinde de trivio ingereantibus jurisdictiones esse patrimoniales, nec prorogari debere præjudicio Dominorum. Dixi vulgare problema, quod objiceretur vulgo malè percipi, quippè id ad causas feudales, id est, in quibus de feudo controverteretur, propriè pertinere, de quibus in *c. verum. extr. de jud.* Ne scilicèt alius judex quàm Dominus de talibus cognosceret ex prorogatione: sed personalium aliam esse causam, quia talium cognitio non ratione feudi, sed domicilii, & jurisdictionis in abstracto consideratæ competere. Neque enim fundorum possessores rectè conveniri apud quemquam judicem, nisi reus ibi domicilium haberet: non igitur ratione feudi, sed facti tribui cognitionem, igitur & prorogari posse. Adjeci rationes de jure, & memorabile judicatum Curie Burdegalens. quo *Boerius* memorat *decis. 114.* deniquè reclamantibus qui obstiterant, vicit apud Commissarios hæc sententia, ac denuò in consilium missa deniquè obtinuit. Nec enim latitudo voluntatis contrahentium, ut ait Imperator, impediri debet propiè nimiam subtilitatem juris. *l. unica C. ut actio ab hered. & conhered. incip.* aut prætextu jurisdictionalium emolumentorum, quæ casus & alieni contractus offerunt. Hæc de sententia Doctorum. *l. si convenerit. ff. de jurisdict. omni. jud.*

Que pour leurs heirs. Adjiciendum & uxoribus, quæ partem capiunt in communione contractus, in quo prorogatio apposita est: quare etiam passivè omnibus ejus clausulis subjicitur. *Argent. ad Nov. Consuet. Britan. tit. 1 art. 10.*

GEPROROGERT. Prorogatio est consensus in judicem à litigantibus, qui alioquin prorogantium judex non est, & tamen non sine jurisdictione est. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 11 not. 2 n. 4.*

26 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. I.*

Ibidem. Prorogatione & submissione alicui judici facta non solum officii submittentem, sed etiam hæredes ejus & particulares seu singulares successores, autumant *Noguerol. allegat. 4 n. 19 & 20. Fontanell. pact. antenupt. claus. 3 gloss. 3 n. 53. Cancr. Var. resolut. part. 2 cap. 2 n. 189. Olee de cession. jur. & action. tit. 4 quæst. 6 n. 20. Argentr. ad Consuet. Britan. tit. 1 art. 10 n. 2.*

Ibidem. De prorogatione jurisdictionis. vid. l. 1 Cod. de jurisdiction. omnium jud. l. 2 Cod. ubi in rem actio. l. 14 & 18 ff. de jurisdiction. l. 2 in princip. & §. 1 l. 33 & penult. ff. de judiciis. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 11 per tot. Christin. volum. 2 decis. 160. Stockmans decis. 130. Despeisses tom. 2. traité de l'ordre judiciaire tit. 2 fol. 443. Speydelius in Syllog. quæst. jurid. verb. prorogatio. Matib. de criminib. ad lib. 48 ff. tit. 13 cap. 5 n. 16. Berlich. part. 1 conclus. 5 Groenw. de ll. abrogat. Cod. lib. 3 tit. 18 n. 3. Vasq. controvers. tom. 2 lib. 2 cap. 14. Vid. plura in not. ad Consuet. Franconatens. art. 29.

A R T. X I I.

Houders, houderiggen, ofte hoirs van poorterlike op te sterf-huysen, al noch onverdeelt zynde, vermogen op te roepen haerlieder schuldenaers alsoo wel voor Schepenen vander Keure, als Gedeele, ende insgelyks voor haerlieder smalle Wetten, na de gelegenthede, qualiteyt ende quantiteyt van de sake ende schult.

HOUDERS OFTE HOIRS, SUPERSTITES AUT HÆREDES. Quid è contrà, si superstes & hæredes conveniantur à creditoribus, Vide *rub. 24 art. 4.*

A R T. X I I I.

Geene Wet-houders noch Officiers van buyten. (uytgedaen Supericurs) en vermogen binnen de Stede ende Schependom, om saken personele eenige dagingen, exploïcten, ofte Acten van Justitie te doen sonder consent ende assistentie van den Heere.

Ad totum hunc, & seq. articulum vide omnino *Rebuff. ad Consist. Regias tom. 2 tract. de litter. requisitoriis seu rogatoriis, in princip. ibi. Jurisdictiones cuilibet Magistratui in suo territorio assignata sunt. c. solita. de major. & obed. Unde si quis extra suam jurisdictionem cognoscere velit, non potest, quia ibi tamquam privatus est l. 3 ff. de offic. præsid. c. novit. de judic. Costal. in suis adversariis ff. t. de officio Proconsulis ad l. 2 Gail. l. 1 observ. 56 & ibi Græven. Idem Gail. l. 2 observ. 130 n. 13 & 14. Lemmeau en ses maximes*

lib. 2 cap. 35 ibi. *Les Juges des Seigneurs ne peuvent faire aucun acte judiciaire, ni même les Juges Royaux, hors les limites de leur ressort, & extra territorium jus dicenti non paratur: Tbulten. ad Domboud. in prax. civil. cap. 56. Petr. Gregor. Tholosan. Syntagm. juris lib. 47 cap. 40 n. 26. Cancer. part. 2 cap. 15 per tot.*

SUPERIEURS. SUPERIORES. Quia superior non habet requirere, sed præcipere inferiori. Ita *Rebuff. d. trad. n. 31.*

ACTEN VAN JUSTITIE, Ut quis in alieno territorio jus dicere possit, consuetudine, ac more antiquo induci potest. Hac de re textus est apud cano. in *c. ut. litigantes. in fin. de off. ord. in 6. Jure autem Civil. in l. 3 §. ff. de test. Quem textum memorie tradendum. Bald. ait in l. ff. de jurisd. omnium jud. cui accedat nos. à Jafon. Ibidem in 2 limitatione.*

A R T. X I V.

IN faken reele useert men by Officiers ende Wet-houders van buyten, erfvenisse ende onterfvenisse te doen, met maningen ende vonnissen, in plaetsen vry huys ende erfve wesende, sonder consent, ende oock elders by consent van den Heere: soo men oock useert laten weten ofte inthimatie in sake reele by officiers van buyten, de Poorters binnen der Stede te doen, sonder consent van den Heere.

Ad hunc articulum vide Anthores art. præcedenti citatos.

ERFVENISSE ENDE ONTERFVENISSE. INFESTUCATIO ET EXFESTUCATIO. Hi sunt actus voluntariæ jurisdictionis, *Coffal. ff. tit. de officio Proconsul. ad l. 2. Sande ad Consuet. feudal. Geldria tract. 1 tit. 1 c. 1 n. 49 & Tract. de effestuatione cap. 3 n. 2 & 9. Cbristin. vol. 6 decis. 15 n. 19. Berlich. part. 1 concl. 8 n. 54. Rat sur Poitou art. 92.*

Jurisdicção contentiosa habenda est, quæ inter repugnantes exercetur, judice, actore, & reo disceptantibus. Est enim voluntaria naturæ alterius jurisdicção, quæ causæ & ipsa cognitionem desiderat, cujusmodi sunt judicantium plerique decreta, quæ de minorum rebus adhibentur, & tutorum dationes, quæ etsi aliter non sunt in forma contentiosa, nec cujusquam vocatio exigitur, ad hoc quidem ut ullum suum interesse particulare deducat in judicium: sed ad instruendum judicantis animum, qui aliter auctoritatem suam accommodare nequit petenti, quam ex informatione causarum, quas lex requirit: de qua nos in notis, & *Bart. l. 3 §. causa. ff. de honor. posses. & tales ferilis fieri possunt. Argentr. ad novum Consuet. Britan. tit. 1 art. 1.*

Plura de differentia contentiosæ & voluntariæ jurisdictionis exemplis illustrata. *Georg. Obrecht. speciali tractat. de jurisdictione lib. 1 cap. 9 n. 2 & seqq. Carpzov. tract. de processu jur. tit. 2 art. 1 n. 27 & seqq. Charond. en ses pandect. lib. 4 cap. 3 circa fin.*

28 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. I.*

VRY HUYS ENDE ERFVE. Domus & Fundus, quæ non subsunt alicui Prædiario Domino, & de quibus specialis liber habetur, vide *Ordinationem* retrò hanc consuetudinem impressam, & rub. 6 art. 8.

Ibidem. Bacquet de justice cap. 4 in fin. ibi. On peut tenir siefs, héritages roturiers, & droits immobiliers en Franc-aleu, sans reconnoître aucun Seigneur.

Franc-aleu (Flandricè VRYEN EYGENDOM) alaudia nobilia instar feudalium succedunt, qualia sunt allodialia annexam jurisdictionem habentia Molin. ad Consuet. Paris. tit. 1 §. 68 n. 3. Choppin. de doman. Franciæ lib. 1 tit. 13 n. 16.

BY CONSENT VANDEN HEERE. CUM CONSENSU BAILLIVI. Hunc consensum requiri putat, *Sande d. c. 3 n. 2. Vide ibidem n. 9. Zypæ. not. Jur. Belgic. l. 2 tit. de jurisd. n. 33 ibi. Deniquè nullus Magistratus extra territorium contentiosam jurisdictionem exercet, quamvis voluntariam, mores tamen alicubi receperunt, ut de assensu Magistratus loci etiam extra territorium in clausis Urbibus jus dicatur.*

A R T. X V.

Poorter ontboden ofte beschreven zynde by Schepenen, is schuldig te compareren waer hy woont, buyten ofte binnen der stede, op sulcke boete ende correctie als Schepenen daer opstellen, ten waer legitime excuse ofte exemptie van synen persoon.

POORTER ONTBODEN. CIVIS VOCATUS. facit *Auth. Fab. Cod. lib. 2 tit. 2 defin. 10 & seqq.*

OP SULCKE BOETE ENDE CORRECTIE. Crescente Contumaciâ, pœna quoque crescere debet. text. in c. 2 de testib. cogend. gloss. ibidem in verb. depositionis. Justum equidem est, ut in eum jura insurgant, qui jus, judicem & partem eludit. text. in c. cordi. §. fin. in fin. de appellat.

Ibidem. Jurisdictionem suam pœnali judicio licet cuique defendere. l. ult. ff. de offic. ejus cui mandat. est jurisd. Et l. 1 ff. si quis jus dicent. non obtemperav. Borell. de Magistrat. Edit. lib. 3 cap. 4 n. 20.

A R T. X V I.

Sulcke jurisdictie, kennisse, præminentie ende authoriteyt, als de Bailliu, Schepenen ende andere Officiers der selve stede hebben te Lande, alsulcke hebben sy te Water, op ende in de Revieren, ende alle andere staende ende loopende Wateren, gelegen binnen de selve stede ende Schependom.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. I. 29

Ad hunc articulum. *Capoll. tract. de servit. rustic. prœdiorum. cap. 31 de fluminibus. Chassan. ad Consuet. Burgund. rub. 13 §. 2 Guid. Pap. quæst. 577. Matth. & alii ibidem. Le Grand sur Troyes art. 179 gloss. 2. Bouvot sur Bourgoigne rub. 1 vers. le haut Justicier, citans Cornucum consil. 322.*

Si flumen sit in confinio duorum territoriorum, cuilibet Domino competit *Jurisdicctio* usque ad medium, *Le Grand, d. gloss. 1 n. 50 & seqq. citans Chassan. d. §. 2 n. 21. Capoll. d. cap. 31 n. 14. Matthæus ad Guid. Pap. d. quæst. 577. Bouvot d. loc.*

REVIEREN. DE FLUMINIBUS hujus civitatis *Jacob. Marchant. Flander. description. lib. 1 verb. Gandavum fol. mibi 113 & seqq. & Sander. Gandavens. rer. lib. 1 cap. 3 fol. mibi 32 ibi. De variis, multisque ejus fluminibus, quæ præcipua, ac æterna Civitatis hujus decora sunt, &c.*

De Navigatione fluminum hujus civitatis. v. *Ordinatio. n. quæ, impressæ, subsequuntur hanc Consuetudinem.*

A R T. X V I I.

Berecht van de questien ende processen, ryfende ter causen van de Assysen, ende andere goedingen ende inkomen der Stede van Gendt, ingelycks van Voorgeboden ende statuten politike, ende generalik van alle saken de stede competerende, staet ende behoort ter kennisse in d'eerste instantie van Schepenen vander Keure, sonder dat sy ter causen van dien eenig-sints betreckelick zyn, immers in saken onder de vyftig Carolus guldenen, volgende de Concessie Caroline.

ASSYSEN. GABELLÆ. De gabellis, vectigalibus, teloniis, & aliis impositionibus *Tractatum habent Firmianus, Gutierrez, Bertachinus, Georg. Christoph. Goltz, Despeisses tom. 3 tract. des tailles & autres impositions fol. 231 & seqq. usque 398. Chriffin. vol. 3 decis. 101 & seqq. usque 106. Vid. not. ad Carolin. art. 19 & 20.*

INKOMEN. OBVENTIONES: de his vide præfatam Regiam Constitutionem 10 Decemb. 1672.

De locationibus sub hasta: vulgò *VERPACHTINGE VAN DE ASSYSEN*, tractatum habet *Matth. de auctionib. lib. 2 per totum.*

VOOR-GEBODEN. Edicta tantum durant, quantum durat officium Magistratûs. *1. fin. in princip. ff. de pœn. Matth. de Afflict. decis. 290 n. 2. Sebast. de Medic. de leg. statut. part. 1 quæst. 17 n. 9.*

VOOR-GEBODEN ENDE STATUTEN POLITIKE. V. not. ad *Carolin. art. 17.*

POLITIKE. POLITIA. De illa supra in not. *art. 1 & in quibus consistat Baquet traité des droits de Justice chap. 27 & maxime 28. Le Grand sur Troyes art. 2 gloss. 3. Loyseau des Seigneuries chap. 9 n. 3. Ragueau sur Berry tit. 9 art. 36 vers. de la police. & seqq.*

Quamvis politia possit esse absque Justitia, non enim, ut ait

30 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. I.*

text. in l. *Imperatores. ff. ad l. Jul. de annon.* cuique judici aut ordini cuiusque civitatis jus est statuere pretium grani aut frumenti. Attamen ut pondera sint æqua, & mensuræ rectæ, pertinet ad Dominos iustitiariorum. *Bacquet traité des droits de Justice chap. 27 n. 3. 13. & 19. Charond. pandect. du Droit François lib. 4 cap. 3 circa finem. Lommeau en ses maximes lib. 2 cap. 15 latissimè Camill. Borell. tract. de Magist. edit. lib. 3 cap. 15 per tot.*

Ibidem. V. Consultat. Holland. part. 3 consult. 185 n. 5 & 6.

Ibidem. Clerici tenentur observare statuta & ordinationes Politicæ, & in casu contraventionis ipsorum bona temporalia pœnis & mulctis subiacent. *Edictorum Flandriæ tom. 1 fol. 60 & seqq. Zypæ. notit. Jur. Belgic. tit. de Episc. n. 4. Cbrist. vol. 1 decis. 357 per tot. Anselmo ad Edict. perpet. art. 1 §. 13.*

Ibidem. Non admittitur appellatio in his, quæ ad Politiam spectant. *Zypæ. notit. Jur. Belgic. tit. de appellat. n. 13. Cbrist. vol. 2 decis. 66 n. 3. De Heu sur Amiens art. 224 n. 5. Fred. rer. judicat. lib. 2 tit. 12 cap. 1. D. Cbrist. ad Bugnon de ll. abrogat. lib. 1 futyr. 175 in fin. Papon lib. 6 tit. i n. 8.*

IN D'EERSTE INSTANTIE. IN PRIMA INSTANTIA.
Edictorum Flandriæ tom. 2 lib. 1 rub. 11 fol. 302 & Carolin. art. 14.

A R T. X V I I I.

DE kennisse, contracten ende verbanden gepasseert voor de Wetten der Stede van Gendt, tusschen Poorters ofte Forainen, met clausule van condemnatie, oock de sententie by hunlieden gewyft, zyn, ende blyven altyts executoire, niet tegenstaende dat-se verjaert ende verdaegt zyn. Ende van volontaire condemnatie gepasseert ende verkent voor Schepenen in Camer, en zal geen betreck geadmitteert worden in Vierfchare.

ALTYTS EXECUTOIRE. Sententiæ intra annum executioni mandari debent moribus Galliæ & de Jure Canon. *cap. quarensi. extra. de offic. delegat. quod allegat Argentr. ad Consuet. Britan. art. 232 gloss. 2 circa fin. & c. si autem. & cap. plerumque. de rescript. quæ citat Rebuff. ad Constit. Reg. tom. 1 tract. de Sentent. execut. art. 7 gloss. 11 n. 5 & art. ultim. gloss. ultim. n. 26 & tract. de litt. civilib. art. unic. gloss. ult. n. 4.*

Ibidem. De Jure Civili jus petendæ executionis sententiæ durat 30 annis. *l. 3 Cod. de præscript. 30 vel 40 annor. Ant. Fab. Cod. lib. 7 tit. 27 desin. 14 n. 7 in addit. Exceptis iis, in quibus est necessaria præscriptio 40 annorum, ibidem Goris tract. 4 §. 24.*

Ibidem. Fallit, si condemnatus è vivis decessit, quia tum sententia contra viduum aut hæredes, prius executoria debet judicari *Rub. 24 art. 5.*

VAN VOLONTAIRE CONDEMNATIE GEEN BETRECK.

A VOLUNTARIA CONDEMNATIONE NON APPELLATUR. *Jacobus Coren. observ. 2 cum volenti non fiat injuria. l. 1 §. usque adeo. ff. de injur. Grimaudet ad Edict. Reg. in commentar. ad Edict. Reg. gloss. 33 ad verb. selon ce qui en accordevent. n. 1 in summa. ibi. Confessio, & conventio judiciales excludunt appellationem. Et in textu. n. 1 ibi. Hac probatio est à consensu & conventionibus partium &c. plus infra ibi. Idem est dicendum in confessione judiciali facta, vel ab altera partium in præjudicium constituit, ut adversus eum sit & sententia & executio sine appellatione. Quod indignum lex judicet, quod quis sua voce dilucida protestatus est, ab eo improbari. l. generaliter. ff. de non numer. pecun.*

A R T. X I X.

DE kennissen, contracten ende verbanden, mitsgaders sententie luydende op de voornomde Foraine, ende oock af-setene Poorters, ofte geen goet binnen de stede ende pandinge van diere hebbende, worden geëxecuteert by requisitoire aen de officiers van de plaetse daer 't behoort.

REQUISITOIRE. Solent, & debent Magistratus mutuis se juvare & tueri auxiliis. *Ant. Fab. Cod. lib. 9 t. 13 defin. 14 n. 6 in addit.*

Ibidem. De literis requisitoriis vide omnino *Rebuff. tom. 2 tract. de litter. requisitor. per totum & Costal. loco hic supra art. 13 citat. Couvar. var. resolut. tom. 2 part. 2 folio mihi 429. Kinschot. respons. 88. Wamef. canon. consil. 202. Mev. ad Jus Lubecens. lib. 5 tit. 3 art. 5 n. 9 & 10. Cancer. part. 2 cap. 15 per tot. Berlich. part. 1 conclus. 79. Damboud. prax. civil. cap. 56. V. plura infra rub. 7 art. 7.*

A R T. X X.

REconventie en heeft geen stede, dan in materie van injurien.

RECONVENTIE, &c. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 1 art. 24 per totum & vol. 4 decis. 91 latissime Marant. part. 4 ad verb. Judicium aliud conventiale, aliud reconventionale. per totum. Le Grand sur Troyes art. 200 gloss. 2 per totum. Tusch. litt. R. conclus. 60 & 61. Mevius ad Jus Lubecens. l. 5 t. 5 art. 3. Charond. & Tronchon, ad Consuet. Paris. art. 106. Berlich. part. 1 conclus. 22. Job. Petr. Bloliga. de reconvent. Besold. tract. de process. judiciar. c. 11 per tot. Cancer. part. 2 c. 13 per tot. Damboud. prax. civil. c. 141.*

INJURIEN. INJURIÆ. De compensatione in materia injuriarum. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 628. Berlich. 5 part. conclus. 46. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 4. Sande lib. 5 tit. 3 defin. 5. Carpzev. defin. forens. part. 4 consil. 46 defin. & seq. Eer. decis. 169 & 243. Gail. lib. 2 observat. 100 n. 1 & seqq.*

Ibidem De materia injuriarum; *Infra rub. 3 art. 3.*

A R T. X X I.

Poorters ende inwoonende zyn gehouden t'elckanders verfoecke, oircondschap te dragen voor de Wetten der selve Stede sonder salaris, maer niet d'afwoonende, wiens salaris getaxeert wort ter discretie.

POORTERS ENDE INWOONENDE SONDER SALARIS. *Facit doctrina Gall. lib. 1 observ. 99 n. 6 ibi. Quia testes ob testimonium non lucrum querere, sed gratis veritati adhaerere debent. text. in c. non sanè. 14 quæst. 15. Rachin. ad Guid. Pap. quæst. 68 ibi. Testibus autem si in loco ubi habitant, audiantur, nullum debetur salarium, nisi essent tales, qui eorum operas quotidie consuevissent locare: Si enim per totam diem impedirentur, dicta illis solvenda esset, & fieret taxatio ultra expensas, quod si testes irent foras ad ferendum testimonium, tunc fieret major taxatio pro eorum expensis & pro eorum dicta.*

NEMAER NIET D'AF-WOONENDE. *Gail. d. observ. 99 n. 2 ibi. Siquidem extra locum habitationis testes peregrè evocentur, viaticum necessarium nullâ habitâ ratione vel deductione sumptuum, quos alias domi fecissent, produciens suppetitabit.*

A R T. X X I I.

Schepenen vander Keure useren te kennen by preventie tegen 't Geestelick-Hof, van overspel ende defloratie, sonder klachte van partye, ten vervolge van den Heere, ende fulke persoonon en zyn niet meer beklagelick ofte toesprekelick om de selve sâke in het Geestelick-hof.

SCHEPENEN USEREN TE KENNEN BY PREVENTIE TEGEN, &c. *De preventionem. Tondutus, Tuscb. litt. P. conclus. 646 & seqq. Mevius ad Jus Lubecens. lib. 5 tit. 3 art. 6. 7. Christin. vol. 2 decis. 31 & 32 per tot. Le Grand sur Troyes art. 2 gloss. 1 n. 22 & seqq. & gloss. 4 n. 24 & seqq. Imbert, pratique civile lib. 3 c. 7 & 8 per tot. Giurb. crimin. consil. 48 n. 28 & seqq. Argent. ad Consuet. Britan. art. 12 not. 2 n. 2. Jôüet en sa Bibliothèque des arrêts litt. O. chap. 5. Damboud. prax. civil. cap. 124 n. 4 & in addit.*

GEESTELICK-HOF. CURIA ECCLESIASTICA, seu Audientia Episcopalis. Divisa aliàs est Sacerdotalis & imperii potestas, & divisum imperium cum Jove Cæsar habet. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 456 tit. de legitimat. cap. 2 n. 1. Rebuff. ad Constit. Regias tom. 2 tract. de litt. requisitor. in princip. & tom. 3 tract. ut laici non conven. coram Judic. Ecclesiast. gloss. unic. n. 1. Grimaudet traité de la Puissance Royale & Sacerdotale per tot. Loyseau traité des Seigneuries cap. 15 n. 31.*

Ibidem.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. II. 33

Ibidem. Imò causam deflorationis ad Judicem Ecclesiasticum non pertinere, nisi casu quo agitur promissionibus matrimonialibus, judicatum refert. *Papon. lib. 1 tit. 5 n. 59.*

Ibidem. Judicem Ecclesiasticum invocare brachium sæculare, & quid de jure mulctæ indicendæ, &c. *D. Stockmans decis. 106.*

OVER-SPEL. ADULTERIUM. Causa adulterii est communis fori, ita quod in eo possit procedere tam Judex sæcularis quam Ecclesiasticus, ita *Jul. Clarus l. 5 §. fin. quæst. 37 n. 3. Christin. d. decis. 31 n. 5. Matth. de crimin. in prolegomen. c. 4 n. 6.*

DEFLORATIE. DEFLORATIO. De virginis defloratione *Martinus Vranius tom. 3 consil. 1 & seqq. Besoldus part. 3 consil. 140 per tot. Zutphen verbo defloratie per tot. Berlich. conclus. pract. part. 5 conclus. 38 per tot. Zypa. not. Jur. Belg. lib. 5 tit. de natural. liber. n. 13 Sande lib. 2 tit. 1 desin. 10.*

NIET MEER TOESPREKELICK OM DE SELVE SAKKE IN'T GEESTELICK-HOF. *Cowar. tom. 2 var. resolut. lib. 2 cap. 10 per tot. Jul. Clar. lib. 5 §. final. quæst. 57 per tot. Facit cap. de bis extra de accusat. & l. tenatus. & l. si cui. §. iisdem. ff. cod. tit. adde Zypa. tract. de Jurisdiction. Ecclesiast. lib. 1 cap. 43.*

RUBRICA II.

Van smalle Wetten ende Officien.

ARTIKEL I.

DE smalle Wetten, genaemt Vinderen, hebben kennisse ende judicature van schulden tusschen Poorters ende in-woonende, tot twintig schellingen grooten inclus, daer onder, ende niet daer boven, in actie personele alleenlick.

SMALLE WETTEN. De PEDANEIS JUDICIBUS. *Cod. lib. 3 tit. 3. Sed an illi his judicibus æquiparari possunt. Groenw. de ll. abrogat. d. tit. 3 & seqq. per tot. Besold. tract. de process. judicior. cap. 3 de judic. ejusque officio. vers. propterea. vide not. infra art. 8 & Carolin. art. 24.*

Ibidem. Gradatim de minore officio & inferiori Magistratu ad majus officium & sublimiorem Magistratum cives regulariter esse assumendos. *Petrus Ærodius rer. judicat. lib. 2 tit. 9 cap. 15 ibi. Gradus enim est Magistratum, Questura, Edilitatis, Præture, postremo Consulatus, ut nisi in singulis dato documento, ad fastigium tenderetur. Quando autem id fallit. Ibidem.*

HEBEN KENNISSE ENDE JUDICATURE. Quid sit notio, cognitio, & jurisdictio. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 2 n. 8 & seq. Christin. vol. 6 decis. 8 n. 7 & 8.*

C

34 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. II.

VINDEREN. De etymologia nominis VINDEREN, eorumque judicandi more. vid. *Mev. ad Jus Lubec. lib. 5 t. 1 art. 1 s. 3 a. 6 & 7.*

TOT XX. SCHELLINGEN GROOTEN. USQUE VIGINTI SOLIDOS.

De dictione usque. vid. *Rebuff. ad Constit. Reg. tom. 1 de sentent. provisional. art. 2 gloss. 3 & 4.*

Ibidem. In tribuenda Jurisdictione solemus dicere cum Prædibus cognitio, de decem libris tribuitur, de duodecim adimitur, non rectè ad tribuendam Jurisdictionem, summam, quæ duodecim sit, in bis sena secari, ut unius summæ duæ per se partes in jurisdictionem cadant, sicut nec è contra plures per se & naturâ separatas cumulari ad eam impediendam, quod *Barr. Bald. Ludov. Roman. Castrenf. Jansen.* omnes denique notant. *L. si idem cum eodem. ff. de jurisdic. omn. judic.* quamquam aliàs dici solet. Ex parte Actoris jus metimur in discriminanda, describenda aut coërcenda Jurisdictione, ideoque inspiciendum, non quantum debeatur, sed quantum petatur. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 30 not. 1 n. 2. Pant. tract. de nullitat. tit. 14 n. 70. Cocquille sur Nivernois tit. de Justice & droits d'icelle art. 13 vers. & tel cas, & Rebuff. ad Constit. Regias tom. 1 tract. de sentent. execut. art. 16 gloss. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. latissimè Grimaudet in Commentar. ad Edictum Regium gloss. 23. 24. & 25.*

Ibidem. Excessus etiam in uno obojo dicitur, & sufficit in quocumque minimo excedere, quia hic textus vult, quod non excedat, maxime in verbis DAER ONDER ENDE NIET DAER BOVEN. *Rebuff. ad Constit. Reg. tract. de sentent. execut. art. 16 gloss. 5 n. 1.*

Quomodo coacervatio summarum fieri possit, *Rebuff. ad Constit. Reg. tom. 1 tract. de sentent. provisional. art. 2 gloss. 4 n. 7 & tract. de sentent. execut. art. 13 gloss. 1 per tot. Camer. var. resol. part. 3 cap. 1 n. 43 & 44. Mynsing. cent. 5 abs. 83 n. 3 & seqq. Ricc. part. 3 collect. 636. Argent. art. 60 not. 2 n. 3 & art. 218 gloss. 5 n. 26.*

An ultra illam summam prorogatio fieri possit? *Cocquille sur Nivernois tit. de Justice & droits d'icelle art. 13 allegans l. inter, ff. ad municipal. & Guid. Pap. decis. 285 & 626. Tuld. ad Cod. lib. 3 tit. 13 n. 4 vide Jean Duret sur Orléans art. 332.*

Ibidem. An condemnatio usque ad triginta solidos possit exequi in viginti. *Rebuff. ad Constit. Reg. tom. 1 tract. de sentent. prov. art. 2 gloss. 4 n. 6 & seqq.* Ubi allegat arrestum, quod sententia in nullo valeat & distinguit inter sententiam latam ex uno capitulo, & latam ex diversis capitulis.

A R T. II.

DE salve Vinderen zyn gesmaldeelt by Prochien, geweestende limieten, te weten: d'eerste, d'Opper-Costerye van S. Jans Prochie, d'ander, d'Onder-costerye van S. Jans Prochie. De derde d'Opper-Costerye van S. Michiels. De vierde, d'Onder-Costerye van

Costumen der Stede van Gendt. Rub. II. 35
S. Michiels. De vyfde de Vinderye van S. Jacobs Prochie. Ende de seldē van S. Nicolaes Prochie.

A R T. I I I.

DAer zyn noch twee smalle Wetten van Hal-heeren. D'eene genaemt van boven, ende d'ander van beneden, geseyt in 't Putgen, uferende kennisse te nemen, van schult van lakenen ende van wolle, met dat de drapperye aengaet.

HAL-HEEREN. De Malla & Belforto. *Sander. Gandavens. rer. lib. 2 cap. 5.*

An imperiti litterarum & juris possint esse judices, respondit *Zafus in l. certi. n. 4. C. de judic.* non in omni judice requiri scienciam quemlibet optimum judicem esse in artificio sibi cognito, sic artifices sunt judices in rebus sui artificii, & mercatores de his, quorum notitiam habent. *l. ult. C. de jurisdict. vid. Demell. lib. 17 Comm. cap. 27 & not. ad Conf. Neopers. r. 5 a. 1.*

Ibidem. Custodes perficiuntur ad pannos probandos, Magistri & non tyrones ejusdem artificii, & illis Magistris credendum est, si approbent vel improbent, tenenturque jurare in principio sui officii, & non in singulis actibus approbantes pannos improbos, tenentur mercatoribus & eumentibus ad interesse. *Rebuff. ad Consuet. Reg. tom. 2 tract. de panner. mercat. art. 1 n. 3 & seqq.*

A R T. I V.

NOch zynd'er twee Vinderyen van de Vleesch-huysen, d'eene van den grooten d'ander van den kleynen: uferende te nemen kennisse van schulden van vleesch, mitsgaders van de waerderinge, deugt ende ondeugt van dien.

VLEESCH-HUYSEN. De Marcello majori ac minori. *Sander. Gandavens. rer. lib. 2 cap. 5.*

VLEESCH. CARO. Vide *l. 1 §. cura carnis. ff. de offic. Praefect. urb. Perez. Cod. lib. 11 tit. 16 n. 3 & 4.*

Cura ad Magistratum spectat, ut cibariorum species non deficiant, sed hanc curam ad Praefectum Urbis spectavisse. *d. §. cura carnis. ff. de offic. Praefect. urb. Camill. Berell. tract. de Magistrat. Edictis lib. 3 cap. 14 n. 95.* Potest etiam aliquis cogi iusto pretio vendere res, quae sunt ad usum hominum necessariae, ut carnes, frumentum & similia. *Bart. in d. §. cura carnis. n. 1 & in l. omnium. ff. de extraord. crim. Bald. & Salicet. in l. 1 Cod. de Episcopali audient. Francisc. Marc. decis. 540 n. 10 & 15. Sainspon ad Consuet. Turon. tit. 2 art. 2 verb. de bencheris.*

A R T. V.

NOch is'er een Vinderye van de Visch-marckt, ufsende kennisse te nemen van schulden van Vischen; Poullagie, ende al 't gene dat men op de Visch-marckt verkoopende is, victuaille aengaende, mitsgaders van de waerderinge, deugt ende ondeugt van diere.

VISCH. PISCIS. Vide *l. unic. Cod. Theodof. de pretio piscis. Perez. Cod. lib. 11 tit. 16 n. 3 & 4.*

VISCH-MARCKT. FORUM PISCATORIUM. *Sander. Gandavens. rer. lib. 2 cap. 5 ibi. Forum piscatorium commodum ac spatiosum, ad cuius quaternos angulos anno 1483. Simone Borluyc & Jacobo de Grutere Coss. structis columnis impositi Leones insignia Austriae, Burgundiae, Flandriae, & Gandavensia habent.*

DAT MEN OP DE VISCH-MARCKT VERKOOPENDE IS. De genere auctionis piscatorii fori. *Marchant. Fland. descript. l. 1. & t. de gentis morib. artib. commerc. fol. mibi 22 ibi. In quibusdam locis, bona venalia addicuntur propositum à pracone pretium augenti, & plus ceteris offerenti: undè auctionis nomen: in aliis praeco institutum à se pretium tandiu gradatim diminuit, donec ex circumstantibus emacibus quispiam indubitatè acclamet meum est, quod vernaculè mynen vocant. Quo genere auctionis piscatoria fora, mari proxima, in distrabendis primo appulsu piscium potissimè utuntur.*

VICTUAILLEN. Vid. *not. art. precedens. Et maximè Camill. Borell. d. c. 14 per tot. & Arodius rer. judic. lib. 2 tit. 12 cap. 1 per tot.*

A R T. V I.

DE voornomde smalle Wetten, die jaerlicks vernieuwt worden by Bailliu ende Schepenen vander Keure, doen haerliedeeft in handen van den Heere ende Wet voornomt, ende staen ten betrecke sonder middel ter Camer van de selve Schepenen, hunlieden voorts regulerende in als op alfulcke ordonnantie als Heere ende Wet hunlieden uytgeven.

ORDONNANTIE. ORDINATIO. *Impressa habetur retrò Consuetudinem quo ad hunc & seq. art. pag. 556.*

A R T. V I I.

DE Clerckschappen van de voorseyde smalle Wetten, staen ter dispositie van den Heere ende Schepenen vander Keure, 't zy by verpachtinge van dien, of anders ten-profyte vander Stede. Ende de Baillius van de

Coffumen der Stede van Gendt. Rub. II. 37
 felve smalle Wetten, die alleenlick zyn Vinders-boden ofte dagers, regelen hunlieden met de felve smalle Wetten, op fulcken regel ende ordonnantie van fallaris ende andere conditien, als daer op gestelt ende besproken worden, ende doen de voornomde Clercken haerlieder eedt in handen van den Bailliu ende Schepenen.

A R T. V I I I.

D'Officien van Overste van Neeringen, ende van de Volderye, Stapel-Heeren, Wardeerders, Sergeanten, Boden ende diergelycke, staen ter dispositie van den Heere ende Wet, by wien sy jaerlicks vernieuwt, oft sommige gecontinueert worden, ende ten eedt ontfaen op fulcke Ordonnantien ende Statuten als hunlieden gestelt worden.

OVERSTE. SUPERIOR. De Jure Romano singulis artificii unus rector sive Decanus præest, qui ea quæ ad artificium & ejus usum spectant, rectè constituat & ordinet, ne quid inde Civitas detrimenti capiat. *Perez. C. lib. 11 tit. 14 n. 2.*

NEERINGE. OPIFICIA. De artificum & opificum officiis & collegiis vide *Cod. lib. 10 tit. 64 & ibi. Mornac. & Perez. Cod. lib. 11 tit. 14 & 15. Groen ad Gail. lib. 2 concl. 20 confid. 1.*

Et an possint constituere & imperare collectam. *Cbristin. ad Consuet. Mechlin. tit. 1 art. 46 n. 1 & 2 in addit. Costal. ad l. 1 ff. quod cujusque universitat. nomin.*

STAPEL. STAPULA. De stapula Gandensî *Marobans. Flandr. description. lib. 1 ad verb. Gandavum. fol. mibi 113 ibi. Schal-dim, Lysam, Mourwateram, Liviamque Navigabiles fluvijs in sinum suum recipit: quæ opportunitas granorum stapulam ipsi conciliavit, per quam frumenti cujuslibet per Schaldim Gandavo innoti quadrans, perque alias fluvijs sectans, publicis curatoribus in Urbis usum pretio retineri potest, cetero libere dimissis. Quid de stapula Brugensi idem Marchant. ad verb. Bruga. fol. mibi 122.*

Et de hac stapula Gandensî latius *Ordinatio 16 Mail 1673 & alia 18 April. 1674 hlc retrò impressæ.*

Ibidem. De jure stapulæ *Joan. Locoenius tract. de Jure maritimo & navali lib. 1 cap. 10 n. 3 & 4 ibi. Jus stapulæ est potestas sistendi in suo foro, restringendique merces, speciali emporii beneficio cortis civitatibus competens. Facit jus stapulæ ad Urbium & commerciorum incrementum, ad copiam annonæ & mercium, ad subsidia Reipub. operique parandos. Scopus ejus præcipuus, est utilitas Reip. aut peculiarium civitatum, ne exteri promiscua rerum necessariarum cõemptione, indigenarum commerciis incommodent; sed ut ipsi hujus rei questum ad se & ad suum forum transferant.*

Ibidem. *Besold. thesaur. practico llt. S. n. 103 ibi. Constit. libe-*

38 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. II.*

rum debere esse usum commerciorum & navigationem: cujus consequens est, neminem cogi posse, ut hoc vel illo in loco merces suas exponat. Mynsing. conf. 19 n. 1 ubi ait; in Camera ita judicari; Sixtinus de regalib. cap. 5 n. 29 nisi cogens habeat jus emporii, DIE FREYE-NIDERLAG ODER STAFFEL-GERECHTIGHEYT, hoc est, jus de exponendis mercibus ex Privilegio Caesaris vel ex praescriptione. Qui enim habet jus emporii, DIE STAFFEL-GERECHTIGHEYT, cogere & impellere potest transientes, ut ibi subsistant, ibidemque merces dividant, Mynsing. & Sixtin. d. loc. Nicol. Everard. Jun. conf. 9 lib. 1 quod maxime ad augmentum Civitatis, vel Reipubl. tendit.

STAPEL-HEEREN. RECTORES STAPULÆ. V. Cod. lib. 10 tit. 26 & ibi. Perez. n. 10 & 25 & eundem Perez. lib. 11 tit. 23 n. 8 & 9 & lib. 11 tit. 27 n. 5 & 6. Camill. Borell. tract. de Magistrat. Edit. lib. 3 cap. 14 n. 95 & seq. Loenin. conf. 6 per tot.

Ibidem. Ad Rempublicam gubernandam ac Civitatem regendam ante omnia Magistratus, & superior studeat, ut frumento & cibariis abundet, quia sine illis omnia mala subsequuntur. Camill. Borell. de Magistr. Edit. lib. 3 cap. 14 per tot.

WARDEERDERS. ÆSTIMATOIRES, PENSITATOIRES. vide quæ supra notavi Rub. I a. 17 ex Bacquetio, cui accedit Groenw. de li. abrogat. Cod. lib. 10 tit. 70 l. 9 modios. Ubi ita loquitur. *Moribus nostris, non tantum singulis Civitatibus mensuræ atque pondera publicè extant, ad quæ recurri potest: verum etiam ne fraus fiat, omnes omnino modii, ulnae, mensurae, atque pondera, jussu quantitatis signo notari debent, quod nostrates YCKEN vocant. V. ad hanc materiam Greger. Tholof. Syntagm. Juris univ. lib. 36 cap. 1 n. 9. 16. 17. & 18 & lib. 4 cap. 7. 31 n. 7 & Berant sur Normandie a. 23 & 24. Anth. Perez. Cod. lib. 10 t. 27 n. 6 tit. 70 n. 7 & seq. lib. 11 tit. 16 n. 3 & 4 & tit. 27 n. 3.*

Ibidem. De æstimatoribus &c. lanorum vid. not. Supra art. 3.

JAERLICKS VERNIEUWT. Creatio horum judicum Inferiorum, fit virtute Carolin. articulo 24. omnis etenim dignitas à Principe, tamquam à Fonte, in inferiores derivatur, ita ut hodiè Lex Julia non tantum in Urbe, sed orbe toto cesset, quia Principis est Magistratum creare & dignitates conferre. I. 1 ff. ad l. Julian. de ambitu. ubi nempe Principi subjectus est populus, & licet videamus à Magistratibus superioribus inferiores creari, id non fit nisi datâ facultate à Principe, sicut quando municipia Magistratum sibi eligunt, id fit vel Principis privilegio, vel præscriptione.

A R T. I X.

DAer wort noch jaerlicks by den Bailliu ende Schepenen gecommiteert eenen Voogt van de Ackersiecken ofte Lazarussen, de welcke met syne gesellen, kennisse, berecht ende judicature heeft in d'eerste instantie, van alle questien ende differenten, ryfende tusschen eenige van de Lazarussen, ende oock van de

Costumen der Stede van Gendt. Rub. III. 39
 boeten ende mesusen by iemant van hunlieden gein-
 curreert ende verbeurt, houdende haerlieder siege ende
 vergaderinge om recht te doen onder d'Halle der selve
 stede, ende haerlieder vangenisse voor de delinquan-
 ten ofte mesuserende op de Heuver-poorte.

LAZARUSSEN. LEPROSI. De lepra contagione *Bold. in l. nullus. Cod. de summa Trinitate. Zypa. notit. Jur. Belgic. lib. 11 tit. de leprosis. Salusfen ad Consuet. Thuronens. tit. 5 §. 1 gloss. 4 & Levit. cap. 13. 1. Paralip. 35 extra Castra leprosum habitant. Papon lib. 20 tit. 1 art. 9 & in addit.*

JUDICATURE. Judices Ecclesiastici olim cognoscebant de om-
 nis generis leprosis. *Panormitan. in cap. cum sit generale. De foro compeat. Juxta illud S. Matthaei cap. 8. Vade & ostende te Sacer-
 dotibus, quod tamen alto sine dictum putat Jean. Papon lib. 7 t. 7 art. 28 vide eundem de leprosis lib. 20 tit. 1 art. 19 & in addit. ibid.*

RUBRICA III

*Van particuliere Justitie ende Jurisdictie
 van Schepenen van Gedeele.*

ARTIKEL I.

DE Schepenen van Gedeele (die oock titel dra-
 gen van Raden ende Paysiërders) reguleren hun-
 lieden soo vooren geroert is, in 't saecht van Jurisdictie
 naer de Princelicke Concessie van het jaer 1540. met
 de moderatien ende Ordonnantien daer naer gevolgt.

PAYSIERDERS. PACIFICATOIRES. Ad componendas par-
 tium dissensiones, & lites, Judicibus hujus Subsellii, etiam mate-
 riam abundè præbet famulæ exerciscandæ judicium, quod bono-
 rum divisione dirimatur, cum ut habet vetus dictærium, *propter
 morem & tam omne bellum.*

JURISDICTIONE. JURISDICTIONE. Consuetudo hoc articulo se-
 se referendo ad art. 1 rub. 1 utitur verbo JURISDICTIONE, ubi ta-
 men d. articulus primus usus fuit verbo JUSTITIE, sicque con-
 firmatur ex doctrina *Burgundi* ibidem adducta, quod Justitia &
 Jurisdictio moribus confundantur.

A R T. I I.

SChepenen van Gedeele als Payfierders, soo wan-
neer Poorter ofte Inscten vreesse heeft, dat hem ie-
mant zoude willen misdoen ofte mis-seggen, by hem
ofte iemant anders, zullen vermogen ten versoecke van
partyen, de selve partye te doen verskeren, welck
men noemt te doen dachvaerden op een blyven.

De *Securitatibus concedendis Carolin. art. 29 & 30. Jean Duret
en ses alliances §. 51 fol. mibi 121 & seqq. Mignon. ad Consuet. Au-
degavens. art. 82 & 83 & art. 152. Brodeau sur Maine art. 93 &
167. Durand sur Auvergne, cap. 10 art. 1 & 2 & ibidem etiam
Aymo Publicius & Bessianus. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 623
& seq. d. art. 623 n. 1 allegat plures Doctores, qui tractant hanc
materiam, Le Grand sur Troyes art. 124 & seq.*

De cautione de non offendendo, *Pyrrhus Maurus trad. de fide-
jussorib. in praeludiis tituli. sect. 2 cap. 4.*

VREESSE. METUS. Debet subesse justa causa timoris, & *Pyrrhus d. cap. 4 n. 3 citans Paris. vol. 4 consil. 168 n. 6 & 10 Clar.
lib. 5 §. fin. quaest. 47 n. 3. Fulin. rub. de treug. & pac. n. 10. Rat
sur Poitou art. 356 verb. ff. celui.*

VERSEKEREN. Securitas est legitimum praesidium, quod per
officium praesidentis justitiae timenti datur. *l. denunciamus. C. de
his qui ad Eccles. confug. & ibi DD.*

Ibidem. Cautio cum Fidejussoribus. *Clar. d. quaest. 47 n. 5 &
quanto tempore duret n. 6 & ibi resolvit relinqui arbitrio judi-
cis. Rat sur Poitou art. 356 ad verb. de donner.*

A R T. I I I.

Insghelycks als iemant geinjurieert is, met woorden
ofte wercken sonder wonde, soo vermach men den
Delinquant te doen dachvaerden op klachte voor de
voornomde Schepenen van Gedeele, in Camer, met
eender daginge voor al, ende wort voort geprocedeert
naer de gelegenthede van de sake.

INJURIE. INJURIA. De materia injuriae *Gail. lib. 1 obs.
64 & seqq. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 4. Despeisses
tom. 2 des crimes. fol. 675. Matth. de crimin. ff. lib. 47 tit. 4 cap.
1 & seqq. Joan. à Sande. lib. 5 tit. 8 per totum. Meo. ad Jus Lu-
becens. lib. 4 tit. 4 art. 1 & seq. Argentr. ad Consuet. Britan. art.
627 & seq. Berlich. part. 5 conclus. 59 & seqq. usque 70 vide quae
ulterius dicam ad Carolin. art. 31 & seq. usque 34.*

SONDER WONDE. Vid. not. Rub. I, art. 9.

MET EENDER DAGINGE VOOR AL. Nam in rebus, quae

Costumen der Stede van Gendt. Rub. III. 41

summarii sunt iudicii, jure etiam scripto satis esset, unum Edictum pro omnibus, cum jus dicentis sit arbitrium, pro causæ conditione ac temporis, Edictorum ordinem, aut compendium moderari. 1. Novumquum. cum eo loci notatis. ff. de judic. l. qui pro tribunali. 2 ff. de re judicat. l. 1 C. de dilat.

A R T. I V.

Sallarissen van diensten oft curen gedaen by Medecynen ofte Chirurgynen aen eenige gequettste, of aen andere siecke personen, worden vervolgt ende berecht voor Schepenen van Gedeele.

De mercede & salario Medicorum Matth. de criminib. ff. lib. 47 tit. de damno injur. dat. 3 cap. 3 n. 3 & 4. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 ars. 9. Argent. ad Consuetud. Britan. ars. 607 n. 1. Berlich. part. 4 conclus. 18 n. 21.

A R T. V.

VAn gelycken, als iemant civilick ende sonder klachte procedeert, om gequeten ende ontheven te zyn van de Medecynen ende Chirurgynen die hem in curen gehadt hebben, van de quetse hem geinfereert, ende om den aerd-kost, delicieuse spyse ende dranck, verlet ende smerte, geweert ende vergolden t'hebben, is schuldig dat te doen voor Schepenen van Gedeele.

Ad hunc & sequentem articulum vide Authores præcedenti articulo citatos, & quoad primum membrum articuli adde Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 ars. 31 & quoad secundum membrum Matth. Argent. & Christin. dictis locis, & ibidem Christin. tit. 2 ars. 8 & 31. Matth. d. cap. 3 n. 5. Grisol. decis. 25. Berlich. part. 4 conclus. 18 n. 21 & 23.

A R T. V I.

DE voorseyde smerte wort gemeenlick geëstimeert, twee-werf meer dan de cure van de Medecynen ende Chirurgiens gegroot wort, indien de quetse is beneden de opperste tanden, ls't van daer opwaerts, dry-vaut: ten waer dat den Rechter uyt eenige redenen anders modereerde.

A R T. V I I.

DE voorseyde Schepenen hebben oock kennisse van myncken, letten ofte gebreck, daer af d'actie civilick ende sonder klachte geintenteert wort.

42 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. III.*

MYNCKEN. De materia mutilationis item, cicatricum aut deformitatis ex vulnere: *Argent. Griovel. Christin. & Matib. locis* suprà citat. & idem *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 art. 8.*

Cicatricis ratio habetur in forma & puella *Arnold. Reygher. in suo Thesaur. verb. mulier. n. 39.*

A R T. V I I I.

GRootinge van myncke geheescht en mach niet geschieden, dan naer jaer ende dag van 't infereeren van de quetsure, uygedaen daer de myncke notoïr is.

A R T. I X.

SChepenen van Gedeele hebben oock kennisse van de reparatien ende paysen, die men maeckt van doodtlagen, als men 't selve begeert. Ende overfulcks useert men 't Compromis (alsoo 't soendynck ofte versoenen geordonneert ende gesloten is) te brengen voor de voornomde Schepenen daer 't elcke Partye à part gelesen wort, ende kennen van gelycken van den Zeker, Voet-vallen, Eeden ende andere solemniteyten daer toe dienende.

REPARATIEN ENDE PAYSEN. *Le Boucq ad Consuetud. Insulens. art. 24 per totum. Argent. ad Consuet. Britan. art. 610. Clarus lib. 5 §. fin. quest. 58. per totum. Kinschot. tract. de remiss. Homicid. cap. 13 & seq. Gomf. var. resol. tom. 3 cap. 3 de Homicid. n. 53 & seq. Berlich. part. 4 conclus. 18 n. 34 & seqq.*

COMPROMIS. *Le Boucq d. art. 24 id dicit esse contra l. 1 l. cum fratribus. C. de his quibus ut indign. l. heredem. ff. de quib. ut indign. l. questum. ff. de sepulch. violat. Gomf. var. resolut. tom. 3 cap. 3 de Homicidio n. 53 limitat. n. 54.*

VOET-VALLEN. &c. *Kinschot. tract. de remission. Homicidii, cap. 13 n. 7. Clar. lib. 5 §. fin. cap. 59 circa finem.*

A R T. X.

IN 't ontfaen van Montsoen, werden de descendenten in rechte linie, oudtste naeste mans-persoonen van de sweert-syde van getrouwden bedde bestaende, geprefereert voor alle andere ascendenten ende collaterale al waeren de selve descendanten in voorderen grade bestaende.

ONTFAEN VAN MONTSOEN. De Jure faciendi pacem, seu reconciliatione *Kinschot. d. tract. per totum.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. III. 43

MANS-PERSOON. Quid de uxore, vide *Argent. d. art. 610 gloss. 2 n. 2* & *le Boucq ad Consuet. Insulens. art. 24 gloss. 2* & 3. *Christin. ad Consuet. Machlin. tit. 2 art. 34 n. 7 art. 35 n. 5. Kinschot. trad. de remiss. homicid. cap. 16 n. 4* & *Claros consil. 61* & *part. 1. Observat. 27 n. 1. 11* & *seq. Gomaf. var. resal. tom. 3 cap. 3 n. 65. Berlich. part. 4 conclus. 18 n. 34* & *seq.*

Quid de alia foemina nullo existente masculo. *Gomaf. var. resal. tom. 3 cap. 3 n. 65* & *Claros lib. 5 §. final. quæst. 38 n. 35* & 36 vide *Koppen. quæst. 10 per totum.*

A R T. X I.

DAER geen descendenten mans-persoonen als voren den zyn, soo werden de naeste mans-persoonen ascendenten in rechte linie van de selve tweert-syde van getrouwde bedde geprefereert voor de collaterale, al waren de ascendenten in voorderen grade den overleden bestaende. Ende daer meer mans-persoonen zyn in eenen graed, soo zal die oudste mans-persoon de naeste zyn om 't Montfoen t'ontfaen.

A R T. X I I.

ENDE daer 't Montfoen valt van Moeder oft Groot-vrouwe, daer is den Sone oft Neve, van zyns moeders-zyde te prefereren den collateralen van dat tweert-syde den overleden bestaende.

A R T. X I I I.

IN 't recht van Montfoen en heeft representatie geen Stede.

Representatio non habet locum in Jure faciendo patrem. Kinschot. de remiss. homicid. cap. 15 & 16.

A R T. X I V.

ELCK wie hy zy mach 't Montfoen hebben, heffen Ende profiteren, sonder 's overleden hoir te bedyden, alwaer't dat hy graed van hoirie hadde, in syn versterfte.

SONDER HOIR, Jure pacificandi vel inveniendi pacem, utpote proficiscens ex Jure sanguinis, non est herodicuriam. *Julius Clar. lib. 5 §. fin. quæst. 58. 32* & 33. *Kinschot. trad. de remission. homicid. cap. 16 per totum. Christin. ad Consuetud. Machlin. tit. 2. art. 36 n. 1* & 2. utramque junctum textum illius Consuetudinis faciens pacem solvit mercedem & salaria Chirurgi & Medicini.

A R T. X V.

DE punten in 't Compromis van payse begrepen, verpeynt met seker peynen, blyven in effecte ende van weerden, alwaer't dat de peyne verbeurt ende gegolden waer eens ofte meer, ende dies geen speciael belpreck gedaen.

V. Auth. Fab. Cod. lib. 2 tit. defn. 10 & seq.

A R T. X V I.

DE kennisse van het verbreken van Montsoen by twist ofte gevecht (oock al waert sonder wonde) behoort toe Schepenen vander Keure.

A R T. X V I I.

DE kennisse van Wettelicke Quytscieldingen die de weesen hun selfs bedegen zynde, doen haerlieder Voogden, van de handelinge ende Voogdye, mitsgaders de Hoirs den Houder, ofte Houderigge, aut è converso, of oock de sêlve Hoirs d'een den anderen onderlinge, mach geschieden voor Schepenen van Gedeele soo wel als vander Keure.

QUYTSCHELDINGE WEESE. Non valent liberationes & quitanciæ generales quas minores post majoritatem faciunt tutoribus, aut generaliter quicumque his, qui rationibus subjecti sunt; si non contineant expressas Expensarum rationes, quid, quantum, cui, quare sit expensum, etiam si dictum sit, visis, acceptis & expensis & omnibus talibus confessionibus, nisi de ipsa utraque accepti & expensi pagina appareat, aut Notarius referat reverà rationes propositas & dispunctas & subductas, qua de re extant consilia. *Jason. 216 lib. 2. Anchar. consil. 330 ita Argentr. ad Consuet. Britan. art. 283 gloss. 2 n. 4. Idem cujus aurea verba recitabo infra rub. 22 art. 26 docet art. 277 gloss. 4 n. 2 & seqq. & ibi n. 3 id etiam ad alios quoscumque extendendo (sicut supra facit in verbis, aut generaliter &c.) ita loquitur neque enim sive in testamentis, sive in rationibus reddendis, sive in transactionibus, sive in divisione hæreditatum rectè consuli potest, nisi inspectis cognitisque verbis instrumentorum, aut tabulis hæreditatum, super quo quotidie rescissiones partagiorum fundari videmus.*

De similibus liberationibus & quitanciis minorum. Molin. trad. de individ. in Princip. n. 57. Charond. lib. 6 resp. 69 in fine, & lib. 11 resp. 56. Louet litt. T. n. 3 in addit.

RUBRICA IV.

Van Arresten ende Cautie ofte Borch-tocht voor Wettelicke kosten.

ARTIKEL I.

Arresten ende Besetten gedaen op persoonen ofte
goet, by den Heere ende Dienaers, en syn maer
beginsel ende interd van Wette.

ARRESTEN. De materia Arrestorum specialem tractatum habent *Peck. Mævius, & Gail. præter illos vide Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 3 per totum. Argent. ad Consuet. Britan. tit. 5 des Arrêts. Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 1 tit. de liti. obligat. art. 6 gloss. 3 n. 40 & seq. Zutphen. verb. arrêts. Sander lib. 1 tit. 17.*

BESETTEN. De alio verbo *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 13 art. 1 ad Rubricam.*

HEERE. Id est ut habet textus *Carolina art. 15. HOOG-BAILLIU OFTE ONDER-BAILLIU*, latine primus vel secundus PRÆTOR. Idque etiam colligitur infra *art. 3 verb. BAILLIU.*

DIENAERS, SERVIENTES. An per ministros arrestatio aptè fiat. *Mævius tract. de arrest. cap. 14 n. 17 & Peck. de Jure sistend. c. 19 & seq. & Argent. ad Consuet. Britan. a. 130 per tot.*

Ibidem. An absente ministro, ipse creditor arrestare possit. *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 3 art. 4. Argent. ad Consuet. Britan. art. 123 gloss. 1 n. 1.*

Ibidem. Statutum valet, ut liceat propria autoritate arrestare personam vel res debitoris. *Mævius de arrest. cap. 3 n. 22 & cessante statuto sunt casus, quibus arresta ex privata autoritate licent. cap. 5 n. 2 & Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 3 art. 4 per tot.*

INTERD VAN WETTE. ARRESTATIO EST INTROITUS IN JUDICIUM. *Edictorum Flandria tom. 1 folio 289 & Damboud. prax. civil. cap. 64 n. 16. Præses Wilandus temp. 2 cap. 12 n. 1 v. Peck. de Jure sistendi cap. 35. Mau. de arrest. cap. 15 n. 44.*

ART. II.

Appellen gedaen van Arresten of Besetten op persoon ofte goet, en schurssen noch en suspenderen niet, noch en syn d'Officiers noch Wet-houders gehouden de selve te differeren: maer mogen voort-gaen ende procederen alsoo 't behoort, niet tegenstaende den selven, ende sonder prejuditie van dien. Ten ware dat in de sake verleent ware clausule van staet ofte inhibitie.

46 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. IV.*

APPELLEN. Moribus Flandriæ non licet appellare ab arrestatione. *Editio Flandria tom. 1 fol. 289 & Peck. de Jure sistend. cap. 34. Mavias de arrest. cap. 21.*

CLAUSULE VAN STAET. Vide omnino *Peck. d. cap. 34.*

A R T. I I I.

Alle questien vallende op Arresten ofte besetten, gedaen binnen der Stede ofte Schependom van Gendt, hy den Bailliu ofte Dienaers van de selve Stadt op gedyde persoonen of haerlieder goet, worden be-recht by Schepenen vander Keure, dien danof de ken-nisse alleen toe behoort.

QUESTIEN. Malè seu injustè arrestans, multam trium More-norum solvere & arrestatum indemnem reddere tenetur. *Carolin. art. 42 n. Peck. cap. 17 & 18 utrobique per totum. Mav. cap. 23 per totum.*

OP GEDYDE. Ex arrestis alienorum subditorum inter vicinos Principes & Civitates nonnumquam contentiones oriuntur. *Mavias de arrest. cap. 4 n. 7.*

Ibidem. Etiam cives emigraturi aut aliter suspecti, arrestis detinentur, & quando *Mav. cap. 6 n. 24 & 52. Peck. de Jur. sistend. cap. 16 n. 1 & 2.*

KENNISSE ALLEEN, *Carolin. art. 15 & infra Rub. 24 art. 8.*

A R T. I V.

DE gearresteende persoon oft goet blyft in Arreste ende vangenisse tot Seker gestelt zy, ofte ge-namptiert onder Justitie, de somme daer vooren 't Ar-rest geschiedt, met de kosten daer aenklevende. Ende daer hy geenen Seker ofte Namptisfement en vernach tot de decisie van den arreste.

Ad hunc art. *Peck. de Jure sistendi cap. 45 & 46. Mavias cap. 25 per totum. Gail. tract. de arrest. cap. 2 n. 7. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 3 art. 6 n. 1 & seqq. & art. 7 n. 5 & seqq. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 128 gloss. 1 n. 2 & gloss. 2 per totum. Sande lib. 1 tit. 17 defin. 2.*

BLYFT. Ita etiam statuitur *Consuetudine Mechliniens. tit. 3 art. 6. Christin. ibidem n. 1 & seqq.*

Ibidem. Arrestatus debitor de suo vivit, si habet unde, sed si non habet, alendus est à creditore, non tamen habità suæ qualitatis ratione. Proinde alimenta decernenda sunt, non dignitate personæ, sed necessitate naturæ. *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 120 gloss. 1 & 2 & art. 124 gloss. 2. Sande d. defin. 2. Mavias de arrest. cap. 15 n. 5 & 7 & cap. 25 n. 23. Peck. de Jur. sistend. cap. 42 n. 5.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. IV. 47

SEKER GESTELT. Cautionibus relaxantur arresta, unde cautio arresti medicina vocatur. *Mov. de arrest. cap. 25 n. 40 & seq. Peck. de Jur. sifend. cap. 45 n. 3 & seq. Argent. ad Consuet. Britan. art. 125 gloss. 1 n. 2 & 3. Damboud. prax. civil. cap. 99 n. 7.*

Ibidem. Quid pro relaxatione arresti cavendum, & an non tantum de iudicio sisti, sed etiam iudicium solvi. *Mov. cap. 25 n. 55 & Peck. de Jur. sifend. cap. 45 n. 3 & 7.*

Ibidem. Arrestum cautione non relaxatur, quando arrestatus condemnatus fuit, & solvendae & iudicatae causa arrestatur. *Mov. de arrest. cap. 25 n. 103 & seq.*

Ibidem. Cujus autoritate arresti resolutio fiat & servientem debitorem non posse relaxare, nisi licentia iudicis. *Peck. de Jur. sifend. cap. 46.*

GEEN SEKER OFTE NAMPTISSEMENT TOT DE DECISIE VAN DEN ARRESTE. Si satisfactum non sit pro re mobili apud iudicem deponi debet, donec vel satisfactio detur vel lis finem accipiat, *sunt verba textus in l. fidejussor. 7 §. ultim. ff. qui satisfdar. cogunt.*

A R T. V.

MEn useert de temporele Catheylicke goeden van Geestelicke Persoonen t'arresteren om personele saken gecontracteert binnen de Stadt oft Schependom van Gendt, ende daer vooren Seker te doen stellen by den Proprietaris van dien, om te rechte te staen ende 't gewysde te betalen, oft anders 't selve goet in Arreste t'houden tot de decisie.

Ad hunc art. v. Peck. de Jur. sifend. cap. 4 n. 14 & Movius tract. de arrest. cap. 8 n. 86 & seqq. usque 95. Argent. ad Consuet. Britan. art. 44 per totum. Wames. Cent. 1 consil. 92 n. 7. Papou. lib. 18 tit. 5 art. 9 & seqq. Imbert. Institut. forens. lib. 1 cap. 24. Rebuff. ad Consuet. Regias tom. 1 tract. de lit. obligat. art. 2 n. 106 & seqq.

'TGEWYSDE. Cautio de iudicio sisti, cautio iudicatum solvi, quando utraque simul praestanda *Sand. d. defin. 2 & materiam utriusque cautionis latè tractat. Pyrrh. Maurus tract. de fidejussor. in praedictis tit. de fidejussoribus pratoriis & iudicariis cap. 1 & 2.*

GECONTRACTEERT BINNEN. *Movius d. cap. 8 n. 93 & seqq.*

A R T. V. I.

ELck Arrestant is gehouden ten eersten dage dat Schepenen vergaderen, te komen judicielick verklaren de cause van synen arreste, indien 't den gearresteerde versoect, alwaer't oock op den selven dag dat 't Arrest gebeurt, indien Schepenen vergadert zyn, ende selfs oock voor 't op-leeden van den gearresteerden in vangenisse, indien hy 't versoect.

48 *Costumen der Stede van Gends. Rub. IV.*

TEN EERSTEN DAGE. Arrestans primā die Juridica post arrestum, aut eādem die Jūdex si adiri potest, causam arresti proponere & allegare debet. *Peck. de Jure sistend. cap. 38 per totum & Mavins de arrestis cap. 16 n. 4 & cap. 25 n. 25 & seqq.*

A R T. V I I.

MEn useert in materien van Arrest te procederen in diligentien, al van derden dage ten derden dage, ofte andersints na d'exigentie van de saken: sonderlinge daer geen Seker gestelt en is.

VAN DERDEN DAGE TEN DERDEN DAGE. De triduo in triduum causa arrestationis peragenda. *Peck. de Jure sistendi cap. 37 n. 2 & 6.*

Ibidem. Culpanda ea Judicum insolentia, qui super eo longas tēzere lids ambages solent. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 25 gloss. 2.*

A R T. V I I I.

ALs den Proprietaris van gearresteerden goede 't selve in arreste laet, soo wort het geleyt of gestelt in bewaerder handt, of geconsigneert onder Justitie ter ordonnantie van de Wet, ten koste ende peryckel van den ongelycke. Ende indien 't perissabel ofte bederfelick waer, soo ordineert men by provisie 't selve ten hoogsten verkocht te worden, 't zy metten stocke ofte andersints, ende de penningen danof komende onder Justitie te brengen, daer-se blyven tot de decisie van de sake, ad opus jus habentis. Ende vermach den Crediteur, indien hy sententie t'synen profyte gekryge, op 't selve goet ofte penningen te procederen by pandinge ende verkoopinge met den stocke respective.

GESTELT IN BEWAERDER HANDT, OFTE GECONSIGNEERT ONDER JUSTITIE. RES ARRESTATA SEQUESTRATUR VEL DEPONITUR APUD JUDICEM. *Peck. de Jur. sistend. cap. 35 n. 5 & seqq. & cap. 44 per tot. Matth. de auctionib. lib. 1 cap. 6 n. 7. 10 & 23. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 3 art. 5. Argent. ad Consuet. Britan. art. 127 gloss. 2 & art. 128 gloss. 1. Māv. de arrest. cap. 15 n. 13 & seqq. & n. 41 & cap. 22 per tot.*

Ibidem. De sequestratione & sequestro tractatum habent. *Vincent. Caroc. Jacob. de Arena. Rabuff. ad Constitut. Reg. tom. 3 Berlich. part. 1 conclus. 73. Cancer. part. 2 cap. 4.*

INDIENT PERISSABEL OFTE BEDERFVELICK WARE. SI RES TEMPORE PERITURA SIT. Textus est in *l. divus.*
5 ff.

5 ff. de petit. hereditat. Ibi. Res pericuras permittere debet praetor distrabere. Gail. lib. 1 observoat. 148 n. 3. Graven. ibid. Coler. tract. de process. execut. part. 1 cap. 2 n. 155 & seqq. d. Gail. tract. de arrest. imper. cap. 4 n. 17.

A R T. I X.

BY den Arreste gedaen op eenig goet, wort het selve geaffecteert ende geimpignoreert ten profyte van den arresteerder, voor de schuld by hem gequeleert. In sulckerwys dat men sulck goet niet en vermach te veranderen, alieneren, transporteren, noch belasten in prejudicie van den selven arreste: ten waere by provisie soo voorseyt is, geordonneert 't selve te verkoopen t'elckx rechte: ende blyft de selve affectatie durende op't selve gearresteerde goet tot de decisie van de questie. Ende wort den voor-arresterende geprefereert voor andere: gereserveert af-woonende, ende soo verre den Debiteur geen andere goet suffisant en hadde, ende dat af-woonende komen eer dat het arrest geforteert ende gedecreteert zy.

ARREST AFFECTEERT. Arrestum jus pignoris tribuit. Peck. de Jur. sistend. cap. 35 n. 5 & seqq. & cap. 40 per tot. Mav. de arrest. cap. 15 n. 9 & seqq.

NIET ALIENEREN IN PREJUDITIE VAN DEN ARRESTE. Res arrestata alienari aut oppignorari non potest in praerudicium arresti. Peck. d. cap. 35 n. 7. Mavins d. cap. 15 n. 41.

WORDT VOOR ARRESTEERDER GEPREFEREERT. ARRESTANS PRAEFERTUR POSTERIORI ARRESTANTI. Peck. d. cap. 40 per tot. & Mavins d. cap. 15 n. 11 & cap. 27 n. 16. Brodeau sur Paris art. 78 & ibi etiam Charond., Tronchen & Guerin.

GEEN ANDER GOEDT, NISI ARRESTATUS ALIA BONA NON HABEAT. Mav. d. cap. 28. Brodeau, Charond., Tronchen & Guerin sur Paris art. 179 & seqq.

ENDE AFWOONENDE KOME EERT ARREST SORTEERT, ET FORENSIS VENIAT ANTEQUAM ARRESTUM SORTIATUR. Mavins d. cap. 28 n. 22. Brodeau, Charond., Tronchen & Guerin. d. art. 179 & seqq.

A R T. X.

SOo wie arrest-brake committeert, oft gearresteert goet transporteert, alieneert ofte absenteert uyt de plaetse van den Arreste, of daer 't selve by Justitie geleyt is, sonder consent van Justitie, oft partye, boven

50 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. IV.*
 de boete van dertig Carolus guldens, die hy verbeurt
 conforme de Concessie, is schuldig te redintegreren
 de handt van Justitie, ende soo lange vangenisse te hou-
 den, indien hy achterhaelt wort, of by faute van re-
 dintegratie condemnabel in de schuld, daer vooren
 't Arrest gedaen is.

SOO WIE ARREST-BRAKE COMMITTEERT, SI QUIS
 ARRESTUM VIOLAT. *Peck. de Jure sssend. cap. 28 & segg.*
& Mavins cap. 24 per tot. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 3.
art. 5. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 127 per tot.

CONCESSIE. CONCESSIO CÆSAREA art. 41.

A R T. X L

ALs een Gedyde Persoon binnen der Stede geen
 domicilie foverende, eenen anderen Gedyden
 oock niet residerende, doet arresteren ofte toespreekt
 by Justitie, zyn gehouden elckanderen Seker te stellen
 voor de kosten, schaden ende interesten, indien sy 't
 versoeken.

GEDYDE EENEN ANDEREN GEDYDEN ARRESTEREN-
 DE. NON CIVIS ALIUM NON CIVEM ARRESTANS.
Ad hæc vide Peck. de Jure sssend. cap. 36. Christin. ad Consuetud.
Mechlin. tit. 3 art. 7 & tit. 7 art. 19 maxime in addit. Automne
sur Bourdeaux art. 79 vers. l'en a deusé. Anna. Robert. lib. 4 cap. 11.

A R T. X I I.

D'Een Poorteren vermach tegen eenen anderen
 Poorter woonachtig, vindelick ende dagelick
 binnen der Stede ende Schependom niet te procederen
 by Arreste: maer ordinairlick voor synen Juge compe-
 tent. Noch insgelickx hem doen vangen om rauwe
 ongeprivilegieerde ende onbewettigde schulden.

Peck. de Jure sssendi cap. 16 n. 1. Christin. ad Consuet. Mechlin.
tit. 3 art. 1 tit. 3 art. 12 & tit. 6 art. 1 vide plura rub. 1 art. 11.

A R T. X I I I.

GEen Gedyde, niet meer Af-seten dan Inwoonen-
 de, en vermogen eenen Poorter ofte Inwoonende
 te doen vangen, besetten oft arresteren binnen der Ste-
 de ende Schependom, om rauwe onbewettigde ende
 ongeprivilegieerde schulden, ten ware in't cas van af-
 wooninge, latitatie, absentatie ende vlucht.

Costumen der Stede van Gendr. Rub. IV. 51

AFWOONINGE. Civis domicilium fovens extrà territorium Gandense, non gaudet civitatis privilegiis. *Carolina art. 59 Joseph. Ludovic. tom. 1 decis. Perusini. 3 n. 18. Boer. decis. 272 n. 2 text. in l. semper. §. negotiatores ff. de jur. immi.*

LATITATIE, VLUCHT. Omnes debitores de fuga, aut aliter suspecti arresto detineri & impediri possunt, imò per ipsum creditorem, si iudex abst. *l. ait Prator qua Lucius. 10 §. si debitorem. 16 ff. qua in fraudem creditor. ibid. Zazius & Gail. lib. 2 obs. 44. Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 1 tract. de litter. obligat. art. 6 gloss. 3 n. 70 & seq.*

A R T. X I V.

ALs een Gedyde, geen domicile binnen der Stede soverende, toespreekt te Wette eenen Poorter, is gehouden Seker te stellen voor de kosten, schaden ende interesten, indien 't den Poorter versoekt.

GEDYDE EEN POORTER, FORENSIS CIVEM. *Dambond. prax. civil. cap. 99 n. 6 Ann. Robert. lib. 4 cap. 11. Christin. ad Confuet. Mechlin. tit. 6 art. 3 tit. 7 art. 19 & vol. 1 decis. 253.*

INDIEN 'T DEN POORTER VERSOEKT. SI CIVIS CAUTIONEM PETAT. Quod etiam non numquam potest post litis contestationem, & in omni parte iudicii. *Dambond. d. cap. 99 n. 11 & ibi Thulden.*

A R T. X V.

POorter en is niet gehouden, heeffschende of verweerende, Seker te moeten stellen, niet meer tegens Poorter dan Forainen: ten waer om reden van apparente insuffisanthede, by afgaen van goeden, oft quaden ende soberen regimente, ofte andere merckelücke cause ter discretie van den Juge.

POORTER EN IS NIET GEHOUDEN SEKER TE STELLEN. Civis, sive sit actor sive reus, in iudicio hodiè non tenetur ad cautionem, quamvis olim omnis actor ad eam constituendam obligatus fuerit. *Dambond. prax. civil. cap. 99 n. 1 & 5 & ibi Thulden. & quid olim de reo. Ibidem n. 3 & seq.*

FORAINEN. FORENSES, qui, & undè dicantur. *Bredon sur Paris art. 173 & 174 n. 7. Ayme sur Auvergne tit. 24 art. 71. Dec. vol. 3 conf. 32 col. 2.*

A R T. X V I.

CAutie juratoire heeft stede, naer de gelegenhede van de sake, ende discretie van den Juge, als men geen en anderen seker en vermach naer uytterste ver-

52 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. V.
mogen daer toe gedaen, danof men hem schuldig is
by eedt te purgieren.

CAUTIE JURATOIRE. CAUTIO JURATORIA quando
locum habeat. *Peck. de Jur. sistend. cap. 45 n. 8. Mevius de arrest.*
cap. 25 n. 96. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 3 art. 6 n. 10 &
sit. 7 art. 19 n. 5 & 6. Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 1 de sentent.
execut. art. 1 gloss. 16 n. 13. 33. 34 & 35. Damboud. prax. civil.
cap. 99 n. 2. 4 & 8.

RUBRICA V.

Van de Poorterye.

Siet hier
agter In-
terp. no-
pende de
Wynseg-
gers pag.

430.

Siet noek

het Decr.

van den 5

Decemb.

pende de

Bier-voer

ders, staen

de in den

V. Placc.

Boek pag.

667.

Item t'go-

ne van de

7 Jul 1762

raekende

de Messa-

giers, in

den selve

Placc. B.

pag 1138.

POORTERYE. De Jure Romanorum quid de Cive, municipe,

& incola vide *ff. lib. 50 tit. 1 ad municipalem, & de incolis &*

Cod. lib. 10 tit. 38 de municipibus & originariis & tit. 39 de in-

colis, & ubi quis domicilium habere videtur.

Quid moribus? vide ad praedictos titulos *Groenweghen trad. de*

legibus abrogatis, Bernard. Automn. en sa conférence de Droit Fran-

çois avec le Droit Romain. Mornac. Bugnyon lib. 5 cent. 22 & ibi.

D. Christin. Zyp. notitia Jur. Belgic. lib. 10 tit. de incolis. Mev. ad

Jus Lubecens. lib. 1 tit. 2 art. 1. 2 & 3. Christin. ad Consuet. Mechlin.

tit. 5 art. 1 & seq. Gail. lib. 2 observ. 35 & 36. Argentr. ad Con-

suetud. Britan. art. 9 nota. 1.

A R T I K E L I.

EEn gedyde Man ofte Vrouwe wort Poorter, trau-
wende Poorter ofte Poortereffe der selve Stede:
ten ware dat sulck Poorter ofte Poortereffe voor 't hu-
welick veryffuwet hadden van haerlieder goeden by
Schepenen vander Keure, ende aldaer ontpoortert.

TRAUWENDE. Gandavi civem facit matrimonium, ut statuit
Placc. B. hic articulus, nativitas. *Carolina art. 57 & 59 residentia seu ha-*

bitatio unius anni, Carolina art. 58.

A R T. I I.

Poorter ofte Poortereffe, blyven Poorters ende be-
houden de poorterye waer sy gaen woonen; ten
zy dat-se veryffuwen. Nemaer gedurende haerlieder
non residentie ende absentie, reguleren hunlieder naer
de Concessie, ende sonderlinge den negen-en-vyftig-
sten artikel van diere.

VERYSSUWEN. De Jure Romano domicilium quidem trans-ferre licet, sed non eo minus qui transfudit municipii sui mun-eribus obligatur, hoc autem, cum hodiè non observetur, ideò multis in locis statutum & consuetudine receptum est, ut is, qui civitatem deferens, civitatis oneribus sese subtrahit, inprimis vi-gesimam aliamve de omnibus suis partem civitati pensitare, quod tributum, Flandri, YSSUE vocant. ita *Greenw. ad l. 31 nihil ff. ad municipal. post Andream Gail. lib. 2 obs. 35 & 36 & Burgund. ad Consuetud. Flandria tract. 14 n. 6. Curtium Brugensem tom. 1 lib. 1 cap. 51* iisdem serè verbis utens *Andreas Gail.* illud tributum *d. observat. 36 n. 10* jus migrationis, & *Burgund. d. n. 6* jus exporta-tionis nominat, & Gandavi est decimus denarius valoris omnium bonorum, exceptis feudis. *Carolin. art. 64* quo articulo recen-sentur casus quibus debetur.

De eodem Jure YSSUE aliqua habet jam bis citata Constitutio Regia 10 Decemb. 1672 cap. 8.

A R T. I I I

ALs een persoon, hebbende onbejaerde kinderen, in synen aet ende dranck, geboren gedurende syn-der Poorterye, 't bedde geheel wesende, hem ontpoor-tert, ende dat de Kinderen geen propre goedt en hebben by gifte ofte anderen tytél, soo worden de selve Kinderen oock ontpoortert: ten ware dat sy tot haerliedder jaren van discretie komende, verklaerden hunlieden te willen houden aen haerliedder Poorterye, ofte hunlieden daer mede behelpen.

De materia hujus articuli & quomodo quis privatur vel se exuit jure civitatis, vide quæ dicam ad *Consuetud. Brugensis tit. 2 art. 7 & Ipsens. Rub. 6 art. 7.*

R U B R I C A V I.

Van Aëien Hypothecaire ende Landt-beer-schappen.

J U R E R O M A N O.

Immobilis rei venditæ, permutatæ, aut alto quovis modo alie-
nandæ, dominium acquirebatur traditione per vacuæ & plenæ
possessionis inductionem. *l. si Pater. 8 Cod. de ad. empt. l. fistulas.*
78 §. 1 ff. de contrab. empt. l. hoc si. 47. ff. de reivind. At jus hy-
pothecæ constituebatur solo contrahentium consensu. *l. contrahi-*
tar. 4 & l. res hypotheca 5 ff. de pignor. & hypothec.

D 3

54 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. VI.*

JURE PATRIO.

Moribus Flandriæ & vicinarum Provinciarum, jus dominiî & hypothecæ, aut aliud quodcumque Jus in rem acquiri debet coram judice loci, quo res sita est, si allodialis sit, aut Curix paribus si feudalis sit. *Edictorum Flandriæ tom. 1 fol. 286 & tom. 2 fol. 744 & idem declarat hic infra Rubrica 12 art. 2 & 3.*

HAC CONSUETUDINE GANDENSI.

Præfati Patriæ mores patiuntur exceptionem, nam juxta articulum primum hujus Rubricæ sextæ omne jus reale adipiscimur coram Domino fundario seu prædiario in fundis & ædibus, ipsius registro seu libro contentis.

De Domino fundario seu prædiario & de potestate ac functione illius vide *Burgund. ad Consuetud. Flandriæ tract. 9. n. 35 & seq.* Quid in Gallia vide *Loyseau tract. de déguerpissement lib. 1 cap. 5 n. 11 & 12. Charond. pandect. de Droit François lib. 4 cap. 3 circa finem. Meun ad Jus Leodiens. observat. 136 & 137 per tot. Brodeau sur Paris art. 74 n. 29 & seq. & n. 51 & seq. citans ibidem Molin. Choppin & alios.*

A R T I K E L I.

Kennisse van koop van Huysen ofte Erfven; insgelycks belastinge van Renten, payementen ofte andere schult, die men assigneert op Huysen, Erfve ofte grondt, forterende onder Landt-heere ofte Fonsier-heere binnen der Stede ende Schependom van Gendt, gepasseert alleenlick voor Schepenen der selve Stede, en genereert geen recht reel noch actie hypothecaire, dan maer dat den selven koop ofte belastinge kennelick gemaectt is den Landt-heere, Fonsier-heere ofte synen gecommitteerden, ende by hem behoorlick genoteert ende geteeckent. Ende gaet de kennisse van den Landt-heere voor de kennisse van Schepenen.

KENNISSE. *Burgund. d. loc. maxime n. 36.*

HUYSEN. Quid de iis, quæ non subsunt alicui Domino Prædiario, sicut, **VRY HUYSEN ENDE ERFVEN.** v. infra *art. 8.*

VOOR SCHEPENEN. Scilicet quoad constitutionem aut traditionem cujuspiam Juris realis, non item quoad condemnationem, quæ à solo Magistratu proficiscitur. Infra *art. 12.*

EN GENEREERT GEEN RECHT REEL. Hinc uti loquitur *Burgund. d. loc.* Jurisdictio Magistratui nostro, infimum Imperium, improprie loquendo, Prædiario Domino competit.

A R T. II.

Oude Rente-rollen ende boecken van Landt-heeren, wort geloove gegeven, ende men doet daer

Costumen der Stede van Gendt. Rub. VI. 55
op recht alsoo verre als die loffelick ende behoorlick
onderhouden zyn.

Hic articulus est conformis juri *l. census. 10 ff. de probat. quæ*
ita sonat. Censui & monumenta publica potiora testibus esse Senatus
censuit. c. cum causam. 13 de probat. Argentr. ad Consuet. Britan. a.
81 not. 3 n. 2. Trenchon sur Paris a. 74 vers. Il y en a. Wamef. Ca-
non. consl. 483 n. 6 & seq. Moruac. ad d. l. census. Christin. vol. 2
decis. 95 n. 4 & ad Consuetud. Mechlin. tit. 12 art. 1 n. 18. Ubi
plures DD. citat.

A R T. I I I.

DE Landt-heeren zyn gehouden de Partyen die't
aengaen mach, extraict te verleenen uyt hunne
boecken, registers ende rollen, onder haerliedier hant-
teecken, als sy 't begeeren, t'haren redelicken koste.
Ende de selve boecken oock te brengen onder Justitie
als't noodt wort, om d'extraicten daer tegens wette-
lick te collationeren, ende inspectie t'hebben van de
artikelen de Partyen aengaende.

ANGAEN MACH. *Eo facit doctrina Andreæ Gall. lib. 1 observ.*
406 per sot. maximè n. 2 & 6.

A R T. I V.

DEN Landt-heere is schuldig den Kooper van eeni-
gen Huyse ofte Erfve, onder hem sorterende, ten
verfoecke van den verkooper ter Erfven te stellen, soo
verre den selven verkooper ten Landt-boeck ter Erfven
bekent staet: Note houdende t'synen boecke van den
date van den contracte, ende 't folium van 't register in-
dien 't wettelick gepasseert is. Ende staet den verkooper
ter Erfven niet, soo ware hy als voren gehouden, hem
selven habel ende ersachtig te maken by den Landt-
heere eer hy den kooper Erfven mach.

A R T. V.

DEN Landt-heere verfocht zynde, is schuldig den
kooper of verkooper te verklaren de renten ofte
kommeren te boeck bekend staende, ende dan of t'haer-
liedier verskerthede, extrait te geven soo voorseyt is.

Hypothecas registratas præferri non registratis. Sande lib. 3 tit.
42 desu. 16.

D 4

A R T. V I.

DËN Landt-heere ge-erft hebbende eenen Kooper in eenige Huysen of Erfven belast met meerder renten ofte kommeren, dan 't contract van koop verklaert, en is ter causen van dien niet toespreekelick, ten ware dat bleke dat hy den selven last verswegen hadde in de Erfvenisse, hem daer naer gevraegt zynde: oft dat hy extrait onder syn handt-geschrift uytgegeven hadde met minderen last, dan de selve Huysen of Erfven belast zyn.

Sic Notarius, qui tradidit instrumentum defectuosum tenetur parti ad interesse. *Lanfranc. tract. de instrum. produ. n. 34 per l. fin. Cod. de Magistrat. conveniend. Bart. in l. fin. ff. de tabul. exhibend. vide ad hunc articulum etiam Sande l. 3 tit. 12 defiu. 15 circa finem, & notata infra art. 18.*

A R T. V I I.

DË Landt-heere, om eenen Kooper erfachtig te maken, en uferen geen wettelickheyt van koop van Huysen ofte Erfven te hand-teekenen, ten ware dat die verkocht waren met payementen, oft om jaerlickxsche renten, erfelick, ofte ten lyve, ten verskerthede van Partyen daer op blyvende: nemaer is genoeg dat den Kooper ten boecke gestelt zy als erfachtig. Ten ware oock dat Partye versochte tot meerder bewaernisse syn wettelickhede by den Landt-heere getee kent t'hebben.

A R T. V I I I.

VRye Huysen ende Erfven, onder geen Landt heere sorterende binnen der stede ende Schependom, mitsgaders de realisatie ende hypotheke van dien, staen ter kennisse van seven Schepenen vander Keure, die dan of Erfvenisse ende Ontervvenisse doen met Halm. Ende wort den Kooper bevolen 'twaerschap ende garand: ende men houdt van de kennisse Register particulier.

Hic articulus parit exceptionem illius, quod statuitur supra art. & huius Rubricæ.

VRYE HUYSEN ENDE ERFVEN. De his, & an in dubio res præsumitur alaudialis, & quid alaudium roturarium, & paganicum. *Molén. ad Consuetud. Paris. tit. 1 des Fiefs. §. 68 per tot.*

A R T. I X.

D'Executie van Hypotheke (daer wettelickhede af *Siet op die art. de Interpretatie hier naer fol. 379.*
is) op eenige Huysen ofte Erfven, soo wel sorte-
rende onder Landt-heere, als Vry-huys ende Erfve zyn-
de, binnen der Stede ende Schependom van Gendt ge-
beurt by Pandinge met den Amman ende twee Schepe-
nen ten minsten, mits by den verfoeker van de Pandin-
ge presenterende ende thoonende de wettelickhede van
deselve Hypotheke, daer mede den Amman die nopt
ende pant, met maninge, wysdom, ende gebieden van
Los-dagen.

Ad hunc articulum v. infra Rub. 9 art. 1 & seqq.

WETTELICKHEDE AF 15. Subintellige cum clausula condem-
nationis. *Infra art. 12.*

A R T. X.

DE Los-dagen overstreken wesende, sonder genoeg-
doen, soo vermach den Vervolger te procederen
ter af-winninge en decrete van de gepande hypotheke,
by dilayen gecostumeert.

LOS-DAGEN. Hi lutionis dies sunt 14 aut 40 de quibus men-
tio fit *infra Rub. 9 art. 1.*

A R T. X I.

Landt-cheynsen, Sou-renten ende andere oude erfve-
licke onlosselicke Renten, Geestelick ende werelt-
lick, op eenige Huysen ofte erfve, zyn in hun selven
executoire, ende d'achter-stellen van dien innelick, by
pandinge, af-winninge ende decrete als vooren, uyt
krachte van den Landt-boeck ofte Rente-rollen dies ge-
wagende, alwaer't dat men daer af geen ander Wette-
lickhede en hadde.

LANDT-CHEYNS, SOU-RENTEN, &c. CENSUS CAPI-
TALES, SECUNDI CENSUS, &c. Gallicè *Chef-cens, Sur-*
cens. Quomodo hi census seu redditus inter se differant. v. Lem-

58 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. VI.

meau en ses maximes lib. 2 cap. 21 post med. & cap. 26 in princip.
Loyseau trait. du deguerpissement lib. 1 cap. 5 n. 3. 7 & 12. Molin.
ad Consuetud. Paris. §. 73 n. 12 & seqq. & §. 68 gloss. 1 n. 2. Be-
lordeau obs. forens. lib. 1 part. 3 cap. 7. Despeisses tom. 3 fol. 32 n.
5. Choppin sur Paris lib. 1 tit. 3 n. 3. Brodeau sur Paris ad tit. 2
ante art. 75 n. 15 & seqq. fol. mibi 797 & seq.

LANDT-CHEYNSSEN &c. SYN EXECUTOIR. CENSUS
 SUNT EXECUTORII. Ita etiam *Loyseau trait. du deguerpisse-*
ment lib. 1 cap. 3 n. 22 facit Molin. ad Consuet. Paris. §. 74 gloss.
1 n. 73.

Ibidem. Qui alii casus executorii sunt. v. infra Rub. 17 art. 5.

A R T. X I I.

Besette Los-renten, Payementen ofte ander schult,
 gerealiseert binnen der Stede ende Schependom, en
 zyn niet innerlick by pandinge of executie, uyt krachte
 van simpel kennisse ende notitie van den Landt-heere,
 sonder voorgaende Wettelickhede van Schepenen, met
 clausule van condemnatie. Als sulcke kennisse van
 Landt-heeren wel gevende Hypotheke ofte Erfvenisse,
 maer geen executie aengaende de voorseyde pointen.

CLAUSULE VAN CONDEMNATIE. CLAUSULA CON-
 DEMNATIONIS. Imò videtur quod clausula condemnationis
 non fuerit necessaria, quia contractus coram iudice celebratus,
 de jure habet executionem. *Rebuff. ad Constit. Regis tom. 1 tract.*
de litter. obligat. art. 6 gloss. 3 n. 31.

A R T. X I I I.

In executie ende decrete van Hypotheke, den Landt-
 cheyns ende achter-stellen van dien, gaet voor an-
 der belastinge daer op wesende: ende daer naer de oude
 Sou-renten geestelycke ofte werelicke sonder date. En-
 de daer men date vinden zal, zal men hem reguleren naer
 de prioriteyt van den tydt, t'zy in Sou-renten oft andere
 losselicke oft onlosselicke.

LANDT-CHEYNS GAET VOOR ANDER BELASTINGEN.
 CAPITALIS CENSUS PRÆFERATUR ALIIS ONERI-
 BUS. *Choppin sur Paris. l. 1 t. 3 n. 2 & 3 & sur Anjou. l. 3 c. 3*
c. 4 n. 6 & Mignon sur Anjou art. 482 & art. 486. Brodeau sur Pa-
ris. tom. 1 tit. 2 n. 12 & 13 fol. 797. Griuel decif. 141 n. 22 & 23.
Papon sur Bourbon art. 150. Le Grand sur Troyes art. 73 gloss. 4
n. 1. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 191 gloss. 2 n. 1 & 2.

LANDT-CHEYNS, SOU-RENTEN &c. Gallicè *Chefs-rentes*,

Sur-cens &c. Latine CAPITALIS CENSUS, SECUNDI CENSUS &c. Quomodo inter se differunt, collige ex authoribus citatis supra *art.* 11 an purgentur decretationibus seu subhationibus, & an antecedant sumptus earum. *Loyseau trait. du dénégissement lib.* 1 *cap.* 5 n. 5. *Matth. de auct. lib.* 1 *cap.* 19 n. 1.

PRIORITEYT. PRIORITAS. Ad regulam, qui prior est tempore, potior est jure: videndus omnino *Matth. trad. de auct. lib.* 1 *cap.* 19 *maximè* n. 59 & *seq.* & *cap.* 21 *principè* n. 35 & *seq.* *Coren observat.* 38 n. 12. *Brodeau sur Loüet. list. M.* n. 10 circa medium. *Chorard. lib.* 12 *resp.* 26. *Mæv. ad Jus Lubecens. lib.* 3 *sit.* 1 *art.* 12.

Non tantum diem, sed etiam horam, imò momentum considerari. *Matth. d. cap.* 19 n. 66. *Brodeau d. loc. Coren d. obs.* 38 n. 23.

A R T. X I V.

AL dat Aerdt-vast Nagel-vast ende Wortel-vast is, in een Huys ofte Erfve, volgt den selven Huysfe ofte Erfve, soo oock doet 't gone dat'er bevonden is gemaect om daer altoos te blyven, ten ware bespreck ende contract ter contrarie, uytedaen alle Hallame dienende tot eenige neeringe.

AERT-VAST, &c. Rem sequuntur quæ rei inhærent aut adhærent & paraphrasi vernaculâ, quæ terra aut clavo annexa sunt, ædificata, plantata, & sua solo cedere statuitur. §. 30. 31 & 32 *Institut. de rer. divis. Argent. ad Consuet. Britan. art.* 60 *vet.* 1. n. 3 *art.* 578 n. 1 & *seqq. art.* 252 *gloss.* 1 n. 1 & *art.* 408 *gloss.* 2 n. 2 & *seqq.* vide plures autores infra *hoc art. vers. ceterum quod.*

Et generaliter, & quæ ædium, & quæ fundi sunt, habes in *l. Julianus.* 13 §. *adibus.* 31 *l. id est.* 14 *l. lines.* 15 *l. fundi.* 17 *l. granaria.* 18 & *l. si venditor.* 38 §. 2 *ff. de act. empt.*

Ex iis juvat hic citare aliquos textus, *d. §.* 31 & *l.* 14 *adibus* distractis vel legatis, ea esse ædium solemus dicere, quæ quasi pars ædium vel propter ædes habentur, ut puta, puteal, id est, quo puteum operitur.

D. l. 17 *fundi* nihil aliud est, nisi quod terra se tenet, ædium autem multa esse, quæ ædibus adfixa non sunt, ignorari non oportet, ut puta, seras, claves, claustra. Multa etiam desossa esse, neque tamen fundi aut villæ haberi, ut puta vasa vinaria, torcularia: quoniam hæc instrumenti magis sunt, etiam si ædificio cohærent. *D. l.* 17 §. *as quæ.* 10. Ea, quæ ex ædificio detracta sunt, ut reponantur, ædificii sunt: at quæ parata sunt, ut imponantur, non sunt ædificii.

D. l. granaria. 18. Granaria, quæ ex tabulis fieri solent, ita ædium sunt, si stipites eorum in terra desossi sunt: quod si supra terram sunt, rutis & cæsis cædunt, & §. 1. Tegulæ, quæ nondum ædificiis impostæ sunt, quamvis tegendi gratiâ allatæ sunt, in rutis & cæsis habentur, aliud juris est in his, quæ detractæ sunt, ut reponerentur, ædibus enim accedunt.

60 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. VI.*

ALTOOS TE BLYVEN, QUÆ IBI SUNT PERPETUI USUS CAUSA. *d. l. fundi. 17 §. labeo. 7.* Labeo generaliter scribit, ea quæ perpetui usus causa in ædificiis sunt, ædificiis esse: quæ verò ad præsens, non esse ædificiis, ut puta, fistulæ, temporis quidem causa positæ, non sunt ædium: verum tamen si perpetuò fuerint positæ, ædium sunt. vide *Brodeau sur Paris art. 90 n. 5 & seq.*

Cæterum quid domo venditâ veniat in venditionem, & quid aliis casibus. v. *Matth. tract. de auction. lib. 1 cap. 21 n. 36 & seqq. & cap. 14 n. 13 & seqq. Hering. tract. de Molendin. quæst. 8 n. 40 & seqq. Charond. ad Consuet. Paris. art. 90. Brodeau cod. art. 90 n. 2. Mornac. ad d. 1. granaria. & ad l. Titius borreum. 60 ff. d. acquir. rerum domin. Meun ad Jus Leodienf. obs. 276 n. 10. Ceph. consil. 92 n. 1 & seqq. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 7 a. 9 & tit. 13 a. 40 n. 2 & in addit. Argentr. ad Consuet. Britan. a. 60 not. 1 n. 3 & a. 265 c. 10 & tit. 17 ante art. 348 n. 4. Le Grand sur Troyes a. 72 n. 127. Capicinus Latro lib. 2 decis. 37 n. 18. Mantie. de tacit. & ambig. Conven. lib. 4 tit. 15. Linglois decis. 15 quæst. 4 n. 5.*

UYTGEDAEN ALLE HALLAME DIENENDE TOT EENIGE NEERINGE. EXCEPTIS INSTRUMENTIS ALICUJUS OPIFICII. *Meun ad Jus Leodienf. part. 1 observat. 98 n. 13 & 14 v. d. l. 17.*

A R T. X V.

DEn genen hebbende Hypotheke voor Los-renten ofte loopende Payementen, is schuldig by gebreke van betalinge, de selve te volgen; weder die is in de handt van den debiteur ofte andere, ende die alvoreen t'excuferen, eer hy anders om syn recouvre procederen mag tegen den constituant, ofte syne hoirs, ofte borgen: ten ware anders besproken.

Hic art. repugnat Juri Romano in *1. persecutions. 24* & ibi *Ausbeut. hoc si debitor. Cod. de pignor. & hypot.* ubi in electione creditoris est agere personali vel hypothecaria, debitore scilicet possidente, possidente autem extraneo, oportet primò agere contra debitorem & fidejussores, v. *Louët litt. H. n. 9. Loyseau trait. du déguerpissement lib. 3 cap. 2 n. 11. 12 & 17 & cap. 8 n. 1 & seqq. Guid. Pap. quæst. 432 n. 1. Auth. Fab. Cod. tit. de pignor. desin. 32 & tit. de except. desin. 31. Boer. ad Consuetud. Bituricenf. tit. 7 §. 1. Charond. lib. 11 respons. 63 & en ses mémorables. verb. discussion. vander Hoogh singular. 7 per tot. ubi plenè.*

Interim nota constitutionem hujus art. satis congruere dispositioni Pontificis Pii quinti, secundùm quam in rebus obligatio hypothecaria esset principalis, & obligatio personalis esset tantùm accessoria, reddituumque essentia constitueret in hypothecis. *Roderic. tract. de redditibus lib. 2 quæst. 19 n. 9 & 12.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. VI. 61

TEN WARE ANDERS BESPROKEN. Et ita hodiè plerumque cavetur in litteris constitutionis & hypothecationis reddituum, scilicet ut semper in electione creditoris & ab eo causam habentis erit agere vel actione personali vel hypothecaria, & quod una via electa licet ad aliam convolari poterit, imò quod utraque simul concurret.

A R T. X V I.

DEn crediteur ende rentier hebbende hypotheke speciale, en is niet schuldig syn actie hypothecaire te splyten, hy en wilt: alwaer't dat hy particuliere betalinge van diverse besetters van de Hypotheke ontsaen hadde.

Ex repugnantia notata *articulo precedenti* colligitur, Gandavi cessante contrahentium contraria conventionione, actionem hypothecariam prædominari personali, cum hæc delitescat & dormiat tandiu quam illa exercetur vel exerceri potest, ac proindè hunc articulum 16 & etiam sequentem 17 procedere non attentis distinctionibus, quas adducunt inter alios *Guid. Pap. decis. 432 n. 4* & *in addit. & Chaffan. ad Consuetud. Burgund. rub. 5 des rentes vendues* §. 2 n. 35 & *seq.* & hac præcautione præmissa.

Quoad primum membrum hujus articuli de individuitate hypothecæ & actionis hypothecariæ, vide *Molin. ad Consuet. Paris. §. 3 gloss. 4 n. 54* & *de individuis. part. 2 n. 9 in epitome*, & *Antb. Fab. Cod. de pignor. definit. 40 & 41. Convar. var. resol. lib. 3 cap. 7 n. 7. Louët litt. H. n. 20. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 12 art. 11 n. 6 & vol. 1 decis. 220 maxime n. 1 & 4 ubi n. 1 citat plures alios autores, Loysseau traité du déguerpissement lib. 2 cap. 11 n. 5. Belordeau observat. forens. lib. 2 part. 4 art. 16.*

Quoad secundum membrum hujus articuli, scilicet ubi creditor hypothecarius recepit particulares solutiones à diversis rei hypothecæ possessoribus seu detentoribus. *Charond. lib. 10 respons. 26. Le Grand sur Troyes art. 73 gloss. 3 n. 9. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 12 art. 11 n. 3 & in addit. Louët litt. R. n. 6. Imbert. lib. 1 c. 17 n. 26. Papen. lib. 13 tit. 2 art. 14 in addit.*

A R T. X V I I.

EEn ofte meer besitters van Hypotheke, spleten oft deelen van diere, vindende syn deel by den crediteur toegesproken met d'andere deelen, vermach de proceduren van den crediteur te stremmen, mits namptierende de geheefschte schult: ende alsdan naer were ende insinuatie syne consorten gedaen by continuatien van de omgonnen proceduren, ende overnemen van actie van de crediteurs of by nieuwen vervolge syn regres op andere deelen te halen. Nemaer alleenlick namptierende

62 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. VI.*
 syn handeel van de geheeschte schult, en stremt daer mede
 niet de proceduren van den crediteur, maer blyft in syn
 geheel om de naervolgende kosten hem aengaende te
 verhalen op de selve syne consorten defaillantten.

Vide ad hunc articulum auctores duobus præcedentibus articulis citatos adhibitâ ibidem dictâ præcautione.

A R T. X V I I L

ANnotatien van lasten by Landt-heere op wettelickheden gedaen onder syn handt-teecken, cauferen realisatie, al en ware 't selve t'synen boecke niet gestelt, ende oock preferentie voor andere naer die daten boecke staende. Ende is den Landt-heere toespreklick om de beschaedthede van de Rentiers ofte creditours, toekomende by sulcke verswymthede.

OOCK PREFERENTIE VOOR ANDERE. Talis creditor hypothecarius non intercedens subhastationi, videtur excidere jure suo, per *l. si eo tempore. Cod. de remiss. pignor.* tanto magis, quod Consuetudo hic ipsi providit dando recursum contra Prædium Dominum, & ita tenet. *Matth. de auctionib. cap. 11 n. 56.*

LANDT-HEERE TOESPREEKELICK, DOMINUS PRÆDIARIUS TENETUR OB NEGLIGENTIAM, IN ANNOTANDO COMMISSAM. In simili de Secretario, Notario, Scriba, Graffario &c. tractant Auth. seqq. *à Sande lib. 3 t. 12 defn. 15 in fine*, citans *Pauormitanum & Canonistas in cap. quoniam. ii de probat. & Dombouder. in prax. crimin. cap. 124 n. 8 vers. sic Notarius vel Scriba. Matth. de auctionib. lib. 1 cap. 19 n. 36 citans Moller. 1 semestr. 21. Anna. Robert. rer. judic. lib. 4 c. 14 Mud. de pign. c. quib. mod. pign. n. 22 & 23. Char. lib. 7 resp. 132 in mod. & resol. part. 3 tit. 2 vers. un Notaire. Grimaud. de retract. l. 9 c. 15. Cabedo pars. 2 decis. 80. Berlich. p. 1 concl. 8 n. 37 & seqq.*

A R T. X I X.

AL is 't dat Huyfen binnen der Stede ende Schependom in 't gedeel gerekent zyn als Catheyl ende Meubel, nochtans gebeurt dan of erfvenisse ende ontfervenisse, ende oock belastingen ende Hypotheken voor Landt-heeren, Fonsier-heeren of Schepenen, ende de renten daer op beset, hebben nature van erfachtigheyt, uytgedaen Lyf-renten ende afloopende payementen, de welcke (al zyn die gerealiseert) bekend zyn mobiliare.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. VI. 63

HUYSEN. Quid de fundis intrâ Scabinatum sitis, vide infrâ Rub. 25 art. 29.

HUYSEN CATHEYL. Ædium quæ sunt, & quæ fundi sunt, notavi suprâ art. 14 ad verba, AERD-VAST, NAGEL-VAST, &c.

Ibidem. Ædes quando pro re mobili vel immobili reputandæ sunt, vide omnino Brodeau ad Consuetud. Paris. art. 88 n. 12 Cocquill. Instit. au Droit François tit. quelles choses sont meubles vers. Pédifice, idem auctor sur Nivernois eodem tit. art. 12. Nicol. Burgund. ad Consuetud. Flandria tract. 13 n. 39.

CATHEYL, CATALLUM. Quid significet, & quid eo comprehendatur, Brodeau d. art. 88 n. 12 per tot. Nicol. Burgund. ad prædictas Consuetud. Flandria tract. 15 n. 1 & seqq. Edidit. Flandria tom. 1 fol. 795 & seqq. Zypaus notis. Jur. Belgic. tit. de servit. n. 3.

HUYSEN CATHEYL ENDE MEUBEL, non tantum in 't GEDEEL, id est, familiæ erciscundæ judicio. hoc art. & infrâ Rub. 25 art. 4 sed etiam in dispositione mariti. infrâ Rub. 20 art. 1. 3 & seqq.

LYF-RENTEN, REDITUS VITALES. De horum creatione & constitutione infrâ Rub. 15 art. 2.

LYF-RENTEN AL ZYN DIE GEREALISEERT, SYN MOBILIAIRE, REDITUS VITALES, LICET HYPOTHECA SUFFULCIANTUR, MOBILES SUNT. Quadrat infrâ art. 23 rub. 20 & art. 22 rub. 25. Sando lib. 2 tit. 5 desin. 3 circa fin. Gaspar Roderic. de annuis redditib. lib. 1 cap. 3 n. 16. Garf. de expens. & meliorat. cap. 23 n. 5. Laurent Jous en sa Bibliothèque des arrêts litt. R. chap. 16 n. 25. Bouvet. en ses arrêts verb. rentes viageres.

MOBILIAIRE. Debitum mobile licet hypotheca muniatur, non fit immobile. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 57 n. 10 & observ. 98 n. 2. Argens. ad Consuet. Britan. art. 219 gloss. 5 n. 9 & 10 & art. 562 n. 4. Le Boucq sur Lille art. 4 gloss. 2 n. 3.

A R T. X X.

DEn genen komende ten beschudde oft belet van proceduren Hypothecaire, is (eer anderstondt hy in oppositie ontsaen wort) schuldig te namptieren, ten ware merckelicke redenen ter contrarie, ter discretie van Schepenen.

KOMENDE TEN BESCHUDE. DE INTERCESSIONIBUS. Quas in auctionibus dicimus oppositiones, latissime Massib. tract. de auctionib. lib. 1 c. 11 per tot. Egid. le Maître tract. de prescriptionib. benor. seu subbationib. art. 5 cap. 24. Anth. Fab. Cod. lib. 8 tit. 17 desin. 5. 18 & 20 tit. 18 desin. 1. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 13 art. 22. Fortin sur Paris art. 354. & 360 & ad eisdem articulos vide etiam Charond., Tranchon & Guerin. Rebass. ad Constitut. Regias tom. 2 tract. de præconis & licitationib.

64 *Costumen der Stede van Genêst.* Rub. VI.

art. 5 & 6 art. 7 n. 17 & 26. *Buridan sur Vermandois art. 144.*
Vigier sur Angoumois art. 106 & seqq. Aymon Public. sur Anvers
tit. 24 art. 3. 9 & 10.

A R T. X X I.

DEn Proprietaris constituerende eenige Hypotheke, ofte syne hoirs abandonnerende d'Hypotheke, ende latende varen voor de rente oft ander gehypothekeerde schult, en is daer by niet bevrydt tegen den Crediteur, soo verre hy te kort komt, ten ware anders by den contracte besproken.

ABANDONNERENDE HYPOTHEKE. DE CESSIONE VEL ABDICATIONE HYPOTHECÆ, Gallicè, *délaissement par Hypothèque*, vide omnino *Loyseau en son traité de déguerpissement & délaissement par hypothèque lib. 1 cap. 2 n. 13 assignat illorum differentiam*, ibi. *Le déguerpissement a lieu seulement aux rentes & charges foncières, & le délaissement aux simples hypothèques & rentes constituées.* Et super eandem materiam vide *Consuetud. Mechliniens. tit. 13 art. 39 & 40 & utrobique Jattè Chiffin. Charond. ad Consuetud. Parisiens. art. 109 & 110 etiam art. 79. Duret ad Consuet. Aurelianens. §. 475. 476 & 479. Papon ad Consuet. Borbon. §. 399.*

NIET BEVRYDT. Textus est expressus & rotundus in *l. hypothecis. 3 Cod. de distract. pignor. & in l. adversus. 10 Cod. de obligat. & action. Papon. lib. 11 tit. 3 art. 3. Boer. decis. 309 n. 2 & seqq. Gail. lib. 2 observat. 7 n. 13. Gaspar Roderic. tract. de annuis redditibus lib. 2 quæst. 19 n. 29.*

A R T. X X I I.

DEn Crediteur en vermach de Proprieteit van de geabandonneerde ofte afgewonnen Hypotheke, t'hemwaerts niet t'appliquieren ende behouden voor syn schult, sonder de selve ter verkoopinge ende decrete te brengen met den last daer op zynde, de meeste daer vooren biedende de naeste wefende, ende de penningen te distribuëren daer 't behoort.

Huic articulo quadrat. *l. pro debito. 6 Cod. de bonis auctorit. Judic. possidend.*

Et ad majorem dilucidationem hujus articuli, vide *Stackmans decis. 95. Groenw. tract. de ll. abrogat. Cod. lib. 7 tit. 53 de execut. rei judicat. ad l. ordo. 3 & lib. 8 tit. de Jur. Domin. impetrand. 34. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 265 cap. 13 n. 1. 2 & 5. Loyseau trait. du déguerpissement lib. 3 cap. 7 n. 9 & seqq. Antb. Fab. Cod. lib. 3 tit. 22 desin. 1.*

PEN.

Costumen der Stede van Gends. Rub. VII. 65
PENNINGEN DISTRIBUEREN. DE DISTRIBUENDIS
INTER CREDITORES PECUNIIS, ex subhastatione red-
actis, latè *Masb. de auction. lib. 1 cap. 17 & seqq.*

A R T. X X I I I.

Alle Landt-heeren binnen der Stede ende Schepen-
dom, ter cause van haerlieder Officie ende exerci-
tie als Landt-heere, soo wel Geestelick als wereltlick,
staen ten berechte ende judicature van Schepenen der
Stede van Gendt.

GEESTELICKE. ECCLESIASTICI functionem Prædicatorii
Domini, vel similem exercentes, conveniendi sunt coram Judice
seculari. *Papen lib. 1 tit. 5 art. 9 & seqq.*

Sic clericus tutor convenitur coram Judice seculari pro red-
denda ratione tutelæ, *Munoz de Escobar. tract. de ratiocin. cap.*
7 n. 9 & 10 citans Gull. Benedict. in repetit. cap. Raynautius. verb.
& uerum nomine Adalafiam n. 128 fol. 78. Masuer. in praxi tit. de
judicibus n. 23. Cancer. part. 1 cap. 7 n. 159, Raguenau sur Berry
tit. 9 art. 10. Giarba part. 1 observat. 3 n. 26.

Sic clericum depositarium per Judicem secularem, à quo de-
positum accepit, ad illius restitutionem cogi posse, docet *Rebuff.*
ad Constitut. Regias tom. 1 tract. de litter. obligat. a. 5 gloss. 9 n. 3.

De clerico executore *Girb. d. observat. 3 n. 26.*

R U B R I C A V I I.

Van executien van Sententien, Wettelick- beden ende Condemnatien.

SENTENTIEN, CONDEMNATIEN. Sententie potius judi-
cantium sunt. Condemnationes etiam aliorum, qui ex arbitrio
vel compromisso judicant. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 229*
gloss. 2 n. 1.

A R T I K E L I.

Executien van Condemnatien van Sententien ende
sommen van gelde, worden gedaen by Pandinge
met den Amman ende twee Schepenen ten minsten,
eerst op de carheylen van den Debiteur, daer af men
in de maninge gebiedt de lossinge binnen derden dage.

D'Interpretatie nevende desen artikel volgt hier agter, pag. 379.

E

66 *Costumen der Stede van Gents. Rub. VII.*

EXECUTIS. DE EXECUTIONIBUS. *Cod. lib. 7 tit. 53 & ff. lib. 42 tit. 1 de re judicat. & effect. sententiar.*

Tractatum habent *Rebriques, Aduis, Chartarum, Rebuss. tom. 1. Cancer. part. 3 cap. 17. Despeisses tom. 1 fol. 643 & seqq.* Vide etiam *Meralum prax. civil. lib. 4 tit. 43 usque 100. Damboud. prax. civil. cap. 254 usque 264. Berlich. part. 1 conclus. 79 & seqq.*

EXECUTIE. Attende circa materiam executionis, quia labor est obtinere ipsam sententiam, & gravius ipsam executioni mandare, nam per cavillosas personas multa opponuntur contra executionem, & dum creditur, quod lis finita sit, adhuc durus ejus restauratio prava. *Ferrariens. in forma execut. sentent. definit. verb. sapiens n. 1.*

PANDINGE. Loco præcepti seu summationis, ut teste *Matth. de auct. lib. 1 cap. 5 n. 1* loquimur, videtur fieri hic actus PANDINGE.

Ibidem. Vide Ordinationem 22 Maii 1670 hic retro impressam. EERST OF DE CATHEYLEN. PRIMUM SUPER CATHALLIS. 1. à *divo Pio. 15 ff. de re judicat.* Sed ordo executionis d. 1. præscriptus non servatur in actione reali. *Merala prax. civil. lib. 4 cap. 2 n. 4.*

BINNEN DERDEN DAGE, INTRA TRIDUUM. De computatione horum dierum. *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 25 not. 5 n. & art. 268 ad verb. butains.*

A R T. II.

DEn vervolger van Executie, vermach naer de Pandinge te leggen by weten van den Amman, Wette-boden ter discretie van Schepenen, ten huysse van den geëxecuteerden, oft elders daer syne catheylen zyn, binnen der Stede ende Schependom.

WETTE-BODEN. VIATORES, SERVIENTES, CUSTODES, ut ait *Rebuffus*, aliter COMESTORES appellantur, quia brevi poterunt comedere omnia domus bona, & quidem etiam ætterns futarentur; ad *Constitut. Regiæ tom. 1 stat. de litter. obligat. art. 12 gloss. 1 n. 21* & quomodo olim ipsimet creditores personam judicis ibant in domum debitoris, ac tamdiu vescebantur penu ejus, donec debitum esset solutum. *Choppin ad Consuet. Paris. lib. 3 tit. 3 n. 9* vel in quoddam diversorium inde non discessuri, nisi omni debito exsoluto. *Celer. de process. execut. cap. 8. Guil. lib. 2 obs. 45 n. 8* de his latius *Matth. de aucten. lib. 1 cap. 8 n. 1* & *Gouget trait. des moyens d'acquiescir n. 130 & seqq.*

A R T. III.

DEn sallaris van den Amman binnen der Stede ende Schependom, is van elcke Pandinge dry grooten. Secretarissen vier grooten. Sergeanten vier grooten. Bo-

Costumen der Stede van Gandt. Rub. VII. 67
den twee grooten ende den Procureur van den Vervolger, indiend'er eenig is, vier grooten, mitsgaders de Wette-boden elck 's daegs acht groote voor de bewaernisse van den selven goede, daer voren sy in 't verantwoorden staen.

SALLARIS. SALARIUM à sale, sine quo nemo vivere potest, in *Maynard. lib. 6 de off. 53 n. 1. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 22 nos. 2 & 1.*

Idem. Stipendium aut merces est, quam quis pro opera percipit, in *Judicibus sportulae*, in *Advocatis honoraria* dicuntur &c. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 22 nos. 2 n. 1.* Qualia in apparitoribus & aliis, ibidem vide etiam *Greenw. de U. abregat. Cod. lib. 3 tit. 2 in proemio.*

Idem. Nunc auctis rerum pretiis, nullus (ut loquitur ibi *Argent. ad Consuetud. Britan. nos. 3 n. 4*) salario hic statuto, sibi satisfactum putat.

A R T. I V.

DEn derden dag overleden zynde, sonder genoeg doen, vermacht den Vervolger de gepande catheyllen te doen verkoopen met den flocke, doende daer toe by Schepenen-bode, klinken de belle ter gewoonliker plaetse van den vier-weegscheiden, aldaer verklaerende den dag, ure ende plaetse van de selve verkooping, daer voor den Bode ontfangt twaelf grooten.

Ad hunc articulum. *Matth. tract. de auction. lib. 1 cap. 6 per tot. & quaedam notabilia apud Christin. ad Consuetud. Merblin. tit. 1 art. 33 v. 18. 15. 16 & 17 & Argent. ad Consuetud. Britan. art. 233 gloss. 1 n. 3. Dambaud. prax. civil. cap. 258 n. 5 & 16.*

CATHEYLEN DOEN VERKOOPEN. De jure communi in mobilibus vendi consuetis in foro, non est necessaria subhastatio. *Alex. in Appositil. ad Bart. in l. 1 circa fin. C. de fid. instrum. & juv. hof. fiscal. lib. 10.*

A R T. V.

DE verkooping, ten dage omkomende, voortgaende, wort den selven Bode op den voorgaenden salaris, noch gehouden de belle ter gestelde plaetse, endē ure, eens ofte twee warf te staen ofte klinken voor de selve verkooping.

Consule etiam ad hunc articulum Auctores precedenti articulo.

A R T. V I.

Condemnatien van ruymingen van huysen, handlichtinge van gronde oft goede, ende diergelycke sake, binnen der Stede ende Schependom gelegen, mogen by den Bailliu ofte Dienaer met twee Schepenen ten minsten geëxecuteert worden, by 't stellen van den gecondemneerden of zyn goet uyt den huysse, gronde ofte andere saken in de acte begrepen: ende den Vervolger in 't gebruyck ende possessie van dien, ofte bypandinge, leggen van Wette-boden, ofte byvangen van 's gecondemneerden Persoon.

RUYMINGE VAN HUYSEN. *Conductor Domino locatori domini questionem referre non potest l. 25 ff quis. Cod. de locat. & conduct. attamen quando hoc fallit. V. Aub. Fab. Cod sed. tit. desin. 10. 12 & 20 & latius Caroc. tract. de locat. part. 6 quass. 11 per tot. & Groenw. de ll. abrogat. ad l. 25 Cod. de locat.*

Ad d. l. 25 vide omnino Groenw. & Mornac. qui illam legem jungit cum l. 33 sed. tit. & copiose Caroc. d. quass. 11 per tot.

Ibidem. Ad hæc vide Ragueau sur Berry tit. 9 art. 41 per tot. & Potier sur Bourbon art. 1 per tot. Ferren. ad Consuet. Bardigallens. lib. 1 tit. 3 §. 2. Buguen de leg. abrogat. lib. 2 sect. 167.

HANDTLICHTINGE VAN GOEDE. *l. qui restituere. 68 ff. de reivind. & ibi Costal. & alii DD. Mevula prax. civil. lib. 4 tit. 94 cap. 1.*

A R T. V I I.

Als de huysen, goeden ende saken in de condemnatie begrepen, gelegen zyn buyten de jurisdictie ende kennisse van Schepenen, mach d'exectutie gedaen worden by pandingen, leggen van Wette-boden ofte vangen van den gecondemneerden persoon binnen der Stede of buyten, by wege requisitoire.

HUYSEN, GOEDEN &c. GELEGEN BUYTEN. *Quomodo reivindicatio, quæ est actio realis seu in rem contra reum institui possit in loco domicilii, aut in loco rei, sitæ. Deekber. lib. 2 dissertat. 10 n. 14 & 15. Laysan traité de déguerpissement lib. 2 cap. 7 n. 4. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 9 nota. 1 n. 1 art. 10 not. 1 n. 1. Stockmans decis. 136. Groenw. d. ll. abrogat. Cod. lib. 3 tit. 17 & tit. 20 ubi de heredit. agat. vel ubi hered. Wassenauer. cap. 1 n. 5 & 11.*

BY WEGE REQUISITOIR. *Vide quæ ad hæc dixi infra Rub. 1 art. 19 & superadde quoad hanc materiam Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 1 art. 30 n. 4 Merul. prax. civil. lib. 4 tit. 97 cap.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. VII. 69

q. & Ferrar. in forma execut. sentent. definit. verb. sapiens, n. 13. Berlich. pars. 1 conclus. 79 n. 12 & seq.

Et observa, executionem fieri debere juxta stylum Curiae judicis requisiti & non requirentis, ita *Antib. Fab. Cod. lib. 7 tit. 20 de fin. 1 in addit. n. 3 v. Latius infra art. 12.*

A R T. V I I I.

ALs Wette-boden geleyt worden ter volkominge van condemnatie ofte andere saken executeire, ende blyven liggende by gebreke van de selve volkominge, sonder oppositie nochtans van de partye, soo is den sallaris van de Wette-boden recouvrerelick by verkoopinghe van de geëxecuteerde catheylen, van acht dagen te acht dagen ten minsten, al sonder daer op ordonnantie van Schepenen te moeten hebben. Ende in cas van oppositie is men schuldig ordonnantie te genieten aengaende den selven sallaris.

WETTE-BODEN. De his notata art. 2.

A R T. I X.

Sententien ofte condemnationen, van leveringe van Juweelen, Lettragen ende andere saken, worden oock geëxecuteert by panginge, leggen van Wette-boden als voren, of vanginge van den persoon.

BY VANGINGE VAN PERSOON. Hæc verba & similia, quæ habentur supra art. 6 & 7 videntur convincere in præcedenti Consuetudinis nostræ impressione post verbum GEWYSDEN infra art. 13 malè & ineptè adjunctum fuisse verbum SOMME, cum inde dict. art. 13 visus fuit repugnare articulo 1 hujus Rubricæ.

A R T. X.

KAn den Vervolger betoog doen van de plaetse, daer de Juweelen, lettragen, oft andere saken in de Condemnatie begrepen rustende zyn, 't ware in handen van den gecondemneerden, of elders binnen der Stede ende Schependom, den Heere met twee Schepenen zal ingeval van weygeringe die mogen uythalen ende brengen onder Justitie t'elckx rechte.

HEERE MET TWEE SCHEPENEN. *Carolina art. 40.*

E 3

A R T. X I.

Beletten ende oppositien tegens executie gedaen by Officiers ofte Dienaers van Gendt binnen der Stede ende Schependom, van vonnissen ofte condemnatie van de Wetten der selve Stede, oft andere saken executoire, worden gekent ende berecht by de Jugen der selver Stede die de Vonnissen gewesen hebben of d'executie verleent.

De jure communi si moveatur lis super pignore capto per tertium, tunc executor dimittit illud & caplet aliud, quod erit sine controversia *l. à dno Pio. §. sed & illud. ff. de re judic. vel si non erit aliud, de quo non sit controversia, judex exequens super exceptionibus tertii concernentibus dominium vel possessionem, juncta intellige allegatione domini summam cognoscet & interloquetur, si sit procedendum ad executionem, salvo jure proprietatis in plenario judicio d. l. à dno Pio. §. si super rebus. ff. de re judicat.*

DIE DE VONNISSEN GEWYST HEBBEN. Exceptiones impediētes executionem, proponendæ sunt coram judice, qui sententiam tulit. *Gail. lib. 1 obs. 113 n. 7 v. Ferrar. in forma execut. sentent. definit. verb. sapiens n. 16 & seq.*

A R T. X I I.

Berecht ende kennisse van oppositien ende beletten tegens executie gedaen by d'Officiers ende Dienaers der Stede van Gendt, van Vonnissen ende condemnatie van andere Wetten uyt krachte van den requisitoire, behoort toe Schepenen van Keure.

BEHOORT TOE SCHEPENEN VANDER KEURE. Judex requisitus an possit cognoscere de æquitate aut nullitate sententiæ. *Antb. Fab. Cod. lib. 7 tit. 20 de execut. rei judic. defin. 1 & 25. Sande lib. 1 tit. 12 defin. 5. Kinschot. respons. 88. Guid. Pap. quæst. 23. 419 & 574. Rebuff. ad Constit. Regias tom. 1 tract. de sentent. execut. art. 7 gloss. 12 n. 19.*

Et quis stylus in executione sit servandus, an judicis requisitis an requisiti? *Antb. Fab. d. defin. 1 n. 3 In addit. & Sande d. defin. 5. Louët litt. C. n. 42 In addit. Cancr. part. 2 cap. 3 n. 20. Matth. de auction. lib. 1 cap. 21 n. 39 & seq.*

A R T. X I I I.

DE gene begonnen hebbende Executie van gewyfsde, by vanginge van den persoon van den gecondemneerden, ende mits weygeringe ofte dilay, niet

Gesumen der Stede van Gendt. Rub. VII. 71
 konnende gaken ter volkominge, vermach oock te
 uferen van andere middelen van executien tot genoeg-
 doen sonder renunciatie van den voorgaenden, als
 wesende concurrente remedie.

BY VANGANGE VAN DEN PERSON. Neque de Jure neque
 Consuetudine Regni Gallie persona capi potest, nisi bonis dis-
 cussis. *Rebuff. ad Consuet. Regias tom. 1 tract. de lit. obligat. art.*
11 gloss. 3 n. 1 & 2 fallit, nisi debitor specialiter personam obli-
 gavit, vel corpus ipsius sit specialiter obligatum, ibidem fallit;
 2. in promittente in litatione, id est, *en dernière enchere*; 3. in
suspecto de fuga; 4. ratione privilegii mundinarum; 5. pro debito
 publico; 6. si est depositarius iusticie; 7. in notariis insolvendo.

Verum. (inquit) quia in executionibus scilicet mobilium & im-
 mobilium multoties infiriri processus oriebantur, allegabant enim
 debitores se habere bona mobilia & se moventia, & tamen ser-
 vicia acciperat sive saisiazat bona mobilia, ob id petebant exe-
 cutionem nullam pronuntiari & qui cadebat à syllaba, in hac exe-
 cutoria materia, cadebat debito, idèd proinde statutum fuit hic,
 apparitorem posse capere bona mobilia vel immobilia, & illa bo-
 na, ex quibus faciliè inveniet pecunias, ut sibi brevi solvatur,
 & sic tolluntur infinitæ Doctorem opiniones.

Ex *Auth. Tutor. Cod. lib. 7 tit. 20 de execut. rei jud. definit. 4* ut
 persona capi possit, aut speciali personæ obligatione, aut iusta
 iudicis opus est, autem, inquit, alio Jure utimur propter ca-
 lumpnias & tergiversationes, quibus passim utuntur debitores ad
 impediendas executiones quæ sunt super bonis.

Hac circumspectione adhibita consule *Argent. ad Consuet. Bri-
 tan. art. 122 gloss. 1 per tot.* & alios Authores, quos citat. *Christin.*
vol. 4 decis. 103 n. 4 & 5.

Et quod moderate & sine violentia agendum sit in exequendo
 personam aut bona. *Chamard. lib. 12 respons. 43. Christin. ad Con-
 suet. Mechlin. tit. 1 art. 20 in addit. circa fin.*

CONCURRENTE MIDDELEN. Excipe tamen de hac Consue-
 tudine casum primi articuli hujus Rubricæ, ubi executio in-
 choanda est à rebus mobilibus.

A R T. X I V.

Sententien ende Condemnatien van smalle Wetten
 binnen der Stede van Gendt, als de gecondemneer-
 de onder hunlieden niet pandelick of executeerlick en
 zyn, als sittende buyten de limiten van de selve smalle
 Wetten, worden by recorde over gebrocht aen Schape-
 nen vander Keure, die daer af executie doen geschien,
 gelyck van den genen voor hunlieden gepasseert.

BUYTEN DE LIMITEN. V. *suprà Rub. 2 art. 2.*

E 4

72 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. VII.

BY RECORDE. Vide *Aymen. Public. sur Auvergne tit. 2 art. 2 n. 5* & *Brebeau sur Paris art. 130 n. 19.*

A R T. X V.

DEN Vervolger van Executie van Vonnisse by hem verkregen, en is niet gehouden voorgaende sommatie te doen hy en wilt: uytgedaen de voorseyde smalle Wetten, die uferen van laten weten te doen.

SOMMATIOE, SUMMATIONEM seu præceptum debere fieri debitori condemnato ante executionem, *Merula prax. civil. lib. 4 tit. 95 n. 1. Papon lib. 19 tit. 5 n. 25 & 27 in addit. Rabuff. ad Constit. Regias tom. 1 tract. de litter. obligat. art. 2 gloss. unie. n. 67 & seqq. & tract. de sentent. execut. art. 7 gloss. 9 n. 12 & gloss. 11 n. 10 & seq. Mattb. de auction. lib. 1 cap. 5 n. 1 & 13. Dambouder. prax. civil. cap. 258 n. 10.*

A R T. X V I.

DE gene Sententie ofte Condemnatie by de Wetten der Stede van Gendt t'synen profyte verkregen hebbende, heeft keure ende optie, weder hy de selve ter executie leggen wilt, soo wel voor het principael, als voor de kosten op den eersten toegesproken ofte op den garandeur, al en ware in 't aennemen van den garante geen protestatie noch reservatie van de selve optie gedaen. Den geëxecuteerden niet min geheel blyvende in syn verhael, by actie op den garandeur, oft by executie overnemende 't recht ende actie van de Sententie ofte Condemnatie.

OP DEN EERSTEN TOEGESPROKEN OFTE OP DEN GARANDEUR. Sententia lata contra defenforem seu garendum, potest executioni mandari contra garendisatum. *Boer. decis. 75 per tot. Merula prax. civil. lib. 4 tit. 93 cap. 4 n. 3. Kinschot. resp. 33 & Burgund. tract. de evict. cap. 67 n. 4. Marant. de execut. n. 41. Imbert. institut. forens. lib. 1 cap. 20. Papon lib. 11 tit. 4 n. 12 & ibi in addit. Chassan. ad Consuetud. Burgund. rub. 5 §. 3 ad verba, si non en tant qu'ils seront. n. 5 vers. tu tamen. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 151 gloss. 1 n. 2. Willandus prax. civil. tempore 5 cap. 15 n. 8. Damboud. prax. civil. cap. 134 n. 14.*

RUBRICA VIII.

Van Purge van Huysen ofte Erfve.

ARTIKEL I.

Soo wie leggen wilt in Purge, Ban ende suyveringe **Seenige Huysen oft Erfve** ter versekerthede van syn proprieteit of syns cause hebbende ende garand behoevende, moet overgeven in Vierschare libel van Purgen by geschrifte met verklaers van den standt ende legger, grootde, om-gelande ende neffens ge-erfde aen alle zyden, de lasten die men weet daer uytgaende, ende te wiens profyte hoedanig die zyn, doende 't selve openbaerlick lesen by den Secretaris ende daer op indagen by maninge van den Amman ende wysdom van Schepenen, den genen die hem soude willen op-poseren ter naeste Vierschare.

PURGE, BAN ENDE SUYVERINGE, PURGATIO seu **PURGA** hac Consuetudine introducta, affinitatem quamdam habet cum eo, quod Galli Britanni *appropriance & appropriement* indigetant de quo copiose *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 265.* At proprius accedit remedio purgationis, quo securitati ementium res immobiles consulitur. *Edicto Perpetuo anni 1611 art. 36.*

TER VERSEKERTHEDE VAN SYN PROPRIETEIT, AD SECURITATEM SUÆ PROPRIETATIS. Et sic hac Consuetudinis purga locum habet non tantum quando res primum emitur, de quo solo casu prædictum Edictum videtur loqui, sed etiam quodcumque visum fuerit proprietariis & possessoribus, ut omnino securi & tuti reddantur adversus eos, qui super ipsorum bonis immobilibus aliquod jus dominii, servitutis, redditus vel alterius cujuscumque prætereendere possent.

LEGER, NEFFENS GE-ERFDE, LASTEN &c. Vide in simili *Matth. de audien. lib. 1 cap. 8 n. 6 & 17.*

A R T. I I.

NAer de Indaginge soo wort de Purge ende den eersten dag van wette daer op dienende, gedurende den genachte op eenen Sondag by Schepenen-Bode met openbare Kerck-geboden gekondigt in de vier principale Prochie-kercken, als S. Jans, S. Michiels, S. Nicolays ende S. Jacobs, mitsgaders oock in eenige

74 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. VIII.
van de andere Prochien, als Ackergem, 's Heyligs-
Kerf ende S. Pharaïden, indien 't Huys ofte Erve
daer gestaen ofte gelegen is.

NAER DE INDAGINGE, SOO WORT &c. *Circa formalitates hoc & sequentib. artic. descriptas, vix aliquid annotandum esse videtur, quoniam ea quæ sunt de forma, debent præcisè observari. Authent. qua supplicatio. iuncta gloss. C. de prec. imper. offer. Et solemnitates requisitæ à Consuetudine aut statuto, censentur de forma substantiali Dec. vol. 3 consil. 408 col. 3 planè Felin. in c. cum dilecta. col. 16 vers. quartum. de rescript. dyano Public. ad Consuetud. Arvernica tit. 24 art. 34.*

A R T. I I I.

W Orden oock de billyetten van Purge onder het handt-teecken van den Secretaris binnen derden dage naer d'indaginge, met verklaers van den dag dienende, geplackt aen de deuren van den Schepen-huyse, hoecken van de Visch-marckt, deuren van de Prochiekercken, mitsgaders aen ende ontrent de Huysen ende Erfven in Purge geleyt.

De his solemnitatibus dic, ut art. præcedent.

AEN DE DEUREN VAN DEN SCHEPEN-HUYSE ENDE PROCHIE-KERCKE, HOECKEN VAN DE VISCHMARCKT. Quando fiunt proclamata, nuncius non tenetur ire per totam Civitatem, sed satis est, quod ea faciat in locis eminentioribus Civitatis. Ita Felin. in c. cognoscetes. col. fin. vers. ulterius in quarum. de constitut. Vide plura infra Rub. 9 art. 5.

A R T. I V.

D En Vervolger van de Purge is gehouden tegen den dag dienende alle de gene die eenig recht ('tware van renten, servituten ofte andersints) aen sulcke saken pretenderen souden mogen, mitsgaders oock indien de partyen in Purgen geloyt by andere oock geoccupeeret waren, d'occupeaters ende besitters van dien te doen Inthimeren by eenen Schepenen-Bode, hunlieden verklarende den dag wanneer de selve purge dienen zal, ten fyne dat sy daer compareren, indien 't hunlieden goet dunckt.

RECHT VAN RENTEN, SERVITUTEN &c. l. de unogregue. 47 ff. de re judicat. & Matth. de auction. lib. 1 cap. 8 n. 6.

Ibidem. Noti, imò etiam dubii nominatim citandi sunt, ignotis (sub limitatione hic. Infra art. 8) præjudicat generale proclama, *Stockmans decis. 116 n. 1 & Matthæus d. cap. 3 n. 16.*

A R T. V.

TEn dage dienende, worden 't Libel van de purge openbaerlick gelesen ende by den Amman voorts geheescht, ende by den Bode openbaerlick geroepen alle de gene die hunlieden tegens de selve purge souden willen opposeren: ende doende by den Bode syn rapport van de Kerck-geboden, plantingen ende inthimiation by hem gedaen, indiend'er niemant en compareert, worden alle de gene, die hunlieden eenig recht souden vermeten aen de selve partyen, verstecken ende vercontumaceert van haerlieder eersten dag te wette, ende wederom ingedaegt op haerlieder tweeden dag in wette.

A R T. V I.

ENde daer naer worden gedaen gelycke Kerck-geboden, plantingen ende inthimiation tegens de naeste veerthien dagen: ende ten dage dienende, oock by fauten van comparition, wort de voort heeschinge gedaen, ende de contumatie gewyft van den tweeden dage inder manieren voorschreven.

A R T. V I I.

DAer naer worden tegens den derden dag weder gedaen gelycke Kerck-geboden, plantingen ende inthimiation, ende indien niemant ten dage dienende en compareert naer voort heeschinge ende rapport van den Bode, gewyft de contumatie van den laetsten dage: ende alle de gene die hunlieden aen de sake in purgen beleyt, eenig recht souden willen vermeten, daer af gewyft verstecken, ende die den vervolger aangewyft naervolgende syne purge als syn eygen goet.

ERNIG RECHT VERMETEN, VERSTEKEN, &c. *Purga hæc non datur contra eos, qui sunt in possessione alicujus rei vel juris, & sic ea non nocet possidentibus, ut possessionem suam amittant, sed in hoc tantum valet, ut qui in possessione non sunt, excludantur à jure agendi, Stockmans decis. 115 in fine.*

Ibidem. Neque præjudicat decimis pastoralibus aut juribus vi-

76 *Costumen der Stede van Genst.* Rub. VIII.
cinalibus, vulgò GEBUERLICHE RECHTEN, sicut sunt viarum,
pontium reparaciones &c. *Aufselmo ad Edict. perpetuum d. art. 36 §. 5.*

A R T. V I I I.

WElcke purge alsoo gewyst ende overleden zyn-
de, effect sorteert tegens alle de gene die onder
de Kerck-geboden woonen, ende behoorlick geinthe-
meert zyn geweest, sonder in naerkomende tyden te-
gens de voorseyde purgen gehoort te mogen zyn: ge-
reserveert de gene onder haerlieder jaren wesende, oock
d'uytlandsche, ende die by rechte gereserveert zyn.
Ende opposanten comparerende worden ordinairlick
gehoort by Justitie.

ONDER DE KERCK-GEBODEN WOONEN. *Groenw. tract. d. II. abrogat. Cod. lib. 8 tit. 28 ad l. 27 §. si eo tempore. 6 Cod. de remission. pignor.* Quæ ita summatur à *Bartolo.* Si præcedat programma judicis, præsentia cum taciturnitate inducit pignoris remissionem.

SONDER IN NAKOMENDE TYDEN GEHOORT TE MOGEN ZYN. His præsentibus & debite inthimatis, videtur denegandum esse beneficium restitutionis in integrum, juxta *d. l. si eo tempore*, & ea quæ scribit *Stockmans decis. 113 & seqq.* Ubi tenet, & judicatum refert, nequidem pupillos, minores, milites vel alios quoscumque privilegiatos contra purgationem supra citato Perpetuo Edicto descriptam restitui posse.

ONDER HAERLIEDER JAREN. De Pupillis & minoribus. *Matth. de audien. lib. I cap. II n. 74.*

UYTLANTSCHÉ. Qui hi sunt. *Matth. de aud. lib. I cap. II 27 & 73.*

BY DE RECHTEN GERESERVEERT. *Matth. d. cap. II n. 74 & seqq.*

A R T. I X.

ENde is den fallaris van de selve proceduren: te we-
ten ter eerster daginge, den Secretaris voor't in-
stel vier grooten, voor't stellen van den heefliche van
de purge twee schellingen grooten. Den Taelman ende
Procureur de sake presenterende, t'samen veerthien
grooten voor't schryven van de billietten die geplant
worden acht grooten, ten ware dat die in grootde seer
excedeerden: in welcken geval den fallaris soude staen
ter discretie van Schepenen. Voor't teecken en van de
selve billietten den Secretaris twaelf grooten. Ende
van de plantingen ses grooten. Voorts indien de selve

Costumen der Stede van Gendt. Rub. IX. 77
 Kerck-geboden noch elders moesten gedaen zyn, dan
 in de vier principale Kercken, soo betaelt men danof
 boven de voornomde twaelf grooten noch ses grooten.
 Ende t'elcken wettelicken dage den Taelman ende Pro-
 cureur te famen veerthien grooten. Mitsgaders voor
 elck inthimatie twee grooten, indien die gebeurde
 binnen der stede. Ende daer die buyten gedaen moeste
 worden by besloten brieven, heeft de bode van elcker
 myle gaende ende keerende vier grooten, of ter tau-
 xatie van Schepenen.

RUBRICA IX.

Van af-winninge, Keers-berringe ende Decreten.

DE SUBHASTATIONE ET DISTRACTIONE HY-
 POTHECARUM.

JUS ROMANUM.

De his v. ff. lib. 20 tit. 3 & Cod. lib. 8 tit. 28 & seqq. & lib.
 10 tit. 3.

TRACTATUM HABENT

Mattheus, Robuff. ad Constitut. Regias tom. 2 fol. mibi 553, le
 Maistre, Pothius, Dambouderius, Mangilius.

TITULOS HABENT

Chopin sur Paris lib. 3 tit. 4. Cocquille sur Nivernois tit. des
 exécutions, criées & subhastat. art. 27 & seqq. Christin. ad Consue-
 tud. Mechlin. tit. 7 articulo 2 & tit. 13 art. 19 & seqq. Imbert.
 Institut. forens. lib. 1 cap. 57 & seqq. Groenw. de ll. abrogat. Cod.
 lib. 8 tit. 28 & seqq. Charend. sur Paris art. 345 & seqq. & ibi etiam
 Tronchon, Aub. Fab. Cod. lib. 8 tit. 17 & seqq. Despeisses tom. 1
 fol. 664 & seqq. usque 700. De Hen sur Amiens art. 254 & seqq. &
 ibi etiam du Fresnoy. Damboud. prae. civil. cap. 259 & seqq. Nicol.
 Gouget trait. des moyens d'acquiescer n. 54 & seqq. Berlich. part. 1
 conclus. 81 n. 100 & seqq.

ARTIKEL I.

SOo wie eenig huys ofte erfve in decrete bringen
 wilt, staende ten berechte van Schepenen, is ge-
 houden t'selve met den Amman ende twee Schepenen
 te doen panden, ende de pandinge overleden zynde,

78 *Costumen der Stede van Genêr. Rub. IX.*

foo verre als sulcke gepande huysen ofte erfven onder Landt-heeren staen, naer de veerthien dagen, die vry huys ende erfve zyn naer veertig dagen, ende daer werden by den Amman ende twee Schepenen geëygendomt. Daer vooren men betaect voor elcke inckel pandinge ende eygendom seventhien grooten, daer in begrepen vier grooten voor den sallaris van den Procureur indien hy mede compareert.

Confer hunc articulum indistinctè loquentem cum *art. 9 & 10 suprâ Rubr. 6.*

IS GEHOUDEN. Quamvis hactè solemnitas ad unguem observari debeant, *l. 1 & 2. Cod. de fide & jure baste fiscal. Matth. tract. de auction. lib. 1 cap. 16 n. 7. Imperz. instit. preuss lib. 1 cap. 57 in textu Bald. in l. ordo. Cod. de execut. rei judic.* Tamen modica solemnitas omissa non vitiat subhastationem quod declaratur exemplis ab *Auth. Matth. d. cap. 16 n. 8 & 11.*

PANDINGE ENDE EYGENDOM. Ad hæc vide *Matth. de auction. lib. 1 cap. 6 per tot. & quatenus missioni in possessionem, de qua in l. cum unus 12 ff. de reb. Auth. judic. possid. & l. ult. Cod. cod. hæc conveniant. Matth. ibidem n. 15.*

A R T. I I.

NAer 't selve eygendom, den vervolget voortt procederende, doet van 't gone overleden by eenen Schepenen-Bode doen een Sondag Kerck-gebodt in de vier principale Prochie-kercken ende oock in eenige van de andere Prochie-kercken in geval 't gepant huys daer onder ende buyten de selve vier Prochie-kercken gelegen is: daer by stellende ende beteeckenende den dag dat men ter Vierschare de af-winninge doen zal. Ende ontfangt den bode, gelyck van Kerck-geboden op purgen geseyt is.

SONDAG KERCK-GEBOHT. PROCLAMA DIE DOMINICO AD VALVAS ECCLESIE. Contra jus in *l. ult. Cod. de pñis. ubi die dominico horrida præconis vox flere jubetur, Damboud. tract. de subhastat. cap. 3 n. 6. Wieland præz. civil. tempor. 10 cap. 3 n. 5. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 58 nota. 2.*

Ibidem. Templum deligitur præstigiendæ bonis, tanta etenim utilitatis procacia est, ut etiam honestati, quinimò Religioni vim faciat. *Matth. de auc. lib. 1 cap. 8 n. 2 vide Herbauium rerum quosidian. cap. 18 in princip. & in fine.*

AF-WINNINGE, id est, VINDICATIO seu EVICTIO è manu debitoris, & sic tribus constat hypothecæ evictio, primum actu PANDINGE, id est, PIGNORATIONIS. Deinde

1ste EYGENDOM, id est, appropriationis. Et postremum actu
WYSDOM IN HANDEN, id est, manu creditoris supposito.

A R T. I I I.

TEn dage omkomende wort openbaerlick d'acte van pandinge ende eygendom gelesen. Ende Schepenen daer af blyckende mitsgaders van de Kerckgeboden by den rapporte van den Bode, op 't versoeck van partyen wort in Viericharen 'tgepande goet in handen van den vervolger gewyst. Daer voren de Secretarissen ontfaen vier grooten, ende den Taelman ende Procureur van partye t'samen veerthien grooten.

IN HANDEN VAN DEN VERVOLGER GEWYST, per *la vindicationem l. si cum. 66 ff. de evict. ubi Papinianus notat. actione hypothecaria nudam tantam possessionem avocari, ibi, hæc enim & si in rem actio est, nudam tamen possessionem advocat. Cougès tract. des moyens d'acquiesc. n. 54. Peck: de Jur. offendi cap. 40 n. 4 ibi, iussu in pignus judiciale, dicitur verus possessor.*

Attamen quid moribus? vide *Matth. de audien. lib. 1 cap. 6 n. 12 & seqq. & cap. 8 n. 1 & 30 & d. n. 12 citando Argent. ad Consuetud. Britan. art. 266 tract. de interruption. cap. 10 n. 1 & seqq. latè ad paræmiam à Gallis usitatam, scilicet nominem per manuum regiam desaisit, id est, priore possessione, seu, ut loquitur Vigier sur Vermandois tit. 3 art. 109 n. 1. La main du Roi & de Justice ne despoisse point.*

Hinc inferitur, quod debitor interim manet rei propriarius, & possessor. *Matth. d. cap. 6 n. 12 & Vigier d. n. 1 ibi. Le sieur demeure propriétaire & possesseur pendant les criées jusques à l'interruption de décrets & adjudication. Proloquuntur.*

Il peut prescrire contre tous ceux, qui n'ont pas interrompu sa possession, comme ils peuvent prescrire contre lui, s'il fait la saisie en consentant ses créanciers, ou autrement il ne reprend pas sa possession, mais elle est continuée. Molin. §. 1 des Fiefs gloss. 4 quest. 2. Argent. ad Consuet. Britan. art. 266 tract. de interruption. cap. 10 & art. 336.

Sed an ille debitor rem vendere, locare vel destructuare poterit invidis creditoribus? Minimè *Matth. d. cap. 6 n. 12 & seq. Vigier d. art. 109 n. 1 & 6. Argent. d. cap. 10 n. 10 & seq.*

Et ibi dicit, locationem per judicem, sequestrum aut creditorem fieri pro tribus annis, si instantia auctiones & subhastationes tanto tempore durent, vide *Consuetudinem Franconensem art. 192. Bruckburgensem Rub. 9 art. 10.*

A R T. I V.

TSelve alsoo overleden zynde, om sulcke huysen ofte erfven ten decrete te brengen, is men gehou-

80 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. IX.

den ten minsten een maent voor d'eerste Keers-berringe te doen een Sondag Kerck-gebodt, in de voorseyde vier principale Prochie-kercken ende bovendien een ander Kerck-gebodt in de Prochie-kercke daer onder het afgewonnen huys ofte erfve gelegen is: soo verre als 't niet en ware onder de voorseyde vier principale Prochie-kercken: daer by te kennen gevende ende elcken adverterende dat men sulck af-gewonnen huys ofte erfve decreteren, ende met de keers-berringe verkoopen zal, specifiserende dag van diere, mitsgaders den last ende kommeren ten Landt-boecke staende, ende daer uytgaende, oock wien 't selve toebehoort, waer't gestaen ofte gelegen sy, met den aen-gehuyfden ende gelande. Voor welcke Kerck-geboden, den Bode ontfangt voor synen fallaris twaelf grooten: ende noch andere ses grooten, indien de Kerck-geboden in andere plaetsen gedaen moeten worden dan in de vier principale Prochie-kercken.

OM TEN DECRETE TE BRINGEN, IS MEN &c. De prescriptione rei subhastandæ vide omnino *Matth. de auction. lib. 1. cap. 8 per totum.*

VERKOOPEN ZAL. De jure plerumque hypothecariâ actione tantum acquirerebatur avocatio possessionis, quæ apud creditorem manebat, donec debitum solutum erat, vernaculè WYSDOM TOT NOTEN, ENDE PLOTEN, *Practitas. l. si cum. 66 ff. de evict. & Couvar. variar. resolut. tom. 2 lib. 1 cap. 8 n. 1 per l. si cum venditor. 66 in princip. ff. de evict. l. si fundus. §. in venditione. l. si inter. §. ult. ff. de pignor. & Bartol. in l. rem alienam. ff. eod. tit. cui consonæ sunt Consuetud. Franconatenses art. 192. Furnons. tit. 47 art. 4. Brouckburgens. rub. 9 art. 10 & seqq.*

AENGEHUYSTE ENDE GELANDE. *Matth. de auction. lib. 1 cap. 8 n. 6 & 17. Charond. resolut. part. 5 cap. 2.*

A R T. V.

ENde is den afwinder oock gehouden t'inhouden van den Kerck-roep van synder verkoopinge in de manieren voorichreven, geteeckent by eenige van de Secretarissen, te doen stellen aen de deuren van de vier principale Prochie-kercken, ende aen de gene daer't selve gelegen is. Insgelyckx aen de deuren van den Schepenhuyten vander Keure ofte van Gedeele, op den hoeck van de Visch-markt, mitsgaders aen t'huys soo erfve dat men ter keerffen bringt. Ende bovendien daer af den genen

Costumen der Stede van Gendt. Rub. IX. 81

nen die sulck af-gewonnen huys ende erfve toebehoort geheel ofte in partyen: insgelycks de gene eenige rente oft ander last van hypotheke daer op hebbende, bekent staende ten boecke van den Lant-heere, wettelick de wete ende inthimatie te doen doen t'haerliedder huys, persoon ofte domicilie by monde, oft daer neen, by besloten letteren van Inthimatiën t'haerliedder residentie: als oock een maent tydts voor de Keers-berringe. Daer af betalende den Bode, gelyck als geseft staet nopende de plantingen ende Inthimatiën in de saken van purgen.

DEUREN VAN DE PROCHIE-KERCKEN, SCHEPEN-HUYSEN &c. Affixio proscriptiois libello valvis Ecclesiarum, Curiae & aliis locis. *Matth. d. cap. 8 n. 2* & quid ille libellus continere debeat, *ibidem*, n. 6 & 17 vide plura supra rub. 8 art. 3.

DE GONE. Debitoris illius uxori vel domesticis, & quid ipso debitore absente? *Matth. de auction. cap. 5 n. 3* & cap. 8 n. 6.

Idem. Sed an solemnitatibus per debitorem renunciari possit? *Matth. de auction. lib. 1 cap. 3 n. 11* & cap. 16 n. 14 & 15 & *Auth. Feb. Cod. lib. 4 tit. 18 defin. 1 n. 6 in addit. Chassan. ad Consuetud. Burgund. rub. 4 §. 7 verb. donations n. 5. Sander lib. 3 tit. 12 defin. 20. Neostad. suprem. Cur. decis. 89.*

LAST VAN HYPOTHEKE. Quid de Dominis censuum, & creditoribus fundiarii redditus, decimarum &c. *Matth. de auction. lib. 1 cap. 11 n. 50* & 51. *Loyseau trait. de déguerpiss. liv. 1 chap. 5 n. 5. Brodeau sur Paris titre des cens ante art. 73 n. 14. Mtingen. sur Anjou art. 486 verb. & ne perdent.*

WETE ENDE INTIMATIE. Debitori & omnibus iis quorum interest, denunciandum est, *Decis. rera Roman. Ludovis. 319. Dam-bond. de subbassat. cap. 3 n. 13* & 20. *Neostad. decis. suprem. Curia Holland. 101 citat. à Matthaeo de auction. lib. 1 cap. 16 n. 9. Roland. à Valle vol. 3 consil. 72 n. 16* & aliis.

Et quomodo intercedere obligantur. *Matth. de auction. lib. 1 cap. 11 per totum.*

Idem. Hæc & denuntiationes cum affixione libellorum fiunt ad finem, ut emptores atque etiam ipse debitor (vide tamen hic infra) publicè admittantur ad licitandum l. 4 l. qua specialitor. 9 *Cod. de distr. pign. l. 4 Cod. si vend. pign. agat. l. 6 Cod. de remiss. pign. l. 1 Cod. de Jur. dom. impetr. Matth. de auction. lib. 1 cap. 3 n. 11. Dixi etiam ipse debitor, atamen vide Matth. d. lib. 1 cap. 10 n. 10.*

V I.

DE welcke gedaen ende de maent overloden zynde, soo wort ten dage die daer af by Kerck-geboden ende brieven gestelt ende beteekent wordt, een van de

82 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. IX.

brieven in gebannen Vierſcharen van Schepenen geleſen openbaerlick, aldaer den af-winder gehouden is 't afgewonnen huys in te ſtellen op ſulcké ſomme als 't hem goet ende redelick dunckt, naer 't welck inſtel elck die 't belieft, 't ſelve vermäch te verhoogen.

DE MAENT OVERLEDEN ZYNDE. *Temporis ratio præciſe obſervanda eſt, quia defectus etiam unius diei vitiat & irritat ſubhaſtationem, Damboud. tract. de ſubhaſtat. cap. 3 n. 5 & 7. Matth. de audion. lib. 1 cap. 8 n. 10 & cap. 16 n. 5 vide notata huc ſuprà art. 1 ad verba 15 GEHOUDEN.*

INSTELLEN. *Vide Matth. d. lib. 1 cap. 9 n. 6 & 7.*

ELCK DIET BELLIEFT, MACH VERHOOGEN. Attamen pluriſimi ad licitandum non admittuntur, de quibus plenâ manu diſferit *Matth. d. lib. 1 cap. 10 per totum.*

Contentio licitatorum quomodò dirimenda, ſcilicet ubi, duò vel tres idem pretium offerunt? *Matth. d. cap. 10 n. 18. Damboud. tract. de ſubhaſtat. cap. 5 n. 9.*

An primus licitator adjectione pretii à ſecundo facta, liberetur? *Matth. d. cap. 10 n. 41. Damboud. tract. de ſubhaſtat. cap. 3 n. 26 & cap. 4 n. 8 & ſeqq. Chaffan. ad Conſuetud. Burgund. rub. 5 §. 2 n. 22 & 23. Pinell. tract. de reſcind. vend. part. 2 cap. 2 n. 29 & ſeqq. Fabianus de Monte tract. de emptionib. quaest. 15 n. 93. Bugnon de ll. ahrogat. lib. 2 ſect. 175.*

An qui ipſe licitari non poteſt, per ſuppoſitum poſſit? *Matth. d. cap. 10 n. 13.*

Ibidem. Quid ſi frigeat auctio, & nemo licitetur, tunc aut creditori eſtimatam hypothecam judex addicet, aut ſi hoc maluerit creditor, ſimpliciter in creditum, poſſidendam dabit *Matth. d. cap. 10 n. 32 in fin. & à debitore inope cogitur creditor hypothecam in ſolutum accipere n. 33.*

Ibidem. De corollariis, idiotiſmo noſtro WYNGELDEN, aut VERHOOG-GELDEN. *Matth. de audion. d. lib. 1 cap. 9 n. 11 & cap. 14 n. 14. Munoz. de Eſcobar. tract. de ratiociniis. cap. 24 n. 38 & ſeqq. Curt. Brungenſ. conjectural. tom. 1 lib. 2 cap. 6.*

A R T. V I I.

DE eerſte Keers-berringe overleden zynde, ſoo doet men binnen twee maenden daer ter ſelver plaetſen bernen de tweede keerſſe, behoudens dat een maent te vooren 't tweede Kerck-gebodt gedaen zy, de brieven daer af geteeckent ende geplant met de ſpecificatie van de ſomme, daer op dat ter eerſte keerſſe gebleven is, ende oock de inthimatie gedaen inder manieren voorſchreven. Ende bedydt de gene op wien de laetſe keerſſe uyt gaet, waerachtig proprietaris in-

der eeuwigheyt: dies moet hy opleggen de gereede penningen van synen koop ende gebode binnen veerthien dagen, ofte by gebreke van dien zoude men 't selve mogen verhalen aen hem ende syn goet, gelyck alle andere Wettelicke schulden.

KEERS-BERRINGE. Ritus accendendi candelam in usu esse desit apud nonnullas gentes, quibus candela videbatur captiosa, locumque gratiæ & ambitioni facere, præsertim apud præfides auctionum parum religiosos. *Matth. de auction. l. 1 cap. 12 n. 2. Cochin sur Paris lib. 3 tit. ult. n. 11.*

BEDYDT WAERACHTIG PROPRIETARIS INDER EEUWIGHEYT. Subhastationem inhæreditare emptiorem de Jure communi & non requirere aliam traditionem aut inhæreditationem, docet *Stockmans decif. 140 n. 1 & seqq.* at quid moribus, vide eundem *Stockmans ibidem*, & *Guid. Pap. quæst. 22 n. 2 & ibi in addit. Idem quæst. 81 per totum*, *Antib. Fab. Cod. lib. 7 tit. 7 def. 7. Christin. vol. 1 decif. 240 maxime n. 3. Grivel. decif. 142 n. 9. Matth. de auctionib. lib. 1 cap. 12 n. 8 & seqq.*

Ibidem. Quadrat textus in *l. si quis fundum. 3 Cod. si propter public. pensit. vendit. ibi. Sub hasta distracta comparaveris perpetuam emptionis accipiat firmitatem.* Et in *l. si quis debitorum. 16 Cod. de rescind. vendit. ibi. Hi postremò sub empti titulo, perpetuo dominii Jure potiantur.*

Ibidem. Magno mortalium bono obtinet doctrina Joannis Deckher. *lib. 1 dissertat. 2 n. 1 ibi.* Equidem ausim affirmare ad decretalem venditionem (sic libet vocare) peculiari quodam modo pertinere, quod aliis de judicialibus actis dici solet, rata infractaque esse oportere, quæ facta forent auctore Senatu; siquidem pro comperto est publicè auctionis non solum Jure Romano, verum etiam gentium omnium institutis tantam esse vim, auctoritatem, fidem, ut nullus neque certior, neque firmior modus acquirendi dominii esse censeatur, testantur id ipsum sua sanctione Imperatores Valentinianus, Valens & Gratianus, volentes, ut quæcumque pro debitis in quibuscumque corporibus sub auctione licitanda sunt, & sisco auctore (Adde) & Judice venduntur, perpetuò penes eos sint Jure dominii, quibus res hujuscemodi sub hæc solemnem arbitrio fuerint addictæ, & si quid umquam, ut venditio, possit infringi rescripto fuerit impetratum, nullis obtemperet. *quæcumque. Cod. lib. 10 de fid. & Jur. hasta fisc. & plus infra n. 13 ibi.* Summa, quæ dixi, huc redit. Judicialis venditionis tantam esse vim & auctoritatem, ut perpetuò rata sit, nec umquam pro nulla & infecta, ne tunc quidem si falsam causam probes, ob quam res distracta est. Insuper vide, *Wamef. Centur. 6 consil. 100 n. 23 & Leonin. consil. 97 n. 7. Decian. vol. 1 respons. 2 n. 51. Loëst liss. d. n. 32. Loyseau de déguerpissement liv. 3 chap. 7 n. 7. Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 2 tract. de præcon. art. 3 gloss. unic. n. 21. Mornac. ad §. 1 l. si plus. ff. de eviccionib. Groenew. de li. abrogat. ad l. 13 ob causum. Cod. de eviccion. & Cod. lib. 8 tit.*

84 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. IX.*

30 *si vendit. pign. agat. & Antb. Fab. Cod. de distract. pignor. decis. 27 in addit. n. 2. Stockmans decis. 114. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 11 art. 19 n. 2 & 3.*

Quibus accedit *Argent. ad Consuet. Britan. art. 265 cap. 7 n. 23 in fine*, ibi. Quod in cridis quoque & subhastationibus accidit, quibus omnibus intercedere creditores quantumlibet conditionales, nō faciant, excluduntur, & si nondum actiones habet paratas; hæc certissima fori regula auctoritatem etiam Jure habet, quando diserte in hoc auctionum casu intercedi oportere ab creditoribus conditionalibus censuere in individuo. *Raph. Cuman. Jason. & alii.*

Ex prædictis procedit illud Gallis & aliis usitatum, *Les décrets purgent les hypothèques. Loysen de déguerpissement liv. 1 chap. 5 n. 5 liv. 3 chap. 7 n. 7 & chap. 9 n. 5. Groenw. Cod. lib. 8 tit. 30 n. 1 in summa & in textu, le Grand sur Troyes art. 127 n. 1 & seqq.*

Ibidem. Nec illi doctrinæ adversatur *Matth. de auctiom. cap. 12 n. 16 & seqq.* cum, ut ibidem n. 19 fateatur minores, absentes & alias personas Jure communi privilegiatas, excipi, juxta textum impressum styli Curie, & his securri non ipso Jure, sed beneficio restitutionis in integrum.

Sed cum hac Rubricâ similis exceptio non reperiatur, perpendendum est, an expressa *art. 8 rub. præcedent.* Huc in argumentum adduci non debeat.

Ibidem. Sic ut tum cesset jus luendi tam de hac Consuetudine quam de Jure Romano *d. l. si quos debitorum. 16 Cod. de rescind. vendit. & d. l. si quis fundum. 3 Cod. si propter public. pensit. l. si hypothecas. 8 Cod. de remiss. pign. vide Matth. de auctiom. lib. 1 cap. 12 n. 12 & 23. Choppin sur Paris lib. 3 tit. 4 n. 20.*

A R T. V I I I.

ENde om dat elck te beth van syne penningen zoude bewaert mogen zyn, soo is de gene, op wien sulck goet ter keersse blyft, gehouden seker sussifant te doen binnen derden dage naer 't uytgaen van de selve keersse, voor de betalinge van de penningen van synen gebode, heuverende boven de geaffecteerde lasten, daer mede hy 't selve al gekocht ende verhoogt heeft: op pene indien hy danof in gebreke ende insolvent is, te betalen volle renchier van het gene dat hy verhoogt heeft, met de kosten daer aenklevende: daer voren hy zal mogen heerlick geëxecuteert worden, by vangen van synen persoon ofte verkoopinge van synen goede. Ende zal den voornomden vervolger vermogen 't selve goet van nieuws te brengen ter naester Vierschaere t'eender keers-berringe, ten koste van den voornomden laetsten verhooger, op de voorgaende Kerckgeboden, ende mits doende danof alleenlick een nieuw

Costumen der Stede van Gendt. Rub. IX. 85
Kerck gebodt, ende inthimerende oock daer toe den
lesten Verhooger, mitsgaders de gene, die daer te
vooren geintheemt zyn geweest.

GEHOUDEN SEKER TE DOEN. An emptor plenè cavere de-
beat, qui est debitoris creditor? *Matth. tract. de auction. lib. 1*
cap. 13 n. 7 ibi. Et in Gallia plerisque partibus emptor deponere
seu consignare debet. *Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 2 tract. de*
præcon. & licitat. art. 7 gloss. unic. n. 22. Papon lib. 18 tit. 6 de
sabbat. arrest. 29 n. 7 & in appendice. d. tit. 6 n. 4. Vigier sur
Angoumois tit. 8 art. 110 & 111 n. 6. Matth. tract. de auction. lib.
1 cap. 13 n. 2 & seqq.

BOVEN DE GEAFECTEERDE LASTEN. *Editorum Flan-*
dræ tom. 2 fol. 229 n. 31 & 32 talis emptor non tenetur redi-
mere seu extinguere redditus hypothecatos, sed canonum seu, ut
loquimur, arrieragiorum solutione defungitur, ratio similis ordi-
nationis traditur à *Loyseau traité de déguerpissement liv. 3 chap. 9*
n. 4 & seqq. vide Choppin sur Paris liv. 3 tit. 4 n. 12 in summa
& in textu ibi. Les anciens adjudicataires des maisons à Paris
n'étoient pas tenus précisément de racheter les rentes hypothe-
quaires constituées sur icelles, mais d'en payer annuellement les
arrérages, ce qui a été abrogé par les Ordonnances postérieures.
Et adde *Matth. de auction. lib. 1 cap. 11 n. 52.*

T'VOLLE RENCHIER. *Duret en ses alliances §. 551. Vigier*
sur Angoumois art. 110 & seqq. n. 6 in fin. Matth. d. cap. 13 n. 4.
Valla de reb. dub. tract. 11 in fin. per l. sed Celsus. 6 §. 1 ff. de con-
trah. empt. dicit id tacitè inesse venditionibus rerum fiscalium,
& eorum quæ sub hasta aut per decretum judicis vœneunt.

Ibidem. Huc facit *l. à divo Pio. 25 sed si emptor. 7 ff. de re ju-*
dicat. ibi. Ipsam rem addictam capiant & distrahant quasi non
vinculo pignoris liberatam.

BY VANGEN. *Papon lib. 18 tit. 6 art. 15 & in appendice. art.*
3 & 11. Vigier ubi supra, Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 2
tract. de Præcon. & licitat. art. 5 gloss. unic. n. 18. Christin. vol.
3 decis. 54 n. 1. Buguen de ll. abrogat. lib. 2 sect. 176 & ibi D.
Christin.

A R T. I X.

INdien by sulcke verkooping den vervolger tot syn
schult niet en quame, soo blyft hy dien aengaende
in syn geheel, om de reste hem gebrekende te verha-
len, daer, ende soo hy te rade wort. Ende is den sal-
laris van de Secretarissen, Taelman ende Procureur,
gelyck als ter eerste keerste.

OM DE RESTE TE VERHALEN. Ita deciditur in *l. 3 Cod. de*
distraç. pignor. quæ ita habet. Hypothecis vel pignoris à credito-

86 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. X.

ribus venundatis in id, quod deest, adversus rem vel fideiussorem actio competit. & in ll. & apud Authores supra Rub. 6 art. 21 ibi vide.

Creditorem redditus hypothecati, reliquum fortis conditione consequi, nec ei invito novam hypothecam obtrudi posse docet *Neoslad. supr. Curia decis. 84.*

Qua de re ulterius *Jacob. Coren. observ. 35 litt. g. & seq. ibi.* Peremptis & destructis hypothecis debitores reddituum non liberantur quidem ab eorum solutione, sed ad eorundem redemptionem vel fortis restitutionem cogi non possunt, primò propter rationem supradictam, quod fors perpetuò alienetur sine ulla spe repetitionis. Et secundò, quia constitutio redditus est instar contractus emptionis & venditionis, in eoque ipse redditus annuus est loco mercis, & ipsa fors loco pretii, & de emptionis & venditionis natura est, ut perfecta emptione, periculum rei venditæ transeat ad emptorem, undè semel empto & constituto annuo redditu, necesse est periculum hypothecarum & facultatum debitoris, pertinere ad creditorem, hætenus ut hoc prætextu creditor non possit compellere debitorem ad restitutionem fortis, imò ne quidem ut novas hypothecas aut fideiussores debitor subroget. Etiam si in constitutione redditus adjecta fuerit clausula, quâ debitor promittit hypothecas in futurum fore idoneas, præterea cum in constitutione redditus, hypotheca non sit de substantia principalis contractus, neque à lege ad ejus essentiam, aut formam requiratur, sed sit tantum obligatio accessoria ex conventionione partium, cum redditus etiam emi possit super persona debitoris, sed & suos personaliter obligantis, & notum sit, quod cautio quæ debetur jure conventionis seu obligationis; postquam semel constituta est, & à creditore accepta non amplius exigì possit, jam creditori satisfactum est, atque obligatio expiravit (quamvis aliud obtineat in prætorii stipulationibus & aliis satisfactionibus quæ judicis officio interponuntur) etiam ex eo capite rectè inferri possit peremptis hypothecis venditorem non teneri, nec cogi posse ad novas hypothecas constituendas.

RUBRICA X.

Van executie van dragelicke ende roerlicke panden.

De materia & distractionibus & executionibus pignorum *ff. lib. 20 tit. 5 Cod. lib. 8 tit. 8 & seq. vide etiam ff. lib. 13 tit. 7 de pignorat. action. vel à contra, & Cod. lib. 4 tit. 24 de pignor. action.*

Tractatum habent *Mudaus, Négusant. Merlin. & præ cæteris Despeisses tom. 1 fol. 221 & seq. usque 237.*

ARTIKEL I.

SOo wie geleent heeft op pandt, ofte onder hem spandt heeft voor eenige schult, vermach als hy syn geldt niet langer derven en wilt, dien te brengen ter Vierfchare van Schepenen, doende daer toe inthimeren, den genen die den pandt toebehoort. Te weten: indien hy woont binnen de Stede, twee dagen voor de Vierfchare t'synen persoon ofte domicilie. Ende vremde zynde, acht dagen te voren met besloten letteren ter plaetsen van syne residentie: daer af de Boden ontfanen voor haerliedder sallaris, gelyck als van andere inthimatiën hier voren verklaert is.

PANDT. De Jure Romano pignus rei mobilis constituitur, aut per solam nudam conventionem, nulla rei traditione aut aliqua solemnitate intercedente, l. 1 in princ. ff. de pignor. act. l. 17 §. 2 ff. de pact. Ejusque juris persequendi causa, acquiritur creditori actio in rem serviana aut hypothecaria, qua rem sibi pignoratam adversus possessores persequatur. §. 7. Instit. de action. l. 17 ff. de pignor. act. Quod quidem quoad ipsos contrahentes procedit, quocumque modo sit contractum, modò de eo constet d. l. 1 ff. de pignor. act. l. 34 §. 1 ff. de pignor. non tamen quoad alios creditores, nisi publico instrumento sit corroboratum. l. 11 Cod. qui potior. in pignor. aut per actualem ipsius rei traditionem ei creditor incumbat, donec suum consequatur: quæ prius vera, & absoluta pignoris constitutio est, eaque consideratione realis dicitur: Et hæc realis apud nostrates dicitur **PANDT MET DER MINNE.**

Cæterum an moribus nostris pignus in rebus mobilibus validè contrahatur nudâ conventionem? Consule *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 7 art. 7 n. 11. Matth. de auction. lib. 1 cap. 19 n. 41 74 77 & 100. Edit. 29 Julii 1653.*

Quid Gallie & aliorum moribus? vide authores infra *Rub. 19 art. 3 citatos.*

PANDT ONDER HEM HEEFT. De creditore penes se pignus habente, allegatur. l. eos. Cod. qui potior. in pign. hab. superaddo §. creditoribus. l. 1 ff. de obligat. & act. l. si in rem alienam. 9 §. propriè. 2 ff. de pignorat. act. & §. ult. Instit. quib. mod. re contrah. obligat.

Ibidem. Pignus penes se habere antiquitus appellabatur fiducia, & sic creditor habet fiduciam crediti. *Paulus lib. 2 receptor. sentent. tit. 13. Brodeau sur Maine, antè art. 471 des hypotheques.*

Ibidem. Extende ad gemmas & res mobiles pretiosas, *Mornac. ad l. gemma. 6 ff. ad exhibend. Matth. de auction. lib. 1 cap. 3 n. 14.*

88 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. X.*

VERMACH. *l. si convenerit. 4 ff. de pignorat. action. ibi. Sed & si non convenerit de distrabendo pignore, hoc tamen jure utimur, ut liceat distrabere. Costaj. d. loc.*

ALS HY SYN GELT. Et ea quoque, quæ in pignus impensa sunt. *l. si necessarius. 8 in princip. & §. 5 ff. de pignorat. action. Le Grand sur Trgyes art. 202 gloss. 1 n. 17. Despeiffes tom. 1 fol. 226 n. 7.*

NIET LANGER DERVEN EN WILT. De Jure requiritur, quod debitor sit in mora constitutus *l. cum solvenda. 4 ff. de distract. pignor. & l. si cessante, 7 Cod. eod.*

BRENGEN TER VIERSCHARE. Exequendi pignoris ratio à stylo, ac consuetudine judiciorum dependet, quæ ob executionum frequentiam, usumque assiduum pro locorum varietate diversa est. *Paul. Buf. ad l. si convenerit. 4 ff. de pignor. act. Anth. Fab. Cod. lib. 3 tit. 22 desin. unic. n. 3 ibi. Solemnitates à Jure præscriptas pro locorum diversitate, & moribus aliter atque aliter observari, jam olim interpretes tradiderunt.*

INTHIMEREN. *l. creditor hypothecas. 4. C. de distract. pignor. l. debitores. 10 Cod. de pignor. & hypothec. Despeiffes tom. 1 fol. 230 vers. secundo.*

Ibidem. De Jure unica denuntiatio sufficit. Sed quid si convenerit, ne liceat distrahere? eo casu ter denuntiandum fore dicit, *l. si convenerit. 4 ff. de pign. action. & ibi Costaj.*

A R T. I I.

ENde ten dage van de Vierschare gehoord hy Schepenen 't rapport van den Bode, wort den vervolger gehouden den selven pandt openbaerlick te toonen ende Schepenen kennelick te maken. Ende indien de geinthimeerde niet en compareert, soo wort den pandt gewyst in de handen van den vervolger, behoudens de lossinge, die den debiteur vermach te doen, binnen dry dagen. Daer voren den Secretaris heeft vier grooten; ende den Taelmen ende den Procureur t'samen veerthien grooten.

PANDT TE TOONEN. *Mavins ad Jus Lubecens. lib. 3 tit. 4 art. 2 n. 23 & 29.*

PANDT GEWYST IN HANDEN. *Matth. de audien. lib. 1 cap. 8 n. 11 circa finem in duobus locis, Gudelin. de jure noviss. lib. 3 cap. 13 n. 8.*

A R T. I I I.

ENde ingeval de voorseyde dry dagen lyden sonder lossinge, soo vermach den selven vervolger den pandt doen verkoopen by den Stock-houder die 't sel

we doen moet, ter Vrydag-marckt, op eenen Marckt-dag, openbaerlick ontrent den thien uren luttel voren ofte daer naer, oft andere openbare plaetsen, leverende den selven stock-houder acte van afwinnigen met den afgewonnen pandt, die van de selve leveringe note moet houden van de qualiteyt van den pandt, date van de verkooping, ende den prys waer vooren den pandt gebleven is. Daer voren dat den stock-houder ontfangt ses grooten van elck pondt groote, ende in advenant van dien. Behoudens dat men donderdags naer den achten, ende voor den thien uren, openbaerlick voor 't Schepen-huys, op de Visch-marckt ende Vrydag-marckt de belle slaë, insinuerende tydt ende plaetse dat men sulck goet verkoopen zal.

VERMACH DEN PANDT DOEN VERKOOPEN. Quid si pignus sit res aliena, an dominium ejus transiturum est ad emptionem? affirmat *Loyseau traité du déguerpissement* liv. 3 chap. 7 n. 5.

Ibidem. Non idem potest alius creditor, nisi huic debitum solvat. l. cum tibi. 10 *Cod. qui potior. in pign. habeant.* *Peck. de Jur. fiftend.* cap. 16 n. 11 vide *Anth. Fab. Cod. lib. 8 tit. 17 desin.* 30. *Cancer. part. 3 cap. 17 n. 417 & seqq.*

STACK-HOUDER. Quamvis Jure Romano creditor propria auctoritate & non reluctantem lege contractus, potuerit vendere pignus, moribus tamen non potest, nisi auctoritate Judicis. *Despeisses tom. 1 fol. 223 n. 17.* *Neoflad. Suprema Curia Holland. decis. 89 cum distinctione loquuntur à Sande lib. 3 tit. 12 desin.* 20. *Matth. de auction. lib. 1 cap. 3 n. 11 & Anth. Fab. Cod. lib. 4 tit. 18 desin.* 1 n. 6 & 7 in addit.

VRYDAG-MARCKT OP EENEN MARCKT-DAG. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 241 in princip.* auctiones enim lucem ac conspectum populi desiderant *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 241 in princip.* *Matth. de auction. lib. 1 cap. 2 n. 4 & 7 cap. 16 n. 4.* *Loyseau traité du déguerpissement* liv. 3 chap. 7 n. 2.

A R T. I V.

ENDE voor de verkooping, is den Stock-houder gehouden tot dry-werf 't volck te vergaderen met 't klinken van de belle, ende alsoo voorts, 't volck redelick vergadert zynde, te procederen ter verkooping.

A R T. V.

NAER de welcke moet den Stock-houder binnen vier dagen, den vervolger syn schult ende kosten

90 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. X.*
 opleggen, indien de penningen soo verre bestrecken:
 afreckende synen fallaris. Ende 't surplus, indiend'er
 eenig is, blyft ten profyte van den genen die de pan-
 den toebehoort hebben.

T'SURPLUS BLYFT TEN PROFYTE. *L. eleganter. 24 §. si
 vendideris. ibi. Quid si accepit pecuniam, superfluum reddit l. credi-
 tor. 42 ff. de pignorat. act. ibi. Ut superfluum pretii cum usuris resti-
 tuat. l. debitoribus. 31 ff. de re judic. in fin. Ibi. Si quid ex pretiis
 superfit, reddatur ei, cujus pignora vendita erant. Cessat. ad l. quam-
 vis. 6 §. creditor. ff. de pignorat. act.*

A R T. V I.

ENde aengaende wettelicke brieven, 't zy van rente
 beset ofte onbeset, ofte van payementen, cedul-
 len of andere, die te pande ende in versekertheyt van
 eenige schult gehouden ende geleverd worden in de
 handen van de Crediteurs, die zullen verkocht wor-
 den inder formen ende manieren hier vooren verhaelt.
 Behoudens dat naer dien sulcken pandt Schepenen
 kennelick gemaect wordt, den vervolger is gehou-
 den daer af een kerck-gebodt te doen, 's Sondags daer
 naer, mitsgaders inthimatie ten persooone ofte domici-
 lie van den genen wien sulcken pandt toebehoort:
 insgelyckx van den debiteur van de selve rente, paye-
 ment ofte schult by den geimpignoreerden brief ver-
 klaert.

WETTELICKE BRIEVEN 'T ZY VAN RENTEN, &c. De
 executione, distractione nominum tractat, *Matth. de auct. lib. 1
 cap. 6 n. 17. Edictor. Flandr. tom. 2 fol. 224 n. 7 & seqq.*

*Ibidem. Juxta l. 18 ff. de pignor. act. quæ ita habet. Si convenie-
 rit, ut nomen debitoris mei pignori sit, tuenda est à Prætoro hac con-
 ventio. Vide Despoisses tom. 1 fol. 224 vers. quarto.*

DEBITEUR. *Matth. de auct. lib. 1 cap. 6 n. 17.*

RUBRICA XI.

Van Crimen ende Delicten, oock van Injurien ende Clachten.

CRIMEN. Quomodo crimen differt à delicto. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 31 not. 1 n. 1 & art. 278 n. 1. Matth. de criminib. cap. 1 n. 1.*

De criminibus & delictis ff. lib. 47 & 48 Cod. lib. 9 & lib. 3 tit. 15.

De criminibus tractant *Farinacius, Decianus, Caballus, Boffius, Carcerius, Dambouderus, Julius Clarus, Formosus, Matibaus, Hippolytus de Marfiliis, Jacobus de Bellovisu, Battandier, Carpzovius, Anth. Gomarus, Guassinus, Jazzius, Canterius, Fellerius, Hunaus, Zilettus, à Bavo, Harprechtus, Ulricus Blancus, Gindra, Bartazol, Rosbachius, Fabius, Bonacoffus, Emericus, Capella, Vigelinus, Gigas, Cornus, Albo Gentilis, Crusius, le Brun, Argent. ad Consuetud. Britan. art. 1 & seqq. art. 31. 33. 34. 41. 55: 576 & seqq. Christin. vol. 4 ad tot. Librum novum Codicis decif. 194 & seqq. & ad Consuet. Mechliniens. tit. 2 per tot. Despeisses tom. 2 fol. 601 & seqq. Imbert. pract. civil. & criminal. lib. 3 & 4. Bartazol.*

Edictor. Flandria tom. 1 fol. 1 & seqq. & tom. 2 fol. 35. 131 & seqq. & fol. 169 & seqq. & fol. 748 & seqq. Styl. Criminalis 5 & 9 Julii 1570. Zypaens in notit. Jur. Belgic. lib. 9 per tot. & lib. 2 tit. de modo procedendi in causis criminalib.

Et quando causa dicitur criminalis, quando civilis, vide omnino *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 ad Rubricam. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 102 not. 1 n. 6.*

ARTIKEL I.

SChepenen vander Keure uferen t'houden d'informa-
tien, inquisitien ende examinatie in't saict van crime,
gefaemd'er handt met den Hoog-Bailliu, onder-Bailliu
ofte dienaers in de absentie van de selve Baillius.

INFORMATIEN. DE INFORMATIONIBUS, seu inquisitionibus. *Damboud. prax. crim. cap. 8. Imbert. pract. lib. 3 cap. 2 per tot. & Jul. Clar. lib. 5 §. fin. pract. crim. quæst. 3 n. 1 & seqq. quæst. 4 n. 2 & quæst. 5 per tot. Matth. de crimin. ad ff. lib. 48 tit. 20 cap. 1 & 2. Edict. Flandr. tom. 2 fol. 137 n. 14 & fol. 183 n. 13 & fol. 748 n. 38. Carpzov. pract. crimin. part. 3 quæst. 107 & seqq.*

Et de iis, quæ antecedere debent, seu viam aperiunt ad infor-

92 *Costumen der Stede van Gendi.* Rub. XI.

mandum & inrequirendum, *Dambouder. cap. 9 & seqq. Jul. Clar. d. quest. 42 & 45 n. 3 & 4 & quest. 6. 7. 8. 9 & 10 ubique per tot. Matth. d. cap. 2 n. 7.*

EXAMINATIEN. *Corpzev. pract. crimin. part. 3 quest. 113.*

A R T. I I.

CRim wort berecht, tusschen den Heere ende geaccuseerden, sonder proces ordinaire: ten ware dat de materie andersins begeerde.

CRIM WORT BERECHT. Informationibus seu inquisitionibus peractis, & exhibitis, subsequitur decretum Judicis, *Damboud. prax. criminal. cap. 12 n. 1 & 2* cujus virtute reus vel citatur, idem *Autor ibidem cap. 13* vel apprehenditur. *cap. 15* ad hæc omnia *Styl. criminal. 9 Julii 1570 art. 4. Despeissis tom. 2 fol. 616 tit. 4 & 5. Imbert. pract. lib. 3 cap. 2 n. 4 & seqq. in addit. Groenw. tract. de ll. abrogat. Cod. lib. 9 tit. 1 n. 6.*

TUSSEN DEN HEERE ENDE DEN GEACCUSEERDEN. Hodie de consuetudine in quocumque crimine regulariter Fisci Procuratores & Officiales prævio judicis decreto accusant, & publicam ex crimine vindictam prosequuntur, privatæ autem personæ ad privatum tantummodò interesse agere possunt. *Christin. vol. 4 decis. 194 n. 4. Groenw. de ll. abrogat. Cod. lib. 9 tit. 1 n. 4 & seqq. Jul. Clar. tib. 5 §. fin. pract. crim. quest. 3 n. 6. Matth. ad lib. 48 ff. tit. 20 n. 1 & 2. Rebuff. ad Constit. Regias in probem. gloss. 5 n. 92 & 105. Bugnon de ll. abrogat. lib. 1 satyr. 14. 63 & 212 lib. 3 Syntagm. 17. Imbert. pract. lib. 3 cap. 1 n. 3 & 4 & Enchirid. verb. accuser.*

DEN GEACCUSEERDEN. ACCUSATUS. De Jure advocatus datur *l. per omnes. C. de defensorib. civitat.* Sed mores patrocina non admittunt, nisi reus ore suo responderit. *Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 9 tit. de accusationib. n. 3* & quod reus in carcere positus pro capitali delicto possit per Procuratorem intervenire, exceptis tribus capitibus, scilicet ad contestandam litem, ad torturam & ad sententiam, docet post alios *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 1 art. 25 n. 10* ad hanc questionem vide *Fermosinum tract. 2 cap. si adversus. 11 tit. de Haresi. quest. 1 per tot. fol. mibi 230. Corpzev. prax. crim. part. 3 quest. 105 per tot.*

SONDER PROCES ORDINAIRE. Quomodò in judiciis criminaliter intentatis proceditur ordinariè vel extraordinariè. *Damboud. prax. crim. cap. 3 n. 1 & seqq. & cap. 17 n. 18. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 227 n. 1 & seqq. Styl. crimin. 9 Julii 1570 art. 32 & 71.*

Ibidem. In quacumque causa reo exhibito, sive accusator existat, sive eum publicè sollicitudinis curâ produxerit, statim debet questio fieri, ut noxius puniatur, innocens absolvatur, ita incipit. *l. 1 Cod. de custod. reor. cui quadrat etiam. l. 5 C. eod. ibi. De his quos tenet carcer inclusos, id apertè definitione sancimus, ut aut*

cruciatos velox pœna subducatur, aut liberandos custodiâ diuturna non maceret.

Ibidem. Summarie & de plano sine figura iudicii jus facere, sine processu & velo levato procedere, dilatione & strepitu iudicii cessante. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 35 not. 2 n. 2.*

ART. III.

DE gevangen en van crime, staende ter kennisse van Schepenen, worden geleverd den Cipier in't Chastelet, vangenisse der voorleyde Stede, den welken gehauden is note te hauden vander date van den inbrengen, namen ende toenamen van de gevangen en, ende tegens wien.

GEVANGEN VAN CRIM TER KENNISSE VAN SCHEPENEN. *Eo spectat. l. 1 Cod. de custod. reor. ibi.* Interea verò reum exhibitum, non per ferreas manicas, & inhærentes ossibus mitti oportet, sed prolixiores catenas, si criminis qualitas etiam catenarum acerbiter postulat, ut & cruciatio desit, & permaneat sub fida custodia, nec verò sedis intimæ tenebras pati debet inclusus, sed usurpatâ luce vegetari ac sublevari, & ubi nox gemina verit custodiam in vestibulis carcerum, & salubribus locis recipi, ac revertente iterum die, ad primum solis ortum illic ad publicum lumen educi, ne pœnis carceris perimatur: quod innocentibus miserum, noxiis non satis severum esse dignoscitur.

Ad d. verba *sedis intimæ*, ait glossa Gothofred. *Carceris locus sedes intima, in qua tenebra multa, lux nulla, aut paucissima.*

CIPIER. De Commentariensi, illius officio, curâ & obligatione. *Dambouder. prax. crimin. cap. 17. Jul. Clar. lib. 5 §. fin. quæst. 62 n. 10. Bayard. ad Jul. Clar. quæst. 46 n. 7. 16 & seqq. Tusch. lit. C. conclus. 1120 & seqq. Bugnon de ll. abrogat. lib. 2 sect. 118 & 121. Papon lib. 24 tit. 4 per tot. Argent. ad Consuet. Britan. art. 42 per tot. Antb. Fab. Cod. lib. 9 t. 4 per tot. Styl. crim. 5 Julii 1570 art. 80 & 81 & Styl. de Commenturiensibus 9 Julii 1570. Edictor. Flandr. tom. 1 fol. 220 & seqq.*

Ibidem. Commentariensis non potest sine venia iudicis alicui concedere accessum ad reum criminis. *Styl. crimin. 9 Julii 1570 art. 15.*

VANGENISSE. ff. lib. 48 tit. 3 Cod. lib. 9 tit. 4. De captura, carcere, & effractione carceris, *Dambouder. prax. crim. cap. 15 & seqq. Jul. Clar. lib. 5 §. fin. quæst. 28. Papon lib. 23 tit. 2 & 3 per tot. Carpzov. pract. criminal. part. 3 quæst. 111. Zypæ. notis. Jur. Belgic. lib. 9 tit. de custod. reor. per tot.*

Ibidem. Carcer regulariter custodia, non pœna esse debet. *Dambouder. prax. crimin. cap. 16 n. 3.*

Ibidem. Carcer moribus non tantum mansio, sed etiam pœna reorum dici potest. *Matth. de criminib. ad lib. 48 ff. tit. 20 cap. 8 n. 10. Mornac. in l. 13 ff. ad l. aquil. Cessat. in l. 14 §. elegan-*

94 *Costumen der Stede van Gendt: Rub. XI.*

ter. ff. solut. Matrimon. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 9 tit. de custod. reor. n. 4.

Ibidem. Carcer & sine vinculis esse potest, & sæpè est, ut in *l. 1 C. de custod. reor.* quo nomine pedicæ, manicæ, catenæ, boiæ intelliguntur. *l. verum. ff. de verb. significat. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 42 not. 1 n. 5.*

Ibidem. Carcer quotannis ante renovationem Magistratûs evacuandus est criminosis, *Styl. criminal. 5 Julii 1570 art. 32 & seqq. & de visitatione carceris, ibidem art. 39 & plura alia de carcere art. 32 usque 42.*

A R T. I V.

'T **E**Xamen ende verlyt van de gevangenen wordt (naer 't rapport gedaen in't Collegie, met de informatien, ende 't gone dat in de sake overleden is) gevisiteert present den Bailliu, ende daer naer getermineert in de absentie van den selven Bailliu.

PRESENT DEN BAILLIU. Ad hæc vide *Joan. Popen lib. 24 tit. 5 art. 1 & ibi etiam in addit.*

A R T. V.

ALs men ter banck gaen ende torture doen wilt, soo geschiet 't selve ten by-syn van den Hoog-Bailliu, Onder-Bailliu ende van het Collegie van Schepenen, ten minsten seven, met haerlieder Pensionarissen ende Secretarissen, ende sulcke dienaers als den Bailliu belieft.

ALS MEN TER BANCK GAEN ENDE TORTURE DOEN WILT. De quæstione sive tortura. *ff. lib. 48 tit. 18 & Cod. lib. 9 tit. 41. Guido de Sufaria. Francisc. Casonus, Francisc. Brun. Zangerus, Dambouder. prax. crim. c. 35 & seqq. usque 41. Jul. Clar. lib. 5 §. fin. pract. crim. quæst. 64 per tot. Imbert. pract. lib. 3 c. 14 per tot. Gom. resol. tom. 3 cap. 13 per tot. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 41 per tot. Styl. crimin. 9 Julii 1570 art. 39 & seqq. Matth. de crimin. ad lib. 48 ff. tit. 16 cap. 2 & seqq. Despeisses tom. 2 fol. 628 & seqq. Bugnen de legibus abrogat. lib. 1 sat. 42 & 223 & ibi D. Chriffin. Carpzov. pract. criminal. part. 3 quæst. 117 & seqq. Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 9 tit. de Quæstion. Peguor. criminal. quæst. 16 & 17.*

Ibidem. Nota est juris sententia à tormentis non esse incipiendum, sed ita demum ad eam veniendum, si reus suspectus sit, & aliis etiam argumentis urgeatur, & ita (ut *I. C.* loquitur) probationi admovetur, ut sola confessio deesse videatur *l. 1 in princip. l. unius. §. in ea l. maritus. l. ult. ff. de quæstion. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 41 not. 1 n. 3.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XI. 95

Proinde quæstionis usum subsidiarium esse, id est, tum demum congruere, cum alia nulla sunt, & probatio destituit. *l. 1 §. rem. l. divus. l. editum. ff. de quæstion. l. quoties. C. eod.* Eo posito, sequitur, si justa & legibus congruens, & idonea probatio est, non esse ad quæstionem veniendum, communicare sententiâ Judicis factum reprehenditur, qui id fecerit, quia accidere potest, ut reus perneget, ac proinde etiam firmæ probationes debilitentur. *Argent. d. art. 41 not. 2 n. 3.*

An unus testis sine aliis indiciis sufficiat ad quæstionem accusari habendam? *Greenw. ad l. 20 maritus. ff. de quæstionibus. Argent. prædict. art. 41 not. 2 n. 1 & seqq. Matth. d. tit. 16 cap. 3 n. 9.*

De indiciis ad quæstionem seu torturam sufficientibus, *Damboud. d. cap. 36. Argent. d. art. 41 n. 2 & seqq. Jul. Clar. d. quæst. 64 n. 9 & seqq. Christin. ad ll. Mechlin. tit. 1 art. 7 n. 4. Matth. d. tit. 16 cap. 3 per totum. Carpzov. præct. criminal. part. 3 quæst. 120 & seqq.*

De repetitione quæstionis sive torturæ. *Damboud. d. cap. 38. Imbert. d. cap. 14 n. 10. Jul. Clar. d. quæst. 64 n. 46. Christin. ad ll. Mechlin. tit. 1 art. 7 n. 4. Matth. d. tit. 16 cap. 4 n. 13 & seqq. Styl. crim. 9 Julii 1570 art. 40 & 41.*

De confessione rei in tortura, *Damboud. d. cap. 39 per tot. Jul. Clar. d. quæst. 64 n. 40 & seqq. Imbert. præct. d. cap. 14 n. 6 & 7. Matth. d. tit. 16 cap. 4 n. 11. Styl. crim. 9 Julii 1570 art. 40.*

TEN MINSTEN SEVEN SCHEPENEN. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 9 n. 28 ibi. Quatuor viri quidem Tribunal constituunt, sed non plenum. Cause graviores, quales sunt capitales, non nisi septemvirali judicio expediuntur, quod plenum plenum Tribunal appellari consuevit. Et ita Christin. ad ll. Mechlin. tit. 1 art. 5 in princ. & n. 1 cui, ut ait, convenit illa antiqua lex, de qua apud Gell. lib. 9 cap. 15 qua dicitur. De reo septem judices cognoscant, eaque sententia sit rata, quam plures ex eo numero dixerint, teste A. W. Robert. lib. 1 rer. judicat. cap. 4.*

Ibidem. Scabinorum decretum præcedere debet. *Matth. d. tit. 16 cap. 4 n. 6. Styl. crim. 9 Julii 1570 art. 49.*

Ibidem. Reus convictus, non est torquendus, sed damnandus Jure Civili. *l. 16 Cod. de punis, & l. ult. Cod. de probat. quid aliorum moribus? vide Greenw. ad d. l. 16 Cod. de pun.*

A R T. V I.

DE sake gedisponseert zynde om eyndelicke terminatie, soo wort naer iterative visitatie in't Collegie ryfelick gedaen van dies'er overleden is, by omvraginge, de sententie van de gevangen en geresolveert ende gefloten in de absentie van den Bailliu.

EYNDELINGE TERMINATIE. *Styl. criminal. 5 Julii 1570 art. 31* injungitur judicibus, ut causas criminales leviores postpositis aliis causis quam citissimè terminent, & graviores intra

56 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XI.*

biennium, & *Styl. criminal* 9 Julii 1570 art. 71 ubi leviores causas præcipit anno decidi, ad Edict. Perpet. 12 Junii 1611 art. 40. Jubeat Judices subalternos quascumque causas criminales etiam graviores summarie instructas absolvere sexto mense.

NAER ITERATIVE VISITATIE. De processu, visitatione & examine. *Damboud. prax. crimin. cap. 54.*

DE SENTENTIE. De condemnatione & punitioe in re criminali. *Damboud. prax. crim. cap. 55. Styl. crim. 9 Julii 1570 art. 38. 43. 45 & 47. Matth. de crimin. ad lib. 48 ff. tit. 17 cap. 2.*

An causa damnationis exprimenda in sententia. *Matth. d. cap. 2 n. 7* ubi dicit, affirmativam moribus merito observari. Vide *Zyp. notit. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de sentent. n. 5.*

SENTENTIE GERESOLVEERT ENDE GESLOTEN. Reus etiam post sententiam & ante ejus executionem audiri debet ad sui defensionem. *Styl. crimin. 9 Julii 1570 art. 46 Matth. de criminib. ad lib. 48 ff. tit. 17 cap. 1 n. 5. Carpzov. pract. crimin. part. 3 quæst. 115 n. 34.*

Ibidem. Judices imponere debent pœnas Edictis præscriptas, seu quas Usus Patrius recepit, alioquin quas leges scriptæ proponunt administrata bona & æqua justitia. *Zyp. notit. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de mod. procedend. in caus. crim. n. 6.*

A R T. V I I.

DEn verbannen, niet mogende om merckelicke nootsake, terstont naer den ban de stede ruymen, vermag stappans hem in vangenisse te presenteren, ende daer te houden tot dat den noot cesseert: welcken gedurende, den tydt van de ruyminge niet en loopt.

ff. Lib. 48 tit. 22 de interdictis, relegatis & deportatis.

VERBANNEN. De exiliis sive bannis. *Damboud. prax. crim. cap. 58. Jul. Clar. lib. 5 §. fin. pract. crimin. quæst. 71 per tot. Hippolyte de Marfiliis de bannitis, Jacob. de Arena de bannitis, Nell. à S. Geminiano de bannitis, Nicol. Antonio de exilio, Tuscb. litt. B. conclus. & seqq. Despeisses tom. 2 fol. 682, Argent. consultat. 1 n. 6 & seqq. Matth. de crimin. ad lib. 48 ff. tit. 20 cap. 3 n. 3 & seqq. Laurent Jonet en sa Bibliothèque des arrêts litt. B. cap. 2. Carpzov. pract. crim. part. 3 quæst. 140 per tot.*

Ibidem. Bannum hodiernum utrum deportationi, an relegationi comparandum. *Matth. d. cap. 3 n. 4. Jul. Clar. d. quæst. 71. Argent. consult. 1. Mornac. in l. 10 §. sed si ff. de in jus vocand. & l. 7 ff. de cap. minut. l. 26 ff. ex quib. caus. major. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 23 n. 10 & art. 26 n. 2. Damboud. prax. crimin. cap. 58 n. 10 & seqq.*

Ibidem. Quomodo etiam non tantum Urbis territorio, sed etiam totius Flandriæ, *Carolin. art. 36* ad hanc quæstionem *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 23 n. 15 & art. 26 n. 3 & Matth. d. cap. 3 n. 7.*

NIE7

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XI. 97

NIET EN LOOPT. Bannito ex causa in carcere detento, seu remanenti, non currere tempus banni. *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 art. 3 n. 12.*

A R T. V I I I.

DE titelen van ban worden gecauseert met de penen, daer op den ban gewelen wort: 't zy op lyf oft anders: hoe wel voortyts den ban van vyftig jaren, gehouden was op 't lyf, al en was 't niet geëxpresteert.

DE TITELN VAN BAN. &c. Ad hunc articulum vide *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 art. 26 per tot. Berlich. part. 5 conclus. 72.*

MET PENEN. Exilii tempus violans, iterato exilio remittitur ad simile tempus. *Damboud. prax. crim. cap. 38 n. 7 vide Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 art. 23 n. 1. 11. 17 & seqq. Bojard. ad Jul. Clar. quest. 70 n. 28 & seqq. Vander Hoogh singular. 23. Giarda criminal. consil. 47 n. 2. 21 & seqq.*

A R T. I X.

DE informatie ende besoeck, dat men ten laste van de Gevangenen, houdende is buyten der stede, wort gedaen ten koste der selve stede.

A R T. X.

IN saken Criminele, daer lyfvelicke ofte lichaemelicke punitie aenkleeft, ofte oock honorabel amende, ten vervolge van den Heere, en is men niet gecostumeert te defereren t'eenigen appelle: maer wort dien niet tegenstaende, daer in voort geprocedeert tot volkominge.

GEOSTUMEERT TE DEFEREREN EENIG APPEL. De Jure Romano appellatio in criminalibus causis regulariter recipitur. *l. non tantum. 6 ff. de appellationibus & l. additior. 29 Cod. eod. quia id fallit casibus expressis in l. 10 ff. de tit. & l. 2 Cod. quor. appellat. non recipiuntur. & cap. 5 extr. cod. tit.*

Quid moribus; vide *Styl. criminal. 5 Julii 1570 art. 73 & 9 Julii 1570 art. 64 & 65. Praxidem Wiland. prax. civil. temp 9 cap. 21 n. 17. Dambouder. prax. crimin. cap. 13 n. 26 & cap. 151 n. 5 & prax. civil. cap. 234 n. 17. Zypae. notit. Jur. Belgic. tit. de appellat. n. 8 & tit. de modo procedendi in caus. crim. n. 1. Matth. de criminib. ad lib. 48 ff. tit. 20 cap. 4 n. 25. Groenw. tract. de fl. abrogat. Cod. lib. 7 tit. 65 quor. appellat. non recip. ad l. observari. 2.*

98. *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XF.

Ibidem. Licet quis non possit interjicere appellationem in criminalibus, potest tamen appellare à condemnatione, absolute, aut compensatione expensarum. *Anselm. ad Edit. Perpos. 1611 art. 9 §. 11 circa finem.*

Ibidem. Appellationem contumacis in criminalibus non admitti, dicit. *Styl. crim. 9 Julii 1570 art. 66. Zypa. notis. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de appellation. n. 15* neque appellationem admitti ab apprehensionibus, citationibus personalibus, tortura & similibus sententiis interlocutoriis. *Zypa. notis. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de appellation. n. 10 & lib. 9 tit. de questionib. n. 3. Edictor. Flandr. tom. 2 fol. 275 art. 4 & fol. 281 art. 2.*

A R T. X I.

MEn mach niemant om misdæet condemnieren ter doot, ten zy dat hy achterhaelt ende verwonnen sy van den sticke, by besoeck, blycken ende betoog tegens hem gehouden, ende bevonden by syn eygen verlyden ende verkennen, oft andersins, den Rechte genoeg zynde.

CONDEMNIEREN TER DOODT. De condemnatione reorum. *Styl. crimin. 9 Julii 1570 art. 43. 45 & 46. Matth. de crimin. ad lib. 48 ff. tit. 17 cap. 2 & tit. 20 cap. 4 n. 25. Dambender. prax. crim. cap. 55. Groenw. de ll. abrogat. Cod. lib. 9 tit. 47 l. 16.*

BY SYN EYGEN VERLYDEN ENDE VERKENNEN. Ad condemnationem, alterutrum sufficere reum convictum aut confesum esse. *Mevius ad Jus Lubocens. lib. 4 tit. 8 art. 2 n. 2 post Pirinac. Gemef. Hippolyt. ibidem citatos.*

OFTE ANDERSINS BEN RECHTE GENOEG ZYNDE. *l. Sciunt cuncti. 25 Cod. de probat. quæ ita habet. Sciunt cuncti accusatores eam se rem deferre in publicam rationem debere, quæ munitur sit idoneis testibus, vel instructa apertissimis documentis, vel indiciis ad probationem indubitatæ, & luce clarioribus expedita.*

Ibidem. Ex indubitatis indiciis, an quis ordinariâ mortis poenâ condemnari potest, triplex est DD. opinio, de qua copiosè *Joan. à Sande*, qui juxta affirmativam judicatam refert *decis. frif. lib. 3 tit. 9 desin. 14 & Charond. lib. 12 resp. 167 vide Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 41 nos. 1 n. 6. 9 & seqq. & l. absentem. §. 1 ff. de penis, & Bartol. in l. questionis, ff. de quasi. Berlich. part. 5 conclus. 46 n. 10.*

Ibidem. *Matth. de crimin. lib. 48 ff. tit. 29 cap. 4 n. 25. Groenw. ad d. l. 16 n. 1 Cod. lib. 9 tit. 47.*

A R T. X I I.

DEn ban useert men te betrecken by appel ofte reformatie in den Raede van Vlaenderen: den sel-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XI. 99
ven niet min blyvende in vigueur, tot rappel van dien,
ofte vonnisse ter contrarien.

BAN, Bannum esse pœnam corporalem, verisimilius putat
Matth. de criminib. ad lib. 48 ff. tit. 20 cap. 3 n. 3.

TE BETRECKEN BY APPEL. Ita etiam *Damboud. in prax. criminal. cap. 151 n. 5 & 6.*

RAPPEL. De revocatione exilii latè *Damboud. prax. criminal. cap. 150 per tot. Cocquill. sur les Ordonnances de Henri III. art. 200.*

Ibidem. Ab exiliorum revocationibus non appellatur. *Wiland. prax. civil. temp. 9 cap. 21 n. 17. Dambouder. prax. civil. cap. 234 n. 18.*

Ibidem. Qui obtinuit à Principe litteras banni revocatorias, recuperat pristina bona. *Maître Laurent Jovet en sa Bibliothèque des Arrêts. Hist. B. cap. 12 n. 10. Secus quoad status & officia, arresta allegat. Despeissis tom. 2 fol. 703 sect. 3 per tot.*

A R T. X I I I.

DEN crimineus hem absenterende, ofte bedeckt houdende, wort ingedaegt ter gebannen Vierschare by dry derde dagen, welcken met eenen Schepenenbode, t'wynder laetste domicilie, herberge, ofte logist.

DEN CRIMINEUS HEM ABSENTERENDE OFTE BEDECKT HOUDENDE, WORT INGEDAEGT. Si criminis reus absit aut fugiat, quomodo citandus? *Styl. crim. 9 Julii 1570 art. 51 & seqq. Matth. de criminib. ad lib. 48 ff. tit. 20 cap. 2 n. 18 & seqq. Dambouder. prax. crimin. cap. 28 n. 1 & seqq. Despeissis tom. 2 fol. 625 tit. 9 per tot. Bugnon de legib. abrogat. lib. 2 sect. 196 & ibi D. Christen. Corpzev. pract. criminal. part. 3 quæst. 140 n. 1 & seqq.*

A R T. X I V.

ALs den ingedaegden niet en compareert ten eersten, tweeden ende nyttersten derden dage, wort ten versoecke van den Heere, ende by maninge van den Amman, verstecken van syne exceptien ende weeren. Ende indien 't blyckt van den sliche ende crim om genoegen, wort geprocedeert tot ban, ofte andersins, naer de gelegentheyt van de sake.

TOT BAN, OFTE ANDERSINS, NAER GELEGENTHEYT VAN DE SAKKE. De Jure Romano criminis reus ante accusationem absens damnari potest, si, ut loquuntur, crimen non sit capitale *l. absentem. 5 in princ. ff. de penis.*

Porro ubi est crimen capitale, non damnatur, nisi post accusa-

100 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XK.

tionem, seu, ut alii dicunt, post litiscontestationem abfuerit. *l. 1. & 2 ff. de requir. & absent. damn. d. l. 5 ff. de penis l. ff. 10 de public. judic.* Si ergo abfuerit antè, non aliter quàm bonorum annotatione afficitur. *l. ult. ff. de requir. & absent. damn.*

Moribus Galliae, Hispaniae & Italiae proceditur contra absentes, & habentur pro confessis ex contumacia, & condemnantur etiam ad mortem, non minus quàm si praesentes & defensi essent, dummodò quatuor citationes & contumaciae praecedant. *Jul. Clar. §. fin. pract. crim. quaest. 44 n. 4. Bugnon lib. 2 sect. 196 & Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 art. 25 per tot. Loüet litt. C. n. 25 & ibi Brodeau.* His est conformis *Styl. crimin. 9 Julii 1570* hac Rubricâ saepè citatus *art. 53. 57 & seqq.*

In Belgio plerumque eos poenâ exilii & bonorum publicatione plecti consuevit *Damboud. pract. crim. cap. 24 n. 5 & cap. 28 n. 5 & seqq. Zypæ. notit. Jur. Belgic. tit. de dol. & contumacia. n. 5* his quadrat *Carolina Gandens. art. 36 & nota, Consuetudinem hoc & praecedenti articulo requirere tantùm tres citationes.*

A R T. X V.

DAt men gemeenlick segt dat den Bailliu ofte Heere vermach te vangen van den winde, dat is, sonder voorgaende informatie, is te verstaen op vremde, vagabonden ende ledig-gangers, geene renten noch catherineyl hebbende, noch werck, noch ambacht doende: die den Heere vermach te vangen sonder precedente informatie, ofte die men notoirlick vint delinquerende, al waren 't poorters ende inseten. Ofte daer vehemente indicien ende presumprien, ofte gemeene fame ende renommée ware t'haerlieder laste, van eenige delicten weerdig om vangen, ofte als'er dangier oft apparentie is van de vlucht van eenigen delinquant, ende misdoender.

SONDER VOORGAENDE INFORMATIE. Quando capi possit reus sine praecedenti informatione, latè *Matth. de crimin. ad lib. 48 ff. tit. 20 cap. 2 n. 9 & seqq. & Groenw. de ll. abrogat. lib. 9 tit. 3 ad l. ult. Carpzov. pract. crimin. part. 3 quaest. 111 per not. Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de mod. proced. in caus. criminal. n. 3.*

VAGABONDEN. Quis propriè sit vagabundus. *Barbos. de Judiciis ad l. bares absens. §. proinde n. 25. Mornac. ff. lib. 21 tit. 1 de adulter. Edit. l. 17. Jul. Clar. §. fin. pract. crimin. quaest. 30 n. 7 & 8. Christin. vol. 5 decis. 146 n. 11 decis. 118 n. 8. 9 & 10 decis. 78 n. 1 & seqq. n. 17 & seqq. & ad Consuet. Mechlin. tit. 6 art. 11 n. 2 in addit. Anselmo Tribon. Belgic. cap. 19 n. 1 & seqq. Peguer. criminal. quaest. 3 n. 9.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XL. 101

Ibidem. Quid de villi persona. *Matth. d. cap. 2 n. 10.*

NOTOIRLICK VINDT DELINQUERENDE. *Gail. lib. 1 obs. 34 n. 3. Anth. Fab. Cod. lib. 9 tit. 3 defin. 2. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 4 not. 1 n. 1. Dambouder. prax. crimin. cap. 15 n. 4. Groenw. d. tit. 3 ad l. ult. Matth. d. cap. 2 n. 11. Imbert. pract. lib. 3 cap. 2 n. 5. Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de mod. procedend. in caus. criminal. n. 3.*

Ibidem. Extende ad Clericos, nam hi in flagranti crimine apprehendi possunt à Judice seculari, *Gail. lib. 1 de pace publ. cap. 18 n. 17. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 4 not. 1 n. 1.*

AL WAKEN'T POORTERS. *Imbert. d. cap. 2 n. 5 in addit.*

INDICIEN. *Corpzeo. pract. crimin. part. 3 quæst. 111 n. 14 & seqq.*

FAME. FAMA dicitur clamosa insinuatio, & est loco accusationis, imò accusatoris vices sustinet, *Marquard. Freber. in suo special. tract. de fama cap. 11 n. 10. 11. 15. 23 & 31 citans Menoch. lib. 1 de præsumpt. quæst. 89 n. 29 & d. n. 23 ita loquitur. Non solum ad inquisitionem instituendam per famam, Judex perducere potest, sed etiam ad apprehendendam, & in carcerem custodie causa immit-tendum eam personam, quæ diffamatur. Citans Bald. in l. 2 Cod. de his qui latron. Alex. in l. quæstiones. ff. de quæst.*

APPARENTIE VAN VLUCHT. *Imbert. d. cap. 2 n. 5 & in addit. Boer. ad Consuetud. Bituricens. tit. 2 §. 13. Papon lib. 24 tit. 3 arr. 5.*

A R T. XVI.

DEN Bailliu ofte Heere en gelt geene kosten, al waer't dat iemant van crim gevangen wesende, ontlagen wort, sonder punitie ofte sententie t'synen laste. Ten ware blyckende van notoire calumnie, ofte cavillatie van den selven Heere; soo hy oock geene kosten en wint, al is't dat hy obtineert.

DEN HEERE EN GELT GEENE KOSTEN. Procurator Officii & Jurisdictionis non condemnatur ad expensas litis, si nihil fecerit per calumniam. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 1 art. 6 n. 9 & art. 9 n. 2. Praeses Wiland. prax. civil. temp. 9 cap. 7 n. 9. Dambouder. prax. civil. cap. 222 n. 7. Anth. Fab. in suo Cod. lib. 4 tit. 21 defin. 19 n. 5 & 8 in addit. & lib. 7 tit. 17 defin. 33. 36 & 40. Guid. Pap. quæst. 269 n. 1. Boer. decis. 324 n. 1. Surd. decis. 18 n. 4. Styl. crimin. 9 Julii 1570 art. 36. Papon lib. 24 tit. 1 de accusat. in append. n. 3 circa fin. Bessian sur Auvergne cap. 29 art. 16. Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de fruct. & lit. expens. n. 6 & lib. 9 tit. de accusation. n. 1 circa finem.*

Notanda est hic distinctio, quam facit *Anth. Fab. d. defin. 33* ibi. Quoties privatæ injuriæ vindex adest, nullâ pœnâ affici debet, qui vindictam publicam conjunctim prosequitur, nisi fortè evidens sit ipsius calumnia, & privatus accusator refundendâ

102 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XI.

sumptibus litis non sufficiat. Sanè si Procurator Jurisdictionalis solus litiget, ac evidenter malam causam foveat, licet dolo & calumniâ careat, in expensas quoque condemnatur, Procuratorum enim solius Principis singulare jus & privilegium illud est, ut nequid per calumniam & malè vexandi animo fecerint, numquam in expensas condemnentur.

TEN WARE BLYCKENDE VAN NOTOIRE CALUMNIE, Quomodo ratione calumniæ plectuntur? *Argent. ad Consuet. Britan. art. 274 n. 7. Imbert. pract. lib. 3 cap. 1 n. 5 & 13 in addit. Christin. vol. 5 decis. 14 n. 28. Papon lib. 24 tit. 1 arr. 4. Boff. tit. de fals. n. 171. Matth. de crim. ad lib. ff. 48 tit. 7 cap. ult. n. 5 & tit. 17 cap. 3 n. 6 & 7 & tit. 20 cap. 1 n. 3.*

SOO HY OOCK GEENE KOSTEN EN WINT. *Boer. d. decis. 324 n. 1 & alii DD. ibidem citati. Gaspar. Anth. Thesaur. lib. 1 quaest. 45 n. 2. Peregrin. de Jur. fisc. lib. 7 tit. ult. in fin. Molin. ad Joan. Gallum quaest. 300 in fin.*

A R T. X V I I.

IN materie van injurie ende klachte daer crim aenkleest, ofte bloedt gevolgt is: ingestelt by klagende partye, is den Bailliu geuseert hem te voegen met den klager, die niet en vermach, volgende de interdictie hem by den Bailliu ten instel gedaen, te appoincteren met syn weder-partye sonder de wete van den Bailliu.

A R T. X V I I I.

AL wilde den klager syn klachte laten varen, uyt Wette vallen, ofte daer affcheeden: soo vermach den Bailliu danof vervolg te doen soo verre als 't officie aengaet.

NIET APPOINTEREN SONDER WETE VAN DEN BAILLIU. Transactio partium Procuratori fisci vel officii nocumento esse non debet, quod sub distinctione explicat *Andr. Gail. tract. de pac. public. lib. 1 cap. 11 n. 20 & seqq. Matth. de criminib. ad lib. 48 ff. tit. 2 cap. 4 n. 13. Papon lib. 24 tit. 11 arr. 3 circa mod. Boer. ad Consuet. Bituricens. tit. 2 §. 16 gloss. 2 Bessian sur Aurgonne cap. 29 art. 16. Mastril. decis. 207 per tot. Imbert. encbirid. orob. accusat. Mastril. decis. 207.*

Ibidem. Moribus non tantum licet transigere de criminibus privatis, sed etiam publicis. *Despeisses tom. 2 fol. 604 n. 6. Zypæ. notit. Jur. Belgic. tit. de transaction, n. 7.*

Ibidem. Officiariis non licet transigere cum reis gravi pœna plectendis. *Edict. Perpet. 12 Julii 1611 art. 44, Zypæ. notit. Jur. Belgic. tit. de transactionib. n. 8 tit. de mod. procedend. in caus. criminal. n. 8,*

IS DEN BAILLIU HEM GEUSEERT TE VOEGEN, &c. Hinc Despeisses tom. 2 fol. 603 n. 3 dicit. *En ce Royaume de France, la partie civile ne soit jamais reçue à poursuivre réparation d'un crime pour ses dommages & intérêts, qu'avec la jonction du Procureur du Roi, ou bien du Procureur Fiscal, l. omnes Judices. 5 Cod. de delator.*

A R T. X I X.

DEn aenbrenger, accusateur, ofte denunciateur in proces gekomen zynde, en vermach niet te appointeren met de weder-partye, sonder consent van den Heere. Ende al hadde hy geappointeert, oock by 's Heeren wete ende consent, vermach den selven Heere voorts te procederen van officie wege.

A R T. X X.

DEn aenbrenger, denunciateur ofte accusateur, vervallende tegens partye, is condemneerlick tot reparatie arbitraire, ende vergelt van kosten, schaden ende interesten naer de gelegentheden van de sake.

ACCUSATEUR. Moribus ad supra notatum hâc Rub. art. 2 accusationes criminales abiêre in defaetudinem quoad privatos, càm hi privatum tantummodò interesse prosequuntur. Et publica criminum vindicta & accusatio solis Fiscis Procuratoribus, Baillis & Schultetis competit. Zypae. notit. Jur. Belgic. lib. 9 tit. de penit. n. 5. Groenw. Cod. lib. 9 tit. 1 de his qui accusare non possunt, & ibi DD. Zypae. not. Jur. Belgic. lib. 9 tit. de pen. n. 5.

DENUNCIATEUR OFTE ACCUSATEUR. Quid interfit iâter vindicem privatæ injuriæ, vulgò *partem civilem*, & simplicem denuntiatores. Imbert. practic. lib. 3 cap. 1 n. 8 & ibi ad tot. hunc articulum.

Interest etiam inter eos, qui ex officio, crimina deferunt, & eos, qui id faciunt sua sponte. Matib. de criminib. ad lib. 48 ff. tit. 20 cap. 1 n. 5.

Ibidem. Procurator Fisci, vel alii Officiales, quando denuntiatorem nominare tenentur, Papon lib. 7 tit. 7 arr. 46 & in addit. & lib. 24 tit. 1 in append. arr. 3. Despeisses tom. 2 fol. 636 n. 3 circa finem, Coquil. en ses question. quest. 12 circa med. Bacquet traité des droits de Justice. cap. 7 n. 24.

CONDEMNEERLICK TOT REPARATIE, &c. Si reus absolvatur, denunciator tenetur ad damna & interesse. Obrisin. ad Consuetud. Mechlin. lib. 1 tit. 9 n. 1. Papon lib. 24 tit. 1 arr. 3 in princip. Bessian sur Auvergne cap. 29 arr. 16. Despeisses tom. 2 fol. 636 n. 5 citans Masuer. tit. des dépens 34 n. 8. Imbert. practic. lib. 3 cap. 1 n. 7. Bacquet traité des droits de Justice, cap. 7 n. 24.

A R T. X X I.

DEn Bailliu gevoegt met klagende partye in klachten ende injurien, en gelt geene kosten, al is 't dat de partye daer mede hy by gevoegt is, vervalt soo wel in principael als kosten. Gelyck oock den Bailliu geene kosten hebben en zal, al waer 't dat partye, daer hy mede gevoegt is, obtineerde.

Ad hunc Articulum Imbert. præd. lib. 3 cap. 1 n. 6. Cocquil. sur Nivernois de Justice art. 25 & vide plures Authores supra art. 16.

A R T. X X I I.

CLachten tusschen Man ende Wyf dienen by Schepenen vander Keure, ende worden sommierlyck sonder figure van proces beslicht.

CLACHTEN TUSSEHEN MAN ENDE WYF. Virum inter & Uxorem Aristocratæ species est, nam pro dignitate Vir in iis rebus imperat, quæ dignæ sunt viro, quæ autem Fœminam decent, eas illi tribuit. *Tiraquel. in l. 3 connubial. gloss. 1 part. 8 n. 9.*

Ibidem. Jure nostro ob honorem matrimonii Viro in Uxorem turpis actio non datur. *l. 2 ff. de action. rer. amotar. vel propter reverentiam personarum, ut Paulus loquitur l. 3 §. 2 ff. cod. Rodenburch tract. de jure Maritor. tit. 3 n. 22 circa finem, & Tiraq. tract. de ll. connubial. l. 1 gloss. 1 part. 1 n. 24. Castellian. Cotta. memorial. verb. actio in fin. & verb. uxor. etiam in fin.*

Ibidem. De his *Damboud, patrocin. pupillar. tit. 1 cap. 8 n. 77 & seqq.* Uxor Virum in jus non vocat sine venia, & jussu Prætoris. *Tiraq. ibidem n. 41.*

Maritis jura permittunt correctionem & castigationem Uxoris citra ullam mulctam & pœnam Judiciariam, si debitum modum non excedat, quia enormiter castigans, à Magistratu puniendus est. *Dambouder. prax. civil. cap. 141 n. 5 & 6 & prax. crimin. cap. 64 n. 2. Cotta. memorial. verb. uxor suspecta, circa finem. Vander Hoech singul. 60 n. 18.*

SOMMIERLICK. In quibus aliis causis summarie procedendum sit. *Zypæ. notis. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de mod. proced. n. 4. Edictor. Flandriæ tom. 1 fol. 785.*

A R T. X X I I I.

CLachten van gebueren tegens mede-gebueren, 't zy Com oneerbaer herberge, beroerte, ofte gelycke faken, worden sommierlick berecht by Schepenen vander Keure, daer de kennisse behoort.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XI. 105

GEBUEREN TEGEN MEDE-GEBUEREN. Habent Vicini, vel habere debent speciem quamdam fraternitatis inter se propter civilem societatem initam, in qua & species est fraternitatis. *Ulpianus in l. verum. in princp. ff. pro Socio. Speculator de Judiciis §. 2 versf. dicitur enim.*

ONERBAER HERBERGE. Mali vicini dici possunt, qui malis moribus imbuti sunt, malèque vivunt, ut Lenones, Metretices, quæ ideò ab honesta vicinia possunt expelli, ne inficiant mores vicinorum probos. *l. si cui fundus. ff. de legat. 2 l. & si aequo pretio. ff. de legat. 1. Lucas de Penna l. si qua. de spectac. Cod. lib. 11. Blanasco in prax. crim. de Lenonib. Nicol. Boer. consil. 4 n. 54. Wamf. cent. 3 consil. 12 n. 3. Caroc. tract. de location. part. 4 quæst. 26 n. 3.*

BER OERTE. De commodis & incommodis vicinorum, *Colmella lib. 1 de re rustic. cap. 3.*

Aliquid mali propter vicinum malum. *Erasm. in proverb. Plautus* scribit de *Themistocle*, quod dum prædium venderet, proclamari iusserit, bonum quoque vicinum habere.

OFTE GELYCKE SAKEN. Artem in domo sua quis exercere non potest, per quam malus odor seu fætor vicinis fiat. *Capolla de servitut. Urban. præd. cap. 48 n. 3 & Mavius ad Jus Lubecens. lib. 3 tit. 12 art. 10 n. 1 & art. 12 n. 19 & idem Capolla de serv. rustic. præd. cap. 43 n. 2* ubi dicit, se judicasse in civitate Veronæ, quod Pelliparius non posset facere molitium in domo sua, ob fætozem indè exhalantem & nocentem vicinis. *Et n. 3 de Fabrico mallei sono turbante studium vicini, Vincent. de Franchis decif. 625 de Filatorio impediende somnum Vicini. Giurba part. 1 observat. 47 n. 29.*

De hac materia, an cuique liceat in ædibus emptis vel conductis pro libitu exercere, quæ sunt suæ artis & professionis, & quomodò statuto opifices, qui tale genus artis exercent, undè vicinis periculum vel incommodum adfertur, & prohiberi & arceri possunt. *D. D. in l. unic. in fin. Cod. de studiis liberal. & lastissimè Mavius d. art. 10 n. 1 & seqq.*

A R T. X X I V.

ELck vermach hem ter purge in de gevangenis te leggen, 'tzy van dootd-slagen oft ander misdaet, daer af hy befaemt, berucht, bedregen oft geaccuseert is. Daer in men useert sommierlick oft ordinairlick recht te doen naer de gelegentheyt van de sake, ende discretie van Schepenen.

HEM TER PURGE ENDE VANGENISSE LEGGEN. Legitimè purgandus à crimine vel delicto, se ultrò captivum præbet. *Dambond. prax. civil. cap. 45 n. 1 vide Wamf. & Valleng. locis hic infra citatis, & Mornac. ad l. 1 ff. de requirend. reis.*

Ibidem. Hippolyt. de Marfil. præd. causar. crim. §. diligenter. n.

106 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XI.

204 uti refert, id diffusit pluribus Clientulis suis, memor illius dicti Baldi dicentis, *quod sub iusto clypeo sæpè pereunt iusti, & sæpè succumbit fovens Justitiam.*

BEDREGEN OFTE GEACCUSEERT IS. Hujus legalis purgationis beneficio privatur, quisquis capturæ præventus fuit. *Damboud. d. cap. 45 n. 3.*

DAER IN MEN USEERT RECHT TE DOEN, &c. Talis purgandus, quando citat partem adversam & alios, qui ipsum de crimine gravare intendunt, & id ejus sumptibus fiat? *Damboud. d. cap. 45 n. 4.*

RECHT TE DOEN. De Jure communi proponi, tractari, ac definiri posse hanc legalem purgationem vel coram Judice loci, vel in quo deliquisse dicitur, vel domicilii ipsius Rei. *Wamef. centur. 1 consil. 3 n. 3.*

Ibidem. Absolutum in hoc purgatorio judicio, amplius accusari non posse. *Wamef. d. consil. 3 n. 4* quia purgationis effectus est, absolvi & in pristinum statum restitui. *Andr. Vallens. ad Decretal. lib. 5 tit. 34 n. 6.*

A R T. X X V.

DEn Bailliu ende Schepenen useren t'houden alle djaren, t'haerlieder goetduncken van gebuerte, te gebuerte, ende wyck te wycke, stille waerhede, genoemt ordinaire sit-dagen, op alderhande misdaden ende excessen van de inseteneu, ofte andere.

STILLE WAERHEDEN OP ALDERHANDE MISDADEN. Praxis hujus articuli est satis conformis Juri communi, teste *Bald. Cod. de probatien. ad l. Jubeamus. n. 4 & seqq. allegans. l. fin. ff. de offic. pro conf. Caesar. l. denuntiamus. C. de his qui ad Ecclesiam confug. l. illicitas. ff. de offic. præsid. l. si cujus. §. deniquè. ff. de usufruct. l. non verisimile. ff. quod. met. caus.*

Et *Bald. d. n. 4* dicit: Scias, quod generalis investigatoria inquisitio, qua est generalis respectu personarum & excessuum, non expectat post se definitivam sententiam in proprio robore, sed est ordo ad inquisitionem specialem, unde Judex per generalem informatur, & ex receptione super ea instruitur, postea vero descendit ad inquisitionem specialem, in qua citandus est reus, & itè raro sunt producenda testimonia, quia prima inquisitio non continet formam judicii.

Ibidem. Inquisitio generalis de vita cujusquam non est probanda, alioqui nemo innocens futurus sit, si vagari in aliena existimatione liceat. *l. Prator. ff. de injur. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 274 n. 15* hæ inquisitiones vernaculè STILLE WAERHEDEN hodiè Gandavi vix in usu sunt.

Ibidem. De inquisitione habet etiam aliqua. *Matth. de criminib. ad lib. ff. 48 tit. 20 cap. 1 n. 1 & 2.*

A R T. X X V I.

Gestolen goet achterhaelt onder de handt van den Ontvremder, ofte oock van den Heere, ofte den genen die t'selve in bewaernisse ofte beweldt heeft, oock bekent ofte gekocht heeft, mach by den proprietaris weder gekregen zyn, sonder iet daer vooren (dan de redelicke kosten) te betalen, waer men t'selve vonde binnen der stede, midts by den proprietaris doende blycken dat het syn goet is. Ende men mach t'selve doen uythalen met den Heere.

De Furto. *Institut. lib. 4 tit. 1 ff. lib. 47 tit. 2. 5 & 17 Cod. lib. 6 tit. 2.*

Authores qui specialem tractatum habent:

Joan. Bonifac. de furtis, Cladius de conduct. furtiv. Bocerus. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 1. 2 & 3. Jul. Clar. lib. 5 §. furtum. Damboud. prax. crim. cap. 112. Gomaf. resolut. sem. 3 cap. 5. Moavin. ad Jus Lubecens. lib. 4 tit. 1. Despeisses tom. 2 fol. 662 & seqq. Berlich. part. 5 conclus. 43 & seqq.

IN BEWAERNISSE OFTE BEWELT HEEFT. De receptatore rei furtivæ. *Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 3 tit. de furt. n. 7.*

SONDER IET DAER VOOREN TE BETALEN. 1. *Incivilem. 2 Cod. de furt. quæ ad intellectum hujus articuli hic describenda, Incivilem rem desideratis, ut agnitas res furtivas non prius reddatis, quam pretium fuerit solutum à Domino, curate igitur cautius negotiari, ne non tantum in damna hujusmodi, sed etiam in criminis suspitionem incidatis.*

Adde 1. *super empti. 16 Cod. de volit. l. §. municipium. 23 Cod. de reivind. l. & si sciens. ff. ad velleian.*

De restitutione pretii, vide omnino *gloss. Gothofredi ad d. l. incivilem. litt. O.*

De statuto, quod res vendita per Cursorem publicum, non possit repeti à vero Domino, nisi restituto demùm pretio *Fonsanell. decis. 218 & 219.*

Quoad in foro seu publico mercatu emptæ, non restitui pretium, judicatum refert *Cambolas lib. 2 cap. 5 in fin. & ita etiam tenet Argentr. ad Consuet. Britan. art. 199 & Ausrer. ad Cappel. Theos. quest. 151. Christin. d. art. 2 n. 4. Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 3 tit. de reivindicat. n. 7.*

Contra, pretium esse restituendum, *Gothofred. d. gloss. Cocquille ad Consuet. Nivernens. tit. des croists & chapels art. 16 verb. par Justice, vide Vallam. tract. de reb. dub. tract. 19 n. 46 latissimè Despeisses tom. 2 fol. 664 n. 6.*

Sed notandum hunc Consuetudinis nostræ articulum indistinctè loqui, vide tamen speciales Ordinationes pro Monte Pietatis & pro veteramentariis, & *Zypæ. notit. d. loc.*

108 *Costumen der Stede van Genêt. Rub. XI.*

REDELICKE KOSTEN. *Argumento d. l. super empti. 16 Cod. de evictiō. Argent. ad Consuet. Britan. art. 53 not. 3. Bajard. ad Jul. Clar. §. furtum. n. 109.*

DOEN UYTHALEN MET DEN HEERE. Rem furtivam potest quis in ædibus alienis quærere auctoritate Judicis. *Jul. Clar. sentent. lib. 5 §. furtum. n. 3 & Joan. Keppen quest. 8 n. 5. Boer. decis. 174 n. 4. Despißes tom. 2 fol. 665 n. 10. Berlich. part. 5 conclus. 45 n. 24 & 25.*

A R T. X X V I I.

SOo wie gestolen goetd koopt, boven dat hy verliest 't gelt daer vooren betaelt, wort oock arbitrairlick gepuniert, indien hy 't wiste sulcke te zyn. Ende daer hy naer waerschouwinge continueerde, ende achterhaelt wort, wort punierlick als een dief.

ARBITRAIRLICK GEPUNIERT, INDIEN HY'T WISTE. Huic consona est doctrina *Bajardi ad Clar. §. furtum. n. 117* emens rem furtivam scienter, punitur poenâ extraordinariâ. *Berlich. part. 5 conclus. 44 n. 4. Marfil. consil. 32. 33 & 53 eâ ratione, quia delictum jam erat consummatum, & Ursill. in addit. ad Afflid. decis. 369 n. 5 & præ cæteris doctrina Mævi ad Jus Lubecens. lib. 4 tit. 1 art. 6 n. 7 ibi. Qui scienter & dolose res furtivas emit, furti tenetur. Quæ poena decernenda sit, non convenit, quia lex eam non definit, arbitrio Judicis relinquitur, Arg. l. perspicendum 11 l. bodiè 13 ff. de pan. Carpzov. in Jurisprud. forens. part. 4 consil. 40 desin. 7 & reperi ex judicatis aliquandò emptores rerum furtivarum carcere mensuro, aliquandò relegatione, nonnumquam & fustigatione punitos esse, prout nempe emptoris vita & fama gravius levisque peccatis. Nam ut primum supplicium nuda emptio à sciento semel facta meretur, ita ad posteriores deveniendum est cum sepius furtiva emptæ, cum furtum celatum aut adjutum, cum inde lucrum captum. &c.*

A R T. X X V I I I.

VAn leeninge ende winninge op dobbel-spel ende tuyfch-spel gedaen, en spruyt geen actie, ende en wort daer op geen recht gedaen ten oordeel van der leender ofte winder.

De Aleatoribus & alearum lusu. ff. lib. 11 tit. 5 Cod. lib. 3 tit. 43.

Tractatum & titulos de ludo habent *Steph. Costa, Paris à Pese, Bapt. Caccialupus, Troilus Maluctius. Jul. Clar. sent. lib. 5 §. ludus.*

Consideranti reprobatum alearum lusum pro crimine reputari, ut refert *d. Costa art. 2 n. 37 & Carpzov. pract. criminal. part. 3*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XI. 109

quest. 134 mirum videri non debet hanc Consuetudinis Rubricam de crimine claudi articulo denegante actionem in materia ludi, vernaculè TUISCH-SPEL.

Jus Civile non tantum ex aleæ lusu denegat actionem, sed etiam concedit soluti repetitionem. l. 1 Cod. d. sit. 43 quæ ita sonat, *Vidum in alea lusu non posse conveniri, & si solverit, habere repetitionem.*

Quid moribus, maximè circa soluti repetitionem? Zypæ. nosit. Jur. Belgic. lib. 3 tit. de Religios. & alea lusu. n. 3 & seqq. Tuld. Cod. lib. 3 tit. 43. Christin. vol. 2 decis. 198 & seqq. Bugnon de ll. abrogat. lib. 1 satyr. 230 & ibi latè D. Christin. Jul. Clar. d. §. ludus per tot. & Bajard. ad eundem §. ludus. per tot. Rebuff. ad Constit. Reg. in promm. gloss. 5 n. 56. Mornac. ff. lib. 11 tit. 5 l. 2 §. 1 Charand. lib. 13 respons. 71. Molin. tom. 2 tract. 2 disputat. 514 & seqq. Neostad. Curia Holland. decis. 58. Despeisses tom. 1 fol. 758 n. 4. Guid. Pap. quest. 581 & ibi in addit. Hægius part. 2 quest. 10 per tot. Carpzov. d. quest. 134 n. 1 & seqq. Groenw. de ll. abrogat. ff. lib. 11 tit. 5.

D. D. & Authores præcitati plerumque materiæ præcedenti miscent questiones de contractibus, ut vocant, aleatoriis, nec non de sponsonibus, quapropter ad eos Lectorem remitto, quibus accedunt Ordinatio Prætoris & Magistratus Gandensis 20 Junii 1556 retrò hanc Consuetudinem impressa, & Stockmans decis. 134. Burgund. de evid. cap. 9 n. 4 & seqq. Sande lib. 3 tit. 9 desin. 1. Charand. mémorabl. verb. contract. & verb. gage. in fin. & pandect. du Droit François lib. 2 cap. 37 lib. 7 respons. 230 lib. 10 respons. 68. Gamma decis. 323 n. 2. Loyseau de déguerpissement lib. 4. cap. 3 n. 13. Herbain lib. singular. cap. 1. Gasp. Antib. Thesaur. lib. 2 quest. 19. Wamef. cent. 4 consil. 10 & seqq. Groenw. de ll. abrogat. in l. 108 à Titio ff. de verbor. obligat.

SECUNDA PARS.

Aengaende de Materie van Contracten.

RUBRICA XII.

Van giften tusschen levende met der warmhandt.

DE DONATIONIBUS INTER VIVOS, ET CALIDA MANU.

De Donationibus inter vivos. Institus. lib. 2 tit. 7 ff. lib. 29 tit. 5 Cod. lib. 8 tit. 54. 55 & 56.

Tractatum vel titulos habent Bocerus, Gentilis, Ricard, Desgeiffes tom. 1 fol. 336 & seqq. Valla de reb. dub. tract. 2 Mantie. de sacris. & ambig. convent. lib. 13 per tot. Jul. Clar. lib. 4 §. donatio, per tot. Gemen. var. resolut. tom. 2 cap. 2 per tot. Cancr. part. 1 cap. 8 per tot. Wamef. cent. 5 consil. 30 & seqq. Cbristin. vol. 4 ad Codic. lib. 8 tit. 54 decis. 188 & seqq. Berlich. part. 2 conclus. 14 & seqq.

ARTIKEL I.

ELck persoon syn selfs wesende, 't zy man ofte wyf, syne sinnen verstant hebbende, vermach te disponeren by gifte tusschen levende ende met de warmhandt, van synen propren goede, meubel ende immeubel, geheel ofte in partyen, waer 't gestaen ofte gelegen is, onwederroepelick, ende met sulcke conditien, restrictien ende modificatien als 't den gever beliest, uytgedaen van patrimoniale leenen, die hun reguleren na de Leenhoven. Ende sorteren de selve giften. Behoudens dat den gever hem ontmaeke ende leveringe doe van de proprieteyt van den gegeven goede, ende de begifte, ofte syns machtig, de selve aenveerde. Behoudens oock dat de saken van ondanckbaerheyte ende

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XII. 111
van 't verkrygen van kinderen naer de selve giften,
mitsgaders van inofficieuse gifte ende donatie, zullen
blyven achtervolgende de dispositie van de geschreven
Rechten.

SYN SELFS. Hoc est, SUI ARBITRII, ET JURIS. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 1 n. 3.*

SINNEN ENDE VERSTANDT HEBBENDE. Naturale est, aliquem esse compotem mentis, & quilibet praesumitur talis qualem solet natura producere. *Sande lib. 2 tit. 1 desin. 11. Communi & innata praesumptione quisquis sanae mentis judicari debet. Argent. ad Consuet. Britan. art. 490 in fin. & quando actus gestus convenit homini sanae mentis, tunc quis debet praesumi sanae mentis. Joseph. Ludovic. decisio. 1 Perus. n. 11.*

Ibidem. De hac clausula vide latè *Royssum decis. 2 per tot. & Sande d. desin. 11 per tot.*

Ibidem. Sed quis sanus ferè donat? *Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 9 n. 13 post med.*

GIFTE MET DE WARM-HANDT. Ad hæc verba juvat recitare doctrinam *Ludovic. Charond. en ses mémorables observations du Droit François, verb. donation. ibi. Donatio quasi domi datio, & le mot, donum, vient du Grec Doron, qui signifie la palme en poëme de la main, par laquelle se font les dons & présents. Circa idem verbum, doron, ita loquitur, Marion, plaidoyé 13 vers. ce qui. ibi. Græci antiqui, Doron, palmum vocabant. Et idèd Dora, Munera: quia manu dantur.*

Ita etiam *Curt. Brugens. conjectural. tom. 2 ad Ptoletum lib. 1 cap. 19 ibi. Intelligimus donationem à dono seu Doro, quod manu datur, nomen traxisse, & proinde donationi quoque inesse factum, nec nudo animo, aut verbis fieri.*

VAN SYNEN PROPREN GOEDE. Pronomen SYN, Latine SUUM, non tantum importat dominium, sed etiam possessionem. *Glarba ad Consuetud. Massanens. cap. 3 gloss. 13 n. 7. Barbof. trad. de dictionib. dist. 397 ad verb. suus. Bart. in l. quintus 2 §. argenteo. n. 3 ff. de aur. & argent. legat. Bald. in l. 1 circa princip. ff. de stat. homin. hinc suus, sua, suum dicuntur pronomina possessiva, sic suam pecuniam, id est, propriam, dicit l. si ego. ff. de negot. gest. sic actionem suam, id est, sibi competentem, dicit. l. si quis ff. de falcid. Barbof. d. loc. n. 4 & Rebuff. ad l. 239 §. Verbum. tit. de verb. significat.*

Et restringunt ad tempus praesens. *Barbof. d. n. 4 & Argent. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 7 n. 1 ibi. Verbum Suum, possessivum est, & idèd suapte natura donationis modum adstringit ad bona, quae donator habet tempore donationis.*

Verbum PROPREN, Latine PROPRIUM, denotat proprietatem rei donandæ debere donatori competere, & in ejus bonis existere, ita patet ex doctrina *Rebuff. ad d. tit. de verbor. significat. l. 78 ibi. Interdum Jurisconsultus ad majorem illucidationem utrumque, scilicet suum proprium, exprimit, & emphasim habet. l.*

112 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XII.

fin. §. 1 *ibi.* Suum proprium. *ff. de except. rei judic.* Sua propriae
1. *Tefatrix.* §. 1 *ff. si servit. vindic.* & 1. *Aquam.* *ff. quemadm. servit. amit.*

GOEDE, Latine BONA, comprehendit omnes species bonorum, scilicet Mobilium & Immobilium, & Actionum, Juriumque. 1. *bonorum.* 49 *ff. de verbor. significat.*

Ibidem. Rem in bonis nostris habere intelligimur, quoties possidentes exceptionem, aut amittentes ad recuperandam eam, actionem habemus. 1. *rem in bonis.* 52 *ff. de acquir. rer. domin.*

MEUBEL ENDE IMMEUBEL, id est, MOBILE & IMMOBILE. Quæ verba in Textu posita sunt frequentiarum causa, & sic non restringunt. *Molin. ad Consuetud. Paris.* §. 41 *gloss.* 1 n. 3. *Argent. ad Consuetud. Britan. art.* 11 *not.* 3 & *art.* 60 *not.* 1 n. 2 *in fine*, sive, ut loquitur *le Grand sur Troyes art.* 86 *gloss.* 7 n. 1 *ibi.* Ob communem frequentiam, unde non restringunt: Quia in his plerumque consistit substantia patris-familias.

Et Authores passim docent, proprietatem tantum esse duas species bonorum, tertiam impropriam esse. *Brodeau sur Paris art.* 88 n. 1 & 2. *Lommeau en ses maximes du Droit François lib.* 3 *cap.* 14. *Mattb. de auctionib. lib.* 1 *cap.* 3 n. 13. *Meun. ad Jus Leodiens. part.* 1 *observat.* 98 n. 4. *Gail. lib.* 2 *observat.* 11 n. 10. *Charondas, Guerin, Tronchon & d. Brodeau sur Paris art.* 89. Imò dicendum impropriam subintelligi in articulo nostræ Consuetudinis, sicuti demonstrant *Consuetud. Iprans. rub.* 8 *art.* 2. *Montis S. Winoc. rub.* 16 *art.* 1. *Furnens. t.* 20 *art.* 18. *Ballionens. rub.* 14 *art.* 8 & *Rolarieus. rub.* 14 *art.* 4 & 5.

Aded ut, quamvis dictum antecedens verbum GOEDT, sese non satis aperte extenderet ad tertiam speciem bonorum, e. g. redditus, obligationes, nomina, quod sic, sed in articulo inveniretur aliqua obscuritas, vel ambiguitas, certum equidem foret, articuli intellectum colligi ex præcitatæ hujus Patriæ Consuetudinibus. Ita in hoc ipso Consuetudinis casu, docet *Valla de reb. dub. tract.* 2 *de donat.* n. 5 *ibi.* In re obscura & ambigua debet una Consuetudo trahi ad alteram, vel ejus facere interpretationem. Cui quadrat illud *Argentrai ad Consuet. Britan. tit.* 12 *de Donat. in præfat.* n. 20 *ibi.* Dispositio, quæ Statuto expressa sic affinis & conjuncta, ut eodem spiritu, id est, ratione animetur, videri debet non per extensionem, sed in mente Statuti intellecta & comprehensa, & incogitantia potius omissa, quam intentione statuentium, qui interrogati baud dubie idem erant responsuri. Accedit auctoritas *Nicolai Burgundi* jam pridem hic Gandavi Celeberrimi Causarum patroni, in suo perpolito libello, quem scripsit ad *Consuetud. Flandria tractat.* 2 n. 31 & *seqq.* *ibi.* Hoc sciendum, nomina & actiones, relictusque temporales in dispositione legis, nomine mobilium contineri. At in hominum dispositionibus, ut puta in donatione mobilium, nomina & actiones non continentur. Differentia rationem assignat *Alciatus*, quia Legis Verba melius producuntur quam hominum. Proinde ex omnibus verbis textus hujus articuli huc usque citatis patet Gandavi inter vivos donationem alicujus rei sive incorporalis sive corporalis valide non fieri, nisi illa res apud Donatorem præexistat & revera in bonis ejus sit.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XII. 113

GEHEEL OFTE IN PARTYE, id est, **IN TOTUM VEL PRO PARTE**. Bonorum universitas, vel eorum quota, porro quocumque modo illorum concepta fuerit donatio, ad sui perfectionem requirit traditionem, prout convincitur ex verbis hoc articulo sequentibus, ibi: **SORTEREN DE SELVE GIFTEN, BEHOUDENS DAT DEN GEVER HEM ONTMAKE, ENDE LEVERINGE DOE**. Et universitatis & quotæ traditionem esse possibilem, nonnullis frustra renitentibus, colligitur ex verbis, *l. si quis argentum. 35 §. 3 Cod. de donat. ibi. Si quis universitatis faciat donationem sive beßis, sive dimidia partis sua substantia, sive tertia, sive quarta, sive quantacumque, vel totius, si non de inofficiosis donationibus ratio in hoc reclamaveris, coarctari donatorem legis nostra auctoritate tantum, quantum donavis, præstare, & §. seqq. ibi. Necessitatem habeat Donator omnimodò vel res vel partem substantia, quam nominaveris, vel totam substantiam tradere.*

WAER 'T GESTAEN ENDE GELEGEN IS, id est, **UBI-CUMQUE BONA SITA SUNT**: Tamen extrà Gandensè Territorium non aliter, nisi ubi huic similis Consuetudo obtinet, hic etenim Consuetudinis articulus continet Statutum reale, cujus natura est, suo Territorio claudi, & extrà illud vires suas non extendere. *Bergund. ad Consuetud. Flandria tract. 1 n. 3 & seqq. Rodenburch tract. de jur. quod oritur è Statuter. diversis. cap. 2 vers. facto & cap. 3.*

ONWEDERROEPELICK, id est, **IRREVOCABILITER**, juxta *l. 1 §. 1 ff. de donat. ibi. Dat aliquis ad mentem, ut statim velis accipientis fieri, nec ulla casu ad se reverti. Gothofred. d. loc. list. K. ibi. Donatio his notis cognoscitur, si is, qui dedit, non tantum liberalitatis gratia dedit, sed ita dedit, ut fieret accipientis, & nunquam ad se ulla facto reverti vellet.*

ENDE MET SULCKE CONDITIEN, RESTRICTIEN, ENDE MODIFICATIEN, ALS HET DEN GEVER BELIEFT, id est, **ET CUM TALIBUS CONDITIONIBUS, RESTRICTIONIBUS ET MODIFICATIONIBUS, SICUT DONATORI PLACUERIT**. Intellige, dummodò non impingant in prohibitionem. Hic infra *art. 4* ita sonantem, **MEÿE MACH NIET GEVEN ENDE BEHOUDEN**, id est, donare & retinere non licet.

ENDE SORTEREN DE SELVE GIFTEN, BEHOUDENS DAT DEN GEVER HEM ONTMAKE ENDE LEVERINGE DOE VAN DE PROPRIETEY VAN DEN GEDEVEN GOEDE, ENDE DAT DEN BEGIFTEN, OFTE SYNS MACHTIG, DE SELVE AENVEERDE, id est, **PERFICIUNTUR HÆ DONATIONES, DUMMODO DONATOR SE EXUAT RE DONATA, DOMINIUM TRADENDO, ET DONATARIUS EJUSVE MANDATARIUS ILLUD ACCIPIAT**.

Quæ clausula non tantum inducit formam donationis consuetudinarie in verbo **BEHOUDENS**, id est, dummodò. *Girba ad Consuet. Massanens. cap. 6 gloss. 3 n. 3 circa fin. ibi. Quia dictio hac dummodò, in statuto forum inducit, etiam quando in dispositione legis per-*

114 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XII.*

nitur aliquid conditionaliter, illud dicitur esse de forma. Paris. vol. 2 consil. 19 n. 13 & 19. Cacherau. decis. 165 maxime n. 11 & seqq. Et necessitativè dictiones appositæ in dispositione mandante aliquid fieri certo modo, important solemnitatem, & formam, Paris. d. consil. 19 n. 19. Ac proinde dicta forma non servatâ, corrumpit actus. Glarba d. n. 3. Wames. cent. 5 consil. 34 n. 24 & 25. Gail. lib. 1 observat. 124 n. 1.

Sed insuper totius clausulæ tenor evidenter demonstrat numquam Gandavi in usu fuisse receptum Romanorum Jus Novum, quo donatio inter vivos perficitur nudo pacto, seu solo consensu. *Institut. lib. 2 tit. 7 de donat. §. alia autem, & l. si quis argentum. 35 Cod. eod. tit.* Et quo jure donatio erat causa obligationis, simul ac donator suam voluntatem scriptis, aut sine scriptis manifestaverat, & ad exemplum venditionis, traditionis necessitas incumbere Donatori. *d. §. alia autem.* Imò non solum donator, sed etiam illius successores tradere compellebantur, non tantum his, in quos donatio facta erat, sed etiam eorum heredibus, *d. l. si quis argentum. 35 §. fin.* Et ita, ut habet *Gloss. Gotdesfred. ad eandem l. si quis argentum. litt. V.* Donationes transibant ad hæredes activè & passivè.

Sed Gandavi semper viguisse Jus Romanorum Antiquum, quod donatio ad sui perfectionem & essentiam requirit traditionem.

Et proinde obtinet ibidem hæc doctrina moribus Juri novo contrariis. *Donatio modus est acquirendi dominiis, non causa obligationis. Wames. cent. 5 consil. 31 n. 1* ita etiam *Cujacius lib. 10 observ. cap. 28. Anth. Fab. decad. 45 error. 8. Hunnius ad Trutser. vol. poster. 3 disputat. 20 Thes. 1 quest. 3 vers. ad secundum.*

Donari non posse, nisi quod ejus sit, cui donatur. *Wames. d. n. 1.*

Nudam donationem traditione destitutam, pro donatione non intelligi. *d. n. 1.*

Donatio ab executione nomen habet, & nisi traditione rei interveniente, nulla censetur. *Wames. cent. 5 consil. 34 n. 4.*

Nulla obligationis donatio, apud quos pro regula servatur, quod *Donner & retenir ne vaut. Wames. cent. 6 consil. 70 n. 25.*

Non videntur data, quæ tempore, quo dantur, accipientis non fiunt. *Peckius tract. de partit. tit. ad tit. de donation.*

Donatio à traditione incipere debet, quia donatio est doni datio, cum res præsens præsentì datur. *Bacquet traité de deshérence chap. 6 n. 6. Valla de reb. dub. tract. 2 n. 1.*

Non potest videri donatum id, quod nondum est dantis, nec videri datum id, quod non est acceptum, nec hodiè moribus nostris donatio solo consensu perficitur, non nascitur ex donatione obligatio: hodiè donatio re perficienda est. *Ragueau sur la Coutume de Berry tit. 8 art. 4 vers. & encore.*

Frustrà dubitaveris hodiè, an donatio inter vivos facta sine rei traditione revocari possit à donatore, solâ pœnitentiâ sine alia testatione, cum his moribus sine traditione nulla sit inter vivos facta donatio. At post traditionem factam, non erit pœnitentiæ locus. *Ragueau sur Berry tit. 7 des donations art. 1 circo fin.*

Coffumen der Stede van Gendt. Rub. XII. 115

Objicies 1. Cogi posse donatorem ad præstandum, quod donavit, id est, quod ex causa donationis promissit. *l. si quis argentum. 35 Cod. de donat.* RESPONDETUR HOC NOS JURE NON UTI, QUIA ADVERSATUR CONSUETUDINI, per quam res donata, quæ remansit apud Donatorem, ab eo exquiri non debet, & Juri Romano additum ex Consuetudine, ut donator cogi non possit dare, quod promissit. *Valla tract. 2 n. 5.*

Objicies 2. *l. ex hac scriptura 16 ff. de donat.* cùm patronus dixisset: *Sciant heredes mei, me vestem universam, ac res ceteras, quascunque in diem mortis mea mecum habui, illis & illis libertis meis me VIVUM donasse.*

Ulpianus ait, ex hac scriptura dominium ad libertos pertinere, Quoniam hæc in testamento aut alia ultima voluntate adscripta erant, quod satis colligitur ex eo, quod hæc scriptura vel epistola ad heredes dirigitur. ITAQUE LIBERTI HÆC PETERE DEBENT EX CAUSA LEGATI VEL FIDEI COMMISSI, NON EX CAUSA DONATIONIS. Idem *Valla d. tract. 2 n. 11* & ita etiam ad illam *l. scribentes*, eam interpretantur *Bert. n. 1. Cassens. Roman. Reph. Cuman. n. 9. Anth. Fab. decad. 44 error. 4 n. 12 & Nicol. de Passerib. de enuntiatio. verb. lib. 2 quest. 26 per tot.*

BEHOUDENS DAT DEN OEVER HEM ONTMARE ENDE LEVERINGE DOE DUMMODO DONATOR SE EXUAT ET PRIVET RE DONATA. Cui omninò quadrat doctrina *Ricard en son traité des Donations part. 1 chap. 4 sect. 2 n. 900 & seqq. ibi. L'Amé de la Donation d'entre-vifs est le dessaisissement aduel du Donateur, par lequel il témoigne, qu'il aime mieux, que le Donataire soit maître & propriétaire de ce qu'il lui donne, que lui-même. C'est ce que la Loi a désiré, pour permettre l'usage des Donations entre-vifs; afin que les particuliers ne se portassent pas si facilement à priver leurs héritiers de leurs biens par une forme de contrat si facile, & poser la conséquence d'une telle action, en leur opposant cette barrière, qu'il ne seroit pas en leur pouvoir de priver leurs héritiers de la propriété de leurs biens par cette voye, qu'en la quittant les premiers. La même Loi ne veut pas que le Donateur demeure en possession de la chose donnée, elle est comme le sceau, & la vérification de la Donation; afin qu'il paroisse, qu'elle a été faite sincèrement, & sans dissimulation. A quoi on peut ajouter, que cet établissement a aussi eu pour fondement le bien public, & la sûreté du commerce, afin que la connoissance de la possession des domaines ne demeure pas incertaine, & que ceux qui oseront à contracter avec le Donateur, ou même ses héritiers, qui pourroient accepter sa succession ne voyans aucun changement en la possession de ce qui lui appartenoit, ne se persuadent pas avoir leur sûreté sur ce qui ne lui appartient plus qu'en apparence.*

DE SAK E VAN ONDANCKBAERHEIT. CAUSA INGRATITUDINIS, revocantur donationes. *d. §. alia in fin. Institut. de donat. l. ult. Cod. de revocand. donation. Jul. Clar. §. donatio. quest. 4. Anth. Fab. Cod. lib. 8 tit. 38 definit. 1. 15 & 17. Cam-*

116 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XII.

delas lib. 5 cap. 48 per tot. Despeiffes tom. 1 fol. 397 n. 9 & seqq. Gomef. resolut. tom. 2 cap. 4 n. 14. Boccr. tract. de donat. cap. 3 n. 92 usque 102. Leeuwen censur. forens. lib. 2 cap. 8 n. 18.

VERKRYGEN VAN KINDEREN. SUPERVENIENTIA LIBERORUM. 1. *si unquam. 8 Cod. de revocand. donat. Tirraguell. speciali tract. ad illam legem. Valla de rub. dub. tract. 2 n. 18. Jul. Clar. §. donatio. quæst. 22 & 23. Aub. Fab. Cod. lib. 8 tit. 38 definit. 2 & seqq. usque 10. Cocquill. sur Nivernois tit. des donat. art. 13. Despeiffes tom. 1 fol. 401 n. 11 & seqq. Gomef. variar. resol. tom. 2 cap. 4 n. 11 & 12. Louët litt. D. n. 52. Le Grand sur Troyes art. 34 gloss. 1 n. 16 & seqq. Boccr. tract. de donat. cap. 3 maxime 131 & seqq. Van Leeuwen censur. forens. lib. 2 cap. 8 n. 16.*

INOFFICIEUSE GIFTEN. INOFFICIOSÆ DONATIONES. *Cod. l. 3 tit. 29. Aub. Fab. Cod. lib. 3 tit. 20 per tot. Jul. Clar. §. donat. quæst. 24. Molin. tract. in l. si totas. Cod. de inoffic. donat. & in lib. 3 Cod. tit. 29 per tot. Valla de rub. dub. tract. 2 n. 15. Gomef. var. resol. tom. 2 cap. 4 n. 13. Boccr. tract. de donat. cap. 3 n. 103 & seqq. Despeiffes tom. 1 fol. 409 n. 13 & tom. 2 fol. 317. Le Grand sur Troyes art. 137 gloss. 1 n. 8 & seqq.*

Ibidem. Nota, quod de hac Consuetudine alia sit legitima quoad dispositiones testamentarias, de qua statuitur infra Rub. 28 art. 2 alia quoad donationes inter vivos, quæ hoc articulo sicut de jure in Novell. 18 cap. 1 & in Authent. novissima. Cod. De inoffic. testam. est triens vel semis bonorum, sed hoc ita procedit, quando tractatur de legitima omnibus filiis debita, quando autem de legitima uni ex pluribus debita agitur, tunc triens vel semis est, non totius substantiæ, sed illius partis, quam ab intestato habiturus fuisset. *Parisi. vol. 2 consil. 25 n. 34 quem sequuntur Græf. §. legitima. quæst. 7 n. 1 & Manz. tract. de legitima, quæst. 3 n. 4. Merlin. tract. de legitima, lib. 1 tit. 3 quæst. 1 n. 1 & seqq. Berlich. part. 3 conclus. 11 & seqq.*

A R T. II.

Onterfvenisse ende erfvenisse gedaen voor behoorlicken ende competenten Juge, van goedt dat veralieneert wort, is gerekent ende gehauden voor suffisante traditie, al of de begifte in de reele possessie gestelt waere van den selven gealieneerden goede, ten profyte van den genen, wien de selve alienatie gedaen wort, als daer by in hem getransfereert al 't recht ende actie den proprietaris competerende.

ONTERFVENISSE ENDE ERFVENISSE. Hunc immobilium traditionis actum nominat EFFESTUCATIONEM, *Frederic.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XII. 117

Sande speciali tract. de effestation. in princip. n. 3 & ibi Lambert. Goris n. 6. MANCIPATIONEM Burgund. ad Consuet. Flandria tract. 4 n. 11 & seqq. INHEREDATIONEM Stockmans decis. 111 n. 4 & decis. 121 n. 1 & 9. Et celebratur per operas legis coram Judice vel Domino loci, ubi res sita est, sicut statuitur hoc articulo & Edictor. Flandria tom. 1 fol. 286 & tom. 2 fol. 744. Zypa. notis. Jur. Belgic. lib. 3 tit. de rei vindicat. n. 2 & 3.

COMPETENTEN JUGE Secus de Jure Civili, quo solâ inter privatos traditione rerum dominia transferebantur. *l. traditionibus. Cod. de pact. & Instit. de rer. divis. §. per traditionem. Sande d. tract. cap. 3 n. 7.*

Dixi solâ inter privatos traditione, quapropter verosimiliter adinventâ fuit insinuatio, quæ est publicatio donationis apud acta, vel ejus, quod agitur coram Judice in scripturam redactio. *l. 27 Cod. de donat. cum ea, quæ apud Judicem fiunt, citra fraudem fieri præsumuntur, & per illam nimis effusæ donationes coercentur. d. l. 27.*

Ibidem. Coram Dominis Prædialiis seu Fundariis jus dominii acquiri debet in ædibus & fundis, illorum Registro seu Libro contentis, juxta *art. 1 rub. 6.*

Porrò ædium & fundorum, vulgò VRY HUYSEN ENDE ERVEN, qui immunes sunt ab onere alicujus censûs, & Dominum non recognoscunt, traditio fit per operas legis coram septem Scabinis primi Subsellii, & de iis habetur Registrum particulare, eadem *Rub. 6 art. 8.*

Ibidem. Fundi inundati non solventibus Dominis onera ad exaggerationem inducâ, subhastati, emptoribus addicuntur, neque alterius quam exaggerationis præpositorum investiturâ egent. *Edictor. Brabantia part. 2 lib. 1 tit. 8 cap. 9.*

SUFFISANTE TRADITIE. Traditio immobilium de Jure fiebat per inductionem in liberam & vacuam possessionem eorum. *l. si pater. 8 Cod. de act. empt. l. hæc si. 47 ff. de rei vind. l. fistulas. 78 §. 1 ff. de contrab. empt.* Item per Conductionem, *l. quædam mulier. 77 ff. de rei vind.* Per Precarium, *l. interdum. 21 ff. de acquirend. possess.* Per Retentionem usufructûs. *l. quisquis 28 Cod. de donat.* Per Rei demonstrationem. *l. 18 §. si venditorum. ff. de acquir. possess.*

Per Constitutum. *l. quod meo. ff. de acquir. possess.*

Sed notandum illam omnem & aliam quamcumque jure proditam & naturalem & artificialem sive fictam Traditionem, moribus abrogatam esse per hanc Consuetudinem & Edicta, suprà hoc *art.* citata, id quod etiam de suo Jure Patrio affirmat. *Sande d. tract. cap. 2 n. 18.*

De illis fictis traditionum modis consule *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 265 tract. de possess. cap. 6 & 7 per tot. Gomes. l. taur. 45 per tot. Wames. centur. 4 consil. 66 n. 5 & seqq.*

REEL POSSESSIE. REALIS POSSESSIO. Consuetudine etenim, uti infra *Rub. 26 art. 1* introduci potest, ut sine corporali apprehensione rei absentis possessio transferatur. *Sande d. cap.*

118 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XII.*

e n. 14. 24 & 30 ubi Afflic. Cancer. & alios DD. citat Argent. ad Consuetud. Britan. art. 265 cap. 6 n. 4 & 11. Gomef. d. 1. taur. 45 n. 111 per tot.

Quæ quidem possessio quamvis Legis seu Consuetudinis comento transferatur, vera tamen & propria rectè dicitur. *Lambert. Goris ad d. n. 30 in addit. ad Sande.*

GETRANSFEREERT ALLE RECHT ENDE ACTIE. Mediante prædictæ solemnitis traditionis ritu in Donatarium transit omne jus & actio, quæ Domino Donatori competiit. *Lambert. Goris in suis adversur. tract. 3 cap. 1 n. 4. 9 & 10.*

A R T. I I I.

HUwelicke gifte, erst ipso facto den begiften, weder die judicielick gedaen is ofte niet, sonder dat van noode is eenige solemniteyten van erfvenisse ende onterfvenisse, ofte ander traditie: gereserveert van leen, daer af de kennisse komen moet den Hove daer af dat gehouden is.

HUWELICKE GIFTE. Dotium & donationum propter nuptias apud nos nullus est usus, ut post *Argent. ad Consuetud. Britan. tit. 19 ad Rub. n. 6 & art. 409 gloss. 1 n. 1. Gudelin. de Jur. novif. lib. 1 cap. 8 n. 10 & Christin. vol. 1 decis. 273 n. 12 testatur Groenw. de ll. abrogat. Institut. lib. 2 tit. 7 de donat. §. 3 est & plind. adde Wesel tract. de pact. dotal. cap. 1 n. 13.*

ERFT IP SO FACTO. Donatio ob causam matrimonii facta inheredit ipso facto de hac Consuetudine, & aliis, tam Flandriæ quam totius Belgii Consuetudinibus. *Wesel tract. de pact. dotalib. cap. 1 n. 47 & seqq.*

Ibidem. Adversatur Juri Romano. *Arg. l. de divisione. in fin. ff. solut. matrim. l. dotale. §. 1 ff. de fund. dotal. gloss. in l. 1 ff. de usucap. pro dot. Gomef. var. resolut. tom. 2 cap. 2 de empt. & vend. n. 5 in fin. & ad ll. taur. 50 & seqq. n. 10 in fin. Gall. lib. 2 obs. 79 n. 9. Burgund. ad Consuetud. Flandria tract. 1 n. 38 quibus locis dicunt dominium rei dotalis ex solo contractu dotis non transferri in Maritum sine traditione.*

Ibidem. Hoc Statutum esse reale, asserit *Burgund. d. n. 38.*

GERESERVEERT VAN LEEN. FALLIT IN FEUDO. Præ cæteris *Wesel tract. de pact. dotal. cap. 1 n. 81 & seqq. Burgund d. n. 38 & apertius Prafs Everhard. consil. 85 n. 3 & seqq. Christin. vol. 2 decis. 94 n. 11.* Ubi docent, dominium feudi ne quidem per Contractum antenuptialem transferri sine investitura coram Paribus Curiaë facta, aut, ut alii loquuntur, sine Consensu Dominico,

KENNISSER. Insinuationis verbo utitur *Burgund. d. loc. quæ propter consulendi sunt Authores hic immediate citati.*

A R T. I V.

MEn mach niet geven ende behouden : wel verstaende dat men wel reserveren mach den usufruct ende bladt.

MEN MACH NIET GEVEN ENDE BEHOUDEN. DONARE ET RETINERE NON LICET. Hęc Parœmia est conformis Juri Romanorum antiquo in *l. non videntur. 167 ff. de regul. Juris, ibi. Non videntur data, quæ tempore, quo dantur, accipientis non sunt. l. in adibus. 9 §. fin. ff. de donat. ibi. Donari non potest, nisi quod ejus sit, cui donatur. l. absenti 10 ff. eod. ibi. Res donata non censetur, nisi ad mente data fuerit, ut statim ejus (id est Donatarii) fiat.*

Et huc referenda sunt notata ex DD. suprà art. 1 bñc Rubrick. Ibidem. Et sic illa Parœmia contraria est Juri Romanorum novo. in §. *alia autem. Instit. eod. ibi. Ut etiam si non tradantur (donationes) habeant plenissimum & perfectum robur, & ad exemplum venditionis nostra Constitutio eas in se habere necessitatem traditionis voluit.*

In *l. si quis argentum. 35 §. 4 Cod. de donat. ibi. Si quis universitatis faciat donationem, sive dimidia partis sue substantia, sive tertia, sive quarta, sive quancumque coarctari donatorem legis nostræ auctoritate tantum, quantum donavit, præstare.*

Rursus §. *fin. eod. ibi. Ut non ex hoc inutilis sit donatio, quod res non tradita sunt. Et ibi plus infra. Res donatas non solum donatores, sed etiam eorum successores reddere compelli, non tantum his, in quos donatio facta est, sed etiam eorum heredibus.*

Et gloss. Gothofred. ad *d. l. si quis argentum. litt. V. ibi. Donationes transiunt ad heredes actives & passivos.*

Predictam Parœmiam adversari Juri novo, & nominatim dispositioni *l. si quis argentum. 35 C. de donat. docent Beraut sur Normandie art. 444. Valin de reb. dub. tract. 2 n. 5. Papon lib. 11 tit. 1 art. 7. Le Grand sur Troyes art. 137 gloss. 1 n. 1 & seqq. Imbert. en son euchérid. verb. donner & retenir. in addit. in fin. Ragueau en son Indica des Droits Royaux, verb. donner & retenir, Duret en ses alliances des Loix Romaines avec le Droit François §. 212 verb. qui ne vamt. litt. C. Choppin sur Anjou lib. 2 cap. 2 tit. 4 n. 16 in fin.*

Ibidem. Donare & retinere censetur, quando Donator retinet facultatem disponendi de re donata, sive directè vel indirectè. Guy Cocquill. institut. au Droit François tit. des donations in princip. Beraut sur Normandie art. 445 verb. ou qu'il. vel quando remanet in possessione rei donatæ. Lommeau en ses maximes du Droit François lib. 3 cap. 116 post princip.

Adverte, quod Lambert. Goris in suis advers. tract. 3 cap. 14 n. 16 teneat, id procedere, sive donator eodem, sive alio titulo possidere perseveret.

120 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XII.

Imò n. 23 & 24 docet moribus Gelrix, Zutphanie & aliorum esse, donare & retinere, quandò donator reperitur reintrasse possessionem rei donatæ intrà annum à die factæ abdicationis vel cessionis.

Sic donat & retinet, qui donat cum onere solvendi debita, quæ erunt tempore mortis. *Guy Cocquill. d. loc. Le Grand sur Troyes art. 137 gloss. 2 n. 14. Valla de reb. dub. tract. 2 n. 5. Bouguier. litt. D. n. 12 vers. Or ici. Aymon. public. sur Auvergne tit. 14 art. 19 n. 2. Bessian sur la même Coutume d. art. 9. Ragueau sur Berry tit. 7 art. 1 vers. par ains. Charond. resolut. part. 5 tit. 1 vers. encore. in fin. Jean. Goussat sur Chaumont §. 76. Berault sur Normandie art. 445 verb. ou qu'il.*

Sic etiam, si donatio facta sit sub onere solvendorum legatorum. *Berault sur Normandie art. 445 vers. ou qu'il demeure. Valla de reb. dub. tract. 2 n. 5. Charond. resolut. part. 5 tit. 1 vers. encore que ce soit. Le Grand sur Troyes art. 137 gloss. 2 n. 13. Jean. Goussat sur Chaumont §. 76. Cocquill. sur Nivernois tit. des donations. art. 3.*

Quid si Donator reservaverit sibi facultatem de re donatâ disponendi, etiam casu necessitatis, esse donare & retinere, dicit *le Grand sur Troyes art. 137 gloss. 3 n. 4. Maynard lib. 6 cap. 71 n. 4. Potier sur Bourbon art. 212* ubi dicit id in Gallia generali Consuetudine esse receptum. *Claude le Caren sur Péronne art. 109 n. 3. Valla de reb. dub. tract. 2 n. 5. Masuer. pract. tit. des donations. n. 1.*

Quid si reservet facultatem disponendi de aliqua parte tantum? etiam esse donare & retinere. *Berault sur Normandie art. 445 vers. la puissance. Ragueau sur Berry tit. 7 art. 1 vers. par ains.*

Ibidem. Hæc regula seu Parcemia à Flandris, quorum in ore semper fuit, etiam illud: *MET SCHYN VAN GOEDTEN MACH MEN GEEN HUYS HOUDEN*, introducta dici debet potius, quàm à Gallis, quibus tamen id adscribere tentat *Guy Cocquill. instit. au Droit Franç. tit. des donat. in princip.*

Ibidem. Rursus hæc regula & Parcemia: *MEN MACH NIET GEVEN ENDE BEHOUDEN*. Quid aliud vult, quid aliud significat, quàm quod Gandavi *DONATIO NON EST OBLIGATIO, SED ALIENATIO.*

Ibidem. Donare & retinere licet in Contractu Matrimoniali. *Wames. cont. 3 consil. 31 n. 2. Lemmeau en ses maximes du Droit François lib. 3 cap. 116 post princip. Papon lib. 11 tit. 1 arr. 7 & ad Consuetud. Bourbon. art. 212. Boer. ad Consuetud. Bituricens. tit. des donations. §. 1 & 2. Le Grand sur Troyes art. 137 gloss. 1 n. 11. Cocquill. Institut. au Droit François tit. des donations. vers. Auvergne. Louët litt. D. n. 5. Boer. ad Consuetud. Bituricens. tit. des donations. §. 1. Buridan sur Vermandois art. 54 vers. laquelle. Claude le Caren sur Péronne art. 109 n. 7. Duret sur Orléans §. 283 circa fin. L'Hôte sur Lorris cap. 11 de donations art. 5.*

DAT MEN WEL RESERVEREN MACH DEN USUFRUICT ENDE BLADT. De Jure scripto reservare usumfructum est idem, quod tradere, & sic fictus modus tradendi dominium. *gloss. in l.*

Costumen der Stede van Genst. Rub. XII. 121

possideri. 3 ff. de acquir. possess. in verb. animo. l. quisquis 28 § 1. si quis argentum 35 §. sed siquidem 5 Cod. de donation.

Hæc Consuetudo est contra dictum Jus scriptum, quia hic Gandavi retentio ususfructus rei donatæ, vel etiam aliter alienatæ, non operatur fictum modum tradendi illius dominium, sed Donator vel aliter alienans, retinens Ususfructum, debet facere traditionem, supra Rub. 6 art. 1 & 8 & hæc Rubricæ art. 1 & 2 descriptam, ablegatis è Foro nostro quibuscumque illius Juris tradendi modis.

At eodem Jure scripto etiam in omni re mobili non consumptibili constitui potest ususfructus. *Instit. lib. 2 tit. 4 de usu. §. constituitur autem.* Et illius retentio habetur pro rei traditione. *præcisatis II. maxime d. l. quisquis.*

Apud nos Gandavi, retentio ususfructus rei mobilis, in donatione vim traditionis non habet, sed ex Pragmaticorum usu retroraditio fit ad finem seu effectum reservati ususfructus.

Quamquam videatur ex mente conditarum Flandriæ Consuetudinum defendi posse, supra dicta verba **USUFRUICT ENDE BLADT**. In donationibus inter vivos excludere reservationem ususfructus rei mobilis, quæ mens elucet in Consuetudine *Balisenens Rub. 14 art. 7 ibi.* **BEHOUDENS BLADT OFTE INKOMSTE.** *Aldenardens Rub. 8 art. 3 ibi.* **BLADT VAN USUFRUICT.** *Iprens Rub. 8* quæ ita sonat. **VAN GIFTEN WECHDRAGENS.** Et art. 1 in textu *ibi.* **WECHDRAGENS VAN SYN MEUBEL ENDE CATHEYLICK GOET.**

Huc faciunt primò, quod una consuetudo declaretur per aliam, & ab illa recipiat Interpretationem. *Valla de reb. dub. tract. 2 n. 5. Molin. ad Consuetud. Paris. in proem. gloss. 1 n. 105 & 111 & 5. 20 gloss. 6 n. 7. Lambert. Goris in adversar. suis tract. 4 §. I n. 2 & 3. Christin. vol. 6 decis. 47 per tot. & maxime n. 36 & seqq. Kinschot respons. 109 n. 41. Groenw. de legib. abrogat. in proem. n. 16.*

Secundò, quod hodiè constitutum & alii ficti tradendi modi, inter quos est retentio ususfructus, in mobilibus locum non habent. *Valla de reb. dub. tract. 2 n. 10 & tract. II n. 1. Ragueau sur Berry tit. 7 art. 3 vers. quod meo. in fin. & vers. la chose. etiam in fin. Lecouwen cens. forens. lib. 2 cap. 7 n. 2* quod introductum fuit eâ ratione, ne donatoris creditores & hæredes fraudarentur. *Duret sur Orléans §. 283* eo facit doctrina *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 265 ad verb. qualis possessio, &c. cap. 2 post med.*

Hinc etiam moribus nuda conventio non tribuit jus pignoris in mobilibus. *Brodeau sur Paris art. 170 n. 1. Christin. d. loc. ibi.* Antiquiores nostri tam in hypotheca rerum mobilium, quàm immobilium semper requisierunt realitatem, aut, ut ipsi dixerunt, realisationem, idque ad evitandas fraudes & multiplicationes processuum & controversiarum, quæ oriuntur ex eo, quod mobilia subiecta erant distractioni & alienationi de manu in manum & de loco in locum, quibus creditoribus & hæredibus nullatenus esset provisum, admittendo præfatam retroraditionem. Uti etiam insinuat *Ricard en son traité des donations entre-vifs in edit. 1669 part. 1 chap. 4 sect. 2 n. 900*

& *seqq.* cujus verba citantur hic suprâ *art. 1 ad verb.* BEHOUDENS DAT DEN GEVER HEM ONTMAKE. &c.

Tertio, quod etiam Edict. 29 Julii 1653 statutum sit, quod quando disponatur de bonis mobilibus venditione, oppignoratione, vel alio quocumque modo, eorum traditionem & translationem de manu ad manum debere fieri sub pœna nullitatis, nisi illi actus venditionis, oppignorationis vel alii quicumque non interveniente reali & actuali traditione & translatione, celebrentur coram Judice, quo casu equidem partes contrahentes ibidem jurare tenentur, omnia bonâ fide & in nullius fraudem agi.

Ibidem. In re mobili consumptibili non potest Donator sibi reservare usumfructum, cum is, qui reservavit usumfructum, reservet dominium, & sic incidat in prohibitionem hujus articuli primo membro statuentis: DONARE ET RETINERE NON LICET. *Institut. de Usufruct. §. constituitur.* 2 ibi. *Nam hæc res* (scilicet quæ usu consumuntur) *neque Naturali ratione, neque Civili recipiunt usumfructum: quo in numero sunt Vinum, Oleum, Frumentum, Vestimenta: quibus proxima est pecunia numerata.* Et plus infra. *Ergo Senatus non fecit quidem earum rerum usumfructum, (nec enim poterat) sed per cautionem quasi usumfructum constituit.* Natura autem quasi ususfructus est, ut dominium in Usufructuarium transferatur. *Manz. tract. de servitut. tit. 5 quest. 5 n. 9 & 10 ibi. Queritur sextò, quomodo inter se differant verus & quasi Ususfructus? Respondeo, Quod in vero usufructu quis utatur re aliend, & in quasi usufructu re propriâ, quia Usufructuarius rerum consumptibilium fit Dominus & proprietarius.* Idem docet *Myns. d. §. constituitur.* ad dicta verba *Naturali ratione, & Grivel. decis. 42 n. 7.*

A R T. V.

VAder ende Moeder vermogen haerliedder kinderen, haer selfs zynde, ofte niet, te begiften voor dienst ende aerbeyt, by de selve kinderen hemlieden gedaen, ende daer af verklaers doende by den selven geve, ende blyckende suffisantelick van de selve diensten, behoudens oock dat de gifte den dienst niet en excedere. Ende de begifte en zyn niet gehouden daer af ter doodt van den geve inbrengen te doen. Overal fraude ende argelift uytgesteken.

Ad hunc articulum vide *Gail. lib. 2 observ. 38 per tot. Bocer. tract. de donat. cap. 3 n. 5 & seqq. & cap. 13 maxime n. 10 & seqq. Jul. Clar. §. donatio. quest. 3 & 8. Le Grand sur Troyes art. 113 gloss. 1 n. 10 & seqq. Despeisses tom. 1 fol. 345 n. 23.*

VADER ENDE MOEDER, id est, PATER ET MATER, & illorum donationes liberis factæ, quomodo inter se differant. *Bocer. tract. de donat. cap. 3 n. 5.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XII. 123

VOOR DIENST ENDE AERBEYT. OB PRÆSTITUM
SERVITIUM ET OPERAM. Prohibita regulariter donatione
in Filios, ob merita & compensationem meritorum & obsequio-
rum donari non prohibetur *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 228*
gloss. 2 & art. 266 verb. par quel titre que ce soit. cap. 4 n. 39 ibi.
Merita verò esse oportet, non obsequialia illa, quæ Majoribus, aut
Patris debentur à minoribus consanguineis, sed talia quæ extraneos
quoque inter se obligent. Talia debent esse merita & obsequia, ex
quibus actio filio detur adversus Parentem. *Le Grand sur Troyes*
art. 113 gloss. 1 n. 11. Pinell. ad l. 1 part. 3 n. 62 Cod. de bon.
matern. Bocer. tract. de donat. cap. 13 n. 13. Chassan. ad Consuet.
Bergund. Rub. 7 §. 5 verb. meilleur de l'autre. n. 49. Loët litt.
D. n. 38. Etienne Pallu sur Tours art. 302 ad verb. de récompense
de services.

VERKLAERS, id est, ASSERTIO, & quod non stetur nu-
de assertioni parentum. *Gloss. in l. si Donationes. Cod. de callat.*
Charond. sur Paris art. 333 & seqq. in princip. Le Grand sur Troyes
art. 113 gloss. 1 n. 12. Argent. ad Consuetud. Britan. d. gloss. 2
in fin. Jul. Clar. d. §. Donatio. quest. 3 n. 2 & quest. 8 n. 2. Des-
peisses tom. 1 fol. 346 col. 2. Gail. lib. 2 obs. 38 n. 5. Costal. in
suis adversar. ad l. coiri. 7 ff. pro soc. Cocquil. sur Nivernois tit. des
Donations art. 13. Chassan. d. verb. meilleur de l'autre n. 48. Gemesf.
ad l. taur. 29 n. 23 & ibi in addit. Mascard. de probat. conclus. 561
n. 7. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 13 tit. 15 n. 41.

BLICKENDE. Probatio meritorum & obsequiorum incumbit
filio Donatario. *Le Grand d. n. 12. Jul. Clar. d. quest. 8 n. 2. Bocer.*
tract. de donat. cap. 3 n. 15 & cap. 13 n. 10. Gail. d. obs. 38
n. 6. Gemesf. d. n. 23 & in addit.

NIET EN EXCEDERE. NON EXCEDAT. Nam in eo, quo
donatio excedit merita, simplex donatio censetur, & sic colla-
tioni subjecta. *Jul. Clar. d. quest. 3 n. 3 & quest. 8 n. 3. Des-*
peisses tom. 1 fol. 346 col. 2. Mantie. de tacit. & ambig. convent.
lib. 13 tit. 15 n. 28 & 29.

IN TE BRINGEN. CONFERRE. De materia collationis
infra *Rub. 27 per tot.*

RUBRICA XIII.

*Van bueringe van Huysen, ofte Erfve,
mitsgaders van Werck-lieden.*

De locatione Infitus. lib. 3 tit. 25 ff. lib. 19 tit. 2 & Cod. lib. 4 tit. 65 & lib. 11 tit. 70.

Tractatum & titulos habent Carocius, Didacus & Brito. Mantica de tacit. & ambig. lib. 5 per tot. Mozzius tract. de contract. tit. de locat. Gomef. var. resol. tom. 2 cap. 3. Wamef. canon. tom. 2 consil. 811 & seqq. & cent. 3 consil. 60 & seqq. Christin. Cod. de locat. & ad Consuetud. Mechlin. tit. 8 per tot.

ARTIKEL I.

MEn mach niemant, gedurende de hure van den Huysen ofte Erfve, de selve benemen, noch doen verhuysen, ten ware bespreck ter contrariën, ofte by autoriteyt van Justitie, uyt cause van oneerbaerheyt, onpayfibelickheyt in de gebuerte, ofte gelycke redenen.

MEN MACH NIEMANT. Hic articulus est contrarius Juri, secundum quod Locator potest durante locationis termino Conductorem expellere, ob quatuor causas. *Prima* est, si conductor non solvat pensionem. 2. Si post locationem inopinata superveniat rei locatæ necessitas ipsi locatori. 3. Si locator domum reficere voluerit. 4. Si conductor in re conductâ malè versetur: de quibus quatuor causis textus expressus in *l. ade. 3 Cod. de locat. & conduct.* ibi. *Æde quam te conductam habere dicis, & pensionem Domino in solidum solvisti, invitam te expelli non oportet, nisi propriis usibus Dominus eam necessariam esse probaverit, aut corrigere domum maluerit, aut tu malè in re locata versata es.* Latè *Cancer. var. resolut. part. 1 cap. 14 n. 6 & seqq. Gomef. var. resolut. tom. 2 cap. 3 n. 6. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 3 art. 1 n. 12 & in addit. Louët list. L. n. 4 & Groenw. d. II. abrogat. ad d. l. Æde. Berlich. part. 3 conclus. 45 n. 8 & seqq.*

GEDURENDE DE HURE, id est, DURANTE CONDUCTIONE. At illâ finitâ, quomodo conductor conveniendus vel expellendus? *Gomef. d. cap. 3 n. 5 & Cancer. d. cap. 14 n. 84 & seqq. Auth. Fab. Cod. lib. 4 tit. 42 definit. 11 & 58. Groenw. d. l. Æde. adde quæ suprâ notata sunt Rub. 7 art. 8.*

TEN WARE BESPRECK TER CONTRARIË. Nisi aliter conventum sit adjectione clausulæ contractûs resolutoriæ, vulgò *op*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIII. 125

PENE VAN PACHT-BRAKE vel alterius, & quomodò mora similis clausulæ ad distinctionem aliarum pœnaliùm purgetur, tradit *Bredeau ad Louët litt. P. n. 50 ibi. Ce qui a lieu particulièrement des baux à loyer, esquelles loix commissaires & clauses résolutives, en quelque forme qu'elles soient conçues, & quelque précaution, qu'on y apporte, ne sont jamais prises à la rigueur, & ne sont en effet que comminatoires, en manière que pour constituer la partie en demeure, il faut nécessairement une sommation & interpellation judiciaire.*

ONEERBAERHEYT &c. vide suprà Rub. 11 art. 23 & adde *Despeisses tom. 1 fol. 79 n. 2 ubi dicit, Locantem turpibus personis teneri de illorum excessibus. Adde etiam Baldum in l. Edem. secunda lectio. n. 7 ubi omnino videndus.*

A R T. II.

HUre gaet voor koop, alsoo wel van huysen, erven, als andere saken, ten ware anders in't verhuuren besproken.

HURE GAET VOOR KOOP. CONDUCTIO POTIOR EST EMPTIONE. Contrà l. emptorem. 9 Cod. de locat. & conduct. ratio de jure est, quod Conductori solum competit actio personalis adversus Locatorem & quod tritum sit actionem personalem non dari contrà rei singularem possessorem qualis est emptor. l. fin. ff. de contrab. emp. Covar. tom. 2 var. resolut. lib. 2 cap. 15. *Gomes. d. cap. 2 n. 9. Cancr. part. 1 cap. 14 n. 31 & seqq. præ cæteris Wesel ad novell. Constitut. Ultrajeclin. art. 19 per tot.*

Locatorem etiam illo jure teneri ad interesse conductori ab emptore expulso. *Cancr. d. n. 31. Matth. de auction. lib. 1 cap. 7 n. 20. Wesel d. art. 19 n. 2.*

Ibidem. Conformis est *Consuetudo Mechlin. tit. 8 art. 1 & ibi latè Christin.*

Ibidem. De hac Parœmia copiosè tractat. *Matth. de auction. lib. 1 cap. 7 n. 20. Groenw. de ll. abrogat. ad d. l. emptorem. 9 Cod. de locat. Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 4 tit. locat. n. 8.*

Ibidem. Conductio etiam potior est emptione sub hasta contracta. *Wesel d. art. 19 n. 16 & seqq. ubi circa quæstionem hanc quædam notabilia adfert.*

Ibidem. Conductio reviviscit, quandò rei conductæ emptio à Conductore facta retrahitur, vel res ipsi emptori aliter evincitur. *Neosad. supr. Cur. decis. 30 vers. verum. Wesel d. art. 19 n. 24 & seqq. post Tyraquel. de retrait lignag. §. 1 gloss. 7 n. 73 & seqq. Surd. decis. 51 n. 13 & seqq. Charond. liv. 6 répons. 32 vers. s'ajouterai. Cancr. part. 3 var. resol. cap. 3 sub n. 309. Carpan. ad Statuta Mediol. lib. 1 cap. 417 n. 462. Steph. Gratian. tom. 1 discept. forens. cap. 36 n. 55. Glurba decis. 63 regn. Sicil. novissim. n. 1 & seqq. Franc. Niger Cyriac. tom. 3 controvers. forens. 500 n. 54. Ferdinoud. Arias de Mesa var. resol. lib. 1 cap. 38. 39 & 40.*

ART. III.

HUYS-hure is executoire (gelyck gewysde saken) by pandinge, leggen van wette-boden, ende verkoopinge van goede op de Catheylen binnen huysfe weseñde, ende al-om daer die getransporteert worden, ende daer men-se kan achterhalen, binnen der pandinge van Gendt. Soo ook executoire is, pacht ofte hure van Lande binnen den Schependomme ende pandinge der selver stede gelegen, op de vruchten ende Catheylen den pachter toebehoorende.

Ad hunc & duos sequentes articulos vide *le Grand sur Troyes art. 72 gloss. unic. Cocquille sur Nivernois tit. des exécutions. art. 16 & seqq. Argentr. ad Consuetud. Britan. tit. 11 de obligat. art. 192. Robuff. tom. 1 tract. de litter. obligat. art. 4 gloss. 2. Cbristin. ad Consuetud. Mecklin. tit. 8 art. 14 n. 8 & 12. Vass. tom. 2 lib. 3 cap. 56 & 57. Brodeau ad Consuetud. Paris. art. 161 & ibi etiam Tronchon & Charond. Matth. de aut. lib. 1 cap. 19 n. 41. 54 & 74. Negus. 4 membr. 2 part. princip. n. 128 & seqq.*

HUYS-HURE. Huic Consuetudini sunt conformes plures Gallie Consuetudines. *Cocquille sur Nivernois tit. des exécutions. art. 16 & seqq. Buridan sur Vermandois art. 274.*

HUYS-HURE IS EXECUTOIRE. Olim moris etiam fuit non apparente, & pensionem non solvente Inquilino, aperiri Aedes, & à publicis officiis describi res omnes, & mancipia, quæ in eas intulisset. *l. cum Domini. 56 ff. locat. l. ult. Cod. Theod. de administrat. tutor. ac deinde obsequari. l. 20 ff. de injur. sed & ostium pensionis nomine præcludi claustro vel confecto. l. penult. ff. in quib. caus. pign. Cujacius in observ. cap. 39. Le Grand sur Troyes art. 72 gloss. unic. n. 3. Brodeau sur Paris art. 161 n. 5 & 25.*

Ibidem. Pensio Conductionis alimentis æquiparatur, & de stylo Curiarum est executoria & favorabilis, causa Locatoris ipso jure est Summaria, & celeri expeditione digna. *Freundeberg. tract. de rescript. moratoriis. tit. 7 conclus. 43 n. 6. 7 & 8.*

Ibidem. Pensio Conductionis est executoria virtute tacitæ Hypothecæ, ac proinde etiam ubi sine scriptis facta est, juxta plures Gallie Consuetudines. *Duret sur Orléans tit. 19 des exécutions. §. 406 circa fin. & en ses alliances du Droit François. §. 117 vide le Grand sur Troyes art. 72 n. 20 & 22. Cocquil. sur Nivernois tit. des exécutions art. 16. Brodeau sur Paris art. 161 n. 3. Robuff. ad Constit. Ragius. tom. 1 de litter. obligat. art. 4 gloss. 2 n. 21.*

Ibidem. Non tantum pro pensionibus, sed etiam deterioratione. *l. Pomponius 2 ff. in quib. caus. pign. tacit. nec non omnibus claustris Conductionis. Le Grand sur Troyes art. 72 n. 32. Brodeau sur Paris art. 161 n. 15. 17 & 19. Caroc. de locat. part. 5 quest. 3 n. 1 & seqq. Basseissis tom. 1 fol. 105 n. 16. Hippolyt. de Marfilis de fidejussor. n. 95 & 96.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIII. 127

BY PANDINGE. De Jure potest Locator investa & illata includere, si illi pensio non solvatur, & eapropter adit Domum conductam, & secum ducit Tabellionem, qui res Conductoris ibi repertas annotat, & si Conductor facta annotatione non solvat, poterit Locator propria autoritate res capere, tamquam post annotationem seu descriptionem possessas. Sed illa Juris practica non servatur in Francia, quia Dominus nihil facit sine Judice, & ex Consuetudine potest Locator bona in Domo reperta ex locationis instrumento sigillato per servientem capere, & dies octo aut circiter praestituere, intra quos si Conductor non solvit, venduntur res captae, extende, sive Locatio facta sit in scriptis sive non, ut Conductio, potest Testibus probari, aut aliter, prout de Jure. De utraque praxi, ita loquitur *Rebuff. ad Constit. Regis de litter. obligat. art. 4 gloss. 2 n. 6 & seqq.*

CATHEYLEN, CATALLA. De illorum etymologia & quid sub iis comprehendatur, vide notata supra *Rub. 6 art. 19 adde Brodeau sur Paris art. 161 n. 26.*

Ibidem. Supellectilem hic comprehendendi verbo. CATHEYLEN. docet *Duret sur Orlans §. 408.*

Ibidem. Etiam Catala conductoris clerici, ratio est quod hoc Consuetudinis privilegium est reale, quod non tollitur jure clericatus personali. *De Hen sur Amiens tit. des hypotheques art. 156 n. 17 & 18. Brodeau sur Paris art. 161 n. 10 circa med. Papon lib. 10 tit. 3 arr. 5. Fortin sur Paris art. 161 in margine. Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 1 de litt. obligator. art. 4 gloss. 2 n. 14 & seqq.*

BINNEN DEN HUYSE WESSENDE. Investa & illata ab Inquilino in praedium urbanum tacito pignori obligantur. *l. 2. 3. 4 & 6 ff. in quib. caus. pign. vel hypothec. l. ult. Cod. eod. l. 4 ff. de pact.*

Ibidem. Per illa verba dic, quamvis res non sint illatae, ut ibi perpetuo essent, tamen executionem in illis fieri posse. Ita *Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 1 de litt. obligat. art. 4 gloss. 2 n. 25.*

Ibidem. Quid si illatae & inductae sint merces venales? ingens pugna. DD. *Vasq. controvers. part. 2 lib. 3 cap. 56 per tot. Le Grand sur Troyes art. 72 n. 35 & Negusant. de pignori. 4 memb. 2 part. principal. n. 153. Caroc. tract. de locat. part. 5 quaest. 4 n. 15 & seqq. Cossal. ad l. 5 ff. in quib. caus. pign.*

Ibidem. Quid si res investae & illatae, sint res alienae, tacite non obligantur, nisi consentiente & patiente Domino, illas res conductor in domum conductam intulerit, quod tamen fallit, si Dominus non ita consensit, & passus est, ut perpetuo in domo conducta maneant, quia si tantum ad tempus ibi maneant, non erunt tacite obligatae, multo minus sunt obligatae, si conductor domus eas conduxerit a tertio, & haec quaestio varias distinctiones patitur. *Matib. de Affid. decis. 184. Vasq. d. part. 2 cap. 57 per tot. Matib. de aut. lib. 1 cap. 19 n. 56. Papon lib. 10 tit. 3 arr. 4. Le Grand sur Troyes art. 72 n. 41. Cocquille sur Nivernois tit. des executions art. 16 vers. sur les biens. Duret sur Orlans §. 408 post princip. Brodeau sur Paris art. 161 n. 1. Tronchon sur Paris art. 161 verb. sur les biens. in fin. Caroc. d. quaest. 4 n. 6 & seqq.*

HUYSEN. Idem de promptuario Mercium, Cellario, Horreo,

128 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIII.*

Stabulo & Area. l. *fi Horreum*. 3 ff. in quib. caus. pign. ibi. *Si Horreum fuit conductum, vel diversorium, vel Area, tacitam conventionem de invectis illatis, etiam in his locum habere, putat Neratius: quod verius est.* Et l. *eo jure*. 4 §. 1 ff. eod. ibi. *Stabula quæ, &c. Qued ad causam taciti pignoris pertinet, non multum ab Urbanis prædiis differunt.*

DAER DIE GETRANSPORTEERT WORDEN. QUOCUMQUE LOCORUM TRANSFERUNTUR. Et hic est casus, quo Mobilia habent sequelam per Hypothecam, eâ scilicet ratione, quod Locator ea pignora semel habuit in sua Domo & potestate, & uti loquuntur, incubuit pignori, & eorum factus est legitimus possessor. l. *Servi*. 16 ff. de usucap. l. *Debitorem*. 15 Cod. de pignor. & hypoth. l. *est in arbitrio*. 14 Cod. de obligat. & act. l. *Si Debitor*. 12 Cod. de distract. pignor. juxta l. *Grege*. 13 §. *fi sub conditione*. ff. de pignor. & hypoth. ibi. *Auferri hypothecam iniquum est.* Cocquil. sur Nivernois tit. des exécutions. art. 17 vers. *contraindre*. Brodeau sur Paris art. 171 n. 3. Matth. de auct. lib. 1 cap. 19 n. 74. Le Grand sur Troyes art. 72 n. 5. & 43. Potier sur Bourbon art. 119. Tronchen sur Paris art. 161 verb. *Gagerie*. Caroc. de locat. part. 5 quæst. 4 n. 1.

Ibidem. Quid si translata sunt in aliam Domum de novo conductam, an primus Locator præfertur secundo? Negat le Grand d. art. 72 n. 17.

OP DE VRUCHTEN ENDE CATHEYLEN DEN PACHTER TOEBEHOORENDE. Jure Civili fructus quidem fundi pro mercedibus sunt tacito pignori. l. in prædiis. 7 in princip. ff. in quib. caus. pign. l. *Si in lege*. 24 §. 1 ff. locat. At non invecta & illata à Colonò in prædium rusticum. l. 4 ff. in quib. caus. pign. &c. nisi convenerit. l. 5 Cod. de locat. & conduct. Invecta verò ab Inquilino in prædium urbanum, tacite obligantur. d. l. 2. 3. 4 & 6 ff. in quib. caus. pign. vel hypothec. l. ult. Cod. eod.

Ergò de hac Consuetudine invecta & illata, à Conductore in prædium urbanum vel rusticum & fructus rusticorum prædiorum tacite obligantur Locatori, & is paratam in eis habet executionem.

A R T. I V.

EXecutie van Huys-hure op de Catheylen binnen den gehuerden huysse wesende, ofte geweest hebbende, gaet voor andere executien al waren die te vooren gedaen, ende hoedanig die zyn: niet alleen tot dat de Catheylen verkocht zyn, maer oock soo lange als de penningen noch rusten onder den Executeur, ofte Stock-houder.

AL WAREN DIE TE VOOREN GEDAEN. Eâ ratione, ut infra jam statim dicetur. Matth. de auct. lib. 1 cap. 19 n. 74. Brodeau sur Paris art. 161 n. 11 & art. 171 n. 2. Despeisses tom.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIII. 129

1 fol. 101 n. 13 in princip. Fallit si ante invectionem & illationem per alium Creditorem saisita fuissent. *Choppin sur Paris lib. 3 tit. 3 n. 9 & Le Grand sur Troyes art. 72 n. 18.*

HORDANIG DIE ZYN. Ratio est, quod illata & investa in domum alteri à Locatore conductam, ipsi Locatori PANDT IN HANDEN, id est, pignori tradita censentur. *Le Grand sur Troyes art. 72 n. 6. 9. 16. 43 & 47 vide Mastb. de auct. lib. 1 cap. 19 n. 74 & 100. Brodeau sur Paris art. 161 n. 11. 14 & 22 & art. 71 n. 3. Despoists tom. 1 fol. 101 n. 13 in princip. & fol. 105 n. 16 in fin. Cocquille sur Nivernois tit. des exécutions art. 14 post med. & art. 18 in princip.*

Excipit *le Grand d. art. 72 n. 48 & art. 89 gloss. 2 n. 29 & seqq.* exequias & funeris expensae, item medicinae.

PENNINGEN RUSTENDE ONDER DEN EXECUTEUR. In venditionibus enim judicialibus pretium succedit loco rei. *Groenw. de H. abrogat. Cod. lib. 8 tit. 30 n. 2 citans Dambond. prax. civil. cap. 260. Merul. prax. civil. lib. 4 tit. 95 cap. 14. Tronchon sur Paris art. 161 verb. Gagerie.*

Et sic de extrajudiciali alienatione subaudiendi sunt, *Carocius de locat. part. 5 quest. 1 n. 43 & Negusant. de pignor. quarto membr. 2 part. principal. n. 149.*

A R T. V.

CAtheylen ter goeder trouwe verkocht, ende geweert uyt den gehuerden huysen, en hebben geen vervolg, by pandinge voor huys-hure, ten ware gedaen by simulatie, ende in fraude van den verhuerder.

CATHEYLEN TER GOEDER TROUWE VERKOCHT, ENDE GEWEERT UYT DEN GEHUERDEN HUYSE, EN HEBBEN GEEN VERVOLG. CATALLA BONA FIDE VENDITA ET ABLATA EX CONDUCTA DOMO, NON HABENT SEQUELAM. Hic articulus adversatur Juri scripto. 1. debitorem. 15 Cod. de pignor. & hypothec. 1. est in arbitrio. 14 Cod. de obligat. & act. 1. si debitor. 12 Cod. de distract. pign. Schneidewin. §. item serviana. n. 5 & seqq. Institut. de action. Cocquille en ses questions, quest. 63 & sur Nivernois tit. des exécutions art. 14 in princip. Auth. Fab. Cod. lib. 8 tit. 6 desin. 21 n. 2. Lommeau en ses maximes du Droit François lib. 3 cap. 14 post med. *Le Grand sur Troyes art. 72 n. 2. Choppin sur Paris, lib. 3 tit. 3 n. 5.*

Ibidem. Ad Paroemiam: Mobilia non habent sequelam. *Le Grand sur Troyes art. 72 n. 1 & seqq. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 7 art. 7 n. 7 & art. 8 n. 1 & vol. 1 desin. 274. Mastb. de auct. lib. 1 cap. 19 n. 74 & 77. Brodeau, Tronchon & Charond. sur Paris art. 170 n. 1. Cocquil. en ses questions, quest. 63. Lommeau en ses Maximes, lib. 3 cap. 14. Rebuff. ad Constit. Reg. tom. 1 tract. de litter. obligat. art. 4 gloss. 2 n. 38 & seqq. D. Christin. ad Bnqum de H. abrogat. lib. 2 sect. 173 & lib. 6 cent. 11. Aymo Public. sur Auvergne tit. 24 art. 52 & 53.*

130 *Costamen der Stede van Gendt. Rub. XIII.*

Ibidem. Fallit & Mobilia habent sequelam. I. Si devehierint ad tertium Jure hæreditario. *Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 1 de litter. obligat. art. 4 gloss. 2 n. 39. Brodeau sur Patis art. 176 n. 1 post med. & n. 5. II. Si titulo lucrativo in fraudem. Rebuff. d. n. 39. Matth. de auctien. lib. 1 cap. 19 n. 79.*

A R T. V I.

DEn gone hem verhuert hebbende, 't zy Metser, Timmer-man, Hant-werker, ofte andere, om eenig werck oft dienst te doen, moet 't selve alsoo volkomen, oft partye mag 't doen doen t'synen koste, ende hem sommierlick daer in doen condemnere: ende men zal dien persoon geen werck elders mogen geven, geadverteert zynde van synen gebreke.

Ad hujus Articuli materiam varios Casus vidè. *l. ea lege. § 3 §. 1 ff. locat. & ibi DD. & Despeissès tom. 1 fol. 98 & seqq. Burgund. d. tract. de peric. & culp. cap. 8.*

DEN GONE HEM VERHUERT HEBBENDE. Ut videtur, hic Textus loquitur de Fabris, qui Opera diurna locant, quia aliud est, opera diurna locare, aliud, opus faciendum conducere. Hic arbitrio & periculo suo ædificat secundum regem Conventionis, illè arbitrio & periculo Conductoris omnia facit. *Burgund. tract. de peric. & culp. cap. 8 n. 18.*

Ibidem. Paulò aliter distinguit. *Schneidewin. Institut. lib. 4. tit. 6 de actionib. §. actionum. ff. de actione locati. n. 5 & 6.*

'T ZY METSER, &c. Operariis casu non conventæ mercedis quomoddò, quando, & quantum solvi debeat. *Despeissès tom. 1 fol. 81 n. 2 in med. Guid. Pap. decis. 252 & ibi in addit. Bald. ad l. Adversus. n. 2 Cod. locat.*

Ibidem. De Fabro Murario, qui opus certâ mēcedē intrâ tres Menses absolvendum conduxerat, & non fecit, vel imperitè fecit. *Carot. de locat. part. 7 conclus. 3.*

Ibidem. Ruina præsumitur vitio operis eveniri, si opus corruat intra 15 annum. *l. omnes. 8 Cod. de operib. public. Despeissès tom. 1 fol. 85 n. 1 & fol. 90 n. 1. Ferrer. ad Guid. Pap. quæst. 394.*

Ibidem. Ruina operis per plures fabros conducti onerat singulos pro rata. *Costa de rat. & quot. quæst. 127.*

Ibidem. Operario casualiter, e. g. per pluviam &c. vel etiam morbum, &c. impedito mercedis solutio fieri debet pro rata. *Costa d. tract. quæst. 128. Molin. tract. de eo quod interest. n. 187.*

Faber Murarius, qui opus faciendum conduxit, tenetur illud per annum præstare bonum, & rescire id quod malè ædificatum est, ita judicatum allegat *Belardeau observat. fortiss. lib. 1 part. 1 art. 50* ita quotidie praticari, dicit.

Ibidem. Fabro Murario qui ædem exstruendam conduxerat mortuo ejus Vidua liberatur, ita judicatum refert *Laurent Jonet in sa Bibliothèque des arrêts, litt. M. cap. 1 n. 8.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIII. 131

MUET 'TSELVE DOEN. Artifices præcisè ad factum artis suæ ex conventionione debitum, compelluntur, nec liberantur offerendo æstimationem, vel quod interest, & ità de Jure per *l. item ff. pretio. 25 §. 1 ff. locat. ibi. Quoties autem faciendum aliquid datur, Locatio est.* Et §. 2 *ibi. Locat enim Artifex operam suam, id est faciendi necessitatem* & *ibi, gloss. Geshofr. litt. Z. ibi. Locator operarum necessitate adstringitur ad faciendum.* Et similem esse Consuetudinem & praxim in Francia, & artifices in carceres conjici, donec obligationi pareant, docet *Rebuff. ad Consil. Regias tom. 2 de lyster. dilat. annal. art. 1 gloss. 1 n. 39* & ita etiam *Molin. tract. de eo quod interest. n. 186* ubi addit, tales artifices non solum teneri ad refectionem & æstimationem pristini ædificii, sed etiam ad reæ, quæ erant in domo ruinâ amissas, & quas pater-familias commodè servare non potuit.

MACH 'TDOEN DOEN T'SYNNEN KOSTE. Conductor operarum potest curare, ut per tertium fiant, & ille tertius non potest impediri per primum locatorem, cum simile impedimentum sapiat monopolium de Jure damnatum. *l. ante. Cod. de Monopol. ibi. Edificiorum quoque artifices penitus arceantur pacta inter se componere, ut ne quis quod alteri commissum sit, opus impleat, aut interceptat, datâ licentiâ unicuique, ab altero inchoatum & derelictum opus per alterum sine aliquo timore dispendii implere.*

DIEN GEEN WERCK ELDERS MOGEN GEVEN. Et talis Locator operarum opus derelinquens, non potest adhiberi ab aliis. Congruit *l. in operis. 29 ff. locat.* quæ ità habet. *In operis duobus simul* (id est diversis temporibus ab uno & eodem homine. *gloss. Geshofredi*) locatis, convenit priori conductori antè satisfieri. Ad hanc quæstionem vide *Bald. in l. adversus. Cod. de locat.*

A R T. V I I.

SOo' wie van de hure van een Huys ofte erfve, langer gebruyckt dan synen tydt, ende sonder nieuwe Voorwaerde blyft besittende, hy is gehouden te betalen de verseten hure, gelyck hy 't leste jaer te voren betaelt heeft, ende en is niet gehouden daer uyt te gaen voor dat hy daer toe gesommeert is by den Verhuerder oft Proprietaris, ten sulcken tyde ende terme als hem in't vriendelick ofte wettelick gestelt wordt.

LANGER GEBRUYCKT DAN SYNEN TYDT. Tacita reconductio cum convinctulo pignoris renovata censetur. *l. item quaritur. 14 §. qui impleto. 11 ff. locat. conduct. ibi. Qui impleto tempore conductionis remansit in conductione, non solum reconduxisse videtur, sed etiam pignora videntur durare obligata. l. legem. 16 Cod. eod. ibi. Tacito consensu eandem locationem anà cum vinculo pignoris renovare videtur.*

132 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIII.*

Ibidem. De tacita reconductione vide *Gomes. variar. resolut. tom. 2 cap. 3 de locat. n. 15 & seqq. Caroc. de locat. part. 3 quæst. 32 & seqq. usque 37 inclusivè & maxime d. quæst. 37. Groenw. de li. abrogat. ad l. 16 Cod. de locat.*

BETALENDE DE VERSETEN HURE, GELYCK, &c. Consona est *l. item quaritur. 14 §. 11 in fin. ff. locat. conduct. ibi. Propt. quisque habitaverit, ita & obligetur. Gomes. variar. resolut. tom. 2 cap. 3 de locat. n. 16. Afflict. decis. 365 n. 19. Caroc. d. quæst. 37 n. 1 & seqq.*

A R T. V I I I.

MEn is gewoon Leenen te verpachten, dry, ses oft negen jaren, ter geliefte van den Proprietaris ende Pachter: ende houden sulcke verhuringen stede, sonder dat van noode is 'tselve te doen met dry Godts-penningen ofte daer onder: Ende langer hure van gestruyckte Leenen dan van negen jaren, en zoude niet sorteren in prejudicie van den Hoir van den Proprietaris.

LANGER HURE VAN GESTRUYCKTE LEENEN DAN VAN NEGEN JAREN, EN SOUDE NIET SORTEREN. LOCATIO ET CONDUCTIO FEUDORUM PATRIMONIALIUM SEU STIPALIMUM, NON SUBSISTIT ULTRA NOVENNIIUM. Ità etiam de Jure *Præstis Wiland. de Feud. cap. 36 verb. Hoe men in Vlaenderen. Caroc. tractat. de locat. part. 2 quæst. 155. Zaz. de Feud. part. 9 n. 12. Clar. §. feudum. quæst. 33 n. 3. Zoef. de Feud. cap. 14 n. 23. Chassan. ad Consuet. Burgund. rubr. 3 des Fiefs. §. 8 n. 28. Schrader. de feud. part. 8 cap. 1 n. 13 & seqq.*

Ratio est, quod videatur continere alienationem & Domini utilis translationem, quæ sine consensu Domini non potuit fieri. Sed cum hæc ratio non respondet. *l. non soles. ff. locat. idèd Zoef. d. loc. alliam adfert, scilicet ne per longum tempus causa rei reddatur incerta.*

Ibidem. An ultra novem annos facta, in totum, vel tantum in eo, quod excedit, vitietur. *Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 5 per tot. Peck. ad regul. Juris 37. Molin. ad Consuet. Paris. §. 51 ad verb. Jouir de son Fief. Gamma decis. 156 n. 3 & ibi in addit.*

DRY GODTS-PENNINGEN. TRES ARRHÆ. De iis memorat *Præstis Wiland. d. cap. 36 §. 1 dixi Arrha*, uti improprie loquimur; quia proprie loquendo, Arrhæ non sunt, nam cum olim ex pietate circa Contractus conveniri soleret, ut aliquid à Contrahentibus in res Sacras, pios usus, vel pauperes erogaretur, id nomen (scilicet GODTS-PENNINCK) in usum venit, sed hodiè desinente pietate trahitur ad Avaritiæ lucrum, vernaculè WYN-POTTEN & HOOFT-KLERDEN. *Mavins ad Jus*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIII. 133

Labecens. lib. 3 tit. 6 art. 7 n. 3. Zaz. lib. 2 singular. respons. 24 n. 5. Henric. Habnins ad Wesembec. ff. lib. 18 tit. 1 n. 9.

IN PREJUDITIE VAN DEN HOIR VAN DEN PROPRIETARIS, id est, IN PRÆJUDICIUM HÆREDIS FEODALIS. Et sic liquet consensum Domini apud nos interciedere, uti docent *Burgund. ad Consuet. Flandria tract. 3 n. 19 & Sola ad Consuetud. Sabaud. gloss. 1 secunda part. n. 6 in vob. Decretorum. Ac proinde solummodò considerari interesse Hæredis Feodalis.*

Ibidem. Benè subsisteret locatio contra Vasallum locatorem pro tempore vitæ suæ & trium annorum post ejus mortem. *Præses Wiland. d. cap. 36 §. 1.*

A R T. I X.

ALs Slach-bosch ende slach-haut, daer hacke ende byle overgegaen heeft, in pachte gegeven wordt, en vermach den Pachter binnen den termyn van negen jaren maer eens te hauwen, ten ware anders besproken.

SLACH-BOSCH. SYLVA CÆDUA. Ut talis dicatur, tria requiruntur. *Primò*, quod in hoc habeatur, ut cædatur. 2. Ut ex stirpibus & trunco renascatur. 3. Ut certo tempore cædatur pro consuetudine Sylvæ. *Rebuff. ad l. Sylva. 30 ff. de verb. significat.*

Ibidem. Sylva multiplex est. latè *Rebuff. d. loco. Bouvoet sur Bourgeois rub. 13 §. 2.*

Ibidem. Sylva quæ Cædua, & quæ non cædua. *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 15 art. 4 n. 3 & ibi in addit. Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 10 tit. de Fudis Patrimonialib. saltuslib. &c. n. 4 & seqq. Du Fresne sur Amiens. art. 212 & 213. De Henr. ibidem, Be-Jordan sur Bretagne art. 230. Wasel. tract. 2 cap. 2 de quæstuum inter conjuges communion. n. 145 & seqq. Pyrrb. ad Consuetud. Aurellanens. tit. 1 §. 71.*

Ibidem. Qui alienam Sylvam cæduam non maturam cædit, *Leges Aquilæ*, ad damni reparationem tenetur. *l. Si Servus Servorum. 27 §. si olivum. in fin. ff. l. ad Aquil.*

BINNEN DEN TERMYN VAN NEGEN JAREN MAER EENS TE HAUWEN. NOVENNII TERMINO TANTUM SEMEL CÆDENDA. Quia Sylva & Ligna cædua in hoc habentur, ut certis annis cædantur. *l. Sylva. 30 ff. de verb. significat.* Quæ sic habet. *Sylva cædua est (ut quidam putant) qui in hoc habetur, ut caderetur. Servius eam esse, quæ succisa, rursus ex stirpibus aut Radicibus renascitur.*

RUBRICA XIV.

Van Verkoopinge ende Koopmanschappen.

De Emptione & Venditione.

J U S.

Instit. lib. 3 tit. 24 ff. lib. 18 tit. 1 & seqq. Cod. lib. 4 tit. 38 & seqq.

AUTHORES.

Tractatum vel Titulos habent *Fabian. de Monte. Malleol. Mandans, Gomef. var. resol. tom. 2 cap. 3. Mozz. de contrahib. tit. de empt. Mantica de tacit. & ambig. conventionib. lib. 4 per tot. Christin. vol. 3 decis. 53 & seqq. Wamef. cent. 3 consl. 1 & seqq. Cancr. variar. resol. pars. 1 cap. 13. Covarr. var. resol. lib. 1 cap. 15 & lib. 2 cap. 19.*

ARTIKEL I.

SOo wanneer tusschen eenige persoonen gebeurt koopmanschap van eenig Koren, Saedt, ofte andere waren ende goeden, hoedanig die zyn, ende by den contracte verklaert wordt den dag van de leveringe: den gonen die de leveringe hebben ende aenveerden wilt, is gehouden ten gestelden dage te gaen ofte senden ten perfoone, huylse ofte woonste van den genen, die de leveringe schuldig is te doen, ofte plaetse daer toe genomen, ende die daer te versoecken, ofte doen versoecken met presentatie van gelde ende gereetschap om 't goet te ontfangen. Ende by gebreke ofte weygeringe van leveringe, vermag (indien hy pretendeert interest te hebben) te nemen pryfie by persoonen hun dies verstaende, inthimerende daer toe partye, die daer in condemneerlick is, soo van gelycken den Verkooper oock vermag pryfie te nemen, indien hy geweest ofte gefonden hebbende ten perfoone, plaetse ofte huys van den kooper als vooren, ende gepresenteert de leveringe te doen, ende by refuse van den selven kooper danof meynt te profiteren.

KOOPMANSCHAP VAN EENIG KOREN, SAEDT, OFTE ANDERE WAREN. NEGOTIATIO FRUMENTI ET ALIARUM MERCIUM, &c. Sic hic articulus non loquitur de Emptione & Venditione rerum Mobilium consistentium in spe-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIV. 135

cia, sed earum quæ pondere, numero & mensurâ constant. De hac materia vide *Christin. vol. 3 decis. 74 n. 2 & 3 vol. 3 afflic.* locis *infra citatis.*

BY GEDEKKE OFTE WEYGERINGE. In iis, quæ pondere, numero, vel mensurâ constant pretio in singulos modios aut libras constituto, uno Contrahentium adhibente moram, liberum est alteri decedere à Contractu, nam Emptio & Venditio eorum imperfecta est antequam tradiatur, cum quasi sub hac conditione fieri videatur, si res admensa, appensa, numeratave sit. Itaque si die & loco præstituto Venditor res illas aut Emptor pretium non obtulerit, potuit alter ab Emptione vel Venditione recedere, tum propter moram & non impletam conditionem, quam quod ex diversitate temporis, varietas quoque pretii adferatur, ex quo jus Emptoris vel Venditoris efficitur deterius. *Valla de rob. dub. tract. 19 n. 43* vel etiam quod occasio bene utendi amissa sit. *Wesembec. ff. de ad. empt. n. 9.*

Contra hanc *Valla* opinionem scribit, *Matth. de afflicis decis.* 280 fuisse iudicatum non licere Emptoribus recedere à Contractu emptionis, & illum resolvere Venditore in tempore non tradente, licet dicti Emptores super ea protestati fuissent se recedere à Contractu.

Matth. Wesembecius è Juristis Belgarum facile Princeps. *ff. de actien. n. 9* docet, si dictis emptoribus non sederit ad rem agere, forte quia nunc illam habere non expedit occasione bene utendi amissa, aut quod corrupta sit, ut si viro, Bobus aut carnibus empris, nunc commodè uti non possint, liberum esse eis, ad quod in totum interest agere, quod interdum pretium ipsum excedit, si pluris referat, rem traditam suo tempore fuisse, quam illa valeat.

Et doctrinæ *Wesembec. & Valla* congruit Consuetudo *Aldemarden-* *se Rub. 10 maxime art. 3 & 4* tam venditori quam emptori debita oblatione præcedente concedens facultatem recedendi à contractu tempestivè non impleto, & agendi ad interesse. Proinde ob favorem commercii videtur expedire, quod cæteræ Flandriæ Consuetudines in quantum dubiæ sunt, ab illa recipiant interpretationem.

PRYSIE. ÆSTIMATIONEM mercis ad certum diem promissa & non tradita esse solvendam, quæ fuit tempore solutioni præfixo una cum usuris ab eo die currentibus, iudicatum asserit *Joan. à Sponde lib. 3 tit. 4 desin. 8* ubi ex *Cujacio* refert non esse hodie Judicem vel patronum, qui non hæreat maneatque suspensus circa similes quæstiones.

A R T. I I.

MEn vermach binnen de Stede ende Schependom van diere, geene huyfen oft erfve te verkoopen, geven, noch transporteren in geestelicke, oft doode hant om daer te blyven.

MEN VERMACH. Ratio Politica hujus prohibitionis consistit

136 *Costumen der Stede van Gends.* Rub. XIV.

In eo, ne crebra & perpetua facultate acquirendi bona immobilia, Principes & Domini temporales patiantur diminutionem jurisdictionis suæ super bonis, quæ sic manum mutantia ad alterius generis jurisdictionem, Ecclesiasticam scilicet, transeunt. *Wamesf. Canon. tom. 2. consil. 409 n. 3.*

Item, ne tandem Laici publicis oneribus prægraventur, & sic illa prohibitio non est usque adeo exorbitans, & contra libertatem Ecclesiasticam, sed magis ad publicam utilitatem, atque etiam conservationem familiæ atque agnationis spectat. *Gail. lib. 2. observ. 32 n. 5 & 7. Mean ad Jus Leodiens. part. 1. obs. 75 n. 48 & 49 & Argent. ad Consuetud. Britani. art. 346 gloss. 1. ad verb. Gens d'Eglise.*

Altera, ratio est, quod promiscuis commerciis futurum erat, ut quam attenta ad rem gens illa esse solet, hæreditatibus, emptionibus, relictis, brevi totius orbis Domini fierent, si eo influeret omnia, reflueret nil, interdicta alienatione semel acquistorum. *Argent. d. loc.*

MEN VERMACH GEENE HUYSEN OFTE ERFVE TE VERKOOPEN. &c. Non licet transferre venditione aut alio titulo in Ecclesiasticam aut mortuam manum domos aut fundos, ut ibi maneant. De hac materia *Edict. Flandria tom. 1. fol. 747 & seqq. & latissimè Ansb. Anselm. in suo Tribunalium. cap. 50* ubi alia Edicta recenset *Anna. Robert. rer. judic. lib. 2. cap. 2. Peck. de amortisat. per tot. Gail. lib. 2. obs. 32. Wamesf. Canon. tom. 2. consil. 409 n. 1 & consil. 432.*

GEENE HUYSEN OFTE ERFVEN. DOMOS AUT FUNDOS. Cum in iis nulla spes sit futuræ luitonis, extende ad redditus irredimibiles, at limita in redditibus annuis redimibilibus, cum hæc non sit perpetua alienatio in Manum Mortuam, nam restitutione fortis semper perimi possunt. *Stockmans decis. 73 n. 4. Zypa. de Jur. Pontific. Nov. lib. 2. tit. de for. compet. n. 14. Peck. de amortisat. cap. 35 n. 1. Mean ad Jus Leodiens. obs. 75 n. 51. Anselm. in Tribunalium. cap. 50 §. 15.*

DOODE HANDT. MANUS MORTUA, id est, *Ecclesia, Civitas, Collegium,* & aliud quodcumque Corpus sive Sæculare, sive Ecclesiasticum, quod ideò *Manus mortua* Vulgo nuncupatur, quod semel mortuus, ampliùs non moritur, ita hujusmodi Corpus non moritur, nec mutatur, & licet omnes Personæ, ex quibus consistit, moriantur & mutantur, idem semper permanet, *Molin. ad Consuet. Paris. §. 51 n. 54.*

Ibidem. Gens d'Eglise, eodem numero *Capsula, Confratria, Communitates, Respublica, Collegia,* & quæ Manus mortuæ appellatione intelliguntur, sive Sæculares, sive Laicæ, quibus non est permessa libera rerum alienatio. *Argent. art. 346 gloss. 1. n. 2 adde Belordeau forens. lib. 2. part. 5 art. 8. Peck. de amortisat. cap. 2 & 3. Ragueau sur Berry tit. 5 art. 53 vers. College. Anselmo in suo Tribunal. cap. 50 §. 11.*

OM DAER TE BLYVEN. UT IBI MANEANT. Hæc verba insinuant acquisitionem tolerari, non ut Manus mortua retineat immobilia, sed ut ea distrahat, aut alias (æstimatione facta)

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIV. 137

pretio fruatur. *Jus. Clar. §. Testamentum. quæst. 29 n. 3. Wamef. Canon. consil. 459 n. 4 & seqq. consil. 383 n. 6 consil. 409 n. 4 consil. 413 & 459 n. 4 & seqq. & consil. 2 n. 3. Peres. Cod. lib. 6 tit. 48 n. 4. Radelant. decif. 125 n. 24. Peck. de amortifcat. cap. 9. Anselmo Tribon. cap. 50 n. 17. Papon lib. 1 tit. 8 in append. arr. 2. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 1 t. de Episc. & Cleric. n. 10.*

Porro ubi Consuetudo vel Edictum contineret clausulam annullantem & irritantem, tunc nequidem æstimatio deberetur. *Peck. d. cap. 9 n. 3. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 obs. 74 n. 49. Christin. vol. 1 decif. 201 n. 11 & seqq.*

Ibidem. Immobilia in Manu mortua manere poterunt perpetua secuta amortifcatione, quæ est licentia & permisso retinendi immobilia per Manum mortuam, sive renuntiatio & privatio juris, cogendi eam ad transferendum in idoneam manum. *Molin. ad Consuetud. Paris. §. 51 n. 68 & de materia amortifcationis plenè n. 54 & seqq. usque in fin. De qua etiam Peck. tract. de amortifcat. per tot. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 346 gloss. 1 n. 1 ubi plures Authores citat, qui scripserunt de amortifcatione. Anselm. Tribon. Belgic. cap. 87 n. 1 & seqq. Le Grand sur Troyes art. 22 gloss. 2 n. 15 & seqq. Bacquet traité d'amortissement. Zypæ. de Jur. Pontif. lib. 1 de foro competent. n. 10 & seqq.*

Ibidem. Indemnitas Dominis inferioribus in casu amortifcationis præstatur. Indemnitas autem est illa pensatio, quæ fit & præstatur Domino pro interesse suo, loco jurium utilium, quæ verisimiliter percepturus erat re manente in privatorum manu, quæ sæpe variis mutatur modis. *Molin. ad Consuetud. Paris. §. 51 n. 62 & 68 de illa etiam Argent. d. gloss. 1 n. 4. Trenchon sur Paris art. 1 verb. & en cas. Anselm. Tribonian. Belgic. cap. 87 n. 3. Le Grand sur Troyes art. 22 gloss. 2 n. 18 & seqq. & Charond. resolut. part. 1 tit. 15 art. 1. Bacquet traité d'amortissement cap. 40 in fin. & cap. 53 per tot. maximè n. 10 & seqq. Belordeau obs. Forens. lib. 2 part. 5 cap. 8. Despeiffes tom. 3 fol. 11 n. 15.*

Finantia appellatur id, quod solvitur ratione amortifcationis Supremo Principi.

Indemnitas dicitur id, quod solvitur Dominis inferioribus. *Bacquet du Droit d'amortissement cap. 40 in fin. Belordeau observ. Forens. lib. 2 part. 5 cap. 8.*

A R T. I I I.

IN't verkoopen van eenige huysen, erfve, oft landt, alsoo verre als men verswygt synen kooper de huys-hure, sulck als die is, oft eenige renten oft servituten, oft eenige andere lasten, hoedanig die zyn, soo is den koop nul indien den kooper beliest, voor erfvenisse. Daer neen (als hebbende optie) moet den verkooper den kooper oprechten al 't gone dat hy verswegen heeft, ten seggen van lieden henlieden dies verstaende ofte van den Juge, die daer op recht doet paer d'exigentie van de sake.

138 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIV.*

Ad hunc articulum vide *Cod. lib. 4 tit. 45 quando liceat ab emptione recedere.*

Primum membrum hujus articuli esse Juri conforme quatuor casibus. 1. Quando res vendita aliquo onere vitiove laborat, & sciens venditor emptorem errare passus est. *l. Ex empto. §. si quis virginem. ff. de act. empt. & vend. & §. is qui vina.* 2. Et si venditor non sciverit, tamen tale sit onus vitiumve, quod si emptor scivisset, empturus non fuisset. *gloss. ad l. Julianus. 13 in princ. ff. de act. empt. & vendit. & ibi DD. ita Burgund. tract. de vol. cap. 46 n. 9 addit Stockmans decis. 97 nominatim accedente emptoris Juramento.* 3. Si ades non simpliciter venditæ sint, sed ut optimæ, maximæque sunt, vernaculè *V&Y ENDE LIBER*, & habet hic casus hanc rationem, quod ubi venditor de re vendita aliquid affirmavit, id præstare debeat, & nisi præstet, electio emptori detur, ut aut redhibitorio, aut æstimatorio, id est, quanti minoris Judicio agat; quæ sunt verba *l. 18 ff. de adilit. edit. Stockmans decis. 79 n. 4.* 4. Ob finalem causam non securam, seu defectu causæ finalis, maximè ex pacto incontinenti appposito, quod est ejusmodi, ut sit loco causæ finalis. *Cocquil. en ses questions, quest. 34. Molin. in Rubr. de verb. obligat. n. 58 & seqq. & tract. de divid. & individ. part. 3 n. 618. Louët litt. P. n. 19 in text. Auth. Fab. Cod. lib. 8 tit. 24 de except. defin. 43 n. 7. Hyacinth. de Bonifac. en ses Arrêts notabl. part. 1 lib. 3 tit. 4 cap. 3 n. 6 & 7, Lemmeau en ses maximes lib. 2 cap. 25.*

Secundum membrum hujus articuli consonat Juri in *l. Si res vendita. §. venditor. 1 l. Tenetur. 6 §. si venditor. 9 l. Si tibi. 8 §. quod si. 1 l. Julianus. 13 in princ. & §. item qui. 1 l. Si sterilis. 21 §. si prædii. 1 l. Quare. 39 & l. in venditione. 41 ff. de act. empt. & vendit.*

VERSWYGT, id est, *RETICET* sive scienter, sive ignoranter, quia ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. *Vulgat. l. pretio. 8 ff. de public. in rem actien.* De distinctione scientiæ & ignorantie quoad actionem ex empto & actione quanti minoris. Vide *Auth. Fab. Cod. lib. 4 tit. 33 defin. 1 n. 8 in addit. Lemmeau en ses maximes lib. 2 cap. 25.*

Ibidem. Non videtur celatus, qui scit neque certiorari debet, qui non ignorat, ita *d. l. Si res vendita. 1 §. 1 in fin. ff. de action. empt. & vendit.* Idem est, si scire potuerit, vel debuerit. *Tuld. Cod. lib. 4 tit. 58 n. 4. Dambouder. tradat. parium & similia, verb. scire.*

HUYS-HURE. CONDUCTIO. Cum supra *Rub. 13 art. 2* statuitur conductionem esse potiorē emptione, mirum videri non debet illius obligationem hic pro onere haberi.

RENTEN, SERVITUTEN OFTE ANDERE LASTEN. Onera quæ debentur propter onus prædio adjunctum, ut sunt servitutes, jura hypothecarum & redituum, tenetur venditor semper exprimere, & non expressum præstare. *Wamef. cent. 3 consl. 13 n. 3. Salices. in l. venditione. in princip. ff. de act. empt.*

LASTEN HOEDANIG DIE ZYN. ONERA QUALIACUMQUE SINT. Excipe tamen onera solvendorum tributorum,

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XV. 139

collectarum, plateæ reficiendæ, purgandi putel vicinalis, & similibus, quæ sequuntur possessorem rei non tam propter rem quam illius possessionem, usum & commoditatem. *l. Si pendentes §. si quid Cloacarii. ff. de usufruct.*

Et onera, quæ ex publica causa præstentur, onus, non rei, sed possessoris sunt. *l. Final. Cod. si propt. public. pensat. vend.*

Et in alienatione cujusque rei, semper videtur exceptum jus Reipublicæ seu communitalis. *Bartol. in l. Rescripto. §. secundo. in fin. ff. de muner. & honor.*

Ibidem. Specificè, non enim sufficit, si venditor loquatur in genere, sed debet onus exprimere in specie. *Gemas. var. resol. tom. 2. cap. 2. n. 45. Aub. Fab. Cod. lib. 4. tit. 33. defin. 1. n. 8 in addit. Lommeau en ses maximes. lib. 2. cap. 25. per tot.*

Ibidem. Fallit, si onera oculis subjecta vel aliter manifesta sunt. *l. 1. §. si intelligatur. l. 14. §. ult. ff. de adilit. act. Matth. de arch. lib. 1. cap. 8. n. 24.*

A R T. I V.

IN alle letteren van contracten, 't zy wettelick oft andere, daer prys van gelde interveniert, zal voortæen verklaert moeten worden de gerechte somme van penningen daer vooren gegeven, betaelt, ofte beloofft te betalen, oft andersins zullen die van onweerden zyn.

DE GERECHTE SOMME VAN PENNINGEN. Verum pretium debet exprimi in instrumento, maxime venditionis; alioqui illud instrumentum destituitur vi probationis. *§. pretium & §. item pretium. Institus. de empt. & vendit. l. contractus. ff. de fide instrum. Chrisp. ad Consuet. Mechlin. tit. 7. art. 20. n. 2 & seqq.*

Ibidem. Verba textûs hujus articuli non annullant contractum seu conventionem, sed tantum instrumentum, vel ut sonat idem textus, litteras contractûs; proinde ex iis non potest agi. *Text. & Chrisp. supra citati Gail. lib. 2. observat. 13. n. 1 & 2. Aub. Fab. Cod. lib. 4. tit. 16. defin. 1. in addit. n. 2 in fin.*

Ibidem. Consuet. Castetana art. 225 & Gorges. art. 89. Irritum declarant ipsum contractum & conventionem.

R U B R I C A X V.

*Van Renten, ende oock van Ongeoorlofde
Contracten ende Financien.*

De Reditibus Annis scripserunt *Gasper Roderic. speciel. tract. Malin. tom. 2. tract. usurar. & reddituum, Caumer. var. resolut. tom.*

2 lib. 3 cap. 7 & seqq. Charond. en ses mémorables verb. Rentes, Loyseau traité de la garantie des rentes, & traité du déguerpissement lib. 1 cap. 1 & seqq. maximè cap. 6. Le Grand sur Troyes art. 38 66 & 73 utrobique per tot. Gail. lib. 2 obs. 7 & seqq. Brodeau sur Paris art. 94. Ludovic. Bertrand. Loth. Resolut. Theolog. Belgic. tract. 12 per tot.

De Contractibus illicitis & fraudulentis, vide Authores allegatos hic infra art. 8.

A R T I K E L I.

MEn vermach geene Renten te koopen onder den justen ende geoorlofden prys, te weten: erfvelicke Los-renten den penninck seshien, ende niet daer onder.

RENTEN KOOPEN. Constitutio Reditus, est instar Contractus emptionis & venditionis, in eoque ipse Reditus annuus est loco mercis, & ipsa fors loco pretii. Gail. lib. 2 obs. 7 n. 5 & 6. Roderic. tract. de red. ann. lib. 1 quest. 4 n. 5 & 22 & seqq. Molin. tract. de usur. quest. 8 n. 19 & seqq. Covar. variar. resolut. lib. 3 cap. 7 n. 2. Griovel. decis. 103 n. 7.

RENTEN KOOPEN. Hæc redituum annuorum emptio incognita fuit Romanis. Brodeau ad Consuetud. Parif. art. 94 n. 2. Loyseau de déguerpissement lib. 1 cap. 6 n. 2. Attamen fons & origo illorum manat ex l. apud eos. 2 tit. de debitor. civitat. 32 Cod. lib. 11 ubi Imperator Constantinus ita loquitur. Apud eos, quos superstites integris facultatibus esse pervideris, vel quorum heredes incolumia retinent patrimonia, sortes Reipublica perseverare debebunt, ita tamen ut annuas usuras suis quisque temporibus exsolvant. Cui etiam consonant l. si bonè 33 ff. de usur. & Novell. 160. Brodeau d. art. 94 n. 7 & Loyseau d. cap. 6 n. 3 & seqq.

Ibidem. Reditus reproba pecuniâ constituti, sunt nulli. Zypa. notis. Jur. Belgic. lib. 4 tit. de reditib. n. 34. Allegans plura Edicta.

LOS-RENTEN, id est, **REDITUS REDIMIBILES.** Quando debitor reditum per partes redimere possit. Ludovic. Bertrand. Loth. Resolut. Theolog. Belg. tract. 12 art. 16 per tot.

Ibidem. Facultatem reluendi reditum per partes præscribi 30 annis, aded ut post 30 annos unâ vice reditus redimi debeat, venet Brodeau sur Loüet litt. R. n. 10.

Ibidem. Irredimibiles Reditus pecuniâ emi non posse. Zypa. notis. Jur. Belgic. lib. 4 de reditib. n. 5 & seqq. vide Ludovic. Bertrand. Loth. Resolut. Theolog. Belgic. tract. 12 art. 5.

PENNINCK SESTHIEN, id est, **DENARIO DECIMO SEXTO.** Emptio redituum valet pro ratione unius nummi pro decem, undecim, duodecim vel tredecim, secundum loci receptam consuetudinem, quæ in ejusmodi contractibus omnium maximè spectari & attendi debet. Gail. lib. 2 observat. 9 n. 2. Molin. tract. de contract. usurar. n. 109. Roderic. d. tract. de reditib. lib. 1 quest. 6 n. 1 & 2. Tyraquell. de retract. §. 1 gloss. 6 n. 17.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XV. 141

Zya. notit. Jur. Belgic. lib. 4 tit. de reditib. n. 9 & 30. Meun ad Jus Leodienf. part. 4 observat. 429 n. 6 & seqq. Fuchin. controvers. lib. 15 cap. 43.

A R T. I I.

ALs van Lyf-renten, en zal men voortaan die niet min mogen koopen dan t'eenen lyfve, den penninck achte: ende ten twee lyfven, den penninck thien.

LYF-RENTEN. REDITUS VITALES. De his tractant *Gail. lib. 2 observat. 8. Roderic. tract. de reditib. annuis lib. 1 quest. 3. Binsfeld. tract. de usur. cap. 6 in civitate quest. 11. Ludovic. Bertrand. Leib. Resolut. Theolog. Belgic. tract. 12 art. 7.*

Ibidem. Reditus vitalis dicitur, qui ad vitam emptoris vel avarii constituitur & morte finitur, nec fors restituitur. *Roderic. d. quest. 5 n. 2. Covarr. tom. 2 lib. 3 varior. resol. cap. 7 n. 3. Sord. de alimentis tit. 9 quest. 11 n. 2 & 10.*

Ibidem. Reditus vitalis contractus ex incertitudine humane vite justificatur & assimilatur emptioni iactus retis. *Roderic. d. quest. 6 n. 5. Gail. d. observat. 8 n. 2. Molin. de usur. quest. 72 n. 472.*

Ibidem. In his reditibus diem termini ceptum haberi pro completo. *Coren consil. 28.* Item an & quando omnis ceptus debeat haberi pro completo. *Sord. decis. 78 & quando annus ceptus non habeatur pro completo. l. non putabam. 48 & seqq. ff. de condition. & demonstrat.*

DEN PENNINGCK ACHT. AD RATIONEM UNIUS NUMMI PRO OCTO. Illius reditus pretii taxatio non omnium locorum una est. *Gail. d. observat. 8 n. 4 & 5. Roderic. d. quest. 3 n. 10 & seqq. Covarr. tom. 2 var. resolut. lib. 3 cap. 9 n. 7.*

TEN TWEE LYFVEN. Reditus vitalis constituit etiam in personis plurium. *Gail. d. observat. 8 n. 4. Molin. d. n. 472 & 480.* Et in solidum constitui potest, ut videlicet morte unius non extinguatur reditus pro parte, sed usque ad ultimum superstitem durent. *d. Gail. & Molin. ibidem.*

A R T. I I I.

DE voorseyde renten gekocht onder justen ende geoorlofden prys, zyn van onweerden, al waer't dat de letteren van constitutien justen prys inhielden, soo verre contrarie blycken mochte: ende bovendien sulcke koopers zyn corrigierlick in exempel van andere. Ende zal den verkooper ontsaen, mits restituerende de capitale penningen, die hy daer vooren ontsaen heeft, ende niet te min 't verloop, indien hy eenig betaelt heeft, daer op af-slach doende.

RENTEN GEKOCHT ONDER DEN JUSTEN PRYS SYN VAN ONWEERDEN. Reditus constituendi, infiniti fines non

142 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XV.*

sunt, nec cuique quolibet pretio redimere licet, estque *hic Rub. art.* 1 constituta taxatio ad rationem unius pro sedecim, id pretium vel obolo excessisse contractum in totum irritat & vitiat, minoris emisse scenus est improbatum & vetitum *hoc & predicto art.* 1. *Argent. ad Consuet. Britan. art.* 266 *ad verb. par quel titre que ce soit cap.* 6 n. 11 & 26. Et in redditibus indispensable peccatum est nummo uno pretium taxatum diminuisse, vel graviore usuras induxisse contractum, n. 13. *Zypa. notis. Jur. Belgic. lib.* 4 *tit. de redditib. n.* 12. *Edictor. Fland. tom.* 2 *fol.* 423 *vers.* IN DEN EERSTEN.

SYN VAN ONWEERDEN. SUNT NULLIUS VALORIS, *inofficatus, non obligatoris.* Quid illa verba importent. *Gail. lib.* 2 *observat.* 4 n. 3 & 4.

Ibidem. Scilicet nulli, nec tam nullos & vetitos ulla praescriptio, sententia, iudicatum, aut ratihabitio confirmat, quia quodidie & omni puncto vitium suum ducunt. *Argent. d. art.* 266 *cap.* 6 n. 4. 6. 11 & 26.

Attamen reliquorum, seu arreragiorum, cum soluta sunt, repetitioni praescribi posse 30 annis. *Ibidem n.* 27 & *art.* 276 *ad verb. qui ne chesent d'an en an. n.* 13.

Ibidem. Imò reducibiles esse, ait *Wamesf. tom.* 2. *Canon. consil.* 308 n. 4 & 6 & *Gail. lib.* 2 *observat.* 5 n. 7 & 10 & *observat.* 7 n. 13. *Papon lib.* 12 *tit.* 7 *arr.* 18 *vide Roderic. tractat. de annuis reddit. lib.* 1 *quasi.* 7 *per tot.*

AL WAER 'T DAT DE LETTEREN, &c. Veritas scripturam vincit. *l.* 4 *Cod. plus valer. quod agit. Wamesf. tom.* 2 *Canon. consil.* 306 n. 4. Et veritas simulationi praevalet. *l.* 3 *Cod. si certum petat.* Sic, ut non tenorem verborum, sed id, quod verè actum est, inspicere & sequi oporteat. *l.* 2 *Cod. plus valere quod agit.*

RESTITUERENDE CAPITAEL. Cassata seu annullata redditus constitutione sortem posse repeti. *Rodolant. decis.* 99 *iuxta l.* 1. *Si pro mutua Cod. si certum petat,* & *l.* 1 *Cod. de condition. ob caus. des.* facit doctrina *Gail. lib.* 2 *observat.* 4 n. 9 & 11.

BETAELT HEEFT, AF-SLACH DOENDE. Solutum Reditus vitiosum in sortem imputatur. *Argent. ad Consuetud. Britan. art.* 266 *ad verb. par quel titre que ce soit. cap.* 6 n. 26. Intelligi pro rata excessus, ubi reditus est reducibilis. *Coram observat.* 4 *in notis.*

A R T. I V.

MEn mach geene renten koopen, met ware, ofte koopmans goet, ende danof blyckende, zyn de contracten van onweerden, al waer 't dat de letteren van de constitutie anders inhielden. Ten ware dat de selve koopmans goeden geëstimeert waren ten justen pryse naer gemeenen marckt-ganck, ende ten advenant van den penninck seshien, oft in lyf-rente ten pryse als boven.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XV. 143

RENTE KOOPEN MET WARE, &c. *Reditus mercibus emi non potest, contra. l. 12 frumenti. & l. 23 oleo. Cod. de usur. l. rogasti. 11 ff. de red. credit.* Ratio, ne ex incertitudine valoris mercium fraus fiat supradictæ denarii taxationi, & ne mercator dupliciter lucretur. *Loysden traité du déguerpissement lib. 1 cap. 6 n. 9. BERNAC. & Autonne ad dictas leges Brodeau ad Loüet litt. I. n. 8 in princip. Charond. lib. 10 respons. 21 & lib. 11 respons. 25. Choppin sur Paris lib. 3 tit. 2 n. 14. Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 2 tract. de constit. reddit. art. 1 gloss. 5 vers. ex qua. Grimaudus tract. de usuris cap. 7 n. 3 & seqq. Papon lib. 12 tit. 7 n. 8. Ludovic. Bertrand. Loth. Resolut. Theolog. Belgic. tract. 12 art. 14 circa med.*

Ibidem. Practicâ, seu, ut loquimur, Comptorio Procuratoris redditum validè constituit ac emi posse. *Charond. lib. 10 respons. 21. Loüet litt. P. n. 5 & ibi Brodeau citans Choppin sur Paris lib. 1 tit. 1 n. 38.*

TEN WARE DE SELVE KOOPMANS-GORDEN GEESTIMEERT WAREN TEN JUSTEN PRYSE. NISI DICTÆ MERCES ÆSTIMATÆ SINT sicuti in foro venundarentur. *v. prædictos Antiberos.*

TEN JUSTEN PRYSE. Illud est iustum pretium, quod in his locis, in quibus venditio celebratur, tunc temporis noscitur obtinere. *text. in l. fin. Cod. de administrat. tutor. DD. in l. prettorum. ff. ad leg. falcid. & in l. 2 Cod. de restitut. vendit. quos citat. Goll. tract. de pignorat. obs. 18 n. 8 & 9.*

A R T. V.

Alle verkoopinge van de renten, daer eenigen toekomstenden crois in 't capitael begrepen is, van een ofte meer toekomstende jaren, zullen zyn van onweerden, ende den verkooper niet verbonden dan alleenlick tot de restitutie van den capitale: daer by oock afslach doende, 't gone dat hy van 't verloop daer op betaelt mach hebben, ende den kooper arbitrairlick gecorrigiert zyn.

TOEKOMENDE CROIS IN 'T CAPITAE. Et quid si conventum, quod redditus citius solvi debeat quam annus compleatur. *Papon lib. 12 tit. 7 n. 1 circa fin.*

Ibidem. Econtra ex pensionibus seu arreragiis decursis, novum redditum creari posse, tenet & iudicatum refert *Griovel. decis. 103. Zypa. notis. Jur. Belgic. lib. 4 tit. de usur. n. 11. Christin. vol. 1 decis. 49 n. 7 & seqq. & vol. 3 decis. 43 n. 6 & ad Consuet. Mochlin. tit. 12 art. 9 n. 23. Lud. Bertrand. Loth. Resol. Theolog. Belgic. tract. 12 art. 15.*

Quamquam ibidem *Papon & Molin.* contrarium asserant, quibus accedit *Le Grand sur Troyes art. 67 n. 17 & Rebuff. ad Constitut.*

Reg. tom. 2 de constitut. reddit. gloss. 5 vers. idem ex. Anth. Fab. Cod. lib. 4 tit. 24 desin. 11.

TOT RESTITUTIE VAN 'T CAPITAL. Siquidem cessat redditus constitutione, nihilominus superest actio ad repetendam sortem, per. d. l. Si pro mutua. Cod. si cert. petas l. si cum. Cod. de condit. ob caus. dat. Radelant. decis. 99 & Gall. lib. 2 observat. 4 n. 9 & 11.

V I.

Alle verkooping van renten, daer den kooper hem reserveert syn capitael te mogen repeteren als 't hem believen zal, zyn van onweerden: ende zal den kooper arbitrairlick gepuniert worden.

CAPITAE TE MOGEN REPETEREN. Repetitio sortis sentit mutuum, pro quo nihil exigi potest, reclamante Lege Evangelica *Mutuum dato, nihil inde sperantes.*

Ibidem. Facultas redimendi inseparabilis est in redditibus nostris, quia est de substantia & necessitate iustitiae, & validitatis illorum. *Wames. Canon. tom. 2 consil. 503 n. 5 & illi facultati praescribi non potest ullo tempore. ibid. n. 6.*

Ibidem. Pactio quod tantum intra certum tempus, & minimè post illud redimere liceat, non vitiat, sed vitatur, & pro non adjecta habetur. *Wames. d. consil. 503 n. 4.* Imò improbari hoc pactum putat *Wesel. ad Novellas Constitut. Ultrajectin. art. 20 n. 11* citans plures Auctores.

Ibidem. Pactio ne liceat nisi post certum aliquod tempus redimere, vitiat & facit redditum esse usurarium. *Wames. d. n. 4 citans Boer. decis. 202 n. 2 & Wesel. d. n. 11.*

Ibidem. Pactio de repetenda sorte, si in constitutis terminis redditus non solvatur, vitatur, non vitiat legitimam redditus constitutionem. *Wames. d. tom. 2 consil. 500 n. 6.* Imò illud pactum subsistere tenet *Wesel. ad novell. Constitut. Ultrajectin. art. 20 n. 3* post *Mastril. Conc. Anth. Fab. Carpzov. Maynium, Despeisses* ibidem citatos.

Ibidem. Creditorem posse sortem repetere, quatuor casibus docet idem *Wesel. d. art. 20 n. 4 & seqq.* 1. Si in redditu praestando, moram contrahere, Emptoremque licibus vexare soleat venditor. 2. Si venditor redditum inficiatus sit, idque per calumniam, & falsum dictum esse appareat. 3. Venditori fundi domusve cui pro residuo pretii redditus constitutus est. 4. Si tutor stipularum sit restitutum iri sortem, cum minor in suam tutelam venerit.

Ibidem. Plures insignes casus ad hunc & praecedentes articulos tractant *Stockmans decis. 74. 75 & 76 & Molina. de Contract. usurar. quass. 50 per tot.*

ART.

A R T. V I I.

Contracten gemaect in taverne, ten wyn ofte bier, binnen der voornomde Stede ende Schependom, zal men mogen weder-roepen, eude daer-af peniteren ende scheeden, tusschen den rydt van den contracte, ende 's anderdags 's noens, ten twaelf-uren; mits doende binnen den selven rydt de behoorelicke wete synen mede-contractant, ende in syne absentie t'synder domicilie, oft voor twee getuygen, ofte de Wet. Ende betalende by den gonen die peniteert, sulckx als in't gelage op de koopmanschap gestelt ende verdroncken is.

CONTRACTEN GEMAECKT IN TAVERNE, ZAL MEN, &c. *Contractus in taberna inter pocula celebrati, revocabiles sunt. Ad hæc Burgundus in prologo. ad Consuet. Fland. n. 5 ibi. Homines septentrionales interno calore flagrant, sibi magis urgentur, & ad pocula priores sunt, & idcirco fere tota Flandria frigori exposita & commercio addita, sancitum fuit, ut ab obligationibus in taberna positis inter pocula celebratis, alterutro contrahentium, postridie ante meridiem, recedere liceat, nempe ut candida, & innocens ebrietas captivum, & infideli eximatur.*

Ibidem. De contrahibus Ebriorum. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 266 cap. 1 per tot.

TAVERNE TE WYN OFTE BIER. Illa omnia conjunctim requiruntur, nec penitentia locus erit, si in domo particulari inter pocula contractum fuerit, quia ubi per legem vel statutum conjunctim plura requiruntur, non sufficit alterum fieri, sed utrumque adimpleri necesse est. *text. in l. si quis ita stipulatus fuerit decem. 129 ff. de verb. obligat. & in l. Si bareti plures. 5 ff. de condition. insit.*

TEN TWAEF UREN. Quando hora dicatur lapsa, cum præcludere incipit, an cum sonuit campana, collectis Mathematicorum suffragiis, judicatum fuit, præludium sequentis, finem esse præcedentis horæ. Homogeniæ enim ratio postulat, ne hora duodecima longior sit primâ, neve præludium brevius, vel longius horam anticipet vel retardet. *Wesel. ad Novell. Constitut. Ultrajectin. art. 18 n. 7.*

MIT DOENDE. &c. ENDE BETALEN. &c. Hæc verba in gerundio inducunt formam, modum ac conditionem. *Molin. ad Consuet. Paris. §. 35 gloss. 2 verb. En faisant la foi. n. 2. Anth. Fab. Cod. lib. 6 tit. 27 desin. 2 n. 5 in addit. Bouvot sur Bourgogne Rub. 10 art. 1 vers. Paris. art. 130 ibi Consuetudo loquitur en rendant, & importat necessitatem & conditionem, & debet illud necessario & in forma specifica adimpleri. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 282 verb. en déclarant n. 4.*

IN SYN ABSENTIE T SYNDER DOMICILIE, OFTE &c. *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 282 ad verb. à la partie.*

K

ART. VIII.

Alle contracten gemaect by financien van eenige koopmanschap, oft ware, hoedanig die zy, daer af geen volkomen leveringhe gebeurt en is, maer sonder leveringhe te doen, is by den verkoopeer oft andere nyt synen name, beloofst gelt daer vooren te geven, oft oock ter handt gedaen, min bedragende dan den eersten besproken prys, dat de verkochte ende geleverde ware ofte koopmanschap, daer naer den verkoopeer oft anderen persoon by hem uytgemaect, weder verkocht ende overgelaten wierden ten verliese, zulken van onweerden zyn. Ende de gone daer vooren iet beloofst ofte ontsaen hebbende, ongehauden zyn 't selve te betalen anders noch breeder, dan sy in klare penningen van den eersten verkoopeer, ofte synen facteur geprofitteert hebben, al waer 't oock dat d'obligatie ende verbanden anders inhielden. Ende bovendien sulcke verkoopers, arbitrairlick gecorrigiert worden.

CONTRACTEN GEMAECKT BY FINANCIEN. De his Contractibus usurariis & foeneraticis, aut aliter illicitis, vide *Imbert in sua prax. civil. & crimin. lib. 3 cap. 22 n. 28 in addit. ibi. Défendons à tous Marchands & autres, de quelque qualité qu'ils soient, ne supposer aucun prêt à perte de Finance, à peine de punition corporelle, & confiscation des biens. Et leurs Courtiers & Racheteurs seront punis de même peine. Et Molin. & Bart. in Alex. ibi citatos. Et Molin. tract. de Usur. quest. 1 n. 14 & quest. 85 n. 660 & seqq. ubi Mercatores illos vocat Piratas terrestres, & illorum artem, practicam & barbaricam deprædationem, & Lessum de Justit. & Jur. lib. 2 cap. 21 dubitat. 16. Francisc. Marc. part. 1 quest. 484 n. 4. Cocquill. sur les Ordonnances de Henri III. art. 202. Dambouder. patron. pupillor. tit. 5 cap. 1 n. 27 & seqq.*

FINANCIEN. Financia est honestæ negotiationis & Retpublicæ pernicies. *Dambouder. patron. pupillor. tit. 5 cap. 1 n. 28.*

RUBRICA XVI

Van Naerbede ende Preferentie.

ARTIKEL I.

Binnen Gendt en valt geen calaigne van naerbede van bloede, ofte geslachte, op koopen van huysen, erfve oft ander goet binnen Schependom gelegen, uytgedaen op de heerlickhede van S. Pieters ende S. Baefs, oft andere Fonsier-heeren liggende binnen het selve Schependom, hebbende recht ofte possessie ter contrarien.

NAERHEDE VAN BLOEDEN, &c. RETRACTUS JURE SANGUINIS, qui aliter dicitur GENTILITIUS. De eo habent Tractatum Tyraquellus *tomo tertio. Grindardus lib. 1. Satorius, Damborderius prax. civil. cap. 265 & seqq. Rinching. Matth. de Affliis. Bald. de Ubald. Maranta, Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 11 ad Rub. n. 2 & 10 & ibi in addit. enumerat alios Auctores, & art. 5 & seqq. & vol. 3 decis. 55 & seqq. Berlich. part. 2 conclus. 39. 40. 60 & 61.*

EN VALT GEEN. Non habet etiam locum de Jure. l. 14 *du-dum. Cod. de contrab. emptio.* Quae ita habet. *Datum proximis con-*fortibusque concessum erat, ut extraneos ab emptione removerent, neque homines suo arbitratu vendenda distrabarent: sed quia gravis hoc videtur injuria, qua inani beneficiis colore velatur, ut homines de rebus suis facere aliquid cogantur invito, superiore lege cassata, unusquisque suo arbitratu quærere vel probare possit emptorem, nisi lex specialiter quosdam personas hoc facere prohibueris.

A R T. II.

Elck proprietaris ofte meester, verhuert hebbende syn goet, huysen ofte erfve, ende beviindende 't selve by den pachter in deele oft geheele voort-verhuert te zyn, is de naeste om syn goet selve t'aenveerden, ende 't selve voort te verpachten, oft anders synen wille daer mede te doen, sonder den voor-pachter oft naer-pachter eenige bate te moeten geven. Wel verstaende dat den voornomden proprietaris ofte meester, gevraegt zynde by den pachter, aengaende de voorseyde voort-verpachtinge, zal syn optie terstont,

148 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XVI.

immers sonder merckelick vertreck, gehouden zyn te verklaren. Ende indien hy daer af niet gevraegt en is geweest als vooren, zal de selve syn optie oft verklaringe mogen doen binnen een jaer naer dat de selve voort-verpachtinge t'synder kennisse gekomen is. Ende daer den proprietaris syn goet niet en-aenveert als vooren, blyft in syn geheel ende optie, om te hebben inninge ende volkominge van syn voorwaerde op den voor-pachter ofte naer-pachter, sonder innovatie van de voorwaerde, ende 't en ware anders besproken ende geconveniërt by de verpachtinge.

IS DE NAESTE OM SYN GOET SELVE T'ANVEERDEN. Proprietarius ubi res conducta à conductore tertio locata est, praefertur illi tertio, & id est contra l. 6 *Nemo. Cod. de locat. & conduct.* quæ lex ita sonat: *Nemo prohibetur rem quam conduxit fruendam, aliis locare, si nihil aliud convenit. Gomef. resolut. tom. 2 cap. 3 n. 11. Despeisses tom. 1 fol. 107 n. 27. Charond. pandect. lib. 4 cap. 15 post princip. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 8 art. 1 n. 8 & art. 7 n. 3.*

Ibidem. De simili Consuetudine Joseph. Ludovic. Rot. Luc. decis. 57.

VOLKOMINGE VAN SYN VOORWAERDE. Nota Juris scripti differentiam inter colonum & inquilinum, quia inquilini secundum res in praediis urbanis obligantur primo locatori. Coloni secundum non item. *Argens. ad Consuet. Britan. art. 191 gloss. 2 n. 3.*

OP VOOR-PACHTER, OFTE NAEER-PACHTER. De Jure Romano, secundus conductor non obligatur actione personali primo locatori. l. 24 *si in lege.* §. 1 *si colonus. ff. locat. Gomef. var. resolut. tom. 2 cap. 3 n. 12. Costal. ad l. 11 solutum. ff. de pignorat. action.*

Ibidem. Jus Romanorum dicitur in l. 11 *solutum.* §. *solutum. ff. de pignor. act.* Locatorem ex rebus sui conductoris non posse consequi aliquid ultra mercedem sibi à conductore promissam. *Matth. de antien. lib. 1 cap. 19 n. 54. Costa. de quot. & rat. quæst. 18 n. 8. Caroc. tract. de locat. part. 5 quæst. 1 n. 20 & seqq. Cocquil. ad Consuet. Nivernens. tit. des exécutions, criées &c. art. 16 & seqq. ad verb. sur les biens. Le Grand sur Troyes art. 72 n. 19. Choppin sur Paris, lib. 3 tit. 3 n. 3. Loüet, litt. L. n. 16. Charond. & Bredeau sur Paris, art. 162.*

OP NAEER-PACHTER. Fidejussor secundum conductoris non tenetur primo locatori. l. qui *Fidejussor. ff. locat. Costal. ad d. l. 11 solutum.* §. *si in sortem. ff. de pignor. action.*

SONDER INNOVATIE VAN DE VOORWAERDE. SINE INNOVATIONE PRIMÆ LOCATIONIS. Ita *Antib. Fab. Cod. lib. 4 tit. 2 defin. 23.*

A R T. I I I.

DEn gonen die meest gerecht is, ende het meeste deel heeft in een huys, wort geprefereert voor andere, minder deel daer in hebbende, om syn gebruyck ende besit danof te nemen in synen persoon, ten seggen van perſoonen hunkieden dies verstaende, ende ten minsten grieve van den anderen proprietaris. Maer om voorts te verhuren, of by synen gecommiteerden te doen bewoonen, en heeft daer toe geen preferentie, in alsoo verre als de gone, minder deel daer in hebbende, selve 't voornomde huys bewoonen wilt.

Ad hunc articulum vide Gomeſ. var. resolut. tom. 2 cap. 3 n. 14. Menoch. de arbit. cas. 442. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 8 art. 5 & vol. 3 decis. 116 n. 16. Wameſ. Canon. tom. 2 consil. 317 & seqq. Tuld. Cod. lib. 3 tit. 37 de commun. dividund. n. 4.

MEEST GERECHT. Proprietarius majoris partis præfertur minorem partem habenti, ad domum inhabitandam & utendam. *l. 3 ad officium. Cod. commun. dividund. in fin. & l. 34 §. 2. Cod. de domat. Sante lib. 4 tit. 11 defin. 4.*

TEN SEGGEN VAN PERSOONEN. Arbitrio boni viri, & admonendi sunt judices, ut meminerint officium suum in judicio divisorio latissimè patere, ita ut non cogantur præcisè sententias formare ad libellos, videant an res commodè dividi potest, an divisio non sit paritura lites. *Sichard. Cod. in Rub. de commun. divid. & Wameſ. d. consil. 318 n. 3 circa med.*

TEN MINSTEN GRIEFVE VAN DEN ANDEREN PROPRIETARIS. Ubi domus commodè dividitur, quilibet uti potest parte sua pro suo arbitrio, & diversimodè. *Wameſ. d. consil. 118 n. 3 circa med. facit idem Wameſ. cent. 2 consil. 40 n. 7 & 8.*

MINDER DEEL HEBBENDE, BEWOONEN WILT. Minorem partem habens in domo, si illam inhabitare velit præferendus est extraneis conductoribus. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 8 art. 5 n. 3 & 4 & vol. 3 decis. 116 n. 16. Wameſ. canon. tom. 2 consil. 317 & seqq. Gomeſ. resolut. tom. 2 cap. 3 n. 14 post med. Menoch. de arbitrar. cas. 442 n. 3. 14 & 18.*

A R T. I V.

EEn huys staende binnen de stede van Gendt breed wesende 28. voeten ten voor-hoofde, is gedeelig tusschen d'erfachtige van dien, elck deel ten voorhoofde tot veerthien voeten, ende niet daer onder: ende alsoo naer advenant, altyts elck deel van huysen ten voorhoofde smaldeelende, ende afleggende tot veer-

150 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XVI.
thien voeten. Ende ten zy de breede voornomt van
28. voeten ten voorhoofde, en is niemant bedwingelick
eenig huys te laten splyten of deelen.

EEN HUYS BREET 28 VOETEN TEN VOOR-HOOFDE.
DOMUS IN FRONTE LATA 28 PEDIBUS in duas partes scindi & dividi potest, ut quælibet pars in fronte sit latitudinis 14 pedum, & infra illam latitudinem nemo cogi potest ad ædium divisionem, ne contingat illud Macrobi: *Qui navem dividit, perdit eam. Brodeau sur Paris, art. 90 n. 4.*

Is GEDEELIG. Dividi potest, uti dictum est in duas partes, intelligi tamen, si illa domus commodam admittat divisionem, aliud secus, textus est in *l. 1 & 3. Cod. de commun. dividund. Mornac. ad d. l. 1. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 16 art. 48 n. 3. Anth. Fab. Cod. lib. 3 tit. 26 defin. 3 n. 2. Everar. conf. 119 n. 13. Cocquil. sur Nivernois tit. des maisons art. 10 ad verb. Percer outre.*

A R T. V.

ALs partyen even gelyck gerecht zyn in een huys, den gonen daer af d'eerste possessie hebbende, is geprefereert t'synder keure, 't selve geheel huys de eerste dry jaren te mogen besitten: ende naer 't expireren van dien, den gonen die d'ander helft toebehoort, vermach gelyck gebruyck te nemen. Ende 't selve gelyck staende, soo blyft alsdan den laetsten possesseur in syn optie, 't selve huys noch te blyven behouden ende gebruycken gelycken termyn. Ende is schuldig daer af, ende van den selven synen overbesitte, synen deel-genoot in d'ander helft gelyck gebruyck te laeten volgen: doogende respectivelick alle nootsakelicke reparatien ende lasten.

GELYCK GEBRUYCK. Inter proprietarios æqualium partium, dividitur tempus fruitionis, & alternis annis inhabitant. *Comes. var. resolut. tom. 2 cap. 3 n. 14 vers. secundus modus. text. in l. & hac distinctio. §. cum fundum. ff. de locat. & in l. æquissimum. ff. de usufruct. & l. 7 commun. §. 10 ff. commun. dividund. Christin. vol. 3 decis. 116 n. 14. Gail. tract. de pign. observat. 20 n. 6 & seq.*

A R T. VI.

DEn gerechten in een huys, 't zy van meerderen deel oft andersins, en vermach niet te maken noch breken in 't gemeen huys, sonder consent van den mede-gerechten, dan van nootsakelicke reparatien.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVI. 151

SONDER CONSENT VAN DEN MEDE-GERECHTEN. Socius non potest ædificare vel aliquid facere, in re communi, invito Socio. l. 28 Sabinus. ff. commun. divid. Vincent. de Franchis decis. 160 in addit. Ric. Cocquill. sur Nivernois tit. des maisons. art. 10 in princip. Præ cæteris ad hæc videndus est Gail. tract. de pi-guorat. observat. 20 n. 5.

DAN VAN NOOTSAKELICKE REPARATIEN. Gail. d. observat. 20 n. 5. Capolla tract. de servit. urban. præd. cap. 59 per tot. maxime n. 8. Mævius ad Jus Lubecens. lib. 3 tit. 12 art. 5 n. 2 & seqq.

Ibidem. Fallentias habet Capolla d. n. 8 & Peck. tract. de reparand. Eccles. cap. 16 n. 4.

A R T. V I I.

DAER twee personen ofte meer gerecht zyn in een huys van seker deelen, ende d'een van den proprietaris syn deel verkoopt aen andere vremde, daer in niet gerecht zynde, soo zal de mede-proprietaris 't selve deel mogen aenveerden ende calengieren, voor sulcke somme als't verkocht is: altyts prefererende den gonen meest daer in gerecht zynde. Behaudens dat den selven calengierder doe ende biede syn calaigne binnen de veerthien dagen, naer dat hy van sulcke verkooping de wete hebben zal.

ZAL DEN MEDE-PROPRIETARIS MOGEN CALENGIEREN. Retractus Partiaris seu Communione locum habet, & in eo præ aliis præfertur is, qui in domo indivisa majorem partem habet, & huic Consuetudini in hoc conformes sunt Mechlinienses tit. 11 art. 5 & 6 & ibi Christin. & l. Taur. 75 & ibi Gomef. Groenow. de ll. abrogat. ad l. falso. 3 C. de comm. rer. alienat.

Ibidem. Ille Retractus adversatur Juri communi in l. Dudum. 14 Cod. de contrab. emptian. ita etiam tenet Gomef. ad d. l. Taur. 75 n. 27 & Aucharan. consil. 370 n. 1 in princip.

DAER IN. Particula IN denotat rem indivisam, & ubi res est divisa, cessat retractus. Christin. d. art. 5 n. 8 & 9 & Gomef. d. l. Taur. 75 n. 27 facit text. in l. Magis puto. §. final. ff. de reb. cor. qui ita sonat. Communia prædia accipere debemus, si pro indiviso communia sunt, & alii textus ll. citantur à Gomef. d. n. 27.

BINNEN DE VEERTHIEN DAGEN. INTRA XIV. DIES. Cùm à Lege vel Statuto assignatur tempus, post illud non admittitur quis ad purgandum moram, etiamsi Lex vel Statutum id non expriment. Tyrq. de retract. gentilitio. §. 3 gloss. 4 n. 2 & seqq. Cùm lapsus termini tacitam renuntiationem inducat, & non observans tempus Constitutionis, contemnat illius formam, recedere à tempore, sit recedere à forma. Ibidem n. 3 & 4. Gail. lib. 2 obser. 19 n. 11 docens quod terminus Legis sit peremptorius.

152 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XVI.

WETE. NOTITIA. Quid ad eam requiritur, tractat *Molin.* ad *Consuetud. Paris.* §. 20 gloss. 11 in verb. *Notific.* & gloss. 12 in verb. *Et exhib.* *Antb. Faber. Cod. lib. 4 tit. 24 defn. 22. Chassan.* ad *Consuet. Burgund. rub. 11 §. 3 verb. Après ce que l'achet,* & §. 4 verb. *Dedans 40 jours,* & verb. *Sera dénoncé. Costa. tract. de facti scientia & ignorantia. inspect. 63 n. 9 & seqq.*

Ibidem. Illo verbo videtur subintelligi clausula, quæ habetur infra art. ult. ibi. DANOF MEN GEHOUDEN IS HEM D'INSINUATIE ENDE WETE TE DOEN.

ART. VIII.

DEn Poorter is geprefereert, om by naerhede te krygen ende overnemen transport van renten op de stede, gedaen in vremder handt, mits opleggende den prys daer aen klevende.

POORTER. CIVIS retrahere potest venditionem redditus per Civitatem debiti, quam Concivis facit extraneo; huc faciunt ea, quæ tractant de similibus Statutis. *Gail. lib. 2 observ. 19 n. 2 post Tyracuel. & alios DD. ibi citatos, maxime Hippolyt. de Marfil. singular. 64 pulchrè Mevius ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 2 art. 5 per tot. & Chassan. ad Cons. Burgund. rubr. 9 §. 10 n. 2 & seqq.*

ART. IX.

DEn schult-heeffcher, eerst pandende voor schult personele (gevallen ende executoir wesende) 't goet van den schuldenaer, wort geprefereert voor andere naer-panders: 't en ware dat sy op den selven dag gepandt hadden, in welck geval sy concurreren. Gereserveert huys-hure, deugdelick ende onvergolden wesende, die voor al geprefereert wordt, al en ware daer vooren geen pandinge gedaen. Gereserveert oock de crediteurs afwoonende van de stede ende Schependom, soo verre den debiteur geen ander goet suffisant en hadde, al boven 't gepande goet, ende dat sy komen aleer de pandinge geforteert ende gedecreteert sy.

EERST PANDENDE WORT GEPREFEREERT VOOR NAER-PANDERS. E CREDITORIBUS PRIOR MOBILIA DEBITORIS SUI PIGNERANS, PRÆFERTUR POSTERIORIBUS. De materia Præferentiæ in pignore prætorio, & pignore judiciali, consule *Berlich. part. 1 conclus. 68 maxime n. 3 & seqq. Peckium tract. de Jur. fissent. cap. 40. Matth. de audien lib. 1 cap. 6 n. 15 cap. 16 n. 25 & cap. 19 n. 60 & seqq. Leonin. consil. 82. Gail. lib. 2 observ. 25 n. 1 & seqq. Groenw. ad l. 10 ff. qui per*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVI. 153

vior. in pign. Anth. Fab. Cod. lib. 8 tit. 8 defin. 21. Brodeau sur Paris art. 178 per tot.

OP DEN SELVEN DAG. Juxta l. *Si fundus*. 16 §. *si duo*. 8 ff. *de pignor. & hypothec.* ubi I. C. respondit. Si duobus eodem die pignus separatim obligatum sit, utrumque in solidum adversus Possessorem agere posse.

Notandum tamen est regulariter non tantum Mensium & dierum, sed etiam horæ & momenti rationem haberi. *Gail. lib. 2 observat. 25 n. 3. Ceren decis. 38 n. 23. Sande lib. 3 tit. 12 defin. 16. Mornac. ad rubr. ff. Qui potior. in pign. Costal. de l. Si fundus. Felin. in c. Pastoralis. n. 5 de rescript. Le Grand sur Troyes art. 72 gloss. univ. n. 67 & art. 89 gloss. 2 n. 41.*

HUYS-HURE VOOR AL GEPREFEREERT. LOCATIO PRÆ OMNIBUS PRÆFERTUR. Rationes annotatæ suprà Rubr. 13 art. 4 ad verb. HOEDANIG DIE ZYN.

GERESERVEERT CREDITEURS AFWOONENDE, &c. EXCIPE CREDITORES FORENSES, &c. Hæc clausula etiam habetur suprà Rub. 4 art. 9 & ibi notata.

A R T. X.

ENde al waer't dat eenige andere crediteurs naer den selven dag oock pandinge gedaen doen hebbende, verkoopinge van goeden deden, 't ware in de absentie oft presentie van den voor-pander, soo is den selven voor-pander in de opheve van de penningen, komende van sulcke gepande ende verkochte goeden geprefereert, alsoo verre als syn schult, daer vooren hy de pandinge gedaen heeft, aengaet: ende vermacht verbodt te doen, den stock-houder niet te scheeden van de penningen, tot dat hy voldaan zy van de voorsseyde schult, al op de modificatie ende restrictie in't voorgaende artikel verklaert. Maer in sterf-huysen daer geen hoir en compareert, soo concurreren alle de crediteurs by pondt ende ponts gelycke, oock sonder pandinge te doen, bewys doende van haerlieders schult.

IN STERF-HUYSEN DAER GEEN HOIR EN COMPAREERT, CONCURREREN DE CREDITEURS. IN DOMO MORTUARIA UBI NULLUS HÆRES APPARET, CONCURRUNT OMNES CREDITORES. De concursu Creditorum in bonis foro cedentis vel fugitivi, loquitur infra art. 13.

Ibidem. Super hanc materiam scribunt *Salgado in suo Labyr. Myrror. Gaspar. Manz. Covarr. var. resolut. tom. 2 part. 2 cap. 29. Louët liss. M. n. 8. Charond. lib. 7 respons. 141. Loyseau des offic. lib. 3 cap. 8 n. 10. Brodeau sur Paris art. 179 & 180 & ibi*

154 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XVI.

etiam Charond. Trenchon, Guerin & Fortin. Despeisses tom. 1 fol. 681 & seqq. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 13 art. 13 & seqq. Berlich. part. 1 conclus. 63 n. 3 & conclus. 64 & seqq.

Ibidem. Quomodo hoc art. & d. art. 13 concurrunt Creditores Chirographarii, tractat copiose *Matth. de auct. lib. 1 cap. 20 & nonnulla cap. 21. Gail. lib. 2 obser. 25. Grivol. decis. 27. Berlich. part. 1 conclus. 63 & conclus. 71.*

De concursu & præferentia Creditorum Hypothecariorum. *Matth. d. lib. 1 cap. 19 adde aliqua ex cap. 21. Gail. lib. 2 obs. 25. Grivol. decis. 27. Berlich. part. 1 conclus. 65 & seqq. Christin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 13 art. 14.*

Ibidem. In Mobilibus quoad protopraxiam, seu prærogativam Creditorum, dic Mobilia sequi personam, & idcirco censeri eo jure quod obtinet, ubi domicilium persona habet, latè *Matth. de auct. lib. 1 cap. 21 n. 35 citans Carpzov. Mayum, Argentr. Burgund. Choppin. Coler. Peck. Gail. Rodenburch tract. de jure quod oritur à statut. divers. tit. 2 cap. 5 n. 16 post princip.*

Ibidem. In Immobilibus quoad protopraxiam, seu prærogativam Creditorum Hypothecariorum, generaliter concludendum est. Leges ejus loci ubi prædia sita sunt spectandas esse, sive de viribus Hypothecæ, sive de privilegio inter Hypothecarios exercendo loquimur. *Matth. d. cap. 21 n. 35 & seqq. maxime n. 41. Rodenburch tract. de jur. quod à statut. diversitat. tit. 2 cap. 5 n. 16 circa fin.*

De Feudis. *Rodenburch ibidem n. 17.*

Ibidem. Si quis diversas negotiationes exercet, vel unam quidem negotiationem, sed pluribus stationibus vel tabernis, an Creditores unius negotiationis vel stationis præferantur Creditoribus alterius negotiationis vel stationis, in mercibus ejus stationis, ubi contraxerunt. *Matth. de auct. lib. 1 cap. 20 n. 23. Magon. decis. 1 per tot. Wames. cont. 4 conf. 62 n. 3 & latissime Berlich. part. 1 conc. 71 n. 6. Cocquil. sur Nivernois tit. des exécut. art. 14 in fin. Brod. sur Maine art. 436 vers. quid. May. ad Jus Lub. lib. 3 tit. 1 art. 10 n. 56 & seqq. Rodenburch tract. de jur. quod orit. à statut. divers. tit. 2 cap. 5 n. 16 post med.*

Ibidem. Si defunctus fuerit obærat, hæc prærogativâ utuntur creditores defuncti, ut separationem bonorum hæreditariorum à bonis hæredis impetrare possint; creditores verò hæredis non item. *Matth. de auct. lib. 1 cap. 20 n. 21.*

Ibidem. Fallit quoad creditores, quibus pignus traditum est, hi enim aliis creditoribus, licet temporis vel causæ privilegio munitis, potiores sunt. *Matth. de auct. lib. 1 cap. 19 n. 74 & 100. Cocquill. sur Nivernois tit. des exécutions art. 14 in princip. & in med. Charond. Brodeau, Trenchon, Guerin & Fortin, sur Paris art. 181.*

BEWYS DOENDE VAN HAERLIEDER SCHULT. Privata scriptura non valet ad datam probandam, igitur tempus factæ scripturæ probari debet, nec enim recognitio debitoris quidquam ad id valet, cum non minore negotio mentiatur de tempore, debitoris alterius cujusquam gratiâ, quam scripturam conficiat re-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVI. 155
petita die in præjudicium quidem tertii, & tam facile sit mentiri quam antidatare, & contra. Argent. ad Consuet. Britan. art. 96 sec. 7 n. 1 eadem latius repetit art. 194 gloss. 2 n. 3.

A R T. X I.

PAndinge duert ende blyft in vigueur, een Jaer lanck: nemaer den naer-pander voort-ganck begeerende, soo is den voor-pander schuldig met syn ontgonnen pandinge voorts te procederen, ofte zal den naer-pander de selve mogen achter volgen.

PANDINGE DUERT EEN JAER. ACTUS PIGNERATIONIS DURAT ANNO. Et sic in eo assumulatur prætoris, quæ annalia sunt. *Instit. de perpet. & tempor. act. in princip. l. 35 in honorariis. ff. de obligat. & act.*

DE SELVE ACHTERVOLGEN. Posterior pignerans surrogatur, si velit in locum prioris negligentis pignerationem. *Text. in l. cum unus. 12 ff. de reb. jud. possid. ibi. Ceteri enim poterunt peragere bonorum venditionem.*

A R T. X I I.

OM schult, al ware die wettelick verkent, daer af de paymenten ende betalinge noch te vallen staen, en useert men geen pandinge te doen: nemaer te procederen in actien by arreste, klachte, besette ofte andere, om seker ende bewaernisse daer af te hebben, uytgedaen in't geval van insolventie van den debiteur, dat aldan pandinge geadmitteert wort ter versekerthede van de verkende, geattermineerde, goede ende deugdelicke schult, ten ware by den debiteur stellende seker.

DE BETALINGE NOCH TE VALLEN STAEN. Executio regulariter fieri non potest, antequam dies debiti solvendi cesset. *Alexand. lib. 1 consil. 95 n. 1. Robuff. ad Consil. Regias tract. de litter. obligat. art. 2 gloss. unic. n. 71 & seqq. Roderic. Zuarez ad l. post rem judicatam, in septima limitatione, & ibi Valdesus in fin. d. limitationis. l. Fulcinus. §. si in diem. ff. quib. ex caus. in possess. eat. ibi. Quid enim interest debitor quis non sit, an nondum conveniri possit.*

ARREST KLACHT, BESET, OFTE ANDERE. ARRESTUM, PIGNERATIO, IMPEDIMENTUM. De his & similibus aliqua reperiuntur in *l. heres. ff. ad senatus Consult. Trebellian. l. non solum. §. morte ejus. ff. de nov. oper. nuntiati. l. penult. Cod. deposit. & l. si fidejussor. §. si satisfdatum. ff. qui satisfdar. cog. & ad dictas leges vide Bart. Castrenf. Jason. vide etiam Felin. de rescript. cap. cum contingat. n. 10.*

156 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XVI.

Ibidem. Annali spatio perimuntur, nisi repetita fuerint. 1. unio. ff. si qui jus dicent. non obtemp. Burgund. ad Consuetud. Flandriae tract. 9 n. 38.

OM SEKER ENDE BEWAERNISSE. *Ad consequendam cautionem vel satisfactionem.* Gemef. var. resolut. tom. 2 cap. 11 n. 57. Wesenbec. ff. lib. 36 tit. 3 n. 1. Costal. ad l. 1 ff. de condit. caus. dat. & ad l. in omnibus. 41 ff. de Judic. Anna. Roberts. lib. 4 cap. 6 rer. judic.

UYTGEDAEN IN GEVAL VAN INSOLVENTIE. Ante diem executio fieri potest in casu fugæ vel insolventiæ. Roderic. Zuarez præcit. loc. ubi plures Authores allegat.

A R T. X I I I.

ALs van pandinge ende proceduren op het goet van banckeroeten ende vluchtige: men reguleert hem naervolgende het mandement der Keyserlicke Majesteit op 't sacht van de selve banckeroeten.

BANCKEROETE OFTE VLUCHTIGE. BANC CIRUPTORES ET FUGITIVI. De his vide notata supra Rub. 1 art. 11 rub. 4 art. 13. Et de Fugitivis adde Joen. Bapt. Caccialupum & Cocquill. sur les Ordonnances de Henri III. art. 205. Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib. 7 tit. qui bon. ceder. maximè n. 4. 7 & 3.

Ibidem. Dissidentibus creditoribus quando pars aliqua cogatur aliis, qui remiserint debiti partem, se conformare, item quid in judiciis concedendis. 1. Juris Gentium. 7 §. Marcell. vers. bodid. ff. de pact. l. Majorum. 8 ff. eod. l. cum solito. 8 C. qui bon. cedere poss. Anselm. in Tribon. Belg. cap. 49 per tot. Decher. lib. 1 dissertat. 10 n. 11 & seqq. Zypæ. not. Jur. Belg. lib. 7 tit. qui bon. cedere n. 9. Groenw. de leg. abrog. d. l. majorum. 8 ff. de pact. Mattb. de auction. lib. 1 cap. 7 n. 2. Edictor. Flandr. fol. 780 vers. qu'on ne dannera.

MANDEMENT KEYSERLICKE MAJESTEIT. Edict. Flandr. tom. 1 fol. 755. 756 & 769 & tom. 2 fol. 175 art. 22 & fol. 185 art. 21.

A R T. X I V.

IN verkoopinge, transport oft alienatie van doüarie ofte bylevinge costumier, ofte conventioneel, ofte van onloffelycke renten, cheynsen oft andere: insgelycks van lyf-renten, daer geen somme ofte prys van lossinge en staet, wort den proprietaris van den gronde oft goede, daer sulcke doüarie oft rente op belast ende gehypothekeert is, insgelyckx de gone die sulcke doüarie ofte rente geldende is, geprefereert, om sulcke verkoopinge, transport oft alienatie te mogen aenveer-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVII. 157
den voor sulcken prys als een ander daer vooren biederende ende geldende is : daer af men gehouden is hem de insinuatie ende wete te doen , ende in 't cas van refus , ofte dilay ten hoogsten van veerthien dagen , zal elck met den synen , syn profyt mogen doern.

Materiam hujus articuli discutinnt Groenw. de ll. abrogat. ad l. 22 per diversas & seqq. Cod. mandat. Stockmans decis. 135. Christin. ad Confus. Macclin. tit. 11 art. 1 n. 1 in addit. Brodeau sur Paris art. 108. Despeisses tom. 1 fol. 10 n. 4 & D. Christin. ad Bugnon. lib. 2 sect. 47. Goris adversar. tract. 3 cap. 4.

V O O R S U L C K E N P R Y S A L S E E N A N D E R D A E R V O O R E N B I E D E N D E O F T E G E L D E N D E I S. *Pro tanto pretio quantum emptor vel cessionarius solvit aut convenit. Potest debitor retrahere venditionem cessionemve sui debiti, juxta l. 22 per diversas, & l. 23 ab Anastaso. Cod. mandat. Quarum legum constitutione frustratur debitor, si interpellatus & certioratus recuset aut negligat intra 14 dies uti dicti retractus beneficio, pro ut sonant ultima verba hujus articuli.*

INSINUATIE ENDE WETE. INSINUATIO ET CERTIORATIO. *Pro iis recurre ad Authores citatos hâc Rubr. art. 7 ad verb. WETE.*

Ibidem. Debitor qui non factâ insinuatione & certioratione solvit, vel ex parte incepit solvere, censetur retractui hoc Consuetudinis articulo concessio, renuntiasse, ac proindè ipsi ad eum amplius non datur accessus, ita etiam fertur Anno 1642 turbâ Pragmaticorum declaratum fuisse, & ita statuit Confus. Brugnssitt. 20 art. 7 & Winocibergens. rub. 9 art. 17.

R U B R I C A X V I I.

Van Borge ende Borcht-tocht.

De Fidejussione vide Instit. lib. 3 tit. 21 ff. lib. 46 tit. 1. Cod. lib. 8 tit. 41 & Novell. 4.

A U T H O R E S.

Pyrrhus Maurus, Heringius, Hippolytus de Marsiliis, Valent. Franc. Aretinus, Mascatell. Oldenburg. Benedic. de Plumbin. Ruzger. Ruland. Gomez. var. resolut. tom. 2 cap. 13. Cancer. part. 2 cap. 5. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 16 per tot. Papon lib. 10 tit. 4. Despeisses tom. 1 fol. 597 & seqq. Berlich. part. 2 conclus. 22 & seqq.

ARTIKEL I.

SOo wie hem stelt borge, ter saken van arrest, gebeurt binnen de stede, Schependom ende vryhede, bedyt ende wort daer mede principael, toesprekelick ende executeerlick, sonder ordre ofte excussie, ter volkominge van 't gewysde op 't selve arrest, met de boeten, kosten, schaden ende interesten daer aenklevender alwaer't oock, dat de principale gearresteerde, ofte andere, 't garand over de selve borge aengenomen hadde, ende gecondemneert ware, staende niet min 't selve ter optie van partye obtinerende.

BORGE TER SAKEN VAN ARRESTE. FIDEJUSSOR IN CAUSA ARRESTATIONIS, habetur pro Fidejussore, seu Cautione judicatum solvi. *Peck. de jur. fiftendi cap. 45 n. 16.*

Nota aliam esse Cautionem de judicio fifti, & stando juri. De hac *Pyrrh. Maur. 1 part. principal. 2 sectien. cap. 1.*

Aliam esse Cautionem judicatum solvi, seu de judicatum solvendo. Idem *Pyrrh. Maur. d. 2 sect. cap. 2.*

Aliam esse Cautionem de repræsentando. Idem *Pyrrh. Maur. d. sect. 2 cap. 3.*

Aliam esse Cautionem de non offendendo. Idem *Pyrrh. Maur. d. sect. 2 cap. 4.*

Aliam esse Cautionem de re sequestrata exhibenda, & non intervertenda. *Pyrrh. Maur. d. sect. 2 cap. 8.*

SONDER ORDRE OFTE EXCUSSIE. Sine ordine aut excussione conveniri, condemnari & exequi potest Fidejussor arrestati. Ita *Pyrrh. Maur. 2 part. sect. 6 cap. 3 n. 88. Peck. de jur. fiftendi. cap. 45 n. 16.*

Ibidem. De Beneficio excussionis *Pyrrh. Maur. d. sect. 6 cap. 2. Carocius, Jacob de Arona, Benedict. de Plumbino, Berlich. part. 2 conclus. 22 & seqq.*

TER VOLKOMINGE VAN 'T GEWYSDE. Ratio est, quod Fidejussor arresti fingitur condemnatus una cum principali, & quod ad actum illum attinet, censetur eadem persona cum principali condemnato, eaque est vis ac natura hujusmodi judicialis fidejussionis. *l. ult. in fin. Cod. de usur. rei jud. l. 1 ff. judicat. solv. gloss. ad cap. unic. de injur. n. 6.* Et sic dispositionem hujus articuli intellige & extende, quamvis ille Fidejussor nec in lite fuerit, nec quidquam expresso nomine contra eum judicatum sit. *Peck. d. cap. 45 n. 16. Mævius de arrest. cap. 22 n. 23 & 25. Stockmans decis. 103. Molin. tract. de individ. part. 2 n. 527.*

Ubi hæc Consuetudinis dispositio cessat, ibi ex Jure Civili vel ratione communi non requiritur in arrestato haud suspecto de fuga, vel vagabundo Cautio judicatum solvi, sed sufficit Cautio judicio fifti. *Mævius de arrestis cap. 25 n. 59. Peck. de jur. fiftendi. cap. 47 n. 7. Sando lib. 1 tit. 17 desin. 2.*

A R T. I I.

SOo wie hem verbint als borge ende principael, is stoefprekelick ende condemneerlick als principael, ende oock executeerlick, ter keure ende optie van den crediteur, in persoon ende goet, oock sonder ordre ende excussie. Blyvende niet min geheel ende onverlet, in syn verhael op den gonen, daer voor hy beschaet is.

HEM VERBINT ALS BORGE ENDE PRINCIPAE. FIDELIUS QUI SE OBLIGAT TAMQUAM PRINCIPALEM conveniri, condemnari & exequi potest non excussio principali debitore; etsi enim inter Doctores disputetur, an Fidejussor cum ea clausula beneficio ordinis adhuc gaudeat? Equior tamen & menti Contrahentium magis consentanea est opinio, quae sine ambagibus hunc Fidejussorem conveniri posse censet; non discussio principali, quid enim aliud agunt ac volunt partes hujus clausulae adjectione, quam ut Fidejussor pareat actioni æquè facile ac principalis debitor? & hanc opinionem in praxi servari testatur *Gail. lib. 2 observat. 28 n. 6. Coroc. de excussione. honor. quest. 3 part. 2 n. 4. Hering. de Fidejussor. cap. 27 n. 118 & seqq. Nicol. Burgund. tract. de duob. reis cap. 6 n. 3 ubi plures DD. citat Stockmans decis. 103. Berlich. part. 2 conclus. 23 n. 4.*

BLYVENDE ONVERLET IN SYN VERHAEL. Contrariâ actione mandati. *l. 6. Si Fidejussor. Cod. mandat. Wesembec. ff. de Fidejussor. n. 6 circa fin. Aub. Fab. Cod. lib. 4 tit. 26 defin. 24 n. 1.*

A R T. I I I.

EEn persoon, hem borge gestelt hebbende voor eenen anderen apparent beschadigt te syn, ofte lange gestaen hebbende in't verbant, ofte om de borchtocht toegesprocken ende gecondemneert zynde, vermach den principalen op te roepen, om van de borchtocht ontslegen te zyn, ofte contre seker te hebben. Soo hy oock vermach te doen als den debiteur hem absenteert ofte fugitif bedyt, ofte hy borge ter causen van de selve borchtocht in vangenisse gelegen heeft. Ende als hy genamptiert ofte geconfligneert heeft de penningen daer vooren hy borge bedegen is, vermach te agieren tegen den principalen debiteur, om daer af betaelt ende vergolden te wesen.

160 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVII.*

BOROE APPARENT BESCHADIGT TE ZYN. Fidejussor si iustè damnum metuat, quia Debitor dilapidat sua, &c. potest convenire principalem, ut eum liberet, vel det, ut loquuntur, relevatorem indemnitate. *Gail. lib. 2 observat. 29 n. 8 & 13. Hippolyt. de Marfil. tract. de fidejussor. n. 216. Pyrrb. Maur. tract. de fidejussor. 2 part. sect. 5 cap. 31 n. 8. 16. 18. 19 & 30. Gomes. variar. resolut. tom. 2 cap. 13 n. 10. Guid. Pap. quest. 117 n. 1. Anth. Fab. Cod. lib. 4 tit. 26 defin. 24 n. 2.*

OFTE LANGE DIU. Hoc verbum etsi in dubio de spatio decem Annorum intelligi possit, tamen verius est, illud arbitrio Judicis relinquendum esse. *Gail. lib. 2 observ. 29 n. 6. Gomes. var. resol. tom. 2 cap. 13 n. 10.*

GESTAEN HEBBENDE IN'T VERBANDT. Item si Fidejussor diu stetit in obligatione principali jam commissâ. *Gomes. d. n. 10. Hippolyt. de Marfil. d. n. 216. Gail. d. observat. 29 n. 3 & seqq. Pyrrb. Maurus d. cap. 3 n. 32. Valent. Franc. de Fidejussorib. cap. 6 n. 83. Sande lib. 3 tit. 10 defin. 7. Guid. Pap. quest. 117 n. 1 & ibi Ranchin.*

Dixi Obligatione principali jam commissâ, secùs verò antequam commissâ est, veluti si quis fidejussit pro evictione, pro officio tutelæ, vel alterius administrationis, pro debito sub conditione, vel in diem, vel aliter successivo. *Gomes. d. n. 10. Afflic. decis. 241 n. 4. Sande d. defin. 7. Cancer. variar. resolut. part. 2 cap. 5 n. 89 & seqq. Argent. ad Consuetud. Britan. tit. 7 ad rubr. n. 15 & art. 477 gloss. 3 in fin. ubi cum distinctione loquitur.*

Quoad debitum successivum annui redditus vel similis sublimita, nisi Fidejussor quotannis molestetur à Creditore. *Cancer. ibid. n. 92.*

TOEGESPROKEN ENDE GECONDEMNERT. Item si Fidejussor CONVENTUS ET CONDEMNATUS sit. *Hippolyt. de Marfil. d. n. 216. Pyrrb. Maur. d. cap. 3 n. 4. Gail. d. observ. 29 n. 12. Anth. Fab. Cod. lib. 4 tit. 26 defin. 26 n. 1. Guid. Pap. d. n. 1.*

Imò quamvis nondùm condemnatus sit, sed mox condemnandus est. *Tyraquel. ad l. connubial. verb. En pouvoir de son Mari. gloss. 2 n. 5.*

DEN DEBITEUR HEM ABSENTEERT OFTE FUGITIË. Item si DEBITOR SIT ABSENS VEL FUGITIVUS. Facit doctrina *Gomes. var. resolut. tom. 2 cap. 11 in fin. Wesemb. ff. lib. 36 tit. 3 n. 1.*

OFTE IN VANGENISSE GELEGEN HEEFT. AUT QUANDO FIDEJUSSOR IN CARCERE DETENTUS FUERIT. *Hippolyt. d. n. 216. Pyrrb. Maur. d. cap. 3 n. 31. Greven ad Gail. d. observ. 29 confid. 2 n. 6. Cancer. var. resolut. part. 2 cap. 5 n. 86.*

GENAMPTIERT ENDE GECONSIGNEERT. NAMPTISAVIT vel CONSIGNAVIT. Quando Fidejussor namptisavit vel consignavit pecuniæ summam, pro qua fidejussit, potest agere adversùs principalem ad restitutionem dictæ pecuniæ. *Hippolyt. de Marfil. d. n. 216. Pyrrb. Maur. d. cap. 3 n. 25.*

ART.

A R T. I V.

VRouw-perſoonen haerlieder ſelfs zynde, vermo-
gen hunlieden als borgen te verbinden, ende zyn
als ſulcke toefprekelick ende condemneerlick : even
verre zy afgegaen hebben (borch-tocht doende) 't be-
neficie van rechte henlieden gegeven, genaemt 't vel-
lejan, ende alvooren geïnformeert van den effecte van
dien, altyts uytgeſteken de ſaken ende exceptien, daer
ſy naer recht vermogen ſimpelick oft abſolutelick bor-
gen te bedyden.

Ad hunc articulum vide *ff. lib. 16 tit. 1 & Cod. lib. 4 tit. 29.*
Hic articulus cū Juris communis ſit, fruſtrā album occupat,
& nihilominus ſuper illius materia conſulendi ſunt. *Sande lib. 3*
tit. 11 per tot. Pyrrh. Maur. traſ. de fidejuſſorib. 2 part. princip.
ſol. 8 cap. 3 per tot. Chriſtia. vol. 3 deciſ. 36 per tot. Gail. lib. 2
obſervat. 77 & ibi Groen. Wameſ. cent. 2 conſil. 100 & ſeqq. Zypa.
notis. Jur. Belgic. lib. 4 tit. ad Vellejan. Berlich. part. 2 conſuſ.
19 per tot.

AFGEBOAEN. RENUNTIAVIT. Muller ſide jubendo obli-
gatur, ſi debitè certiorata Senatūs-Conſulto Velleiano renuntia-
vit, intellige inſtrumento publico, & neutrquā ſcripturā priva-
tā. *Griuel. deciſ. 132 n. 10 & ſeqq. Sande lib. 3 tit. 11 deſin. 2.*

A R T. V.

ALle Kerck-roepen van pachten ende aſſyſen, ende
andere inkomen van de ſtede, 't zy dat in den
pacht gegeven ofte gecollecteert wort, ende de ſchul-
den daer uyt procederende ende daer aen klevende, zyn
executoire : alſoo wel ten profyte van de ſtede, ende
ten laſte van de principale pachters, mede-deelders ofte
borgen, als oock ten profyte van de ſelve pachters,
mede-deelders ofte borgen, ende ten laſte van haerlie-
der debiteurs van ſchulden, den pacht concernerende.

PACHTEN ENDE ASSYSEN. VECTIGALIA ET IMPO-
SITIONES. De his vide notata ſupra *Rub. 1 art. 17.*

ZYN EXECUTOIRE. SUNT EXECUTORIA. Et habent
paratam executionem. *Cacheron. deciſ. 86 n. 4. Theſſaur. deciſ. 164*
n. 2. Griuel. deciſ. 69 n. 9. Gail. lib. 1 obſervat. 20 n. 6 & 7. Rebuff.
ad Conſtitut. Regias traſ. de litter. obligat. art. 11 gloſſ. 3 n. 19.
Rabotius ad Gail. Pap. quaſt. 61. Cravett. conſil. 111 n. 1. Deſpoſſes
tem. 3 fol. 359 n. 6. 21 & ſeqq. n. 53. 60. 65 & 77. Zypa. notis.
Jur. Belgic. lib. 2 tit. de execut. rei judicat. n. 12 & 13. Edictor.
Fland. tem. 1 fol. 71.

L

162 *Castum der Stede van Gend. Rub. XVII.*

Ibidem. Qui casus sint executionis paratæ. *Rebuff. ad Constit. Regias tom. 1 de sentent. execut. art. ult. n. 12. Berlich. part. 2. conclus. 80 n. 56 & seqq. Merul. pract. lib. 4 tit. 10 cap. 1.*

Ibidem. Verbum Paratum undè derivatur, vide *J. pratum. 31 ff. de verb. significat. ibi.* Pratum est, in quo ad fructum percipiendum falce summatim opus est, ex eo dictum, quod paratum sit ad fructum capiendum. *Freundeburg. de restring. morator. conclus. 43 n. 25.*

RUBRICA XVIII.

Van de Servituten ende gebuerlicke Rechten.

DE SERVITUTIBUS ET JURIBUS VICINORUM.

JUS

Instituc. lib. 2 tit. 3 ff. lib. 3 tit. 1 & seqq. Cod. lib. 3 tit. 34.

AUTHORES

Capallia, Doveraz. Valla de reb. dub. tract. 7 per tot. Caraf. Gomf. variar. resolut. tom. 2 cap. 45. Christin, ad Consuetud. Mechlin. tit. 14 per tot. & vol. 2 decis. 177. Papez lib. 1 tit. 14 per tot. Gregor. Tholosan. Synagm. Jur. lib. 4 cap. 7 & seqq. Ansh. Massib. disputat. 1 de servitut. Laurent Jones en sa Bibliothèque des Auteurs liti. S. cap. 12. Cancier. variar. resolut. part. 3 cap. 4. Despeiffes tom. 1 fol. 581 & seqq.

GEBUERLICHE RECHTEN. JURA VICINORUM. Quare de Vicinis in servitutum tractatu agitur, spatiosè differtur, d. *Gregor. Tholosan. Synagm. Jur. lib. 4 cap. 24 per tot.* Et quod Vicini inter se debent alere amicitiam & societatem, spreta quandòque juriura facultate, docet *Cocquill. ad Consuetud. Nivernens. tit. des voisins, mare, &c. nos. 1.*

Ibidem. Neque immixtis est ab iis legibus, quas Jura Vicina vocant. *Ausim. in Codic. Belgic. verb. servitutum. ubi citat plura Edicta.*

ARTIKEL I.

Hier naer volgen p. 382 en 390 twee In-terpr. op het bouwen van Huysen herreckelyck tot dese rub. **M**En verkrygt binnen de stede ende Schependom, tegen private perſoonen, recht van Servituten rurale ende continuele ofte eenvoudige, daer's menschen daet niet van noode en is, gelyck van waterloopen ende andere diergelycke, by payſibel poſſeſſe, ende ter goeder trouwen van dertig jaren, oock sonder titel. Ende tegen kercken, den Prince, steden ende gemeenten, binnen veertig jaren: overal, uytgesteken vyſantiche ende onbejaerde. Ende aengaeude

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVIII. 163
de servituten rurale discontinuële, daer 's menschen
toedoen concurreert, als van te hebben weg, ofte
dreve te voet, te peerde ofte te wagen, door iemants
erfve ofte water, met beesten oft andere: water, sa-
vel, sant ende kleem, in, ofte door iemandts gront te
mogen halen, ofte gelycke saken, zal de prescriptie van
sulcke servituten blyven, ende gereguleert worden,
naer de dispositie van de gemeene geschreven Rechten.

**SERVITUTEN RURALE ENDE CONTINUELE. SERVI-
TUTES RURALES ET CONTINUÆ,** acquiruntur bonæ
fide, etiam sine titulo, possessione 30 annorum. Et sic observan-
dum est, quod nostra Consuetudo abrogata decennii & vicennii
termino, præscriptionem reduxerit ad illum 30 annorum, & hæc
præmissa observatione, quoad hujusmodi servitutes, recurre ad
*Gomf. varior. resolut. tom. 2 cap. 15 n. 26. Capell. tract. de ser-
vitus. rustic. prædior. cap. 1 & seqq. Greger. Syntagm. Jus. lib. 4
cap. 14 & seqq.*

Ibidem. Servitutes rurales continuæ, quæ sunt, & quomodo
differant à discontinuis, *Capell. de servis. urb. prædior. cap. 19 n.
2 & 3 & Gomf. var. resolut. tom. 2 cap. 15 n. 27.*

WATER-LOOPEN. AQUÆ DUCTUS. *Capell. de servis. ru-
stic. prædior. cap. 4. Cocquil. sur Nivernois tit. des maisons, murs,
&c. art. 1. Greger. Syntagm. lib. 4 cap. 15 & 17.*

**TEGEN KERCKEN 40 JAEREN. CONTRA ECCLE-
SIAM 40 ANNIS.** *Balth. tract. de præscription. 2 part. 4 part.
princ. quæst. 1 n. 6 & 4 part. 5 part. princ. quæst. 2 & 3 n. 2.
Boer. ad Confus. Historicæ tit. 3 §. 1 gloss. 1.*

**TEGENS PRINCE 40 JAEREN. CONTRA PRINCIPEM,
40 ANNIS.** Vide notat. infra art. 1 Rub. 19 verb. PRINCE.

**TEGENS STEDEN ENDE GEMEENTEN, 40 JAEREN.
CONTRA CIVITATES, ET COMMUNITATES 40
ANNIS.** Vide notat. infra art. 1 Rubr. 19 verb. STEDEN.

**UYTGESTEKEN UYTLANTSCHEN. EXCEPTIS ABSEN-
TIBUS.** *Balth. de præscription. 2 part. 4 part. princip. quæst. 1 n. 3
& 3 part. 4 part. princ. quæst. 1 n. 1. Vide plura notat. art. 1
Rub. 19 verb. UYTLANTSCHEN.*

**UYTGESTEKEN ONBEJAERDE. EXCEPTIS MINORI-
BUS.** *Papen ad Confus. Boetius. §. 24. Vide plura infra art. 1
Rub. 19 verb. ONBEJAERDE.*

**SERVITUTEN RURALE DISCONTINUELE. SERVITU-
TES RURALES DISCONTINUÆ,** acquiruntur sicut de
jure scripto. *Gomf. var. resolut. tom. 2 cap. 15 n. 27.*

WEG, OFTE DREVE. ITER, ACTUS, VIA. De his &
quomodo differant, *Capell. tract. de servitus. rusticæ prædior. cap.
1. 2 & 3. Cocquil. sur Nivernois tit. des maisons, murs, &c. verb.
passage. Rabuff. de verb. significat. l. Paries. 157 §. Item via. Gre-
ger. Syntagm. Jus. lib. 4 cap. 14.*

WATER HALEN. AQUÆ HAURIENDÆ. *Capell. de ser-*

164 *Costumen der Stede van Genêd.* Rub. XVIII.

vis. russ. prædior. cap. 7 per tot. Gregor. Syntagm. Jur. lib. 4 cap. 19.

SAVEL. SABULI fodiendi. *Capell. de servis. russ. prædior. cap. 10 per tot. & ibi de Cretâ & Lapide eximendo. Gregor. Syntagm. Jur. lib. 4 cap. 20.*

SANT. ARENÆ fodiendæ. *Capell. d. tract. cap. 10. Despeisses tom. 1 fol. 585 n. 18. Gregor. Syntagm. Jur. lib. 4 cap. 20.*

CLEEM. ARGILLÆ fodiendæ. vide affine *Capell. d. cap. 10 Gregor. Syntagm. Jur. univers. lib. 4 cap. 20.*

A R T. I I.

VAn Servituten urbane die vallen in, op, ofte ter causen van huyfen ofte byvangen van een ander, als gesicht van vensteren, lucht-gaten, heusie-loopen t'hebben, water-loop, greppe, gote, ofte diergelicke faken, en valt by loope van tyde alleen geen prescriptie sonder titel, maer wort daer af gedaen, geappointeert ende gewyft, naer behoorlicke visitatie by Schepenen, met de erf-scheeders ofte andere werklieden die Schepenen beliest daer toe te denumeren, naer de teekenen, bewyfen, brieven ende memorien daer af wesende.

SERVITUTEN URBANE. SERVITUTES URBANÆ. De his *Capell. d. locis. Gregor. Syntagm. Jur. univers. lib. 4 cap. 6 & seqq.*

Ibidem. Servitutes urbanæ describuntur, quæ ædificiis habitandi causa factis, debeantur, sive habitatio sit in Urbe, sive rure; neque loco urbana aut esse, aut dici, sed qualitate. *l. Urban. a. 198 ff. de verb. signif.*

GESICHTE VAN VENSTEREN. De Servitute luminum prospectûs, ne prospectui vel luminibus officiat. *Capell. de servitut. urb. prædior. cap. 26. 33. 34. 35. 36 & nominatim de fenestris. cap. 55. 62. 63. 65. Gregor. Syntagm. Nb. 4 cap. 10 & 11. Le Grand sur Troyes art. 61 gloss. 4.*

LUCHT-GATEN. JUS LUMINIS, & quomodo differat à Jure prospectûs. *Cocquill. sur Nivernois tit. des maisons, murs, &c. art. 2 verb. vus, & Brodeau sur Maine art. 42 verb. vus. Capell. d. tract. cap. 34 & 63. Gregor. Syntagm. Jur. lib. 4 cap. 10 & 11. Le Grand sur Troyes art. 61 gloss. 4.*

HEUSIE-LOOPEN. STILLICIDIA. *Capell. d. tract. cap. 28. 29 & 41. Christin. ad Consuet. Meublin. tit. 14 art. 16 & 44. Mevius ad Jus Lubecens. lib. 3 tit. 12 art. 8. Francisc. Marc. part. 1. quæst. 499 & seqq. Gregor. Syntagm. Jur. lib. 4 cap. 9.*

WATER-LOOP. AQUÆ DUCTUS. *Capell. d. tract. cap. 69 & affin. cap. 67 & 68. Costal. ad l. Rusticorum. 2 §. aqua ducunt. ff. de servis. rustic. prædior. Gregor. Tholof. lib. 4 cap. 15 n. 3. Le Grand sur Troyes art. 61 gloss. 2 n. 4.*

Coffamen der Stede van Gendt. Rub. XVIII. 165

GREFFE. INCILE, vide *affinia de cloaca. Capell. d. tract. cap. 48.*

GOTE, DACK-GOTE, IMBREX vel **CANALIS TECTI**, **HANGENDE GOTE**, OFTE **BUYSE. TUBUS, STRAET-GOTE** OFTE **CASSY-GOTE. INCILE, SEU INCILIS CANALIS.** *Affinia de cloaca Capell. d. tract. cap. 48.*

EN VALT BY LOOP VAN TYDE ALLEEN GEEN PRESCRIPTIE SONDER TITEL. SØLO LAPSU TEMPORIS NON CADIT PRÆSCRIPTIO SINE TITULO. *Præ omnibus, Brodeau sur Paris art. 186 n. 6 & seqq. & sur Maine art. 462 L'hoste sur Lorrain chap. 10 art. 1 utrobique excludi autumant præscriptionem centenariam; facit doctrina Argentr. ad Consuet. Britan. art. 273 verb. A son adion à toujours, & art. 56 not. 2 & seqq. & Anthon. Fab. Cod. lib. 7 tit. 13 desin. 5 n. 2 & in addit. Charond. & Trenchon sur Paris art. 186 post princip. Christin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 14 art. 1 in addit. Le Grand sur Troyes art. 61.*

BY SCHEPENEN MET DE ERF-SCHREEDERS &c. NAER DE TEECKENEN &c. *Cocquil. sur Nivernois tit. des maisons, murs, &c. art. 2 vers. laps de temps. ibi. Ou bien si dès la premiere fondure, & commencement du bâtiment la chose avoit été mise en tel état, qu'elle est de présent, car cela feroit présumer, que dès le même commencement les parties en eussent été ainsi d'accord. l. Qui fundum. ff. quemadmodum servit. amitt. & par les qualités des actes on juge, si la possession est par droit de servitude, ou par précaire & familiarité l. 1 §. Julianus recit. ff. de itinere actus privatorum. Ibidem Brodeau sur Paris art. 184 & 185 ubi pulchrè & latè.*

A R T. I I I.

WEten ende gedooogen, is in materie van Servituten, te rekenen voor traditie, als niet mogelijk zynde eenige andere leveringe daer af te doen.

WETEN ENDE GEDOOGEN. SCIENTIA ET PATIENTIA pro traditione habentur, hinc *Jabolenus in l. ult. ff. de servitut. dicit, usum servitutis pro traditione accipiendum esse, quod procul dubio verum est, si præcedat titulus, nam usus legatarii vel emptoris non solum pro traditione, sed etiam pro cessione & constitutione ipsius servitutis habetur; quod si non præcedat titulus vel causa legitima, usus servitutis, est loco possessionis tantum, non traditionis neque cessionis. Valla de reb. dub. tract. 7 n. 11. Gail. lib. 2 observat. 66 n. 4 & 5 & Gomez. variar. resolut. tom. 2 cap. 15 n. 25 per l. 3 ff. de usufr. ibi. Dare autem intelligitur, si induzeris in fundum legatarium, eumve patiatur uti frui & l. quoties. 20 eod. ibi. Ego puto usum ejus juris pro traditione possessionis accipiendum esse.*

A R T. I V.

Possessie van Servitut negative, daer prescriptie valt, en begint niet, dan naer 't verbodt ofte belet ter die causen gedaen, ende dat te dien geobediert is geweest.

POSSESSIE VAN SERVITUT NEGATIVE. POSSESSIO SERVITUTIS NEGATIVÆ incipit à prohibitione & acquiescentia. *gloss. & Bald. in l. 1. Cod. de servit. & aqu. Capell. de servit. urban. prædior. cap. 20 n. 7. Valla de reb. dub. tract. 7 n. 12. Argentr. ad Consuet. Brisac. art. 265 cap. 4 n. 7 & seqq. & art. 276 n. 3 & 4 & art. 277 n. 12. Boer. decis. 125 n. 3. Le Grand art. 71 gloss. 2 n. 54.*

Ibidem. Licet in servitutibus negativis unus dumtaxat actus, id est, una prohibitio vel contradictio sufficit ad quærendam possessionem vel usum ipsius servitutis, cui pars acquiescit, & ex eo incipiat præscriptio, attamen in servitutibus affirmativis quædam earum, maxime rusticæ, plures requirunt actus, quædam veluti urbanæ unicum actum. *Valla d. n. 12.*

A R T. V.

En iegelick is by justitie bedwingelick te moeten helpen repareren ende gelden in eenen gemeenen hey-muer, als die qualick staet of vallen wilt, van in 't fondament tot acht voeten buyten der aerde.

EENEN GEMEENEN HEY-MUER. Paries communis refici debet sumptu communi. *l. si ades communes. ff. de commun. divid. & l. si ut proponis. Cod. de aedific. privatis. l. cum duobus. §. item Mela. ff. pro soc. l. si aedibus. ff. de damn. infect. Cocquill. sur Nivernois tit. des maisons, murs, &c. art. 4. Cbristin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 14 art. 8 n. 2. Mavins ad Jus Lubicens. lib. 3 tit. 12 art. 4. Le Grand sur Troyes art. 63. Brodeau sur Vermandois art. 272 per tot. Papen sur Bourbon. §. 512.*

HEY-MUER. Paries ad usum clausuræ hic dicitur, & differt ab eo, qui ad usum ædificandi constructus est. *Le Grand sur Troyes art. 63 n. 25 & notata gloss. & DD. in cap. in re commun. de regul. Jur. in 6. Pyrrh. ad Consuetud. Aurelianens. tit. 11. c. 14 in fin.*

A R T. V I.

Niemant en is gehouden af te sluyten ofte beluycken 't gescheet van synder erfve, hy en wilt, het en ware dat'er van outs beheyminge ende beluyck in 't gemeen geweest hadde. In welck geval een gebuer bedwingelick is tot gelycke reparatie ende beheyminge.

Coffumen der Stede van Gendt. Rub. XVIII. 167

NISWANT EN IS GEHOUDEN AF TE SLUTTEN SYN ERFFE, OF HY EN WILT. Quando quis tenetur fundum circumspire, seu sepe cingere. *Crus. consl. 353 n. 1 & 21 huc facit. l. paries. 157 ff. de verb. signif. l. penult. ff. commun. pradior. l. ult. 73 ff. de contrab. empt. & ubique DD.*

Idem. Hinc apud Gallos illud brocardicum. *Nul est son héritage, qui ne veut.* Teste *Buridan sur Vermandois art. 270* ubi latissime de hac materia, & *Le Grand sur Troyes art. 63 n. 26 & seq. & Durs sur Orléans art. 236. Belordeau sur Bretagne art. 719.*

IN WELCK GEVAL. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 14 art. 3 n. 1.

A R T. V I I.

HAgen ende gelent, en scheeden geen proprieteit ofte dominie van Erfve, het en ware dat de selve te dien eynde gemaect geweest hadden, ende dat daer af bleke.

HAGEN ENDE GELENT EN SCHEEDEN OËEN PROPRIETEIT, HET EN WARE, &c. SEPTA ET SEPIMENTA FABRILIA DOMINIA FUNDORUM NON DIVIDUNT, nisi constet eo sine posita fuisse. De hac materia *Hieronymus de Mensis trad. de finibus regund. maxime cap. 15 per tot.*

Idem. Terminii fuerunt de jure inventi propter dominiorum divisiones, & *Terminus, Finis, Meta, Limes*, licet non synonyma, tamen pro eadem mette capiuntur. *d. cap. 14 n. 4 §. dictum est. Instit. quib. mod. patr. potest. solv. & §. his omnibus. in verb. Termine. in auct. de hered. & fidei.*

Et sic quisque suis terminis contentus esse debet. *C. si quis Episcopus. 7 quæst. 1.*

A R T. V I I I.

OUde gemetste pilaerkens, ofte drummers, gestelt tot onderhoudt van eenige muren over beede zyden, thoonen dat den muer gemeen is, 't en zy dat blycke ter contrarie.

MUER GEMEEN. MURUS COMMUNIS quis sit, quomodo & ex quibus signis dignoscitur. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 14 art. 11 n. 6 & art. 12 in addit. & art. 13 n. 2 & art. 18 n. 3. Buridan sur Vermandois art. 271. Capella de servitut. urban. pradior. cap. 40 n. 11 & seqq. Le Grand sur Troyes art. 63 n. 33. Pyrrb. ad Consuet. Aurelianens. tit. 11 cap. 17 & 18. Gregor. Synagm. lib. 4 cap. 7 n. 21. Belordeau sur Bretagne art. 710.*

A R T. I X.

DAer twee ofte meer, in eenen muer ofte andere saken gerecht zyn, d'een en mach niet doen son-

siet op
desen Ar
tikel pag.
393 Art. 1
en volg.

der consent, ofte wille van den anderen, als vensteren, heymelickheden, cisterne, gote leggen, ofte andersints. Ende men favoriseert in Recht ende Justitie de gene die daer af verbodt doet, tot dat anders by Justitie geordonneert zy.

DAER TWEE OFTE MEER IN EENEN MUER. QUANDO DUO VEL PLURES IN PARIETE, vel aliis rebus communes sunt, unus invito altero nihil facere potest. *Capoll. de servis. urb. præd. cap. 40 n. 19 & seqq. Valla de reb. dub. tract. 8 n. 2.*

Fallit in casibus. *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 14 art. 2 n. 3 & Papon sur Bourbon. §. 507 & Pyrrh. ad Consuetud. Aurelianens. tit. 11 cap. 14 in fin.*

ALS VENSTEREN. FENESTRAM. *Capella d. cap. 40 n. 25 & cap. 62 n. 3. Buridan sur Vermandois art. 268 per tot. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 14 art. 14. Papon sur Bourbon. §. 503. Cocquill. sur Nivernois tit. des Maisons, &c. art. 8.*

HEYMELICKHEDEN. LATRINAS. *Buridan sur Vermandois art. 269 per tot. Pyrrh. ad Consuet. Aurelianens. tit. 11 cap. 5. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 14 art. 15. 22 & 23. Capoll. de servis. urban. præd. cap. 65. Papon sur Bourbon art. 515 & seqq.*

CISTERNE. CISTERNAM. *Capoll. tract. de servis. urban. prædior. cap. 47. Pyrrh. ad Consuet. Aurelianens. tit. 11 cap. 5.*

GOTE. CANALEM. *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 14 art. 16. 17 & 19. Capoll. de servis. urban. præd. cap. 67 n. 6.*

ENDE MEN FAVORISEERT. *Melior est conditio prohibentis. l. Sabinus ff. com. divid. gloss. ibid. in verb. Constat. Gail. tractat. de pignorat. observ. 20 n. 3. Alex. vol. 6 consil. 86 n. 7. Decius vol. 2 consil. 249 n. 2 & 3. Natta vol. 2 consil. 294 n. 7.*

A R T. X.

Niet te min men mach, op, ende in eenen gemeenen muur, een gat ofte meer maken, om eenige balcken ofte ander hout daer in te leggen, ende 't selve weder toetstoppende, 't werck voldaan zynde. Uytgedaen op de zyde ofte kant, daer eenige Cave ofte stant-vlieten staen, ofte oock daer eenigen balck ligt: want die daer d'eerste is, heeft 't voordeel, ten ware anders geaccordeert.

OM BALCKEN. *Tignum communi pariete immitti potest. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 14 art. 18. Capoll. de servis. urban. prædior. cap. 30 n. 4 cap. 40 n. 23 & cap. 57. Le Grand sur Troyes art. 63 n. 15 & seqq.*

Ibidem. Fallit casu relato à le Grand d. art. 63 n. 25.

'TSELVE WEDEROM TOE TE STOPPEN. *Papon sur Bourbon.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVIII. 169

§. 507 *l. Cujus aedificium. ff. de servitut. urban. praedior. § 1. In parietis, & l. Inter quos, in princip. ff. de damn. infect.*

UYTGEDAEN DAER EENIGE CAVE, &c. *Duret sur Orlean. §. 238. Cocquill. sur Nivernois tit. des Maisons, murs, &c. art. 10 verb. percer. Le Grand sur Troyes art. 63 n. 24. Belordeau sur Bretagne art. 692.*

DIE EERST KOMT, HEEFT HET VOORDEEL. *Cocquill. d. verb. Percer.*

A R T. X I.

Die eerst syn Cave heeft begonnen maken aen eenen gemeenen muur, die blyft'er, ende vermacht te door-gaten den selven muur, om de stant-vlieten van de selve Cave daer in te stellen, mits daer naer 't selve weder-stoppende: latende altydt den muur syne dickte.

CAVE. CAMINUS. *De illo Capell. de servit. urban. praedior. cap. 64.*

DIE BLYFT'ER. *Cocquille sur Nivernois tit. des maisons, murs, &c. art. 10 verb. Percer. Duret sur Orleans §. 233.*

A R T. X I I.

Alle muren staende tusschen gebueren, ende in het gescheedt, zyn t'houden over gemeene, immers tot negen voeten, te weten: twee in de aerde, ende seven boven de aerde, ende moeten soo verre ten gemeenen kost onderhouden worden. Al, het en zy dat by brieven, teeckenen, ofte andersints, blycken mach ter contrarie.

ALLE MUREN GEMEENE. *Paries in dubio, & ratione naturali communis est. l. Parietem. ff. de servit. urban. praedior. § 1. in pariete. ff. de damn. infect. l. Qua duas. ff. de servit. legat.*

NEGEN VOETEN. NOVEM PEDES. *Belordeau sur Bretagne art. 709.*

TREEKENEN. *Ex quibus signis dignoscitur, an Paries sit communis, vel non. Annot. supra art. 8.*

A R T. X I I I.

Tusschen eenen Oven ende eenen gemeenen muur, moet distantie ende onderscheedt zyn van eenen halven koreel, om 't peryckel van brandt.

TUSSEN EENEN OVEN. FURNUS. *Et de illo Capell. de servit. urban. praedior. cap. 50 per tot. maxime n. 1 & 23 & cap. 51 n. 1. Greger. Synagm. lib. 4 tit. 7 n. 14 & seqq.*

170 *Costumen der Stede van Gend.* Rub. XVIII.

HALVEN KORREL. *Papen sur Bourbon.* §. 511. *Le Grand sur Troyes art. 63 n. 24. Trenchon sur Paris art. 190. Christin. ad Consuet. Mechliniens. tit. 14 art. 5 & 15.*

Ibidem. De jure Furnum extruere quis prohiberi non poterat, sed si paries communis torreretur, datur actio in factum, & si mondum paries exustus esset, damni infecti caudo sufficiebat. *l. Si Servus. §. ff. Furnum. ff. ad l. Aquilliam.*

A R T. X I V.

MEn onderkent gemeenschap van muren, by dat'er op ende ingevrocht is, met hout, met anckers, by hoornen, uytstaende steenen, vensteren, ofte mofieren van over beede zyden, ende diergelycke teecken. Ende daer maer sulcke teecken over een zyde gemaect en waren, soo soude men houden den muer toebehoorende de zyde van daer 't selve gemaect is.

MEN ONDERKENT GEMEENSAEMHEIT VAN MUREN. Ex quibus signis dignoscitur, an paries sit communis vel non, habes *suprà art. 8.*

OVER EEN ZYDE. *Capell. de servitut. urban. pradior. cap. 40 n. 18. Le Grand sur Troyes art. 63 n. 34. Guerin sur Paris art. 214. Trenchon ibidem citans Socinuum lib. 4 consil. 44 & Decium consil. 388.*

A R T. X V.

Alle gemeene heymelickheden ofte goten, moeten ten gemeenen kost geruymt worden, ter eender reyse door de erfve ofte huys van den eenen ende d'ander reyse door de erfve ofte huys van den anderen, ten ware consent, document ofte deugdelicken titel ter contrarien.

GEMEENE HEYMELICKHEDEN. *Conformis est Consuetudo Aurelianensis art. 249 & ibi Dares, & Belordeau sur Bresagne art. 725.*

HEYMELICKHEDEN. LATRINÆ à latendo, & huc facit illud *Ciceronis lib. 1 de Officiis. ibi. Quia natura occultavit, eadem omnes qui sanè sunt mente, remouent ab oculis, eisque necessitati dant operam, ut quam occultissimè pareant.*

GERUYMT. Evacuari & purgari debent latrinæ & cloacæ de nocte, ne hominibus de die fætor noceat. *Capell. de servit. urban. pradior. cap. 48 n. 2 & 3 & cap. 65 n. 8 odore soli locus pestilentiosus fit. l. Prætor ait. 2 §. idem ait. ff. de quid in loc. public. vel itiner. nam Cælum pestilens, & ruinas minantur immunditiæ. l. 1 §. 1 ff. de cloac.*

A R T. X V I.

Die een heymelickhede heeft by eens anders kelder, kamer, huys, ofte erfve, als die soo vol is, dat die den gebuer soude mogen hinderen: den proprietaris van diere is bedwingelick de selve heymelickhede te doen ruymen.

DIE EEN HEYMELICKHEDE. Huius articulo etiam conformis Consuetudo Aurelianens. art. 250 & ibi Dares.

Ibidem. De latrinali plura vide apud Papenem ad Consuetud. Bourbon. art. 515 & seqq.

A R T. X V I I.

MEt iemants muer te schrooden, minderen hollen van contrarie zyde, ende clandestinelick, en verkrygt men titel noch prescriptie.

MET IEMANTS MUER TE SCHROODEN, &c. Si quis clam vicinum parietem vel effoderit vel excavarit, nulla ei praescriptio proderit, quadrat. Consuetudo Aurelianens. art. 253 & ibi Dares. Gregor. Syntagm. Juris lib. 4 cap. 7 n. 25. Ragueau sur Berry sis. 11 art. 1. Belordeau sur Bretagne art. 721.

CLANDESTINELICK. CLAM. Et mala fide sunt convertibilia, sicut dicit gloss. in l. clam possidere. ff. de acquir. possess.

A R T. X V I I I.

Elck moet gedoogen dat syn gebuer over syn erfve oft byvanck syn reparatie doe, soo 't behoort: behoudens dat men hem reparere ende betere sulcke schaede als 'er geschiet mach zyn.

ELCK MOET DOOGEN, &c. Vicinus praetextu meritis damni prohibere non potest, quin in suas aedes reficiens veniat & aliqua demoliatur, faciatque, quae necessaria sunt ad opus quod exstruitur aut reparatur. Christin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 14 art. 31 n. 2. Papen sur Bourbon. §. 510 & ibi etiam Postler, Pyrrb. ad Consuet. Aurelianens. tit. 11 cap. 20. Belordeau sur Bretagne art. 720.

Ibidem. l. Rescisionis. §. 1 ff. communia praedior. l. loci corpus. 4 §. si quis. ff. si servit. vindicet. & ibi Mornac.

A R T. X I X.

GRachten staende in't gescheedt van ervfen, zyn te houden over gemeene, ende worden als sulc-

172 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVIII.*
 ke gesuyvert ende onderhouden, ten ware dat bleke
 ter contrarien, ende dat de aerde oyt ende van alle
 tyden geworpen hadde geweest over d'een zyde alleen,
 voor teecken dat de proprieteyt de selve zyde toebe-
 hoort. Ende daer de zyde leen ware, soo volgt de
 gracht den leene, ten ware oock titel ter contrarien.

GRACHTEN T'HOUDEN OVER GEMEEN. Fossæ in dubio
 communes sunt. *Alex. vol. 5 consl. 54. Pyrrh. ad Consuet. Aure-
 lianens. tit. II cap. 21. Duret ad eand. consl. art. 252.*

DAT AERDE OP EEN ZYDE. Fossati Dominus est, qui ex
 sua parte projectum seu purgamentum projecti habet. *Pyrrh. d.
 c. 21. Duret d. art. 252. Choppin sur Paris lib. I tit. 4 n. 16. Le
 Grand sur Troyes art. 63 n. 35. L'hoste sur Lorris tit. de servitut.
 edell. art. 12.*

A R T. X X.

ALs by Cavellinge gebeurt de woonste van een
 huys, twee, ofte meer personen, d'een boven,
 ende d'ander beneden: die 't heeft beneden, moet on-
 derhouden beneden tot den eersten folder exclus, ende
 d'ander boven, ende alle de reste.

ALS BY CAVELINGE. Cùm unus est Dominus ædium inferio-
 rum, & alter superiorum, ad quæ uterque eorum teneatur, om-
 ninò videndus *Cocquil. sur Nivernois tit. des maisons, murs, &c.
 art. 3 & Tronchon & Guerin sur Paris art. 205. Papon sur Bourbon
 art. 517 & seq. Duret sur Orléans art. 257 & en ses alliances §.
 517 & seqq.*

SOLDER EXCLUS. Intellige sicut id explicant plures Gallix
 Consuetudines *d. art. 3 Consuet. Nivernens.*

A R T. X X I.

IN questien van huys, ofte muer, staende ten val
 oft ruine, wort partye die 'taengaet gedachvaert
 eens voor al: ende weder die komt ofte niet, de plaetse
 terstont by de Weth gevisiteert met de erf-scheeders oft
 werck-lieden by de Weth daer toe genomen, ende het
 peryckel gebertert ten koste van ongelyck, ter discretie
 van de Weth.

HUYS OFTE MUER STAENDE TE VALLEN. DOMUS
 AUT MURUS MINANS RUINAM. *l. si quando ff. de damn.
 infect. de hac materia Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 14 art. 41
 qui est huic articulo conformis. Tronchon sur Paris art. 205 verb.
 des servitudes. Gregor. Synagm. lib. 4 cap. 7 n. 30.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVIII. 173

PARTYE DIE 'T AENGAET, GEDACHVAERT EENS VOOR
AL. PARS SEMEL TANTUM AD ID CITATUR. *Coquil. d. art. 4 & seqq.*

ART. XXII.

ALle tusschen-weegen zyn gemeen, soo dat niemant ondanccks synen gebuer, iet daer in ofte op maken mach, ende moeten oock ten gemeene koste onderhouden ende gerepareert worden, als 't noodt is, het en zy dat blycke ter contrarien.

Siet op
desen Ar-
tikel pag.
385. Art.
11. 12. en
33.

TUSSEHEN-WEEGEN. *Vicini, qui communem inter suas aedes & fundos manum habent, eundem collatio sumptu tuentur & purgant, nisi aliter constet, & huic correspondet Consuetudo Mechliniens. tit. 14 art. 23 & l. Si aedes communes. ff. commun. divid.*

Ibidem. De his etiam *Fall. de rebus dub. tract. 8 n. 14. ibi. Quid in pradiis urbanis videtur esse constitutum, cum propter periculum incendii ex vicinis adibus tum propter fillicidiorum, Fluminum & itineris inter vicinos commoditatem. Vide Gregor. Syntagm. lib. 4 cap. 7 n. 18 & seqq.*

ART. XXIII.

IN de selve tusschen-weegen en vermach men geen onreynigheyt te doen sueren, als gemeenlick niet anders dienende, dan om 't regen-water te leeden, ten ware betoog ter contrarien. Ende en valt daer tegens geen prescriptie, by loop van tyde alleen.

IN DE TUSSEHEN-WEEGEN. *In Silanum communem, alia aqua quam caelestis, immitti non potest, multo minus immundities. Convenit Consuetudo Mechlin. tit. 14 art. 24 & Choppin sur Paris, lib. I tit. 4 n. 9.*

ENDE EN VALT &c. *Vide notat. supra art. 2 ad verb. EN VALT BY &c.*

ART. XXIV.

ALs binnen der Stede ende Schependom eenen gemeenen weg by den vloedt van het water, oft andersins vergaet: den selven zal mogen geleyt worden in den naesten grondt, ten minsten grieve van den erfachtigen: mits hem betalende de weerde ter reden.

ALS BINNEN DER STEDE ENDE SCHEPENDOM, &c. *Si vi vel impetu Fluminis, aut aliter, via publica fuerit amissa vel destructa, constituenda est in fundo qui est, vel erat viae proximi.*

174 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XVIII.

mior, eum tamen in modum, ut quam minimo dispendio privatid fiat, praestitit ei impensis. l. 14 ff. *quomodo servitus amitt.* *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 14 art. 50 n. 6 & in addit. vers. § via.* citans ibi *Cassal. Gregor. Tholof. Masuer. Louët. Charond. Cocquill. Lemmeau.* quibus adde *Traichen sur Paris, art. 209 vers. § a dit une question. Brodeau sur Maine art. 462 vers. il y a. Papon sur Bourdon, art. 510 p^{er} med. Capall. de servit. urban. praedior. cap. 24 n. 11.*

A R T. X X V.

Niemant en vermach t' hoogen eenen gemeenen muur, daer een gemeene Gote op ligt, ten ware by consent van synen gebuer: nemaer vermach elck van de gebueren wel daer in werckelick te wercken, met caven, standt-vlieten, samaisen, caef-balcken, not-steenen, stryck-houten endas balcken, oock daer door te ankeren sleecks den muur, den muur behoudende alyt syne dicke, stoppende oock weder werckelick, sulcks als hy met syn werck gebroken zoude mogen hebben, t' synen koste.

NIEMANT EN VERMACH TE HOOGEN EENEN GEMEEN MUUR, DAER EEN GEMEENE GOTE OP LIGT. NEMO POTEST ALTIQ^UREM FACERE PARIETEM COMMUNEM, CUI CANALIS IMPOSITUS EST, sine consensu Vicini, qui consensus non videtur requiri de Consuetudine Mechlin. tit. 14 art. 17 & ibi *Christin. & art. seq.*

NEMAER VERMACH. De his abunde *supra art. 9 & seqq.*

A R T. X X V I.

Op sneden van muren bedeckt onder de aerde, en neemt men geen regard: nemaer alloenlick op sulcks als elck van oudts gebruyckt heeft boven der aerden. Ende en vermach niemant eenen anderen, onder 't decksel van dien, te vernauwen ofte verkorten.

OP SNEDEN VAN MUREN BEDECKT ONDER D'AERDE. Quae sub terra & humo testae sunt, non considerantur in materia servitutum, cum servitus realis sit quaedam extrinseca qualitas praedil. *Capall. cap. 1 n. 3 de servit. urban. praedior.*

A R T. X X V I I.

Oervloedt van water ende tempeest van winde, en benemen geen recht van servitut, als sulck belet weder cesseert.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XVIII. 175

OVERVLOET VAN WATER. Inundatio non adimit jus servitutis, ideoque et cessare exerceri potest. *l. Si locus. 14 ff. quomod. servitut. amitt. & facti l. Si ager. 23 ff. quibus mod. usufr. vel usufr. amitt. & ibi Mornac.*

Ibidem. De inundatione Baptista Agnus in sue celebri tractat. de collationibus lib. 2 cap. 23 & seqq. per annos perographos.

RECHT VAN SERVITUT. Servitus realis sicut difficilior amittitur quam personalis, imò etiam realis facilius prorogatur quam personalis. *l. Servitut. §. si sublatum. ff. de servitut. urban. praedior.* mutatio enim rei & formae extinguunt usufructus. Aliud autem est in praediali servitute, ut dicitur in eo §. *Si sublatum.* ubi *Flar. in fin.* Rationis ratio est secundum *Castrus. eo loco*, quoniam servitutes personales magis detrahunt, quam reales. Usufructus enim domini portio dicitur esse in *l. 4 de Usufr. in l. Cum Filius. §. Dominus, & in l. Movius. §. fundo. ff. de legat. 2 & ideo Usufructus difficilior restauratur quam Servitus realis. Hinc fit, ut si Ager, cujus usufructus mihi debetur, alveo Fluminis occupatus sit: si per impetum restituitur à Flumine, jus quoque usufructus restituitur, *l. Si ager. & l. seq. quib. mod. usufruct.* Servitus autem realis, via, actus, itinerisve sive paulatim, sive per impetum recesserit flumen, semper restituitur. *l. Si locus. ff. quomod. servit. amitt.**

Ad haec vide etiam *Gregor. Syntagm. Jur. lib. 4 cap. 5 n. 3 & 4.*

ART. XXVIII.

Niemant en vermach eenige straten ofte greppe te ryfen, ofte nederen, in prejudicie van synen gebuer, noch anders, dan by vonnisse ende ordonnantie van Schepenen.

Nemini licet placam vel locum in praedictum Vicini mutare sine Judice. Ad haec *Christin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 14 art. 39 & seqq. Cocquille sur Nivernais tit. des maisons, murs, &c. art. 32 & seqq. plura habes hic art. sequenti.*

ART. XXIX.

Niemant en heeft ter straten, ofte water-waerts, eenig recht van proprieteyt in den grondt van buyten synen muer. Ende bydien en vermach niemant buyten den selven muer iet te maken tot iemants prejudicie, niet meer bordesschen, steegers, oversprongen, als eenige huyskens, ofte wynckelkens, klein ofte groot, ofte oock eenige leeren, banken, ofte passerten, noch andersins, dan by gedooge van Schepenen, partye gehoort.

176 *Costumen der Stede van Gendts.* Rub. XIX.

NIE MANT EN HEEFT TER STRATEN, OFTE WATER-
WAERTS EENIG RECHT VAN PROPRIETEYT. NULLI
CIVIVM COMPETIT PROPRIETAS EXTRA MU-
ROS ÆDIUM VERSUS PLATEAM, AUT FLUMINA,
& sic nihil ibi fieri potest in præjudicium Vicini sine consensu
Judicis. *Christin. tit. 14 art. 39 & seqq. Capell. de servitut. urban.
prædior. cap. 60. 61 & 63 & Cocquil. sur Nivernois tit. des mai-
sons, murs, &c. art. 22 & seqq. Belordeau sur Bretagne art. 722.
Zype. notit. Jur. Belgic. lib. 8 tit. de oper. nov. nunciacion. n. 4.*

Ibidem. Plateæ & Flumina sunt juris publici, juxta l. *Ædiles.
ff. de via public. l. Fluminum. ff. de damn. infect.* Et in casu exces-
sus seu contraventionis, non tantum agere potest privata persona
pro suo interesse, sed etiam Procurator regius pro interesse publico.

RUBRICA XIX.

Van Prescriptie ende Possessie.

DE PRÆSCRIPTIONIBUS ET POSSESSIONIBUS.

J U S.

De Usucapionibus & Præscriptionibus.

*Instit. lib. 2 tit. 6 ff. lib. 41 tit. 3 & seqq. & lib. 4 tit. 3. Cod.
lib. 7 tit. 26 & seqq. & tit. 33 & seqq.*

De Possessionibus.

ff. lib. 41 tit. 2. Cod. lib. 7 tit. 32.

AUTHORES de Præscriptionibus.

*Balbus, Barbosa, Tyraquel. Dynus Mugellau. Henricus Hostiensis,
Dialogus Rogerii, Gilken, Ricardius, Fermosinus, Christin. ad Con-
suetud. Mechlin. tit. 20 & vol. 4 decis. 81 & seqq. Cancr. part. 1
cap. 15. Despoisses tom. 1 fol. 715 & seqq.*

AUTHORES de Possessionibus.

*Menoch. Biccus, Mindanus, Argelius, Marilianus, Sebast. de
Medicis, Lambert. Goris in adversariis tract. 3 cap. 9.*

A R T I K E L I.

A Ctien personele, reele ende mixte, oock mede
't recht van proprieteyt, worden geprescribeert,
't zy met titel ofte sonder titel, binnen ende by con-
tinuele ende payabel possessie, ende ter goeder trouwe
van dertig jaren. Uytgedaen tegens Kercken, Godts-
huysen, in saken van den Prince, steden ende gemeen-
ten, oock onbejaerde ende uytlandtsche, furieuse ende
prodigue, ofte andere geprivilegieerde, de welcke staen
ende blyven onverlet, ende geheel, als naer rechte.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIX. 177

ACTIEN. Omnis Actio & Jus domini præscribuntur cum titulo vel sine, continuè & pacificè triginta annorum bonæ fidei possessione, similis est *Consuetudo Mechliniensis. tit. 20 art. 2 & ibi. Christin. & art. 1 n. 4, 5 & 12* Similis est etiam *Consuetudo Nivernensis. tit. des prescriptions. art. 1 & ibi Cocquill.*

ACTIE. ACTIO. Intellige postquam nata fuit & exerceri seu intentari potuit. *Argent. ad Consuetud. Britan. tit. 7 ad Rubr. des Garants. n. 15. Charond. var. resolut. part. 3 tit. 5 cap. 1. Bacquet traité des rentes. chap. 6. Molin. ad l. Si partem. n. 119. Rubuff. ad Consuetud. Regias. tract. de restituten. contract. gloss. 6 n. 5.*

Ibidem. Reditus annui apud nos præscribuntur juxta opinionem *Bulgari. Lambert. Goris in adversus. tract. 3 cap. 9 n. 5 & seqq. maxime n. 21. Boer. decis. 336. Cancer. part. 1 cap. 15 n. 17.*

PERSONELE REELE. Præscripta personali, an remaneat realis Hypothecaria. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 273 ad verb. Action personnelle. tit. de hypothecar. præscript. n. 18 & seqq.*

MEDDE TRECHT VAN PROPRIETEY. Præscriptione Consuetudinaria dominium directum acquiritur, contra quam Jure civili. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 271 ad verb. Dreiture. n. 1 & seqq.*

SONDER TITEL. SINE TITULO. Canonistæ nec allegationem nec probationem tituli necessariam putant, quoniam à sola bona fide Præscriptionum usum metiuntur, uno quidem casu excepto, cum scilicet Jus commune resistit præscribenti. *c. 1 de præscript. in 6 & cap. si diligenti. extr. ord. tit. quod pluribus Balb. memorat. part. 3 princip. part. 2 quæst. 6 n. 10 hæc Argent. ad Consuetud. Britan. art. 266 ad verb. Prouvant le titre. n. 1. Barbos. de præscript. ad rubr. tit. Cod. de præscript. 30 vel 40 annor. n. 127 & seqq. & Cocquill. sur Nivernois tit. des prescriptions. art. 1 vers. Les Canonistes. post medium.*

Ibidem. Melius est titulum non producere, quam viciosum producere. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 271 ad verb. Sans titre. n. 1. Laurent Jonet en sa Bibliothèque des Arrêts. litt. P. chap. 18 n. 16.*

GOEDE TRAUWE. BONA FIDE. Licet illa in dubio præsumitur, tamen, ubi ea requiritur, ut hic, debet in specie allegari, secundum *Bald. & alios DD. quos citat Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 20 art. 1 n. 26.* Imò sufficit quod tacite allegatio bonæ fidei colligatur ex deductis exemplificando, ut per *Tyracuell. de præscript. §. 1 gloss. 1 vers. Ceterum.*

Ibidem. Cocquill. sur Nivernois tit. des prescriptions. art. 1 vers. Les Canonistes, & vers. comme dit est. Distinguit inter formalem & simplicem malam Fidem, & putat hunc non obesse huic Consuetudinariæ præscriptioni, citans *Molin. Barbos. tractat. ad Rubr. tit. C. de præscript. 30 vel 40 annor. n. 58 & seqq. & rursus ad l. Si vis. n. 276 & seqq.* tenet hic non requiri bonam fidem positivam, sed sufficere minùs qualificatam, & abesse malam fidem.

UYTGEDAEN TEGEN KERCKEN. Authent. quas actiones. *C. de sacrosanct. Eccles. l. Omnes. 4 Cod. de præscript. 30 annor. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 266 ad verb. Par quel titre que ce soit.*

178 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XIX.

cap. 20 n. 4 & 5. Boer. ad Consuet. Bituricens. tit. 3 §. 1 gloss. 1. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 20 art. 1 n. 5. 10 & 15. Balb. tract. de praescript. 2 part. 3 part. 3 part. princ. quæst. 6 n. 10. 1 part. 5 part. princ. n. 1 & seqq. quæst. 2 n. 3 & quæst. 5 n. 1 & seqq. 4 part. d. 5 part. princ. quæst. 4 n. 5. Despeisses tom. 1 fol. 729 n. 34. Cocquill. sur Nivernois tit. des prescriptions. art. 1. Buridan sur Vermandois. art. 142 in fin. Beraut sur Normandie. art. 521 vers. Cette praescript. Laurent Jouet en sa Bibliothèque des Arrêts. litt. P. chap. 18 n. 1. 2 & 29. Le Grand sur Troyes art. 71 gloss. 1 n. 34 & 40 & art. 80 gloss. 2 n. 86.

GODTS-HUYSEN. Argent. ad Consuet. Britan. art. 266 ad verb. Par quel titre que ce soit. cap. 20 n. 6. Balb. tract. de praescript. 1 part. 5 part. princ. n. 6 & 7. Cocquill. sur Nivernois tit. des prescriptions. art. 1 vers. Ce qui. Cavalcan. part. 2 decis. 17 n. 69. Charond. lib. 7 respons. 165. Buridan sur Vermandois art. 142 in fin.

PRINCE. Petr. Barbes. ad l. Omnes. 4 n. 85 & 86 de praescript. 30 vel 40 annor. & ad l. Competit. 6. C. cod. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 20 art. 1 n. 49. & 42 & in addit. Despeisses tom. 1 fol. 716 n. 8 fol. 719 n. 17 fol. 729 n. 34 & fol. 730. Bugnon de il. abrogat. lib. 6 cent. 122 & ibi D. Christin. Laurent Jouet en sa Bibliothèque des Arrêts. litt. P. chap. 18 n. 23 & 30. Cravett. de antiquit. tempor. part. 4 sect. 3 absolutis differentiis. n. 13 & seqq.

STEDEN ENDE GEMEENTEN. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 266 ad d. verb. c. 23. Petr. Barbes. ad l. Omnes. 4 n. 24 & seqq. & n. 82 & seqq. Cod. de praescript. 30 vel 40 annor. Cocquill. sur Nivernois tit. des prescriptions. art. 1 vers. Ce qui. Buridan sur Vermandois art. 142 in fin. Beraut sur Normandie art. 521 vers. Cette prescription. Cravett. de antiquit. tempor. part. 4 sect. 3 absolutis differentiis. n. 37. Cephal. lib. 5 consil. 700 n. 33 & seqq.

ONBEJAERDE. Barbes. ad l. Sicut. 3 n. 331 & seqq. Cod. de praescription. 30 vel 40 annor. Balb. tract. de praescription. 2 part. 6 part. principal. n. 11. Boer. ad Consuetud. Bituricens. tit. 3 §. 1 gloss. 3. Papen ad Consuetud. Borbon. §. 23 verb. Prescriptibles, & §. 33 & ibi Petier. Brodeau sur Maine art. 465. Mignon sur Anjou. art. 457. Capell. de usucapion. pro emptore. n. 24. Beraut sur Normandie art. 521 vers. Cette prescription. Cephal. lib. 5 consil. 700 n. 34. Choppin sur Anjou lib. 3 cap. 2 tit. 5 n. 12. Argent. ad Consuet. Britan. art. 266 ad verb. Par quel titre que ce soit. cap. 12.

UYTLANTSCHÉ. l. Sicut. 3 & ibi Petr. Barbes. n. 296 & seqq. C. de praescription. 30 vel 40 annor. Petier sur Bourben, art. 23 in fin. Papen d. art. 23. Despeisses tom. 1 fol. 717 n. 10. Beraut sur Normandie art. 521 vers. Cette prescription. Choppin sur Anjou lib. 3 cap. 2 tit. 5 n. 15.

FURIEUSE ENDE PRODIGE. Balb. tract. de praescription. 1 part. 6 part. principal. n. 46. Brodeau sur Maine art. 465. Mignon sur Anjou art. 457. Capell. de usucapion. pro emptore vers. Enum. n. 21 & seqq. Beraut sur Normandie art. 521 vers. Cette prescription. Argent. ad Consuet. Britan. art. 266 ad verb. Par quel titre que ce soit. cap. 13 & 14.

Costuemen der Stede van Gendt. Rub. XIX. 179

ENDE ANDERE GEPRIVILEGIERDE. Qui sub his comprehendantur. *Brodeau sur Paris art. 113 n. 5 & art. 110 n. 6.*

ALS NAER RECHTE. Restitutionem nullam concedi adversus præscriptionem completam omnino Republicæ expedire, docet *Argent. ad Consuet. Britan. art. 269 ad verb. Est defendu n. 2* sunt itaque, quod esse debent, præscriptiones fines litium, & dominiorum secuta patrocinia, aut, ut *Cicero* loquitur, finis metus & periculi.

A R T. I I.

PRESCRIPTIE minder als van dertig jaren, en heeft binnen der Stede van Gendt geen stede, in wat liken dat zy, uytgedaen de gone danof by ordonnance ende mandementen anders gedisponeert is: ende oock de gone die van rechts wege zyn van dry jaren ende daer onder, de welke zullen effect sorteren, achterevolgende de selve dispositien.

PRESSCRIPTIE MINDER DAN VAN DERTIG JAEREN. EN HEEFT GEEN STEDE. PRÆSCRIPTIO MINOR 30 ANNIS NON HABET LOCUM. Et sic corrigitur Juris Romani dispositio quoad decem & viginti annorum præscriptiones.

UYTGEDAEN, &c. EXCEPTIS IIS, de quibus statuitur Ordinationibus & Edictis. *Edictor. Flandr. tom. 1 fol. 773 art. 10 & fol. 787 & postea tom. 2 fol. 745 art. 29.*

De præscriptione biennali salariorum, mercium, &c. *d. Edictor. Flandr. tom. 1 fol. 773 art. 10 & fol. 787. Rabuff. ad Constitut. Reg. tract. de mercat. minut. vendit. gloss. 14 in fin. Anselm. Tribon. Belg. cap. 3 & Wesel ad Novell. Constitut. Ultrajectin. art. 21. Brodeau sur Paris, ante art. 113 tit. des prescriptions. n. 6.*

Ibidem. De criminali accusatione vel actione, vide not. ad Consuet. Bruges. tit. 23 art. 1.

VAN DRY JAEREN. PRÆSCRIPTIO TRIUM ANNORUM in rebus mobilibus locum habet. §. 1 *Instit. de usucap. & long. temp. præscript. l. 1. Cod. de usucap. transformand.*

ENDE DAER ONDER. ET MINORIS SPATII d. §. 1 *Instit. de usucap. & long. temp. præscript. & Summa Hostiensis lib. 2 tit. de præscript. ubi enumerat horarum, dierum, mensium & annorum præscriptiones, & Damboud. prax. civil. cap. 51. Wesembec. ff. lib. 41 tit. 3 n. 8. Cujac. in Commentar. de divers. temp. præscript. Lamberti. Goris in adversariis, part. 3 cap. 9 n. 32.*

A R T. I I I.

SOo wie koopt, ofte andersins ten goeden titel verkrygt van den proprietaris eenig meubel, ende danof oock de leveringende possessie ter goeder trouwen

280 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XIX.*
 ende sonder fraude, behout 't selve goet, al is't dat
 de gene, danof hy 't selve goet krygt, anderen per-
 soon schuldig is, ten ware dat arreft, belet ofte an-
 dere gelycke acten van Justitie te vooren daer op ge-
 daen waren.

SONDEX FRAUDE. SINE FRAUDE Emens rem mobillem
 à Domino, eam retinet, at fraude concurrente, locus fit actioni
 revocatoriz. l. 1 & l. qui autem. §. simili. ff. qua in fraudem cre-
 ditor.

AL IS'T DAT DE GENE DANOF HY 'T SELVE KRYGT,
 ANDEREN PERSOON SCHULDIG IS. QUAMVIS IS, A
 QUO EMITUR, VEL ALIO JUSTO TITULO ACQUI-
 RITUR, ALTERI DEBET. Alteri oppignoravit. sonat. art.
 421 *Consuet. Andegavensis*, & art. 436. *Consuet. Canonensis*, & plu-
 res aliæ in Gallia.

Ex quibus videtur benè inferri, hic Gandavi res mobiles jure
 pignoris firmiter non affici, nisi earum possessio in creditorem
 transferatur. Id quod etiam indicat hic supra *Rub. 10* tractans de
 pignore in re mobili, cùm præcedens *Rub. 9* statuisset de pignore
 seu hypotheca in re immobili.

Interim vide *Matib. de audienib. lib. 1 cap. 19 n. 41. 74. 77*
 & 100. *Cocquill. sur Nivernois tit. des excusions. art. 14 in princ.*
 & en ses questions, quest. 63. *Brodeau sur Paris art. 170 n. 1. Vall.*
tract. 11 n. 1. Christin. ad Consuet. Metblin. tit. 7 art. 7 n. 11.
Bacquet des Droits de Justice cap. 21 n. 401. Aymon. public. sur
Auvergne tit. 24 art. 52 & 53. Lemmeau lib. 3 cap. 14. Meau ad
Jus Leodienf. part. 3 observat. 279 n. 6.

TEN WAER DAT ARREST, BELET OFTE ANDERE GE-
 LYCKE ACTEN VAN JUSTITIE. *Brodeau sur Paris art. 178*
n. 6 Robuff. ad Constit. Regias tom. 1 de litter. obligat. art. 4 gless.
2 n. 40 & Choppin sur Paris lib. 3 tit. 3 n. 9. Le Grand sur Troyes
art. 72 n. 18, Mignon sur Anjou art. 421.

Ibidem. Hæc verba rursus insinuant mobilia apud nos nudâ con-
 ventione non suscipere hypothecam, seu, ut *Bacquet d. n. 401*
 loquitur. *Mebles ne sont susceptibles d'hypothèque. Lemmeau en ses*
maximes du Droit François lib. 3 cap. 14 post princip. ibi. Meubles
sont insusceptibles d'hypothèque.

T E R T I A P A R S.

Aengaende de Materie van Huwelyck,
ende dat daer af dependeert.

R U B R I C A X X.

*Van den staet ende conditie van gebuwede
Lieden ende haerlieder gemeenschap.*

A R T I K E L I.

DEn Man vermach te disponeren by verkoopingē,
transport ofte andere contracten tusschen levende,
ende oock by giften met de waermer handt van de ge-
meene goeden, meubelen ofte gereputeert voor meubel,
ende oock van conquesten immeubel, t'synder geliefsten
sonder consent van synen Wyve: uytgedaen gecon-
questeerde leenen, daer 't Wyf ter erfven gekomen is.

*Ad similem articulum vide Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9
art. 2 maxime n. 14. Cocquill. sur Nivernois tit. des droits des Gens
mariés art. 3 & idem Institut. au Droit François tit. des droits des
Gens mariés. vers. Le mari. Papon sur Bourbon art. 236. Le Grand
sur Troyes art. 81. Chaffan. ad Consuet. Burgund. rub. 4 §. 3. Cha-
rend. Tronchon & Guerin sur Paris art. 225. Ragueau sur Berry
tit. 1 art. 18 & 19.*

DEN MAN. MARITUS. Qui Princeps familie appellatur. *J.
Familia 196 ff. de verb. significat. Tronchon sur Paris art. 225 verb.
Seigneur.*

**VERMACH TE DISPONEREN VAN MEUBELEN ENDE
CONQUESTEN. MARITUS POTEST STATUERE DE
COMMUNIBUS BONIS MOBILIBUS ET ACQUISITIS** contra jus societatis, quod non permittit socium vendere
ultra suam partem. *l. Nemo. ff. pro socio, & l. 3. Cod. de comm.
rer. alien. l. 2. Cod. comm. divid. at mariti jus socii alicujus admi-
nistrantis cancellis minime apud nos circumscriptur.*

182 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX.*

Ibidem. Cùm contra juris Regulas inductum sit, ut Uxor dimidium acquestuum auferat, quos æquum erat soli marito competere, cuius industriâ & opere accepto ferendi sunt, ideo in alio sublevandus, ac adjuvandus fuit maritus, ut jus alienandi solus haberet, ita post *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 6 art. 2 n. 4. Stockmans decif. 55 n. 4.*

Ibidem. Ratio est quod eorum, quæ nostro labore & industriâ parta sunt, multo liberior esse debet dispositio. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 421 n. 1.*

Ibidem. Quid si maritus prodegerit, dissipaverit, abliguriverit, alia, Baceho, venere, fide iusserit aut inconsultè donaverit. *Rodenburch tract. de mariti potest. in contrabond. tit. 2 cap. 2 n. 6 & seqq. Burgund. tract. de evulsion. cap. 34 n. 1. Sando lib. 2 tit. 5 desin. 8. Groenw. ad tit. Cod. de Uxor. pro marit. Argent. ad Consuet. Britan. art. 408 gloss. 4 n. 1 & art. 411 gloss. 2 n. 3. Papen lib. 15 tit. 2 art. 24.*

OOK BY GIFTE. ETIAM DONATIONE. Intellige sub distinctione tradita à DD. suprâ allegatis, quibus adde *Stockmans decif. 55 n. 1 & decif. 57. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 9 art. 2 n. 4 & ult. Le Grand sur Troyes art. 81 gloss. 3 n. 1 & seqq.*

Ibidem. Hæc verba OOK BY GIFTE posita post verbum, CONTRACTEN & similia infrâ art. 18 apertè demonstrant donationem inter vivos moribus nostris non esse contractum, sed modum acquirendi dominii; non esse conventionem, sed esse acquisitionem, & ita nos Gandavi in donatione inter vivos non admisso jure Justiniano adhærere Juri Romanorum antiquo, & cui laudis annotavimus suprâ *Rub. 12 art. 1.*

MEUSELEN OFTE GEREPUTEERT VOOR MEUBEL. DE BONIS MOBILIBUS, VEL ILLIS, QUÆ HABENTUR PRO TALIBUS. *Trenchen sur Paris art. 91. 94 & 239. Argent. ad Consuet. Britan. art. 408 gloss. 2 n. 2 & seqq.*

Ibidem. Est tale & haberi pro tali. *Rodenburch. tract. parium & similitum, verb. talem.*

CONQUESTEN. An etiam in quibus Uxor sola vel unâ cum Marito inheredata fuerat. *Stockmans decif. 49 & decif. 55 n. 4* aut in quibus cum Marito communis fuit ante matrimonium. *Cocquill. sur Nivernois tit. des droits des Gens mariés art. 3 in fin.*

Ibidem. Ubi cumque locorum sita sunt. *Rodenburch, Wesel & alii locis infrâ art. 3 citati.*

Ibidem. In dubio bona præsumi acquisita. vide infrâ *Rub. 25 art. 7.*

SONDER CONSENT VAN SYN WYF. SINE CONSENSU UXORIS. Quia stante matrimonio Maritus est actu Dominus rerum mobilium & acquistorum, & Mulier habita dumtaxat, sic ut jus Mulieris soluto demùm matrimonio transeat in actum. *Molina. ad Consuet. Paris. §. 40 n. 1 & § 42 n. 88. Burg. ad Cons. Flaudria tract. 1 n. 16 & Argent. ad Consuetud. Britan. art. 408 gloss. 2 n. 1 & gloss. 4 n. 1. Papen sur Bourbon art. 286.*

UYTGEDAEN VAN LEENEN DAER 'T WYF TER ERFFVEN GEKOMEN IS. EXCIPE FEUDA IN QUIBUS UXOR, SOLA INVESTITA EST. Vide annotata infrâ art. 25.

A R T. I I.

GEhuwede Vrouwen zyn in de macht van haerlieder Mans, in sulcker wyse, dat sy geene contracten, kennissen ofte verbanden tusschen levende en vermogen te maken, niet meer voor Weth, dan anders, buyten de wete ende consent van hare Mans, uytgedaen openbare koop-Vrouwen, haerlieder koopmanschap aengaende, ende andersins niet, die daer mede haerlieder, ende hare Mans verbinden mogen.

Ad similem articulum vide Cocquill. sur Niernois tit. des droits appartenans à Gens mariés. art. 1. Le Grand sur Troyes art. 80. Meun. ad Jus Leodiens. observat. 58. Vigier sur Angoumois art. 98. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rub. 4 §. 1. Papou ad Consuet. Bourbon. art. 17 & 232. Gomef. ad l. Taur. 54 & seqq. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 1 & 4. Mingen sur Anjou art. 510. Tyraq. ad ll. connub. 16 per tot. Sando lib. 2 tit. 5 defu. 3 per tot.

VROUWE IN DE MACHT VAN DEN MAN. UXOR EST IN POTESTATE MARITI. *Rodenburch de origine potest. marital. & progress. Jur. conjug. ita loquitur. Viri in Uxorem imperium humani generi coarctum est, habet id juris Vir, & natura privilegio, & Dei decreto. Utrumque sacra communifrat Pagina. Et ibi late persequitur per duo capita, & rursus tract. de Jur. conjugum. lib. 1 tit. 1. Christin. Papou. Cocquil. Chaff. Le Grand, Meun, Mingen & Vigier locis suprà citat. adde Gudol. de Jur. noviss. lib. 1 cap. 7. Herbaeus rer. quotidian. cap. 13 §. 12. Sando lib. 2 tit. 4 defu. 3.*

GEENE CONTRACTEN. UXOR NON POTEST CONTRAHERE &c. sine consensu Mariti. *Contra de jure l. Sed si viri. ff. de donat. inter vir. & uxor. l. Felles. 6. Cod. de revocand. donat. Gudelin. de Jur. noviss. d. cap. 7 n. 2. Herbaeus rer. quotidian. cap. 13 §. 13.*

Ibidem. **Quid in quasi Contractibus.** *Herbaeus d. cap. 13 §. 14. Chassan. d. §. 1 ad verb. Contrats entre-vifs. Quid in distractu. Tyraquel. ad leges connub. gloss. 5 n. 1 & seqq. Chassan. d. §. 1 ad verb. Contrats entre-vifs.*

Ibidem. **Neque Fidejussorem illius Contractus obligari, tenent** *Argent. ad Consuet. Britan. art. 479 in fin. & art. 464 gloss. 1 n. 6 & seqq. maxime n. 15. Tyraquel. ad ll. connubial. gloss. 4 n. 14. Pyrrh. Meur. tract. de fidejussor. part. 2 sect. 8 cap. 56 n. 4. Berlich. part. 2 conclus. 17 n. 110 & seqq. Gutierrez in repetit. Auth. Sacram. Puber. Cod. § adversus vendition. Stockmans decis. 52. Cavalles quass. 824 vide tamen Rodenburch quarto preliminar. fol. mibi 181. Herbai. rer. quotid. cap. 13 §. 21. Moler. ad Constit. Saxen. part. 2 constit. 15 quass. 12 n. 57 & seqq. Hering. de fidejussor. cap. 10 n. 3. Carpzev. part. 2 constit. 15 defu. 7.*

Ibidem. **Neque Contractus Uxoris dissoluto matrimonio vires**

184 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XX.

acquirir. *Stockmans decis.* 52 *post Argentr. Charond. Gemaf. & Louët ibidem citatos.* adde *Brodeau in addit. ad Louët litt.* H. n. 14 *citans Molin.*

EN VERMOGEN. Ad verbum NON POTESŢ aut NON POSSUNT. *infra Rub.* 21 *art.* 8.

UYTGEDAEN OPENBARE KOOP-VROUWEN. EXCIPE UXORES PALAM NEGOTIANTES. *Groenw. d. n. 6. Herbains d. §. 20. Rodenh. d. tit. 2 n. 17 & seqq. Meun d. part. 1 obs.* 59.

Ibidem. Fallit etiam, si Maritus patiatur Uxorem negotia sui muneris explere. *Rodenb. d. tit. 2 n. 20.* Fallit & in casu, quem refert *Duret sur Ordon.* §. 196 & *seqq.*

Ibidem. Quomodo fallat in lis, quæ œconomiam Uxori demandatam concernunt, & in debitis minutis. *Rodenburch tract. de jur. conjug. lib. 1 tit. 2 de Mariti potest. in contrabando. n. 21. Herbains d. cap. 13 §. 20 vers. Altera exceptio. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 obs.* 60 n. 1 & *seqq. Groenw. ad tit. Cod. ne uxor pro mar. n. 6.*

Ibidem. Alias fallentias adducunt. *Stockmans decis.* 56 & *Sande lib. 2 tit. 4 defin.* 4.

A R T. I I I.

MAn ende Wyf worden met den huwelick gemeen, ende gerecht elck in de helft van elckanders meubele, goedinge, onbesette renten, huysingen, boomen, leeninge ende latinge op elckanders erfachtigheyt wesende, vruchten ende inkomen van dien, ende insgelycks in't conquest immeubele, gedurende het huwelick gedaen. Wel verstaende dat aengaende de leenen sy hunlieden reguleren naer de Costumen van de Hoven daer af die gehouden zyn.

MAN ENDE WYF WORDEN MET DEN HUWELICK GEMEEN IN ELCKANDERS MEUBELE GOEDINGEN, ENDE CONQUEST IMMEUBEL, GEDURENDE T'HUWELICK GEDAEN. VIR ET UXOR IPSO MATRIMONIO CONTRAHUNT COMMUNIONEM IN BONIS MOBILIBUS ET IMMOBILIBUS, STANTE MATRIMONIO, ACQUISITIS. Et hæc est ferè generalis Consuetudo in Gallia.

Jure communi nulla est bonorum, sed tantum animorum, & corporum societas. 1. *Adversus.* 4 *Cod. de crimin. expilat. heredit. l. 1 ff. rerum amotar. nili conventum sit. l. Alimenta & vestiaris. §. qui societatem. ff. de aliment. & cib. legat. & l. Ex diverso. §. item proculus. ff. solut. matrim. Lambers. Goris in adversariis tract. 1 cap. 1 per tot. D. Christin. ad Bugnon de legib. abrogat. lib. 6 cens. 16. Le Grand sur Troyes art. 142 gloss. 1 n. 3.*

Ibidem. Visum igitur inter socios divinæ & humanæ domûs,

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 185

communione bonorum mobilium & conquestuum inducere, quæ labore & industria communi parata essent: Nam etsi certum sit, plus industriæ in Viris esse, tamen mulieris est asservatio partorum in quo magna laus est probarum & sæpè casus offeruntur in quibus non minus Fœmina comportet industriæ, laboris & patrimonii; indicat. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 413 gloss. 1 n. 3.*

HUWELICK. MATRIMONIO. An etiam nondum consummato? diversæ sunt opiniones. Affirmativam tuentur, *Noëstud. de pact. antenupt. observat. 15. 16 & 17. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rabr. 4 §. 6 gloss. marit. n. 14 & seqq. Gail. lib. 2 observat. 30 n. 4 & seqq. Matib. de Affid. decis. 61 n. 4 in fin. Busius & Mornac. ad l. 6 denique. ff. de ritu nuptiar. Coren consil. 26 n. 23.*

Negativam, *Sando lib. 2 tit. 5 desin. 1 circa finem citans Argent. Vallam, Covarr. & alios.*

GEMEENP. Communio, seu societas bonorum quomodo differt à Jure Romanor. *Herbai. rerum quotidian. cap. 14. Rodenb. de origine Jur. conjugal. n. 3 & seqq. Argent. ad Consuet. Britan. art. 408 gloss. 3 n. 1.*

Ibidem. Communione seu societatem conjugalem hoc art. introductam, esse realem, seu à statuto reali procedere, tenet *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 6 n. 33 & seqq.* citans *Henric. Boich. Ancharan. & Jean. And. ad Speculat. Guerin sur Paris. §. 320 & ita in Brabantia 25 Septemb. 1643 judicatum refert Stockmans decis. 50. Voet tract. de statut. sect. 4 cap. 3 n. 9.*

Personalem esse, & à statuto personali procedere, affirmat *Mælm. consil. 53. Costal. ad l. Exigere. 65 ff. de judic. Burgund. ad Consuet. Flandria tract. 1 n. 15. Charond. en ses mémorables verb. biens en France, & lib. 2 respons. 64 & lib. 7 respons. 100. Lambers. Goris in adversar. tract. 1 cap. 6 n. 17. Bacquet des droits de Justice chap. 21 n. 67. Le Grand sur Troyes art. 97 gloss. 2 n. 15 & seqq. Voet de statut. sect. 4 cap. 3 n. 9. Stockmans d. decis. 50. L'hoste sur Lorris cap. 8 art. 1 ad verb. Sont uns & communs. Wesel de connubial. bonor. Societas. n. 110 & seqq. maximè n. 119 & Rodenburch de Jure quod oritur à statut. diversitat. tit. 2 cap. 5 n. 14.*

CONQUEST. Etiam conquestus ubique locorum sitos, vult *Wesel tract. de connubial. bonor. societas. n. 110 & seqq. maximè n. 119 & ante eum Rodenburch d. tit. 2 cap. 5 n. 14. Le Grand sur Troyes art. 97 gloss. 2 n. 15 & seqq.* idque indubiè procedere, ubi omnium bonorum communio nuptialibus tabulis pacta est. *Wesel tract. de pact. dotolib. cap. 1 n. 103 & tract. de conquestuum inter conjuges communio. cap. 2 n. 219* ubi addit, quod si maritus à judice rei situs defendatur, qui secundum suas leges, acquisitum marito proprium, nec Uxori communicandum esse judicare præsumat, in erciscunda familia semis æstimationis Uxori præstandus erit, sicuti evenit, quando feudum, stante matrimonio communi ære emptum soli marito investito cedit.

Ibidem. Res à marito comparatæ constante matrimonio, statim pro dimidio domini ad Uxorem spectant, & si ipse solus inhereditatus fuerit, nec mulieris nomen expresse in litteris seu actis inheredationis, idque vi societatis conjugal. *Arg. l. 1 &*

186 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XX.

2 ff. *pro soc.* vel si mavis ideò, quod maritus acquirat tamquam institutor, & præpositus societati ad quæstum faciendum in commune, juxta l. *Rso. ff. de duob. reis. l. Ejus, qui in Provincia. ff. si cert. potat. Stockmans decis. 49. Burgund. ad Consuet. Fland. tract. 1 n. 16. Argent. ad Consuet. Britan. art. 444 gloss. 3 n. 2.*

WEL VERSTAENDE AENGAENDE LEENEN. Excipe feuda. *Burgund. d. n. 16 in fin. Lambert. Goris in suis adversar. tract. 1 cap. 3 n. 4 & seqq. Sande ad Consuet. Feudal. Gelria tract. 2 cap. 3 n. 4 & omnium latissimè. Wesel tract. de connubial. honor. societas. n. 59 & seqq. & 110 & seqq. Quid apud Brabantos & Burgundiones. Stockmans d. decis. 49 n. 3 & 4.*

Ibidem. Licet Feudum nihil commune habeat cum Justitia, imperio, vel jurisdictione, attamen cum plerumque illa cohercant & annexa sint, & Feudum unà cum jurisdictione infeodetur, ideò notandum inter acquæstus adnumerari ea, quæ stante matrimonio proveniunt à causa jurisdictionis, uti sunt confiscationes & successiones Bastardorum, &c. quia non accedunt neque uniuntur ex eadem qualitate Feudi, sed adventitiâ & obventionali fructuili, & in fructu consistente. Secus ea, quæ à Feudi causa proveniunt, quapropter quoties Lege, Naturâ, Consuetudine, Conventione appositâ, in ipsa concessione, res concessa & distracta regreditur ad Concedentem, & is capiet à quo abscesserat, & cujus in patrimonio fuerat, nec quidquam tale conquestum esse, ideòque nec inter Conjuges communicandum, nec ad hæredem acquæstum pertinere. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 418 gloss. 2 n. 10 & seqq. usque 23. Wesel de quæst. inter Conjug. commun. tract. 2 cap. 2 n. 133 & seqq. vide plura infra Rub. 25 art. 17.*

A R T. I V.

Actien mobilaire ende possessoire, komende van de zyde van de Huys-vrouwe, mogen by den man ingestelt ende beleedt worden te Wette, sonder haer consent, laßt ofte procuratie in alle actie personele, reële ofte mixte, alwaer 't van erfachtigen goede van de zyde van syn geselnede. Zoo van gelycke, staende 't huwelick, tegens hem geintenteert moeten zyn alle de voorseyde actien passive, komende van de zyde van syn Vrouwe, soo van meuble als immeuble.

ACTIEN MOBILAIRE ENDE POSSESSOIRE. ACTIONES MOBILES ET POSSESSORIÆ. Contra de Jure, invitâ Uxore Maritus non potuit sese immiscere administrationi Uxoriarum rerum. l. *Hæc lege. Cod. de pact. dotal. l. Sed si Viri. ff. de donat. inter Vir. & Uxor. l. Cum Maritum. Cod. de solut.*

Ibidem. Sicut Maritus est Dominus mobilium, sic est Dominus actionum mobilium. *Cocquill. sur Nivernois tit. des droits des Gens maris. art. 5 verb. Personnels. & quæst. 107. Lœst litt. M. n. 1 & ibi etiam Brodeau, La Grand sur Troyes art. 81 gloss. 4 n. 6. Chrenod. & Guerin sur Paris art. 233.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 187

Didam. Actio quando mobilis, quando immobilis, quando tertia species bonorum, dicam *ad Consuet. Francohes. libro partit. art. 13.*

POSSESSOIRE. POSSESSORIAE, id est, interdicta. *Guaria sur Paris art. 233.*

ACTIE PERSONELE, REELE ENDE MIXTE. *Institut. de action. §. Omnium. & §. quodam.*

PERSONELE ENDE REELE. Error est fragitiosus eorum, qui putant actiones reales, aut personales, fieri à materia aut subiecto, quod in actionem deducitur, quippe reales aut personales non facit subiectum, sed causa petendi, reales cum dominium in petente ponitur, personales cum promissio & obligatio ex facto personae, non tamen negandum esse quasdam actiones personales quae citrà ullam promissionem personae à lege inducuntur. *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 273 in princip. ad verb. Action personelle. n. 2 & seqq.*

MIXTE. *Instit. d. §. Quodam. & Argentr. d. loc. n. 5.*

VAN ERFACHTAG GOEDT VAN SYN GESELNED. *Concra 1. Dis Prator. §. quid. ff. de iur. deliberand. & l. Si ad resoluendum. Cod. de prat. minor.* Ubi dicitur, *quod is, qui non potest rem alienare, de ea etiam actionem movere nequeat.* Et capropter ferè omnes Galliae Consuetudines requirunt Uxoris consensum & concursum. *Fortin sur Paris art. 233 & Cocquille sur Nivernois s. des droits des Cons marids. art. 6.*

VAN GELUCKEN TINTENTEREN TEGENS HEM, STAENDE THUWELICK, ALLE DE VOORSYDE ACTIEN PASSI-VE. Et sic de hac Consuetudine activè & passivè, stante matrimonio, Maritus agit & convenitur, etiam quoad Uxoris bona immobilia. *Wessel ad novell. Constitut. Ultrasectin. art. 6 n. 4 citans May. ad Jus Lubec. lib. 1 tit. 5 art. 7 n. 62. Goris in adversur. tract. 1 cap. 4 n. 6. Groenw. Cod. qui legit. person. band. in judis. n. 3. Auth. Matth. de auction. lib. 1 cap. 5 n. 4.*

A R T. V.

DEN Man en vermag niet te alieneren, belasten, verkoopen, noch eenigzins te disponeren van de erfachtigheyt, 't zy van Leen, erfve, ofte erfvelick, onloffelicke renten, van syns Wyfs zyde komende, sonder haer expres consent, last, ofte procuratie, ende mits by haer ofte iemant nyt haren naem uyt erven gaende.

DEN MAN VERMAG NIET, &c. *Marito non licet alienare bona immobilia Uxoris sine illius consensu. Conformes sunt Consuetudines Mechlin. tit. 9 art. 3 & ibi Christin. n. 10 ubi plures alias enumerat Charond. Trenchon. Guaria sur Paris art. 226. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 419 per tot. pulchrè & latè Herbalus rer. quotidian. cap. 13 §. 6.*

188 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XX.

SONDER HAER EXPRES CONSENT. SINE EXPRESSO CONSENSU UXORIS. At de Jure civili nequidem illius consensu. l. 1 §. 3 *cum Lex. ff. de fund. dotal.*

Ibidem. Nec emptor stante matrimonio praescribit adversus Uxorem. *Guerin d. art. 226 & Brodeau sur Maine art. 458 vers. Aussi. Tronchon sur Paris art. 117 vers. Aussi la prescription. Le Prestre cent. 1 chap. 39 in margine & in annotat.*

Secus quoad haereditatem tempore matrimonii Uxori devolutam. Praedicti Authores locis jam citatis.

A R T. V I.

AL is 't dat men in tyden voorleden, ende noch onlangs geuseert mach hebben, de besette ende gerealiseerde los-renten den penninck festhien, ofte andere komende van de zyde van d'huys-vrouwe, by den Man te transporteren sonder haer wete, danck ende consent, soo is om reden ende uyt goede consideratie voortaan gestelt ende onsaen voor costume, dat den man negeen charters ofte rente-brieven van besette ende gehypothequiede los-renten van syne huys-vrouwen wege komende, ofte haer zyde schuldig te volgen, en zal mogen alieneren, belasten ofte quyt maken, sonder haer wete, wille ende consent.

BESETTE LOS-RENTEN. Uxoris reditus redimibiles hypothecati, cum de hac Consuetudine inter mobilia ponantur sine illius consensu, à marito alienari non possunt, & consequenter huc faciunt notata *art. hic praecedenti.*

Ibidem. An maritus inscià Uxore à debitore recipere possit redemptionem reddituum. *Brodeau sur Maine art. 458 vers. Quid. Fortin sur Paris art. 226 citans Molin. Choppin & Mornac. & Guerin sur Paris art. 233.*

Illa redemptio invito debitori obtruditur, quo faciunt verba l. *Fideicommissis. 11 §. si rem. ff. de legat. 3 ibi. Quia non ipse exegerat, sed debitor ultra pecuniam obtulerat, quam offerente ipso, non potuit non accipere.*

A R T. V I I.

EEn Vrouwe in huwelick zynde, en vermach in judgement niet te agieren, in heeschen ofte verantwoorden, sonder adveu, consent ofte autorisatie van haren man, ofte van den juge, gereserveert openbare bekende koop-vrouwen in 't saict van hare koopmanschap.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 189

EEN VROUWE IN HUWELICK ZYNDE EN VERMACH IN JUGEMENT. UXOR NISI CONSENTIENTE MARITO IN JUDICIO STARE NON POTEST. *Charend. Trench. & Guerin sur Paris art. 124. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 4 n. 2. Herbeus rer. quotidian. cap. 23 §. 22 & seqq. Rodenburch tract. de jur. conjugum part. 2 tit. 3 cap. 1 plenè Mean ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 58 n. 13 & seqq. Loyseau de déguerpissement lib. 2 cap. 4 n. 6. Christin. vol. 2 decis. 153 n. 4. Imbert. in Enchirid. verb. Autorité du curateur. Papen lib. 7 tit. 1 arr. 16 & seqq.*

BEKENDE KOOP-VROUWEN. MULIER PUBLICA MERCATRIX. Introducta seu concessa contrahendi facultate, consequens est de eo dari actionem activè & passivè, quod ex ea causa esset contractum. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 425. Guerin sur Paris art. 236. Trenchon sur Paris art. 234 verb. Marchande. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 4 n. 11. Mean ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 59 n. 3. Automne sur Bourdeaux tit. 1 art. 3. Rodenb. d. tit. 3 cap. 1 n. 18 & seqq. Ragueau sur Berry tit. 1 art. 7 & 8.*

Ibidem. Talis non est, quæ merces vendit, de quibus maritus negotiatur, sed quando commercium separatim à marito exercet. *Duret sur Orléans art. 197. Charend. & Guerin sur Paris art. 235. Automne d. art. 3 vers. La Coutume, & vers. Que si.*

Ibidem. Fallit etiam in criminalibus causis, in his enim Uxor habet personam standi in judicio. *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 9 art. 9 n. 8. Groenw. ad tit. Cod. qui legit. person. stand. n. 4 & ad tit. Cod. de auctorit. praesand. Rodenburch tract. de Jur. conjug. tit. 3 cap. 2 per tot.*

ART. VIII.

DE Vrouwe geduerende 't huwelick, en is niet toesprekelick, vangelick, noch executeerlick in haren persoon, voor de schult ofte contract, misdaet ofte verbeurte van haren man.

DE VROUW GEDURENDE 'THUWELICK EN IS NIET TOESPREKELICK. Uxor manente Matrimonio in judicio conveniri non potest ob Mariti contractum aut delictum. *Tot. tit. Cod. ne Uxor pro Marit. & ibi DD. maxime citati hic supra art. 2 & 7 adde Loët litt. C. n. 35 & litt. D. n. 31 & litt. F. n. 15. Rodenburch tract. de jur. conjugum. tit. 2 part. 2 fol. 307 ubi n. 3 inquirat gravius inter ac levius delictum, & ita etiam Lambert. Goris in suis adversar. tract. 1 cap. 4 n. 7 & seqq.*

VERBEURTE. Multa descendens ex causa civili vel criminali, an utrumque Conjugem obliget. *Rodenb. d. loc. Bacquet des droits de Justice. cap. 15 n. 87 & seqq. Imbert. in Enchirid. verb. des Successions des conjoints par mariage. Groenw. Cod. ne Uxor. pro Marit. Mean ad Jus Leod. part. 1 observat. 58 n. 19 & seqq. Le Grand sur Troyes art. 134 n. 9 & seqq. Sando lib. 2 tit. 5 def. 8*

A R T. I X.

DEn Man en is niet gehouden van het delict ofte crim gecommitteert by syn Wyf.

DEN MAN EN IS NIET GEHOUDEN VAN HET DELICT OFTE CRIM VAN SYN WYF. MARITUS NON TENETUR DE DELICTO VEL CRIMINE PER UXOREM COMMISSO. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 426 per tot. Loüet Hist. C. n. 35 & litt. D. n. 31 & litt. F. n. 15 & ubique in addit. Brodeau, & Rodenburch tract. de jur. conjugum. tit. 2 part. 2 fol. 307. Meun d. observ. 58 n. 19 & seqq. Lambert. Goris d. n. 7 & seqq.*

De pœnis & multæ videndi sunt Authores art. præc. citati.

A R T. X.

OPenbare Koop-vrouwen gecondemneert op het faict van haerliedder koopmanschap ende negotiatie, zyn daerom executerelick, gelyck oock zyn haerliedder Mans.

OPENBARE KOOP-VROUWEN GECONDEMNEERT, ZYN EXECUTERELICK. UXOR NEGOTIANS CONDEMNATA, ETIAM APPREHENDI, ET IN CARCEREM DETRUDI POTEST. *Loüet litt. F. n. 11 ibi Brodeau. Plens tractant quæstionem Guerin sur Paris art. 234 in fin. Le Grand sur Troyes art. 80 gloss. 2 n. 77 & seqq. vide Chassan. ad Consuetud. Burgund. rub. 4 §. 1 ad verb. Si elle ne marchande, & seqq. Rodenburch tract. de jur. conjugum tit. 3 cap. 1 n. 18 & seqq. fol. mibi 315. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 39 & seqq. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 4 & 10. Wefel de damn. inter conjug. commun. cap. 3 n. 27 & seqq. maxime n. 34.*

A R T. X I.

EEn gehuwede Vrouwe, by gebreck ofte weygeringe van haren Man, van te volgen ofte defenderen, ofte laten volgen ende defenderen 't recht ende actie van haren persoon, ofte goetd van haer zyde komende, mag daer toe geauthoriseert worden by de Weth, indien sy het selve versoect.

EEN GEHUWED E VROUWE, BY GEBRECK OFTE WEYGERINGE VAN HAREN MAN. Uxor, casu quo Maritus ipsi recusat præstare autoritatem, eam Judex interponet, si id ab

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 191

eo petat. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 9 n. 8. Bald. in l. non solum. §. necessitate. Cod. de ben. qua liber. l. Si longius. §. 1 ff. de judic. Rodenburch tract. de jur. conjugum. tit. 3 cap. 1 n. 11. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 224 gloss. 1 n. 3 in fin. & art. 228 per tot. Cocquill. sur Nivernois tit. des droits des Gens mariés. art. 1 in fin. & art. 6 in fin. Papon sur Bourbon art. 237.*

Quid si Uxor ita post recusationem Mariti, autorisata à Judice, in lite succubuerit, ea res non debet cedere in denegantis Mariti detrimentum. *Rodenburch d. cap. 1 n. 12. Tyraq. ad l. conubial. gloss. 8 n. 134. Argent. d. gloss. 1 n. 3 in fin. ibi. Equum esset sine prajudicio Mariti. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 1 n. 17. Imbert. in Enchirid. verb. des successions des conjoints par mariage. in addit. ad verb. Sur les biens. in fin. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 1 n. 7 in addit. Charond. lib. 2 respons. 46.*

MAG DAER TOE. Hic igitur Gandavi requiritur, quod Uxor petat à Judice autorisari, sicut in Britannia, ubi sufficit veniam petitam esse à Marito, licet non sit obtenta. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 427 & 428 consequenter an hic, ut ibi art. 445 gloss. 1 n. 3 & gloss. 2 per tot. præscriptio incipiat contra Uxorem stante matrimonio.*

A R T. X I I.

DEN Man nochte Wyf en mogen niet te rechte staen tegens elckanders, ten ware in materie van divortie, ofte om gesepareert te wesen, oock in klachten ende doleancien, om haerlieder quaedt ende onbeoorlick leven, die sommierlick sonder figure van proces berecht worden.

DEN MAN NOCH WYF EN MOGEN, &c. Maritus & Uxor se invicem compellentes in judicium, non audiuntur. Huc faciunt notata suprà Rub. 11 art. 22 nisi in causa divortii. De divortio vide ff. lib. 24 tit. 2 & C. lib. 5 tit. 17 decret. lib. 4 tit. 19.

Ibidem. Cocquill. sur Nivernois tit. de donaire. art. 6 verb. Par mauvais ménage. & Instit. au Droit François. tit. des droits des mariés. vers. quand le Mari. Sando lib. 2 tit. 6 per tot. Rogueau sur Berry tit. 1 art. 49. Papon & Potier sur Bourbon. art. 73. Duret sur Orléans art. 198 & seqq. Charond. & Tronchon sur Paris art. 224. Le Grand sur Troyes art. 86 gloss. 1 n. 5 & seqq. & n. 35. 36 & 37. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 429 gloss. 5 per tot.

Ibidem. Separatio Thori agitanda coram Judice Ecclesiastico, separatio Bonorum, coram Judice Sæculari. Argent. ad Consuet. Britan. art. 429 gloss. 5 n. 5 & gloss. 6 n. 1 & alii Authores hic jam suprà allegati, locis ibidem citatis, quibus superadde Fevres traité de l'abus lib. 5 chap. 4 n. 18.

KLACHTEN. De his abundè suprà Rubr. 11 art. 22.

ART. XIII.

AL is 't dat men in voorleden tyden geobserveert heeft, dat als eenige erfve, besette renten ofte leen van de zyde van den Man ofte Wyf gekomen synde verkocht wort, durende haerlieder huwelick, by haerlieder beede consent, ende ander leen ofte erfve ofte oock besette rente daer tegens, ende met de selve penningen gekocht, de selve gekochte erfachtighede ofte rente gerekent is geweest als conquest, ende competeerde hunlieden ofte haerlieder hoirs in proprieteit, half ende half. Nochtans om alle fraude te remedieren voortaan, ingeval eenige immeubele goedingen, 't zy leen, erfve ofte besette renten, gekomen van den man oft wyf, worden (durende den huwelick) verandert, verteirt of gelost, oft oock dat de selve goeden van d'een of d'ander zyde gekomen, belast wierden, soo zal ter eerster doot daer af worden recompense gedaen, eerst uyt de geconquesteerde ofte andere deelstaeme goeden. Ende soo verre men te kort quaeme, soo zal de selve recompense gebeuren tot eender helft uyt de goeden van den anderen: behoudens recht van bylevinge op de recompense, gelyck hy gehadt soude hebben op de verkochte ofte geloste goeden, ofte renten.

GEREKENT ALS CONQUEST. Olim Gandavi non habitâ ratione bonorum, constante matrimonio distractorum, acquisita omnia communicabantur, ita in Gallia etiamnum distant plures Consuet. *Blois art. 146. Sens art. 277. Auxerre art. 197. Bourbonnois art. 239. Melun art. 225 & in Brabantia Stockmans decis. 60 n. 3. Ibidem. Quid de jure Gomes. l. Taur. 50 & seqq. n. 36 in fin. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 9 art. 5 n. 11 & art. 11 n. 10. Wames. cent. 2 consil. 42 n. 8. Sando lib. 2 tit. 5 defin. 3.*

NOCHTANS OM ALLE FRAUDE TE REMEDIEREN VOORTAEN IN GEVAL ENIG IMMEUBEL. Attamen ut omnis fraus evitetur, in posterum, casu quo constante matrimonio alienatum fuerit Prædium, seu redditus alterutrius Conjugum proprius, vel si redditus redemptus fuerit, aliquo eorum mortuo repensio seu compensatio in totum fiet Superstiti, primum ex acquisitis, aut aliis bonis communibus, & his non sufficientibus, pro dimidio ex bonis illius Conjugum ad quem res alienata vel redempta, non pertinebat, salvo jure Usufructus Consuetudinarii super rebus in repensioem datis. Ad similem articulum *Charond. Tronchon & Guerin ad Consuetud. Paris. art. 232. Christin. ad Consuet. Mechliniens. tit. 9 art. 5 & 6. Argentr. ad Consuetud. Britan.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 193

Sam. art. 419. Stockmans decis. 60 n. 11 & seqq. Sander lib. 2 tit. 3 desin. 3 vers. soluto. Wesel de quest. inter conjug. communion. n. 48 49 & 189 & seqq. Brodeau sur Maine art. 202.

ALLE FRAUDE. OMNIS FRAUS, quæ alioqui facillè strueretur dispositioni *art. 21 bujus Rubricæ.*

TER EERSTE DOODT. POST OBITUM PRÆDEFUNCTI CONJUGIS. Et sic hæc actio ad recompensam, non nisi post dissolutionem matrimonii competit, cum eo manente, Conjugi in Conjugem actio non detur. *Brodeau sur Maine art. 302 in fin. & Mignon sur Anjou art. 286 ad verb. Laquelle, quadrat l. 1 §. Sed nec ob impensas. Cod. de rei uxor. act. l. in rebus 30 Cod. de juri. dos.*

RECOMPENSÉ EERST UYT DE GECONQUESTEERDE OFTE ANDERE DEELSAME GOEDEREN, ENDE SOO VERREKENEN, &c. REPENSIO FIERI DEBET, PRIMUM EX ACQUISITIS AUT ALIIS BONIS COMMUNIBUS, ET IIS NON SUFFICIENTIBUS, &c. Hæc regula sumenda est ex §. C. quæ id statuere, & dici potest ad stipulari juri Romano *in l. Unte. §. Exactio. Cod. de rei uxor. action.*

Ibidem. Et in hac compensatione ratio habenda est, non solum æstimationis, sed etiam commoditatis, & ut alienatis, si fieri possit, similia dentur. *Argent. d. gloss. 5 n. 5.*

Ibidem. Compensationis, seu repensionis actionem esse immobilem respectu Conjugum, mobilem respectu hæredum, & ideo ad Hæredem mobillium pertinere. *Guerin ad Consuetud. Paris. d. art. 232 circa fin.*

Ibidem. Jus compensationis esse personale, & procedere à statuto personali. *Christin. vol. 2 decis. 57 n. 5 & Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 1 n. 19.*

A R T. X I V.

ALs'er binnen huwelick gebeurt eenige mangeling ofte verlaginge van goet om goet, soo zal sukck vermangelt goet volgen de nature van den vermangelden goede.

VERMANGELT GOET VOLGT DE NATURE VAN DEN VERMANGELDEN. Res, stante matrimonio permutata, per surrogationem ingreditur & subit naturam rei datæ. *l. Si data res. §. ult. ff. de donat. inter vir. & uxor. ut si patrimonialis alterius Conjugum fundus datus sit, is qui acceptus est, vicissim ejus patrimonialis sit & proprius; Sin acquæstus vicissim acceptus sit, item acquæstus. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 418 gloss. 2 n. 1. Sander lib. 2 tit. 5 desin. 3 ante med. Charond. Tronchon & Guerin sur Paris art. 143. Du Fresne & de Heu sur Amiens art. 30. Pingetius quest. 27. Brodeau ad Louët litt. S. n. 10 in princip. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 9 art. 5 n. 5 & art. 6 in addit. Cocquill. quest. 143 & sur Nivernois tit. quelles choses sont reputées meubles,*

194 *Costumen der Stede van Genêt. Rub. XX.*

Uc. art. 14 vers. Ce qui. Giurba decis. 111 n. 20 & seqq. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 103 n. 5 & 6. Brodeau sur Paris art. 143 n. 1. Wesel tract. de quæst. inter conjug. communion. n. 55 & seqq.

Ibidem. Vulgata regula. Surrogatum sapit naturam surrogati, intelligitur quoad qualitatem primordiale & intrinsecam, non item quoad qualitatem accidentalem & extrinsecam. Exempla adducunt Brodeau ad Loüet litt. S. n. 10 circa med. Guerin sur Paris art. 143. Du Fresne sur Amiens art. 30. Giurba d. decis. 111 n. 24 & seqq. Meun d. observat. 103 n. 5 & 6.

Quid si fundus allodialis cum feudali permutetur. Wesel tract. de quæst. inter conjug. communion. n. 58. Charond. & Tronchon sur Paris art. 143. Lommeau en sa Jurisprudence Française lib. 2 art. 273. Buridan sur Vermandois art. 115 vers. De même. Marin. Freccia de subfund. lib. 2 quæst. 21 n. 3.

A R T. X V.

Erfachtigheyt gekocht ofte verkregen voor huwelick by Man ofte Wyf, met loopende payementen ofte renten, ende daer af de betalinge ofte lossinge gedaen wort binnen huwelick, 't zy geheel ofte in partyen, indien de gone die-se gekocht ofte verkregen hadde, daer af ter erfven gekomen was voor huwelick, soo zal sulcke erfachtigheyt wesen syn proprieteit, ende zyde volgen: behoudelick dat men van de penningen, die durende den huwelick, daer vooren betaelt zullen worden, recompense doen zal den anderen naer rate van de selve penningen. Nemaer indien den kooper voor huwelick ter erfve niet gekomen en was soo wort 't selve goedt gerekent als conquest.

ERFACHTIG GEKOCHT, &c. *Hæredium ab altero Conjugum antè matrimonium emptum, & traditione obtentum, ipsi proprium erit, & illius latus sequetur, sed pretii stante matrimonio soluti, sit repensio seu recompensa, at ubi antè matrimonium illius traditio facta non fuit, Hæredium reputabitur conquestus.*

ERFACHTIG GEKOCHT, OFTE GEKREGEN VOOR HUWELICK, &c. *Quid de Jure & Consuetudine aliorum, tractat Wesel de quæst. inter conjug. commun. n. 18 & seqq. In æstimando autem an emptum sit commune, tempus Contractûs spectabimus. l. 2 in princ. ff. pro empt. l. 69 ff. de contrab. empt. Quod in omnibus contractibus obinet, in quibus semper initium, seu propositum spectatur, cum ad primordium tituli, posterior quoque eventus formetur. l. unic. Cod. de impos. lucrati. descript. in fin. l. 8 in princ. ff. mand.*

Itaque si Maritus antè nuptias fundum emerit, pretium autem stante matrimonio solutum, atque fundus traditus fuerit, non erit

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 195

hic fundus communis, sed Mariti proprius, refundendo Uxoril semissem pretii. *Loüet en ses Arrêts. litt. A. arr. 3. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 418 gloss. 3 n. 2. Cberond. en ses observ. verb. Acqûets versf. pour éclaircir. & verb. Femme. versf. le droit, & verb. Nécess. versf. l'effet. Cocquill. sur Nivernois tit. des Gens marits. art. 2 versf. Conqûits. Tronchon sur Paris art. 152 in fin. verb. Acqûits. Buridan sur Vermandois art. 17 versf. Post, & art. 113 versf. Voilà. Bouvet tom. 1 part. 3 versf. Acquis. quest. 1 & des droits des Gens mar. art. 9 verb. Des toutes dettes. in fin. & art. 25 à pr. Godefroy sur Normandie art. 329 versf. Constant. Uffellius in notis. ad Covarr. lib. 3 resol. 19. Sando lib. 2 tit. 3 desf. 3 versf. soluto. in fin. Stockmans decis. Cur. Brab. 51 per tot. & decis. 121 n. 10. Somerijn de Jur. Novercar. cap. 1 n. 6. Matthæus param. 3 n. 11. Consuet. Raromundenses part. 1 tit. 2 §. 4 n. 6. Castetanses art. 304.*

Planè si in creditum non iverit Venditor, sed dies solvendi pretii, reique tradendæ, post nuptias destinatus fuerit, dici posset fundum ipsum in societate venire: eo enim tempore quis contraxisse videtur, quo destinata est solutio. *l. 21 ff. de O. & A. quo vergere videtur Argentr. d. loc. n. 3 expressius Valla de reb. dub. tract. 13 n. 4 versf. Cum autem. Bouquet ad Consuet. Burgund. tit. des Gens mar. verb. En acqûits. n. 14.*

Franconates Flandri in universum, nec emptionem, nec solemnem mancipationem antè nuptias factam respiciunt, solam pretii solutionem considerant: ut si omnis pecunia, stante matrimonio soluta fuerit, integer fundus sit communis, sin pars pretii residua, pro rata ejus. *Deel-boeck van het Landt van den Vryen art. 25. Alii contrà interesse statuunt, an antè matrimonium fundus Marito solemniter fuerit mancipatus, quo casu, estl pretium stante matrimonio numeratum sit, Mariti eum esse; sin verò mancipatio fundi in matrimonio facta sit, communem fore. Ita Consuetud. Gandens. Rub. 20 art. 15 & Consuet. Belliolanensis Rub. 6 art. 9.*

Quod si antè nuptias sit emptus fundus sub conditione, constante autem matrimonio conditio extiterit, fundus ementi acquireretur, nec in communionem veniret: purificata enim conditio retrahitur ad tempus contractûs, dummodò ex eventu pendeat, non autem sit potestativa, cujus intuitu inspicitur tempus, quo conditio impletur. *l. 9 §. quod si. ff. de peric. & commod. rei vend. l. 2 §. id quoque. ff. de collat. bonor. l. 9 & 11 ff. qui pot. in pign. Valla d. n. 4. Argentr. d. gloss. 3 n. 9. Godefroy d. loc. Sando d. loc. versf. similiter. Matthæus d. param. 3 n. 11 in fin.*

TER ERFVEN GEKOMEN WAS VOOR HUWELICK, 300 ZAL &c. BEHOUDELIK DAT MEN &c. Ita *Ragneau sur Berry tit. 8 art. 7 verb. durant & constant.*

A R T. X V I.

Insgeelycks, indien Man ofte Wyf eenige erfachtige goedingen verkregen, gedurende haerliedder huwelick by naerhede, soo zal 'tgecalengierde goet 'tzy

196 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XX.

leen oft erfve die zyde houden van den calengierder, mits by hem ofte syne hoirs doogende koopschat van 't selve leen ende erfve, ten profyte van den anderen conjoint oft syne hoirs.

INSGELYCKS, INDIEN MAN OFTE WYF EENIGE, &c. Fundus, quem unus Conjugum consanguinitatis jure retrahit ab extraneo, sit proprius solius retrahentis, salvo jure repensionis. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 418 gloss. 2 n. 8* ratio est, quod causa immediata acquisitionis sit à sanguine, & gente alterius, & Jure patrimoniali personalissimè affixo personæ retrahentis, cui sic competit, ut non alii & privativè ad alterum, cum causa matrimonium antecedit, & hi demùm acquæstus sunt communes, qui constante matrimonio quærentur. *Molin. ad Consuet. Paris. §. 43 n. 189. Charond. sur Paris art. 139. Buridan sur Vermandois art. 247. Louët list. R. n. 3. Sande lib. 2 tit. 5 defin. 3 vers porrè ff. Le Grand sur Troyes art. 158 n. 1 & 4. Grimandet de retractu lib. 2 cap. 17. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 2 n. 2. Cocquill. quæst. 188 & Instit. au Droit François tit. des droits de mariés. vers. Si durant. Gomef. ad l. Taur. 70 n. 28* ubi more suo adfert solidas rationes.

LEEN. FEUDUM retractum reponi inter acquæstus. *Fortin sur Paris art. 139. Guerin ibid. contra tamen Louët d. n. 3 & ibi Brodeau in fin. & latius idem Brodeau sur Paris art. 139 n. 2.*

ZYDE HOUDEN. SEQUUNTUR LATUS retrahentis conjugis, cujus proprium est, uti loquuntur præfati DD. Intellige in ipso familia & domo mortuaria, si tum temporis ibi reperiat, alioqui, tamquam acquæstus, stante matrimonio alienari potest, & sic partim proprium, partim acquæstus dici potest diverso respectu, participans de his duabus qualitatibus, DD. supra, maxime *Buridan.*

A R T. XVII.

MAn ende Wyf, t'samen in huwelick wesende vermogen elckanders proprieteyt, erfve ofte leen met haerlieder gemeen geldt te suyveren, ende ontlasten, van renten ofte andere lasten, daer op voor huwelick geaffecteert, gehypothekeert ofte verslekt, mits recompenfe daer af te moeten doen: al is't dat hier voormaels anders geuseert is geweest.

SUYVEREN ENDE ONTLASTEN. Luitio & extinctio reddituum, qui erant super bonis alterius Conjugum constituti, facta communi pecuniâ, durante matrimonio, subjacet repensionis, seu recompensæ, cum aliter maneret indirecta donatio, quæ prohibita est inter Virum & Uxorem, infra art. 21. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 418 gloss. 3 n. 11 & 12. Le Grand sur Troyes art. 82 gloss. unic. n. 1 & 4. Brodeau sur Maine art. 302 vide Bu-*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 197

vidam sur Vermandois art. 31. Wesel tract. de quæst. inter conjuges commun. n. 189 & seqq. & Charond. Tronchon & Guerin sur Paris art. 244 & seqq. Ubi talis redemptus redditus inter quæsitæ societatis conjugalis computatur, adeò ut respectu ejus Conjugum, qui debitor erat, media pars redditus extingatur, sed dimidia ejus remaneat, quæ pars est ejus Conjugum, qui debitor non erat.

Ibidem. De meliorationibus, restaurationibus, &c. in bonis alterius Conjugum. Guerin d. art. 244. Belordeau observ. Forens. lib. 1 part. 2 art. 5. Charond. lib. 2 respons. 63 & 79 & sur Paris art. 220 in fin. Le Grand sur Troyes art. 84 gloss. 2 n. 22 & seqq. L'hoste sur Lorris chap. 8 art. 12. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 1 n. 29. Garfias de expens. cap. 24 n. 1. Christin. vol. 1 decis. 273 n. 8. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 536 gloss. 2 n. 3. Charond. en ses mémorables. verb. Hypotheque. Wesel de quæst. inter conj. communion. n. 168 & seqq.

Ibidem. Si res alterius Conjugis propria, puta domus incendio, sandus chasmate perierit, hoc damnum iste Conjug solus sustinet, nec alter in eo participat, quia quæque res perit suo Domino. Herbaeus rer. quotidian. cap. 16 in fin. Sande lib. 2 tit. 5 de fin. 8 in fin. facit doctrina Coren consil. 18.

A R T. X V I I I.

EEN Vrouwe en vermach haer propre erfachtigheyt niet te verkoopen, veralieneren noch belasten, tot behoef van eenen derden persoon, sonder expres consent ende autoriteyt van haren Man, noch oock daer af, of van anderen goede te disponeren, by contract of gifte tusschen levende: nemaer wel by gifte, testament, ende naer de doot: behoudens haren Man daer op syn recht van bylevinge naer de Costume van den sterf-huyse van Gendt.

EEN VROUWE EN VERMACH HAER PROPRE ERFACHTIGHEYT. Uxor non potest bona sua immobilia alienare sine expresso consensu & autoritate Mariti, neque aliter de iis disponere contractu aut donatione inter vivos. Planè obscuræ indagationis est, quâ ratione hæc consuetudo sit introducta, utrum Mulieris causâ, ut scilicet ejus infirmitati succurratur, an verò, ut Mariti commodis consulatur, vel quæ alia ejus sit ratio. De qua quæstione latè Sande lib. 2 tit. 4 defin. 3 post Argentr. Herbaeus. Boer. Charond. Gemes. Christin. ibi citatos.

NEMAER WEL BY GIFTE TESTAMENTAIRE, ENDE NAER DE DOOT. Sed inconsulto Marito Uxor per ultimam aliquam voluntatem disponere potest de bonis suis, salvo super iis Mariti usufructu Consuetudinario. Rodenburgh tract. 3 de jur. conjugum lib. 1 tit. 2 cap. 4. Sande lib. 2 tit. 4 defin. 4 vers. Sextum. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 9 art. 4 n. 3. 34 & seqq. Ar

198 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XX.

gentr. ad Consuetud. Britan. art. 223 gloss. 4 n. 3 & seqq. Wesel de damn. inter conjug. communion. n. 73. Rat sur Poitou art. 211 verb. car elle peut.

Imò non valere statutum, prohibens testari Uxorem. *Pock. de test. conjugum lib. 3 cap. 1. Herbain, rer. quotidian. de jur. Maritor. §. 16 & Wesel de damn. inter conjug. communion. n. 74.* Citans plures Gallix Authores, qui negant Uxorem posse testari sine Mariti consensu.

RECHT VAN BYLEVINGE. Salvo jure usufructus Consuetudinarii, ita etiam infra *art. 27.*

A R T. X I X.

MAN ende Wyf, worden by den huwelick personelick verbonden ende verobligiert in de schulden mobilaire, procederende van elckanders zyde: ende den Man is daer vooren toesprekelick gedurende het huwelick.

MAN ENDE WYF, &c. Conjuges, matrimonio obligantur debitis mobilibus ab unoquoque eorum latere provenientius, & pro iis stante matrimonio convenitur Maritus. vide infra *Rub. 25 art. 39 & Rub. 26 art. 6.*

Similis est Consuetudo *Parisi. art. 221 & ibi Charond. Trenchon, Gaerin & Fortin.* adde *Le Grand sur Troyes art. 83 gloss. 3 per tot. Leewen censur. forens. lib. 4 cap. 23 n. 20 & seqq. Lambert. Goris in suis adversar. tract. 1 cap. 4 n. 2 & seqq. Neeslad. rer. judicator. observat. 12.*

BY DEN HUWELICK VERBONDEN IN DE SCHULDEN, &c. Contra de jure *l. Sed nec es. 12 l. Jure societatis. 82 ff. pro soc. & l. Per hoc judicium. 4 ff. commun. divid. l. Et puto. 16 §. sed et ff. 4 ff. fam. ercisc.*

Ibidem. Sive pacto, sive statuto societas contrahitur, tam damni quam lucris communio initur. *Text. in l. Si unus ex Sociis. 67 in princip. ff. pro soc.*

Quid si pactis antenuptialibus convenerit, ut sua quisque debita ante matrimonium contracta, separatim de suo solvat. *Lambert. Goris in suis adversar. tract. 1 cap. 4 n. 18 & seqq.*

SCHULDEN MOBILAIRE. DEBITA MOBILIA. Jure civili nullum erat discrimen inter æs alienum, ratione mobilium vel immobilium, sed moribus hoc introductum est, & quæ reputentur debita mobilia, latè *Guerin d. art. 221.*

Ibidem. Debitum personale & mobile censetur, quod in summa pecuniaria semel solvenda consistit, etiam si creditori pro ejus solutione cautum sit hypotheca speciali. *Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observ. 57 n. 10. Argent. ad Consuet. Britan. art. 219 gloss. 5 n. 9 & 10 & art. 562 n. 4. Le Bouck sur Lille art. 4 gloss. 2 n. 3.*

Ibidem. Fallit quoad debita personalia, quæ in hæreditate, stante matrimonio, alterutri Conjugum devoluta reperiuntur, ex-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 199
cedere valorem bonorum mobilium, juxta Principis Interpretationem 15 Decembris 1611 retrò impressam.

ENDE DEN MAN IS DAER VOOR TOESPREEKELICK GE-
DURENDE HET HUWELICK. Et sic actio contra Maritum, tam-
quam caput & tutorem Uxor^{is} instituenda est. *Wesel ad Novell.*
Constitut. Ultrajectin. art. 6 n. 4 post Authores citatos hic suprâ
art. 4.

A R T. X X.

MEn zal nu voortaan vermogen voor eenig ver-
bant van huwelick, te maken huwelicke voor-
waarden, sulck als de contrahenten believen zal. En-
de zullen sulcke contracten effect forteren, tusschen
de contractanten ende haerlieder hoirs, maer niet pre-
judicieren de schult-heeffchers, weder dat'er kint ofte
kinderen geprocreert worden binnen den selven hu-
welick ten lyve blyvende, ter eerster doot of niet,
ten ware anders by de contrahenten besproken.

*Siet d'Interpretatie van Syno Majesteys van den 28 July 1661 ach-
ter dese Costume staende, pag. 397.*

Ad hunc articulum statuentem de pactis dotalibus & antenu-
ptialibus, DE JURE ff. lib. 23 tit. 4 & Cod. lib. 5 tit. 11 & 14.

D E P R A X I.

Neesiad. tract. de pact. antenuptial. Gros. introd. lib. 2 part. 12.
Francisc. Molin. de ritu nuptial. & pact. in matrimon. convent. Stock-
mans decis. 43. 45 & seqq. Car. Molin. tract. de donat. fact. vel con-
firmat. in contract. matrimon. Andreas Col. Wesel tract. 2 per tot. &
ad Novell. Constitut. Ultrajectin. art. 7 per tot. Fontanella, Joan.
Campefius.

VOOR EENIGEN BANDT VAN HUWELICK. Post repro-
missionem futurarum nuptiarum, & antè nuptias, an pacta dotalia
vel donatio adhuc fieri possit. *Valla de reb. dub. tract. 13 n. 6.*
Franc. Marc. part. 2 decis. 732. Loëct litt. D. n. 28. Choppin sur
Paris lib. 2 tit. 3 n. 7. Post Joan. de Imola & Bartholom. Autonne
sur la conférence du Droit François avec le Droit Romain. ff. ad tit.
de donat. inter vir. & uxor. in princip.

HUWELICKE VOORWAERDEN. CONVENTIONES MA-
TRIMONIALES, seu pacta antenuptialia sunt cæteris fortiora
& favorabiliora. *Molin. consil. 39 n. 11* quod verum est, ut ait
tract. de donat. fact. vel confirmat. in contract. matrimon. in epitome
n. 10 dummodò sint probabilia, temperata & decentia. Cæterum
si sint excessiva & insolentia, odiosa sunt, imò nedum odiosa,
sed Reipub. & conservacioni Familiarum insidiosa & periculosa.
Undè non abs re, plurium Regionum Consuetudinibus, facultas
donandi in contractibus matrimonii, certis limitibus coercetur,
licèt aliàs vel sine causa effusè permittatur, & justæ sunt & ratio-
nabiles hujusmodi Consuetudines.

200 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX.*

Ibidem. Antè alios contractus omnes, matrimoniorum pacta sunt ferenda, & summa cum Fide & Religione habenda. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 225 gloss. 4 n. 17. Lambert. Garis in suis adversar. tract. 1 cap. 1 n. 33 & cap. 3 n. 8* neque æquum est in tam solemnibus & favorabilibus, & vel maximè bonæ fidei contractibus quemquam decipi d. n. 33 & extendi & suppleri debere. *Cocquill. instit. au Droit François tit. de donaire. vers. Poitou. Le Grand sur Troyes art. 83 gloss. 2 n. 24.*

Ibidem. Quidquid per Tabularum seu chartarum instrumenta in dispositione conscribitur, perpetualiter inconvulsum permaneat, *Loüet litt. M. n. 4 in addit. post princ. idem habet Ann. Robert. lib. 1 cap. 2 & hæc pacta admittere omnes quascunque conventiones, imò institutionem hæredis. cap. 15 post med.*

Tabularum nuptiarum inter Conjuges maneat æterna authoritas & inconcussa fides, & quia aliàs fortè non fuisset contractum matrimonium. *Loüet d. loc. Molin. tom. 2 tract. de donat. fact. vel confirm. in contract. matrimon. n. 9. Loüet d. loc. ibi. C'est par-là qu'on a établi les loix fondamentales d'une Famille, qui doivent continuer à la postérité, fixes, perpétuelles & immuables, sans qu'il soit plus au pouvoir des contractans d'y rien changer, altérer, ni diminuer. Idem reperit litt. R. n. 44 circa med. in addit.*

Ibidem. Plerumque habent vim seu speciem testamenti, aut ultimæ voluntatis. *Leonin. consil. 97 n. 31. Wamesf. cent. 2 consil. 7 n. 18 & 44 & cent. 5 consil. 47 n. 20 consil. 50 n. 7 consil. 52 n. 2 & consil. 55 n. 3. Sande lib. 2 tit. 2 desin. 4.*

Ibidem. Et illa pacta antenuptialia admittere institutiones hæredum, & omnes quascunque conventiones. *Anne. Robert. lib. 1 cap. 15 post med. Sande lib. 2 tit. 2 desin. 7 post Maynard, Bouvot, Charond. Imbert. Grivel. Mornac. & alios ibi citatos.*

CONTRAHENTEN. Minor sicut est habilis ad matrimonium, ita est ad omnia pacta antenuptialia congrua, solita & frequentata in Regione. *Loüet litt. M. n. 9 & ibi Brodeau & litt. R. n. 17 & ibi etiam Brodeau, Pallu sur Tournai art. 236. Argent. ad Consuet. Britan. art. 225 gloss. 4 n. 10 & 17 limitat art. 220 gloss. 2 n. 1.*

BELIEVEN ZAL. Hæc infinitæ facultatis verba postmodò coarctata sunt interpretatione Principis 28 Julii 1661 suprà *ars. 28 Edicti Perpetui 1611* quæ hîc retrò impressa habetur.

Ibidem. Casus conventionum licitos, deducit *Wesf. tract. de pact. dotat. cap. 1 n. 12 & 87 & seqq. usque n. 106 & seqq.* ubi etiam casus illicitos refert.

EFFECT SORTEREN. Repromissiones clandestinas contra pacta antenuptialia improbari. *Edict. Flandr. tom. 2 fol. 775 n. 4 & Anselmo Tribonian. cap. 54 §. 51. Deckber. lib. 1 dissertat. 14 n. 48. Grivel, decis. 48. Charond. lib. 2 respons. 33 & seqq. lib. 13 respons. 99. Anne. Robert. lib. 1 cap. 2. Loüet litt. C. n. 28 & litt. M. n. 4. Everhard. consil. 119. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observ. 66 n. 1. Christin. vol. 1 decis. 364 per tot. & vol. 3 decis. 121 n. 5 vol. 4 decis. 157 n. 3. Lommeau, lib. 3 cap. 47 circa fin. Cocquill. instit. tit. des droits de mariés. vers. toutes contre-lettres*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 201

Desspeiser tom. 1 fol. 375 & Greenw. Cod. lib. 3 tit. 11 ad l. 4 § voluntate.

HAERLIEDER HÔIRE. Pacta antenuptialia præsumentur potius realia quam personalia, & nulla hæredum mentione habitâ ad hæredes paciscentium nihilominus extenduntur. *Lambert. Goris in suis adversar. tract. 3 cap. 2 per tot. Menoch. de præsumpt. lib. 3 præsumpt. 47. Schurpf. cent. 1 consil. 49 per tot.*

Attamen cum pacta quandoque non transeant ad hæredes contrahentium, ut in casibus à *Menoch. d. præsumpt. 47 n. 11. Louët liss. F. n. 23 & Bouquier liss. R. n. 5* relatis; ideò utile est iis hæredum mentionem fieri. *Lambert. Goris d. cap. 2 n. 6 & seqq.*

Ibidem. Pactorum nuptialium varix species irrevocabiles. *Stockmans decif. 45. De clausula reversionis bonorum decif. 43 latissimè Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 73* plura de hac materia *decif. 46 & seqq. Lommeau lib. 3 cap. 116 post princip. Tessaur. decif. 225 n. 13. Meun d. part. 1 ab observat. 66 usque 75.*

MAER NIET PREJUDICIEREN DE SCHULT-HEESSCHERS. An pactis antenuptialibus, creditoribus præjudicare licet. *Wesf. ad Consist. Ultrajectin. art. 6 n. 14 & seqq. & n. 38 & seqq.*

A R T. X X I.

MAn ende Wyf en mogen elckanderen niet verschoonen binnen huwelick, al waer 't oock by contract, danof t'effect eerst sorteren zoude naer de doodt: anders, noch breeder, dan by dese costume elck van hunlieden toegelaten ende gedooft zal worden.

MAN ENDE WYF EN MOGEN ELCKANDEREN NIET VERSCHOONEN BINNEN HUWELICK. CONJUGUM ALTER ALTERI GRATIFICARI NON POTEST MARENTE MATRIMONIO. Ne quidem contractu primum morte illius effectum habituro.

D E J U R E.

De donationib. inter Vir. & Uxorem *ff. lib. 24 tit. 1. Cod. lib. 5 tit. 16 Decretal. lib. 4 tit. 20.*

A U T H O R E S.

Jean. Lupus de Palatiis Rubens, Pyrrh. Anglermans, Mantio, de tacit. & ambig. convention. lib. 21 per tot. Scipio Gentilis, Wamef. cent. 5 consil. 41.

Ibidem. Hoc statutum esse reale, non personale aut mixtum, latè *Wesf. ad Consist. Ultrajectin. art. 1 n. 14 & 18. Peck. de testam. conjug. lib. 4 cap. 28 per tot. & Rodenburch de jure quod oritur à statuto. diversitat. tit. 2 cap. 5 n. 1 post Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 6 n. 29 & alios.*

Ibidem. Ratio prohibitionis est, ne nimio amore sese spoliarent conjuges, neve conjugalis concordia pretio concilianda videretur, postremò ne turbarentur matrimonia, si non donaret is, qui posset. *l. 1, 2 & 3 ff. de donat. inter Vir. & Uxor.*

Ibidem. Non Tantum conjuges, sed etiam qui ad eos pertinent, & interpositæ personæ his subaudiuntur. *d. l. 3 & l. 5 §. 2 ff. de donat. inter Vir. & Uxor.* personæ autem quo inter se sunt conjunctioniores, eo major suspicio fraudis & accommodatæ fidei inter ipsas suboritur. *l. 27 data. Cod. de donat. & ibi Gothofred.*

Ibidem. Alterius conjugis ascendentibus donatione factâ. *Wesel ad Constitut. Ultrajectin. art. 2 per tot.*

Ibidem. An privignis, fratribus aut sororibus alterius ex conjugibus rectè donetur. *Wesel ad d. Constit. art. 3 & 4* ubi plurimos Authores allegat, accedit *Rodenburch tract. de jur. conjugum tit. 2 cap. 4 n. 14 & seqq. Wamess. cent. 5 conf. 41 n. 1.*

Ibidem. Cæterum an hæc consuetudinis prohibitio sit favorabilis, an odiosa, & consequenter an extendenda, vel restringenda. *Rodenburch tract. de jur. conjug. tit. 2 cap. 4 n. 8.*

Ibidem. Vetita sunt inter conjuges manente matrimonio omnia pacta, pactis antenuptialibus contraria, non enim fieri potest, ne altera illa conjugum conventio pactorumque antenuptialium derogatio incidat in donationem inter Virum & Uxorem prohibitam, vel donationis causâ facta intelligatur. *Wesel de pactis dotal. cap. 1 n. 114 & seqq. post Louët litt. M. n. 4. Anna. Robert. lib. 4 cap. 1. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 11 n. 12 in addit. Groenw. ad l. 11. Cod. ad S. C. Velleian. & alios.*

ALWAER 'T OOCK BY CONTRACTE, DAN OF 'TEFFECT EERST SORTEREN ZOUDE NAER DE DOODT. Intrâ donationis prohibitionem Romana Jurisprudencia stetit, nostra progressâ ulterius, & ad testationes eandem produxit; illa conjugum personis consuluisse contenta, famæ, concordiæ, rebus eorumdem prospiciens. Hæc etiam ad legitimos conjugum successores sollicitudinem suam extendit, ne & illi spoliarentur hæreditate, eblanditis puta vel extorsis donationibus aut legatis. *Argentr. ad Consuet. Britan. Rub. de donat. in prefat. 13. Mornac. ad l. Jubemus. Cod. ad S. C. Velleian. Afflic. decis. 226 n. 6 in annot. Chassen. ad Consuet. Burgund. Rub. 4 §. 7 in text. per testamentum nec dispositionem n. 2.*

Ibidem. Ne quidem consensu hæredum gratificatio ulla subsistit, quia adversatur maximè bono publico & bonis moribus. *Rodenburch tract. de jur. conjug. tit. 2 cap. 4 n. 24 post Choppin. Vallam. Cherend. Bacquet. Mornac. Brodeau. contra Argentr. Burgund. Peck. & Christin.*

A R T. XXII.

DE langst-levende, Man ofte Wyf poorters zynde, Den mach oock niet begift worden by den eersten overlydende, by testament nochte anderen uyttersten wille naer de doodt, anders noch breeder, dan van een tamelick juweel, ofte catheyl, naer den staet of conditie van den gever, ofte geverigge.

BY TESTAMENT, NOCHTE UYTTERSTEN WILLE. Statu-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XX. 203

tum, ne conjux conjugi leget in favorem ejus esse, qui legat, traditur in *d. annot. ad Afflic. & Chassan. d. n. 2. Optimè. inquit, hoc statutum, ne si nollent mariti legare iis, dimitterent maritos in infirmitate: & iis denegarent inservire.*

Ibidem. Quid si conjuges domicilium transferant ad loca, in quibus de consuetudine sibi invicem ultimæ voluntatis dispositione gratificari possent, vide Principis Interpretationem 15 Decemb. 1611 versf. ENDE TEN LAETSTEN. hic retrò typis editam.

TAMELICK JUWEEL OFTE CATHEYL. Rei exiguæ donatio inter conjuges permitta est. *Bocer. tract. de Donat. cap. 1 n. 19 facit text. elegans in l. si id. 28 §. si quas. ff. de Donat. inter Vir. & Uxor. ibi. Sanè non amorè, nec tamquam inter infestos jus prohibita donationis tractandum est. cui quadrat doctrina Molin. ad Consuet. Paris. §. 7 n. 3 ibi. Non debet hac Consuetudo tam amorè accipi, velut inter infestos, sed cum quodam aequitatis temperamento. vide Christin. vol. 1 decis. 167.*

NAER STAET OFTE CONDITIE. JUXTA STATUM & CONDITIONEM. In simili. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 416 maxime gloss. 1 n. 4.*

A R T. XXIII.

ALsoo den Man gedurende 't huwelick is meester, ende vermach te disponeren van de huysen, boomen, leeningen ende latingen, gout, silver, gemunt of ongemunt, onbesette los-renten ende lyf-renten, hoedanig die zyn, van wat zyde die komen, als van meubel, ende gereputeert voor meubel: soo vermach hy oock gedurende 't selve huwelick synen wille ende dispositie te doen met den Turf ende Moere, Mergel, Cleem, Zavel, Steen in d'aerde liggende ende diergelycke, 't zy in leen, ofte erfve: oock van wat zyde de selve komen, als van gelycken wesende meubel, ende daer vooren gereputeert. Over al geweert fraude ende argelift.

MAN IS MEESTER. MARITUS PRINCEPS FAMILIÆ. 1. *Familia. 196 ff. de verb. signific. vide supra hęc Rub. art. 1 & 2.*

HUYSEN. Ædes pro rebus mobilibus reputantur in dispositionibus maritorum *hoc art. & etiam in judicio familiæ erciscundæ supra Rub. 6 art. 19 & infra Rub. 25 art. 4.*

LYF-RENTEN. REDITUS VITALES inter res mobiles & communes conjugum esse. *Sando lib. 2 tit. 5 desin. 3 circa fin. Gaspar de expens. & meliorat. cap. 23 n. 5. Roderic. tract. de annuis redditib. cap. 3 n. 16. Laurent Joubert en sa Bibliothèque des Arrêts. lit. R. chap. 16 n. 25. Bouvot part. 3 verb. rentes viageres.*

204 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XX.

STEEN IN D'AERDE LIGGENDE. Confer hæc verba cum *art. 4 & 18 Rub. 25 ibi.* MOER ENDE STEEN, DIE ONTDECKT IS.

A R T. X X I V.

VAn erfven binnen huwelick geconquesteert, ende insgelycks van leenen daer den Man ter erfven gekomen is, vermach hy anderwerf synen wille ende dispositie te doen t'synder beliefte, sonder consent van syn Wyf.

VAN ERFVEN BINNEN HUWELICK GECONQUESTEERT. Galli distinguunt inter acquisita & conquesta bona. *Tronchon sur Paris art. 112 verb. acquisits, & art. 220 verb. conquests. Buridan sur Vermandois art. 113* quæ distinctio moribus nostris non attenditur.

Ibidem. Idem statuit *suprà bñc rub. art. 1.*

Ibidem. An quæstus ubicumque locorum siti, vide *suprà* notat. *art. 3.*

INSGELYCKS VAN LEENEN. Concilia hunc articulum cum *art. 3 ibi.* WEL VERSTAENDE DAT AENGAENDE DE LEENEN, SY HUN LIEDEN REGULEREN NAER DE COSTUME VAN DEN HOVE, DAER AF DIE GEHOUDEN ZYN. Et ad utrumque articulum vide Authores citatos à *Wesel tract. de connubial. bonor. societ. n. 59 & seqq. maxime n. 65 & 66 & Rodenburch de jure quod orit. è statut. diversit. tit. 2 cap. 5 n. 13.*

A R T. X X V.

VAn Leenen binnen huwelick geconquesteert, daer 't Wyf ter erfven gekomen is, soo by consent van haren Man haer geoorloft is te mogen doen: en vermach den Man geen alienatie noch dispositie te doen, sonder haer consent: maer 't Wyf mach daer af doen haer beliefte met consent van haren Man.

DAER 'T WYF TER ERFVEN GEKOMEN IS. Vide *suprà art. 1 in fin.* conformis est *art. 1 hujus Rubricæ in fin.* & observat. *dispositionem art. 3 etiam in fin.*

Ibidem. *Cbristin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 11 in addit. n. 13 & tit. 10 art. 14 n. 7 & 8. Rodenburch tract. de jure quod oritur è statutor. diversitat. tit. 2 cap. 5 n. 13 circa fin. & Sande ad Consuet. Gelrie Feudal. tract. 2 tit. 2 cap. 3 n. 7. 8 & 9.*

Ibidem. Ex individua feudorum natura, magis est, ut acquisita uni soli cedant. *Wesel de connubial. bonor. societ. n. 66.*

A R T. X X V I.

DEN Man vermach gedurende het huwelick, te verkoopen syne patrimoniale erfachtige goeden, van synder zyde komende: te weten gronden van erfven ende besette renten, sonder dat t'synen overlyden syn Wyf gerecht wort daer op bylevinge t'heeffchen. Zoo van gelycken den Man en zoude geen bylevinge hebben op gelycke verkochte goeden van syne Huysvrouwe: nemaer van patrimoniale leenen ofte die t'huwelick gebrocht zyn ende verkocht binnen huwelick, zoude bylevinge vallen naer de doot van den verkooper, ten ware behoorlicke renuntiatie.

DEN MAN, &c. Stante matrimonio conjuges venumdant propria hæredia sine onere usufructûs, non item Feuda patrimonialia, & illa est Flandriæ Consuetudo universalis. Teste *Præfido Wiland. tract. de jure feudor. cap. 25.*

VERKOOPEN. Quid si conjuges de illis fundis disponant donatione inter vivos. *Chassan. ad Consuetud. Burgund. rub. 4 §. 4 circa finem, & Guerin sur Paris art. 447.* Sed sedulò observandum est douarium sive Consuetudinarium sive conventionale Gallorum in multis differre à nostrate, vernaculè, BYLEVINGE. Sicut d. *Guerin docet in paratitio ante d. art. 447.*

VAN PATRIMONIALE LEENEN, &c. *Præf. Wilandus tract. de feudis post caput 56 vers.* NAER LEEN-RECHT, ALS EEN WYF. loquitur de venditione facta sine consensu hæredis apparentis *fol. mibi 149.*

TEN WARE BEHOORLICKE RENUNTIATIE. An renuntiatio douarii seu usufructûs consuetudinarii non incidit in prohibitam donationem inter Virum & Uxorem. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 419 gloss. 1 n. 4 vers. Duodecimo casu, & gloss. 2 n. 15.* Et Authores hic articulo sequenti ad verba TEN WARE BY CONSENT.

Ibidem. Idem videtur dicendum cessante renuntiatione casu quo feuda alienantur ex necessitate, cum necessitas sit exlex, & facti licitum, quod aliàs de jure non esset licitum, hinc ex necessitate facta, non dicuntur fieri in fraudem. *Barbos. axiom. jur. usufrug. axiom. 157.*

A R T. X X V I I.

MAn noch Wyf en mogen niet disponeren by testament oft anderen uytersten wille ofte gifte, naer de doot, van eenige goeden in prejuditie van het Recht costumier ofte conventionel van den langstlevende, ten ware by consent van den selven.

206 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XX.

MAN NOCH WYF EN MOGEN &c. Conjuges testamentaria donatione, aut aliâ ultimæ voluntatis dispositione testari nequeunt in præjudicium juris consuetudinarlii aut conventionalis, quod debetur superstidi, nisi is superstes in id consentiat.

Ibidem. Ad hanc art. vide omninò *Berlich. pars. 3 conclus. 9 per tot.*

Ibidem. Aliquis conjugum non potest in morte aut testamento statuere de ampliori parte, quam suâ, nec legare, nec donare de parte alterius, sed sua tantum collata dispositione in tempus inhabile, id est, dissolutæ communionis, quo res ejus propria futura non sit. *l. viciis ff. si quid in fraud. Patr.* per regulam. Patria sunt, fieri actum tempore inhabili, aut conferri in tempus inhabile. *l. quod sponsa. Cod. de donat. ompt. Argent. ad Consuet. Britan. art. 409 gloss. 6 n. 4. Berlich. pars. 3 conclus. 9 per tot.*

RECHT COSTUMIER. Quoad usumfructum Consuetudinarium, idem statuit etiam suprà *art. 18 in fin.*

TEN WARE BY CONSENT VAN DE SELVE. NISI IN ID SUPERSTES CONSENTIAT. Sed quando hæc consensus accommodatio in prohibitam inter conjuges donationem aut gratificationem incideret, tum irrita redderetur dispositio. Illud itaque observandum, utrum ex ejusmodi testandi concessione commodi aliquid aut emolumentum apud superstitem sit remansurum, an non, ut illo casu non valeat negotium, hoc casu benigniter sustentetur, quod proniores esse debeamus ad succurrendum conjugibus, strictâ prohibitione, legis interpretatione quam laxius eandem habendo, rem producere ad severitatem, cui quadrat. *l. Si id 28 §. si quis. ff. de Donat. inter Vir. & Uxor. ibi. Sanè non amari. Rodenburch de Jur. conjugum. tit. 2 cap. 4 de gratificandis potestate. n. 38. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rub. 4 §. 4 verb. Ne poss. vers. sed adhuc Beer. ad Consuet. Bituric. tit. 8 §. 2 vers. sic in casu. Francisc. Cremen. singular. 154 vide Peck. de testam. conjugum lib. 1 cap. 43 & seq. Everhard. consil. 60. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 17 art. 3 n. 20.*

A R T. XXVIII.

A Engaende de Leenen binnen 't huwelick van Man ende Wyf gekocht ende geconquesteert, ende danof d'een van hunlieden ter erfven gekomen is, zal men hem in't deelen van dien ter doot voortaan reguleren soo hier naer in de xxv. Rubrike verklaert staet.

SOO HIER NAER IN DE XXV. RUBRIKE VERKLAERT STAET. Scilicet, *art. 10 & seq. vide suprà hac Rubricâ art. 3 in fin.*

RUBRICA XXI.

Van de macht van Vader ende Moeder op haerlieder kinderen, ende hoe die baer selfs worden.

De Patria potestate. *Institut. lib. 1 tit. 9. 12 Cod. lib. 8 tit. 47
vide ff. lib. 1 tit. 6.*

AUTHORES.

*Paschalis de virib. Patria potestat. Sando lib. 2 tit. 7. Cancer.
var. resolut. part. 1 cap. 10. Leeuwen censur. Forens. lib. 1 cap. 9.
Despeissis tom. 2 fol. 5 & seq. D. Christin. ad Bugnon tract. de le-
gib. abrogat. lib. 1 satyr. 6.*

ARTIKEL I.

DE kinderen zyn ende blyven in de macht ende
bedwanck van haerlieder Vader ende Moeder,
tot dat sy xxv. jaeren oudt zyn, ten ware dat zy by
emancipatie, Huwelick, Priesterchap, oft anderé stae-
ten, by de welcke men naer rechte syns selfs bedydt,
haer selfs bedegen waren.

DE KINDEREN ZYN ENDE BLYVEN IN DE MACHT VAN
HAERLIEDER VADER ENDE MOEDER TOT DAT SY XXV.
JAEREN OUDT ZYN. LIBERI SUNT, ET MANENT IN
POTESTATE PATRIS ET MATRIS, DONEC AN-
NUM VIGESIMUM-QUINTUM EXPLEVERINT.

ENDE MOEDER. ET MATRIS. Sed materna potestas in Li-
beros Jure civili prorsus incognita. §. *Fumina. Institut. de adopt. l.
Mulierem. 5. Cod. eod. Moribus Parentum potestatem eò usque
esse porrectam, ut soleant etiam Liberi à Matribus emancipari,
idque soluto praefertim matrimonio. Gudelin. de Jur. novissim. lib.
1 cap. 13 n. 14.*

TOT DAT SY XXV. JAEREN OUDT ZYN. Contrà de Jure
Romano, cujuscumque ætatis sit Filius, qui Patrem habet, de eo
præsumptio est, quod sit in Patris potestate, & agenti obstat de-
fectus autoritatis, nisi de emancipatione doceatur. *l. ult. §. ubi
autem verb. Cujusque ætatis. Cod. de bon. quæ liber. gloss. 1 §. 1 verb.
Patre-familias Institut. de nupt. Argent. ad Consuet. Britan. art. 498
gloss. 1 n. 4. Gudelin. d. cap. 13 n. 20. Wesel ad Novell. Constitut.
Ultrasidin. art. 13 n. 4 & seqq.*

208 *Costumen der Stede van Gemdt. Rub. XXI.*

BY EMANCIPATIE. De emancipatione. *ff. lib. 1 tit. 7 C. lib. 8 tit. 49 plenè D. Christin. ad Bugnon lib. 1 satyr. list. B. Argentor. ad Consuet. Britan. art. 498 & seqq.*

Ibidem. An etiam bonorum & mensæ separatio emancipationem inducat. *Loeuwen censur. Forens. lib. 1 cap. 9 n. 10 & 15. D. Christin. d. loc. Sande lib. 2 tit. 7 defin. 6. Wesel ad Novellas Constitut. Ultrajeclin. art. 13 n. 21.*

HUWELICK. MATRIMONIO. Aliter sese res habuit apud Romanos, ubi Maritus manebat filius-familias. *l. 12. Filia. Cod. de Collat. l. Si cum dote. §. penult. ff. solut. matrim. l. 7. Cod. de nupt. & nati ex eo ejusdem parentis potestati subijciebantur. §. ult. Instit. de patr. potest.* Sic & nupta manebat filia-familias, & in sui Patris potestate, nec in eo Mariti potestatem sequebatur. *l. 2 l. quoties. ff. solut. matrim. Sande lib. 2 tit. 7 defin. 5 in princip. Wesel ad Novell. Constitut. Ultrajeclin. art. 13 n. 12. Bugnon de leg. abrogat. lib. 2 satyr. 153.*

Ibidem. Quid moribus aliorum circa Maritum minorem. *Wesel d. n. 12 & seqq.*

PRIESTERSCHAP. SACERDOTIO. *Gudelin. d. cap. 13 n. 18. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rubr. 6 §. 3 n. 14 & seqq. Berlordeau Forens. lib. 1 part. 1 art. 14 post princip. & sur Bretagne art. 656.*

Ibidem. Contra de Jure, quod Dignitas Episcopalis, non etiam simplex Sacerdotium dissolvebat Patriam potestatem. *l. Sacrosancta. 34 & ibi Aubert. sed Episcopal. Cod. de Episc. & Cleric.*

OFTE ANDERE STAETEN NAER RECHTE. AUT ALIA DIGNITATE. *§. 4. Filius-familias, lib. 1 tit. 12 Instit. & ibi Groenw. & Gudelin. d. cap. 13 n. 13 & latius Chassan. d. loc. & Raigueau sur Berry tit. 18 art. 2. ibi. De Milite, Judice, Advocato, Procuratore, Graphiario. Loët list. G. n. 9. De Notario Papow. lib. 4 tit. 14 n. 2 & Loët d. n. 9 de omnibus his Rebuff. ad Constit. Regias tom. 2 de restitut. art. 2 gloss. 4 n. 33. Despeisses tom. 2 fol. 5 & seqq. Wesel ad Novell. Constit. Ultrajeclin. art. 13 n. 22.*

A R T. I I.

KInderen mogen geëmancipeert, ende uyt den broode gedaen zyn, van wat oudde sy zyn, by Schepenen vander Keure ende t'haerlieder tegenwoordigheyt, op 't rapport ende versoeck van Vader ende Moeder, geassisteert met Vrienden ende magen, om voortaan haerlieder eygen profyt te doen, ende andersins haerlieder selfs bekend te zyn.

KINDEREN MOGEN GEEMANCIPERT. LIBERI EMANCIPARI POSSUNT. Emancipatio de Jure est relaxatio patrii nexûs, cum consensu Patris emancipantis & Filii emancipandi coram competente judice. *Mynsing. Instit. quib. mod. patr. potest. solv. §. pratered. De materia emancipationis v. notat. art. 1.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXI. 209

ENDE UYT DEN BROODE GEDAEN. Emancipatio, etiam manumisso è pane dicitur. *Gudelin. de jur. noviss. lib. 1 cap. 13 n. 14 l. Utrum. ff. de verb. signif. D. Cbristin. ad Bugnon lib. 1 sa-byr. 6 litt. B.*

VAN WAT OUDE DAT SY ZYN. Conformis est *l. Jubemus. 5 Cod. de emancipat. in fin. & Consuetudo Aurelianens. §. 185 ibi Dares & Pyrrh. Anglaberm. sed jure non nisi Imperatorio rescripto infantem emancipari posse, ait Argent. d. art. 498 gloss. 3 n. 3.*

BY SCHEPENEN VANDER KEURE. De jure apud Magistratum suum, sive prerogatum. *l. 1 & Cod. de emancip. ubi Bald. latè, & quidem die festo & feriato, cum sit actus voluntariæ jurisdictionis. l. adus. 8 Cod. de feriis.* Imò etiam extra judicium, ut in domo Magistratùs, aut Patris. *l. Emancipari. ff. de adopt. & emancipat.*

Ibidem. Confer hæc verba cum verbis BY SCHEPENEN VAN GEDERLE infra rub. 22 art. 24.

T^r HAERLIEDER TEGENWOORDIGHEYT. PRÆSENTIBUS LIBERIS. De jure etiam Liberos absentes, imò & infantem, qui consentire non potest, emancipari *d. l. Jubemus.*

Casus quibus inviti parentes emancipant, vel econtrâ Liberi inviti emancipantur. *§. ult. Instit. quib. mod. patr. pot. solv. & ibi Mynsing. Argent. ad Consuet. Britan. art. 498 gloss. 2 n. 2 & 3.*

VADER ENDE MORDER. De Matre dixi art. 1.

VRIENDEN ENDE MAGEN. PARENTES ET CONSANGUINEI. Ultrâ consensum emancipantis & emancipati requiri etiam aliquam solemnitatem, docet *Mynsing. d. §. Præterea.*

Ibidem. Gallicè *les Parents & Amis, latè Argent. ad Consuet. Britan. art. 475 gloss. 2. 3 & 4 d. gloss. 3* ait (quod speciali nota dignum est) primo ordine vocandi sunt, quos proxima successio-nis causa tangit, præsertim cum de bonis agitur. *l. 1 ff. de vent. inspicieud.* præsumptum est enim ex spe & casu præcipuam illis fore curam bonorum. Nec tamen eadem præsumptio de pupillorum persona, quos remotioribus committi, & usurpatius est & à suspitione longius, si præsertim opima est expectatio.

OM VOORTAEN HAERLIEDER EYGEN PROFYT TE DOEN ENDE ANDERSINS HAERLIEDER SELFS BEKENT TE ZYN. Ad unum dumtaxat actum emancipationem fieri non posse de jure verius videtur. *Argent. d. art. 498 gloss. 3 n. 3. Cancr. varior. resolut. tom. 1 cap. 10 n. 10.*

Ibidem. Effectus emancipationis est Liberis, sibi posse acquire-re, etiam aliter sui juris haberi, circa quod Jus Romanum & mores hodierni in multis non conveniunt. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 499 gloss. 1 n. 1 & gloss. 2 n. 1 & 2. Cancr. varior. resolut. part. 1 cap. 10 n. 18 & seq. Vigier sur la Coutume d'An-goumois tit. 10 maxime n. 2. Chassan. ad Consuet. Burgund. rub. 6 §. 3.*

A R T. I I I.

Giften gedaen aen onderjaerige kinderen geëmancipeert zynde, zyn schuldig beleyt ende geëmployeert te zyn soo wel in proprieteit als opheve ende bladinge, ten oorbore ende profyte van den begiften, ten ware anders by den gever besproken.

GIFTEN GEDAEN. *Donatio facta liberis minorennibus emancipatis non subijcitur usufructui Consuetudinario parentum, nisi ubi donator id caverit.*

TEN WARE ANDERS BY DEN GEVER BESPROKEN. *Cum in traditione rei suae legem, quam quis velit, possit dicere. l. quoties. 3 Cod. de Donat. qua sub mod. l. in traditionibus. 48 ff. de pact. l. 9 Cod. de Donat. l. cum Pater. §. Donationes. ff. de legat. 2.*

A R T. I V.

Onderjaerige geëmancipeerde kinderen begift zynde van leen, erve, immeubele ofte meubele goeden van importantie, mogen uyt causen ende met kennisse van saken voorsien worden van andere voogden, dan van Vader oft Moeder, om sulcke gifte te administreren.

ANDERE VOOGDEN DAN VADER OFTE MOEDER. *Si donentur res magni valoris causa cognita, dictis Liberis constitui poterunt tutores alii quam Pater aut Mater ad illorum rerum administrationem.*

Ibidem. *Huc facit quod in simili tradit. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 499 gloss. 1 n. 1 ibi. Sed et si Parentum potestatem hoc modo Liberi effugiunt, recidunt in tutoriam aut curatoriam, sunt enim ista diverse, neque enim majores efficiuntur, si aliunde minores sunt, itaque ut evaserint Parentum potestatem, in hoc Consuetudinis casu tutoriam non elabuntur.*

Ibidem. *Vide Ragueau sur Berry tit. 1 art. 22 per tot.*

VOOGDEN. *Imbert. en encheridien. verb. Pers. & Duret sur Orleans art. 185. & Gail. lib. 2 observat. 75 n. 15. Non utuntur verbo Tutoris, sed Curatoris.*

A R T. V.

Gifte van eenige goeden hoedanig die zyn, gedaen aen kinderen, wesende onder de macht ende bewanck van Vader ende Moeder, volgen in proprieteit den begiften, sonder dat Vader ende Moder daer aen recht hebben anders dan de administratie, gebruyck

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXI. 211
 ende bladinge van dien, gedurende d'onbejaerthede
 van hare kinderen, ofte tot dat sy haer selfs bedyden,
 mits seker doende voor de restitutie van de selve goe-
 den, tot goetduncken van Schepenen, sonder noch-
 tans van de voorseyde haerlieder administratie ende ge-
 bruyck rekeninge te moeten doen, al ten zy anders
 besproken.

GIFTEN. *Duo praedentes articuli statuunt de donationibus, quae fiunt Liberis emancipatis, hic & sequentes comprehendunt donationes Liberis adhuc in potestate Parentum existentibus col-
 latas.*

ADMINISTRATIE, GEBRUYCK ENDE BLADINGE. Aliud
 est administrationem habere, aliud habere usumfructum, hinc Pa-
 tri administratione rerum adempta, non propterea ipsi censetur
 ademptus ususfructus earundem rerum. *Sande lib. 2 tit. 7 desin. 1.*

**GEDURENDE D'ONBEJAERTHEDE, OFTE TOT SY HAER
 SELFS BEDYDEN.** Et sic non ad tempus vitae, ut in l. 1. 2 Cod.
de bon. matern. sed eo usque dumtaxat, donec Liberi majores &
 sui juris sunt. *Leouwen censur. Forens. lib. 1 cap. 9 n. 7.*

SEKER. Cautionem à Patre non praestari de Jure, tenet. *Sande
 d. tit. 7 desin. 2* moribus autem contra esse. *Groenw. Cod. de bon.
 qua liber. ad l. 6 §. 4 & 5.*

SONDER REKENINGE. Non item rationem reddere. l. Cum
 oportet. 6 §. 2 & l. ult. Cod. de bon. qua liber. vide *Groenw. d. loc.*

AL TEN ZY ANDERS BESPROKEN. Hæc ita nisi aliter cau-
 tum fuerit. *Novell. 117. Auth. excipitur. Cod. de bon. qua liber.
 Sande de desin. 1.*

Ad ususfructus prohibitionem non necessaria verba formalia re-
 quiri, sed & æquipollentia sufficere, tradunt Doctores in l. cum
*Filio-familias 11 ff. de legat. 1. Vasquius de success. progressi. lib. 3
 §. 26 n. 32. Boer. decis. 193 n. 1 & seqq. Sande d. desin. 1. Daniel.
 Moller. lib. 2 semestr. cap. 26.*

A R T. V I.

ALs aen kinderen, wesende onder de macht van
 Vader ende Moeder, iet versterft, ofte begift
 worden, het zy naer de doot van Vader ofte Moeder,
 oft oock staende t'huwelick van den selven Vader ende
 Moeder, ende daer naer 't selve huwelick by de doot
 van d'een oft d'ander gescheeden zy, soo en zal den
 langst-levende Vader oft Moeder, niet hebben noch be-
 houden 't gebruyck van de selve verstorven ofte be-
 giste goeden, soo verre die notabel ende excessif zyn,
 nemaer daer af alleenlick taux ende toeleg, ter mode-
 ratie van Schepenen voor syn administratie, maer wel

212 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXI.*
 inzien de gifte ofte versterfte van kleender importantie
 ware, ende de kinders anders niet voorsien van compe-
 tenten goede, al ten zy anders besproken, als vooren.

ALLEENLICK TAUX ENDE TOELEG. In bonis adventitiis
 Liberorum, parentibus ususfructus competit, licet Liberi ab iis
 alimenta non petant, sed aliundè habeant, quo se sustentare pos-
 sint, attamen si proventus annui illorum bonorum multum ex-
 ce-dant alimentacionis onus, id quod superest, in totum liberis ce-
 dere, iisque reservandum videtur, juxta hunc articulum, & ea
 quæ tradit. *Leeuwen censur. Forens. lib. 1 cap. 9 n. 6 & 7. Wesel
 tract. de finiend. vel continuand. connub. bonor. societat. n. 91.*

A R T. V I I.

DE voorseyde onbejaerde kinderen, wesende in de
 macht van Vader ende Moeder, mogen begift
 worden sonder geëmancipeert te moeten zyn, niet al-
 leen by derde perſoonen, maer oock by haerlieder Va-
 der ofte Moeder. Ende ſorteren de ſelve giften onwe-
 derroepelick, ſoo wel voor als naer de doodt, op de
 conditien in de naervolgende Rubrike van den inbrin-
 gen gedeclareert.

BY HAERLIEDER VADER OFTE MOEDER. Contra de Jure
 donatio, quam Pater Filio in sacris constituto facit, non valet,
 nisi morte confirmetur. l. 35. *Cod. de donat. inter vir. & uxer.* la-
 tiſſimè *Raguau ſar Berry tit. 7 art. 5 per tot.*

Ibidem. Intelligimus valere donationes à parentibus Liberis in
 potestate factas, si nil aliud quàm patria potestas objicitur, quia
 rationes fundamentales, quas Jurisconsulti de reflexu acquisitio-
 nis & recurſu juris opponunt, in totum jure conſuetudinario
 corruunt & diluuntur. Ità ſit ut ſublata ratione finali & efficienti,
 legis tolli quoque diſpoſitionem contingat, & ceſſante cauſa, ne-
 ceſſario ceſſare effectum, quæ certa eſt regula dijudicandarum
 diſpoſitionum omnium, cùm à ſuo fine & uſu conſideratio ſumi-
 tur, quem ſi mutari contingat, neceſſario evenit mutari & ipſas
 diſpoſitiones. Cùm igitur ſic traditur non valere donationem in-
 ter Patrem & Filium in potestate, quia reflexus acquisitionis &
 Juris fiat in patrem, atque ideò ſibi ipſi donare tali caſu Pater
 videatur: tolle cauſam diſpoſitionis, id eſt, reflexum, tolles diſ-
 poſitionem, tolle rationem, tolles dictum. *Argentr. ad Conſuetud.
 Britan. art. 266 ad verb. Par quel titre que ce ſoit. cap. 4 n. 31.*

A R T. V I I I.

Onbejaerde kinderen, ende als noch haerlieder ſelfs
 niet bedegen, en mogen hunlieden niet verobli-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXI. 213
gieren noch belasten, dan alleenlick in't cas van crim,
ende misdaet, als sy van competenter oude zyn, we-
tende goet ende quaet.

ONBEJAERDE KINDEREN ENDE ALS NOCH HAERLIE-
DEN SELFS NIET BEDEGEN, EN MOGEN HUNLIEDEN
NIET VEROBLEGIEREN. LIBERI MINORENNES, ET
QUI NUNDUM SUI JURIS SUNT, SESE OBLIGARE
NON POSSUNT.

EN MOGEN. NON POSSUNT. Hæc & similia verba nega-
tiva præposita verbo *Possit*, inducunt impotentiam & inhabilita-
tem in agente & impediunt nativitatem etiam obligationis natu-
ralis, adeo ut nec fidejussio teneat. *Argent. ad Consuet. Britan.*
art. 214 maxime gloss. 2 & art. 464 n. 4. 5. 6. 7 & 8. 15 & 16
art. 216 gloss. 1 n. 2. Tyraquel. ad ll. connubial. 16 verb. No peut.
gloss. 4 per tot. maxime 11 & seqq. Molin. consil. 7 n. 13 & ad Con-
suet. Paris. §. 65 gloss. 1 n. 8. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rub.
4 §. 1 verb. No peut. n. 1 & 2. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit.
9 art. 4 n. 8 ibi etiam in addit. & tit. 12 art. 9 n. 8. & ibi in addit.

NIET VEROBLEGIEREN NOCH BELASTEN. NON POS-
SUNT CONTRAHERE. Contra de Jure communi Filii-fa-
milias regulariter ex omnibus contractibus à se gestis obligantur;
præterquam ex mutuo. *l. Filius-familias. ff. de act. & oblig. & l.*
sam ex contractibus. ff. de judic. etiam quamvis adhuc minores
essent. l. 3 denique. §. sed utrum. 4 ff. de minor.

Ibidem. Ad similem articulum, quoad primum membrum, vide
Argent. d. art. 214 art. 216 art. 464 & seqq. & art. 507. Grivel.
decis. 14. Gomef. variar. resolut. tom. 3 cap. 1 n. 55 & seqq.

VAN CRIM. Pupillus pro delicto quantumvis gravi, morte
aut mutilatione membri non punitur. *Gail. lib. 2 obs. 110 n. 33.*

VAN COMPETENTE OUDE, WETENDE GORT ENDE
QUAET. Pubes vel proximus pubertati doli capax præsumitur,
& sic tenetur ex delicto. *l. Pupillum. ff. de reg. jur. ibi. Pupillum,*
qui proximus pubertati fit, capacem esse furandi & injuria faciende.
& §. in summa. Instit. de obligat. qua ex delict. nasc. limitationes
& fallentias habet. Gomef. d. cap. 1 n. 59 & seqq. Matth. de cri-
min. in prolegomen. cap. 2 n. 2 & seqq.

A R T. I X.

EEn kindt wesende onder subjectie van Vader ende
Moeder, en mach Vader ende Moeder niet ver-
binden noch belasten, niet meer by contract dan by
delicten ofte misdaet: ten ware in't cas van boeten,
breucken ende verbeurten by voorgebodd ten laste van
de ouders gestelt.

DAN BY DELICT OFTE MISDAET. Legibus non solum gra-
ve, verum etiam æquitati naturali contrarium, ex alieno de-

214 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXI.

licto alium conveniri ac alieno odio alium pręgravari *l. Unie, Cod. ut null. ex vicin. tit. 36 lib. 11 l. si quis. in suo. 33 §. legis, Cod. de inoffic. c. non debet. 20 de Reg. jur. in 6.* Ideoque ex delicto Filii Pater ipſius conveniri non potest. *tot. tit. Cod. no fil. pro Patr. vel Pater pro Fil. l. 1 §. si filius-familias. ff. de his qui deſect. vel offendor.* Sed ipſe Filius-familias, pro delictis ſuis convenitur. *§. fin. Inſtitut. de nozal. act.*

Ibidem. Casus recensent *Belordeau sur Bretagne art. 656 & Förens. lib. 1 part. 1 art. 12. Choppin. de privil. rusticor. lib. 3 cap. 11 n. 5.*

BOETEN, BREUCKEN ENDE VERBEURTEN. Pœna differt à mulcta, sicut genus à specie, pœna est delicti coërtio, mulcta est specialis peccati animadversio, quę pecuniaria est. *l. aliud. ff. de verb. signific.*

Ibidem. Quomodo Pater obligetur ex facto Filii. *Bart. & alii DD. in l. cum Filius-familias. ff. de verb. oblig. Boer. decis. 221. Choppin. de privileg. rustic. d. lib. 3 cap. 11 n. 5. Cocquil. sur Nivernois tit. des Marchands publics. art. 2. Groenw. ff. lib. 15 tit. 1 in Rubr. & Cod. lib. 4 tit. 13 ad l. 1 & tit. 26 ad l. 1.*

BY VOOR-GEBODT. Valet statutum quoad pœnam pecuniariam. Pater ex Filii-familias crimine obligatur, quia cū ad hanc pacto se adstringere queat, etiam statuti dispositione ad eam arcuari potest. *Angel. Aret. ad §. actiones autem. Inſtit. de act. n. 9. Bart. in l. cum Filius-familias. 49 ff. de verb. signific. n. 3. Matth. de crimin. ad lib. 48 ff. tit. 18 cap. 4 n. 2. Clar. lib. 5 §. fin. quæst. 89 maxime n. 3. 5 & 8. Gail. lib. 1 obs. 36 n. 2.*

VOOR-GERODE. EDICTA tantum durant, quantum durat officium Magistratus. *l. fin. in princip. ff. de panis. Matth. de Afflic. decis. 290 n. 2. Sebast. de Medic. de leg. & statut. part. 1 quæst. 17 n. 9.*

A R T. X.

EEn dochter huwende, wort geëximeert van de Emacht van haren Vader, ende subject aen haren man ende kerckelicken Voogt.

SUBJECT HAREN MAN ENDE KERCKELICKEN VOOGT, Uxor est in sacris Mariti. *Louet litt. M. n. 1 vers. l'on disoit, & sacra pagina dictat. Genes. cap. 3 sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tibi.* plura hic suprà Rub. 20 art. 2 adde *Tyraquel. ad ll. connubial. l. 1 n. 19 & seq. Chassan. ad Consuetud. Burgund. Rub. 4 §. 1 verb. en la puissance. Damboud. de tutel. tit. 1 cap. 5 n. 35.*

Ibidem. Maritus etiam dicitur procurator legalis Uxoris. *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 339 n. 4.*

A R T. X I.

AL waer't dat den man deser werelt overlede, eer syn huysvrouwe XXV. jaeren out ware, nochtans en komt niet weder onder de macht van haren Vader, maer bedyt ende blyft haer selfs wyf.

AL WAER'T DAT DEN MAN. *Solutio matrimonio Uxor minorennis non relinquit in patris potestatem, qua juxta art. 1 matrimonio exempta fuit, & hanc opinionem sequuntur Sando lib. 2 tit. 7 desin. 5 circa fin. post. Boer. Matth. de Afflict. Masuer. Tyraq. Argentr. Vassq. Christin. Cujac. & alios. Contrarium tenent. Chassen. Grammat. Valla. Viv. Tiffaur. ibidem citat.*

Et priorem opinionem tuerentur etiam *Cancer. varior. resolut. part. 1 cap. 10 n. 3. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 obs. 61 n. 22 & Lacus censur. Forens. lib. 1 cap. 9 n. 13. Wesel ad Novellas Constit. Ultrajectin. art. 13 n. 20.*

RUBRICA XXII.

Van Voogdyen, ende hoe men daer af ontslagen wort.

DE TUTELIS, &c.

Institut. lib. 1 tit. 13 & seqq. ff. lib. 26 & 27. Cod. lib. 5 tit. 23 & seqq.

AUTHORES.

*Dambouder. Gutierrez, Gillet, Montanus, Anton. Piagius, Angelsen op de Jus, Covaleau. Jo. Paul. Galterius, Tenninus, Manzinus, Maulius, goederen Gotthofredus, Cancer. part. 1 cap. 7. Christin. vol. 3 decis. 28 & van hunne seqq. & ad Consuetud. Mechlin. tit. 19. Papon. lib. 15 tit. 5. Leen-Voogd. p. wen censur. Forens. lib. 1 cap. 16 & seqq. Mavins ad Jus Lubecens. 415 & 419. lib. 1 tit. 7. Berlich. part. 1 conclus. 16 per tot. & part. 2 conclus. Item * 4*

VOOGDYE, &c. Duplex modus, suam in tutelam veniendi, *boek pag. 1328 en* verus & fictus.

Verus, cum quis ad eam ætatem pervenit, quæ per loci jusque leges ac mores hominum maturitati destinata est, & qui legislatores pro soli sui genio arbitrati sunt adipisci subditos plenum vigorem, ut ad sua & aliena administranda tuto admittantur.

Fictus, cum quis necdum ætatem istam ac maturitatis annos affecturus privilegii in modum vel certæ rei intuitu per majoris ætatis relaxationem quamdam sui juris constituitur, ficto autem modo tripliciter habemur pro majoribus. 1. Per ætatis veniam. 2. Per munus publicum. 3. Per matrimonium.

ARTIKEL I.

DE langst-levende van Vader ofte Moeder (onbejaerde kinderen van den gemeenen bedde achter gebleven zynde) is schuldig hunlieden by Schepenen van Gedeele als Opper-voogden, te doen voorsien van eenen deel-voogt, die men maeckt den naesten bestaende van s'overleden zyde, indien hy daer toe bequaem is: daer neen, de naeste bequaeme.

DE LANGST-LEVENDE VADER OFTE MOEDER. Alterutro conjugum defuncto incumbit superstiti coram Magistratu pupillari liberis ex eo matrimonio relictis, petere Tutorem, qui inventarium bonorum conficiat.

ONBEJAERDE KINDEREN. LIBERI MINORENNES. Etiam emancipati. *Gail. lib. 2 observat. 72 n. 15.*

Is schuldig. TENETUR. De jure quidam tutores petunt sponte & officio pletatis, ut cognati & affines. *l. Amica. l. Neposibus. Cod. lib. 5 tit. 31.* Quidam autem coguntur petere, ut Mater, quæ si id neglexerit, amittit eorum successionem, si impubes moriantur. *l. 3 & 6 C. cod. l. 2 ff. cod. & l. 2 §. si Mater. ff. ad Tertullian.* Quod generaliter observandum in omnibus, qui ad successionem pupilli vocantur, si Patre mortuo intra annum ei Tutores non petierint. *l. Sciant cuncti. 10 Cod. de legit. hered. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 10 art. 5 maxime n. 14 & Tuld. Cod. lib. 5 tit. 31. Gutierrez de tutel. part. 1 cap. 16.* Moribus autem prædictas leges non observari, docet *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 480 gloss. 3 n. 3. Christin ad Consuet. Mechlin. tit. 19 art. 8 n. 4. Groenw. ad d. l. Sciant cuncti. Mavins ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 7 art. 12 n. 1. 2 & 8.*

Ibidem. An sub pœna 10 Librar. Parisiens. quæ comminatur Ordinatione Scabinali 12 Julii 1605 & de simili pœna *Consuet. Mechlin. d. art. 5 & ibi Christin. n. 14 & tit. 19 art. 8 n. 4.*

SCHEPENEN VAN GEDEELE ALS OPPER-VOOGDEN. Magistratus est supremus pupillorum tutor. *Mavins ad Jus Lubecens. lib. 2 tit. 2 art. 21 n. 19* hinc parentum & agnatorum aut etiam extraneorum tutela appellatur sub tutela dativa. *Leunwen consur. Forens. lib. 1 cap. 16 n. 3.*

DEEL-VOOGT. Similem Consuetudinem esse in Tuscia, refert *Bald. in l. quem dicis, n. 3 Cod. de testam. tutel.*

ART. II.

DEn deel-voogt, by Schepenen ter maninge van haerlieder Amman, gemaect zynde, wort gelast te gaderen, inventarieren ende by state in bate ende kommeren ter Weth-waert over te brengen 't verstorven

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII. 217
goet, binnen veertig dagen naer syn creatie, op de
boete daer toe staende, ten ware dat hem breeder uyt-
stel verleent wordt, naer de gelegentheyt van de sake.

GELAST TE GADEREN, &c. Inventarium conficiendum juxta
formam d. Ordinat. 12 Julii 1605 præscriptam art. 3 & 4 & *Ar-
gentr. Montan. Damboud. & Gutierrez* locis hic infra citatis. *Carec.
d. locat. & conduct. part. 1 quæst. 25 n. 4.*

Ibidem. Moribus Inventarium confici curat Magistratus, nec
ipsum præsentia necessaria, ne impensis Pupilli graventur. *Argent.
ad Consuetud. Britan. art. 458 gloss. 2 n. 3 & art. 477 gloss. 2 n. 6.
Mævius ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 7 art. 13 n. 18. Cbassan. ad
Consuetud. Burgund. Rub. 6 §. 6 verb. Par inventaire. Laurent Joubert
en sa Bibliothèque des Arrêts litt. 1. chap. 12 n. 16.*

Ibidem. De Inventarii confectione. *Gutierrez tract. de tutel. part.
2 cap. 1 & 2. Montan. tract. de jur. tutel. cap. 32 regul. 5. Ar-
gentr. ad Consuet. Britan. art. 458 gloss. 2 n. 3 & d. art. 477 per
tot. Damboud. de tutel. tit. 1 cap. 2 n. 23 & seqq. cap. 3 & 4 usque
bique per tot. Mævius ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 7 art. 13 per tot.
Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 19 art. 3 n. 13. Despeisses tom.
1 fol. 507. & Monticulus.*

BINNEN 40 DAGEN. *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 19
art. 3 n. 13. Dambouder. de tutel. tit. 1 cap. 4 n. 2 & 56. Et tot.
d. cap. 4 plenè de tempore, intra quod juxta Statuta Flandriæ,
Inventarium confici debeat.*

A R T. I I I.

DEn inventaris ende staet van goede gemaect ter
Weth-waert, by den deel-voogt overgebrocht,
ende aldaer present den langst-levendenden Vader ofte Moe-
der ende andere vrienden ende magen de Weesen van
beede zyden bestaende gelesen zynde, wort elck van
haer in't particulier gevraeg gedaen, oft sy dat hou-
den over 't gerechte part, portie en deel van goede de
Weesen verstorven.

INVENTARIS ENDE STAET VAN GOEDE GEMAECKT.
Inventarium haud quaquam conficiendum, cum plus sumptus
quam utilitatis adferret. *Dambouder. d. cap. 3 n. 27. Montan. de
tutel. cap. 32 regul. 5 n. 95. Gutierrez de tutel. part. 2 cap. 1 n.
47. Mævius ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 7 art. 13 n. 12. Despeisses
tom. 1 fol. 509 vide plura ad Consuet. Brugenf. tit. 25 art. 6.*

TER WETH-WAERT OVERGEBROCHT. De exhibendo In-
ventarium coram Magistratu. *Dambouder. d. cap. 2 n. 23 & seqq.
& cap. 4 n. 30. Argent. d. n. 6.*

GERECHTE PART. Ratio quare hoc planè necessarium est.
Dambouder. d. cap. 2 n. 23 & cap. 4 n. 17 & ne Tutores obligen-

218 *Costumen der Stede van Genêd. Rub. XXII.*
 tur ex omissione aliqua desuper protestationem fieri. *Dambouder.*
d. cap. 3 n. 16 & 18 & seqq.

A R T. I V.

NAer 't verklaers dat ja, soo doet den deel-voogt den houder ofte houderigge quytsheldinge ende wort by Schepenen verlaten van synder deel-voogdye, ende der Weesen Vader ofte Moeder staende Voogt gemaeckt, indien hy de Weesen 't goet verfekeren kan. Daer neen, den deel-voogt, selve staende Voogt gemaeckt, ofte anderen Voogt gestelt van s'overleden zyde, naeste ende capabel, konnende der Weesen goet verfekeren.

VADER. Nulli res Liberorum magis credendas esse quam Patri, tradit *Tyraquel. in prefat. ad l. Si unquam. Cod. de revoc. donat.* Hoc colligitur ex *l. ult. Cod. de curat. furios. ibi. Quis enim talis affectus inveniatur extraneus, ut vincat Paternum, & ex l. Cum Pater. 77. §. mando. 74 ff. de legat. 2 ibi. Mando Filia mea pro salute ipsius sollicitus.*

MOEDER. Tacito omnium consensu explosa est. *l. 2 & fin. Cod. quando mul. tut. offic. fungatur.* nam Mater Tutrix Liberorum suorum esse potest, quamvis S. C. Velleiano minimè renuntiaverit. *Leeuwen censur. Forens. lib. 1 cap. 16 n. 11 & 12. Montan. de tutel. cap. 15 n. 5 & seqq. Damboud. de tutel. tit. 1 cap. 5 n. 3 & seqq. Gutierrez de tutel. part. 1 cap. 8 per tot. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 480 gloss. 1 & 2. Meun ad Jus Leodienf. part. 1 observat. 61 per tot. Bagnon de legib. abrogat. lib. 1 fas. 194 & ibi D. Christin.*

Ibidem. Quid si minorennis sit? *Leeuwen d. cap. 16 n. 13. Argentr. d. loc. gloss. 3 per tot. Montan. d. cap. 15 n. 18 & 19. Christin. vol. 3 decis. 149 n. 7. Despoisses tom. 1 fol. 495 n. 34. Voet de stat. sect. 4 c. 3 n. 8 prae cæteris Rodenburch tit. 4 c. 4 quomodo minor per matrimonium sit major. n. 10 & seqq.*

Ibidem. Quid si Vidua convolaverit ad secundas Nuptias? *Montan. de tutel. cap. 15 n. 74 & seqq. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 480 gloss. 2 n. 1. Dambouder. cap. 5 n. 21 & seqq. Groenw. Cod. lib. 5 tit. 35 ad Authent. Sacramentum. Mævius ad Jus Labecens. lib. 1 tit. 7 art. 12 n. 3. Gutierrez de tutel. part. 1 cap. 9 per tot. Sainsta ad Consuet. Turonenf. tit. 32 art. 3. Chassan. ad Consuet. Burgund. rub. 6 §. 8 n. 1. Wesel ad Constitut. Ultrajectin. art. 11 n. 33. & seqq.*

VOOGT NAESTE ENDE CAPABEL. An capeſſat tutelam evaſus major ſiſto modo, id eſt, per veniam ætatis aut conſtitutionem in publico munere, aut matrimonio. *Rodenburch tit. 4 cap. 4 verſ. an jus aliquod per matrimon. conſequant. &c. n. 6 & seqq.*

Ibidem. Eo tutelæ onus, quo commodum ſucceſſionis. *l. quo tutela. ff. de Reg. Jur. l. 1 ff. de legiti. tut. l. Tutela legitima. ff. ad. Menoch. lib. 2 centur. 3 caſ. 150 n. 32 & 35.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII. 219

Ibidem. De pluribus magis idonei anteferendi sunt ex conjunctione, ex fide, ex dignitate. l. 3 §. si tamen. ff. de lib. hom. exhib. l. Ut gradatim. §. & si lege. ff. de Muner. & honor.

Ibidem. Presbyteris permittitur cognatorum tutelam amplecti. *Gudelin. de Jure novissim. lib. 1 cap. 17 n. 9. Christin. ad Consuet. Meeblin. tit. 19 art. 4 n. 6.* Sed an coram Judice seculari ratione susceptæ tutelæ & illius administrationis rectè conveniantur? negat *Maria tract. de Jurisdiction. part. 4 cens. 2 cas. 148* affirmant *Munnoz d'Escobar & alii DD. citati supra art. 23 rub. 6.*

VERSEKEREN. Intellige, ut sonat infra art. 16. MET TWEE PERSOONEN POORTERS, ENDE INWOONENDE, id est, cavere cum duobus civibus hic Gandavi residentibus, quod tamen limitatur de jure. *Montan. de tutel. cap. 32 regul. 7. n. 18 & seqq.*

Ibidem. Pater legitimus administrator de jure non tenetur satisfacere. *Montan. de tutel. cap. 32 regul. 7 n. 23. Gutierrez de tutel. part. 1 cap. 12 n. 18. Boer. ad Consuet. Bistaricus. tit. 1 §. 3 gloss. 2.*

Ibidem. Mater tutrix satisfacere tenetur. *Montan. d. loc. n. 22 per Novell. 118 in fin. Argent. ad Consuet. Britan. art. 480 gloss. 3 n. 3. Expilly en ses Arrêts chap. 40. Cass. Antib. Thesaur. lib. 1 quæst. Forens. 21. Christin. ad Consuet. Meeblin. tit. 19 art. 3 n. 12 & in addit.*

A R T. V.

SOo wanneer de Weesen goet redelick competent, Sende niet excessif en is, soo wort gemeenlick den Vader ofte Moeder Voogt bedegen zynde, naer seker gedaen, bevolen de houdenisse, ende onderhoudt van ate, dranck, kleeden ende gereeden van haerliedier kinderen, mitsgaders hunlieden te doen leeren ende onderwyfen tamelick naer staet: ende insgelycks d'administratie ende bewint van de have ende erfachtigheyt, mits doogende renten ende behoorlicke reparatien, al onvermindert de principalen sonder rekeninge, ende tot de selve kinderen haerliedier selfs bedegen zyn.

HOUDENISSE. Quomodo differat à *Garde Noble ou Bourgeoisie des enfans.* Gallis plerumque usitata, latine CUSTODIA NOBILIS VEL PLEBEA LIBERORUM, consule *Molin. ad Consuetud. Paris. §. 46. Charond. Tronchon, Guerin & Fortin sur Paris art. 46. 265 & seqq. Bacquet trait. du droit des Freres-geres chap. 10 n. 7 & seqq. Cocquill. Institut. au Droit François tit. de l'état de personnes vers. A défaut. Chenu quæst. 20 per tot. Kinschot. Respons. 93 n. 6. Argent. ad Consuet. Britan. art. 74 nos. 1 n. 3.*

Ibidem. Hæc custodia seu potestas parentum administrandi cum lucro fructuum est satis rationabilis & accedens dispositioni Juri in l. Cum oportet & l. Final. Cod. de bon. qua lib. ita *Molin. d. §. 46 n. 1.*

220 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXII.

HOUDENISSE ENDE ONDERHOUDT. In *articulo sequenti* dicitur HOUDENISSE OFTE ALIMENTATIE, & sic hæc & illa verba ubique videntur idem significare, scilicet alimentationem liberorum minorennium.

ENDE INSGELYCKS D'ADMINISTRATIE. Verba HOUDENISSE, ONDERHOUDT, ALIMENTATIE, concernunt personam liberorum minorennium, verbum autem ADMINISTRATIE bona eorum; & notavimus supra Rub. 21 art. 5 ex *Sande*, aliud esse habere administrationem, aliud habere usumfructum, quæ non videtur hic Gandavi parentibus concessus, nisi sub titulo & onere dictæ alimentationis.

AL ONVERMINDERT. Fallit in casu *articulo septimi* hâc Rubricæ.

SONDER REKENINGE. *Vigier* hic infra.

TOT DE SELVE KINDEREN HAERLIEDER SELFS BEDEGEN ZYN. DONEC LIBERI SUI JURIS FIAN'T. Quid igitur si postmodum cum parente cohabitare, ut antea perseverent? hic recitare juvat doctrinam *Vigier sur Angoumois art. 120 & seqq. n. 3 ibi. Que si les enfans après leur Mariage, ou après l'âge de majorité continuent leur demeure à la compagnie de leur Pere, où ils sont nourris & entretenus, pourtant leur Pere n'est point tenu de leur rendre compte, non pas par la simple considération de la puissance Paternelle, mais à cause de l'accommodation, qu'ils sont présumés d'avoir fait entre eux pour la compensation de revenu des enfans, avec leur nourriture & entretien.*

Et n. 7 ibi. *La puissance civile limitée à la jouissance du revenu des enfans, appartient au pere par une dispensation équitable & politique, pour la compenser avec leur nourriture & entretien, à condition que le Pere n'en abusera, en transférant un grand & ample revenu de ses enfans du premier lit à une autre femme, ou issus d'un autre mariage. Sur-tout le Pere est digne d'être déchargé de la reddition de compte, quand il est demeuré en viduité, ou autrement quand la dépense des enfans approche à peu près, & en quelque proportion à la valeur de leur revenu.*

A R T. V I.

ALs der Weesen goedt notabel ende excessif is, zyn Schepenen, als opper-voogden gecostumeert de houdenisse ofte alimentatie te modereren met toelleggen van sekere jaerlicksche competente somme, ende t'ordonneren 't overschot t'employeren ter 's Weesen profyt, ofte den Voogt de geheele administratie te laten sonder rekeninge, mits alle jaren beleggende sekere somme ter Weesen profyt, al ter discretie van Schepenen, vrienden ende magen.

HOUDENISSE OFTE ALIMENTATIE TE MODEREREN, &c.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII. 221

Ad illucidationem huius articuli & præcedentis, nec non sequentium, faciunt ea, quæ tradit *Leeuwen censur. Forens. lib. 1 cap. 9 n. 6 & 7 ibi. Quod verò ad usumfructum bonorum adventitiorum attinget, moribus nostris patri non aliter competit, quàm ad hoc, ut exinde alimenta Liberorum suorum deducat, cum non teneatur alere Filium, qui aliunde se exhibere potest. l. 5 §. 7 ff. de agnoscend. lib. Gros. Introd. Jurisp. Batav. lib. 1 cap. 9 n. 9 & 10. Quod ex eo superest in totum Liberis cedit, iisque reservare debet Pater contra l. 1 & tot. tit. Cod. de bon. matern. & tit. de bon. qua lib. Gudelin. de Fure novissim. lib. 1 cap. 13. Christin. vol. 1 decis. 96 n. 21.*

T OVERSCHOT T'EMPLOYEREN. l. 3 Jus alimentorum. §. 1 ff. lib. 27 tit. 2 ubi Pupill. educar. vel morar. deb. ibi. Modum autem patrimonii spectare (Prætor) debet, cum alimenta decernit: & debet statuere tam moderatè, ut non universum redditum patrimonii in alimenta decernat, sed semper sit, ut aliquid ex redditu superest.

A R T. V I I.

HOe wel dat den Vader ofte Moeder in allen geval schuldig zyn te houden ende bewegen den persoon van haerliedder onbejaerde kinderen, nochtans als 't goetd van de selve kinderen in renten ofte last van reparatien meer oft alsoo veel bekommert is als 't jaerlicksche inkomen ofte weerde van de inhavè be draegt, ofte sulcks, dat hy van den synen gesche pen ware, boven 't onderhoud van de kinderen, toe te leggen, en is niet gehouden 't selve te doen, ongemin dert het goetd van de selve kinderen, maer zal daer op mogen verfoecken ordonnantie van Schepenen, om op 't rapport van vrienden ende magen by verkoopin ge, ofte anders daer in te voorlien.

ENDE DAT HY VAN DEN SYNEN GESCHEPEN WARE, BOVEN 'T ONDERHOUDT TOE-TE-LEGGEN. Facit d. l. 3 Jus alimentorum. §. 6 ibi. Sed si egeni sunt Pupilli, de suo eos alere Tutor non compellitur.

A R T. V I I I.

SChepenen, als opper-voogden, zyn gecostumeert, Sop 't rapport van vrienden ende magen, de houde nisse van Weesen by Vader ofte Moeder eens aenge nomen t'augmenteren, als de selve Weesen ander suc cessie ofte voordeel toekomt, al ter discretie ende ge lenthede van de sake.

422 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII.*

DE HOUDENISSE T' AUGMENTEREN, ALS &c. *Profectio Textus d. §. 6 in l. 3 Jus alimentorum. ibi. Et si forte post decreta alimenta ad egestatem fuerit Pupillus perductus, diminui debent, quæ decreta sunt: quemadmodum solent augeri, si quid patri-
monio accessit.*

TER DISCRETIE. Ità incipit d. l. 3 ibi. *Jus alimentorum de-
cernendorum Pupillis. Prætori competit, ut ipse moderetur quam
summam Tutores vel Curatores ad alimenta Pupillis vel Adolescenti-
bus præstare debeat.*

A R T. I X.

AL is't dat den Vader ofte Moeder, als voorgden, de houdenisse hebben van haerlieder kinderen op jaerlickschen taux, nochtans indien sy eenige behoorlickende ende nuttelicke bruyloft-gelden ofte vont-giften voor henlieden betalen, die zullen komen ten laste van de Weesen: maer niet daer sy de houdenisse hebben met den geheelen goede.

BRUYLOFT-GELDEN. *Xenia, dona, seu encenia, quæ tem-
pore nuptiarum offeruntur sponso & sponsæ, de his pulchrè &
latè Berlich. part. 3 conclus. 74 per tot. maxime n. 4. Mavius ad
Jus Lubecens. lib. 2 tit. 2 art. 12 n. 61 & seqq.*

VONT-GIFTEN. *Munus collatum infanti, quem quis à sacro
suscepit Baptismate, non ipsi Infanti, sed ejus Parentibus, quo-
rum contemplatione donatio facta videtur, acquiri, convincitur
ex §. 1 l. 19 ff. de pecul. vers. Et idem. & aliis II. relatis à Groenw.
de legib. abrogat. ad d. l. 19 & à Someren tract. de Jur. Neovercar,
cap. 10 de succession. ab intestat. sect. 1 n. 3. Busus ad l. 3 ff. de
his qui sunt sui vel alien. jur. Giurba part. 1 observat. 6 per tot.
ubi in eo varias variorum DD. opiniones recenset.*

Ibidem. Inter luxus, quibus prodigè Homines depauperantur, vetitum est, ut ad Pontem Baptismalem, exceptis pauperibus, donare nihil liceat, saltem non suprà tres florenos. *Edictor. Fland. tom. 1 fol. 762 art. 12 & fol. 783 art. 3.*

Ibidem. Quandò & quibus casibus tutori nomine pupilli dona-
tiones facere liceat. *Munoz d'Escobar de ratiocin. cap. 24 n. 8 &
seqq. Montan. de tutel. cap. 33 n. 340. Gutierrez de tutel. part. 2
cap. 6 n. 10 & 11. Bassi Flores tom. 1 verb. Donatio. n. 11 & verb.
Elemosyna. n. 11. Corpov. Jurisprud. Forens. part. 2 constit. 11
desin. 48 & 49. Becer. tract. de donat. cap. 13 n. 18. Simoncell.
tract. de decret. & solemnitat. in contract. minor. lib. 2 tit. 6 n.
100. Zypa. notis. Jur. Belgic. lib. 5 de tutorib. n. 7. Despeissès tom.
1 fol. 518 n. 21.*

A R T. X.

Alle Weesen blyven in Voogdyen, tot dat sy vyf-
en-twintig jaeren oud zyn, ofte hunlieden tot
huwelick, Priesterfchap, oft anderen behoorlicken staet
voegen.

Siet het
Decreet
hier op
gevolgt,
pag. 672.

TOT DAT SY 25 JAEREN OUD ZYN. Moribus tutela pubertate non finitur, sed tutores etiam puberum rebus praeesse coguntur usque ad justam eorum aetatem, hoc est, donec viginti quinque annos impleverunt, & post illud pubertatis tempus tutorum quoque nomen inconveniens ipsis remanet, ita ut hodie tutelae & curae nomina & jura confusa sint. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 19 art. 27 & vol. 3 decis. 148 n. 14. Montan. de tutel. cap. 37 n. 87. Gall. lib. 2 observ. 96 n. 1. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 474 gloss. 2 & art. 475 gloss. 5 n. 4. Anth. Fab. Cod. lib. 5 tit. 29 de fin. 2 & 3. Wesel ad novell. Constit. Ultraject. art. 13 n. 1 & 2.*

Ibidem. Similis est articulus decimus tertius Novell. Constit. Ultraject. & ibi late Wesel.

Ibidem. An computatio fiat à natali hora & momento. *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 457 gloss. 2 n. 1.*

HUWELICK, PRIESTERSCHAP, OFTE ANDEREN STAET. MATRIMONIO, SACERDOTIO, VEL ALIO STATU. De his omnibus praecitati Authores; plura de hac materia supra Rub. 21 art. 1.

A R T. XI.

De weesen, in regimen van voogdyen zynde, en mogen by haerlieder contract hunlieden niet verobligieren, noch verbinden sonder autoriteyt ofte consent van hunnen voogt.

DE WEESEN IN VOOGDYE ZYNDE. MINORES, QUI SUB TUTELA SUNT, non possunt contrahere sine autoritate & consensu tutoris: conformis est Consuetudo *Mechlin. tit. 19 art. 22 & aliae ibi à Christin. relatæ.*

EN MOGEN. NON POSSUNT. Ad similia verba, vide quæ notavi Rub. hic *præcedenti art. 8.* Et adde quod quoties ad prohibitionem legis accedit prohibitio statuti, toties impediri natiuitatem obligationis naturalis. *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 266 ad verb. Par quel titre que ce soit. cap. 12 n. 10.*

Ibidem. Ne quidem cum ipso tutore, sicut nec Judex cum subdito, Advocatus cum cliente, Medicus cum infirmo. *Gomes. variar. resolut. tom. 2 cap. 14 n. 33 in fin.* Nec Deo dicata vel alia penitens cum Confessario, illius Collegio vel Monasterio. *Ricard. traité des donations entre-vifs &c. part. 1 chap. 3 sect. 9 n. 515 & seqq.*

224 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXII.

Ibidem. Minorem tamen posse omnem conservatorium actum gerere, & præscriptionem interrompere. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 459 gloss. 1 n. 1 & 2 & art. 464 gloss. 1 n. 2.*

A R T. XII.

WEesen zynde in regimen van voogdyen en mogen by testament, ofte anderen uytersten wille niet disponeren van haerlieder goedt, soo lange als de selve Weesen (Vrouwen wesende) zyn beneden de ses-thien jaeren, ende de Mans achthien jaeren, naer welcken tyd sy mogen by testament ofte anderen uytersten wille disponeren, achtervolgende nochtans de restrictie ende limitatie gestelt by de Keyserlicke Majesteit in de ordonnantie van 'tjaer 1540.

WEESEN ZYNDE. Minores sub tutela existentes, Masculus post annum ætatis decimum-octavum, Femella post annum ætatis decimum-sexturn, testari possunt. Similis est articulus 24 *tit. 19 Consuet. Mechlin. & ibi Christin. & artic. 16. Novell. Constitut. Ultrajedin.* ubi, quid jure, quid moribus, latè *Wesel.*

VROUWEN BENEDEN 16 ENDE DE MANS 18 JAEREN. Hæc ætate plenam pubertatem habere. §. 4 *Instit. de adopt. l. 40 §. 1 ff. eod. l. 14 §. 1 ff. de aliment. & cibariis.* ac judicii stabilitatem affectui dicimur. §. ult. *Instit. quib. ex caus. manumitt.*

ACHTERVOLGENDE DE RESTRICTIE ENDE LIMITATIE. Attamen salva restrictione & limitatione Ordinationis Cæsareæ 1540 n. 8 quæ extat *Edictor. Flandr. tom. 1 fol. 772 & quod hic supplendum est Edict. perpet. 1611 art. 14.*

Utrobique omnino videndus *Anselmo* scilicet in commentariis ad idem *Edictum* §. 68 & *segg.* & in suo *Triboniam. cap. 62. 69 & 71.*

Adde *Stockmans decis. 118. Sands lib. 2 tit. 9 defin. 19. Gillet de tutel. cap. 36 in vester. edit. Laurent Jouët en sa Bibliothèque des Arrêts litt. L. chap. 4 n. 17 & segg. Despeisses tom. 2 fol. 275 & 276. Everard. consil. 14 n. 6. Anselmo loco supra citat. Wesel ad Novell. Constitut. Ultrajedin. art. 15. Brodeau sur Maine antè art. 332e vers. Elle ne fait. Charond. Tronchon & Guérin sur Paris art. 276. Ricard traité des donations entre-vifs, &c. part. 1 chap. 3 sect. 9 per tot. n. 447 & segg.*

A R T. XIII.

EEn Weese, hebbende syne jaeren van discretie, wetende goet ende quaet, als hy criminelick toegesproken wort, staet te rechte in synen persoon, sonder Voogt.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII. 225

STAET TE RECHTE IN SYNEN PERSOON; SONDER VOOGT. Minor doli capax, sine Tutore in criminalibus causis habet personam standi in iudicio, hodiè enim in his causis reus proprio ore respondere tenetur, idè moribus Tutoris auctoritas non requiritur. *Christin. vol. 3 decis. 169 n. 5 & seqq. Rebuff. ad Constitut. Regias in proemio gloss. 5 n. 72. Argentr. ad Consuetud. Britan. tit. de minorib. art. 508. Jul. Clar. §. fin. quæst. 50. Gilles de Tutorib. in prima edit. cap. 30 & in ultima edit. cap. 39. Boffius præf. crim. tit. de confess. n. 69. Papon lib. 7 tit. 1 art. 22. D. Christin. ad Bugnon de ll. abrogat. lib. 1 satyr. 259. Zypa. notit. Jur. Belgic. lib. 5 de tutor. n. 14.*

SONDER VOOGT. Contra de jure. 1. *Clarum. Cod. de auctoritate præstand. Montan. de tutel. cap. 32 regul. 9 n. 14. Christin. & alii supra citati Authores.*

Ibidem. Plura supra Rubr. 21 art. 8 & adde Groen ad Galla lib. 2 observat. 110 in coronide n. 7.

A R T. X I V.

IN materie van injurien ende klachten met wonden civilick, ende partyelick geintenteert voor Schepenen vander Keure, wort de Weefe toe-gesproken ende gehouden te compareren in persoon, ende niet minder Voogt geadmittleert t'synder assistentie ende defensie. Maer om injurie ende klachte sonder wonde, toe-
Sleef V.
Placcaert
Boek van
Vlaend.
pag. 169.
gesproken wesende in synen persoon voor Schepenen van de Gedeele, is defenderelick by den Voogt, sonder in persoon te moeten occuperen, ten ware anders by Schepenen daer op geordonneert.

TER ASSISTENTIE ENDE DEFENSIE. MAEK OM, &c. Ad hæc recurrendum ad Authores *ars. præcedens. allegatos, maxime Gilles, Papon & Christin. quibus adde Gutierrez de tutel. part. 2 cap. 4 n. 9 & 10. Zypa. notit. Jur. Belgic. lib. 5 de tutorib. n. 14. Styl. criminal. 9 Julii 1570 art. 61.*

A R T. X V.

DEN Vader ende Moeder beyde deser Werelt overleden zynde, achter-latende eenige onbejaerde kinderen, soo voorsien hunlieden Schepenen van Gedeele, 't zy ten versoecke van Vrienden ende Magen, ofte ex officio, van deel-voogden, die staet van goetgaderen ende over-brengen, soo voorsiet is.

800 VOORSIEN HUNLIEDEN SCHEPENEN VAN GE-
P

226 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII.*

DEELE. Tutoris datio, quæ olim ad curam Principis spectabat, hodiè omnibus Magistratibus incumbit. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 458 gloss. 1 & 2 & Groenw. de ll. abrogat. Instit. lib. 2 tit. 2 §. 4 latissime Mantan. de tutel. cap. 19 & 20.*

Ibidem. Et quod datio tutelæ porrigatur ad bona ubicumque sita, notatur hinc *art. sequent.*

TEN VERSOECKE VAN VRIENDEN ENDE MAGEN. Ordinatio Magistratûs 12 Julii 1605 *art. 5* injungit proximioribus consanguineis curam ac sollicitudinem petendi tutores intra 14 dies sub pœna 10 librar. Paris.

OFTE EX OFFICIO. EX OFFICIO. Et nemine petente potest judex tutores constituere. *Barthol. in l. Hec autem. ff. ex quib. caus. in possess. eat. Alex. in l. bonorum. in fin. Cod. qui admitt.*

Ibidem. Sancto instituto invaluit, ut pupillorum rerumque pupillarum cura Magistratum esset, quod propriè sollicitudinis auctor datus esset. *l. 1 ff. de jurisd. omn. jud. & l. Nec quidquam. §. observare. ff. de offic. procons.*

A R T. X V I.

DEn staet van goede ofte augmentatie overgebracht zynde, naer dat Vader ende Moeder overleden zyn, indien de Weesen Broeder ofte Swager hebben, soo maect men den outsten Broeder ofte Swager van de Weesen (bequaem daer toe wesende) staende Voogt, die voor de handelinghe van synder Voogdye stelt goeden suffisanten seker, met twee persoonen poorters ende inwoonende der selve Stede, altyts nochtans den broeder prefererende voor den Swager, in alsoo verre als hy syn selfs is, al ware hy jonger dan den selven Swager, ofte syn huys-vrouwe, der Weesen Suster.

OUTSTEN BROEDER OFTE SWAGER. *Boer. consil. 45 n. 6. Bart. in l. cum pater pluribus. ff. de legat. 3.*

Ibidem. Et datus tutor omnium bonorum, potestatem habet, nam cum detur personæ, consequens est rem pupillarem, ubicumque sita sit, ad ejus sollicitudinem pertinere. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 458 gloss. 2 n. 5. Rodenburch de Jur. quod oritur à status. diversit. tit. 2 cap. 1 n. 4. Wames. centur. 3 consil. 86 n. 24 & seqq. Gail. lib. 2 observat. 130 n. 14. Costal. ad l. Si quis à liberis. 5 ff. de agnos. & alend. liber. n. 18. Sainson. ad Consuetud. Turonens. tit. 25 §. 25 vers. Confirmat tertio. Groenw. de ll. abrogat. Cod. lib. 5 tit. 32. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 19 art. 3 n. 4.* -- TWEE PERSOONEN POORTERS, &c. *Suprà art. 4 ad verba VERSEKEREN.*

BROEDER VOOR SWAGER PREFERERENDE. *Facit l. 6 inoffens. ff. de legis. tutor. ibi. Agnatis desuntur tutela, & l. 9 si plu-*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII. 227
res. eod. tit. ibi. Si plures sunt agnati, proximus tutelam nanciſci-
tur. Quamquam sublata agnationis & cognationis differentia No-
vell. 118 c. 4 & 5 legitima tutela hodiè tam cognatis quàm agna-
tis deferretur. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 475 gloss. 1. Boer.
ad Consuet. Bituricens. tit. 1 §. 7 gloss. 1.

A R T. X V I I.

HEBBEN sy Weesen geenen broeder, nochte Swa-
ger van beede zyden bestaende, soo maectt men
hunlieden twee Voogden, d'een van de Vaderlicke
zyde, ende d'ander van de Moederlicke zyde, de
naeste bestaende daer toe bequaem, die oock haerlie-
der handeling van Voogdyen verskeeren als vooren.

TWEE VOOGDEN, D'EENE VAN DE VADERLYCKE,
D'ANDER VAN DE MOEDERLYCKE ZYDE. Ferè in talibus
suspecta administratio esse solet eorum bonorum, quæ ad alium
ventura sunt ordine succedendi, quod *Charond.* legislator in suis
legibus spectabat, ut *Diodorus* scribit *lib. 2 cap. 4 Biblioth.*

NAESTE BESTAENDE. De jure regulariter eo tutela, quo suc-
cesso, & qui præfertur in successione, præfertur in tutela. *Chri-*
stin. ad Consuet. Mechlin. tit. 19 art. 5 n. 15. Chassan. ad Consue-
tud. Burgund. tit. des enfans de plusieurs lits. §. 4 in verb. la Fem-
me. n. 4.

Ibidem. Penes quem educandus minor. *Argent. ad Consuet. Bri-*
tav. art. 41 not. 1 n. 12 ibi. Leges negant pupilli educationem et
committi debere, qui succedere ei debeat. & art. 478 gloss. 2 n. 2
ibi. De educatione persæpè justè quæritur, ne eis committatur, qui
proximo successionis gradu sunt: ista enim de his suspicio est, idèd
Charondas successuris Paternis dabit Maternis educationes, quare nec
penes tutorem, qui pupillo sit substitutus, ali debet. Vide plura ad
Consuetud. Brugenf. tit. 30 art. 1.

Ibidem. Pertinet ad officium judicum, ut gradus propinquitat-
em observent, & ne remotiores proponant propinquioribus, nisi
causa quæpiam justa & pupilli præsertim utilitas id exigat, ve-
luti absentia aut remota habitatio ejus, qui proximus est, aut im-
peritia non sufficiens rebus gerendis. *Stockmans desif. 117.*

A R T. X V I I I.

ENDE in den gevalle dat sy Weesen negeene vrien-
den en hebben, binnen de Stede woonachtig ende
justiciabel, ofte oock bequaem om Voogt te zyn, soo
maken Schepenen van Gedeele eenen kamer-voogt,
die oock zyn handeling van Voogdye moet verske-
ren als vooren. Ten zy dat eenige van de vrienden af-

228 *Costumen der Stede van Gend.* Rub. XXII.
 woonende begeerde Voogt te zyn ende daer vooren
 poorterlicken seker stelde, soo van te rechte te staen,
 als voor d'administratie van 't goet.

EENEN KAMER-VOOGT. Si nulli consanguinei sint vel tales idonei non reperiantur Magistratus pupillaris bonum virum eligit, qui tutelæ munus suscipiat, cavendo, ut alii tutores, serè similis est Consuetudo *Mechliniens.* tit. 19 art. 7 & ibi *Christin.* & in art. 3 n. 8 vide etiam de hac materia *Papon lib. 15 tit. 5 arr. 1* ubi iudicatum dicit deficientibus consanguineis proximum vicinum in tutorem assumi posse, idem docet *Ragueau sur Berry tit. 1 art. 41 verb. Et s'il n'y avoit parents.* & ad sequens verb. *Voifins.*

A R T. X I X.

SOo wie Voogt van onbejaerde Weesen wort, 't zy by provisie, ende uyt der officie van Schepenen, ofte ten verfoecke van vrienden ende magen, oft anderfints, is gelaft syn handelinge van voogdyen te versekeren: uytgedaen deel-voogden ende Voogden testamentaire, ten ware by Schepenen uyt causen anders geordonneert.

VERSEKEREN. Omnis tutor vel curator tenetur satisfdare rem pupilli vel adulti salvam fore, idque idoneis fidejussoribus, quia experientia, quæ rerum magistra, docet Tutores ut plurimum aut infideles aut negligentes esse. *Montan. de tutel. cap. 32 regul. 7 n. 1 & seqq. Caroc. de locat. part. 1 quest. 25 n. 1 & seqq. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 477 & gloss. 3 n. 1.* Et eos in solidum obligari. *Montan. d. regul. 7 n. 17.*

Ibidem. Patrimonium Tutoris tantum valere non debet quantum facultates pupilli, sed Tutoris fidejussor locuples esse debet, secundum quantitatem inventarii. *Gutierrez part. 1 cap. 12 n. 21 & 22* fallit si pupillus ita abundet divitiis, ut difficile esset invenire tutorem vel fidejussorem æquè abundantem & divitem. *Damboud. de tutel. tit. 1 cap. 6 n. 25 & seqq. maximè n. 33 & seqq. vidè Chassan. ad Consuet. Burgund. rub. 6 §. 6 ad verb. En baillant bonno & suffisante caution. n. 1 & 2. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 477 gloss. 3 n. 3.*

UYTORDAEN VOOGDEN TESTAMENTAIRE. Tutores & Curatores testamentarii ab onere satisfactionis eximuntur. *l. testamento. ff. de testam. tut. l. Legitimos. ff. de legitim. tutor. scilicet à Patre, non autem à Matre dati. Damboud. de tutel. tit. 1 cap. 6 n. 15 & seqq. Montan. de tutel. cap. 32 regul. 7 n. 76 & seqq. Gutierrez de tutel. part. 1 cap. 5 n. 2 & cap. 12 n. 8 vide Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 19 art. 10 n. 4.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII. 229

Ibidem. De materia Tutoris testamentarii. *Montan. de tutel. cap.*

7. *Gutierrez de tutel. part. 1 cap. 3 & seqq.*

TEN WARE UYT CAUSEN ANDERS GEORDONNEERT. In Gallia omnis Tutela est dativa, idedque & testamentarii Tutores habitā inquisitione à Judice confirmari solent, auditis pupilli proximioribus, aut eorum Vicinis. *Bugnon de legib. abrogatis lib. 1 satyr. 200 & lib. 2 sect. 229 & ibi D. Christin. Groenw. Cod. lib. 5 tit. 28 ad l. 1. Stockmans decisf. 117.*

A R T. X X.

GEene Voogden (dan Vader ende Moeder) worden gelaft de Weesen te houden ende onderhouden, met het profyt van haerlieders goetd ende ongemindert het principael: maer houden die op rekeninge.

HOUDEN ENDE ONDERHOUDEN. Ex his verbis facile colligi potest, quid hic Gandavi sit jus alimentionis, vulgò, RECHT VAN HOUDENISSE, & in quo differat ab usufructu de Jure in bonis Liberatorum competente. *Cod. lib. 6 tit. 61.*

HOUDEN DIE OP REKENINGE. Intellige tutorem pupillos regere, & tueri pro modo facultatum, & personarum conditione. 1. 1 ff. ubi pupill. educar. deb. & tot. tit. & l. 2 Cod. de aliment. pupill. praestand.

A R T. X X I.

DE selve rekeninge zyn sy schuldig te doen voor Schepenen van Gedeele als Opper-voogden, ofte de Weesen gemeene vrienden ende magen, ten minsten alle twee jaeren eens: brengende een geteeckende copie van de selve rekeninge onder Schepenen van Gedeele.

REKENINGE. De RATIONIBUS reddendis per tutorem. *Montan. de tutel. cap. 38 per tot. Damboud. de tutel. tit. 2 per tot. Gillet de tutel. cap. 49 & 50. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 19 art. 13 per tot. Leeuwen censur. Forens. lib. 1 cap. 18 n. 2. La Grand sur Troyes art. 21 gloss. 4 per tot. Despeisses tom. 1 fol. 526 & seqq.*

Ibidem. Verba, reddere rationem, important 1. rationum volumina, cautiones, instrumenta actus sui exhibere & tradere, & rationes legendas, praecunctandas & dispungendas atque excutiendas offerre. 2. reliqua solvere. *Molin. ad Consuet. Paris. §. 9 gloss. 6 in verb. rendre compte. n. 15.*

Ibidem. Omnis administrator tenetur fideliter & diligenter Librum rationum conficere, rationem reddere, & reliqua, si quae sunt, solvere. *Molin. d. gloss. 6 n. 16.*

230 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXII.

Ibidem. In Libris rationum debent omnia sigillatim, clarè & explicatè describi, undè non sufficeret in genere complecti tantum receptum, vel tantum impensum, nec talis ratio esset admittibilis, sed debet continere nominatim à quo receptum, cui datum, & quantum: & ex qua causa, & quâ die. *Molin. d. gloss. 6 n. 17.*

Ibidem. De rationibus revidendis, vulgò RECOLLEMENTEN. *Munnoz de Escobar. tract. de ratiocin. cap. 41 & 42 per tot. Menoch. de arbitrar. jud. lib. 2 cap. 228 n. 18. Mavius ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 7 art. 11 n. 24. 30 & 31. Despeisses tom. 1 fol. 526 n. 1 & fol. 529 n. 4.*

Ibidem. Ad id citari non debent fidejussores Tutoris. *Gutierrez de tutel. part. 3 cap. 1 n. 4 in fin.* Sed si tutore existente non solvendo contra fidejussores executio fiat, pro reliquis poterunt petere, ut ad calculos redeatur.

ALLE TWEE JAEREN EENS. Ordinatio Magistratûs 12 Julii 1605 art. 7 sub pœna ibidem contenta, & alia Ordinatio Imperatoris Caroli V. lata Augustæ 1548 cujus meminit *Christin. d. art. 13 in addit. n. 3 & Leenwen censur. Forens. lib. 1 cap. 18 n. 1. Groenw. Cod. lib. 5 tit. 37 ad l. 14 rationes. Montan. d. cap. 38 n. 189. Mavius ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 7 art. 11 n. 21.*

Ibidem. De jure tutor non reddit rationem nisi finita tutela. §. *impubes. Instit. de Attilian. tut. l. Nisi finita tutel. 4 l. Si tutor. 9 §. sed & si quis. & l. seqq. ff. de tut. & ration. distrab. & l. 3 & ibi gloss. & DD. Cod. de administrat. tutor.*

Ibidem. Quomodò teneatur tutor ex culpa vel negligentia. *Leenwen censur. Forens. lib. 1 cap. 18 n. 9 & 10. Montan. de tutel. cap. 39 n. 32 & seqq. Gutierrez de tutel. cap. 9 per tot. Munnoz de Escobar. tract. de ratiocin. cap. 14 & cap. 19 utrobique per tot. Despeisses tom. 1 fol. 514 vers. octavo. & fol. 530 n. 9.*

Ibidem. A consanguineis non tam exacta vel scrupulosa ratio vel impensarum probatio exigitur. *Molin. ad Consuet. Paris. §. 9 gloss. 6 n. 19. 32 & 33.*

Ibidem. Modicæ impensæ juramento probantur, dummodò specificentur, & sint verisimiles & rationabiles. *Molin. d. gloss. 6 n. 27 & seqq.*

A R T. X X I I.

MEn mach der Weesen immeubel goeden, cheynsen, renten, huyfen ende jaerlicks inkomen niet belasten, verkoopen noch veranderen, dan by consent van Schepenen van Gedeele, als Oppervoogden, ende op 't rapport van vrienden ende magen. 't Welck gedaen wort, niet alleen als 't nootsakelick is ter betalinge vander Weesen schulden, maer oock als 't de Weesen anders oorboirlick is, ende beter gedaen dan gelaten.

MEN MACH DER WEESEN IMMEUBEL GOEDEN, &c.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII. 231

Bona immobilia minorum alienari nequeunt sine decreti interpolatione.

Tot. tit. ff. de reb. cor. qui sub tutel. & tot. tit. Cod. de prad. & aliis reb. minor.

AUTHORES.

OSAVIUS Simoncellus, tract. de decretis ceterisque solemnitatibus in contract. minor. adhibendis. *Gutierrez de Tutel. part. 2 cap. 5 per tot. Montan. de Tutel. cap. 33 per tot. Despeisses tom. 1 fol. 518 n. 23 & seqq. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 481 per tot. Menoch. de arbitr. judic. cas. 171 per tot. Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 2 de restitutionib. art. 2 gloss. 7 n. 2 & seqq. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 19 art. 17. 18 & 19.*

RENTEN. Quia si redimantur à debitoribus vide *Ordinationem Magistratus 12 Julii 1605 art. 8. Simoncell. d. tract. lib. 3 tit. 8 n. 119. Peref. Cod. lib. 5 tit. 37 n. 9.*

CONSENT. Id est, **DECRETUM**. Et quomodo decretum differat à sententia, & quomodo actus voluntarii transeunt in contentiosos, item quod decretum sit mutabile ex causis, & ex falsa causa interpositum esse nullum ipso jure, & nunquam transire in rem judicatam. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 265 ad verb. Par achat de Justice. n. 23 & seqq.*

SCHEPENEN VAN GEDEELE ALS OPFER-VOOGDEN. Et illius Judicis decretum sufficit etiam quoad bona extra Territorium Gandense sita. *Wamesf. Centur. 3 consil. 56 n. 24 & seqq. Groenw. de ll. abrogat. lib. 5 tit. 71 ad l. 16 pradium. vide tamen Gutierrez de Tutel. part. 1 cap. 16 n. 19. Gomef. variar. resol. tom. 2 cap. 14 n. 17. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 481 gloss. 2 n. 4. Simoncell. lib. 1 tit. 1 n. 69 & seqq. Voet. de Statut. sed. 9 cap. 2 n. 17. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 5 tit. de prad. minor. sine decret. non alienand. n. 2.*

OP 'TRAPPORT VAN VRIENDEN ENDE MAGEN. *Argent. ad Consuet. Britan. d. art. 481 gloss. 2 n. 1 & 2. Belordeau sur Bretagne art. 508. Rebuff. ad Constit. Regias tom. 2 de restit. art. 2 gloss. 7 n. 3. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 19 art. 19 n. 3 latissime Simoncell. de decret. lib. 1 tit. 1 n. 58 & seqq.*

Ibidem. Si ex consanguineis nemo inveniatur, aut suspecti sint, qui inveniuntur, judex jubet edi rationes. *Rebuff. d. n. 3 & Christin. d. n. 3.*

NOOTSACKELICK IS TER BETALINGE VAN SCEULDEN. *Simoncell. d. lib. 1 tit. 1 n. 35 in fin. & lib. 3 tit. 8 n. 124 & seqq.* Tenet distractionem bonorum immobilium minoris non permittendam esse, quamvis ei sit utilis, nisi urgeat æ alienum, & secundum hanc opinionem judicatum refert *Le Grand sur Troyes art. 139 gloss. 6 n. 11. Matth. de Affid. decis. 87 & Cypyc. decis. 113.*

Ibidem. l. Magis puto. 5 §. si æs. 14 ff. de reb. cor. qui. l. ob æs. 12 & l. si minoris. 18. *Cod. de prad. & aliis reb. minor. & Simoncell. d. tract. de decretis. lib. 1 tit. 1 n. 35 & seqq.*

OORBOIRLICK IS, ENDE BETER GEDAEN DAN CELATEN. Et sic hæc Consuetudine Pupilli major utilitas elicit decretum judicis, consequenter Consuetudo recessit à jure scripto,

232 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXII.

secundum quod alienatio prædii minoris non fuit licita nisi urgente ære alieno, aut aliâ necessitate, quæ dissolvi aut evitari aliter, quàm rebus dividendis non poterant. *d. l. Magis puto. §. §. as. 14 l. ob as. 12 l. §. minor. 18.*

Ibidem. Satis conformis est textus Consuetudinis *Mecblin. d. tit. 19 art. 19* qui ita sonat: 'TZY UYT NOOTSARKE, OFTE OM MEERDE PROFYT TE DOEN.

Ibidem. Argentr. d. art. 481 gloss. 3 n. 3 ubi dicit. *Spontaneas alienationes quandòque permissas.*

Ibidem. Casus est indubius, quandò prædium adfert plus incommodi quàm commodi, ut quia solveretur plus de censu, quàm esset in redditu; sunt verba *Capicii d. decis. 113 n. 8.*

Ibidem. Falsa causa decreti illud vitiat, sic cùm decretum peccat in causæ veritate, immedicabile est vitium, ità ut quandòcumque detecta causæ falsitate decretum intercidat, & ipso jure nullum sit, cui falsa causa occasionem dedit, neque umquam transit in rem judicatam. *Argent. ad Consuetud. Brisson. art. 481 gloss. 3 n. 11.*

A R T. X X I I I.

ENde als'er erfvenisse ende onterfvenisse van noode is, ofte transport ende opdracht te doen van de Weesen goede, ofte andere acten van alienatie ofte belastinge, wort daer toe gemeenlick den Voogt geauthoriseert, ofte anderen ter discretie van Schepenen.

VOOGT GEAUTHORISEERT, OFT ANDEREN. Statuto Tutorum dari posse ad certum actum. *Montan. de Tutel. cap. 10 n. 47* & licet regulariter de jure Tutor certæ rei non detur, Curator tamen potest dari ad unum actum. *Gutierrez de Tutel. part. 1 cap. 19 n. 9 & 10.*

A R T. X X I V.

Jongers ofte jonge Dochters, in voogdyen wesende, worden somtydts uyt consideratien, t'haerlieder begeerte, ende op 't rapport van vrienden ende magen, by Schepenen van Gedeele, als Oppervoogden, voor de getydige oude, gestelt uyt voogdye, ende haerlieder selfs gemaect, om hunlieden selve ende haerlieder goet te regieren, ende somtydts alleenlick gestelt ter opheve van haerlieder jaerlicksche inkomen, dat men noemt ten blade doen.

Ad hunc articulum vide *Cod. lib. 2 tit. 45 de his, qui veniam petitis impetrar.*

'T HAERLIEDER BEGEERTE. De jure necessaria est præsentia ejus qui veniam petit, cùm exploranda sit persona ex sepe, gestu, vultu. *Cod. lib. 2 tit. 45 l. 1, 2.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXII. 233

OP 'T RAPPORT VAN VRIENDEN ENDE MAGEN. Ut sic ex necessariorum & Confanguineorum sententiâ benè morati Adolescentes, & attentî ad rem faciendam aut conservandam dicantur. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 468 gloss. 1 n. 1 & art. 475 gloss. 3 n. 1.*

Ibidem, Primo ordine vocandi, quos proxima successiônis causa tangit, præsertim cùm de bonis agitur, præsumptum est enim ex spe, & casu præcipuam illis fore curam bonorum, nec tamen eadem præsumptio de pupillorum persona, quos remotioribus ad educandum committi, & usurpatius & à suspiciône longius, si præsertim opima est expectatio. *Argent. d. gloss. 3 n. 1 & art. 473 gloss. 2 n. 2 ibi. De educatione Pupillorum persèpè justè quaritur, ne eis committatur, qui proximo successiônis gradu sunt, justa enim de his suspicio est.*

BY SCHEPENEN VAN GEDEELE. Liberi autem in potestate Parentum existentes emancipantur coram Scabinis primi Subsellii, supra Rub. 21 art. 2.

Ibidem. Contra de Jure, venia ætatis à solo Principe peti debet, sed moribus penes nonnullas Civitates Minoremes à tutela liberandi jus est. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 468 gloss. 1. n. 2 & Groenw. Cod. lib. 2 tit. 45 ad l. 2 n. 1.*

VOOR DE GETYDIGE OUDE. De jure, venia ætatis conceditur Masculis annum vigesimum, & Fœminis annum decimum-octavum egressis. l. 2 Omnis in princip. & §. 1 Cod. de his, qui ven. atat. impet.

Ibidem. Non ætati, sed frugi ingenio, venia tribuitur. *Argent. ad Consuetudines Britan. ad Rubric. antè artic. 457 n. 8.*

GESTELT UYT VOOGDYE, ENDE HAERLIEDER SELFS GEMAEKT OM HUNLIEDEN ENDE HAERLIEDEN GOEDT TE REGIEREN. Eodem Jure Romano is, qui veniam ætatis impetravit, immobilia tamen alienare, aut hypothecæ subicere non potest absque decreti interpositione. l. 3 ces. Cod. de his qui veniam. & ibi Groenw.

Contrarium puto de hac Consuetudine, minorem ità sui juris effectum, alienare immobilia & læsum non restituendum, nisi ex qua causa major 25 annis restitui posset, ex doctrina *Argentrat* in ferè simili ad *Consuet. Britan. in Rubr. antè art. 457 & Groenw. ad d. l. 2 Omnes. Cod. de his qui ven. atat. n. 7.*

HAERLIEDER GOEDT. Datio veniæ ætatis, in loco domicilii impetrata, se porrigit instar personalis statuti, ad alienationes ubique locorum peragendas, ità *Rodenburch tract. de jur. quod oritur è statutor. diversit. tit. 1 cap. 3 n. 9* licèt contrarium pro parte teneat. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 1 n. 12 & seqq.*

ENDE SOMTYDTS ALLEENLICK GESTELT TER OPHEVE. Neque omnibus eadem ratio & mens contingit, omnibus ex æquo & lege tribuisse, legem sustulisse est. *Argent. ad Consuet. Britan. ad Rubr. antè art. 457 n. 8.*

TEN BLADE DORN. Et sic rerum suarum compos efficitur quoad fruendum rebus suis, nec non actualement perceptionem fructuum, bonorum suorum locationes, & ea quæ administrationem

non excedunt, hæc quoque non aliter, quam cum causæ cognitione sunt, quia etiam in hac concessione multa contingere possunt damnosa. *Argentæus d. n. 8.*

A R T. X X V.

DE onbejaerde Weesen, Broeders ende Sufters van geheelen ofte halven bedde, blyven gedurende haerlieder onbejaerthede ende voogdye in gemeenfaemheyt, ende worden gelyckelick gehoorden met het goetd ende inkomen van dien, procederende van de zyde daer af sy bestaen, al waer 't oock dat d'een van hunlieden Leen hadde, ende d'ander niet, doogende d'onkosten van het selve Leen uyt den gemeenen goede, al sonder recompense ofte vergelt elckanderen te moeten doen: ende is oock 't conquest binnen middelren tydt daer mede gedaen, gemeene. Wel verstaende, dat in geval eenige van de selve Weesen, gedurende de voogdye ende onbejaerthede van de andere, syns selfs bedege, 't ware by huwelick, bejaerthede, ofte andersints, den selven alsdan geleverd zal worden syn gedeel: d'andere onbejaerde altydt blyvende in de voorsayde gemeenfaemheyt.

Fratres & Sorores, manente eorum minorennitate, sub tutela aluntur, & vivunt, ex communi bono, proveniente ex latere, quo sanguine juncti sunt, & hanc communionem ingreditur fructus Feudi, etiam tantum uni eorum competentis, nec non questus.

OOCK DAT D'EEN VAN HUNLIEDEN LEEN HADDE, ENDE D'ANDER NIET. Ad hæc conferenda sunt quæ tractat *Mynsing. cent. 6 observat. 100 per tot.*

AL SONDER VERGELT ELCKANDEREN TE MOETEN DOEN. Eo facit doctrina *Menoch. de arbitrar. judic. cas. 127 per tot. & Chassan. ad Consuetud. Burg. Rubr. 7 §. 5 ad verb. Meilleur de l'autre. n. 17 vide Papen. ad Consuet. Borbon. art. 267.*

CONQUEST GEMEENE. *Argent. traité Avis sur les partages des nobles. quest. 45 per tot.*

A R T. X X V I.

DE administratien, rekeningen ende quyt-scheldingen van voogdyen, worden gedaen ten koste van de Weesen, sonder den kost van de Voogden.

D'ADMINISTRATIEN. Administratio tutelæ munus dicitur gratuitum, ita ut merces tutelæ sit contraria. *Dambouder. de tutel. tit. 4 cap. 1 n. 3 & seqq.*

Costumen der Stede van Gends. Rub. XXIII. 235

Attamen nonnunquam salarium Tutori à Judice, cognita causa, constituitur. *Dambouder. ibidem n. 8 & seqq. Leenwen censur. Forensf. lib. 1 cap. 18 n. 18. Gutierrez de tutel. part. 3 cap. 2. Le Grand sur Troyes art. 21 glossf. 4 n. 48 & seqq. Surd. de alimentis tit. 9 quest. 39 n. 6 & seqq. Christin. ad Consuetud. Mechliniensf. tit. 19 art. 11 & 14 vide plura ad Consuetud. Bruggensf. tit. 30 art. 23.*

Quandòque Tutori permittitur autoritate Judicis constituere receptorem. *Dambouder. d. cap. 1 n. 39 & seqq. maximè n. 49. Leenwen censur. Forensf. d. n. 18.*

R E K E N I N G E. De rationibus reddendis & revidendis, vide supra *bâc Rub. art. 21.*

Q U Y T S C H E L D I N G E. De liberatione & apocha, seu, uti loquimur, quitancia, à Minore Tutori facienda, plenè *Dambouder. tit. 6 cap. 1 & 2. Montan. de tutel. cap. 38 n. 26 & seqq. Gutierrez de tutel. part. 3 cap. 1 n. 71 & 113 & seqq. Munnoz de Escobar tract. de ratiocin. cap. 40 pèr tot. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 477 glossf. 4 n. 2 & seqq. ibi. Potior ratio Tribunalibus & usu recepta, nec quidquam frequentius, quàm acceptilationes generales omnes à majoribus factas, ex causa tutoria administrationis, in quibus ratio accepti & expensi in specie facta non est, & utraque pagina capitativè discussa, nullo negotio rescindi, ut captiosus, & sermonis generalitate, caco errore implicitas.*

R U B R I C A X X I I I.

Van over-jarige gebelde Weesen.

De Curatoribus Furioso, & aliis extrà Minores dandis. *Instit. lib. 1 tit. 23 ff. lib. 27 tit. 10 Cod. lib. 5 tit. 70.*

A R T I K E L I.

SOo wanneer iemant, syns selfs zynde, bevonden wort hem qualick regierende, ende syn goedt onnuttelick verdoende ende dissiperende, soo wort den selven, op 't rapport van Vrienden ende Magen, ende naer behoorlicke informatie, daer af ter Weth-waert genomen, gestelt in curatele ende regimen van voogdye, 't welcke men noemt in de Belle, ende dat by consent van Heere ende Weth, ende anders niet: mits de selve alvoreen daer op hoorende, ende ten dien sine behoorlick dagvaerdende, in hare defensie.

236 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXIII.

GOEDT ONNUTTELICK VERDOENDE. Prodigus est, qui non observat vel tempus, vel finem, vel rationem expensarum, sed bona sua dilapidando & dissipando profundit. Ità *Ulpian. in l. 1 in exordio. ff. de curator. furios. Montan. de tutel. cap. 28 n. 26. Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 1 de sentent. provis. art. 3 gloss. 4 n. 8. Despeisses tom. 1 fol. 481 n. 5 tom. 2 fol. 11 n. 26 Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 491 gloss. 1 n. 2.*

Ibidem. Jure Britannico, si tertiam Bonorum partem diminuisse malis de causis probetur. *Argent. d. gloss. 1 n. 3.*

OP 'TRAPPORT VAN VRIENDEN ENDE MAGEN. Ad hoc, ut quis prodigus habeatur, & in curam conjiciatur, requiritur, ut Agnati, Cognati, & affines illum pro tali habeant. *Dambouder. de tutel. tit. 1 cap. 8 n. 5* nec eorum simplex judicium sufficit, sed debent ipsi, testesve, certam rationem, & causam prodigalitatis assignare. *cod. n. 5* quamquam in eo dissentit *Antb. Fab. Cod. lib. 5 tit. 4 defin. 7 in addit. n. 6.*

Ibidem. Contrà de Jure, quo etiam solo Judicis officio Curator prodigo datur. *Argent. d. art. 491 gloss. 2 n. 1.*

Ibidem. Et si ad Rempubicam pertinet, ne quis re suâ abutatur, secundariò tamen pertinet, & Agnatorum ea cura est. *Argent. d. gloss. 2 n. 1.*

NAER BEHOORLICHE INFORMATIE. *Dambouder. & Antb. Fab. d. loc. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 492 gloss. 1 n. 2 & idem Antb. Fab. d. defin. 7 n. 1. Gutierrez de tutel. part. 1 cap. 19 n. 4 & 7.*

GESTELT IN CURATELE, ENDE REGIMEN VAN VOOGDYE. Ex his verbis rursus liquet, nomina Tutelæ & curæ, moribus confundi. Latius suprà *Rubr. 22 art. 10.*

BY CONSENT VAN HEERE ENDE WETH, ENDE ANDERS NIET. Judex, domicilii de prodigalitate cognoscit, neque aliter in causa alieni statûs potest statui, quàm per Judicem, nec cujusquam privati tanta autoritas est. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 492 gloss. 2 n. 1.*

MIT DE SELVE ALVOOREN HOORENDE ENDE DAGVAERDENDE. Prodigii necessaria prævia citatio. *Argent. d. art. gloss. 1 n. 1. Gutierrez d. n. 4 & 7. Antb. Fab. d. defin. 7 n. 6. Montan. de tutel. cap. 28 n. 31 & seqq. Dambouder. tit. 1 cap. 8 n. 53 & seqq. Gomes. variar. resolut. tom. 2 cap. 14 n. 31. Mævius ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 7 art. 6 n. 31.*

Ibidem. Etiam si notoriè sit prodigus: Et in hanc partem inclinant *Gutierrez d. cap. 19 n. 6 & Gomes. variar. resolut. d. n. 31* dissentire videntur *Dambouder. d. cap. 8 n. 61* post Autores ibi citatos, & *Antb. Fab. d. defin. 7 n. 3 & 4. Montan. d. cap. 28 n. 33. Mævius d. n. 31.*

A R T. II.

Insigelycks dulle, uytfinnige, doove, stomme ende diergelycke, haerliedier finnen ende verstandt niet gebruyckende, soo dat sy niet gequalifiert en zyn om

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIII. 237
 haerlieder, goedt wel te regieren, worden oock gestelt
 in curatele haerlieder gebreck gedurende.

INSGELYCKS DULLE, UYTSINNIGE, &c. FURIOSIS &
 DEMENTIBUS Curatorem dari. *Montan. de tutel. cap. 28 n. 5*
 & *seqq. Gutierrez de tutel. part. 1 cap. 19 n. 4. Dambouder. patro-*
cin. pupillar. tit. 1 cap. 8 n. 55 & seqq. & cap. 9 n. 3 & seqq.
Rebuff. ad Constit. Regias tom. 1 de sentent. provisional. art. 3 gloss.
5 per tot. Despeiffes tom. 1 fol. 480 n. 3 & 4. Le Grand sur Troyes
art. 21 gloss. 1 n. 41 & seqq. & præ cæteris Argentor. ad Consuetud.
Britan. art. 490 per tot. & art. 491 gloss. 1 n. 2. Mævius ad Jus
Lubecens. lib. 1 tit. 7 art. 6 n. 23 & seqq.

Ibidem. Constituuntur in cura, seu curatela, Furiosi, neque
 opus eorum citatione. *Montan. de tutel. cap. 28 n. 6 & 7* sed ta-
 men requiritur prævia inquisitio cum causæ cognitione. *n. 9 &*
Gutierrez part. 1 cap. 19 n. 7.

DOOVE, STOMME, SURDO & MUTO etiam de Jure Cu-
 ratorem dari. *Institut. de curator. §. Sed & mente captis. 4 l. Nec*
mandante. §. finali. ff. de tut. & cur. datis ab his. l. Cui eorum. §.
in curator. ff. de postuland. l. Vel furdo. ff. de privil. credit. Gomef.
variar. resolut. tom. 2 cap. 14 n. 29.

ENDE DIERGELYCKE, HUNNE 9INNEN ENDE VER-
 STANDT NIET GEBRUYCKENDE. Ex regula generali, qui-
 cumque non possunt rebus suis superesse, accipiant Curatorem.
 §. *Sed & mente captis. 4. Institut. de curator. l. His qui 12 ff. de*
tutor. & curator. l. sed & aliis. 2 ff. de curator. furios. l. Et qui.
5 ff. de postuland. l. Quod si fortè 41 §. Curatori. 7 & ibi Gottho-
fred. liss. M. ff. de solut. Despeiffes tom. 1 fol. 480 n. 6. Montan.
d. cap. 28 n. 1.

Ibidem. Quid de cæco. *Montan. d. cap. 28 n. 36. Despeiffes tom.*
2 fol. 431 n. 6. Mævius ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 7 art. 6 n. 33.

Ibidem. De Sene deliro. *Rebuff. ad Constit. Regias d. gloss. 4 n.*
8. Montan. d. cap. 28 n. 25.

Ibidem. Etiam propter animi vitium, & malos mores fieri in-
 terdiCTIONem bonorum. *Gomef. d. cap. 14 n. 33 per tot. Rebuff. ad*
Constit. Regias tom. 1 tract. de sentent. provision. art. 3 gloss. 4 n.
10 & seqq. Montan. de jur. intelar. cap. 28 n. 50. Le Grand d. art.
21 gloss. 1 n. 58.

Ibidem. De assiduo Lusore. *Montan. d. cap. 28 n. 49. Gomef. d.*
n. 33.

Ibidem. De Melancholico. *Heigius part. 2 quæst. 30 n. 27 &*
seqq.

Ibidem. De ebriosis. *Gomef. d. n. 33.*

A R T. I I I.

VOogdyen van over-jarige Weesen moeten gedaen
 worden voor Schepenen vander Keure, by mae-
 ninge van den Amman, ende wyfdom van Schepenen,

238 *Costumen der Stede van Genêt. Rub. XXIII.*
 ende wort daer by den Voogt gelaft de selve voogdye
 wel ende getrouwelick te exerceren ende bedienen,
 ende der Weesen recht te bewaren naer syn uytterste
 vermogen, ende men useert daer toe te nemen een van
 de naeste vrienden capabel om Voogt te wesen, ofte
 oock andere ende vremde : al ter discretie van de
 Weth, Vrienden ende Magen.

VOOR SCHEPENEN VANDER KEURE. *Horum minorenium curator creandus est à Scabinis secundi Subscellii, ne confundantur Jurisdictiones, cum id & Reipublicæ interfit. Anth. Fab. Cod. lib. 7 tit. 28 desin. 1 n. 5 in addit. Le Grand sur Troyes art. 21 gloss. 1 n. 43.*

BY WYSDOM. PER SENTENTIAM. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 494 gloss. 1 n. 2. Gomes. d. cap. 14 n. 31 in fin. Cbriffin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 19 art. 29 n. 2. Rebuff. ad Constitution. Regias tom. 1 tractat. de sentent. provisional. art. 3 gloss. 4 n. 1 & seqq.*

VOOGT ENEN VAN DE NAESTE VRIENDEN. *Curator constituitur is, qui proximo gradu est, nam lege 12 tabularum prodigi cura ejus esse debet, cujus & pecunia futura est, quæ regula hic obtinet, quia his demùm actio interdictionis datur, qui succedere debent, de quo, Decius consil. 274. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 495 gloss. 2 n. 2.*

Ibidem. Pulchrè & latè. Le Grand sur Troyes art. 21 gloss. 1 n. 41. 42 & 45. Meun. ad Jus Leodiens. observat. 107 n. 2 & seqq.

Ibidem. Quid olim circa furiosos obtinuit. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 499 in princip. Le Grand sur les Coutumes de Troyes art. 21 gloss. 1 n. 41. Duret sur Orléans art. 299.

Ibidem. Et hujus curatoris bona tacitè hypothecata sunt. Gutierrez tract. de tutel. part. 2 cap. 16 n. 22 & seqq.

OOCK VREMDE. *Cessante Agnato aut non existente idoneo, datur extraneus curator. l. ult. §. fin autem. Cod. de curat. furios. l. Sepè 13 ff. de curat. furios. Le Grand d. n. 41.*

A R T. I V.

ALs d'over-jarige Weese gehuwt is, soo stelt men twee Voogden, eenen van zynen wege, ende eenen van syn Wyfs wege, indien 't de vrienden ende magen versoecken, besonder daer eenig goetd van importantie is, van syne Huys-vrouws zyde, ende als de sake sulcks begeert.

OVERJARIGE WEESE GEHUWT IS. *De matrimonio junctis Argentæus ad Consuetud. Britannicæ art. 491 & art. 495.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIII. 239

EENEN VAN SYNEN WEGE. Etiam Filius, si suæ tutelæ est, & frugi: dari enim potest curator hoc casu Filius Patri. *l. 2 ff. de curat. furios. Argentor. ad Consuet. Britan. art. 495 gloss. 2 n. 2.*

EENEN VAN SYN WYFS WEGE. Uxor Mariti curatrix esse nequit, juxta dispositionem *Articuli decimi hujus Rubricæ.*

GOET VAN IMPORTANTIE VAN SYNDER HUYSVROUWE ZYDE. Cujus causa prior, illius major sollicitudo est, & suspecta esse solet administratio eorum bonorum, quæ ad alium ventura sunt: ita in ferè simili. *Argentor. ad Consuet. Britan. art. 478 gloss. 1 n. 1.*

A R T. V.

VOogdyen van over-jarige Weesen, moeten openbaerlick gepubliceert ende gekondigt worden by 't klincken van de belle, met eenen Schepenen Bode ofte Sergeant. Eerst voor 't Schepenen-huys, t'allen vier-wech-scheeden ende andere publicke plaetsen, daer men gewoon is publicatie de doen, daer by elck een adverterende, ende waerschouwende, dat niemant sulcken gebelden persoon en geloove hooger, dan tot vyf grooten.

MOETEN OPENBAERLICK. Omnes cujusque generis interditiones, quæ à judicibus fiunt, ante publicè promulgari oportet, quam vim habeant adversus extraneos ignorantes: ex theoremate *Bartoli l. quemadmodum. Cod. de agricol. & censu.*

GEPUBLICERT ENDE GEKONDIGT MET 'T KLINCKEN VAN DE BELLE. Proclamationes publicè de prodigalitate fiunt sono nois seu tintinnabuli, per nuncium vel servientem in locis ubi moris est reliqua edicta promulgari, expressa denuntiatione, ne quis prodigo fidem habeat ultra quinque solidos Parisenses. *Dambouder. de Tutelis. tit. 1 cap. 8 n. 20 & cap. 9 n. 107 & seqq. Rabuff. ad Constitut. Regias tom. 1 tract. de sensent. provis. art. 3 gloss. 4 n. 4. Argentor. ad Consuetud. Britan. art. 266 cap. 14 n. 4 & art. 492 gloss. 2 n. 2. Le Grand sur Troyes art. 21 n. 56 & art. 139 gloss. 9 n. 19. Mentan. de tutel. cap. 28 n. 39.*

A R T. V I.

ENde men useert 't selve te denunciëren, ter plaetsen daer de weese goet heeft, ende daer hy gewoon is te frequenteren.

ENDE MEN USEERT. Et earum proclamationum notificatio ac denuntiatio, etiam fit in locis, ubi prodigi bona sita sunt, nec non ubi ipse frequentare solet.

Ibidem. Simile quid habet *Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 1 tract. de sentent. provision. art. 3 gloss. 4 n. 4.*

A R T. V I I.

Schulden, contracten, obligatien, verbanden ende Skenntissen, gedaen by gebelde Weesen, naer het kondigen van de belle, zyn nul ende van onweerden; immers redimeerlick met vyf grooten, alle fraude ge-weert. Ende soo wie eenige Weesen misleet, 't zy ge-belde ofte onder hare jaeren, is arbitrairlick punierlick.

SCHULDEN, CONTRACTEN, &c. Omnis contractus prodigorum, post publicam promulgationem celebratus, est nullus, & redimibilis 5 solidis Parisiensibus.

NAER HET KONDIGEN. De contractibus ante promulgationem factis *Damboud. de tutel. tit. 1 cap. 8 n. 9. 14 & seqq. & prax. civil. cap. 47 n. 9 in addit. litt. O. Gomef. variar. resolut. tom. 2 cap. 14 n. 31. Montan. de tutel. cap. 28 n. 42 & seqq. Le Grand sur Troyes art. 21 gloss. 1 n. 53 & seqq. Argent. ad Consuet. Britan. art. 495 gloss. 1 n. 1 & art. 266 cap. 14 n. 2 & 3. Christin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 19 art. 29 n. 2. Boer. decis. 23 n. 71. Wamef. centur. 6 consil. 15 n. 36.*

Ibidem. Cum publicè edicta promulgata sunt; publicè notoriè intoleranda ignorantia est. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 492 gloss. 2 n. 2 & agendi impotentia & inhabilitas est in interdicto, & sic verum est ad declarationem protervix, rectè sequi interdictionem bonorum. Argent. ad Consuet. Britan. d. art. 495 gloss. 1 n. 2.*

ZYN NUL, ENDE VAN ONWERDEN. Contractus prodigi sunt nullius valoris, cum prodigi æquè ac furiosi nullus sit consensus, ita ut ne naturaliter quidem obligetur, propter interdictionem legis & hominis. *l. is cui bonis. 6 ff. de verb. oblig. & l. cum lex. ff. de fidejuss.*

Neque fidejussor pro eo intervenire poterit. Sunt verba text. in *d. l. is cui bonis. & Montan. de tutel. cap. 28 n. 37.*

Sibi tamen is prodigus acquirere potest. *d. l. cui bonis. ibi. Stipulando sibi acquirit. Montan. d. cap. 28 n. 38. Dambouder. de tutel. tit. 1 cap. 8 n. 15 & 52.*

Ibidem. Id tamen quod in rem prodigi versum est, restitui oportet ex naturæ lege. *l. 1 ff. de curat. furios. & l. Papillus. ff. de administr. tut. & l. Si à furioso. ff. de act. & oblig.*

Ibidem. Non valere alienationem bonorum, etiam alibi statum, tenent *Coffal. ad l. Si quis à liberis. 5 ff. de agnosc. & alend. lib. n. 20. Montan. de tutel. cap. 28 n. 40. Voet. tract. de statutis. sect. 4 cap. 3 n. 17 citando Gilken in initio tit. Cod. de summ. Trinitat. n. 59. Rodenburch tract. de Jure quod oritur à statutor. divor. fiat. tit. 2 cap. 1 n. 4. Merlin. tract. de legitima. lib. 3 tit. 1 quest. 18 n. 15. Sainson ad Consuetud. Turenens. tit. 25 §. 25 vers.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIII. 241

confirmat quarto. Wesel ad Novellas Constit. Ultrajectin. art. 13 n. 29 & seqq.

Ibidem. Forensis seu advena hic Gandavi contrahens cum prodigo, sese excusare non poterit, cum is, qui contrahit cum alio, illius conditionem scire debeat. *Dambouder, de tutel. tit. 1 cap. 9 n. 130.*

Ibidem. Quid si prodigus quoad bona extra Territorium Gandense sita, in locis, ubi promulgatio prodigalitatís & interdictio- nis facta non fuit, contrahit in alio territorio cum extraneo ignorante? valere contractum & alienationem, judicatum refe- runt. *Aurb. Fab. Cod. lib. 5 tit. 38 desin. 1. Le Grand sur Troyes art. 139 gloss. 9 n. 9 & seqq. Wesel ad Novell. Constit. Ultrajectin. art. 13 n. 31. Christin. vol. 3 decis. 179 n. 7.*

Consuetudo nostra inclinât in horum sententiam, cum illa hic *articulo precedenti* declarat promulgationes & denuntiationes pro- digalitatís de praxi fieri etiam in locis, ubi prodigi bona sita sunt, & ipse prodigus frequentare solet. Et hûc facit doctrina *Argent. d. art. 266 cap. 14 n. 4 & art. 492 gloss. 2 n. 2.* Imò om- ninò conformis est Consuetudo *Aldenardens. Rubr. 19 art. 8.*

A R T. V I I I.

DEn Voogt van gebelde Weesen, en vermach geene contracten, alienatien, ofte belastingen te doen van het goedt van syne Weese, sonder altooren t'heb- ben consent van Schepenen, op 'tadvis ende rapport van vrienden ende magen.

VOOGT VAN GEBELDE WEESEN. Curator Majorennium, eorum bona alienare non potest, absque consensu Judicis & Pro- pinquorum.

GEENE CONTRACTEN, ALIENATIEN, OFTE BELASTIN- GEN. De Jure, Curatori furiosi, prodigi, Pupilli plena rerum administratio committitur. *l. inter. 48 ff. de administ. tut.* at Cu- ratori bonis absens, ventrique dato, sola custodia, & rerum, quæ deteriores futuræ sunt, venditio permissa est, Curator verò bonis defuncti actiones etiam non perituras exercet. *Meun ad Jus Leodienf. part. 1 observat. 107 n. 10 & seqq.*

Ibidem. Despeisses tom. 1 fol. 518 n. 23. De Curatore bonorum latius *Matth. de auctien. lib. 1 cap. 7 n. 17 & 18 & quomodo co- gendus rationes reddere. n. 29.*

A R T. I X.

ENde is den selven Voogt gehouden van syne ad- ministratie ende voogdye rekeninge te doen, alle jaer ofte alle twee jaren, in de presentie van Schepe- nen vander Keure, mitsgaders vrienden ende magen :

Q

242 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXIII.

ofte oock voor de selve vrienden ende mogen alleen, indien zy alleen accorderen kunnen, mits overbrengende geteekende copie van de selve rekeninge, onder de voornoemde Schepenen vander Keure.

VOOGDEN GEHOUDEN REKENINGE. Administratores omnes obligantur Librum rationum conficere, rationem reddere, & reliqua, si quæ sint, solvere. *Dambouder. de Tutel. tit. 2 cap. 1 n. 7.* Et ea est omnium administratorum honestatis regula. *cap. 3 n. 45.* Etiam si Summus Pontifex fuerit administrator. *Munnoz de Escobar tract. de ratiociniis cap. 3 n. 1 & 32. Tusch. litt. C. conclus. 1109. Berlich. part. 2 conclus. 12 per tot.*

ALLE JAEREN, OFTE ALLE TWEE JAEREN. De Jure Romano an singulis annis? negant *l. adversus 2 l. rationes. 14 Cod. de administ. tut. affirmant l. si cum adhuc 16 in fin. ff. de tutel. & ration. distrab. l. cum curatore. 26 ff. de administ. tut.* Et Jure Canon. affirmat id *text. express. in Clement. quia contingit. 2 §. ut autem præmissa. 1 vers. Illi etiam.* quibus dictorum locorum gubernatio *tit. de religiof. domib. ut Episcopo sint subjectæ. Zypæ. notit. Jur. Belgic. de tutor. vers. Tutor. Bussus in l. 19 actus. ff. de administrator. tutor. & in l. 1 §. ult. in fin. ff. de tutel. & ration. distrab.*

A R T. X.

DE Vrouwe en zal niet hebben de voogdye van haren gebelden Man, maer mach wel by advis van vrienden ende mogen geauthoriseert zyn ter administratie van den blade, ende inkomen van het gemeene goedt, als sy daer toe bequaem is.

DE VROUWE EN ZAL NIET HEBBEN DE VOOGDYE VAN HAREN GEBELDEN MAN. Uxor non est curatrix prodigi Viri, ne naturalis rerum ordo pervertatur, & ne præsit, quæ subesse debet. *Montan. de tutel. cap. 28. n. 33 & seqq. vide Herbarium tract. rer. quotid. cap. 13 §. 19. Tyraquel. ad ll. connubial. gloss. 8 n. 32 & seqq.*

Ibidem. An econtrà Maritus poterit esse Curator Uxoris. *Zypæ. notit. Jur. Belgic. de Tutor. n. 15. Groenw. de legib. abrogat. C. lib. 5 tit. 31 l. 7 admone. Damboud. patrocin. pupillor. tit. 1 cap. 5 n. 29 & seqq. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 19 art. 5 n. 8 in addit.*

MAER MACH WEL BY ADVYSE, &c. Attamen ipsa admitti potest ad bonorum administrationem sine alienandi potestate, idque ne externus administrator recipiatur in alienos penates. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 495 gloss. 2 n. 1. Damboud. de tutel. tit. 1 cap. 5 n. 35.*

A R T. X I.

MEn admitteert ende consenteert oock somwylen gebelde Weesen, naer de beteringe van haerlieders regimen ende leven, d'administratie ende opheve t'hebben van de bladinge van haerlieders goedt, sonder aen 't principael te mogen komen, noch eenige alienationen te doen.

BLADINGE VAN HAERLIEDER GOEDT. *His affinis. Rubr. 22 art. 24.*

A R T. X I I.

Niemant en geraeckt uyt de belle, ende curatele, dan by consent ende accord van Schepenen, ende op 't rapport van vrienden ende magen.

NIEMANT EN GERAECKT UYT DE BELIE, ENDE CURATELE. De Jure, tamdiu in curatione sunt Furiosus & Prodigus: quamdiu hic sanos mores, ille sanitatem receperit; quod si evenerit, in potestate Curatorum esse desinunt ipso Jure. *l. 1 ff. de curat. furios. Institut. de curat. §. furiosi. Montan. de tutel. cap. 37 regul. 2 n. 12. Groenw. de legib. abrogat. ad d. l. 1.*

DAN BY CONSENT VAN SCHEPENEN, ENDE OP 'T RAPPORT VAN VRIENDEN ENDE MAGEN. Moribus, decreto Judicis qui Curatores dedit. *Damboud. de tutel. tit. 1 cap. 8 n. 26. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 497. Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 1 de sentent. provis. art. 3 gloss. 4 n. 13. Sande tract. de prohib. rer. alienat. part. 2 cap. 1 n. ult. Groenw. ad d. l. 1. Wesel ad Novell. Constitut. Ultrajectin. art. 13 n. 30.*

Ibidem. Vide Guid. Pap. decis. 260 & ibi in addit.

A R T. X I I I.

MEn mach niemant vast leggen in vangenisse, ofte andere besloten plaetsen te castyement, om syn quaet regimen, gebreck van sinnen, ofte andersins sonder consent van Justitie.

MEN MACH NIEMANT VAST LEGGEN. De privatis Carceribus inhibendis *Cod. lib. 9 tit. 5. Hic articulus statuit neminem ita esse detinendum, sine consensu Judicis.*

Ibidem. Planè Patrem pietatis præsumptio excusabit, qui Filium loco aliquo conclusit, ad frangendam improbæ vitæ audaciam, nisi manifestus arguatur dolus. *l. 3 §. Si eum. ff. de lib. hom. exhibend. Vltius tract. commun. opin. opinion. 104 n. 16. Menoch. lib. 5 præsumpt. 14 n. 4.*

244 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXIV.

Ibidem. Quatenus Pater Liberos, & Dominus Famulos castigandi, & à malo coercendi ergò, vinculis aut carceribus domi retinere possint. *Dambouder. prax. crim. cap. 64 n. 2. Papon. lib. 20 tit. 1 arr. 1. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rubr. 1 verb. & droit. n. 63. Christin. vol. 4 decis. 185 n. 15. Boer. quest. 275 n. 1. Mavivius ad Jus Lubecens. lib. 1 tit. 3 n. 11.*

Q U A R T A P A R S.

Aengaende de Materie van Successie,
ende dat danof dependeert.

R U B R I C A X X I V.

*Van den Poorterlicken sterf-huyse der Stede
van Gendt, recht ende berecht van
dien.*

A R T I K E L I.

DE Schepenen van Gedeele hebben de kennisse van sterf-huysen, ende verdeeling van dien, soo sy oock doen van verhoirsatinge, uytgrootinge, vercavelinge, ende partage, die tusschen den houder ofte houderigge, met de hoirs, ofte de hoirs onderlinge, ende andere, gemaect worden van goet het sterf-huys competerende.

Siet d'Acte van de Majesteit van den 9 October 1641 achter desfe Costume staende, pag. 399.

DE SCHEPENEN VAN GEDEELE HEBBEN DE KENNISSE VAN STERF-HUYSEN. SCABINIS SECUNDI SUBSELI-II COMPETIT COGNITIO DIVISIONUM HÆREDITATUM. *Carolus. art. 16.*

Ibidem. Hæreditatis petitio instituenda coram Magistratu loci, neutiquam interdictum possessorium in Concilio Provinciali. *Edictor. Flandr. tom. 1 fol. 791. Zypa. notit. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de caus. possess. & propr. n. 3.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 245

STERF-HUYSEN. Etiam Clericorum. *Coler. de foro competent. in cap. quod Clerici. n. 46. Koppen. decis. 31 n. 22 & seqq. Papon lib. 15 tit. 6 arr. 2. Choppin sur Anjou lib. 1 art. 39 n. 9 ad litt. C. in margine Guid. Pap. decis. 261. Merlin. tract. de legitima lib. 3 tit. 1 quest. 19 n. 8. Chassan. ad Consuet. Burgund. rub. 6 §. 6 verb. par inventaire. n. 28. Bouvot ad easdem Consuetudines rub. 6 §. 6 vers. Le Juge. & rub. 7 §. 9 vers. Quand mortuus. & en ses questions notabl. part. 2 verb. Inventaire. Gail. lib. 2 observat. 32 n. 6. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 44 not. 2 n. 23 & art. 456 tit. de legitimat. cap. 2 n. 1 ibi. De jure hereditatum & soli Regum potestas, & arbitrium est.*

Limitant, si Clerico Laicus succedat, & hæres sit, non item si Clericus. *Choppin & alii locis citatis.*

Ibidem. Etiam Præsidis, Consiliariorum & omnium Practicorum Concilii Flandriæ.

Ibidem. Etiam militum. *Wames. cent. 1 consl. 9 maxime n. 5* quadrat decretum Principis 9 Octobr. 1641 impressum retrò hanc Consuetudinem

VERKAVELINGE. Etiam cognoscunt de quæstionibus emergentibus è pactis & clausulis guarandiæ, & similibus, quæ divisionibus apponuntur, cum pars illorum sint, & haberi debeant.

GOEDEN DEN STERF-HUYSE COMPETERENDE. De bonis ubicumque locorum sitis, salvâ Principis Interpretatione 15 Decembr. 1611 hic etiam retrò impressâ.

A R T. I I.

DE verhoirsatinge, uytgrootinge, vercavelinge ende verdeel van goeden van eenen poorterlicken sterf-huyse, gebeurt tusschen houder ofte houderigge ende den hoir, ofte tusschen de hoirs onderlinge. Ende tusschen hunlieden gesloten, ende geaccordeert zynde, 't zy wettelick, ofte in 't vriendelick, soo bedydt elck erfachtig, van synen aengedeelden ofte toegeleyden goede, 'tzy erfve, erfvelicke rente, ofte diergelycke, sonder ander solemniteyt van erfvenisse ende onterfvenisse te moeten doen, nochte oock wandel-koop te moeten betalen, ende oock sonder distinctie, van wat zyde de selve goedingen den sterf huyse aenklevende gekomen zyn, tot wat plaetse sy gelegen zyn, uytgedaen van leenen die haer reguleren naer de Costume 's Hofs aengaende de toekomst, sonder nochtans ter causen van dien oock thienden penninck ofte wandel-koop te moeten betalen.

DE VERHOIRSATINGE, UYTGROOTINGE, VERKAVELINGE. Divisio non est propriè alienatio, nec est nova acquisitio

246 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXIV.

cio, sed portionum distributio. *Molin. ad Consuetud. Paris. tit. 2 §. 73 gloss. 3 n. 11. Cocquill. Institut. au Droit François tit. des Fiefs. vers. Auffi.*

OFTE IN 'T VRINDELICK. Secùs apud Ultrajectinos, ubi pacta divisoria vim quidem habent actorum judicialium, attamen non in præjudicium tertii, nisi actis publicis insinuata sint. *Wesel ad Novell. Constitut. Ultrajectin. art. 22 n. 26 & seqq.*

SOO BEDYDT ELCK ERFACHTIG. In judiciis universalibus divisiis familiæ erciscundæ sine alia traditione & possessione, dominium transit. *Costal. ad l. Si ager. 50 ff. de reivindicat. n. 15. Wamesf. centur. 3 consil. 17 n. 7 & 8. Wesel ad Novell. Constitut. Ultrajectin. art. 12 n. 26.*

Et eadem vis pactis divisiis erciscundæ familiæ tribuitur, quæ effectuationi. *Sande tract. de effectuatione cap. 2 n. 34 & per divisionem dominium transfertur in eum cui res forte vel divisione accedit. Christin. vol. 1 decif. 362 n. 6 & 7 & more suo elegantissimè Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 267 n. 7 ibi. Sine alia specifica rei traditione cessiones coheredum factæ, suæ cujusque portionis intelliguntur alteri ab altero, quia cujusque dominium sit pro virili sua, possessionis incertitudo per separationem corporum liquidatur, & quæ quota erat certa, sed loci incerti, loco applicatur; itaque beneficio Consuetudinis, quæ quemque de portione sua salsit, manet quisque ex coheredibus in possessione, quæ continuatur potius, quam transfertur per portionis liquidationem & discretionem.*

Ibidem. Quid de Jure Romano text. in §. ult. *Instit. de offic. judic.* ita habet. Quod autem istis judiciis alicui adjudicatum fuerit, id statim ejus sit, cui adjudicatum est. nota illic sententiam judicis intervenire, & gloss. *Gothofredi ad d. §.* ita sonat. *Adjudicatio inter modos acquirendi numeratur. vide etiam §. quedam actiones. cum gloss. in verb. Tribus & verb. Adjudicare. Institut. de actionib.*

NOCHTE OOCK WANDEL-KOOP TE 'MORTEN BETALEN. In divisione hæreditatis laudimia non debentur, quia etsi omni divisioni insit alienatio, tamen cum ea necessaria sit, nulla debentur, & ab eo denominationem actûs recipit, quod præcipuè & propter se geritur, licet enim non agitur, ut vendatur aut permute-tur, sed potius, ut divisio fiat, quæ necessariam præexistentiam causæ sic contrahendi habet, cum quilibet de consortibus alium cogere possit ad divisionem. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 73 not. 4 n. 3 tract. de laudimiis. §. 53 & avis sur les partages, quest. 40. Cocquill. Institut. au Droit François tit. des Fiefs vers. auffi. Le Grand sur Troyes art. 57 per tot. Louët list. L. n. 9 & ibi Brodeau. idem Brodeau sur Paris art. 80. Molin. ad Consuetud. Paris. §. 33 gloss. 1 n. 69 & seqq. §. 73 gloss. 3 n. 11 & 12 §. 78 gloss. 1 n. 154 & seqq. & gloss. 2 n. 10 & 15. Anth. Fab. Cod. lib. 4 tit. 43 defin. 23 in addit. Costal. ad l. 1 ff. Famil. erciscund. n. 18. Wamesf. centur. 3 consil. 17 n. 6. Despeissas tom. 3 fol. 73 n. 23 & fol. 79 n. 39 præcæteris Frantzktus in suo speciali tractat. de laudimiis cap. 8 n. 28 & seqq. maximè n. 67 & seqq. Du Fresne & De Heu sur Amiens art. 94. Bugnon de legib. abrogat. lib. 6 cent. 44.*

Ibidem. Totam materiam hujus quæstionis complectitur *Argen-*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 247

trans d. quest. 40 in fin. ibi. De partage pur & simple auquel chacun prend part & portion, selon sa contingente portion, n'est dû vente, soit que l'un n'ait que de l'argent, soit qu'il ne prenne que de la terre, ou bien qu'il soit en entier payé par argent: soit que l'argent se trouve en la succession, soit qu'il soit des biens du consort acquéreur.

Cela est véritable, soit que telle exécution de partage se fasse sous titre de venditions de portion, ou sur demande & procès de partage, regardant toujours la cause, qui est de partage. Et n'importe, que l'exécution & forme de partage sonne contrat volontaire, quand les parties sont contraintes de préexistence de cause de partage & division.

Si le partage fait & exécuté, les parties s'entrevendent, ou si elles vendent à un étranger non consort, ou celui auquel elles n'ont action de partage, en tel cas il est dû ventes.

De licitation entre cohéritiers, quand les choses ne se peuvent commodément diviser, ne sont dues ventes. Si l'étranger est reçu, il doit la portion de l'acheteur, les cohéritiers n'en doivent rien.

Idem habent Du Fresne sur Amiens art. 94 n. 1 & De Heu d. art. 94 n. 5.

REGULEREN HUN NAER COSTUME 's Hofs. Everard. consil. 85 n. 4 & consil. 206 n. 1 & 2. Christin. ad Consuet. Mechliniens. tit. 10 art. 7 n. 6. 8 & in addit. Molin. ad Consuet. Paris. §. 2 gloss. 4 n. 55 & seqq. & §. 82 gloss. 1 n. 19. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 322 n. 4 & 5.

THIENDE PENNINGCK. In quibus casibus solvi debeat, Praeses Wiland. tradit. de feud. cap. 35 per tot.

A R T. I I I.

Vader ende Moeder, 'tbedde heel zynde, vermogen partage te maecken van haerlieder beede erfgoedingen, 'tzy leen ofte erfve, tusschen haerlieder gemeene Kinderen, by advys van de apparentste vrienden ende magen, van beede zyden, latende niet min den oudsten 'tmeeste ende beste leen, ten ware om redelicke cause, ter discretie van de Weth, Vrienden ende magen. Ende 'tselve partage gesloten ende gepasseert zynde, soo bedydt elck van de voornoemde kinderen ter eerster doodt van Vader ofte Moeder, daer by erfachtig van de aengedeelde ende toegeleyde goeden, sonder ander solemniteyt van erfvenisse ende onterfvenisse te moeten doen, alwaer 't dat Vader ende Moeder van sulcken gepartagierden goede 'tgebruyck daer by 'thunliedenwaerts reserveerden, haerlieder leven lanck gedurende: wel verstaende dat aengaende de leenen, toekomst dient naer Costume 's Hofs. Behoudens dat 'de selve parta-

248 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV.*
 gierders staende haerlieder huwelick, vermogen de selve partagen te veranderen ofte geheel te revoceren, r^e haerlieder beliefte. Ende oock behoudens, indien dat naer de date van de selve partage, den voornoemden Vader ofte Moeder, in 't selve oft ander huwelick, kindt ofte kinderen verkregen, de selve partagen zullen verandert ende gemodereert worden, om de naer-kindens behoorlick te voorsien, by ordonnantie van de Weth, ende by advys van vrienden ende magen, soo sy ter saeken bevinden zullen te behooren.

VADER ENDE MOEDER 'T BEDDE GEHEEL ZYNDE VERMOGEN PARTAGE TE MAKEN, &c. PATER ET MATER POSSUNT STANTE MATRIMONIO FACERE BONORUM TAM FEUDALIU QUAM ALLODIALIU DIVISIONEM, vulgò PARTAGIU inter communes eorum Liberos, ex consilio consanguineorum.

De simili divisione seu partagio præ cæteris Flandriæ Consuetudinibus vide *Consuetudinem Aldenardens. rub. 25 art. 1 & seqq. & Carolin. Aldenard. art. 30. Papon & Potier sur Bourbon art. 216. Cocquill. sur Nivernois tit. des successions art. 17 & Institus. au Droit François tit. des successions vers. les Pere. & quest. seu respons. 169. Christin. vol. 1 decis. 362 n. 1 & seqq. & vol. 4 decis. 7 n. 6. Dassel ad Consuetud. Lunenburgens. art. 7. Lambert. Goris in adversar. tract. 2 cap. 2 n. 5. Gillet de tutel. cap. 17 vers. toutesfois. Brodeau ad Louet litt. P. n. 24. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 266 cap. 4 n. 13. Le Grand sur Troyes art. 59 gloss. 2 n. 16 & seqq. Gudin. de Jure novissim. lib. 2 cap. 4 n. 12. Wames. centur. 2 consil. 41 n. 1. 2 & 19.*

PARTAGE TE MAKEN. Hæc divisio inventa est ad tollendam materiam dissentionum inter Liberos. *Dassel d. art. 7.*

Ibidem. Usurpatissimus mos rusticis, ut vivi valentesque inter Liberos partiantur bona sua, dum controversias & lites metuunt inter hæredes ex intentione. *l. Cum oportet. §. non autem. ibi Bald. Cod. de bon. quæ liber.* Et judicii sui fructum etiamnum viventes volunt antevertere, more rusticis & simplicibus hominibus sæpius usurpato, urbanis hominibus non perindè, ut magis suspicacibus & diffidentibus. Ità loquitur de Gente Britannica. *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 266 ad verb. Par quel titre que ce soit. cap. 4 n. 41.*

Ibidem. Alla forma partagii, quæ *dimissio* nuncupatur. *Argentr. ad Consuet. Britan. d. cap. 4 per tot. & Le Grand sur Troyes art. 59 gloss. 2 n. 18.*

ERF GOEDINGE, 'TZY LREN OFTE ERFVE. Hanc statuti nostri divisionem esse multum favorabilem. *Brodeau ad Louet litt. P. n. 24 ibi. Les partages faits par les Pere & Mere entre leurs enfans sont favorablement reçus par la Loi, & dispensés des formes & regles & maximes ordinaires.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 249

TUSSCHEN HAERLIEDER GEMEENE KINDEREN. Cùm hoc statutum juri non repugnet, secundum illud Interpretandum venit, per *l. quoties. Cod. famil. erciscund.* & sic præteritio vel omissio unius ex Liberis reddit actum omnino inutilem. *l. In suis. ff. de heredib. instit. Papon sur Bourbon art. 216.*

LATENDE NIET MINDEN OUDSTEN 'TMEEST ENDE BESTE LEEN, TEN WARE OM, &c. Attamen in eo odiosam videri divisionem cum primogenito auferret jus primogenituræ, quia magis accipit illud jus beneficio legis, quàm judicio Patris, & magis jure filii, quàm jure hæredis, & hoc confirmat. *cap. 21. Deuteronom. versic. 15 & seqq. si habueris homo duas uxores &c. Brodeau ad Louët list. D. n. 24 & idem Brodeau sur Paris art. 13 n. 40 ibi. Ni faire un partage entre ses Enfants, par lequel il affoiblisse & diminue le préciput & le droit de l'aîné dans les Fiefs, & comme la loi imite la nature, les particuliers ne peuvent changer l'ordre établi par les loix publiques & politiques, non plus que celui des causes naturelles, les droits naturels, & publics se réglant par mêmes principes, & leurs mouvemens se conduisant par mêmes ressorts. Vide Gail. lib. 2 observat. 116 n. 9 & seqq.*

TER EERSTER DOOT ERFACHTIG. Sic hæc divisio statutaria, est ultima voluntas, aut certè illius naturam & vim habet. *l. Final. Cod. famil. erciscund. & l. Hac consuetissima. §. ex imperfecto. & §. si quis autem. Cod. de testam. & l. Si Filia. §. Si Pater. ff. Famil. erciscund. Christin. vol. 1 decis. 362 n. 1 & seqq. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 466 cap. 4 n. 13. Le Grand sur Troyes art. 59 gloss. 2 n. 17. Wamef. centur. 2 consil. 41 n. 19. Cocquille sur Nivernois tit. des successions art. 17.*

STAENDE HAERLIEDER HUWELICK, VERANDEREN ENDE GEHEEL REVOCEREN. Ea facultas variandi sic deambulatoria, est propria ultimarum voluntatum. *Text. in l. cum hic status. §. penitentiam. ff. de donat. inter Vir. & Uxor. Wamef. d. n. 19. Argentr. d. n. 13. Le Grand d. n. 17. Cocquil. Institut. au Droit François tit. des Successions vers. le Pere.*

Ibidem. Non item morte alterutrius ex Parentibus dissoluto matrimonio: facit doctrina. *Meun ad Jus Leodienf. part. 1 observ. 82 n. 1 & seqq.*

KINDT OFTE KINDEREN. Per *l. 8 si unquam. Cod. de revoc. donat.*

A R T. I V.

SChulden van personele kommeren, die een Poorter sende inwoonende, ofte oock vremde binnen de Stede, den sterf-huyse heescht, spruytende uyt het selve sterf-huys, dat noch open staet, ende onbeslicht is, zyn geuseert gevolgt te zyn voor Schepenen van Gedeele. Maer als 't sterf-huys geklaert ende beslicht is, mogen de selve schulden gevolgt zyn, 't zy op den houder

250 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV.*
 ofte hoirs, voor haerliedder advenant, ofte 't gone't
 haerliedder laste staende, soo wel voor Schepenen vander
 Keure ende Vinderen respectivelick, als voor Schepe-
 nen van Gedeele.

*Siet d'interpretatie van de Majesteit van den 9 October 1641 ach-
 ter dese Costume staende, pag. 399.*

SCHULDEN VAN &c. Quid econtra, ubi superstes Conjugum
 vel hæredes convenient Debitores domûs mortuariæ, supra *Rub.*
1 art. 12.

ZYN GEUSEERT. Ad hæc verba, & quid importent. *Argent.*
ad Consuetud. Britan. art. 277 ad verb. Accounté.

A R T. V.

ALs eenen persoon, by de Wetten der Stede van
 Gendt, ofte andere subalterne buyten der selve
 Stede, verbonden by contract ofte vonnisse, der werelt
 overleden is, ende syn sterf-huys poorterlick, soo en zyn
 d'houderigge ofte hoirs, woonachtig binnen de selve
 Stede, niet executerelick, uyt kracht van de selve wet-
 telikhede, ten zy de selve executoire gewyst zynde, ofte
 vonnisse daer op verkregen hebbende. Nemaer, indien
 den gecondemneerden houder ofte houderigge noch
 leeft, is sulcke wettelikhede executoire voor de portie
 van den selven gecondemneerden, ende oock voor 't ge-
 heel, als daer op vonnisse, ofte wysdom executoir naer
 de doodt gevolgt is.

BY CONTRACT. Contractus de jure non habent executionem
 paratam, & quomodo in praxi, maximè Gallorum, id pedeten-
 tim immutatum. *Loyseau traité de la garantie des rentes. chap. 12*
n. 3 & seqq.

HOUDERIGGE OFTE HOIRS. Imò licèt ipsorum qualitates
 sint notoriæ, & in confesso. *Loyseau d. chap. 12 n. 8.*

NIET EXECUTERELICK. Hoc est generale de jure, non esse
 ab apprehensione vel executione incipiendum, sed ordine judicii
 servato. *l. 1 Cod. de execut. rei judic. l. ult. Cod. si per vim. l. 14*
§. condemnatum. & l. Si cum. 58 ff. de execut. rei judic. Antib. Fab.
Cod. lib. 2 tit. 39 desin. 13 n. 10 in addit. & Gail. lib. 1 observat.
13 n. 1.

EXECUTOIR GEWYST. Moribus omnis executio extinguitur
 cum persona Debitoris, nec potest contra Viduam aut hæredes
 inchoari, nisi prius pro Vidua vel hæredibus, Judicis sententiâ
 habeantur. *Masuer. tit. 30 de execut. & subbassat. n. 1 & 2. Joan.*
Gall. quest. 310. Chassan. ad Consuetud. Burg. tit. 5 des rentes ven-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 251

dues à rachat. §. 3 gloss. 2 in verb. Quand ils sont mis. n. 4 & seqq. & tit. 11 des censés. §. 6 verb. le principal obligé. n. 1. 7 & seqq. Panormit. & alii cap. Quia. 5 extr. de judic. Rebuff. tom. 1 ad Constit. Reg. tract. de litt. oblig. art. 8 gloss. 1 n. 1 & seqq. gloss. 2. 3. 4 & art. 9 gloss. 1. 2. 3. Cocquill. sur la Coutume de Nivernois chap. 32 des exécutions. art. 2 vide Choppin de morib. Paris. lib. 3 tit. 2. Anth. Fab. & Gail. hic infra, & Argentr. ad Consuet. Britan. art. 232 gloss. 1 n. 2.

Ibidem. Econtrà Vidua & hæredes exequuntur latam sententiam, non adhibita ulteriori Judicis sententiâ, vel declaratione. Loyseau d. n. 8. Gail. lib. 1 observat. 113 n. 17. Anth. Fab. Cod. lib. 4 tit. 29 defin. 10 n. 7 & 8. Christin. ad Consuet. Mechliniens. tit. 1 art. 30 n. 10 vide tamen Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 444 gloss. 3 n. 3.

A R T. V I.

ALs't gebeurt dat iemant eenigen sterf-huyse, schuldte heeffchen wilt, indiender houder noch houderigge en is, noch oock hoir, hem gehabiliteert hebbende by seker, ende inkomen van Gedeele soo 't behoort, soo heeft sulcken Crediteur geuseert 't goedt van het selve sterf-huys te doen besetten met den Amman ende met eenen Schepene van Gedeele: welck beset opereert, dat den apparenten hoir sulck goedt niet en behoort noch vermach te aenveerden sonder inkomen, als vooren gedaen, ende seker gestelt te hebben soo 't behoort.

TE DOEN BESETTEN. *Ad hæc Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 266 cap. 10 maxime n. 1 & 5 & plenè Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 13 per tot.*

BESETTEN. *De vi & effectu illius verbi Christin. d. tit. 13 in promissio n. 1 & 3 & art. 2 n. 3 & 4 & in addit. n. 4.*

SCHEPENEN VAN GEDEELE. *Attamen de eo cognoscunt Scabini primi Subsellii, uti statuit infra art. 8.*

WELCK BESET OPEREERT, DAT DEN APPARENTEN HOIR SULCK GOEDT NIET EN VERMACH T'AENVEERDEN SONDER INKOMEN ALS VOOREN GEDAEN, ENDE SEKER GESTELT T'HEBBEN. *Hæc Consuetudinis dispositio videtur desumpta ex visceribus l. Si creditores. 16 ff. lib. 42 tit. 6 de privilegiis creditor. cujus principium, & etiam summarium juvat hic describere.*

Principium. ibi. Si Creditores barem suspectum (sen, uti sonat gloss. ibi. Non idoneum facultatibus) putent satisfactionem exigere, possunt pro suo debito reddendo.

Summarium. ibi. Hæres suspectus cogitur satisfacere causâ cognitâ, & contrâ non satisfaciëntem proceditur ad missionem in bona & conditionem.

A R T. V I I.

ENde vermach den Schuldt-heeffcher tot meerder versekertheyt, beset gedaen hebbende, bevel te doen doen den apparentsten hoir, dat hy hem niet en vervoordere eenig goetd van 't sterf-huys te weeren, doen, ofte laten weeren, voor dat hy hem gehabiteert zal hebben inder manieren voorschreven.

BEVEL TE DOEN. Quomodo de jure impediatur alienatio rerum dominii per interdictionem judicis. *Gomf. ad l. Taur. 4 n. 23 & seqq.*

Ibidem. Affine est, quod habetur *Edictor. Flandriae tom. 2 fol. 223 n. 4.*

NIET EN WEERE. *Christin. d. art. 2 n. 3 & 4 & in addit. n. 4. Bartol. in l. Si creditores. ff. de privilegiis creditor. in margin. litt. B.*

A R T. V I I I.

HOe wel dat schuldt-heeffchers uferen ende vermogen beset te doen op de goeden haerder schuldenaren in eenige sterf-huysen verstorven, nochtans en competeert 't berecht van dien niet de Schepenen van Gedeele, noch en streckt voor sulck beset niet de seker ende inkomen by 't hoir gestelt: maer alleenlick voor schulden die 't sterf-huys ten achter is.

OP DE GOEDEN HAERDER SCHULDENAREN. Vide plenè *infra hâc Rubricâ art. 25.*

SCHEPENEN VAN GEDEELE. Confer notata ad eadem verba *suprà art. 6.*

SEKER. Vide *suprà art. 6.*

A R T. I X.

DEn crediteur van het sterf-huys, daer houder noch houderige en is, beset gedaen hebbende, indien dat'er geen hoir en compareert, doende dat hy behoort soo voorseyt is, doet dagvaerden den gone die graed van hoirye heeft, voor de voornomde Schepenen van Gedeele, ende heescht hem de betalinge van zynder schuldt, indien hy hem hoir fonderen wilt, daer neen, ten laste van de achter-gebleven goeden, naer de nature van de geintenteerde actie.

DOET DAGVAERDEN DIE GRAED VAN HOIRYE HEEFT.
Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 13 art. 6 & seqq.

A R T. X.

ENde in den gevalle dat'er geen hoir en komt, soo moet den schuldt-heeffcher zyne schuldt verifiseren als van dooder handt, met wettelickhede, cedulle, ofte andere behoorlicke preuve, naer de qualiteyt van de sake.

MOET DEN SCHULDTHREESSCHER SYN SCHULDTH VERIFISEREN. *Christin. d. tit. 13 art. 9 per tot.*

A R T. XI.

STerf-huyfen daer houder noch houderigge en is, noch hoir en compareert, mits de apparente becommerthede van dien, worden geadministreert onder de handt van Schepenen van Gedeele, by Secretaris daer toe geordonneert, ende alvooren suffisanten seker daer vooren gedaen hebbende, die de penningen komende van de verkochte goeden van den sterf-huyse bewaert t'elcks recht.

BY SECRETARIS. De Curatore bonis dando, habetur *tit. 8 ff. lib. 42 vide Matth. de auction. lib. 1 cap. 7 per tot. & Gregor. Tbolesan. in Syntagm. lib. 13 cap. 8. Menoch. de arbitrar. Judic. lib. 2 cap. 150. Tusch. litt. C. conclus. 1104 & seqq. Gail. lib. 2 observat. 130 & ibi Greven.*

SEKER. An de jure Curator satisfacere teneatur, affirmant aliqui, negant alii. *Greven d. loc. n. 8 & 9. Anth. Fab. Cod. lib. 5 tit. 40 defin. 10 n. 4. in addit. Carpzov. decis. 135 n. 1 & seqq. Mævius ad Jus Lubecens. lib. 3 tit. 1 art. 10 n. 54.*

DIE DE PENNINGEN, &c. Officium Curatoris in quo consistat, *Matth. de auction. lib. 1 cap. 7 n. 4. 18 & 27. Mævius d. art. 10 n. 43 & seqq.*

Ibidem. Substituitor in locum Debitoris defuncti, & actiones movet, quas Debitor quoque movere poterat, ita ut actiones Debitoris ei, & in eum competant. *l. 2 §. 1 ff. de curat. bon. dand. Matth. d. n. 27.*

Hinc est quod intentet reivindicationem, quā advocat bona tertio possessa, aut detenta. Item remedium *l. 2 Cod. de rescind. vendit.* nec non actionem Paulianam, cum non tam Debitoris quam Creditorum negotium gerit, scilicet ubi probari potest alienationem fuisse fraudulentam, non enim sufficeret Debitorem operatum alienasse, & traditionem, seu investituram primum fuisse obtentam post occupata à Creditoribus bona, quia tunc, utpotè Curatori Debitorem representanti, obstante exceptione rei venditæ

254 *Costumen der Stede van Genêst.* Rub. XXIV.

& traditiœ, ipsiſ Creditoribus incumberet exercitium Eviſtionis, ſicut & hypothecariœ actionis Creditoribus competentis contra tertios poſſeſſores. *Matth. de auſtionib. d. n. 27. & etiam n. 23. Sando lib. 1 tit. 3 deſin. 1. Anth. Fab. Cod. lib. 5 tit. 40 deſin. 11 n. 10 & ſeqq.*

GOEDE VAN HET STERF-HUYS. Bona Domûs mortuariœ etiam reputantur vendita à defuncto Debitore cum pacto de retro-vendendo, cùm ex poteſtate illius pacti hyperocha rei, & ut loquuntur, ipſa pluris valentia eſt hæreditaria, & conſequenter tota res propter hyperocham, cujus alioquin effectus nullus eſſet, ſi à re ipſa ſepararetur. *Anth. Fab. Cod. lib. 7 tit. 32 deſin 16.*

BEWAERT T'ELICKS RECHT. Cùm uti dictum eſt, non tam Debitoris, quàm Creditorum negotium gerat. *Matth. d. n. 23.*

Et rationes reddere tenetur. *n. 29.* Et Creditoribus præſtare levem culpam. *n. 22.*

A R T. X I I.

DEn ſchuldt-heeffſcher, condemnatie verkregen hebbende, zal ſyn ſchuldt halen aen den Secretaris daer toe geordonneert, ende concurreren met de andere crediteurs naer rate.

CONCURREREN NAER RATE. De concursu Creditorum ſupra *Rubric. 16 art. 10* ibi vide.

Cursus penſionum, ſeu, ut loquimur, arreragiorum reddituum ſub hypotheſa conſtitutorum, ſiſtitur à tempore, quo illa hypotheſa dividenda eſt; aliorum autem Creditorum intereſſe ceſſat à die, quo hæreditas ſubjicitur Curateli, ita fertur reſolutum ſuſſe per Scabinos ſecondi Subſellii.

Ibidem. An creditores cavere debeant de reſtituendo, ſi poſtea alii emergant. *Matth. tract. de auſtionib. lib. 1 cap. 15 n. 4 cap. 17 n. 4 & cap. 19 n. 96 in ſin. Poſſinus de ſubſtaſtat. deciſ. 210. n. 17. Meſa. lib. 1. cap. 16 n. 31 & ſeq.*

A R T. X I I I.

MEn vermach 't goet van den ſterf-huyſe te beſetten, ofte te doen ſtaen, met Schepenen van Ge-deele ende den Amman, daer houder ende houderigge is, ten verſoecke van den gonen die graed van hêirye heeft, ofte pretendeert te hebben, in ſulcke verſterfte, ten ſyne dat den ſelven houder ofte houderigge goeden ſuffiſanten ſeker ſtelle, 't voorſeyde goet van den ſterf-huyſe te brengen ten gerechten deele.

MEN VERMACH 'TGOET. Similis eſt *Conſuetud. Ultrajectenſis Rub. 23 art. 15.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 255

SEKER STELLE 'TGOET VAN 'TSTERF-HUYS TE BRENGEN TEN GERECHTEN DEELE. Textus hujus articuli & duorum sequentium in consequentiam *l. Si creditores. ff. de privilegiis credit.* citatæ suprà art. 6. concepti videntur, & idèò recurrendum est ad verba illius legis.

A R T. X I V.

ENde indien den voorseyden houder oft houderigge, sulcken seker niet en vermogen te doen, soo zullen de voorseyde Schepenen van Gedeele, op dat partye versoect, al 'tgoedt van de selve versterfte stellen in bewaerder handt om daer af te hebben, dies hy schuldig is van t'hebben, naer recht vander poort.

TE STELLEN IN BEWAERDER HANDT. Imò defectu satisfactionis seu cautionis, de jure proceditur ad venditionem. *l. 1. ff. creditores. ff. de privileg. creditor. §. 3 ibi. Quod si quasi suspectus satisfacere jussus, decreto prætoris non obtemperavit, tunc bona hereditatis possidere venumque dari ex edicto suo permittere jubebit.*

Ibidem. De sequestratione *Christin. ad Consuet. Mechliniens. tit. 16 art. 50 & in addit. Guerin & Tronchon sur Paris art. 264.*

Ibidem. Sequestratio ex consuetudine loci toleratur, etiam extra casus de jure communi permittos. *Color. tract. de processib. executio. part. 1 cap. 2 n. 183.* alioquin cessante consuetudine loci, standum est regulæ à sequestratione non esse inchoandum, & illam extra casus juris esse prohibitam. *Juxta l. unic. Cod. de probib. pecun. sequest. Mavins de arrest. cap. 2 n. 210. Molin. ad Consuet. Paris. §. 74 gloss. 1. n. 185.*

A R T. X V.

ITem, ende vermach die sulck goedt verstorven is hem te doen leeden in 't sterf-huys wettelick met den Aman ende Schepenen van Gedeele naer oude costume, waer dat 'tselve gelegen is, binnen der Stede ende Schependom van diere, ende daer te blyven wachten 'tgoedt van den selven sterf-huyse, ten fyne dat men daer in geen schaede en doet, tot dat den houder ofte houderigge den voornomden seker gestelt zal hebben, ofte dat 'tgoedt by Schepenengedaen zal zyn in bewaerder handt, elck teirende in het selve sterf-huys t'fynen koste.

HEM TE DOEN LEEDEN IN 'T STERF-HUYS. *Mavins ad Jus Lubecens. lib. 2 tit. 2 art. 27 n. 49 & seqq. vide Sande ad Germania Consuet. Feudales tract. 3 cap. 1 §. 3 per tot.*

Ibidem. Ingressus iste propriâ hæredum autoritate fieri potest,

256 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXIV.

civilius autem & utilius, præsertim si obftet vidua & turbæ metuuntur, auxilium judicis petitur. *Movius d. art. 27 n. 49 & seqq.*

Quod si judex auxilium denegat vel protrahat, integrum erit hæredibus viâ facti jus suum consequi, & conservare. *Movius ibidem n. 52 post Jason. in l. Clam possidere. §. qui ad nundinas n. 54 ff. de acquir. possess. Dec. consil. 400 n. 9. Tyraquel. de jur. consitut. possessor. part. 1 n. 39 idem tenet, Cocquill. sur Nivernois tit. des exactions. art. 12 verb. Faisant. citans Alexand. vol. 3 consil. 19.*

TOT SEKER GESTELT OFTE 'TGORT GEDAEN IN BEWAERDER HANDT. Ad hæc supra. *art. 13 & 14.*

ELCK TEIRENDE T'SYNNEN KOSTE. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 415 gloss. 4. 5 & 6.*

A R T. X V I.

SOo wanneer dat houder ofte houderigge ofte iemant anders hem recht vermetende als apparent hoir aen eenig sterf-huys, aen Schepenen van Gedeele verfoeckt, soo zal men senden twee ofte dry van de selve Schepenen met den Amman, ten huysfe ofte aertstede van den dooden, die aldaer leggen dry genachten van Gedeele, ende 't vierde in haerlieder Vierfchare, indien hy binnen der selver stede gestorven is, daer neen, alle vier in de voorseyde Vierfchare, van veerthien dagen te veerthien dagen, continuelick d'een d'ander achtervolgende, ende ten vierden genachte de sake te continueren tot de generale Vierfchare daer naereerstkomende.

Purga domus mortuariæ hic incipit, & finit *art. 24 & de illa plura art. 42. 45. 47 & 57.*

SOO WANNEER DAT HOUDER OFTE HOUDERIGGE, OFT IEMANT ALS APPARENTEN HOIR. Cessante hac Consuetudinaria purgâ, jus adeundi hæreditatem durat 30 annis. *l. 7 hæreditatis Cod. de petit. hered. l. Lices. 8 Cod. de Jur. deliber. Nisi tempus ad deliberandum assignatum vel præscriptum sit, nam quoad creditores non repudians ante ejus lapsum habetur pro adeunte. l. fin. §. sui autem hac. Cod. de Jur. delib. quoad cohæredem vel proximum vel substitutum lapsus termini habetur repudiatione. l. Quamdiu. 69 in fin. ff. de acquir. vel omitt. hæreditat.*

DRY GENACHTEN ENDE 'TVIERDE. De ferè simili procedendi modo. *Le Boucq sur Lille tit. des successions. art. 11 & gloss. 1 & 2 per tot.*

GENACHTEN. Id est, DIES JURIDICI, & id verbum videtur derivare à computatione noctium quâ Germani antiquitus uti solebant; teste *Tacito de moribus Germanor. post princip. hifce verbis: Coeunt, nisi quid fortuitum & subitum inciderit, certis diebus, cum aut inchoatur luna aut impletur, nam agendis rebus hoc*

A R T. X V I I.

DE voorseyde generale Vierschare hebben Schepenen ten versoecke van partyen geuſeert te beteekenen op eenen ordinairē dag van haerlieder Vierschare, seventhien weken ofte meer daer te voeren, ende niet min.

A R T. X V I I I.

DEs Sondags voot den beteekenden dag van de generale Vierschare, is den lēgger van genachten schuldig te doen doen by de gesworne Boden der selver stede, binnen de vier Prochie Kercken van diere, de Kerckgeboden, daer by openbaerlick te kennen gevende ende proclamerende, dat men 'swoensdags ofte 's donderdags daer naer, by de voornomde Schepenen van Gedeele houden zal de generale Vierschare, endē purgieren sulck een sterf-huys, ten syne dat hem een iegelick daer in eenig recht van successie vermetende, aldaer vinde ende presentere, tydelick ende voor den noene, op dies verſteken te zyn.

A R T. X I X.

ITem, 'swoensdags ofte 's donderdaegs daer naer, als de Vierschare valt, naer 't expireren van de particuliere Vierschare, ende de ordinaire saken alle gedyngt zynde, soo leest den Secretaris de verſterften als dan, by het onderhouden van den vierden genachte, endē die men aldaer purgieren wilt, elck by ordē.

A R T. X X.

Die de voorseyde genachten geleyt heeft, ende purge houdende is, indien hy niet voorsien en is, van Raedt ende Taelman, versoect aen Schepenen dat sy hem voorsien van Raedt ende Taelman: ende sy zyn gewoon hem, ende alle d'andere, die 'tan hemliedett begeeren, te voorsien van den voorseyden Raedt ende Taelman.

R.

A R T. X X I.

ENde aldus, ofte anderfins voorfien zynde van Taelman, soo doet hy hem presenteren ter selve Vierfchare, als houder, houderigge, ofte graet van hoirye hebbende, fukcks als hy is, te kennen gevende, hoe dat hy heeft gedaen leggen de voorfeyde vier gemachten van Gedeele, ende gedaen de Kerck-geboden van de verfterfte, aldaer gelefen: soo 't behoort, verfoeckende daer af de eerfte voort-heeffchinge, 't welck de voorfeyde Schepenen ter maninge van den Amman, alfoo ordonneren te doen, naer dat den Bode ofte Boden gerelateert hebben, de voorfeyde Kerck-geboden gedaen hebbende.

A R T. X X I I.

VOlgende de voorfeyde Ordonnantie van Schepenen, soo is'er een van haerlieders gefworen Boden, die hooge ende overluyt roepende is uyt de vensters van het Schepen-huys: Is'er iemant die hem eenig recht vermetende is, ofte in toekomende tyden foudē willen vermeten, die heeffche ick voort, op fyn der eerfter voort-heeffchinge.

A R T. X X I I I.

DAt gedaen, den voorfeyden Taelman verfoeckt de contumacie, ofte verftekinge van de eerfte voort-heeffchinge, ende ordonnantie van de tweede voort-heeffchinge, 't welck gebeurt, ende oock van de derde voort-heeffchinge, al gelyck vooren gefeyt is van de eerfte voort-heeffchinge.

A R T. X X I V.

INdien naer de derde voort-heeffchingē, niemant en compareert, soo verfoeckt men daer af de contumacie, ende voorts, recht. Ende de selve contumacie gewefen zynde, soo gebiedt den Amman, ter ordonnantie van Schepenen, met de folemniteyten daer toe die riende, openinge ende toeganck aen elck gedaen ende verleent te zyn, die hem recht foudē willen vermeten ter verfterfte, op dies verfteken te zyn. Ende naer de

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 259
voort-roepingen, worden de gome, hunlieden niet gepresenteert hebbende, versterken van alfulcke rechten, als sy souden willen pretenderen in de voorseyde versterfte, ten profyte van den gepresenteerden: uyt-gesteken Weesen, uyt-landtsche, ende af-setenen, ofte dat'er eenige andere reden ware in recht gefondeert, ten eynde van relieffement.

VERSTERKEN TEN PROFYTE VAN DEN GEPRÉSENTEERDEN. Intellige & limita juxta art. 36 hic infra, & vide *Papon*, & *Potier sur Bourbon art. 326* & *Duret en ses alliances d. art. 326*.

Ibidem. Cum nova portio cuidam hæredi jure accrescendi obvenit per repudiationem cohæredis, pro illa portione factam, ille hæres cogitur hæreditatem aut totam agnoscere, aut à tota discedere, & sic etiam à portione, quam jam adiverat, & hic est de jure casus singularis, quo quis semel hæres, potest designari esse hæres, & quod propter alium, scilicet cohæredem repudiantem poterit, qui per se ipsum non poterit. *I. Cum hæreditate. ff. d. acquir. vel omitt. hæredit. Papon sur Bourbon d. art. 326* de aliis casibus *Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 2 tract. de resid. art. 1 gloss. 1 n. 33*.

RELIEVEMENT. Etiam majores ita detruft, seu exclusi, restitui possunt. *Cocquill. sur Nivernois tit. des successions art. 27. Le Bonet sur Lille tit. des successions art. 11 gloss. 2 n. 6* & *seqq. Potier sur Bourbon art. 326 in fin. Valla de reb. dub. tract. 6 n. 8*.

Imò majores, qui repudiarunt hæreditatem restitui possunt. *Trenche sur Paris art. 310 per l. Fin. Cod. de repud. hæredis.* & ita judicatum refert.

A R T. X X V.

Schult-heeffchers vermogen haerlieder schulden te vervolgen ende verhalen op sulck deel ende recht als den Schuldenaar verstorven is, ende compereren souden in een sterf-huys daer hy graet van hoirye heeft, niet tegenstaende dat den selven Schuldenaar hem van de versterfte absteineerde, ofte die repudieerde. Ende vermogen voorts ten selven eynde inspectie te versoecken van den staet van het sterf-huys, mitsgaders t'hebben den eedt van den houder, houderigge, ofte andere handelaers van dien.

SCHULT-HEEFSCHERS VERMOEKEN, &c. Creditores adire possunt hæreditatem debitori delatam, non obstante ipsius abstentione vel repudiatione.

Ita moribus plurium gentium. *Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 16 art. 46 in addit. vers. Sed quærit. & tit. 21 art. 7 n. 2* &

R 2

260 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV.*

seqq. Charond. in suis memorabil. observat. verb. Succession. in fin. & verb. Créanciers. item lib. 10 respons. 51 & 78 & lib. 9 respons. 18. Loüet litt. R. n. 19. 20 & 21. Tronchon sur Paris art. 310 versf. Ce que dit. Mornac. & Automne. constreng. du Droit François in l. 68. Nemo. §. 1 ff. pro soc. idem Automn. ad l. 6 quod autem. ff. qua in fraud. credit. Lommeau lib. 3 cap. 25 in fin. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 5 n. 10. Anna. Robert. lib. 3 cap. 12 in fin. in margine. Bacquet traité du droit de Justice cap. 21 n. 354 & seqq. Maynard. lib. 7 cap. 8. Monsieun. arrest 32. Berault sur Normandie art. 278. Le Grand sur Troyes art. 104 gloss. 2 n. 3 & seqq. Groenw. de legib. abrogat. ad l. quod autem. 6 ff. qua in fraud. creditor.

Quorum ratio fundatur in æquitate, quæ inimica fraudis & doli; Judicis autem est obviare fraudibus; & fraudare Creditores is censetur, qui in eorum fraudem quid facit, geritve. l. 17 §. 1 ff. qua in fraud. creditor. generaliter cùm de fraude disputatur, non quid non habeat Actor, sed quid per Adversarium habere non potuerit, considerandum venit. l. 78. Generaliter. ff. de regul. jur.

Contrarium de Jure Romano, quo non fraudantur Creditores, etiam quid non acquiritur, sed cùm quid de bonis diminuitur. l. 6 quod autem. ff. qua in fraud. creditor. & l. 134. Non fraudantur. ff. de regul. jur.

Ideòque de illo jure nil vetat quominus Filius paternam hæreditatem, adeòque & ipsam legitimam in Creditorum præjudicium possit repudiare. Wamesf. centur. 4 consil. 75 n. 2 & 3. Sando lib. 3 tit. 13 desin. 3. Anna. Rob. lib. 3 cap. 12. Valla de reb. dub. tract. 12. Olea tract. de cession. action. tit. 2 quæst. 3 n. 6 & seqq. & n. 20 & 21. Christin. vol. 5 decis. 4 n. 10 & seqq. Gomef. l. Tauri 48 n. 9 in fin. Molin. ad Consuet. Paris. §. 1 gloss. 3 n. 4.

Ibidem. Et ad hoc Brodeau ad Loüet litt. R. n. 20 citat 278 articulum Consuetudinis Normandia, qui ita sonat: *Avenant, que le débiteur renonce, on ne venille accepter la succession, qui lui est échue, ses créanciers se pourront faire surroger en son lieu & droit pour l'accepter, & être payés sur ladite succession jusques à la concurrence de leur dû, selon l'ordre de priorité & postériorité, & s'il reste aucune chose, les dettes payées, il reviendra aux autres héritiers plus prochains après celui, qui a renoncé.*

Ibidem. Apprehendendo hæreditatem sub cautione, licet durum aut saltem à jure alienum videtur, cùm ille creditor non est hæres nec esse potest, ita Charond. lib. 9 respons. 18 lib. 10 respons. 51 & 78. Et plures alii ex DD. hic supra citatis.

Ibidem. Sub cautione æris alieni solvendi, intellige usque ad concurrentiam bonorum hæreditatis, & non ultrà. Tronchon sur Paris art. 310 versf. Ce que dit.

Ibidem. Quid de legato Debitori facto. Charond. lib. 10 respons. 51. Le Grand sur Troyes art. 104 gloss. 2 n. 6 & seqq. Bacquet traité des droits de Justice cap. 21 n. 359.

ENDE VERMOGEN TEN DIEN EYNDE VERSOECKEN INSPECTIE VAN STAET. Non tantùm Inventarium, sed etiam Libros, rationes, allaque documenta, ex quibus Inventarium conficitur,

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 261
vel confici oportuit, exhibenda sunt. Juxta *l. Aristo. 28 cum seq.*
ff. de acquir. hered.

A R T. X X V I.

DAer naer, indien'der houder ofte houderigge is, soo versoecken gemeenlick de gepresenteerde, dat hy oft sy dienen souden van dry deel-boecken, 't welck sy schuldig zyn te doen, als't verfogt is, op pene van deelloos gewesen te zyn.

HOUDER OFTE HOUDERIGGE DIENEN DEEL-BOECKEN. Superstes à conjugibus requisitus, tenetur apparenti hæredi præbere indicem seu inventarium bonorum, pœnâ amissionis suæ partis in bonis communibus dividendis. *Alvar. Valasq. prax. partis. & collat. cap. 8 n. 29 & seqq.*

HOUDER OFTE HOUDERIGGE. Antequam convolent ad secundas nuptias tenentur conficere, exhibere, & juramento affirmare inventarium bonorum, sub pœnâ 50 Florenor. & privationis Juris Consuetudinarii, vel conventionalis in bonis prædefuncti conjugis, prout latius habetur Principis Interpretationibus 22 Aprilis & 16 Maji 1673 hic retrò impressis. vide *not. ad Consuet. Brugenf. tit. 30 art. 9.*

Slet d'Interpretatie in texten hier achter pag. 422. en volg.

Ibidem. Ubi superstes conjugum nullus est, dic, ut infra *art. 47.*

DIENEN DEEL-BOECKEN, vulgò: STAET ENDE INVENTARIS VAN GOEDE. Superstitem ex conjugibus teneri ad confessionem inventarii, satis notè juris est, uti tradunt *Socin. Nepos lib. 1 conf. 115 n. 17. Cassrenf. lib. 2 consil. 221. Ripa. ad vulgatum. §. Tisia cum numeret. quæst. 51. Parisius lib. 2 consil. 96 n. 1 & seqq. & lib. 3 consil. 61 n. 47. Cancer. variar. resolut. part. 1 cap. 9 n. 26 & seqq. Dambouder. de tutel. tit. 1 cap. 4 n. 34 & seqq. Christin. ad Consuet. Moebliu. tit. 9 art. 13 n. 2 & seq. & tit. 16 art. 40 n. 1 & seq. Peck, de testament. conjug. lib. 5 cap. 24 n. 3.*

A R T. X X V I I.

DE dry deel-boecken gepresenteert zynde, indien den houder oft houderigge dag van verbeteringe begeert, men is geuseert dien te verleenen, ordinairlick van veerthien dagen : maer Schepenen uyt haerlieder officie, geven langeren dag, naer de gelegenthede van de sake.

A R T. X X V I I I.

DEn dag van de verbeteringe omkomende, houder ofte houderigge zyn schuldig de selve dry boecken, met de verbeteringe over te geven, op peyne oock van te verliezen haerlieder deel.

A R T. X X I X.

VAn de dry deel-boecken, blyft den eenen onder Schepenen, den anderen is voor de hoirs, ende den derden is voor hem die-se overgeeft, ende zyn de selve dry deel-boecken schuldig te accorderen, ende eens te luyden. Ende 't selve moet alsoo geveresieert zyn by den verklaers van eede, van hunlieden die-se geschreven ende gecollationneert hebben.

A R T. X X X.

DEn houder ofte houderigge is oock schuldig, als eenig van de gerepresenteerde begeert, by eede te verklaeren (soo oock zyn alle de gone, die daer af weten mogen te spreken als ten huysse geconverseert hebbende ofte andere) oft sy geen ander goet en weten den sterf-huysse toebehoorende, ende in de deel-boecken verswegen.

BY EEDE TE VERKLAREN. *Huic Consuetudini conformis est dispositio iuris in gloss. §. in exigendo. l. 2. Cod. quando & quib. quarta pars debetur. lib. 10 in verb. Jurata fide. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 16 art. 42 per tot. & ibi in addit. Bald. ad l. Perentes. Cod. de testib. n. 1 & facit. l. Marcellus. §. contra eum. cum duabus seqq. ff. rer. amotar. Chassan. ad Consuet. Burg. rub. 4 §. 21 ad verb. Ayant souffrait & recdés, n. 1 & seqq.*

A R T. X X X I.

DEn eedt by den houder oft houderigge in de manieren voorschreven gedaen zynde, indien naermaels bevonden wort meer bate den sterf-huysse competerende, ofte oock kommer, dan by de selve deel-boecken, verbeteringe oft eede verklaert is, indien d'overgevende dat wiste ofte schuldig was te weten, soo zullen hem Schepenen, als't de hoirs versoecken, daer af verklaren deelloos te wesen. Dat is, indien 't bate is den hoir 't selve geheel ende alleen aen te wyfen, ende is't kommer, den overgever den selven kommer alleen te betalen, ende de hoirs daer af te quytten ende ontheffen kosteloos ende schadeloos.

WISTE OFTE SCHULDIG WAS TE WETEN. *Huc seqq.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 263

cit. l. 15 *quisque. Cod. de rescind. vendit. ibi. Neque enim inanibus immerari finatur objectis, ut vires locorum sibi met causatur incognitas, qui familiaris rei scire vires, vel merita, atque emolumenta ante debuerat.*

Ibidem. Schre, vel schre debere, parla sunt. *Dumbrader. in cedebri tract. partium aut familiam verb. Soire. text. in l. quod te ff. si certum patatur.*

DEKLOOS. Poena reticentis seu celantis superstitis, est privatio suae partis in re relicta seu celata. l. *rescriptum. ff. de iis quib. ut indig. l. Paulus respondit. 48 ff. ad Trebellian. Laurent Jous en sa Bibliothèque des Arrêts. litt. R. chap. 6. Louët litt. R. n. 48 & Bacquet traité des droits de Justice chap. 21 n. 64. Le Grand sur Troyes art. 33 gloss. 2 n. 92 & seqq.*

Ibidem. Argumento gloss. in Auth. de hereditibus & falcid. §. hinc nobis. vers. Si vend. verb. Lucrari. in fin. ibi. *Heredes surripientes careant toto.*

Ibidem. De Jure, qui sciens commodum aliquod, celat vel reticet, duplum luit. l. *Ult. §. Alcentia. 10 Cod. de Jar. deliberand. ibique Gothofred. litt. N. & Christin. ad Consuetud. Murbliu. tit. 16 art. 41 n. 3. Sando lib. 4 tit. 12 desin. 5. Alvar. Valasc. prax. partit. & collation. cap. 3 n. 36. Louët litt. R. n. 48.*

Ibidem. Liberis non licet parentes arguere calumniæ vel perjurii. l. *Parans. & l. Libertas. ff. de obsequ. à liber. & libert.*

Ibidem. Plura de superstite vel etiam hærede conficiente inventarium apud Christin. Alvar. Valasc. Louët & Sando. locis supra citatis, alde. Chaffan. ad Consuet. Burgund. Rub. 4 §. 21 per tot.

D'HOIRS 'TSELVE GEMEEL AEN TE WYGEN. Pars, quæ superstes privatur, hæredi, non fisco est adjudicanda. l. *post legatum. §. emittere. ff. de his quib. ut indig. Cocquill. quest. 119 in fin. & sur Nivernois tit. des droits de Gens mariés. art. 15 verb. punis du recilement.*

A R T. XXXII.

SChepenen syn gecostumeert, den houder oft houderigge tegeven ofte toe te leggen eenige gratieuse somme, van taux in baten, van sulcken kommer ofte bate als by verswymthede verswegen, ofte misgrepen soude mogen zyn, naer de gestaethede van den sterf huysfe.

TOE TE LEGGEN EENE GRATIEUSE SOMME. An ergo vidua vel hæres conficiens inventarium non poterit mediante protestatione, evitare pœnam præcedentis articuli. *Alvar. Valasc. tom. 1. Consult. 52 n. 16 & 17.*

Ibidem. De alla recompensatione infra art. 57.

A R T. XXXIII.

DEn houder ofte houderigge, deel-boecken overgebroght, ende daer op tydt van verbeteringe ge-

264 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV.*
 hadt hebbende, vermogen, indien't hun goetdunckt, de
 apparente hoirs, versoekende de selve deel-boecken,
 eedt te doen, al eer hy, ofte sy eedt doet, ofte sy eenige
 breeder bate oft kommer weten, den sterf-huyse aangaen-
 de dan daer ten voorschynne gebrogt, ende ten deel-boec-
 ke verklaert is, ende daer op 't hebben haerliedder ver-
 klaers van eede: de welcke gehouden zyn 't selve te doen,

AL EER HY, OFTE SY EEDT DOET. *Christin. ad Consuet.
 Mechlin. tit. 16 art. 42 in addit.*

A R T. XXXIV,

DE deel-boecken met de verbeteringe over gebrogt,
 ende by eede geaffirmeert zynde, soo vermogen
 de gepresenteerde apparente hoirs te versoeken dag van
 deliberation, om inkomen van gedeele te doen, ofte uyt
 te blyven, die hunlieden geconsenteert wort, gemeen-
 lick van veerthien dagen, ofte langer ter discretie.

DAG VAN DELIBERATIE. De jure deliberandi. *ff. lib. 28
 tit. 8 Cod. lib. 6 tit. 30.*

DAG VAN DELIBERATIE OM INKOMEN VAN GEDEELE
 TE DOEN, OFTE UYT TE BLYVEN. *Christin. ad Consuet.
 Mechlin. tit. 16 art. 41 per tot.*

Ibidem. Unicuique liberum quidem est hereditatem adire vel
 repudiare, tam de jure. *l. qui in. §. 6 cum. 7 ff. de acquirend. vel
 omittend. hereditat. §. l. nec omers. 16 Cod. de jur. deliberand. quam
 hac nostra Consuetudine rub. 26 art. 2 & rub. 28 art. 1 sed cum
 aditio res anceps sit ad damnum, vel lucrum, & quod per eam
 quis creditoribus obligatur etiam ultra vires hereditarias, l. more.
 § ff. de acquir. heredit. l. que dotis. ff. solut. Matrimon. l. ult. Cod.
 de heredit. action. Ideo terminus ad deliberandum conceditur. l.
 9 § curatoris, Cod. eod.*

GECONSENTEERT WORT VEERTHIEN DAGEN OFT LAN-
 GER. *d. l. 9 ibi, Si tempus ad deliberandum petierint, moderatum
 statuet.*

TER DISCRETIE. Tempus deliberandi, an coarctari vel pro-
 rogari per judicem possit, *Francisc. Marc. part. 1 quest. 26. Mo-
 nypch. de arbitrar. jud. cas. 1. Valla de reb. dub. tract. 6 n. 6 & 7.*

A R T. XXXV,

DE apparente hoirs, haerliedder deel-boecken bin-
 nen middelen tydt oversiende, indien sy bevinden
 meer kommer, dan bate, oft uyt andere consideration
 vermogen te komen ten beteeckende dage in Vierscha,

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 265
re van Gedeele, ende vlieden des gedeels: sonder frau-
de oft collusie daer in t'oorboren in achterdeel van de
schuld-heeffschers.

D'HOIRS DE DEEL-BOECKEN MIDDELEN-TYDT OVER-
SIENDE. Non tantum inventarii seu judicis bonorum, sed etiam
prætor facit copiam rationum, litterarum, & instrumentorum
inspiciendorum, ut proinde hæres se instruere possit, expe-
diret necne, adire vel agnoscere hæreditatem. *l. Aristo. 5 ff. de
jur. deliberand. & l. Aristo. 28 ff. de acquir. vel omittend. hæreditat.
& Valla de reb. dub. tract. 6 n. 7 in fin. Potier sur Bourbon art.
326 litt. A. & B. Gudelin. de jur. novissim. lib. 2 cap. 18 n. 10.*

VLIEDEN DES GEDEELS SONDER FRAUDE VAN SCHULT-
HEESSCHERS. Idem supra hæc rubricæ 25 & infra rubrica 26 art. 2.
Ibidem, De Jure Civili non sufficit dicere, se non esse hære-
dem, sed oportet expressè repudiare hæreditatem. *l. is qui hæ-
res. ff. de acquir. hæred. & l. filii. §. 1 ff. ad Tertull. Papen sur
Bourbon art. 326.*

Ibidem. Repudians vel renuntians hæreditati, quando restitui
possit. *Trenchon sur Paris art. 317 vers. en termes, in med.*

A R T. X X X V I.

ANdere en compareren niet, maer laten hunlieden
van inkomen van Gedeele versteken, ende by con-
sequentie van haerlieders recht van successien, ende welck
dat is, komt beede ten laste ofte profyte van den hou-
der ofte houderigge, die niet vlieden en mogen.

VERSTEKEN. Quando hæres exclusus seu detrusus restitui
possit. supra art. 24 & nota ibi, & etiam art. 16 distingui, an
tempus deliberandi datum sit ad instantiam creditorum, an verò
ad instantiam cohæredis, substituti, vel sequentis in gradu.

KOMT BEEDE. Scilicet VLIEDEN DES GEDEELS. art. præ-
cedent. & HEM LATEN VERSTEKEN VAN INKOMEN VAN
GEDEELE hoc articulo.

TEN PROFYTE VAN HOUDER OFTE HOUDERIGGE. Con-
feras cum ferè similibus verbis supra art. 24 & cum art. 20 rub. 26.

Ibidem. Et sic locus non est edicto successorio, de quo ff. lib.
38 tit. 9 & Cod. lib. 6 tit. 16 & conferas ut supra.

A R T. X X X V I I.

ENde als de gepresenteerde, de successie aanveerden
willen, soo doen sy inkomen van Gedeele, ver-
foeckende daer by de bate te heffen, ende belovende
den kommer te gelden naer de costume van de sterf-huy-
sen van Gendt, ende aendeel van haerlieders gepresen-

266 Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV.
 veerde recht van successie, 't selve verslekerende met haer-
 lieder persoon, ende al haerlieder goet present ende
 toekomende, ende voorts daer vooren stellen twee
 suffisante poorterlicke borgen, indien sy die vermogen,
 daer neen, twee andere borgen, woonachtig binnen
 Vlaenderen, ende dat in den provincialen Raedt in
 Vlaenderen.

INKOMEN VAN GEDEELE. ADITIO HÆREDITATE.
 De acquirenda vel omittenda hæreditate ff. lib. 28 tit. 2 & Cod.
 lib. 6 tit. 30.

Quomodo circa additionem hæreditatis mores nostri differant à
 Jure Romano, docet *Gudelin. de Jur. novissim. lib. 2 cap. 18 per
 not. & Authores citati à Groenw. de legib. abrogat. ff. lib. 38 tit.
 16 ad l. in suis. 14. Sander ad Gelria Consuet. Feudales tract. 3 cap.
 1 §. 3 per tot.*

BORGEN. Hæc Consuetudinaria aditio fidejussoribus munita,
 non tantum sit ad instantiam & commodum superstitis è conjugi-
 bus, & hæredum, sed etiam creditorum, ut colligitur *hoc arti-
 culo*, & aliis passim infra *hæc & duabus Rubricis sequentibus*, &
 maximè supra *hæc rubricæ art. 6.*

Ibidem. V. not. infra rub. 25 art. 46.

A R T. X X X V I I I.

Als 't hoër, inkomen van gedeel gedaen hebbende,
 geen en personen seker en vermach inder manie-
 ren als vooren, soo wort syn aendeel (indien 't d'hou-
 der, houderigge, oft mede hoër daer houder noch hou-
 derigge en is, versoeckt) gestelt in bewaerder handt
 onder Justitie, tot dat het sterf-huys apparentelick van
 schulden ontlast ende gepurgiert is, ofte dat hy seker
 vinden kan.

GESTELT IN BEWAERDER HANDT ONDER JUSTITIE.
*Præses Willand. prax. civil. tempor. 2 cap. 20 n. 13. Dambouder.
 prax. civil. cap. 72 n. 18.*

Ibidem. Quamvis Judex possit esse sequester in causa, in qua
 judicaturus est, tamen consulitur iudicibus, ut ab ea re se absti-
 neant, ad tollendam suspensionem. *Cancer. part. 2 cap. 4 n. 35.
 Caroc. tract. de sequestr. part. 1 quæst. 3 n. 4. Francis. Curtius tract.
 de sequestr. quæst. 2 n. 28.*

A R T. X X X I X.

MEn vermach inkomen van gedeelte te doen, met
 vervang van andere als mede hoërs, mits de sel-
 ve vervangen verklarende by naem ende toenaem, oft
 andersins expresserende haerlieder qualiteyt, soo naer
 als 't mogelick is.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 267

MET VERVANG VAN ANDERE. Conjuncta persona, maximè propter causæ conjunctionem & proprium interessè, sine mandato agere potest. *Wamesf. cent. 2 consil. 73 n. 3 & 4. Surd. decif. 215 per tot. præ cæteris Dumas tract. de regul. juris utriusque. Regul. 123. Tusch. litt. C. conclus. 735.*

Ibidem. Obstare videtur, quod conjuncta persona pro conjuncta non agit sine speciali mandato in iis, quæ animi declarationem requirunt. *Surd. d. decif. 215 n. 4* cum ad aditionem hæreditatis animi declaratio requiritur, & aditio animi potius, quàm facti sit. *l. per Procuratorem. ff. de acquirend. vel omittend. hered. l. pro hærede. 20 l. gerit. 88. Cod. de repud. vel abstinend. hered. §. item extraneus. Instit. de hered. qualitat.*

Ibidem. Aditio hæreditatis non videtur fieri ad diem vel sub conditione, cum actus legitimi non recipiant diem vel conditionem. *l. actus legitimi. ff. de regul. jur. l. cum qui. 51 §. fin. ff. de acquir. hered. Brancariff. ad reg. jur. l. 77.*

A R T. X L.

DEn gonen vervangen wesende, by iemant inkomen van gedeele gedaen hebbende, en is daer by niet verbonden, ten zy dat hy 't selve vervangen goet, overdanckelick houdt, ende aen hem draegt: maer moet den vervanger in 't gesag staen van den vervangen.

OVERDANCKELICK HOUDT. Retrotrahitur ratificatio, etiam ubi speciale mandatum requiritur, post plures *Surd. decif. 225 n. 6. Tyragnel. de retract. consang. §. 1 gloss. 10 n. 65.*

Ibidem. Rem ratam habere. *ff. lib. 46 tit. 8 & Tusch. litt. R. conclus. 8 & seqq.* notandum ex *Antonio Fab.* ratificationem æquiparari mandato. *Cod. lib. 7 tit. 1 desin. 20 n. 6 in addit. 1.* Fallit, si ea res terti damno cessura sit. *lib. 8 tit. 24 desin. 40 n. 5. 2.* Fallit, rebus non integris, & cum medium est inhabile. *lib. 8 tit. 40 desin. 8 n. 3 in addit. 3.* Fallit, quoad actum vi vel metu gestum. *lib. 4 tit. 21 desin. 26 n. 14 in addit.*

Ibidem. Actus meo nomine factus, per me ratificari potest. *Schurpf. cent. 2 consil. 85 n. 2.* Econtra per me ratificari non potest, quod meo nomine gestum non est. *Cancor. varlar. resolat. part. 3 cap. 17 n. 483.*

A R T. X L I.

Indien successie toekomt een Vrouwe gehuwet zyn- de haren Man en vermach geen inkomen ofte vlieden over haer te Wette te doen, maer sy, die de successie vakt, moet 't selve doen by authorisatie ofte consent van den voornomden haren Man, ofte iemant uyt

268 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXIV.

haren naem, daer toe behoorlicke ende speciale procuratie hebbende, gemaectt ende gepasseert by authorisatie ofte consent van den voornomden haren Man, voor Jugen ofte Wethouders uferende van zegel, ende onder den selven zegel, oft anders autentikelick. Ende daer d'een oft d'andere, 't zy man ofte wyf, sonder redelicke cause refuseerden, ofte in gebreke waren, 't voorsejde consent ofte authorisatie te geven, ofte doen, soo zullen Schepenen van Gedeele daer in uyt haerlieder officie voorlien.

INDIEN DE SUCCESSIE TOEKOMT EEN VROUWE GEHUYT ZYNDE. De hæreditate vel successionē Uxori, constante matrimonio delatæ, aut devolutæ. *Louët litt. N. n. 25. & Herbaier. quotidian. cap. 13 §. 14 in med. Cocquill. sur Nivernois tit. des droits de Gens mariés. art. 6 in princip. Tyræq. ad l. connubial. verb. Contractus. gloss. 5 n. 125 & seqq. Laurent Jouët en sa Bibliothèque des Arrêts. litt. M. chap. 4 n. 4 stant pro hac nostra Consuetudine.*

C O N T R A.

Groenw. tract. de ll. abrogat. ad l. Servus dotalis. 58 ff. solut. matrimen.

HAREN MAN EN VERMACH GEEN INKOMEN DOEN. Si Maritus inconsultâ Uxore adierit hæreditatem, quomodo teneatur ad damna & interesse. *Louët litt. M. d. n. 25 in fin.*

SY DIE DE SUCCESSIE VALT, MOET 'TSELVE DOEN. Sicut Uxoris est, adire hæreditatem ipsi delatam, sic ipsius est, eam repudiare. *Antb. Feb. Cod. lib. 6 tit. 12 desin. II n. 6 in addit. & ita dictat. l. is potest. 18 ff. de acquir. vel omitt. heredit.*

OFT BY PROCURATIE GEPAASSEERT BY CONSENT VAN HAREN MAN. Contra de Jure, per textum expressum in *l. per Procuratorem. ff. de acquir. vel omitt. heredit.* Sed difficultatem illo jure notam, tollit *Fachin. lib. 6 cap. 96 facit eo Groenw. de legib. abrogat. lib. 6 tit. 30 ad l. 5 potuit. Cod. de jur. deliber.*

A R T. X L I I.

ALs eens is inkomen van Gedeele in Cameren gedaen, indien naermaels 't sterf-huys in purge geleyt wort, soo moet men nochtans van nieuws inkomen doen in Vierfcharen, daer 't sterf-huys gepurgiert wort, ofte aldaer 't voorgaende inkomen employeren.

A R T. X L I I I.

D'Hoirs, elck in 't syne, inkomen gedaen hebbende, ende d'een den anderen niet kennende, maer naer inspectie van den inkomen, 't selve willende we-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 269
derleggen, hebben daer toe dag, om struyck van hoir-
rye tegen elckanderen over te geven, ende daer op
recht gedaen te zyn.

**STRUYCK VAN HOIRYE TEOENS ELCKANDEREN OVER
TE GEVEN.** De probanda consanguinitate & proximitate. *Movius*
ad Jus Lubecens. lib. 2 tit. 2 art. 32 per tot. Surd. decis. 144 &
145. Praeses Eoerard. consil. 22 per tot. Charond. en ses résolut. &
quest. tit. 14 vers. M'ayant été. & plenè. Mastard. de probat. con-
clus. 69 & 409 & seqq. & Card. Tusch. l. i. C. conclus. 739.

A R T. X L I V.

DE kinderen, rechtswaers, oft andere bekende en-
de versekerde hoirs, op wiens inkomen geen we-
derleg en valt, vermogen ten dage van inkomen deel-
dag te versoeken tegen houder ofte houderigge, die
hunlieden ter discretie bescheeden wort, ende den sel-
ven houder ofte houderigge daer toe gecondemneert, soo
verre als het aengaet de goedingen by den deel-boeck
verklaert, ende daer op geen debat en valt: ende de
reste open blyvende.

A R T. X L V.

DAER kinderen, ofte andere baer-blyckende ende
bekende hoirs zyn in eenig sterf-huys, alle gelyck,
ofte iemant van hunlieden, met vervangseker ende in-
komen van Gedeele doende, daer vermogen de selve
hoirs van den houder ofte houderigge te versoeken ver-
deel, ende hunlieden daer in te doen condemneren.
Sonder dat sulck houder ofte houderigge 't selve hoir
daer af suspens, ofte in dilay zal mogen houden by
purgen, ende leggen van 's overleden sterf-huys in ge-
nachte van Gedeele.

A R T. X L V I.

QUESTIEN, ryfende tusschen gepresenteerde hoirs te-
gen elckanderen, struyck overgevende, en beletten
niet 't gedeel van de hoirs, wiens inkomen ende
struyck klaer ende ongetwyffelt is, indien sy niet verbey-
den en willen, maer deel-dag versogt zynde, tegen
houder ofte houderigge, wort geconsenteert, ende oock
persoon neutre, (indien sy ofte den selven houder ofte

270 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXIV.
houderigge begeert) gecommitteert, om over de conten-
danten te deelen, ende 't aendeel litigieus t'aenveerden,
ende bewaren t'elckx rechte.

'TAENDEEL LITIGIEUS 'TAENVEERDEN ENDE BEWA-
REN. Ferè similem dispositionem habet Consuetudo *Moslin. tit.*
16 art. 50 & ibi Christin. & in addit.

A R T. X L V I I.

DAer houder noch houderigge en is, ende 't sterf-
huys gepurgiert wort, daer en hebben de appa-
rente hoirs anders niet te doen dan hunlieden te presen-
teren, ende inkomen te doen, op haerlieder plicht
ende avonture: sonder dat men staet schuldig is te ma-
ken, om daer op te delibereren, ten ware dat 'er een van
hunlieden in 't sterf-huys bleve, ofte de administratie
name van den goede van het sterf-huys: want den ful-
ken ordonneert men den staet te maken, ende de cohe-
ritiers over te geven.

TEN WARE DAT 'ER EEN VAN HUNLIEDEN IN 'T STERF-
HUYS BLEVE, OFTE ADMINISTRATIE NAME. *Conjugum*
nullo superstite, hæres, qui est in possessione bonorum, vel ea
administrat, tenetur cohæredibus indicem seu inventarium confi-
cere, & exhibere. Alvor. Valast. in sua prax. partit. & collation.
cap. 8 n. 57 juxta l. Final. Cod. de jur. deliberand.

A R T. X L V I I I.

ENde alwaer't dat een mede hoir, staet overgeven-
de, iet verswege, en wort daerom niet deelloos ge-
wyft, maer mag vervolgt worden om rechtveerdig
deel te doen.

HOIR DAEROM NIET DERLLOOS. *Econtrà de Jure, quo*
fatis indistinctè superstiti aut hæredi pœna reticentiæ & recelationis
injungitur. vide Authores supra art. 31.

A R T. X L I X.

INdien questie valt op eenig deel van versterfte, daer
houdernoch houderigge en is, de gone wiens rechten
van successien sonder twyffel zyn, en hebben het ver-
deel niet te differeren tot de decisie van den litigieusen
deel: maer vermogen (gelyck vooren geseyt is) aen Sche-
penen te begeeren eenen persoon neutre die over de con-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXIV. 271
 tendanten deelen zal, ende het litigieus deel hebben,
 aenveerden ende bewaren tot profyte van hunlieden
 die't aangewesen zal worden, ten koste van hem, die
 ongelyck heeft.

A R T. L.

I Tem den overgever van deel-boecken is gehouden
 daer by te verklaren, by goede specificatie, al 't goet
 het welck hy ende den overleden t'samen hadden, possi-
 deerden, ofte hunlieden toebehoorde, alsoo wel 't goet
 van synder zyde gekomen, ende synder zyde schuldig
 te volgen, als van 's overleden zyde gekomen, mits-
 gaders alle de conquesten, 't zy leen, erfve, ofte renten,
 meubel ofte catheyl, schulden van bate ofte kommer,
 elck onder syn capittel.

DEEL-BOECKEN DAER BY TE VERKLAREN, BY GOEDE SPECIFICATIE AL 'TGOET. Omnia bona in inventario clarè & distinctè & non obscurè & sub involucro & generalitate, describi debent, quia ea, quæ dicuntur sub involucro, non videntur dici. *Alvar. Valasc. tom. 1 consult. 52 n. 10 & in sua praxi partit. & collat. cap. 8 n. 8 & seqq.*

HY ENDE DEN OVERLEDEN. Bona tam superviventis quam defuncti conjugis describenda in inventario, ratione communio- nis Consuetudinariæ de jure incognitæ. Vide *Valasc. d. cap. 8 n. 29 & seqq.*

SCHULDEN VAN BATE, OFTE KOMMER. *Valasc. prax. partit. & collation. cap. 8 n. 12 & tom. 1 consult. 52 n. 10.*

A R T. L I.

D En gonen deel-boecken overgevende, ende daer
 by verklaers doende van den goede, Leen ofte
 erfve van synder, ofte 's overleden zyde komende, vol-
 doet, te kennen gevende dese clausule: met sulcken
 huysen, boomen ende catheylen als'er opstaen ende toe-
 behooren. Sonder breeder specificatie van dien te moe-
 ten doen: maer wel van de leeningen, latingen, bezaet-
 hede, prysyen, achter-stellen van pachten, ende andere
 gelycke baten daer aenklevende.

SONDER BREEDER SPECIFICATIE. In inventario non debet scribi æstimatio & valor rerum. *Alvar. Valasc. tom. 1 consult. 52 n. 23 & in prax. partit. & collation. cap. 8 n. 9.*

A R T. L I I.

VAn opheve ende ontfanck, die den overgever van deel-boecken, ofte legger van purgen van de goeden van het sterf-huys gehadt heeft, is gehouden den hoir rekeninge ende genoeg te doen.

A R T. L I I I.

DEn houder ofte houderigge, ofte overgever van deel-boecken, en mag by syn verklaringe van kommer, in syne deel-boecken gestelt, t'hoir niet prejudiceren nochte belasten: maer 't hoir vermag op het inkomen van gedeele by hem gedaen, den schult-heefschcr in 't verantwoorden staen, indien den overgever van deel-boecken, die niet betaelt en heeft voor de date van den inkomer.

A R T. L I V.

ENde in geval dat den overgever schult betaelt heeft, ende den hoir in rekeninge brengen wilt, soo vermag 'thoir 'tselve te wederleggen ende refuseren in rekeninge te laten valideren, ten zy dat den selven overgever betooge dat men de selve schult wel ende deugdelick schuldig was, breeder dan met syn verklaringe by de deel-boecken.

A R T. L V.

HOuders ofte houderiggen, ende oock hoirs, ofte andere onderwinders van de goeden van den sterf-huyse, vermogen de rekeninge van haerlieder administratie te doen wettelick voor Schepenen van Gedeele, ofte in 't vriendelick.

A R T. L V I.

DE deel-boecken worden gemaect ten gelycken koste van den overgever ende 't hoir.

TEN OELYCKEN KOSTE. *Inventarium conficitur expensis communibus successionis & hereditatis. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 16 art. 40 n. 5. Caroc. tract. de locat. & conduct. part. 1 quest. 24 n. 37.*

A R T. L V I I.

ALs den houder ofte houderigge seker gestelt heeft, 't goetd te brengen ten gerechten gedeele, ende 't sterf-huys gepurgiert is, soo hebben Schepenen geu-seert den selven aen te wyfen, voor teire ende bewaren van het goetd van het sterf-huys, seker somme van pen-ningen 'sdaegs, van de voorseyde gemeene goeden, naer de qualiteyt van dien, 'tsedert den dag, als den voorseyden seker gestelt was tot den eersten deel-dag beede inclus, al ter discretie van Schepenen.

SEKER SOMME VAN PENNINGEN. De alla repensione seu recompensatione, supra art. 32.

Ibidem. Ad hunc & d. art. 32. vid. *Argent. ad Consuet. Bri-tan. art. 415 gloss. 4. 5 & 6.*

A R T. L V I I I.

SChepenen van Gedeele hebben kennisse van huwe-lick van haerlieder Weesen, als'er tweedracht ryst, tusschen de Voogden, Vrienden ende Magen, om 't selve te accorderen ende sluyten soo 't behoort.

SCHEPENEN VAN GEDEELE HEBBEN KENNISSE. *Carolina art. 49* utitur his verbis RECOURS AEN DIE VAN DE WETH VAN GENDT. Sed notandum est homologationem Consuetudinis nostrae esse posteriorem dicta Carolina & consequenter d. Scabi-nis secundi Subsellii privativam notionem competere.

Ibidem. Editum 4 Octob. 1540 parentum dissensum ad censuram Magistratus remittit. *Zypæ. not. Jur. Belg. lib. 5 tit. de sponsal. & matrim. n. 7 & seqq.*

Ibidem. Officiales Audientiae Episcopalis seu Curiae Ecclesiasti-cae non possunt coram se convocare puellae nubendae parentes & consanguineos, cum hoc sit usurpare jurisdictionem Judicis Laici, ita judicatum refert *Cheon en ses notables questions de Droit, quest. 12* & in eo conformem esse Juris Civilis dispositionem, patet ex l. 1 & l. in conjunctione. *Cod. de nupt. per rationes Argentrat* hic infra citatas.

Ibidem. Officialis Curiae Ecclesiasticae quis, ejus munus, cogni-tio, & potestas, latè *Laurent Jœuet en sa Bibliothèque des Arrêts. llist. O. chap. 5 per tot.*

VAN HUWELICK VAN HAERLIEDER WEESEN, ALS'ER TWEEDRACHT RYST. Si statutum requirat consensum consan-guineorum, & ipsi nolint consentire, aut discordent, judex sup-plebit, per l. bonorum. *Cod. qui admitti. l. si cum dotem. §. eo au-tem tempore. ubi Bart. & DD. ff. solut. matr. Jof. in l. cum specia-*

274 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

lis. col. 3. Cod. de judic. & si dissentiant consanguinei in locanda puella nuptui, tunc supplicatio datur judici, ut consanguinei recusantes dicant causam coram Judice ordinario, & Judex postea decernet, vel citabuntur dissentientes coram ordinario dicturi contradictionis causam, quam si judex justam invenerit, matrimonium non fiet, si autem causas frivolas repererit, declarabit matrimonium perfici ad voluntatem & consensum aliorum consanguineorum, non autem appellabitur à contradictione illorum consanguineorum, prout docet Bart. quem alii sequuntur in l. ult. in fin. ff. de appell. recipiend. Ità Rebuff. ad Constit. Regias tom. 2 tract. de restit. art. 2 gloss. 4 n. 31.

Ibidem. Si cognati dissentiant & intercedant, audiendi sunt, nec aliter res dissolvetur, quàm Præsidis decreto. l. 1 & l. in conjunctione. Cod. de nupt. Argent. ad Consuet. Britan. art. 265 ad verb. par achas de Justice. n. 25 & art. 475 gloss. 4 n. 4 ibi. Cum de nuptiis puella inter matrem & propinquos non convocit, Præses Provincia debet arbitrari. per d. 11.

Ibidem. Bonvoet sur la Coutume de Bourgogne Rub. 6 vers. Lampr. fol. mibi 306 ibi. Quand les parens & amis ne conviennent en même avis, faut avoir recours au Juge. Bart. in l. fin. de app. recip. l. 1. l. Vidua. l. in conventionem. Cod. de nupt. Tite Live decis. 1 ad lib. 4 postulatæ matris tutoremque, Magistratus secundum parentis arbitrium dant jus nuptiarum.

RUBRICA XXV.

*Van den sterf-buyse van Man ofte Wyf,
mitsgaders Bylevinge, ende andere rechte
ten bunlieden competerende tegen d' Hoirs.*

ARTIKEL I.

NAer 't overlyden van een van de twee conjuncten, soo heeft den langst-levendende, syn leven lanck gedurende, voor syn douarie costumier, d'een helft van den jaerlickschen inkomen van alle soverleden leenen, erfachtigheden ende gerealiseerde losrenten, gekomen van de zyde van den eersten overleden, ende daer hy erfachtig uyt versterft, waer die gestaen ende gelegen zyn, niet tegenstaende eenige Costumen locale ter contrarien, ende is daer af possesseur ende geassiert met de doot van den eersten

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 279
 overleden, ende alsoo vry als 't hoir is in de proprieteit, ten ware anders geconvenieert in 't tractaet antenuptiael. In welck geval naer d'aflyvigheyt van den eenen, zal den langst-levendenden hem moeten te vreden houden met de douarie conventioneel, sonder dat te mogen renuncieren, ende hem houden aen costumier, ten ware oock anders by den contracte antenuptiael geconditioneert.

NAER 'TOVERLYDEN VAN EEN VAN DE TWEE CONJONCTEN, SOO HEEFT DEN LANGST-LEVENDEN. Douarium Consuetudinarium est conjugum superstiti semisse obventionum omnium feudorum, Herediorum & redimibilium reddituum hypothecatorum, quorum præmoriens habebat proprietatem & dominium.

Moribus Gallix doarium valdè differt à nostrate. 1. Debetur uxori dumtaxat. 2. Hypothecam parit. 3. Licèt hypothecam pariat, non adhæreat seu faist, nisi soluto matrimonio, & nonnullibi nisi post illius traditionem ab hærede factam. 4. Non est semper quota obventionum, sed aliquando corporum. De his *Argent. ad Consuet. Britan. art. 429. 433 & 444 ubique per tot. Guérin sur Paris art. 247 & seqq. Tronçon sur Paris art. 247 & seqq. Charond. sur Paris art. 247 & seqq. in princip. & art. 261 in princip. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 2 & 12. Brodeau sur Maine art. 313. Vigier sur Angoumois art. 81 & 82 n. 1 & 12. De Heu sur Amiens art. 109 n. 1 & art. 115 n. 1. Le Grand sur Troyes art. 86. 87 & 89 per tot. Ragueau sur Berry tit. 8 art. 11 vers. & binc. Lommeau en ses maximes lib. 3 cap. 60. Buridan sur Ribemont art. 82 & seqq. & sur Vermandois art. 33. Claude le Caron sur Pironne art. 138 & seqq. Bacquet des droits de Justice chap. 15 n. 79 & 80.*

Multum notanda est hæc differentia, ne illius inobservatione dilabamur in absurda ex contrariis nostræ Consuetudini principiis.

Ibidem. Quid in casu mortis civilis. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 16 art. 19 n. 4 & ibi in addit. post Chassan. Charond. Lommeau, Papon, Louët & Brédeau, quibus adde Argent. ad Consuet. Britan. art. 433 gloss. 1 n. 3. Vigier sur Angoumois art. 81 & 82 n. 8. Ragueau sur Berry tit. 8 art. 11 vers. notandum est. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 17 circa fin. De Heu sur Amiens art. 109 n. 13. Du Fresne sur Amiens art. 111 n. 4. Buridan sur Vermandois art. 36 vers. or d'autant. Cocquill. sur Nivernois tit. des Douaires art. 6 verb. mort. Bacquet des droits de Justice chap. 19 n. 61.*

LANGST-LEVENDE. De concubina triduo ante defuncti oblitum ei nupta, variant *Guérin sur Paris art. 248 vers. quid de concubina. Laurent Joëst en sa Bibliothèque des Arrêts list. M. chap. 5 n. 9. 31. 71. 78 & 86. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 17 in fin.*

LEENEN. Vide *Præf. Wiland. tract. de feudis cap. 25 & seq. 27 in fin.*

276 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

LEENEN, ERFACHTIGHEDEN ENDE GEREALISEERDE LOS-RENTEN. An ultra has species bonorum statutum possit extendi, cum sit stricti juris, & consequenter ad dignitates & officia pro diversitate statutorum, diversimodò loquuntur Authores. *Brodeau sur Maine art. 313 vers. quand les Coutumes. Guerin sur Paris art. 248 vers. quid de dignitatibus. Tronchon sur Paris art. 248 ad verb. héritage. Du Fresne sur Amiens art. 112 n. 6. Potier sur Bourbon art. 263. Le Grand sur Troyes art. 86 gloss. 4 n. 31. Le Prestre en ses Arrêts de toutes les Chambres n. 42 fol. 719. Claude le Caron sur Péronne art. 142 n. 6. 13. 14 & 15. Lommeau en ses maximas liv. 3 chap. 60. Louët litt. D. n. 62 & latissimè Loyseau des offices liv. 3 chap. 9 n. 70 & seqq.*

Ibidem. Doarium constitui potest super bonis fideicommissò subjectis, etiam adjunctà prohibitione de non alienando, sed in subsidium, & deficientibus aliis bonis: item quando is qui constituit Doarium, descendit à testatore in linea descendenti, secus in collateralis: deindè in Liberis primi gradus id admittitur, non in Liberis Liberatorum, ne alias fideicommissa totalitè, seu Doariis absorbeantur. *Louët litt. D. n. 21 & Brodeau ibid. Guerin ad Consuet. Paris. art. 148 in fin. Charond. ad Consuetud. Paris. art. 247 & seqq. & lib. 6 respons. 71 & in pandect. lib. 2 cap. 5 fol. mibi 191. Stockmans decis. 61 per tot. Le Grand sur Troyes art. 86 gloss. 4 n. 22 usque 27. Barry de succession. lib. 8 tit. 3 n. 30. Tronchon sur Paris art. 247 vers. nous tenons. De Hen sur Amiens art. 112 n. 4. Laurent Jouët en sa Bibliothèque des Arrêts. litt. D. verb. dot. chap. 18 n. 15 & 93. Claude le Caron sur Péronne art. 138 n. 48.*

WAER DIE GESTAEN ENDE GELEGEN ZYN, NIET TEGENSTAENDE EENIGE COSTUMEN LOCALE TER CONTRARIEN. De hac clausula de bonis ubicumque sitis, non obstante statuto locali in contrarium. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 1 n. 52.*

Ceterum Douarium regulariter statuto reali adscribitur. *Burgund. ibidem. Bacquet traité des droits de Justice chap. 15 n. 39 in fin. & n. 50. Tronchon sur Paris art. 256 ad verb. Douaire. Le Grand sur Troyes art. 86 gloss. 4 n. 20 & 21 & art. 83 gloss. 2 n. 3. Lommeau lib. 3 cap. 60 ante medium, Laurent Jouët en sa Bibliothèque des Arrêts litt. D. chap. 18 n. 12. Du Fresne sur Amiens art. 112 n. 5. Buridan sur Vermandois art. 57 vers. comme. Berauld sur Normandie art. 371 verb. quelque. Claude le Caron sur Péronne art. 138. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 15.*

ENDE IS DAER AF POSSESSEUR ENDE GESAISIERT MET DE DOODT VAN DEN EERSTEN OVERLEDEN. Et sic superstes usufructuarius ut bonus pater-familias rem fructuariam tueri & rectè colere, sarcire & reparare tenetur. *Instit. de rer. divif. §. 38 & l. 7 §. 2 & 3 l. 13 §. 2 l. 18 l. 45 & 46 l. 68 in fin. ff. de usufruct. l. divortio. §. fin. ff. solut. matrim. l. cum ad quem. Cod. de usufruct. l. 3 ff. de expens. in reb. dot. fact.*

Sed novum opus aut tale quid quod rarò accidit, & extra communem usum est emergens, aut ea, quæ ob perpetuam rei fructuariæ conservationem fiunt, quorum impensæ grandes esse so-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 277

lent, ad proprietarium pertinent, & erogatae ab eo repeti possunt. *d. l. 7 §. 2 & 3 & l. 27 §. 3 ff. de usufruct. l. 20 ff. de damn. infect.*

Sylvam cæduam succidere potest, quoties rami virgulta vel arbusta mediocri quantitate sunt renata. *l. 9 §. fin. ff. de usufruct.* dummodò ita cædatur, ut succisa iterùm ex stirpibus sive radicibus renasci possit. *l. 30 ff. de verb. signific.* Cæterùm si Sylva non sit cædua, aut quæ ut cædua à Domino habita non est, ut sunt arbores grandes, quæ ad ornatum umbramve præstandam pertinent, item arbores frugiferæ ab usufructuario cædi non possunt; licet materiam ad villæ refectionem ex iis succidere permittatur. *l. 10 & 11 ff. de usufruct.* si autem ex Sylva non cædua arbores evulsæ, vel per tempestatem ejectæ, aut aliàs demortuæ fuerint, ad usufructuarium quidem pertinent, si novas earumdem loco substituat. *l. 18 ff. eod. Christin. ad Leg. Mechlin. tit. 15 art. 4 n. 2.*

Porro usufructuarius, vectigalia, tributa, decimas & similia onera, quæ ex ipsa re præstari debent, agnoscere debet. *l. 17 §. 2 ff. de usufruct. l. 28 ff. de usu & usufruct. legat.* nisi in ipsa constitutione usufructus aliter placuerit. *l. 52 ff. de usufruct.* aut ad perpetuam rei causam spectent. *l. 27 §. 3 ff. eod.* quas quidem ut rei fructuariæ possessor refundere debet, finito tamen usufructu ejusdem hæredes ante restitutionem deducunt. *d. l. 7 §. 3 l. 62 ff. de usufruct.*

Vernaculè HUYS-GELT, SCHAUW-GELT, de vectigali, ædibus vel caminis imposto. *Zypæ. notis. Jur. Belgic. lib. 3 tit. de usufruct. n. 5.*

De ædificiis fructuariis adde his, quæ suprà dicta sunt. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 442 gloss. 2 n. 1 gloss. 4 & 5 per tot. Vigier sur Angoumois art. 81 & 82 n. 13. Guerin sur Paris art. 262 verb. reparations. Charond. ad eundem articulum. Le Grand sur Troyes art. 86 gloss. 7 per tot. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 13. Lommeau en ses maximes lib. 3 cap. 60 circa fin. Cocquill. sur Nivernois tit. des domaines art. 4 circa med. Institut au Droit François tit. des domaines vers. aussi la. Claude le Caron sur Péronne art. 146 per tot. Berault sur Normandie art. 375. per tot. Papon & Potier sur Bourbon art. 252. Duret en ses alliances d. art. 252. Buridan sur Vermandois art. 37 & 38. Molin. ad Consuet. Paris. §. 55 gloss. 6. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 15 art. 1 & 2 per tot. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rub. 4 §. 6 ad verb. de maintenir en bon.*

De Sylvis, arboribus &c. fructuariis. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 76 not. 9 & art. 442 gloss. 3 per tot. Le Grand sur Troyes art. 86 gloss. 3 n. 32 & seqq. Tronchon sur Paris art. 447 vers. Par la Coutume. Brodeau sur Maine art. 324 usque par cet. Vigier sur Angoumois art. 81 & 82 n. 13 in med. & fin. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 15 art. 4 per tot. Papon, Potier & Duret sur Bourbon. art. 262 & 264. Cocquill. Institut au Droit François tit. de douaire vers. Quand aux. & vers. la Douairiere ni, & sur Nivernois tit. de douaire art. 9 verb. Abattre. & verb. Bois taillit. Du Fresne & de Heu sur Amiens art. 118. Berault sur Normandie art. 375 verb. Sans couper. Castillo tract. de usufruct. cap. 25 per tot. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 3 tit. de usufruct. n. 1.*

278 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

De redditibus & aliis oneribus solvendis ab usufructuario. *Le Grand sur Troyes art. 89 gloss. 1 n. 12 & gloss. 2 n. 1 & seqq. Papon sur Bourbon art. 252 post med. & Duret en ses alliances ad d. art. 252 verb. Payer. Coquill. sur Nivernois tit. de douaire. art. 4 in princip. & Institus au Droit François tit. de douaire vers. la douairiere doit. Vigier sur Angoumois art. 81 & 82 n. 10. Tronchon sur Paris art. 262 vers. ladite. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 10. de Heu sur Amiens art. 112 n. 16. Lommeau en ses maximes lib. 3 cap. 6 post princip. Buridan sur Vermandois art. 38 & 39. Bacquet des droits de Justice chap. 15 n. 79 & 80. Ragueau sur Berry tit. 8 art. 11 vers. comme aussi. & vers. & quant. Chassan. ad Consuet. Burg. Rub. 4 §. 6 ad verb. Et supporter la moitié des charges. per tot.*

ZAL DEN LANGST-LEVENDEN HEM MOETEN TE VREDEN HOUDEN MET DE DOUARIE CONVENTIONEEL. Tollit enim ubique in permissis, provisio hominis legis provisionem. *l. Si mulier. §. 1 Cod. de pact. convent. Et frustra legis cautio desideratur in eo, in quo nominatim homo sibi cavet. d. l. Si mulier. & l. & habet. §. cum quis. ff. de precar. Huic clausulæ ferè similes sunt pleræque Gallicæ Consuetudines Parisiens. art. 261 & ibi Charend. Tronchon & Guerin Norbontens. art. 250 & ibi Papon, & Potier Nivernens. tit. de douaire. art. 1 & ibi Coquill. Lorrain. tit. de donaire. art. 2 & ibi L'hoste Aurelianens. art. 219 & ibi Duret Peron. art. 142 & ibi Claude le Caron. Vermandois. art. 34 & 35 & ibi Buridan & Fons. Ribemont. art. 88 & ibi Buridan. quibus accedit. Mechlin. tit. 9 art. 12 & ibi Christin.*

CONVENTIONEEL. Certa pecuniæ summa semel pro douario solvenda transmittitur ad hæredes, & illius superstiti debetur, quia censetur promissa & constituta loco fructuum & reddituum futurorum, & ita judicatum refert. *Grivel. decis. 113.*

Ibidem. An douarium conventionale ab hærede feudali proportionem hæreditaria, vel pro rata emolumenti solvi debeat. *Le Grand sur Troyes art. 95 gloss. 5 n. 18. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 11. Du Fresne sur Amiens art. 112 n. 5. Pitbou sur Troyes art. 95 verb. Sans charge.*

TEN WARE ANDERS GECONDITIONEERT. Optio douarii vel consuetudinarii vel conventi, concessa transit ad heredes, juxta. *l. Illud. 19 ff. de option. legat. Charend. Tronchon & Guerin sur Paris art. 261. Le Grand sur Troyes, art. 87 gloss. 2 n. 33. Buridan sur Vermandois, art. 35 in fin. Bacquet des droits de Justice chap. 15 n. 76. Papon lib. 15 tit. 4 n. 12. Laurent Jouët en sa Bibliothèque des Arrêts list. D. chap. 18 verb. Dot. n. 36. Charend. lib. 7 respons. 95.*

Ibidem. Electione Douarii Consuetudinarii vel conventionalis semel facta, amplius variare non permittitur, ratio redditur in *l. apud Aufidium. ff. de option. legat. ibi. Quia continuò res ejus sit, simul ac dixerit eam se sumere. l. Si quis C. de Codicill. ibi. Sciens unius electione, alterius sibi aditum præcluserit. l. in diem. ff. de agn. pluvia arcend. ibi. Nullam enim potest videri injuriam accipere, qui semel voluit. & Quintillian. in sua declamat. 309 ibi. Bis optare vis, quod etiam semel multum est,*

A R T. I I.

ITem, indien Leen ofte grondt van erfven belast met bylevinge verkocht wort, sonder 't last van de selve bylevinge, ofte gerealiseerde rente geloft wort, heeft daer af den leef-tochter den vierden penninck voor syn recht van bylevinge, soo verre hy de verkooping van den Leene ofte erfve houdt overdanckelick. Ten ware oock aengaende de voornomde los-renten, den proprietaris ofte rentier sulcken leef-tochter van nieuws ende op goet sussant seker besette ende bewese, sulck syn jaerlickx bladt ende byleve als hem competeerde voor de date van de lossinge.

HEEFT DEN LEEF-TOCHTER DEN VIERDEN PENNINCK. *Conjugum superstes ratione ususfructus seu douarii obtinet quartum denarium rei fructuarie venditæ, si venditioni consentiat, & idem locum habet in redemptione fructuarii redditus hypothecati, nisi proprietarius creditor, cui id liberum est, eundem usufructum vel douarium sub idoneis hypothecis assignet & præstet.*

Ibidem. Præses Willand. tract. de feud. cap. 25 fol. mibi. 79.

Ibidem. Non habitæ annorum seu ætatis distinctione, quam facit *Consuetud. Mechlin. tit. 12 art. 10 & tit. 15 art. 2.* Tamen de jure, cum ususfructus æstimatio secundum ætatem hominis facienda sit, de qua *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 253 & 254 per tot. Christin. ad d. Consuetudinem.*

SOO VERRE HY DE VERKOOPINGE OVERDANCKELICK HOUDT. Proprietarius an & quando alienare potest bona in quibus illius usufructum habet. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 15 art. 7 n. 1. Chassan. & Peck. locis ibi citat. & idem Christin. vol. 2 decis. 175 n. 16 & seq. Gemes. variar. resolut. tom. 2 cap. 15 n. 9. Cassill. tract. de usufruct. cap. 34 & 35 per tot.*

A R T. I I I.

DE langst-levende Man ofte Wyf bylevinge houdende aen de leenen van den overleden, zyn schuldig die te helpen verheffen ende betalen d'heft van relief ende kamerlinck-gelt, sonder meer: soo verre zy te vooren binnen huwelick niet en hadden helpen verheffen.

Ad hujus articuli materiam vide. *Molin. ad Consuet. Paris. §.*

280 *Costumen der Stede van Genêt. Rub. XXV.*

33 gloss. 1 verb. *Droit de relief. n. 158 & seq. Brodeau sur Paris art. 40 n. 1 & seq. & Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 10 art. 15 n. 4 & 5 & vol. 6 decis. 13 n. 9 & seq. Louët litt. V. n. 9. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 77 not. 3.*

Et nota apud eos distingui 1. Inter conjugum superstitem usufructuarium & alios usufructuarios. 2. Inter talem conjugum fructum seu douarium, quod succedit loco alimentorum, & douarium quod in nonnullis locis limitatum.

ZYN SCHULDICH TE VERHEFFEN ENDE BETALEN D'HELFT VAN RELIEF. Conjugum superstes tenetur ratione douarii unâ cum hæredibus relevare feuda, & medietatem jurium relevii ac camerarii solvere, si stante matrimonio relevium non contigit.

Ibidem. Cum tamen proprietatis fundi onus sit, non meri usufructus clientelarem nexum inire erga patronum. *Choppin sur Anjou lib. 2 tit. 2 de feud. n. 6.*

Ibidem. Etymon relevii. *Molin. ad Consuetud. Paris. §. 33 gloss. 1 n. 1 & Brodeau ad easd. Consuetud. art. 47 n. 9. Du Fresne sur Amiens art. 7 n. 4. De Heu eodem articulo n. 1.*

Ibidem. Est etiam signum successionem amplectentis, undè Galli hunc actum *relevium* vocant, quasi videlicet feudum illo actu tenetur, quod prius quodammodo jacebat, quemadmodum hæreditas jacens dicitur, quæ necdum est adita vel agnita. *Sande de feudis tract. 2 tit. 1 cap. 2 n. 9. Garfas tract. de expens. cap. 13 n. 5* ubi id ita describit. *Relevium est munus honorarium, quod novus vassallus patrono, introitus causa largitur, quasi morte alterius vassalli, vel si aliquo casu feudum ceciderit, vel apertum sit, appellaverunt Veteres introitum.*

CAMERLINCK-GELT. Camerarii Jura sunt 20 solidi parisi. pro integro relevio, 10 pro semirelevio. *Sande d. n. 18.* De his & illorum origine. *Præses Wiland. de feudis cap. 23 fol. mibi 73. Du Fresne sur Amiens art. 7 n. 6 & De Heu eod. art. n. 5. Cocquill. Institut au Droit François tit. des Fiefs. vers. le Vassal. in fin. Brodeau sur Paris art. 63 n. 40.*

Ibidem. In Flandria solvitur pro relevio id quod denumeramento specificatum est, uti ensis, par chyrothecæ, calcarium aut quid simile, at si denumeramentum dicat, plenum relevium, illud constat 10 lib. parisi. si semirelevium 5 lib. parisi. Si verò occinit, *BESTE VROME*, sunt fructus seu pensiones unius è tribus proximè sequentibus anni, quem Dominus elegerit. *Præses Wiland. d. loc. & Sande de Feudis, tract. 2 tit. 1 cap. 3 n. 18* præ cæteris. *Leeuwen censur. forens. lib. 2 cap. 21 n. 4 & seqq.*

Et quod notandum est, dicti unius anni fructus aut proventus pro relevio constitutus, ex ipsa re feudali percipi debet, non etiam ex augmentis & meliorationibus, opera & sumptibus vassalli fundo feudali adjectis & exstructis. *Leeuwen d. cap. 21 n. 8 & 9.*

De illo verbo. *BESTE VROME. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 74 n. 4.*

A R T. I V.

VAn de huyfen, opgaende boomen buyten der grepe met twee handen ter burft, troncken, Catheylen, leeninge, latinge, gemunte ende ongemunte penningen, bagen, juweelen ende huys-catheylen, wapenen, bogen, stocken ende andere munitien, peerden ende harnasch, moer ende steen, die ontdekt is, heeft den langst-levendenden d'een helft, ende 't hoir d'ander helft, al waer't dat die stonden ofte quamen van 's dooden wege, ofte oock op syne leenen ofte erfachtigheden, gereserveert den schau-boom ende beste vurst die op 't leen staen, en 't leen schuldig zyn te volgen: gelyck oock 't leen volgt al dat staet op Wal, Leen wessende, ende sluytende met val-brugge. Ende by den leen-houder aenveerdende ende behoudende de huyfen ende boomen staende op den Wal sluytende met val-brugge, en zal geen ander beste vurst nochte schau-boom vermogen te hebben van 't selve Leen.

HUYSEN. De Jure ædificia sunt immobilia. §. cùm in suo solo. Institut. lib. 2 tit. 1 de rer. divis. l. adeo. 7 §. cùm in suo. 10 ff. de acquir. rer. domin.

OPGAENDE BOOMEN. Contra de Jure l. quintus. 40 ff. de acq. emp. & §. si Titius alienam. Institut. lib. 2 tit. 1 de rer. divis. & l. quid ratio 9 in princip. ff. de acquir. rer. domin. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 60 not. 1 n. 1 & not. 3 n. 4.

Ibidem. Dispositioni hujus articuli quadrat doctrina Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 60 not. 3 n. 5 & 6 ibi. Arbores non sunt pars essentialis fundi, non magis quàm fungi aut in corpore ungues, & capilli, qui sine corporis damno rescantur, quippè & agnasci potius quàm innasci solo arbores constat, nec magis illas soli essentialiter partes esse, quàm lapides visceribus terra inditos, quorum separata substantia est.

Ibidem. Quid de seminariis, pipinariis & similibus. Berault sur Normandie art. 516. Lauront Joüet en sa Bibliothèque des Arrêts litt. M. chap. 10 n. 12. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 442 gloss. 3 n. 4 maxime art. 60 not. 1 n. 2 ibi. De seminario alia ratio est, quo arbores & planta deponuntur, ut inde deinde transferantur, nam tales arbores fundi non sunt, tametsi implantata & insita. l. questum. §. ea verò. ff. de fund. instruct. & instrum. legat. quod Molin. annotat. §. 1 gloss. 8 n. 7 tit. de feud.

WAPENEN, BOGEN, STOCKEN, &c: Hæc de jure feudali, ubi in feudo est castellum vernaculè STRUCK-HUYS tamquam destinato ad defensionem, illud sequuntur. Preses Wiland. tract.

282 *Costumen der Stede van Gends. Rub. XXV.*

de feudis. cap. 19. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 10 art. 8 n. 14. Cocquill. sur Nivernois tit. quelles choses sont réputez meubles art. 10. Institus au Droit François tit. quelles choses sont meubles. vers. artillerie. Brodeau sur Paris art. 90 n. 6. Wamef. centur. 5 consil. 31 n. 21. Charond. sur Paris art. 90. Papon & Potier sur Bourbon art. 286.

MOER ENDE STEEN, DIE ONTDECKT IS. In usufructuario requiritur perceptio, & non sufficit separatio, ut fructus lucretur, at in aliis Dominis & possessoribus perceptio non requiritur. *Berlich. part. 3 conclus. 35 n. 10 text. in l. divertio. 7 §. si Vir in fundo. 13 ff. solut. matrim. ibi. Quod casum, neque exportatum est.*

Ibidem. De lapidibus an renascantur, & sint in fructu. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 60 not. 3 n. 11 & 12. Gutierrez de tutel. part. 3 cap. 25 per tot. vide plura infra art. 18.*

SCHAU-BOOM. *Præf. Wiland. d. cap. 19.*

BESTE VURST. Domus præcipua, seu mansio principalis debetur hæredi feudali. *Christin. d. art. 8 n. 13 ubi plures citat. Argent. ad Consuet. Britan. art. 543 gloss. 2 n. 3 & 4 & art. 544 n. 1 & 2. Molin. ad Consuet. Paris. §. 13 gloss. 4 ad verb. principal manoir. Charond. Guerin, Tronchon, & Brodeau ad eund. art. 13: Cocquill. ad Consuet. Nivernens. tit. de droit d'ainesse art. 5 & 6. Charond. lib. 2 respons. 30 & lib. 4 respons. 11. Stockmans decis. 124. Mignon sur Anjou art. 222 n. 6 & seqq.*

DEN LEEN VOLGT AL DAT, &c. Quæ feudum sequuntur. *Præf. Wiland. d. cap. 19 per tot. Mignon sur Anjou d. art. 222 n. 6 & seqq. Papon & Potier sur Bourbon art. 301 & 302 & ad eundem articulos Duret en ses alliances. Le Grand sur Troyes art. 14 gloss. 5 & seqq. & alii Authores hic supra.*

Ibidem. Aliud (quod notandum) est dicere feudum sequi, aliud vel feudum seu feudale esse, cum meliorationes inædificata & augmenta feudi industrialia extrinsecus adjecta, separata, & per se substantia, à vasallo in feudo extructa, feudalia non sint. per text. in *cap. 1 §. à contrario. tit. de investit. de re aliena fact. cap. 1 §. si vasallus. tit. hic finitur lex. Jul. Clar. lib. 4 sententiar. §. feudum. quest. 88 n. 1. Resenshal de feud. cap. 7 conclus. 47 n. 10 & cap. 10 conclus. 43 & cap. 12 conclus. 15 n. 12. Hartmann. Pistor. lib. 2 quest. 42 n. 1 & seqq. Coler. de Procassib. excus. part. 2 cap. 3 n. 309 adde Guerin sur Paris tit. 1 §. 1 ad verb. le Fief. ibi. Quoad ea bona, quæ destinatio patris-familias feudo unita sunt, & sunt extra feudum, in prehensione non continentur, nec Domino jus est his utendi fruendi, secundum l. Julianus. §. final. ff. de action. empt. & l. cum fundus. ff. de fund. instruat. & ratio redditur in l. qui fundum. §. 1 ff. pro emptor. quia hæc bona adjecta, propriam ac separatam conditionem habent. *Molin. ad Consuet. Paris. §. 2 verb. le Fief. n. 69.**

LEEN-HOUDER AENVEERDENDE. De trinitatione feudorum tractabitur ad *Consuet. Burgi Brugensis Curia feudalis Rub. 4 per tot.*

A R T. V.

SUlck deel als den langst-levenden heeft op ende in de huysen, boomen, leeninge, latinge, moer, goud, silver, gemunt ende ongemunt, steenen die ontdeckt zyn, gestaen ende gelegen op, ofte in 'soverledenen leenen ende erfachtigheden, ofte komende van 'soverledenen zyde, heeft oock 't hoir van den eersten overleden in de huysen, boomen ende gelycke goeden, als vooren gestaen ende gelegen in ofte op de leenen ende erfachtigheden van den langst-levenden, oft gekomen van synder zyde: uytgedaen van bylewinge den langst-levenden toebehoorende.

STEENEN DIE ONTDECKT ZYN. Vid. not. art. *preced. ad verb. MOER ENDE STEEN.*

A R T. V I.

Huysen ofte deelen van huysen ende andere meubele ende roegende goedingen, binnen huwelick verkregen, zyn deelsaem tusschen 't hoir ende den langst-levenden half ende half.

HUYSEN. *Supra Rub. 6 art. 19. & ibi notata.*

BINNEN HUWELICK. *Frustra videntur poni hæc verba, quia etiam si ædes proveniant à parte defuncti conjugis & in matrimonium allatæ fuerint, nihilominus communes & equaliter inter hæredem & superstitem dividendæ sunt, virtute 4 & 5 art. hujus Rubricæ, & art. 19 Rub. 6.*

A R T. V I I.

GRonden van erfven, eeuwelicke ende erfvelicke renten, ende gerealiseerde los-renten, binnen huwelick met gemeene penningen geconquesteert, gerealiseert ofte beset, 'tzy op leen ofte erfve, zyn deelsaem tusschen den langst-levenden, ende 'soverleden hoirs, half ende half. Ende wort iet geconquesteert met penningen gekomen van de verkochte erfachtige goedingen ofte besette renten van d'een zyde, soo zal daer af recompense gedaen worden soo boven geseyt is, onder de Rubrike van den staet ende conditie van de gehuwde lieden.

284 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

GECONQUESTREERT. In dubio bona praesumuntur acquisita. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 418 gloss. 3 n. 16 Molin. ad Consuet. Paris. §. 20 gloss. 6 n. 3 in fin. Coren observat. 33 n. 66. Mornac. ad l. 8 ff. pro. soc. Garbas de acquasit. n. 158. Wesel de quæst. inter conj. commun. n. 220 & seqq. Matth. Poremia tertia n. 29.*

Ibidem. Galli distinguunt inter acquisita & conquistata bona, nos conquestus vocabulo comprehendimus tam acquisita quàm conquistata. *Wesel tract. de quæstum inter conjuges communion. n. 7 & 9.*

ZYN DEELSAEM. Contra de Jure communi, acquisita durante matrimonio, solius mariti sunt. *Convar. variar. resolut. lib. 3 cap. 19 n. 3. Peck. tract. de testam. conj. lib. 2 cap. 1 n. 1.*

Imò ab uxore acquisita ex bonis mariti profecta praesumuntur. *l. Quintus. 51 ff. de donat. inter Vir. & Uxor. ibi. gloss. & DD. Heig. lib. 1 quæst. 30 n. 9.*

A R T. V I I I.

LOs-renten beset op huysen, oock de gone gekocht
 siet d'In-terpr. hier op Landen, Steden ende Cloosters, onder haer-
 agter pag. 414 art. 3 over gerealiseert ende immeubele, houdende de zyde
 en p. 416. daer af fy gekomen zyn.

LOS-RENTEN BESET OP HUYSSEN. De Jure redditus annui inter immobilia computantur (imò etiam si hypotheca muniti non sunt) text. in *l. subemus. Cod. de sacrosanct. Eccles. Gail. lib. 2 obs. 10 n. 1 & seqq. Griviel. decis. 53 n. 9. Tuld. Cod. lib. 6 tit. 38 de verb. significat. n. 7. Molin. ad Consuetud. Paris. §. 1 gloss. 4 n. 6 & §. 94 gloss. 1 per tot. Mynsing. centur. 1 observat. 69 n. 2 & 12. Christin. ad Leges Mechlin. tit. 11 art. 25 n. 2. 4. 8 & 9. Mean ad Jus Leodienf. part. 1 observat. 98 n. 5 & 18. Surd. decis. 204. Rodenburch tract. de Jur. quod oritur è statutor. diversif. tit. 2 cap. 2 n. 2. Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 2 n. 30 & Lambert. Goris adversar. tract. 2 cap. 3 n. 7.*

Ibidem. De redditibus recognitis sub forma, ut loquimur VAN STAENDE SEKERS. sonat Decretum Principis 19 Maii 1668 hoc modo: ENDE BELANGENDE HET VOORGEMELDE DERDE POINT, DAT ALLE BESETTE ENDE GEREALISEERDE RENTEN, OOCK BY FORME VAN STAENDEN SEKER GECONCIPIERT, ENDE BINNEN DEN TYDT, DAT DEN SELVEN STAENDEN SEKER DUERT, ZYN, ENDE MOETEN GEACHT, ENDE GEHOUDEN WORDEN VAN DE NATURE VAN IMMEURELE ZYDE HOUDENDE GORDEN, GELYCK ALLE ANDERE RENTEN OP D'ORDINAIRE MANIERE VERLEDEN ENDE BESET. At contra statuitur *Consuet. Francoatens. libro partitionem. art. 63.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 285

OP LANDEN, STEDEN ENDE CLOOSTERS ONDER HUNLIEDEN ZEGEL ENDE OCTROY. Reditus, qui debentur à Provinciis, Civitatibus, aut Monasteriis, ad instar rerum soli sunt. *Rodenburch trad. de Jur. quod oritur à statutor. diversitat. tit. 2 cap. 2 n. 3. Burgund. ad Consuetud. Flandr. trad. 2 n. 31 vide Gratian. disceptat. forens. cap. 885 n. 4. Bellon. consil. 148 n. 12 & seqq. & Zypa. notit. Jur. Belgic. lib. 1 tit. quod cujusque universitat. n. 2 & lib. 4 tit. de redditib. n. 11 & 31. Wesel ad Novell. Constitut. Ultrajedin. art. 12 n. 7 & 9.*

Idem de iis, qui super dominio Principis recogniti sunt. *Kin-schet respons. 47 n. 15. Belordeau sur Bretagne art. 212 circa finem.*

Idem de constitutis super Montibus pietatis. *Mean ad Jus Leon-dienf. part. 1 observat. 98 n. 18.*

Quid de pecunia in Banchis posita, *ibidem.*

A R T. I X.

DE langst-levende Man ofte Wyf, behoudt syn le-ven lanck gedurende, de bylevinge op de helft, de hoirs van den overleden competerende van de geconquesteerde erfve, eeuwelicke, erfvelicke rente ende los-renten binnen huwelick geconquesteert, gerealiseert ofte beset: mitsgaders oock van de geconquesteerde leenen, daer den overleden toe gekomen, ende erfachtig uyt verstorven was.

DE LANGST-LEVENDE. Doarium consuetudinarium extenditur *hoc art.* etiam ad partem conquestuum allodialium hæreditibus præmorientis Conjugis competentem, nec non ad Feudum præmorienti acquistum.

Quæ extensio locum non habet in Gallia, sicut expressè testatur Consuetudo *Borbon. art. 250. Berry tit. 8 art. 11. Angoumois art. 81. Boulennois art. 99* & quoad alias Consuetudines, id satis colligitur ex illorum textibus, & *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 433 gloss. 1 n. 6 & Le Grand sur Troyes art. 86 gloss. 2 n. 21. Molin. ad Consuetud. Paris. §. 43 n. 183 in fin.*

Idèò cavendum est, ut dictum est *suprà art. 1.*

A R T. X.

ALs Man ende Wyf t'samen in huwelick wesende, conquesteren eenig leen ofte leenen met haerlieder gemeene penningen, wie dat van hunlieden daer af ter erven komt, soo is de koopshat van den voorsayden leene ter eerste doot van hunlieden deelsaem tusschen den houder ofte houderigge van het sterf-

286 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV.*
huys, ende de hoirs half ende half, gelyck gelt in den
koffer: niet tegenstaende eenige Costumen locale van
Leen-hoven ter contrarien.

ALS MAN ENDE WYF T'SAMEN IN HUWELICK, &c.
Cum Conjuges, stante matrimonio, feudum vel feuda communi
pecunia simul acquisierunt, non habita distinctione, quis illorum
investiatur, dissoluto morte alterius matrimonio, erogatum pre-
tium dictorum feudorum æqualiter dividetur inter superstitem,
& defuncti hæredes, uti pecunia in arca retenta.

WIE DAT VAN HUNLIEDEN DANOF TER ERFVEN
KOMT. Suprà Rubr. 20 art. 28 & nihilominus vide *Wesel tract.*
de connubial. honor. societ. n. 65. Sande ad Consuetud. Feudal. Gel-
ria tract. 2 tit. 2 cap. 3 n. 7.

KOOPCHAT DEELSAEM. Legislator nostras respexit expen-
sum pretium, & sic cessat difficultas æstimationis, & ad quod
tempus, scilicet erogati pretii vel divisionis illa referenda esset,
quæ pæna est, *Sande, Goris, & aliorum quos allegat Wesel tract.*
de connubial. honor. societatis. n. 73 adde Radelant. decis. 75 n. 4 &
Someren tract. de Jur. Novercar. cap. 14 n. 3 & 5.

A R T. X I.

TOt anderstont dat de koopschat van sulcke ge-
conquesteerde leenen behoorlick betaelt ende ver-
groot is, soo zyn de pachten ende inkomen van de
selve gekochte leenen gemeen ende deelsaem ten sterf-
huys.

TOT ANDERSTONT, &c. Succedens in feudum, eo caret,
& fructus ac proventus communioni cedunt, donec acquisitionis
pretium persolutum fuerit.

Ibidem. De hac retentione. *Wesel tract. de connubial. honor. so-*
cietatis. n. 81 & seqq. Lambert. Goris in suis adversar. tract. 1 cap.
3 n. 11. Neofad. tract. de feud. cap. 5 n. 16. Bort. de feudis part.
9 art. 1 quest. 5 n. 2 & art. 2 quest. 5. Leeuwen censur. forens.
lib. 2 cap. 21 n. 15.

A R T. X I I.

DEn houder ofte houderigge, erfachtig wesende
in geconquesteert leen, heeft keure ende optie
't selve leen te behouden, ende de helft van de koop-
schat in deel te brengen, ofte 't leen te renuncieren:
mits profiterende voor syn aendeel van de selve koop-
schat.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 287

DEN HOUDER OFTE HOUDERIGGE. Superstes Conjux in feudo empto investitus, optionem habet, an velit illud sibi retinere, conferendo hæredibus medietatem pretii, vel repudiare, partem pretii percipiendo.

HEEFT KEURE ENDE OPTIE. Vel retinendi, vel communicandi Feudi optio superstiti Conjugi concessa est, in quo Uxoris conditio deterior videtur, Marito enim (cui soli competit emendi potestas) integrum erit feudum villori pretio emptum, sibi reservare, carius autem feudum Uxoris hæredibus dimittere. *Wesol de connubial. honor. societ. tract. 1 n. 65 & 79 & seqq. Bort. de feud. part. 9 art. 1 cap. 2 n. 2 & art. 2 cap. 2 n. 2.*

Ibidem. Quid si plura feuda emptæ sint, an unum retinere, aliud repudiare, seu dimittere liceat? quod videtur argumento illorum, quæ tradit *Molin. ad Consuetud. Paris. §. 20 gloss. 1 n. 54 & seqq. Boer. ad Consuetud. Bituricens. tit. 6 de retract. gentilitio §. 5 vers. Sed quid si plura feuda.*

MITS PROFITERENDE VOOR SYN AENDEEL. Conjux superstes, cui debetur dimidium pretii, quo feuda emptæ fuere, aut dimidium meliorationum, quæ in eis factæ sunt, manet in illorum possessione, quousque ei persolvatur, quod eâ ratione ipsi debetur. *Lambert. Goris in suis adversar. tract. 1 cap. 3 n. 11.*

A R T. X I I I.

Indien den houder ofte houderigge van het sterfhuys, erfachtig zynde als vooren, in gebreke ware d'een ofte d'ander te volkomen, soo vermogen de hoirs hunlieden daer toe te bedwingen by actie personele, 't zy om het Leen te laten varen, ofte koopfschat overteleggen, sonder daerom ten Leen-hove te moeten procederen. Ende gelycke actie competeert oock den houder ofte houderigge, indien 't geconquesteerde Leen op het hoir verstorven is, om overleg van de Koopfschat te hebben.

BY ACTIE PERSONELE. Qualis sit hæc actio de Jure. *Wesol de Connubial. honor. societ. tract. 1 n. 82 videtur posse dici actio dativa à lege nostra municipalis.*

SONDER DAEROM TEN LEEN-HOVE TE MOETEN PROCEDEREN. Coram Judice municipalis superstes conveniri potest ad declarandam & exequendam optionem retinendi vel dimittendi feudum, cum illa non profisciscitur è jure feudorum, quia ut de re feudali judicet feudalís, confessus, requiritur ut actio sit feudalis, sive ut ex jure feudali agatur, nam una eademque res pro considerationis diversitate, diverso jure censi, diversisque judiciis subjici potest, hinc etiam feudalis non est quæstio, si prædii feudalis servitus vindicetur, vel si pro tributis ob publicas Reip.

288 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV.*

neccssitates indictis pignoratō instituat, item si agatur de mutuo, deposito, pignore, vel damnis, ex quibus tandem distrahi possit prædium feudale, non tamquam feudale, sed tamquam prædium debitoris. *Sande de feudis tract. 3 cap. 1 §. 2 per tot. fel. mibi 219.*

Ibidem. De qua re judicet confessus feudal. latè *Sande d. §. 2 per tot. & Christin. vol. 6 decis. 80.*

GELYCKE ACTIE COMPETEERT DEN HOUDER OFTE HOUDERIGGE, OP 'THOIR. *Sande ad Consuet. Feudal. Gelria tract. 2 cap. 3 n. 10 & 18. Wesel de connubial. honor. societ. tract. 1 n. 82. Radelant. decis. 75 n. 1.*

A R T. X I V.

ENde als 'tgebeurde, dat de gone van Man ofte Wyf, die 'tleen binnen huwelick geconquesteert ontfangen heeft, ende daer af ter erven gekomen is, overlydt deser werelt, zoo zal van gelyken d'oudste naeste hoir, op wien 'tleen komt, subject ende gehouden zyn de koopschat van dien in te brengen, inder manieren ende op de conditien als vooren, ofte recompense te doen met ander goet uyt den sterfhuyse komende. Wel verstaende, dat de selve oudste hoir oock inhouden mach, ende profiteren van zyn contingent in den selven koopschat, naer quote here-ditaire.

DEN OUDSTEN HOIR, OP WIEN 'TLEEN KOMT, IS GEHOUDEN DEN KOOPSCHAT VAN DIEN IN-TE-BRENGEN. Pretium, quo acquirentis patrimonium, Feudi causâ, per ipsam emptionem, aut aliâ causâ est diminutum à Filio, aliove ejus successore primo, communi hæreditati restituendum, & conferendum, in tantum, ut his quoque hæreditariæ actionis jure excludatur, donec ultrò oblata pretii solutione, de communi omnium hæredum consensu, in familiæ erciscundæ partem admissus, receptusque fuerit. *Noestad. de feudis cap. 5 n. 16. Lambert. Goris in suis adversar. tract. 1 cap. 3 n. 11. Bort. de feud. part. 9 art. 1 quæst. 5 n. 2 & art. 2 quæst. 5. Gros. introd. Jurisprud. Batav. lib. 2 part. 41 vers. 500 WANNEER. Sande ad Consuetud. Feudal. Gelria tract. 1 tit. 3 §. 1 n. 34 & tract. 2 cap. 3 n. 14. Wamesf. centur. 2 consil. 42 n. 1 & 3. Christin. vol. 6 decis. 43 n. 7. Radelant. decis. 75.*

Ibidem. Inventa est illa collatio seu refusio ad æqualitatem inter Liberos servandam, quæ servabitur, si tantum communi hæreditati restituatur, quantum antea patrimonio decessit. *Someren tract. de Jur. Novercarum. cap. 14 n. 3.*

Ibidem. Non tantum pretium, sed etiam erogata laudimia &

expensæ emptionis necessariæ conferri debent, cùm pars pretii censcantur, argumento *l. fundi partem. ff. de contrab. emption. & eorum*, quæ tractant *Brodeau sur Paris art. 136 n. 10 & seqq. & Grimaudet tract. de retract. lib. 7 cap. 7.*

Ibidem. Quid si à tempore acquisitionis pretia Feudi sint aucta vel minuta, quid si ei quid accesserit per ædificationem, plantationem, alluvionem aliosve modos? *Wesl de connub. bonor. societ. tract. 1 n. 75 & seqq. Someren tract. de Jur. Novercar. cap. 14 n. 2 & 3. Sando ad Consuetud. Feudal. Gelriæ tract. 2 tit. 2 cap. 3 n. 13 & seqq. Leeuwen censur. forens. lib. 2 cap. 21 n. 15 & 16 ubi distinguit inter meliorationes, Feudi quasi naturales & internas, quas sola Natura sine hominis facto operatur, ut sunt Insulæ, alluviones, vada, aliaque incrementa, item valor, aut æstimatio, & inter industriales extrinsecus accedentes, quarum gratiâ acquirentis patrimonium diminutum est, illas scilicet restitui non debere, sed ipsi potius Feudi successor, & velut ipsi feudo immediatè acquisitos censer, has verò, quatenus, & in quantum exindè Parentis acquirentis patrimonio decesserit, restitui & conferri omninò debere, eodemque jure cum ipso emptitii feudi pretio haberi.*

Ibidem. Quod si post Feudi acquisitionem, Parens acquirens indè exciderit & vendiderit grandem arborum quantitatem? Puto pretii conferendi indè diminutionem fieri, cùm subsequenter deteriorationis, & meliorationis eadem sit ratio, & sic idem jus statui debeat, contrariorum enim illa est natura, quod idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito. *l. fin. ff. de legat. 3.*

Ibidem. Emptitii Feudi pretium moribus nostris instar oneris realis, sequitur feudi successorem, & ità expressè statuunt Consuetudines *Affenedens. Rubr. 18 art. 11. Bochaut. rubr. 6 art. 11 & Furnens. Cur. Feudal. tit. 4 art. 3.* Hinc Princeps, decreto 19 *Maii* 1668 declaravit obligationem conferendi pretii descendere ad solum hæredem feudalem illius hæredis, qui in vita distulit præstare ejus solutionem. Sed quid in Gallia observetur, vide ad *art. 11 Rubr. 3 Consuetudinis Curie Feudal. Burgi Bragens.*

A R T. X V.

OP immeubele goeden, 'tzy leen, erfve ofte besette renten; mogen t'samen gaen ende concurreren twee oft meer bylevingen van houders ofte houderiggen, naer advenant dat den overleden daer af geprofitteert heeft. Wel verstaende dat d'een van de bylevingen verstervende, accresceren mach den jongsten houder ofte houderigge tot d'helft van den geheelen inkomsten inclus, ende niet voordcr.

OP IMMEUBELE GOEDEREN, 'TZY LEEN. In contrarium

T

290 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV.*

Hujus articuli docet *Præses Wiland. tract. de feudis cap. 25 vers.*
ITEM OP EEN LEEN, super feudis non dari concursum plurimum douariorum.

D'EEN BYLEVINGE VERSTERVENDE, ACCRESCEREN MACH DEN JONGSTEN HOUDER. Ubi sunt plures Usufructuarii consuetudinarii, uno eorum defuncto douarium accrescit super viventi, & ita etiam *Le Grand sur Troyes art. 86 gloss. 3 n. 1. Mignon sur Anjou art. 308 n. 1 & seqq. Brodeau sur Maine art. 321. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 433. Papon sur Bourbon art. 251 & 261. Charond. lib. 9 respons. 66 maxime in fin.*

Ibidem. Douarium est nomen juris, uti hæreditas, possessio bonorum, & similia, quæ juris magis quam corporis esse dicuntur, & in quibus locis est jus accrescendi. *l. 3 & seq. ff. de bonor. possess. Charond. d. respons. 66 post med.*

A R T. X V I.

DEn gonen tocht houdende aen eenig leen daer huys op staet, vermach woonste te nemen in het selve huys by splete ende afleggen indien 't doendelick is, daer neen, by gebeurte van termyn van dry jaren, den Voor-besitter vooren gaende.

DE GONE, TOCHT HOUDENDE AEN EENIG LEEN, DAER HUYS OP STAET, VERMACH WOONSTE TE NEMEN. Ita *Præses Wiland. tract. de feudis cap. 26 vers.* IN VLAENDEREN FLAMINGANT. vide *Christin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 16 art. 14 & tit. 10 art. 15.*

Ibidem. An, & quomodo in Gallia Viduæ superstiti mansio in Feudo vel alio prædio concedenda sit. *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 435 & 437. Papon & Potier sur Bourbon art. 253 & ibi Duret en ses alliances, latissime Ragueau sur Berry tit. 8 art. 11 vers. par la Coutume. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 13. Mignon sur Anjou art. 309. Cocquill. sur Nivernois tit. de douaire, art. 13. Du Fresne & de Heu sur Amiens art. 120 & 121. Brodeau sur Maine art. 322. Belordeau sur Bretagne art. 457 & seqq. Buridan sur Vermandois art. 24. Saligny sur Vitry art. 86. Claude le Caron sur Péronne art. 147 & seqq. Le Grand sur Troyes art. 86 n. 42 & seqq.*

A R T. X V I I.

DEn tochtenaer ofte tochtenerfse profiteert van alle vervallen mobiliare van Justitie ende vermogen feudale, d'een helft: ende van de immobiliare 'tzy leen ofte erfve gehouden van den leene, ofte daer onder sorterende, de helft in bylevinge alleen: ende van de selve vervallen immobiliare daer af niet gehouden noch onder sorterende, d'een helft in proprieteyt.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 291

TOCHTENAER OFTE TOCHTENERESSE PROFITEERT VAN ALLE VERVALLEN MOBILIAIRE VAN DE JUSTITIE, ENDE VERMOGEN FEUDAL D'EEN HELFT. Superstes è Conjugibus jure doarii lucratur semissem omnium fructuum, obventionum & emolumentorum mobilium, ex his quæ sunt Justitiæ & Juris, seu potestatis feudalis. Præles *Wiland. tract. de feud. cap. 26 vers.* IN VLAENDEREN FLAMINGANT. & *vers.* WAER 'T DAT DEN VASSAEL. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 9 n. 39 & seq. & tract. 10 maximè n. 3. Molin. ad Consuetud. Paris. §. 1 gloss. 1 in verb. Le Seigneur Féodal. n. 68 ibi. Nec dubium est, quin multa & confiscationes mobilium perpetuo cedant fructuario. Le Grand sur Troyes art. 121 gloss. unic. n. 11.*

ENDE VAN IMMOBILIAIRE, 'TZY LEEN OFTE ERFVE GEHOUDEN VAN DEN LEENE, OFTE DAER ONDER SORTERENDE, DE HELFT IN RYLEVINGE ALLEEN. Et in obventionibus aut commodis immobilium, sive feudi, sive hæreditæ allodialis, quæ à feudo moventur, vel dependent, dumtaxat usumfructum pro semisse acquirit. Vide Præsidem *Wiland. & Burgund. d. loc. Molin. ad Consuet. Paris. §. 1 gloss. 1 in verb. le Seigneur Féodal. n. 68 & seq. ibi. in commissis, quæ fiunt ex vi legis feudi vel domini directi, & fiunt Domino, tamquam Domino feudali vel directo, neque refert, an ipso jure, an per sententiam mediante jurisdictione ipsiusmet Domini, vel alterius Judicis. Vide Argenr. ad Consuetud. Britan. art. 418 gloss. 2 n. 10 & seqq. & Wesel tract. 2 de quest. inter Conjug. commun. cap. 2 n. 133 & seqq. nam hi duo Authores reprehendunt & corrigunt Molin. §. 43 gloss. 1 n. 186. Vide etiam Burgund. ad Consuetud. Flandriæ tract. 10 n. 1 & seqq.*

ENDE VAN DE SELVE VERVALLEN IMMOBILIAIRE, DANOF NIET GEHOUDEN, NOCHTE ONDER SORTERENDE, D'EEN HELFT IN PROPRIETEYT. Et an feudo non moventium aut dependentium immobilium proprietatem pro dimidia parte obtinet. Vide Præf. *Wiland. & Burgund. d. loc. Molin. ad Consuetud. Paris. §. 1 gloss. 1 ad verb. le Seigneur Féodal. n. 63 & seqq. ibi. Sed loquimur in commissis, quæ fiunt virtute solius Jurisdictionis & Juris communis, puta in penam alicujus delicti communis, quæ possent adjudicari per alium, quàm per Dominum Feudi, si alius haberet ibi merum Imperium & jurisdictionem, & sic Judici non cedunt ejusmodi commissæ Domino, ut Domino directo prædiorum, confiscationum, sed ut Judici, & ut Domino Jurisdictionis. Vide Argenr. d. n. 10 & seqq. & art. 456 n. 5 vers. Magnæ autoritatis. in fin. ibi. Secus fortassè dici possèt, quod Molinæus affirmat in his, quæ non ut Domino simpliciter, sed ut alto, aut medio Justitiario differuntur, in quibus non Jus Dominicum, aut Tenuta, ut dicunt, sed alta Justitia aut fiscus causa est acquisitionis & delationis talis lucri, cujusmodi sunt, bona vacantia, quæ Espave vocant, & Aubeine, nam talia non à causa concessionis Feudi, sed à Consuetudine differuntur, & hoc non Domino, sed alto Justitiario, ut hoc casu Bastardorum successioneibus. De quibus successioneibus etiam loquitur d. art. 418 gloss. 2 n. 17. Burgund. d. n. 1 & seqq. & Wesel d. n. 133 & seqq.*

VAN JUSTITIE ENDE VERMOGEN FEUDALE. Justitia &

292 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV.*

Feudum nihil habent commune, sed hæc illi plerumque annectitur. *Lommeau en ses maximes lib. 2 chap. 3 & 4 per tot. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 418 gloss. 2 n. 16. Molin. ad Consuetud. Paris. §. 1 gloss. 1 ad verb. Le Seigneur Féodal. n. 69. Nicol. Burgund. ad Consuetud. Flandriæ tract. 10 n. 5 in fin. Loyseau trait. des Seigneuries des droits profitables. chap. 12 n. 47 & seqq. & trait. des Seigneuries suzeraines ou subalternes. chap. 4 n. 13 & seqq.*

A R T. X V I I I.

ALs den proprietaris van de Leenen, ofte erfve, uyt-delft eenige Mynen, ofte materien van steenen, margle, kleem, ofte diergelycke, soo zal den houder ofte houderigge, daer op tocht hebbende, profiteren het vierde: mits doogende de onkosten naer advenant van dien.

ALS DEN PROPRIETARIS VAN LEEN OFTE ERFVE UYTDELFT EENIGE MYNEN, &c. Hic articulus declarationem accipit à doctrina Prædis *Wiland. tract. de feudis cap. 26 ibi.* IN'T GENE DAT DEN GRONDENAER DOET DELVEN UYT SYNEN GRONDT, OM TE VERKOOPEN, HET ZY MARGLE, TICHEL-AERDE, POT-AERDE, STEENEN, OFTE DIERGELYCKE, HEEFT DE DOUAGIERE 'TVIERDE, SONDER MEER, ALSOO SY HEBBEN SOUDE IN DEN KOOP VAN HET PRINCIPAE GOEDT, WAER'T VERKOCHT, MAER SY EN MACH DEN PRINCIPALEN NIET BEDWINGEN TE DELVEN, HY EN WILLE: ENDE DAT SULDY VERSTAEN ALS 'TPRINCIPAE LEEN, MOER OFTE DEERICK, DEN PROPRIETARIS SOUDE MOETEN DELVEN ALSOO 'TBEHOORT, ENDE DE WEDUWE SOUDE MOETEN HEBBEN DE HELFT VAN HET PROFYT.

Cæterùm, de Jure Civili perpetua est distinctio inter ea, in quibus effossa, aut divulsa renascuntur quotannis, ut sunt lapideinæ, & metallifodinæ, in quibus ipsius fundi perpetuus usus & fructus consistit: & ea quæ ejus sunt naturæ, ut semel effossa aut divulsa, nunquam renascuntur, ut sunt ea, quæ ex paludibus bituminosis, cespitum formandorum, aut ex glebis è crassioribus lapidum vasorumque siccilium formandorum causa effodiuntur, quæ, cum ipsius fundi fructu non consistant, adeoque rem ipsam minuant, deterioremq; reddant. *i. 9 §. 1 ff. de usufr. l. 7 §. 13 ff. solut. matrim. Barbof. ad l. divortio. §. si via in fundo. ff. solut. matrim. & ad l. 7 §. 13 ff. eod. latè Joan. Castillo tract. de usufruct. cap. 37 n. 1 & seqq. maxime n. 9. Mornac. ad l. 7 ff. de usufr. Sarmient. select. quæst. lib. 3 cap. 10. Sande lib. 5 tit. 3 de fin. 2 plura supra art. 4 & Rub. 20 art. 23.*

Costumen der Stede van Gends. Rub. XXV. 293

Hoc posteriori casu, ne Ususfructuarius penitus careat omni commodo, permittunt DD. ad ipsum pertinere usumfructum pecuniæ ex proventibus perceptæ, eam sænori exponere, & ita quotannis inde usuras percipere, dummodò ipsam sortem proprietario restituat. *Berlich. part. 3 conclus. 35 n. 21. 22 & 23. Sande d. loc.*

A R T. X I X.

ALs Leen ofte erfve betert ende vermeerderd by aenwas ofte aenwerp van water, ofte by versterfte van lyf-renten daer op geaffecteert, soo wort van gelycken vermeerderd naer advenant 't recht van bylevinge daer op gaende.

ALS LEEN OFTE ERFVE BETERT, ENDE VERMEERDERT BY AENWAS. *Ususfructus in feudo vel alio fundo per alluvionem augetur. l. item si fundi. §. huic vicinus. l. si Titio. In fin. ff. de usufructu. Molin. ad Consuet. Paris. §. 1 gloss. 5 in verb. la Fief. n. 115. Baptista Aymus in suo celebri tract. de alluvione lib. 2 cap. 5 n. 1 & 4. Cocquill. sur Nivernois tit. de douaire. art. 9 verb. prendre. in princip. vide Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 418 gloss. 2 n. 22.*

Ibidem. Alluvionis jus, sibi competere contendens, titulos suos rationalibus regiis ostendere tenetur, juxta Principis Edictum, citatum per Zypæ. *notis. Jur. Belgic. lib. 10 tit. de jur. fisc. n. 8.*

BY VERSTERFTE VAN LYF-RENTE. *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 433 gloss. 2 n. 7.*

A R T. X X.

DEn houder ofte houderigge en vermogen, onder 'tdeckfel van haerlieder bylevinge die zy houden van eenig leen, niet te stellen ofte committeren Bailliu ofte andere Justiciers: noch oock eenig recht hebben aen de presentation ofte collation van beneficien ofte officien: nemaer behoort 't selve toe den proprietaris alleen. Wel verstaende dat den selven proprietaris ofte Officiers niet quytshelden noch composeren en mogen de boeten oft andere vervallen, in prejudicie, ofte ter schade van den tocht.

HOUDER OFTE HOUDERIGGE EN VERMOGEN ONDER 'TDECKSEL VAN HUN BYLEVINGE. *Superstes conjux non potest ratione douarii sibi in feudo competentis, constituere Bailivum aut alios Officiarios. Prasfes Wiland. tract. de feudis. cap. 26 ibi.* IN VLAENDEREN FLAMINGANT EN HEBBEN SY HET SGO BRËET NIET, WANT SY EN HEBBEN GLEN JUSTI-

294 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV.*

TIE. Quæ verba declarationem accipiunt per verbum antecedentem, qui incipit: ITEM IN RYSSSEL-AMBACHT. ibi. SY HEEFT HAER DEEL VAN MANSCHEPEN OM MET EENEN BAILLIU DIE SY STELT, HOF TE MAKEN OP HAER SELVEN ENDE ELCKEN DIE TBEGEERT, RECHT TE DORN. *Molin. ad Consuet. Paris. §. 1 gloss. 1 n. 36 & gloss. 5 n. 57. Bacquet traité des droits de Justice cap. 17 n. 14 vers. mais la question. vide Loyseau liv. 5 des offices des Seigneurs chap. 2 de la provision & réception des Officiers des Seigneurs n. 1 & seqq. & n. 18 & seqq. ubi tenet, usufructuario competere dumtaxat simplicem nominationem Officiarii, ad proprietarium autem spectare institutionem, attamen ait n. 23 id limitari in beneficiis. Burgund. ad Consuetud. Flandr. trad. 9 n. 36 ubi dicit, fructus quidem Imperii seu Jurisdictionem ad superstitem usufructuarium, actus verò ut sunt jubere Prætores, Magistratum territorio dare, cæteraque munia sive officia municipalia exercere aut partiiri, & ejusmodi ad solum proprietarium pertinere. Belordeau sur Bretagne art. 457 post med. ubi distinguit hoc modo: Quand une Terre & Seigneurie est baillée en douaire à la Femme, sans aucune réserve, elle peut & doit jouir de tous les droits qui en dépendent, pourvoir aux offices, & présenter aux bénéfices, lorsqu'ils sont vacans, suivant les raisons des chapitres, ex litteris, & du chap. fin. de jur. patr. parce que tels droits, sont in fructu, & transseunt cum universitate, comme dit la glosse sur le chap. cum Bartold. de judic. & les Docteurs sur le chap. consultationis de jure patron. l'usufruit que la Loi & la Coutume donnent au Mari sur les biens de la Femme, pendant le mariage, ne porte point telle conséquence, parce que la Mari ne peut pas, si ce n'est du gré & consentement de la Femme, de pourvoir aux offices, & présenter aux bénéfices, qui sont en sa nomination, & qui dépendent de sa Terre & Seigneurie: c'est l'opinion des Docteurs & Canonistes, sur le chap. nobis. de jur. patr. Et des autres sur la l. divorcio. au §. si vir. ff. solut. matrim. quæ distinctio facit ad intellectum aliorum Authorum.*

NOCHTE EENIG RECHT HEBBEN AEN DE PRESENTATIEN OFTE COLLATIEN VAN BENEFICIEN ENDE OFFICIER. His verbis rejicitur distinctio à Loyseau hic supra tradita, & huic articulo consona est doctrina *Argent. ad Consuet. Britan. art. 409 gloss. 2 ibi. An presentationes & collationes beneficiorum & officiorum in fructu sint, ratio Hostiensis c. cum Bartoldus. extr. de re judic. ait, presentationum & collationum fructus non esse ordinatos ad carnalium perceptionem, cum sint substantiæ inestimabiles, sed nimium ejus sententiæ oblisi sunt, qui nunc vivunt, quare in fructu talia estimari nusquam probatum est, idèdque nec usufructuario, nec creditori, nec conductori, nec commissario, aut curatori fructuum, talia congruere existimaverim, sed esse actus merè, & immediatè dependentes à proprietate, & domini causa.*

Cæterum circa dispositionem hujus articuli, jus commune, & judicata ab Authoribus allegata, multum variant & fluctuant: testes sunt *Maynard. lib. 8 cap. 92. Peck. de testam. conjug. lib. 5 cap. 24 n. 5. Belordeau observat. forens. lib. 2 part. 2 art. 12 vers.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 295

§ l'en. Le Grand sur Troyes art. 17 gloss. 5 n. 1 & seqq. Brodeau sur Paris art. 31 n. 19. Griovel. decis. 37. Mornac. ad l. 51 ff. de manumiss. test. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 20. Petr. Rat ad Consuetud. Petravienf. art. 308 verb. & doit faire les hommages.

Ibidem. De destitutione officarii per usufructuarium vel alios faciendā. Bacquet d. n. 14. Claude le Caron sur Péronne art. 138 n. 58. Mornac. ad l. 51 ff. de manumiss. testam. vers. vide agitatum. Cbenz tit. 33 cap. 206. Despeisses tom. 3 fol. 84 & seqq. n. 17. Laysan traité des Seigneuries liv. 5 chap. 5 de la destitution des Officiers. maximè n. 34. Charond. lib. 3 respons. 34 & en ses mémorables verb. Justice, Jurisdiction. Louët litt. O. n. 1 & 2 & utrobique Brodeau. Sande lib. 5 tit. 10 defin. 2. Rebuff. ad Constit. Regias tom. 3 tract. de mater. possessor. art. 4 gloss. unit. n. 3 & 4. Boer. decis. 149. Wames. canon. vol. 2 consil. 301. Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 9 n. 20 adde Maynard. & alios post illum hic suprā citatos.

Et communis opinio fert, Dominos vasallos suos officarios ad nutum & libitum destituere & revocare, nisi officium in remunerationem, aut titulo oneroso collatum fuerit, intellige si simpliciter revocant, secus, si ex causa infamante, cum eo casu privatio fieri non possit, nisi ex causa vera & probata.

WEL VERSTAENDE DAT DEN PROPRIETARIS NIET QUYTSCHULDEN NOCHTE COMPOSEREN EN MACH DE BOETEN ENDE ANDERE VERVALLEN, &c. *Præses Wiland. tract. de feudis cap. 26 vers.* EENEN GRONDENAER. Itā loquitur. EENEN GRONDENAER JUSTITIE HEBBENDE, MACH WEL VOOR CONDEMNATIE COMPOSEREN MET DEN DELINQUANT, SONDER TE NEMEN 'TCONSENT VANDER DOUARIE, MAER HY EN MACH GEMAECKTE COMPOSITIE NOCH GEWYSDE BOETE NIET QUYTSCHULDEN IN PREJUDICIE VAN HAER. Et invenio d. nostri Præsidis doctrinam planè conformem esse traditæ à *Molineo ad Consuet. Parisenf. §. 1 gloss. 3 in verb. peut. n. 17 ibi.* Conclude Dominum posse vasallis suis emphyteutis & similibus gratiam aut remissionem facere, invito fructuario, in illis videlicet, quæ nondum sunt acquisita, licet de præsentis possent acquiri, si Dominus vellet uti jure suo, & à *Burgundo ad Consuet. Flandr. tract. 10 n. 4.*

Ibidem. Multæ, publicatio bonorum, vectigal, res repetæ, nothorum bona, & peregrinorum, similiaque, quæ plerumque feudis annexa sunt ad refarciendas expensas, quibus Justitia ferè obnoxia redditur, hinc est, quod superstes ratione douarii, refundere teneatur pro quota expensas, cum sint onus Justitiæ annexum, atque in feudo constitutum. *Burgund. ad Consuetud. Flandria tract. 9 n. 39 & 40.*

A R T. X X I.

DEn proprietaris van den leene oft erfve subject de bylevinge, en vermach in prejudicie van den tocht noch sonder de tocht-houders daer over te roepen, niet te verpachten de Landen, Meulenen, Huyfen, ofte andere goeden daer mede gaende. Ende soo verre sy daer in niet accorderen en kunnen, vermach den tochtenaer van 't gone divisibel is, versoecken afleg van syn contingent, ende met het gebruyck van dien, syn profyt te doen.

DEN PROPRIETARIS VAN LEEN OFTE ERFFE, &c. Proprietarius feudi vel rei allodialis fructuariæ, illa alteri locare non potest in præjudicium usufructus consuetudinarii & superstitie usufructuario ad hoc irrequisito. facit. *l. Sabinus. 28 ff. comm. dioid. & Gemef. variat. resolut. tom. 2 cap. 3 n. 14. Molin. ad Consuet. Paris. §. 1 gloss. 3 verb. peut. n. 19 dissentit Præses Wiland. tract. de feud. cap. 26 vers.* DEN GRONDENAER. *ibi.* DEN GRONDENAER MACH WEL VERPACHTEN 'TLEBN, DE MEULEN, ENDE ANDERE TOEBEHOORTEN TEN SYNEN SCHOONSTEN, SONDER HET BY-ZYN VAN DE WEDUWE, BEHOUEDELICK DAT HY'T DOE SONDER FRAUDE, ENDE DE REDEN IS, WANT DE WEDUWE EN HEEFT GEEN RECHT DAN IN DE PROFYTEN, ENDE MEN PRESUMEERT DAT DEN VASSAL 'TMEESTE PROFYT SOECKT VAN SYNEN GOEDE.

ENDE SOO VERRE SY DAER IN NIET EN ACCORDEREN. Inter proprietarium & usufructuarium superstitem, si aliter inter se non conveniunt, divisionem rerum divisibilium fieri. *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 434 per tot.*

SYN PROFYT DOEN. Locatio per superstitem facta, morte illius extinguitur. *l. si quis domum. §. 1 ff. locat.*

Ibidem. Nec ille usufructuarius cavere debet, cum usufructus provenit à lege. *l. ult. §. fin autem. in fin. Cod. de bon. que liber. secus si ab homine. l. 1 Cod. de usufruct. l. 1 ff. de usufruct. quemadmod. cau. Accurs. in l. ult. ff. ut legat. caus. Choppin sur Anjou lib. 3 cap. 3 tit. 1 n. 18 in marg. & sur Paris lib. 2 tit. 2 n. 6. Berault sur Normandie art. 375 vers. la Douairiere n'est.*

A R T. X X I I.

Lyf-renten, gerealiseert ofte niet, van wat zyde dat die komen, zyn deelsaem, sonder eenige distinctie, tusschen 's overleden hoir ende den langst-levendenden half ende half.

LYF-RENTEN GEREALISEERT OFTE NIET. De his redditibus vitalitiis, supra Rub. 6 art. 19 verb. LYF-RENTEN. ibi vide Authores.

A R T. X X I I I.

BYlevinge en is niet deelsaem, maer volgt de zyde van den tochtener ofte tochtenerffe. Wel verstaende, dat 't verloop verschenen ten overlyden, deelsaem is.

BYLEVINGE EN IS NIET DEELSAEM, MAER VOLGT DE ZYDE VAN DEN TOCHTENAER. Usufructuarius Consuetudinarius, vulgò, DOARIUM, consistit in jure, & immobilis censetur, & sequitur latus usufructuarii. *Burgund. ad Consuet. Flandria tract. 2 n. 29. Charond. ad Consuet. Paris. art. 259 & ibi etiam Tronchon & Guerin. Tyraquel. de retract. Gentil. §. 1 gloss. 7 n. 57.*

Ibidem. Sicut & usufructus, stante matrimonio consolidatus suæ proprietati, latus sequitur. *Gomes. variar. resolut. tom. 2 cap. 15 n. 21 & ad l. Taur. 30 & seqq. n. 78 & utrobique in addit.*

Ibidem. Consuetud. *Normandia art. 508 ita sonat:*

L'usufruit des choses immeubles, est réputé immeuble.

Ad quem articulum commentator *Berauld* ita loquitur. *Les servitudes réelles sont au rang des immeubles, car ce sont droits qui dépendent des héritages, & leur appartiennent, lesquels héritages sont immeubles, mais celles qui sont dues aux personnes, comme usus, usufructus, habitatio, ne peuvent être dites immeubles: néanmoins à l'exemple des rentes hypothéquées, la Coutume les met au rang des immeubles.* *Bart. in l. justo. §. non mutat. de usucap. gloss. in l. corruptionem. Cod. de usufruct. l. 3 §. nec usufructus. ff. de reb. cor.*

TERLOOP VERSCHENEN TEN OVERLYDEN DEELSAEM. Instar fructus civilis, qui tractu successivo & cursu temporis debetur. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 76 not. 6 n. 1 vide Berauld sur Normandie art. 510. Berlich. part. 3 conclus. 34 n. 35. 36 & 37.*

A R T. X X I V.

Alle manieren van achterstellen van Pachten zyn deelsaem, in alfoo verre als voor 't overlyden de vruchten van den gront geweert zyn, al en ware den termyn van de betalinge van den selven pacht noch niet gevallen: sonder distinctie van wiens zyde dat die komen.

SOO VERRE ALS VOOR 'TOVERLYDEN DE VRUCHTEN VAN DEN GRONT GEWEERT ZYN. Mercedes & pensiones, quæ titulo locationis percipiuntur, communes sunt,

298 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

& inter superstitem & hæredes prædefuncti conjugis æqualiter dividuntur, dummodò ante illius obitum fructus à Solo separati sint, licèt terminus solutionis nondùm decurrerit, cùm ad hoc potiùs consideratur perceptio fructuum quàm dies indicte solutionis. argumento *l. defuncta. 53 ff. de usufr. & l. si fructuarius. 13 ff. quib. mod. usufr. amitt.*

Ibidem. Circa præstationes redditùs, ac pensiones, quæ profundis, sive prædiis locatis præstantur, idem jus militat, quod circa fructus ipsos observatur, & pensio solvenda pro fructibus, subrogatur loco fructuum, & ipsorum sapit naturam. *Castillo tract. de usufruct. cap. 77 n. 20 & 21.*

Id suo more elegantius exprimit incomparabilis ille Præses *Argent. ad Consuet. Britan. art. 76. not. 5 n. 5 ibi.* Valdè quidem notanda est sententia, quæ traditur à doctis, cùm separationis tempus spectamus, idem judicandum, & de pensionibus conductionum, quæ ratione fructuum præstantur, ut quantumcumque anticipato, aut postposito solutionum tempore, id tantùm spectemus ad pensionis acquisitionem, quo tempore fructus eveniant, quorum respectu debentur pensiones. Et n. 7 ibi. Pensio quæ debetur respectu fructuum naturalium, eodem jure habetur, quo ipsi fructus, ut ad quem fructus pertinere debent separationis tempore, ejusdem sit pensio, quamlibet anticipato aut posthabito, aut dilato solutionis tempore, hac inter Maritum & Uxoris hæredes regula tenenda est.

PACHT. Hic articulus loquitur, cùm prædia tertio locantur, si igitur ipsi Conjuges ea coluerint? tunc dicendum cum *Argentræo d. not. 5 n. 4* anticipasse & prævenisse maturitatem, non proficit ad fructuum acquisitionem, & hæredes eorum, qui hos perceperint intempestivè, æstimationem restituent cum interesse. *Molin. ad Consuetud. Paris. §. 1 gloss. 8 n. 32 & seqq.*

Et, econtrà, quod de immaturis dicitur anticipatione, in maturis accipiendum dilations collectionis, ità ut maturi quamlibet colligendi, pro collectis habeantur in utilitatem ejus, qui jus habet maturitatis tempore. proinde ibidem n. 7 prædicta reassumit, hoc modo: *Anticipasse, aut serius collegisse, cùm maturi essent, nihil mutat ad acquisitionem.*

Ibidem. Hactenus de fructibus naturalibus, de civilibus scilicet, qui tempus successivum requirunt ad acquisitionem, nec momento accidunt, ut pensiones domorum, moletrinarum, redditus pecunia constituti, &c. qui quotidie debere incipiunt, in his de jure notanda regula temporis ratam spectari. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 76 not. 6 n. 1. Castillo tract. de usufr. cap. 77 n. 25. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observ. 98 n. 23 & 24. Bacquet traité des droits de Justice chap. 15 n. 53 dixi, Qui quotidie debere incipiunt.* Secus in redditibus dominicis & fundiariis art. 26 hic infra.

Ibidem. Illud ad pleniorum intellectum hujus articuli monuero, quantum ad fructus soluto matrimonio vel communitati, vel soli superstiti cessuros, Consuetudines ubique plurimum variare, sicut id testantur *Le Grand sur Troyes art. 88 in princip. Brodeau sur Maine art. 256 in princip. Cocquill. Instit. au Droit François*

*sit. quelles choses sont meubles. vers. Selon aucunes Costumes. Chop-
pin sur Anjou lib. 3 tit. 2 n. 22. Mignon sur Anjou art. 239 per
tot. Charond., Tronchon & Guerin sur Paris art. 92 & 231.*

A R T. X X V.

Indien den tochtenaer overlydt, eer de vruchten van den grondt geweert zyn, soo souden de vruchten toebehooren den proprietaris ende niet den hoir van den tochtenaer: ten ware dat den selven proprietaris mede gestaen hadde, ofte geconsenteert in het verpachten van de bylevinge: in welck geval hy maer hebben en soude den pacht naer de vrome eerst valende. Ende en duert den pacht by den tochtenaer gegeven niet langer dan den tocht, ten ware 't consent van den proprietaris als vooren. Wel verstaende dat als den tochtenaer selve bedryver geweest heeft, zyn hoir geheel staet om te hebben vergelt van vettē, dricht ende zaet, naer landt-recht, soo noock doet den Pachter van den selven tochtenaer, synen pacht expirerende als vooren.

INDIEN DEN TOCHTENAER OVERLYDT, EER DE VRUCHTEN VAN DEN GRONDT GEWEERT ZYN, 300, &c. Usufructuario moriente, antequam fructus à solo separati sunt, tunc ii pertinent ad proprietarium, & non ad hæredes Usufructuarii, & huic articulo consona est dispositio Juris communis in *l. Si usufructarius. 13 ff. quib. mod. usufruct. amitt. l. si fur. 12 & l. defuncta. 58 ff. de usufr. Lommeau en ses maximes liv. 3 chap. 60 circa med. Koppen quest. 30 n. 15 & 38. Schurpf. centur. 3 consil. 40 n. 1 & seqq. Castillo tract. de usufruct. cap. 77 n. 1. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 76 not. 5 n. 4 & art. 442 gloss. 7 n. 1 & art. 540 n. 3. Bacquet traité des droits de Justice chap. 15 n. 53. Zypæ. notis. Jur. Belgic. lib. 3 tit. de usufruct. n. 4. Praeses Wîland. tract. de feudis cap. 20 vers. ENDE ALS.*

Idem obtinet etiam ubi Usufructuarius aliis rem fructuariam locaverit, quia de pensionibus, respectu fructuum debitis, sic judicandum, ut de fructibus ipsis, ut scilicet pensio ei acquiratur, cui fructus perceptione acquiri debuerunt tempore solutionis quamlibet anticipato, aut prolongato. *Argentr. d. art. 442 gloss. 7 n. 1 & art. 76 not. 5 n. 5 & 7. Castillo d. cap. 77 n. 20 & 21. Sander ad Consuetud. Feudal. Gelria tract. 2 cap. 5 §. 1 n. 7. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 98 n. 20.*

De fructibus verò civilibus idem hoc art. locum habet quod articulo præcedenti, idcō eo recurrendum est, observatā tamen ubique distinctione, civilium quæ momento, & civilium, quæ

300 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

successivè acquiruntur. *Argent. d. art. 442 gloss. 7 n. 2 & art. 76 not. 6 n. 1. Mean d. observat. 98 n. 24 & seqq.*

Ibidem. Fructuum separatio à solo, per se sola sufficit ad acquisitionem, etsi reconditi non sint. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 76 not. 5 n. 4 in fin. & art. 540 n. 3. Castillo tract. de usufruct. cap. 77 n. 10.* Econtra in feudis esse docet Præses *Wiland. tract. de feud. cap. 20 vers. ENDE ALS.*

Ibidem. Quid si fructus antè tempus secti sint, & quâ actione præsecutor fructuum teneatur? *Molin. ad Consuetud. Paris. §. 1 gloss. 8 in verb. Faire les fruits. n. 32 & seqq. & n. 54. Argent. ad Consuet. Britan. art. 76 not. 5 n. 4.*

ENDE EN DUERT DEN PACT. Locatio ab Usufructuario facta, extinguitur finito usufructu, seu morte usufructuarii. text. in l. si quis domum. 9 §. 1 ff. locat. *Cocquill. sur Nivernois tit. de douaire art. 9 vers. faire haux. & Institus au Droit François tit. de donaire. vers. Nivernois audit. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 3 art. 3 n. 9.*

WEL VERSTAENDE, DAT ALS TOCHTENAEER SELVE BEDRYVER, &c. Licet fructus nondum separati à Solo, ut diximus, pertineant ad Proprietarium, & non ad hæredes Usufructuarii, tamen illius hæredibus restituendæ sunt impensæ, ratione fructuum percipiendorum factæ. *Castillo tract. de usufruct. cap. 77 n. 5. Koppen quest. 36 n. 16. Schurpf. centur. 3 consil. 40 n. 4. Christin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 8 art. 3 n. 9. Argent. in nova Consuetudine Britan. art. 600.*

A R T. X X V I.

A En loop ofte cours van de heerlicke oft ander eeuwige renten, en heeft 't hoir van den usufructuaire noch van den eersten overleden (indien sulcke rente van de zyde van den langst-lewenden komt) geen recht, ten zy dat die ten overlyden gevallen is.

AEN LOOP VAN HEERELICKE, &c. *Reditus Domini*, qui plerumque incertis terminis, certis Festis percipiuntur, antequam debeantur, & dies evenerit, inter immobilia reputantur, itaque si antè terminum, quo debentur Usufructuarius Conjux decesserit, proprietarii fiunt pro terminis nondum lapsis, pro elapsis fiunt communes. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 442 gloss. 7 n. 2 & art. 276 n. 2. Mean ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 98 n. 25. Bacquet en son traité des droits de Justice chap. 15 n. 53. Barry de succession. lib. 8 tit. 13 n. 16 sub fin. vers. Sunt alii census. Sande ad Consuetud. Feudales Gelria tract. 2 cap. 5 §. 1 n. 11. Brodeau sur Paris art. 92 n. 4.*

OFTE ANDERE EEUWIGE RENTEN, &c. Quoad hos redditus perpetuò irredimibiles, vide etiam DD. hic immediatè citatos, & horum omnium rationem reddunt, quod hi redditus non

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 301
 debentur respectu alicujus sortis pecuniæ, cujus utilitas indies cedit (ut in redditibus redimilibus usuvenit) nec respectu fructuum (ut pensiones ex locatione prædiorum rusticarum) sed simpliciter respectu dominii directi vel utilis.

Ibidem. Ed facit etiam infra *art. 40* in fin.

ART. XXVII.

VAn los-renten deelt men den loop ofte crois naer rate van zyde.

VAN LOS-RENTEN. Redituum cessæ pensiones, seu, uti loquimur, arreragia dividuntur pro rata temporis, quia eatendū habentur inter mobilia. per text. in *l. Julianus. §. si fructibus. ff. de act. empt. & in l. final. ff. de jure fisci. Gail. lib. 2 observat. 10 n. 3. Mynsing. centur. 1 observat. 69 n. 13. Molin. ad Consuetud. Paris. tit. 1 §. 1 gloss. 1 n. 52 d. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 442 gloss. 7 n. 2 & art. 76 not. 6 n. 1. Berlich. part. 3 conclus. 34 n. 36 & seqq. Madaus tract. de emption. ad *l. Julianus. §. si fructibus. n. 20.**

ART. XXVIII.

ONbeseette rente is deelsaem sonder aenschauw te nemen, hoe ofte van wat zyde dat die gekomen is: behoudens recompense, indien die gekocht is met penningen komende van verkooping van goedingen ofte renten die zyde houden souden.

ONBESETTE RENTE IS DEELSAEM. REDITUS NON HYPOTHECATUS HABETUR LOCO REI MOBILIS.
Bald. in l. hac edictali. §. bis illud. n. 3. Cod. de secund. nupt. & idem Bald. cum Bart. Alexand. Alberic. & aliis ad l. sciendum. ff. qui satisf. cog. Burg. ad Consuet. Flandr. tract. 2 n. 29. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 8 n. 19 & 20 & vol. 1 decis. 213 n. 6 & seqq. Charond. lib. 6 respons. 34. Tyraquel. de retract. municip. §. 1 gloss. 6 n. 11. Surd. decis. 204. Berlich. part. 3 conclus. 34 n. 12 & seqq.

Quamquam juxta communem opinionem DD. omnes res ex quibus fructus percipiuntur, inter immobilia computentur. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 8 n. 20. Berlich. part. 3 conclus. 34 n. 15 & 16.*

BEHOUDENS RECOMPENSE, INDIEN DIE GEKOCHT IS MET PENNINGEN, &c. De ejusmodi refusione seu recompensa, latè. *Wesel tract. 2 de quæstuum inter conjuges communione. cap. 2 n. 49 & seqq. post Argent. ad Consuet. Britan. art. 418 gloss. 1 n. 3 & 13.*

A R T. X X I X.

GRonden van erfven houden de zyde danof dat die gekomen zyn, met den last van de bylevinge soo voorseyt is: sonder de erfve die gelegen is binnen der stede ende uytterste veste van diere, die deelsaem is: soo oock is de gone liggende buyten de vesten ende binnen de pandinge der selver stede, soo verre die niet en forteert onder andere Heeren, ende danof geene Kerck-geboden, erfvenisse ende onterfvenisse gedaen en wordt.

Siet d'Interpretatie hier agter, pag. 403.

GRONDEN VAN ERFVEN HOUDEN ZYDE DANOF, &c. Hæredia & latifundia latus à quo provenerunt, sequuntur cum onere ususfructus Consuetudinarii. Vide *Chrisfin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 16 art. 12.*

Ibidem. Res soli situm sui loci sequuntur, mobilia personam & ejus domicilium. Vide *not. ad Consuet. Brugenf. tit. 4 art. 3.*

MET DEN LAST VAN BYLEVINGE. Quomodo non tantum cum onere douarii, sed etiam reddituum, infra *art. 40.*

SONDER DE ERFVE, DIE GELEGEN IS BINNEN DER STEDE ENDE UYTTERSTE VESTE VAN DIERE, DIE DEELSAEM IS, SOO OOCK IS, &c.

Prædia in Urbe & etiam extra Urbem intra illius Jurisdictionem sita, quorum alii Domini proclamationum & inhæreditationum jus non habent, inter conjuges communia morte unius fiunt, & soluto matrimonio superstes pleno jure habet semissem & hæredes prædefuncti alium semissem.

Ad hæc *Burgund. ad Consuet. Flandriæ tract. 13 n. 39 ibi.* Apud majores nostros, viros sapientes, & non magis in patria, quam pro patria natos, omnes divitiæ & substantia mobiliū rerum possessione clauderantur nam & prædia jurisdictionis suæ limitibus circumscripta, in ea posuerant causa, ut in eriscunda familia rerum mobiliū naturam inderent. Et quo pertinacius ab aliorum bonorum cura cives abstraherentur, lege sancitum erat, ne jus fasque esset plebeis hominibus extra civitatis suæ terminos immobilia acquirere, nempe rati, id quod evenit, ut ademptis ignavia causis, & aquatis parentum facultatibus, liberi ad industriam, & opificia animosius verterentur. Quæ res, & incrementum Urbi dedit, & eo provexit magnitudinis, ut etiam nunc in umbra & vestigiis, priscam ejus Majestatem adoremus.

Ibidem. Similis est Consuetudo *Insulens. art. 6* qui ita sonat: Toutes maisons & héritages gisans en la Ville & Echevinage de Lille sont réputés pour meubles & aussi être tenus audit Echevinage, s'il n'appert du contraire. Et *ibidem Le Boeck.*

A R T. X X X.

WInt-meulens op leen staende, sonder het gone dat vaste staet ende niet en roert, is deelsaem, ende staende op erve, is geheel deelsaem: uytgedaen de selve erve indien 't patrimonie is, ende gestaen buyten der stede ende Schependom.

WINT-MEULENS. De molendinis, vide *Editor. Flandria tom. 1 fol. 608 & tom. 2 fol. 781 & Heringius in suo speciali tract. de molendinis. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 10 tit. de jur. fisc. n. 25 & 26.*

WINT-MEULEN OP LEEN. Molendinum in feudo erectum, sequitur omne immobile ei cohærens, vel adhærens, cætera cedunt communioni conjugali, eaque soluta, dividuntur huc faciunt ea, quæ tractat. *Heringius tract. de molend. quæst. 8 n. 40 51 & 55* vide tamen Præsidem *Wiland. tract. de feud. cap. 20 vers. ITEM IS OP 'T LEEN.*

DAT VASTE STAET. Ea, quæ solo adhærent aut fixa sunt, immobilia habentur. *l. penult. Cod. in quib. caus. cessat long. temp. præscript. Charon sur Paris art. 90. Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 98 n. 13.*

STAENDE OP ERFVE IS GEHEEL DEELSAEM. Molendinum alatum, sive pneumaticum in fundo allodiali erectum, integrum commune & divisibile est. Ità *Berlich. part. 3 conclus. 30 n. 13* post alios Authores econtrà tenet, & multis probat *Heringius tract. de molendinis quæst. 8 n. 40 & seqq.* de jure, molendina esse immobilia, quamquam fateatur *n. 53* secundum multorum locorum Consuetudines, molendina haberi pro rebus mobilibus, nonnullæ omnia communia volunt præter pedem & pilum, quas recenset *Hering. n. 15* at nusquam feudalisi fundi mentio habetur.

Heringii opinioni adstipulantur *Brodeau sur Paris art. 90 n. 3* & plures Authores ibidem allegati, maximè *Charond., Trenchon & Guerin ad d. art. 90.*

A R T. X X X I.

WAter-meulens zyn deelsaem, gelyck huysen ofte boomen, ten ware dat-se stonden op Leen, in welck geval den stoel met den ligger den Leene volgt.

WATER-MEULENS. MOLENDINA AQUATICA etiam in usu fuisse apud Romanos *Hering. d. tract. de molendinis quæst. 2 n. 71 & seqq.* illorumque fieri mentionem in *l. decernimus. 10. Cod. de aquaduct. n. 73.*

Ibidem. De his molendinis quæ in flumine exstruuntur, *Hering. quæst. 8 n. 10* ubi ea juxta communem DD. opinionem inter immobilia reponi refert.

304 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV.*

Ibidem. De Molis navalibus seu navi impositis. *Hering. d. quæst.* 8. n. 7. & *seqq.* Brodeau sur Paris art. 90. n. 3. Meun ad Jus Leodiens. part. 1. observat. 98. n. 16. Berlich. part. 3. conclus. 30. n. 12.

STOEL MET DEN LIGGER. Vide art. *preced.* ad verb. DAT VASTE STAET.

A R T. X X X I I.

Alle slag-hout dry jaren oudt zynde, ende niet daer onder, is deelsaem: soo van gelycken zyn alle tronck-boomen, weder 't selve al gestaen is op leen ofte erfve.

ALLE SLAG-HOUT, &c. De sylva cædua & aliis lignis quid tam de jure quàm de Consuetudine plerisque locis in usu sit, consule Cocquill. *Institut au Droit François tit. quelles choses sont meubles vers. quant aux fruits, & sur Nivernois tit. de douaire art. 9 verb. Abatre bois & seqq.* Buridan sur Vermandois art. 105 & 106. Charond., Tronchon, Guerin, & Brodeau sur Paris art. 92. Charond. lib. 2. respons. 81. circa fin. & lib. 4. respons. 28. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 76. not. 9. Molin. sur Paris §. 1. gloss. 8. n. 40. & *seqq.* Castille tract. de usufruct. cap. 25. per tot. latissimè Duret en ses alliances fol. mibi 1289 & *seqq.*

DRY JAREN OUDT ZYNDE ENDE NIET DAER ONDER. Preses Wiland. tract. de feudis cap. 19 vers. ITEM IS OP 'T LEEN.

TRONCK-BOOMEN. Vide notata supra art. 4 ad verb. OP- GAENDE BOOMEN.

A R T. X X X I I I.

DEn struyck van doorn-hagen ofte andere weeren, mitsgaders rys, hair ofte way van dien, beneden de dry jaren, volgt den gront sonder estimatie, ende daer boven, is gedeelig: maer by den proprietaris losfelic ende behoudelick met prysie, al oft sy ter aerden lagen.

DEN STRUYCK VAN DOORN-HAGEN OFTE ANDERE. Confer cum iis quæ jam hic supra notavimus. Et de jure semper verum & immotum manere versiculum in gloss. ad l. quæ ratione. ff. de rer. divis.

*Quidquid plantatur, seritur vel inædificatur,
Omne solo cedit, radices si tamen egis.*

MET PRYSIE AL OFT SY TER AERDEN LAGEN. Vide infra art. 35.

A R T. X X X I V.

FRuyt-boomen staende op leen of erfve, zyn deel-
saem, ende worden gepresen al oft sy ter aerden
lagen.

FRUYT-BOOMEN. *Arbores fructiferæ dividuntur, secus de
Jure. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 15 art. 4 n. 8 & in addit.
in princip. Castillo tract. de usufruct. cap. 25 n. 1 & seqq. Costal in
adversar. ad l. fructus. 7 §. Si fundum. ff. solut. matrimen. Garfias
tract. de expens. cap. 12 n. 77 & seqq.*

Ibidem. De seminariis, pipinariis & similibus, vide not. suprâ
art. 4.

STAENDE OP LEEN. Quando è contra in fundo allodiali. *Præ-
ses Wiland. tract. de feudis cap. 19 vers. ITEM IS OP 'T LEEN.*

A R T. X X X V.

DE huyfen, schueren, stallen ende hovenbueren ten
platten lande staende, mach den proprietaris be-
houden ten sulcken pryse als men die estimeert, al of
sy plat ter aerden lagen. Wel verstaende dat den hou-
der ofte houderigge haerlieder deel van de selve huy-
fen zullen mogen houden staende, gedurende haerlie-
der bylevinge.

**DE HUYSEN, SCHUEREN, &C. MACH DEN PROPRIE-
TARIS BEHOUDEN TEN PRYSE ALS TER AERDE.** Pro-
prietarius prohibet & evitat demolitionem & ablationem ædi-
ficiorum, offerendo hæredibus prædefuncti Conjugis, quantum
ipsi essent laturi ex ruderibus seu rebus auferendis. Et dispositio
hujus articuli prodit ex visceribus. *l. in fundo. 38 ff. de reivin-
dic. ibi. Constituímus vero, ut si paratus est Dominus tantum dare,
quantum habiturus est possessor, his rebus ablatis fiat ei potestas, ne-
que malitiis indulgendum est.*

TEN SULCKEN PRYSE ALS MEN DIE ESTIMEERT.
De æstimatione domorum & villarum. *Argent. ad Consuet. Britan.
art. 257 gloss. 2 n. 8 & art. 536 per tot. Wesel tract. de qua-
stuum inter Conjuges communion. cap. 2 n. 169 & Sande ad Consuet.
Feudal. Gelria tract. 2 tit. 2 cap. 3 n. 15 & seqq. Mornac. ad l. in
fundo. 38 ff. de reivindic.*

PRYSE. Porro hæc æstimatio ineunda est ex tempore dissolutæ
communione, & quanti tum fuere. *Argent. ad Consuet. Britan.
art. 536 gloss. 2 n. 3.*

AL OF SY PLAT TER AERDEN LAGEN. Æstimatio ædificio-
rum fienda, non proût sunt in concreto, sed proût reperiuntur
in abstracto. *Garfias tract. de expens. & melioras. cap. 25 n. 5 ubi*

306 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV.*

contra Bald. & alios Mornac. in d. l. in fundo. 38 ff. de reivind. non utitur verbis concreto & abstracto, sed vel separatim, vel permiscuè, seu conjunctim.

Ibidem. Verba nostri textûs ita format Consuetudo Britan. art. 536 ibi. *Comme pierres en moncean & le bois & autre matiere comme à les emporter du lieu.* & ibi. *Argent. gloss. 2 n. 1* ita loquitur. *Finis hujus dispositionis est, ut Dominus fundi impensam solvat cæmentorum & materie informis, quanta scilicet æstimatio eorum sit sine manupretio ullo aut mercede fabrorum, nisi quidem tolli Dominus seu proprietarius malit.*

Ibidem. Cùm nonnumquam plus in manupretio sit, quàm in materia, seu, ut alii loquuntur, materiam superet opus, ideò observandum Juris Romani dispositionem hic vapulare quoad bonæ fidei possessorem, qui inædificat, nam is mercedes fabrorum & manupretium servat, nec non Jus Patrium, prohibens omnem inter Conjuges gratificationem, si hæredes prædefuncti Conjugis à superstitute nihil exigere possent ultra pretium materie informis ædificii in ipsius prædio inædificati, vel econtra superstes ab hæredibus prædefuncti Conjugis. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 536 gloss. 2 n. 3.* Ideò fortè textum nostræ Consuetudinis non extendi ad ædificationes, quæ stante matrimonio fiunt.

HUYS MOGEN HOUDEN STAEN. Vide suprà art. 16 & ibidem annotata.

A R T. X X X V I.

VAn Boomen, soo wel staende ten platten lande, als binnen der stede, mach elck zyn deel hebben ende nemen: ten zy dat den proprietaris de selve houden wilt op pryfie, ten seggen van perſoonen hunlieden dies verstaende; al oft die ter aerde lagen.

Siet op
dese twee
Artikelen
hier agter
d'Interpr.
pag. 413
en 425.

VAN DE BOOMEN. Vide quæ dixi suprà art. 4 ad verb. **OPGAENDE BOOMEN.**

A R T. X X X V I I.

ALs iemant in den bodem van Leene niet gerecht zynde, syn boomen daer opstaende soude vellen, en mach aen den bodem van leene niet komen: maer moet die af-hauwen aen de aerde, sonder de selve te ontdecken tegens den danck van den proprietaris.

AFHAUWEN VAN D'AERDE SONDER DE SELVE T'ONTDECKEN. Ergo à contrario sensu, in allodiali fundo arbores cum illarum radicibus ex eo erui & tolli possunt.

Ibidem. Præfes *Wiland. tract. de feud. cap. 19 vers. ITEM IS*

A R T. X X X V I I I.

Visschen wesende in Vyvers ofte wal-grachten, 't zy
 leen ofte erfve, zyn gedeelig als catheyl: soo
 oock zyn de netten ende harnasch om mede te vis-
 schen, vogelen ende jagen.

VISSCHEN WESENDE IN VYVERS OFTE, &c. No-
 stræ huic Consuetudini consonant: l. lines. 15 & l. non magis.
 16 ff. de action. empt. & vendit. ibi. Pisces autem, qui sunt in pis-
 cina, non sunt adium nec fundi. Non magis quam pulli aut cetera
 animalia, quæ in fundo sunt.

Adversatur autem. l. possideri. 3 §. item feras. 14 ff. de acqui-
 rend. vel amittend. poss. ibi. Pisces, quos in piscinas conjecerimus,
 aut feras quæ in sylvis circumseptis vagantur, à nobis non possideri,
 quoniam reliquæ sint in libertate naturali.

At quemadmodum Legislatores ita variant Consuetudines, &
 earum Commentatores, ut colligitur ex textu art. 91 Consuetudi-
 nis Parisensis & Fortinii conferentia aliarum totius Galliæ Con-
 suetudinum ad d. art. 91 quam ex glossa Gothofredi ad d. l. lines.
 litt. G. ibi. Molinaus gravis author pro Consuet. Parisensi adversus
 Jus Romanum pro Guidone Papæ & alii ad Consuet. Paris. §. 1 gloss.
 8 n. 18. 19 & 20 ait: Aliud esse si pisces non in piscinam, sed in
 stagnum aut vivarium conjecti, non custodiæ causa, sed ad multipli-
 candum & reddendum fructum, fundo sint destinati, tunc esse partem
 fundi & conscribi inter immobilia. Idem habent Argentr. ad Consuet.
 Britan. art. 76 not. 10 & Sande ad Consuet. Feudal. Gallicæ tract.
 21 cap. 5 §. 1 n. 4.

Cæterum vide Christin. ad Bugnon de II. abrogat. lib. 6 cent. 22.
 Charond., Trenchon, Guerin & Brodeau sur Paris d. art. 91. Ber-
 licb. part. 3 conclus. 30 n. 16 & 21. Buridan sur Vermandois art.
 103 & 104. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 76 not. 10 per tot.
 Sande ad Consuet. Feudal. Gallicæ tract. 2 cap. 5 §. 1 n. 4. Zypæ.
 not. Jur. Belgic. lib. 3 tit. de reivindicat. n. 9 & 10. Buridan sur
 Vermandois art. 103 & 104.

A R T. X X X I X.

DE personele schulden van kommer die 't sterf-huys
 schuldig is, zyn deelsaem tusschen 's overleden
 hoir ende den langst-levende, half en half.

Debita personalia, quibus domus mortuaria obnoxia est, ex
 æquo dividuntur inter Conjugem superstitem & prædefuncti Con-
 jugis hæredem. Vide supra Rub. 20 art. 19 & ibi not.

A R T. X L.

ERfvelicke renten, losselick ofte niet losselick, ge-realiseert voor huwelick, volgen d'hypotheke sonder eenige recompense van den laste, soo sy oock doen binnen huwelick, mits doende recompense soo boven geseyt is. Nemaer den kommer van de achterstellen ende verlooppen van losselicke renten is gemeene, naer rate van tyde dat-se verlooppen zyn ter doot: ende oock van de onlosselicke renten, soo verre den valdag ter doot verschenen was.

VERLOOP VAN LOSSELYCKE RENTEN IS GEMEEN NAER RATE VAN TYDT. Vide notata supra art. 24. 25 & 26.

VAN LOSSELYCKE RENTEN, SOO VERRE DEN VALDAG TER DOOT VERSCHENEN WAS. Vide notata supra art. 24. 25 & 26.

A R T. X L I.

DE schulden van testamente, legaten ofte dispositien naer de doot, oft andere doot-schulden, van erfve, Gilden ofte Confrerien, ende diergelycke, moet't hoir alleen betalen.

SCHULDEN VAN TESTAMENTEN, LEGATEN, &c. MOET 'THOIR ALLEEN BETALEN. Debita testamentaria & quasvis causa mortis & ultimæ voluntatis dispositiones hæres solus solvit, argumento *l. verum. 63 §. 9 ff. pro soc.*

Post mortem etenim effectum illa consequuntur, & sic eò recidunt undè incipere non possunt, cum societas ultra mortem porrigi non possit. *l. Si fratres. §. idem respondit. societatem. ff. pro soc.* Ideò legata dicuntur debita hæreditatis, non autem debita communionis conjugalis. *L'hoste sur Lorris tit. de communauté art. 2 in princip. Boer. ad Consuet. Bituricens. tit. 8 §. 2 gloss. 2 in fin. Brodeau sur Maine art. 255 vers. la raison & seqq. Guerin sur Paris art. 286 in fin. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 16 art. 36 n. 1. Le Bouck sur Lille art. 4 gloss. 3 n. 1.*

Ibidem. Item melius catallum, vernaculè **BESTE HOOFT.** Consuetudo *Aldenardens. Rub. 22 art. 41.*

Ibidem. An legata præstentur ab hæredibus pro modo emolumenti vel pro portionibus hæreditariis. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 219 gloss. 8 n. 9. Charond. lib. 4 respons. 25. Louet litt. P. n. 13. Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 13 n. 40.*

DOOT-SCHULDEN VAN ERFVE, hæc distinguenda à DOOT-SCHULDEN VAN GILDEN, CONFRERIEN, ENDE GEBUERTEN, Sicut patet infra art. 50 & 51.

A R T. X L I I.

HOIR moet alleen betalen den kost van de sepulture, uytvaert ende begravinge van den overleden, ende al dat de funeralen ofte dienst van de Kercke aengaet.

'THOIR MOET ALLEEN BETALEN KOST VAN SEPULTURE, UYTVAERT, &c. Funeris & exequiarum expensæ spectant ad solum hæredem. *l. quod in Uxorem. 13 §. informis. Cod. de negot. gest. l. in eum. 16 § l. impensa 18 § 45 ff. de relig. & sumpt. funer. Le Grand sur Troyes art. 85 gloss. 9 n. 1. Papon sur Bourbon art. 241 circa fin. Someren de Jur. Novercar. cap. 8 n. 1. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 16 art. 35 n. 8. Cocquill. sur Nivernois tit. des droits de Gens mariés art. 7 verb. Frais funéraires. Acacias de Ripol. variar. resolut. cap. 10 n. 177 & seqq. Brodeau sur Maine art. 255 vers. la raison. Wamesf. centur. 5 consil. 69 n. 30. Gomef. l. Taur. 30 per tot. Fovras traité de l'abus lib. 4 cap. 8 n. 20.*

Ratio est, quod illæ expensæ, & legata in eadem causa sint, cum eo tempore, quo eas fieri oportet, nulla amplius societas sit, neque in rem societatis impendi dicuntur, nec in hujus rationem conferri potest, uti dicit text. *in d. l. Fratres. §. Si quis ex sociis. ff. pro soc.* Mortuo enim Cōjuge socio, non societatis, sed hæredum onus sepeliendi est. *l. Si pro rata. 27 ff. de relig. & sumptib. funer.* Ideoque de hæreditate mortui eas extrahendas esse, dicitur *in d. l. 45 ff. eod. l. Scimus. 22 §. 9. Cod. de jur. deliberand. hinc Fortin sur Paris art. 267 en ses remarques, vers. ces article.* ita loquitur: *Les Frais funéraires ne sont pas dettes de la succession, mais des héritiers.*

SEPULTURE, BEGRAVINGE. De sepulchro, sepultura & modo sepeliendi quid olim, quid hodiè. *Garfias tract. expens. & meliorat. cap. 8 n. 2 & seqq. maximè n. 10 & 11.*

Ibidem. Simè licitum aliquid præcipere ratione tributi pontagii seu passagii, cum mortuorum cadavera transferuntur de uno loco ad alium ad funerandum, & sepeliendum ea in locis à defunctis electis, ubi est celebrandum anniversarium, vel Capellania; & an quarta funeralis, quæ eo casu debetur Parochiæ, deducatur de relictis pro anniversario. *Perez de Lara tract. de anniversar. lib. 1^a cap. 25 per tot.*

AL DAT DE FUNERALEN OFTE DIENST VAN DE KERCKE AENGAET. *Gomef. ad l. Taur. 30* quæ ita habet. *Cera & Missarum funeris sumptus subducantur cum reliquis gratuitis ex quinto bonorum testatoris & non ex corpore omnium bonorum. & Costal tract. de quot. & rata quest. 73 n. 2 ibi. In pulsatione campanarum, ductione cadaveris ad sepulturam, aperturâ sepulture, in Missis & sacris peragendis, in cera & oblationibus aliisque obsequiis pro animæ recommendations.*

Ibidem. Funera olim siebant sumptibus Ecclesiæ, non defuncto.

310 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

rum. Cujac. *de divers. & temp. præscription. & terminis* cap. 18
Anastaf. Germanius de sacror. immunitas. lib. 2 cap. 8 n. 25. Perez
de Lara tract. de anniversar. lib. 1 cap. 25 n. 38.

Ibidem. An rector Ecclesiæ, seu Parochus actione quid certum
 pro jure funeris persequi possit, & quod nihilominus ad obser-
 vandam laudabilem Consuetudinem hæredes officio judicis com-
 pelluntur. *Petr. Rat ad Consuet. Pictaviens. art. 297 verb. payer le*
droit du Card.

Ibidem. Quid nomine sumptuum funeris, quid sepulturæ ve-
 niat. *Gars. tract. de expensis & meliorat. cap. 8 n. 1 & seqq. Gra-*
sian. disceptat. forens. cap. 94 n. 17. 13. 21 & 22. Charond. en ses
mémorables verb. Obseques. Rebuff. tract. de sentent. provisional. in
præfat. n. 47 & seqq. Azo in summa Codic. lib. 3 tit. 43 n. 14.
Tusch. litt. F. conclus. 536 per tot. Meyrer. tract. de præsent. cre-
ditor. lib. 2 tit. 2 n. 5 & seqq.

Ibidem. Ea quæ ex Consuetudine Civitatis in humando erogari
 solent, veluti quod vespilloni, quod ædituo, quod pro clangore
 campanarum, pro pane funebri, pro panno lugubri, pro insigni-
 bus expenditur, quod vicinis functoribus aut funus comitanti-
 bus donatur, & si qua sunt similia expensarum appellatione damno
 solius defuncti ejusve hæredum cedunt. *Matth. de auctionib. lib.*
1 cap. 19 n. 9. Costal tract. de quot. & rat. quæst. 73 n. 2. Gars.
tract. de expens. cap. 8 n. 1. Someren tract. de Jur. Novercar. cap.
8 n. 2.

Ibidem. Funus repeti septimo sæpè, nonnunquam nono die,
 passim verò anno expleto, de quo sacri Canones in c. nullus. 44
 distinct. c. quia alii. 13 quæst. 2. *Garsias d. cap. 8 n. 15 & de an-*
niversariis n. 16 & Couvar. tom. 1 de executione testament. cap. ult.
n. 2. 3 & 4.

Ibidem. In his pompam & ambitionem accusant & detestantur
Trenchon sur Paris art. 238 verb. Selon sa qualité, Charond. en ses
mémorables verb. Obseques. in fin. Rebuff. ad Constitut. Regias tract.
de sentent. provision. in præfat. n. 51. Joseph. Ludovic. Perusin. de-
cis. 78 n. 19. Redoan tom. 1 quæst. 57 n. 20. Tusch. litt. F. con-
clus. 536 n. 4. Massril. part. 3 decis. 203 n. 21 & 22. Matth. de
auctionib. lib. 1 cap. 19 n. 9 in fin. Someren tract. de Jur. Nover-
car. cap. 8 in fin.

Ibidem. Quomodo in concursu sumptus funerum præferantur.
 Vide not. ad Consuet. *Franconatens. art. 141 ad verb. NAER DE*
REDELICKE ONKOSTEN.

A R T. XLIII.

VAn den kost van de maelydt van d'uytvaert, zal
 d'houder ofte d'houderigge gehouden zyn te be-
 talen d'een helft ende d'hoirs d'ander helft. Ende tuf-
 schen d'hoirs onderlinge, 't zy dat'er houder ofte hou-
 derigge is ofte geene, wort de maelydt gedooft ende
 betaelt naer staken van hoirye.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 311

KOST VAN MAELTYDT, VAN UYTVAERT, &c. Sumptus epuli funebris inter superstitem hæredesque defuncti Conjugis dimidiatim ferendi sunt.

Ibidem. Convivia olim in funeribus lege 12 Tabularum permissa, de quibus Cicero lib. 2 de legib. ad fin. Lege autem Pontificia omnino prohibitum, ne in defunctorum funere convivia fiant, nec his affideant viri religiosi & pii. *Carfias tract. de expens. & meliorat. cap. 8 n. 12.*

Ibidem. Similis convivii meminit *Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 1 de sentent. provision. in prefation. n. 54* ibi. Quinto quod habeatur ratio temporis, plus enim expenditur in hyeme propter ignem maxime quam in aestate, ut d. §. equum & ibi gloss. hoc asserit. & *Rofred. in d. Rubr. de actio. in factum funerarum.* Sed nostrates plus expendunt tempore aestatis in conviviis, quam hyemis, propter vinum & plura fercula, quæ id temporis dantur quam in hyeme, idæ ista convivia, quæ sunt gratiæ mortuorum, essent rescindenda, & bona pro illorum anima pauperibus distribuenda, vel filiis & consanguineis reservanda, & sic non devoranda, ut fieri solet.

ENDE TUSCHEN D'HOIRS ONDERLINGE NAER STAKEN VAN HOIRYE. ET INTER IPSOS HÆREDES IN STIRPES. Facit doctrina *Fortin. ad Consuet. Paris. art. 267 en ses remarques vers. cet Article.* ibi. Les fraix funéraires ne sont pas dettes de la succession, mais des héritiers.

Imò hæredem quemlibet in solidum posse conveniri pro debitis funerariis & exequialibus, docet *Mornac. ad l. 1 ff. de religios. & sumptib. funer. in fin. ibi.*

Privilegium funerariæ actionis non in eo solo est, ut regina sit cæterarum omnium, quæ adversus hereditatem instituantur, præfertur enim omnibus statimque repetitur, non expectata dilatione legali. l. 60 si filia-familias. ff. solut. matrim. Sed in solidum etiam exigitur à singulis hæredibus, ut quid individuum. gloss. ad l. 2. Cod. de hæred. act. vide tamen Wamef. Canon. tom. 2 consil. 435 n. 9.

Ibidem. Edictor. Flandriæ tom. 1 fol. 649 vers. DAT MEN oock. de quo Anselmo in suo Tribon. cap. 58 n. 2. Vetitum fuit in exequiis ultra 20 personas ad convivium funebre admittere. Et quod quoad pompam & causam sæcularem liceat statuere sæcularibus in materia exequiarum. *Zypæ. de Jurisdiction. Ecclesiastic. lib. 2 cap. 18.*

A R T. X L I V.

DE schult-heeffchers van 't sterf-huys vermogen toe te spreken den langst-levende Man ofte Wyf voor de geheele schult sonder distinctie, wie de selve gemaect heeft, 't zy den Man ofte Wyf koop-vrouwe zynde, ende is daer vooren condemnneerlick: al ten zy betoog van afwyfinge by acte dat'er hoir is, seker ende inkomen van gedeelte gedaen hebbende van de versterfie.

312 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

DE SCHULT-HEESSCHERS, &c. Superstes conjux, qui mafarius dicitur, id est, DEN BOEDEL-HOUDER OFTE BOEDEL-HOUDERIGGE, solus à creditoribus hæreditariis convenitur, & etiam in solidum condemnatur, nisi divisionem probet exhibitione actorum, hæredem sub cautione adiisse defuncti Conjugis hæreditatem.

Sic licet alter Conjugum correus debendi inscriptus non sit, tamen reverà debitor est, idè cum eo directò agi potest, cujus personam lex societatis debito submitit. text. in *l. Jure societatis*. 82 ff. *pro soc.* ità sonat: *Jure societatis per socium ere alieno socius non obligatur, nisi in communem arcam pecunie verse sunt.*

VOOR DE GEHEELE SCHULT, AL TEN ZY BETOOG VAN AFWYSINGE BY ACTE, DAT'ER HOIR IS. Superstes convenitur & condemnatur in solidum, nisi divisionem probet, ut jam dictum est, hinc videtur benè inferri divisionem hæc nostrà lege municipali fieri inter superstitem, & defuncti Conjugis hæredem habilitatum, sicut ipso jure sit per legem 12 Tabularum inter solos hæredes, adeò ut, si ille hæres fiat insolvens, hoc non onerare superstitem, quia semel & ipso jure liberatus fuit, nec econtrà; idque confirmatur textu *art. 6 Rub. 26 ibi.* EEN VAN DE HOIRS TOESPREKELICK VOOR DEN GEHEELEN PERSONELEN KOMMER VAN 'TSTERF-HUYS DE HOIRS AENGAENDE, ENDE DAER IN CONDEMNABEL. Cùm illa verba DE HOIRS AENGAENDE, significant & convincant divisionem inter hæredes & superstitem, & ad hoc faciunt ea, quæ tradit *Wesel ad Novell. Constit. Ultraject.* *art. 6 n. 11* ulterius corroborari potest doctrina *Alphonf. de Olee tract. de cession. jur. & action. tit. 4 quest. 6 n. 1 ibi.* *Legis duodecim Tabularum potestate actiones hæreditariæ inter cohæredes ipso jure pro portionibus hæreditariis dividuntur.* & *n. 6 ibi.* *Extenditur, ut eisi hæredum aliqui non solvendo fierent, alii ultra portiones suas non teneantur.* & *n. 23 ibi.* *Eodem modo, quo actiones passivas inter cohæredes pro hæreditariis portionibus dividi diximus, ità etiam inter eos actiones activæ sciuntur, nec non doctrina, Gomesf. ad l. Taur. 20 n. 1 in fin. ibi.* *Quia semel & ipso jure sunt liberati.* & *Variar. resolut. tom. 2 tit. de individ. n. 4 ibi.* *Quia cùm semel per legem vel judicem sit divisa obligatio, periculum unius non onerat alios.* *Molin. tract. de individ. n. 35. 36. 63 & 82.*

SONDER DISTINCTIE WIE DE SELVE GEMAECKT HEEFT. Vide *Papon lib. 15 tit. 2 n. 10 & Charond. sur Paris art. 222 in princip. vers. Et au contraire. Bacquet des droits de Justice chap. 21 n. 45.* *Wesel ad Novell. Constitut. Ultraject.* *art. 6 n. 8 & seqq. Someren tract. de Jur. Novercar. cap. 8 n. 5 & Lam-bert. Goris in adversar. tract. 1 cap. 4 n. 14 & seqq.* quorum summa hæc est: *Communicantur inter Conjuges non solum debita, quæ uterque durante matrimonio, sed etiam quæ alteruter longè ante contraxit.* Porro non prohibentur creditores superstites solos, vel solos illorum hæredes convenire pro debitis ab ipsis ante matrimonium contractis, licet inviti non cogantur. Observa tamen ex sequentibus textûs, *ibi.* 'TZY DE MAN OFTE WYF KOOP-

VROUW ZYNDE, nostram Consuetudinem loqui de debitis constante matrimonio contractis, & ea propter diligenter perscrutandos esse textus aliarum Consuetudinum, quibus nitantur praefati Authores.

A R T. X L V.

Afwysinge die houder ofte houderigge ofte oock hoirs de schult-heeffchers doen, en profiteert niet breeder, dan naer advenant dat de gone op wien sulcke afwysinge gedaen is hem in't sterf-huys hoir gequalificeert heeft.

APWYSINGE. Acta divisionem probantia, non proficiunt superstiti aut hæredi adversus creditores hæreditarios, nisi pro portione hæredis iis habilitati.

DIE HOUDER OFTE HOUDERIGGE, OFTE OOCK HOIRS. Superstiti aut hæredi, attamen sub distinctione, superstes etenim est hæres necessarius Conjugis præmorientis in portionibus defertis aut vacantibus ad exclusionem fisci. *Rub. 24 art. 36. Rub. 26 art. 20 & Rub. 27 art. 9.* Et sic quoad eum hic articulus de plano procedit.

Hæres autem quoad semissem hæreditarii æris, qui spectat ad Conjugum superstitem, non utitur divisionis remedio, cum exempli legis 12 Tabularum per nostram legem municipalem inter eos ipso jure inducatur divisio, uti *articulo precedenti* attigimus.

In alio semisse hæredes spectante, seu, ut occidit text. *Articuli 6 Rub. 26. KOMMER DE HOIRS AENGAENDE.* ibi illi hæredi opus est d. remedio quoad cohæredes in eodem text. *ibi. ME DE HOIRS;* alioqui solus conventioni & condemnationi manet obnoxius, non item quoad hæredes alterius lineæ aut lateris, cum hi ipsi cohæredes non sint, sed extranei. teste *Argent. ad Consuet. Britan. art. 219 gloss. 8 n. 9 & 10 vers. quod cum art. 267 ad verb. Ou autres cohéritiers. in princip. & art. 456 n. 5 post princip.*

Et ita Consuetudo statuit in verb. VACANT.

A R T. X L V I.

DEn langst-lewenden en is niet schuldig den appa- renten hoir te bekennen om gedeel te leveren, ten zy dat hy inkomen van gedeele gedaen heeft, ende wettelick gepasseert voor Schepenen van Gedeele, daer by begeerende bate te heffen, naer dat hy pretendeert recht te hebben, met expresse belofte van kommer te gelden, naer de Costume van 't sterf-huys: 't selve ver-

314 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

fekerende, op hem ende al't syne, present ende toekomende, ende voorts met twee suffisante poorterlicke borgen, residerende binnen Gendt, ofte andere binnen Vlaenderen, hunhieden daer vooren verobligierende in den Provinciaelen Raede van Vlaenderen.

DEN LANGST-LEVENDE EN IS NIET SCHULDIG DEN APPARENTEN HOIR, &c. Superstes non tenetur apparentem hæredem admittere ad familiæ erciscundæ judicium, nisi postquam apud acta coram Scabnis secundi Subsellii hæreditatem adierit animo percipiendi commodum pro portione sibi competente, & cum expressa promissione onus luendi juxta Consuetudinem domûs mortuariæ, id cavendo sub obligationem bonorum præsentium & futurorum, munita duobus civibus idoneis fidejussoribus hic in Urbe aut aliis in Flandria domicilium soventibus, his in Concilio Flandriæ constitutis.

Ibidem. Sic cautio de jure peti potest jure repulsionis & exceptionis. *Gail. lib. 2 observat. 46 n. 5.*

BORGEN. De his aliqua supra Rub. 24 art. 37 ad verb. **BORGEN.**

Ibidem. Hi fidejussores obligantur pro debitis dumtaxat hæreditariis, seu iis, quæ domus mortuaria debet, supra Rub. 24 art. 8 in fin.

Ibidem. Si fidejussores dati, postea efficiantur non solvendo, an alii fidejussores constituendi sint? distinguunt DD. *Gomes. variar. resolut. tom. 2 cap. 13 n. 7. Molin. ad l. Tribus. §. finito. ff. de usufruct. n. 31. Pyrrb. Maar. tract. de fidejussoribus 2 part. princip. sect. 4 cap. 16 n. 1 idem Author latius sect. 7 cap. 3 n. 24 & seqq. Cancr. variar. resolut. part. 2 cap. 5 n. 157 & seqq.*

Ibidem. Econtrâ superstes in commodum hæredis non satisfat, nisi in casu art. 13 Rub. 24 & seqq.

A R T. X L V I I.

INdien den langst-lewenden 't hoir gedeel doet sonder inkomen te begeeren, ende by de schult-heefschers toegesproken wort, vermach op 't selve hoir te versoecken garand van eender helft. Ende indien hy hem niet en garandere, gecondemneert zynde in de geheele geheeschte schult, vermach de selve helft op 't hoir te halen in actien.

LANGST-LEVENDE BY DE SCHULT-HRESSCHERS TOEGESPROKEN. Sic electio creditoribus conceditur, an Conjugum superstitem, an verò defuncti hæredem convenire velint concessio regressu solventi adversus hæredem non solventem.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 315

Lambert. Goris in suis adversar. tract. 1 cap. 4 n. 17. Someren tract. de Jur. Novercar. cap. 8 n. 5.

TE VERSOECKEN GARAND. *Olca tract. de cess. jur. & action. tit. 4 quest. 6 n. 22.*

'THALEN IN ACTIE. Quod de communi solvendum est, cum commune sit negotium, si ab uno solutum sit de suo post societatem finitam, ne damnum id sentiat, qui solvit, repetet societatis judicio text. in *l. Si unus. §. si quid unus. ff. pro soc.* Vel actione negotiorum gestorum, si hæreditas divisa est, vel judicio familiæ erciscundæ ante divisionem. *l. 3. Cod. de negot. gest. l. hæredes. 25 §. contra. ff. famil. erciscund. l. 2 §. ex his. ff. de verbor. obligat.*

A R T. XLVIII.

ENde al waer't dat 't hoir geen inkomen van gedeelte gedaen hebbende, gelommeert zynde, 't garand aenveerde, ende liet hem condemneren, nochtans vermach den crediteur met dier acte den eersten opgeroepen t'executeren : ende heeft optie al waer't dat hy te vooren niet geprotesteert en hadde.

NOCHTANS VERMACH DEN CREDITEUR, &c. Idem habes *supra Rub. 7 art. 16* vide ibi not. Adde *Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 3 tract. de dilation. art. 5.*

A R T. XLIX.

DEn houder ofte houderigge, hem vindeude geëxecuteert uyt krachte van condemnatie gegeven tegens 't hoir, hem gegarandeert hebbende ende niet ontheffende, volgende den selven garand ende condemnatie, vermach syn beschaethede te halen in actien op den selven gecondemneerden, ofte 't principael van de selve condemnatie met de kosten daer aen klevende, by executie met de selve sententie, mits overnemende 't recht ende actie van den schult-heefschier, de selve verkregen hebbende, ende de kosten, schaden ende interesten van den geëxecuteerden in actien als vooren.

TE HALEN IN ACTIE. De recursu inter cohæredes & alios, seu ut loquitur *Chassan.* actione recurforia vel regressoria. *Molin. tract. de individ. part. 3 n. 89. Chassan. ad Consuetud. Burgund. Rub. 4 §. 11 per tot. maximè n. 8 & 9 & §. 12 n. 3 in prin-*

316 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXV.

olp. & ad verb. Agissent pour le tout. in med. Le Bouck sur Lille art. 4 gloss. 4 n. 2. Lambert. Goris in suis adversar. tract. 1 cap. 4 n. 17 & Someren tract. de Jur. Novercar. cap. 8 n. 5.

KOSTEN, SCHADEN ENDE INTERESTEN. *Chassan. ad d. verb. Agissent pour le tout. circa fin. Olea tract. de cession. jur. & action. tit. 5 quaest. 5 n. 33 & seqq. Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 3 tract. de dilas. art. 5 in text. & gloss.*

A R T. L.

SOo lange als'er geen hoir ten sterf-huyse en compareert, nochte hem en fondeert, den houder ofte houderigge is schuldig 't voornomde sterf-huys te wachten van schade, verleggende de dootd-schulden van de erfachtigheden ende andere nootfakelicke lasten den sterf-huyse overkomende, t'elckx rechte, ende ten koste van 't sterf-huys.

HOUDER OFTE HOUDERIGGE IS SCHULDIG 'TSTERF-HUYS TE WACHTEN VAN SCHADE, ENDE VERLEGGENDE, &c. *Superstes è conjugibus quamdiu nullus hæres appareat, teneatur advigilare, ne domus mortuaria damnum patiatur vel incurrat, jura relevii & alia supervenientia & urgentia onera prærogando ad opus jus habentis. Wesel tract. de damni inter Conjuges communion. n. 94 post Bacquet traité des droits de Justice chap. 21 n. 80.*

TE WACHTEN VAN SCHADE, VERLEGGENDE, &c. *Huc facit text. in l. Aristo. 5 §. 1 ff. de jur. deliberand. ibi. Si major sit hæreditas, & deliberat hæres, & res sunt in hæreditate, quæ ex tractu temporis deteriores fiunt, adito pratore potest is, qui deliberat sine præjudicio eas justis pretiis vendere, qui possit etiam ea quæ nimium sint, veluti jumenta, aut venalicia, item ea, quæ morâ deteriora fiant, vendere; quique præterea curaturus sit, ut æs alienum, quod sub pæna vel sub pretiosis pignoribus debeatur, solvatur.*

Ibidem. Igitur si in hæreditate sit vinum, oleum, frumentum, numerata pecunia, inde fieri debent impendia aut venire debent res supervacue. sunt verba l. 6 ff. de jur. deliberand. Interim justa ex causa, bona diminui possunt permissu prætoris, ut funeris causa, vescendi gratiâ, ut ædificia sarciantur, ne agri inculti sint, & ex aliis justis causis l. 7 ff. eod. tit.

DOOTD-SCHULDEN VAN ERFACHTIGHEDEN. *Relevia hærediorum per superstitem solvenda sunt, etiam casu, quo hæreditas præmortui Conjugis non solvendo reperitur, cum de hac Consuetudine necessarius sit hæres, & sic patet hæc relevia, vernaculè DOOTD-SCHULDEN, in eo differe ab aliis hinc art. sequens. descriptis.*

A R T. L I.

HOuder ofte houderigge toegesproken wesende om doodt-schulden van Gilden, gebuerten ofte diergelycke, daer in 't sterf-huys van den overleden gehouden is, ende geen afwyfinge wetende te doen op eenig hoir, is daer in condemneerlick, soo verre als de bate van 't sterf-huys den kommer té boven gaet, maer anders niet.

HOUDER OFTE HOUDERIGGE TOEGESPROKEN. Superstes nemine adhuc defuncti hærede existente, convenitur, & condemnandus est ad solutionem eorum, quæ causâ mortis debentur confraternitatibus & viciniis, si tamen hæreditas solvendo sit, & non aliter.

SOO VERRE DE BATE DEN KOMMER TE BOVEN GAET. Hæc usque, at non ultra vires hæreditatis præstantur à superstite, sicque differunt ab ære alieno, nam illud persolvi debet, etiam exhaustis defuncti facultatibus.

A R T. L I I.

OM giften testamentaire oft andere dispositien naer de doodt, en is houder ofte houderigge niet toesprekelick nochte gehouden, als'er geen hoir en komt nochte hem fondeert, soo verre 't goet van 't sterf-huys insolvent is, ende den kommer de bate te boven gaet: maer wel als 't sterf-huys sùffisant is, ende de testamentaire dispositie niet en excedere het derde van den goede.

OM GIFTEN TESTAMENTAIRE, &c. Superstes nullo apparente hærede prædefuncti Conjugis, ex illius bonis præstat legata, & alias ultimæ voluntatis dispositiones, quæ non excedunt trientem bonorum. Et sic etiam ad talem superstitem extendendus est *art. 2 rub. 28.*

A R T. L I I I.

DE kosten van de uytvaert, begravinge ende funeralen van den overleden Man ofte Wyf, als ten sterf-huyse geen hoir en compareert, worden betaelt by den langst-lewenden, weder 't sterf-huys solvent is ofte niet.

DE KOSTEN VAN UYTVAERT, &c. Ubi defunctus con-

318 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV.*

jux hæredem non habet, siue illius hæreditas solvendo sit, siue non, sumptus & impensæ funeris atque exequiarum Conjugi superstiti incumbunt, hæc enim pia causa est & commiseratione plena, nec honestas conjugalitatis id ferre potest tam inhumanum, ut alterius injuriâ alter horum insepultus jaceret. *l. sic pro rata. 27 §. fin. & l. seq. ff. de relig. & sumpt. fun.* Affectioni namque suæ superstes hos sumptus expendere debet. *l. 13 Cod. de negot. gest. Costa de remed. subsid. 83 n. 5. Garfias de expens. cap. 8 n. 46 & 47. Fontanell tract. de pact. antenupt. claus. 6 gloss. 2 part. 5 n. 24. Giurb. ad Consuet. Messan. cap. 3 gloss. 7 n. 5. Carpzov. part. 3 const. 25 defin. 19 n. 4. Papon sur Bourbon art. 241 circa fin. Le Grand sur Troyes art. 85 gloss. 5 n. 1. Azo in summa Cod. lib. 3 tit. 43 n. 20.*

A R T. L I V.

EEn houder ofte houderigge van een poorterlick sterf-huys, vermach 't synen profyte te honden sulcke habytten ende kleederen, als daer mede hy rauwe gedragen heeft over syn geselschap, naer elckx qualiteyt, ende sonder fraude.

HABYTEN ENDE KLEEDEREN DAER MEDE HY RAUWE GEDRAGEN HEEFT. Superstes familiæ erciscundæ judicio exemptas sibi retinet vestes, quibus luget Conjugem defunctum. Vide *le Bouck sur Lille art. 23 gloss. 1 in fin.*

Jure Romano sola dotis causa pro fundamento est iis, qui absolute & sine Consuetudinis respectu ab hæredibus superstitem vestiendum dictitant, cum enim illo jure mobilia dotis bona intra annum demùm à morte mariti uxori restituenda sint. *l. unic. §. 7. Cod. de rei uxor. action.* Uxorem à mariti hæredibus intra annum luctûs alendam esse indè colligunt interpretes. *Anton. Gaiert. de dote cap. 6 n. 18 sub alimentis autem vestimenta contineri dubium non est. l. 43 l. 234 §. 2. ff. de verb. Significat. Le Grand sur Troyes art. 85 gloss. 9 n. 5.*

Quomodo autem circa vestes lugubres variant Consuetudines, & DD. copiosè tractant *Wesel tract. 2 de damni inter Conjugum communion. cap. 3 n. 31 & seqq. Le Grand sur Troyes art. 85 gloss. 9 n. 2 & seqq. Mignon sur Anjou art. 238 n. 5. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 16 art. 35 n. 11. Rat sur Poitou art. 297 verb. Doit être fait. Alvar. Valasc. prax. partition. & collation. cap. 19 n. 53 & seqq.*

Apud quos non solum superstiti vestes lugubres, sed etiam ejus domesticis debeantur. *Wesel ibidem n. 90. Massril. part. 1 decis. 19 n. 11. Fontanell. de pact. antenupt. part. 5 claus. 6 n. 33. Giurba ad Consuet. Messanens. cap. 13 gloss. 4 n. 33. Louet litt. V. n. 11. Charond. en ses mémorables observat. verb. Obsèques. Sommeren de Jur. Novertar. cap. 8 n. 3. Le Grand sur Troyes art. 85 gloss. 9 n. 5 in fin.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXV. 319

Apud quos rhedam lugubrem superstiti adornare liceat sumptibus hæreditatis, si defunctus solitus fuerit rheda vehi. *Wesel ibid.* n. 91. *Fontanell. de pact. antenupt. clausul.* 7 *gloss.* 3 *part.* 5 n. 30.

Apud quos domum panno pullato vestire liceat sumptibus hæreditatis. *Wesel ibidem* n. 92. *Polidor. Ripa de ad. in art. mortis cap.* 99 n. 38. *Giurba ad Consuet. Messanen.* cap. 13 *gloss.* 4 n. 28.

Apud quos vestes lugubres compensentur cum bonorum fructu. *Wesel ibidem* n. 85 & 86. *Joan. Franc. Marician. disputat. Forens.* 49 n. 12. *Cavalcân. tract. de usufruct. lib.* 3 *cap.* 9 *sect.* 1 n. 52. *Ricius in annot. ad Vincent. de Franchis decis.* 413.

Apud quos vestes lugubres unâ cum aliis funebribus solvantur ex mobilibus communibus vel immobilibus acquisitis. *Wesel ibidem* n. 88. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit.* 16 *art.* 35 & *in addit.*

A R T. L V.

GRonden van erfve ende besette renten, die Man ofte Wyf, 't zy in huwelick ofte daer buyten, by giste testamentaire, ofte inter vivos, toekomen, houden de zyde van den donataire.

GRONDEN VAN ERFVEN ENDE BESETTE RENTEN, &c. Hæredia & redditus hypothecati quæ Marito aut Uxori donatione inter vivos vel testamentaria obveniunt, sequuntur latus donatarii.

In hac materia non tantum Doctores, sed & ipsa Tribunalium judicata mirum in modum inter se pugnant, sunt qui opinantur omnes donationes, sive à parentibus, sive à consanguineis quibuscumque hæredibus, quantumlibet præsumptis, collatas, titulos esse quæstum singulares, extrinsecos, & adventitios, ideoque utrique Conjugum communes. *Argent. ad Consuet. Britan. art.* 418 *gloss.* 1 n. 7 & *seqq.* *Imbert. in enchirid. verb. Donata res censi.* *Sande d. defin.* 3 *vers.* at in & *defin.* 4 *ferè in fin.* & *Rat sur Poitou art.* 233. Alii per contrarium universim donationes in communionem venire, negant. *Coren. d. consil.* 18 n. 23. *Herbas. rer. quotid. cap.* 16. *Christin. vol.* 2 *decis.* 58. n. 3. *Bus. ad l. coiri. ff. pro soc.* *Zypæus d. tit. de jur. dot. vers. plerumque. circa fin.* *Rondenburch inter consil.* I. C. *Batavorum part.* 5 *consil.* 76. *Did. Perez. ad Ordin. Regn. Castell. lib.* 5 *tit.* 4 *leg.* 2. *verb.* Et si fuero donatio. *Giurb. ad Messanen.* cap. 16 *gloss.* 3 n. 1. *Mean ad Jus Leod. part.* 3 *obs.* 347 n. 3 & *seqq.* Alii verò donationes à parentibus in linea recta factas, cujusque proprium censet, à collateralibus autem, vel ab extraneis, communem quæstum. *Valla d. tract.* 13 n. 2. *Tyraquel. d. §.* 32 *gloss.* 1 n. 32. *Louet d. n.* 2. *Bacquet des droits de Justice chap.* 21 n. 55. *Charond. sur Paris au dit art.* 246 & *en ses Pandect. au d. chap.* 21 *fol.* mibi 266 & *en ses respons.* liv. 2 *respons.* 82 *respons.* 48. 64 & 9 *respons.* 3 *en ses*

320 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI.*

résolut. part. 1 tit. 19 à princ. & en ses mémorabl. observ. verb. Acquis. Rursus alii indiscriminatum, & in recta, & in laterali linea donationes proximis ab intestato successuris factas, in priorum; extraneorum verò munificentias solas in quæstum numerum redigunt. *Choppin ad Consuet. Andium lib. 2 part. 3 cap. 1 tit. 4 n. 14 & lib. 3 tit. 4 n. 1. Cocquille en ses quest. & réponses. chap. 159. De Lommeau en sa Jurispr. Franc. art. ult. vers. sur la fin. Belordeau sur Bretagne art. 441. Beraut sur Normandie art. 434 vers. que si don. Godefroy d. art. 434 vers. Sont reputez. Bagues sur Bourgogne §. 2 des Gens mariés. n. 4. Mornac. ad l. 10 ff. pro soc. Tronchon sur Paris art. 246. Bouvot en ses Arrêts tom. 1 part. 2 verb. Succession. quest. 6 & tom. 2 verb. donation. quest. 15 & verb. Succession. quest. 33. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 9 art. 3 n. 1 in not. Mævius ad Jus Lubec. lib. 1 tit. 10-art. 6 n. 33. Rodenburch de jur. Conjug. tit. 2 cap. 1 de Marit. potest. in contrab. n. 16 vers. quid igitur. Matthæus d. Paræm. 3 n. 8.*

Quin & legatum alteri Conjugum venire in communionem quidam volunt: quia legatum sit donatio testamento relicta. *l. 36 ff. de legat. 2 & ita judicatum refert Charondas lib. 7 respons. cap. 143 quod probat Joan. Mauduitus ad Consuet. de Berry tit. 4 art. 1 & 2.*

Sunt qui legata à patre aliisque ascendentibus relicta, alteri propria faciunt à collateralibus verum communem quæstum, verius est, non tantum ab ascendentibus, sed generaliter ab omnibus à latere propinquis, quibus ab intestato successuri eramus legata, pro propriis esse habenda, demptis solummodò legatis ab extraneo relictis. Ità *Wesel tract. 2 de quæstum inter Conjug. communion. cap. 2 n. 87 & 89 post Boer. ad Consuet. Bitur. tit. 8 §. 2 litt. L. & alios.*

De hæreditatibus stante matrimonio alterutri Conjugum obventis, idem *Wesel ibidem n. 81 & seqq.*

RUBRICA XXVI.

Van Successien ende Hoiryen.

ARTIKEL I.

DEn dooden erft den levenden, synen naesten hoir habel om succederen, ende wort de possessie van dien by de doodt op hem gecontinueert.

DEN DOODEN ERFT DEN LEVENDEN. MORTUUS HÆREDAT VIVUM. Gallicè, *Le mort saisit le vif.*

Hæc Consuetudo est generalis Flandriæ & serè totius Galliæ *Jacob. Curt. Brugens. conjectural. tom. 1 ad Curt. Fratrem lib. 1 cap. 6 & seqq. & tom. 2 ad Vividum lib. 2 cap. 2. Bugnon de leg.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 321

abrogat. lib. 1 sect. 74 & ibi D. Christin. Le Bouck sur Lille art. 1 n. 1 ubi latè & pulchrè.

Ibidem. Intestatorum hæreditates ex jure divino maximè suum robur habent, ut familiæ integræ conserventur, quo mandatum erat, ut res transmitterentur ad posteros ejusdem generis. *Numeror. cap. 27 vers. 1 & seqq.* veluti quâdam naturæ lege id suadente.

Ibidem. Moriens tradit superstiti, qui ad ejus hæreditatem vocatur. *Guerin sur Paris art. 318 & ad eundem articulum Charond. & Tronchon.*

Ibidem. Morientium sedes vivi occupant, inquit *Alciatus ad l. 3 ff. de verb. signific. Et mortuum aperire oculos viventis. Bald. l. final. Cod. commun. de manumiss. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rub. 7 §. 1 n. 4. Tyraquel. in tract. le mort saisit le vis. part. I declar. 3. n. 1. Boer. ad Consuet. Bituricens. tit. 11 art. 6.*

Ibidem. Ad hanc Consuetudinariam regulam habet *Tyraquel. tom. 4 tractatum amplissimum*, & huic meritò applicatur illud *Argentæi ad Consuet. Britan. art. 265 ad verb. de celui qui &c. n. 1 ibi. Traditur in foro Sacrosancta aternaque regula ab Atavis usque tribunalibus omnibus usurpatissima, hanc omnia fora recinunt, omnes plures resonant, omnes consulti advocant.*

DE DOODE. MORTUUS. *Le Bouck d. art. 1 gloss. 1 per tot. Argentæi. ad Consuet. Britan. art. 509 gloss. 2 per tot. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rub. 7 §. 1 verb. Le mort. Aymo Public. sur Auvergne chap. 12 art. 1 verb. Mort.*

ERFT. HÆREDAT. Gallicè *Saisit*, de energia istius vocis *Argentæi. d. art. 509 gloss. 3 n. 1 & Le Bouck sur Lille art. 1 gloss. 2 n. 1. Chassan. ad Consuet. Burg. R. 7 §. 1 verb. Saisit.*

DE LEVENDE. VIVUM. *Le Bouck d. art. 1 gloss. 3 per tot. Argentæi. d. art. 509 gloss. 4 per tot. Buridan sur Vermandois art. 71 vers. or pour.*

Ibidem. Hæredat vivum non minùs propinquum ex latere, quàm Filium; cùm tamen aperta est inter Liberos & propinquos ex latere, differentia, ac multum dissimiles causæ. Nam liberis ita non modò de jure hoc quotidiano & commentitio, sed etiam ex parentum voto majorum hæreditates debentur. Ut vivo etiam dum patre, velut Domini bonorum ejus esse intelligantur. Ergo in Liberis simul concurrunt, & natura, quæ tamquam tacita quædam lex parentum hæreditates ipsis addixit & commune votum parentum, cùm omnia quæ nostra sunt, Liberis nostris ex voto servemus, quorum omninò nihil est, quod in propinquos rectè dicatur, quos quidem non naturæ tamquam ad debitam successiorem vocat: sed leges vel mores Gentium, velut ad vacantem hæreditatem admittunt. Plus infra. Quod propinqui ex latere ad successiones veniunt, lex est & fortuna: quod liberi, votum & natura. *Curt. Brugens. conjectural. tom. 1 ad Curt. frat. lib. 1 cap. 14.*

NAESTE HOÏE. PROXIMIOREM HÆREDEM. *Le Bouck d. art. 1 gloss. 4 & 5 per tot. Tronchon sur Paris art. 318 verb. son heir. Le Grand sur Troyes art. 90 gloss. 2 n. 1. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rub. 7 §. 1 verb. le plus prochain. Brodeau sur Maine art. 237 ad verb. Son plus prochain. & art. 289 ad verb. Son plus prochain.*

322 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI.*

Vide plura infra *Rub. 28 art. 1 verb. NAESTE.*

HABEL OM SUCCEDEREN. HABILEM AD SUCCE-
DENDUM. *Argent. d. art. 509 gloss. 1 n. 6 & gloss. 4 n. 2. Le Bouck d. art. 1 gloss. 6 per tot. Buridan d. art. 71 vers. laquelle ou-
tre. Aymo Publicius sur Auvergne t. 12 a. 1 n. 15. Chassap. ad Con-
suetud. Burgund. Rub. 4 §. 1 verb. héritier habile. Le Grand sur Troyes
art. 90 gloss. 2 n. 2 & seqq. Berault sur Normandie art. 237 vers.
& doit le plus prochain. Brodeau sur Maine art. 237 ad verb. son
plus prochain. & art. 289 ad verb. son plus prochain.*

ENDE WORT DE POSSESSIE VAN DIEN OP HEM GE-
CONTINUEERT. ET POSSESSIO DEFUNCTI IN EO
(scilicet hærede) CONTINUATUR. Contra dispositionem
juris in *l. cum hæredes. 23 ff. de acquir. possess. ibi. Aditæ heredi-
tate omnia quidem jura ad nos transeunt, possessio tamen nisi naturali-
ter apprehensa, ad nos non pertinet.*

Ibidem. Omissis scholasticorum nugis, intellige de vera, reali
& actuali possessione ad omnes omnino effectus, quo ulla omnino
realis posset producere, ipsumque illud imprimis, quoad ea om-
nia omnino interdicta & instantiæ possessoriæ intendi possunt ad-
piscendæ, retinendæ, recuperandæ. *Argent. ad Consuet. Britan.
art. 509 gloss. 3 n. 1. Buridan d. art. 71 in fin. Le Grand sur Troyes
art. 90 gloss. 1 n. 4. Aymo Public. sur Auvergne chap. 12 art. 1
verb. saisi.*

Ibidem. Adeò ut etiam moribus contra *l. quoniam. Cod. de jur.
deliberand.* hæreditas non adita vel agnita, transmittitur ad hære-
des. *Le Bouck sur Lille art. 1 n. 24 plenissimè Griovel. decis. 31
per tot.*

Ibidem. Et quidem ipso jure in hæredibus transfertur hæc bo-
norum possessio non tantum in suis hæredibus, sed etiam quibus-
cumque aliis successionis capacibus defuncto proximis. *Zypæ. not.
Jur. Belgic. lib. 6 tit. undæ liberi n. 19 & 20.*

Ibidem. Jure Romano possessoria interdicta habet hæres, sed
moribus nostris in privilegiati loci domo mortuaria se hæredem
fundare volens, petitionem hæreditatis instituit coram Magistratu
loci, non autem aliquod interdictum possessorium in Concilio
Provinciali, cum quisque Magistratus in Flandria cognoscit in
prima instantia tam possessoriè quàm petitoriè de illorum domi-
bus mortuariis. *Edictor. Flandr. tom. 1 fol. 788 & seqq.*

Ibidem. An locum habeat in hærede feudi, & re feudali. *V.
not. ad Consuet. Curie Feudal. Burgi Brugens. Rub. 3 art. 1.*

A R T. I I.

MAER niemant, van bloede bestaende, en is hoir
necessaire, nemaer mach abstinieren van de suc-
cessie hem gevallen, ofte die vlieden, indien 't hem
goet dunckt: al sonder fraude nochtans ofte collusie.

MAER NIEMANT VAN BLOEDE BESTAENDE EN IS

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 323
HOIR NECESSAIRE. NEMO SANGUINE JUNCTUS,
EST NECESSARIUS HÆRES.

Huic Consuetudini conformes sunt non tantum Flandriæ, sed etiam plures Galliæ Consuetudines. Ità *Forin en sa conférence des Coutumes sur Paris art. 316 & Belordeau sur Bretagne art. 571.*

Explosio suorum necessariorum, aut extraneorum hæredum discrimine, de quo *Institut. lib. 2 tit. 19 de hæred. qualitat. & differ. Argent. ad Consuet. Britan. art. 514 gloss. 2 n. 1 & gloss. 4 n. 3. Le Bouck sur Lille art. 2 n. 1 & seqq. maximè n. 7. Leeuwen consur. Forens. lib. 3 cap. 10 n. 1 & 2.*

NEMAER MACH ABSTINEREN OFTE VLIEDEN, INDIEN 'THEM GOET DUNCKT. Cum apud nos omnium hæredum eadem sit conditio & qualitas, cuique liberum acceptare, liberum repudiare hæreditatem. *Argent. Leeuwen & le Bouck d. loc. Plura infra Rub. 23 art. 1.*

Ibidem. Hic casus abstentionem, repudiationem & renuntiationem respicit, qui omnes termini in pari sunt recepti usu, & si inter hæc spinoso Jure Romano discrimen constituitur, ut sui abstinere dicantur, extranei repudiare, omnes verò ex æquo renuntiare. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 551 cap. 2 n. 2.*

AL SONDER FRAUDE NOCHTANS, OFTE COLLUSIE, DUMMODO FIAT ABSQUE FRAUDE, VEL COLLUSIONE. *Quadrat Rub. 24 art. 8 & 25. Vide ibi notata.*

Ibidem. Exempla ponit *Belordeau sur Bretagne art. 571 post med. & Duret sur Orléans art. 335 circa fin.*

A R T. I I I.

DAer bekent ende versékert hoir is, hem habel makende by inkomen van Gedeele, wort (indien hy 't begeert) by Schepenen van Gedeele met den Amman in syn gedeel geleyt.

HABEL. HABILIS, vel inhabilis hæres dicitur ad diversos effectus, uti colligitur ex hoc *tertio & art. 5 infra.*

MET DEN AMMAN IN SYN GEDEEL GELEYT. Conferendus hic est *art. 15 rub. 24.*

A R T. I V.

VAlt'er questie wie de naeste ende bequaemste hoir is, soo wort 't deel litigieux gestelt in bewaerder handt 't elcks rechte, ten koste van ongelyck: ten zy dat'er houder ofte houderigge is, seker doende 't goet te brengen ten gerechtigen gedeele. In welck geval sy behouden in bewaernisse sulck deel, indien sy 't begeeren.

324 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI.*

VALT'ER QUESTIE WIE DE NAESTE, &c. Ubi plures ejusdem successionis petitores concurrunt, quomodo proximiori successio adjudicetur, vel quid aliud decernatur. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 569 per tot. & traité des Lois sur les partages, quest. 4 per tot. Charond. lib. 5 respons. 9.*

GESTELT IN BEWAERDER HANDT. Quando inter duos questio oritur, qui se hæredes prætentunt ejusdem tituli & juris, tum sequestratio interponi potest, sicut in cæteris causis. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 509 gloss. 2 n. 7. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 16 art. 50 per tot.*

Ibidem. Vide Rubric. 24 art. 14. 15 & 46.

A R T. V.

DEn gene hem hoir dragende by aenveeringe van goede oft anders sonder inkomen van gedeele te doen, ende seker te stellen; maeckt hem habel om kommer te moeten gelden ende daerom toegesproken te zyn: maer niet om tegens den houder ofte houderigge, noch oock 't medehoir inkomen gedaen hebbende (sy en willen) bate te heffen ofte gedeel te nemen, ten zy 't selve inkomen ende seker als vooren gedaen hebbende.

DEN GENE HEM HOIR DRAGENDE BY AENVEERINGE VAN GOEDE. IS QUI SE GERIT PRO HÆREDE PER APPREHENSIONEM BONORUM.

Actus ille pro hærede est, qui fieri non potest citra nomen & jus hæredis. *l. pro hærede. 20. §. Papinianus in fin. ff. de acquirend. hæreditat. & non tam facti, quàm animi est. d. l. & l. 1. Cod. de jur. deliberand. & Institus. tit. de hæredum qualitat. & differ.*

Certi actus arguunt esse hæredem, at ambigui non denotant hæredem esse. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 514 gloss. 2 n. 2 & 3.*

Illorum exempla habes ibidem, & apud *Le Bouck sur Lille art. 3 gloss. 2 & 3. Molin. Cod. lib. 6 tit. 20 de jur. deliberand. post med. Barry de successon. tit. 3 n. 2 & seqq. & tit. 4 & 5. Charond. & Guerin sur Paris art. 317. Berault sur Normandie art. 235 vers. autrement. Bufum ad l. 88 ff. de acquir. vel amitt. hæred. Laurent Jouet en sa Bibliothèque des Arrêts litt. H. chap. 1 n. 1 & seqq. Alex. vol. 3 consil. 32 n. 1. Louet litt. H. n. 10. Papem sur Bourbon art. 325 vers. nullius. Despeisses tom. 2 fol. 421 & seqq. n. 10 & 11. Cocquill. quest. 254.*

OFTE ANDERS. AUT ALITER. e. g. solvendo debita defuncti, transgendo, rationes conficiendo & similibus. Vide Autores prædictos.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 325

Ibidem. Etiam si res, quæ apprehenditur exigui sit pretii. Ita *Mean ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 57 n. 6. Barry de succession. lib. 11 tit. 3. Wesel tract. de damn. inter conjuges communion. n. 146. Le Bouck d. gloss. 3 n. 2* quamquam dissentiat *Tyraquel. tract. de judic. in rebus exiguis ferend. versic. 56. Everard. consil. 131 n. 11.*

HABEL OM KOMMER TE GELDEN. Se gerere pro hærede, aut habere pro tali, & obligari debitis defuncti, sunt correlativa. *l. mora. ff. de acquir. hæreditat. gloss. in l. pro hærede. 20 §. 1 ff. de acquir. hæredit. in verb. non gessisse.*

Ibidem. Ex causa fieri potest, ut qui hæreditatem jam agnovit, admitti debeat ad eam repudiendam, etiam citra beneficium restitutionis, ut putà, si cohæredem habuit, qui aut jure suo, aut ex rescripto Principis ab hæreditate postmodum abstinerit. *Antb. Fab. Cod. lib. 6 tit. 11 defin. 27 n. 1.*

Ibidem. Et quia actus præfati sunt reiterabiles, diversi specie, tempore & circumstantiâ, idè probari possunt per testes singulares, quia licet sint singulares in quolibet actu, conveniunt tamen in genere & tendunt ad eundem finem. *Cocquill. sur Nivernois tit. des successions. art. 26 vers. Sera noté.*

A R T. V I.

EEn van de hoirs hem hoir gefondeert hebbende, is voor Schepenen van Gedeele toesprekelick voor den geheelen personelen kommer van het sterf-huys de hoirs aengaende, ende daer in condemnabel, al en ware hy maer van een kleen deel hoir: ten zy dat hy be thoonen kan dat andere medehoirs hunlieden gehabiliteert hebben by inkomen van gedeele voor haerliedet portien van successien, ende alsoo afwysinge doet: ofte dat'er een deel vacant zy by faute van hoir, in welck geval hy ontstaet mits betalende de resterende portie, daer-af hy geen afwysinge en doet.

EEN VAN DE HOIRS IS TOESPREKELICK VOOR DEN GEHEELEN PERSONELEN KOMMER, DE HOIRS AENGAENDE. UNUS HÆREDUM POTEST CONVENIRI ET CONDEMNARI IN SOLIDUM AD SOLVENDUM DEFUNCTI PERSONALIA DEBITA, HÆREDES TANGENTIA. Contra Jus Romanorum, quo unusquisque hæredum tantum tenebatur pro portione hæreditaria. *l. pro hæreditariis. 2 Cod. de hæreditar. action. adeo, quod unus non teneatur pro alio, qui minus idoneus invenitur. Gomef. l. Taur. 20 n. 1 & variar. resolut. tom. 2 tit. de individ. n. 4* nam omnia jura & ipsa naturalis justitia volunt differentiam esse inter hæredein in solidum & hæredem pro parte. *Mean ad Jus Leodiens. part. 1 ob-*

326 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI.*

servat. 99 n. 8 in fin. Molin. de individ. part. 2 n. 507 sub fin. quapropter Consuetudo nostra post præcitata verba in textu subiungit, **TEN ZY DAT HY BETHOONEN KAN**, &c.

Ibidem. Hæreditas tamen non pertinet ad plures hæredes, ut ad universas, seu tamquam ad facientes vel repræsentantes unum corpus, sed & ad singulos, ut notorium est, & quilibet singulariter per se, pro parte sua hæreditaria considerantur: in reliquis censetur extraneus, text. & ibi *Bald. & alii in l. cum à matre. Cod. de reivind. gloss. fin. vers. sed huic potest dici. in l. 2 ff. de prætor. stipul. Bart. in l. 2 §. item si in factis. ff. de verb. obligat. Molin. ad Consuet. Paris. §. 3 gloss. 4 n. 35.*

KOMMER. ÆS ALIENUM. Quid de legatis. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 36 & 37 & Despeiffes tom. 2 fol. 228 n. 41 & fol. 418 n. 4 & fol. 419 n. 7.* Putant hæredes pro iis tantum teneri pro portione hæreditaria; fallit, ubi defunctus id expressè cavit vel ubi legatur res aliqua in specie, & non in genere. *l. ea quæ. 192 ff. de regul. jur. l. si domus. §. in pecunia. vers. cum verbis. ff. de legat. 1.*

At contra *Christin. & Despeiffes* tenet *Wames. canon. consil. 420 n. 13 & seqq. v. eund. Wames. consil. 428 n. 1.*

Ibidem. De debitis funeris & exequiarum causa natis vel contractis. Vide notata supra *Rub. 25 art. 43 ad verb. TUSSEHEN D'HOIRS ONDERLINGE.* & observa etiam hic infra *Rub. 28 art. 5* funeralia distingui à debitis hæreditatis. ibi. **'T DERDE VAN DE FUNERAILEN, MITSGADERS OOCK 'T DERDE VAN DE KOMMEREN.**

DE HOIRS AENGAENDE. Hæc verba insinuant Consuetudinem iis inducere divisionem inter superstitem & defuncti Conjugis hæredes. Vide notata supra *Rub. 25 art. 44.*

AL EN WARE HY MAER VAN EEN KLEEN DEEL HOIR. LICET NON NISI PRO EXIGUA SUÆ LINEÆ PORTIONE HÆRES ESSET. Et sic notandum quemlibet hæredem portionem suæ lineæ pro parte adire & pro parte repudiare posse. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 13 n. 29* & non obstante simili scissione seu repudiatione pro parte facta, vult Consuetudo nostra illum hæredem teneri in solidum, nisi actis legitimis cohæredes habilitatos probet.

TEN ZY DAT HY BETHOONEN KAN, DAT ANDERE MEDEHOIRS HUNLIEDEN GEHABILITEERT HEBBEN BY INKOMEN VAN GEDEELE VOOR HAERLIEDER PORTIE ENDE SUCCESSIEN, ENDE ALSOO AFWYSCINGE DOET. NISI ACTIS DOCEAT ALIOS COHÆREDES ADIISSE HÆREDITATEM PRO PORTIONIBUS SUIS, ET SIC DIVISIONEM FACIAT.

Et hoc casu videtur Gandavi adhuc locum habere præfatum Jus Romanorum quod unus hæres non teneatur pro alio, qui postea sit non solvendo, cum semel ipso jure liberatus fuit, sicut loquitur *Gomes. d. loc.*

MEDHOIRS. COHÆREDES propriè unius lineæ dicun-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 327

tur, cùm hæredes diversarum linearum sibi invicem cohæredes non sint, & quot patrimonia, tot hæreditates habeantur, & deficientibus hæredibus unius lineæ, fiscus succedat exclusis hæredibus alterius lineæ. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 9 n. 13 post med. & art. 219 gloss. 8 n. 9 & art. 456 gloss. 1 n. 5 vers. magna auctoritates. post princip. Burgund. ad Consuetud. Flandria tract. 13 n. 25 & seqq. & Lambert. Goris in suis adversar. tract. 2 cap. 4 n. 7. 8 & 9. Sande ad Gelria Consuet. Feudal. tract. 1 tit. 3 cap. 2 §. 4 n. 15. Molin. ad Consuet. Paris. §. 33 gloss. 1 verb. droit de relief. n. 98 vide plures Authores hoc art. infra ad verb. OFTE DAT'ER EEN DEEL, &c. citatos, & præ cæteris Zypaum.*

ENDE ALSOO AFWYSINGE DOET. Quibus casibus divisio locum non habeat. *Molin. tract. de individ. part. 2 n. 30. 80 & seqq. rursus ad Consuet. Paris. §. 9 gloss. 4 n. 7.*

OF DAT'ER EEN DEEL VACANT ZY BY FAUTE VAN HOIR. AUT DEFICIENTE HÆREDE, PORTIO VACET. Differentiam bonorum vacantium & hæreditatum desertarum, demonstrat *Argent. ad novam Consuet. Britan. art. 540 & ad veterem art. 511 gloss. 1 n. 2.*

Bona, inquit, vacantia sunt quæ Dominum non habent, & cuius fuerint, ignoratur, veluti *espaves, terres vacantes, délaissées ou déguerpies.*

Desertæ hæreditates sunt, quæ in cuiusque possessione nuper erant, sed mortis tempore hæres nullus existit. V. *Perez Cod. lib. 10 tit. 10 de bon. vacant. & incorporat. n. 1.*

VACANT. Bona vacantia cui acquirantur, & iis comprehendi hæreditates jacentes. *Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 10 tit. de jur. fisc. n. 10 & 11.*

Ibidem. Deficientibus hæredibus unius lineæ fiscum succedere exclusis hæredibus alterius lineæ DD. hic suprâ ad verb. MÊDEHOIRS. quibus adde *Brodeau ad Louet litt. F. n. 22 in med. Le Grand sur Troyes art. 118 gloss. 1 n. 47 & 48. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 5 n. 24. Borquier litt. H. n. 3. Autonne sur Bourdeaux art. 54 vers. ce qui est. Charond., Tronchon & Guerin sur Paris art. 330. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 10 tit. de jur. fisc. n. 11 & 12. Perez. Cod. lib. 10 tit. 10 n. 27. Contra de Jure Romano, quo hæredes semper excludunt fiscum. Itâ Præses *Everard. consil. 22 n. 4.**

Ibidem. De hæreditate vacante & de hæreditate jacente. *Mævius ad Jus Lubecens. lib. 2 tit. 2 art. 14 per tot. Brodeau, Charond., Tronchon & Guerin sur Paris art. 167.*

Ibidem. Fiscus & alii successores bonorum qui alter hæredes anomali nuncupantur, ultra vires hæreditatis creditoribus aut legataris non tenentur. *Burgund. ad Consuetud. Flandria tract. 13 n. 10 & Argent. ad Consuet. Britan. art. 447 gloss. 3 n. 1 & seqq. & art. 219 gloss. 7 n. 10 & latius le Prêtre cent. 2 chap. 35.*

A R T. V I I.

EEn hoir voor al toegesproken, ende als geen be-
hoorlicke afwysinge doende, gecondemneert zyn-
de, vermach tegen syn medehoirs by aenveeringe oft
anderfins hunlieden hoirs gefondeert hebbende, te pro-
cederen om syn verhael, naer advenant van haerlieder
aandeel.

EENEN HOIR VOOR AL TOEGESPROKEN, &c. HÆ-
RES IN SOLIDUM CONVENTUS, & damnatus, ad-
versus cohæredes regressum habet pro eorum parte. Huc faciunt
notata *Rub. 25 art. 47 & 49 adde Papon lib. 15 tit. 2 n. 18.*

A R T. V I I I.

DEn eersten graed ofte orden van succeffie ofte
hoirye, zyn de getraude kinderen, de welcke
mogen erf-genamen ende hoirs zyn van Vader ende
Moeder.

D'EERSTE GRAED OFTE ORDEN VAN SUCCESSIE, &c.
Primus ordo succedendi est Liberorum ex justo matrimonio na-
torum. *Institut. lib. 3 tit. 1 per tot. ff. lib. 38 tit. 16 & Cod. lib.*
6 tit. 55 & Authent. de hered. ab intestat.

Speciales tractatus habent *Barry lib. 18 tit. 1 per tot. Grass.*
recept. sentent. §. de success. ab intestat. quest. 12 & seqq. Zoef. ad
ff. d. tit. 16. Koppen tom. 2 quest. 7 n. 1 & seqq. Leeuwen censur.
forens. lib. 3 cap. 13. Gomef. variar. resolut. tom. 1 cap. 1. Rich-
ter tract. de success. ab intestat. sect. 1 per tot. Gudelin. de Jur. nov.
lib. 2 cap. 13. Thuiden. ad Cod. lib. 6 tit. 55 de suis & legitim.
liber. cap. 1 & seqq.

A R T. I X.

KIndts-kinderen, ofte andere haerlieder af-kom-
mers in rechte linie, succederen den groot-heer,
groot-vrouwe ende andere van hooger grade, soo
verre dat'er geen naerder en zyn, daer-af sy descen-
deren, noch levende.

KINDTS-KINDEREN, &c. *Institut. ff. & Cod. Item Authores*
d. locis supra art. 8 citatis.

Ibidem. Non solum filii & filiae, sed etiam nepotes & neptes,
pronepotes & proneptes, ceterique utriusque sexus & per utrum-
vis sexum descendentes in infinitum ad hereditatem vocantur.
Gudelin. de Jur. noviss. cap. 13 n. 17.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 329

Ibidem. De Liberis exheredati filii, vide not. ad Consuetud. *Ipsensem Rub. 10 art. 35.*

SOO VERRE DAT'ER GEEN NAERDER EN ZYN DANOF SY DESCENDEREN, NOCH LEVENDE. Quod sic intelligi convenit, ut cujuscumque gradus sint Liberi, admittantur, dum tamen proximum locum teneant, id est, modo nulli extent eis gradu propinquiores: constat enim hæreditates ratione propinquitatis deferri: quare si filius extet, nepos proneposve ex eo excluditur, nec non pronepos, si pater ejus, seu nepos defuncti adhuc extet. *Gudelin. de Jur. novissim. lib. 2 cap. 13 n. 17.*

DANOF SY DESCENDEREN NOCH LEVENDE. Si ii, ex quibus descendunt, mortui sunt, quomodo eo casu nepotes unà cum patruo, avunculo, amitâ aut materterâ succedant, dicat *art. 12* hic infra.

A R T. X.

BAstaerden, naturelicke ende ongetraude kinderen, en succederen niet in 't goet van haerlieder Vader, noch vrienden van de vaderlicke zyde.

BASTAERDEN, &c. Naturales Liberi non succedunt Patri, neque consanguineis paternis. De Jure Romano naturales Liberi non extantibus legitimis unà cum matre sextantem ex hæreditate Patris consequuntur. *Authent. licet. Cod. de natural. liber.* At si legitimos vel uxorem reliquerit, nihil ultra alimenta iis debetur. *Novell. 89 c. 12* ratio est, quia non sunt de domo, nec familia, nec de agnatione, nec de cognatione Patris. *Decian. vol. 4 respons. 9 n. 13. Natta tom. 2 consil. 421 n. 7. Le Grand sur Troyes art. 1 gloss. 2 n. 1. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 456 gloss. 1 n. 2.* Sed & ipse principium est suæ agnationis, atque etiam finis, si liberos non habet, aut si cùm habuerint, defecerit. *d. n. 2.*

De Bastardis, Nothis & spuriiis, tractatum habet *Paleotus, Richter tract. de succession. sect. 1 membr. 3 per tot. Mavins ad Jus Lubecens. lib. 2 tit. 2 art. 9 per tot. Le Bouck sur Lille art. 13 per tot. Leewwen censur. forens. lib. 3 cap. 13 n. 7 & seqq. Barry de succession. lib. 8 tit. 1 n. 17 & seqq. Christin. ad Consuetud. Mecblin. tit. 18 per tot. Despeisses tom. 2 fol. 384 n. 55 & seqq. Bacquet traité du droit de Bâtardise. Grivel decis. 144 per tot. Le Grand sur Troyes art. 117 per tot. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 450 & seqq. Bugnon de ll. abrogat. lib. 5 cent. 23 & lib. 6 cent. 121 utrobique D. Christin.*

A R T. XI.

Niemant en zal Bastaert wesen van de Moeder, ofte Moederlicke zyde, maer zullen die succederen de Moeder met haer andere getraude. Ende wort den

330 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI.*
 Bastaerden gesuccedeert, eerst by haere wettige kin-
 deren, ende by gebreke van dien, by de Moeder oft an-
 deren naesten van de selve Moederlicke zyde bestaende.
 Uyt-gedaen dat van nu voortaan Bastaerden die gepro-
 creert zullen worden in overspel van gehuwde per-
 soonen, 't sy Mans oft Vrouwen, ofte van Religieu-
 sen, ofte van personen bestaende elckanderen in ver-
 boden grade van bloede, niet en zullen mogen succe-
 deren de Moeder ofte de Moederlicke zyde, noch oock
 van gelycken hunlieden gesuccedeert worden, by haer-
 lieder Moeder ofte Moederlicke zyde.

NIEMANT EN ZAL BASTAERT WESEN VAN MOEDER,
 &c. Bastardus seu nothus unà cum legitimis liberis succedit Ma-
 tri. Hæc Consuetudo consonat Juri Romano in l. 1 §. 2 ff. ad
 S. C. Tertullian. & l. 2 vers. itaque. l. 4 in fin. & l. 8 ff. unde
 cognat.

Ibidem. Mater (etiam quæ illustris est) non parit Bastardos,
 ita *Leeuwna consur. forens. lib. 3 cap. 13 n. 8 & Christin. ad Con-*
suet. Mechliniens. tit. 18 art. 3 n. 3. Burgund. ad Consuet. Flandr.
tract. 13 n. 3. Zypæ. de Jur. Pontific. nov. lib. 4 tit. qui filii sint
legitim. n. 2 Jacob. Marchant. in description. Flandriæ tit. de legib.
& ling. fol. 23.

Econtra ubi agitur de successione ipsius Comitatus Flandriæ.
Wiland. tract. de feud. cap. 18 vers. BASTAERDEN VAN PRIN-
CESSEN.

Ibidem. Moribus nostris etiam in feuda. *Preses Wiland. tract.*
de feudis cap. 18 vers. BASTAERDEN GEBOREN. Christin. vol.
6 decis. 44 n. 20. Zypæ. de Jur. Pontific. nov. lib. 4 tit. qui filii
sint legitim. n. 2.

ENDE WORT DEN BASTAERT GESUCCEDEERT, EERST
 BY, &c. Bastardo succedunt liberi, & iis deficientibus mater &
 alii è linea materna. l. hac parte 2 vers. itaque & l. si spurius. 4 ff.
 unde cognat. §. si quis. Institut. quib. mod. natur. eff. legit. Bur-
 gund. d. tract. 13 n. 4. Gaspar. Antho. Thesaur. lib. 1 quæst. 22
 n. 9 & seqq. Le Bouck sur Lille art. 14. Brodeau sur Maine art.
 356. Cocquill. quæst. 253.

Ibidem. Quomodo finitâ legitimâ Bastardorum sobole, bona eo-
 rum deferuntur ad proximos. *Argent. ad Consuet. Britan. art.*
456 gloss. 1 n. 1 & 2.

Ibidem. Regulare est, ut successionis natura sit reciproca, ut
 eo modo quis alii succedat, quo ille ipsi succederet. *Grioull. de-*
cis. 44 n. 17.

UYTGEDAEN DAT, &c. IN OVERSPEL VAN GEHUWDE
 PERSOONEN, 'TZY MANS OFTE VROUWEN. Natus ex uxo-
 rato & soluta non meretur dici naturalis, sed adulterinus vocan-
 dus est, & juxta veriore opinionem, quamvis contraria sit com-
 muniore, non succedit Matri. *Surd. decis. 249 n. 19* ubi plures

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 331

DD. allegat. *Burgund. d. tract. 13 n. 5. Consultat. I. C. Batavor. 265 part. 2.*

RELIGIEUSEN OFTE VAN PERSOONEN RESTAENDE ELCKANDEREN IN VERBODEN GRADE VAN BLOEDE. Incestuosi, aut ex alio damnato legibus coitu nati, neque Patri neque Matri succedere possunt. *Novell. 89 cap. ult. nisi quoad alimenta necessaria. arg. Novell. 12 cap. 2. Paleot. de nobis & spur. cap. 41 cum seqq. Gail. lib. 2 observat. 115. Christin. vol. 1 decis. 198 & vol. 4 decis. 64 maxime n. 2. Burgund. d. tract. 13 n. 5. Gaspar. Ant. Thesaur. lib. 1 quaest. 22 n. 29.*

Ibidem. Consuetudo nostra loquitur de Religiosis, & non item de Presbyteris, horum Liberos Matri, succedere docent, *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 13 n. 6 & seqq. & Christin. vol. 4 decis. 64 n. 2 & vol. 6 decis. 44 n. 26 & seqq. Wames. Canon. consil. 396 n. 5. Zypa. de Jur. Pontific. nov. lib. 4 tit. qui filii sint legitim. n. 2. Jacob. Marchant. in description. Flandr. tit. de legib. fol. 23 v. ulterius ad Consuet. Brugenf. tit. 9 art. 3.*

Ibidem. Liberi Beguinarum aliter quam vel naturales vel spurii dici non possunt, qui ut ab intestato Matri ex juris communis dispositione succedere possunt. *Wames. Canon. consil. 396 n. 6. Anselm. Tribon. Belgic. cap. 4 n. 4.*

NOCH OOCK VAN GELYCKEN HUNLIEDEN GESUCCEEDERT. Ex regula hinc supra ex *Grivello* citata, scilicet, successionis naturam esse reciprocam.

Ibidem. Cujuscumque generis spurii relinquenda sunt alimenta. *Zypa. not. Jur. Belgic. lib. 6 tit. de testam. n. 21. Christin. vol. 1 decis. 117 n. vol. 2 decis. 129 n. 17 & 18. Louet list. D. n. 1. Surd. de aliment. tit. 7 quaest. 9. Bugnon de legib. abrogat. lib. 1 satyr. 51 & ibi D. Christin.*

Ibidem. Bastardis an fiscus sit hæres, vide not. in *Rub. 28 art. 2 ad verb. ELCK HOIR.*

A R T. X I I.

ITem, de descendanten, in den tweeden, derden, vierden ofte meerderen grade, succederen by representatie sonder distinctie van grade met haerlieder Ooms, oude Ooms, oft voorder in de versterfte van haerlieder ascendenten van de rechte linie, daer haerlieder Vader, groot-vader, ofte oudt groot-vader, Moeder, groot-vrouwe, ofte oude groot-vrouwe, die sy representeren, het goet gehaelte ofte gedeelte souden hebben, met de selve Ooms, oude Ooms ofte andere: ende dat in sulck deel als den gerepresenteerden soude gehadt hebben: uytgedaen van leenen, die haer zullen reguleren naer Leen-recht.

332 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXVI.

ITEM DE DESCENDENTEN IN DEN TWEEDEN, BERDEN, &c. In descendantibus diversæ linæ succeditur per representationem in stirpes, id dilucidè deducit *Gudelin. de Jur. nov. lib. 2 cap. 13 n. 19.*

Et ætatis seu ordinis nascendi ratio hic nulla habetur, quin etiam si liberi ex priore matrimonio sint, siue ex posteriore, nihil interest, & pariter omnes succedunt. *Ibidem n. 21.*

BY REPRESENTATIE. REPRESENTATIO. Vocabulum satis aptum, quoniam proles personam parentis sui quasi præsentem sistit atque exhibet, cujus ipsa est veluti simulacrum atque effigies. *Gudelin. d. n. 19.*

BY REPRESENTATIE MET HAERLIEDER OOMS, OUDE OOMS, &c. Juxta l. 3 ut ab intestato. *Cod. lib. 6 tit. 55 de suis & legitim. liber. ibi. Ut ab intestato defuncti filius, ac nepos ex alio, qui mortis ejus tempore in rebus humanis non invenitur, pariter succedant.* Et §. 6. *Instit. lib. 3 tit. 1 ibi. Et conveniens esse visum est, non in capita, sed in stirpes hæreditatem dividi, ut filius partem dimidiam hæreditatis habeat, & ex altero filio duo pluresve nepotes alteram dimidiam.* *Gomesf. variar. resolut. tom. 1 cap. 1 n. 12 & seqq.*

MET HAERLIEDER OOMS, OUDE OOMS, &c. Si verò soli nepotes ex diversis filiis existant, hi etiam cum avo succedunt in stirpes. l. 2 C. lib. 6 tit. 55 ibi. *Nepotes ex diversis filiis varii numeri, avo succedentes ab intestato non pro virilibus portionibus, sed ex stirpibus succedunt.* & ibi gloss. *Gothofredi. Id est, in stirpem, seu portionem Patris, non in capita.* *Gomesf. variar. resolut. tom. 1 cap. 1 n. 12 & seqq.* cujus summaria ita sonant: *Nepotes quando succedunt avo, etsi sunt plures ex diversis filiis jam præmorsui succedunt in stirpes, & non in capita. Idem est, si succedunt non inter se, sed cum aliquo Patruo.* Et in textu d. n. 13 dicit id ubique fieri per representationem. Quod etiam dicit *Perez. d. tit. 55 n. 5 & 6. Thulden. etiam d. tit. 55 cap. 2 v. text. Consuetud. Iprerf. rub. 10 art. 24 & Franconatens. libro partition. art. 57.*

DIE HAERLIEDER VADER, &c. DIE SY REPRESENTEREN. Ex his verbis videtur inferri, quod de Consuetudine non tantum gradus, sed & maxime persona representetur, atque ideo circa collationem, quam faciunt nepotes, qui hæredes Patris non sunt in successione Avi recedendum esse quoad primum membrum ab opinione. *Ansib. Fab. in C. lib. 2 tit. 3 defin. 1 n. 4 & defin. 14 n. 28 & aliorum quos citat Laenwen censur. forens. lib. 3 cap. 13 n. 11.*

UYTGEDAEN VAN LEENEN. EXCIPE IN FEUDIS. *Præf. Wiland. tract. de feudis cap. 18 vers.* IN VLAENDEREN. ibi. IN VLAENDEREN IN SUCCESSIE VAN LEENEN REPRESENTATIE EN HEEFT GEEN STEDE, DAT IS TE SEGGEN, DAT 'TKINDT VAN DEN SONE VAN DEN VASSAL, DIE GESTORVEN IS, EN REPRESENTERT SYNEN VADER NIET OM TE SUCCEDEREN IN 'TLEEN VAN SYNEN GROOT-HEER, MAER DE OOMS EN

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 333

MOEYEN VAN DEN SELVEN ZULLEN ALS OUTSTEN DAN GEPREFEREERT ZYN. *Sande in Gelria Consuet. Feudal. tract. 1 tit. 3 cap. 1 §. 12 n. 2.*

Ibidem. Gudelin. tract. de jur. feudor. cap. 2 n. 14 ubi dicit, Mores Flandriæ, Arthesiæ & Hannoniæ, jus repræsentationis pro feudis non agnoscere, sed judicat id durum & correctione dignum esse.

Ibidem. Contra de jure feudali repræsentatio locum habet in feudis. cap. unic. §. bis verò deficientibus. de grad. success. in feud. & in c. 1 in princip. de success. Everard. consil. 231 n. 26. Christin. ad Consuet. Macblin. tit. 10 art. 12 n. 3.

A R T. X I I I.

Representatie sonder distinctie van grade heeft oock stede, in alle collaterale successien, ende oock in sulck deel, als de gerepresenteerde gehadt souden hebben: uytgenomen leenen, als boven.

REPRESENTATIE. REPRÆSENTATIO hic locum habet in omni collaterali successione, at de jure ultra fratrum & sororum liberos non extenditur. *Novell. de hered. ab intestat. venient. 118 §. reliquum est. Authent. cessante. Cod. de legit. hered.*

IN COLLATERALE SUCCESSIEN. Clarius loquuntur Consuetud. *Ipsens. rub. 10 art. 24 & Franconatens. libro partition. art. 57* hinc videtur dicendum, si duorum vel plurium fratrum filii soli existant, eos succedere patruo in stirpes, contra Constitutionem Imperatoris Caroli V. de qua *Mynsing. cent. 3 observat. 94 n. 4.*

UYTGEDAEN VAN LEENEN. EXCEPTIS FEUDIS. Vide notat. *art. preced. adde Berlich. part. 3 conclus. 40 n. 1* ubi plures DD. citat, & *Wames. centur. 5 consil. 11 n. 1. Sande ad Consuet. Feudal. Gelria tract. 1 tit. 3 cap. 1 §. 12 n. 2.*

A R T. X I V.

Vader ende Moeder in geheelen bedde sittende, succederen hare kinderen, stervende sonder descendenten van hunlieden: alle andere ascendenten ende collaterale uytgesteken. Maer waer't dat sy Vader nochte Moeder, Broeder nochte Suster achter en lieten, maer wel Groot-vaders ende Groot-moeders van wat zyde het ware, in geheelen bedde sittende, die zullen succederen sulcke overleden, in't goet gekomen van haerlieder troncken ende zyden. Ende angaende de conquesten ende meubelen, zullen succederen de Broeders ende Susters van vollen bedde van de selve overleden, hooft ende hoofts-gelycke, ende des

334 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXVI.
 selfs Broeders ofte Susters descendentes by representatie, niet hoofds ende hoofds-gelycke, maer in struycen: nemaer Broeders ofte Susters van halven bedde en zullen maer hebben half soo vele als de voorseyde Broeders ofte Susters van vollen bedde.

 Siet de naergevolgde Interpretatie van den 15 December 1611 vers. Item rakende, & seqq. achter dese Costume staende, pag. 405.

VADER ENDE MOEDER IN GEHEELEN BEDDE SITTENDE SUCCEDEREN. PATER ET MATER STANTE MATRIMONIO SUCCEDUNT Liberis defunctis absque descendantibus ad exclusionem aliorum ascendentium & collateralium.

Parentes ad bona Liberorum ratio miserationis admittit. l. scripto. 7 §. ult. ff. si tabula testam. tutel. extant.

Et ratio solatii in l. 6 in princip. ff. de jur. dot. ibi. Jure successum est Patri, ut filia amissa, solatii loco cederet, si redderetur ei dos ab ipso profecta: ne & filia amissa & pecunia damnum sentiret.

Ut ad quem summus mœror morte Liberorum venit, ad eundem summus honor pertineat. Cicero in oration. pro Quintia.

Solatia luctus

Exigua ingentis, misero sed debita patri.

Virgil. Æneid. lib. 11.

Hoc articulo incipit secundus ordo succedendi, scilicet, ascendentium, tertius ordo succedendi, scilicet transversalium sive collateralium, incipit art. seq.

Jus Romanum circa hunc secundum ordinem succedendi, explicant Barry de successione. lib. 18 tit. 2. Grass. recept. sentent. §. successione. ab intestat. quæst. 22 & seqq. Zoef. ff. lib. 38 tit. 16 n. 24 & seqq. Koppen tom. 2 quæst. 7 n. 23 & seqq. Laeuwen censuræ forens. lib. 3 cap. 14. Gomef. in l. Taur. 26. Richter tract. de successione. ab intestat. sect. 2. Gadelin. de Jur. noviss. lib. 2 cap. 14. Thulden. Cod. lib. 6 tit. 55 cap. 5.

Horum hæc summa est, Pater & Mater succedunt æqualiter, exclusis omnibus aliis remotioribus, vel sola Mater, si Pater non superfit, & similiter solus Pater, si Mater non superfit. Sin superfint plures parentes lineæ diversæ, qui æquales sint in gradu, disparsens numero, succedent in stirpes non in capita, sic avus paternus tantum capiet, quantum avus, & avia materna simul. Quod si sint gradu inæquali, repræsentatio non habebit locum, sed proximior excludet remotiorem. Sic Pater excludit avum paternum, licet sit sub ejus potestate, & avum maternum, & similiter Mater, avum maternum & paternum. Ità ex Barry d. tit. 2 n. 1. Thulden. Cod. lib. 6 tit. 55 cap. 5.

Planè observandum est, d. Jure Romano non solos parentes inter se, sed cum his & Fratres germanos defuncti ad successionem admitti, ità ut cum quolibet ascendentium Frater unus

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 335

æqualem seu virilem ferat portionem, idem jus est Sororum germanarum. Præmortuorum autem germanorum Fratrum & Sororum filii, aut filix una cum Parentibus & Fratribus admitti, ut scilicet hi tantum accipiant portionem, quantum Pater vel Mater eorum erat accepturus, si vixisset.

Si nulli extant Fratres vel Sorores, sed tantum horum filii. Hi juxta veriore contra Cujacium cum parentibus admittuntur. Ita ex *Gudelin. d. cap. 14 n. 5 & 6 v. Thulden. d. tit. 55 cap. 6.*

Dividiturque ex æquo hæreditas inter ascendentes paternos & maternos, & non servatur ulla distinctio bonorum, nec regula *Paterna Paternis, Materna Maternis.* Ex *Gudelin. d. cap. 14 n. 4 & ex Barry d. tit. 2 n. 6. Thulden. d. cap. 5.*

A R T. X V.

ALs't bedde van Vader ofte Moeder van den overleden sonder descendenten gescheeden is, soo zullen de erfachtige goedingen gekomen van wegen van den selven ascendent noch levende, wederkeeren op hem. Ende aengaende meubele ende geconquesteerde goeden, zullen die gedeelt worden tusschen de voorseyde ascendenten ende collateralen van den overleden, by orden van grade ende linie: elck respectivelick deel nemende van de zyde daer-af hy bestaet, ende representatie stede hebbende uytgedaen van leenen, soo boven geseft is.

A R T. X V I.

IN successie van Broeders ende Sisters, oft haerlieder kinderen ende af-komers, den Broeder ende Suster van beede zyden bestaende, en excludeert niet de Broeders ofte Sisters van halven bedde bestaende, 't zy Vaderlicke ofte Moederlicke zyde, soo verre als't den goede ende zyde aengaet, daer-af sy bestaan.

IN SUCCESSIE VAN BROEDERS ENDE SISTERS. Hoc articulo incipit tertius ordo succedendi, scilicet collateralium seu transverfalium. Quid de Jure Romano circa hunc tertium ordinem succedendi. *Barry de succession. lib. 18 tit. 3. Grass. recept. sentent. §. success. ab intestat. quæst. 30 & seqq. Zoef. ff. lib. 38 tit. 16 n. 33 & seqq. Leeuwen censur. forens. lib. 3 cap. 15. Koppen som. 2 quæst. 7 n. 38 & seqq. Richter de succession. ab intestat. sect. 3. Gudelin. de jur. noviss. lib. 2 cap. 15. Thulden. C. lib. 6 tit. 55 cap. 7.*

336 *Costumen der Stede van Genêst.* Rub. XXVI.

Horum summa hæc est, de Jure Romano primò vocari Fratres ex utroque parente conjunctos, eorumque liberos primì gradùs pariter cum patris vel avunculis Jure repræsentationis & in stirpes exclusis Fratribus qui ex altero dumtaxat parente conjuncti sunt, nec distinguit in quibus morientis rebus.

Fratribus autem ex utroque parente & eorum filiis nullis existentibus, vocari Fratres ex uno parente sive Patre sive Matre conjunctos; consanguineos scilicet, in bonis à Patre profectis, uterinos in bonis à Matre profectis, in cæteris autem bonis utrosque.

Et sicut Fratrem ex altero tantum parente junctus, defuncto præfertur patruo, ita etiam ejus Filius.

Planè jus repræsentationis ultra Fratrum & Sororum liberos non extenditur, ita ex præfatis DD. maximè ex *Gudelin. d. cap. 15* & *Koppen d. quæst. 7. Thulden. d. tit. 55 cap. 3.*

EN EXCLUDEERT NIET. Imò excludit de jure, uti hic supra dictum est, ibi. *Exclusis Fratribus, qui ex altero dumtaxat. &c.*

A R T. X V I I.

DEN Broeder van de Vaderlicke ofte Moederlicke zyde alleen bestaende, en excludeert niet, noch en wort niet geprefereert voor andere 'soverleden vrienden ende magen van de andere zyde in voorderen grade bestaende, 't zy Rechtsweerts, andersweers oft andere: maer deelen met elckanderen naer qualiteyt van goeden ende graet van hoiryen.

DEN BROEDER VAN VADERLICHE OFTE MOEDERLICHE ZYDE ALLEEN BESTAENDE, EN EXCLUDEERT NIET, ANDERE 'SOVERLEDEN VRIENDEN VAN DE ANDER ZYDE, IN VOORDEER GRADE BESTAENDE. FRATER, CONSANGUINEUS, VEL UTERINUS NON EXCLUDIT HÆREDES EX ALIO LATERE IN REMOTIORI GRADU SUCCEDENTES. Contra de jure, talis Frater excludit patruos & omnes alios remotiores, sicut colligi potest ex notatis *art. præced. ibi. Et sicut Frater ex altero, &c.*

Item post omnes Fratres eorumque liberos veniunt reliqui collaterales tam ab uno quàm ex utroque latere juncti, ex hoc perpetuo axiomate succedentes, qui proximiores sunt gradu, remotiores excludunt, & qui pares sunt gradu, pariter etiam admittuntur, quæ regula in infinitum obtinet, sublata omni differentia agnationis, cognationis & sexus. *Novell. 118 cap. 3 & 4* & etiam non habita distinctione bonorum paternorum & maternorum, cum Jus Romanum non cognoscat nisi unum patrimonium. *l. Jurisperitos. 27 §. 1 ff. de excusat. tutor. Aubert. post Fratres. Cod. de legitim. hered. Argent. ad Consuet. Britan. art. 456 gloss. 1 n. 5 in princip.*

A R T. X V I I I.

Indiend'er iemant is van de Vaderlicke zyde alleen bestaende, die heeft d'een helft van alle 'soverleden deelsame goedingen: ende de Vrienden ofte Magen van de ander zyde d'ander helft. Ende de Leenen, erfven ende patrimoniale besette renten, volgen de zyde danof dat die gekomen zyn.

INDIEND'ER IEMANT IS VAN DE VADERLICHE ZYDE ALLEEN BESTAENDE, &c. Bona mobilia, & quæ pro talibus reputantur, nec non immobilia acquisita ex æquis partibus dividuntur inter hæredes Paternos & hæredes Maternos.

DIE HEFT D'EEN HELFT VAN ALLE 'SOVERLEDEN DEELSAME GOEDINGEN. Verbum DEELSAEME comprehendit mobilia, & ea, quæ pro mobilibus habentur, & immobilia acquisita; illa omnia nec lineam sursum aut deorsum, aut latus quaquaversum habent, sed sunt bona indifferentia, & nulli certæ lineæ aut lateri affixa, consequenter dicendum est illa nec paterna nec materna respectu aliquorum hæredum posse dici. *Molin. ad Alexand. lib. 5 consil. 9 in fin. & Mean ad Jus Leodiens. part. 3 observ. 327 n. 3 & seqq.*

ENDE DE LEENEN. Regulam Paterna Paternis, Materna Maternis, moribus etiam locum habere in feudis. Præses *Willand. tract. de feud. cap. 12 in princip. in tribus locis. Sande ad Gelria Consuet. Feudal. tract. 1 tit. 3 cap. 1 §. 12 n. 10. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 10 art. 13 per tot. Mean ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 103 n. 3.*

Ibidem. Quid de jure Feudorum. *Koppen tom. 2 quest. 7 n. 40 & Zoef. de jur. feudor. cap. 10 n. 39 & seqq.*

LEENEN, ERFVEN ENDE PATRIMONIALE BESETTE RENTEN VOLGEN DE ZYDE, DANOF DAT DIE GEKOMEN ZYN. FEUDA, HÆREDIA, ET REDITUS HYPOTHECATI PATRIMONIALES, SEQUUNTUR LATUS, A QUO DEVENERUNT.

Nihil magis commendatum est legibus Flandriæ, quàm ne bona stirpem deferant, & in alienas migrent familias, hinc & frænata testamentorum materia atque legandi effusa libertas, hinc & orta retractus jura, & regula Paterna Paternis, & Materna Maternis, quæ regula eam interpretationem habet, ut non solum id, quod emanavit à paterna linea, eodem deferat, sed & partem mobilium & acquisitorum. *Burgund. ad Consuetud. Flandriæ tractat. 13 n. 24.*

De dicta regula Paterna Paternis, & Materna Maternis, latè *Grivol. decis. 109 per tot. Bugnon de legib. abrogat. lib. 2 sect. 87 n. 1 & ibi D. Christin. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rubr. 7 §. 8 per tot. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 561 gloss. 1 n. 3 & art. 456 gloss. 1 n. 5. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 10 art. 11 n. 6*

338 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXVI.

& art. 13 n. 1 & 2 & in addit. *Louet litt. P. n. 28. 29 & 35. Le Grand sur Troyes art. 93 gloss. 1 per tot. maxime n. 5. Valla de rebus dubiis tract. 6 n. 4. Charond. en ses résolutions part. 4 tit. 15 per tot. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 5 n. 6 & seqq. Despeisses tom. 2 fol. 376 n. 37. Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 13 n. 25. Boer. ad Consuet. Bituricens. tit. 11 §. 2 gloss. 1 vers. quid stante. in fin. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 6 tit. unde liberi. n. 4 & 5.*

Ibidem. Bona hæc hæreditaria aliis vocabulis *genearchica*, *gensilisia*, seu *familiaria*, *patrimonialia*, *truncalia*, *stipalia*, *paterna*, *avita* & *antiqua bæredia* nuncupantur: Teutonice **STAMGOEDEREN**, lineæ inhærent, unde profecta sunt. *Mævius ad Jus Lubens. lib. 1 tit. 10 art. 6 n. 7.*

A R T. XIX.

ENde waer't dat de naeste bestaende maer en waren d'een van 's overleden Vaders Vaders wegen, ende d'ander van 's overleden Vaders Moederlicke zyde, ende de derde van 's Moeders-vaders wegen, ende de vierde van 's Moeder-moeders zyde, in dien geval soo soude haer de succeffie deelen in vier, op elck van de voornomde quartieren een vierendeel: den grondt ofte patrimoniale besette erfvelicke renten, altyt de zyde volgende danof dat die gekomen zyn.

 Siet de Interpretatie van den 15 Decemb. 1611, pag. 403.

Notandum ad hujus & aliorum articulorum illucidationem circa successuum materiam, omnia cujusque loci Statuta sive Leges municipales debere attendi, ita ut mobilia, nomina, & actiones personales sequantur personam & jus loci, ubi quis defunctus est, quum ea ex personarum conditione legem accipiant, ab ea dependeant, & domicilii sui legibus subjiciantur, ut latè *Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 6 n. 30. Cbristin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 16 art. 39. Andr. Gail. lib. 2 observ. 124 n. 19. Peck. de testament. conjug. lib. 4 cap. 35 n. 7. Nicol. Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 1 n. 36 & tract. 2 n. 33 & seqq. Joan. à Sande lib. 4 tit. 8 defin. 7 versic. aliud judicium.*

Domicilium intellige fixum, ubi larem rerumque & fortunarum suarum summam constituit, adeo ut nec sola habitatio, quæ aliquandò ad tempus, puta majoris securitatis, vel curandæ valedudinis, aut officii dignitatis, studiorum, educationis vel alia de causa in certo loco constituta, sufficiat, *gloss. ad l. cives. 7 in verb. Larem. Cod. de incol. DD. ad l. Lege censoria. 203 ff. de verbor. significat. Zanger. tract. de exceptionib. part. 2 cap. 1 n. 26 & 53. Coler. de process. executiv. part. 2 cap. 1 n. 34. Carpzov. Jurisprudent. Forens. part. 3 Constit. 33 defin. 18 n. 6. Gail. lib. 2 observat. 35. Leeuwen censur. forens. lib. 3 cap. 12 n. 5.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 339

In bonis immobilibus, vel solo cohærentibus in diversis locis sitis, ut & in annuis redditibus, quos immobilium loco habemus, jus successionis dignoscitur secundum statuta ejus loci ubi bona sita sunt. Cujus rei fundamentum est, quod statuta de bonis & successione intestati disponentia, realia sint, & rem haud dubie afficiant; omnes autem soli res, sive bona immobilia, tantum sub territorio ac jurisdictione ejus loci sunt, in quo sita sunt, etiam si Dominus eorum alibi habeat domicilium. *l. 1 in fin. l. 2 & l. ult. Cod. ubi in rem actio. l. unic. Cod. ubi de hæreditat. agat. l. 4 §. 2 ff. de censib.* Quomodo aliquando, si quis fortè in diversis Provinciis bona immobilia possideat, pro diversitate statutorum diversimodè etiam succeditur, ita tenent, & decisum referunt *Tyraquell. de jur. primigenior. quasi. 46 n. 1 & seqq. Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 6 n. 2. 3. 4. 5 & seqq. Carol. Molin. ad Consuet. Parisiens. art. 88. Burgund. ad Consuetud. Flandriae tract. 1 n. 36. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 16 in princip. n. 4 5 & vol. 1 decis. 5 n. 1. 2. 3 & decis. 282 n. 17. Hartmann. Pistor. observat. 55 n. 1. Matib. Coler. de processib. executio. part. 1 cap. 3 n. 244. Daniel Moller. lib. 1 semestr. 29. Joann. Koppen decis. 31 n. 9 & post eos Carpzov. Jurisprud. Forens. Romano-Saxon. part. 3 Constit. 12 defin. 12. Nicol. Everard. Consil. 206 n. 1. Jacob. Coren. rer. in suprem. Holland. Cur. judicator. observ. 20. Joan. à Sanda decis. Frisicar. lib. 4 tit. 8 defin. 7.*

Ibidem. Prædicta ita sic habent, nisi Statutum, Edictum vel Ordinatio in contrarium, Princeps etenim Interpretationem 15 Decembris 1611 declaravit Consuetudinem Gandensem quoad successionem hærediorum allodialium locum habere per totam Flandriam flamingantem, seu ubi in usu est Lingua Flandrica.

IN DIEN GEVAL SOUDE HAER DE SUCCESSIE DRELEN IN VIER. Hoc casu successio scinditur in 4 partes, quadrifariam bona dispartiantur. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 284 gloss. 2 n. 2.* Et isti quatuor diversarum linearum hæredes, sibi invicem cohæredes non sunt, cum sint quatuor diversæ & separatæ hæreditates, & diversa & separata patrimonialia. Idem *Argent. art. 218 gloss. 9 n. 13 & art. 219 gloss. 8 n. 9 & art. 456 gloss. 1 n. 5 vers. magnæ auctoritates.*

IN VIER OPELCK VAN DE VOORNOMDE QUARTIEREN EEN VIERENDEEL. IN QUATUOR PARTES ÆQUALES CUILIBET LINEÆ QUADRANS, bonorum scilicet mobilium, & eorum quæ pro iis reputantur, nec non acquisitionum. Quæ æqualitas non cadit, neque locum habet in aliis bonis immobilibus, quæ proit obveniunt & reperiuntur, latus & lineam sequuntur juxta supra dicta, & verba hic in textu sequentia. **ibi. DEN GRONDT OFT PATRIMONIALE BESETTE ERFVELICKE RENTEN ALTYDTS DE ZYDEN VOLGENDE, DANOF DAT DIE GEKOMEN ZYN.**

A R T. X X.

Als'er geen hoir en compareert van bloede, bestaende den goede, soo succederen Man ende Wyf in elckanders goedingen als hoir necessaire, mits dat sy elckanders sterf-huys niet vlieden en mogen.

ALS'ER GEEN HOIR EN COMPAREERT VAN BLOEDE, BESTAENDE DEN GORDE. QUANDO NON COMPARET HÆRES SANGUINIS, ATTINGENS BONA.

Ex verbis BESTAENDE DEN GORDE. Colligitur, Conjuges sibi invicem in bona universa domus mortuariæ non succedere, nisi omnibus agnatis & cognatis quocumque demum modo deficientibus, ac nequidem in bona unus dumtaxat lateris aut lineæ collateralis, quamdiu se offert aliquis hæres ex illo latere seu linea, undè bona proveniëre, cum alioquin pars seu portio hæredis abstinentis, repudiantis vel contumacia exclusi, accrescat cohæredibus ejusdem lateris aut lineæ. Et ita cum hoc articulo concilia, notata supra. *Rub. 24 art. 24 & 36.*

SOO SUCCEDEREN MAN ENDE WYF IN ELCKANDERS GOEDINGEN ALS HOIRS NECESSAIRE. TUM MARITUS ET UXOR SIBI INVICEM SUNT HÆREDES NECESSARII. Econtrà de jure, ubi Conjuges succedunt, si volunt. *Institus. lib. 3 tit. 10 §. aliam vero. ff. lib. 38 tit. 11. Cod. lib. 6 tit. 18.* Romani enim postquam legumlatores præcidissent omnem inter virum & uxorem successionem, prætores naturali æquitate moti proposuerunt bonorum possessionem, undè vir & uxor, qua concessa est ipsis invicem succedendi facultas post omnes agnatos & cognatos, fisco excluso. *l. 1 ff. und. vir. & uxor. & l. 1 Cod. eod.*

Ibidem. An etiam in feuda? negant *Ludwel tract. de feud. cap. 3 de success. descendendum fol. mibi 223. Rosenthal tract. de feud. cap. 7 conclus. final. n. 6. Christin. vol. 6 decis. 62 n. 1 & 2. Sande de feud. tract. 1 tit. 3 cap. 1 §. 1 n. 41. Zoef. de feud. cap. 10 n. 52. Tyraq. le mort saist le vis. part. 4 declarat. 5 n. 5. Barry tract. de succession. lib. 18 tit. 4 n. 7.*

Affirmant maximè moribus *Christin. vol. 6 decis. 62 n. 18 ad Consuet. Mecklin. tit. 10 art. 16 in addit. Choppin de dominio lib. 1 tit. 12 n. 9. Le Grand sur Troyes art. 118 gloss. 1 n. 46 & seqq. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rub. 3 §. 5 n. 26, Ludwel de feud. cap. ult. de reliq. extraord. succession. specieb. circa fin. Moan ad Jus Leodiens. part. 1 observ. 8 n. 1. Barry d. tit. 4 n. 7.*

A R T. X X I.

Religieusen geprofeft en succederen geenfins: maer zyn gerekent voor doodt ter werelt.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 341

RELIGIEUSEN GEPROFEST EN SUCCEDEREN GEENSINS. RELIGIOSI, VOTO EMISSE, SUNT INCAPACES AD SUCCEDENDUM.

Contra de jure. *Authent. ingressi. & Authent. seqq. Cod. de sacros. Eccles. & l. Deo nobis. 57 Cod. de Episcop. & Cleric. Le Bouck sur Lille art. 12 per tot. maximè gloss. 3 ubi reddit tres rationes ob quas Religiosus deneganda sit facultas succedendi. Argent. ad Consuet. Britan. art. 510 gloss. 1 n. 3 & gloss. 2 n. 1. Charond., Trenchon & Guerin sur Paris art. 337. Rebuff. ad Constitut. Regias tom. 1 in proem. gloss. 5 n. 21 & seqq. Mornac. in Authent. ingressi. Cod. de sacros. Eccles. Le Grand sur Troyes art. 105. Lambert. Goris adversar. tract. 3 cap. 8. Bugnon de ll. abrogat. lib. 1 satyr. 30 & ibi D. Christin. Despeisses tom. 2 fol. 312 n. 2 & fol. 381 n. 50 & 51. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rub. 3 §. 5 verb. excepté les Religieux. n. 1. 15 & seqq. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 10 art. 8 n. 5 & 6 & in addit. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 5 n. 19. Ricard traité des donations n. 305 & seqq. & n. 320. Laurent Jouet en sa Bibliothèque des Arrêts litt. R. chap. 11 n. 2. 5. 8. 10. 13. 29. 35. 45 & 85. Du Fresnoy & de Heu sur Amiens art. 95. Brodeau ad Louet litt. C. n. 8. Zypæ. notis. Jur. Belgic. lib. 1 tit. de Episcop. & Cleric. n. 10 & lib. 6 tit. unde liberi. n. 9. Lommeau en ses maximes du Droit François lib. 3 cap. 28. Hyacinthe de Boniface part. 1 lib. 2 tit. 31 cap. 7. 9 & 11.*

RELIGIEUSEN. Religiosus quis olim, & quis hodiè. Le Bouck sur Lille d. art. 12 n. 1 & seqq. & gloss. 1 per tot. Zypæus de jur. pontific. nov. lib. 3 de regular. n. 1 & seqq. Despeisses tom. 2 fol. 382 n. 50 & 51. Loth Resolut. Theologic. Belgic. tract. 7 quæst. 7. Bassai Flores tom. 1 verb. religiosi. Lantmeter de veteri Clerico & Monacho.

GEPROFEST. PROFESSI. De his Le Bouck d. art. 12 gloss. 1 per tot. Berault sur Normandie art. 273. Wames. canonic. consil. 454. Tusch. litt. P. conclus. 879 & seqq. & litt. R. conclus. 146. Zypæ. de jur. pontific. nov. lib. 3 de regular. n. 15 & seqq. & respons. jur. canon. lib. 3 de regular. n. 1 & seqq. Despeisses tom. 2 fol. 15 n. 36 & fol. 383 n. 51. Choppin des droits des Religieux & Monastères liv. 1 tit. 3 n. 3 & seqq. Mornac. ad l. 4 ff. de pignor. & hypothec. Ricard traité des donations n. 305 & seqq. Laurent Jouet litt. P. chap. 26 per tot. & litt. R. chap. 11 n. 20. 38. 42. 50. 53. 54. 65. 67. 68. 69. 75. 79 & seqq. n. 83 & 89 & Elig. Bassai Flores tom. 1 verb. religio. 1. 3 & 4 & tom. 2 verb. professio. Louet litt. C. arr. 8. Hyacinthe de Boniface part. 1 lib. 2 tit. 31 cap. 8 & 11. Cocquill. quæst. 247 & 250 & sur les Ordonnances de Henri III. art. 28. Cancer. part. 3 cap. 11 n. 226 & 227. Potier sur Bourbon art. 319. Brun. Chassaing. privileg. regular. tract. 1 cap. 6 prop. 3 & seqq. Olive en ses questions notables lib. 1 cap. 4 & 5. Edib. Perpet. 12 Julii 1611 art. 21.

EN SUCCEDEREN GEENSINS. NEQUAQUAM SUCCEDUNT. Leges & Authores hinc supra citati. Vide plura ad Consuetud. Brugenf. tit. 4 art. 1 ad verb. GEENE RELIGIEUSEN, &c.

342 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXVI.

MAER ZYN GEREKENT VOOR DOODT TER WERELT,
SED MORTUI MUNDO CENSENTUR. 1. *Deo nobis. ult.*
§. 1 *Cod. de Episc. & Cleric. & c. sunt nonnulli.* 16 *quest.* 1 & c.
placuit. 16 *quest.* 1 & *Authores supra, præcipuè Rebuff. ad Cen-*
sit. Regiat in proam. gloss. 5 n. 24. *Le Bouck sur Lille d. art.* 12
gloss. 2 *maximè n.* 4 & *art.* 1 *gloss.* 1 n. 6. 12 & *seqq.* *Lambert,*
Coris adversar. tract. 3 *cap.* 8 n. 1. *Aymo Public. & Bessian sur*
Aluergna tit. 12 *art.* 14. *Sessè decif.* 44 n. 5 & 6 & n. 13 & 14.
Brodeau ad Louet litt. C. n. 8 *vers.* pour laquelle. *Despeisses tom.*
2 *fol.* 15 n. 35 & *fol.* 312 n. 2. *Zypæ. notit. Jur. Belgic. lib.* 1
tit. de Episcop. & Cleric. n. 10 & *lib.* 6 *tit. unde liberi. n.* 9 &
tit. de serois. n. 2. *Cocquill. quest.* 250. *Despeisses tom.* 2 *fol.* 312
& 313 n. 2. *Wamef. canon. tom.* 2 *consil.* 432 n. 4. *Potier sur*
Bourbon art. 319. *Joseph. Ludovic. part.* 2. *Perusin. decif.* 71 n. 20.
Lommeau en ses maximes du Droit François lib. 3 *cap.* 28.

Ibidem. Quia eorum cognatio de terra migravit ad Cælos, Do-
minus enim ipse est hæreditas eorum. *cap.* 1 *de mil. vass. qui*
arm. bell. deposuit, & can. non dicatis. 12 *quest.* 1. *Deuteronom.*
cap. 18.

De Eremitis. *Wamef. canon. consil.* 434 n. 20. *Guerin sur Paris*
art. 337 *vers.* quoad *Eremitas.* *Despeisses tom.* 2 *fol.* 15 n. 36 &
fol. 383 n. 51. *Fevret traité de l'abus liv.* 4 *chap.* 7 n. 15. *Ricard*
traité des donations. n. 329 & *seqq.* *Laurent Jouet en sa Bibliothe-*
que des Arrêts litt. R. chap. 11 n. 10. 11 & 42. *Papon lib.* 21 *tit.*
¶ *in append. arr.* 1 & *ad Consuet. Borbon. art.* 318. *Le Bouck sur*
Lille d. art. 12 n. 16 & *seqq.*

De Equitibus Hierosolimitanis, &c. *Guerin sur Paris art.* 337
vers. quoad *Equites.* *Le Bouck d. art.* 12 n. 27 & 30. *Despeisses*
tom. 2 *fol.* 16 n. 37 & 38 *fol.* 313 n. 2 *fol.* 382 n. 50 *circa fin.*
Fevret traité de l'abus liv. 4 *chap.* 7 n. 12. *Choppin traité des droits*
des Religieux & Monasteres. liv. 2 *tit.* 1 n. 24 & *seqq.* & *sur Pa-*
ris lib. 2 *tit.* 5 n. 19. *Gillet de tutel. chap.* 17 *vers.* n'y sont aussi.
Ricard traité des donations in edition. 1669 n. 309 & 346. *Bassai*
Flores tom. 1 *verb. religio. n.* 4. *Papon lib.* 1 *tit.* 10 *arr.* 4 *in ad-*
dit. & arr. 6. *De Hen sur Amiens art.* 66 n. 16 & *art.* 95 n. 6.
Christin. vol. 1 *decif.* 361. *Caspar. Anton. Thesaur. lib.* 1 *quest.* 18.
Laurent Jouet en sa Bibliotheque des Arrêts litt. C. chap. 13 n. 2
& *seq.* *Louet litt. C. n.* 8. *Brodeau sur Maine art.* 267. *Hyacinthe*
de Boniface part. 1 *lib.* 2 *tit.* 31 *cap.* 15. *Giurb. criminal. consil.*
21. 48 & 76. *Cancer. part.* 3 *cap.* 14 n. 64 & *seqq.* *Lommeau en*
ses maximes du Droit François lib. 3 *cap.* 28.

De Donatis. *Zypæ. respons. de jur. Canon. lib.* 3 *de regular. Res-*
pons. 1 n. 1 & *seqq.* *Giurba criminal. consil.* 21 n. 1.

De Conversis. *Zypæ. respons. de jure canon. lib.* 3 *de regular.*
respons. 1 n. 8 & 9. *Despeisses tom.* 2 *fol.* 383 n. 51. *Fevret traité*
de l'abus liv. 4 *chap.* 7 n. 15. *Giurba criminal. consil.* 21 n. 1. *Le*
Bouck d. art. 12 *gloss.* 1 n. 10.

De Jesuitis. *Guerin sur Paris art.* 337 *vers.* quoad *Jesuitas.*
Berault sur Normandie art. 273. *Le Bouck sur Lille d. art.* 12 *gloss.*
1 n. 13 & *seqq.* *Zypæ. de jur. pontific. nov. lib.* 3 *de regular. n.* 1

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 343

& 3 & notit. *Jur. Belgic. lib. 6 tit. undè liber. n. 10. Despeiffes tom. 2 fol. 383 n. 51. Fevret traité de l'abus liv. 4 chap. 7 n. 14. Ricard traité des donations part. 1 chap. 3 sect. 5 n. 310. Laurent Jouet en sa Bibliothéque des Arrêts litt. R. chap. 11 n. 8, 9 & 29. Papon lib. 21 tit. 8 in append. arr. 2. Brodeau ad Louet litt. C. n. 8 in fin. Bouvot sur Bourgogne in epitome tit. des successions. art. 14 fol. 147 & 148. Fermosin. criminal. tom. 2 in fin. in cap. consultationi. fin. quæst. 3 & 4. Anselmo Tribon. Belgic. cap. 50 n. 22. Joseph. Ludovic. part. 2. Perusin. decis. 71 n. 7 & 8.*

De Beguinis. *Zypæ. de jur. pontific. nov. lib. 3 de regular. n. 17 & seqq. Le Bouck sur Lille d. art. 12 n. 2. Ludovic. Bertrand. Lotb Resolut. Theolog. Belg. tract. 8 quæst. 1 art. 1 & seqq. Wames. Canon. consil. 396 n. 6. Petr. Coens tract. de origine Beguinar. Anselmo in Tribon. Belgic. cap. 4 per tot. Rat sur Poitieu art. 219.*

De Canonissis. *Zypæ. jur. pontific. nov. lib. 3 de regular. n. 2 & seqq. Le Bouck sur Lille d. art. 12 n. 27. Ludovic. Bertrand. Lotb Resolut. Theolog. Belgic. tract. 8 quæst. 2 art. 1 & 2. Bussai Flores tom. 2 verb. Abbatissa n. 24 & verb. Hora Canonica. 1 n. 6. Petr. Coens de origin. Beguinar. sect. 17 & seqq.*

A R T. X X I I.

ALs een persoon uytlandts geweest heeft seven jaren, sonder eenige waerachtige tydinge van syn leven t'hebben, men useert syn goet te deelen, al of hy doodt ware, op zeker ende inkomen van gedeele: ende bovendien mits stellende goeden suffisanten seker, het selve goet wettelick geïnventarieert ende gepresen zynde, te restitueren met de vruchten van dien, indien hy bevonden ware noch levende, ende de restitutie van den selven goede geschieden moeste.

ALS EENEN PERSOON UYTLANDTS, &c. Bona septennio absentis, quem vivere non constat, dividuntur, perindè ac si è vivis decessisset, mediante Consuetudinaria ipsius hæreditatis additione & cautione, ac insuper alia cautione bona in solemnî inventario descripta, & æstimata unâ cum fructibus restituendi, si postea adhuc vivere reperiatur, & restitutione opus sit.

Consuetudines conformes sunt *Anjou art. 269 & ibi Mignon, & Maine art. 287 & ibi Brodeau, & de hac materia Meun ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 107. 108 & 109. Chenu quæst. 77. Sande lib. 4 tit. 9 defin. 8. Munnoz d'Escobar tract. de ratiocin. cap. 6 n. 49. Christin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 16 art. 28. Fontanell. de pact. antenuptial. claus. 7 gloss. 3 part. 1 n. 37. Le Grand sur Troyes art. 90 gloss. 2 n. 10 & seqq. Aubon. Fab. Cod. lib. 5 tit. 40 defin. 3. Mornac. ad l. ult. aubent. quas actiones. vers. longissi-*

344 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI.*

num vita. circa fin. Cod. de sacros. Eccles. & ad l. 4 ff. de fide commiffar. libertat. Thulden. Cod. lib. 4 tit. 19 n. 8. Mavins ad Jus Lubecenf. lib. 2 tit. 2 art. 14 n. 12 & 13. Tronchon fur Paris art. 318 verf. Pon a demandé. Saligny fur Vitry art. 71 verf. cette question. Laurent Jonet en fa Bibliotheque des Arrêts litt. A. chap. 3 n. 3 & feqq. Choppin fur Anjou liv. 3 chap. 1 tit. 2 n. 4 & fur Paris liv. 2 tit. 5 n. 25. Potier fur Bourbon art. 250 verf. Touchant. Despeiffes tom. 1 fol. 241 n. 1 verf. quarto. & tom. 2 fol. 182 n. 26. Berault fur Normandie art. 545. Papon lib. 15 tit. 7 in append. arr. 1 & 4. Maynard lib. 7 quæst. 95.

EEN PERSOON UYT LANDTS. De verbo UYT LANDTS, vide *Matth. de auction. lib. 1 cap. 11 n. 73 & Berault fur Normandie art. 545 in princip.*

SEVEN JAEREN. SEPTENNIO. Circa tempus variant statuta, alibi enim ad hoc duodecim, decem, quinque annorum absentiam requirunt, alibi aliter distinguitur. *Mornac. ad d. l. ult. Authent. quas actiones. verf. longissimum vita. in fin. Cod. de sacros. Eccl.*

Ibidem. Quid si qui abest, conscendit navem & tempestate orta reversus non sit tempore congruo, imò nec inventus in iis omnibus locis, in quibus eum esse verisimile fuerit: at verò si nec navis ipsa inventa. Item si in exercitum ierit, nec, pugna commissa, redierit, visusque à nemine fuerit, licet, hinc illinc & ubique locorum vestigatus; hæc & plura exempla refert *Mornac. d. verf. longissimum vita. Mean ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 108 n. 3. Costal. ad l. fin. ff. de his qui nos. infam.*

MEN USERRT SYN GOET TE DEELEN. Fiduciaria sit bonorum absentis inter propinquiores divisio, quæ aliter describitur, successionis intestati quidem præmatura, tamen licita occupatio. *l. quo tutela. 73 ff. de reg. jur. Anth. Fab. Cod. lib. 5 tit. 40 defin. 1 n. 2 & feqq. Mean ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 107 n. 4 & 15.*

Ibidem. Quid si judici constet hæredes brevi sua dissipare, & dilapidare. *Chenu quæst. 77 verf. toutefois. & Le Grand fur Troyes d. art. 90 gloss. 2 n. 14. Despeiffes tom. 1 fol. 142 n. 1 verf. quarto.*

AL OF HY DOODT WARE. PERINDE AC SI E VIVIS DECESSISSET. Textus loquitur de masculino & ut in aliis concipit fœmininum, cum mentio masculi fiat causâ frequentiæ, & ut loquitur *Brodeau fur Maine art. 287 verf. quant. ibi. Parce que la Femme n'est présumée sortir de sa maison.*

DOODT. MORTUUS præsumitur & habetur à die discessus à patria. *Choppin fur Anjou liv. 3 chap. 1 tit. 2 n. 4 & fur Paris liv. 2 tit. 5 n. 25 & Brodeau d. art. 287 verf. on a demandé. Mornac. d. verf. longissimum vita. in fin. Le Grand fur Troyes art. 90 gloss. 2 n. 16.*

SUFFISANTEN SEKER VAN 'TSELVE TERESTITUEKEN. SUFFICIENTI CAUTIONE RESTITUENDI bona, quam *Munoz d. cap. 6 n. 49* vult præstari à quolibet hærede in solidum, juxta text. in *l. tres tutores. ff. de administrat. tutor.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVI. 345

HET SELVE GOET. Hæc verba indicant bonorum præfer-
tim immobilium distractionem per illos hæredes non posse fieri,
sicut etiam expresse statuunt Consuet. *Brugens. tit. 12 art. 1.*
Francomanens. lib. partition. art. 2. Neoport. Rub. 20 art. 21. Ostend.
rub. 14 art. 4.

TE RESTITUEREN MET DE VRUCHTEN. RESTI-
TUENDI CUM FRUCTIBUS. Vide *Cheppin sur Anjou*
liv. 3 chap. 1 tit. 1 n. 4 & 5 & Christin. vol. 2 decis. 180 n. 7
planè ad aliquod interesse non teneri, docet *Mingon sur Anjou*
d. art. 269 vers. & est ratio. Quia fuit permixta divisio à lege, &
quod lege permittente sit, nullam pœnam patitur.

Ibidem. Absenti jam reduci non tantum restituuntur bona, quæ
habuit tempore discessus, sed etiam ea, quæ titulo successionis
postmodum obvenierunt. *Mornac. ad l. 22 §. familie erciscundæ.*
vers. propter spem. ff. tit. famil. erciscund. Brodeau sur Maine art.
287 vers. l'absent.

A R T. X X I I I.

Niemant en mach Leen aenveerden sonder hoir te
bedyden: niet meer van collaterale zyden, dan
van Vader ofte Moeder.

NIEMANT EN MACH LEEN AENVEERDEN SONDER
HOIR TE BEDYDEN: &c. FEUDUM ACCEPTARE NE-
MO POTEST, QUIN UNA HÆRES FIAT, non magis
in linea collateralī quàm directā.

Juris Feudistici dispositione *lib. 2 tit. 45 an agnatus vel filius.*
Distinguitur inter filium & agnatum, cum agnatus, quivis à latere
ad fundum clientelarem admitti solet, etiam si reliquam hæredita-
tem omittat. Planè filius, qui omisā patris hæreditate ad fun-
dum clientelarem aspirat, non auditur, rationem diversitatis in-
quirunt *Curt. Brugens. conjectural. tom. 1 lib. 3 cap. 15. Cachéran.*
decis. 162. Præses Wiland. tract. de feud. cap. 20 vers. NAER
GESCHREVEN LEEN-RECHT. Berlich. part. 2 conclus. 56.
Christin. vol. 6 decis. 54 & Sande ad Consuet. Feudal. Gelria tract.
1 tit. 3 cap. 2 §. 5 & 6 & tract. 2 tit. 2 cap. 4 §. 1 n. 8. 9.
& 10.

Et *d. n. 9* tenet præfatam distinctionem Moribus Longobardi-
cis singulari jure receptam, extra suæ nationis terminos, aliarum
ditionum successionibus adaptandum non esse, & *d. n. 10* præ cæ-
teris Flandriæ Consuetudinibus, quas omnes putat pragmatico-
rum errore fuisse inductas, extollit hanc nostram Gandensem.

Cæterum Prædis *Wiland* verba (qui scripsit anno 1491 & sic
ante homologationem Consuetudinis nostræ.) *tract. de feud. cap.*
20 vers. IN VLAENDEREN. Ità sonat: **IN VLAENDEREN**
ELCK WIE HY ZY, AENVEERT 'TLEEN SONDER
SCHULT TE BETALEN, EVEN VERRE DAT HY RE-

346 *Costumen der Stede van Gends.* Rub. XXVI.

NONCIERE ENDE GEEN PROFYT EN NEME IN EENIG GOET VAN HET STERF-HUYS VAN DEN DOODEN, ENDE ALSOO IS'T GEUSEERT: NOCHTANS EENIGE COSTUMIERS SOUDEN WILLEN MAINTENEREN, DAT WARE IN 'TSTERF-HUYS NIET GOET GENOEG, DAT DAN DE SCHULT-HEESSCHERS SOUDEN WILLEN HAER SCHULT-HEESSCHEN OP 'TLANDT VAN DEN LEENE VAN DEN TWEETSTEN JARE, ENDE WAERD'ER DAN NOCH NIET GENOEG GOETS, OP 'TLANDT VAN DEN DERDEN JARE, ENDE NIET VOORDER, TEN WARE DAT'ET LEEN EXPRESSELYCK VERBONDEN STONDE. ITEM IN 'TSTERF-HUYS VAN GENDT, COSTUMIERS SUSTINEREN, DAT SOO WIE LEEN AENVEERT, IS BEDWONGEN SCHULT TE BETALEN.

Ad materiam hujus articuli *Sande lib. 4. tit. 9. defin. 2. ubi plures citat. Molin. ad Consuetud. Paris. tit. 1. §. 18. gloss. 1. n. 9. Marascot. lib. 1. var. resolut. cap. 96. n. 4. & 5. Everard. consil. 131. n. 8. Gail. lib. 2. observ. 154. & ibi Groenw. Christin. vol. 6. decis. 54. per tot. Groenw. de legib. abrogat. tit. de feudis lib. 2. tit. 45. Tronchon sur Paris art. 334. vers. Aufrerius. latissime more suo Berlich. part. 2. conclus. 56.*

LEEN. FEUDUM aliud stipale seu avitum, aliud acquisitum seu novum. *Mean ad Jus Leodiens. part. 1. observ. 1. maxime n. 4. Idem author ibidem n. 6 & 7 docet quod feuda sint triplicia. 1. Ex pacto & providentia. 2. Hæreditarium. 3. Hæreditarium mixtum.*

Feudum acquisitum quomodo & quando fiat stipale. *Mean ad Jus Leodiens. part. 1. observ. 2. Consuet. Wasæ Rub. 2. art. 24. Aldenard. rub. 23. art. 13. Curia Feudal. Burgi Brugens. rub. 3. art. 9.*

SONDER HOIR TE BEDYDEN. QUIN HÆRES FIAT. Attamen secundum hanc Consuetudinem filius hæres non præstat factum defuncti quoad feudi sui alienationem, econtrà ubi alia est Consuetudo, sicut Alofti, filius, qui illic fit hæres, tenetur præstare factum defuncti quoad feudi alienationem. Ratio est, quia Alofti filio liberum est prætermittere hæreditatem & feudum consequi, ideòque imputandum est illi, quod adierit, cum potuerit non adeundo feudum consequi. Sed hic Gandavi, cum ad illud consequendum hæreditatem adire teneatur, nihil est quod imputari ei possit, succurrendum igitur est illi, ut jura sua servet intacta, & integra; absurdum enim esset adstringere filium ad præcisam additionem ut consequeretur feudum, si illud adeundo perderet. *Burgund. tract. de eviction. cap. 106. n. 4.*

RUBRICA XXVII.

Van inbrengen ofte collatie in ſterf-buyſen.

DE COLLATIONE BONORUM.

ff. lib. 37 tit. 6 & 7. Cod. lib. 6 tit. 20.

Tractatum & titulos habent *Vitalis Nemaufenſis, Mancinus, Vin-
min, Chriſtin. vol. 4 deciſ. 2 & ad Conſuet. Mechlin. tit. 10 art.
3 & ſeqq. Papon lib. 21 tit. 7. Wameſ. centur. 2 conſil. 44 & 45.
Gomeſ. ad l. Taur. 29. Leewwen cenſur. forenſ. lib. 3 cap. 13 n. 10
& ſeqq. Barry de ſucceſſion. tom. 2 lib. 14 per tot. Gudelin. de Jur.
noviſſim. lib. 2 cap. 19 n. 4 & ſeqq. Deſpeſſes tom. 2 fol. 410 n.
19 & ſeqq. Charond., Guerin & Tronchon ſur Paris art. 304 &
ſeqq. Alvar. Valaſc. in prax. partition. & collation. cap. 12 & ſeqq.*

A R T I K E L I.

KIndt ofte Kinderen, by Vader ende Moeder, ofte
van eenig van hunlieden begift, mogen met de
ſelve ſyne giften uyt blyven, uyt den ſterf-huyſe van
de gevers, indien 't hun belieft.

KINT OFTE KINDEREN, &c. LIBERI donatione à Patre
& Matre vel alterutro eorum acceptâ, eam retinendo poſſunt ab
hæreditate illorum abſtinere, ſi velint.

Conſonat Jus Romanum in l. penult. & ult. *ff. de dot. collat. l.
ex cauſa. 25 Cod. famil. erciſcund. & Autbent. unde & ſi parens.
Cod. de inoffic. teſtam. l. ex facto proponebatur. ff. de hæred. Inſtit.
& l. qui filiabus. §. fin. cum l. ſeq. ff. de leg. 1. Argentr. ad Con-
ſuetud. Britan. art. 218 gloſſ. 9 n. 10 in fin. Gomeſ. ad l. Taur. 21
n. 1 & l. Taur. 29 n. 32 & ſeqq. Gail. lib. 2 obſ. 116 n. 2. Le
Grand ſur Troyes art. 113 gloſſ. 2 n. 1 & 3 & art. 142 gloſſ. 4.
Charond., Tronchon & Guerin ſur Paris art. 307. Meun ad Jus Leo-
dienſ. obſerv. 472 n. 10.*

MET DE GIFTE BLYVEN UYT DEN STERF-HUYſE. Re-
tinendo donationem abſtinere ab hæreditate. Limita 1. Niſi talis
donatio expreſſè facta fuerit in anticipationem hæreditatis, quia
tunc etiam abſtinens debet eam admittere vel ſuccedens conferre.
*Molin. ad Conſuetud. Pariſ. §. 26 n. 4. Buridan ſur Vermandois art.
91 verſ. ſur quoi. At contra Molin. & Buridan tenent Le Grand
ſur Troyes art. 33 gloſſ. 1 n. 4 & art. 142 gloſſ. 1 n. 20. Le Preſtre
cent. 1 chap. 36. Mornac. ad l. 25 ff. de inoff. teſtam. in fin.*

348 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXVII.

Limita 2. Nisi donatio sit inofficiosa & lædat legitimam aliorum. *d. Authent. unde & si parens. Cod. de inoff. testam. ibi. Licet autem ei qui largitatem meruit, abstinere ab hereditate, dummodo suppleat ex donatione, si opus sit cæterorum portionem. Gomef. ad l. Taur. 29 n. 33 & seqq. Buridan sur Vermandois art. 52 vers. co n'est donc. & seqq.*

Legitima qualis sit, vide notat. supra Rub. 12 art. 1.

Ibidem. Quid si parentes deliberatâ mente & intentione in unum ex liberis contulerint donationem adeò immensam, ut reliquis pluribus numero legitima dumtaxat integra superfit? hinc consideranda doctrina *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 10 n. 1 ibi. Prædis intentio totum actum inscit, & n. 3 ibi. Donatio ex sola donantis intentione cernitur, si malâ mente facta est.* Et proprius *Wesl ad Novell. Constit. Ultrajectin. art. 7 n. 38 & Le Grand sur Troyes art. 113 gloss. 1 n. 17 & 18 & gloss. 2 n. 1* ubique in verbis. *Occasione, non Jure.*

Indè *Buridan sur Vermandois art. 52 vers. mais. & seqq. Charond. sur Paris art. 275 ante fin. vers. mais cette distinction. & de Jure Romano, ad quod se refert Consuetudo nostra Rub. 12 art. 1 in fin. donatio re & consilio inofficiosa non revocatur, nisi usque ad legitimam.*

Adde notabile dictum *Grimaudet tract. de retract. lib. 1 cap. 3 in fin. in marginalibus litt. K. ibi. Quandò actus non destinatur ad finem legis fraudandæ, sed ad alium, licet incidenter ad frustrationem perveniat, non censetur prohibitus aut factus in fraudem.* Et illi dicto applicari potest aliud jam præallegatum ex *Le Grand ibi. Occasione, non Jure.*

Ibidem. An talis res donata ipsi donatario ab hæreditate abstinenti, sit acquisita vel patrimonialis, consule Authores citatos *Rub. 25 art. 55.* Quia habere quo contentus nihil amplius ex hæreditate petas est quædam species successionis. *Curt. Brugenf. tom. 2 lib. 1 cap. 18 post med. ibi non dico. & lib. 2 cap. 6 in med. ibi. Quia habere.*

A R T. I I.

MEn mach geen lief-kindt maecken, ende d'een van hunlieden gifte ende deel by successie te doen hebben meer dan d'andere.

MEN MACH GEEN LIEF-KINDT MAECKEN, ENDE D'EEN VAN HUNLIEDEN GIFTE ENDE, &c. NON LICET UNUM EX LIBERIS SIBI CHARIOREM HABERE, ei præ cæteris gratificando alicujus rei donatione ultra successionem portionis hæreditariæ.

Hoc jus naturæ primævum, ex quo *Baldus l. inter filios. Cod. famil. erciscund.* statuta omnia, quæ inæqualitate admittunt liberos, putat esse contra jus commune, & contra naturalem æquitatem, & hæc legum sententia, ut servetur æqualitas. *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 525 n. 2.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVII. 349

De Jure Romano permissum est præcipuum quoddam donare, nec non per præceptionem legare seu prælegare uni ex hæredibus. *l. qui filiabus. 17 §. ult. cum l. seq. & passim. ff. de legat. 1. & l. 2. Cod. si cert. petat. Authent. ex testamento. Cod. de collat.*

Consuetudini nostræ conformes sunt *Andegavens. art. 337 & ibi Mignon. Parisiens. art. 303 & ibi Charond., Tronchon & Guerin. Trecentis art. 113 & ibi Le Grand.* Et plures aliæ quas recitat *Fortin en sa conférence sur Paris art. 303 & Cocquill. Instit. au Droit François tit. des donations. vers. si les peres.*

Et quamvis contrariæ sint de Jure Romano præcitatæ *ll.* tamen etiam nonnullæ sunt, quæ nostræ Consuetudini suffragantur, quas omnes recenset *Brodeau ad Louet litt. D. n. 17 post princip.*

MEN MACH GREEN LIEF-KINDT MÆCKEN. Hoc generale legis initium nonnullis movet dubium, an subsequencia verba, ibi. **ENDE D'EEN VAN HUNLIEDEN GIFTE, &c.** Exemplificativè posita sunt, ubi enim initium legis generale est, generaliter lex intelligi debet, quamvis in sequentibus specificè disponat. *Olea tract. de cession. jur. & action. tit. 2 quest. 4 n. 11.*

Et consequenter cum exempla non restringunt. *Molin. ad Consues. Paris. §. 21 gloss. 1 n. 1 & §. 20 gloss. 3 n. 7. Barbos. tract. axiomat. jur. usufrequent. axiom. 86 n. 2* non videatur licere uni ex liberis præ cæteris quoquo titulo gratificari, eo minus quod præceptio quælibet pariat inæqualitatem, & invidiam, quæ censetur causa hujus prohibitoriae dispositionis.

Alii illius dubii expertes in ea sunt opinione, quod verba **ENDE D'EEN VAN HUNLIEDEN GIFTE ENDE DEEL BY, &c.** disponant & gratificationem non fieri, nisi ubi unus ex liberis simul & donatarius vel legatarius & hæres existeret, ut sic minùs corrigatur jus commune, quod permittit parentibus conditionem unius ex liberis meliorem efficere, & consequenter unum ex liberis posse auferre omnem parentum substantiam inter vivos aut cujuslibet ultimæ voluntatis donatione, vel utraque simul, ac sufficere, si aliorum legitima salva sit.

ENDE D'EENE GIFTE, &c. Verbum hoc *donatio* infra *art. 7* comprehendit donationem testamentariam, mortis causa & legatum, at hoc articulo etiam continet donationem inter vivos.

Ibidem. Hæc gratificatio fit etiam sub larva venditionis contractæ viliori pretio. *Le Grand sur Troyes art. 113 gloss. 1 n. 14. Charond. lib. 10 Respons. 29. Brodeau ad Louet litt. D. n. 64 in med. Lup. de palac. de donat. inter Vir. & Uxor. in Rub. §. 29 n. 2. Pitheu sur Troyes art. 113.*

Ibidem. Quid in resignatione officii. *Brodeau ad Louet litt. E. n. 2 circa med. Le Grand sur Troyes art. 113 gloss. 1 n. 15 & art. 142 gloss. 2 n. 14 & seqq. Guerin sur Paris art. 304 vers. quid de dignitat. Gillet de tutel. chap. 17 vers. ne faut.*

Ibidem. Quid in resignatione comptorii procuratoris *Brodeau d. litt. E. n. 2. Choppin sur Paris lib. 1 tit. 1 n. 38.*

Ibidem. Quid in societate *Charond. lib. 4 respons. 93. Brodeau d. litt. D. n. 64 in med.*

350 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVII.*

Ibidem. Quid in parentis apocha, seu, ut loquimur, quitantia liberis tradita. *Charond. lib. 4. Respons. 36. Le Grand sur Troyes art. 113 gloss. 1 n. 5. Tronchon sur Paris art. 303 in fin. vers. un fils.*

Ibidem. Quid in re modica. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 228 gloss. 1 n. 1.*

ENDE D'EEN GIFTE ENDE DEKL BY SUCCESSIE. Pater convolans ad secundas nuptias pactis antenuptialibus convenit, quod liberi secundi matrimonii haberent certam dumtaxat pecuniæ summam, nisi malint habere legitimam, & hoc casu frustra reclamantibus liberis pacta rata esse, judicatum refert *Le Grand sur Troyes art. 113 gloss. 2 n. 2.*

Ibidem. An conferre tenentur etiam nepotes, ea quæ eorum parentes perceperunt, vid. not. hic supra *Rub. 26 art. 12 ad verb. DAER HAERLIEDER VADER.*

A R T. I I I.

INdien den begiften deelen wilt, is't have ofte ge-deelig goet, daer-af hy begift is van Vader ende Moeder t'samen, moet d'een helft van de capitalen van sulcken goede bringen in gedeele ter eerster doot, ende d'ander helft ter tweeder doot, oft stille staen tot dat syne andere Broeders ende Sisters oft haerlieder kinderen hunlieden representerende, soo vele oock uyt den gemeenen goede weg hebben.

IS'T HAVE OFTE GEDEELIG GOET, MOET D'EEN HELFT, &c. Cum ex communibus bonis donatio à Patre & Matre facta fuerit, illorum dimidium conferendum erit in hæreditate parentis præmorientis, & alterum dimidium in hæreditate ultimò decedentis. *Arg. l. 1 §. sed & fi. 12 ff. de collat. bonor. & l. ut liberis. 17 Cod. eod. ibi. Ex substantia ejus profectia conferatur. Gomef. ad l. Taur. 50 n. 24 in fin. Charond. en ses mémorables verb. collation. vers. si la donation. Someren de Jur. Novercar. cap. 14 n. 1 circa med. Buridan sur Vermandois art. 90 & 93 in princip. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 16 art. 4 n. 1 & art. 5 n. 1.*

OFTE STILLE STAEN. Collatio enim etiam fieri potest minus capiendo. text. est in *l. dotem quidem. 5 Cod. de collat. ibi. Cum eo minus in partem tibi delatæ successionis Patris auferre potueris. Argent. ad Consuet. Britan. art. 526 n. 17 & Munnoz d'Escobar computat. 18 n. 3. Papon sur Bourbon art. 309.*

Ibidem. Vestes festivas & pretiosas conferri, quotidianas non item. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 526 n. 12. Le Grand sur Troyes art. 143 gloss. unic. n. 2 & 3. Alvar. Valasc. prax. partition. & collation. cap. 13 n. 52. 53 & 54.*

Ibidem. De collatione impenfarum, studii, opificii. *Argent.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVII. 351

d. art. 526 n. 6 & seqq. Le Grand sur Troyes art. 142 gloss. 2 n. 7 21. 22 & 23.

Ibidem. De collatione sumptuum convivii nuptialis. V. not. ad Consuet. *Iprenf. Rub. 10 art. 31.*

TOT DAT SYNE BROEDERS &C. 500 VELE UYT DEN GEMEENEN GOEDE WEG HEBBEN. DONEC IPSIUS FRATRES ET ALII COHÆREDES ETIAM TANTUMDEM RECEPERINT EX BONIS COMMUNIBUS.

Ut sic inter eos inducatur & observetur æqualitas, quæ est mater pacis & concordia. *Gomes. ad l. Taur. 29 n. 2 vers. bodid. Alvar. Valasc. prax. partit. & collation. cap. 12 n. 16. Thulden. ad Cod. lib. 6 tit. 20 de collat. n. 1.*

500 VELE. Scilicet, DE CAPITALEM, quo verbo hic articulus supra utitur, sufficit enim conferre rem principalem, ut loquitur. *Christin. vol. 1 decis. 178 n. 10.* Cùm fructus seu interesse rei donatæ non conferuntur, nisi à tempore mortis, seu delatæ hæreditatis. *Charond. en ses Pandectes des Droits François liv. 3 chap. 19 post med. vers. quand aux fruits. & sur Paris art. 309 post med. & ad eundem articulum. Trenchon & Guerin. Papon lib. 22 tit. 7 n. 2. Le Grand sur Troyes art. 142 gloss. 2 n. 28. Lemmeau en ses maximes liv. 3 chap. 31 & seqq. fol. mibi 572. Alvar. Valasc. prax. partit. & collation. cap. 13 n. 14 & seqq. Brodeau sur Maine art. 279 ad verb. il ne rapportera. Berault sur Normandie art. 434 vers. si le Pere. Melin. de usur. quest. 78 n. 669. Despeisses tom. 2 fol. 413 n. 26. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 527 n. 2 & 4.* Ubi tamen dicit Jure Britan. fructus tantum conferri à die judicialis interpellationis, cui consonant Consuetudines relatæ à *Forstin en sa conférence sur Paris art. 309.*

Ibidem. Æquitatis ratio facit, ne ista conferri debeant, quæ & consumpta sunt, & consumi communis Pater voluit, cùm ipse Pater in potestate haberet prodigere & perdere l. 1 C. de donat. inoffic. nec habeant cæteri liberi, quod conquerantur, si quo quisque ordine in lucem venere, aliti sunt, & filia collocatæ, filii artibus instituti, & cuiquam pro conditione aliquid liberius sit indultum. *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 527 n. 7.*

Hinc *ibidem*, paulò infra ita loquitur: *Præbenda igitur sententia, quæ habet, quod etiam postea prohibitione donationis in personis liberorum, Pater non prohibetur fructus rerum suarum, ubi velit, alicui elargiri in vita, & eos donare, aut remittere repetitionem patientia fruendi, quod Bald. dicit Aubert. ex testamento. C. de inoffic. testam. quest. 13 & 14. Fulgos. & Jas. l. ult. C. de collat. Joan. Crottus d. l. Fratre à Fratre. de quo quiddam Imbert Enchirid. verb. collationis exceptio, & banc utilitate magis & æquitate amplecti necesse est, quàm summo Jure pendere.*

A R T. I V.

't **K** Indt begift van leen, erfve, ofte besette renten, oft ander goet, sulck leen, erfve, renten ofte ander goet, moet hy inbringen ten sterf-huyse van den genen, daer-af die gekomen zyn: ofte daer in stille staen, tot dat andere mede-hoirs van gelycken gerecompenseert zyn: gereserveert d'oudtste Sonen van den gestruyckten Leene. De. welcke oudtste Sonen, ende oock elcken oudtsten apparentsten hoir, vermach soo wel by gifte als by successie 't leen ofte leenen hem competerende, vooren uyt te hebben, ende weg te draegen voor sulck deel ende quote als hem, als oudtste in sulcken leenen competeert naer Costume 's Hofes: ende bovendien noch in de andere achter-gebleven goeden met zyne mede-hoirs, op dat'er eenige zyn, te komen deelen.

T'KINDT BEGIFT, &c. Collatio bonorum immobilium debet fieri in hæreditate Patris aut Matris ex cujus substantia illa titulo donati processere, ut sic in dividendis rebus ab intestato defuncti parentis, cujus de hæreditate agitur, eadem donatio ex substantia ejus profecta conferatur, ut ait. *l. ut liberis. 17 Cod. de collatione.*

VAN LEEN. An & quando parentes possint uni ex Filiis feudum relinquere, plenè & sub multis distinctionibus. *Tyraquel. de retract. lign. §. 11 gloss. 6. 23 & seqq.*

Ibidem. Quomodo secundo-geniti conferunt feuda, ipsis parentibus donata. *Præses Wiland. tract. de feud. cap. 22 ibi.* WAER 't DAT EEN VAN DE ANDERE KINDEREN WEG HADDEN BY GIFTE VAN HUWELICK OFT ANDERSINS EENIG LEEN, DAT TE DIEN STERF-HUYSE HADDE MOGEN KOMEN, ENDE DAT HY IN DEELE KOMEN WILDE, DIE SOUDE MOETEN INBRINGEN DE WEERDE ENDE ESTIMATIE VAN DEN SELVEN LEENE, TE WETEN D'EEN HELFT TER EENDER DOODT, ENDE D'ANDER HELFT TER ANDERE.

Ibidem. Quid si non intervenerit traditio. *Præses Wiland. de feud. cap. 34 vers. ult.*

OFTE ANDER GOET. AUT ALIA BONA. De officiis & dignitatibus. *Barry tract. de succession. lib. 14 de collationib. tit. 4 n. 16. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 526 n. 3 & seqq. Loysseau du droit des Offices. lib. 3 cap. 10 n. 54 lib. 1 cap. 11 n. 36 & seqq. & lib. 2 cap. 3 n. 30. Gomes. ad l. Taur. 29 n. 21 & seqq. Guerin*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVII. 353

sur Paris art. 304 vers. quid de dignitatibus. Leeuwen censur. forensi lib. 3 cap. 13 n. 18. Alqar. Valasc. prax. partis. & collation. cap. 13 n. 60 & multis seqq. Le Grand sur Troyes art. 113 gloss. 1 n. 15 & art. 142 gloss. 2 n. 14 & seqq. Gillet de tuel. chap. 17 vers. ne faut. Despeisses tom. 2 fol. 417 n. 42.

MOET INBRENGEN OFTE STILLE STAEN. DEBET CONFERRE AUT MINUS CAPERE. Quamvis de jure juxta communioem opinionem collatio debeat fieri in specie. *l. 1 in princip. ff. de collat. & l. postumo. 11. Cod. eod.* tamen conferentem oblatione æstimationis, quæ est tempore collationis, desungi tenent. *Papon lib. 21 tit. 7 n. 2. Thuiden. Cod. de collat. n. 1 & Christin. vol. 4 decis. 2 n. 5 post alios DD. ibi citatos.* & hic Gandavi hæredibus optionem competere rem vel valorem conferendi indicat alternativè textus hujus articuli, & ita tenet. *Guerin ad similem text. Consuet. Paris. art. 305.*

Ibidem. Res casu fortuito & sine dolo aut culpa donataris perempta collationi non subijcitur, at domo ita combusta, area confertur. *Le Grand sur Troyes art. 142 gloss. 2 n. 9.* Secus in officio casu amisso *ibidem. n. 15.*

GESTRUYCKTE LEENEN. Quid sit feudum stipale seu avitum, quid acquisitum seu novum, notat supra *Rub. 26 art. 23 & ad Consuet. Feud. Burgi Brugens. Rub. 3 art. 7.*

WELCKE OUDTSTE SONE ENDE OOCK ELCKEN HOIR VERMACH, &c. Pres. Wiland. de feudis cap. 22 lib. 1. IN SUCCESSIE VAN VADER ENDE MOEDER DE OUDTSTE SONE ZAL WEG DRAGEN'T LEEN MET SYNE TOEBEHOORTEN, ENDE DAT TE BEHOUDEN VOOR UYT, SONDER IET DAER AF TE COLLATEREN OF IN DEEL TE BRENGEN, ENDE NOCHTANS HY ZAL DEELEN EYGENDOM, ERFVE ENDE CATHEYLEN, pro virili, ENDE HEBBEN SYN PORTIE ALSOO DIEPE ALS ELCK VAN DE ANDERE HOIRS. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 13 n. 38. Sando ad Gelria Consuet. Feud. tract. 1 tit. 3 cap. 1 §. 12.*

NAER COSTUME. 'SHOPS. Successionem feudorum regulari juxta Consuetudinem Curie Feudalis. *Interpretatio Principis 15 Decemb. 1611.*

Hæc quæstio, an in successione feudi sequenda sit Consuetudo Curie dominantis, seu a qua relevatur, an Consuetudo loci situationis inter DD. valdè controvertitur. *Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 7 n. 6 & seq. Christin. vol. 1 decis. 184 & decis. 382 vol. 4 decis. 146 n. 5 & vol. 6 decis. 43. 56 & 86 n. 5 & seqq. & ad Consuet. Meublin. tit. 16 art. 24 in. addit. vers. nota hic etiam. Molin. ad Consuet. Paris. §. 12 verb. prescription. n. 35 & seqq. Kinschot tract. 7 cap. 5 n. 1. Mean ad Jus Leodiens. part. 1 observat. 7 n. 2 & seq. Sando ad Gelria Consuet. Feud. tract. 1 tit. 3 cap. 1 §. 7 n. 56 & tract. 3 cap. 5 n. 11. Anselmo in suo Tribonian. cap. 90 n. 5 & seqq. Rodenburch tract. de jur. conjug. tit. 2 de jur. quod*

354 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVII.*

oritur à statut. diversitat. cap. 5 n. 17. Voet de statut. sect. 9 cap. 8 n. 5 & 6. Wamesf. cent. 5 consl. 3 n. 4 & consl. 15. Buridan sur Vermandois art. 224. Paul. Chabline en sa méthode générale pour l'intelligence des Coutumes de France regle 14 part. 2. Exemple 1.

A R T. V.

INdien Vader ofte Moeder ('tbedde gescheeden zynde) een van de kinderen begift hadde , soo moet sulck inbringen gedaen zyn , ofte stille staen van de geheele gifte in 't sterf-huys van den gever.

INDIEN VADER OFTE MOEDER 'TBEDDE GESCHEEDEN ZYNDE , &c. Res donata conferri debet in hæreditate Patris aut Matris superstitis , ex cujus substantia illa profecta est. *l. ut liberis. 17 Cod. de collat. & l. 1 §. sed & ff. 12 ff. eod.*

A R T. VI.

ALs Vader ofte Moeder gehuwet wesende eenige gifte doet syn kindt van voorgaenden bedde , van have , ofte goet dat tusschen de conjoncten van den tweeden bedde soude gedeelig zyn , soo en heeft den begiften van de gegeven have oft gedeelig goet ter doot van den gever niet meer in te brengen ofte voorder stille te staen dan tot de helft : maer wel indien 'tgegeven goet patrimoniale erfachtigheyt ware , ofte nature van erfachtigheyt forteerde , ende quame van de zyde van Vader ofte Moeder de gifte doende : ten ware anders besproken.

ALS VADER OFTE MOEDER GEHUWET , &c. Cum Pater aut Mater stante secundo matrimonio in Liberum primi thori contulerit donationem rerum , quæ inter ipsos conjuges secundi matrimonii communes essent , is liber non nisi medietatem earum conferre tenetur in donantis hæreditate.

Sed quæstionem movent , an Novercæ vel Vitrico altera medietas refundi debeat ? negat *Argent. ad Consuet. Britan. art. 418 gloss. 2 n. 5.*

Affirmat *Joan. Gutierrez pract. quæstion. lib. 2 quæst. 128 n. 5. Someren de Jur. Novercar. cap. 14 n. 1 & eo facit Consuetudo Escloo Rub. 19 art. 6 in verbis ENDE SONDER PREJUDICIE VAN DEN MEDE-CONJONCT, INDIEN HY DAER IN NIET GECONSENTEERT EN HEEFT.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVII. 355

TEN WARE ANDERS BESPROKEN. NISI ALITER FUERIT CONVENTUM. 1. Ob res 20 §. 1 ff. de pact. dotat. ibi. Qui dat dotem, quidvis pacisci potest, legem enim rei suæ dicit. 1. 9 Cod. de donat. ibi. Legem quam rebus tuis donando dixisti. 1. 8 C. de condiç. ob causam. ibi. Si res tuas in sponsam conferendo certam dixisti legem. 1. 10 C. de pact. ibi. Legem quam dixisti, cum dotem pro alumna dares.

A R T. V I I.

Niemant en mach, niet meer in collaterale linie, dan directe, by testamenten, legaten, ofte by gifte naer de doot, t'samen gifte ende deel van hoirye hebben: maer in linie collaterale, vermach de begifte met de warm handt ende tusschen levende, de gifte behouden, ende deel hebben ende halen in't sterfhuys van den gever.

NIEMANT EN MACH, &c. NEMO POTEST esse simul legatarius & hæres non magis in linea collateralis quam in directa.

Jus Romanum distinguit 1. Aut quis est hæres ex asse, seu ut loquimur, in solidum, & eo casu jus illud consonum est huic nostræ Consuetudini, scilicet, quis hæres & legatarius esse non possit. textus est in 1. legatum. 116 ff. legat. 1 cum ita quis esset creditor & debitor. d. 1. legatum. & 1. quidem. 18 ff. eod. legata etenim ab hæredibus deberi incipiunt, imò hæredum debita sunt. 1. apud Julianum. ff. ex quib. caus. in possess. eat. Argent. ad Consuet. Britan. art. 2 not. 2 n. 2 & art. 219 gloss. 8 n. 5. 2. Aut quis hæres est solummodò pro parte & hoc casu de illo Jure Romano tali hæredi prælegari potest pro ea parte, qua hæres non est, quia pro eadem parte extraneus habetur, & sic ab hærede in illa parte sibi etiam extraneo legatum exigere potest. 1. qui filiabus. 17 §. ult. & 1. seq. ff. de legat. 1 l. 1 Cod. si cert. potat. 1. Tysia. 35 §. Lucius Titius. ff. de legat. 2 l. 3 §. quidam liberis. 4 ff. ad S. C. Trebell.

Hanc Juris Romani distinctionem brevifloquio explanat. d. 1. legatum. 116 §. 1 ff. de legat. 1 ibi. Hæredi à semet-ipso legatum dari non potest, à cohærede potest. Et æquè compendiosè Du Fresne sur Amiens art. 57 n. 4 vers. en qudi. ibi. Totum quidem legatum capis, sed à se ipso partem jure hæredis, aliam à cohærede jure legat.

Sed hæc nostra Consuetudo non habitâ consideratione hæredis in solidum vel pro parte indistinctè statuit, neminem posse esse hæredem & legatarium vel donatarium causa mortis, & ei conformes sunt non tantùm plures Belgii, sed etiam Galliæ Consuetudines Boer. ad Consuet. Bituricens. tit. de testam. §. 6 in fin. ad verb. le mort saist le vis. Charond., Tronchon & Guerin sur Paris art. 300. Le Grand sur Troyes art. 112. Lommeau en ses maximes

356 *Costumen der Stede van Gendt.* Rub. XXVH.

du Droit François liv. 3 chap. 29. *Bacquet traité des droits de Justice* chap. 21 n. 319. *Duret sur Orléans* art. 288. *Louet litt. D. n. 17 in textu & litt. H. n. 16.* *Saligny sur Vitry* art. 100 ad verb. *héritier légataire.* *Mignon sur Anjou* art. 338. *Pitbou sur Troyes* art. 112. *Du Fresne sur Amiens* art. 57 n. 4 vers. en quoi.

Hujus statuti rationem triplicem adducunt prædicti Authores. Duas causas lucrativas non concurrere. Titulum universalem hæredis absorbere legati titulum particularem. Æqualitatem ubique inter hæredes esse inducendam.

Ibidem. Hæc parœmia apud nos videtur extendenda per totam Flandriam flamingantem, juxta Principis Interpretationem 15 Decemb. 1611, pag. 403.

Ibidem. Cessante simili interpretatione d. Parœmiam non egredi limites territorii, & locum habere etiam in bonis diversæ linæ & naturæ ibidem sitis, adeo ut hæres paternorum non possit esse legatarius maternorum, & è converso. *Buridan sur Vermandois* art. 98 vers. en la ligne. *Choppin sur Paris* lib. 2 tit. 3 n. 18. *Argentr. ad Consuet. Britan tit. de donat. art. 218 gloss. 9 n. 14.* *Duret sur Orléans* art. 288. *Louet litt. H. n. 17 & ibi Brodeau, idem Brodeau sur Maine* art. 350 vers. la raison. *Lommeau en ses maximes* lib. 3 cap. 29 post med. *Le Grand sur Troyes* art. 112 gloss. 1 n. 6.

Econtra *Guerin sur Paris* art. 301 vers. quid de legato. Putat etiam in eadem Consuetudine, aliquem hæredem unius linæ posse esse legatarium in alia, ea ratione quod illæ linæ sibi invicem sint extraneæ, id quod constanter asseruisset, si deficiente linæ fiscus excluderet (ut hic Gandavi) lineam superflitem, & idem constanter asserit *Charond. lib. 7 respons. 59 circa fin.*

Item quem in eadem Consuetudine posse esse hæredem in mobilibus & acquisitis, & legatarium in bonis propriis, id est, in bonis immobilibus. *Charond. lib. 2 respons. 57 & lib. 5 respons. 68 in med.* *Vigier sur Angoumois* art. 51 n. 6. *Ricard traité des donations entre-vifs part. 1 chap. 3 sect. 15 n. 669.*

Ibidem. Quod quis possit esse hæres & legatarius, quandò bona sub difformibus Consuetudinibus sita sunt. *Le Bouck sur Lille* art. 8 gloss. 2 n. 14 & seqq. *Charond. lib. 2 respons. 57 & lib. 4 respons. 21 & sur Paris* art. 300 in med. & lib. 5 Respons. 68 in med. *Louet litt. H. n. 16 in textu & ibi Brodeau vers. ce même. & Choppin & alii ibidem citati, Brodeau sur Maine* art. 350 vers. la raison. in fin. *Lommeau en ses maximes* lib. 3 cap. 29 in med. *Le Grand sur Troyes* art. 112 gloss. 1 n. 5. *Bacquet traité des droits de Justice* cap. 21 n. 323. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 16 art. 36 in addit. vers. quæri.* vol. 6 decis. 114. *Laurent Jouet en sa Bibliothèque des Arrêts* litt. H. chap. 1 n. 16. 38 & 39. *Saligny sur Vitry* art. 100 ad verb. héritier légataire.

Ad hæc *Ricard en son traité des donations entre-vifs. in ult. edit. à Paris 1669 part. 1 chap. 3 sect. 15 n. 680* examinatis, & discussis authoribus & arrestis, ita loquitur: Je prends la liberté de raisonner & de dire, que ni la diversité des biens, ni la différence

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVII. 357

des Coutumes ne sont point capables de faire, qu'une même personne puisse être ensemble héritier & légataire d'un même défunt; mais qu'il est nécessaire pour cet effet, que celui, qui veut avoir ces deux qualités, ne soit pas habile à succéder dans la Coutume, en laquelle il veut prendre son legs, & qu'il n'y a que ce seul cas, auquel on puisse être héritier & légataire dans les Coutumes, qui le prohibent.

At dissentit Paul. Chulline en sa méthode générale pour l'intelligence des Coutumes de France regle 14 part. 2 exemple 4 in med. allegans arrestum ipso præsentate latum 21 April. 1654 par lequel Arrêt la Cour a décidé qu'encore que le légataire fut héritier capable de succéder, tant aux Coutumes, où les choses sujettes à son legs étoient situées, qu'en la Coutume, où il prétendoit sa portion héréditaire, pouvoit être héritier & légataire en différentes Coutumes.

Tellement qu'il seroit assez, que sous une seule Coutume l'on n'ait point les deux qualités ensemble.

Observa tamen plerisque ex præfatis Authoribus uti satis expressis verbis, quæ inclinant in sententiam d. Ricardi.

Ibidem. Legari hæredis hæredi posse in linea collateralis, non item in directa. Le Grand sur Troyes art. 112 gloss. 1 n. 2 & 4 & art. 142 gloss. 2 n. 5. Tronchon sur Paris art. 301 in princip. & vers. il y a. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 5 n. 16 in fin. & sur Anjou lib. 3 chap. 1 tit. 4 n. 19. Brodeau ad Louet litt. D. n. 17 post princip. ibi. Donc pour ce qui est de la directe, la maxime procedo, que l'on ne peut donner ni léguer aux enfans des héritiers. Bacquet traité des droits de Justice chap. 21 n. 319 & seqq. Laurent Jouet en sa Bibliothèque des Arrêts litt. H. chap. 1. n. 41. Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 9 n. 6 ibi. Quare quod donatur. & num. 7 ibi. Cum regulari jure filii. & n. 8 ibi. Sed de collateralibus. Despeisses tom. 2 fol. 411 n. 20. Charond. lib. 3 Respons. 8. Ann. Robert. lib. 2 cap. 13 maxime circa fin.

MAER IN LINIE COLLATERALE VERMACH DE BEGIFTE, &c. SED IN LINEA COLLATERALI POTEST quis esse hæres & donatarius inter vivos.

Ratio secundum Guerin sur Paris art. 301 est, quia liberalitas non præsumitur in moriente, ut in vivente & vitandarum captationum causa.

At ratio est secundum Buridan sur Vermandois art. 99 vers. l'on peut. ibi. Que les hommes sont plus retenus à donner leurs biens pendant leur vie, qu'ils ne sont par testament & pour cause de mort, idem sentit. Le Grand sur Troyes art. 112 gloss. 1 n. 9 & 10.

Secundum alios ratio est, quia collatio nulla est in linea collateralis, juxta Gomef. ad l. Taur. 29 n. 9 circa fin. Vinnium tract. de collation. cap. 5 n. 3. Le Grand sur Troyes d. n. 10. Charond. sur Paris art. 301 in med. Tronchon ad eundem art. 301 in princip.

DE GIFTE BEHOUDEN ENDE DEEL HERBEN. Vide not. ad Consuet. Brugenf. tit. 7 art. 7 ex Curtio Brugenf. tom. 1 ad Cart. Fratrem lib. 3 cap. 14.

A R T. V I I I.

VAn inbringen ofte stille ſtaen , en mach houder oft houderigge niet profiteren maer d'hoirs alleen.

VAN INBRINGEN OFTE STILLE STAEN , &c. COLLATIO SEU MINUS CAPIO non proficit conjugi ſuperſtiti, ſed ſollis hæredibus.

Ratio eſt, quia collatio non eſt niſi inter hæredes , quorum qualitas ſuperſtiti non convenit. *Wameſ. cent. 2 conſil. 45 n. 2 & ſeqq.*

Ibidem. Non proficit conjugi ſuperſtiti, ne quidem ad acquirendum Conſuetudinarium uſumfructum, vulgò *douarium*, in bonis collatis, quia licèt ea per collationem ſiant aliquo reſpectu hæreditaria. *Azo in definitione collationis, & Gomeſ. ad l. Taur. 25 in princip. Gamma deciſ. 133 n. 1 circa med. Le Bouck ſur Lille art. 8 gloſſ. 1 n. 2.*

Tamen prædefunctus conjux eorum proprietarius non fuit tempore mortis , prout eſſe debet ad finem dicti douarii , ita dictante *art. 1 rub. 25. ibi. DAER HY ERFACHTIG UYT VERSTERFT.*

Ibidem. Quamvis pleræque Conſuetudines Flandriæ, nec non *Macbliniens. tit. 16 art. 14* ſint conformes huic noſtræ Conſuetudini, tamen diverſum practicatur apud nonnullas gentes, ſicut teſtantur *Someren tract. de Jur. Novercar. cap. 14 n. 1. Weſel de pact. dotal. tract. 2 cap. 1 n. 29 & ſeqq. Groenw. ad l. 14. Cod. de jur. dot. n. 6 & ad tit. Cod. de collat. n. 4.*

A R T. I X.

Fondatie van hoirye , by beneficie van inventaris , en heeft geen ſtede, niet meer in ſterf-huſſen, daer houder ofte houderigge is, die niet vlieden en mogen, dan oock daer geen houder ofte houderigge en is, noch oock geen hoir (mits de bekommertheyt) en comparcert. In welck geval de Weth't goet doet inventarieren, verkoopen , ende de penningen diſtribueren onder de handt van Juſtitie , ter betalinge van de ſchult-heeſſchers , by pont ende ponts gelycke, ende dit al ſonder prejuditie van het recht van den Prince.

FONDATIE VAN HOIRYE BY BENEFICIE VAN INVENTARIS EN HEEFT GEEN STEDE, &c. ADITIO

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII. 359

HÆREDITATIS SUB BENEFICIO INVENTARII
NON HABET LOCUM.

Contra de Jure Romano. *l. ult. Cod. de jur. deliberand. & Novell. l. cap. 2 & altis Flandriæ Consuetudinibus. Vid. quæ notavi ad Consuetud. Brugenf. tit. II art. 1 & 2.*

DE WETH 'TGOET DOET INVENTARIEREN, VERKOO-
PEN ENDE DE PENNINGEN DISTRIBUEREN ONDER
D'HANDT VAN JUSTITIE. Vide notata supra Rub. 16 art.
10 & Rub. 24 art. 11 & 12.

SONDER PREJUDICIE VAN 'TRECHT VAN DEN PRINCE.
Supra Rub. 26 art. 6.

RUBRICA XXVIII.

*Van Testamenten ende uyterste Willen, Le-
gaten, ende andere Giften naer de doodt.*

ARTIKEL I.

INstitutie van hoirye en heeft geen stede: maer wort
hoir den naesten habel om succederen, een ofte
meer, indien 't hem belieft. Ende niet min vermach een
iegelick, soo wel bastaerden als andere, testamenten
ende uyterste willen te maken, soo hier naer ver-
klaert is.

INSTITUTIE VAN HOIRYE EN HEEFT GEEN STEDE.
INSTITUTIO HÆREDIS NON HABET LOCUM.

Contra de Jure *Institus. lib. 2 tit. 4 ff. lib. 28 tit. 5 & Cod. lib. 6 tit. 24* adeò ex legibus duodecim Tabularum semper obti-
nuit. *Pater-familias uti super familia pecuniave sua legasset, ita jus esto.*

*Ibidem. Tacitus de moribus Germanorum lib. 2. Hæredes, suc-
cessoresque sui cuique liberi: & nullum testamentum. Si liberi non
sunt, proximus gradus in possessione, fratres, patrui, avunculi.*

Nascuntur, seu gignuntur hæredes, non scribuntur, *Symmachus lib. 1 epist. 9.*

*Ibidem. Si tamen institutio hæredis facta sit, subsistit jure legati
usque ad concurrentiam illius, de quo testator legare potuisset.*
*l. Sævola. ff. ad Trebell. l. Pater. §. ult. ff. de legat. 3. Cocquill.
sur Nivernois tit. des testamens. art. 10. Pitbou sur Troyes art. 96
verb. institution. Le Grand sur Troyes d. art. 96 n. 5. Brodeau sur*

360 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII.*

Maine art. 237 ad verb. institution d'héritier. Bacquet des droits d'Aubeins chap. 25 n. 21 & traité de Justice chap. 21 n. 325. Charond, Trenchon & Guerin sur Paris art. 299. Charond. lib. 2 Respons. 55 & Respons. 92. Vigier sur Angoumois art. 114 n. 3. L'hoste sur Lorris chap. 13 art. 1 ad verb. ne autrement. Duret sur Orléans art. 287 ad verb. c'est-à-dire. Aymo Public. sur Auvergne tit. 12 art. 40.

Ibidem. Si Consuetudo per hæc verba intelligatur prohibere hæredis institutionem, tum hæc nequidem in vim legati valet, ita *Molin.* citatus à *Le Grand d. art. 96 n. 4. Trenchon d. art. 299 in princip. Salligny sur Vitry art. 101 vers. du Moulin.* præ cæteris *Charond. lib. 2 respons. 92.*

Ibidem. Quare frustra est hæredis institutio, ne si is quidem instituatur, qui hæres est futurus intestati, quia potior Consuetudinis auctoritas est, imò sola potens de hæreditate disponere: sic ut idem homo non possit, & idem agendo nihil agat propter anticipatam à Consuetudine auctoritatem; Jure Romano quoque hæredes institutos qui omni modo erant ab intestato successuri, pro legitimis haberi, non pro institutis. *Bald. Jason. & alii in l. 3 ff. de legat. 1. Boer. ad Consuetud. Bituricens. tit. 11 §. 6. Argentr. ad Consuetud. Britan. ad Rubricam tit. de succession. ante art. 509 n. 4.*

**MAER WORTH OIR DE NÆSTE HABEL OM SUCCEDE-
REN SED HÆRES EST PROXIMIOR HABILIS AD
SUCCEDENDUM.** Sunt igitur legitimæ hæreditates omnes, quas ex moribus & jure sanguinis & Consuetudinis capimus citra hominis ullum factum aut dispositionem, quam ita sibi Consuetudo reservavit, ut homini adimeret, faceretque eos bonorum successores, qui sanguine essent proximi. *Argentr. ad Consuetud. Britan. ad rub. tit. de succession. n. 2.*

Ibidem. Nos naturam ducem, sanguinis juris humani divinque rationem sequimur, nemo hodiè instituit, nemo exhæredat, odio quidem, legis arbitrium est, lex pro homine testatur, ut quod quæque lege quisque accepit, eadem in posteros reddat, velut perpetuo fideicommissò. *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 5 n. 8 & 9.*

Ibidem. Gratulandum est majorum nostrorum prudentiæ, & bonitati, qui tam salubris consilii fructum nobis reliquere, ut eos hæredes haberemus, quos lex nobis dedisset, quod olim Leucadis & Locrensis usurpatum Aristoteles scribit, ut æterno fideicommissò propinqui propinquis succederent. *Argentr. ad Consuet. Britan. ante art. 570 ad Rub. de testam. n. 2.*

Ibidem. Romano Jure hæreditates ferè omnes ex testamento deferuntur, nostræ non item, sed à Consuetudine, consequens est, quod hæres habeat à lege habere, non à defuncti dispositione. *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 9 n. 17 nec quod hæres habet à testatoris voluntate, aut provisione habet, sed à Consuetudine. Argentr. d. art. 226 cap. 4 n. 17 circa med.*

Ibidem. Jure Consuetudinario hæredem sibi suum facere non

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII. 361

licet instituendo & hæreditates æquæ omnes à lege deferuntur ex sanguinis prærogativa, & gradus: sic ut non minus consanguineis debeantur, quam liberis: eadem lex, eadem auctoritas, spes & præsumptio par ex æquo invariabilis cujusque Patris-familias facta, fraudandi prohibitio ex toto eadem, quantumlibet quisque distet, si propria est. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 418 gloss. 1 n. 11.*

Ibidem. Paræmiam hujus articuli & ei cognatam *art. 1. Rub. 26.* Doctores & Scribentes in tantum extollunt, ut ipsis sint & sacro-sancta æternaque regula ab Atavis usque Tribunalibus usurpata, & axioma Catholicum, & pronuntiatum universale quo ex lege & Consuetudine deferri hæreditates constat contra ullam hominis dispositionem: & accusando Jus Romanum exclament, pudenda macula admirabilis illorum Jurisprudentiæ, quæ posthabito sanguine admisit extranei hæredis institutionem ludibrio naturæ!

Quare frustra sunt, qui illam regulam, axioma, & pronuntiatum, conantur detorquere & invertere viâ indirectâ, dum excogitant donationes inter vivos, quibus donatur pecuniaria summa, aut redditus, adæquans substantiam donatoris redigenda primum ex bonis post ejus mortem relinquendis. Maxime cum similis donatio non tantum impingat in prohibitionem instituendi hæredem, sed etiam donandi & retinendi, imò & operas legis, quæ perutile inventum adversus fraudes dicuntur & sunt, inutiles & supervacaneas redderet.

Proinde effrænes illas cogitationes haberi necesse est mentiti nominis donationes, quæ solius nominis symbolum usurpant, cum re ipsa aliud sint. Fuit igitur & etiamnum est per Consuetudinem omnino deneganda hominibus talis donandi potestas, ne singularis titulus tantum tribueret quam universalis fraude hæredum sanguinis & creditorum. Titulo enim institutionis vetuisse & donationis jure idem fecisse, esset postico admittere, antico excludere. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 218 maxime gloss. 4. 5 & 9.*

NAESTE. PROXIMUS. Hæc nomina *proximus, proximior*, sunt naturæ, non Juris, & significant eos, qui nobis juncti sunt sanguine. *Tyraquell. in tract. le mort saisi le vif. part. 2 declar. 15 n. 23.*

Ibidem. Hæres non tenetur probare non esse proximiorum, vel concurrentem hæredem. *Molin. ad Consuetud. Paris. §. 33 gloss. 1 n. 90. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 566 gloss. 1 n. 6 & art. 569 gloss. 1 n. 4 & 5 & Avis des partages, quest. 4 n. 5.*

NAESTE HABEL. Ad hæc verba vide etiam notata supra *Rub. 26 art. 1.*

INDIEN 'THEM BELIEFT. SI VELIT. Procul igitur hæredum suorum & necessariorum mentio, nemo enim invitus hæreditatem capit, liberum est acceptare, liberum est repudiare, ideoque nec actio creditorum procedit, nisi doceant de accepta-

362 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII.*

tione aut immixtione ejus, qui in gradu est. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 514 gloss. 2 n. 1 & gloss. 4 n. 3.*

Ibidem. Quisquis voluntarius hæres est hæredis, necessarius est illius hæres, cui hæres ipse successerat. *Antb. Fab. Cod. lib. 6 tit. 12 defin. 13 n. 1 in addit. plura supra Rub. 26 art. 1.*

ENDE NIET MIN VERMACH EEN IEGELYCK, SOO WEL BASTAERDEN ALS ANDERE. ET NIHILOMINUS PERMISSUM EST TAM BASTARDIS QUAM ALIIS, testamenta condere.

Nothis seu Bastardis etiam plurium moribus testamenti factionem permissam esse. *Le Grand sur Troyes art. 95 gloss. 1 n. 30 & seqq. Boer. ad Consuetud. Bituricens. tit. 11 §. 7. Cboppin ad Consuetud. Andegavens. art. 41 n. 3 item de dominio lib. 1 tit. 10 n. 2. Le Bret de la souveraineté du Roi liv. 2 chap. 9 & 12. Papon lib. 21 tit. 3 arr. 5 & 6. D. Christin. ad Bugnon de legib. abrogat. lib. 1 satyr. 51 in fin. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 451 gloss. 1 n. 1. Laurent Jouet en sa Bibliothèque des Arrêts litt. B. chap. 3 n. 27 & omnium latissimè Despeisses tom. 2 fol. 4 n. 13.*

TESTAMENT. TESTAMENTA, & Codicilli hodiè non differunt, quodcùmque testari de bonis suis post mortem fieri placuit scripto, citra contractum, testamentum est, hæreditas neque dari neque adimi nostris potest, Codicillorum vix nomen retinemus usu. *Argent. ad Consuetud. Britan. ad Rubricam de testament. ante art. 570 n. 3 in fin. & d. art. 570 gloss. 1 n. 1. Gudin. de jur. novissim. lib. 2 cap. 5 n. 2.*

SOO WEL BASTAERDEN. Vide art. sequent. verbo ELCK HOIR.

ALS ANDERE. Quid de peregrinis, deportatis, &c. *Wesl ad Novell. Constit. Ultrajectin. art. 16 n. 1 & seq.*

A R T. I I.

Niemant en mach by testament ofte uytersten wille, breeder disponeren ofte weg geven dan tot het derde van alle de goeden van hem gever, ende niet meer, ende indien de dispositie exceederde, wort gereduceert tot het selve derde, soo dat elck hoir schuldig is te volgen de twee deelen van syn contingent, over sync legitime portie suyver ende onbelast van de selve giften ende dispositien testamentaire.

NIEMANT EN VERMACH BY TESTAMENT, &c. NEMO POTEST TESTAMENTO, vel alio quovis ultimæ voluntatis elogio disponere ultra trientem bonorum, & in casu excessus dispositio ad trientem reducitur.

BREEDER DISPONEREN DAN TOT EEN DERDE VAN ALLE DEN GOEDE VAN HEM GEVER. Consuetudo dispo-

sitionem testamentariam ad quotam hanc arctavit, ad coercendas effusas liberalitates & conservandas opes familiarum & gentis, in qua consideratione tota ferè Consuetudinis intentio versari solet sive in contractibus sive hæreditatibus, abstractis quidem ab causis onerosis, quod ferè ubique perspicitur spectà illà veterum ratione, quæ tanta fuit in libertatè cuiusque de rebus suis disponendi, undè aluère licentiam & nequitiam multorum, & effrænes cogitationes, quas merito frænare præcipua cura Consuetudinis & genti fuit. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 4 n. 4 & gloss. 9 n. 13.*

Ibidem. Nequidem ad piam causam, cum pietas hæc in re ita colenda sit, ne altera è diverso offendi possit, nec enim minor pietas debetur liberis, adde & propinquis, qui ex lege succedere debent quam Ecclesiæ. Itaque quod lex inducit & debitum fecit, non est in potestate cuiusque eripere & alteri conferre, cui non debetur; est enim & illa quoque pia causa, legi obsequi, præsertim cum hæres eget. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 5 n. 30. Tronchon sur Paris art. 292 ad verb. cause pitoyable. ibi. Les Loix Romaines ont voulu, que les legs pieux faits en faveur de la Religion, fussent sujets à la falcidie. Ad ea quoque legata, quæ Deo relinquuntur, Lex Falcidia pertinet, in l. 1 §. ad municipium. ff. ad Legem Falcid. En France on ne garde point la disposition du chapitre delatum. de testament. apud Gregorium, parce presque en toutes les Coutumes les legs pieux, n'ont aucune faveur, quand ils sont faits contre la disposition des Coutumes.*

Ibidem. Non enim est laudanda pietas, quæ naturæ obliviscitur. *Zypæ. de Jur. Pontific. nov. lib. 3 tit. de testament. n. 10. ibi. Non tamen omnes tam pios esse velim, ut per excessum ad impietatem vergant, sed mensuram seroent præfixam. c. si quis. 13 quæst. 2 ut CHRISTUM scribant in filialem portionem, non amplius, quam quidem mensuram non quis cogitur exsolvere, sed vetatur transcendere, & alibi S. Augustinus 17 quæst. 4 c. fin. non patitur eos, qui quasi in piam causam nimis integras hæreditates venantur. vid. Malder. in medit. theolog. dici 22 ubi applicat quod de corban. dicitur Marci 7 testamento Flandri etiam in causam piam supra tertiam bonorum patrimonialium, medium acquisitorum (quibus etiam feuda continentur) legare prohibentur. Jac. March. in Decr. Flandr. tit. de legibus.*

Ibidem. Extremum potentiæ testandi consumitur in puncto tertiæ, quod amplius est, à malo est, & in impotentia. *I. Sancimus. Cod. de donation. Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 5 n. 32.*

EEN DERDE VAN ALLE HET GOET VAN DEN GEVER. Illo triente non comprehenduntur dotes & alia, quæ à liberis conferri debent. *Alvar. Valasc. prax. partition. & collation. cap. 19 n. 6 & seqq. Gomez. ad l. Taur. 25 n. 1.*

Ibidem. Quid si ususfructus omnium bonorum testamento relinquatur, quomodo reductio facienda sit. *Argent. ad Consuetud.*

Britan. art. 218 gloss. 5 n. 28 & seqq. Christin. vol. 3 decif. 76 n. 7 & seqq. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 4 n. 16. Charond. lib. 10 respons. 53 circa fin. & lib. 11 respons. 47. Cocquill. sur Nivernois tit. des testam. & codicil. art. 1 vers. on a douté. Louet litt. V. n. 8. Trenchon sur Paris art. 292 ad verb. cinquieme partie. præ cæteris Brodeau sur Maine art. 338 ibi. Tellement que la part & portion, que l'héritier doit avoir par la Loi, ou par la Coutume, lui appartient non-seulement en propriété, mais aussi par usufruit, dont il doit jouir dès l'instant du décès de son prédécesseur, par cette loi générale, le mort saisit le vif. Plus infra. Cette question a été décidée par Arrêt du 28 Novembre 1537 rapporté par Monsieur Louet litt. V. n. 8, où il fut jugé, que le legs d'un usufruit se devoit réduire à la même part, qu'il étoit permis de disposer de la propriété, & non plus avant, mêmes des Coutumes, qui n'en disposent expressément.

WORT GEREDUCEERT TOT HET SELVE DERDE. REDUCTIO FIT AD TRIENTEM. Dispositio enim testamentaria, quæ tertiam bonorum excedit, vitiatur dumtaxat in excessu. *arg. l. sancimus. Cod. de donat. Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 5 n. 2. Jacob. Curt. Brugenf. tom. 2 conjectural. ad Flavidium lib. 1 cap. 3.*

SOO DAT ELCK HOIR SCHULDIG IS TE VOLGEN DE TWEE DEELEN, &c. ITA UT LEGITIMA HÆREDUM, QUI JURE NOSTRO SUCCEDUNT, SUNT DUO TRIENTES.

Hæres hic licite impugnatur factum defuncti, & non attenditur poena ab eo dispositioni appositæ. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 3 n. 3 & 4 ibi. Neque enim cujusquam privati tanta est auctoritas, ut juri publico præjudicare possit, sive directâ prohibitione, sive obliquâ appositione poenæ, præsertim cum dispositio extranei interesse respicit, & alias habet considerationes prohibitionis, quæ ultra agentes etiam tertios respiciunt. Quare quod fraude hæredis præsumpti donator facit, non prohibetur hæres quantumlibet acceptatâ hæreditate oppugnare, neque enim hoc casu pro eodem accipitur cum defundo in fraudem agente.*

Ibidem. Imò, licet in hoc in vita testatoris consensisset. *Cocquill. sur Nivernois tit. des testam. & codicil. art. 1 vers. on a douté.*

ELCK HOIR. Fiscus hæres non est, quia personæ non succedit, sed bonis. *Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 13 n. 10. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 447 gloss. 3 n. 1 & seqq.*

Hinc Bastardos disponere de omnibus bonis, docent *Charond. lib. 5 respons. 12 in fin. Louet litt. D. n. 37 & ibi Brodeau, Lommeau en ses maximes du Droit François lib. 3 cap. 61 & seqq. post princip. fol. mibi. 679 & seqq. Brodeau sur Maine art. 332 vers. on ne peut.*

Contra dispositiones Bastardorum testamentarias reduci ad trientem, tenet *Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 13 n. 32 & ita etiam dicunt Consuetud. Brugenf. tit. 13 art. 2. Cortracens. Rub.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII. 365

14 art. 9. *Aloftens. rub. 21 art. 5. Franconatens. lib. partis. art. 73. Ecclens. Rub. 20 art. 2. Winoci-Bergens. Rub. 23 art. 1 Farnens. tit. 20 art. 1 & 2. Iprens. Rub. 9 art. 1 & 2.*

Ibidem. Maritus & Uxor, utpotè de hac Consuetudine sibi invicem hæredes necessarii, non possunt testamento disponere ultra trientem. *Rub. 25 art. 52 in fin.*

ELCK HOIR SCHULDIG IS TE VOLGEN DE TWEE DEELEN. Non tantum in linea directa, sed etiam collateralit. *Boer. ad Consuetud. Bituricens. tit. 11 §. 6 n. 7. Tronchon sur Paris art. 318 in princip. Cocquill. sur Nivernois tit. des successions art. 1 vers. selon. in fin. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 413 gloss. 1 n. 11 circa mod. Rat ad Consuetud. Pictaviens. art. 181 ad verb. & ne peut l'on faire &c. ibi. Consuetudo statuit sine discrimine, duas hereditatis antiquæ partes filiis deberi, vel nepotibus in directa, bisque cessantibus, collateralibus. Quamvis jure scripto, tantus collateralibus ipsi favor non tributus sit, qui citra turpis personæ institutionem præteriri possunt. 1. Frater. Cod. de inoffic. testam.*

Ibidem. Sic (ut loquitur *Berault sur Normandie art. 440 vers. la totalité.*) ratio Legis Falcidix in singulis hæredibus ponitur. *Bredau sur Maine art. 339 vers. combien. latius Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 13 n. 30.*

Ibidem. Prohibitionem de tertix excessu totam inductam esse hæredum respectu, & contemplatione, nec quidquam aliud spectasse Consuetudinis intentionem, cujus non alia mens esset, quam ut pecunia gentilis & fortunæ avitæ, genti cuique & familiæ quam integerrimæ starent, & rei conservarentur, undè manasset. *Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 9 n. 13.* Ergo cum Consuetudo hæredem futurum demonstravit digito, ex sanguine, jure & lege, tam certum, ut alius ab illo esse non possit, non relinquitur cuiquam æterni juris auctoritas de rebus suis inconsideratè, aut inofficiosè statuendi, nec spem de lege sumptam licet frustrare. Id studium conservandæ æternum familiæ, & gentis, ne importunis perturbationibus distractæ, aut loco motæ, malignis consiliis aliorum dimoverentur, quam jure, naturâ & pietate par esset, visumque abundè cuique libertatis esse, si tantum cuique liceret in alium, quantum in se ipsum, aliis item decessoribus licuisset, neve amplius triente legatis & causis non necessariis absumeretur, cum Jure Civili, excepta legitima, indomitâ libidine prodigere omnia, & profundere in externos liceret *art. 266 verb. par quel titre que ce soit. cap. 4 n. 23.*

LEGITIME PORTIE. LEGITIMA PORTIO. Et sic notandum hic Gandavi esse duas legitimas, unam *hoc art.* quoad dispositiones testamentarias, quæ sunt duo trientes, aliam *Rub. 12. art. 1.* quoad dispositiones inter vivos, quæ legitima est triens, vel semis, juxta numerum liberorum. Plura *cod. art. 1.*

A R T. I I I.

Onder de gifte van den derden deurgaende wort gecomprehendeert, alsoo wel Leen, erfve ende andere immeubele als meubele goedingen van den sterfhuyse van den overleden. Wel verstaende dat 't hoir niet precies bedwingelyck is, den begiften 't derde van de selve Leenen ofte gronden van erven te splyten, ofte af te leggen: maer vermach te ontstaen, mits hem recompenferende ende betaelende de weerde van dien met ander goet ofte gelt.

 Siet van dit tij. artikel de naergevolgde Interpretatie van den 15 Decemb. 1611, pag. 404.

ONDER DE GIFTE VAN DEN DERDEN DEURGAENDE WORT GEComPREHENDEERT, ALSOO WEL LEEN, &c. LEGATO TRIENTIS RELICTO COMPREHENDUNTUR NON MINUS FEUDA, QUAM ALIA BONA DEFUNCTI.

Secus de jure, secundum quod in generali dispositione non comprehenduntur feuda. *Text.* est ad litteram in *cap. in generali. si de feud. fuer. controvers. in usibus feud. & in cap. 1 de Vassal. qui cur. vendic. Bald. in l. Imperialem. tit. de prohib. feud. alien. Præses Everard. consil. 53 n. 9. Wamesf. centur. 5 consil. 9 per tot. & consil. 10 n. 5. Rodenburch de jur. quod oritur &c. tit. 2 cap. 5 n. 13 in fin. Sande ad Consuet. Feudal. Gelriae tract. 2 tit. 2 cap. 3 n. 5. Goris in adversar. tract. 1 cap. 1 n. 36. Rosenthal. de feud. cap. 9 memb. 1 conclus. 13. Matth. de Afflic. decis. 26 n. 1 & latissime Tyraq. de retract. gentil. §. 1 gloss. 3 n. 4 & seqq. & tract. le mort saisit le vif. part. 4 declar. 5 per tot.*

Econtra in omni generali dispositione feuda comprehenduntur. *Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 3 n. 19 & tract. 13 n. 44. Bors. de feud. part. 3 quæst. 5 n. 11 & seqq. & part. 9 n. 2 quæst. 2 n. 2. Sola ad Consuetud. Sabaudia gloss. 1 secundæ partis n. 6.*

Cum distinctione loquuntur *Gail. lib. 2 observat. 154* inter feuda ex pacto & providentia & feuda hæreditaria. *Crispin. vol. 1 decis. 233 n. 1 & seqq.* dum dicit appellatione bonorum mobilium & immobilium venire quidem feuda, non item in generali eorumdem bonorum obligatione, vel renuntiatione. *Mynsing. cent. 6 obs. 66* inter renuntiationem hæreditati paternæ & renuntiationem bonis paternis. *Tyraquel.* locis supra citatis, inter feuda prout sunt Juris Fendistici & inter feuda prout sunt moribus, quæ instar bonorum patrimonialium & allodialium habentur.

LEENEN, ERFVE ENDE ANDER IMMEUBEL. FEUDA, HÆREDIA ET ALIA IMMOBILIA bona non tantum in-

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII. 367

tra Flandriam flamingantem, sed etiam extra eam sita. Interpretatio Principis 15 Decemb. 1611, pag. 403.

WEL VERSTAENDE DAT 'T HOIR NIET PRECIES BEDWINGELICK EN IS 'T DERDE TE SPLYTEN & C. OFTE APLEGGEN. Intellige, quod hæres cogi non possit legatario trientis eundem dividere, & ipse tradere partem in qualibet re. text. in l. Mementum. Cod. quand. & quib. quart. ibi. Sed multi tamquam corrupendi totius patrimonii occasione captatâ, unusquisque rei sibi particulam vindicando, adeo totas dilacerant facultates, ut dum participibus reliçarum opem nocere cupiunt, sua quoque jura præcipitent, quorum nimiam licentiam providâ dispositione refranantes, ipsi quidem curialibus occupandi suâ autoritate res mortui, copiam denegavimus; hæres autem, ad quem ab intestato decurrit hæreditas, omne patrimonium quod relictum est, in partes quatuor dividi procurat, ut rebus totis in sortium casum deductis, quadrantis vel dodrantis electio fiat. & in l. non amplius. 26 §. 2 ff. de legat. 1 ibi. Oportet hæredi succurri, ut ipse eligat, sive rerum partes, sive estimationem dare malueris. Item l. Generali. 32 §. usumfructum. 3 ff. de usu & usufruct. & reddit. & dat. ibi. Respondit, hæredis esse electionem, utrum rerum an estimationis usumfructum præstare vellet. Gomez. variar. resolut. tom. 1 cap. 12 de legat. n. 21 & l. Taur. 20 n. 3. Munnoz d'Escobar de ratiocin. cap. 30 n. 3 & 4. Burgund. ad Consuetud. Flandr. tract. 1 n. 46 & tract. 13 n. 43. Mantie. de consuetud. ult. voluntat. lib. 9 tit. 8 n. 3.

MAER VERMACH TE ONTSTAEN, MITS HEM RECOMPENSERENDE ENDE BETALENDE DE WEERDE VAN, & C. Sed valoris solutione in aliis rebus vel pecunia defungitur. d. l. non amplius. 26.

WEERDE VAN DIEN. ILLIUS VALOREM. Scilicet, qui est tempore mortis testatoris. l. ult. §. 1 in fin. ff. de legat. 2. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 218 gloss. 5 n. 22 vid. Costal. in adversar. ad l. cum quid mutuum. 3 ff. si cert. petat. & Mantie. de consuetud. ult. voluntat. lib. 9 tit. 8 n. 3 in fin.

A R T. I V.

DE begifte van den derden ende andere, moeten haerlieder giften halen in actien personele: sonder dat hunlieden eenige actie reële ofte hypothecaire competeert.

DE BEGIFTE VAN DEN DERDEN ENDE ANDERE MOETEN, & C. LEGATARIJ TRIENTIS ET ALII LEGATARIJ DEBENT legata sua consequi actione personali, nec iis comperit ad ea actio realis, vel hypothecaria.

Ita etiam Jure Romano fert definitio legati, quod est donatio quædam à defuncto relicta, & ab hærede præstanda. §. legatum. Instit. de legat. & l. legatum. ff. de legat. 1. Ex his enim verbis

368 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII.*

resultat, ut per hæredis manus accipiatur; faciunt notata in *l. cum hæredes. in princip. ff. de acquir. possess.* Et quamvis dominium rei legatæ rectâ vi transit in legatarium morte testatoris *l. à Titio. ff. de furt.* & hinc legatarius illam rem vindicare possit ut suam *l. 1 Cod. de commun. de legat.* tamen ut hæres propriis manibus possit retinere Falcidiam, Jus Romanum præcipit, ut legatarius petat legatum ab hærede, & cum eo ineat computationem super valore rerum hæreditarum, & sic propriâ autoritate illud non accipiat *l. 1 Cod. quod legator.*

Hæc etsi multis ita videantur ad conferendum Jus Romanum cum nostro Consuetudinario, tamen plures volunt Consuetudinis dispositionem profluere è parçemia *DEN DOODEN ERFT DEN LEVENDE. MORTUUS INHÆREDAT VIVUM*, cùm hæres repræsentet personam defuncti, & ipso jure in illo continetur omnium rerum dominium & possessio, ratio poscit, ut legatarius capiat è manu hæredis. *Le Grand sur Troyes art. 114 gloss. 1 n. 4. Brodeau sur Maine art. 353 vers. quelques-uns. Cocquill. sur Nivernois tit. des testam. & codicill. art. 5 ad verb. légataires ne sont. & Institut. au Droit François tit. des testaments. vers. légataires ne sont. Duret sur Orléans art. 291 verb. bail des legs. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 2 not. 2 n. 2 & melius art. 273 ad verb. excepté des légats. n. 2 & 3.*

HALEN IN ACTIE PERSONELE. PERSEQUI ACTIONE PERSONALI moribus nostris dominium non transfertur in legatarium morte defuncti, & sic legatario vindicatio non datur, quia cùm hæredem saisitum esse constet vi consuetudinis, de cuius manu rem accipi oportet, omninò personali experiendum est, & de jure relictî inquiri & cognosci: ne si in ægritudine quidem defunctus saisierit legatarium, quod jure admittunt. *l. Lucius. ubi Dyn. Bart. & Bald. l. legatum. ubi Bald. Alberic. & Cuman. ff. de legat. 1.* Quoniam id videtur in præjudicium Consuetudinis fieri & ad eludendam ejus dispositionem, idque tempore inhabili ad disponendum de actu naturali & traditionis effectu, qui in potestate Consuetudinis est, non hominis: nec enim posset testator disponere, ut alius quam hæres saisitus esset, non magis quam constitutum apponere collato effectu post tempus mortis. *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 273 ad verb. excepté des légats. n. 3.*

Ibidem. Attamen simul ac hæres rem legatam tradiderit legatario, aut passus fuerit capere illius possessionem, is censetur dictæ rei dominium & possessionem habuisse à tempore mortis testatoris, & sic non est opus immobilium traditionem fieri per solemnes legis operas. *l. hæres. 54 ff. de acquir. hæred. l. omnia. 153 ff. de reg. jur. Le Grand sur Troyes art. 114 gloss. 1 n. 3. Bacquet traité des droits de Justice cap. 8 n. 25. Curs. Brugens. tom. 1 conjectural. ad Curs. Fratrem lib. 1 cap. 10.*

Ibidem. Coram hæredis judice domiciliari. *Bacquet traité des droits de Justice cap. 8 n. 18. Le Grand sur Troyes art. 114 gloss. 2 n. 1 & seq. Du Fresne sur Amiens art. 65 n. 1. Brodeau sur*

Costumen der Stede van Gendi. Rub. XXVIII. 369

Maine art. 353 in fin. Laurent Jouet en sa Bibliothèque des Arrêts verb. domicile. chap. 16 n. 6. Bugnon de legib. abrogat. lib. 6 cent. 125 & ibi. D. Cbristin.

Ibidem. An contra quemlibet hæredem in solidum. vide supra notat. Rub. 26 art. 6 ad verb. KOMMER.

Ibidem. Rei legatæ fructus deberi tantum à tempore petitionis, docent Mornac. Cod. de usur. & fruct. legat. ad l. 1. Le Grand sur Troyes art. 114 gloss. 1 n. 19 & seqq. De Hen sur Amiens art. 65 n. 12 & 13.

Addit *Antb. Fab.* Sive judicialis sive extrajudicialis petitionis. Cod. lib. 6 tit. 26 defin. 1 & 14.

Imò deberi à die mortis testatoris, *Bacquet traité des droits de Justice chap. 8 n. 25. Gomef. var. resolut. tom. 1 cap. 12 n. 22. Surd. decif. 25 n. 25 & decif. 211 n. 24. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 4 tit. de usur. n. 7. Greenw. de ll. abrogat. Cod. de usur. & fruct. legat. Cancer. part. 3 cap. 20 n. 19 & seq.* qui tamen n. 26 dicit in hac Patria ex stylo Regiæ audientiæ regulariter non fit condemnatio ad fructus, nisi à die litis motæ.

Quod indubiè procedit quoad fructus, qui die mortis erant pendentes, quos legato cedere non tamquam legati fructus, sed tamquam legatos, scribit *Paulus lib. 5 sentent. tit. de legat. Le Grand d. art. 114 gloss. 1 n. 20. Gomef. var. resolut. tom. 1 cap. 12 n. 5. Cancer. var. resolut. part. 3 cap. 20 n. 17.*

Scias tamen prædicta omnia procedere, ubi legatur res in specie, quia rei in genere non debentur fructus, nisi à tempore mortis; cùm dominium non transferatur in tali re legata. text. est in l. fin. C. de usuris & fructibus legat.

Idem est, si legata sit pars bonorum seu quota, quia fructus tantum debentur à tempore mortis. Text. in l. si quis bonorum. ff. de legat. 1.

Ratio diversitatis est, quia in legato particulari dominium transit in legatarium à tempore aditæ hæreditatis secundum aliquos, sed moribus nostris à tempore mortis testatoris, secus in legato partis seu quotæ bonorum, quia non transit, nisi à tempore assignationis & traditionis. *Grassus recept. sentent. vol. 1 §. legatum quest. 71 circa fin. Gomef. d. cap. 12 n. 22.*

Dixi moribus nostris à tempore mortis testatoris, cùm legata hodiè non dependent ab hæredis institutione, nec hæreditatis additione, prout olim de jure, sed statim valent & debentur: igitur cum fructibus. *Guitier. pract. quest. lih. 2 quest. 33 circa fin. & Cocquill. sur Nivernois tit. des testaments & Cod. art. 5 ibi. Nous ne pratiquons en France, ce qui est du Droit Romain, que les legs ne soient dâs, sinon après l'adition d'hérédité, & s'il n'y a adition, que les legs demeurent caduques. Molin. ad Alexandr. vol. 2 consil. 209 ibi. In practica servatur indistinctè, quod omnia legata debentur etiam hæreditate non aditâ, quod est justissimum, ut dixi in Consuet. Paris. §. 93.*

SONDER DAT HUNLIEDEN EENIGE ACTIE REELE OFTE HYPOTHECAIRE COMPETEERT. Nec legatario competit actio realis aut hypothecaria. Secus de jure. text. in l. 1 & 2 C. comm.

370 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII.*

de legat. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 273 ad verb. Excepté des légats, n. 2 & 3. Gomef. var. resolut. cap. 12 n. 7.

Ibidem. Vulgata regula est, de manu hæredis accipienda legata ab executoribus. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 2 not. 2 n. 1.*

A R T. V.

Die begift is van den derden, moet betalen alle andere giften testamentaire ofte naer de doodt, sonder den kost ofte last van de hoirs, ende oock 't derde van de funeralen: mitsgaders oock 't derde van den commer ende schulden van den sterf-huyse. Ende is schuldig, indien 'thoir beliest, daer vooren seker ende inkomen van Gedeele te doen.

DIE BEGIFT IS VAN DEN DERDEN, MOET, &c. I. EGATARIO TRIENTIS PER FORMAM QUOTÆ INCUMBIT solutio aliorum legatorum, item præstatio trientis impensarum funeris & exequiarum, nec non æris alieni, cujus intuitu tenetur, si hæres velit, adire hæreditatem sub cautione Consuetudinaria.

Ibidem. Hic legatarius trientis, est loco hæredis, & habetur pro partiario hærede, & ut talis, est obnoxius debitis hæreditatis, sicut in simili loquitur *Louet litt. D. n. 54 & in addit. Brodeau & Bacquet traité des droits de Justice cap. 21 n. 77. Le Prestre centur. 2 chap. 35 in med.*

Ibidem. An ergo hic legatarius trientis post additionem hæreditatis sub dicta cautione factam, obligabitur ultra vires legati & emolumenti indè percepti, pro negativa faciunt ea, quæ adducit *Argent. ad Consuet. Britan. art. 219 gloss. 7 n. 16 & Louet litt. D. n. 38 circa fin. Grivel. decis. 73 n. 13 & seqq.* Cum non solum præstet, quàm ipse acceperit legati nomine, & legatum acquisitum nunquam legatario possit esse damnosum, ne alioqui plus oneretur quàm honoretur, contra *Text. in l. Imperator. ff. de legat. 2 cum simil.* Et ne si legatarius ille ultra obligetur, ei testatoris liberalitas sit hamata, & illex fraudis.

SEKER &c. De Jure Romano legatarius regulariter non præstat cautionem ad securitatem hæredis. *Choppin sur Paris lib. 2 tit. 4 n. 23.*

Ibidem. Cum hæc Consuetudo legato trientis implicet æris alieni necessitatem in eadem persona, consequens est dicere transferri actiones passivas ab hærede in legatarium, & ipsum a creditoribus recta conveniri posse vitato circuitu inutili. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 219 gloss. 7 n. 17.*

Et latissimè *Le Prestre cent. 2 chap. 35.* Ubi distinguit 1. Inter legatarium certæ rei, particularis & speciei, & hunc asserit non teneri ad debita, quia quod habet, habet titulo merè lucrativo,

Costumes der Stede van Gendt. Rub. XXVIII. 371

non confert legatarius ad æris alieni solutionem, confert tantum ad falcidiam. 1. *Creditorum, ult. Cod. de hæreditar. act. l. æris alieni, Cod. de donat. l. in rebus. C. de donat. antenupt. l. 35 ff. de hæred. instituend.* 2. Inter legatarium quotæ & certæ partis bonorum, sicuti trientis aut quadrantis hæreditatis, & is, licet non teneatur ad debita, & legatum ipsi sit merè gratuitum, tamen quoniam bona non intelliguntur, nisi deducto ære alieno, legatarius hoc casu non accipit legatum ab hærede, nisi prius soluto ære alieno. 1. *ult. & l. 32 §. ult. ff. de usufr. legat. l. 9 ff. de legat. 2 l. 104 in fin. ff. de legat. 1. 3.* Inter legatarium universalem, quia loco hæredis est. 1. 128 §. 1 *ff. de reg. jur.* ipse obligatur ad debita. *arg. l. 76 §. 1 ff. legat. 2.* Si Titius Sempronius legaverit hæreditatem, quæ Publii Mævii fuit, Sempronius ea demum onera suscipiet, quæ Mævianæ hæreditatis fuerunt, ad exemplum legatarii partiarii, id est, qui partem hæreditatis habebat cum hærede, & cui lucrum & damnum hæreditatis pro rata parte cum hærede commune erat. §. *si quis. 5 in fin. Institut. de fideicommiss. hæred. Ulpian. in fragment. tit. 24 §. 25.*

Et prosequitur ita: *Mais la question est de savoir, si le légataire universel des meubles peut être convenu par les créanciers mobiliers de la succession, outre & par-dessus la valeur des meubles, l'on peut pour l'affirmative tirer argument de la Loi 76 §. 1 ff. de legat. 2 en laquelle Sempronius prenant les successions de Mævius suscipit omnia onera, quæ hæreditatis Mævianæ fuerunt. Et de la Loi cum Patre. 77 §. mensæ 16 ff. de legat. en laquelle le fideicommiss fait mensæ argentariæ, est déclaré semblable. Emptioni & venditioni, & se prend avec ses charges. Accepti scilicet & expensu. De debit. & credit. Et idè non est quærendum, an plus sit in ære alieno quàm in quæstu. Ainsi le donataire ou légataire universel prenant le profit, devoit aussi porter la perte, & courir le hasard, & la fortune de la succession, qui lui étoit légatée. Cùm secundum naturam eum sequi debeant incommoda, quem sequuntur commoda. Toutesfois la Jurisprudence du Palais est tout au contraire, & y tient-on, que le légataire ou donataire universel, qui a fait. (Imò hoc consilii, non necessitatis, ait esse. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 219 gloss. 7 n. 16.*) Bon & loyal inventaire, n'est tenu des dettes, quo jusques à la concurrence de ce qu'il amande de son don & de son legs. Et qu'en cela il diffère de l'héritier, qui succède in universum jus defuncti, & la qualité lui est aussi onéreuse que profitable, là où le légataire habet solum causam lucrativam, & vient ex simplici & mera donatione, qui ne doit être que profitable, au moins ne doit-elle être aucunement onéreuse. & de fait le Jurisconsulte en la Loi 1 §. Si is qui quadraginta. ff. ad Senatust. Trebell. definit. neminem oportere plus legati nomine præstare, quàm ad eum ex hæreditate pervenerit.*

Juxta doctrinam hic à Le Prestre traditam, ut videtur, intelligi debent *Louet litt. D. n. 54 & Brodeau ibidem. Bacquet traité de Justice chap. 21 n. 76 & seqq. Choppin sur Paris lib. 2 tit. 4 n. 23. Loyseau de déguerpissement liv. 2 chap. 3 n. 22. Pulla sur Touraine art. 237. Berault sur Normandie art. 443.*

A R T. V I.

IN't maken van testament, oft anderen uyttersten wille, en zyn geene solemniteyten van geestelicke of wereltlicke Rechten van noode: maer is genoeg dat daer af blycke, 'tzy by 'soverleden handt-schifte, ofte met oirconden, ofte met instrumenten, ofte wettelickheden, ofte anderlins deugdelick.

IN 'TMAKEN VAN TESTAMENT, &c. AD ORDINANDUM TESTAMENTUM & quodvis ultimæ voluntatis elogium non desideratur solemnitas Juris Canonici aut Civilis, sed sufficit constare de intentione defuncti vel ipsius syngraphâ, vel testibus vel publicis legitimisve instrumentis, aut actibus vel aliter validè.

Ibidem. De testamentis ordinandis de Jure Romano *Institut. lib. 2 tit. 10 ff. lib. 29 tit. 3 Cod. lib. 6 tit. 23.*

Authores qui tractatum scripsere. *Angelus de Gambellion. Arctinus, Philippus de Casolis, Viglius, Boetius, Mansus, Rensuorus, Rogerius, Dauth, Richter, Clarus, Spinus, Couvar. Wames. consil. cent. 6 per tot. Cancer. part. 1 cap. 4.*

GEENE SOLEMNITEYTEN VAN NOODE. Solemnitates Juris utriusque in desuetudinem abierunt, eoque usu & Consuetudine remissæ sunt, ut & liberè potuit. *Joan. Fab. in l. 1 Cod. de Sacrosanct. Eccles. in princip. & Bart. in l. 1 Cod. de summa Trinitat. & Fide Catbol. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 570 gloss. 1 n. 5.*

GEESTELICKE. Solemnitatem Juris Canonici describunt *Papen ad Consuetud. Borbon. art. 289. Couvar. de testam. cap. 11. Jul. Clar. §. testamentum. quæst. 6 & 57.*

WERELTLICKE. De testamentis Jure Civili ordinandis. *Institut. &c. ut supra.*

MAER IS GENOEG. SED SUFFICIT. Cùm Lex dicit, *sufficit*, nihil prætergà ab homine requiri debet ex alieno Jure, sive Canonico sive Civili, aut ullo externo & peregrino. *c. statutum. gloss. verb. Canonicis. de rescript. in 6 ubi domin. Abb. c. 1 extr. de postul. pralat.* Nam Consuetudo id totum dixit, quod voluit, ne quis sit curiosior Lege, idèque externæ solemnitates omnes rejiciuntur captandis tendiculis dispositionum repetæ. Quod latè prosequitur contra Accursium *Argentr. ad Consuet. Britan. art. 570 gloss. 1 n. 5.*

HANT-SCHRIFT. De testamentis holographis *Vigier sur Angeumois art. 112 n. 1 & seqq. & Anselmo ad Edict. perper. art. 11 §. 48.*

Ibidem. Per nudam scripturam testandi factio permittitur. *l. Cum antiquitas. 28 §. 1 C. de testam. Ibi. Si quis sua manu totum testamentum vel codicillum conscripserit, & hoc specialiter in scrip-*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII. 373

ura reposuerit, quod hac sub manu confecit, sufficiat ei totius testamenti scriptura, & non alia subscriptio requiratur neque ab eo, neque pro alio. Ità etiam esse de Consuetud. Leodiens. & pace Sancti Jacobi refert *Mean part. 1 observ. 90 n. 11 & 12.* Intellige, licet testator tantum subscripserit *d. Mean part. 4 observat. 409 n. 15.*

Ibidem. Statuto requirente testamentum esse scriptum manu testatoris, sufficit esse subscriptum, quia subscribens censetur propriè & virtualiter totum scribere. *Mean d. observat. 409 n. 16.*

Ibidem. Tutius est scribere & subsignare testamentum quàm solum subsignare, quia subscriptio facilius effingi, quàm scriptura prelixa potest. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 570 gloss. 1 n. 8.*

OIRCONDEN. Etiam fœminas probæ vitæ testes admitti. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 571 n. 1. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 17 art. 1 n. 33. Ricard traité des donations part. 1 chap. 5 sect. 8 n. 1596. Groenw. de ll. abrogat. Institut. lib. 2 tit. 10 §. 6 vide tamen Anselmo ad Edict. perpet. 1611 art. 11 §. 14 & Wesel ad Novell. Constitut. Ultraject. art. 17 n. 9 & seqq.*

Ibidem. Solis testibus testamenta probantur, & sic nuncupativa usurpamus. *Mean part. 1 observ. 90 n. 12.*

Ibidem. Soli testes sufficiunt, licet legatum excedat valorem 300 florenor. Cùm Edictum perpetuum 12 Julii 1611 art. 11 12 & 19 non derogat Consuetudinibus antea homologatis.

OFTE ANDERSINS DEUGDELICK. AUT ALITER VALIDE. Et sic Consuetudo nostra induxit testamentum voluntate perfici, nihilque referre, qua solemnitate agatur, dummodò constet de intentione defuncti: consequenter testamenta ad alterius interrogationem facta valent, modò sanæ mentis sit testator, & intelligibiliter respondeat, quamquam monosyllabo respondisse indistinctè non sufficere, colligitur ex *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 571. n. 2. & 3. Clarus §. testamentum. quest. 37. n. 3. & seqq.*

Ibidem. Probationis fide dignæ species est scriptura simplex testatoris recognita. text. notab. in *l. Lucius. 40 ff. de testam. militar. Mean ad Jus Leodiens. part. 1 observ. 90 n. 12 circa fin.*

Ibidem. Testamentum secundum hanc Consuetudinem conditum, extra territorium vires habet, etiam in bonis ubicumque locorum, quod extenditur ad advenas & forenses, ratio est quod quoad solemnitates semper inspiciatur locus, in quo actus celebratur. *Rodenburch tract. de Jure quod oritur à statutor. diversitat. tit. 2 cap. 3 n. 1. Gail. lib. 2 observ. 123. Sande lib. 4 tit. 1 de fin. 14. Koppen quest. 31 n. 25. Mean ad Jus Leodiens. part. 3 observ. 326. Stockmans decis. 9 n. 1 & art. 13. Edicti perpet. 12 Julii 1611.* Ità interpretari, ut ubi præcepit sequendas esse solemnitates, qui vigent in loco situs bonorum, intelligantur solemnitates substantialem testamenti dispositionem intrinsecè informantes, neutiquam quæ testamenti ordinationem spectant extrinsecè, uti solemnni Declaratione seu Interpretatione Principis explicatum est *pridie Kalendas Julii 1634 ad postulationem D. Hieronimi del Poſſo.*

Ibidem. Testamentum prius an posteriori revocatur, & plura

374 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII.*

testamenta seu codicillos fieri posse. *Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 6 tit. de testament. n. 30 & seqq. Gudelin. de Jur. novissim. lib. 2 cap. 6 per tot. Groenw. de leg. abrogat. Institut. lib. 2 tit. 17 §. 7.*

A R T. V I I.

ORdonnantien ofte dispositien naer de doodt, gedaen van eenigen restoire, en belasten het hoir maer tot eender helft, als gemeenen kommer ten sterfhuyse wesende.

ORDONNANTIEN OFTE DISPOSITIEN NAER DE DOODT GEDAEN VAN EENIGEN RESTOIRE, &c. DISPOSITIONES TESTAMENTARIÆ RESTITUTIONUM, seu satisfactorum instar æris alieni onerant hæredem dimidia dumtaxat parte.

ALS GEMEENE KOMMER. INSTAR ÆRIS ALIENI, ita etiam Consuetud. *Mecblin. tit. 16 art. 35 & ibi Cbristin. n. 5 & art. 37 in addit. vers. nota. in fin.*

Ibidem. Legatum factum pro malè ablatis restituendis, non est propriè legatum, quia non præstat beneficium, qui solvit debitum. *Roman. Consil. 164 n. 4. Tusch. litt. L. conclus. 144.*

Ibidem. Relicta pro his, quas satisfactionem pro malè ablatis vocamus, si pro incertis relinquuntur, inter pia relictà habentur, secus si certis, quia ut debita peti possunt. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 2 not. 2 n. 4. Tyraquel. ad l. si unquam. §. liberis. n. 88. Cod. de revocand. donat.*

Ibidem. Imò non communicari inter hæredem & superstitem è conjugibus. *Chassan. ad Consuet. Burgund. rub. 4 §. 9 verb. & acquitt. n. 16 §. 9 verb. ou par elle. n. 4.*

A R T. V I I I.

INsgelycks ordonnantien ofte dispositien naer de doodt gedaen voor remuneratie van dienst ende arbeyt, oft uyt andere gelycke cause, daerom den overleden toesprekelick hadde mogen zyn, en belasten 't hoir maer tot een helft, als oock gemeenen kommer wesende.

INSGELYCKS ORDONNANTIEN OFTE DISPOSITIEN NAER DE DOODT GEDAEN VOOR REMUNERATIE, &c. SIMILITER DISPOSITIO TESTAMENTARIA FACTA REMUNERATIONIS CAUSA, ob quam conjux prædefunctus in judicio conveniri potuisset instar æris alieni, inter illius hæredem & conjugem superstitem ex æquis partibus dissolvenda est.

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII. 375

DAEROM DEN OVERLEDEN TOESPREKELICK HADDE MOGEN ZYN. OB QUAM REMUNERATIONEM DEFUNCTUS IN JUDICIO CONVENIRI POTUISSET. Et similis dispositio testamentaria magis dici debet compensatio quàm donatio; magis mercedis solutio quàm doni datio. Exempla adducit *Pinell. Cod. de bonis matern. 3 part. 6 n. 2 & seqq. fol. mibi 336 & 337.*

Ibidem. Donationum remuneratarum, aut meritorum, ob quas cum donatore nulla actio esse potest, non est alia obligatio quàm naturalis infirma per se & imaginaria ad producendas actiones, & ideo nullo jure cogente facta earum substantia incidit in titulum simplicium donationum. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 218 gloss. 4 n. 11. Burgund. de evict. cap. 18 maxime n. 3.*

A R T. I X.

EXecuteurs gestelt by testament, en zullen niet vermogen de testamenten te stellen ter executie, ten zy uyt de handen van de hoirs gefurniert wesende, oft by wege ofte middel van dat te doen wysen executeiro: alwaer't oock dat hunlieden•executeur, by den selven testamente breeder macht gegeven ware. Nemaer indien d'executeurs eenig proces moesten sustineren, zullen vermogen by provisie t'hebben seker somme van penningen, komende van den goede van 't sterf-huys, om 't selve proces te vervolgen, het welck gedaen wort by kennisse van saken, sulcks als bevonden wort dienende ter materie.

EXECUTEURS GESTELT BY TESTAMENT EN ZULLEN NIET, &c. EXECUTORES TESTAMENTI ILLUD EXECUI NON POSSUNT, nisi hæredes illis administrent bonorum copiam, vel declaretur testamentum executorium, quamvis iisdem amplior potestas eo testamento data foret.

EXECUTEURS. Hi executores vocantur *Legatorum & fideicommissorum dispensatores, distributores, & vulgo testamentarii.* *Grass. recept. sent. lib. 2 art. execut. ult. volunt. quæst. 1. Stockmans decif. 7 n. 2. Mavius ad Jus Lubecens. lib. 2 tit. 1 art. 15 n. 4 & 5.*

Ibidem. Executor nemo esse cogitur, nisi legatum eâ conditione relictum acceptaverit. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 2 vot. 2 n. 3. Christin. ad Consuetud. Mechliniens. tit. 17 art. 5 n. 9. Grass. d. art. quæst. 3. Mavius ad Jus Lubecens. lib. 2 tit. 1 art. 15 n. 24. Rat sur Poitou art. 207 verb. & si l'héritier.*

Ibidem. De executoribus habes text. ordinar. in *l. nulli. 28. Cod. de Episc. & Cleric. & ibi DD.* sed illa Lex jam pridem exolevit. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 574 n. 6 in fin. & tractatum habet Grassus recept. sentent. lib. 2.*

376 *Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII.*

Ibidem. Quod mulier possit esse executrix. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 17 art. 5 n. 3 in addit. Cocquill. sur Nivernois tit. des testaments art. 2 in fin. Ricard traité des donations entre-vifs part. 2 chap. 11 gloss. 1 n. 67. Grass. receptar. sentent. lib. 2 de executor. ult. volunt. quæst. 2 n. 25. Mævius ad Jus Lubecens. lib. 2 tit. 1 art. 15 n. 19. Guérin sur Paris art. 297 in fin. Tronchon d. art. vers. la troisième. Someren de Jur. Novercar. cap. 9 sect. 1 n. 1.*

Ibidem. Executoris testamenti officium non transmittitur ad hæredes. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 17 art. 5 n. 11. Peck. de testaments. conjug. lib. 1 cap. 30 n. 3. Grass. d. loc. quæst. 14. Mæv. d. loc. n. 27.*

Ibidem. Executorem posse cogere hæredem, ut adeat hæreditatem. *Grass. d. loc. quæst. 9 n. 5.*

Ibidem. Gratuitum officium est & absque omni spe præmii exercendum, non secus atque tutorum ac procuratorum, idcirco salarium ipsis non debetur, nisi Judex ex certa causa & æquitate constituat, veluti ob itinerum & molestiarum merita, vel ob neglecta propria commoda & negotia. *Munnoz d'Escobar de ratiocin. cap. 27 n. 45 & 47. Grass. de expens. cap. 20 n. 14.*

Ibidem. Anno præscribitur huic officio, nisi testator aliud tempus præfixerit. *Mævius ad Jus Lubecens. lib. 2 tit. 1 art. 15 n. 29. Christin. ad Consuet. Mechliniens. tit. 17 art. 5 n. 14.*

TEN ZY UYT D'HANDEN VAN D'HOIRS; &c. De manu hæredis accipienda esse legatum ab executoribus, nota regula ex l. 1 ff. quod legator. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 2 not. 2 n. 2. Tyraquell. le mort. saisit le vif. part. 7 declarat. 5 n. 1.*

Ibidem. Ratio est, quod mortuus inhæredat vivum. *Cassan. ad Consuet. Burgund. rub. 7 de succession. §. 1 n. 6. Tyraquell. tract. le mort saisit le vif. part. 7 declarat. 5 n. 1 & seqq.*

DOEN WYSEN EXECUTOIRE. UT DECLARETUR TESTAMENTUM EXECUTORIUM coram iudice laico seu sæculari ad exclusionem Ecclesiastici, ut colligitur ex doctrina *Argent. ad Consuet. Britan. art. 2 not. 2 per tot. & art. 574 n. 1 & seqq. Mornac. ad d. l. nulli. 28. Cod. de Episc. & Cleric. Fevret traité de l'abus lib. 4 cap. 7 maximè n. 7. L'hoste sur Lorris tit. de donat. testament. art. 9 ibi. Anciennement les Juges d'Eglise non-seulement usurpoient la connoissance des testaments, mais encore la confession d'iceux, & n'eut-on pas enterré en ce Royaume un corps en lieu saint, s'il n'eut laissé quelque chose à l'Eglise par testament: & s'il n'en avoit fait aucun, les Prêtres en vertu de commission de l'Officialité en faisoient un au nom de défunt, ce qui a été réprouvé par arrêts remarqué par Bodin en sa république liv. 5 chap. 2 idem latius habet Fevret traité de l'abus liv. 4 chap. 8 n. 2 & Tronchon sur Paris art. 292. Argent. d. art. 2 not. 1 n. 1 ibi. Antiquam planè cum Sacerdotio controversiam esse, apparet de testamentariis cognitionibus, quam Imperatorum sanctionibus compesci jam olim oportuit. l. repetita. 41. Cod. de Episc. & Cleric. & Canon. de Cartag. Concilio. 58 distinct. c. Episc. intuition. quo Episcopi testamentorum tuitionem votantur suscipere. Et ut d. l. repetita, sonat. Absurdum acenim Clericis est, imò etiam opprobrium, si peritos se velint ostendere disputationum forensium.*

Costumen der Stede van Gendt. Rub. XXVIII. 377

Ibidem. Nihil enim est, quod magis hominibus deberur, quam ut supremæ voluntatis, postquam jam aliud velle non possunt, liber sit stylus, & licitum quod iterum non redit arbitrium. l. 1 Cod. de sacrosanctis. Eccles.

BY PROVISIE. Ità Robuff. ad Constit. Regias tom. 1 tract. de sentent. provision. in prefat. n. 70. Ragueau sur Berry tit. 8 art. 16 vers. le douaire. nec non argumento eorum, quæ adducit Papon lib. 18 tit. 1 arr. 33 & Boer. decis. 324 n. 4.

C O N C L U S I E.

Alle welcke poincten ende artikelen, wy uyt onse voorseyde gerechte wetentheyt, autoriteyt, ende volkomen Princelicke macht, hebben oock gedecreteert ende decreteren by desen. Willende ende ordonnerende de selve ende eenen iegelicken van dien voor den toekomende tyd, ende naer de publicatie van desen, binnen onse voorseyde Stede van Gendt ende Schependom van dien, onderhouden ende geobserveert te worden voor Wet ende Costume Generale ende locale van de voorseyde Stede ende Schependom. Ende dat de selve poincten ende artikelen voor sulcks zullen mogen worden geallegiert ende voortgebracht in rechte ende daer buyten. Ende dat voor den toekomenden tyd niet en zal van noode wesen de selve Costumen anders te verifien ofte bethoogen dan by extraict authentick, onderteekent by eenige van onse Secretarissen, oft van de Secretarissen onser voorseyde Stede van Gendt: welck extraict men zal mogen produceren in rechte by de gone die hun daer mede zullen willen behelpen: ende zullen de selve artikelen ende extraicten doen volle preuve, sonder eenig ander adminicule van getuygen, noch onderhouden van eenige andere solemniteyten. Willende ende ordonnerende, voorts dat 't gone dat *niet en is begrepen in dese Costumen*, blyven zal tot dispositie van de gemeene geschreven rechten: sonder naermaels andere Costumen te mogen introduceren, ofte poseren, dan die hier vooren staen. Reserverende nochtans t'onswaerts, ende t'onfen naerkomen, Graven ende Gravinnen van Vlaenderen d'interpretatie, veranderinge, ampliatic ende restrictie

van alle ende een iegelick van de voorseyde poincten ende artikelen, als wy ende sy zullen bevinden dienende tot welvaert van het gemeente van onse voorseyde Stede ende Schependom van diere. Ende ten eynde dat van 't gone voorschreven is, niemant ignorantie en pretendere, ende dat 't selve al by een iegelick indifferentelick onderhouden ende geobserveert mach worden van poincte te poincte, achtervolgende hare forme ende teneur: wy ordonnerende ende bevelen oock onsen voornomden Hoog-Bailliu van Gendt, dat hy dese onse tegenwoordige declaratie, ordonnantie, statut ende Decreet, al-om binnen onse voorseyde Stede van Gendt, ende Schependom van diere daer't van noode wesen zal, doen publiceren ende verkondigen, ende de selve oock doe inschryven ende registreren in de Registers onser voorseyde Stede van Gendt: WANT ONS ALSOO GELIEFT, des t'oorconden soo hebben wy onsen Zegel hier aen doen hangen.

Gegeven in onse Stede van Brussel den dry-en-twintigsten dag van December, in 't jaer ons Heeren duy-sent vyf hondert dry-en-sestig. Van Onse Rycken: te weten, van Spaignien, Sicilien, &c. 't achtste. Ende van Napels het thienste. Onder stont geschreven, *By den Koninck in synen Raedt*, geteeckent *Vlieden*. Ende gezegelt met 's Koninckx grooten Zegel in rooden Wasse, op goude ende roode fyde coorden.

Aldus gepubliceert in open Kamer van Schepenen vander Keure der Stede van Gendt, ter presentie van myn Heeren den Hoog-Bailliu, Schepenen van beede de Bancken, Tael-lieden, Procureurs ende andere bystaenders, den eersten February vyf-bien hondert dry-en-sestig.

My present ende geteeckent, R. V. HEMBYSE.

INTERPRETATIEN

E N D E

ORDONNANTIEN.

INTERPRETATIE van den 8. Mey 1670. op het 9. Artikel van de 6. Rubrike, ende het 1. Artikel van de 7. Rubrike van de Costume, nopende de PANDINGEN.

OP 'TVERTOOG gedaen aen den Koninck van wegen Pauwels vander Sluys Ampman der stede van Gendt, dat hy aen Syne Majesteit by requeste heeft verthoont, dat volgende het *negenste art.* van de *sesde Rubrike* ende het *eerste art.* van de *sevenste Rubrike* van de gedecreteerde Costumen der selve stede gestatueert is, dat alle de pandingen uyt krachte van Sententien gewesen by Schepenen van beede de Bancken souden gedaen worden ter presentie van twee van de selve Schepenen, ende dat daer door quamen te reysen vele inconvenienten tot groot achterdeel van partyen, mits de selve Schepenen dagelicks syn vergaderende ende door de menigvuldige affairen tot het intervenirien in de selve pandingen niet wel en konnen varen, ende dat om daer in te voorsien Syne Majesteit soude hebben believen te verklaren, dat de selve Pandingen souden mogen gedaen worden by den Remonstrant alleen, sonder te moeten hebben de presentie van de voornomde twee Schepenen, mits aen partyen latende een memoriael-billiet, waer op de selve Pandingen zyn gebeurende, gelyck zyn doende de deurwaarders in hunne sommatien, 't welcke voor desen noch oock tegenwoordig niet geschiedende, heeft den Remonstrant Syne Majesteit seer ootmoedelick gebeden hem dien aengaende gelieve te verleenen behoorlike acte. SYNE MAJESTEIT 't gene voorschreven

380 *Interpretatien der Costumen van Gendt.*

aengemerckt ende daer op gehadt de advyfen van Schepenen vander Keure ende Raedt der stede van Gendt, heeft verklaert ende verklaert by desen, dat de Pandingen hier boven vermelt, zullen mogen gedaen worden by den Suppliant alleen, sonder te moeten hebben de presentie van twee Schepenen, op de conditien ende modificatien nochtans hier naervolgende, te weten dat hy Suppliant aenveerdende van de practifinen eenige Pandingen, daer van zal moeten verleenen recipisse, oft ten minsten toestaen dat de selve practifinen dien aengaende souden geloofd worden op hunne notitien, om alsoo te weeren d'exceptien van den selven Suppliant, als hy ontkent Pandingen ontfaen te hebben, voorts dat hy de selve Pandingen zal moeten doen binnen acht dagen naer de overleveringe, op pene van by gebreke van dien in synen Privéen naeme gecondemneert te worden in den inhoudt van de selve Pandingen, danof hy hem niet en zal hebben te excuseren op wat pretext dat het zy, als voorsien wesende van eenen Lieutenant, dat hy Suppliant daer over zal mogen toegesproken worden by elcke banck in't syne, hebbende verleent de condemnatien, uyt krachte van welcken de Pandingen worden uytgegeven, sonder by hem te mogen declineren van Juge, gelyck hy te vooren heeft gedaen, daer toe den voornomden Suppliant zal moeten renonceren aen de acte die hy mainteneert van Syne Majesteyt te hebben, van dat hy ter cause van syn officie nergens te rechte soude staen, als voor den Raede in Vlaenderen, belastende voorts aen den Suppliant, dat in het doen van elcke Pandinge hy zal laeten aen de gepande een dobbel van de Pandinge, om dat hy alsoo absent zynde, geïnformeert soude mogen wesen van het doen van de selve, wel verstaende nochtans dat de reële executien, concluderende de purgen ende Décreten, zullen gedaen worden ter interventie van de voorseyde Schepenen naer oude gewoonte, ende dat de Pandingen uyt krachte van sententien ende gewysde van de smalle Wetten, gedaen zullen worden by den selven Suppliant inder manieren ende op de modificatien hier boven vermelt: alles by provisie, forme van preuve, ende tot ander ordonnantie, bevelende Syne Majesteyt aen allen den genen die 't behoo-

Interpretatien der Costumen van Gendt. 381

ren zal sig hier naer te voegen sonder eenige swaerigheyt. Gedaen te Brussel den 8. Mey 1670. paraphé **MOND. Vt.** onderteeckent **ROUTART**, ende was gesegelt met den kleynen Zegel van Syne Majesteit daer op gedrukt in rooden Wasse.

Compareerde in persoone d'Heer *Pauwels vander Sluys* Ampman deser stede, den welcken in voldoeninge van de clausule begrepen in de bovenschreven acte, heeft verklaert, soo hy doet by desen, te renoncieren aen de kracht ende effect van alle actien, disponerende dat den Ampman ende syne successieurs ter causen van't selve Officie, ende dat'er van dependeert, nergens betreckelick en zyn, als voor de Majesteit, ofte voor President ende lieden van den Raede in Vlaenderen, ende sonderlinge de clausule begrepen in d'acte van Syne Majesteit van den 22. February 1528. in verbis *Et ne seront ledit Amman, ni ses successieurs audit état, pour raison d'icelui, ni de ce qui en depend, traitables en Justice fors pardevant nous, ou les Président & Gens de notre Conseil en Flandres, ausquels de notre part en reservons la connoissance.* Belovende by dien den comparant hem in toekomende ryde met de voorschreven acte van den jaere 1528. ofte andere diergelycke niet te prevaleren tegens de betrecken die t'lynen laste souden mogen gebeuren voor Schepenen van beede de Banken deser stede, nemaer verklaert hem by desen aldaer te rechte t'advoueren, ende t'onderwerpen aen de judicature van de selve Bancken elck in't syne. Actum in't Collegie. My t'oirconden eersten Secretaris deser stede, desen 22. Mey 1670. onderteeckent **SCHOORMAN**.

Zy gelboont myn
Ed: Heere den Hoog-
Bailliu deser Stede.
Adum 14. Novemb.
1671. onderteeckent
F. SCHOORMAN.

Den Hoog-Bailliu
consenteert in het pu-
bliceren van dese ge-
decreteerde ordonnan-
sie. Adum den 15.
Novembr. 1671. on-
derteeckent. I. B.
DELLA FAILLE,
Huyffe.

Fiat publicatio in
forma. Adum den 17
Novembr. 1671. on-
derteeckent
F. SCHOORMAN.

Gepubliceert by con-
sent van Heer ende
Wetb met 't Trompet
naer costume, den 28
Novemb. 1671. on-
derteeckent SEBAS-
TIAEN DE COCK.

REGLEMENT ende Or-
donnantie nopende de tuf-
sche-wegen, repareren, ende
maecken van Calsyden, ende
andere saeken. Den 8. Janua-
ry 1671.

ALsoo men bevint dat binnen
deser stede groote ongeregelthe-
den gebeuren in het fait van bouwen,
repareren van huysen, straeten ende
andere edificien, daer door het cie-
raet der selver stede niet alleen en
wort benomen, het publick geinte-
resseert, met het incorporeren van
den grondt dese stede competerende,
maer groote ongevallen, mis-verstan-
den, ende groote processen worden
veroorfaect, tusschen de goede in-
woonders, ende de gone aldaer ge-
goet, ende geefft zynde, soo is't dat
om daer in te voorsien mitsgaders
eenigsins te secoureren de Treforie
van de swaere onkosten in het repa-
reren van de straten, van Heer, ende
Weths-wege by forme van Regle-
ment ende Ordonnantie Politike, ge-
ordonneert wort het naervolgende.

I.

EErst dat niemant wie hy zy, soo Geestelick als
Wereltlick, ter *Straten* ofte *water-waerts* en zal
vermogen af te breken, ofte doen af-breken, eenige
edificien, hoedanig die zyn ofte niet, om die van
van nieuws op te maecken, ten zy hy alvooren ver-
foecke Commissarissen uyt het Collegie van Schepenen
vander Keure, om ter interventie van den ontfanger
van de Wercken, ende Erf-scheeders deser Stede, den
ouden grondt opgenomen ende afgesteken te worden,

daer op men van nieuws zal mogen bouwen, op pene dat den gonen, in faute blyvende, zal verbeuren eene boete van hondert guldens, ende by soo verre hy synen ouden grondt in het minste geëxcedeert hadde, syn werck, t'synen koste zal afgebroken worden.

I I.

SOo insgelycks niemant en zal vermogen eenig sloon, afstrecken, mueren, planckieren, bancken, bordesschen, kelder-gaten nochte deuren ter Straeten ofte Water-waerts te maeken nochte de gone gemaect te vernieuwen, veranderen ofte repareren, sonder visitatie ende consent als vooren.

I I I.

ENde en zullen de Werck-lieden, sonder dat hun blycke van het voorschreven consent niet mogen wercken aen de voorschreven edificien, op pene van by elck van hunlieden te verbeuren eene boete van dry ponden grooten.

I V.

VOort en zal niemant het Greys op de straete vermogen langer te laeten liggen, als den tyd van dry dagen, ten waere ter plaetsen daer men enige groote edificien waere maeckende by consent van den Coninck van de Moor-kinderen, binnen welcken tyd van dry dagen, den gonen het werck doende maeken, oock verobligiert zal wesen, van den Coninck van de Moor-kinderen te verfoecken designatie van de plaetse, alwaer hy alleenlick het selve greys zal mogen doen voeren, contribuerende tot elck voer tot twee stuyvers sonder meer, ende zal het surplus naer distantie van de plaetse, van wegen de Stadt betaelt worden.

V.

WOrdende by desen als van ouden tyden oock verboden, dat hem niemant en zal vervoorderen aen syne huysen ter straten ofte water-waerts te maken eenige nieuwe *houte-gevels*, 't zy dat de selve huysen te vooren met houte-gevels hebben geweest ofte niet, nemaer zal een iegelyck gehouden wesen de selve te maken van steen, in behoorlicke forme ende cieraet.

V I.

GElyck oock niemant en zal vermogen houte-gevels alreede gemaect te repareren, ofte doen schilderen in deel ofte geheel, op pene van by den gonen het selve huys bewoonende, ofte sulcks gelaft hebbende te verbeuren de boete van dertig Carolus guldenen, ende dat de werck-lieden sulcks doende, van hun ampt zullen worden gesufpendeert voor den tyd van dryj maenden.

V I I.

Dienvolgende, om een iegelyck te encouragieren, ende assisteren tot het bouwen van schoone huysen, zal aen de gone die in de plaetse van haerlieder houte-gevels ter strate-waerts, de selve souden maken van steen, ter hoogte ten minsten van twee stagien, van Stadts wege gedaen worden, sulcken by-leg als men naer de qualiteyt ende importantie van de wercken zal redelick vinden.

V I I I.

WOrdende niet min oock verboden in eenige steenen gevels 't zy oude ofte nieuwe, te stellen ofte maken eenige *boute-cassen* ofte staken, op de boete van twee ponden groote, ende dat de werck-lieden sulcks gemaect hebbende, zullen worden gesufpendeert als vooren.

I X.

ENde en zal niemant vermogen eenige nieuwe gevels te bouwen, ten zy aen Schepenen af vooren oock over brengende het model, om daer op gedelibereet te worden of de selve gemaect worden naer den eyfch van den Wercke.

X.

VAn gelycken dat niemant wie hy zy, van nu voorts en zal vermogen eenige huysen, logien, stallen, koten, ofte andere edificien, kleen ofte groote te decken met *stroot*, ofte de gone gedeckt zynde, te vermaken op de boete van twintig pondt parisis soo tot laste van den decker als den gonen sulcks gelaft hebbende, ende dat het selve t'hunlieden koste zal afgebroken worden.

X I.

ENde om te voorkomen aen de disputen ende sware processen die dagelicks gemoveert wort in het bouwen ter causen van het innemen van de *tusschen weegen* ende het leeden van het water door de selve *tusschen weegen*, die voor desen geïnventarieert zyn om de huysen alsdan ten meerderen deele van hout gebauwt zynde, te separeren, ende te beter te bevryden van den brant, causerende groote romatickheyt aen beede zyden, ende dat men oock bevint dat dickmael vele schoone werken bedorven worden, door de quaet-hoofdigheyt van den gonen in den selven *tusschen weeg* gerecht zynde, sonder eenigen interest, grootelicks in prejudicie van 't gemeente ende cieraet deser Stede, wort insgelycks geordonneert ende gestatueert het naervolgende.

X I I.

DAt soo wanneer iemant ter straten wilt bouwen eenen nieuwen gevel inder manieren voorschreven, zal vermogen in te nemen de *tusschen weegen* met last van t'synen koste alleen te leggen de behoorlicke looden gote *tusschen beede de daken* tot het leeden van het Hemel-water, die daer naer ten gemeene koste zal moeten onderhouden worden, maer soo wanneer den gebuer door den selven *tusschen weeg* doet suëren eenige andere wateren, soo zal den water-loop onder moeten geconserveert worden, sonder interest van den gebuer.

X I I I.

WEl verstaende nochtans, dat het voorschreven vermogen zal komen te cesseran, soo wanneer den gebuer oock wilde bouwen, ten lancksten binnen het naervolgende Jaer, ende daer van doende wettelick verklaers tot contentement van Schepenen, als wanneer den gonen eerst syn werck begonnen hebbende, maer en zal mogen in te nemen tot eend'er helft van den selven *tusschen weeg*, latende d'ander helft voor synen gebuer, ende by faute hy binnen den geprescribeerden tydt niet en quame te bouwen sonder van Schepenen voorder prolongatie verkregen t'hebben, zal ver-

B b

beuren een boete van t'festig Carolus guldenen, ende aen synen gebuer opleggen kosten, schaden ende interessen van het gone syn werck slechter is, om dieswil hy den geheelen tusschen weeg niet en heeft ingenomen.

X I V.

ENde om te voorsien in de groote onkosten die de Stadt is supporterende door het *repareren* ende *maken* van de *Calsyde*, de welcke ten velen minderen pryse, ende beter zullen kunnen gerepareert ende gemaect worden by elck in syne gebuerte, wort geordonneert het naervolgende.

X V.

Erst dat elcken Deken van ieder gebuerte, binnen den tydt van dry maenden, naef het publiceren deser, ten koste van de proprietarissen van de huysen binnen de selve gebuerte staende zal doen repareren ende stellen in behoorlicken staet de *Calsyde*, soo verre de gebuerte is loopende, de selve onkosten te vinden naer proportie dat de huysen in het huys-geft zyn getaxeert.

X V I.

DAn om in dese te secoureren, de proprietarissen van de huysen staende op de marckten, ende andere groote ende breede plaetsen, als Vrydag-marckt, Cooren-marckt, Beeft-marckt, Calver-marckt, Veerelplaetse, Garel-plaetse ende andere diergelycke, en zullen de selve maer verobligiert wesen de *Calsyde* te onderhouden tot de vyf-en-twintig voeten van hunne huysen, blyvende 't resterende tot laste deser Stede, alsmede alle de bruggen, ende ingangen van Stadts poorten.

X V I I.

ENde by soo verre de voornomde Dekens in faute bleven van te doen de voorschreven reparatie binnen den tydt van veerthien dagen, naer dien sy van den Koninck van de Moor-kinderen zullen wesen vermaent, zal het selve op syn rapport in het Collegie door den Ontfanger van den Wercke doen t'synen particulieren koste, wel verstaende nochtans, dat de Dekens daer toe zullen mogen employeren alle werck-lieden hunlieden dies verstaende.

X V I I I.

DE gebuerten die niet voorsien en zyn van eenen *Deken*, de selve zullen moeten kiezen binnen veerthien dagen naer de publicatie van desen, op pene van te verbeuren by de selve gebuerde de boete van dry Carolus guldenen, ende niet min hier aen te voldoen binnen andere 14. dagen daer naer op pene van te vervallen in de boete van ses Carolus guldenen, ende dat daer in andersints by Heer ende Weth zal worden geordonneert.

X I X.

ORdonnerende oock aen alle gebuerten, ten uytersten binnen veerthien dagen, naer het expireren van de voorseyde maent, by geschrifte over te brengen ter Grefsie van de voornomde Schepenen, de namen van de Dekens, ende oock preciselick te declareren, waer, ende van wat huys de gebuerde begint ende voleynt, op pene van gelycke boete van dry Carolus guldenen.

X X.

VOorts om te beter te bevryden d'Insetenen van dese Stadt, van de ongelucken ende groore schade die somtydts worden gecauseert door den brandt, merckelick als dien niet dadelick kan worden gebluft, ende dat daer toe onder andere principelick noodig, ende ter handt dient te wesen *Brandt-beemers*, soo wort geordonneert aen elcke gebuerde haer te voorsien ten minsten van vier brandt-beemers, die rusten zullen ten huysse van den Deken, ende soo verre eenige gebuerde ter cause van de sober gestaethede van de gebueren, diergelycken last, niet wel en zouden kunnen dragen, zullen mogen versoecken verminderinge van het getal van de voornomde brandt-beemers daer in Schepenen naer reden ende discretie zullen ordonneren.

X X I.

VOorts alsoo men bevint dat de publike ende gemeene *Water-scheepers* deser Stede, palende ter strate-waerts, grootelicks vervuylt worden ten ondiensste van de personen aldaer te water gaende, ende van de schepen die ter selver plaetsen willen aenleggen, ende

388 *Interpretatien der Costumen van Gendt.*

namentlick soo wanneer de water-fluyfen zyn getrocken, 't gone de Rivieren oock onsfienlick maect, wort geordonneert als vooren aen de Dekens van de gebuerte met de twee naeste aen elcke zyde, daer de selve steegers zyn abouterende, dat sy binnen gelycke veerthien dagen naer het publiceren deser, de voornomde steegers zullen doen ruymen tot den lesten trap in't water, met de penningen te vinden als op de Calfyde, op pene dat sulcks als vooren t'hunlieden koste gedaen zal worden.

X X I I.

Oock en zal niemant in de Rivieren ofte wateren van de vesten mogen laten liggen eenige *Booten, Schipkens ontsloten*, oppene van te verbeuren een boete van thien schellingen grooten, voor d'eerste reyse, ende twintig schellingen grooten, voor de tweede reyse, boven de verbeurte van de selve booten, ofte schipkens, de selve boeten, ende alle 't gone voorschreven te verdeelen, conforme de confessie Caroline.

Aldus andermael in't Collegis geresolveert (naer beoorlicke communicatie dien aengaende aen den Heere Hoog-Bailliu gedaen) my t'Oirconden eersten Secretaris deser Stede, desen 8. January 1671. onderteekent SCHOORMAN.

Copie van het resultat van de Collatie gehouden den 23. Mey 1671. als volgt.

Uyt alle welcke advyfen valt resolutie t'aggreëren ende approberen d'Artikelen by het geprojecteert Reglement gementioneert, rakende het innemen van *tusschen-weegen*, het maken ende repareren van de *Calfyden*, mitsgaders het doen maken ende onderhouden by elck gebuerte vier brandt-heemers, ende voorts t'excuseren de verkooping van de huysen aldaer verfocht, Actum present myn Edele Heeren den Hoog-Bailliu ende Schepenen van beede de Bancken desen 23. Mey 1671. onderteekent SCHOORMAN.

OP't verhoog gedaen aen den Koninck, van wegen die *Hoog-Bailliu*, Schepenen vander Keure, ende Raedt der Stede van Gendt, dat sy geconcipteert hebben het Reglement hier op over-gegeven, om t'eviteren de groote onregeltheden in't faict van bouwen, repareren van huysen, straten ende andere edificien, daer door het cieraet van de Stadt niet alleen en wort benomen, ende het publiek geprejudicieert, maer oock groote ongevallen, mis-verstanden, ende processen worden veroorsaecht, ende hoe wel sy (als polici'-meesters) uyt krachte van de Costume, ende de concessie Caroline, sulcks vermogen te doen, beduchten nochtans, dat sommige persoonnen, ende namentlick de gone vry wesende van Stadts rechten, als Geestelicke, ende supposten van den Raedt van Vlaenderen, hun zouden willen opposeren tegen het veerthienste ende naer-volgende artikelen mentie makende van het repareren van de *Calfyden*, ende het suyveren van de Water-steegers, daer dat het selve nochtans zal wesen van kleene consideratie in elckx regard, ende zal strecken tot het gemeene beste, ende secours van de Treforie, die door de contagieuse sieckte, ende tegenwoordige gesteltenisse des tyts gereedigeert is tot eene impossibiliteyt om de selve onkosten te supporteren, ende alsoo daer by oock is gereguleert het innemen van de tusschen-weegen, soo wanneer als d'een ofte d'ander van de proprietarissen (daer aengehuyst zynde, zullen maken nieuwe gevels, 't welk eernige quaetwillige niet en zouden willen reverenderen) de Remonstranten hebben Syne Majt. seer ootmoedelick gebeden, gedient te wesen de voorseyde poincten (voor soo vele als het noodt zoude mogen wesen) te approberen, decreteren, ende emologueren. SYNE MAJESTEYT 't gone voorseyt aengemerckt, ende daer op gehadt 't advys van de lieden van den Raedt in Vlaenderen, genegen wesende ter bede van de voornomde supplianten, heeft geaprobeert ende gedecreteert, approbeert ende decreteert by desen (voor soo vele als het noot zy) den *elfften*, *twaelfften* ende *dertbiensste artikelen*, van het nieuw Reglement kortelincs geconcipteert by Schepenen vander Keure der Stede van Gendt rakende *d'incorporatien* van de ydele ende vac-

390 *Interpretation der Costumen van Gants.*

rende plaetsen, tusschen twee naburige huysen, gelyck oock den *veertbiensten, vyfthiensten, seftthiensten* ende *seventhienste artikelen* naervolgende van 't selve Reglement, concernerende de *reparatien van de Calfyde* der selve Stede, dit laetste te practiquieren by forme van preuve voor den tydt van ses toekomende jaren, ende onder de modificatie, ende offer by de supplianten gedaen in't besoigne met de Commissarissen van den Raedt in Vlaenderen, den seftthienden February leest-leden, om te recumpenseren de gebuerte, die tegenwoordig meerder reparatie zullen van noode hebben, als d'andere, op 't seggen van experte, bevelende Syne Majt. aen alle de gene die dit aengaen oft roeren zal mogen, sig hier naer te voegen sonder eenige swarigheyt. Gedaen tot Brussel, den thierenden July duysent ses hondert een-en-seventig. Geparagrapheert V. PIET vt. onderteeckent ROUTAERT, ende is gesegelt met het cachet van Syne Majt. in rooden huwele.

Schepenen vander Keure, gehoord den Heere Hoog-Bailliu, verklarende by desen, dat de respective *Dekens* van de gebuerten deser Stadt zullen hebben *beerlicke* ende *parate executie*, ten laste van de proprietarissen tot betalinge van elckx quote in de onkosten van de *Calfyden*, volgens den *taux* in het huys-gelt, in't voorgaende Reglement begrepen, naer dien sy van de selve onkosten zullen gedaen hebben behoorlicke rekeninge aen hunlieden gebueren ende voorgaende vermaninge van den Cnape. Actum in 't Collegie den 24. January 1673. onderteeckent P. SOETAERT.

Decreet van den 28. September 1715. raekende bet Bauwen van Huysen ende daer aen dependeert.

ALfoo het belieft heeft aen Syne Keyserlycke ende Konincklycke Majesteit te verleenen seker Decreet in daten 28. September 1715. gevolgt op de Requête ten dien effecte by het Collegie aen desselfs Raedt

van Staeten gepresenteert, concernerende het Bauwen van de Huylen ende dat'er aen dependeert, soo is't dat Heer ende Weth omme te voorkomen aen alle toekomende geschillen ende disputeren 't selve wel hebben willen laeren publiceren ende alhier van woorde te woorde inferreren, om naer publicatie gedrukt ende geplackt te worden. Actum in 't Collegie den 18. February 1716. *Was onderteeckent*

P. F. FREDRICKX.

CHARLES, par la grace de Dieu, Empereur des Romains, Roi de Castille, de Leon, d'Arragon, des deux Siciles, de Jerusalem, de Portugal, de Navarre, de Grenade, de Toledé, de Valence, de Galice, de Mailliorques, de Seville, de Sardaigne, de Cordube, de Corficque, de Murcie, de Jaen des Algarbes, d'Algezire, de Gibraltar, des Isles de Canarie, des Isles & Terre ferme de la Mer Océane, Archiduc d'Autriche, Duc de Bourgogne, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Gueldres & de Milan, Comte de Habsbourg, de Flandres, d'Artois & de Bourgogne, Comte Palatin, du Tirol, de Haynaut & de Namur, Prince de Suabe, Marquis du Saint Empire, de Rome, Seigneur de Salins & de Malines, Dominateur en Asie & en Afrique, à tous ceux qui ces presentes verront, salut; reçu avons l'humble supplication & Requête des Eschevins de la Keure de notre Ville de Gand, contenant que plusieurs Habitans d'icelle intentionnez & résolus de bâtir des Maisons à la moderne & par consequent les élever considerablement davantage qu'elles ne sont presentement, se trouveroient empêchés d'effectuer un dessein si util à l'embellissement de notre dite Ville par le caprice & mauvaise volonté de leurs Voisins, lesquels s'opiniatreroient à ne vouloir souffrir que l'on hausse les murailles & goutieres communes posées entre les deux toits, quoiqu'ils ne souffriroient par-là aucun dommage ni interet, faisant des Procès de longue durée à ceux qui entreprennent le contraire ou les forcent d'en venir à un accommodement frayeux par la crainte de difficultez, chagrins & dépenses que les

B b 4

Procès causent infailliblement, de sorte que la plus part des Habitans de ladite Ville, nonobstant les desseins qu'ils ont de l'embellir par des Bâtimens Modernes, dont les modeles auroient été approuvez par les Remonstrans, aiment mieux ne bâtir qu'à la vieille mode, ou point du tout, que de s'exposer à des Procès qui ne finissent bien souvent qu'après la mort de ceux qui les commentent, & ce malgré les efforts que font les Remonstrans pour accommoder les parties à l'amiable, & comme les Remonstrans s'attacheroient à embellir ladite Ville autant que leur est possible & en même-temps remédier aux desordres, qui causent des plaintes journalieres, ils ont trouvé être de leur devoir très-convenable & entierement necessaire au Public, de projeter les articles du Reglement ci-après inferé, cause qu'ils nous ont supplié très-humblement d'agréer, decreter & énonquer ledit Reglement dans la forme ordinaire, dont la teneur s'ensuit de mot à autre.

Alfoo men by experientie bevonden heeft ende noch dagelyckx ondervindt, dat binnen dese Stadt groote ongeregeltheden gepleegt worden in het fait van het bouwen ende het maecken van Gevels ende andere Edificien ter Straeten, waer door het cieraet der selve wort benomen ende het Public geinteresseert wort, overmits dat men niet en vermag te wercken ende ryssen gemeene zyde-mueren staende tusschen de Huyfen van de goede Inwoonders, oock daer eenige gemeene goten opliggen, ende dat alfoo door de quaethoofdicheyt van de gebueren menige schoone wercken ende Edificien bedorven worden ter causen dat men de voornomde wercken ende Edificien niet en kan maecken op hunne behoorlycke hoogde, soo dat daer door groote ongevallen, misverstanden ende swaere Processen veroorsaecht worden tusschen de Inwoonders ende de gone nldaer gegoedt ende geëerst zynde, omme in al het welke te voor sien ende het gemeentē te ontlasten van swaere Processen, misverstanden ende andere tweedrachten, ende voorders omme de voornomde Stadt te kunnen verciere met schoone Wercken ende hooge Gebauwen, soo wort van Heere ende Weths wege by forme van Re-

I.

Alvooren dat wie hy zy foo geestelycke als weirelycke ter straeten ofte waterwaerts willende bouwen ende maecken eenig nieuw werck tot cieraet van de Stadt ende dat hy daer toe noodig hadde te ryfen den gemeenen scheemuier, die bevrocht is, zal het selve vermogen te doen ende den selven muier foo hoog maecken als hy den selven noodig zal hebben tot het maecken van zyn werck, volgens de Modelle die hy daer toe aen Myn Edele Heeren Schepenen vander Keure zal hebben gepresenteert ende aen den Versoecker zal zyn geagreert ende toegestaan.

II.

Ende waert dat men bevondt dat den voorseyden gemeenen muier niet goet ende bequaem en waere om het nieuw mets-werck daer op te stellen, foo zal by den gone die den gemeenen zyde-muier verfoeckt te ryfen, den selven muier worden afgebroken foo leeg als hy ondeugdelyck ende onbequaem zal bevonden worden, ende zal dan den selven muier doen op metsen op de dichte gelyck den selven voor het af-breken was, oock zal hy gehouden zyn te doen schooren (indien het noodig is) de gebinden ende kappe van het hays van synen Gebuer, op dat daer aen geen ongeval en kome, alles ten koste, risque ende peryckel van den gonen den gemeenen zyde-muier willende ryfen.

III.

Oock waer't by aldien dat in de gemeene mueren wierden bevonden eenige Schauwen van de Gebueren, den gonen werckende zal de selve Schauwen moeten op metsen tot al sulcken hoogde als hy den gemeenen muier zal hebben gerefen.

IV.

Ende alsoo ordinairelyck op de voornomde gemeene

394 *Interpretation der Costumen van Gendt.*

mueren zyn liggende gemeene loode-goten tot het ontfangen van het Hemel-water van beyde de dacken, en dat daer door de gemeene mueren niet en kunnen gerefen worden ten zy met consent van den gonen die daer inne oock gerecht is.

V.

Sulckx alsoo bevonden wordende, zal den gonen die eerst wilt wercken de selve gote vermogen op te nemen, ende die te schuyven op eenen goeden eecken-boom met van onder brugskens dat die zal liggen van buyten tegen den gemeene muer ende op de kepers van het dack van synen Gebuer tot het ontfangen van het Hemel-water van het dack van den voorseyden Gebuer alleen.

V I.

Oock zal hy gehouden zyn te leggen op den gemeenen muer die hy zal komen te ryfen eene behoorelycke loode-gote tot het afleeden van het Hemel-water van synen huys, ende zal aldan elck syne gote onderhouden, ten ware dat den voorseyden gemeenen muer maer wierde gerefen de hoogte van twee à dry voeten uytterlyck, ende dat het dack van synen Gebuer gevoeglyck konde worden uygeclefpt.

V I I.

In sulcken gevalle, soo zal de Gote tot het ontfangen van de wateren van beyde de dacken geleyt worden op eenen goeden eecken-boom op den gemeenen Muer, welken boom zal dienen voor plaete en bom tot het opstellen van de kepers van beyde de dacken, ende zal het oude loodt moeten vergoten worden ende de nieuwe Gote wesen van behoorelyck tafel-loodt breedt twee voeten.

V I I I.

Alle het welcke zal geschieden ten koste van den gonen den gemeenen Muer versoeckende te ryfen, oock zal hy moeten repareren ende erstellen alle het gone dat hy aen het huys van synen Gebuer zal komen te breken,

Interpretatien der Costumen van Gendt. 395
ende de Gote alsoo geleyt zynde, zal van dan af ten gemeenen koste onderhouden worden.

I X.

Ende waer het saecken dat den nevens gelegen Proprietaris daer naer wilde wercken, ende maecken syn huys van gelycke hoogte als synen Gebuer, zal het selve t'allen tyde vermogen te doen, mits werckende ende gebruyckende den selven Muer ende Gote soo ende gelyck by het 10. Article van de 18. Rubrique van de Costume deser Stadt staet uytgedruckt.

X.

Waer't dat het oock gevieler dat met het ryfen van de gemeene zyde-mueren quaeme gestopt ofte geïnterresseert te worden eenige Vensters van den naelt-gelegen Gebuer, al waert dat'er Contracten waeren dat die Vensters niet en vermochten geïnterresseert ofte de locht benomen te worden, dies niet tegenstaende soo zullen de gemeene Mueren mogen geresen worden mits stellende den Gebuer buyten alle kosten, schaeden ende intresten, soo oock gedaen zal worden in 't regard van de voorgaende Articulen, gelyck by Meesters Metfers ende Temmerlieden hemlieden dies verstaende, ende by Myn Edel Heeren Schepenen vander Keure daer toe te committeren ende alvooren in eede gestelt, zal begroot worden, met welcke begrootinge de Proprietarissen hun zullen moeten te vreden houden, sonder dat sy hun in Justitie daer over zullen mogen beklaegen.

X I.

Eyndelinge en zullen de Meesters soo d'een als d'ander daer over niet vermogen te komen, daersyaen Proprietarissen maegschap zyn tot het derde lidt, nemaer zal by Myn Edel Heeren Schepenen in sulcken gevalle andere in hunne plaetse gedenomeert ende in eede gestelt worden, tot het doen van de voorseyde begrootinge. Actum in Gendt 19. Juny 1715.

SAvoir faisons, que Nous les choses susdites considérées & sur icelles eu l'avis de nos Chers & Feaux les Conseillers Fiscaux de notre Grand Conseil, incli-

396 *Interpretation der Costumen van Gend.*

nans favorablement à la supplication & Requête desdits Eschevins de la Keure de notre Ville de Gand Supplians, avons agréé, approuvé, decreté & émologué, agréons, approuvons, decretons & émologuons de grace espediale par ces presentes le Reglement ci-dessus inseré en tous ses points & articles, si donnons en mandement à nos très-Chers & Feaux les President & Gens de notre dit Grand Conseil, President & Gens de notre Conseil en Flandres & à tous autres nos Justiciers, Officiers & Sujets auxquels ce peut ou pourra toucher & regarder, que de cette notre presente grace, agréation, approbation & émologation-ils fassent, souffrent & laissent lesdits Supplians pleinement & paisiblement jouir & user selon & en la forme & maniere que dit est, sans leur faire, mettre ou donner ni souffrir être fait, mis ou donné aucun trouble, destourbier ou empêchement au contraire, en temoignage de ce, Nous avons fait mettre notre grand Sée! à celsdites presentes, données en notre Ville de Bruxelles le vingt-huitième de Septembre l'an de grace mil sept cent quinze, & de nos Regnes favoir du Saint Empire le quatrième, & des Espagnes & autres le quinzième. Etoit paraphé DE VOORSP. L vt. Et plus bas, *par l'Empereur & Roi en son Conseil d'Etat*, étoit signé, BOLLAERT.

Sy gethoont myn Edel Heere den Hoog-Bailliu deser Stadt. Actum in 't Collegie den 18. February 1716. Was onderteeckent P. F. FREDRYCX.

Den Hoog-Bailliu voor soo véle hem aengaet consenteert in de Publicatie deser. Actum den 18. February 1716. Was onderteeckent P. F. SERSANDERS (dit) DE LUNA.

Fiat Publicatie deser in forma. Actum den 18. February 1716. Was onderteeckent P. F. FREDRYCX.

Gepubliceert by consente van Heer ende Weth met Trompette naer Costume, den 18. February 1716. My t'oorconden F. D. MARTELAER.

INTERPRETATIE van Syne Majesteys van den 28. July 1661. by de welcke verklaert is, dat het 20. Art. van de xx. Rub. van de Costumen van Gendt, niet en kan beletten, dat het gedisponneerde by het xxvj. ende xxvij. Artikelen van 't eeuwige Edict van den Jare 1611. plaesse grypen in een poorterlick sterf-buys rakende de Douarien tusschen personen hun be-
geven bebbende ten tweeden Huwelyk.

*Advis à ceux du Con-
seil en Flandres, fait
à Bruxelles le 4. de
Juin 1661.*

AEN DEN KONINCK.

VErthoonen met alle reverentie Schepenen van Ge-
deele van uwe Majesteys Stede van Gendt, dat
voor hunlieden proces hangt ongedecideert tusschen
Cornelis van Reysschoot ter cause van syn huys-vrauwe
dochter van wylent Anthone van Dale in eersten bed-
de, ende als geauthoriseert over ende in den name van
de vier onder-jarige kinderen van den voornomden An-
thone van Dale geprocreëert by Marie Coddesmit syne
tweede huys-vrauwe, tegens de selve Marie Coddesmit
syne weduwe, ter oorfake van de conventionele douarie
van de somme van xviiij. hondert ponden grooten by
haer gepretendeert uyt krachte van haer contract ante-
nuptiael, welcke douarie den voornomden Reysschoot
sustineert (mits dat'er kinderen zyn van 't voorseyde
huwelick) te moeten gemodereert ende gerestringiert
worden in conformiteyt van de xxvj. ende xxvij. Ar-
tikelen van het Eeuwig Edict van den 12. July sessien
hondert elf tot'er helft van 't inkomen van de immeu-
bele goederen by den voornomden Anthone van Dale
t'synen overlyden achter-gelaten, 't welck in alles maer
en beloopt ter somme van ontrent lxj. ponden grooten
'sjaers, sustinerende de voorseyde weduwe ter contra-
rien, dat ingevolge van het xx. Artikel van de xx. Ru-
brike van de Costumen der voorseyde Stede gedecre-

398 *Interpretation der Costumen van Gendt.*

teert by de Majesteit den 23. *December* 1563. ende alsoo anterieure aen 't voorseyde Edict, haer toekomt de voorseyde besproken douarie in 't geheele, sonder eenige moderatie ofte reductie, aengesien dat by 't voorseyde artikel van de Costumen expresselick toegelaten is aen de gone hunlieden ten huwelick begevende, te maken sulcke antenuptiale contracten als hunlieden goet dunckt, ende verklaert dat die zullen haerlieder effect forteren soo in 't cas van kinderen als van geene, ende dat aen de voorseyde Costume by den *xxvij. artikel* van 't bovenschreven Edict niet en zoude gederogueert wesen, ende dat oversulcks op 't verhoog by de Gedeputeerde van den Lande ende Graeffschap van Namen gedaen nopende de 32. en 37. artikelen van 't voorseyde Edict oock contrarie aen hunne Costumen, by de Majesteit op den 13. *September* 1612. verklaert is, dat men niet en verstant te veranderen nochte derogueren de voorseyde Costume, maer dat d'artikelen danof Interpretatie versocht wiert, zouden blyven in hunne kracht ende vigueur, ende alsoo in 't voorseyde proces ontmoet wort contrarieteit van opinien van de Advocaten daer over geconsulteert, ende dat het voorseyde disput genoeg twyffelachtig is, sy keeren hunlieden tot uwe Majesteit.

De selve seer ootmoedelick biddende gediend te zyn by forme van Interpretatie te verklaren of de voorseyde *xxvj. ende xxvij. artikelen* van het voorseyde Edict zyn derogatoire aen de voorseyde Costume van Gendt, 'twelcke doende &c.

*Aux Echevins des
Parcbens de la Ville de
Gend. -*

PAR LE ROY.

CHers & bien-aimés, s'estant examiné en nostre Conseil Privé la remonstrance à nous faite par vostre requeste du 4. de Juin passé, touchant le procès meü pardevant vous entre Cornille van Reysschoot à cause de sa Femme Fille de feu Antoine van Dale en premieres nopces, & autorisé pour les quatre Enfans mineurs d'iceluy procréés de Marie Coddesmit en secondes nopces, ensemble l'avis rendu par ceux de nostre Con-

ſeil en Flandres. Nous vous advertiſſons que le 20. *article de pareille Rubrique* des Couſtumes de noſtre Ville de Gand, ne peut empêcher que les 26. & 27. *article de l'Edit* de Feus les Sereniſſimes Archiducs du 12. *Juillet* 1611. n'aient lieu. A tant chers & bien-amez noſtre Seigneur Dieu vous ait en ſa ſainte garde. De Bruxelles le 28. de *Juillet* 1661. Paraphé C. Ho. vt. & ſigné I. le Comte. Superſcrit. A nos chers & bien-amez les Echevins des Parchons de noſtre Ville de Gand.

ACTE van Syne Majesteys Privéén Raede van den 9. October 1641. op het 1. art. van de 24. Rubrike, by de welcke aen den Auditeur van Oost-Vlaenderen provisioneelick gainterdiceert is, kennisse te nemen van de ſterf-buyſen van de overleden Poorters, geweest zynde in Militairen dienſt.

AEN DEN KONINCK.

S Upplierende, verthoonen reverentelyck Schepenen van Gedeele Raeden ende Paſſierders uwer Majesteys Stede van Gendt, hoe dat ſylieden in differentie zyn tegen den Fiſcal van de Audientie van Oost-vlaenderen, ende oock den Auditeur van den ſelven quartiere Heſius, nopende de ſterf-huyſen van de gone overleden Poorters der ſelve ſtede, geweest zynde in dienſte Militaire, ende danof den ſelven Auditeur pretendeert de kennisse te nemen met al het gone daer van dependende, hunlieden Supplianten nochtans privativerlick toekomende ende geattribueert by de gedecreteerde Coſtume der voorſeyde Stede *Rub. xxix. art. 1.* ende andere, ſoo aldaer breeder in de ſelve ſake gededucceert ende met diverſch overleg betoogt is, daer van de ſtuckx hier te vooren over-geſonden geweest zynde aen die van den Raedt van uwe Majesteit in Vlaenderen, de ſelve wederom aen de ſelve uwe Majesteit, immers in ſynen

Privéén Raede gerenvoyëert zyn geweest, naer diens de rescriptie ofte geschrifte van de Supplianten by de voorseyde van den Raede geordonneert hadde geweest getoont te worden aen den voornomden Auditeur Hesus, om daer op te procederen ende seggen syn goetduncken binnen acht dagen naer insinuatie, ende niet min by provisie in state gehouden alle voordere proceduren in de selve sake, naer uytwyfen de copye autentike van de selve ordonnantie van den tweeden Mey leest-leden cotté A. sonder dat'er voor als noch van wegen uwe Majesteit eenige ordonnantie regulative, ofte andere in de sake gevolgt is, ende hoewel den voornomden Auditeur ende Fiscāl van de voorseyde Audientie, doende oock het devoir van het Officie in civile saken in de absentie van den selven Auditeur, hunlieden naer de voorseyde provisionele ordonnantie van state wel hadden behooren te reguleren, nochtans alsoo voor den voornomden Auditeur op-geroepen is geweest M^{her} Victor Robert de Masin Rudder, Heere van Coudenburch &c. Capiteyn van een Compagnie Curasiers ten dienste, van uwe Majesteit, van wegen de Weduwe Jan vande Plasse als hoir van wylent M^{her} Charles Andries Triest in syn leven Capiteyn van eene Compagnie Lanssen ten dienste van de selve uwe Majesteit, ende tot betaellinge van notabel schult spruytende uyt den sterf-huyse van den selven M^{her} Charles als noch openstaende ende onbeslicht, ende welcke schult bydien de voornomde Weduwe vande Plasse in setene der voorseyde Stede van Gendt oock schuldig was voor de supplianten te heeffchen, als dies de kennisse ende judicature hunlieden oock geattribueert wordende, volgende het *vierde artikel* van de voorseyde *xxiv. Rubrike*, soo heeft den voorseyden Heere van Coudenburch by syn antwoorde voor den voornomden Auditeur gediend den *vj. Mey 1641.* genomen conclusie van oorlof van Juge ende kosten, als om de redenen voorschreven de kennisse hem niet toestaende, maer de supplianten, daer by hy oock heeft gepersesteert by ander syn naervolgende gediende van den *xix. Juny*, ende dat hem de voorseyde exceptie declinatoire schuldig was aengewesen

fen te worden, naer uytwyfen de selve syne antwoorde ende proceduren by copyen cotté B. ende oock voordere redenen gededuceert by ander geschrifte by forme van motive cotté C. gevoegt by syn furnissement ter Grefsie van de Audientie gedaen, om daer op recht te genieten, als van den voorseyden geaccordeerden staet provisioneel ignorant wesende, in welcke saken van wegen den voornomden Auditeur recht gedaen geweest zynde op den ix. der voorleden Maent Ougst by den Licentiaet I. de Lampereel, doende het voorseyde Officie van Auditeur, heeft hy den selven sin declinatoire af-geslagen ende aen den voornomden Heere van Coudenburch geordonneert t'allen synen t'antwoorden ende litiscontesteren op den heesch, synen ende conclusien by de voornomde Weduwe Jan vande Plassche t'synen laste genomen binnen acht dagen naer d'insinuatie, oock met condemnatie van kosten, naer uytwyfen van de cotype van de selve syne sententie cotté D. ende by naergevolgde onder-correctie van den tweeden deser Maent September t'synen laste gedecerneert iterative ordonnantie van t'antwoorden binnen ander acht dagen naer d'insinuatie, die gedaen is op den vierden, op pene van verstekinge, oock volgende de mede-gaende cotype cotté E. alles in contrarie van de voorseyde provisionele ordonnantie van state ende verkorting van de judicature ende kennisse van poorterlicke sterf-huysen der voorseyde Stede, hunlieden supplianten privativelick ende eygentlick ter exclusie van alle andere Jugen ende Rechteren geattribueert, soo voorseyt is, welcken voornomden Heere van Coudenburch van de selve sententien heeft geappelleert conforme het instrument Notarial cotté F. ende niet min oock by de requeste aen hunlieden gepresenteert cotté G. aen hunlieden 't gone voorschreven te kennen gegeven, ten syne van daer in te mogen doen voorsien tot conservatie van hunlieden judicature, rechten ende preëminentien, de welcke als by het af-slaen van den selven sin declinatoire grootelicks geïntereesteert wordende, mits dat daer by de supplianten benomen zoude worden de kennisse hunlieden geattribueert by het *vierde artikel* van de voorseyde *xxiv. Rubrike* in poorterlicke

sterf-huysen, den overleden geweest zynde Militaire, ende dat'er oock questie is vallende of de dispositien testamentaire ofte de legaten zyn excederende het derde van de goedingen by eenen overleden poorter achter-gelaeten, sulcks schuldig is voor de supplianten oock gekent te worden, soo nemen sy andermael haren toevlucht aen Uwe Majesteit, als blyckende by het extraict uyt de selve Costume cotté H. van het vermogen hunlieden geattribueert.

Biddende de selve gedient zy by appostille op desen aen den voornomden Auditeur Hefius ende synen Fiscal, mitsgaders de weduwe vande Plassche t'ordonneren de voorseyde sententie van den ix. Augusti te laten varen, ende hun supplianten te laten nemen de kennisse ende judicature van de schulden ende personele kommeren van het onbeslicht ende openstaende poorterlick sterf-huys van wylent den voornomden M^{her} Charles Triest ingevolge van de voorseyde gedecreteerde Costume ende *iiiij. Artikel* van de *xxiv. Rubrike* voornoemt, mitsgaders den voornomden Auditeur t'ordonneren hun daer naer te reguleren, ende by provisie in staet te houden alle voordere proceduren die uyt kracht van de voorseyde sententie zoude mogen gedaen worden.

A P O S T I L L E.

SON ALTESSE est consulté de sur le subyet ci-mentionné, cependant SA MAJESTÉ' interdit à l'Auditeur des Gens de guerre au quartier de Oost-Flandres, de prendre connoissance des questions concernant le même subyet jusques à ce que Sadite Altesse aura déclaré son intention, & à la vefve de Jean vande Plassche la poursuite des procédures & execution de la sentence dudit Auditeur & de son substitut, à peine de mille florins, autorisant par cette le Conseil en Flandres pour en cas de contravention, promptement faire executer icelle amende. Fait à Bruxelles le 9. de Septembre 1641. VUL. vt. ende was onderteeckent GOT-TIGNIES.

INTERPRETATIE

Ende verklaeringe van seker twyffelachtighbeden, ende swarighbeden, die voorgevallen zyn op de Costume der Stede ende Schependom van Gendt: gedaen by de Arts-bertogen onse Souveraine Heeren ende Princen, den xv. dag van December, seftbien bondert elfve. Ten tyde van Edels ende Weerde Heeren, Mr Jacques de Langlée, Rudder, Heere van Pecq, Baron van Heyne, &c. Hoog-Bailliu. Jonckbeer Jan Baptiste de Rodoan, Heere van Biese, Voorfchepenen, Jonckbeer Jacques van Zillebeke, gefeyt Taccoen, ende haerlieder Mede-gesellen, Schepenen vander Keyre der voornomde Stede van Gendt.

OP het vertoog gedaen by de Arts-bertogen in hunnen Secreten Raedt, by, ofte van wegen den Hoog-Bailliu, ende Schepenen van beede de Bancken der Stede van Gendt, hoe dat by de Costumen der selver Stede by de Konincklicke Majesteit Philips den II. van dien naem (hoog-loffelicker gedachten) gedecreteert, *Rubrica xxv. Artikel xxix.* ende *Rubrica xxvj. Artikel xix.* expresselick wort gefeyt, dat de gronden van erfven zyn houdende de zyde daer af die gekomen zyn. Ende *Rubrica xxviij Artikel iij.* wort gedisponeert, dat onder de gifte van het derde oock sijn begrepen de Leenen, conforme de extraicten nefens haerlieder vertoog overgeleyt, danof den inhouden van woort tot woort hier naer volgt.

C c 2

E X T R A I C T

*Uyt de gedecreteerde Costume der Stede
van Gendt.*

Alwaer onder andere staet *Rubrica xxv. Artikel
xxix. ende Rubrica xxvj. Artikel xix.*
het naervolgende:

GRonden van erfven houden de zyde danof dat die gekomen zyn, met den last van de bylevinge soo voorleyt is, sonder de erfve die gelegen is binnen der Stede ende uytterste veste van diere, die deelsaem is, soo oock is de gone liggende buyten de vesten, ende binnen de pandinge der selve Stede, soo verre die niet en sorteert onder andere Heeren, ende danof geene Kerck-geboden, erfvenissen ende onterfvenissen gedaen en worden. Ende waer't dat de naest-bestaende maer en waeren d'een van 's overleden vaders vaders-wege, ende d'ander van 's overleden vaders-moederlicke zyde, ende de derde van 's moeders vaders-wegen, ende de vierde van 's moeders-moeders zyde, in dien geval soo soude haer de successie deelen in vieren, op elck van de voornomde quartier d'een vierendeel, den grondt ofte patrimoniale besette erfvelicke renten altyt ter zyden volgende, danof dat die gekomen zyn.

Item *Rubrica xxviij. Artikel iij.* Onder de gifte van den derden deurgaende, wort gecomprenheert alsoo wel Leen, erfve ende andere immeubele als meubele goedingen van het sterf-huys van den overleden, wel verstaende dat het hoir niet precies bedwingelick is den begiften het derde van de selve Leenen ofte gronden van erfven te splyten ofte af te leggen, maer vermach te ontslaen mits hem recompenserende, ende betalende de weerde van dien, met ander goet ofte gelt.

Item *Rubrica xxvj. Artikel xiv.* Vader ende moeder in geheelen bedde sittende, succederen hare kinderen stervende sonder descendenten van hunlieden, alle andere ascendenten ende collaterale uytgesteken: maer waer't dat sy vader ofte moeder, suster nochte broeder achter en lieten, maer wel groot-vaders ende groot-moeders, van wat zyde het ware, in geheelen bedde sittende, die zullen succederen sulcken overleden in't goet, gekomen van haerlieders tronck ende zyde. Ende aengaende de conquesten ende meubelen, zullen succederen de broeders ende susters van vollen bedde van de selve overleden, hooft ende hoofts-gelycke, maer ende des selfs broeders ofte susters descendenten by representatie niet hooft ende hoofts-gelycke, maer in struycken, nemaer de broeders ofte susters van halven bedde, en zullen maer hebben half soo veel als de voorseyde broeders ende susters van vollen bedde.

Item *Rubrica xx. Artikel xij.* Al is't dat men in voorleden tyden geobserveert heeft, dat als eenige erfve, besette rente ofte Leen, van de zyde van den man of wyf gekomen zynde, verkocht wort, durende haerlieders huwelick, by haerlieders beede consent, ende ander Leen ofte erfve, ofte oock besette renten, daer tegen ende met den selven penninck gekocht, de selve gekochte erfachtighede ofte rente gerekent is geweest als conquest, ende competeerde hunlieden ofte haerlieders hoirs in proprieteyt, half en half, nochtans om alle fraude te remedieren voortaan, in geval eenige immeubele goedingen, het zy Leen, erfve ofte besette renten, gekomen van man ofte wyf, worden (durende het huwelick) verandert, vertiert ofte geloft, ofte oock dat de selve goeden van d'een ofte d'ander zyde gekomen, belast wierden, soo zal ter eerster doot danof worden recompense gedaen, eerst uyt de geconquesteerde, ofte andere declame goederen, ende soo verre men te kort quame, soo zal de selve recompense gebeuren tot der eender helft uyt de goeden van den anderen, behoudens recht van by-

levinge op de recompense , gelyck hy gehadt soude hebben op de verkochte ofte gelofte goeden , ofte renten.

WElcke poincten poinctuelick onderhouden zyn geweest , in , ende extra judicium. Nemaer alsoo de Remonstranten bevinden dat die van den Grootten Raedt van hunne Hoogheden , de selve nu lichtelick anders soudén willen verstaen , niet tegenstaende dat eertyts de voornomde Costume altyt in den Raedt van Vlaenderen , ende oock in den voorseyden Grootten Raedt verstaen is geweest plaetse te hebben , generalick aengaende alle de goedingen van de poorters ende poortereffen der voorseyde Stede , waer die gelegen zyn , het zy Leenen ofte andere , soo oock dat'er eenige Advocaten soecken te introduceren dat de gronden ende Leenen buyten der Stede gelegen , daer onder niet en soudén begrepen zyn , ende dat die soudén behooren verdeelt te worden , naer de Costumen van de plaetsen daer die gelegen zyn , noch dat de Leenen elders gelegen , onder de gifte van het derde niet en soudén gecomprenheendeert zyn , daer uyt apparent is te resulteren groote confusie in de poorterlicke geprivilegieerde sterf-huyzen der voorseyde Stede. Het welck gemerckt , ende om voordér confusie t'eviteren , hebben hunnen toevlucht tot hare Hoogheden genomen : biddende seer ootmoedelick dat hun gelieven wille tot klaerder verstant van de voorseyde Artikelen , ende in conformiteyt van de voorgaende usantie ende pratike , te declareren dat in alle poorterlicke sterf-huyzen der voorseyde Stede van Gendt , de Leenen , gronden van erfven , ende besette renten , soo wel tusschen de langst-levende ende d'hoirs van den eersten overleden , als tusschen d'hoirs onderlinge , zullen volgen de zyde van daer die gekomen zyn , waer die gestaen ofte gelegen zyn , binnen ofte buyten het Graefschap van Vlaenderen , ende dat oock de Leenen , gronden van erfven ende renten , binnen ofte buyten Vlaenderen voorseyt gelegen , zullen begrepen zyn onder de gifte testamentaire , van het doorgaende derde , van alle testateurs goedingen. Niet

Interpretation der Costumen van Gendt. 407
tegenstaende Costume Locale van de situatie van diere
ter contrariën.

Siet vers. Hunne Hoogbeden & seqq. pag. 409.

VOorts soo by den eersten deel van den *xiv. Artikel* van de *xxvj. Rubrike*, niet klaerlick genoeg en wort uytgedrukt, wat goedingen souden succederen op den Vader ende moeder in vollen bedde sittende, soo wanneer haerlieder kinderen zyn stervende sonder descendenten achter te laten, dan alleenlick dat sy haerlieder kinderen souden succederen, alle andere ascendenten ende collaterale uytgesteken, daerom somwylen questie ryft, ofte de Leenen hunlieden behooren te volgen. Dat hunne voorseyde HOOGHEDEN van gelycke, souden believen te verklaren, dat sy in dien geval zullen succederen, soo in de Leenen, gronden van erfven, catheylen ende alle andere goedingen, geene gereserveert, waer die gestaen ende gelegen zyn, binnen ofte buyten het voorseyde Landt van Vlaenderen.

Siet vers. Item rakende. pag. 410.

ENde alsoo van gelycken 't leste deel van den voorseyden *xiv. Artikel* in 't regard van den groot-vader ende groot-moeder geseyt wort, dat haerlieder neven ofte nichten stervende sonder kinderen, vader noch moeder, suster noch broeder achterlatende, sy sulcken overleden succederen in 't goet van haerlieder troncken ende zyden, sonder oock te maken eenige explicatie.

TE verklaren hunne meeninge ende intentie te wesen, dat groot-vader ende groot-moeder sulck kindt zullen succederen in sulck deel, gelyck soude gedaen hebben de voornomde haerlieder overleden Sone ofte Dochter. Ende indiend'er maer een en leeft van de voornomden groot-vader ofte groot-moeder, dat die zal succederen in de helft, ende de hoirs van den overleden groot-vader ofte groot-moeder in de ander helft.

Siet vers. Ende soo verre & seqq. pag. 410.

C c 4

ENde ten laetsten, alsoo by den *xij. Artikel* van de *xx. Rubrike* geseyt wort dat men zoude moeten recompense doen van de goedingen binnen huwelick veralieneert ofte belast, daer op oock diverse verstanden zyn ryfende, te verklaren ende t'ordonneren dat soo verre van weder zyde immeubele goedingen ofte besette renten binnen huwelick verkocht waren, van de een zyde meer dan van de andere, dat in dien geval de recompense maer schuldig en is te geschieden van't gone van de een ofte d'ander zyde meer is gealieneert. Ende indien dat van de zyde van den overleden meer is veralieneert, dan van den langstlevende, dat den selven langstlevenden alleen bylevinge zal hebben ende behouden op 't gone dat van des overledens zyde meer veralieneert is, ende daer af hy den hoir recompense gedaen zal hebben.

Siet vers. Voorts aengaende. pag. 410.

DAer-en-boven, soo naer 't presenteren van de voorseyde requeste ter kennisse van de voorseyde supplianten, noch eenige andere difficulteyten ende swarigheden komen zyn, danof de Costumen niet opentlick en disponeren, zouden seer goet vinden, dat hun voorseyde **HOOGHEDEN** geliefde te ordonneren, dat soo wanneer, gedurende 't huwelick van Man ofte Wyf, van de een ofte d'ander zyde toekomt eenige successie van goedingen, d'een ofte d'ander zyde schuldig zynde te volgen, daer in de gemeene kommer de gemeene deelsame bate excèdeert, dat in dien geval foodanige successie, ofte gesuccedeert goet, zal subjeet ende gehouden wesen de kommeren, excrescentien, ende gemeene deelsame bate van diere te purgieren, sonder den anderen van de conjoncten ofte syne goederen daer in te belasten.

Siet vers. Voorts nopende. pag. 411.

TEn anderen, soo poorters, poorters blyvende, d'een den anderen niet en mogen te verschoonen niet meer by testament dan andersints, voordere dan

met een tamelick juweel, vertrecken in andere Provincien, daer sy d'een den anderen mogen hoir institueren, in hare goedingen, soo sy doen, frauderende by dien de gedecreteerde Costumen der voorseyde stede, te ordonneren dat poorters van Gendt, poorters blyvende, ende niet veryssuwet hebbende by testament noch andersints, oock in andere Provincien, en zouden d'een den anderen mogen verschoonen, alwaer't dat de Costume van den Lande daer sy tesseren, dat toe liete, maer dat tusschen poorters van Gendt soodanige testamenteen zullen nul zyn, ende blyven nul, ende sonder effect. Ende hunlieden van al dies te verleen behoorlicke acte, daer by alle Rechters ende Justiciers geordonneert worde, in Judicando hunlieden daer naer te reguleren, daer by peys, ruste, ende eendrachtigheyt zal gevoet ende gecontinueert worden.

Siet versf. Ende ten laetsten. pag. 411.

HUnne HOOGHEDEN, 'tgene voorseyt overgemerckt, ende daer op gehadt hebbende alvooren 'tadvys van die van hunnen Rade in Vlaenderen, ende daer naer oock van die van hunnen Grooten Rade, genegen wesende ter bede ende begeerte van de voorseyde supplianten, ende om alle differenten ende twyffelachtigheden ter neder te leggen ende beletten; peys, vrede ende eendrachtigheyt te onderhouden, onder hunne goede onderfaten, hebben verklaert ende gedeclareert, verklaren ende declareren uyt sonderlinge gratie by desen, dat in't regard van de Costume der voorseyde stede, begrepen respectivelick by de *xxv. ende xxvj. Rub. artikel xxix. ende xix.* wesende beede de eerste des voorseyde extraicts, hier vooren geinsereert, dat de selve Costumen ende andere gelycke, makende mentie ende vermeldende van heritagien, ofte gronden van erfven, dat de selve moeten veritaen worden van de gone die gelegen zyn in't landt van Vlaenderen Flamingant, ofte daer men spreeckt de Vlaemsche tale, ende niet daer buyten, nochte in andere Provincien, alwaer in't faict van successien van heritagien zy hunlieden zullen reguleren naer de Cos-

410 *Interpretatien der Costumen van Gendt.*
tumen van elcke plaetse, daer de selve zullen gelegen
zyn.

ITem aengaende de *xxviij. Rubrike, articulo tertio*,
wesende het derde des voorseyden extraicts, dat het
selve mach blyven ende verstaen worden soo van het
gone wesende buyten als binnen Vlaenderen voorseyt.

ITem rakende de vierde Costume, begrepen in 't
voorseyde extraict wesende van de *xxvj. Rubrike,*
articulo xiv. dat in de successien van Leenen bevon-
den in de sterf-huysen aldaer gementionneert, men hem
zal moeten gedragen ende reguleren, volgende de Cos-
tumen van de Hoven van Leene, danof de selve Lee-
nen respectivelick gehouden zyn.

ENde soo verre als aengaet de successien geattri-
bueert by den voorseyden *xiv. artikel*, aen de
groot-vaders ende groot-moeders, in 't regard van de
meubelen ende conquesten, de voorseyde groot-vaders
ende groot-moeders, gedurende ende staende haerlie-
der huwelick, zullen succederen in sulck part ende
deel van de voorseyde goeden, als zoude gehadt ende
weg gedragen hebben haerlieder Sone ofte Dochter
van te vooren overleden, bysoo verre, sylieden de sel-
ve overleeft hadden.

ENde in geval dat'er maer d'een van de twee en
leefde, hy ofte sy zal succederen in de helft van
de voorseyde goeden, ende de naeste vrienden van den
overleden groot-vader ofte groot-moeder, met die go-
ne representerende in d'ander helft.

VOorts aengaende de *xx. Rubrike, artikel xiiij.*
dat indien van de onroerende goedingen ofte ren-
ten gehypothekeert, durende het huwelick, ware meer
verkocht, vervremt ofte geloft, van d'een oft d'ander
zyde, dat in sulcken geval de recompense alleenlick
geschieden zal van 't gone van d'een ofte d'ander zy-
de, meer verkocht, vervremt, ofte geloft zal wesen.
Ende indien van de zyde van den overleden meer ware

Interpretatien der Costumen van Gendt. 411

verkocht, vervremt, ofte geloft, dan van den langstlevenden, dat den selven alleenlick behouden zal den tocht ofte bylevinge, op het gone dat'er meer zal verkocht, vervremt, ofte geloft wesen van de zyde van den overleden, ende danof hy gerecompenseert zal hebben de hoirs ende erf-genamen.

Voorts nopende de twee artikelen die de selve supplianten versoecken van nieuws gevoegt te wesen aen hunne gedecreteerde Costumen, te weten: Als durende het huwelick aen d'een ofte d'ander van de conjoncten, vervallen ofte versterven eenige successien ende hoiren, in de welke zouden wesen eenige goeden die zouden moeten zyde volgen, ende dat de schulden excedeerden de weerde van de deelsame bate van de selve successie, dat in sulcken geval de gone die succedeert in diergelycke goeden, zal gehouden wesen te onderstaen ende purgieren de excrescentie, ende dat ten advenant van de weerde van de voorseyde deelsame goeden, sonder voordere belastingen d'ander van de selve conjoncten ofte hunne goederen.

Ende ten laetsten, rakende 't artikel van de poorters ofte poortereffen der voorseyde stede, verandert hebbende haerlieder domicilie ofte woonste, buyten den voorseyden lande van Vlaenderen, sonder gerenonceert haerlieder poorterschap, nochte het recht van Yssuwe betaelt te hebben, laten het selve ter dispositie van de geschreven rechten.

ORdonnerende dienvolgende hunne voorseyde **HOOGHEDEN**, aen hun Hooft-presidenten ende Lieden van hunnen Secreten ende grooten Rade, Presidenten ende Lieden van hunnen Raedt in Vlaenderen, ende Arthoys, Hoog-Baillin ende Schepenen van beede de Bancken der voorseyde Stede van Gendt, ende alle andere Rechters, Justiciers ende Officiers, wien dit aengaen ofte roeren zal mogen, hem in gevolge van 't gone voorseyt, in Judicando te reguleren: want hun alloo gelieft.

Gedaen te Brussel, onder het Cachet Secretet van hunne voorseyde HOOGHEDEN, den vyfthiensten dag der Maendt van December, duyfent ses hondert ende elf. Geprapheert G. vt.

Ende was onderteeckent

C. DELLA FAILLE.

Aldus gepubliceert in open Camer van Schepenen vander Keure der Stede van Gendt, present Schepenen voornoemt, Tael-lieden, Procureurs ende meer andere bystaenders : Defen xxiv. dag van January 1612.

By my Secretaris van Schepenen vander Keure voornoemt

P. VANDER SPEETE.

DECREET

Van Syne Majesteyt nopende den Koopschat van geconquesteert Leen, by den boir feodael beloofst in te brengen, ende in syn leven niet betaelt, mitsgaders van Renten beset by forme van staenden seker. Den 19. Mey 1668.

OP 't vertoog gedaen aen den Koninck van wegen die Schepenen van Gedeele, Raden ende Paylieders der Stede van Gendt, dat sy by experientie bevonden hebben, groote twisten tusschen naer bestaende vrienden ende sware Processen geresen te zyn, ende noch dagelicks zouden staen te ryfen, uyt de twyfelachtigheyt van diversche questien voor hun voorgevallen, nopende het Reglement ende wideringe van

de Poorterlicke sterf-huysen der selve stede, ter causen van de diversiteyt van opinien concernerende d'Interpretatie van de Costumen ende Placcarten van Syne Majesteit, toucherende de Questien hier naer genoemd, die nu op d'een maniere, nu op d'ander worden gevonnist, soo in Syne Majesteits Provincialen Rade van Vlaenderen als den gonen van den Grooten Rade ende elders: 't welck veroorsaecht, dat d'onderlinge vrienden in dispute blyven, ende op hope van het verkrygen van veranderinge van Sententien, in Processen blyven, selfs tot het comminieren van 't intenteren van Revisie, als te weten.

I.

Eerst of de Leenen daer uyt eenen Poorter van *Gendt* Erfachtig gestorven is, gehouden van den huys ende Hove van *Dendermonde* in 't regard van de Boomen, hart hout wesende, hun moeten reguleren naer het dispositif van het *seventbientste artikel* van het *vierde Capittel* van de Costume van den selven Leenhove gedecreteert ten Jare sesstien hondert acht-entwintig, alwaer geseyt is, dat alle het hart hout staende op een Leen, als opgaende Eecken, Tronck-Eecken, Olmen, Esschen, Kerfelaers ende alle Fruyt-boomen, ende dat'er voor hart hout gerekent wort, volgt den Leene: ofte wel naer de Costumen der Stede van *Gendt*, gedecreteert ten Jare vyfthien hondert dry-en-estig, alwaer *Artikel ses-en-dertig* ende *seven-en-dertig van de vyf-en-twintigste Rubrike* geseyt is dat alle Boomen zyn deelsaem: militerende voor de Costume van *Dendermonde* dat in het *Decretement* van diere geseyt staet dat den Prince uyt syne gerechte Wetentheyt, Authoriteyt ende volle macht sulck is ordonnerende, ende begeerende de selve Costumen ende Usantien onderhouden ende achtervolgt te worden in 't regard van alle de Leenen van den voorschreven huys ende Hove van *Dendermonde*, ende de gene daer af gehouden, ter wat plaetsen dat die gelegen zyn, niet tegenstaende eenige Costumen van Poorterlicke sterf-huysen ofte andere ter contrarien: de ander par-

414 *Interpretatien der Costumen van Gendt.*

tye sustineert, dat de voorschreven Clausule derogatoire niet en moet wercken tegens het dispositif van de voorschreven Costumen van *Gendt*, soo lange te vooren gedecreteert, om dat die van *Gendt* niet en zyn gehoort geweest op het Decretement van de voorschreven Costume van den Leen-hove van *Dendermonde*, ende dat de Stadt van *Gendt* geen Leen-hof hebbende, het Decretement van hare Costume in't regard van Boomen staende op Leenen moet verstaen worden verkregen te hebben exclusieve van alle Leenhoven binnen Vlaenderen flamingant gelegen.

Siet hier naer 't Decreet van Syne Majesteyt van den 7. Augusti 1673. pag. 425.

I I.

T*En tweeden* of de koopschat van een geconquesteert Leen, 'twelck den hoir Feodael verklaert heeft op het inbrengen van den koopschat te aenveerden, ende nochtans binnen zyn leven niet effectivelick betaelt en heeft, komt tot laste van syne Erfsenamen alodiale in't generael, ten opzien dat'er te meer alodial in syn sterf-huys bevonden wort als'er wel zoude geweest hebben, waer't dat hy binnen zyn leven den koopschat effectivelick hadde betaelt, ofte wel dat't selve Leen valt op synen Sone ofte hoir Feodael met den last van de voorschreven onbetaelde koopschat: *Tamquam onus reale fundo inherens & fundum sequens, sicut lepra leprosum, ut dicitur dixisse Andreas de Isernia.*

V. tamen not. ad Consuet. *Curiae Feudalis Burgi Brugens.* Rub. 3. art. 11.

I I I.

T*En derden* of de Renten bevonden in een Poorterlick sterf-huys der Stede van *Gendt*, staende te lossen ofte besetten binnen dry ofte ses jaren daer naer, ende niet min verkent voor de Weth onder de welke refterten de gronden van erfven die voor eenen blyvenden ende *staenden seker* in pande gestekt worden met alle solemniteyten die in andere materie van realisatie geobserveert worden, tot'er tyt de voorschre-

ven lossinge ofte beset effectivelick geschiet, ende de welcke oversulckx voor de voorschreven dry ofte ses Jaren geen marck-gelt aen den Heere subject en zyn, volgende den Placcarte van den Jare *sestbiën hondert een-en-twintig* staende in den tweeden Placcaet-boeck van Vlaenderen *Folio vier hondert dry-en-veertig* ende *vier hondert vier-en-veertig*, maer wel daer naer, al is't dat'er geen voorder verkentenisse gedaen en wort, moeten houden de nature van besette ende gerealiseerde renten houdende de zyde daer af zy gekomen zyn, ingevolge van het dispositif van het *achtste artikel* van de *vyf-en-twintigste Rubrike* van de voorschreven Costumen van Gendt, door dien sy oprechte realisatie ende affectatie tegens alle andere Crediteuren zyn genererende *Quoad omnes effectus*, op de selve forme, ende maniere als andere effective besette renten, die Marck-gelt subject zyn, ofte wel dat zy het effect van gerealiseert ende zyde-houdende goet maer en krygen naer date van het expireren van de voorschreven dry ofte ses Jaren als sy Marck-gelt aen den Heere subject worden.

Siet versf. Ende belangende. pag. 416.

I V.

T*En vierden*, alsoo men dagelicks bevint dat vele personen langen tyt meerder-jarig gehuwet ende buyten Ate ende Dranck van hunnen Vader ofte Moeder geweest zynde (sels naer twintig Jaren ofte beth van het expireren van de voogdye van den selven Vader ofte Moeder) komen uytwinnen de goederen van hunnen voorschreven Vader ende Moeder voor hunne Weese-penningen by tacite Hypotheke al of sy daer van noyt voldaan hadden geweest, makende alsoo sels caducq ende invalide d'Hypotheken die den selven hunnen Vader ofte Moeder belast hebben met het opnemen van gelt naer de sels-wordinge van hunne kinderen: welck gelt op de voorsyde hypotheke noch ten Landt-boeck noch voor Weth belast staende ter goedertrauwen is gecrediteert: daer nochtans het *eeuwig Edict* van den Jare *sesthiën hondert elf articulo vier-en-twintig* schynt te hebben willen diergelycke credi-

416 *Interpretatien der Costumen van Gendt.*

teuren, geene reële lasten vindende, beneficiëren: soo wort Syne Majesteit gebeden om te voorsien aen diergelycke bedeckte frauden, te prefigieren eenen gelimmitteerden tyt 'tzy van vyf jaren ofte andere, binnen den welcken diergelycke perſoonen hun selfs wsfende, tot laſte van hunne voogden zullen moeten hunne actie inſtellen naer date van hun selfs-wordinge, op pene van te vervallen van 't voorchreven recht van tacite hypotheke.

Siet hier van 't Decreet van Syne Majesteit van den 19. July 1669. pag. 417.

Alle welcke diſputen, geſchillen ende differenten tot ruſte ende welvaren van Syne Majesteits Onderſaten ende het onderhouden van peys ende vrede tuſſcheu de vrienden, niet anders en konnen gedecideert ende vaſt geſtelt worden, dan by Decreet van Syne Majesteit, oorſaake dat de vertoonders in hunne voorchreven qualiteit, ende het laſt ſpeciael hebben de van het wideren van de poorterlicke ſterf-huysen van Syne voorchreven Majesteits Stadt van *Gendt*, hebben hunnen toevlucht genomen aen de ſelve

Ootmoedelick biddende gedient te weſen by forme van Decreet, dies aengaende te declareren hare intenſien, daer mede vele Weduwe ende Weeſen zullen geſoulageert zyn ende gefubleveert van ſware ende periculieuſe Proceſſen.

SYNE MAJESTEIT 'tgene voorchreven, overgemerckt ende daer op gehadt het advys van die Preſident ende Lieden van haren Provincialen Rade in Vlaenderen, heeft verklaert, gelyck ſy verklaert mits deſen aengaende 't voorſeyde *tweede point*, dat den koopschat van een geconqueſteert Leen, den welcken den hoir Feodaal hadde beloofd in te brengen, ende nochtans in ſyn leven niet en heeft gedaen, naer ſyne doot moet voldaan worden by ſynen Sone ofte hoir Feodaal, als eenen reëlen laſt den Leen aengaende, ſoo hy 't ſelve Leen genieten wilt.

Ende belangende het voorgemelt *derde point* dat alle beſette ende gerealifeerde *Renten*, oock by forme van *ſtaenden ſeker* geconſcipieert, ende binnen den tyt

dat

dat den selven *staenden seker* duert, zyn ende moeten geacht ende gehouden worden van de nature van *immeuble* zyde-houdende goeden gelyck alle andere renten op d'ordinarisse maniere verleden ende beset.

Wesende den wille ende intentie van Syne voorseyde Majesteit, dat in alle geschillen, scheydingen van goeden, ende Processen dese materie rakende, 't gene voorseyt is hier naermaels zal onverbrekelyck worden onderhouden ende gesententieert.

Maer rakende het eerste ende vierde der selve punten, Syne voorseyde Majesteit zal daer op resolutie nemen naer dat sy op de selve breeder esclairsissement zal hebben genomen, ordonnerende voorts alle die dit aengaen ofte roeren zal. mogen, sig hier naer te voegen sonder eenige swarigheyt.

Gedaen binnen Brussel den negenthiensten der Maent van *Mey* duyfent ses hondert acht-en-estig. Ende was gearapheert. BLOND. vt.

Onder stont. P. VAN ACHLEN.

Ende in de Marge was gedrukt den Zegel van Syne Majesteit.

Gepubliceert in de gecontinueerde Vierschare den 28. Mey 1668.

J. D. VAERNEWYCK.

DECREET

Van Syne Majesteit, nopende de Tacite Hypothecke de Weesen competerende, hoe lange dic duert, ende op wat goederen de selve gedurende den voorseyden tyt is vallende, den 19. July 1669.

Op 't vertoog gedaen aen den Koninck van wegen die Schepenen van *Gedeele*, Raden ende Payfiersders der stede van *Gendt*, dat sy by experientie bevonden hebben groote twisten tusschen naer-bestaende vrienden ende sware Processen geresen te zyn, ende noch dagelyckx zouden staen te ryfen, uyt de twyfel

D d

felachtigheyt van diverse questien voor hun voortgevallen, nopende het Reglement ende wideringe van de poorterlicke sterf-huyfen der selve stede, ter causen van de diversiteyt van opinien, concernerende d'interpretatie van de Costume ende Placcarten van Syne Majesteit, toucherende de questien hier naer genoemt, die nu op d'een maniere, nu op d'ander worden gevonnist, soo in Syne Majesteits Provincialen Rade van Vlaenderen, als den gonen van den Grooten Rade, ende elders: 'twelck veroorsaect, dat d'onderlinge vrienden in dispute blyven, ende op hope van het verkrygen van veranderinge van Sententien in Processen blyven, selfs tot het comminieren van 't intenteren van Revisie, als te weten.

I.

Erst of de Leenen daer uyt eenen Poorter van *Gendt* erfachtig gestorven is, gehouden van den Huyfe ende Hove van *Dendermonde*, in 't regard van de Boomen, hart haut weskende, hun moeten reguleren naer het dispositief van het *seventbiende artikel* van het *vierde Capittel* van de Costume van den selven Leenhove gedecreteert ten Jare sesstien hondert acht-entwintig, alwaer geseit is dat alle het hart haut, staende op een Leen, als opgaende Eecken, Tronck-Eecken, Olmen, Effchen, Kerfelaers, ende alle Fruyt-boomen ende dat'er voor hart haut gerekent wort, volgt den Leene: ofte wel naer de Costumen der stede van *Gendt* gedecreteert ten Jare vyftien hondert dry-en-sestig, alwaer *Articulo ses-en-dertig* ende *seven-endertig* van de *vyf-en-twintigste Rubrike* geseit is dat alle Boomen zyn deelsaem: militerende voor de Costume van *Dendermonde* dat in het Decretement van diere geseit staet dat den Prince uyt syne gerechte Wententheyt, Authoriteyt ende volle macht sulcks is ordonnerende, ende begeerende de selve Costumen ende Usantien onderhouden ende achtervolgt te worden in 't regard van alle de Leenen van den voorsayden huyfe ende Hove van *Dendermonde*, ende de gene daer af gehouden, ter wat plaetsen die gelegen zyn, niet tegeustaende eenige Costumen van Poorterlicke sterf-huy-

Interpretationen der Costumen van Gendt. 419

sen ofte andere ter contrarien: de andere partye sustineert dat de voorschreven Clausule derogatoire niet en moet wercken tegens het dispositif van de voorschreven Costumen van *Gendt*, soo lange te vooren gedecreteert, om dat die van *Gendt* niet en zyn gehoort geweest op het Decretement van de voorschreven Costume van den Leen-hove van *Dendermonde*, ende dat de Stadt van *Gendt* geen Leen-hof hebbende, het Decretement van hare Costume in 't regard van Boomen staende op Leenen, moet verstaen worden verkregen te hebben exclusieve van alle Leen-hoven binnen Vlaenderen flamingant gelegen.

Siet hier van 't Decreet van Syne Majesteyt van den 7. Augusti 1673. pag. 425.

I I.

T*En tweeden*, of de Koopschat van een geconquesteert Leen 't welck den hoir Feodael verklaert heeft op het inbrengen van den Koopschat te aenveerden, ende nochtans binnen syn leven niet effectivelick betaelt en heeft, komt tot laste van syne Erfgenamen alodiale in 't generael, ten opzien dat'er te meer alodiael in syn sterf-huys bevonden wort als'er wel zoude geweest hebben, waer't dat hy binnen syn leven den Koopschat effectivelick hadde betaelt, dat 't selve Leen valt op synen Sone ofte hoir Feodael met den last van de voorschreven onbetaelde Koopschat, *Tamquam onus reale fundo inherens & fundum sequens, sicut leprosum, ut dicitur dixisse Andreas de Isernia.*

Siet hier van 't Decreet van Syne Majesteyt van den 19. Mey 1668. vers. Syne Majesteyt. pag. 416.

I I I.

T*En derden*, of de Renten bevonden in een Poorterlick sterf-huys der Stede van *Gendt*, staende te lossen ofte besetten, binnen dry ofte ses Jaren daer naer, ende niet min verkent voor de Weth onder de welke resorteren de gronden van erfven, die voor eenen blyvenden ende *staenden seker* in pande gestelt worden met alle solemniteyten die in andere materie van realisatie geobserveert worden, tot'er tyt de voorschre-

420 *Interpretation der Costumen van Gendt.*

ven lossinge ofte beset effectivelick geschiet, ende de welcke oversulckx voor de voorschreven dry ofte ses Jaren geen Marck-gelt aen den Heere subject en zyn, volgende den Placcarte van den Jare *sestbiën bonders een-en-twintig* staende in den tweeden *Placcaert-boeck* van Vlaenderen *Folio vier bondert dry-en-veertig* ende *vier bondert vier-en-veertig*, maer wel daer naer al is't dat'er geen voorder verkenissen gedaen en wort, moeten houden de nature van besette ende gerealiseerde Renten, houdende de zyde, daer af sy gekomen zyn, ingevolge van het dispositif van het *achste artikel* van de *vyf-en-twintigste Rubrike* van de voorschreven Costumen van *Gendt*, door dien sy oprechte realisatie ende affectatie tegens alle andere crediteuren zyn genereerende. *Quoad omnes effectus*, op de selve forme, ende maniere als andere effective besette Renten, die Marck-gelt subject zyn, ofte wel dat sy het effect van gerealiseert, ende zyde-houdende goet maer en krygen naer date van het expireren van de voorschreven dry, ofte ses Jaren, als sy Marck-gelt aen den Heere subject worden.

Siet hier van 't Decreet van Syne Majesteit van den 19. Mey 1668. vers. Ende belangende. pag. 416.

I V.

T*En vierden*, alsoo men dagelycks bevint dat vele personen langen tyt meerder-jarige gehuwet, ende buyten Ate ende Dranck van hunnen Vader ofte Moeder geweest zynde, (selfs naer twintig Jaren ofte beth van het expireren van de Voogdye van den selven Vader ofte Moeder) komen uytwinnen de goederen van hunnen voorseyden Vader ende Moeder voor hunne *Weese-penningen by tacite bypoteke*, al of sy daer van noyt voldæen en hadden geweest, makende alsoo selfs caducq ende invalide d'hypotheken, die den selven hunnen Vader ofte Moeder belast hebben met het opnemen van gelde naer de selfs-wordinge van hunne kinderen: welck gelt op de voorseyde hypotheke noch ten Lant-boecke, noch voor Weth belast staende, ter goedertrouwen is gecrediteert, daer nochtans het *eeuwig Edict* van den Jare *sesthiën hondert elf Articulo vier-en-twin-*

zig schynt te hebben willen diergelycke crediteuren geene reële lasten vindende; beneficiëren: soo wort Syne Majesteit gebeden om te voorsien aen diergelycke bedeckte frauden, te prefigieren eenen gelimmitteerden tyt 't zy van vyf Jaren ofte andere, binnen den welcken diergelycke personen hun selfs wesende, tot laste van hunne Voogden zullen moeten hunne Actie instellen; naer date van hunne selfs-wordinge, op pene van te vervallen van't voorschreven recht van tacite hypotheke.

Alle welcke disputen, geschillen ende differenten tot ruste ende welvaren van Syne Majesteits onderfaten, ende het onderhouden van peys ende vrede tusschen de vrienden, niet anders en kunnen gedecideert ende vast gestelt worden, dan by Decrete van Syne Majesteit oorfsake dat de verthoonders in hunne voorschreven qualiteit, ende het last speciael hebbende van het wideren van de Poorterlicke sterf-huysen van de voorschreven Stadt van *Gendt*, Syne Majesteit feer ootmoedelick hebben gebeden, gedient te wesen (by forme van Decreet) dies aengaende, te declareren syne intentien, daer mede vele Weduwen ende Weesen, zullen gefoulageett zyn ende gefubleveert van sware ende periculouse Proceffen.

SYNE MAJESTEIT 't gene voorschreven aengemerckt; ende op de bovenschreven vier poincten gehadt 't advis van den President ende Lieden van haren Provinciaelen Raedt in Vlaenderen, met de Brieven van wegen Syne Majesteit geschreven aen de voornomde van den Raedt in Vlaenderen, ten opsien van het vierde der voorsayde poincten van den *negentbienden Mey seshien bondert acht-en-sestig*, ende de antwoorde van den selven Raedt op de gene van den *negentbienden January* lesleden, ende alles geconsidereert, heeft verklaert ende geordonneert, verklaert ende ordonneert (mits desen) dat het recht van tacite hypotheke, ende reële affectatie competerende aen de minder-jarige der Stede van *Gendt* ende distrikt der selve, in de goederen van hunne Voogden, voor d'administratie van de goederen der voorsayde minder-jarige, ende dies daer aankleeft, zal geprescribeert worden ende zal komen

Siet hier op d'Interpretatie in den 4 Placcaert-boeck pag 1328. en volg.

422 *Interpretation der Costumen van Gendt.*

te cesseren door den *laps van vyf Jaren*, naer dat sy zullen hun selfs geworden zyn, ofte dat sy door den huwelicken staet (ofte andersins) voor sulcks gehauden zullen worden, blyvende nochtans (in desen regarde) hun geconserveert hunne preferentie op de voorseyde goederen voor alle schulden suyverlick personele van hunne voorseyde Voogden, volgens het gemeyn recht. Bevelende Syne Majesteit aen alle de gene (die 't behooren zal) sig hier naer te voegen sonder eenige swarigheyt.

Gedaen tot Brussel den 19. *July* van den Jare 1669. ende was gearapheert. V. MA. vt.

Ende was onderteeckent **ROUTAERT.**

Ende in de Marge was godruckt den Segel van Syne Majesteit.

Gepubliceert in de gecontinueerde Vierfchare, den 22. July 1669.

J. D. VAERNEWYCK.

D E C R E E T

Van Syne Majesteit nopende het maken van de Staeten van Goeden in Poorterlicke Sterf-buyfen der Stede van Gendt, al eer men komen maect ten tweeden Huwelick, &c. den 22. April 1673.

OP 't vertoog gedaen aen den Koninck van wegen die Schepenen van *Gedeele* synder Majesteits Stede van *Gendt*, dat sy lieden by dagelicksche experientie bevinden, dat'er menigvuldige Weesen van de voorseyde Stadt grootelicks (ja ten uystersten) worden geprejudicieert in haer lieden recht van successie, soo ten op sien dat'er by de gedecreteerde Costumen der selve Stede geene penen gestatneert en zyn tot laste van Man ofte Wyf, lanckst-levende (alwaer 't oock soo dat sy lieden van het eerste huwelick Kindt ofte Kinderen mochten behouden) die komt in 't tweede huwelick to treden, ende te *bertrouwen, aleer te maken, overgeven, passeren ende te affirmeren behoorlicken staet van goede*, als om dat generalick alle de Supposten van den

Raedt van Vlaenderen by de Supplianten gecondemneert zynde in 't maken, overgeven, passeren ende affirmen van staet van goede, daer toe by executie niet en konnen bedwongen worden sonder preallabel authorisatie van den voorseyden Raedt, geconsidereert dat in 't versoecken van diensgelycke authorisatie byna altyts de gecondemneerde komen in oppositie, ende soo vele weten voor te wenden, dat die Supplianten dickmaels genootsaecht worden (ten grooten koste van de Stadt) te sustineren formele Processen, aler de selve gecondemneerde te konnen bedwingen tot het volkomen van hunne condemnation, welcke Processen daer naer by de Reluſtanten tot *Meebelen* toe worden ingevolgt, hielden alſoo voor eenige jaren bevydende van de condemnation t'hunnen laste gedregen, ende volgentlick behoudende, ende blyvende gefaisiert van alle de goederen ende effecten van de Sterf-huysen, de welcke sy applikeren t'hunne profyte, ende dat erger is, somtyts dissipieren, ende onnuttelick verquisten ten nadeel van hunne arme Weesen, de welcke daer door menigmael tot de uysterſte armoede ende miserie worden gebrocht, om in al 't welck te voorsien, de Supplianten hebben Syne Majesteit seer ootmoedelyck gebeden, believe gediend te zyn te verklaren ende eensweegs t'ordonneren, dat alle de Poorters ende Poortereſſen van de voorseyde Stadt van *Gendt*, die zullen komen te treden in 't tweede huwelyck ende te hertrauwen, sonder daer te vooren staet van goet gemaakt, ende behoorlick gepasseert te hebben, zullen *ipſo facto* niet alleen vervallen van hunne Douarie ende andere beneficien, die sy uyt kracht van hunne contracten van huwelyck ofte Costume der voorseyde Stede zouden konnen pretenderen op de goederen van den overleden, maer bovendien verbeuren eene groote boete, soo by de Costume van *Brugge*, ende andere der voornomde Provincie is gestatueert, ende in 't regard van de voorseyde supposten van den Raedt in Vlaenderen te verleenen alſulcke Ordonnantien ofte Decreten, by de welcke de Supplianten toegelaten wort de meer geseyde supposten te mogen doen executeren, tot het volkomen van de voorseyde condemnation, sonder te moeten versoecken eenige de minste authorisatie.

424 *Interpretation der Costumen van Gendt.*

SYNE MAJESTEYT, 't gene voorschreven is, overgemerckt, ende daer op gehadt het advis van die lieden van haren Provinciaelen Raedt in Vlaenderen, genegen wesende ter bede ende begeerte van de voorschreven Supplianten, heeft verklaert, soo sy verklaert by dese, dat alle de Poorters ende Poortereffen van de voorschreven Stadt van *Gendt*, *willende bertrauwen*, zullen gehouden wesen, eer te procederen tot het selve hertrauwen, van te exhiberen aen de voorschreven Supplianten, ende aldaer t'affirmeren den Staet van hunne goederen. Ende aengaende het *Surplus* hier boven verfocht by de voorschreven Supplianten, zal achtervolgt worden denouden voet: ordonnerende syne voorschreven *Majesteit* alle de gene die dit aengaen oft roeren zal mogen, sig hier naer te voegen sonder eenige swarigheyt. Gedaen tot Brussel den twee-en-twintigsten *April* duysent ses hondert dry-en-seventig. De PA. vt.

Ende was onderteeckent P. VAN ACHLEN.

Ende in de Marge was gedruickt den Zegel van Syne Majesteit.

Geprononcieert met open deure in't Collegie van Schepenen voornoemt, ter presentie van de Practisynen van't selve Collegie, ende andere bystaenders, den 24. *Mey* 1673.

J. DE VAERNEWYCK.

Gepubliceert in't *Consistorie* van. Syne *Majesteits* Raedt van *Vlaenderen* den 17. Juny 1673. *presens Commissaris, Advocaeten, Procureurs* ende andere *bystaenders: s'Oirconden.*

H. D'HANE.

Gepubliceert by consent van Heere ende Weth met 't Trompet naer Costume, den 20. Juny 1673. By my onderteeckent.

SEBASTIAEN DE COCK.

Naerder DECREET van Syne Majesteits op't selve subjelt van den 16. Mey 1673.

O P't nieuw vertoog gedaen aen den Koninck, van wegen Schepenen van *Gedeels* der Stede van *Gendt*.

SYNE MAJESTEYT verklaert syne intentie te wesen, dat de gene *bertrauwen*, hebbende Kindt ofte Kinderen, verkregen in hun voorgaende Huwelick, sonder alvooren gemaect ende aen de verthoonders geexhibeert

te hebben pertinenten *staet van goederen* van de eerste aflyvige, zullen verbeuren de somme van *vyftig guldens*, dan of een derde zal zyn ten profyte van den Aenbringer, een gelycke derde voor den Officier, ende het ander derde ten profyte van Syne Majesteit, ende daer-en-boven zullen vervallen van het Recht costumier ofte contractuel dat sy zouden kunnen pretenderen op de goederen van de eerste aflyvige, ende dat naer rate van tyde dat sy in gebreken zouden blyven van den voornomden *staet t'exhiberen*, bevelende syne voorschreven Majesteit, alle de gene die dit aengaen ofte roeren zal mogen, sig hier naer te reguleren sonder eenige swarigheyt. Gedaen tot Brussel den sestienden dag der Maendt van *Mey*, duysent, ses hondert dry-en-seventig. DE PA. vt. Ende was onderteeckent

E. DE BERTI.

Ende in de Marge was gedrukt den Zegel van Syne Majesteit.

Geprononciert met open deure in 't Collegie van Schepenen voornoemt, ter presentie van de Practisynen van 't selve Collegie ende andere bystaenders, den 24. *Mey* 1673.

J. DE VAERNEWYCK.

Gepubliceert in 't Consistorie van Syne Majesteits Raedt van Vlaenderen den 17. Juny 1673. present Commissaris, Advocaeten, Procureurs ende andere bystaenders, t'Oirconden.

H. D'HANE.

Gepubliceert by consent van Heere ende Weth met 't Trompet naer Costume, den 20. Juny 1673. By my onderteeckent

SEBASTIAEN DE COCK.

DE C R E E T

Van Syne Majesteit nopen de Boomen, ende bart bout staende op de Leenen, gebouden van den Princelicken Leen-Hove van Dendermonde, den 7. Augusti 1673.

O P 't vertoog gedaen aen den Koninck van wegen die Schepenen van *Gedeale*, Raden ende Paylieders der Stede van *Gendt*, dat sy by experientie bevonden hebben groote twisten, tusschen naer-bestaende Vrienden, ende sware Processen geresen te zyn, ende noch dagelicks zouden staen te ryfen uyt de twyffelach-

tigheyt van diverse questien voor hun voorgevallen, nopende het Reglement ende wideringe van Poorterlicke Sterf-huyfen der selve Stede, ter causen van diversiteyt van opinien concernerende d'Interpretatie van de Costumen ende Placcaten Syner Majesteyt toucherende de questien hier naer genaemt, die nu op d'een maniere ende nu op d'ander worden gevonnist, soo in Syne Majesteyts Provinciaelen Raedt van Vlaenderen, als den genen van den grooten Raedt, ende elders, 't welck veroorsaect dat diverse vrienden onderlinge in dispute blyven; ende dat op hope van het verkrygen van veranderinge van Sententien in Processen blyven selfs.... van t'intenteren van Revisie, als te weten, oerst oft de Leenen daer uyt eenen poorter van *Gendt* erfachtig gestorven is, gehouden van den huysse ende Hove van *Dendermonde*, in 't regard van de *Boomen*, *hart hout* wesende, hun moeten reguleren naer de *Costume* van den selven Leen-hove gedecreteert ten Jare *vyftibien hondert acht-en-twintig* alwaer geseyt is, dat alle het hart hout, staende op een Leen, als opgaende Eecken, Tronck-eecken, Olmen, Esschen, Kerfelaers, ende alle Fruyt-boomen, ende dat'er voor hart-hout gerekent wort, volgt de Leenen, ofte wel naer de *Costume* der Stede van *Gendt* gedecreteert den Jare *vyftibien hondert dry-en-seftig*, alwaer *articulo xxviij.* ende *xxxvij.* van de *xxv. Rubrica* geseyt is, dat alle boomen syn deelsaem, militerende voor de *Costume* van *Dendermonde*, dat in het decretement van diere geseyt staet, dat den Prince uyt syne gerechte wetentheyt, autoriteyt, ende volle macht sulcks is. ordonnerende ende begerende de selve Costumen, ende usantien onderhouden ende achtervolgt te worden in 't regard van de Leenen daer af gehouden, ter wat plaetsen dat die gelegen zyn, niet tegenstaende eenige Costumen van poorterlicke sterf-huyfen ofte andere ter contrarien, de andere partye sustineert, dat de voorschreven clausule derogatoire niet en moet wercken tegen het voorschreven dispositif van de voorschreven *Costume* van *Gendt* soo lange te vooren gedecreteert, om dat die van *Gendt* niet en zyn gehoort geweest op het decretement van de voorschreven *Costume* van het Leen-hof van *Dender-*

Interpretation der Costumen van Gendt. 427
monde, ende dat de Stadt van Gendt geen Leen-hof
hebbende, het decretemēt van hare Costume in 't regard
van boomen, staende op Leenen, moet verstaen wor-
den verkregen t'hebben ter exclusie van alle Leenen
binnen Vlaenderen flamingant gelegen.

SYNE MAJESTEYT, 't gene voorschreven is
over-gemerckt, ende daer op gehadt d'advysen soo van
die van den Provinciaelen Raedt in Vlaenderen als die
van het Leen-hof van *Dendermonde*, heeft verklaert,
soo sy verklaert by desen, dat het dispositif van den
seventhienden artikel in't *vierde Capittel* der Costumen
van het Leen-hof van *Dendermonde* moet worden ach-
ter-volgt ende onderhouden in't regard van de *Boomen*
ende bart bout aldaer gespecificeert, niet tegenslaende
dat ter plaetse hunder situatie, 't zy ten districte van
Gendt, ofte elders, ofte ter plaetse der woonstede
van de Proprietarissen, aldaer contrarie Costume ware,
aen de gene van het voorschreven Leen-hof; ordonne-
rende aen de voorschreven Schepenen van *Gedeele* van
Gendt, ende aen alle andere, sig in toekomende hier
naer te voegen, sonder eenige swarigheyt, sonder pre-
judicie van de deylingen alreede gedaen, ten opzien
van de welcke, partyen zullen blyven in hun geheel,
al ofte dit verklaren niet en hadde gedaen geweest.

Gedaen te Brussel den *sevensten* der Maent *Augustus*,
sesbien hondert dry-en-seventig, ende was geparaphoert
DE PA. vt.

Ende was onderteeckent P. VAN ACHLEN.
Ende in de marge was gedrukt den Zegel van Syne Majt.

Gepubliceert in 't Collegie van Schepenen van *Gedeele*
den 11. Augusty 1673. Ter presentie van de Practisynen
van 't selve Collegie ende andere bystaenders, t'Oir-
conden.

Ende was onderteeckent. J. D. VAERNEWYCK.

Pro: Uyt kracht van Ordonnantie van Myn Heeren
van den Raedt van Vlaenderen in Openbare Consis-
torie van den selven Raedt, present Commissaris, Advoca-
ten, Procureurs, Deurwaerders, ende andere Practi-
synen. Den 9. *Septembris* 1673.

Ende was onderteeckent, by my J. THEVELYN.

*Actum in't Collegie den 17. April 1747.
presiderende M'ber Gillis François Grave
van Lichtervelde, tweeden Schepenen.*

TEn voornomden dage wiert geresolveert, dat alsoo by differente Ordonnantien van't Collegie geinterdiceert is aen alle de Procureurs deser Kamer ende Vierfchaere te furnieren eenige principaele Procedures die niet onderteekent en zyn by Advocaet, de selve gestelt hebbende, op peyne van te incurreren de boete daer by gecommuneert, ende dat men dagelycks dies onaengesien bevindt, dat daeraen niet punctuelyck en wort volkomen, is voorder geresolveert de voorsyde boeten te augmenteren ende te stellen op thien Schellingen grooten van ieder principaele Procedure, die sonder dissimulatie zullen geint worden, ende dat de selve Procedures niet en zullen passeren in kosten ofte sallaris: Voorders is oock geresolveert, dat naer 't sorteren van de Fataelen van de Furnissemerten, geene communicative Procedures meer en zullen mogen gedient worden, nochte by Furnissemerten gevoegt, op peyne dat daer op geen regard en zal genomen worden, al of de selve niet gedient en hadden geweest, ten waere de selve willende dienen daer toe Requeste hadden gepresenteert in't Collegie, ende dat de selve naer gehoor van Partye waere geadmitteert: Zynde voorders geresolveert, dat naer het dienen van Procedures onder protestatie van naedere te dienen geene naedere en zullen geadmitteert worden, nochte daer op regard genomen al of de selve niet gedient en waeren, ende dat de selve nog in sallaris vele min in kosten zullen mogen gebragt worden, ten waere naer het presenteren van Requeste in't Collegie de selve naer gehoor van Partye als vooren geadmitteert wierden: Ten beteren effecte ende uytwerckinge van dese Resolutie zal de selve ten eersten Dingedage in Kaminen ende in de eerste Vierfchaere gepubliccert worden,

Interpretation der Costumen van Gendt. 429

op dat ieder een hem daernaer punctuelyck reguleerde eensweegs geaffixeert worden ten respectivē Comptoirē van de Kamer ende Vierſchaere. Actum date ut supra, ende zal dese geregistreert worden ten Dictum-boecke van de Kamer ende Vierſchaere Onderteeckent A. HELIAS.

Gepubliceert in 't Collegie in de Vierſchaere den 19. April 1747. Onderteeckent P. F. DE LAMPREEL.

Gepubliceert in Kameren den 24. April 1747. Onderteeckent G. GOBERT.

DECRET du 2. Novembre 1750. disant qu'à ceux du Magistrat de Gand appartienne la connoissance des crimes commis dans les Prisons de ladite Ville, à la reserve de ceux qui pourroient être perpétrés par le Geolier & autres Officiers de Sa Majesté.

L'IMPERATRICE REINE.

TRès-cher, chers & feaux, Ayant vu la représentation que vous Nous avez faite le 6. Mars dernier au sujet de la Jurisdiction que vous prétendez pouvoir exercer pour les crimes & excès qui se commettent dans les Prisons de notre Ville de Gand, sur laquelle Nous avons entendu ceux du Magistrat de la même Ville; Nous vous faisons la présente à la délibération du Sérénissime Duc notre Lieutenant, Gouverneur & Capitaine-Général de nos Pays-Bas, pour vous faire connoître que notre intention étant, que le contract de vente des Prisons passé le 10. Juillet 1716. entre notre Gouvernement & ledit Magistrat de Gand, conserve toute sa force & sorte son plein & entier effet; Nous voulons en consequence, que la connoissance des cas au fait des bris des Prisons & des excès & crimes qui s'y commettent, qui sont l'objet de la présente contestation, appartienne à ceux du Magistrat de notre Ville de Gand, & que votre Jurisdiction à cet égard soit bornée à la connoissance des excès qui se commettent dans lesdites Prisons par les Officiers de Sa Majesté, tels que le Geolier & autres, selon quoi vous aurez à vous conformer: A tant très-cher, chers & feaux, Dieu vous ait en sa sainte garde. De Bruxelles le 2. Novembre 1750. paraphé, *Steenb. vt.* Par ordonnance de Sa Majesté, contre-signé, F. J. Misson. Au Conseil en Flandres.

DECRET du 3. Octobre 1753. porté sur la Requête de Jean Blomme, Receveur du Droit d'Issue de la Ville de Gand, déclarant que ceux dits en Thiois Wyn-meters & Wyn-seggers, sont & doivent être réputés Bourgeois de ladite Ville.

VU cette, & l'avis y rendu par les Echevins de la Keure de la Ville de Gand; Sa Majesté déclare, que ceux qui sont francs Suppôts du métier des Gaugeurs & Avaleurs de Vin, en Thiois *Wyn-meters & Wyn-seggers*, sont & doivent être réputés, tant en Justice qu'en dehors, Bourgeois de la Ville de Gand; & que parmi ce vient à cesser les Procès entre le Suppliant & *Pierre Vergult*, & est disposé sur la Requête présentée par ceux dudit Métier, dont il sera écrit Lettres d'avertence aux Echevins de la Keure de ladite Ville. Fait à Bruxelles le 3. Octobre 1753. Etoit paraphé, *Steenh. vt. & signé, J. J. le Roi.*

Pour copie conforme à l'original, signé. *F. J. Miffon.*

Actum in't Collegie den 15. February 1764. presidé D. D'Haene de Leeuwerghem derden Schepenen.

TEn selven dage in het Collegie in deliberatie genomen zynde d'inconveniënten resulterende uyt de verscheydenheyt van het gone in kosten passeert voor het stellen van de Proceduren principael in de Processen beleedt soo in Kameren als in Vierschaere, ende wel namentlyck gelet dat soo in den Raede van Vlaenderen als andere Rechis-Banken der Provincie van Vlaenderen, in kosten passeert tot acht stuyvers ten blaede voor het stellen der voorseyde Proceduren door Advocaet, wiert gerefolveert soo gerefolveert wort mits desen, dat in het toekomende voor alle Proceduren principael gestelt ende geteeckent door Advocaet, 't zy in Kameren ofte Vierschaere gedient, indistinctelyck in kosten zal passeren tot acht stuyvers ten blaede, sonder nochtans voor het eerste bladt te mogen brengen het dobbel gelyck voor desen is geplogen geweest; zullende dese Resolutie, op dat danof niemant en pretextere cause van ignorantie, in Kameren ende Vierschaere ter eerste ordinaire Dingedagen gepubliceert ende geaffixeert worden. *Actum in't Collegie date ut supra. Onderteeckent P. VAN ALSTEIN.*

Approbavimus den 15. February 1764. Onderteeckent L. VICOMTE DE NIEULANT.

Gepubliceert in Kameren ter Ferie van den 16. February 1764. Onderterteeckent *P. VAN ALSTEIN.*

Gepubliceert in Vierschaere den 17. Maerte 1764. Onderteeckent *C. GOETHALS.*

CONCESSIE CAROLINE DER STEDE VAN G E N D T,

Van den Leften April 1540.

*Originele in't Frans, staet pag. 456. met de notulen
door Mr. LAURENS VANDEN HANE.*

KAERLE byder gratien Godts Roomsch Keyser altyts
vermeerder 's Rycx, Coninc van Germanien, van Casti-
lien, van Leon, van Arragon, van Grenade, van Navar-
re, van Naples, van Maillocque, van Sardeyne, vanden
Eylanden van Indyen ende vassen Lande van den Westersche
Zee, Aertsbertoghe van Oostenrycke, Hertoghe van Bour-
goingnen, van Lotrick, van Brabant, van Limbourg, van
Lucxenbourg ende van Ghetre, Grave van Vlaendren, van
Artois, van Bourgoingnen, Palsgrave van Henegauw, van
Hollant, van Zeellant, van Ferrette, van Haguenault, van
Namen ende van Zutphen, Prince van Zwawe, Margrave
des Helicbs Rycx, Heere van Vriesland, van Salines, van
Mechelen, vander Stadt, Stede ende Lande van Utrecht en-
de Overeyffel ende Dominateur in Asie ende Affrique: DOEN
TE WETENE alle regbewordeghe ende toecommende dat al-
zo Wy op edent datum deser Onse sententie ghegheven, ende
doen wytspreken hebben, jegens 't lichaem ende ghemeente On-
ser Stede van Ghent by de welcke ende omme de redenen
ende oorzaeken daer inne begrepen ende ghespecifiert, Wy
onder andre verclaert hebben verbeurt alle ende een yeg-
elicke Privilegien Rechten Vrybeden Costumen ende Usantien
hebbende cracht ende effect van Privilegien Jurisditie ende
auctoriteit, competerende ende toebehoorende ende hebbende
gecompeteert ende toebehoort zo wel 't voorschreven lichaem
ende ghemeente Onse voorsyde Stede, als de Neeringhen
ende let vander Weverye ende haeren gevolg, ende van-
den zelven hebben hem ghepryveert zonder dat men in toe-
commenden tyden hem daermede zal moghen behelpen, 't zy
in rechte ofte daer buyten noch oock bewaert te wordene by
copien ofte extraikten by wien dat zy op de peyne te vallene
in Onse indignatie ende van Onsen naercommers in 't crym
van valscheden ende ander pugnitie arbitraire, ende bet zo
zy dat Onse voorsyde Stede, de welcke es grootelicx bewoont
ende gebantbiert, in voorleden tyden gheregiert ende ghe-

432 *Artikelen der Conkeſſie Caroline van Gendt.*

gouverneert es gheweest met vele ende diverse punten uyt crachte van den voorsyde Previliegen Usantien ende Costumen, daer uyt dat gheprocedeert es, ende gheperpetreert zyn ontellicke quaetbeden ende diverse delicten, soos meer dan notoir ende onlancx ghebleken es by claere experentie, begheerende by Ons in toecommende tyden, dat Onse voorsyde Stede van Gendt bet gheconduisfeert gheregelt ende ghepolliciert worde principalick ter beeren Gods, ende te verhoedene dat de voorledene quaetbeden ende inconvenienten niet meer en ghesien, ende oock ten bende dat de Justitie zonder de welcke de Steden niet en moghen gheregiert worden eenen yegelicken rechtveerdelicken ghedaen bewaert ende gheadministreert zy, zo hebben Wy uyt Onser zeker wetentheit ghemaect, gheordonneert ende gheconstitueert, ende mids desen jeghenwordeghe maken ordonneren ende constitueren by vorme van nieuwe Wet ende Concessie de punten ende artictien die hier naer volgen, de welcke Wy willen ten eeuweghen dueghe bewaert ende onverbrekalicken onderhouden te wordene binnen Onser voorsyde Stede van Gendt.

A R T I K E L I.

IN den eersten, dat naer dit jaer, in eeuwigheden de Weth van onser Stede van Gendt zal vernieuwt worden alle jaren op den thienden dag der Maendt van Meye, by ons ende onse nakomelingen, Graven ende Graefneden van Vlaenderen, ofte by onse Commissarissen, sonder meer te gebruycken van kiefers.

A R T. I I.

DAt om de voorsyde Weth ende Justitie te administreren zullen by ons, onse naerkomelingen ofte Commissarissen genomen ende gekosen worden derthien notabele Poorters van onser voorsyde Stede van Gendt, van goede fame ende reputatie, gelyck wy, ofte onse Commissarissen tot goet regiment ende gouvernement van onse voorsyde Stede zullen bevinden oirboorlick, de welcke zullen wesen Schepenen van de hooge Banck die men noemt vander Keure, ende andere derthien Mannen van gelycke conditie, de welcke Schepenen wesen zullen van de neder-Banck, die men noemt van Gedeele.

I I I.

I I I.

D At wy ende onse naerkomelingen Graven ende Graefneden van Vlaenderen, ofte onse Commiffariffen, ten voorschreven dage oock maeken ende creëren zullen om te hebben de handelinghe ende administratie van het inkomen onser voorseyde Stede van Gendt, dry notabele Mannen van de conditien als vooren, de welcke wesen zullen Ontfangers der selve onser Stede, ende schuldig hare rekeninge te doen dry dagen naer de creatie van de voorseyde Weth, 't jaer overstreken zynde, ons ofte onse voorseyde naerkomelingen ofte Commiffariffen, daer over geroepen de Poorters ende inwoonende onser voorseyde Stede, ende zullen gemaectt worden dry rekeningen van hun bewint, danof d'eene bewaert zal worden in de Treforie der selve onser Stede, een ander in handen van de Ontfangers, ende de derde rekeninge zal gefonden worden in onse Kamer van Rekeninge ten koste onser voorseyde Stede, soo gedaen wort by andere Steden van onsen voorseyden Lande van Vlaenderen.

I V.

D At de voorseyde Schepenen, soo van de hooge als neder-Banck autoriteyt hebben zullen, te mogen kiesen om hem te adresseren van Raedt ende in d'expeditie van hare gemeene saken, te weten dry van de hooge Banck, twee Raedts-lieden mannen van eeren, geleert ende geëxperimenteert, de welcke men noemen zal Pensionariffen van onse voorseyde Stede, ende vyf Clercken oock mannen van goede experientie, ende voor de onder-Banck eenen Raedts-man, Pensionaris, ende andere vyf Clercken van gelycke conditie als boven.

V.

D At d'officien van de voorseyde thien Clercken om 't gemeen profyt van onse voorz. Stede verpacht zullen worden, soo wanneer die vaceren zullen, ende gegeven in pacht nutte ende gequalificeerde Mannen, ende de gene die tegenwoordelyck de voorseyde officien van Clercken bedienen, zullen blyven tot'er expiratie van hare pachten, ten zy dat sylieden om wetelycke redenen te priveren zyn.

E e

V I.

D At de voorschreven Schepenen terstont naer hare electie ende creatie zullen gehouden wesen eedt te doen in handen van ons ende onse naerkomelingen oft onse Commissarissen in de forme ende maniere hier naer volgende.

V I I.

G Y sweert niet gegeven noch belooft te hebben , gebeden , noch doen bidden , om desen staet van Schepenen , en dat gy getrouwe Schepenen van onsen Souverainen Heere den Grave van Vlaenderen wesen zult , ende dat vander Keure in dese syne Stede van Gendt , zult conserveren die H. Kercke in hare rechten , de heerlyckheyt , hoogheyt , rechten ende preëminentien van den voorseyden Heere Grave , zult onderhouden ende bewaren , ende naervolgende de Concessie ende Ordonnantien gemaect by Keyser Karel den vyfden , Grave van Vlaenderen , gedateert van den lesten April in't jaer 1540. zult secreet houden de saken van 't Schependom , zult beschermen Weduwen ende Weesen , zult Justitie administreren , soo wel den rycken als den aermen , wanneer gy des versocht zult wesen , sonder 't selve te laten om gunste , faveur , dissimulatie ofte eenigerley saken van dese werelt , soo wil MY GODT HELPEN ENDE ALLE SYNE HEYLIGEN.

V I I I.

D At de voorseyde Ontfangers zullen gehouden wesen alle jaren na dat sylieden gekosen ende gecreërt zullen wesen , te doen eedt in handen van ons , onse naerkomelingen , ofte Commissarissen , voor ons de penningen ende inkomen onser voorseyde Stede wel ende neerstelyck te ontfangen , die deugdelyck te distribueren , ende daer af goede rekeninge , bewys ende reliqua te doen , als sy dies versocht zullen wesen.

I X.

D At de voorseyde Raedts-lieden , Pensionarissen ende Clercken , hoewel sy alle jaren niet van nieuws gecreërt zyn , niet te min zullen gesubmitteert ende gehouden wesen , t'elcken jare de Weth onser voorseyde

Artikelen der Concessie Carolins van Gendt. 435
Stede vernieuwt zynde, eedt te doen in handen van
ons, onse naercomelingen ofte onse Commissarissen voor-
seyt, sulck als sylieden tot nu toe gedaen hebben:

X.

D At in de Weth van onser voorseyde Stede van
Gendt, niet en zullen mogen t'samen gecomit-
teert worden Vader, Sone, Broeders, rechtswiert,
noch andere soo naer in affiniteyt.

X I.

D At de Voor-schepenen naer dat sylieden hun jaer
bedient zullen hebben, niet en zullen mogen ge-
stelt worden ende gekosen in den voorschreven staet
van Voor-schepenen, ten zy dat twee jaren daer naer over-
streken zyn, maer sylieden ende oock andere Schepe-
nen zullen mogen van nieuws in de voorseyde Weth
gestelt worden in andere plaetsen van Voor-schepenen,
naer dat 'tjaer van haren afgangk gepasseert ende over-
streken zal wesen.

X I I.

D At de voornomde Schepenen, Pensionarissen,
Clercken, Rent-meesters ende Dienaren hun niet
meer en zullen mogen kleeden met gestrepte lakenen,
maer zullen hun Tabbaert-laken dragen van een couleur,
de Schepenen hebbende op de slincke schouder een
bende van fluweel vier vingeren breedt, met koorden
ende quispelen van syde.

X I I I.

D At de voorseyde Schepenen van de twee Bancken,
hun siege houden zullen ter gewoonlycke plaet-
sen in de huysen die tot nu toe van het Schependom
geweest zyn, de welcke wy hun uyt gratie ende van
nieuws geven ende accorderen.

X I V.

D At de voorseyde Schepenen van de hooge Banck
zullen onder ons hebben ende nemen hof ende
kennisse van alle actien personele, reële ende mixte, in
onse voorseyde Stede ende Schependom der selve, soo
sylieden tot nu toe gehadt hebben, onder het ressort

436 *Artikelen der Concessie Caroline van Gendt.*

immediat in cas van appel ofte reformatie van onse Kamer van den Raedt in Vlaenderen, in wat plaetse binnen ons Landt van Vlaenderen de selve Kamer gestelt sy, uytgenomen dat hare sententien in actien personele niet excederende vyftig Carolus guldens eens, ende in actien reële ses gelycke Carolus guldens in rente, mitsgaders hare interlocutoire reparabel in definitive, zullen wesen executoire ende en zullen niet reformabel wesen, 't zy by wege van appel ofte reformatie, zullen oock kennisse nemen van alle criminele saken, uytgenomen de sticken van souverainiteyt geprivilegiert ende gereserveert tot onser kennisse alleen, ende onder ons aen die van onse voorseyde Kamer van onsen voorseyden Raedt in Vlaenderen, te weten van criem van leze Majesté, beroerte, rebellie ofte seditie, tegen ons, onse rechten ende Hoogheyt, ofte gedaen op eenige van onsen Raedt, gesworen, op onsen Bailliu, Onder-Bailliu ende gesworen Sergeanten, op den Amman ofte den genen die onsen voorseyden Bailliu, Onder-Bailliu, ofte Sergeanten bedienende haerliedder officien, ofte verstaende uyt kracht van hare voorseyde officie, in de sake ende affairen wesende van onsen dienst, ende oock van alle misdaet geperpetreert op Kercken ofte Huysen van Religien ende geestelycke personen, van sauvegarde ende versekethede verleent by ons ofte onsen voorseyden Raedt.

X V.

D At de voorseyde Schepenen van de hooge Banck nemen zullen kennisse van alle arresten gedaen in onse voorseyde Stede, de welcke voortaan gedaen zullen worden by onsen voorseyden Bailliu, Onder-Bailliu ofte Sergeanten der selve Stede.

X V I.

D At de voorseyde Schepenen van Gedeele kennisse hebben zullen van Sterf-huysen, van successien van weesen, van giften, van voogdyen, van administratie ende rekeninge van voogden, van actien van injurien, by woorden, ende soo wanneer dat'er geen wonde wesen en zal, ende van andere gelycke materien, daer af

Artikelen der Concessie Caroline van Gendt. 437
sylieden van voorleden tyden gewoonlyck syn kennisse
te hebben.

X V I I.

D At de voorseyde Schepenen vander Keure niet en
zullen voortaan mogen maecten noch revoceren
eenig statut sonder ons expres consent, ofte van onsen
Hoog-Bailliu van Gendt.

X V I I I.

D At de Sententien ende appointementen gegeven
in de Kamer van onse voorseyde Schepenen zullen
mogen gereformeert worden sonder enig peryckel van
amende in de Vierchare, sonder nochtans dat de voor-
seyde appointementen ende Sententien zullen mogen
ter executie gestelt worden, hangende de kennisse in
de selve Vierchare, de welcke gehouden zal moeten
worden van veerthien dagen te veerthien dagen ten
minsten, ende oft gebeurde dat den voorseyden veer-
thienden dag viele op eenen Misdag, soo zal de selve
Vierchare 's anderdays gehouden worden sonder fail-
lieren, cesserende alle beletten ofte excusatiën ter con-
trariën.

X I X.

D At de voorseyde Schepenen niet en zullen mogen
opstellen eenige assysen, impositien, nochte de
selve continueren sonder ons expres Octroy, ofte van
onse naerkomelingen, op de pene wederom te kee-
ren van hun eygen goeden 't gone dat'er op gebeurt
soude wesen, ende daer af arbitrairlyck gecorrigiert.

X X.

E Nde indien de voorseyde assysen verpacht worden,
soo en zullen de Wethouders van onse voorseyde
Stede van Gendt, 't zy Schepenen, Raedts-lieden, Pen-
sionarissen, Clercken ofte Ontfangers, niet mogen ne-
men in pachte de selve assysen ofte andere verpachting-
en van de goeden onser voorseyde Stede, noch heb-
ben part ende verstant met de gene die de selve ne-
men ende verpachten zullen, op de pene indien sy be-
vonden waren de contrarie gedaen te hebben, te we-

E e 3

438 *Artikelen der Concessie Caroline van Gendt,*
sen gepriveert van haerlieder voorseyde officien ende
arbitrairlyck gecorrigiert.

*Siet d'Interpretatie op desen Artikel in de Fransche
Concessie Caroline hier naer volgende pag. 473.*

X X I.

D At indien eenig pachter van de goeden van onse
voorseyde Stede gestelt ende gekosen ware om te
dienen in de voorseyde Weth ofte officien voorschre-
ven, die zal quyt wesen syn pacht, de welcke geheelyck
blyven zal ten laste van syne mededeelders ende borgen
by hem gegeven.

X X I I.

D At soo wanneer eenen Schepen aslyvig wierdt bin-
nen 'tjaer van syn Schependom, indien geval heb-
ben wy geconsenteert ende geaccordeert, consenteren
ende accorderen de Wethouders onser voorseyde Ste-
de van Gendt, met hun geroepen onsen voorseyden
Hoog-Bailliu, te mogen kielen eenen anderen, binnen
dry dagen naer het voorseyde overlyden, welcken Sche-
pen altoo gekosen, schuldig zal wesen te doen den eedt
in handen van onsen voorseyden Bailliu, sulcks als hier
vooren verklaert staet.

*Siet d'Interpretatie op desen Artikel in de Fransche
Concessie Caroline hier naer volgende pag. 476.*

X X I I I.

D At die van de Weth onser voorseyde Stede van
Gendt zullen gehouden wesen te doen publiceren,
bewaren ende onderhouden alle Placcarten ende Ordon-
nantien die wy ofte onse naerkomelingen zullen doen
expedieren, 'tzy dat de selve begrypen confiscatie van
goeden, waren ende Koopmanschappen ofte andere pe-
nen ende mulcten gestelt tegen de overtreders, ende de
selve Placcarten zullen doen executeren realyck, naer
hare forme ende inhouden.

X X I V.

D At de voornomde Wethouders onser stede van
Gendt zullen gehouden wesen voortaan te ont-
fangen voor onsen Hoog-Bailliu, den gonen die daer
af commissie van ons hebben zal, 'tzy poorters der selve

onze stede ofte niet, ende op den eedt die hy gedaen zal hebben in onse handen, oft die van onse rekeninge, sonder gehouden te zyn ander eedt te doen dien vander Weth, ende niet tegenstaende dat in syn voorseyde commissie geen mentie gemaect en zy van de Bailliuschappen vander Auderburgt, het landt van Waes, de vier Ambachten, de stede van Huugersluys, ende Ruppelmonde, ofte andere quartier, welcke Insetenen wy niet en willen voortaan in de selve commissie gestelt te worden.

X X V.

D At de voorseyde Wethouders alle jaren committeren zullen eenige goede Mannen om vinders te wesen, die kennisse nemen zullen, als sy tot nu toe gedaen hebben, ende ander om te wesen gesworen ende waerdeers van de Drapperie der selve stede, ende zullen adviserer te concipieren sulcke statuten als sy verstaen zullen dienende tot welvaert van de selve Drapperie, de welcke sylieden ons van stonden aen dat-se gemaect zyn presenteren zullen, om by ons naer dien die gevisiteert ende geëxamineert zullen wesen, te confirmeren, soo verre wy by redenen vinden zullen behorende.

X X V I.

D At de gebannen by de voorseyde Weth van Gendt, hebbende van ons verkregen rappel van ban, zullen gebruycken, soo wel van onse stede, als van den lande, sonder dat hun van noode zy te verwerven 't consent van de voornomde van Gendt, ofte de selve stede te af-koopen.

X X V I I.

O M beth te voorsien tot pacificatie ende ruste van onse voorseyde stede, aenschouw nemende op de oude Ordonnantien, de welcke in voorleden tyden binnen der selve stede geintroduceert zyn, soo willen ende ordonneren wy, dat de voornomde Schepenen onser voorseyde stede van Gendt schuldig zullen wesen onsen voorseyden Bailliu te aenwyfen de breucken ende amenden pecuniele ende civile die de delinquanten verbeurt zullen hebben om de stucken hier naer geëxprimeert.

X X V I I I.

TE weten dat alle de gone, die de voornomde Schepenen, ofte andere Officiëren onser stede van Gendt uyt saken van hunne officien met woorden eenigfins injurieren zullen, die zullen verbeuren de boete van t'sestig gouden Carolus guldenen, ende soo verre sylieden die quetsten sonder sterven, zullen verbeuren de vuyft, ende indien sy die dooden, zullen het leven verbeuren.

X X I X.

SOo wanneer dat'er eenig gevecht, twist ofte geschil srysen zal tusschen de poorters ende inwoonders onser stede van Gendt, de Wethouders aldaer zullen de selve poorters ende inwoonders mogen nemen ende stellen in de vrede; de welcke de vrienden ter eender ende ter ander zyden zullen gehouden wesen te bewaren ende onderhouden, ende de gone die de selve vrede weygeren zullen, zal men aentasten ende gevangen houden, ter tydt toe sylieden geobediert zullen hebben, ende bovendien zullen vervallen ende gecondemneert worden in de boete van vyf gouden Carolus guldens.

X X X.

DAt alle de gone die de voorseyde vrede alleenlyck met woorden inbreken zullen, zullen verbeuren de boete van sestig gouden Carolus guldenen, ende indien sylieden de macht niet en hebben die te betalen, de pene pecuniele zal verandert worden in corporele punitie, ter arbiterschepe van de voorseyde Weth, gelyckerwys oock geschieden zal om alle andere boeten pecuniele hier vooren ende naer gearticuleert, maer indien den inbreker van de vrede syn partye quetste sonder sterven, die zal verbeuren de vuyft, ende indien partye van de quetsure aflyvig wierde, die zal het leven verbeuren.

X X X I.

DAt alle poorters ende insetenen onser voorseyde stede van Gendt ofte andere, de welcke naer iemand met wat stock dat sy schieten zullen, hoewel sy niet en adresseren nochte geraken, zullen vallen in de

Artikelen der Concessie Caroline van Gendt. 441

boete van dertig gouden Carolus guldennen, maer soo verre sy adresseren, hoewel de quetsure geen dootwonde en sy, zullen verbeuren de boete van t'sestig gouden Carolus guldennen, ende indien de doot daer naer volgde, sulcken Facteur zal het leven verliefen.

X X X I I.

D At de gone die syn broodt-mes uyt gramschap trecken zal om iemant te griefven ofte quetsen, zal verbeuren de boete van thien Carolus guldens, ende die ten eynde voorschreven eenig sweert, rapier, steek-sweert, brackemare, dagge ofte anderen stock uyttrekt, alwaer't dat hy niemant en quetste, zal verbeuren de boete van dertig gouden Carolus guldens, soo verre dat gebeurt 's dags, ende indien dat gebeurde by nachte, in elck van de voorsyde twee gevallen zal de boete dobbel wesen, ende zal het stuck geacht worden toekomen by nachte naer het luyden van de laetste klokke naer den negen uren 'savonts, ende des morgens voor het luyden van de werck-klokke, ende soo verre in elcke van de voorsyde twee gevallen gebeurde quetsure sonder doot, die boeten zullen dobbel 'tzy dags ofte 's nachts.

X X X I I I.

D At alle de gene die fortse ofte gewelt 'op ende in een anders huys doen zullen, soo verre dat gebeurt by dage, zullen verbeuren de boeten van dertig gouden Carolus guldens, ende indien dat gebeurt by nachte, de Facteurs zullen vallen in de boete van t'sestig Carolus guldens ende andere arbitraire beteringe naer heysch van de sake, oock tot'er doot toe inclus.

X X X I V.

S Oo wie eenen anderen slaen zal sonder open wonde met eenen onge-yferden stock, zal verbeuren de boete van vyf gouden Carolus guldens, ende met'er handt, ofte trecken by den haire, zal vervallen in de boete van dertig stuyvers.

X X X V.

D E gone die eenen ballinck om criem herbergen ofte ontfangen zal, zal verbeuren de boete van der-

442 *Artikelen der Concessie Caroline van Gendt.*

tig gouden Carolus guldens, ende soo verre hy sulck ballinck verborgen hielde over de tweemaal vier-entwintig uren, zal boven desen arbitrairlyck gepuniert worden naer heysch van den sticke, ende indien den ballinck gebannen ware op pene civile, den receptateur zal verbeuren de boete van vyf gouden Carolus guldens.

X X X V I.

SOo wanneer iemand gecommitteert hebbende criem sweerdig oft verdient hebbende punitie van de doot, hem absenteren zal, zal tegen hem geprocedeert worden, by contumacien tot dry defauten deugdelyck gedaen, ende voor profyt van den selven, zal sulcken geabsenteerden ende gecontumaceerden, soo verre dat blyckt van 't criem, soo vele dat behoort te zyn te doen sulcke proceduren, gebannen worden van deser Stede ende Graeffschap van Vlaenderen, ende alle syn goet verklaert geconfisquiert, ende indien het criem de doot niet en verdiende, boven den ban zal verbeuren de boete van t'sestig gouden Carolus guldens.

Siet d'Interpretatien op desen Artikel in de Fransche Concessie Caroline hier naer volgende pag. 485.

X X X V I I.

DAt de voorseyde Wethouders onser Stede van Gendt niemant en zullen mogen bannen op simpel denunciatie ende versoek van partyen privée, ten zy dat onsen Hoog-Bailliu, ofte onsen Onder-Bailliu met de voorseyde partye gevoegt zy.

X X X V I I I.

Indien iemand aflyvig wiert binnen onser Stede van Gendt van eenige quetsure, ten eynde dat stuck ter kennisse gebracht, ende punitie van de culpablen gedaen worde, willen ende ordonneren wy, dat aleer men sulcken aflyvige begraven mag, de selve gevisiteert ende geschauwt worde by onsen Hoog-Bailliu ofte Onder-Bailliu, twee Schepenen, ende eenen Clerck onser voorseyde Stede, de welcke neerstige visitatie ende ondersoek van de toekomst van den stucke doen zullen, ende dat by geschrifte stellen, om namaels te dienen als 't behooren zal.

X X X I X.

D At t'elcker stont onsen Hoog-Bailliu ofte Onder-Bailliu, ofte andere Officieren in onse voorseyde Stede van Gendt, zullen willen aentast ende apprehentie doen van eenigen criminelen ofte ballinck, ende dat sy tot hulpe van Justitie eenige poorters ofte insetenen aldaer tegenwoordig, aensoecken zullen, sulcke poorters ende insetenen dies verfocht zynde, zullen gehouden wesen hem te assisteren, op de verbeurte elck van dry gouden Carolus guldenen, in geval van weygeringe.

X L.

E Nde zullen onse voorschreven Bailliu ende Onder-Bailliu om te apprehenderen de poorters, wesende criminel, ofte gecondemneert in materie civile, ofte andere vluchtig gemaect hebbende, ofte hun verborgen houdende in eenige poorters huysen onser voorseyde Stede, vermogen in de selve huysen te komen, ende daer uyt te trecken de voorseyde gerefugierde, in de tegenwoordigheyt van twee Schepenen alleenlyck, die des eerst aensocht zullen wesen.

X L I.

D E gone die de arresten gedaen by onsen voorseyden Bailliu, Onder-Bailliu, ofte Sergeanten inbreken, zullen vallen in de boete van dertig gouden Carolus guldens.

X L I I.

D At de gone die bevonden zullen wesen eenig arrest binnen onse voorseyde Stede van Gendt t'onrecht gedaen te hebben, zullen vallen in de boete van dry gouden Carolus guldens, ende partye repareren ter ordonnantie van de voornomde Weth.

X L I I I.

D At de gearresteerde personen zullen by onse officieren gestelt worden in vangenisse onser voorseyde Stede, sonder die te mogen leggen noch bewaren, noch doen bewaren in privé huysen.

X L I V.

Oock de crediteuren en zullen niet mogen in gevangenisse binnen hunne huysen houden, hare schuldenaers poorters ofte andere, maer zullen gehouden wesen die te doen bewaren in de voorseyde gevangenisse, ter tydt toe de voornomde schuldenaers gedaen zullen hebben miserabel cessie van goede, de welcke om goede consideratien wy willen voortaan stadt hebben zullen, binnen onse voorseyde Stede in de sake by Recht gedetermineert.

X L V.

DAt alle pecuniele boeten de welcke by onse voorseyde Schepenen van Gendt, gewesen zullen wesen ter manisse van onsen voorseyden Bailliu, tegen d'inbrekers van dese tegenwoordige Ordonnantie, oft die van onsen voorseyden Bailliu ofte Onder-Bailliu gecomponeert zullen wesen, zullen geheelyck blyven tot onsen singulieren profyte, daer af onsen voorseyden Bailliu ofte Onder-Bailliu rekeninge doen zal voor die van onse voorseyde rekeninge.

X L V I.

DAt wy van alle boeten ende mulcten pecuniele excedederende dertig stuyvers, de welcke voortaan verbeurt zullen wesen uyt krachte van statuten ende ordonnantien, die de voornomde vander Weth onser Stede van Gendt zullen mogen maecken tot welvaert ende profyt der selve, ende by consent van onsen voorz. Hoog-Bailliu ende andersins niet, soo voorseyt is, de welck aangewesen ofte gecompenseert zullen wesen, hebben zullen t'onzen profyte de twee deelen, daer af onsen voorseyden Bailliu gehouden wort te rekenen als boven, ende onse voorseyde Stede zal hebben d'ander derde deel.

X L V I I.

DAt alle de voorschreven boeten gewesen by onse voorseyde Weth van Gendt, ofte gecomponeert by onsen Hoog-Bailliu, zullen mogen geëxecuteert worden by hem ofte andere onse Officieren, op de personen ofte goeden van den gonen die-se verbeurt zullen hebben.

X L V I I I.

DAt de dochter hebbende vader ofte moeder, procederende ten huwelycken staet, sonder consent van den selven, wesende onder de achthien jaren, zal mogen wesen onterft by den langst-levende, ende indien sy ware weese sonder Vader ende Moeder, ende dat sy buyten het consent van hare Voogden ofte naeste magen verleedt ware, ofte haer stelde ten huwelyck onder den ouderdom voorschreven, soo zal sy verbeuren het derde deel van haer goet, 't welck t'onfen profyte geappliceert zal worden, ende sulcken verleeder ende man zal gebannen worden ten eeuwigen dage uyt onse voorseyde Stede van Gendt, Lande ende Graeffschap van Vlaenderen, ende de helft van syne goederen geconfisquiert.

X L I X.

ENde in geval dat om het huwelyck van de voorseyde dochter weese, tweedracht reese tusschen de vrienden, voogden ende magen, soo zullen in dat geval de goetwillige van de voorseyde dochter recours hebben aen die van de Weth van Gendt, de welcke op het voorseyde huwelyck adviseren ende sluyten zullen als sylieden bevinden zullen te behooren.

L.

SOo wie practiseren ofte beleeden zal een heymelyck huwelyck, ende sonder wete van Vader, Moeder ofte naeste vrienden, zal gepuniert worden arbitrairlyck naer de qualiteyt van de sake.

L I.

SOo wanneer eenige dochter met fortse ontschaect soude wesen, den ontschaecker zal 't leven verbeuren, mitsgaders oock alle syne complices ende assistenten tot den voornomden ontschaecker.

L I I.

DAt wy aen ons alleenlyck ende onse naerkomelingen Graven ende Graefneden van Vlaenderen, ofte die van onsen voorseyden Raedt van Vlaenderen behouden hebben ende behouden de kennisse van de delicten, crimen ende mesusen, die onse Officieren in

446 *Artikelen der Concessie Caroline van Gendt.*

onse Stede van Gendt committeren zullen, met alle actien die men tegen hun soude willen intenteren, procederende ter causen van hunne Officien.

L I I I.

D At wy oock tot onser dispositie alleen behouden hebben te creëren ende committeren de Sergeanten onser voorseyde Stede, in sulck getal als 't ons believen zal, sonder dat die van de Weth daer af eenige nominatie hebben zullen.

L I V.

B Ovendien hebben verklaert ende verklaren dat de goeden van de Bastaerden, stragiers-goederen ende vacanten, die vervallen ofte bevonden zullen wesen in onse voorseyde Stede ende Schependom van Gendt, van nu voortaan ons toebehooren zullen, sonder die meer te bewaren by die van de Weth van Gendt, de selve te houden in depost, ofte andersins hun dies te onderwinden.

L V.

W Y hebben oock gereserveert, ende reserveren tot ons alleen, ende geheele dispositie 't huys geheeten S. Jacobs-huys met de provanden van 't selfs huys, ende zullen alle jaren de rekeninge van 't voorseyt huys gehoort worden by onsen voorseyden Bailliu ende de twee Voor-Schepens van onse Stadt van Gendt.

L V I.

B Oven desen om te versien ter welvaert ende ruste van ons, onse Vassallen ende onderfaten, soo hebben wy geordonneert ende gestatueert, ordonneren ende statueren dat'er voortaan geene buyte-poorters wesen en zullen.

L V I I.

D At alle de gone die tegenwoordelyck poorters zyn van onse voorseyde Stede van Gendt, aldaer ende in Schependom van diere residerende, zullen blyven ende wesen geacht voor waerachtige poorters van onse voorseyde Stede, ende voortaan gebruycken de Rechten ende vryheden die wy hun by dese onse tegenwoordige Concessie oetroyeren.

L V I I I.

DAt de voorseyde poorterye zal voortaan mogen verkregen worden, komende residieren binnen onse voorseyde Stede van Gendt den tydt van een jaer, ende verklaren de Weth, dat men de selve residentie komt doen in meeninge poorter te zyn, andersins niet.

L I X.

DAt alle de gone die poorters van onse voorseyde Stede zullen wesen, 'tzy ingeboren ofte by acquisitie inder maniere voorseyt, welck hun vertrecken, ende hare residentie der selve Stede ofte Schependom laten zullen, niet en zullen genieten de Rechten, vryheden ende liberteyten die voortaan by ons tegenwoordig Oostroy de voorseyde poorters van Gendt competeren zullen, hangende ende durende alle den tydt dat sy alsoo absint zullen wesen, maer tot residentie wederom komende, zullen die mogen gebruycken gelyck sy deden voor hun vertreck.

Siet d'Interpretatie op desen Artikel in de Fransche Concessie Caroline hier naer volgende pag. 498.

L X.

DAt alle de poorters van onse voorseyde Stede van Gendt, hebbende aldaer gecommitteert eenig delict, indien sy hun absenteren ende gevangen worden buyten de limiten van onse voorseyde Stede van Gendt ende Schependom der selve, de kennisse zal daer af blyven den Rechter van de plaetse aldaer die geapprehendeert zullen wesen, sonder die te moeten renvoyeren te Gendt voorseyt, wat rescriptie ofte versoeck daerom gedaen zal worden, gelyck oock van gelycken wesen zal, indien sylieden eenig criem committeren zullen buyten onse voorseyde Stede ende Schependom van Gendt, ende sylieden geapprehendeert worden binnen der selve Stede ende Schependom, in welck geval de voornomde van Gendt daer af de kennisse hebben zullen.

L X I.

DAt de poorters der voorseyde Stede van Gendt, in 't cas van herefien, leze Majesté, in alle syne

448 *Artikelen der Concessie Caroline van Gendt.*
hoofden ende specien, als van rebellie, seditien, ende
commotien, tegen ons, onse Rechters ende Hooghe-
den, ofte feyt gedaen op eenige van onsen gesworen
Raedt, op onsen Bailliu, Onder-Bailliu, Amman ende
gesworen Sergeanten ter causen van haerlieden officien,
oock in 't cas van infractie van sauvegarde ende verse-
kerthede, by ons ofte by onsen Raedt gegeven, con-
fiscquieren ende verbeuren zullen lyf ende goet, ende in
alle andere crimen, daer sy gepuniert zullen wesen met
den lyve, zullen vry ende exempt zyn van confiscatie
van goede, Leenen ende erfven.

L X I I.

D At alle de voorseyde poorters houdende hare con-
tinuele residentie binnen onse voorseyde Stede,
den meesten tydt van den jare, zullen wesen quyt ende
bevryt van 't beste catheyl ende servituten in wat plaet-
sen dat sylieden overlyden binnen onsen voorseyden
Lande ende Graeffchap van Vlaenderen.

L X I I I.

D At de voorseyde poorters ende insetenen onser
voorseyde Stede van Gendt niet meer voortaan en
zullen gebruycken van indagingen, ende en zullen ha-
re pachters ende schuldenaers woonende buyten de Ste-
de ende Schependom van Gendt, niet mogen doen
verdagvaerden ofte betrecken binnen dese Stede, noch
de voornomde Schepenen daer af kennisse nemen, maer
zullen gehouden wesen die te vervolgen ter eerste in-
stantie, voor de Rechters van hare residentie, ten wa-
re dat de voorseyde pachters ende schuldenaers, hun
verbonden ende gesubmitteert hadden tot betalinge van
hare schult voor onse Schepenen van Gendt.

*Siet d' Interpretatie op desen Artikel in de Fransche
Concessie Caroline bier naer volgende pag. 498.*

L X I V.

D At van nu voortaan, wanneer eenig poorter on-
ser voorseyde Stede van Gendt verlaet syn poor-
terye ofte de selve verbeurt, ofte wanneer vreemde ende
foreyn ne-geen poorter wesende, succederen ende ko-
men zal te deelen in 't goet van eenen poorter van Gendt,
de

Artikelen der Concessie Caroline van Gendt. 449

de voornomde Schepenen zullen recht hebben, te nemen tot profyt onser voorseyde Stede, recht van yssuwe, sulcks als van den thienden penninck van de weerde van alle de meubele ende erfvelycke goederen, ende ne-geen Leen wesende.

L X V.

BOven desen hebben wy ter welvaert ende ruste van onsen voorseyden Lande van Vlaenderen, ende te verhoeden dat de voorseyde divisien ende beroerten niet meer en geschieden, geordonneert ende verklaert dat de voornomde van onser Stede van Gendt niet meer hebben noch voortaan hebben zullen jurisdictie, autoriteyt, preëminentie, noch overheyt, op den Oudenburgt, de Steden ende Casselryen van Cortrycke, Audenaerde, Dendermonde, Aelst, Geertsberge, Ninove, de vier Ambachten ende 't Landt van Waes, ende generalyck alle het gone dat men gewoonlyck placht te seggen ende te heeten de Casselrye ende quartier van Gendt, de welcke zyn ende inder eeuwigheyt blyven zullen, gescheeden ende gedistraheert van de voornomde van Gendt, sonder aen hunlieden recours te mogen hebben, ende sonder dat de selve van Gendt die mogen beroepen ofte convoceren by hem, 'tzy om 't stuck van beden ofte andere.

L X V I.

VOorts hebben wy geaboliert ende aboulieren ten eeuwigen dage, de distinctie van de dry leden onsen voorseyde Stede van Gendt, willen ende ordonneren dat van nu voortaan de poorters ende alle d'inseten voor der selve Stede, zyn ende blyven zullen maer een lidt, ende onse voorseyde Stede geregiert ende gegouverneert zy, ende blyven alleen onder een lichaem ende gemeente.

L X V I I.

SOo wanneer van noode zal wesen eenige vergaderingen in onse voorseyde Stede van Gendt te maken, om onse eygen affairen, van onsen Lande, ofte onser voorseyde Stadt, in de plaetse van Collatien ende vergaderinge van de dry leden, die men placht te mae

F f

450 *Artikelen der Concessie Carolinne van Gendt.*

ken, de welcke wy by desen abolieren ende verbiedert ten eeuwigen dage op de verbeurte van lyf ende goeden, de voorschreven vergaderinge zal gedaen worden alleenlyck op Schepen-huys onser voorseyde Stede van Gendt, ter ordonnantie ende evocatie van onsen voorseyden Bailliu ende Weth, die aldaer evoceren zullen de twee laetste Wetten, mitsgaders ses notabele poorters uyt elck van de seven Prochien onser voorseyde Stede, te weten S. Jans, S. Jacobs, S. Nicolaes, S. Michiels, Onser Vrouwe, S. Marten t'Eckergem, ende 't Heylig Christ, ter discretie van onsen voorseyden Bailliu ende Weth van Gendt, de welcke ende elck van hun alsoo geconvoceert, zullen gehouden wesen te compareren op de verbeurte van dertig gouden Carolus guldens, ende uyt onsen Lande van Vlaenderen gebannen te worden, ende naer gehoort ende verstaen hebbende de materie die alsdan getraecteert zal worden, sonder eenig vertreck, ende al-eer te scheeden van Schepen-huys, zullen gehouden wesen hun te resolveren op 't gone welck hem in de voorseyde vergaderinge geproponeert zal worden, ende daer op hun antwoorde geven, ende zal gesloten worden de sake waerom questie is, by meeste menigte van stemmen.

L X V I I I.

Oock mede om goede consideratien hebben wy geaboliert ende abolieren de Dekens, soo groot als kleyne, mitsgaders 't lidt ende Dekenye van de Wevers, 'twelck men heet de Weverye, ende de wycken van diere.

L X I X.

Dat van nu voortan binnen onse voorseyde Stede van Gendt, niet meer dan een-en-twintig neeringen wesen en zullen, ende tot 't voorseyde getal hebben wy gerestringiert ende restringieren 't oude getal van de dry-en-vyftig neeringen ende Wevers der selve onse Stede van Gendt, de welcke hare orden onderhouden zullen, soo hier naer volgt, te weten d'eerste Vleeschauwers, de tweede Viltch-koopers, de derde Schip-lieden, de vierde Backers, de vyfde Brauwers,

Artikelen der Concessie Caroline van Gendt. 451

de sefte Wolle-wevers, de sevenste Scheppers, Caus-makers, Oude-kleer-koopers ende Droog-scheerders, de achtste Tapitsiers, Tyck ende Lynwaet-wevers, de negenste Cruydeniers, Caes-koopers ende Keers-gieters, de thiende Merceniers, Rie-makers, Hoey-makers ende Schilders, de elfste Gaut-smeden ende Ten-gieters, de twaelfste Temmer-lieden, Scheep-makers, Zagërs, Hout-brekers, Wage-makers, Schyn-werckers ende Hout-drayers, de derthienste Metfers, Tichel-deckers, Stroo-deckers ende Pleckers, de veerthienste Huyvetters, Schoen-makers, oude Schoen-makers, de vyfthienste wit ende swarte Leder-tauwers ende Hant-schoen-makers, de sêsthienste Grau-werckers ende Lammer-werckers, de seventhienste Blau-verwers ende Root-verwers, de achthienste de neeringen van de Barbiers, de negenthienste Cuypers, Wyn-meters ende Wynschroyers, de twintigste Smeden ende Wapen-makers, ende de een-en-twintigste de Molenaers ende Olie-slaggers, wel verstaende dat de neeringen gevoegt met de andere neeringen elck in 't syne, syn gewoonlycke exercitie doen zal, sonder hem te onderwinden met de andere neeringen elck in 't syne, ten zy verkrygende alvooren de vryheyt in de maniere, die hier naer verklaert zal worden.

L X X.

DAt de Makelaers, Lyn-drayers, Cooren-meters, Pot-backers, Fruyteniers ende Pynders geen neeringen meer zyn en zullen, ende aengaende de voorseyde Cooren-meters ende Pynders tegenwoordelyck zynde, die zullen blyven in 't bedienen van haren styl hun leven lanck gedurende, ende wanneer die vaceren zullen, die van de Weth onser voorseyde Stede van Gendt, zullen die verkoopen tot profyt der selve Stede.

L X X I.

DAt in elck van de voorseyde een-en-twintig neeringen, in de plaetse van de voorseyde Dekens die wy geaboliert hebben, ende om te doen d'officie dat sy plegen te doen, zal by onsen voorseyden Bailliu ende

F f 2

452 *Artikelen der Concessie Caroline van Gendt.*

die van de Weth van Gendt, alle jare gecommitteert ende geïnstituert worden, een Poorter der selve Stede, niet doende eenige neeringe ofte styl, die men heeten zal Overste van de neeringe, daer hy gecommitteert zal worden, by den welcken die van de voorseyde neeringen zullen mogen trecken om te appointeren ende uytten de differenten ende saken die onder hunlieden zullen mogen overkomen, met hem genomen de twee geswornen van de neeringe, ende indien sulcke Poorter, Overste van de voorseyde neeringen, die niet en konde appointeren, zal daer af rapport doen die vander Weth onser voorseyde Stede van Gendt, de welcke zullen hier op sommierlyck versien, soo sylieden bevinden zullen te behooren.

L X X I I.

DAt boven de voorseyde Oversten noch gecreert ende gecommitteert zullen wesen in elck van de voorschreven neeringen twee geswornen, behoudens dat aldaer meer van de oude neeringen gevoegt zyn met andere neeringen, elck van die zal oock hebben twee geswornen, de welcke zullen gekosen worden by den voorseyden Oversten, ende de vier laetste geswornen van de neeringe, ende by hem gepresenteert onsen Bailliu ende Wethouders van Gendt, om te wesen geaprobeert ofte geweygert, de welcke wesen zal t haerlieder arbitrairschap, en in geval van approbatie zullen de voorseyde geswornen eedt doen in handen van den voorseyden Oversten present eenen van de Grefsiers onser voorseyde Stede, ende indien sylieden gereprobeert zyn, den voorschreven Oversten ende de laetste geswornen zullen gehouden wesen te kiesen twee andere, de welcke zullen gepresenteert worden, ende den eedt doen soo voorseyt is, ende soo verre alsdoen viele merckelycke redenen om de voorseyde geswornen niet te accepteren, in sulck geval onsen voorseyden Bailliu ende die van de Weth zullen dese mael daer in voorsien, soo sylieden bevinden zullen oorboorlyck te wesen.

L X X I I I.

DAt een iegelyck wesende poorter onser voorseyde Stede van Gendt, zal mogen komen in de voorseyde neeringen ende koopen de vryheyt van dien, naer dien hy de preuve gedaen zal hebben ende betalende in alles ses gulden Carolus guldens alleenlyk, te appliceren ten profyte van de neeringe, ende men zal niet schuldig wesen eenig recht van leeringe.

L X X I V.

DAt wy geaboliert hebben ende aboliëren ten eeuwigen de wake van Half-Vasten, die men noemt Lauwet, de reyse ende 't dragen van S. Lieven 't Haut-hem noch elders, mitsgaders de twee Broederschappen van S. Lieven buyten ende binnen, oock de vergaderingen van de Wolle-wevers in de Proecessie van Onse Lieve Vrouwe, ende daer-en-boven verbieden wy de voornomde van Gendt te maken eenige vergaderingen, hoe ende in wat manieren dat het zy, met het dragen van wapenen ofte stocken invisibel, op de pene voor den gonen ende elcken van dien contrarie doende, soude 't leven verbeuren.

L X X V.

ENde ten eynde dat hier naermaels ne-geen swarigheyt oft querelle en ryse ter cause van den eedt die onse nakomelingen Graven ende Graefneden van het voorseyde Landt van Vlaenderen te doen zullen hebben t'haren aenkomste ende receptie tot heerlyckheyt, soo hebben wy hier naer doen insereren de forme van den eedt, ende insgelycks den eedt, den welcken die van de voorseyde Stede van Gendt hun doen zullen.

Hier volgt den eedt van de voorsseyde Graven ende Graefneden.

GY sweert te wesen rechtveerdig ende Souverain Heere ende Grave van Vlaenderen ende den toebehoorten des selfs Landts, de rechten van onse Moeder de H. Kercke ende 't voorschreven Landt van Vlaenderen in peys, recht ende Justitie te onderhouden, ende doen onderhouden, de Stede van Gendts te regieren ende doen regieren, naervolgende d'ordonnantie gemaect by Keyser Carel den vyfden, Grave van Vlaenderen uwen voorfaet den laetsten dag van April vyfthien hondert veertig, weduwen ende weesen, armo ende rycke te houden ende doen houden in hare rechten, ende doen al't gene dat eenen rechtveerdigen ende Souverainen Heere ende Grave van Vlaenderen competeert ende toebehoort, **ALSOO WIL U GODT HELPEN ENDE ALLE SYNE HEYLIGEN.**

Hier volgt den eedt van die van Gendts.

GY sweert uwen gerechtigten ende Souverainen Heere Grave van Vlaenderen hier tegenwoordig hem goet ende gehoorfaem te wesen, syne erfve, heerlickheyt ende limiten te bewaren ende helpen bewaren, te observeren ende onderhouden de ordonnantie gemaect by Keyser Carel den vyfden, Grave van Vlaenderen, den laetsten dag van April in 't jaer vyfthien hondert veertig, ende te doen al't gone dat goede ende getrouwe onderlaten behooren ende schuldig zyn haren Souverainen Heere ende Prince, **ALSOO WIL U GODT HELPEN ENDE ALLE SYNE HEYLIGEN.**

Ontbieden daerom ende seer scherpelick bevelen onsen voorsseyden Bailliu, Schepenen, Poarters, die van de Neeringen, Inwoonende ende Ingesetenen onser voorsseyde Stede van Gendts, tegenwoordig ende toekomende, dat sy allen ende een iegelijk de punten ende artikelen, in dese onse tegenwoordige Ordonnantie begrepen, onverbrekelick onderhouden ende bewaren, Inoder eenigfins daer tegen te komen, op de pene, te

Artikelen der Concessie Caroline van Gendt. 455
vallen in onse indignatie, ende andere pene daer in
verklaert, ende te wesen geacht als ongeboorsame, re-
serverende aen ons ende onse naerkomelingen Graven
ende Graefneden van Vlaenderen, de declaratie, in-
terpretatie, ampliatioe ofte restrictie der selve Ordon-
nantie, soo verre noot zy, ende naer dat wy met der
tyt sien zullen ter welvaert, nut, profyt ende ruste on-
ser voorsejde Stede te behooren, ende ten eynde dat dit
goet, vast ende gestadig blyve ten eeuwigen dage, soo
bebben wy onsen name hier onder gestelt ende onsen
Zegel daer aen doen hangen. Gegeven in onse Stadt
van Gendt den laetsten dag van April in het jaer ons
Heeren vyftibien hondert veertig, van ons Keyserryck
't een-en-twintigste, ende van ons Koninckryck van
Spaignien ende andere, 't vyf-en-twintigste. Onder ge-
teeckent CHARLES, ende beth nederwaerts stont by
den Keyser in synen Raedt, ende geteeckent. VER-
REYCKEN.

A R T I C L E S

D E L A

CONCESSION CAROLINE

POUR CEUX DE LA VILLE DE

G A N D.

Le 30. d'Avril 1540.

A V E C L E S N O T E S

De Mr. LAURENT VANDEN HANE,
Avocat du Conseil de Flandres.

A R T I C L E I.

PRemiers que après cet An à perpetuité la Loy d'icelle notre dite Ville de Gand, sera renouvellée chacun An le dixieme jour de May, par nous & nos successeurs, Comtes & Comtesses de Flandres, ou par nos Commis, sans plus user d'éliseurs.

LA LOY SERA RENOUVELLE'E CHACUN AN. Annum seu ambulatorium Magistratum multi præferunt Magistratui perpetuo, cum libertatis magna custodia sit, si magna imperia diuturna non sint. *Livius lib. 4.* Hinc quemadmodum Romæ Consules, sic Carthagine quotannis annui bini Reges creabantur. *Æmil. Prob. in Hannibale.* Eo refertur illud *Ciceronis 3 de legibus. Censores Magistratum quinquennium habento, ceteri Magistratus annui sunt.* Et *gloss. in l. divus. 18 ff. ad municipal.* dictat, honores non esse continuandos. V. plura in not. ad *Consuet. Iprens. rub. 1 art. 2* adde *Bugnon de ll. abrogat. lib. 2 sect. 93 n. 2* & *Mastrih. tract. de Magistrat. lib. 1 cap. 23 per tot.*

Petrus Ærodius rerum judicator. lib. 2 tit. 9 cap. 29 ibi. Ne unus quidem cothurnus omni actori congruit: sic eædem leges non omni Reipub. conveniunt. Popolari serè semper inutiles sunt

de continuandis Magistratibus. Regno utiles ac pernecessariæ. Etenim Respublica æqualitate & vicissitudine: Principatus prærogativæ, & assiduitate conservatur. Studet Reipub. non sibi, qui scit se nisi annum futurum. Sibi, Principique studet, qui scit, si ei studeat, se perpetuum futurum. Respub. se totum fidei committit Magistratum: Princeps, vi & Majestate exceptâ. Itaque minus apud eum periculosa est potestas diuturna. Mamercus Æmilius, Dictator, minuit censuram quæ quinquennalis erat, annuam ac semestrem fecit: & hanc orationem ad populum habuit: maximam libertatis custodiam esse, si magna imperia diuturna non essent: & temporis modus imponeretur, quibus iuribus imponi non posset. Grave esse iisdem viris, per tot annos, vitæ obnoxium vivere. P. Scipio populum castigavit, quod eum perpetuum Consullem & Dictatorem faceret.

Ibidem. Olim Gandavi Magistratus fuisse perpetuos videtur ex *Marchant. Flandr. descript. lib. 1 tit. de Magistrat. qui ad cuiusq. loc. respic. fol. mibi 148 in fin. ibi. Antiquitus Scabini, licet ob iustitia largitione redemptæ corruptelam, Comitibus punitioni cum bonis suis semper subjacerent, dignitatem ante mortem non exuebant. Plurâ Anthou. Sander. lib. 2 cap. 1.*

PAR NOUS. Magistratum creatio mutatâ tandem Repub. Romana ad Principem translata est. *l. unic. ff. ad l. Juliam de amb. ibi. Ad curam Principis Magistratum creatio pertinet, non ad favorem populi. Et Novell. 8. Andr. de Isernia, & alii DD. in c. 1 in verb. potestas creatorum Magistratum. Bellug. in specul. princip. rub. 22 §. & quia quotidiana n. 1.*

COMTES ET COMTESSES DE FLANDRES. De Comitibus Flandriæ. *Marchant. Flandr. descript. in præliminari operis Indice, & fol. 181 & seqq. Sander. Flandr. illustrat. tom. 1.*

SANS PLUS USER D'ELISEURS. Magistratus apud Romanos stante Republica, creabantur à populo ex Lege à Romulo lata, dum inquit. *Populus Magistratus creant, Leges sciunt, & bella decernunt.* De hac materia copiosè. *Camillus Borrellus in tract. de Magistrat. Editis lib. 1 cap. 1 per tot. Bodin. lib. 2 pol. cap. 2 & Aristot. lib. 4 polit. cap. 15. Bugnion de ll. abrogat. lib. 3 Syntagm. 119 n. 3. Marchant. Flandria descript. lib. 1 verb. Gandæum fol. mibi 115 ibi. Politia, & Reipublicæ gerundæ forma, sæpius per Principes immutata est: sed præcipua magisque notabilis, & durabilis ea Senatus formatio fuit, quæ Philippo pulchro Gall. Regi, Guidi Principis captivi Flandriæque potenti, ascribitur: is enim anno 1301. Magistratum sic instituit civium assensu, ut annuatim octo Cives per Principis legatos Urbemque ipsam electi crearent viginti sex honestos idoneosque Scabinos, quorum origo anno 1281 fuit, qui à Principis vicariis in tredecim *Curiones*, hoc est, status publici electos custodes, legistatores, totidemque quos *Partitionum* vocant, de hæreditatibus, tutelis, injuriis similibusque cognoscentes discernebantur. At Plebei postea questu insolentes, obtinere, ut illi viginti sex Scabini ita distincti, ex tribus hominum generibus per illos octo apolectos desumerentur: *Civium* puta, de suis redditibus viventium: *Opificum* sive*

quasus: & textorum: Plebeis numero potioribus: quibus omnibus tres supremi *Decani* præerant: Primus Scabinus primum annum: alter Opificum 52 collegiis, totidemque Decanis biennium: tertius annum textoribus, in 27 vicos tribusque disparatis.

ART. II.

Que pour administrer ladite Loy & la Justice, seront par nous & nosdits successeurs, ou Commis pris & choisis treize personnes notables Bourgeois de notre dite Ville de Gand, de bonne fame & reputation, comme nous ou nos Commis verrons convenir au bon regime & gouvernement de ladite Ville, lesquels seront Eschevins du haut banc, que l'on nomme de la Keure, & autres treize personnes de semblable condition, lesquels seront Eschevins du bas banc appelé des Parchons.

POUR ADMINISTRER LADITE LOY ET LA JUSTICE, SERONT PRIS ET CHOISIS. De Jure Romanorum teste *Erodio rer. judicat. lib. 2 tit. 9 de officio Magistrat. cap. 17* ibi. Delatum Magistratum recusare: susceptum dimittere sine causa non licebat. *Et cap. 21* ibi. Sine justa causa detrectare Magistratum non solum turpe videbatur, verum etiam reprehensioni obnoxium. Clodius Catoni objecit, delatam ei Præturam à Senatu respuisse. Esse enim boni viri (ut postea ab eodem Catone dictum est) administrationem Reipub. si qui eo uti velint, non suffigere.

TRIZE PERSONNES. Sic etiam Jure Romano judices in numero impari mittebantur. *V. not. ad Consuet. Gaudens. rub. 1 art. 6.*

Ibidem. Marchant. locis infra hoc articulo, & artic. precedent. citatis.

BOURGEOIS DE NOTRE VILLE DE GAND. Magistratus municipales ad gubernationem corporis deputati Jure etiam Romano Patrii sunt. *l. ad remp. ff. de munerib. & onerib. & plurimis* satis visum est incolas Magistratu administrando præponi exteris, juxta *l. 2 Cod. de offic. prætor. ibi. Tres Prætores, qui proprium larem habent in Urbe, non ex Provinciis eligantur. l. 2 Cod. de mun. civ. lib. 11* quod & *Aristoteles* sensu pol. *lib. 5 cap. 8.* Indè *Cicero de amicitia* ait, Potiores esse, nobis cives, quam peregrinos, eosque potius eligendos. Hinc etiam *Valer. Max. lib. 2 de auspiciis* dicit. Auspiciis enim patriis non alienigenis Rempublicam administrare oportere antiqui judicabant, idque ob rerum patriarum experientiam. *Zypæ. judex Magistratus cap. 36* latissime *Camillus Borellus tract. de Magistratum Edictis lib. 1 cap. 5* maxime *n. 17. 22 & seqq. & Mastrillus tract. de Magistrat. lib. 1 cap. 21 n. 8 & lib. 2 cap. 7.*

Imò quod res sit plena periculi admittere indistinctè peregrinos

ad gubernacula Reipublicæ, qua de re extant exempla apud Historiographos. *Fressard. lib. 1 histor. Gall. 116 & 311. Philip. Commin. lib. 7 com. cap. 14. Bodin. lib. 6 cap. 5 & Aristot. lib. 5 polit. cap. 3.*

Ibidem. Intellige illuc non admitti ullum *manu-operarium*, ut vocant, nisi jam diutius sese ab opificio removerit. Ita *Marchant. Fland. descript. lib. 11 tit. de Magistrat. qui ad cujusq. loc. subdit. respic. fol. mibi 149 post princip.*

DE BONNE FAME ET REPUTATION. Infames personæ nullis honoribus, qui integræ dignitatis hominibus deferri solent, uti possunt. *l. unic. Cod. de infamib. lib. 10.* Notatis enim & quos scelus aut vitæ turpitudine inquinat, & quos infamia ab honestorum cœtu fegregat, dignitatis portæ non patebunt. *l. 2 Cod. de dignitat. lib. 12.* Quod postmodum probatum fuit per summum Pontificem, dicentem. *Infamibus porta non pateant dignitatum. c. infamibus. de reg. jur. in 6 lib. 12 §. 2 ff. de judic. & l. 2 ff. de Senator.*

Ibidem. Nihil est in Republica tam necesse ad concordiam, quam muniri viam ad honores non generi, sed virtuti: non fortunæ, sed industriæ. *Brodus rer. judicat. lib. 2 tit. 9 cap. 1 in princip.*

Ibidem. Præcipua pars Magistratûs Religio est. *Plato 4 de Repub. idem de legibus lib. 3. Zypa. not. Jur. Belg. lib. 2 de jurisdict. omni. judic. n. 27 & l. 8 Cod. de defensor. civitat. v. Edit. Flandr. tom. 2 fol. 30 in fin. & fol. 89 vers. laquelle.*

LESQUELS SERONT ESCHEVINS. Sed an in Scabinatum promovendus sit is, qui antea inferiore aliquo civitatis officio functus non fuit? ad hæc *Ærod. rer. judicat. lib. 2 tit. 9 cap. 1 post princip. ibi.* Ordinum quidem distinctio, puta Senatorum, Equitum, Plebelorum utilis, atque pernecessaria est. Sed oportet singulos ex inferiore in superiorem ordinem & ex quocumque gradu, si strenui, idoneique sint, posse ad dignitates, ad fastigia, ad Magistratus ascendere. *Et cap. 15 ibi. T. Quintus Flaminius ex quaestura petebat Consulatum. M. Fulvius, & M. Curius Tribuni pleb. non petebantur.* Gradus enim esse Magistratum, Quæsturæ, Ædilitatis, Præturæ, postremò Consulatus, ut, nisi in singulis dato documento ad fastigium tenderetur. Jam Ædilitatem, Præturamque fastidiri & transcendendo media, nimis continuari summa. Id inutile atque incivile esse alium petat. Itaque Flaminius Consul factus est.

Hinc *Cicero, Philip. 5.* Majores nostri, veteres illi admodum antiqui, leges annales non habebant: quas multis post annis attulit ambitio, ut gradus essent petitionis inter æquales. Ita sæpè magna indoles virtutis priusquam Reipublicæ prodesse posset, extincta fuit. At verò apud antiquos *Rulli, Decii, Corvini*, multi-que alii: recentiore autem memoria, superior *Africanus, T. Flaminius*, admodum adolēcentes, Consules facti tantas res gesserunt, ut Populi Romani imperium auxerint, nomen ornariat.

Ibidem. Scabini Flandricè *SCHEPENEN*, quos latine efferimus à Germanico *SCHAFHIN*, hoc est, sollicitè, subitoque expedire,

460 *La Concession Carollne de Gand.*

communiter appellantur leges, quia Magistratûs lex animata est, aut esse debet. Hinc etiam vernaculè dicimus *DE WET*, Gallicè *la Loy*: Scabini enim jura, & privilegia populi defendunt, lites in judicium deductas ex norma Statutorum, & Consuetudinum municipalium, aut illis deficientibus ex Jure scripto decidunt. latius *Marchant. Flandr. descript. lib. 1 tit. de Magistrat. qui ad cujusq. loc. subdit. respic. fol. mibi 147.*

DU HAUT BANC, QUE L'ON NOMME DE LA KEURE. Hos olim fuisse tredecim *Curiones*, hoc est, status publici electos custodes, legislatores, describit *Marchant. Fland. descript. lib. 1 ad verb. Gandavum fol. mibi 115.*

ET AUTRES TREIZE PERSONNES ESCHEVINS DU BAS BANC APPELLE' DES PARCHONS. *Marchant. d. fol. 115 post d. verb. legislatores. ibi. Totidemque, quos Partitionum vocant, de hereditatibus, tutelis, injuriis, similibusque cognoscences.*

A R T. I I I.

QUE nous & nosdits successeurs Comtes & Comtesses de Flandres, ou nosdits Commis aussi créeront auditjour pour avoir la maniance & administration des deniers de notre dite Ville de Gand, trois notables personnes de la condition avant dite, lesquelles seront receveurs d'icelle notre dite Ville, & seront tenus de rendre leurs comptes trois jours après la création de ladite Loy, l'an revolu, à nous ou à nosdits successeurs ou Commis avant dits y *évoqués les Bourgeois & manans de notre dite Ville*, & seront fait trois comptes de leur entremise, dont l'un se gardera en la Trésorerie de notre dite Ville, un autre es mains desdits receveurs, & le troisieme sera envoyé à la Chambre de nos comptes aux dépens de notre dite Ville, comme se fait par les autres Villes de notre dit Pays de Flandres.

POUR AVOIR LA MANIANCE, ET ADMINISTRATION DES DENIERS. De his *ff. lib. 50 tit. 8 de administrat. rer. ad civitat. pertinent. Cod. lib. 3 tit. 21 ubi de ratiocin. tam public. quàm privat. agi oport. & lib. 8 tit. 13 de ratiocin. operum publicor. Et Regulamentum 10 Decemb. 1672 hic retrò impressum cap. 8 & 11 pag. 575.*

SERONT RECEVEURS. Cautionem ab his Receptoribus & administratoribus publicæ pecuniæ exigendam esse. *Wesemb. ff. lib. 50 tit. 8 n. 1. Loysseau traité des offices des Seigneurs lib. 5 cap. 7 n. 43 & Perez. ad Cod. lib. 11 tit. 33 n. 8 latius Camill. Borel. tract. de Magistrat. Edit. lib. 1 cap. 15.*

Ibidem. De his *Marchant. Fland. descript. tit. de Magistrat. qui ad cujusq. loc. subdit. respic. fol. 149 circa fin. ibi. Porro singulis*

tum Oppidorum tum Castellaniorum Magistratibus cogenda, expendenda, & annotanda, publica pecunia, subserviunt quæstores: illi *Tesaurarii*, hi *Receptores* vulgò nuncupati: exemplo Græcorum, maximè Atheniensium tales pecuniæ coactores eadem notatione usuque vocantium *ΑΠΟΔΕΚΤΑΣ* quod subindè signamus: quia delectat veterarum, nobiliumque gentium, præsertim Atheniensium, quos leges Solonis regebant, consentientem interdum cum nostratibus politiam intueri: in Oppidis frequentius binii, hic singuli sunt, quos in plerisque Urbibus, præterquam Ipræ Principis Vicarii, uti Scabinos, eligunt.

SERONT TENUS DE RENDRE LEURS COMPTES. Præfatum *Regulamentum d. cap. 11* nec non *ff. & Cod.* titulis hic ante citatis, & *Wesemb. d. tit. 8 n. 2.*

Ibidem. In quæstoriis ministris malam fidem pro derelicto haberi. *Ærodius rer. judicat. lib. 2 tit. 11 in summario.*

Ibidem. Quæstorum nimiam diligentiam in publicis exigendis haberi aliquid de iniquo, exemplis illustrat. *Ærodius rer. judicat. lib. 2 tit. 11 cap. 4.*

Ibidem. Omnibus, qui publicam pecuniam tractant prohibendam negotiationem. *Ærodius rer. judicat. lib. 2 tit. 11 cap. 5.*

A NOUS, OU A NOSDITS SUCCESEURS, OU COMMIS. De jure an liceat Principi intervenire vel suo nomine adhibere aliquem annuæ dispositioni rationum civitatis. *Tbidem. ad Cod. lib. 8 tit. 13 n. 2.* Ubi negativè concludit. argumento §. 1 *Instit. de rer. divis.* Hoc tamen fallere, si cives conquerantur de mala administratione Magistratûs, aut si fama sit dissolutæ administrationis. arg. l. 16 §. 1 *ff. de usu, & habitas.* Sed quandoquidem Romanorum Justitia popularis abolita est. *Novell. constit. 47.* Leonis Imperatoris, certè obtinet illius textus. ibi. Quod alius olim Reipublicæ status esset, rerum ordo similiter alius erat, cum enim cuncta in Principis deliberationem non caderent, sed nonnulla essent, de quibus despicere, & jubere Senatûs officium esset, nunc autem quin omnia à principali cura pendeant, ipsius providentiâ discutiantur, & dijudicentur. Et antiquum usum eum aliis quæ de Republica ejecta sunt, ejiciendum esse putamus.

Ibidem. Ut videtur ex *Marchantiæ Flandr. descript. lib. 1 tit. de Magistrat. qui ad cujusq. loc. subdit. respic. fol. mibi 148.* Olim secus fuit. ibi. Nullamque pecuniæ publicæ administratæ rationem Principi; at inter se tantum reddebant. Verum Joannæ Constantinopolitanæ, Guidique ex sorore nepotis industriâ aulicâ providentiâ, multoque labore effectum fuit, populo novleatis avido suffragante, ut quotannis per Commissarios Comitûs ordinarios, aut removeantur aut prorogentur, atque ad rationes coram illis populoque purgandas teneantur. *Marchant. ibid. fol. seqq.*

Y EVOQUE'S LES BOURGEOIS ET MANANS DE NOTRE DITE VILLE. Quadrat id, quod tradit *Bobadill. in polis. lib. 3 cap. 4 n. 5.* Ubi dicit, quod rationes publicæ non debent privatim dispungi in domo alicujus Officialis publici, sed, palam in domo Concilii apertis januis. Quinimò, & quod quilibet ex vi-

cinis, seu popularibus qui talibus rationibus assidere velit non est rejiciendus, cum possit animadvertere de aliquo errore, dolo, vel fraude ab Officialibus commissio. Et quod quilibet de populo illam rationem reddi, petere potest in judicio. DD. *f. lib. 47 tit. 23 de popularib. action.*

Ibidem. Marchant. d. fol. 149 ibi. Atque ad rationes eorum illis populoque purgandas, teneantur.

A R T. I V.

Que lesdits Eschevins tant du haut comme du bas banc auront autorité de pouvoir élire & choisir pour les adresser de Conseil en la dépêche de leurs affaires publiques à sçavoir lesdits du haut banc, deux Conseillers gens de bien, lettrez & experimentez, qui seront appelez Pensionnaires de notre dite Ville, & cinq Clercs aussi gens de bonne experience, & pour le bas banc un Conseiller Pensionnaire, & autres cinq Clercs de pareille condition que dessus.

ELIRE ET CHOISIR POUR LES ADRESSER DE CONSEIL DEUX CONSEILLERS, APPELLEZ PENSIONNAIRES. Hi in Jure *Assessor* appellatur. *f. de offic. assessor. lib. 1 tit. 22 & Cod. lib. 1 tit. 51.*

Et horum *Assessorum* officium potissimum versatur in cognitionibus, postulationibus, citationibus decernendis, Edictis proponendis, Decretis formandis, epistolis dictandis, libellis recipiendis vel rejiciendis. *l. 1 f. de offic. assessor. l. 2 Cod. eod. Wifemb. ff. eod. tit. n. 1 vers. omne inquit officium & seqq. Emeric. à Rasbach. in suo process. tit. de assessorib. 7 n. 21 latè Specul. lib. 1 part. 1 de tit. de assessor. §. officium. 4 in princip. & vers. seqq. Schrader. loco hic infra.*

Et ut judici, cui assident in jure consulant, & eum ad rectè decidendam causam instruant. *Jason. in rub. ff. de offic. assessor. n. 1 vers. & ei consulit. Specul. lib. 1 part. 1 tit. de assessor. §. 1 n. unic. vers. & eum ad rectè dicendum & seqq. plenè manu Schrader. tract. de feud. part. 10 section. 13 per tot.*

Ibidem. Ubi Consiliarii, seu ut loquimur *Pensionarii*, non adsunt, vel non sufficiunt, potest Magistratus seu Judex adhibere Advocatos consulentes in tali numero, quo ipsi visum fuerit pro qualitate materiam. arg. *l. 1 f. de jur. deliberand. Rebuff. ad Const. Reg. tom. 1 tract. de sentent. execution. art. 9 gloss. 14 n. 2.* Ubi allegat arrestum; & n. 3 qui ita loquitur. *Requiritur, quod illi consulentes vel Advocati sint notabiles, idè non potest omnes Advocatos accipere suos fortè consanguineos &c. Sed bodiè affectio pend totum turbat mundum; bodiè ex sanguinibus edificatur Civitas sancta, curia, & omnia fortè.* Rebuffum sequitur Schrader. tract. de feud. part. 10 sect. 14 per tot.

La Concession Caroline de Gand. 463

Ibidem. De Pensionariis & Secretariis, scilicet tam Juris scripti quam municipalis peritioribus. *Marchant. Flandr. descript. lib. 2 tit. de Magistrat. qui ad cujus. loc. subdit. respic. fol. mibi 150 ibi.* Neque non Magistratibus perpetuo assessores & consiliarii per illos cooptari: quos partim Graphiarios, aut Secretarios, partim Pensionarios vulgè nuncupant, illos à tabulis actisque (quales Athenis eodem significato GRAMMATEIS graphio, stylos describendis, expediendis, consilioque; hos à pensione, quæ honorantur, ore, senatus consiliis, legationibus. Quibus omnibus, utpotè Juris tam scripti quam municipalis peritioribus, & in continuo, annuæque mutationi non obnoxio rerum usu versantibus, multum defertur: neque nobilibus id munus indecorum est.

ELIRE ET CHOISIR CINQ CLERCS. Scribas, qui Magistratui subserviunt, subiacere ejus jurisdictioni & imperio: hinc jussit eos Cato se ministros, non Magistros esse meminisse, & quibus ideo fallere turpissimum est quod multa fidei committuntur, neque omnia cautionibus, stipulationibus, testimoniis, tabulisque absolvi & expediri possunt. *Erodius rerum judicat. lib. 2 tit. 11 cap. 1.*

Praeter assessores debet Judex habere Scribam seu actuarium, text. notab. in cap. quoniam 11 vers. statuimus, vel in tam in ordinario. 4 de probat. cap. statutum. 11 §. Notarium. de rescript. in 6 Petr. Gregor. Syntagn. Jur. lib. 47 cap. 41 n. 1 & seqq. plenius *Berlich. part. 1 conclus. 8 n. 14.*

Actuarii seu Scribæ officium in quibus de jure consistat. *Berlich. ibid. n. 21.*

Registratis ab Actuario plena fides adhibetur, & an contrarium probari possit. *Ibid. n. 25 & seqq.*

Actuarius se debet continere intra cancellos officii sui. *Ibid. n. 32.*

Actuarius tenetur parti ad interesse, si aliquid scribit, vel minus scribit quam dictum fuit à partibus, item si scribit, quod non debet vel aliquid occultat aut omittit. *Ibid. n. 38 & seqq.*

Actuarius omnia sua propria manu scribere, & actis inferere debet, alioquin si alius scribit acta vel registrata, fidem non merentur, quia industria personæ est electa, ita ut alium substituere, vel per alium munus explere non possit, nisi judice consentiente & approbante. *Ibid. n. 43 & seqq.*

A R T. V.

Que les offices desdits dix Clercs pour le commun profit de notre dite Ville se bailleront à ferme, quand il aura vacation à personnage propice & qualifié, & ceux lesquels presentement deservent lefdits états de Clerc, y demeureront jusques l'expiration de leurs fermes, n'est que pour cause legitime ils les fassent appriver.

OFFICES DESDITS CLERCS SE BAILLERONT A FERME.
Locatio hoc articulo præcepta, ut videtur, abiit in desuetudinem. Porro de venalitate, seu nundinatione officiorum, & quod ea homini nihil turpius, nihil Reipublicæ perniciosius. *Stockmans decif.* 150 maxime n. 7. *Molin. ad Consuetud. Paris.* §. 74 n. 184. *Bugnon de ll. abrogat. lib. 1 satyr. 1 n. 1 list. B. & ibi D. Christin.* & *satyr. 173 & lib. 2 scd. 93 n. 3 & lib. 3 Syntagm.* 119 n. 5. *Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 4 tit. de suffragio n. 1 & 2. Anselm. Tribon. Belgic. cap. 75 §. 1 & 3 & seqq. Damboud. prax. criminal. cap. 133 per tot. Lud. Bertrand. Leth. resolut. Theolog. Belgic. tract. 4 a. 12 latissimè Mastrillus tract. de Magistr. lib. 1 cap. 20.*

Fecit seculi nostri infelicitas, ut judicandi & jurisdictionis exercendæ officia venalia sint plerisque, contra sanctissimam Justiniani Constitut. *Novell. 8 ut judices sine quoque suffrag. fiant.* ita *Amb. Fab. C. lib. 4 tit. 26 desin. 16 n. 8 in addit.*

ART. VI.

Que lefdits Eschevins incontinent après leur élection & création seront tenus de faire & prêter le serment ès mains de nous & de nos successeurs ou notre Commis en la forme & maniere qu'il s'ensuit.

FAIRE ET PRETER LE SERMENT. De juramento Officiorum & Magistratuum. *Editior. Flandr. tom. 2 fol. 89 vers. 1 & seqq. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 4 tit. de suffragio n. 3. Anselm. Tribon. Belgic. cap. 75 n. 4. Theosan. Syntagm. jur. univers. lib. 36 cap. 29 n. 20. Mastrillus tract. de Magistratib. lib. 2 cap. 2 n. 48 & seqq. Camillus Borellus tract. de Magistrat. Edit. lib. 1 cap. 14 per totum. Bugnon de ll. abrogat. lib. 3 Syntagm. 83 & ibi D. Christin.*

ART. VII.

Vous jurez de n'avoir rien baillé, ni promis, prié, ni fait prier pour cet état d'Eschevin, & que ferez léal Eschevin de notre Souverain Seigneur le Comte de Flandre, & ce de la Keure en cette sa Ville de Gand, conserverez la S. Eglise, en ses droits, la Seigneurie, hauteur, droits & prééminence dudit Seigneur Comte, entretiendrez, garderez & observerez la Concession & Ordonnance faite par l'Empereur Charles le V. Comte de Flandres, en date du dernier jour d'Avril 1540. Tiendrez secrets les affaires de l'Eschevinage, defenderez vefves & orphelins, administrerez justice tant aux riches qu'aux pauvres quand requiers
en

en serez, sans les delaisser pour port, faveur, dissimulation, ou chose qu'il soit en ce monde, ainsi vous veuille Dieu aider & ses Saints.

VOUS JUREZ, &c. *Forma hujus juramenti satis conformis Juri Romano in Novell. 8 collat. 2 tit. 3 cujus summarium ita sonat: Jusjurandum quod praestatur ab his, qui administrationem accipiunt.*

NI BAILLE', NI PROMIS. Ità etiam habet d. Juramentum *Novell. 8 ibi. Juro quoque idem Jusjurandum, quia nulli penitus neque dedi, neque dabo occasione dati mibi cinguli (id est juxta glossam, dignitatis.)*

ET QUE SEREZ LEAL ECHEVIN DE NOTRE SOUVERAIN SEIGNEUR LE COMTE DE FLANDRE. Dict. juramentum *Novell. 8 ibi. Puram conscientiam, germanumque servitium me servaturum sacratissimis nostris Dominis Justiniano, & Theodora conjugi ejus.*

CONSERVEREZ LA S. EGLISE. Dict. juramentum *Novell. 8 ibi. Communicator sum sanctissima Dei Catholica, & Apostolica Ecclesia, & nullo modo vel tempore adversabor ei &c.*

TIENDREZ SECRETS LES AFFAIRES DE L'ECHEVINAGE. Ad officium Magistratus pertinet, ut omnia secreta habeat, ne quidquam sibi concreditum divulget. *Francis. Guicciard. Hyponensis. polit. 24.* Neque enim res magnæ sustineri possunt ab eo, cui tacere grave est. *Curt. lib. 4. Lips. l. 3 doct. civil. cap. 5 in fin. Petr. Gregor. Theof. lib. 24 de repub. cap. 6 Albus. cap. 22 pol. pag. 29.* Optimum atque tutissimum vinculum administrandarum civitatum est taciturnitas: quod ut veteres religione constringerent, Consum, Deum consiliorum introduxerunt, cui Templum sub tecto locatum est, ut eo ipso ostenderent, consilium tectum esse oportere: quemadmodum fidei quoque sacrificabant manu velatâ panno, quod tecta, & velata fides esse debet. Hæc Servius. Ità *Ærodius rer. judicat. lib. 2 tit. 8 de Senatorib. cap. 8.* Silere autem oportet non linguâ tantum, sed & nutu: multi enim, inquit *Polyb. lib. 9* sermone quidem celantes ipso aspectu & vultu, aut facto aliquo revelarunt sua secreta. *Juss. Lips. in not. ad cap. 3 lib. 3 polit.*

DEFENDREZ VEFVES, ET ORPHELINS. *Freundeberch tract. de rescript. moratoriis tit. 7 conclus. 33 per tot. DD. ad Cod. lib. 3 tit. 14 quando Imperator inter pupillos, vel viduas. Ecclesiast. 4 ibi. In judicando esto pupillis misericors ut pater, & pro viro mari eorum: Isai. 1 cap. ibi. Subvenite oppresso, judicate pupillo, defendite viduam. Masfrill. tract. de Magistrat. lib. 3 cap. 5 n. 7 & seqq.*

ADMINISTREREZ JUSTICE TANT AUX RICHES, QU'AUX PAUVRES. Dictum juramentum *Novell. 8 ibi. Et æquus in causis utrique parti, & in publicis disciplinis ero, nullique parti citra quam justum est, præstabo. August. ad Casul. c. quisquis 11 q. 3 ibi. Oper-*

set judicem causam merito discernere non gratis, neque sic recipere faciem potentis, ut contristet contra justitiam pauperem: neque pro paupere auferre justitiam à potente. Cicero lib. 2 de officiis. ibi. Qui Rempublicam tuebuntur, imprimis operam dabunt, ut juris & judiciorum aequitate suum quisque teneat: & neque tenuiores propter imbecillitatem circumveniantur, neque locupletibus ad sua vel tenenda, vel recuperanda absit invidia.

Ainsi vous veuillez Dieu aider et ses Saints. Dictum juramentum *Novell. 8 in princip. ibi. Juro ego per Deum omnipotentem, & Filium ejus unigenitum Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, & Spiritum Sanctum, & per Sanctam gloriosam Dei Genitricem, & semper Virginem MARIAM.*

Itaque ex his patet, quod à tempore primitivæ Ecclesiæ in hunc usque annum Domini 1676 steterit una eademque juramenti forma.

AUDIN ATHEISTA! AUDIN POLITICE! AUDIN
QUISQUIS ES DEFORMATÆ RELIGIONIS!

A R T. V I I I.

Que lesdits Receveurs seront tenus chacun an, après avoir été choisis & créés faire serment ès mains de nous, nos successeurs, ou Commis de par nous, & bien diligemment recevoir les deniers & revenus de ladite Ville, les duement distribuer, & en rendre bon compte & reliqua, quand requis en seront.

QUE LESDITS RECEVEURS. V. Authores & Edi&ta hlc supra.

A R T. I X.

Que lesdits. Conseillers Pensionnaires & Clercs jacoit qu'ils ne soient chacun an de nouveau créés, néanmoins sy seront-ils soumis & tenus de chacun an, ladite Loi de notre dite Ville de Gand renouvelée, faire serment ès mains de nous, nos successeurs, ou nos Commis avant dits, tel qu'en la fin de ce quoyer est inseré.

QUE LESDITS CONSEILLERS. V. Authores & Edi&ta hlc supra.

A R T. X.

QU'en la Loi de notre dite Ville de Gand ne pourront être commis ensemble pere, fils, freres, cousins germains, ni autres tant proches en affinité.

QU'EN LA LOI DE NOTRE DITE VILLE DE GAND. *Edictor. Flandr. tom. 1 fol. 252 art. 19 ibi. Item que dorénavant il n'y aura en ladite Chambre & Collège aucuns Conseillers d'une parenté ou affinité ensemble, à savoir pere & fils, freres, cousins germains, ou aussi prochains & en semblable degré de consanguinité ou affinité.*

Ibidem. Imò duos ex eadem familia simul in Senatu aut Magistratu esse non licere & continuari Magistratus, qui continuantur inter proximos. *Ærocl. rer. judicat. lib. 10 tit. 13 c. 5.*

A R T. X I.

QUE les premiers Echevins, après avoir desservi leur année, ne pourront être remis & choisis audit état de premier Echevin, que ne soient deux ans après révolus, mais eux & aussi les autres Echevins pourront derechef être remis en ladite Loi en autre lieu, que de premier Echevin après que l'an de leur Issue sera passé & révolu.

QUE LES PREMIERS ECHEVINS APRES AVOIR DESSERVI LEUR ANNE'E. V. not. hic suprà art. 1 adde *Senec. 7 controvers. ult. ibi. Nihil enim tam utile quam brevem potestatem esse, quæ magna sit.* M. Rutilius apud Romanos iterum censor creatus populum gravissima oratione corripuit, quod eam potestatem sibi bis contulissent, dicens non esse ex usu Reipublicæ eosdem censores sæpius fieri, & proindè censor esse noluit. Ità *Valer. Max. lib. 4 cap. 1. Plinius de viris illustribus c. 32 accedit. M. Tullius in Philip. 1.* Quæ enim melior lex, utiliorque etiam Reipublicæ sæpius flagitata, quam ne prætorix Provinciæ plusquam annum neve plusquam biennium consulares obtinerent.

LES PREMIERS ECHEVINS. De illorum potestate, prærogativa & officio *Marchant. Flandr. descript. lib. 1 tit. de Magistrat. qui ad cujusq. loc. subdit. respic. fol. mibi 148 in princip.* Circumrogant sententias, quæ numerantur, non ponderantur Romano jure, neque aliud, inquit Plinius junior, in publico Concilio fieri potest, in quo nihil tam æquale, quam inæqualitas ipsa: cum sit impar prudentia, par omnium jus est. *Marchant. d. loc.*

In his, quæ pertinent ad merum officium consulis, cujuscmodi

468 *La Concession Caroline de Gand.*

est jus relationis, rogandarum sententiarum, convocandi Senatus, non posse quidquam Senatum eo invito decernere. *Aerod. rer. judic. lib. 2 tit. 14 cap. 6.*

AUSSI LES AUTRES ECHEVINS. Honores enim non sunt continuandi. *gloss. in l. divus. 18 ff. ad municipal. l. ut gradatim. 11 in princip. l. honor. municipalis 14 §. gerendorum. 5 ff. de munerib. & honor. Et passim antiquitus interdicebatur, ne quis honorem, Magistratum, aut Officium continuaret, vel repetat. l. estimationem. 15 in fin. ff. de munerib. & honorib. Gratian. disceptat. Forens. cap. 184 n. 1. 3 & seqq. V. Mastrillum tract. de Magistrat. lib. 1 cap. 23.*

A R T. X I I.

Que lesdits Echevins, Pensionnaires, Clercs, Receveurs, & Serviteurs, ne se pourront plus habiller de draps rayé, ains auront leur draps de robe, d'une couleur, les Echevins ayans sur l'épaule fenestre une bende de velour, large de quatre doigts, à cordons & houppe de soye.

QUE LESDITS ECHEVINS NE SE POURRONT PLUS HABILLER &c. Vestimentorum lex optima in unaquaque Republica. *Camill. Borrell. tract. de Magistratuum Edictis. lib. 1 cap. 4 n. 30. Et apud Romanos vestium purpuræ, & annulorum aureorum non omnibus passim mittebantur ornamenta. Ibidem n. 31. Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 2 tract. de pann. aur. argent. &c. n. 1.*

Ibidem. Imperator Carolus Quintus, Comes Flandriæ Constitutionem fecit super re vestiaria, quæ exstat Edictor. *Flandr. tom. 1 fol. 763 & seqq.* Et mandato Excellentissimi Domini Caroli de Gurrea, Aragon, & Borja, Ducis de Villahermosa, Comitis de Luna &c. Carolo 2 Hispaniarum, & Indiarum Regi Nobilis à Cubiculis, & Belgarum ac Burgundionum Gubernatoris similis Ordinatio publicata fuit Gandavi in Concilio Flandriæ 9 Novembris 1675.

Super eodem subjecto rei vestiariæ. *Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 9 tit. ad l. Julian. de adulteriis &c. n. 1. 2 & 3. Et Anselm. Tribon. Belgic. cap. 85 per tot. Uterque citans plures Ordinationes tam Galliæ quàm Belgii. Adde Perez. Cod. lib. 11 tit. 8 per tot. præsertim n. 11 ibi. Satis, inquit Justinianus, resindere mores fidelissimæ vetustatis. l. 18. Cod. de testam. & patrias vestes, quàm externas querere cum diminutione sapè patrimonii. Pratered vestes proprio ordini, & dignitati convenientes gerere oportet. l. 15 §. 1 ff. de usufructu. Hominibus depauperari ex superfluo vestitu & luxu. Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 2 tract. de pann. aur. argent. &c. n. 22.*

A R T. X I I I.

Que lesdits Echevins des deux Bancs tiendront leur siege au lieu accoutumé ès Maisons que jusques ores ont été Echevinales, lesquelles de grace & de nouveau leur donnons & accordons.

ES MAISONS, QUE JUSQUES ORES ONT E'TE' ECHEVINALES. Locus in quo resideant Magistratus, est necessariò constitutus, ut ab eis justitia commodè administretur. *l. pratoria. 4. C. de operib. public. ibi. Pratoria judicum & domus publicas oportet publico juri atque usui semper vindicari.* Quare si Magistratus statutum locum non habeat, in quo jus reddere possit, debet universitas de publico domum conducere. *Mastrill. tract. de Magistratib. lib. 3 cap. 9 n. 44.*

ES MAISONS ECHEVINALES. De Curia civium Senatoria v. plura in not. infra art. 67.

Ibidem. Antiquitus nullus certus locus erat, sed in foro sub dio, æthere cœloque aperto judicia exercebantur, indè: forum indicere, teste *Virgil. ibi. Indicitque forum & fratribus data jura vocatis. Mastrill. d. cap. 9 n. 1. 2. 17 & 25.*

A R T. X I V.

Q Ue lesdits Echevins du haut Banc auront sous nous court & connoissance de toutes actions personnelles, réelles & mixtes en la Ville & Echevinage d'icelle, comme ils ont eu jusques à présent, sous le ressort immédiat en cas d'appel ou réformation de notre Chambre du Conseil en Flandres; ou qu'elle soit par nous assise dedans notre Comté de Flandres, excepté que leurs sentences en actions personnelles non excédans cinquante Carolus d'or pour une fois, & en actions réelles fix Carolus d'or de rente, ensemble leurs interlocutoires réparables en définitive seront exécutoires, & ne seront réformables, soit par voie d'appel ou réformation, connoîtront aussi de toutes matieres criminelles, excepté le cas de souveraineté, privilégiées & réservez à notre seule connoissance, & sous nous à ceux en notre dite Chambre du Conseil en Flandres, si comme de crime de lese Majesté, commotion, rebellion, ou sédition, contre nous, nos droits & hauteurs, ou fait sur aucun de notre Conseil Juré, sur notre Bailli, sous-Bailli, Sergents & sermentés, sur l'Amman, ou sur ceux qui aideront & assisteront nosdits Bailli & sous-Bailli, ou Sergents exerçans leurs offices ou entendant en vertu de leur dit office, en choses & affaires étans de notre service, aussi de tous méfaits perpétrés sur Eglises ou Maisons de Religion & Personnes Ecclésiastiques, de sauve-garde & assurance donnée par nous ou notre dit Conseil.

Siet het
Decr. van
den 19 Juny
1686,
staende in
den IV Pl.
Bock pag.
108.

SOUS LE RESSORT IMMEDIAT EN CAS D'APPEL OU REFORMATION DE NOTRE CHAMBRE DU CONSEIL EN FLANDRE. *Edi&. Flandr. tom. 1 fol. 72* cujus summarium ita sonat: *Ordonnance, qu'il ne soit licite à aucun d'appeller des sentences, jugemens, & appointemens interlocutoires étans réparables par la sentence définitive. Et que les sentences définitives des Loix de Flandres (non ob'stant appel) s'accomplissent par nump'tissement & caution & de l'amende tant des jugés que de la partie. Donné à Bruxelles le 15 jour de Février l'an 1458.*

Et fol. 80 cujus summarium ita habet: ORDONNANTIE, STATUT ENDE EEUWIG EDict. DAT DE GENE WILLEND E HUNLIEDEN BEKLAGEN (BY APPELLATIE, REFORMATIE, OFTE ANDEREN MIDDEL) VAN VONNISSEN GEGEVEN IN VLAENDEREN, ZYN GEHOUDEN 'TSELVE TE DOEN BINNEN JAER ENDE DAG NAER 'T WYSDOM VAN DIEN: TEN WARE UYT-LANDTSCH E, OFTE ONBEJAERDE, OFTE BY ANDERE DIERGELYCKE GEFONDEERDE REDENEN TER CONTRARIEN. GEGEVEN TE GENDT DEN 9 DAG VAN NOVEMBER IN 'TJAER 1522. V. *ibidem marginalia de multis temerè appellantium.*

Ibidem. Videtur ex Marchantio Flandr. descript. lib. 1 tit. de Magistrat qui ad cujusque loc. subdit. respic. fol. mibi 149 olim aliter fuisse observatum. ibi. Neque ab eorum (intellige Scabinorum) sententiis provocare licebat, imò appellantis 60 librar. parisi. malis imponebatur.

NON EXCEDANS CINQUANTE CAROLUS D'OR. V. not. ad Consuet. Gandens. rub. 1 art. 17.

AUS SI DE TOUTES MATIERES CRIMINELLES. Plus dignitatis apud Romanos fuisse in exercitio causarum civilium, quàm criminalium *Crimaudet in commentar. ad Edi&. Reg. gloss. 19. Et quid sit causa civilis & quid causa criminalis. gloss. 21 n. 1 & seq.*

EXCEPTÉ LE CAS DE SOUVERAINETÉ, PRIVILEGES, ET RESERVEZ A NOTRE &c. De his casibus privilegiatis. *Edi&. Flandr. tom. 1 fol. 239 art. 10 & seqq. & fol. 254 art. 27 & seqq. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de Jurisdic. omn. judic. n. 40 & seqq. Imbert. pract. criminal. lib. 3 cap. 6 n. 3. Et ibi latius in addit. Le Grand sur Troyes art. 2 gloss. 1 n. 10 & seqq. maxime n. 13. Dambaud. prax. civil. cap. 124 n. 26 & prax. criminal. cap. 61 & seqq. Bacquet traité des droits de Justice chap. 7. Chopin de doman. Francie lib. 2 tit. 6 & seqq. Berauls sur Normandie art. 13 vers. excepté des cas Royaux. Tronchon sur Paris art. 97 post med. latissime Dacian. tract. criminal. lib. 7 cap. 1 & multis seqq. & cap. 37 & seqq.*

EN NOTRE DITE CHAMBRE DU CONSEIL EN FLANDRES. De hoc Concilio Flandrie ita *Marchans. Flandr. descript. lib. 1 tit. de Magistratibus fol. mibi 145 ibi. Postremò potissimum huic Provinciali Concilio causam præbuit, Philippi Audacis, ejusque filii, ob Caroli sexti Gallie Regis curatellam, frequens*

una cum Consiliariis absentia: eamque ob occasionem, Senatum, certo quo ipsis placuit loco; fuit enim Aldenardam, Curtracum, Tencramondam, Ipramque, subinde traductus; constituentium: qui Gandavi demum stabilitus est: ad quem omnia, quæ celsitudinem, & jura auctoritatemque Principis in Flandria respiciunt, & Baillivorum, Monetariorum, Ecclesiæ Provinciæque noxiorum, & salvagardifragorum, crimina, cundæque Urbium & Castellamarum inter ipsos, aut cum exteris controversiæ; ab illarum, cæterorumque Magistratum sententiis appellationes, ac gratiarum remissionumque à Principe criminibus indultarum verificationes deferuntur: cæteraque, quæ institutione & mandato Caroli Quinti Cæsaris ad annum 1522 undecimoque post anno supra ter quingentesimum publicato, continentur. Qui Senatus ex Præfide, cui equestris dignitas statim adjicitur, Consiliariis octo, Commissariis quatuor jam pridem constituitur: illis honoraria annua; his illorum vice, inquisitionum sive informationum emolumenta capientibus: additis & assidentibus, Procuratore & Advocato Principis, Quæstore obventionum, Scriba Notarioque. Quibus omnibus, causarumque Patronis, Procuratoribus, Accensis, Ilusterrimis, & Nunciis, Concilii illius membris, immunitas Gandavi suppetit ab oneribus Urbicis, vestigalibusque impositis esui, & vino, cerevisiæque non petitis poculatim ex popinis, sed in vasis penique conditis. Ad quam immunitatem citra obstaculum observandam, Magistratus Civitatis Gandensis anno 1497 per Concilium Principis arcanum se damnari assensus est. Primitis autem omnium in Senatum hunc per Joannem, Philippi boni patrem cooptatis, Præfidi uni, & Consiliariis septem, Advocato, Procuratori, Fisci, Scribæ Quæstorique obventionum; hæc ordine nomina & cognomina fuere: Simoni Formelo, Jacobo Lichterveldio, Guilhelmo Halewino, Equitibus: Henrico Goethalso, Danieli Alaerto, Jacobo Tennerto, Antonio Wiffoto, Theodorico à Royo, Nicolao Chesno, Victori Bavedams, Rolando Mourkerco, Guyoto Boyo; mandatam jurisdictionem capeffentibus, majori tum splendore quàm obsequentia, ad annum 1409 in amplissimo superiori atrio arcis Gravestænæ: undè post in inferius, assensu minus arduum convenerunt: eaque in arce custodia est reorum, spectantium ad illius Concilii cognitionem. V. plura ex Sanderò in not. ad Consuet. Gandens. rub. 1 art. 2.

A R T. X V.

Que lefdits Echevins du haut Banc prendront la connoissance de tous Arrêts faits en ladite Ville, lesquels dorénavant se feront tant seulement par ledit Bailli, sous-Bailli ou Sergents de ladite Ville.

CONNOISSANCE DE TOUS ARRETS. V. not. ad Consuet. Gandens. rub. 4 per tos.

ART. XVI.

Que lesdits Echevins des Parchons auront connoissance des maisons mortuaires, de succession de pupilles & orphelins, d'action de tuteles, d'administration & comptes de tuteurs, d'actions des injures verbales, & quand n'y aura playe & d'autres semblables matieres, dont en temps passé ils ont accoustumé de connoître.

QUE LESDITS ECHEVINS DES PARCHONS. V. not. ad Consuet. Gandens. rub. 3 per tot. rub. 22 rub. 24 art. 1 & seqq.

ART. XVII.

Que les Echevins de la Keure ne pourront dorénavant faire ni évoquer aucun Statut, sans l'express consentement de nous ou de notre Grand-Bailli de Gand.

QUE LES ECHEVINS DE LA KEURE NE POURRONT FAIRE AUCUN STATUT. V. Consuet. Gandens. rub. 1 art. 17.

SANS L'EXPRES CONSENTEMENT DE NOUS OU DE NOTRE &c. Et hæc statuta non annalia, sed perpetua habenda videntur. arg. l. unic. Cod. de Senat. consult. Groenw. instit. lib. 4 tit. 12 n. 1 & 2.

Ibidem. Politica Edicta sciscere Scabinis licitum & usitatum, Comite sanciente. Murbant. Flandr. descript. lib. 1 tit. de Magistrat. qui ad cujusque loc. subdit. respic. fol. mibi 147 in fin.

Ibidem. Edicta statuta condere potest, qui jurisdictionem habet. Camill. Berell. de Magistratuum Edict. lib. 1 cap. 1 n. 63 & seqq.

ART. XVIII.

Que les sentences & appointemens rendues en la Chambre de nosdits Echevins se pourront réformer sans quelque péril d'amende en la Vierfchare, sans toutefois que les appointemens & sentences se puissent exécuter, pendant la connoissance en ladite Vierfchare, laquelle se devra tenir de xv. en xv. jours pour le moins, & s'il avenoit que ledit xv. jour échet sur jour de Fête, icelle Vierfchare se tiendra le lendemain sans faillir, cessans tous empêchemens ou excuses au contraire.

QUE LES SENTENCES ET APPOINTEMENTS RENDUES A LA CHAMBRE, &c. V. not. ad Consuet. Gandens. rub. 1 art. 3 & 7.

S'IL AVENOIT, QUE LEDIT XV. JOUR ECHUT SUR JOUR DE FETE, ICELLE VIERSCHARE SE TIENDRA LE LENDEMAIN. V. not. ad Consuet. *Iprens. rub. 2 art. 2 adde Aymon. Public. ad Consuet. Avernia tit. 1 art. 2. Graven lib. 1 conclus. 53 n. 10.*

A R T. X I X.

Que lesdits Echevins ne pourront mettre sus aucunes assis. & impositions, ni icelles continuer sans avoir l'exprès octroy de nous ou de nos successeurs, à peine de rendre de leur propre, ce qui en aura été levé, & en être arbitrairement puni.

ASSISES ET IMPOSITIONS. Tributa similiaque onera subditis indicere, nisi Principe causas necessitatis cognoscente, imponendique oneris facultatem largiente, prohibentur. Ità *Marchant. Flandr. description. lib. 1 tit. de Magistrat. qui cujusque loc. subdit. respic. fol. mibi 147 & seqq.*

SANS AVOIR L'EXPRES OCTROY DE NOUS. Vestigalia, tributa, indicta, superindicta, capitationes, juga, collationes, collectas, portoria, telonia, & tallia soli Principes supremi possunt indicere. l. 1 & 3 c. *vestigal. nova instit. non posse, & cap. illud. 1 que sint regal. l. Domini pradiorum. Cod. de Agricol. & cens. lib. 11. Bald. l. cum multa. Cod. de bonis qua liber. Argent. ad Consuet. Britan. art. 56 not. 1 n. 35. Zypa. notis. Jur. Belgic. lib. 4 tit. de vestigal. n. 8 & 9. Grivel. decis. 11 n. 14 & 16 qui tamen ibidem n. 18 putat id de jure fallere in omni universitate alicujus civitatis & collegio licito.*

A R T. X X.

ET en cas que lesdits assis se mettent à ferme, ceux de la Loi de notre dite Ville de Gand, soient Echevins, Conseillers Pensionnaires, Clercs ou Receveurs ne pourront prendre à ferme lesdits assis ou autres fermes des biens de notre dite Ville, ni avoir part & intelligence avec ceux qui les prendront ou admoderont, à péril que s'ils fussent trouvez avoir fait le contraire, d'être privé de leurs dits offices & d'être puni arbitrairement.

AMPLIATIE van den 20. Artikel van de Caroline, nopende de Verpachtinge van de Assysen ende andere goedingen der Stede van Gendt. Den 31. Mey 1559.

ALfoo den Bailliu ende hadden hoe by de Ordonnantie Schepenen der Stede van Caroline die hunlieden geac-Gendt, den Comiack vertoogt cordeert was in 't jaer vyfthien

hondert veertig by den Keyser, verboden ende geinterdicteert stont alle de Weth-houders, Schepenen ende andere staende ten eede van de voorseyde Stede, te nemen in pachte eenige maltoten ofte assysen, ende te hebben part, portie ofte intelligentie met eenige andere, volgende den artikel van de voorseyde Caroline, waer af't inhouden hier achter volgt, ende indien de voorseyde assysen verpacht worden, soo en zullen de Weth-houders van onse voorseyde Stede van Gendt, 't zy Schepenen, Raedtslieden, Pensionarissen, Clercken ofte Ontfangers niet mogen nemen in pachte de selve assysen ofte andere pachtinge van goede onser voorseyde Stede, noch hebben part ofte verstant met de gene die de selve nemen ende verpachten zullen, op de pene indien sylieden bevonden waren contrarie gedaen te hebben, te wesen gepriveert van haerlieder voorseyde Officie ende arbitrairlyck gecorrigiert, ende hoewel de Sergeanten der selver Stede in dies haerlieder Officie, behoorden hunlieden te reguleren naer de jaerlicksche uytroepinge ende publicatien die men doet uyt krachte, ende volgende d'intentie der voorseyde Ordonnatie, gelyck oock de andere voor-genoemt altyt gedaen hebben, dat niet min de selve Sergeanten hunlieden voegen secretelick met alzulcke pachters, ende hebben met den selven part ende portie, waer door soo wel de voorseyde Keyserlicke Constitutie als ander politieke Ordonnantien, niet onderhouden en zyn, ende meer

quaet gecommiteert wort dan oyt van te vooren ter causen van de calaignen, extorsien ende compositien van alzulcke Sergeanten pachters, die onder het deckfel van haerlieder Officie eenpaerlick travalleren het arm gemeente, waer van de voorseyde Weth-houders niet wel konnende remedieren ende voorsien, overmits dat de voorseyde Sergeanten achterhaelt wesende in 't gone is, allegieren voor haerlieder geheele defensie dat sy in de voorseyde Caroline niet begrepen en zyn, nochte oock subjeet de proclamatiën van de voorseyde Stede als de selve geenen eedt gedaen hebbende, tot grooten achterdeel van den gemeenen welvaren, alsoo sy seggen, biddende ootmoedelik de Konincklike Majesteit daer in te willen voorsien. SYNE MAJESTEIT 't selve al geconsidereert, ende daer op gehadt 'tadvys van den President ende Lieden van synen Raedt in Vlaenderen heeft verklaert ende verklaert mis desen, dat van nu voortaan die selve Ordonnantie Caroline haer extenderen zal aengaende de voorseyde pachtinge van de assysen ofte van andere goeden, toebehoorende de voornoemde Stede van Gendt, soo wel op de voornoemde Sergeanten als op de Schepenen, Raedtslieden ende andere Officiers daer in expresselick gedenomeert, verbiedende ende interdicerende insgelyck de voorseyde Sergeanten de selve assysen ofte andere goeden der voorseyde Stede van Gendt toebehoorende, in pachtinge te nemen, nochte hebben part ofte verstant met den gonen

die de selve nemen ende verpachten zullen, op de pene in de voorseyde Constitutie Caroline verklaert, de welcke Syne Majesteit desen aengaende ampieert inder voegen als boven, ende tot meerder approbatie heeft dese tegenwoordige doen expedieren ende geteekent met synen naeme. Gedaen tot Brussel den lesten dag van Mey in't jaer ons Heeren vyfthien hondert negen-en-vyftig, onder stont geschreven PHILIPPE, ende geheel beneden geteekent CORTEWILLE.

ET EN CAS QUE LESDITS ASSIS SE METTENT A FERME, CEUX DE LA LOI, &c. NE POURRONT PRENDRE A FERME. Magistratus, Prætores, Marescalli, eorumque substituti ac Scribæ, Quæstores, Decuriones, & Scabini Civitatum ab hasta submoventur: Partim enim graves civibus in exigendo esse possent, partim ipsi sunt, qui de vectigalibus & commissis judicare solent; idèdque neque publica fisci, neque suæ civitatis vectigalia conducere possunt. *l. unic. Cod. quib. ad conduct. prædior. fiscal. acced. non lic. l. 4 l. 6 §. decurio. ff. de decur. l. 2 §. 1 de administrat. ver. ad civitat. pertinent. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 35 not. 1 n. 3. Matth. de audion. lib. 2 cap. 3 n. 12. Cachéran. decis. 109 n. 6.*

A R T. X X I.

Que si quelque Fermier des biens de notre dite Ville étoit mis & choisi pour desservir en ladite Loi ou offices avant dits, il sera quitte de ladite ferme, laquelle demeurera pour le tout à la charge de ses Par-chonniens & plaiges par lui baillez.

QUE SI QUELQUE FERMIER, &c. *Matth. de audion. lib. 2 cap. 3 n. 12 circa fin. & Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de Jurisdic. omn. judic. n. 24 ibi. Magistratu non fungantur, qui partem habent in moneta regia, aut conductione teloniorum.*

A R T. X X I I.

Que si aucun Echevin decédoit durant l'an de son Echevinage, audit cas avons consenti & accordé, consentons & accordons à ceux de la Loi de notre dite Ville de Gand, appelé avec eux notre dit Grand-Bailli, de choisir un autre trois jours après ledit trépas, lequel Echevin ainsi choisi, sera tenu de faire le serment es mains de notre dit Bailli, tel que ci-dessus est déclaré.

ACTE van Interpretatie op bet 22. Artikel, nopende 'tstellen van de af-gestorven Schepenen van Gedeele, staende in den register van Sententien ende Ordonnantien beginnende den tweeden Augusti vyftibien bondert een-en-tachtentig fol. 121. berustende ter Greffie vander Keure. Den 2. Maerte 1595.

Comme il étoit apparent que les Echevins de la Keure de la Ville de Gand entreroient en débat contre les Echevins des Parchons de ladite Ville pour la création d'un Echevin desdits Parchons au lieu d'un autre trepassé de son dit Echevinage, & néanmoins il soit que lesdits Colleges auroient considéré que la décision de tel différent dépendoit de l'interprétation du Roi notre Sire, ayant en l'an xv. cent quarante, fait dresser certaine Ordonnance dite la Caroline, selon laquelle le Magistrat de ladite Ville auroit à se régler, & que le 22. Article d'icelle faisant mention de ce qu'est en question sembloit être douteux, l'applicant portant chacune de parties à son avantage & intention, au moyen de quoi ils auroient trouvé convenir de se représenter à Sadite Majesté, & la requérir, qu'en éclaircissant ledit article, il lui plut donner l'interprétation & régle-

ment selon lequel les parties dorénavant auroient à se conduire, ajoutans à ce plusieurs titres & allégations, dont lesdites parties entendraient se servir à la justification de leur prétenses. SA MAJESTE' ayant le tout fait voir & mettre en délibération de Conseil, a dit & déclaré, dit & déclare par cettes, que son intention a été, & est, que avenant le trépas d'un Echevin desdits Parchons avant l'année finie de son Echevinage que lesdits Echevins de la Keure éliront un autre Echevin, & ce dedans le tiers jour de son trépas, lequel lesdits Parchons seront tenus de recevoir & mettre en possession pour desservir la place du défunt, sans en ce donner aucun obstacle ou empêchement quelconque. Fait à Bruxelles le second de Mars xv. cent nonante & cinq, paraphé Vt. soussigné D'ENGIEN. Sur le Cachet de Sa Majesté en cire vermeille.

CHOISIR UN AUTRE TROIS JOURS APRES LEDIT TREPAS. Concessum seu permissum ad tempus, post illud, vel eo elapso denegatum seu prohibitum censetur. *l. si unus. §. 1 ff. de pact. ubi Bald. Barbof. tract. de axiom. jur. usufraq. axiom. 46 n. 2. Grivol. decis. 106 n. 8. Anth. Fab. Cod. lib. 2 tit. 18 desin. 3 n. 2 in addit.*

Et concessum ad tempus limitatum, ultra illud non extenditur. *l. statu liberum. §. Stichum. ff. de legat. 2 l. 1 §. si mulier. ff. de liber. agnosce. Barbof. d. axiom. 46 n. 3.*

Nam hoc in universum ferè obtinet, & quod ad certum tem-

pus alicui permittitur, eo lapso eidem id denegatum censeatur, tempus enim appositum habet vim exclusivam. *Wamesf. cent. 4 consil. 92 n. 1.*

Accedit quod terminus legis sit peremptorius. *l. fin. ff. de decret. ab ordin. faciend. c. pia. de except. in 6. Gail. lib. 2 observ. 19 n. 11.*

ART. XXIII.

Que ceux de la Loi de notre dite Ville de Gand seront tenus de faire publier, garder & entretenir tous Placards & Ordonnances, que nous ou nos successeurs feront dépêcher; soit qu'ils contiennent confiscations des biens, denrées, & marchandises ou autres peines, ou mulctes indites contre les transgresseurs, & iceux Placards seront exécuter realement selon leur forme & teneur.

SERONT TENUS DE FAIRE PUBLIER. Ad hoc ut novæ leges & constitutiones robur obtineant & obligent, requiritur earum promulgatio, seu publicatio. *Tessaur. decis. 249 n. 6.* Imò eam esse de essentia legis, tenent aliqui, & quod sit actus perfectivus legis. *Tessaur. ibid. d. n. 6.* Hinc Justinianus ipse in novis suis constitutionibus semper præfectos suos monet, ut eadem universis per programmata manifesta faciant. *Novell. 2 de non eligendo secundo nubent. mulier. Novell. 39 restitut. dotal. rer. Novell. 48 de iurejurand. à morient. præst. in fin.* universis civitatibus in-finuent. *Novell. 14 de lenonib. in fin.* finis enim publicationis est, ad inducendam notitiam, & scientiam publicam, & ut leges & constitutiones novæ omnibus manifestæ fiant, & innotescant. *Novell. 66 ut factæ novæ constitut. cap. 1.*

GARDER ET ENTRETENIR. Non tantùm requiritur publicatio, sed etiam in usum receptio, quia leges firmari cum moribus utentium approbantur. text. est in *c. in istis. §. leges. dist. 4* & eum textum universaliter approbari ab omnibus glossatoribus & magistris, testatur *Felinus cap. 1 de treug. & pace n. 13.* Et quod lex quæ non est recepta in observantia, nullas habeat vires, tenent communiter DD. & gloss. in *cap. 1 de treug. & pac. & ibidem Felin. n. 6. Chassan. ad Consuet. Burgund. tit. de Justice & droitt d'icelle. §. 4 gloss. 1 n. 34. Alexand. consil. 39 n. 2 vol. 3. Robuff. ad Constit. Regias in præsent. gloss. 5 n. 15 & seqq.*

Paria igitur sunt, legem non esse latam & non esse usu receptam, Secundùm gloss. in *l. ff. de quib. in primo in verb. utimur. ff. 1 leg.*

Ibidem. Parum enim esset jura facta fuisse, nisi essent, qui ea regerent, ac observari procurarent. *l. 2 §. post originem 13 ff. de origine jur. c. ubi periculum. §. parum. de elect. in 6. Camillus Bellus de Magistratu Editis lib. 1 cap. 1 n. 67.*

Magistratus enim leges esse loquentes, & leges mutos esse Magistratus. *Cicero lib. 3 de legib.*

A R T. X X I V.

Que lesdits de la Loi de notre dite Ville de Gand seront tenus dorénavant recevoir pour notre Grand-Bailli dudit Gand, celui qui de nous en aura la commission soit Bourgeois de notre dite Ville ou non, & sur le serment qu'il aura fait en nos mains ou de ceux de nos Comtes, sans être tenu faire autre serment ausdits de la Loi, & non obstant qu'en sadite commission ne soit fait mention des Bailliages du Vieuxbourg, Pays de Waes, quatre Métiers, Villes de Hugerfluy & Rupelmonde ou autre quartier, laquelle insertion dorénavant ne veuillons être fait en ladite commission.

SOIT BOURGEOIS DE NOTRE DITE VILLE OU NON.
An expediat Prætorum esse Civem vel externum, inquirat diligenter. *Camill. Dorell. tract. de Magistrat. Edit. lib. 1 cap. 5 præsertim n. 7 & seqq.*

A R T. X X V.

Que lesdits de la Loi de notre dite Ville de Gand commettront chacun au aucuns bons personnages, pour être Vindres, qui prendront connoissance, telle que jusques à présent ils ont fait & autres pour être jurés & eswars de la drapperie d'icelle Ville, & si adviseront de concevoir tels statuts qu'ils entendront convenir au bien de ladite drapperie, lesquels ils nous présenteront prestement qu'ils seront faits pour après les avoir fait visiter & examiner, les confirmer si avant, que verrons, que par raison faire se devra.

VINDRES. Vid. not. ad Consuet. *Gandens. rub. 2 art. 1 & seqq.*
JURE'S ET ESWARES DE LA DRAPPERIE. Vid. not. ad Consuet. *Gandens. rub. 2 art. 3 & 8.*

A R T. X X V I.

Que les bannis par ceux de la Loi audit Gand, ayans de nous obtenu rappel de ban jouiront aussi bien de ladite Ville que du Pays, sans qu'il leur soit besoin obtenir le consentement desdits de Gand ou rachapter ladite Ville.

ART. XXVII.

Pour mieux pourvoir à la pacification & tranquillité de ladite Ville, ayant regard aux anciennes Ordonnances, lesquelles par ci-devant ont été introduites en icelle, nous voulons & ordonnons, que lesdits Echevins de notre dite Ville de Gand soient tenus d'adjuger à notre dit Bailli les amendes pecuniaires & civiles, que les delinquans auront fourfait pour les causes telles, que ci-après seront exprimées.

AMENDES PECUNIAIRES ET CIVILES. De mulctis. *Cod. lib. 1 tit. 54. Sixtin. tract. de regal. lib. 2 cap. 8. Barbof. ad l. 2 §. final. n. 3 & seqq. ff. de judiciis. Argentr. ad Consuetud. Britan. art. 33 per tot. & art. 606. Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 1 tit. de modo mulctar.*

De jure, mulctæ adjudicabantur publicis operibus civitatis aut Principi seu fisco. *l. 5 Cod. lib. 1 tit. 54 de modo mulctar. quæ à judic. infligunt.*

Et gravissima mulcta erat 50 librarum auri. *l. 4 d. tit.*

ART. XXVIII.

A savoir que tous ceux, qui diront quelque injure verbale ausdits Echevins ou autre Officier de notre dite Ville de Gand pour cause de leurs offices, écheront en l'amende de soixante Carolus d'or, & s'ils les blessent sans mort, fourferont le poing, & s'ils les tuent, fourferont la vie.

QUI DIRONT QUELQUE INJURE VERBALE AUX ECHEVINS OU AUTRE OFFICIER. Quomodo punitur is, qui Magistratum vel ejus officialem injuriis verbalibus afficit, latissime *Berlich. part. 5 conclus. 66 n. 1. 16 & seqq. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 art. 10 in addit. n. 5 & art. 21. Mævius ad Jus Lubecens. l. 4 tit. 4 art. 8 & tit. 18 art. 2. Giurba observ. 2 n. 1 & seqq. Mastrill. tract. de Magistrat. lib. 5 cap. 3 n. 52 & seqq.*

Ibidem. Famosos libellos contra Magistratus, Edicta 1 Maii 1566 & 19 Februarii 1593. *Edict. Flandr. tom. 2 fol. 22 & seqq.* puniunt suspensio & confiscatione bonorum. *Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 9 tit. ad l. Jul. Majest. n. 7 & tit. de famos. libell.*

Ibidem. An Judex vel Magistratus de injuria sibi vel suis officialibus & ministris facta, ipsemet cognoscere possit. *Berlich. d. conclus. 66 n. 38 & seqq. Gail. lib. 1 observ. 39 & ibi Græven & confiderat. & Christin. d. art. 21 n. 4. Mævius d. art. 8 n. 23. Ar-*

480 *La Concession Caroline de Gand.*

gentr. ad Consuet. Britan. art. 45 nos. 3 n. 4. Decian. tract. crimin. mal. lib. 4 cap. 42 per tot. Mastrill. tract. de Magistrat. lib. 5 cap. 3 n. 52 & 73.

S'ILS LES BLESSENT SANS MORT, FOURFERONT LE POING. Berlich. d. conclus. 66 n. 6. 10. & seqq. Mev. d. art. 8 n. 7. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 10 n. 5 & 6 & ibidem in addit. & vol. 1 decis. 100 n. 7. Anselm. Triben. Belgic. cap. 42 n. 3 & Peck. de jur. fiftend. cap. 32 n. 2 & 3.

Ibidem. Imò si quis judici impingit alapam, eum meritis morte puniri posse, post plures *Berlich. part. 5 conclus. 66 n. 15. Mev. d. lib. 4 tit. 4 art. 8 n. 6 & 8. Greg. Tholosan. syntagm. jur. univers. lib. 38 cap. 3 n. 2 in fin.* Ubi eum injuriæ publicæ reum appellat. Et *Christin.* locis hic supra.

Ibidem. Ministris & officialibus judicis, referentibus & afferentibus se in executione sui officii injuriâ esse affectos, non credi, nisi hoc probent. *Berlich. part. 5 conclus. 66 n. 18. Despeisses tom. 2 fol. 678 n. 12. Peck. de jur. fiftend. cap. 32 n. 4. Menoch. de arbitr. cas. 112 n. 12 & seqq. Mascard. de probat. conclus. 1120 n. 15 & seqq. Græven ad Gail. lib. 1 conclus. 54 considerat. 1 n. 20.*

ART. XXIX.

Quand il y aura quelque débat, noise, ou question entre les Bourgeois & manans de notre dite Ville, ceux de la Loi les pourront mettre & prendre en assurance, & seront tenus les parens d'une part & d'autre la garder & observer, & ceux qui refuseront ladite assurance, seront constitués prisonniers tant qu'ils auront obéi, avec ce écheront & seront à condamner en l'amende de cinq Carolus d'or.

CEUX DE LA LOI LES POURRONT METTRE ET PRENDRE EN ASSURANCE. Non tantùm judex, sed etiam ipso judice absente, privata persona rixantibus vel pugnantibus pacem imperare potest. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 4 art. 2 n. 1.*

Ibidem. Securitas semel præstita, durat perpetuò, prætor enim in perpetuum potest interdicare. *l. mores. ff. de pun. & l. 1 de postuland.* & sic de eadem re lis non iteranda. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 4 art. 6 n. 1. 3 & 4 & in addit. n. 6.*

Ibidem. Qui pacem poscit, pacem etiam concedere tenetur ex Edicto. Quod quisque juris in alium statuerit ipse, eodem jure uti oportere. *Christin. d. tit. 4 art. 6. Argent. ad Consuetud. Britan. art. 624 circa fin.*

Ibidem. In securitate præstanda forum declinari non potest, & rejicitur omnis exceptio. *Papon sur Bourbon art. 52. Argent. ad Consuet. Britan. art. 625 n. 2.* Ubi dicit etiam Clericum non posse declinare.

ET CEUX QUI REFUSERONT LADITE ASSURANCE,

ERONT CONSTITUES PRISONNIERS. In vincula conjici potest is, qui securitatem dare renuit. *Papen sur Bourbon art. 54 & Aymo Public. sur Auvergne tit. 10 art. 3. Argent. ad Consuet. Britan. art. 625 n. 2.*

A R T. X X X.

Que tous ceux, qui enfreindront ladite assurance par paroles seulement, ils fourferont l'amende de lx. Carolus d'or, & s'ils n'ont de quoi payer ladite amende, la peine pecuniaire sera commutée en corporelle punition à l'arbitrage desdits de la Loi, comme aussi sera fait pour toutes les autres amendes pecunies ci-devant & après articulées, mais si ledit infracteur d'assurance blessa sa partie sans mort, il perdra le poing, & si elle mourut de ladite blessure, il fourfera la vie.

PAR PAROLES SEULEMENT. De Jure Civili quomodo securitas hæc offenditur injuriâ verbali aut reali. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 4 art. 7 n. 2.*

Ibidem. Contra securitatem non rumpi per injuriam verbalem, sed solum per realem, docet *Cocquil. institut. du Droit François tit. des droits de Justice post med. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 4 art. 7 in addit. n. 2.*

LA PEINE PECUNIAIRE SERA COMMUTÉE EN CORPORELLE PUNITION. Qui non habet in ære, luat in corpore. *Antb. Fab. C. l. 4 t. 21 defin. 16 n. 3 in addit. lib. 7 t. 18 defin. 8 n. 6 in addit. lib. 9 tit. 25 defin. 1 n. 1 in addit. Wesendec. ff. lib. 2 tit. 1 n. 13 tit. 4 n. 11. Wames. cent. 6 consil. 37 n. 5. Rehuff. tom. I de sent. execut. art. 15 gloss. 1 n. 16. Bugnon de ll. ubrogat. lib. 5 cent. 2.*

SI L'INFRACTEUR BLESSA SA PARTIE SANS MORT, IL PERDRA LE POING. *Papen sur Bourbon art. 57.* Dicit de jure violatorem pacis pœnâ corporali vel pecuniariâ esse plectendum, quamquam aliqui illum pœnæ mortis subiciunt. *Papen d. art. 57 & Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 4 art. 8 n. 2 & ibi in addit. Argent. ad Consuet. Britan. art. 623 n. 2.*

Ad totum hunc articulum plura *Christin. & Papen* locis jam citatis. *Vivius lib. 2 decis. 368. Duret en ses alliances. §. 56 & seqq.*

A R T. X X X I.

Que tous Bourgeois & manans de notre dite Ville de Gand, ou autres, lesquels tireront après autrui de quelque bâton, que ce soit, ores qu'ils n'adressent & s'attaignent, écheroient en l'amende de xxx. Carolus d'or, mais s'ils adressent, combien que la

H h

playe ne soit mortelle, fourferont l'amende de lx. Carolus d'or, & si la mort s'ensuit, tels facteurs fourferont la vie.

LESQUELS TIRERONT APRES AUTRUI DE QUELQUE BATON. ORES QU'ILS N'ADRESSENT. Quamvis Conatus de generali totius orbis Consuetudine non punitur, nisi sequatur effectus. *Cbristia. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 28 n. 2 & ibi in addit. n. 2* tamen ex eadem generali Consuetudine saltem extraordinariè puniri, docet *Mæv. ad Jus Lubecens. lib. 4 tit. 4 art. 14 n. 2* post *Parinac. Tyraquel. Couvar. ibidem citatos, & Jusillum Clar. lib. 5 §. fin. pract. criminal. quest. 92 n. 2 in fin. ibi. Regulariter autem non debet judex conatum impunitum relinquere, sed semper aliquam penam extra ordinem infligere. Matib. de criminib. ff. lib. 48 tit. 5 de sicariis cap. 3 n. 11 ibi. Illec cum ista fiat, tamen à jure non modò communis schola, verùm etiam usus fori recessis atque in toto fere orbe conatus cadis non ultimo supplicio, sed extra ordinem mitius punitur, ut certatim interpretes adnotarunt. Idque tum præcipuè observatur, cum ad actum cadi proximum perventum non est: Nam si perventum sit, ex communi quoque schola non pauci concedunt, gladii penam infligendam esse: quamquam plures in diversum abière.*

Ibidem. Quomodò & quare severitas Romanorum extraordinaria puniendi solum conatum, tam in omnibus criminibus atrocioribus, quàm crimine læsæ Majestatis prius fuit recepta & mitigata à cunctis Juris Civilis Interpretibus, & deindè damnata & abolita per usum generalem omnium Tribunalium terræ quoad alia atrociora crimina, ac postremò restricta & limitata in solo crimine læsæ Majestatis, nos docet celebre factum typis editum pro Domino Foucquet cap. 3.

Interim de injuriis realibus seu injuriis factorum ad hunc & seq. articulum, vid. *Damboud. prax. criminal. cap. 139 per tot. & cap. 141 & seqq.*

A R T. X X X I I.

Que celui, qui tirera son couteau taille-pain par courroux pour nuire ou blesser autrui, échera en l'amende de x. Carolus d'or, & qui dégâtnera à la fin que dessus épée, rapier, estocque, bracquemars, dague ou autre bâton, ores qu'il ne blesse personne, fourfèra l'amende de xxx. Carolus d'or, si ce avient de jour, & si c'est de nuit en chacun desdits deux cas, l'amende sera redoublée, & sera réputé l'acte avvenu de nuit après le son de la cloche dernière dès les neuf heures du soir, & du matin avant le son de la cloche des ouvriers, & si en chacun desdits deux cas y avenoit blessure sans mort, les amendes seront doublées soit du jour ou de nuit.

QUE CELUI, QUI TIRERA SON COUTEAU, &c. QUI DEGAÎNERA EPE'E, RAPIER, &c. ORES QU'IL NE BIESSE PERSONNE, FOURFERA, &c. *Et si enim corpus alicujus inde læsum non sit, injuria tamen & quidem realis facta censetur, cum quis alteri minatur gestibus, quasi lapidem, baculum, cultrum, aut similia in eum vibraturus. 1 item apud. 15 §. 1 ff. de injur. Damboud. in prax. rer. criminal. cap. 139 n. 2. Farinac. in pract. criminal. quæst. 105 n. 7 & 8. Matth. de afflict. cap. 1 §. injuria. n. 7 de pact. juram. firmand. May. ad Jus Lubecens. lib. 4 tit. 4 art. 14 n. 3.*

SON COUTEAU, EPE'E, RAPIER, &c. Juxta privilegium Comitum Philippi Elzatii, & Guidonis. *Quisquis cultrum evaginas animo furioso in Civem Gandensem, aut Brugensem, is muldandus est 60 lib. parisi. etiamsi manum temperans, ipsum non ceciderit. Ita Damb. prax. criminal. cap. 139 n. 5. Qui, ut dixi, videndus est ad totum hunc & præced. art.*

SERA REPUTE' L'ACTE AVENU DE NUIT APRES LE SON DE LA CLOCHE. NOX & dies quomodo intelligitur. *Matth. de criminib. ff. lib. 47 tit. 3 cap. 3 n. 12. Et Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 2 art. 10 n. 4. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 20 not. 1 n. 5.*

Ibidem. De nocte quæ sunt, gravius puniuntur, cum prævideri vix possint. *c. si quis perfodians. de furt. Ea propter pœna delictorum duplicatur. Bart. in l. 1 §. hoc Senatus. ff. ad Syllian. & Salicet. in l. fin. c. de his qui ven. atat. impetrar. Christin. d. art. 10 n. 11.*

Ibidem. Quid si fiant illis diebus, quibus campana non pulsatur horâ ordinariâ. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 10 n. 4 9 & 10.*

Ibidem. In dubio delictum inter diu potius quàm noctu admissum censetur. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 8 & 12 in fin.*

SI C'EST DE NUIT, L'AMENDE SERA REDOUBLE'E. Statuta duplicantia pœnas ob nocturna maleficia, intelligi debent quoad pœnas pecuniarias, non autem quoad corporales. *Bart. in l. sanctio. ff. de pun. & Natta consil. 469 n. 18. Bald. l. 1 c. de sentent. quæ pro eo quod interest. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 10 n. 9. 10 & 11.*

BLESSURE SANS MORT. De vulneratione & quolibet damno per læsionem dato. *Leeuwen censur. Forens. lib. 5 cap. 21 per tot. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 31 n. 1 & seqq.*

A R T. X X X I I.

Que tous ceux, qui feront force ou violence sur & en la maison d'autrui, si c'est de jour, écheront en l'amende de xxx. Carolus d'or, & si le fait avient de nuit, les facteurs écheront en l'amende de lx. Carolus d'or, & autre amende arbitraire selon l'exigence du cas, même jusques à la mort inclusivement.

H h 2

QUE TOUS CEUX, QUI FERONT FORCE OU VIOLENCE SUR ET EN LA MAISON D'AUTRUI, &c. Qui in alienas ædes violenter erumpit vel intrat, graviter punitur. *l. 9 §. domum. ff. de injur. l. qui ades. 11 ff. ad l. Juliam de vi privat.* Sua enim cuique domus tutissimum refugium atque receptaculum est. *l. plerique. 18 ff. de in jus voc. l. nemo. 103 ff. de reg. jur. Matth. de crimin. ff. lib. 48 tit. 4 cap. 4 n. 3 & 4. Mævius ad Jus Lubecens. lib. 4 tit. 8 art. 5 n. 1 & seqq. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 29 per tot.*

Nec interest utrum in domo alicujus propria an in conductâ vis admittitur: domus enim in hac materia non accipitur pro proprietate, sed pro domicilio. textus est in *l. Cornelia. 5 §. domum. 2 ff. de injuriis. Matth. de criminib. ff. lib. 48 tit. 4 cap. 4 n. 3 & Mæv. ad Jus Lubecens. lib. 4 tit. 8 art. 5 n. 14 & 15. Damb. prax. criminal. cap. 77 n. 6.*

Ibidem. Securitas domestica Jure gentium sancita est. *Mævius d. art. 5 n. 2.*

Ibidem. Hoc amplius et si in Villa, vel hortis quis habitaverit, in eumque impetus factus sit, erit huic statuto locus. *l. 5 §. quod si quis. ff. de injur.* Non enim domus natura constat, sed hominum destinatione. *l. quod in rerum. 24 §. quod si poss. ff. de leg. 1.*

Ibidem. Si quis adoriatur aliquem sedentem præ foribus. *Damboud. prax. criminal. cap. 77 n. 7.* Vel existentem in vestibulo seu porticu domûs. *Ibidem n. 6.*

JUSQUES A LA MORT INCLUSIVEMENT. *Mæv. d. art. 5 n. 3 & 9 & Matth. de crimin. d. cap. 4 n. 3.*

ART. XXXIV.

QUiconque battra autrui sans playe ouverte, de bâton non ferré, fourfera l'amende de cinq Carolus d'or, & de la main, ou tire les cheveux, échera en l'amende de xxx. patars.

DE BATON NON FERRE'. De jure baculo aliquem percussiens, tenetur pœna injuriarum. *l. item apud. §. si quis pulsatus, ff. de injur. Carrer. §. homicidium. n. 344. Anthon. Tiffaur. decis. 224 n. 1.*

ET DE LA MAIN ET TIRE LES CHEVEUX. Cùm alter alterius convellit & trahit pileum, aut vestes, is non levius offendit & peccat, quam si eundem capite citra læsionem corripere. *l. 1 & l. sed est. ff. de injur. §. injuria autem. Institut. cod. Damb. prax. crimin. cap. 139 n. 1. Mæv. ad Jus Lubecens. lib. 4 tit. 4 art. 5 n. 2 & seqq.*

Alapam impingentem licet repellere gladio, si aliter propelli nequeat. *Damboud. prax. criminal. cap. 79 n. 1.*

A R T. X X X V.

Qui logera ou recevra un banni pour crime, fourferra l'amende de xxx. Carolus d'or, & s'il le cachoit & receloit plus de deux fois vingt-quatre heures, feroit par-dessus ce puni arbitrairement selon l'exigence du cas, & s'il étoit banni sur peine civile, tel receptateur fourferra l'amende de cinq Carolus d'or.

QUI LOGERA, OU RECEVRA UN BANNI POUR CRIME, FOURFERRA, &c. De receptatoribus exulâum vel bannitorum. *Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 2 art. 24 per tot. Mæv. ad Jus Lubecens. lib. 4 tit. 17 art. 2 per tot. Gail. tract. de pac. public. lib. 2 cap. 10.*

De receptatoribus delinquentium. *Damboud. prax. crim. cap. 136 per tot. Matth. de crimin. ff. lib. 47 tit. 10 cap. 1 n. 1 & 4. Despeisses tom. 2 fol. 630 art. 16.*

Et de receptatoribus furum. *Damboud. prax. crim. cap. 118 per tot. Matth. d. loc.*

A R T. X X X V I.

Quand aucun ayant commis crime digne ou méritant punition de mort s'absentera, fera contre lui procédé par contumaces, jusques à trois défauts duement faites, & pour le profit d'iceux sera tel absenté & contumacé (si avant qu'il appert du crime, pour autant que souffice doye à faire telle procédure) banni de cette Ville & Comté de Flandres, & tout son bien déclaré confisqué, & si le crime ne mérite la mort, outre le bannissement fourferra l'amende de lx. Carolus d'or.

MODERATIE van den 15. December 1540. nopende de confiscatie van 't goedt, dan of mentie gemaeckt wort in 't xxxvj. Artikel van dese Concessie staende in den rooden Boeck genaemt Caroline. fol. 40. verso.

CHARLES par la divine clémence Empereur des Romains toujours Auguste, Roi de Germanie, de Castille, de Leon, d'Arragon, de Navarre,

de Naples, de Sicile, de Majorque, de Sardaigne, des Isles, Indes & Terte ferme de la Mer Océane, &c. A tous ceux, qui ces présentes verront, salut.

H h 3

Savoir faisons qu'à l'humble remontrance & Requête à nous faite de la part des Echevins des deux Bancs de notre Ville de Gand, tant pour eux qu'au nom des Bourgeois, manans & habitans d'icelle. Afin qu'il nous plut abolir ou du moins modérer & mitiger le point & article de notre nouvelle Concession & Ordonnance du dernier jour d'Avril dernier passé, par laquelle est statué & ordonné que quand quelqu'un ayant commis aucun crime digne de mort, s'absenteroit de notre dite Ville, de sorte que par trois fois ajourné & duement contumacé à la poursuite de notre Bailli, ne comparut, que tel delinquant seroit banni hors notre Pays & Comté de Flandres, & tous ses biens confisqués, qui seroit chose dure & pesante, vu que par ce moyen confiscation auroit lieu indirectement en tout crime. Nous pour ces causes & autres considérations inclinans à la requête desdits de notre Ville de Gand, à nous par l'avis de notre très-chère & très-aimée Dame & Sœur la Reine-Douairière de Hongrie, de Bohême, &c. par nous remise Régente & Gouvernante en nos Pays de par-deçà, & de nos amés & féaux les Chevaliers de notre Ordre, Chef Président & Gens de nos Conseils d'Etat & Privé, avons consenti, déclaré & accordé, consentons, déclarons & accordons de notre certaine science, autorité & pleine puissance par ces présentes, que quand un Bourgeois de Gand ayant commis crime capital non excepté ni spécifié en l'Ordonnance dessus mentionnée, s'ab-

sente & rend fugitif, tellement qu'il ne peut être puni capitalement, & pour lequel il doit être banni & tous ses biens confisqués, selon ladite Ordonnance, qu'icelle Ordonnance aura seulement lieu & sortira effet durant la vie naturelle de tel delinquant, & qu'après son trépas tels biens succéderont à ses plus prochains héritiers, habiles à succéder, notre dite Ordonnance demeurant au surplus en son entier, quant à la confiscation pour crimes privilégiés & spécifiés en icelle, le tout par forme de provision & tolérance, & reservant à nous & à nos successeurs Comtes & Comtesses de Flandres, pouvoir & faculté d'y autrement ordonner & reduire à ladite Ordonnance, quand bon leur semblera, selon que nous ou eux trouveront convenir, tant pour le bien de notre dite Ville que notre dit Pays en général. Si donnons en mandement, ausdits Chef Président & Gens de nos Conseils d'Etat & Privé, Président & Gens de notre Grand Conseil, Président & Gens de notre Conseil en Flandres, Grand-Bailli de Gand, & à tous autres nos Justiciers & Officiers qui ce regardera, que de notre présente déclaration, consentement, & accord, selon & en la manière dite, ils fassent, souffrent & laissent lesdits de notre dite Ville de Gand pleinement & paisiblement jouir & user, sans leur faire, mettre ou donner ni souffrir être fait, mis ou donné aucun destourbier ou empêchement au contraire. Car ainsi nous plaît-il, en témoin de ce nous avons fait mettre notre Seel à ces présentes.

La Concession Caroline de Gand. 487

Donné en notre Ville de Valenciennes le quinzième jour de Décembre l'an de grace mil cinq cent quarante, de notre Empire le xxj. & de nos Regnes de Castille & autres le xxv. Sur le ploy étoit écrit, par l'Empereur en son Conseil, & signé,
VERREYKEN.

DECRET du 6. Septembre 1762. déclarant que contre les Criminels fugitifs de la Ville de Gand doit être procédé comme s'ils étoient présens, nonobstant l'Art. 36. de la Concession Caroline de ladite Ville, & l'Art. 14. de la Rub. XI. de la Coutume de la même Ville.

L'IMPERATRICE REINE.

TRÈS-cher, chers & féaux, Ayant vu votre représentation du 10. Juillet dernier, au sujet de la diversité d'opinions qui se rencontre dans la décision du Procès intenté par nos Conseillers Fiscaux de Flandres, contre & à charge de N.N. natif & bourgeois de notre Ville de Gand, fugitif & contumacé; Nous vous faisons la présente, à la délibération du Sérénissime Gouverneur-Général des Pays-Bas, pour vous dire, que vous devez vous conformer dans le jugement dudit Procès, & dans tout autre de cette nature au contenu de l'Art. 58. de l'Edit sur les affaires criminelles du 9. Juillet 1570. sans égard à l'Art. 36. de la Concession Caroline de notre Ville de Gand, non plus qu'à l'Art. 14. de la Rubrique 11. de la Coutume de notre dite Ville; Nous vous chargeons d'envoyer copie de cette disposition à ceux du Magistrat de Gand, avec ordre de s'y conformer dans les cas semblables, qui pourront se présenter à leurs décisions &c. A tant, très-cher, chers & féaux, Dieu vous ait en sa sainte garde. De Bruxelles le 6. Septembre 1762. Etoit paraphé, *Ne. vt.* & contre-signé, *Par ordonnance de Sa Majesté, P. Maria.*
Au Conseil en Flandres.

QUAND AUCUN AYANT COMMIS CRIME DIGNE OU MERITANT PUNITION DE MORT S'ABSENTERA, &c. Vid. not. ad Consuetud. Gandens. rub. 11 art. 13 & 14 adde Bugnon de 11. abrogat. lib. 4. Lemm. & ibi D. Christin.

BANNI DE CETTE VILLE ET COMTE' DE FLANDRE. Vid. not. ad Consuet. Gandens. rub. 11 art. 7. Anselm. Cod. Belg. verb. bannissement.

ET TOUT SON BIEN DECLARE' CONFISQUE'. Hæc confiscatio non durat nisi per vitam delinquentis, ita ut post illius mortem naturalem bona redeant ad liberos, & alios quoscumque hæredes, secus in delicto privilegiato. Ità dictat moderatio hujus articuli facta per Imperatorem Carolum V. Comitem Flandriæ 15. Decemb. 1540 hic suprâ impressa.

Ibidem. Confer art. 61 hic infra.

H h 4

A R T. X X X V I I.

Que lesdits de la Loi de notre dite Ville de Gand ne pourront bannir quelqu'un à la simple dénonciation & requête de partie privée, n'est que notre Grand Bailli ou notre Sous-Bailli soit adjoint avec ladite partie.

QUE LESDITS DE LA LOI NE POURRONT BANNIR QUELQU'UN A LA SIMPLE DENONCIATION. Vid. not. ad Consuet. Gandens. rub. 11 art. 2 ad verb. TUSSCHEN DEN HEERE ENDE DEN GEACCUSEBERDEN. Et art. 19 & 20 ad verb. accusateur.

A R T. X X X V I I I.

Que si aucune personne décède en notre dite Ville de Gand de quelque blessure, afin que le fait puisse être amené à connoissance & punition faite des coupables, voulons & ordonnons qu'avant mettre en sepulture ladite personne décédée, qu'elle soit visitée & escauwée par notre Grand-Bailli ou Sous-Bailli, deux Echevins & un Clerc de notre dite Ville, lesquels feront diligente visitation & inquisition du fait & redigeront leur besogne par écrit, pour valoir & servir en après ce que de raison.

SI AUCUN DECEDE DE QUELQUE BLESSURE, &c. SOIT VISITE' ET ESCAUWE', &c. De illa visitatione & inspectione, Damboud. prax. criminal. cap. 75 n. 1 & 3. Carpzov. prax. crimin. part. 1 quest. 26 n. 29 & seqq. Edit. Flandr. tom. 2 fol. 137. 173 & 778. Zypa. not. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de mod. procedend. in caus. criminal. n. 12.

FERONT DILIGENTE VISITATION ET INQUISITION DU FAIT. De delicto noctu inquiri potest, & Magistratus noxios tumprehendere, vincire, & inquirere non prohibentur, verum cognoscere aut capitali supplicio afficere non debent, sumitur enim rectè de loco ad tempus argumentum, ut quos omni loco prehendere licet. l. plerique. ff. de in jus vocand. Liccat & quolibet tempore & noctu. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 20 not. 2 n. 7 & 8.

A R T. X X X I X.

Que toutefois que notre Grand-Bailli ou Sous-Bailli, ou autre Officier en notre dite Ville voudront faire appréhension de quelque criminel ou

banni, & qu'ils requerront en aide de Justice aucuns Bourgeois ou manans illec préens, tels Bourgeois ou manans aussi requis, seront tenus les assister, sur peine chacun de trois Carolus d'or en cas de refus.

QUE TOUTEFOIS QUE NOTRE GRAND-BAILLI, &c. REQUERRONT EN AIDE. Baillivo aut aliis officiariis munus, exequentibus invocatu adesse jubentur. *l. 1 & 2 Cod. de his qui latron. vel ali. crim. re. l. 1 ff. de sero. fugitivo. Damboud. prax. crim. cap. 15 n. 14.*

Cæterum sine mandato aut contra jus exequenti, nemo ad injuriam alienam manum porrigere tenebitur, sed tamen manifestam injuriam esse oportet, res uno verbo concluditur, offendenti nemo adesse debet, defendenti nemo tenetur. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 21 not. 1 n. 2.*

BOURGEOIS OU MANANS ILLEC PRESENS. Illud sine exceptione non admittitur, namque id exigitur, ut potuerint & non fecerint. *l. 1 §. occisorum. ff. ad Sillan. Et l. ult. c. de his qui-bus ut indign.* Cæterum periclitari de sua salute nemo cogitur, nec suam alienæ postponere. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 21 not. 3 n. 4.*

Fallit etiam quandò ille cui præcipitur, esset Clericus, idem si esset Laïcus, sed alterius jurisdictionis, idem si Laïcus esset talis conditionis, qui non posset honestè officio servientis fungi. *Rebuff. ad Constitut. Reg. tom. 1 tract. de litt. obligat. art. 6 gloss. 2 n. 16 & seqq.*

SUR PEINE CHACUN DE TROIS CAROLUS D'OR EN CAS DE REFUS. Simplex auxilii recusatio obligat ad pœnam pecuniariam hic statutam, sed si conscientia sceleris arguitur, aut dissimulation aut consilium, aut si simulatione auxilii in periculum pertractus sit Baillivus, aut alius Officiarius, pœnæ corporali locus esset. *l. 1 ff. de sero. fugitivo. Argent. d. not. 3 n. 5.*

Cæterum ad hunc art. vid. *Stylum criminal. Julii 1570 * art. 47* * Voyez le V. Liv. des Plac. de Flandr. pag. 153.
quem citat *Zypæ. not. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de jurisdict. omn. judic. n. 30. Despeiffes tam. 2 fol. 680 art. 17. Cancer. var. resolut. part. 3 cap. 5 n. 137 & seqq.*

A R T. X L.

ET pourront nosdits Bailli & Sous-Bailli pour faire l'apprehension des Bourgeois & criminels ou condamnés en matiere civile, refugiés, latitans en leurs maisons ou autres, y entrer & tirer hors iceux refugiés en présence de deux Echevins tant seulement que premiers ils en requerront.

CRIMINELS. In criminalibus executori licitum apprehendere criminofum, atque etiam invitum è domo propria extrahere. *l. 1 Cod. de offic. divers. judic. Et notatur in gloss. ad l. nemo de domo. ff. de reg. jur.*

490 *La Concession Caroline de Gand.*

Imò domo aliena conducta vel gratis inhabitata. l. Lex Cornelia. §. domum. ff. de injur. l. 1 §. habitare. ff. de his qui deiec. vel effud. Stabulo domni conjuncto. l. hoc jur. §. stabula. ibi glossa ff. in quib. caus. pign. sac. contra. ubi Castrenf. & Bald.

Horto domui contiguo. l. ult. ibi Bald. & alii ff. de servis. urban.

Domo fugæ ergo occupata. arg. l. quis sit fugitivus. §. idem. Callus. cum glossa. ff. de edil. edict.

OU CONDAMNE'S EN MATIERE CIVILE. Contra de Jure *l. plerique. 18 ff. de in jus. voc.* Quia domus est tutissimum cuique refugium atque receptaculum. Undè qui indè extrahit, vim inferre & facere injuriam videtur. *glossa in d. l. plerique. & Zoz. ibidem.*

TIRER HORS ICEUX REFUGIE'S EN PRESENCE DE DEUX ECHEVINS TANT SEULEMENT. Facit textus in *l. neminem. 3. Cod. de exhibend. reis. ibi. Nisi de cujus exhibitione iudex pronuntiaverit. Et l. neminem. 6 Cod. de Custod. reor. ibi. Neminem oportet injici custodia absque jussione magnorum Magistratum, aut locorum defensorum.*

Ad totum hunc art. *Autb. Gabriel* (qui vocatur Calepinus Doctorum) *lib. 7 conclus. 10 n. 1 & seqq. Damboud. prax. crimin. cap. 15. Gomes. ad l. Taur. 45 n. 48. Despoissis tom. 2 fol. 617 n. 6.*

A R T. X L I.

CEux qui enfreindront les Arrêts par nosdits Bailli, Sous-Bailli ou Sergents, écheront en l'amende de xxx. Carolus d'or.

CEUX QUI ENFREINDRONT LES ARRETS, &c. ECHE-
RONT EN L'AMENDE. De jure Arrestum infringens, punitur arbitrio judicis. *l. 1 ff. de offra. & expil. Peck. de jur. sistend. cap. 28 n. 1.* Arbitrarie autem pœnæ aut mulctæ solent esse subsidia-
riæ, ubi certa alia prius comminata aut declarata non fuit. *l. 1 §. expilatorum. & ibi Bart. ff. de offra. Alexand. in l. si quis id ff. de jurisdic. omn. jud. Peck. ibidem cap. 29 n. 1.*

A R T. X L I I.

QUe ceux lesquels seront trouvés d'avoir fait ar-
rêter à tort en notre dite Ville de Gand, éche-
ront en l'amende de trois Carolus d'or, & repa-
reront la partie à l'ordonnance desdits de la Loi.

D'AVOIR FAIT ARRETER A TORT, ECHE-
RONT EN L'A-
MENDE ET REPARERONT LA PARTIE. Injustè arrestans, ne-
que culpâ neque pœnâ caret. *Peck. de jur. sistend. cap. 32 n. 1.* Idèdque injustè aut indebitè arrestans, injuriarum tenetur, ex *l. si creditores in fin. ff. de privileg. creditor. Et ex l. penult. Cod. qui bon. ced. poss. Alex. lib. 3 cons. 19 in fin. Ulpian. in l. item apud*

La Concession Caroline de Gand. 491

labeo. §. si quis bon. & §. seqq. ff. de injur. Peck. de jur. fiffend. cap. 18 n. 1 & seq. Mæv. de arrest. cap. 23 per tot. Christin. ad Consuet. Mechlin. tit. 3 art. 5 n. 3 facit Bugnon de ll. abrogat. lib. 4 Lemm. 80 in margin. D. Christin. ibi. Moribus actione civili damna omnia & interesse persequi injustè incarcerato licitum est, & Bugnon in text. ibi. Le plus souvent & presque l'exécution des Arrêts, pour raison des dommages & intérêts se poursuit civilement & par saisine des biens. Mæv. d. cap. 23 n. 9.

ART. XLIII.

Que lesdits arrêtés seront par nosdits Officiers mis en prison de notre dite Ville de Gand, sans les pouvoir mettre, ni faire garder ès maisons privées.

MIS EN PRISON SANS LES METTRE ES MAISONS PRIVÉES. De executione. *Edit. Flandr. tom. 2 fol. 213 art. 145 ibi. TOT DEN AVONDT OFTE TEN HOOGSTEN 24 UREN NAER D'APPREHENSIE OP PENE VAN INTEREST, BEHOUDENS NOCHTANS DAT SY DE SELVE GEVANGENEN NIET EN ZULLEN MOGEN HOUDEN IN HAERLIEDER HUYSEN. Damboud. prax. crimin. cap. 15 n. 4 & 6.*

Ibidem. Quod si ultra permissum lege tempus quisquis privatus vincitum retinet, poenâ privati carceris tenetur. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 42 not. 1 n. 1. Decian. tract. crimin. lib. 7 cap. 10 n. 1 & seqq.

ART. XLIV.

Aussi ne pourront les crédateurs tenir en prison en leur maison les debtors Bourgeois ou autres, mais seront tenus les faire garder esdites prisons, jusques à ce que lesdits debtors auront fait cession des biens misérable, laquelle pour bonnes considérations voulons dorénavant avoir lieu en notre dite Ville de Gand, en cas déterminés par droit.

NE POURRONT LES CRÉDITEURS TENIR EN PRISON EN LEUR MAISON LES DEBTEURS. Vid. not. art. precedent. Et DD. *Cod. lib. 9 tit. 5 de privatis carceribus.*

Ibidem. Privatum carcerem exercens, de jure privatur poenâ capitis. text. est in l. 1 Cod. de privat. carcerib.

Et adverte, quia ille qui capit aliquem & detinet ex injusta causa, punitur poenâ privati carceris, etiam si illum detineat minori spatio viginti horarum, ille vero, qui alium capit ex justa causa, potest illum retinere spatio viginti horarum, & ipsum

captum judici præsentare, & ita concludunt omnes Doctores, ut dicit *Davenf. super 56 ritu magnæ Curie n. 2. Damboud. prax. crim. cap. 15 n. 4. 5 & 6.*

JUSQUES A CE QUE LES DEBTEURS AURONT FAIT CESSION DE BIENS, LAQUELLE POUR &c. De cessione bonorum. ff. lib. 42 tit. 3 & Cod. lib. 7 tit. 71 & ibi *Greenw. Christin. ad Consuet. Mecblin. tit. 21 per tot. Argent. ad Consuet. Britan. art. 121. Damboud. prax. civil. cap. 70 & 262. Despeiffes tom. 1 fol. 650 n. 33. Le Grand sur Troyes art. 129 gloss. 2 n. 33 & seqq. Bugnon de legib. abrogat. lib. 1 satyr. 116. Et ibi D. Christin. Anselmo Codex Belgic. verb. BRIEVEN VAN CESSIE & verb. CESSIE.*

ART. XLV.

Que toutes les amendes pecuniaires, lesquelles seront adjudgées par les Echevins de notre dite Ville de Gand à la semonce & conjure de notre dit Bailli ou Sous-Bailli à l'encontre des infraçteurs de ces présentes Ordonnances, ou que par notre dit Bailli ou Sous-Bailli seront composées, demeureront entièrement à notre seul & singulier profit, & sera tenu ledit Bailli ou Sous-Bailli en rendre compte pardevant ceux desdits nos comptes.

LES AMENDES PECUNIAIRES. *Cod. de mod. multæ. que à jud. infig. lib. 1 tit. 54 per tot. Sixtin. de regal. lib. 2 cap. 8 per tot. Massrill. tract. ad Indult. general. cap. 18 maxime n. 7. Anselmo Codex Belg. verb. AMENDE.*

Pœna & multæ differunt, quod pœna generale sit nomen & omnium delictorum coercitio; multæ specialis peccati, cujus animadversio hodiè pecuniaria est. DD. in l. 131 & 244 ff. de verb. signif. Sixtin. de regal. lib. 2 cap. 8 n. 3 & seq.

Moribus nostris omnis Magistratus, imò & delegati & oppidorum minimi judices, inobedientes coercere, & multam indicere possunt pro modo jurisdictionis cuique permisso. arg. l. 2 ff. *quis jus dic. non obtemp.*

A NOTRE SEUL ET SINGULIER PROFIT. Jure Civili non nisi Principis ærario vel operibus publicis vel aliis necessitatibus civitatis multæ adjudicantur. l. 5 tit. 54 *Cod. lib. 1.*

Ibidem. Pœnæ juris civiles exolvere & ea quæ sunt in usu arbitrio judicantium relinquuntur. *Argent. ad Consuet. Britan. art. 278 ad verb. civile n. 2. Zypæ. not. Jur. Belgic. tit. de jurisdiction. n. 26.*

DE CES PRESENTES ORDONNANCES. Hic igitur art. intelligendus est de multæ hâc Carolinâ contentis. De aliis multæ art. sequens, agitur.

A R T. X L V I.

Que de toutes amendes & mulctes pecuniaires excédans trente patars, lesquelles dorénavant seront fourfaites en vertu des Statuts & Ordonnances, que pourront faire lesdits de la Loi de notre dite Ville de Gand, pour le bien, profit, utilité d'icelle, & par le consentement de notre Grand-Bailli, & non autrement que dit est, qui seront jugées ou composées, en aurons en notre profit les deux parts, dont notre dit Bailli en fera tenu compter comme dessus, & notre dite Ville en aura l'autre tiers.

AMENDES ET MULCTES PECUNIAIRES EXCEDANS TRENTE PATARS. Moribus quoties multa per sententiam fisco inferioris patroni addicitur, siquidem patroni terminos ac vires potestatis ejus excedat ante omnia id percipiet, quod per leges ei conceditur, id verò, quod reliquum est ad fiscum superioris sui transmittit. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 9 n. 32. Edit. Flandr. tom. 2 fol. 383 art. 23 ibi.* OFTE VAN DEN VASSAEL-HEERE TOT CONCURRENTIE VAN ZULCKE BOETEN, ALS HY VERMAG, BLYVENDE DE EXCRESENTIE TOT ONS PROFYT.

DES STATUTS ET ORDONNANCES QUE POURRONT FAIRE LESDITS DE LA LOI, &c. PAR LE CONSENTEMENT DE NOTRE GRAND-BAILLI. Vid. not. supra art. 17.

Ibidem. Jurisdictionem suam pœnali judicio licet cuique defendere. l. ult. ff. de offic. ejus cui mandat. est jurisdict. & l. 1 ff. si quis jus dicent. non obtemperav. Camill. Borell. de Magistrat. Edit. lib. 3 cap. 4 n. 20.

A R T. X L V I I.

Que toutes lesdites amendes jugées par ladite Loi de notre dite Ville de Gand, ou composées par notre dit Grand-Bailli, se pourront exécuter par lui ou autre notre Officier, sur les personnes ou biens d'iceux qui les auront fourfait.

SUR PERSONNES OU BIENS. Secùs de Consuetudine *Brugens. tit. 31 art. 6* quæ ibi mulctam ob rixas præcipit redigere ex personæ dumtaxat detentione, non item ex bonis delinquentis, ratio illius, ut videtur, est, quod persona non item bona delinquere, mulctæ enim effectus hic est, ut subditi correpti in officio contineantur, delicta puniantur, & qui boni naturæ non sunt, saltem metu pœnæ probi efficiantur. *Argent. ad Consuetud. Britan. art. 613 n. 1.*

A R T. X L V I I I.

Que la fille ayant pere ou mere se mariant sans consentement d'iceux au-dessous 18. ans pourra être exhérédée par le survivant, & si elle étoit orpheline de pere & mere, & que sans le consentement de tuteurs ou prochains parens fut séduite, ou se mariât dessous l'âge que dessus, elle fourferra le tiers de tous ses biens, qui s'appliquera à notre profit, & sera tel séducteur & mari banni à toujours hors notre dite Ville de Gand, Pays & Comté de Flandres, & la moitié de ses biens confiscuée.

QUE LA FILLE AYANT PERE OU MERE SE MARIANT SANS CONSENTEMENT. De matrimonio libero-
rum vel pupillorum absque consensu parentum vel tutorum con-
tracto, & quomodò dispositio hujus articuli postmodum innovata
& aucta est. *Edict. Flandr. tom. 1 fol. 774 & tom. 2 fol. 772 &*
seqq. & Anselm. in suo Tribon. cap. 5. 17. 54 & 102. Zypæ. lib. 4
canon. consultat. 12 & notit. Jur. Belgic. lib. 5 tit. de sponsal. &
matrimon. n. 3 & seqq. Le Grand sur Troyes art. 80 n. 5 & seqq.
Despeissis tom. 2 fol. 49 n. 64. Sande lib. 2 tit. 1 desin. 2. 5. 6 &
7. Wesel ad Novell. Constit. Ultraject. art. 14. Christin. ad Consuet.
Mecblin. tit. 19 art. 30 per tot. Bugnon de ll. abrogat. lib. 2 sect.
239 & ibi D. Christin.

A R T. X L I X.

ET en cas que pour le mariage de ladite fille orphe-
line eut dissention entre ses tuteurs, parens & amis,
en ce cas les bien-veullans de ladite fille auront recours
à ceux de ladite Loi de Gand, qui aviseront & déter-
mineront sur ledit mariage, selon qu'ils trouveront être
convenable.

ET EN CAS QUE POUR LE MARIAGE DE LADITE
FILLE ORPHELINE EUT DISSENTION ENTRE LES
TUTEURS, &c. Vid. not. ad Consuet. *Gandens. rub. 24 art. 58.*

A R T. L.

Quiconque pratiquera ou conduira un mariage
clandestin & au descheu des parens ou plus pro-
chains amis, sera puni arbitrairement selon la
qualité de fait.

QUICONQUE PRATIQUERA OU CONDUIRA UN MARIAGE CLANDESTIN, &c. Vid. *Edict. Flandr. tom. 1 fol. 774 art. 11* & *Authores citatos hic supra art. 48. Christin. ad Consuetud. Mechlin. tit. 19 art. 30 per tot. & ibi in addis.*

A R T. L I.

QUand quelque fille seroit ravie par force, le rapt-eur fourferra sa vie, ensemble aussi tous les complices & assistans du rapt.

QUAND QUELQUE FILLE SERA RAVIE PAR FORCE, &c. De raptu & illius pœnâ, quid moribus, quid Jure Romano. *Cod. lib. 9 tit. 13. Novell. 143. Matth. de criminib. ff. lib. 48 tit. 4 cap. 2 per tot. & c. 4 n. 7 & 8. Jul. Clar. l. 5 §. raptus. Argentr. ad Consuet. Britan. a. 579 & seqq. Damboud. prax. crimin. c. 94 n. 5 & c. 97 per tot. Loth. Resolut. Theolog. Belgic. tract. 16 art. 12 Greenw. de ll. abrog. Cod. l. 1 t. 3 ad l. 5 & latius Cod. lib. 9 t. 13 plenè Declan. tract. criminal. l. 8 c. 6 & multis seqq.*

Raptus, malè à quibusdam confunditur cum stupro violento, cùm multum inter se differant, *Raptus* enim est cùm puella violentè à domo patris abducitur ut corrupta in uxorem habeatur. *Stuprum* verò violentum est, cùm quis mulierem per vim libidinis tantùm causâ cognoscit. *Berlich. part. 5 conclus. 41 n. 5. Damboud. prax. crimin. 97.*

De stupro violento. *Berlich. d. conclus. 41 per tot. Damboud. prax. crim. cap. 94 n. 5. Mavins ad Jus Lubecens. lib. 4 tit. 7 art. 1 per tot. Matth. de criminib. ff. lib. 48 tit. 4 cap. 4 n. 7. Carpzov. crimin. part. 2 quæst. 73 per tot. Declan. tract. criminal. lib. 8 cap. 6 & seqq. usque cap. 15.*

TOUS SES COMPLICES ET ASSISTANS DU RAPT. *Declan. tract. criminal. lib. 8 cap. 10 per tot.*

A R T. L I I.

QUe nous avons retenu & retenons à nous seulement & à nos successeurs Comtes & Comtesses de Flandres & ceux de notre Conseil en Flandres, sous nous la connoissance des délits, crimes & mesus que commettront nos Officiers en ladite Ville de Gand avec toutes actions, que l'on voudroit intenter contre eux procédans à cause de leurs Offices.

QUE NOUS AVONS RETENU ET RETENONS LA CONNOISSANCE DES DELITS, QUE COMMETTRONT NOS OFFICIERS. Vid. not. ad Consuet. *Gandens. rub. 1 art. 2 adde Zypa. not. Jur. Belgic. lib. 2 tit. de jurisdict. n. 29 ibi. Quo magis intrepidè Judices atque Officarii munere suo fungantur. Edict. 6*

496 *La Concession Caroline de Gand.*

April. 1513 & Edit. 1570 art. 49 sub salvaguardia & protectione Principis esse declarantur omnes officarii, & ad illius correctionem spectare eorum in officio errores & excessus; praesertim carnificis, quem in executione criminalium sententiarum errantem, nemo invadere possit, sub poena infracta salvaguardiae, confiscationis corporis & bonorum.

A R T. L I I I.

Que nous avons aussi retenu à notre seule disposition de créer & commettre les Sergents de notre dite Ville en tel nombre, qu'il nous plaira, sans que ceux de la Loi en ayent la dénomination.

QUE NOUS AVONS RETENU LA DISPOSITION DE CREER LES SERGENTS, &c. De horum servientum creatione. Vid. not. ad Consuet. *Gandens. rub. 1 art. 3.*

A R T. L I V.

Par-dessus ce nous avons déclaré & déclarons, que les biens des bâtards, espaves & vacans qui écherront ou seront trouvés en notre dite Ville & Echevinage de Gand dorénavant nous en appartiendront, sans le plus garder par ceux de la Loi dudit Gand, les tenir en dépôt ou autrement s'en empêcher.

LES BIENS DES BATARDS. De nothorum seu bastardorum successione. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 13 n. 1 & seqq. Bacquet traité de bâtardise. Paleotus in speciali tract. de nob. & spuris. Despeisses tom. 2 fol. 358 n. 59 & tom. 3 fol. 139. Le Grand sur Troyes art. 117 gloss. 3 n. 3 & 4. Perez. Cod. lib. 10 tit. 10 n. 11 & seqq. Et plura ad Consuet. Gandens. rub. 26 art. 10 & 11. Anselmo Codex Belgic. verb. BASTARDEEN.*

ESPAVES. Hæc propriè dicuntur de re animata pavore abacta, & errante, impropriè de re deperdita. *Burgund. ad Consuet. Flandr. tract. 12 n. 1. Argent. ad Consuet. Britan. art. 57 not. 1 n. 2. Joan. Fabr. instit. de rer. divis. §. apium. §. examen. & §. ultim. Papon. sur Bourbon art. 332.*

VACANS. *Cod. lib. 10 tit. 10 per tot. & ibi Perez. Mornac. & Groenw. Christin. vol. 5 decis. 14 per tot. Et plura in not. ad Consuet. Gandens. rub. 26 art. 6 ad verb. OFT DAT'ER EEN DEEL VACANT ZY.*

A R T. L V.

Aussi avons réservé & reservons à notre seule & entière disposition la maison que l'on dit S. Jacobs Huys avec les provendes d'icelle maison, & seront cha-

La Concession Caroline de Gand. 497

un an ouis les comptes de ladite maison par notre dit Bailli, & les deux premiers Echevins de notre dite Ville de Gand.

AVONS RESERVE' A NOTRE DISPOSITION LA MAISON DE S. JACQUES. *Ad hęc Cod. lib. 1 tit. 3 de Episc. & Cleric. Orphanotroph. & xenodoch. Sc. Edit. Flandr. tom. 2 fol. 129 art. 23 & seqq. & fol. 191 vers. afin. Zypa. not. Jur. Belgic. lib. 1 tit. de Episcop. & Cleric. maximè n. 2. 3. 14. 19 & 24. Anslm. Tribon. cap. 36 & Ordinatio Cons. Flandr. 30 Septembr. 1651. Fevret traité de l'abus lib. 4 cap. 9 per tot. Chenu en son recueil des réglemens tit. 1 cap. 12. Praspe Everard. cons. 30. Choppin Polit. Ecclesiast. lib. 3 tit. 5 n. 4. Manneux d'Escobar tract. de ratiocin. cap. 7 n. 50 & seqq. Covaleau. part. 2 decis. 17 præsertim n. 69.*

A R T. L V I.

Outre ce pour pourvoir au bien & repos de nous, nos Vassaux & sujets, nous avons ordonné & statué, ordonnons & statuons, que dorénavant n'y aura aucuns Bourgeois forains.

QUE DORENAVANT N'Y AURA AUCUNS BOURGEOIS FORAINS. *Quæ Civitates in Flandria ad hunc habeant Cives Forenses, vernaculè BUYTEN POORTERS. Vid. meum Indicem generalem ad Consuet. Flandr. verb. POORTERS.*

A R T. L V I I.

Que tous ceux, qui de présent sont Bourgeois de notre dite Ville de Gand y résidans & en l'Echevinage d'icelle demeureront & seront censés pour vrais Bourgeois d'icelle notre dite Ville & jouiront dorénavant des droits & franchises que leur octroyons par cette présente Concession.

DROIT DE FRANCHISES. *Vid. not. ad Consuet. Gandens. rub. 1 art. 10.*

A R T. L V I I I.

Que ladite Bourgeoisie se pourra dorénavant acquérir en venant résider en notre dite Ville de Gand l'espace d'un an, & déclarant à la Loi, que l'on vient faire ladite résidence à l'intention d'être Bourgeois, ou autrement non.

QUE LADITE BOURGEOISIE SE POURRA DORENAVANT

ACQUERIR EN VENANT RESIDER. Quid de cive, municipe & incolâ apud Romanos. ff. lib. 50 tit. 1 & Cod. lib. 10 tit. 38 & 39. Quid autem moribus vide not. ad Consuet. Gandens. rub. 5 ante art. 1.

VENANT RESIDER. Vide not. ad Consuet. Brugsf. tit. 2 art. 4.

A R T. L I X.

Que tous ceux qui seront Bourgeois de notre Ville soyent originels ou par acquisition par la maniere avant dite, lesquels se departiront & délaisseront leur résidence d'icelle Ville ou Echevinage ne jouiront des droits, franchises & libertés, que competront dorénavant par notre présent Octroy ausdits Bourgeois de Gand pendant & pour tout le temps qu'ils seront ainsi absentes, mais retournant à résidence, en pourront jouir comme ils faisoient avant leur dit parlement.

ORDONNANTIE ende DECLARATIE
op het 59. ende 63. Artikelen van de Caroline dat de Poorters van Gendt, woonende buyten der selver Stede, voor de Wetb. van Gendt niet te rechte staen, ten zy dat men-se aldaer vonde, maer zullen de selve te rechte staen in de plaetse van haerlieder residentie ende voor den Lieutenant Civil, by soo verre dat sy binnen der indaginge woonen. Voorts oock dat den voornomden Lieutenant geen kennisse nemen en mach van transporten ende cessien die by vremdelingen de Poorters van Gendt opgedragen zyn. Gedaen te Brussel den 8. Maerte, in't Jaer 1551.

Alfoo by de nieuwe Concessie geaccordeert aen die van de Stede van Gendt in 't jaer vyfthien hondert veertig, onder andere artikelen begrepen is 't gone van de substantie naervolgende, te weten dat alle de originele poorters ofte by acquisitie van de Stede, die vertracken ende laeten zouden haerlieder residentie van de voornomde Stede ende Schependom niet en zouden gebruycken van de rechten,

vryheden, liberteyten de voornomde poorters competerende, hangende ende gedurende al den tydt dat sy alsoo absente zouden wesen, naer dat weder keerende tot der residentie, zouden daer af gebruycken gelyck sy deden voor haerlieder vertreck.

Waer op sichten eenige diversiteyt van verstaende bevonden is, 't selfs oft omactie personele sylieden moeten geconveniërt worden voor die van

Gendt, ofte voor de Jugen van haerlieder nieuwe residentie, mits dat de selve poorters niet gepriveert en zyn van haerlieder poorterfchap, maer wederkeerende zouden daer af gebruycken ende oock dat menfe mag bedwingen t'accepteren de officien der selve Stede, niet tegenstaende haerlieder foraine residentie, by den welken eenige hebben willen sustineren dat sy niet bedwingelick en zyn, ter Justitie in actie personele voor die van de Weth van Gendt.

Item by een artikel van de Ordonnantie concernerende de indagingen, is geseyt dat de poorters ende inwonende zullen mogen procederen by indaginge tegen haerlieder debiteurs hunlieden verobligiert staende by actie personele procederende van waerachtig ende expres contract ende dit voor den Lieutenaut Civil van den Bailliu van Gendt hier toe geordonneert, nu men bevindt dat den voorseyden Lieutenantkennisse neemt van schulden ende actien die by vremdelingen crediteuren geene poorters zynde, den poorter van de voornomde Stede gecedeert zyn, om diesswille dat den voornomden vremdelinck geen poorter wesende, synen schuldenaer die oock vremdelinck is, niet en zoude te rechte kunnen bedwingen voor den voorseyden Lieutenant, ten ware doende de voorseyde cessie.

DE KONINGINNE Douagiere van Hongariën, van Bohemen, &c. voor ons Regente van herwaerts-over, hebbende de voornomde artikelen in Raede doen visiteren, met advertissement

hier opgehadt van den President ende Lieden van den Raedt in Vlaenderen, ende met rype deliberatie, ten eynde de voorseyde artikelen hier namaels geobserveert ende geprakticeert mochten zyn naer haerlieder gerechte ende naturelicke intellectie, heeft gedeclareert ende declareert by desen op'teerste point ende artikel bovengementioneert, dat de voorseyde originele poorters ofte geacquesteerde, naer dat sy gelaeten ende geabandonneert hebben haerlieder residentie in de voornomde Stede van Gendt, ende gedurende haerlieder absentie, niet en zullen mogen betrocken worden nochte geconveniëert in actie personele voor de Justitie van de voornomde Stede van Gendt, ten ware nochtans dat sy daer gevonden waren, ende dit alleenlick gedisposeert by geschreven rechte, ende als sy anders geconveniëertende betrocken zouden zyn voor de voornomde Justitie van Gendt, zouden mogen de selve Justitie declineren ende contenderen gerenvoyeert te wesen voor den Juge ordinaire van haerlieder residentie, ofte voor den voorseyden Lieutenant Civil, soo verre sy nochtans residerende waren in de limiten ende district van synder jurisdictie.

Ende aengaende van den tweeden artikel concernerende de indagingen, Haere Majesteit verklaert oock, dat den voorseyden Lieutenant Civil voortaan niet en zal mogen nemen eenige kennisse, uyt krachte van den voornomden artikel van de cessien ende transporten die in de voorseyde manieren zyn

ende bevonden zullen worden gedaen te wesen de voornomde geprivilegieerde poorters van Gendt, by vremdelingen geen poorters, van de schulden ende actien die sy zouden mogen hebben, oock op vremdelingen geen poorters wesende, den welcken Lieutenant ende t'samen alle andere Justiciers, Officiers ende onderfaeten die dese aengaen ofte sien zullen mogen, elck in 't syne, Haere Ma-

jesteyt beveelt ende ordonneert hunlieden te reguleren ende beleeden voor den toekomende tydt in de saken voorseyt, nae ende conforme dese declaratie. Gedaen tot Brussel den achsten dag van de Maendt van Maerte in 't jaer duyft vyf hondert een-en-vyftig. Onderschreven MARIE. Ende wat neder, by ordonnantie van Haere Majesteyt, ende geteekent.

BOURGEOIS.

LESQUELS SE DEPARTIRONT ET DELAISSEERONT LEUR RESIDENCE, NE JOUIRONT &c. POUR LE TEMPS QU'ILS SERONT ABSENTE'S. Huc planè conformis est doctrina *Josephi Ludovici tom. 1. Perusini. decis. 3 n. 18 & Nicol. Boerii decis. 272 n. 2. Gratiani. disceptat. Forens. tom. 4 cap. 709 n. 16 & seqq. Gail. lib. 2 obs. 36 n. 7 & seqq.*

Ibidem. Et durante tali absentia non poterunt conveniri coram Magistratu Gandensi, sed ibi conventi, poterunt declinare dicti Magistratus jurisdictionem, & requirere, ut conveniantur vel coram judice residentiae vel locum tenente Civili, si tamen intra illius limites domicilium foveant. ita habet *Ordinat. 8 Mart. 1551.* Hic supra impressa pag. 498 & *Edit. Flandr. tom. 2 fol. 291.*

A R T. L X.

Que les Bourgeois de notre dite Ville ayans commis quelque delict en icelle Ville s'ils s'absentent & soyent apprehendés au dehors du pouvoir de notre dite Ville de Gand & Echevinage d'icelle, la connoissance en demeurera au Juge du lieu où ils seront apprehendés, sans les devoir renvoyer audit Gand, quelque rescription ou requisition qu'il en fasse, comme sera le semblable, s'ils commettent quelque crime hors ladite Ville & Echevinage de Gand, & soyent apprehendés dedans icelle Ville & Echevinage, auquel cas lesdits de Gand auront la connoissance.

LA CONNOISSANCE DEMEURERA AU JUGE DU LIEU où ILS SERONT APPREHENDÉ'S &c. Quamquam de Jure communi in criminalibus, maxime in gravioribus delictis ad locum delicti remissio fieri debet per leges & auctoritates, quas citat *Andr. Gail. tract. de pace public. cap. 16 n. 30.* Attamen moribus non observantur delinquentium remissiones ad locum delicti nisi ex urba-

ritate etiam inter eos iudices, qui uni eidemque Principi sub-
sunt. *Damboud. prax. crim. cap. 33 n. 1 & 7. Gail. d. n. 30. Kin-
schot. tract. de remiss. homicid. cap. 5 n. 2. Groenw. de ll. abrogat.
Cod. lib. 3 tit. 15 per tot. & D. Christin. ad Bugnon lib. 1 satyr.
147. Carpzov. prax. rer. crim. part. 3 quæst. 110 n. 53.*

Aded ut ubique locorum obtineat regula, *Ubi te invenio, ibi
te iudico.* *Damboud. d. cap. 33 n. 14. Groenw. d. tit. 15 n. 5. Sande
lib. 1 tit. 1 desin. 6. Belluga in suo speculo rub. 23 cap. 2 per tot.*

Limitantur supra dicta apud *Franconatens. art. 11 & seqq. Cor-
tracens. Concess. Carolin. art. 38 & seqq. Aldenardens. Consuet. rub. 1
art. 14 & 15. Alostens. rub. 4 art. 7 & 8. Gerardimontens. Carolin.
art. 6 & 7. Teneramundan. Consuet. rub. 1 art. 14.*

A R T. L X I.

Que les Bourgeois de ladite Ville de Gand ès cas
& crimes d'hérésie, de leze Majesté, tous ses
chefs & especes, si comme de rébellion, séduc-
tion & commotion contre nos droits & hauteurs, ou
de fait commis sur aucun de notre Conseil juré, sur
notre Bailli, Sous-Bailli, Amman & Sergents sermen-
tés à cause de leurs offices, aussi en cas d'infraction de
sauve-garde & assurance donnée par nous ou notre Con-
seil, confisqueront & fourferont corps & biens & en tous
autres crimes où ils seront punis capitalement, seront
francs & exempts de confiscation de biens, fiefs, &
héritages.

CRIMES D'HERESIE, DE LEZE MAJESTE', &c. Vide not.
supra art. 14 ad verb. *excepté cas de Souveraineté, &c.*

CONFISQUERONT ET FOURFERONT CORPS ET BIENS.
Vid. not. supra art. 36. *Anselmo Codex Belgic. verb. CONFISCATIE.*

ET EN TOUS AUTRES CRIMES PUNIS CAPITALEMENT,
SERONT EXEMPTS DE CONFISCATION DE BIENS. Sicut Gan-
denses hoc articulo in delictis ibi relatis anno 1540 declarantur
exempti à confiscatione bonorum, ita etiam Ordines Flandriæ
titulo oneroso obtinuerunt à Principe eandem exemptionem, il-
liusque rei fidem facit Edictum anni 1549. *Edict. Flandr. tom. 1
fol. 796 & seqq.* Ubi in margine notatur per Reginam Mariam
Regentem 10 Jan. 1554 factam fuisse similem Declarationem.

Item textus *d. Edict. 1549 in fin.* Addit, bona eorum, qui pri-
vilegio præfata exemptionis muniti sunt, nequidem subijci con-
fiscationi ex aliis Edictis ibidem comminatæ, sed loco confisca-
tionis transgressores subituros aliam pœnam pecuniariam aut cor-
poralem.

Vide etiam not. hic supra art. 36.

Cæterum quid olim de Jure Civili circa hanc materiam statutum & observatum fuerit, dignum annotatione judicavimus.

Novissimo enim Romanorum Jure Imperator Justinianus. *Novell. 17 de mandat. princip. cap. 12. ibi. Oportet autem te & in hoc omnem ponere providentiam, cum aliquis dignus apparueris pond, illum quidem punire, res autem ejus non contingere, sed finire eas generi & legi & secundum illam ordini. Non enim res sunt, quæ delinquant, sed qui res possident.*

De antiquo Jure Romanorum damnato corpore ad mortem publicabantur bona. text. est in *l. 1 in princip. ff. de bon. damnat. & in l. ejus. §. bi vero. ff. de test. Le Grand sur Troyes art. 120 gloss. 1 n. 1. Chassan. ad Consuet. Burgund. rub. 2 §. 1 n. 6. Despeisses plures citans tom. 3 fol. 116 sect. 3 per tot.*

Jure autem novo Novell. 17 de mandat. princip. cap. 12 §. operes autem. in Novell. 134 cap. ult. unde sumpta est *Autbent. bona damnat. Cod. de bon. præscript.* Justinianus reliquit & reservavit bona hæredibus usque ad tertium gradum, nec tantum liberis & ascendentibus, sed etiam juxta DD. opinionem collateralibus. *Jul. Clar. §. fin. quest. 78 n. 1. Christin. vol. 5 decis. 49 n. 6. Le Grand & Chassan. locis supra citatis, & idem Le Grand art. 132 gloss. 2 n. 1. Argentr. ad Consuet. Britan. art. 613 per tot. Groenac. Cod. lib. 9 tit. 49 ad d. Autb. bona damnatorum. Despeisses d. tom. 3 fol. 116 & seqq.*

Et huic Juri Romanorum antiquo conformis est Parœmia maxime in Gallis usitata. *Qui confisque le corps, confisque les biens.* Et ad illam Parœmiam vid. *Chassan. ad Consuet. Burgund. rub. 2 §. 1 per tot. Le Grand & Pitheu sur Troyes art. 120 per tot. Brodeau sur Maine art. 147.*

A R T. L X I I.

Que tous lesdits Bourgeois faisant en notre dite Ville leur continuelle résidence la plupart de l'an, seront quittes & affranchis du meilleur cathel & de servages quelque part qu'ils décèdent dedans notre dit Pays & Comté de Flandres.

RESIDENCE LA PLUSPART DE L'AN, SFRONT QUITTES. Necessarium est, ut quis gaudeat privilegio civium, stare in civitate, majore parte anni. *l. cum de lanionis. 18 §. Sabinus. 12 ff. de instrum. vel instrument legat. ibi. Quaque ibi majore parte anni morari.* Et per illam legem ita tenet *Boer. decis. 272 n. 2 & Alberic. de Rosit. Bart. & alii DD. Tusch. litt. C. conclus. 275 n. 19. Christin. ad Consuet. Mecblin. tit. 5 art. 1 n. 1 in addit.*

MEILLEUR CATHEL ET SERVAGES. De optimo catallo & aliis servitutibus, vid. not. ad Consuet. *Gandenf. rub. 1 art. 10.*

ART. LXIII.

Que lesdits Bourgeois & manans en notre dite Ville de Gand ne jouiront dorénavant des indagings & ne pourront faire ajourner ou atraire audit Gand leurs censiers & debtors demeurants hors de ladite Ville & Echevinage de Gand, ni lesdits Echevins ne seront tenus les poursuivre, en avoir court & connoissance en premiere instance pardevant les Juges de leur résidence, ne fut que lesdits censiers & debtors se fussent obligés & soumis à payement du dû pardevant nosdits Echevins de Gand.

 Siet d'Ordonnantie ende Declaratie van den 8 Maert 1551 op desen. Artikel hier vooren pag. 498.

NE JOUIRONT DORENAVANT DES INDAGINGS. Hujus loco creatus & constitutus est judex vulgò dictus *Locumtenens Civilis*, coram quo cives & incolæ Gandenses convenient debitores ipsius obligatos actione personali ex vero expressoque contractu, prout latius habetur. *Edit. Flandr. tom. 2 fol. 283 & seqq.*

ART. LXIV.

Que dorénavant quand quelque Bourgeois de notre dite Ville de Gand se departira de sa Bourgeoisie ou la fourfera, ou quand un étranger ou forain non Bourgeois, succédera & viendra à partir des biens d'un Bourgeois de notre dite Ville de Gand, lesdits Echevins auront droit de prendre au profit de notre dite Ville, droit d'Issue, tel que du dixieme denier de la valeur de tous biens, meubles & héritages cottiers, non féodaux.

DROIT D'ISSUE. De hoc jure *issue* seu Migrationis & exportationis vid. not. ad *Consuet. Gandens. rub. 5 art. 2 & 3 & ad Consuet. Brugens. tit. 2 art. 1 & seqq. Iprens. rub. 6 art. 13.*

Adde *Camill. Borell. tract. de Magistrat. Edit. lib. 4 cap. 9* cuius axioma ita habet: *A Patria ne discedito, & alibi ad habitandum ne ito, euntis revocato. In multitudine enim populi dignitas Regis: & in paucitate plebis ignominia Principis. Salomon. Proverbior. cap. 14.*

A R T. L X V.

PAr-dessus ce pour le bien, repos & tranquillité de notre dit Pays de Flandres, & afin d'éviter que lesdites divisions & commotions passées plus n'aviennent, ordonnons & déclarons que lesdits de notre dite Ville de Gand, n'ont ni auront dorénavant juridiction, autorité & prééminence ni supériorité sur le Vieubourg, les Villes & Châtellenies de Courtrai, Audenarde, Termonde, Aloft, Grandmont, Ninove, quatre Métiers & Pays de Waes, & généralement tout ce qu'on avoit accoutumé dire & appeller les Châtellenies & quartier de Gand, lesquels sont & à perpétuité demeureront séparés & distraits desdits de Gand, sans pouvoir avoir recours à iceux, & sans que lesdits de Gand les puissent appeller ou invoquer vers eux, soit pour le fait d'aide ou autres.

N'ONT NI AURONT DORENAVANT JURISDICTION, &c. SUR LE VIEUBOURG, &c. Quid olim de Civitate Gandensi, vid. etiam *Marchant. description. Flandr. ad verb. Gandavum. fol. mibi 120 ibi. Gandavo subconsentur Aloftum, Curtracum, Aldenarde, Dendermonda cum Castellaniis, & quatuor Ambachtis, atque Audemburgi, Wafleque terrenis: Bierolistum, quoque, Gbeersberga, Ninove.*

Et *Nicol. Burgand. ad Consuet. Flandr. tract. 13 n. 39 ibi. Quae res & incrementum Urbi dedit, & eò provexit magnitudinis, ut etiam nunc in umbra & vestigiis, priscam ejus Majestatem adoremus.*

A R T. L X V I.

d' **A**Vantage nous avons aboli & abolissons à perpétuité la distinction de trois membres de notre dite Ville de Gand, & voulons & ordonnons que dorénavant les Bourgeois & tous les habitans en icelle Ville ne soyent qu'un seul membre, & que ladite Ville soit régie & gouvernée & demeure sous un seul corps & communauté,

LADITE VILLE SOIT REGIE ET GOUVERNE'E, ET DEMEURE SOUS UN SEUL CORPS ET COMMUNAUTE'. *Marius Salomonius vir gravis & juris multiplici lectione versatissimus, in l. Gallus. ff. de liber. & posthum. asseruit, Civitatem civilem esse societatem, non vivendi solum, sed bene vivendi.*

ART. L X V I I.

Que quand il sera besoin de faire quelque assemblée en notre dite Ville de Gand, pour nos propres affaires, de nos Pays, ou d'icelle notre dite Ville, au lieu des Collaces & assemblées desdits trois membres que l'on vouloit faire, lesquelles par ces présentes abolissons & interdisons à jamais, sur peine de confiscation de corps & des biens, ladite assemblée se fera seulement sur la Maison Echevinale de notre dite Ville de Gand à l'ordonnance & par évocation de notre dit Bailli & de ceux de ladite Loi, que y évoqueront lesdits derniers Loix avec six notables Bourgeois de chacun des sept Paroisses de ladite Ville, à savoir S. Jean, S. Jacques, S. Nicolas, S. Michel, Notre-Dame, Eckerghem, & S. Christ, à la discrétion de nosdits Bailli & Loi de Gand, lesquels & chacun d'eux ainsi convoquez, seront tenus de comparoir sur peine de xxx. Carolus d'or, & d'être bannis de notre dit Pays de Flandres, & après avoir oui & entendu la matière, laquelle lors sera traitée, sans aucune retraite, & avant eux départir de ladite Maison Echevinale, seront tenus de eux resoudre sur ce que leur sera proposé en ladite assemblée, & y donner leur réponse, & se conclura ce, dont aura été question à la pluralité des voix.

COLLACES ET ASSEMBLÉES. De his Comitibus, seu (ut vulgato verbo utar) *Collatione*, habetur Regulamentum, seu Constitutio Regia 10 Decembr. 1672 cap. 12 hinc supra.

Ibidem. Hæc collatio indicitur, ut tributum in omnes belli apparatus vel Urbis necessitates paretur.

SUR LA MAISON ECHEVINALE. De hac Civium Senatoria Curia. *Sander. Gand. rer. lib. 2 cap. 4 ibi. ÆDES PRÆTORIA*, seu *Domus Senatorum prioris Subsellii; opere eleganti, conclavibus, atrio, ac frontispicio faberrimè elaborato, capta est extrus ad annum 1481 quartâ Julii, auspiciis Adriani Vilain Rassegemii, Equitis, & Wilhelmi Bette Consulum. Aucta dehinc est anno 1516. Richardio Utenhovie, Equite, & Joanne Serfanders Coss. Ad plateam vulgò de Hoogpoorte perfectum atrium tribunalis 1517. Philippo de Gruere & Rolando de Baenst Coss. post anno 1533. Nicolao Triest Equite, & Antonio vander Vichte Coss. Sacellum columnis æneis, ferreisque trabibus, ac vitro pereleganti instructum. Anno dein 1563 pavementum atrii, in morem labyrinthi albo, caruleoque lapide secto*

Siet het Placcaert in text in den derden Placcaert-b. pag. 276. art. 76.

Stratum, alio Nicolao Triest Equite Auweghemio, & Jacobo Beute Domino d'Angerelles Coss. Anno denique 1580. Judoco Borluyt Equite Domino de Boukele, & Judoco Triest Domino de Lovendegem Coss. Splendido opere inchoatum latus dextrum, quod novum opus vocitant, cum decennio ante decima Aprilis, Sacellum ejusdem Curia dedicatum esset, per Cornelium Jansenium primum Gandavensis Ecclesie Antistitem, immortalis memoria Virum. Senatorum verò inferioris Subsellii, quod Partitionum vocant, Curia, qua nunc angusto, splendidaque opere priori contigua visitur, capta primum edificari circa annum sacularem proxime elapsum, Philippo Triest, Equite Auweghemio, Viro optime de Gandavensibus rebus merito, & Antonio Triest Domino de Ruddersboven Coss. Denique eadem perfecta moles, cum insigni Patria ornamento, ac Senatorum commode ad annum 1620. Nicolao Triest Philippi Filio Auweghemio, & Joanne Baptista de Rodoaan Domino de Biese & Wolfsbagen Equitibus Coss. Varia, magnaque sunt in eo conclavia, qua praeclaris Bibliotheca publica usibus, aliisque Senatûs placitis destinantur. Et Jacob. Marchant. Flandr. descript. lib. 1 ad verb. Gandavum. fol. mibi 114 & seq.

Ibidem. Quod in locum publicum conveniendum sit, constat ex l. 2 in verb. ad Curiam. & ibi Bart. Cod. de decurion. l. si quod extraordinarium. C. de legation. ibi. In loco autem publico. & l. fin. Cod. eod.

A L'ORDONNANCE ET PAR EVOCATION DE NOTRE BAILLI, ET CEUX DE LA LOI. In simili Chassan. ad Consuet. Burgund. in proamio ad verb. des trois états. ibi. Quomodo & qualiter fiat convocatio istorum statuum, Joan. Fab. Institut. de pena temer. litigant. §. omnium. dicit, quod quando Curia Francia vult facere collectas, non vocat nisi Praelatos, Barones, & Villas nobiles, & isti sunt tres status. Hodie verò de Consuetudine mittuntur litterae auctoritate Principis ad Praelatos, & Barones, particulariter, & ad Incolas cujuslibet Civitatis & Villa, ut mittant aliquos ex ipsis sufficientes ad locum in eis descriptum, & ad certam diem, causâ audiendi & faciendi super proponendis, secundum quod eis videbitur expedire.

De jure plura observari solent legitimis coitionibus convocandis; Primo, ut fiant ab his, qui jus & privilegium habent ad auctoritatem Praetoris. Joan. Fab. in §. universitatis. Instit. de rer. division. Bart. in l. ador. ff. rem ratam haberi. Secundo, ut convocentur universi, sonoque campanae ad id notae significatio fiat. gloss. in l. sed si ex dolo. §. primo. ff. de dol. Tercio, in locum publicum conveniendum est. l. 2 in verb. ad Curiam. & ibi Bart. C. de decurionib. & l. si quod extraordinarium. C. de legation. & l. fin. Cod. eod. Quarto, ut fiat pro universitatis negotiis consultantis, quia aliàs esset illicitum coire. Jason. vol. 3 consil. 71 ibi secundo concurris. Quinto, ut utiliter futuris provideatur, & de utilitate publica queratur. l. utilitas. Cod. lib. 12 de primipil. Sexto, ut liberæ fiant deliberationes inter eos, nec pro his aliquo jurejurando adstringantur: talia enim jus execratur, ut dicit Joan. Fab. in l. per iniquum. Cod. de jurisdic. omn. judic.

Ibidem. Omnes congregationes in dubio sunt prohibitæ, nisi appareat de permissione. 1. *collegia.* §. in *summa.* ff. de *collegiis illicitis*, & *Bart.* in 1. *fin.* eod. tit. *Camill. Borell. tract. de Magistr. Edictis lib. 3 cap. 3 n. 1* ibi. *Congregationes omnes illicitæ sunt, & à jure prohibitæ, nisi expressè reperiantur permisse.* 1. 1 & 1. 3 §. in *summa.* 3 ff. de *colleg. illicit.* 1. *conventiculum.* *Cod. de Episcop. & Cler. 1. unica.* §. de *monopol cap. 1* . *conventicula, de pace juram. firm.* Nam & legibus & principalibus constitutionibus ea res coercetur. 1. *prima ff. quod cujusque universit.* Coido enim propriè id est, quod hic *Assemblée* dicitur, & criminofum verbum est, teste *Cicerone ad Fratrem.*

Ibidem. In Comitiiis alios cum aliis secretò colloqui non licere sine venia Magistratûs, *Ærodius rerum judicatar. lib. 2 cap. 19.*

SEPT PAROISSES. Harum unaquæque, sui extensione & amplitudine repræsentat Civitatem; hinc *Daniel Heinfus (né à Gand)* Poëta Belgarum faciliè Princeps in sua Elegia ad Gandavum aptè cecinit: *Septem Urbes, Urbs una aquat.*

Ibidem. De septem his Parochiis, plura *Sander. Gandavens. rer. lib. 5 cap. 1 & seqq.*

ART. LXVIII.

AUSSI pour bonnes considerations avons aboli & abolissons tous les Doyens, tant grands que petits, mêmes le membre & Doyenné des tisserans, que l'on disoit la Wevere, & les wyckes d'icelle.

ABOLISSONS TOUS LES DOYENS. Princeps sicut solus potest creare Magistratus, ita etiam illorum Officiales & alios quoscunque augere & minuire. *Mastrillus tract. de Magistratibus lib. 1 cap. 1 n. 9 & lib. 2 cap. 1 n. 1.* *Tessaurus in præfation. ad decision. Pedemontanas n. 22 & ibi in addit.*

Ibidem. *Sander. Gandavens. rer. lib. 2 cap. 1* ibi. *Ad Decanos etiam quod spectat, eorum nunc inane nomen manet, & dignitatis umbra tantum. Illis Præpositi cooptantur quotannis Capitanei tribuum plebeiarum (HOOFT-MANNEN vocant) XXII. Viri nobiles, sine quorum auctoritate nulli opificum Collegio convenire permiffum.*

DOYENS. Fuère numero tres supremi Decani. *Marchant. Flandr. description. lib. 1 ad verb. Gandavum. fol. mibi 115 & insuper fuère alii Decani opificiorum. Ibidem fol. 150* latius *Sander. Gandavens. rer. lib. 2 cap. 1.*

TISSERANS. *Marchant. description. Flandr. lib. 1 ad verb. Gandavum. fol. mibi 112* ibi. *Paulatim verb crevit in hanc amplitudinis vastitatem, partim opportunitate fitûs, fluminumque & pannorum, laniorum, lineorumque tetrinis.*

WYCKES D'ICELLE. *Marchant. d. fol. 115 in fin. ibi. Alter Opificum 52 Collegiis, totidemque Decanis biennium: tertius, an-*

ART. L X I X.

Que dorénavant n'y aura en notre dite Ville de Gand que vingt & un Métiers, & audit nombre avons retraits & retraindrons le nombre ancien des cinquante trois Métiers & tisserans de notre dite Ville, lesquels tiendront leur ordre selon qu'il s'ensuit, à savoir le 1. Bouchers, le 2. Poissonniers, le 3. Naviers, le 4. Boulangers, le 5. Brasseurs, le 6. les Tisserans de laine, le 7. Couturiers, Vierwarriers, Chauffetiers, Tondeurs des grands forces, le 8. Tapissiers, Tisserans de cuytes & de toille, le 9. Epiciers, Marchands de Fromages, Crachiers, le 10. Merciers, faiseurs de Saintures, Chapelliers & Pomeres, le 11. Orfèvres & Estannairs, le 12. Charpentiers, faiseurs de Bâteaux, foyeurs des marchands de Bois, Charrons, Escrigniers & Tourneurs, le 13. Maçons, Couvreur de tuylle & d'étraing, & Plaquiers, le 14. Courroyeurs, Cordewanniers, & Chavetiers, le 15. Courroyeurs de cuir blanc & noir & Gantiers, le 16. Pelletiers & Fourreurs, le 17. Tainturiers de rouge & bleu, le 18. Barbiers, le 19. Cuvelliers, gaugeurs de Vin & avaleurs, le 20. Febures & Armoriers, & pour le 21. les Meüniers tant de bled que à l'huyle, bien entendu que les métiers joint avec autres métiers, chacun en son endroit, fera son exercice accoutumé, sans se mêler d'autre, n'est acquerant la franchise, en la maniere que ci-après sera dit.

VINGT ET UN METIERS. De Opificiis variis. *l. quibusdam. 6 ff. lib. 50 tit. 6 de jure immunitatis. Cod. lib. 10 tit. 64 & ibi Perez. n. 5. 8 & seqq. Zypa. not. Jur. Belgic. lib. 4 tit. de colleg. artific. Alciat. Cod. lib. 10 tit. 64 de excusat. artific.*

Ibidem. Verbum AMBACHT & AMBACHT-MAN teutonicum, *Besold. in suo Thesouro politico litt. A. n. 55.*

Ibidem. De artificibus, & Opificiis. *Petr. Gregor. Tholosan. syn- tagm. jur. lib. 18 cap. 21 præsertim n. 7 & lib. 15 cap. 32 n. 3 & lib. 14 cap. 10 n. 14. Idem Author in alio tractatu quem scripsit de Mechanicis Artib. lib. 24. Syntaxon. cap. 2.*

Ibidem. Sicut inter artificia est differentia, ita est & inter arti-

fices unius, ejusdemque artis, ratione ingenii, doctrinæ, naturæ & institutionis. *Ulpian. l. inter artifices. 31 ff. de solution. & liberat. Cùm omne artificium incrementum discendo, vel experientia recipiat. l. legatis seruis. 65 §. ornatrixibus. 3 ff. de legat. 3.*

Ibidem. Artificium à professione artium differt, quod Professio in docendo vel discendo artes liberales consistat: Artificium in Mechanicis versetur maximè tractandis. *gloss. rub. in tit. de excusat. artific. Cod. lib. 10 tit. 64.*

FERA SON EXERCICE ACCOUTUME' SANS SE MELER D'AUTRE. Opificia non sunt confundenda. *Besold. thesaur. practic. litt. H. n. 23 in fin. Plus infra. De lege Ægyptiorum, quæ modum finesque ingenilis ponebat. Et qua nulli Opificalium artem, nisi paternam exercere licebat.*

A R T. L X X.

QUe les Makelaers, Cordiers, Mesuriers de Bled, Potiers de terre, Fruçtiers, Porteurs au Sac & Brouetteurs ne seront plus métiers, & au regard desdits Mesuriers de Bled, Porteurs au Sac & Brouetteurs qui sont présentement, demeureront en l'exercice de leur style leur vie durant, & quand ils vaqueront, ceux de la Loi de notre dite Ville de Gand les vendront au profit d'icelle Ville.

NE SERONT PLUS METIERS. Argumento eorum quæ not. *suprà art. 68.*

A R T L X X I.

QUe en chacun desdits vingt & un métiers, au lieu desdits doyens, qu'avons abolì & pour faire l'office qu'ils faisoient, sera par notre dit Bailli & ceux de la Loi de Gand chacun un commis & institué, un Bourgeois d'icelle Ville, non faisant aucun métier ou style, qui se nommera de Heuverste du métier, où il sera commis, pardevers lequel ceux dudit métier se pourront retraire pour appointer & déterminer les différens & affaires, lesquels pourront survenir, entre eux appellés avec lui les deux Jurés du métier, & où tel Bourgeois supérieur desdits métiers n'en sauroit appointer, en fera le rapport à la Loi de notre dite Ville de Gand qui, sur ce y pourvoyeron de plein & sommairement comme ils verront au cas appartenir.

HEUVERSTE DU METIER. De Jure Romano singulis Ar-

tificiis, & Opificiis unus Rector sive Decanus præest, qui ea, quæ ad artificium opificiumque, & illorum usum spectant, rectè constituat, & ordinat ne quid inde Civitas detrimenti capiat. *Prærez. Cod. lib. 11 tit. 14 n. 2 & tit. 15 de pistoribus. n. 1 & Bart. in l. fin. ff. de colleg. illicit.*

Ibidem. Appellantur, HOOFT-MANNEN. *Sander. Gandavens. ver. lib. 2 cap. 1 ibi. Ad Decanos quod spectat, eorum nunc idem nomen manet, & dignitatis umbra tantum: illis Præpositi cooptantur quotannis Capitanei tribuum plebeiarum (HOOFT-MANNEN vocant) 22. Viri nobiles, sine quorum auctoritate nulli opificum collegio convenire permiffum.*

A R T. L X X I I.

QUe par-dessus ledit supérieur encore seront créés & commis en chacun desdits métiers deux Jurés, l'auf où qu'il y a plusieurs des anciens métiers joint avec autre métier, chacun d'iceux aura aussi deux Jurés, lesquels seront choisis par ledit supérieur & quatre derniers Jurés du métier, & par eux présentés à nosdits Bailli & ceux de la Loi de notre dite Ville, pour être approuvés ou refusés, ce qui sera en leur arbitrage, & en cas d'approbation, feront les Jurés le serment ès mains dudit supérieur, présent l'un des Greffiers de notre dite Ville, & s'ils sont reprouvés, seront tenus lesdits supérieur & quatre derniers Jurés, en choisir deux autres, lesquels seront présentés, & feront le serment comme ci-devant est dit, & si lors y avoit encore matière raisonnable de n'exercer lesdits Jurés, en ce cas notre dit Bailli & ceux de la Loi pour cette fois ils pourvoiront selon qu'ils verront le mieux convenir.

ET CHACUN DESDITS METIERS DEUX JURE'S. Huc potest referri *Novell. de quæstore 80 cap. 5* ubi dicuntur fuisse Constantinopoli Præpositi Collegio Pistorum, &c.

A R T. L X X I I I.

QUe chacun étant Bourgeois de notre dite Ville de Gand pourra entrer esdits métiers, & accepter la franchise d'iceux, après avoir fait un chef-d'œuvre, & en payant pour toutes choses six Carolus d'or tant seulement à appliquer au profit du métier, & ne fera dû quelque droit d'apprentissage.

La Concession Caroline de Gand. 511

APRÈS AVOIR FAIT UN CHEF-D'ŒUVRE. Huc faciunt quæ habet Perez. *Cod. lib. 11 tit. 11 n. 7 ibi. Sic nec omnibus promiscuè, qui assumpti sunt ad opificia, immunitas datur, sed peritis Artificibus, quique legitimè artem diu exercuerunt. l. 5 §. penult. ff. lib. 50 tit. 6 de jure immunitat.*

A R T. L X X I V.

QUE nous avons aboli & abolissons à perpétuité le guet de la mi-carême, qui se nomme Lawet, le voyage & portage de S. Livin à Hautem, ni ailleurs, ensemble les deux Confreries d'icelui S. Livin de dehors & dedans, aussi l'assemblée des Tisserans de laine en la procession Notre-Dame, & d'abondant défendons ausdits de Gand de faire assemblées quelconques où & en quelque façon que ce soit, avec port d'armes ou bâtons invasibles, à peine à chacun qui contrevient, de confiscation de corps & de biens.

DEFENDONS AUXDITS DE GAND DE FAIRE ASSEMBLÉES QUELCONQUES. Vid. not. *suprà art. 67 circa fin. adde Aymonem Publicum ad Consuetud. Alvernæ tit. 2 art. 6 n. 4 & seqq. ibi. Congregationes aliquandò appellantur Monopolia, & de illis loquitur lex unica. C. de monopol. aliquandò conventicula, & de illis habemus text. in l. conventicula. 15 Cod. de Episcop. & Cleric. aliquandò Collegium, Sodalitas, & Confraternitas. De istis loquitur Bartol. in tot. tit. & maxime in l. fin. ff. de colleg. illicit. aliquandò Liguræ & Confœderationes. De istis Felin. post Panormitan. in cap. fin. de test. cog. & plenius in c. exhibita. col. 2 in fin. de judic.*

*Ibidem. Ex l. 1 & 3 ff. de colleg. illicit. & d. l. conventicula. aliisque hic *suprà art. 67* citatis patet, per Superiorem non solum posse prohiberi, sicut hoc articulo fit verb. défendons, sed etiam posse annihilari, sicut etiam fit hoc art. ad verb. avons aboli & abolissons. Ità Camill. Borell. tract. de Magistr. Editis lib. 3 cap. 3 n. 2 post Innoc. in c. delicta. de excess. Prælat. Roman. Isern. Afflict. Cravett. & alios ibi citatos. Anselmo Tribon. Belgic. cap. 82 & Codex Belgic. verb. CONVENTICULEN.*

A R T. L X X V.

ET afin que si après ne vienne difficulté ou querelle à cause du serment que nos successeurs, Comtes & Comtesses dudit Pays de Flandres auront à faire à leur venue & reception à Seigneurie, nous avons en celles fait inserer la forme dudit serment, & semblablement le serment que ceux de ladite Ville leur seront tenus reciproquement faire.

SERMENT, QUE NOS SUCCESEURS, COMTES ET COMTESSES DUDIT PAYS DE FLANDRES AURONT A FAIRE. De præstatione similis juramenti Principis, *Anselm. Tribon. Belgic. cap. 64 §. 1 & seqq. & Camill. Borell. tract. de Magistr. Edictis lib. 1 cap. 14 n. 74 & seqq.* De Romano Pontifice & Imperatore. De hoc etiam *Schrader. tract. de feud. part. 10 sect. 11 n. 109. Besold. tract. juridico-politic. dissertat. de statu reipub. mixto cap. 5 de Principis juramento.*

S'enfuit le Serment du Comte de Flandres.

A R T. L X X V I.

Vous jurez d'être droiturier & Souverain Seigneur & Comte de Flandres & des appartenances d'icelui Pays, de maintenir & faire maintenir les droits de notre Mere S. Eglise, & ledit Pays de Flandres en paix, droits & Justice, de régir & faire régir la Ville de Gand selon l'ordonnance faite par l'Empereur Charles V. Comte de Flandres votre prédécesseur en l'an 1540. le dernier d'Avril, vefves & orphelins, pauvres & riches maintenir & faire maintenir en leurs droits, & faire tout ce que à un droiturier Souverain Seigneur & Comte de Flandres compete & appartient. Ainsi vous veuille Dieu aider & tous ses Saints.

VOUS JUREZ, &c. Vid. not. art. *precedenti.*

S'enfuit le Serment de ceux de Gand.

A R T. L X X V I I.

Vous jurez à votre droiturier & Souverain Seigneur Comte de Flandres ici présent, de lui être bons & loyaux, de garder & aider à garder son héritage, Seigneurie & limites, d'observer & entretenir l'ordonnance faite par l'Empereur Charles V. Comte de Flandres en l'an 1540. le dernier d'Avril, & faire tout ce que bons & loyaux sujets sont tenus vers leur Souverain Seigneur & Prince. Ainsi vous veuille Dieu aider & ses Saints.

VOUS JUREZ A VOTRE DROITURIER ET SOUVERAIN SEIGNEUR, &c. Vid. not. *suprà art. 6. 7. & 75.* & iis adde quoad Jusjurandum hoc mutuum, facere doctrinam *Molinæ*, quod inter Principem seu Dominum Superiorem & Subditos sit mutua & correlativa obligatio, ad

Consuetud. Paris. §. 1 gloss. 5 in verb. le fief. n. 64 Mastrillus tract. de Magistrat. lib. 3 cap. 1. n. 58.

De hoc Principis juramento, & de ritibus Dominatûs ineundi, & beneficio investituræ ab eo accipiendi. *Marchans. Flandr. descript. lib. 2 fol. mibi 176 ibi.* Principe rebus humanis exempto, proximus sanguine, nullo sexûs discrimine, succedit, statimque Principatus officiis fungitur: solemnem verò inaugurandi præscribit diem, ac Gandavum versus ad Zwinardam Abbæ Blandinienfis prætorium, pridie accedit; illinc progressus, Sacerdotii, Nobilitatis, Urbiumque proceres cum Magistratu Gandavenfi extra portam Petricellam obvios excipit. A quibus ad Montem Blandinium D. Petro sacrum, deductus; & à Cœnobiarcha, post sacrorum ceremonias, gladio accinctus, ad ædem aramque D. Joannis Baptistæ memoriæ dedicatam, regisicè procedit, ubi Gandavo, totique ditioni Flandriæ, sese munia justî Principis impleturum, sanctam Ecclesiam, Pupillos, Viduasque pacem, privilegia, instituta, consuetudinesque Rêgionis defensorum ritè jurat: & ad sonitum ipsemet attrahit Templi, bis terve campanam, in præsentis suæ, juramenti, aditæque possessionis publicum testimonium. Hinc in forum Urbis maximum progresso, Populus jurejurando pollicetur, celsitudinem ejus, proprietatem dominiî, limitesque Flandriæ se conservaturum: deniquè ex officio nexuque fidelitatis omnia facturum. Quæ juramenta atque stipulationes utrimque præstanda.

Ritus & Solemnitas inaugurationis CAROLI II. Hispaniarum & Indiarum Regis, &c. Comitîs Flandriæ, peracta fuere Gandavi 2. Maii 1666. prout Libellis typis editis, latius continetur.

DECRETEMENT.

SI mandons & commandons très-expressement à nosdits Bailly, Eschevins, Bourgeois, ceux des Meïtîers, Manans & Habitans de notre dite Ville de Gand, present & avenir, garder, entretenir & inviolablement observer & faire observer tous & chacun des points & articles continuës en cette notre presente. Ordonnons sans aucunement y contreyenir, sur peine d'encourir notre indignation & d'autres peines declarées, & d'être reputez desobeïssants, reservant à nous & à nos successeurs Comtes & Comtesses de Flandres, la declaration, interpretation, ampliation ou restriction d'icelle ordonnance, si besoin est, & selon qu'avec le temps verrons pour le bien, profit, utilité, & tranquillité de notre dite Ville au cas appartenir, & afin que ce soit chose ferme & stable à toujours, nous avons signé ces presentes de notre nom, & à icelles fait mettre notre

K k

514 *Table des Matieres de la Caroline.*
 Seau. Donné en notre dite Ville de Gand le 30.
 Avril 1540. de notre Empire le 21. & de nos Re-
 gnes de Castille & autres le 25. sous-escrit CHAR-
 LES, & signé VEREYCKEN. Et plus bas étoit
 escrit, collation a été fait à l'original, & y trouvé
 concorder, par moy, étoit signé *A. Buridan.*

LAUS DEO.

T A B L E

Des Matieres de la CONCESSION CAROLINE de Gand.

A.

- A**BOLITION de la Chastellenie de Gand. art. 65.
 pag. 504.
 Des trois membres de la Ville, qui ne font
 qu'un membre. art. 66. ibid.
 Des Doyens. art. 68. p. 507.
 Du Lawet, voyage de S. Livin à Hauthem,
 des Confreries & assemblées. art. 74. p. 511.
AMENDES pecuniaires, sont adjudgées au Bailly.
 art. 27. p. 479.
 Appartiennent au Comte, & ledit Bailly est
 tenu de rendre compte d'icelles. art. 45. p. 492.
 Comment executées. art. 47. p. 493.
 Comment commutées en corporelles. art. 30. p. 481.
A qui appartiennent les amendes, excédans les
 trente sols, fourfaites en vertu des statuts faits
 par ceux de la Loy. art. 46. p. 493.
APPEL, ou reformation de la sentence des Esche-
 vins. art. 14. p. 469.
 De la Chambre, en la Vierfchare. art. 18. p. 472.
APPREHENSION des Bourgeois. art. 40. p. 489.
 & art. 60. p. 502.

Table des Matieres de la Caroline. 515

ARRESTS, & par qui faits. art. 15. p. 471.
 Faits à tort, sont sujets à l'amende. art. 42. p. 490.
 La connoissance se prend par les Eschevins de
 la Keure, ou du haut Banc. art. 15. p. 471.
 L'infraction des arrests, comment punie.
 art. 41. p. 490.

ARRESTEZ, sont mis en prison. art. 43. & 44. p. 491.

ASSEMBLE'ES, voyez Collace.

ASSEURANCE pour noise & question. art. 29. p. 480.
 Refusée comment punie. art. 29. ibid.

L'enfraindant ce qu'il fourfait. art. 30. p. 481.

ASSIS ne peuvent être mis sus sans l'expres Octroy
 du Comte. art. 19. p. 473.

Ne peuvent être pris à ferme par les Esche-
 vins, Conseillers Pensionnaires, Clercs, ou
 Receveurs. art. 20. ibid.

AYDE. art. 65. p. 504.

B.

BAN, & rappel de ban. art. 26. p. 478.

Hors la Comté de Flandres. art. 36. p. 485.
 & art. 48. p. 494.

Ne se peut faire sans que le Bailly soit au-
 joint avec la parde. art. 37. p. 488.

BANNY. art. 35. p. 485.

Qui le loge, ou le reçoit dans sa maison, com-
 ment punissable. art. 35. ibid.

BASTON, voyez tirant après autrui & battre.

BATTRE autrui sans playe de baston non ferré,
 & de la main, & tirer les cheveux. art. 34. p. 484.

BATTANS, comment punis. art. 31. p. 481. art. 32.
 p. 482. art. 33. p. 483. & art. 43. p. 491.

BIENS des Bastards. art. 54. p. 496.

Des Espaves. art. 54. ibid.

Biens venants à vaquer. art. 54. ibid.

BLESSER, voyez playe.

BLESSEZ morts, comment visitez. art. 38. p. 488.

BOURGEOIS, forains ne sont plus. art. 56. p. 497.

Delinquants, punissables au lieu de leur appre-
 hension. art. 60. p. 500.

Quand fourfaissent corps & biens. art. 61. p. 501.

516 *Table des Matieres de la Caroline.*

Voyez la Moderation du 15. Dec. 1540. p. 485.

Delaisans leur residence, ne jouissent pas des
privileges de la Ville, du temps de leur ab-
sence. art. 59. p. 498.

Voyez l'Ampliation & Moderation du 8. Mars
1551. ibidem.

Sont exempts du Servage de meilleur Cathel. art. 62.
p. 502.

BOURGEOISIE, s'acquiert par residence. art. 58.
p. 497.

C.

CAS de Souveraineté & privilegiées. art. 14. p. 469.
CESSION des biens permise en cas determinez
par droit. art. 44. p. 491.

CHASTELLENIE de Gand abolie. art. 66. p. 504.

CLERCS, voyez Secretaires.

COLLACE, comment, & par qui elle se fait. art. 67.
p. 505.

Quand on la tient. art. 67. ibid. & art. 74. p. 511.

COMPTE des 3. Receveurs de cette Ville. art. 3. p. 460.

CONFISCATION des biens & corps, quand a
lieu. art. 36. p. 485. & art. 61. p. 501.

Voyez la Moderation du 15. Dec. 1540. p. 485.

COUTEAU, le tirant, fourfait. art. 32. p. 482.

CRIME dont la connoissance est reservee à Sa Ma-
jesté & à ses Conseils. art. 14. p. 469.

De leze Majesté, &c. art. 14. ibid. & art. 61.
p. 501.

Voyez delinquants.

CRIMINEL s'absentant, comment on procede con-
tre luy. art. 36. p. 485.

Voyez le Decret du 6. Septembre 1762. p. 487.

D.

DELINQUANTS où punys. art. 60. p. 500.

DOYENS abolis. art. 68. p. 507.

DRAPPERIE. art. 25. p. 478.

E.

ENFANS; femelles, se mariants dessous l'âge de
18. ans sans le consentement des Parens, ou
Curateurs, ce qu'ils fourfaient. art. 48. p. 494.

ESCHEVINS, par qui, & à quel nombre sont choisis. art. 2. p. 458. & art. 10. p. 467.

Comment ils prêtent le serment. art. 6. p. 464. & art. 7. *ibid.*

Où qu'ils tiennent leur siege. art. 13. p. 468.

Commettent chacun an les Vindres. art. 25. p. 478.

Le Pere, Fils, Freres, Cousins, ny autres tant proches en affinité, ne peuvent être admis ensemble en la dite Loy. art. 10. p. 467.

Premier Eschevin, & autres comment peuvent continuer, & être remis en autre lieu. art. 11. *ibid.*

Eschevin decedant, durant le temps de l'Eschevinage, la Loy choisit un autre. art. 22. p. 475.

Les Eschevins des Parchons venants à deceder, ceux de la Keure choisissent un autre. art. 22. *ibid.*

L'interpretation du 2. Mars 1595. p. 476.

Connoissance & judicature de ceux de la Keure art. 14. p. 469. & art. 15. p. 471.

Connoissance de ceux des Parchons. art. 16. p. 472:

ESWARS de la drapperie. art. 25. p. 478.

F.

FERMIER des assis, devenant Eschevin, quitte sa ferme, qui demeure à ses Parchonniere & plaiges. art. 21. p. 475.

Voyez l'Ampliation du 31. May 1559. p. 473.

FILLE, se mariant deffous l'âge de 18. ans sans le consentement de son Pere, ou Curateur, ce qu'elle fourfait. art. 48. p. 494.

Ayant dissention pour son Mariage, comment sera determiné. art. 49. *ibid.*

FORCE sur la maison d'autrui. art. 33. p. 483.

G.

GRAND-BAILLY ne doit pas être Bourgeois de Gand. art. 24. p. 478.

En quelles mains prête son serment. *ibid.*

H.

HABILLEMENT des Eschevins. art. 12. p. 468.

L.

- S. IACOBS-HUYS.** art. 55. p. 496.
I IMPOSITIONS, voyez Affis.
INDAGINGES, ou citations abolis. art. 63. p. 503.
INFRACTION d'assurance, comment punie. art. 30.
 p. 481.
INJURE verbale, sans playe, se connoît par les
 Eschevins des Parchons. art. 16. p. 472.
 Dite ou faite aux officiers & Eschevins de la
 Ville. art. 28. p. 479.

L.

- L A LOY**, renouvelée chacun an le 10. de May.
 art. 1. p. 456.

M.

- M AGISTRAT**, voyez Eschevins.
MAISONS mortuaires, la connoissance ap-
 partient aux Eschevins des Parchons. art. 16.
 p. 472.
 Même des militaires. *l'Acte du 9. Octobre* 1641.
 p. 399.
 Maisons, où qu'il y a des criminels, ou con-
 damnez en matiere civile, comment peuvent
 être visitées. art. 40. p. 489.
MARIAGE de fille en dissention, comment com-
 posé. art. 49. p. 494.
 Clandestin, pratiqué au desceu des Parens,
 comment puny. art. 50. ibid.
MEILLEUR CATHÉL. art. 62. p. 502.
MESTIERS retraincts jusques au nombre de 21.
 art. 69. p. 508. & art. 70. p. 509.
 Ont des Heuverste au lieu des Doyens. art. 71. ibid.
 Chaque Metier a un Heuverste & deux jurez.
 art. 71. ibid. & art. 72. p. 510.
 Comment on accepte la franchise desdits Me-
 tiers. art. 73. ibid.
MESURIERS de bled, & Porteurs aux sacs, quand
 ils sont vacants, sont vendus par ceux de la
 Loy au profit de la Ville. art. 70. p. 509.

N.

NUIT, est reputé après le son de la Cloche
derniere dès neuf heures du soir; & du matin
avant le son de la Cloche des ouvriers. art. 32.
p. 482.

O.

OFFICE de Clercs, venant à vaquer, se donne
à ferme pour le profit de la Ville. art. 5. p. 463.
OFFICIER, comme on est tenu de l'assister. art. 39.
p. 488.

Des Officiers delinquants, la connoissance est
due au Comte art. 52. p. 495.

P.

PENSIONNAIRES, comment choisis. art. 4. p. 462.
Comment prêtent le serment. art. 9. p. 466.
PLACCARDS, doivent être publiez & entretenus.

art. 23. p. 477.
PLAYE, comment punie. art. 28. p. 479. & art. 30.
p. 481.

PREMIER ESCHEVIN. art. 11. p. 467.
PROROGATION de judicature a lieu. art. 63. p. 503.

Q.

QUERELLEURS, pris en assurance. art. 29.
p. 482.
Refusant ladite assurance, sont constituez pri-
sonniers. art. 29. ibid.

R.

RAPIERE, ou Espée, le dégainnant, fourfait.
art. 32. p. 482.
RAPPEL du ban. art. 26. p. 478.

RAPT, voyez seducteur.

RAPTEUR de Fille & ses complices, ce qu'ils
fourfaient. art. 51. p. 495.

RECEVEURS de la Ville de Gand, sont à trois,
& comment ils sont tenus de rendre compte.
art. 3. p. 460.

REFUGES, latitans en maison d'autrui, comment pourfuivys. art. 40. p. 489.

S.

SECRETAIRES, surnommés Clercs, comment, & à quel nombre choisis. art. 4. p. 462.

Comment ils prêtent le serment. art. 9. p. 466.

SEDUCTEUR des Orphelins, ce qu'il fourfait.

art. 48. p. 494.

SERGEANTS, commis & créés par le Comte.

art. 53. p. 496.

SERMENT du Comte de Flandres. art. 75. p. 511.

& art. 76. p. 512.

De ceux de Gand.

art. 77. *ibid.*

Des Eschevins, comment se fait. art. 6. p. 464.

& art. 7. *ibid.*

Des Pensionnaires de la Keure.

Des cinq Secretaires de la Keure.

SOUS-BAILLY. art. 14. p. 469. art. 15. p. 471. art.

17. p. 472. art. 37. & seqq. p. 488. art. 45. p.

492. & art. 61. p. 501.

STATUTS, ne se peuvent faire ny revoquer sans

le consentement du Comte, ou du Grand-

Bailly de Gand.

art. 17. p. 472.

T.

TIRANT après autrui, ce qu'il fourfait. art. 31.

p. 481.

TRESORIERs, voyez Receveurs.

V.

VIERSCHARE se tient de 15. jours en 15. jours.

art. 18. p. 472.

Voyez les Coutumes de Gand rub. 1. art. 7. p. 19.

VINDRES, renouvelés chacun an. art. 24. p. 478.

VIOLENCE, voyez force.

VISITATION des bleffez morts.

art. 38. p. 488.

Y.

YSSUE, est le droit du dixième denier de la valeur de tous biens, meubles & heritages

cottiers, & non fœdaux.

art. 64. p. 503.

D I V E R S C H E ORDONNANTIEN.

ORDONNANTIE op het faict van de Viffcherye, onderhoudts ende bewaeren van de Rivieren vander Stede van Gendt, binnen der felfver Stede ende Schependom van diere, genoemd de Half-maertfche Keure. Den 24. April 1542.

KAREL, by der gratie Godts Roomfch Keyfer, altyt vermeerder des Ryckx, Koninck van Germanien, van Castillien, van Leon, van Arragon, van Navarre, van Napels, van Majorque, van Sardaigne, van de Eylanden van Indiën ende vafte Landen der Wefterfche Zee. Arts-hertoge van Ooftenryck, Hertoge van Bourgoignen, van Lotheryck, van Brabant, van Limborg, van Luxemborg ende van Geldre: Grave van Vlaenderen, van Artois, van Bourgoignen, Pals-Grave van Henegou, van Hollandt, van Zee-landt, van Ferrette, Aguenault, van Namen ende van Zutphen, Prince van Zwaven, Marck-Grave des Heylig Ryckx, Heere van Vriefflandt, van Salins, van Mechelen, van de Stadt, Steden ende Landen van Utrecht, Overyffel ende Groeningen: Ende *Dominateur in Afien ende Afriken.*

Alle de gone die defen onfen Brief zullen fien, *salut.* Doen te weten dat wy ontfangen hebben de ootmoedige fupplicatie van Joos vander Hegghe, Bailliu van de Vifch-marckt onfer Stede van Gendt: Inhoudende, hoe in de felve Stede van Onfen, ende des Weths wegen, aldaer jaerlycks uytgeroepen ende gepubliceert zyn geweest feker poincten ende artikelen, hier voortyts gemaectt op het faict van de Viffcherye aldaer, ende by de felve een iegelick verboden, dat niemant, wie, oft van wat Staet hy waer, hem vervoorderen foude te viffchen ofte doen viffchen in't Gendtfche water, ofte

andere uytkanten daer in komende, ofte oock in de bevloeyde Landen gemeen liggende met de selve Rivieren, op de verbeurte van seker boeten ende confiscatien daer in begrepen. Ende hoewel de selve poincten ende artikelen daerom wel hadden behoort gehadt onderhouden te worden, dies niet min hebben nochtans by diverse perſoonen overtreden ende getransgreſſeert geweest, ende noch meer zullen, tot groot onproſyt van onſe voorſeyde Stede, indien by ons hier in niet behoorlick voorſien wort. Ons daerom biddende den voorſ. Suppliant, dat ons believe de voorſeyde poincten ende artikelen te confirmeren, op dat d'overtredders van diere, executabel mogen zyn ter betalinge van de selve boeten ende confiscatien, ten proſyte van den gonen daer in verklaert, ende hem verleenen onſe opene Brieven daer toe dienende. Waerom wy begeerende hier in te remedieren tot proſyt ende ſolaes onſer voorſeyde Stede van Gendt, ende hier op gehadt 'tadvys van onſen lieven ende getrouwen President, ende Liederen onſer Kamere van den Raede in Vlaenderen: naer dien de selve ordonnantien gecommuniceert geweest hebben, Meester Nicaſius Claiffone, onſen Raedt, Procureur Generael, ende Advocaet Fiſcael, oock onſe Raeden aldaer, ende de Schepenen vander Keure der selve onſe Stede: genegen welende ter bede van den voorſeyden Joos vander Hegghe, hebben geſtatueert ende geordonneert, ſtatueren ende ordonneren voor Edict mits deſen:

I.

DAt niemant, wie ofte van wat ſtaet ofte conditie hy zy, hem en vervoordere te viſſchen in de Rivieren, paſſerende ende loopende door de selve onſe Stede ende Schependom van diere, *by en ſy Poorter ofte Inwoonder aldaer, op de pene te verbeuren t'elcker reyse by den gonen contrarie doende, de ſomme van thien Karolus guldenen, ende oock ſyn Gewant ofte Net.*

I I.

Item, dat niemant hem en vervoordere te rooten in

de selve Rivieren, noch in de broucken, wal-grachten, ofte uyt-kanten van dien, liggende gemeene met de selve Rivieren, oock t'elcker reyse op de verbeurte van *gehycke somme*.

I I I.

Item, dat niemant hem en vervoordere te visschen in de selve Rivieren, met dat'er aenkleeft, liggende gemeene met de selve Rivieren, met eenig getouwe ofte gewant van half Maerte tot S. Jans-misse, oock t'elcken op sulcke boete als vooren, ende verbeurte van den gewande.

I V.

Item, dat niemant hem en vervoordere te visschen ofte doen visschen in de voornoemde Rivieren als boven, anders dan met riecken, kuwelen, vluwen, balnetten ofte kruys-netten, ende dat de maesschen van dien hebben haerliedder grootte, alsoo die van oudts geuseert zyn geweest, ende soo men die bevinden zal hangende in de Zale van 's Graven-steene ende van den Schepen-huyse der Keure van de selve Stede, oock t'elcken op de boete van thien Karolus guldenen, ende verbeurte van gewant. Ende voorts dat alle andere netten ende gewanden, hoedanig die wesen zullen, boven niet genoemd noch gespecificeert, mitsgaders de schudt-kurven, verklaert zyn ballinck-'s waters, ende dat men daer mede niet en zal mogen visschen, oock op de boete *van thien Karolus guldenen ende verbeurte van de Netten*.

V.

Item, dat niemant in de voorseyde Rivieren hem en vervoordere te schutten ofte doen schutten eenigen visch, kleyen ofte groot, binnen den voornoemden tydt van half Maerte tot S. Jans-misse, op de voornoemde boete, ende bovendien arbitrairlick gepuniert te worden.

V I.

Item, dat niemant wie hy sy, hem en vervoordere in den rechten stroom van de selve Rivieren te vangen ende op te houden eenige Snoecken, sy en zyn negen duymen lanck, tusschen de oogen ende den spriet van

den steert, noch oock eenige Bleecken, sy en zyn vier duymen lanck, tusschen de oogen ende den spriet van den steert, t'elcken op de boete van thien Karolus guldenen, ende den visch in 't water geworpen. Ende om dat d'een ende d'ander te beter souden mogen onderhouden worden, dat den Bailliu van de Visch-marckt ofte synen Stede-houder, al-om in de schepen, ferveiren, putten ende andersins, besoeck ende ondersoeck zal mogen doen jegens de gone die henlieden geneeren te visschen met netten ende gewanden in de voorseyde Rivieren: Ende soo wie contrarie bevonden wort gedaen te hebben, ofte oock weygeren zal 'tselve besoeck te laeten geschieden, *zal verbeuren t'elcke reys gelycke boete van thien Karolus guldens.*

V I I.

Item, dat niemant in de voorseyde Rivieren en zal mogen stellen eenige kuwelen, van half Maerte tot den lesten van Meye, op de verbeurte van de selve kuwelen, ende de voorseyde boete van thiens Karolus guldens.

V I I I.

Item, dat de gone willende visschen in 't achter-safoen van den Jaere, te weten van S. Jans-misse tot S. Lucas-dag, zullen gehouden zyn t'hebben de voor-noemde behoorlicke maesschen, ende bovendien de selve Rivieren te vasten ter presentie van den Bailliu van de Visch-marckt, of synen gecommitteerden, t'elcken op de boete als vooren.

I X.

Item, dat niemant en zal houden staen in de selve Rivieren eenig hilt-geweere, van half Maerte tot half Ougst, op de selve boete ende arbitrairlick gecorrigiert te zyn.

X.

Item, dat hem niemant en vervoordere te visschen ofte doen visschen met eenige netten in de putten, vastigheden ende gelagen van andere, die haerliedder graen ende spyse aldaer geworpen zullen hebben, noch oock daer ontrent op tweescheuten lyns, te weten achten-twintig ofte dertig vamen.

X I.

Item, dat al den verffchen Vifch die nu voortæen gevangen zal worden in de felve Rivieren, zal moeten verkocht worden ter openbaere marckt van de felve Stede, ende nievers el, 'ten waer t'onfer flete, ofte van onfe feer lieve ende wel beminde Sufter de Koninginne Douagiere van Hongarien ende van Bohemen &c. voor ons Regente herwaerts over, ofte van onfen ende haeren Huyfe ofte Hove.

X I I.

Item, dat alle ander vifch vryelyck zal door-varen, behoudelick dat de kennille daer af gedaen fy, den voornoemden Bailliu van de Vifch-marckt ofte fynen Stede-houder, ende de Vinderen van de felve Vifch-marckt: Ende dat henlieden deugdelick blycke, dat die van elders komt: ende indien fy contrarie vinden, zal wesen op de boete van thien Karolus guldens.

X I I I.

Item, dat den voornoemden Bailliu ofte Stede-houder, ende Vinderen van de voorfeyde Vifch-marckt, refpectivelick zullen gehouden zyn, de voornoemde poincten, ende elck befonder t'onderhouden, ende doen onderhouden, fonder daer aforlof, confent ofte eenige compositie vermogen te doen, foo fy oock en zullen van alle andere faken der Vifch-marckt ende politie van diere aengaende, op de privatie van haerlieder ftaet, ende voorts arbitrairlick gecorrigiert te wesen. Ende dat alle de gone, 'tzy Poorters ofte inwonende der voorfeyde Stede, ofte woonachtig wefende buyten der felfer Stede ofte Schependom van diere, die gecalengiert zullen zyn, ter caulen van overtreden te hebben eenige van de voorfeyde poincten, zullen gehouden wesen daer af te rechte te ftaen, voor de voornoemde van onfen Raede in Vlaenderen: Ontbieden daerom ende bevelen den felfen van onfen Raede in Vlaenderen, dat fy tot onderhoudt van dit ons Statut, Ordonnantie ende Edict, foo ende inder manieren voorfeyt, 'tfelve van ftonden aen behoorlick doen publiceren ende verkondigen, ende voorts alfoo

van jaere te jaere, altyt ontrent half Maerte, ter vier weg-scheeden der selver Stede, ende elders daef het behooren zal, tot waerschouwinge van elcken, ende op dat niemant dies ignorantie en pretendere: ende dat gedaen, sy onsen Bailliu van Gendt, ende alle andere onse Rechteren, Justicieren, Officieren ende Onderfaten, ofte haerlieder Stede-houderen, ende elck een van hem bysonder, soo hen toebehooren zal, het selve ons Statut, Ordonnantie ende Edict, onverbrekelick onderhouden ofte doen onderhouden, ende by den selven van onsen Raede, de overtreders van diere, naer hen gebleken zal wesen de selve overtredinge gedaen te hebben, condemnieren in de boeten ende confiscatien naer de gelegentheyt als vooren. Behoudelick niet min, dat wy alle de voorseyde pointen ende artikelen zullen mogen modereren, minderen, meerderen, corrigieren ende veranderen t'onser geliefte, ende naer de gelegentheyt van den tydt, profyt ende solaes van de selve Stede, ende soo het behooren zal: ende dat alle de voorseyde boeten zullen komen tot profyt, te weten, d'een derde van ons, 't tweede derde van den Bailliu der voorseyde Visch-marckt, ende 't derde derden-deel van den aanbrengher, sonder dat wy den selven Bailliu iet meer consenteren zullen, ofte oock eenig regard nemen op de oude ende voorgaende Voor-geboden, gedaen op 't faict van de selve Visscherye onser voorseyde Stede van Gendt: Want ons alsoo belieft. Des t'oorconden soo hebben wy onsen Zegel hier aen doen hangen. Gegeven in onse Stadt van Brussel, den xxiiij. dag van April, in 't jaer ons Heeren 1542. Van ons Keyser-ryck het xxiiij. Ende van Spagnien, beyde de Sicilien, ende andere het xxvij. Op de ploy stont geschreven, by den Keyser in synen Raede. Ende geteekent, N. STRIC.

Daer is oock Ordonnantie genoeg van gelycken inbouden, op 't faict van de Visscherye, onderhoudt ende bewaren van de selve Rivieren buyten der Stede ende Schependom van Gendt, te weten de Leye beginnende van het Schependom af tot Reckelincx-brugge de Schelde tot Cnapærde: ende de uyt-Schelde tot Wichelen,

op het faict van de Viſſchberge. 527
ter Beke. De voorſeyde Ordonnantie gegeven te Gendt,
den 27. January 1542.

*VOOR-GEBODT ende Ordonnantie gemaect by
den Heere ende Weth der Stede van Gendt, op
de Verkoopinge ende Belastinge van Vry Huys
ende Erfve. Den 2. Maerte 1551.*

OM te voorſien ende remedieren de inconuenien-
ten, abuſen ende difficulteyten, die men dagelickx
langs hoe meer bevindt ende beſeft in de verkoopinge
ofte belastinge van de Huysen ende Erfve vry eygen
goedt weſende, binnen deſer Stede, Schependom ende
Vryhede van dien gelegen, niet ſorterende t'eenige
Landt-heeren, ſoo dat diverſche perſoonen ſulcke Huy-
ſen ofte goeden koopende, ofte oock daer op rente
nemende, niet wel bewaert noch verſekert en kunnen
weſen, noch oock de Proprietariſſen van ſulcke Huy-
ſen ofte goeden henlieden daer mede is noodt, ſonder
groot travail, niet wel en kunnen behelpen, niet meer
by verkoopinge dan belastinge, mits dat niemant geerne
aen ſulcke contracten en komt, om d'onſekerheyt van
de renten ende andere laſten die daer op ſouden mo-
gen bekend weſen, ende dat men dagelickx bevindt de
ſelve meer oft min belaſt zynde dan men te kennen
geeft: al ter grooter prejudicie ende quellinge van de
gemeente in't generael. Soo is't dat den Heere ende
Weth (volgende 't vermogen henlieden by de Conceſſie
Caroline van den jaere vyfthien hondert veertig, geat-
tribueert ende toegelaeten) geordonneert ende geſta-
tueert hebben voor Edict polityck ende perpetuel: or-
donneren ende ſtatueren by deſen, dat men van nu
voortaen geene belastingen, veranderingen, giften ofte
verkoopingen van de ſelve eygen Huysen ende Erf-
ven en zal mogen doen, om voor ſuffſante ende ef-
fectuele erffeniſſe ofte realisatie bekend te zyn, ten zy
dat ſulcke alienationen, giften ofte belastingen voor Sche-

penen vander Keure deser Stede gepasseert ende ver-
kent wesen, ende voorts dat de gone die daer toe van
Bailliu ende Schepenen gecommitteert is, ofte wor-
den zal, daer af de kennisse hebbe, de selve agreëre
ende met syn hand-teecken subsignere, mitsgaders t'sy-
nen boecke annotere. Ende om elcken t'adverteren
waer sy sulcke realisatien zullen moeten doen, ver-
klaert men dat alsnu daer toe gecommitteert is Lieven
Beydens filius Bauwens, die van sulcke Huyfen ende
Erfven, mitsgaders de belastingen ende alienatien van
dien autentiken boeck houden zal t'elckx versekerthe-
de, om daer toe refugie te nemen, dies noodt heb-
bende, den welcken men dagelyckx vinden zal in de
Greffie vander Keure.

Verklarende voorts dat alle alienatien ofte belastingen
die van nu voortaan gedaen zullen worden sonder
consent, kennisse ende aggregatie van den voorseyden
gecommitteerden, nu wesende, ofte die naermachs
gecommitteert zal worden, op sulcke Huyfen ende
Erfven, geen effect noch kracht hebben en zullen van
behoorlicke affectatien ofte erffenisse, maer zullen de
gone de oudtste kennisse hebbende altydt op de sel-
ve Huyfen ende Erfven als d'eerste geprefereert wor-
den, gelyck men useert aengaende de Huyfen onder
Landt-heere forterende, abolerende te dien effecte alle
voorgaende Costumen ende Usantien ter contrarien
geuseert.

Ordonnerende voorts ende gebiedende een iegelyck
wie hy zy, possesserende ende gebruyckende in proprie-
teyt eenige vrye eygen gronden ofte Huyfen, ofte ten
laste van dien hebbende eenige renten ofte ander lasten
voor de date van dese publicatie gepasseert; de selve ko-
men te kennen geven den voornoemden gecommitteer-
den, ten langsten binnen een half jaer naer dese publi-
catie, op pene van de gone dies in gebreke zynde, ende
soo verre als de selve nu binnen deser Stede woonach-
tig zyn, van haerliedder renten ofte lasten op sulcke
Huyfen ofte Erfven, niet gerealiseert, noch geaffecteert
bekent te zyn, dan van de date dat sy disfaillanten naer
het voorseyde half jaer, die zullen komen te kennen
geven, ende dat de gene te vooren inder manieren

voor-

ende belastinge van Vry Huys ende Erfve. 529
voorschreven behoorlick bekent, precederen zullen.
Ende aengaende de Proprietarissen van sulcke Huysen
ofte Erfven, die in gebreke zullen wesen binnen den
selven tydt haerlieder Huysen ofte Erfven over te bren-
gen, dat die elck verbeuren zullen dry pond. par. ten
profyte van de gemeene Aermen deser Stede.

Aldus gepubliceert by trompette binnen der Stede
van Gendt ter plaetsen gecostumeert, den 2. Maerte
1551.

VOOR-GE BODT *ende Ordonnantie ge-
maeckt by Heere ende Weth der Stede van
Gendt, aengaende de Aventureuse Con-
tracten ende Verbanden op Huwelick ,
Doodt, Versterfte, ofte Voyagie, den 20.
Juny 1556.*

Alfoo ter kennisse van Heere ende Weth gekomen
is, dat men binnen deser Stede dagelycks is mae-
kende diverse ongeoorlofde Contracten smakende
usere ende finantie, in 'tgone dat diverse personen
omgaende ende hantierende met jongere ende andere
simpler personen, benouwt zynde van gelde, ende meest
van den dranck bevaen zynde, de selve by sinisteren
middel ende vertweeffelinghe, gelt ter handt doen, ofte
ander goetd, ware ofte koopmanschap aenhangen ende
verkoopen, op huwelick, dootd ofte versterfte van
goedingen: insgelyckx op eenige reysen ende voyagien
die sy soudon doen in vremde landen ende contreyen,
op conditie van 'tselve voyagie gedaen, ofte de condi-
tie van huwelick, dootd ofte versterfte verschenen zyn-
de, daer voor te hebben dobbel gelt ofte meer. Al te-
gen reden, recht ende gemeene welvaert, oock ter
grooter misleetheden, inestimable interesten ende ver-
driet van de insetenen deser Stede. Ende om daer in
voorsien te worden: soo gebiedt men van Heere ende
Weths wege, dat van nu voortaan alle contracten, ver-
banden ende stipulation gemaect op huwelick, dootd,

ofte versterfte van goede, oock de gone gemaectt op eenige reysen ofte voyagien, 'tzy buyten ofte binnen 's landts, zullen wesen nul, negeen ende van onweerden, ende en zal daer uyt geen obligatie gegenerceert worden: al waert dat daer af cedulle, verbandt, ofte ander contractt gemaectt ende gecelebreert waer, ofte oock eenige borg-tocht ofte belofte van betaelinge by eede gebeurt: in wat manieren dat zyn mogte. Ende aengaende de contracten voor date van desen gemaectt op voyagien ofte reysen, die als noch niet aengenomen noch begonst en zyn, daer af de conditie van huwelick, doodt ofte versterfte van goetd noch niet gevallen en is: daer af zal men mogen penkeren ende scheeden, mits restituerende 't gone daer op ontsaen ofte aenveert, ofte de weerde van dien ter estimatie, indien 't in wesen niet en is. Ende nopende de gone daer af het voyagie gedaen ende volkomen is, ofte eenige van de voornomde conditien gevallen is, nemaer geen betalinge daer af gebeurt, die zullen liggen in de discretie van den Juge, naer de gelegentheyt van saken.

Gepubliceert by trompette den xx. van Wedemaent vyfthien hondert ses-en-vyftig.

VOOR-GEBODT, nopende d'administratie van Weesen ende rekeninge van haerlieder goedingen, gemaectt den 12. July 1605.

OM dieswille veel perſoonen hunlieden vervoorden de Weese-goedingen hunlieden verſtorven ende gefuccedeert aen-te-ſlaen ende t'adminiſtreren; jae te loſſen ofte te transporteren ſonder behoorelicke qualiteyt, kenniſſe ende autoriteyt van Schepenen van Gedeele als Opper-voogden, ten ſeer grooten ende inestimabelen intereſt van de aerme Weeskens haerlieder ſelfs wordende hunlieden vindende gefruſtreert van het gone hun van rechts wege behoorte te volgen: Soo iſt dat om daer in te voorſien, van Heere ende Weths wege, by eeuwigē Edicte geordonneert ende geſtateert iſt het naervolgende.

I.

Eerst dat hem niemant en zal vervoorderen eenige Weesen oft haerlieders goedingen t'administreren, sonder daer toe van Schepenen van Gedeelte als Oppervoogden behoorlick gequalificeert te zyn, ende seker gestelt t'hebben naer Costume, voor haerlieders handelinge ende administratie, op pene van dat al nul ende van onweerden wesen zal, dat sy anders gedaen zullen hebben, ende van de Weesen te moeten refunderen alfulcke schade ende interest als sy daer by zullen hebben geleden, ende gesupporteert.

I I.

Item, soo wanneer dat'er eenige successie vallen zal, daer Weesen in gerecht zyn alleen, ofte met andere deelgenoten, en zullen de selve deelgenoten foodanige sterf-huyfen niet mogen reeden noch de goedingen aenstaen ende administreren, sonder eerst ende alvooren de Weesen te doen voorlien van Voogden, ofte indien sy Voogt zyn hebbende hun danof te veradverteren, ende indien den Voogt met de Weesen hoir is, zal den selven Voogt voor eenige aentastinge van goede, de Weesen doen versien van eenen Deelvoogt, dit al op de verbeurte, soo wie contrarie dede, van thien ponden parisis, te bedeele achtervolgende de Concessie Caroline, ende arbitraire correctie, ende de Weesen te moeten refunderen sulck interest als sy daer by zullen geleden hebben.

I I I.

Item, zullen alle de Voogden de goedingen, haerlieders Weesen verstorven, terstont inventarieren ende by state Schepene-waerts over brengen ten langsten binnen veertig dagen, op de boete ende correctie als vooren, ten waer hem langeren tydt by Schepenen wierde geconsenteert uyt causen.

I V.

Item, zullen alle Voogden by haerlieders staet ende inventaris van de Weese goedingen uytdruckelick declareren alle de Leenen, gronden van erven ende renten, mitsgaders de gelegentheyt van diere, by kanten

ende abouten , aen wien , ende voor wat somme ende termyn die verpacht zyn , waer op de renten beset ofte verlekert zyn , waer , by wien ende wanneer die ver- kent zyn : op de boete van x. pond. par. ende arbitrai- re correctie , ende van de Weesen te moeten refunde- ren sulck interest , als sy by faute van dien zullen sup- porterem.

V.

Item , indiender eenige Weesen onvoorsien zyn van Voogden , zullen de naeste bestaende van de selve Weesen , danof aen Schepenen van Gedeele als Opper- voogden , de kennisse ende rapport doen , ten langsten binnen veerthien dagen , op de boete , pene ende cor- rectie als vooren.

V I.

Item , soo wanneer den Voogt , Vrienden ende Ma- gen van de Weesen uyt redelycke cause profytig zullen vinden eenige meubelen , bagen ofte juweelen in esse te conserveren ter Weesen behoefte , en zullen dat anders niet mogen doen , dan met kennisse , ende by advys van Schepenen , ende indien sy daer in consenteren , zullen de selve meubelen , bagen ofte juweelen gestelt worden in den staet van goede , met expresse van de qualiteyt , ende het gewichte van diere , ende van de weerde in- dien sy van gout ofte silver zyn , op de boete , pene ende correctie als vooren.

V I I.

Item , zullen alle Voogden rekeninge doen ten lang- sten alle twee jaeren eens , wettelick voor Schepenen van Gedeele , ofte voor de naeste Vrienden ende Magen van de Weesen , die de selve rekeninge zullen mede teecken , ende wort den Voogt gehouden danof een double te leveren ter Grefsie van Schepenen van Ge- deele binnen veerthien dagen naer het doen ende fluy- ten van diere , op de boete , pene ende correctie als vooren.

V I I I.

Voorts soo men bevindt dat eenige Voogden de renten van haerliedder Weesen by collusie ende persua-

sie van de debiteurs van diere, ende oock somwylen om penningen te bekomen t'haerliedder behoefte, laten lossen ten kleynen pryse, danof uytgevende quitantie, al oft de lossinge geschiet waer ten vollen gelde, daer by d'aerme Weeskens t'haerliedder selfs-wordinge somwylen door d'insolventie van haerliedder Voogt ende syn borgen, hunlieden vinden geledert, immers geinvelopeert in groote ende sware processen, die sy de macht niet en hebben te vervolgen, daer in oock Schepenen als Opper-voogden niet en kunnen voor sien, ten zy hunlieden danof worde gedaen de kennisse ende advertentie. Soo gebiedt men van Heere ende Weths wege, by forme van eeuwig Edict als vooren, dat alle lossingen van Weesen besette ofte onbesette renten, ofte transporten van diere, oock ten volle gelde gedaen sonder autorisatie, kennisse ende wete van Schepenen van Gedeede als Opper-voogden, zullen wesen nul ende van onweerden, ende gehouden als niet geloft ofte vertransporteert in 't regard van de Weesen, die evenwel ter betalinge van diere zullen mogen procederen tot laste van de debiteurs ende haerliedder hypotheke, al oft danof noyt lossinge geschiet en ware, of oock tot laste van de gone de lossinge daer af ontfangen hebbende, ter tydt toe sy zullen vernoegt zyn van haerliedder capitale penningen ende croisen, ofte dat sy zullen verkregen hebben letteren van constitutien in prima forma, ofte de duplicata van diere, met wysdom executoire, behoudende niet min de gone de lossinge gedaen hebbende syn actie tegen den Voogt, ofte andere, syn penningen ontfanen hebbende, tot remboursement van diere ende alle de croisen.

I X.

Item, en zullen geen hoirs het goedt van eenige sterf-huysen daer Weesen mede deelachtig zyn, mogen verkoopen, verscheeden ende verdeelen, sonder de wete ende in de absentie van de Weesen-voogt, op de pene, boete ende correctie als vooren, ende van dat soodanige verkooping, scheedingen ende deelingen oock zullen nul wesen, ende gehouden worden

al niet gedaen in het regard van de voorfeyde Weefen indien 't den Voogt belieft.

X.

Item, en zullen geen gedyde vermogen het goetd van eenig poorterlick ſterf-huys t'aenveerden, ofte ten ſterf huyle hunlieden immiscueren, als hoirs of andersins, ſonder alvooren de Stede gecontenteert te hebben van den rechte van Yflue, op de boete, pene ende correctie als vooren.

Gepubliceert by trompette t'allen plaetſen gecostumeert, den 12. July 1605.

ORDONNANTIE op 't beleedt van de Processen, gemaect ende gestatueert by Hoog-Bailliu ende Schepenen van beede de Bancken der Stede van Gendt, op den 11. Mey 1644.

Alſoo men bevonden heeft vele groote excessen, abusen ende onregeltheden, in eenige jaeren herrewaerts geschiet te zyn, soo ter grooter schade ende kost deser Stede, ende van de gemeene inwoonderen van diere, als andere, ende dat'er noch meer souden groeyen ende augmenteren in het ſaict van het beleeden van de Processen, soo in Kamere als in Vierſchare van Schepenen van beede de Bancken deser Stede, niet tegenstaende alle goede voorgaende Ordonnantien daer op gemaect ten ware dat daer in wierde voorsien. Soo is 't dat de voorfeyde Heeren Schepenen, met, ende by advyse van Myn Heere den Hoog-Bailliu der ſelver Stede, naer voorgaende rype deliberatie gereſolveert, gestatueert ende geordonneert hebben de poincten ende artikelen naervolgende.

I. A R T I K E L

Alvooren dat elck wie hy zy (willende eenige actien instellen, uyt krachte van bescheet onder het handteecken) 'tſelve zal moeten doen ter Ferie, op pene

van te verbeuren eene boete van vyf schellingen grooten, ende dat de sake evenwel ter Ferie zal gerevoveert worden.

2. Ten welcken effecte hy gehouden zal zyn, syne partye te doen dagvaerden naer oude gewoonte, 's Maendags op 's Donderdags, 's Donderdags op t'Saterdags, ende t'Saterdags op 's Maendags, uytterlick zal daer moeten wesen eenen dag tusschen beeden, op pene van nulliteyt, ende den gedaegden niet schuldig en zal zyn te compareren.

3. Ten dage dienende zal den heeffcher dienen van heeffch indien partye compareert, ofte hem by Procureur doet presenteren.

4. Soo verre partye absent blyft, zal t'haren laste gedecerneert worden andere daginge, te doen als voren.

5. Is't dat sy evenwel noch niet en compareert, soo zal op het bescheet, (welck den heeffcher exhiberen zal) t'zy ter provisie, ofte ten principale, recht gedaen worden naer behooren.

6. De selve ter eerste ofte ter tweede dagvaert comparerende, zal haer naer het dienen van den voorseyden heeffch, geordonneert worden ten naesten genachte t'antwoorden, op pene van provisie.

7. Ende oft sy antwoordt oft niet, zal ten selven naesten genachte op de provisie recht gedaen worden, soo de sake verheeffchen zal.

8. D'een ofte d'ander van partyen haer met het wysdom provisionel niet contenterende, zal danof mogen geappelleert worden in Vierschare, doende partye daer op dagvaerden, ten minsten dry dagen voor den dag dienende, sonder den dag van de daginge daer in te begrypen.

9. Den appellant hem ten dag dienende niet presenterende, zal syn appel desert verklaert worden, ende het vonnis gegeven in Kameren forteren effect.

10. Beede partyen ten selven dag door haerlieder Procureurs comparerende, zal elck medebrengen 'tgediende in Kameren, ende den Appellant syne grieven, ende naer dat partyen daer op verbalick zullen gehoord, ende het voorseyde gediende met de grieven gevisiteert

zyn, zal 'tvoorseyde vonnisse geconfirmceert ofte geredresseert worden, is 't doendclck.

11. Daer neen, zal hunlieden geordonneert worden daer op te furnieren by advertissement, binnen acht dagen, op pene van verstekinge, ende dat'er recht zal gedaen worden op de stucxx onder Justitie bevonden, sonder toe te laeten, daer op anders, ofte breeder te schryven, ten ware dat het selve op 'tvoorseyde furnissement alsoo geordonneert wierde.

12. Om schulden van wissel-brieven, ten laste van infetene, zal den debiteur (in de Stadt zynde) mogen gedagvaert worden, om 'sanderdags te compareren in 't Collegie ofte ter Ferie, behoudens dat de daginge behoorlick gelibelleert zy, als wanneer den heeslicher zal exhiberen zyn instel.

13. Compareert den selven debiteur niet ter eerste dagvaert, men zal hem doen dagvaerden voor de tweede reyse, ende indien hy alsdan oock niet en compareert, men zal hem soo ten principale als ter provisie, op 'tselve instel recht doen soo men bevinden zal te behooren.

14. Van gelycken zal ter provisie recht gedaen, ende de saeke ten principale ter Ferie gerenvoyceert worden als den debiteur hem zal presenteren.

15. Waert dat d'een oft d'ander hem met het vonnisse niet en contenteerde, oft dat men d'ordinaire Vierschare niet verwachten en wilde, om op het appel gehoort te zyn, soo zal men mogen requeste presenteren om t'hebben extraordinaire Vierschare, alwaer men zal procederen op de voorgaende maniere, behoudens dat de daginge op het appel zal mogen geschieden 'sdaegs te vooren, ende dat partyen 'sanderdags zullen furnieren by advertissement, sulcks wordende geordonneert, als de schulden van wissel-brieven meer geprivilegiert zynde dan andere.

16. Alle andere saeken zal men mogen beleeden op requeste ofte instel ter Ferie, sonder dat eenige vremde Clercken, Procureurs, ofte andere, zullen mogen schryven d'apostillen te stellen op de selve requesten ofte andere schrifturen, op de boete van vyf schellingen grooten, maer zal 'tselve gedaen worden by der

handt van Secretariffen, ofte by haerlieder eygen Clercken.

17. De Procureurs van de Verweerders antwoordende soo wel op 't rolle als op requeste, zullen gehouden zyn alle haerlieder exceptien t'samen te proponderen ende te concluderen t'allen fynen, versoeckende recht by ordre, uytgesteken d'exceptien van litis-pendencie ende litis-finitæ, op pene van gelycke boete van vyf schellingen grooten, behoudens dat voor antwoorde ofte litis-contestatie zal mogen verlicht worden seker voor de kosten ende niet daer naer, op pene van gelycke boete, ende dat daer op geen regard genomen en zal worden.

18. Men zal geene schrifturen, 't zy in Kameren ofte in Vierfchare mogen dienen als principale, te weten, heefsch, antwoorde, replique ende duplique, ofte andere by dese ordonnantie toegelaeten, ende den gonen die anders doen zal, zal (boven de rejectie van syn geschrifte) verbeuren de boete van vyf schellingen grooten, ende men zal evenwel de saeke involgen gelyck oft daer niet gedient en ware.

19. Noodt wesende te tripliquieren, zal daer toe consent vervolgt worden, ende daer tegen gequadrupliquiert zynde, zal (als met'er duplique) de saeke wederom vallen in 't advis, ende zullen de schrifturen alsoo geintituleert worden.

20. Sonder dat men meer eenige saeken op requeste in Kamere extraordinairlick zal reguleren te saekte, maer elck zal, naer conclusie in 't advys, syne stuckx furnieren, om recht te genieten, ten ware dat by consent van partyen comparerende, de saeke te saekte gestelt wierde, ofte dat de selve saecten by d'een ofte d'ander van partyen simpliciter waeren ontkent.

21. Eens sonder meer zal men naer elcke admiffie te saekte posities admitteren over elcke zyde, ende die daer af meer dienen zal, zal boven de rejectie van diere, ende dat men voort gaen zal naer de retroacte, verbeuren vyf schellingen grooten.

22. De responsiven zal men dadelick affirmeren met het indienen van diere, ende partye daer op doen dagen twee volle dagen te vooren, op pene dat daer op geen regard en zal genomen worden.

23. Partye denckende dat'er niet fuffifantelick gerefpondeert en is, zal daer jegens mogen dienen van reffectie, soo in Kamere als in Vierfchare, behoudens het felve promptelick exhiberende voor het expireren van het eerfte dilay, maer niet daer naer, daer op zal gedient worden van folutien, daer mede de faeke zal vallen in 't advis ende zullen partyen op 't incident furnieren t'acht dagen, sonder voorder te fchryven, op pene als vooren ende van de boete van vyf fchellingen grooten.

24. Daer d'eene zyde maer en is geadmitteert te faicte, ende d'andere tot contrarie preuve in faeken op requeste beleedt, daer zal den gonen die alfoo te faicte geadmitteert is, fyn verdrag by eene procedure te kennen geven, ende indien hy oorconden beleedt heeft, met de felve procedure aen fyn partye doen infinueren copie van den intendit, met de namen ende toenamen van fyne oorconden, op de boete van vyf fchellingen grooten.

25. Welcken intendit oock promptelick geëxhibeert zal worden met 't verdrag in faeken ter Ferie in Kameren ofte in Vierfchare beleedt, op gelycke boete.

26. Beede partyen afgegaen zynde in Kamere ofte in Vierfchare, zal den gonen meefte haefte hebbende, fyne ftockx mogen overleggen ende partye pressieren om van gelycken te doen, het welcke hy zal fchuldig zyn te volkomen ten eerften dilay op pene van absolute verftekinge.

27. Insgelycks die meefte haefte hebben zal, zal den anderen mogen pressieren om t'exhiberen fyne reprochen ofte contradictien, mits doende blycken dat hy felve de fyne gedient ende overgeleyt heeft.

28. Met het dienen van de felve reprochen of contradictien, zullen de ftockx promptelick gerefstitueert worden, op de verbeurte van vyf fchellingen grooten, ende de kosten die tot het verkrygen van de felve reftitutie zullen gedaen worden, ten lafte van den Procureur van den defaillant in synen privéén name.

29. Op elcke acte zullen gegeven worden dry dilayen, gereserveert de gone daer by dese ordonuantie korter ofte minder gefteft zyn.

30. De selve dilayen (uytgeteeken de gone die naer de selve Ordonnantie minder ofte korter zyn) zullen ten principale op de requeste in Kameren wesen van acht dagen, behoudens het leste dilay van preuve, 't welcke zyn zal van veerthien dagen.

31. Elck die agieren zal uyt krachte van eenig schriftelick befcheedt, 't zy uyt den handt-boeck, obligatio oft andere ter Ferie, ofte op requeste, zal het selve met synen heesch ofte requeste aen syn partye overleveren, ofte doen insinueren, ende die by syn schrifturen zal seggen let over te leggen, soo in Kamere als in Vierschare, zal het selve oock mede overleveren ofte doen insinueren, t'elcken op de boete van vyf schellingen grooten.

32. By soo verre d'een ofte d'ander noodig dunckt eenige incidentele versoecken ofte sustenuen te doen, zal het selve doen by syne principale schrifturen, ende niet daer buyten, op pene van rejectie, voortganck al oft daer niet gedient en waere, ende gelycke boete, ten ware dat bevonden wierde dat den voortganck van de saken principale prejudiciabel soude wesen aen het gone dat'er versocht wort.

33. Het selve alsoo gedaen wesende, zal op elck versoeck ende sustenue met d'eerste sententie in de saken te geven preciselick recht gedaen worden, daer aen men zal mogen voldoen met een geschrift.

34. Ende indien partye wilde maintaineren de volkominge insuffisant te wesen, zal het selve mogen doen by rejectie, ende de saken daer op instrueren, gelyck hier vooren geseyt is op 't faict van de responsiven, sonder breeder te schryven, op gelycke pene.

35. Begeert iemant van eene incidentele ofte interlocutoire sententie t'appelleren, hy zal het selve mogen doen mits observerende den voet hier vooren geprescribeert in 't regard van provisienele Ordonnantie, sonder van breeder schryven te gebruycken.

36. Men zal nu voortaan geen blanchen meer mogen furnieren, maer behoorlicke sententien ende extraicten notuleren, op gelycke boete.

37. Alle de requesten ende schrifturen zullen moeten geteekent zyn by Practizyn van de Kamere, ende oock

behoorlick gecotteert, op de boete van twee schellingen grooten.

38. De Procureurs zullen henlieden ten instellen van de saeke, ende met het dienen van antwoorde respectivelick voorlien van procuratie, alhier ter Grefsie gepasseert, danof men aldaer zal houden register, ofte elders wettelick, ofte voor Notaris, ende die mede furnieren, op de boete van vyf schellingen grooten.

39. Sy en zullen oock geene eeden ter provisie mogen leggen, sonder gelyck special last, promptelick t'exhiberen, op pene dat daer op geen regard en zal genomen worden.

40. De Boden zullen by haerlieder relafen pertinentelick expresseren wat dat sy met de requesten ofte schrifturen zullen geinsinueert hebben, ende den gonen die d'insinuatie gedaen heeft zal de selve teckenken, stellende op de cotype die aen partye ofte haeren Procureur zal gelaten worden, de date van de insinuatie, ende name van den gone de selve gedaen hebbende, ende declaratie van het overleg, daer overleg is, alles op de boete van twee schellingen grooten.

41. Alle de selve boeten t'appliqueren tot profyt van de Kamere, soo van ouden tyden geuseert is geweest, ende en zullen geene verboden proceduren in kosten, ofte in sallarissen gepasseert worden, maer zal den Procureur de selve dienende, gecondemneert worden in de kosten van diere.

42. Blyvende niet min alle voorgaende Ordonnantien in vigueur voor soo veel daer aen by dese tegenwoordige niet gederogueert en is.

Aldus gedaen ende geordonneert den tweeden Mey duyfsent ses hondert vier-en-veertig, in 't Schependom van Edele ende Weerde Heere M'her Louys de Blafere, Rudder Heere van Ydewalle, Joncker Niclays Serfanders ende haerlieder Mede-gefallen, Schepenen vander Keure, M'her Charles de Hellin, Rudder Heere van Wassenhove, Bacquerode, &c. M'her Jacques Borluut, Rudder Heere van Schoonberghe, ende haerlieder Mede-gefallen, Schepenen van Gedeele der voor-

nomde Stede van Gendt. Ende gepubliceert in haer respective gebannen Vierscharen op den vierden ende elfften Mey 1644. Onderteeckent P. ADR. VENEDAEL.

ORDONNANTIE

Op het beleeden van de Processen, gemaect ende gestatueert by Hoog-Bailliu ende Schepenen van beede de Bancken der Stede van Gendt, op den 15. January 1655.

Alfoo men by experientie bevindt dat niet tegenstaende diversche Ordonnantien, ende namentlick de gone van den Jaere 1644. ten grooten ende merckelicken interest deser Stede, ende oock van partyen, de Practizynen der Kameren ende Vierscharen, niet tegenstaende d'absolute Ordonnantien, van verstekinge van eenige schrifturen principale ofte incidentek, sylieden de selve zyn mede furnierende sonder relevement van de selve verstekinge, ofte wel in plaetse van dien by hunne furnissemerten zyn voegende eenige advertissemerten ofte andere schrifturen ende memorien, daer van sylieden geen communicatie ofte overleg aen partye en hebben gedaen, ofte wel by de selve haerlieder leste schrifturen, namentlick in Vierscharen komen poseren nieuwe faicten, het welcke causeert menigvuldige sententien interlocutoire, ende oock de Stadt ende 't gemeente daer door wort overlast met vele noodeloose consultatien.

Soo is 't, dat den Hoog-Bailliu ende Schepenen om daer in te voorsien, expresselick by desen verbieden de voorsейde Practizynen van nu voorts eenige schrifturen te furnieren daer van sylieden te vooren zyn versteken, sonder behoorlick relief ofte wel eenige advertissemerten daer by te voegen sonder dat die aen partye zullen wesen gecommuniqiert ende overgelevert, ende namentlick oock by de selve leste schrifturen te allegieren

eenige nieuwe faicthen sonder voorgaende communicatie
aen partye gedaen, op pene van t'elcken reyfe te ver-
beuren eene boete van twee ponden grooten ende an-
dere arbitraire correctie, ende dat oock recht gedaen
zal worden sonder daer op regard te nemen.

Soo van gelycken, om den train van processen te
verkorten ende in deel de Ferien van de Vierscharen te
ontlasten, expresselick wort geordonneert, dat soo wan-
neer de saeken in Vierscharen worden gereguleert voor
Commiffarissen op poincten d'office, ofte andersins te
faicte, de selve saeken voor de selve Commiffarissen,
ofte wel andersins extraordinairlick zullen ingevolgt
worden op stuckx mette dilayen van acht dagen tot acht
dagen, oft ander korter die men daer toe zal accor-
deren.

Gepubliceert in haerlieder respectie gebannen Vier-
scharen, op den 19. January ende 4. Ougst 1655.

T. GHYSELINS ende R. CRUYL.

*Provisonel REGLEMENT gemaect by
Myne Edele Heeren Hoog-Bailliu ende
Schepenen van Gedeele, Raeden ende Pay-
sierders der Stede van Gendt, nopende de
directie van de Justitie ende Processen voor
de selve Schepenen, den 26. Maerte 1667.*

Alfoo men bevindt, dat'er diversche obmissien, er-
reuren, ende fauten zyn allengskens gekomen in
de administratie van de Processen, het expedieren van
de passeringen, soo van Contracten, als Staeten van
Goede, ende het registreren van diere, waer van dage-
lycks, soo van wegen de Practizynen, als andere, groo-
te klachten ende doleantien gedaen worden: Soo is 't,
dat Myne Edele Heeren Hoog-Bailliu ende Schepenen
van Gedeele, Raeden ende Paysierders der Stede van
Gendt, om daer in te voorsien, ende het selve te re-
medieren, hebben gestatueert ende geordonneert, sta-

tueren ende ordonneren by desen, dat men by provisie, ende tot alderstont het volle Reglement gemaect zal zyn, zal punctuelick observeren, achtervolgen ende onderhouden, 't gone naervolgende.

I. A R T I K E L.

Alvooren dat den Secretaris, bedienende de vyfde plaetse, zal overnemen alle de Registers, soo van contracten, als staeten van goede ende andere, die ter Grefsie als nu zyn, onder behoorelycken inventaris, ende danof geven recepisse onder syn handt-teecken op den Boeck, die daer toe van ouden tyde is gemaect geweest, ende op de forme aldaer geprescribeert.

2. Ende indien men bevint, dat'er ter Grefsie eenige jaerlycksche Registers zyn gebrekende ende deficiërende, t'sedert de gone, die op den voorseyden Boeck alreede geannoteert staen, men ordonneert d'Hoirs van de Secretarissen van dien tyden, die het toestont de selve Registers te maecken, over te brengen de selve deficiërende Registers binnen een Maendt naer het publiceren deser, op pene dat die t'haerlieder koste zullen gemaect worden, laetende niet min van als nu onverlet alle de gone die eenig interest geleden hebben, ofte noch zullen lyden, door de voorseyde non behoorlycke registratie om tot last van de voorseyde Secretarissen, ofte haerlieder Weduwen ende Hoirs te verhalen alle kosten, schaden ende interesten.

3. Ordonnerende voorts de tegenwoordige Secretarissen, ofte den gonen die het van hun toestaet, de voorseyde Registers over te brengen ter Grefsie, ende t'selve te doen annoteren op den voorseyden Boeck van jaer tot jaer.

4. De Secretarissen zullen *behoorlyck onderteecken* by hunne signature alle de minuten van de authorisatien, acten van deel-voogdyen, ende alle andere wettelikheden, op den loon, die men hier te vooren gewoon ende gecostumeert is daer over te betaelen.

5. Interdicerende wel expresselyck de Secretarissen te doen eenige acten daer Schepenen toe gecommitteert

zyn, sonder d'interventie van de selve gecommiteerde ofte eenige andere, die in hunne plaetfen zullen worden gefurrogeert in haerlieder abfentie, ende namentlyck niet te hooren ende examineren eenige oorconden, ten zy ten bywefen ende interventie van de voornoemde gecommiteerde Schepenen, *sonder dat het genoeg is, dat fy intervenieren in het afnemen van den eedt alleen*, welke intervenierende Schepenen de depositions oock zullen onderteecken beneffens de deponenten ende den Secretaris.

6. De Secretariffen *van de Kamere* ende *Vierfchare*, zullen gehouden en verobligeert zyn, alle weken te overfien de gefurnierde Proceffen, ande de gone hinc inde gefurniert zynde (ende danof de uyttinge behoorlyck verfocht wort) by een te voegen, ende t'elcken 's Dyffendags die van de Kamere, ende 's Vrydags die van de Vierfchare, de selve gefurnierde Proceffen, 't zy by contumacie, verstekinge, ofte anderfints, in 't vergaderen van het Collegie over te brengen in handen van den genen alsdan prefiderende.

7. Zal oock den Secretaris van de Vierfchare behoorlyck teecken alle de fchifturen, die in Vierfchare ter Rolle gedient worden, met expreffie van den dag ende 't jaer van het selve in-dienen.

8. *Daer-en-boven zullen de Secretariffen van de Kamere ende Vierfchare, beoorlyck onderteecken alle de extraiten uyt de Ferien, met de notulen, acten ende actitaten van de fake op den loon van acht grooten.*

9. Ordonnerende wel expreffelyck alle de voorfeyde Secretariffen fecret te houden de staeten van goede, die alhier gepaffeert worden, ende daer aen geen acces te geven aen eenige perfoonen, *ongeedt* in 't regard van defuncte van het overfien ende bewaren van de voorfeyde staeten, ofte den generaelen toeficht van diere, ten zy metexpres ende speciael confent van Schepenen.

10. Ordonnerende dat geene fchifturen principaële, als antwoorde, replique, duplique, reprochen, contradictien, falvation, folutien, voldoeninge ter fententie interlocutoire, *advertiffementen*, *motiven* van Rechten, ende diergelycke, en zullen ingedient worden, ten zy *de selve geteeckent zyn* by Advocaet geadmitteert in den

den Raede van Vlaenderen, beneffens den Procureur de selve overgegeven hebbende, op pene van te verbeuren de boete van twintig grooten, ende dat de selve schrifture niet en zal worden geapostilleert ofte geadmitteert, waer naer de Secretarissen hun zullen hebben te reguleren, ende zal voor het recht van het stellen van de selve schrifturen passeren in kosten ten advenante van *acht stuyvers een volle bladt van weder zyden beschreven, ende voor het eerste bladt het dobbel van diere.*

11. Voorts en zullen naer 't publiceren deser, geene verstekingen van het dienen van eenige schrifturen, *nochte oock van preuve*, ofte andere, mogen gepurgiert worden, anders, dan uyt krachte van requeste civile, gereserveert de gone die naer rechte mogen gepurgiert worden, als is, het doen van den eedt de calumnia, het dienen ende affirmeren van responsiven &c.

12. Men zal voorts-aen, naer versteking van furnissement in Kameran, niet mogen appelleren in Vierfchare ten zy onder het beneficie van requeste civile, ende relevement van den Koninck, nochte oock andermael poseren ende verifiren de faicten in Kameran geposeert dan by gelyck relevement.

13. Verbiedende aen de Procureurs te moveren eenige incidenten, 'tzy in Kameran ofte Vierfchare, sonder daer toe te hebben speciale procuratie, op pene dat sy in hunnen privéen naem zullen gecondemneert worden in de kosten van den selven incidente, boven eene boete van twintig groote.

14. Ende als eenig incident gemoveert wort, soo zal den Procureur van partye, voor het overstrycken van het eerste dilay gehouden wesen te dienen van eene schrifture van relectie, ende de selve in-te-geven in het vergaderen van 't Collegie (stellende ten hooft de dese woorden, *believe dese i'overfien*) op pene van de boete van twintig groote.

15. Men zal oock by advertissement geene nieuwe faicten mogen poseren, nochte dienen van contre, ofte super-advertissement, maer 't gone dat elck van partyen naer conclusie in 't advys zal mogen indienen, zal encelyck wesen een forme van motif van rechte.

M m

16. Ordonnerende aen de Secretarissen, ofte haerlieders Clercken, iet het minste te doen geven voor expeditie, 't zy over de staeten van goede, enquesten, rekeningen, contracten, ofte andere passeringen.

17. Sonder dat de Secretarissen elck van partyen zullen mogen doen lichten eene sententie interlocutoire, ofte andere, daer compensatie van kosten gevallen is, ten zy partyen de selve versoecken, maer is genoeg dat eene van partyen de selve lichte, dan zal d'ander van partyen (de selve eens gelicht wesende, ende het recht daer van betaelt zynde) gestaan met te lichten een duplicata, ende betalende de rechten naer advenant.

18. Het recht van elcke duplicata zal gerekent worden naer advenant van de bladeren, als de selve sententien excederen de ordinaire grootte, ende niet excederende, zal wesen tot d'eën helft van de originele sententie.

19. Voor het houden van de verbaalen, zullen de Secretarissen betaelt worden naer advenant van den rydt, die daer in zal worden geëmployeert, 't welcke zal getaxeert worden by de Commissarissen aldaer intervenierende ten advenante van twintig stuyvers d'ure, ende zal van de selve tauxatie op den voet van 't selve verhael notitie gehouden worden, 't welck oock zal worden geobserveert in 't regard van den loon van de selve Secretarissen voor haerlieders uytgangen, ende alle andere acten, daer Commissarissen intervenieren.

20. Niemand van partyen en zal gehouden worden te lichten copie van de voorsyde verbaalen, ten zy het hem beliest, ende den gonen lichtende een verbael onder de signature van den Secretaris, zal daer vooren betaelen ten advenant van acht grooten 't bladt, ende de cotype d'helft van diere.

21. Ordonnerende aen de Clercken ter Greffie, hun dagelycks aldaer te vinden, des morgens van ten acht uren precies tot den twaelf uren, ende van den twee uren naer noene tot den vyf uren.

22. Welcke Clercken gehouden ende verobligeert zullen wesen, alle *staeten van goede, verkavelinge*, ende andere acten te schryven seer correct, met goede

leesbaere letteren, ende stellen op elcke zyde ten minsten twintig linien, ende in elcke linie vyf woorden, ende zal aen de Secretarissen betaelt worden voor loon, in't regard van de selve staeten van goede, ende verkavelingen in't parchemyn geschreven, tot vyfthien stuyvers van het bladt, daer in begrepen soo het registreren, als het passeren, minutereren ende diergelycke naer ordinaire.

23. Voor het recht van het affirmeren responsiven, zullen de Secretarissen profiteren tot twee schellingen grooten, als'er een ofte twee affirmanten t'samen compareren in een acte, ofte over de selve responsiven, maer als'er komen dry ofte meer, die de selve responsiven affirmeren, soo zullen sy over het voorsseyde recht van affirmatie profiteren tot vier schellingen grooten.

24. Ordonnerende voorts dat de saeken op tauxatiekosten zullen worden bedingt met een sommier dilay, ende dat de tauxatie zal worden geprononcieert, ende het dictum van den taux gestelt op eenen boeck, die daer toe onderhouden zal worden.

25. De Secretarissen en zullen voor elck default niet meer profiteren dan tot acht grooten.

26. Ordonneren de selve Secretarissen te depescheren alle acten van slakinge van verboden, van desertie ende diergelycke, ten spoedigsten het doendelick is, sonder met het schryven van dien te belasten de Procureurs ofte haerlieder Clercken.

27. Ende zullen de selve Secretarissen profiteren van elcken affirmant van den staet in baten ende kommeren, tot 12. groote, 't recht van den Amman daer in begrepen.

28. Interdicerende wel ende expresselick de Clercken van de Greffie, hun te bemoeien met het maeken ende stellen van eenige *staeten van goede*, ofte *rekeningen* van voogden.

Andermael gepubliceert in de gecontinueerde Vierschare ter presentie van de Procureurs ende andere omstaenders, den 26. Maerte 1667.

Onderteeckent J. D. VAERNEWYCK.
M m 2

ORDONNANTIE ENDE REGLEMENT,

Gemaect ende gestatueert by Hoog-Bailliu ende Schepenen van beede de Bancken, nopende d'inninge van bei Rapport ofte Consultatie-gelt, gementioneert by de respectieve Decreten van Syne Majesteit van daten den 31. Augusti 1665. ende 12. April 1666. mitsgaders bei distribueren van Processen, ende 't gone danof voortder dependerende.

SUR la Remontrance faite au Roi de la part des Grand-Bailli, Eschevins & Conseils de la Keure, & des Parchons de la Ville de Gand, qu'ils auroient été necessités en acquit de leur devoir de faire assembler les Nobles & Notables, representans le Corps de ladite Ville, & de leur donner à connoître, que la Tresorerie d'icelle étoit tellement épuisée de deniers, qu'il ne restoit aucun fond pour payer les dettes, que leurs Predecesseurs en Loi avoient été contraints de contracter pour subvenir à des necessités très-urgentes non prevues & inevitables, requerans pour ce, qu'ils voudroient (pour ne pas perdre entierement le credit de la Ville) suggerer des moyens praticables à la moindre incommodité, & charge du Peuple, afin de secourir par iceux la Tresorerie conformément la proposition à eux faite sur ce exhibée, lesquels après meure deliberation auroient avisé les moyens compris au resultat de la pluralité des opinions de ladite assemblée, ou Collace, aussi sur ce exhibée, dont le principal seroit, que les Procès, que l'on auroit de coutume d'envoyer aux frais & depens de la Tresorerie consulter aux Avocats (à raison que pour leur grand nombre ils ne pourroient être levés, ni rapportés aux Colleges) seroient dorenavant consultés aux depens des parties collitigantes, par où la Tresorerie viendroit à être annuellement dechargée de seize cents livres de gros

Salvo jussu, comme se pouvoit voir par l'extrait tiré des comptes de la Ville pareillement sur ce exhibé, lequel toutefois ne contiendrait autres sommes, que celles déjà payées, sans y comprendre celles encore à payer, qui seroient si considerables, que souvent les meilleurs Avocats (par ce que l'on les payoit si mal) refuseroient de recevoir les Procès, qu'on leur envoye de la part de ladite Ville, par où l'on seroit obligé de les mettre entre les mains des jeunes, lesquels pour leur peu de sçavoir & experience, l'on ne voudroit employer en ses propres affaires au grand detrimement de la Justice, là où au contraire la resolution de faire payer les frais desdites consultes par les parties colligantes apporteroit non seulement un notable & annuel secours à la Tresorerie, mais couperoit broche à une infinité des Procès, qui naissent & se multiplient de jour en jour, par ce que ledit payement viendroit à la charge de la Ville, auquel seroient obligés de contribuer tous les inhabitants, bien que plusieurs, & principalement les pauvres n'en auroient jamais eu, & n'en auront jamais aucun, là où d'autres amis de la chicane, & bien souvent étrangers en auroient, & en feroient plusieurs à leur plaisir & caprice, soit pour retarder le payement de ce qu'ils sont justement redevables, soit pour bagatelles, ou incidens meues par aucuns Procureurs pour leurs profits & interêts particuliers, tous lesquels Procès l'on consulteroit aux frais & depens de la Ville, lesquels frais importeroient par fois quatre, ou cinq fois plus que le principal, contre toute équité & Justice distributive, ce que consideré, & que les Commissaires commis par Sa Majesté au renouvellement des Loix chaque année à l'audition des Comptes de ladite Ville feroient difficulté de laisser passer ces Consultes à la charge d'icelle, & que même les Nobles & Notables seroient refusans de suggerer autre moyen pour decharger la Tresorerie, tandis que celui-ci ne soit mis en pratique, lequel ils regarderoient ainsi, que feroient lesdits Commissaires, & les Supplians comme le plus raisonnable & le plus facile pour secourir la Tresorerie sans aucune lésion ou charge du Peuple, & que cette resolution ne peut sortir son

effet sans préalable aveu de Sadite Majesté. Les Remontrants la supplioient très-humblement d'avoir la bonté d'aggréer & decreter la susdite resolution à l'effet, que les frais de Consultes des Procès à l'avenir soient payés par les parties collitigantes, ce qui causera, que delà en avant les Supplians par-dessus le soulagement qu'en recevra la Communauté de ladite Ville, auront les moyens tant plus prompts pour selon leur zele ordinaire, accorder & satisfaire les aydes, & subside tant ordinaires, qu'extraordinaires au plus grand service de Sa Majesté, & qu'ils pourront tant plus facilement payer leurs créanciers, Sa Majesté ce considéré, & vu en son Conseil Privé l'avis de ses chers & feaux les President & Gens de son Conseil en Flandres, ensemble les Requêtes à elle présentées de la part des Secretaires, & Praticiens des deux Bancs, & Colleges de ladite Ville de Gand, avec tout ce qu'a été de plus allegué & exhibé d'un côté, & d'autre, icelle decretant en partie la resolution prise à la Col lace de ladite Ville du dix-neufvieme de Mars seize cents soixante-trois, ordonne que dorenavant, tous les differens & Procès pendans indecis ausdits deux Colleges, se devront aviser & juger aux frais & depens des parties collitigantes, même que ceux n'excedans en valeur la somme de deux cents livres de gros une fois, seront rapportés & avisés gratuitement, & sans vacations par les Pensionnaires en plein College à certains jours de la semaine à coter, & determiner à cet effet, que lesdits Pensionnaires seront tenus, & obligés d'observer à peine de radiation de leurs gages, & quant aux Procès excedans en valeur lesdits deux cents livres de gros, iceux se remettront à l'avis & Consulte d'Avocats à denommer & deputer par le College, pour par iceux être vistés, & vuidés à l'intervention d'un des Eschevins, lequel en pourra tirer quelque salaire raisonnable pour sa vacation, le tout à charge des parties comme dessus, ordonnant Sadite Majesté à tous ses Justiciers, Officiers & sujets auxquels peut ou pourra toucher & regarder, d'ainsi le souffrir & se regler sans aucune difficulté. Fait à Bruxelles le trente-unieme d'Août mil six cents soixante-cinq, pa-

van het Rapport ofte Consultatie-gelt. 551
raphé BLONDEL vt. & plus bas étoit signé *Blondel*,
& étoit scellé avec le petit Seel de Sa Majesté sur ce
imprimé.

SUR la Remontrance faite au Roi de la part des
Grand-Bailli, Eschevins & Conseil de la Keure de
la Ville de Gand, que Sa Majesté par son Decret du
trente-unieme d'Août dernier, leur auroit accordé en
partie de leur demande, sçavoir, que tous les Procès
pendans indecis aux deux Colleges se devroient avi-
ser, & juger aux frais & depens des parties colliti-
gantes, même que ceux n'excedans en valeur la som-
me de deux cents livres de gros une fois seront rappor-
tés, & avisés gratuitement, & sans vacations par les
Pensionnaires en plein College à certains jours de la
semaine à coter & déterminer à cet effet, que lesdits
Pensionnaires seront tenus, & obligés d'observer à
peine de radiation de leurs gages: Et quant aux Pro-
cès excedans en valeur lesdits deux cents livres de gros,
iceux se remettront à l'avis & consulte des Avocats
à denommer & deputer par le College pour par iceux
être visités & vuidés à l'intervention d'un des Esche-
vins, lequel en pourra tirer quelque salaire raisonna-
ble pour sa vacation, le tout à charge des parties com-
me dessus, ce que (sous très-humble correction) sera
impossible de mettre en pratique, en cas que l'inten-
tion de Sa Majesté est de charger lesdits Pensionnaires
de rapporter tous les Procès, qui n'excedent en valeur
la somme de deux cents livres de gros, à cause que le
College des Rems n'est pourvu, que de trois Pen-
sionnaires ordinaires, & d'un extraordinaire, dont le
premier est continuellement occupé aux affaires, qui
se traitent à l'assemblée des quatres Membres du Pays
de Flandres, le second dans les deputations hors de la
Ville, pour y soigner, maintenir les droits & prero-
gatives d'icelle, le troisieme dans les causes & Procès
criminels, & le quatrieme est chargé de poursuivre &
soigner à tous les Procès que ladite Ville a en son
propre, & qui pour ses services journaliers au Col-

lege ne profite aucun gage, & partant seroit dure de l'obliger ausdits rapports & visitations des Procès sans aucune remuneration, & encore bien que lesdits Pensionnaires n'auroient autres occupations, que pour rapporter & aviser lesdits Procès au-dessous ladite somme, la quantité est si grande, qu'il leur seroit impossible d'aviser & rapporter la troisieme partie d'iceux, vu que de cent il n'y a pas un excédant ladite somme, ce que tarderoit non seulement l'expédition de la Justice si favorable, mais causeroit un très-grand intérêt aux affaires publiques, auxquelles ils doivent vaquer par preference : Mais comme la susdite Requête est présentée à Sa Majesté non seulement pour secourir la Tresorerie de la Ville, mais aussi pour couper broche à la chicane, il est très-constant (à correction que dessus) que les susdits Decrets n'apportent point de remede pour absolument abattre ladite chicane, puisque les chicaneurs n'étant obligés de payer aucuns rapports des Procès n'excédans en valeur ladite somme, ne manqueront point d'augmenter le nombre, ce pourquoy les Remonstrans ont très-humblement supplié Sa Majesté être servie de decreter en tout les conclusions prises par la susdite Requête, & ensuite de ce accorder que les Procès (soit qu'ils excèdent ou non, la valeur de deux cents livres de gros) seront consultés aux frais & depens des parties colligantes, au moins de declarer que les Pensionnaires satisferont en rapportant les Procès touchans les impôts & Fermes de la Ville & district d'icelle, de la Police, des Pauvres, & les autres que le Magistrat trouvera convenir.

Sa Majesté ce que dessus considéré, & sur ce eu l'avis des President & Gens du Conseil en Flandres, inherant & ampliant en partie son Reglement du trente-unième d'Août mil six cents soixante-cinq, a déclaré & declare par cette son intention être qu'icelui soit pratiqué indifferamment, & si bien au regard des Procès excédans en valeur les douze cents florins, que ceux d'en dessous, & ensuite qu'ils devront tous être remis à l'avis & Consulte des plus fameux Avocats du Conseil en Flandres à denommer & deputer par ce-

lui qui preſide au College, pour par iceux être viſités & vuidés aux frais & depens des parties collirigantes, dont les droits deſdits Conſultes & Rapports devront être reçus par le Secretaire de la Chambre ou de la Vierſchare en laquelle leſdits Procès auront été fournis, ſans par icelui Secretaire pouvoir pour ce pretendre aucun droit ou recompense, & ceſſera moyennant ce l'intervention de quelque Eſchevin ordonné par le ſuſdit Reglement du trente-unième d'Août mil ſix cents ſoixante-cinq: Bien entendu que les Procès & différens concernans les Impôts & Fermes tant de la Ville de Gand, que de la Province de Flandres reſſortiffans ſous la connoiſſance & judicature d'icelle, comme auſſi les différens concernans la Police & les Pauvres avec tous autres, que ceux du Magiſtrat trouveront convenir, ſeront rapportez & auiſez gratuitement, & ſans vacations par les Penſionnaires en plein College à certains jours de la ſemaine à coter & deſigner à cet effet, que leſdits Penſionnaires feront tenus & obligez d'observer, à peine de radiation de leurs gages, & comme par le Reglement du quatrième de Septembre mil ſix cents cinquante-deux auroit été proſcrite certaine forme d'adminiſtration de la Juſtice & Police, de la tenue des regiſtres des notices, tant au fait du fourniffement & diſtribution des Procès, que des deputations & commiſſions, & du ſujet d'icelles & autres choſes ſemblables: ladite Maieſté ordonne aux Supplians de ſ'y conformer en tout ponctuellement, & qu'enſuite ils auront à chaque année à faire inferer ledit Reglement jointement avec le preſent au devant de leurs Comptes, afin que les Commiſſaires du renouvellement des Loix de la Province, & Auditeurs d'iceux ſoient tant mieux informez de ce qu'ils auront à royer, ou paſſer en ce regard, ſi ordonne Sa Maieſté à tous ceux à qui ſe peut ou pourra toucher & regarder, de ſe regler ſelon ce, ſans aucune difficulté. Fait à Bruxelles le 12. d'Avril 1666. paraphé BLONDEL vt. & plus bas étoit ſigné de *Gottignies*, loco *Routaert*, & étoit cacheté avec le petit cachet de Sa Maieſté ſur ce imprimé en hoſtie rouge.

ORDONNANTIE ende REGLEMENT,

Gemaect ende gestatueert by Hoog-Bailliu ende Schepenen van beede de Bancken, nopende d'inninge van het Rapport ofte Consultatie-gels, gementioneert by de respectieve Decreten van Synne Majesteit van daten den 31. Ougst 1665. ende 12. April 1666. missgaders het distribueren van Processen, ende 't gone danof voordere dependierende.

I. A R T I K E L

Erst, dat inhererende het voorseyde Decreet van den xij. April 1666. d'inninge zal geschieden door de respectieve Secretarissen van beyde de Bancken van Kameren ende Vierchare.

2. Voorts dat alle de Procureurs, welcke over hunne Meesters zullen willen hebben uyttinge van eenige Processen, zullen naer ordinaire overgeven billiet van recommandatie naer dat de stucks van beyde partyen zullen gefurniert, ofte de bevelen overstreken zyn, stellende in de marge van het selve billiet, mitsgaders op hun furnissement, of het selve Proces is raeckende Pachten, Crim, criminelyck ingestelt, ofte Policie, ende oock of de saeke ten principalen is gefurniert, of op incident.

3. Dat de respectieve Secretarissen alle de Processen op de voorseyde maniere gerecommandeert, zullen gehouden wesen over te brengen in het vergaderen van het Collegie alle weken Dyssendags ende des Vrydags in handen van den gonen, die alsdan zal presideren, te weten, des Dyssendags de gone in Kameren, ende des Vrydags de gone in Vierchare, waer mede ende met de notitien danof t'houden op particulieren boeck, de selve Secretarissen zullen worden gedechargeert.

4. Sonder dat op andere dagen eenige Processen zullen mogen uytgefonden worden, dan om merckelycke

van het Rapport ofte Consultatie-gelt. 555

redenen, ende by resolutie van het Collegie confisterende ten minsten in seven Schepenen, ende vallende den voorschreven Dyssendag ofte Vrydag op eenen Heylig-dag, zal het gone voorschreven gebeuren 's dags daer naer, ende zullen de voornoemde Secretarissen verobligeert wesen t'houden particuliere notitie van den name van de voornoemde Schepenen, aen wie sy de voorseyde Processen zullen geleverd hebben.

5. Item zullen d'Avocaeten, aen wien de voorseyde Processen ten advyse gesonden worden, insenden hunlieden advys behoorelyck gesloten, ende geraisonneert in cas het selve is diffinitief, stellende voorts op den voet van het selve advys den name van den Schepen, van wiens wege het selve zullen ontfangen hebben.

6. 't Selve advys en zal niet mogen geopent worden, dan in het Collegie present seven Schepenen, om gedelibereert te worden op het prononcieren van diere.

7. De voornoemde Secretarissen zullen in de marge van elcke sententie op den Dictum-boeck annoteren de somme van het advys-gelt, mitsgaders houden eenen anderen boeck, alwaer sy annoteren zullen alle de Processen, die geconsulteert zyn met den name van partye, ende daer onder uytrecken het advys-gelt stellende in de marge van diere den name van d'Advocaeten het advys gegeven hebbende.

8. Insgelycks zullen de voornoemde Secretarissen ten minsten alle vier maenden overbrengen op den voorseyden boeck quitantie van alle d'Advocaeten die daer te vooren geëmployeert zyn geweest.

9. Het voorseyde rapport, ofte advys-gelt zal mogen in het geheele geint worden by executie naer voorgaende pandinge, 'tzy tot laste van den Heeffchere, den Verweerdere, ofte den gonen daer over verantwoord hebbende ter keure ende optie van Schepenen, op den naeme van de voornoemde respectieve Secretarissen.

10. Ende aen den gonen het voorseyde advys-gelt in het geheele betaelt hebbende, zullende de voornoemde Secretarissen geven quitantie met cessie van actie, voor soo vele hunne partye daer in belanckt zal zyn, 't welck in 't regard van de sententien inter-

locutoire zal wesen tot de rechte helft, soo wanneer partyen hinc indè gefurniert hebben, ende voorts zal daer in gevolgt worden den voet van de rapporten van den Raede in Vlaenderen.

11. Sonder dat de respective Procureurs van partyen elckanderen zullen mogen presseren om te voldoen aen de sententie interlocutoire, ten zy alvooren gelicht hebbende hunne stucks met de sententie daer in gewesen, ende betaelt het rapport-gelt daer aen dependerende, op pene dat den gonen de contrarie doende, verbeuren zal eene boete van twintig schellingen grooten, te bedeeleu ingevolge van de Concessie Caroline, ende zullen bovendien de Procedures alsoo vervolgt in hun selven wesen nul, ende de Procureurs de kosten van diere houden aen hun selven.

12. Alles by provisie tot ander Ordonnantie. Onderteeckent F. SCHOORMAN.

Aldus gepubliceert in open Kamer van Myn Edele Heeren Schepenen vander Keure, present diversche Practizynen, ende andere omstaenders. Actum desen 29. Maerte 1667. t'Oorconden als Secretaris J. HOORN.

ORDONNANTIE op het beleeden van Processen, soo wel voor Hal-beeren, als voor Vinaeren van de vier principale Procbien, beede de Vleesch-buysen, Visch-marckt ende andere subalterne ofte smalle Wessen, mitsgaders oock op de kosten, loon ende salaris van de voorseyde Vinders, Baillius, Klercken ende Procureurs aldaer postulerende.

Gemaect ende gestatueert by Heeren ende Wesh der Stede van Gendt, in't Schependom van Edele ende Weerde Heeren Jor. Jan Damman, Heere van Oomberghe, Jonckbeer Philips de Grutere, ende bare Medegesellen in Wette. Op den 19. July 1575.

OM te remedieren de groote excessen, abusen ende ongeregeltheden die men lange bevonden heeft,

op 't beleeft van Proceffen voor Hal-beeren. 557
ende noch dagelicks bevindt, gebeurende voor de
finalle ende subalterne Wetten deser Stede van Gendt,
die jaerlicks vernieuwt ende gecreëert worden by Bail-
liu ende Schepenen vander Keure der selver Stede,
foo wel door de lange trainatie als de groote kosten al-
daer geschiedende, al contrarie haerliedier eerste goede
institutie: Soo is't dat Schepenen vander Keure voor-
noemt; met, ende by advyse van den voornomden
Bailliu, gestatueert ende geordonneert hebben de poin-
ten ende artikelen hier naer volgende.

I. A R T I K E L

Eerst dat de smalle Wetten ende Vinderen van de
vier naervolgende Prochien, wesende ses distincte Banc-
ken ende Vierfcharen. Te weten, d'eerste de opper-
kosterye van S. Jans Prochie. D'ander, de onder-koste-
rye der selver Prochie. De derde, d'opper-kosterye van
S. Michiels Prochie. De vierde, d'onder-kosterye van
de selve Prochie. De vyfde, de Vinderye van S. Jacobs
Prochie. Ende de sesde, de Vinderye van S. Nicolaus
Prochie, zullen elck in 't syne, volgende haerliedier
oude palen ende limiten, hebben ende nemen kennisse
ende judicature tusschen poorters ende inwoonende,
tot twintig schellingen grooten eens inclus, daer on-
der, ende niet daer boven, in actie personele allee-
nelick.

2. Item dat de smalle Wetten ende Hal-Heeren,
d'eene genaemt van boven, ende d'ander van bene-
den, geseyt in purgen, zullen kennisse hebben van
schuldt van Lakenen ende van Wolle met dat de Drap-
perye aengaet.

3. Item dat de Vinders van beyde de Vleesch-huy-
fen, d'eene van den grooten, ende d'ander van den
kleenen, zullen kennisse nemen van schulden van
Vleesch.

4. Item dat de Vinders van de Visch-marckt, zullen
nemen kennisse van schulden van Vissche, poullagie,
ende al 't gone dat men op de Visch-marckt verkoopen-
de is, victalie ende etelicke waere aengaende.

5. Item dat alle de voorfchreven subalterne Wetten,

elck in 't syne, by alle middelen hunlieden mogelick, haerlieder uyterste devoir doen zullen, om de partyen voor hunlieden te recht komende, aldereerst in 't vriendelick te veraccorderen ende vergelyken, absent de Procureurs ende Tael-lieden, ende daer neen, dat sy de selve partyen goet ende kort recht van Justicie administreren, ten alderminsten koste, dat hunlieden doendelick wort.

6. Ten welcken syne niemant gepermitteert en zal wesen op 't Rolle te komen, dan by expressien consent van den meestendeel van de subalterne ende smalle Wethouders, daer toe sy, immers ten minsten de twee van hunlieden gehouden zullen zyn te teecken en seker briefken, daerom den Klerck van elcke Vierschare zal mogen heesch instellen, t'elcken op de boete van twee grooten vlaems, te verbeuren by de Klercken, andersins eenige saken op 't Rolle bringende, ten profyte van elcke Banck daer 't selve gebeuren zal.

7. Ende om dat 't selve te beth soude wesen geobserveert ende onderhouden, zullen alle de voornomde smalle ende subalterne Wetten, van elcke partye, die sylieden van haerlieder geschil ende differentie in het vriendelick appoincteren ende vergelyken, sonder breeder proces daerom te intenderen, hebben twee grooten, die hunlieden zullen gehouden wesen te betalen de selve partyen half en half, ende als sylieden de selve partyen niet appoincteren en kunnen, zullen de selve geven een lyck-teecken, om op de Rolle te mogen komen, soo voorschreven is.

8. Item in elck van de voornomde subalterne Wetten zal zyn eenen gesworen Klerck, die gehouden wort behoorlick en eedt te doen in handen van Bailliu ende Schepenen voornoemt, onder andere van de allegatien ende oorcondschap van partyen behoorlick ende getrouwelick te teecken ende registreren, ende syne acten daer af t'expedieren, ontfangende sallaris soo hier achter breeder geëxpresseert wort, altyt by expres weten ende consent van den meerderen deel van syne Meesters.

9. Item in elck van de voornomde Wetten, zal bovendien zyn een Vinders-bode, die men noemt Bailliu,

welcken staet by niemant anders en zal mogen bedient worden, dan by den gonen daer toe hebbende expresse commissie van de Konincklicke Majesteyt als Grave van Vlaenderen, ende eedt doende naer inhoudt der selve commissie. Welcke Baillius hebben macht elck in 't syne, te dagvaerden alle partyen binnen haerlieders oude limiten, oock ontfuende salaris soo hier naer in 't particulier verklaert is.

10. Item dat de voornomde subalterne ende smalle Wetten met den voornomden Bailliu ende Klerck, zullen van nu voorts gehouden zyn twee-mael ter weken ordinairlick te komen ende compareren ter plaetsen daer toe geordonneert. Te weten Dyssendags ende t'Saterdags, t'elcken ten negen uren voor den noon. Om aldaer alle partyen te hooren ende verscheeden elck van hunlieden, op de boete van een groote, ende ten thien uren noch een groote, komt te samen twee grooten, al ten profyte van hunlieden onderlinge elck in 't syne.

11. Ende indien ten voorseyden Dyssendag ofte Saterdag, ofte alle beede de dagen Heylig-dag waer, soo zullen de voorseyde Collegien van de smalle Wetten elck in 't syne vergaderen, ten naesten werck-dag daer naer, ende ter voorseyde ure, op de voornomde boeten.

12. Item dat elck van de voornomde smalle Wetten, met haerlieders Klerck ende Bailliu de wete hebbende, worden gehouden te komen t'elcker als 't den Voorvindere van elcke Collegie belieft, om te termineren de Processen, voor hunlieden hangende onge-decideert, daer toe dat sy altyt moeten vergaderen, ten minsten dry van elcke Banck, t'elcken op de boete van twintig grooten, ten profyte van de gone aldaer comparerende.

13. Item dat niemant van de voornomde Vinders, Hal-heeren, Klercken, ofte andere particuliere perfoonen, ter selve Vierfchare by dranck en kome, t'elcken op de boete van twee grooten, ten profyte van de Banck daer 't gebeuren zal.

14. Item dat niemant en kome binnen de Baillen ende Vierfchare van de smalle Wetten, sittende ten be-

rechte van partyen, ten zy by expres consent van de selve Wetten, uytgedaen den Bailliu ende Klerck: op de boete van een groote, ten profyte als vooren.

15. Item dat oock niemant wie hy zy: hem en vervoordere eenige arguatie ofte woorden te nemen, tegen de Wet-houders ofte haerlieder Klercken, voor sententie ofte daer naer, t'elcken op de boete van twee grooten, ten profyte als boven.

16. Item dat elck syn gebeurte houde van spreken sonder in 't woordt van andere iet te seggen, t'elcken op de boete van een groote, ten profyt als vooren.

17. Item soo wie andere injurieert oft qualick ende onwettelick toespreekt, terwylen dat de voornomde Wetten sitten ten berechte van partyen, zal verbeuren t'elcken vyf grooten ten profyte als vooren, ende voorts gecorrigiert worden ter discretie van Schepenen voornoemt, mits by de selve Wetten alvooren rapport doende, van injurie voor hunlieden gebeurt.

18. Item de voornomde Baillius van de smalle Wetten, en zullen van nu voorts maer eens mogen daegen, t'elcken dry dagen voor den dag dienende mondsprekens, latende ten huysse van den gedaegden een billiet, geteeckent by den Klerck, inhoudende 't selve bescheedelick den heefsch, ende wanneer den dag daer af dient, ende tegen wien. Ende daer partye niet gesproken en wort, daer zal men mogen noch eens daegen, latende ten huysse van den gedaegden, ofte ten huysse van synen gebuer, een billiet als vooren: ende de voornomde Wetten, hebbende daer af rapport, zullen eyndelinghe recht doen, sonder breeder daeginge t'admitteren.

19. Item dat geene Procureurs van nu voorts en zullen vermogen t'agieren voor de voornomde subalterne Wetten, dan by haerlieder expressen consent, ende dat tot in getal van dry ofte vier, voor elcke Banck ten hoogsten, ende alleenlick in sulcke saeken, als hunlieden naer haerlieder consciencie ende eedt van noode duncken zal, partyen raedt ende assistentie van Practizynen behoevende, op pene van elck van de selve Practizynen, ter contrarie doende, te verbeuren t'elcker reyse

op 't beleeft van Proceffen voor Hal-beeren. 561
reys de boete van xij. grooten, in profyt van de voornomde Wetten. Ende ingeval zullen de selve Procureurs betaelt worden conforme den sallaris hier achter gespecificeert.

20. Item, zullen de voornomde Procureurs, de welke by de smalle Wetten geadmitteert zullen worden te practiquieren, gehouden zyn tot versekerthede van de partyen die sy dienen, suffisanten seker te stellen, tot vier ponden grooten eens, ende den selven te passereri voor Schepenen vander Keure.

21. Item, om alle partyen te besorgen, men beveelt de gone geadmitteert te practiquieren als boven, haerlied partyen te geven recepisse, van al 't gone dat hunlieden by den selven gedelivreert zal worden, 't zy cedullen ofte andere, op de boete van xx. grooten, tot profyt van de voornomde Wetten.

22. Item, dat niemant hem vervoordere, beede de partyen te dienen. Ten dien syne beveelt men de gone, voor de voornomde smalle Wetten practiquierende, dat sy partyen aen hunlieden komende in 't beginfel te kennen geven, of sy de weder-partye raedt ende advys gegeven hebben, ende dat sy oock geen conventie en maken om 't vervolgen van eenige Proceffen, het zy van principael ofte kosten, alleenelick houdende hunlieden te vreden met haerlied sallaris hier onder gespecificeert, 'telcken op de boete van xij. grooten ende correctie van Schepenen.

23. Ende en zullen de voornomde Wetten voortaan geen schrifturen voor hunlieden mogen admitteren, al waer 't oock dat partyen 't selve consenteerden, anders dan elok t'synen koste. Ten ware nochtans dat Vinderen het selve redelick dochte, ende voor het dienen van dien daer in accordeerden om de lastigheyt van de sake, doende 't selve by den Klerck noteren ter Ferie, het welke alleenelick zal mogen gepermitteert worden tot ter duplique, ende in sulck geval zal men rekenen voor schrifture twee grooten, sonder meer.

24. Item, de voornomde smalle Wetten en zullen van nu voortaan geen kennisse, berecht noch judicature mogen nemen van saken deser Stede ofte de Po-

N n

licie der selver aengaende , als van differenten ryfende ter cause van Affysen ende andere inkomen vander Stede , Ordonnantien , Voor-geboden ende Statuten , ofte questien de Neeringe concernerende , noch insgelycks van Weesen , niet meer overjaerige dan andere.

25. Item , soo oock de voornomde smalle Wetten , niet en zullen voortaan eenige kennisse mogen nemen van Schepenen van beide Bancken , noch van Pensionarissen , Secretarissen , Advocaeten , Procureurs ende andere supposten aldaer dienende ofte haerlieder doemstiken.

26. Nemaer zal een iegelijk actie hebbende , ten laste van de selve vander Wet , ofte de andere haerlieder dienaers ende supposten supplicatie overgeven den Collegie daer den persoon dient , daer af hy hem beklagen wilt , ende daer op zal men eenen iegelicken sommierlick recht doen.

27. Item , houders ofte houderiggen verscheeden zynde van haerlieder mede-hoirs , opgeroepen voor de voornomde smalle Wetten , ter cause van schulden , daer af elck van de voornomde Wetten respectivelick de kennisse competeert , zullen aldaer moeten te recht staen sonder te mogen declineren.

28. Item , om dat men bevondex heeft , dat de Klercken , Baillius ende Procureurs voor de voornomde smalle Wetten occuperende , gepractiquiert hebben over sekeren tydt , voor de selve Wetten te passeren eenige contracten , als kennissen ende transporten van haerlieder diensten oft andere actien , daer by sy partyen groot travail ende molest doen : soo verbied men van Heere ende Weth wegen , de voornomde smalle Wetten , gelycke contracten van schulden hoedanig die zyn , noch oock transporten van dienste voor hunlieden gebeurt , meer te passeren , op de boete van iij. ponden parisis d'een derde ten profyte van den gemeenen Aermen , ende 'tander tot profyt van den voornomden Bailliu deser Stede , ende 't leste den aenbringer .

29. Item , men interdiceert voorts , de voornomde smalle Wetten te admitteren voor hunlieden distincte

heeffchen, nemaer dat een iegelijk gehouden zal wesen te accumuleren in eenen heefch, sulcke sommen, als hy ten laste van synen debiteur querelerende is, sonder syne partye met diverse instantien, ende vele noodeloofse kosten te travailleren, op de boete van xx. grooten, ten profyte van de voornomde Weth.

30. Item, om partyen te subleveren van noodeloofse kosten, men verbiedt een iegelijk, in meyninge wesende synen debiteur voor Vinderen te convenieren, eenige dagingen ofte wettelicke proceduren te doen, ten zy dat hy alvooren den selven debiteur in 't vriendelicke tot betalinge gesommeert hebbe, op pene van de kosten te hebben aen hem selven.

31. Ende om t'abbrevieren alle noodeloofse proceduren, soo ordonneert men dat men in alle saken maer en zal mogen nemen een dilay, te weten dag van Raed, ten ware van garand daer 't selve nootsakelick behoeven zal, in welck geval wort partye gehouden ten naesten dage dat in te brengen, op dies verfteken te zyn.

32. Item, soo wie van nu voortaan eenig dilay, 'tzy van garand ofte dagen van productionen te vergeefs nemen zal, ende men naederhandt bevint daer toe niet gedaen zynde, zal verbeuren t'elcker reyse, twee grooten, ten profyte van de voornomde Wethen.

33. Is voorts geordonneert dat alle cedullen, gave ende ongecasseert, zullen by partyen gekent ofte geloochent moeten worden, ten eersten dyngdag, de dagvaert behoorlick gedaen zynde, mondt-sprekens ende met O inthimatie: ende indien partye niet en compareert, ende haer laet vercontumaceren, zal de selve cedulle gehouden zyn over gekent. Ende d'heefcher doende verklaers van eede, de schuldt in de selve cedulle begrepen, deugdelick ende onvergouden zynde, partye daer toe anderwerf behoorlick gedagvaert, zal ten laste van de selve partye obtineren condemnatie van principael ende kosten.

34. Item, als partye compareert ende die kent, behoudens hare exceptien, zal gehouden zyn alvooren te namptieren, onder den Secretaris van den nampte

van Schepenen vander Keure, ende voorts ten naefften dyngdag daer naer ten langften, de felve fyn exceptie proponeren, om daer op recht gedaen te worden alfoo 't behoort: ende zal partye den felfen namp mogen lichten op feker fuffifant, den felfen feker ftande ter executie als of de penningen daer lagen, ten waer dat den Verweerder promptelick konde doceren van de betalinge, quytſcheldinge, ofte andere peremptoire exceptien.

35. Soo wanneer iemant behoorlick gedagvaert zynde vercontumaceert, ende van antwoorden verfteek wort, foo zal partye adverſe gehouden zyn, den heefch ende intendit over te geven, ende dien met oorconden ofte anderſints behoorlick te verifiren, ter ordonnantie ende discretie van de voornomde Wetten, doende partye gecontumaceerde andermael dagvaerden eens voor al, om de felve verifcation te ſien doen, ende om te dienen van reprochen, ende daer naer zal volgen condemnatie ofte abſolutie: nemaer in ſommere ende ligte ſaken zal partye geadmitteert worden tot verklaers van eede, ter discretie van den Juge.

36. Item, de voornomde ſmale Wetten zullen ter expeditie van partyen t'elcken als 't noodt is, haerliedder oorcondſchap hooren ſommierlick ende met diligentie, ende zullen eyndelinghe maer twee dagen van productien conſenteren, elck van acht dagen.

37. Item, zullen d'oorconden ende andere perſoonen gedagvaert zynde, ende comparerende voor de felve Wetten, indien ſy van buyten komen, hebben te peerde xij. groote, ende te voete viij. groote.

38. Item, de Klercken van de voornomde ſmale Wetten, zullen gehouden zyn haerliedder boeck van oorcondſchap ende andere registers van de Vierschare wel ende behoorlick te bewaren, ſonder die achter ſtraeten te dragen, ten ware met haerliedder Meesters ende by haerliedder conſent, op correctie van Schepenen.

39. Item, de voornomde Klercken en zullen geene aften mogen uytgeven, ten zy dat de felve alvooren by haerliedder Meesters, immers den meefstendeel van

hunjeden gevisiteert zyn geweest , principalick het dictum ende dispositif van dien , ende daer naer gesien ende geparapheert by den Secretaris daer toe by Schepenen gecommiteert , op de boete van dry ponden parisis gaende in dryen , d'een derde tot profyt van den Heere , d'ander derde tot profyt van de voornomde Wetten , ende 't leste tot profyt van den Aermen.

40. Item , dat elck van partyen gehouden zal wesen , overleg te doen van 't gone daer af hy mentioneert , ende daer op hy hem fondeert , op de verbeurte van alle de kosten , daer naer ter selver occasie gebeurende.

41. Item , soo wanneer een Verweerder gedagvaert zynde compareert , ende d'Heeffcher niet , zal hebben oorlof van Hove , ende kosten , die men met eenen in d'acte stellen zal.

42. Item , men zal van geen reconventie mogen useren voor de voornomde subalterne Wetten , nemaer zal elck syn sake dyngen à part , om alle donckerheyt te schuwen.

43. Item , dat alle acten van condemnatie by de voorseyde smalle Wetten indifferentelick uytgegeven met eenen gestelt zullen zyn de kosten , die gemodeereert ende geliquideert zullen worden , allelins conforme deser ordonnantie , by eenen Secretaris daer toe te committeren by Schepenen vander Keure , de welke voor synen sallaris ontsaen zal van elcke acte eene groote , sonder te admitteren eenige overgeven , ofte diminutie van kosten.

44. Item , als iemant ten laste van syn partye zal hebben verkregen condemnatie , ende den tydt van de betalinge geattermineert is , zal gehouden zyn voor eenigen breederen kost , synen debiteur in 't vriendelick gelt te heeffchen , ofte doen heeffchen. Ende indien hy debiteur in gebreck blyft van te betalen , zal den heeffcher partye schuldig zyn te komen , oft senden met de acte van condemnatie voor de voornomde smalle Wetten , begeerende consent om den selven debiteur een genoeg doen te mogen seggen : voor welke kennisse ende consent de Wet-houders zullen hebben

eene groote van elcke partye, en de Baillius voor haerliedersallaris, van partye daer toe te insinueren, tot ge-roeg doen binnen dry dagen, oock eene groote, komt t'saemen twee groote, mits by de selve Baillius de date van 't genoeg doen seggen noterende op d'acten van condemnatiën.

45. Item, om de kleenighede van de sake daer af de voornomde smalle Wetten kennisse nemen, soo is ge-ordonneert dat men om executie ende effect te mogen hebben van haerliedersallaris, zal procederen by pandinge, ende ten dage van de pandinge leggen eenen Wedde-bode tot bewaernisse van den goede, procederende binnen derden dage ter verkooping van den selven goede, sonder langer te verbeyden: welcken Wedde-bode zal hebben voor synen allaris acht grooten dags sonder meer, dies zal den selven Wedde-bode t'synen propren kosten moeten doogen, indien hem t'syne beschudde ofte bewaernisse van de gepande goeden iemant meer behoefde.

46. Item, alle de voornomde smalle Wetten, zullen doen de voorschreven pandinge, met den Amman ofte synen Stede houder, daer toe versocht wesende by partyen, daer af men betalen zal, den Amman dry groote, den Bailliu twee grooten, den Klerck voor d'acte een groote, mitsgaders den Procureur die de pandinge over syn Meesters vervolgen zal twee grooten. Ende indien partye selve in persoone de pandinge vervolgt, en zal de gepande niet schuldig zyn te betalen den allaris van den Procureur, ende de voornomde Vinderen, noch Hal-heeren en zullen niet hebben, noch oock iet mogen exigieren.

47. Item, indien 't noodt is, zullen de voorsseyde smalle Wetten overdragen, by Schepenen vander Keure haerliedersallaris, ten minsten twee, om daer op te doen expedieren letteren van deursteken, mits by de selve Wethouders daer vooren ontfangende ses penningen grooten van elcken recorde.

48. Item, dat de voornomde smalle Wetten kennen ende wyfen zullen van de beletten ende oppositiën, vallende op de executie van haerliedersallaris, naer 't namptissement, onder den Secretaris van de nampte,

op 't beledt van Proceffen voor Hal-beeren. 567
by Schepenen vander Keure gedaen, ende zullen daer
toe de Boden vander Keure de voornomde Vinderen
rapport doen van de denunciatien ofte acte by hun-
heden daer in gedaen.

49. Item, men beveelt de gone practiquierende voor
de voorseyde smalle Wetten, dat sy altyts binnen der-
den dage overleggen 't gone dat sy voor partye ontfan-
gen, op de verbeurte van haerliedder statie, ende voorts
de correctie van Schepenen.

50. Item, soo wie van nu voort bevonden zal we-
sen, de voornomde Collegien van smalle Wetten, ofte
eenige van hunheden met quaede causen betrocken
t'hebben, zal t'elcken verbeuren de boete van dry
ponden parisis daer af de twee deelen komen zullen
ten profyte van de selve Wetten, in recompense van
de twee deelen van de kosten die sy gelden moeten,
haerliedder vonnissen gecorrigiert ende gereformeert zyn-
de, ende het derde deel tot profyt van den gemeenen
Aermen.

*Hier naer volgt den sallaris van Vinderen
van de Prochien, mitsgaders van beede de
Vleesch-buysen, Visch-marckt ende van
Hal-beeren, soo boven als beneden.*

Erst zullen de voornomde smalle Wethouders heb-
ben van elcke sake die sy appoinsteren, sonder op
't Rolle te laeten komen, conforme den 7. Artikel de-
ser Ordoonantie, van elcke partye eenen groote, komt
t'saemen ij. grooten.

Van elcke procuratie, in saken die sy lieden niet
en kunnen sommierlick ende sonder proces af-leg-
gen, j. groote.

Voor 't consenteren van elck garand, ij. grooten.

Van elcken recorde, 't welcke twee Wethouders
zullen overbrengen moeten ter Gressie van Schepenen
vander Keure, volgende de oude usantie, vj. grooten.

Item van elck consent van genoeg-seggen, j. groote.

Welken sallaris mitsgaders 't profyt van de boven-schreven boeren, zullen de boven gedenommeerde smalle Wethouders tusschen elckanderen respectivelick, egalick ende rechtveerdelick deelen ten naesten dyngdag, naer dat sy eenig gelt ontfanen zullen hebben, t'elcken op de boete van ses grooten, tot profyt van den gemeenen Aermen.

Ende alsoo men verstaet, dat de Hal-heeren mitsgaders Vinderen van beede de Vleesch-huysen ende Visch-marckt, geusurpeert hebben, tot grooten last van de schamel gemeente, te exigieren schilt-gelt ende anderen sallaris extraordinairlick, al contrarie de eerste goede institutie: Soo interdiceert men van gelycken scherpelick de gedenommeerde Wet-houders voortaan den selven sallaris te extorqueren, nemaer haerlieder allesins te vreden t'houden met den loon ende sallaris hier boven gespecificeert, sonder den selven in eeniger wyse te excederen, op de boete van dry ponden parisis, ende correctie van Schepenen, de selve boete t'appliquieren d'een derde tot profyt van den Heere, d'ander derde tot profyt van de Stede, ende 't leste derde den aenbringer.

Dit naervolgende is den sallaris van de Klercken, soo van Hal-beeren van boven en beneden, als van de Vinderen van Procbien, mitsgaders van beede de Vleesch-buysen ende Visch-marcks.

TEn eersten zullen de voornomde Klercken hebben ende ontfangen voor elcke partye die haren heesch doet teekenen op de Perie, j. groote.

Item, van alle volontaire condemnationen ende gewysden indifferentelick, j. groote sonder meer.

Item, van elcke acte van faict ende extraict dat partyen doen maken ende lichten zullen, j. groote.

Item, van elcke acte van pandinge, j. groote parisis.

Item, van te royeren ende dooden op den boeck eenige kennisse, als partye begeert, vj. deniers.

Item, van elcke kennisse ofte vonnisse ten boeck te besoecken, vj. deniers.

Sallaris van de Klercken, Baillius, &c. 569

Item, van elcken recorde dat de voornomde Wet-houders overbrengen zullen ter Wet-waert, j. groote.

Item, als partyen by de voornomde Wet-houders gepermitteert zal wesen te dingen by geschriften, volgende den 23. Artikel deser Ordonnantien, zullen de voornomde Klercken hebben ende ontfanen van elcke signature van de schrifturen, vj. deniers.

Item, voor 't schryven van de depositie van elcken oorconde, vj. deniers.

Item, dies zullen de voornomde Klercken gehouden wesen in haerlieders handt-boecken te teekenen alle de handelingen van de processen, verfoecken ende andere dieten, sonder daer af te mogen nemen ofte ontfangen eenigen breederen ofte anderen fallaris, dan hier vooren verklaert is.

Hier naer volgt den fallaris van de Baillius van Hal-beeren, mitsgaders van Vinderen van de Prochien, van beede de Vleesch-buysen ende Visch-marckt.

Zullen voor eerst hebben ende ontfanen van elcken Perfoon die sy dagen, het zy oorconde ofte andere, mits de selve latende t'haerlieders huysse een billiet, inhoudende klaerlick de cause van de daginge, naer uytwyfen van den 18. Artikel deser Ordonnantie, al-om binnen der Stede tot'er poorten, j. groote.

Ende buyten der Stede van de poorten tot'er Riet-gracht, ij. grooten.

Item, van elcken perfoon die sylieden staven zullen t'haerlieders eede 't zy oorconde ofte andere, vj. den.

Item, van elck genoeg seggen, j. groote.

Item, van elcke pandinge, ij. grooten.

Hier naer volgt den loon ende fallaris van de Procureurs, postulerende voor alle de voornomde smalle Wetten.

Van elcke saeke die sommierlick, ten eersten ofte met den tweeden, soo derden dage gewideert wort, ij. grooten.

570 Sallaris van de Procureurs voor Hal-beeren.

Item, van elke condemnatie gedecerneert naer het verſteken van antwoorde op het verklaers van partyen. iiij. grooten.

Item, van de geheele handelinghe ende beleedt van elcken eyndelicken processe, van den eerſten tot den leſten, daer geen oorcondſchap beleedt wort, vj. grooten eens.

Item, van de geheele handelinghe van den processe, daer enqueſten gehouden wort, viij. grooten.

Ten waer dat in de ſelve Proceſſen by de voornomde ſmalle Wetten, uyt merckelicke oorſake geadmitteert wiert, ſoo voren by den 23. Artikel deſe Ordonnantie geſeyt is, partyen te dienen by geſchriſte: ſoo zal in ſulck geval, boven den voorſeyden ſallaris, hunlieden getaxeert worden van elke ſchriſture twee grooten ſonder meer.

Interdicerende alle de voorſeyde ſmalle Wetten, haerlieder Klercken ende Baillius, mitſgaders de Procureurs voor hunlieden poſtulerende, eenigſins te excederen den boven geſeyden ſallaris, in wat manieren dat zy, op de boete van dry pond. par. ende arbitraire correctie, gaende de ſelve boete d'een derde tot profyt van den Heere, d'ander derde der Stede, ende het leſte derde den aenbringer.

Ende ten ſyne dat het voorchreven Statut ende Ordonnantie in alle haer poincten ende Artikelen te beter geobſerveert ende onderhouden mag worden, ſoo is geordonneert dat van nu voortan den Secretaris van oorcondſchap by Schepenen vander Keure voornoemt, alle weken viſiteren zal de registers van de Klercken van al de voorſeyde ſmalle Wetten, om Schepenen voornoemt rapport te doen van de transgreſſeurs van de ſelve Ordonnantien.

Aldus gedaen ende geordonneert den 29. July 1575. in het Schependom van Edele ende Weerde Heeren Jonckheer *Jan Damman*, Heere van Oomberghe, Jonckheer *Philips de Grutere*, ende hare Medegeſellen. Ende gepubliceert in gebannen Vierſchare den 3. Auguſti 1575.

My present **HENRYZE.**

ORDONNANTIE ende REGLEMENT,

Gemaect ende gestatueert by Hoog-Bailliu ende Schepenen vander Keure. Op het faict ende onderhouden van de Policie-kamer, tot korte ende sommiere decisse van de questien ende geschillen ryfende uyt ende ter cause van de Pachten, soo van de Stadt, als 's Landts-rechten, ende gedecreteert by Syne Majesteyt den 24. July 1666.

CAREL, by der gratie Godts, Koninck van Castilien, van Leon, van Arragon, van beyde de Sicilien, van Hierusalem, van Portugael, van Navarre, van Grenade, van Toleda, van Valence, van Galicien, van Maillorcken, van Sevilien, van Sardinien, van Cordube, van Corsike, van Murcie, van Jaen, van Algarben, van Algesife, van Gibraltar, van de Eylan den van Canarien, van Indiën soo Orientale, als Occidentale, &c. Grave van Vlaenderen, &c. Alle de gene die dese tegenwoordige zullen sien, salut.

Wy hebben ontfangen d'ooddmoedige supplicatie van Hoog-Bailliu, ende Schepenen vander Keure ende Raedt onser Stede van Gendt, inhoudende dat sy (om af te snyden den langen cours, ende train van de Processen ryfende ter cause van de Pachten ende Assysen, soo van Stadts als 's Landts-middelen: mitsgaders om te schuwen de groote ende excessive kosten daer in geburende, ende aen de Pachters te doen genieten expeditie van Justitie, ende hun t'encourageren om te hooger te pachten, ende alsoo te beter te kunnen voldoen onse Beden ende Subsidien) hebben uyt kracht van de Concessie Caroline, ende in conformiteyt van diversche Lysten op de selve Rechten by ons geëmaneert ende gedecreteert, gemaect d'Ordonnantie Politike hier op over-gegeven, ende waer van den inhoudt hier naer volgt:

Myn Heeren Hoog-Bailliu ende Schepenen vander Keure der Stede van Gendt, willende remedieren de klachten aen hunlieden gedaen van wegen de Pachters

van Stadts-middelen, ende 's Landts-middelen in't quartier van Gendt, staende ten berechte ende Judicature van de voornoemde Schepenen, van dat sy hunlieden dagelycks presenteerden aen de deuren van't Collegie, sonder daer binnen audientie te krygen tot het berechten van haerlieder saken, niet tegenstaende den dag van comparitie verleent op hunne Requesten was dienende, door de menigvuldige affairen van't selve Collegie, daer door groote kosten wierden gequeeckt tot overlast, soo van de selve Pachters, als haerlieder parrye, hebben met rype deliberatie geordonneert ende gestatueert, ordonneren ende statueren by desen by forme van Ordonnantie Politike de naervolgende punten.

I. A R T I K E L.

Alvooren, dat men zal oprechten ende restabliceren de Policie-kamer, die men in voorleden tyden heeft onderhouden, de welcke zal gehouden worden op het Stadt huys in Bollaerts-kamer. •

2. In welcke Kamer zullen sitten twee Schepenen met eenen Pensionaris ende Secretaris, die by den Heere Voor-Schepenen ofte anderen presiderende daer toe gecommitteert zullen worden eene geheele weke sonder veranderen, beginnende van 's Maendags, ende eyndende t'Saterdags daer naer inclus.

3. Welck Committimus t'elcken gebeuren zal Saterdags van elcke weke, ende by den Heere Voor-Schepenen ofte andere presiderende kenbaer gemaectt worden aen eenen van de Sergeanten de wacht houdende aen de Collegie-kamer, om de voornomde Gecommitteerde voor d'aenstaende weke danof tydelyck t'adverteren.

4. Welcke Gecommitteerde schuldig zullen wesen alle werckende dagen van de weke hunlieden te presenteren in de voornomde Kamer ter ure hier naer gedeclareert, ende aldaer te blyven tot dat alle de saken alsdan dienende zullen gehandelt ende berecht zyn.

5. Wel verstaende, dat de Secretarissen zullen tour houden, ende in de voornomde Kamer assisteren overhandt, t'elckent eene weke, sonder interruptie, beginnende van den eersten in.

6. De voornomde Gecommitteerde zullen vergaderen 's morgens, te weten van den eersten Aprilis tot den lesten September inclus ten seven uren en half: ende van Baef-misse tot den lesten Maerte ten acht uren al precys, op de boete van xij. grooten ten profyte van de Aerme-kamer deser Stede.

7. Van welcke boeten den Bailliu van de Kamer zal moeten notitie houden, ende de selve maendelyck overleveren aen den Ontfanger van de selve Aerme-kamer, om by hem geint te worden op heereleycke ende parate executie, die daer toe by desen wort verleent.

8. In welcke Kamer zullen berecht worden sommierlyck alle de saken, die by de Pachters van Stadts ofte 's Landts-middelen, ofte by andere tegen de Pachters zullen geintenteert worden uyt oorfaeken van de gepachte Rechten, oft daer uyt resulterende ende synen oorspronck nemende, daer toe aen partyen dag van comparitie zal beteeckent worden met behoorlyck interval van tyde, namentlyck in't regard van de gone woonende buyten Gendt ende Schependom van dien.

9. Gelyck oock aldaer op gelycke maniere zullen beleet worden alle saken de Policie rakende.

10. Ten dage dienende in alle de voorseyde respectieve saken, ende elck sonderlinge, zullen de betrockene mogen exhiberen eene schriftelycke antwoorde, ende daer by nemen reconventionele conclusien, indien de materie sulcks verheescht, sonder van voordr schryven te gebruycken, om de selve met 's heesschers instel gesien, ende partyen verbalyck gehoort, recht gedaen te worden soo men bevinden zal te behooren, ten ware de Gecommitteerde, om de duyfterheyt oft lichtigheyt van de sake, de selve anders reguleerden, dan of den Secretaris pertinente notitie zal houden.

11. Gelyck by oock zal moeten doen van de confessie, die d'een oft d'ander van partyen ter comparitie soude mogen draegen, ende van de verklaeren van de getuygen, died'er van weder zyden geproduceert zullen worden, ende de substantie van diere in't korte extenderen.

12. Welcke verklaeren zullen dienen voor ordinaire preuve, sonder herproduceert te moeten worden.

13. Sonder dat men eenige van de saken ingeslekt in de voornomde Policie-kamer zal mogen renvoyeren in't Collegie, al waer't by consent van partyen, nemaer zullen in de Policie-kamer berecht ende diffinitivelyck gedecideert worden inder manieren voorsceyt, ten ware de Gecommitteerde in conscientie jugierden de sake te wesen van importantie ofte consequentie, ende dat dan of preallabelyck moeste rapport gebeuren in't Collegie, in welck geval 't selve rapport ten selven dag zal gedaen worden, en 's daegs daer naer de resolutie geuyt in de Policie-kamer.

14. Ende alsoo de Supplianten beduchten, dat het voorsceyde Reglement ende Ordonnantie Politike soude mogen vallen in desobservantie, baden sy ons seer oodmoedelyck, dat wy soudén willen de selve ratificeren ende emologueren voor Edict perpetuel: **DOEN TE WETEN**, dat Wy 't gone voorschreven over gemerckt, ende daer op gehadt het advys van onse lieve ende getrouwe, die President ende Luyden van onsen Provincialen Raedt in Vlaenderen: genegen wesende ter bede ende begeerte van de voornomde Supplianten, hebben geaprobeert, geconfirmeert ende geëmologueert, approberen, confirmeren ende emologueren uyt onse sonderlinge gratie by desen het Reglement ende Ordonnantie Politike hier boven verhaelt, willende ende begeerende dat de selve geobserveert ende onderhouden worde in alle haere poincten naer hun forme ende inhouden: Ontbieden daerom ende bevelen onse seer lieve ende getrouwe, die Hooft Presidenten ende Luyden van onsen secreten ende grooten Raedt, die voornomde van onsen Raedt in Vlaenderen, ende alle andere onse Rechteren, Officieren ende Onderstaeten, die dit aengaen ofte roeren zal mogen, dat sy de voornomde Supplianten doen, laeten ende gedooogen van dese onse gratie, approbatie, confirmatie ende emologatie rustelyck, vredelyck ende volkomentlyck genieten ende gebruycken, sonder hun te doen ofte laeten geschieden eenig hinder, letsel oft moeyenisse ter contrarien: want ons alsoo gelieft. Des t'oorconden hebben Wy hier aen doen hangen den grooten Zegel, den welcken wy lent onsen Heere ende Vader (wiens

ziele Godt genadig zy) heeft gebruyckt ende wy noch zullen gebruycken tot'er wylen toe, dat den onsen zal zyn gemaect. Gegeven in onse Stadt van Brussel den 24. July in 't Jaer ons Heeren 1666. ende van onse Rycken het eerste, geparapheert V. PIET vt. ende beth nederwaerts stont, by den Koninck in synen Raedt, geteeckent *B. de Robiano*, ende was gezegekt met den grooten Zegel van Syne Majt. uythangende in dobbelen steert van parchemyn in rooden walle.

Aldus gepubliceert in opene Kamer van Myn Edele Heeren Schepenen vander Keure, present diversche Practisynen ende andere omstaenders. Actum desen 29. Maerte 1667. t'Oorconden als Secretaris J. HOORN.

*REGLEMENT tot beter directie ende regicring
ge van de Policie-middelen ende inkomen der
Stede van Gendt, den 10. December 1672.*

CAREL, by de gratie Godts, Koninck van Castilien, van Leon, van Arragon, &c. Alle de gone die dese tegenwoordige zullen sien, ofte hooren lesen, salut. DOEN TE WETEN, dat alsoo die Schepenen ende Raedt vander Keure onser Stede van Gendt, Ons hadden vertoont de groote schulden ende lasten, daer in sy gevallen waeren, door de notabele wercken, reparatien ende andere overgekomen nootsaeckelyckheden, die de middelen van de Tresorie der selver Stede soo hadden uytgeput, dat hunlieden niet mogelyck en was te betaelen de Renten geaffecteert op de middelen ende inkomen der selver Stede: Oorsaecke dat Wy by Acte van den 6. July 1667. hun hadden verleent seker Reglement provisioneel op de betalinge van de selve Renten, te dueren voor een jaer, daernaer successivelyck gecontinueert, doch met last ende bevel, van aen die van onsen Raedt geordonneert in Vlaenderen, t'exhiberen eenen pertinenten staet van alle de goederen ende inkomen der selver Stede, met de lasten van diere: om naer visitatie ende examinatie van den selve, by die van

den voornomden Raedt in Vlaenderen, ons te dienen van hun advys, met een project van Reglement dienstig tot welvaeren ende goede Policie van die selve Stadt, conforme aen de tegenwoordige conjuncture des tydts, ingevolge van Welcken hadden die van den voorsyden Raedt gecommitteert dry van hunlieden, de welcke oversien ende geëxamineert hebbende alle de Rekeningen van de Middelen der selver Stede van Gendt, selfs oock de gone van de gemeene Middelen, daer in de Geestelycke mede zyn geldende, ende de Practisynen van den voornomde Raedt van Vlaenderen oock souden moeten contribuieren, soo de voornomde Schepenen vander Keure sustineren, welken aengaende proces is hangende in den selven Raedt, ten principale ongedecideert, ende dat van den jaere ses-thien hondert vyftig voorwaerts, ende van hunlieden gebefoignieerde ende resultat van dien rapport gedaen hebbende aen die van de voornomden Raedt van Vlaenderen, waeren daer uyt geconciepieert geweest seker poincten ende Artikelen by forme van Reglement, de welcke daer naer hadden gecommuniqueert geweest aen Hoog-Bailliu, eersten Schepen, ende ander Gedeputeerde van hunlieden Collegie, die op elck Artikel van dien sommierlyck ende verbalyck hadden geseyt hun goetduncken; al het welcke daer naer gesien ende gevisiteert geweest zynde by die van onsen voorsyden Raede van Vlaenderen, hadden sylieden met rype deliberatie uyt al't selve gebefoignierde geconciepieert seker Reglemeut, tot beter directie ende regieringe van de Policie-middelen ende inkomen der voorsyde Stede van Gendt, ende al't selve overgesonden aen die van onsen secreten Raede, met henlieden advys, om by Ons geapprobeert ende gedecreteert te worden. Soo is't dat Wy't gone voorschreven overgemerckt, ende trachtende met alle goede ende bequaeme middelen te herstellen de voornomde Stadt van Gendt in haeren ouden staet, beter Policie ende regieringe van de Middelen van diere, ter deliberatie van onsen leer lieven ende getrouwen Neve Don *Joan Domingo de Zuniga ende Fonseca* Grave van Monterey ende van Fuentes, Marckgrave van Terrazona, Edelman van onse kamer, Stadthouder,

tot beter, directie van de Politie-middelen. 577
houder, Gouverneur ende Capiteyn Generael van dese
onse Nederlanden ende van Bourgognen &c. ende by
advys van die van onsen voornomden secreten Raedt
by forme van Reglement provisioneel, hebben geor-
donneert ende gestatueert, ordonneren ende statueren
by desen 't gone naervolgende.

HET I. CAPITTEL.

Aengaende de quytſchelden ende remiffien van Pachten.

I. ARTIKEL.

ALvooren, dat de voornomde Schepenen vander
Keure voorts-aen geene remiffien ofte quytſchel-
dingen van de Pachten ende Middelen der ſelver Stede
en zullen accorderen; maer by de conditien van de Ver-
pachtingen expreffelyck beſpreken, dat men geene quyt-
ſcheldingen nochte remiffien in deele ofte geheele en
zal doen, op wat pretext ofte ongeval dat het ſoude
mogen weſen, gepeyſt ofte ongepeyſt, ende dat'er al-
leen verpacht wort 't gone Schepenen (ceſſerende den
pacht) ſelve door henlieden Gecommitteerde ſouden
hebben mogen ofte konnen collecteren; gereſerveert
alleenelyck het geval, alſwanneer van onſen t'wegen
ofte by Hoog-Bailliu ende Schepenen der voornomde
Stede, door occaſie van oorloge ofte anderſins, tot
welvaeren van de Generaliteyt, den Pachter in het ge-
niet ende opheve van de verpachte Middelen ſoude be-
let gedaen worden, ſoo by voor-gebode onder andere
op het draeyen van de Meulens is geſtatueert, in
welck geval men niet en zal mogen diſponeren op
diergelycken quytſchelt, dan in het volle Collegie ver-
gadert op boete ende eedt, ten overſtaen ten minſten
van ſeven Schepenen (van wiens voyſen elck in 't par-
ticulier, notitie gehouden zal worden ten boecke van
reſolutie) naer examinatie van alle de notitien by den
Pachter gehouden, ofte doen houden van ſyn gepacht
recht ende verklaers van eede, dat hy geene andere en

O o

heeft nochte en weet te bekomen, nochte hem dolenselyk daer van heeft ontmaect, daer by oock eensweegs verklaerende, wat wyn-gelden hy heeft ontfangen ende wat accorden hy heeft aengegaen, daer op oock niet min hoorende perſoonen henlieden dies verſtaende, ende zal in cas van quytſchelt ofte remiſſie, particuliere notitie gehouden worden op den boeck van reſolution van d'opinionen van elck van de Schepenen die daer over zullen geſtaen hebben.

H E T I I. C A P I T T E L.

Nopende d'Officien.

2. Item, dat alle d'Officien die'er zullen komen te vacieren, 't zy by der doot, reſignatie ofte andersints, ſtaende ter diſpoſitie van den Hoog-Bailliu ende Schepenen geſaemdelyck, ofte van Schepenen alleen, niet en zullen geconſereert worden, dan naer dat ſe twee volle dagen zullen hebben gevaceert, ende met laſt van ſeker ſomme van penningen, te furnieren voor eens, by forme van recognitie ten behoeve van de Stadt, wies de tauxatie zal gedaen worden by de Collateurs, naer proportie van de importantie ende emolumenten klevende aen diergelycke Officien, ſoo alreede geuſeert wort in 't regard van de Kooren-meters en Pynderſchappen, ende dat in volle Collegie, vergadert op boete ende eedt als vooren.

3. Verbiedende ende interdicerende wel expreſſelyck aen den voornomden Hoog-Bailliu ende Schepenen, eenige nieuwe Officien te formeren, ofte de oude Officieren in getal te vermenigvuldigen, ſelfs niet op het pretext van eenige nieuwe Rechten ofte Laſten die naermaels ſouden mogen opgeſtelt worden; maer zullen dies den ontfanck laeten ende bevelen naer de nature van het laſt ende exigentie van de ſaek, het zy aen den Treſorier der ſelver Stede ofte anderen Commisſchappen breeder is geſtatueert.

4. Ende ſpecialyck zullen geſupprimeert blyven ende ceſſeren de Officien van de twee Policie-meesters, als mede 't gone van Solliciteur in den Raede van Vlaen-

tot beter directie van de Policie-middelen. 579
deren, naer de doot van den tegenwoordigen, gelyck
oock naer de doot van Stadts-timmerman de voordere
gagien zullen geschurft blyven, soo men van alsnu heeft
doen cesser en de gagien van Stadts-metser.

5. Soo de selve Schepenen oock afdancken zullen
alle de Officieren, die op de Comptoiren van de Stadts
Middelen gestelt zyn t'sedert den Jaere seshien hon-
dert dry-en-vyfzig, ende gegagiert worden uyt het in-
komen van de selve Middelen ten koste van de Pach-
ters, de welke in hun geheel zullen gelaeten worden,
van t'elcker vernieuwinge van de pachten sulcke Offi-
cieren te verlaeten ende aen te stellen als hunlieden
goetduncken zal; behoudens nochtans, dat by Sche-
penen in elck Comptoir gestelt ende gecontinueert zal
worden eenen principalen Boeckhouder ofte Ontfan-
ger als voor desen.

HET IIL CAPITTEL.

Van de Commisschappen.

6. Item, dat Schepenen voortaan om te prevenieren
de voorvallende insolventien, soo van 't Landts als
Stadts-middelen, geene Commisen en zullen aanveer-
den, nogte continueren de gone alreede gestelt, ten zy
voor hunlieden ontfanck ende entremise altooren stel-
lende sussante, resseante, gecertificeerde personele se-
kers, ende die doende vernieuwen van dry jaeren tot
dry jaeren, met kennisse van saeken ende ten overstaen
van het volle Collegie, ofte ten minsten van seven Sche-
penen, naer het leggen van boete ende eedt, als wan-
neer de voornomde Schepenen particulier regard zullen
moeten nemen op de sussanthede van de voorsseyde se-
kers, ende of sy voorsien zyn van immeubele goederen
ende gerealiseerde renten, voor welke prestatie ende
vernieuwinge van de selve sekens particulierlyck sorge
zal draegen den Pensionaris ofte Secretaris, den wel-
ken intervenirien zal in de audientie van de rekeninghe
van dusdanigen Commis, die oock verobligeert zal we-
sen notitie te houden van de Schepenen die over de selve
sekens ende vernieuwinge van diere zullen gestaen heb-
ben, mitsgaders van de jaeren dat de voorschreven sekens

zullen geduert hebben, op dat die tydelyck worden vernieuwt, respectivelyck op pene van in hunlieden privéé naemen te moeten presteren alle de schaden ende interessen die de Stadt daer door soude mogen komen te lyden; wel verstaende dat den Pensionaris ofte Secretaris, die de forge zal moeten draegen op de vernieuwinge van de voorseyde sekens, zal onthalt wesen, als hy daer toe Schepenen zal geinterpelleert hebben tot twee keeren, ende dies notitie gehouden wesen ten resolutie-boeck van Schepenen by anderen Pensionaris ofte Secretaris onderteekent.

7. Item, dat soo wanneer iemant van de Commisen van de Rechten ende Impositien, die men noemt gemeene Middelen, daer in de Geestelycke mede zyn contribuerende, ende de voornomde Schepenen vander Keure sustineren dat de Practisynen van den Raet in Vlaenderen oock souden moeten gelden (soo hier vooren in het præmium van desen is geseyt) zal komen te sterven, ofte andersints 't selve Commischap vacant te bedyden, het selve Officie van Commis zal moeten gegeven worden aen eenen anderen Commis van gelycke middelen, om van d'eene ende d'andere Rechten by een cohier ende separate capittels te rekenen, op den loon van de eene helft, als den voorgaenden Commis zal genoten hebben, ende alsoo voorts, tot dat alles gebrocht zal wesen tot op eenen Commis.

8. Het welcke oock alsoo zal achtervolgt worden in 't regard van de Commisen van de Middelen der voorsseyde Stede, daer van gerekent wort aen den Hoog-Bailliu ende Schepenen, sonder interventie van de Gedeputeerde van de Geestelycke, welcke Commischappen successivelyck soo wanneer die zullen komen te vachieren gevoegt zullen worden aen de Tresorie der voornomde Stede, op den loon als vooren, van d'een helft welcke den voorgaenden Commis zal genoten hebben, dies zal den Tresorier, sonder mingeling van casse, particuliere rekeninge moeten doen voor Heeren ende Wetten, ende het slot der selver brengen in de groote Stadts rekeninge by een particulier capittel.

9. Nemaer raeckende de Commisen, van wiens entremise de Middelen worden gecollecteert als niet konnende

tot beter directie van de Policie-middelen. 581
verpacht worden, zal den Collecteur naer de doodt van den Commis belast worden met de betaeling van de renten daer op geaffecteert, sonder voorderen loon daer over te profiteren, ende 't Officie van Commis gesupprimeert worden.

10. Allesints gereserveert de Commisen ofte Ontfangers van de Huys-gelden ofte Schou-gelden, wies de collecte verheescht het geduerig employ ende occupatie van den Commis, den welcken particulierlyck syne rekeningen zal doen als voor desen, ende alleenelyck profiteren de somme van een hondert ponden grooten over den ontfanck van elck Huys-gelt, aen hem bygeleyt ende geassigneert by de Edele ende Notabele van de Collatie der voornomde Stede, representerende de generaliteyt van diere, sonder meer.

11. Ordonnerende voorts, dat de voornomde Schepenen, Pensionarissen ende Secretarissen vander Keure der voornomde Stede, niet en zullen vermogen van nu voortaan t'acquireren eenige Commisenschappen ofte Ontfangeryen, 't zy van Stadts ofte andere 's Landts-middelen, ten zy verlaetende hun Schependom ofte Officie; ende dat insgelycks de Commisen ofte Ontfangers niet en zullen vermogen te worden Schepenen, Pensionaris ofte Secretaris, ten zy verlaetende hun Commischap ofte Ontfangerye, ende doende rekeninge, mitsgaders purgierende het volle slot van diere, aleer te mogen komen in de bedieninge van het Schependom; Pensionarischap ofte Secretarie.

H E T I V. C A P I T T E L.

Raekende de Verpachtingen van de Stadts ende andere gemeene Middelen.

12. Item, dat voortaan alle die Middelen ende Inkomsten van de Stadt, soo de gone die men noemt gemeene als andere, geene uytgesteken ofte gereserveert, zullen moeten verpacht worden pubkelyck den meestbiedende den naesten, op last van by den gonen Pachter bedydende, daer vooren te moeten stellen suffisanten personelen, resseanten, gecertificeerden seker, inder

manieren als hier vooren is gefeyt, sonder eenige Middelen ofte Inkomsten van de Stadt te mogen geven in admodiatie ofte uyt'er handt verpachten, selfs niet den pacht van de Kraene der voornomde Stede, den welken voor defen uyt'er handt in pacht gegeven is geweest, al is 't soo, dat de Commissarissen (gedeputeert tot het vermaecken van de Wetten van Vlaenderen ten Jaere 1656.) expresselyck hadden geordonneert aen de voornomde Schepenen, het selve Recht van de Kraene te verpachten den hoogst-biedende den naesten, op pene van dies te moeten verantwoorden in hunlieden privé naemen.

13. Soo van gelycken op last van seker, als vooren, zullen verpacht worden de Rechten op de Botter ende Kaes, ingevolge van het Octroy daer toe verleent op den 22. December 1548., ende van het nieuw generael Octroy van den 15. April 1672., mitsgaders de conditien op de selve Verpachtinge geëmanneert.

14. Insgelycks het Recht van de Hoppe, ten advenant van thien grooten van elck hondert pondt.

15. Voorts het Recht van de Wage in conformiteyt van het Octroy daer toe verleent op den 22. December 1548. ende de conditien van de Verpachtingen van den 7. Maerte 1640. mitsgaders sulcke andere, als de voorschreven Schepenen vander Keure zullen goet vinden.

16. Sonder dat de voornomde Schepenen, tegens d'executien die souden mogen gedresseert worden ten verfoecke van den Treforier, Commisen, ofte andere Ontfangers van eenige Middelen ofte Rechten, tot laste van de Pachters ofte Admodiateurs van diere, zullen verleenen eenige provisien van staeten, ten waere om merckelycke redenen in rechte gefondeert, ende mits by den geëxecuteerden by provisie nampyserende de somme daer aenlevende, op pene van in cas van courtresse ofte insolventie daer naer opkomende, de selve te moeten presteren in henlieden respectieve privé naemen; ten welcken effecte den Secretaris diergelyke appointementen van provisionelen staet onderteeckent

hebbende, notitie zal houden van de Schepenen die daer over zullen geïntervenieert hebben, om daer toe, noodt zynde, recours te nemen, op pene van sulcks niet gedaen hebbende dies oock in synen privéen naem te moeten verantwoorden.

17. Belastende by dien aen den Tresorier der voornomde Stede ende Commisen van diere, voor soo vele elck van henlieden is aengaende, te besorgen d'inninge van de verpachte Rechten, preciselyck op de termynen ende conditien by de Verpachtingen gedregen, op pene van dies blyvende in gebreke, in henlieden privéé naemen te moeten voldoen de besaethede die de Stadt daer door soude mogen komen te lyden.

18. Ordonnerende voorts dat van gelycken à la hauche, ende op seker als vooren, by termynen van dry jaeren verpacht zullen worden alle de Stockhouder-schappen der voornomde Stede, soo wel van de volontaire Venditien, Berg van Bermhertigheyt, als van executien, ofte wel dat de selve Stockhouderschap-pen gegeven zullen worden in Admodiatie in conformiteyt van het voorschreven generael Octroy van den 15. April 1672. op conditie van de somme aen den Pacht ofte Admodiatie klevende, te betaelen by payementen van maende tot maende, ende dat den Pachter ofte Admodiateur alle 't gone aen elke Venditie klevende, zal moeten opleggen ende betaelen aen de gone die het behoort, ten langsten binnen de dry maenden naer de gehouden Venditie; ende dies blyvende in gebreke, dat Schepenen sonder voorder formaliteyt den Pacht ofte Admodiatie zullen mogen doen cesseren, ende den selven Verpachten ofte in Admodiatie geven voor den resterenden tydt à folle renchaire, ende de courtresse verhaelen soo op den Pachter ofte Admodiateur als syne borgen.

19. Ende op dat Schepenen souden komen tot kennisse van de Stockhouders die in faute blyven van te betaelen, zal by voorgebode gestatueert ende jaarlycks verkondigt worden, dat alle de gone geïnteresseert wesende in diergelycke Venditien, hunlieden van de Stockhouders zullen moeten doen betaelen ten langsten binnen den tydt van vier maenden naer de gehouden

Venditien, ofte dies binnen acht dagen naer het expireren van de voorseyde vier maenden klachtig vallen by requeste te presenteren aen de voornomde Schepenen, ten eynde van by hunlieden daer in promptelyck voorfien te worden, by faute van welcken de Stadt voor hunlieden pretensien niet voortder responfabel en zal wesen, niet meer subsidiairelyck dan andersints, dies zullen de perfoonen wiens goederen verkocht zyn tot lafte van de Stockhouders, haerlieden borgen ende certifianten in solidum hebben parate executie op den tegenbrief, die de selve Stockhouders zullen moeten onderteekenen.

20. Item, dat men van nu voorts-aen naer het expireren van de loopende Pachten ofte Admodiatien, insgelycks pubkelyck ende à la haulche, naer het doe van affixien van plack-brieven ende op last van seker te stellen als vooren, zal Verpachten alle de Landen, Baeremen ende Viſſcheryen, gebrocht by de rekeningen van den Treforier der voornomde Stede, onder het Capittel van den ontfanck van de Lieve.

21. Insgelycks de Viſſcheryen, de Stadt alom elders competerende, Vol-meulens, Huyssekens voor 't Beenhuis, ende andere oock gebrocht by de rekeningen van den Treforier onder het Capittel van Cheyns ofte kleene verpachtingen.

22. Item, de Huyfen, Viſſcheryen ende Kelders in de rekeningen van den ſelven Treforier begrepen, onder het Capittel van de nieuwe verpachtingen.

23. Voorts de Garſſingen, partyen van Ertingen, Huyfen ende Kelders, begrepen onder het Capittel van andere verpachtingen van de nieuwe Veste, Dyckdammen, Rampærden ende Bollewercken.

24. Allesints gereſerveert alleenelyck de kleene partykens die voor deſen in pacht ofte admodiatie niet meer gegolden en hebben, dan thien ofte twaelf guldens 's jaers, de welcke de voornomde Schepenen zullen vermogen te verpachten ofte in admodiatie geven, ſoo ſy voor deſen hebben gedaen.

25. Op welcke modificatie ende reſerve van kleene partykens niet excederende in pacht de thien ofte twaelf guldens 's jaers, de voornomde Schepenen oock publi-

tot beter directie van de Politie-middelen. 585
kelyck ende à la haulche verpachten zullen de partyen van den Traegel, Veir te Selzaete ende ter Donck, gebrocht by de rekeningen van den Tresorier onder het Capittel van den ontfanck van den Impoft van de nieuwe Vaert.

26. Item, het Recht van de nieuwe Impositie van de twaelf grooten op elck Schip indifferentelyck gelaeden, op ende nederwaerts passerende ten Padde gate, ende op extraordinaire dagen ten rooden Torre, waer van by den Tresorier der voornomde Stede placht gerekent te worden onder het Capittel van ontfanck extraordinaire ende alleenelyck gebrocht is par memorie t'sedert den jaere 1663. dat Jan Baptiste Lauwers daer van Collecteur is geweest.

27. Wel verstaende dat men de Garssingen van de Vesten, Rampaerden, Bollewercken ende andere Fortificatien der selver Stede, niet anders en zal verpachten dan met expresse conditie, dat men de Garssingen zal moeten afsnyden, sonder die met Bestialen te mogen bedryven, op de boeten daer toe staende.

28. Ende raeckende de Corps-de-garden, dat men die oock niet anders en zal verpachten dan op conditie van by Schepenen den pacht te mogen opseggen in tyde van oorloge, ende oock andersins t'elcken als Schepenen sulcks zullen vinden te behooren ten dienste van Ons ende van de Stadt, alswanneer den Pachter die zal moeten ruymen ende ydel maecken, binnen derden dag naer het laeten weten van opseg van pachte.

29. Ende in 't regard van het Officie van Weert ter Myne, het welcke by onse aggregatie van den 4. Juny 1670. alsnu by de voornomde Schepenen in admodiatie gegeven is, by forme van engagure ende contract van den 14. April 1670., ordonneren by desen, naerdien de selve admodiatie ende engagure zal wesen geëxpireert, ten zy by Ons sulcks andermael wort toegestaen, dat het voornomde Officie van Weert ter Myne insgelycks publikelyck ende naer affixie van plakbrieven, den meest-biedende den naesten zal verpacht worden, mits by den Pachter stellende twee suffisante

personele gecertificeerde sekens inder manieren voorschreven, ende op expresse conditie, dat den gonen die Myn-meester zal bedyden, gehouden zal wesen synen pacht te betaalen by payementen van twee Maenden tot twee Maenden, ende dies blyvende in gebreke, dat Schepenen 't selve Myn-meesterschap zullen vermogen op te seggen ende andermael te verpachten à folle renchaire, ende de courtresse, indiender eenige valt, verhaelen op den Pachter ende syne Borgen, soo hier vooren in 't regard van de Stockhouderlichappen is gestatueert.

30. Voorts zullen de Kraemen ter Half-vaften-markt in het groot Been-huys ende daer buyten, verpacht worden ten profyte van de Stadt, als mede de plaetsen ende winckels op het Stadthuys tot het verkoopen van schilderyen, scribanen ende andersins, discretelyck ende ter directie van twee Schepenen benefens eenen Secretaris by het Collegie daer toe te deputeren.

31. Ende zullen van nu voorts-aen oock besteeet werden publikelyck den minst-biedende den naesten de leveringen van het Was, Wiecken, Schryf-papier, Penen ende inct, alsmede het Brandt-hout ende Keirflen, soo wel 't gone dienende tot de Corps-de-garden, als 't gone dat geconsumeert wort op het Stadthuys, waer toe aen den aennemer van het hout noodig tot het Stadthuys verleent zullen worden de kelders daer onder weseende.

32. Interdicerende aen de voornomde Schepenen wel expresselyck in prejuditie van al het gone voorschreven, eenige Middelen van de voornomde Stadt in admodiatie, collecte, ofte uyt'er handt in Pacht te geven, behoudens in 't regard van de admodiatien ende engagementen hier boven breeder vermeld, ende dat men uyt'er handt geene pachten nochte admodiatien en zal mogen geven aen particuliere personen, maer alleenselyck by onse aggregatie aen de Generaliteyten ofte Neevingen, by de welcke de Rechten ongevoegelyck om te verpachten alfoo zullen voldaan worden, allesins op de pene van by de gone die men zal bevinden de contrarie van dien gedaen te hebben in hualieden privé

tot beter directie van de Policie-middelen. 537
noemen te moeten presteren, soo vele als dusdanige
Middelen te vooren zullen bevonden worden ten hoog-
sten verpacht geweest te zyn ofte ingebrocht te heb-
ben, boven een vyfde meer dan den selven hoogsten
pacht zal hebben bedregen.

H E T V. C A P I T T E L.

Reden ende vacatien van Schepenen.

33. Ordonnerende voorts, dat'er geene Deputatien
zullen gedaen worden, om t'Hove ofte elders te va-
chieren in Stadts affairen, dan in cas van presserenden
noodt ende naer voorgaende resolutie van Schepenen,
vergadert op de boete ende eedt, in getal ten minsten
van seven.

34. Ende zal neffens den Pensionaris gedeputeert
worden, als de saeke sulcks is verheeschende, eenen
van de Schepenen ter discretie van den Voor-Sche-
pen ofte anderen die in syne absentie in het Collegie
zal presideren ten tyde als men delibereren zal of'er
Gedeputeerde moeten gesonden worden.

35. Ende eenige Gedeputeerde t'Hove zynde oft
elders, men zal niet vermogen derrewaerts te senden
andere Gedeputeerde om nieuwe voorvallende affai-
ren; maer daer mede belasten de gone die alreede zul-
len zyn in deputatis, ofte wel de selve doen weder-
keeren ende de nieuwe Gedeputeerde bevelen het ver-
volg van de saeken daerom d'eerste Gedeputeerde zul-
len gesonden zyn geweest; allesints ter discretia van
Schepenen die daer op zullen delibereren, vergadert
als vooren.

36. Aan welcke Gedeputeerde t'elcken gegeven zal
worden eene schriftelycke instructie van't gone hun-
lieden bevolen wort, geparapheert by den Voor-Sche-
pen ofte anderen presiderenden Schepenen die hunlieden
zal hebben gecommiteert, ende onderteeckent by
eenen van de Secretarissen van de selve Schepenen,
waer op notitie gehouden zal worden van den dag dat
sy vertrecken zullen ende van den gonen van hunlie-
den wederkomste, daer op sy binnen de eerste acht

dagen naer de selve wederkomst zullen moeten verfoecken de tauxatie van hunlieden vacatien, ende daer toe overgeven eenen pertinenten staet.

37. Welcke deputatie ende instructie zal t'elckent geinregistreert worden in den boeck van Resolutien van de voorseyde Schepenen, alwaer men oock notitie zal houden van de wederkomst van de Gedeputeerde.

38. Ende zullen de voornomde vacatien gerekent ende begroot worden ten advenant van acht guldens 's dags, weder foodanigen Gedeputeerden met hem heeft eenen knecht ofte niet, welckdanigen knecht oock niet en zal mogen dienen voor Messagier, ofte trecken den loon van den Messagier ofte anderen byleg op pretext van gedaen dienst ofte andersints.

39. Dies zullen de Gedeputeerde voyagierende op eenen dag thien mylen, hebben dobbel journé, ende alsoo naer advenant, sonder iet meer te mogen pretenderen op het pretext van extraordinaire diensten, ofte dat sy ter plaetsen wesende, voor ende naer middag in de affaires souden hebben gevachiert.

40. Verbiedende voorts alle vacatien ende reysen van Schepenen tot het visiteren van de Lieve ende Saffche Vaert, ten zy in de noodige voorvallende inexcusabel occasien, als wanneer daer toe ten uystersten niet meer dan twee en zullen worden gedeputeert, daer onder begrepen den Secretaris die daer toe gerecht is te vachieren ingevolge van oude usantien, ende zal van de selve deputatie ende van het subject van diere oock t'elckent notitie gehouden worden op den voornomden Resolutie-boeck van Schepenen.

41. Soo insgelycks de voornomde Schepenen geene recompense ofte byleg en zullen vermogen te pretenderen over de vacatien die sy doen binnen de Stadt ende aen de Poorten van dien tot het visiteren van de Vesten, Fortificatien ende wercken der selver Stede, selfs niet over de devoiren die d'eene en d'ander van hunlieden souden mogen doen tot het observeren van de Placcaerten geëmaneert op het stuck van de Munte ofte andere, als daer toe van Officie-wege elck op synen tour verobligeert zynde.

42. Behoudens nochtans dat de selve Schepenen zullen vermogen twee-mael 's jaers te deputeren eenen van hunlieden neffens den Secretaris die 't behoort ende Ontfanger van de Wercken, om op den bequaemsten tydt de voornomde Vesten te visiteren, op den loon elck van twaelf guldens eens, sonder iet meer te mogen pretenderen, op wat pretext het zy, soo by onse Commissarissen tot het vermaecken van de Wetten in Vlaenderen alreede geordonneert is geweest.

43. Dies zullen de voornomde Gecommitteerde door eenen van henlieden tydelyck de wete ende kennisse doen aen den Hoog-Bailliu der voornomde Stede, ten eynde hy in de selve visitatien interveniere, dunckt het hem goet.

HET VI. CAPITTEL.

Nopende de Wyn-gelden.

44. Item, verbieden wel expresselyck aen den Voor-Schepen ofte anderen die in syne plaetse zal presideren, d'een den andere, ofte andersints hier ende daer den Wyn van de Stadt te presenteren, niet meer uyt de Middelen van de Tresorye, als van andere entremisen ende recepten, behoudens in de voorvallende considerabile occasien ende aen persoonen van remarque, konnende aen de Stadt dienst doen; met sulcke moderatie nochtans, dat de voornomde Wynen, soo ordinaire als extraordinaire, in vaten, kannen ende andersints, in alles op een Jaer niet hooger en zullen mogen beloop en dan tot ses hondert ponden grooten, elck Jaer op syn selven staende, op pene van radiatie, ende dies te moeten verantwoorden in hunlieden privé naemen.

45. Ten welcken effecte alle de billietten van de presentatien van Wynen, die den Voor-Schepen ofte den gone hem representerende, ten uyttersten tot eene aeme Wyns ter Rolle, maer en zullen vermogen te doen t'elckens by den selven Voor-Schepen ofte den gonen syne plaetse presenterende, zullen geparapheert worden.

46. Ende van de andere presentatie *excederende* eene aeme Wyns, de selve en zullen niet vermogen gedaan te worden dan by resolutie van het Collegie, ten minsten ter interventie ende toestemminge van seven Schepenen, ende zal ten Resolutie-boeck by eener van de Secretarissen notitie gehouden worden van de Schepenen die over de resolutie zullen hebben geseten.

47. Dies zal den Present-meester alle Maenden in het Collegie overbrengen eene schriftelycke specificatie van de Wynen, die tot daer toe gepresenteert zullen wesen, ten eynde Schepenen souden mogen sien aen wie die zyn gepresenteert, ende hoe vele die tot daer toe bedraegen.

H E T V I L C A P I T T E L.

Raekende de byleggen ende overdiensfen.

48. Verbiëdende insgelycks wel expresselyck aen de voornomde Schepenen, voorts-aen aen wie dat haer zy, nochte aen hunlieden selve, te doen eenigen byleg van gelde, op wat pretext van dienst dat het soude mogen wesen, selfs niet in 't regard van de permanente Officieren der voornomde Stede ter oorfaecke van overdiensf, als wanneer de Magistraet niet preciselyck t'elckent op den thiensten dag van Mey vermaeckt en wort.

49. Dan in 't regard van de Schepenen blyvende in dienste naer den thiensten Mey, ende het Magistraet daer naer komende binnen het Jaer vernieuwt te worden, zullen de selve Schepenen ter cause van hunlieden overdiensf, naer raet van tyde vermogen te profiteren de gecostumeerde Keirel-laekens sonder meer, op wat pretext dat het oock soude mogen wesen.

50. Allesints op pene van radiatie, ende by parate executie bedwongen te worden tot restitutie van het gone d'eene ofte d'andere in prejuditie van 't gone voorschreven soude mogen ondeugdelyck geprofitteert hebben, met den interest van dien tot de reële voldoeninge.

51. Schepenen zullen vermogen aen de Paters Jesuiten ende Augustynen, aen elck Convent by te leggen een hondert guldens, ende alsoo t'saemen twee hondert

tot beter directie van de Policie-middelen. 591
guldens jaerlycks op haerlieder versoek, by requeste te doen tot het koopen van de Prysen, die aen de Studenten worden uytgedeelt, sonder de selve somme te mogen excederen.

52. Aen de voorseyde Paters Augustynen zal men bovendien ter hulpe van de onkosten van hunlieden Ommeganck van Recreatie, oock mogen byleggen tot vier hondert guldens, sonder die te mogen excederen, de welcke sy alleenelyck zullen profiteren ende ontfangen naer dien den selven Ommeganck effectivelyck zal hebben gegaen, met last van t'elcker reyse te maecten eene nieuwe Slede ende eenig ander cieraet, mits alvooren by hunlieden in het Collegie overbrengende de modelle van de selve Slede ende cieraet.

53. Men zal van nu voorts niet meer geven eenige byleggen gelyck men voor desen heeft gegeven ten respecte van het cieraet van de nieuwe Gevels, Kloosters, Kercken ende reparatie van diere, gelyck men oock niet meer en zal geven eenige Aelmoeften, niet meer ordinaire als extraordinaire, 't zy van Boter, Hout, Kolen ofte andersints, gereserveert dat men alleene zal mogen geven tot t'estig ponden grooten aen den Scholaster, ende twintig ponden grooten aen de Paters Jesuiten, t'elckent te versoeken by requeste, tot den inkoop van Prysen voor den Catechismus, mitsgaders het provisioneel secours van vyftig ponden grooten ter Maendt aen de aarme Kamer deser Stadt, op gelycke requeste by hunlieden daer toe jaerlycks te presenteren.

HET VIII. CAPITTEL.

Raeckende den ontfanck van Yssue.

54. Ordonnerende oock aen de voornomde Schepenen voortaan niet te maecten ofte toe te staen eenige accorden, ende redemptien over de Rechten van Yssue de Stadt competerende, ten zy naer gehoor van partyen, ende sommiere kennisse van het gone aen de selve Yssue wel soude mogen dependeren, ende dat ter vergaderinge van het volle Collegie ofte ten minsten ten overstaen van seven Schepenen, wies ten Resolutie-Boeck oock notitie zal gehouden worden.

55. Ende alſoo den Ontfanger van het ſelve Reek van Yſſue voor deſen geproſiteert heeft d'eene helf van 't gone ſyne recepte was bedraegende, ende o het pretext van dien ſelfs d'helft van vyfthien ponden grooten 'sjaers, die hy daer over pachte moeſte betaelen, hoewel onbehoorlyck: Soo ſtatueren Wy ende ordonneren, dat naer het loopende Jaer den Ontfanger van de voornomde Yſſue alleenelyck zal profiteren den ſelden penninck van het gone ſynen onſanck zal bedraegen, in de plaetſe van de helft, dies zal hy ontlaf worden van de pacht-ſomme, die de ſelve Ontfangers voor deſen plachten te betaelen, ende niet min t'ſynder admiſſie onder ſolemnelen eedt beloven dat hy de voornomde Rechten van Yſſue ende d'inninge van diere getrouwelyck ende neerſtelyck zal beſorgen als zyn eygen goetd, ſonder conniventie, faueur ofte verdrag.

H E T I X C A P I T T E L.

Raekende de wekelycke Contributien.

56. Item, om te beneficiëren de wekelycke Contributien, ende de redreſſerende abuysen daer in geſiſſeert, daer door de ſelve van tyde tot tyde ſoo zyn vermindert dat die qualyck en bedraegen d'eene helft van 't gone dat de ſelve Contributien voor deſen hebben ingebrocht; ordonneren ende bevelen, dat van nu voorts-aen alle Jaeren eens, eene generaele revue ende tauxatie zal gedaen worden naer elcks geſtaethede ende middelen, ſoo men voor deſen heeft geplogen te doen.

57. Dat men van de ſelve Contributien niemant en zal excuſeren, oock niet de gone die ter cauſe van hunlieden ouderdom van de Wacht bevrydt zyn.

58. Item, dat men alle de gone wiens Contributien voor deſen ſil à ſil zyn vermindert, ofte in 't geheek afgedaen geweeſt, zal brengen op den ouden voet, taxueren, ende reguleren als alle andere.

59. Item, dat de gone, die tot het doen van de ſelve revue zullen gecommitteert worden neffens de andere, die van oudts geplogen hebben in de ſelve revuen te intervenieren, te vooren in het Collegie van Schepenen zullen

zullen beloven onder eedt dat sy de selve revue, opneminge ende tauxatie van de contributien zullen doen redelyck ende egalyck naer elcks middel ende gestaethede sonder iemant te favoriseren.

60. Welcke Gecommitteerde hun gebefoigneerde ende provisionele gedaen tauxatien daer naer zullen moeten overbrengen in het Collegie, om aldaer vast gestelt ende gearresteert te worden, ten overstaen ten minsten van seven Schepenen naer het leggen van de boete ende eedt.

61. Aen welcke Gedeputeerde ende intervenienten voor loon ende sallaris, over hunlieden vacatien te doen in de eerste aenstaende generaele revue, by den Ontfanger van de selve contributien zal betaelt worden tot twee hondert guldens, t'saemen de vacatien van den Secretaris ende Ontfanger daer in begrepen.

62. Nemaer voor de naervolgende jaeren en zal voor elke generaele revue aen alle de gone die neffens den Secretaris als Gedeputeerde ende intervenienten daer toe zullen gevaciert hebben, niet meer bygeleyt worden dan een hondert guldens eens ter distributie van Schepenen, naer elcks dienste, de vacatien van den Secretaris ende Ontfanger daer onder begrepen.

63. Ende alsoo de jaerlycksche portée ende inkomen van de selve contributien door het gone voorschreven merckelyck staet vermeerdert te worden, ordonneren dat den Ontfanger van de selve contributien, in de plaetse van den vyfthienden penninck van synen ontfanck by hem voor desen genoten, niet meer en zal bygeleyt worden dan den vyf-en-twintigsten penninck, ende met den selven loon moeten contenteren de gone die hy tot het doen van de vermaeningen ende collecte zal employeren.

64. Interdicerende wel expresselyck aen Schepenen ende alle andere die 't aengaen mag, het inkomen van de selve contributien te diverteren ende t'employeren tot betaeling van andere lasten, als de gone raeckende de Wachten, ende die men van oude tyden gecostumeert is geweest daer uyt te betaalen, vele min zullen de voornomde Schepenen daer uyt vermogen te doen eenige byleggen ofte gratuiteyten aen hunlieden

selven ofte andere, op wat pretext dat het soude mogen wesen; alleffints op pene van radiatie ende daer vooren te moeten verantwoorden in hunlieden privé naemen.

HET X. CAPITTEL.

Nopende de Maelyden ende Teiringen.

65. Verbiedende voorts, dat men voortaan niet en zal doen de teiringen ende maelyden die Schepenen voor desen plachten te doen ten dage van de Verpachtinge van de generaele Stadts-Middelen, mitsgaders de gone die den Tresorier ende Klercken der Tresorie gedaen hebben, beneffens den Grefsier van de Commissarissen met syn twee Klercken, in het prepareren ende collationeren van Stadts rekeningen, dan zal aen den selven Grefsier met syne twee Klercken daer over betaelt worden tot twee ponden grooten 's dags den tydt van vier dagen, te weten ses guldens voor den Grefsier ende dry guldens voor elcken Klerck, ende zal gelycke somme betaelt worden aen den Tresorier met syn twee Klercken soo wanneer sy effectivelyck in het oversien ende collationeren van de selve rekeningen zullen intervenieren, sonder eenige de minste teiringe tot laste van de Stadt te mogen doen.

66. Ende wat aengaet het Vasten-avondt-banquet van Schepenen van beyde de Bancken, de welcke voor desen t'laemen bekostigt hebben beth als dry duyfsent guldens, en zal nu voortaan aen de gone die van oudts gecostumeert zyn tot de voornomde maelydt begroet te worden, ofte hun aldaer te vinden by forme van redemptie, niet meer bygeleyt worden als elck tot vier ponden grooten tot het houden van de ordinaire maelydt, daer van participeren zullen, als voor desen, de Sergeanten, Messagiers ende andere dienaers van de Stadt.

67. Dies zullen de voornomde Schepenen ende alle andere die van oudts gecostumeert zyn geweest tot de maelyden van den Vasten-avondt begroet te worden, hun in het selve banquet ofte maelydt moeten presen-

tot beter directie van de Policie-middelen. 593
teren, ende hun deel in de teiringe betaelen, weder sy
compareren ofte niet, gelyck by apostille van Commis-
sarien is geordonneert, sonder dat iemant daer over
meer zal mogen pretenderen, oock selfs niet de gone
profiterende dobbel wyn-gelden, ofte die voorlien zyn
van twee qualiteyten.

HET XI. CAPITTEL.

Aengaende de Rekeningen.

68. Item ordonneren, dat alle rendanten van Reke-
ningen onder eedt zullen verklaeren hunlieden ontfanck,
ende uytgeven deugdelyck te wesen, ende dat de mi-
sen by Rekening gebrocht, effectivelyck zyn betaelt
voor soo vele den doender van de Rekening hem zal
dienen van quitantie.

69. Item, dat niet meer in Stadts groote Rekenin-
gen, als de gone van de Commisen ende andere Ont-
fangers geene sommen in uytgeven en zullen gepas-
seert worden, ten zy dat het blycke van de betaeling
van diere by exhibitie van de quitantien daer toe die-
nende, gereserveert alleenelyck in 't regard van de
voornomde Stadts groote Rekening, voor soo vele
aengaet de profyten ende emolumenten van den Hoog-
Bailliu, Schepenen, Pensionarissen, Secretarissen ende
andere Officieren van de Stadt, gereserveert oock in 't
regard van de jaerlycksche croisen van de verkenenisse
van de somme van een hondert duyfent guldens capi-
tael t'onfen profyte.

70. Item, dat men nu voorts-aen by Rekeningen no-
titie zal houden, dat de bewyfen dienende tot verifi-
catie van de selve Rekeningen, overgelevert zyn aen
den eersten Secretaris ofte andere die de selve Reke-
ningen zal hebben geapostilleert, den welcken ver-
obligeert zal wesen die t'synder Secretarie te bewaeren
ende de selve te rensigneren, noodt zynde, behoudens
in 't regard van de voornomde Stadts groote Rekenin-
gen, wies de bewyfen ter Tresorie zullen blyven be-
ruften.

71. Interdicerende voorts aen den Tresorier deser

Stede in toekomende meer uyt te geven eenige bewyzen op particuliere Commiffen, Ontfangers, Admodiateurs, Pachters ofte Debiteurs van Stadts-Middelen, maer zal den voornomden Treforier verobligeert wesen syne penningen ter Treforie felve te ontfangen, dies zal den aenkomenden Treforier aenveerden 't slot van den afgaenden, om 't welck in treyn te brengen zullen voor het eerfte jaer naer publicatie deser in staet gehouden worden alle betrecken en executien die men tot lafte van de Stadt soude willen doen voor den tydt van ses Maenden.

72. Ende voor soo vele aengaet d'artikelen van misen ofte remisen, ende alle andere die uyt causen, 't zy by souffrance ofte andersints soudén mogen geroyeert worden, de bewyfen daer toe dienende zullen blyven onder den rendant by notitie daer van op de rekeningte te houden.

73. Ende raeckende den Ontfanger van de Wercken, den felves zal gehouden wesen van dry maenden tot dry maenden te doen Rekeningte van synen ontfanck ende uytgeven, den welcken oock geene nieuwe wercken en zal mogen beginnen ofte doen maecken sonder fchryftelycke ordonnantie van het Collegie, naer dien daer op zal gedelibereert geweest zyn naer het leggen van boete ende eedt ten minsten ten overstaen van leven Schepenen, van wiens opinien ten resolutie-boeck precise notitie zal gehouden worden; 't welck men oock alsoo zal doen in 't regard van de reparatien die excederen zullen de somme van dertig Carolus guldens; allefints oppene van nulliteyt, ende dat d'onkosten andersins gedaen, in de Rekeningen zullen worden geroyeert.

74. Ende op dat ieder jaer syn last soude draegen, interdiceren wel expreffelyck aen de voornomde Hoog-Bailliu, Schepenen ende Raedt van beyde de Bancken der voornomde Stede voorder te belaften met renten de Huys-gelden ofte andere Middelen alreede opgesteld ofte die naermaels soudén mogen opgesteld worden, 't zy tot het vinden van de Beden ende Subsidien ofte andere onkosten, selfs niet uyt krachte van de permissive clausule die geinsereert soude mogen wesen in de acten van de acceptatie van de felve Beden ende Subsidien,

de welke wy verstaen dat voor de toekomende tyden niet voorder kracht en zal hebben nogte extenderelyck en zal wesen dan om te mogen gebruycken de bequaemste middelen tot het vinden van de penningen daer toe noodig, ende om die binnen het jaer uytterlyck binnen ses maenden naer het expireren van 't selve jaer te furnieren met d'onkosten daer aenklevende; allesints op pene van radiatie, ende dies te moeten verantwoorden in hunlieden respective privéé naemen.

75. Voorts zullen de respective Procureurs d'Office preciselyck alle jaeren moeten Rekeninghe doen van de boeten by Schepenen gewesen, ende brengen by memorie de gone die in disput getrocken zyn, ten welken eynde den Hoog-Bailliu ende Onder-Bailliu niet meer en zullen mogen employeren dan elck eenen Procureur om te dienen het voorseyde Officie, de welke tegen elckander niet en zullen vermogen eenige partyen te dienen, wel verstaende in saeken daer den Heere alleen agiert, ende niet alsmede gevoegden.

H E T X I I. C A P I T T E L.

Nopende de Collatien.

76. Item, willen ende ordonneren dat in het regard van het houden van de Collatien preciselyck zal achtervolgt worden 't gone dies aengaende gestatueert is by de Concessie Caroline van den 30. April 1540. ende dat men sonder eenige dissimulatie ofte verdrag zal doen betaelen de boeten, by de gone wesende van de Collatie, die in faute zullen blyven van hun aldaer te vinden, sonder eenige excusen te admisteren van absentie uyt'er Stadt ende andere diergelycke, behoudens de gone alleenelyck van dangereuse sieckte, ende dat die van de voornomde Collatie in de Stadt wesende zullen vermaent zyn om hun aldaer te vinden ten minsten dry dagen voor den dag die daer toe geprefigiert zal wesen, als den tydt ende gelegentheyt van de saecke sulcks zal toelaeten; ordonnerende by dien wel ende expresselyck aen den Onder-Bailliu te procederen tot lasse van de absenten ende defaillanten tot betaelinghe van de boeten.

by de selve Concessie geprescribeert, op pene van daer over in synen privéén naeme te verantwoorden, mitsgaders toesprekelyck te wesen over den ondienst die wy ende de Stadt door syne dissimulatie zullen hebben geleden.

77. Ende op dat de notitien van de absenten te beter gehouden mogen worden, self van de gone die naer d'eerste aflesingen hun souden mogen komen te subtraheren ende vertrecken, de welcke oock gereputeert zullen worden voor absente, ordonneren dat men daer naer de lyfte in het Collegie andermael zal aflesen, ende de deuren eens gesloten zynde en zal niemant meer mogen ingelaeten worden.

78. Bevelen oock aen alle de gone van de selve Collatie getrouwelyck op de voorvallende saeken te resolveren ende hunnen voys te geven sonder hun daer van simplyck te excuseren, soo men voor desen somwylen heeft getolereert, ende diergelycke excusen genomen voor refus.

79. Voorts tot meerder vastigheyt van de uyttinge van het resultat der voorseyde Collation, wy bevelen ende ordonneren dat 't selve geconformeert wort uyt de suffragien van de gone moетende intervenieren in de selve Collatie ter presentie van den Hoog-Bailliu ende Schepenen van beyde de Bancken, Pensionarissen ende Secretarissen, ende die van de voorseyde Collatie, ende het voornomde resultat naer voyfinge van den Hoog-Bailliu ende Schepenen van beyde de Bancken voorseyt gearresteert zynde, soo zal 't selve hooge ende overluyt geprononceert worden by den Pensionaris proponent aen die van de Collatie, ende daer naer gestelt by geschrifte op den voet van den Collatie-brief by den Secretaris de voyfen daer op geannoteert hebbende, alleffints al-eer iemand van hunlieden zal vermogen te vertrecken, ende zal 't selve resultat r'eynden dies sonder verlies van tyde geïnregistreert worden.

80. Alleffints met onverlethede om by de Edole ende Notabele van de Collatie van elcke Prochie, die 't goetduncken zal, door henlieden gecommitteerde dies collectie te doen; ten welcken effecte de voornomde

Schepenen vander Keure dies aensocht zynde, sonder uytstel aen diergelycke gecommiteerde door hunlieden eersten Secretaris van alles communicatie zullen verleenen.

81. Welcke Collatie-Heeren by Hoog-Bailliu ende Schepenen zullen mogen verandert worden t'elckent als het hunlieden goetduncken zal t'onfen meerderen dienste ende van de Stadt, gelyck sy tot nu toe hebben gedaen in conformiteyt van de Concessie Caroline.

82. Tot beter ende vastiger observantie van al welken bevelen dat dit tegenwoordig Reglement zal worden gedrukt, ende t'elcker vernieuwinge van het Magistraet ofte continuatie van dien, jaerelycks voor alle andere affairen in volle Collegie van Schepenen soo vander Keure als Gedeelte gelesen worden, ende op het littrairn blyven liggen ten eynde dat niemant dies ignorantie pretendere, waer van by den eersten ofte anderen Secretaris, den welcken daer van de lecture zal gedaen hebben, ten Resolutie-boeck van Schepenen notitie zal gehouden worden, ende zal den Tresorier der voornomde Stede jaerlycks aen de Commissarissen tot het vermaecken van de Wetten ende hooren van de Rekeningen van Vlaenderen presenteren elck een gedrukt Reglement, ende dies aensocht zynde oock twee ofte dry aen de Edele ende Notabele die hun in de auditie van de Stadts Rekeningen zullen vinden, ende mede besorgen dat het selve Reglement wel worde geobserveert.

Lastende ende bevelende aen alle die 't aengaen mag, hunlieden naer 't gone voorschreven preciselyck te reguleren ende conformeren, alleffints sonder prejuditie van onse gerechtigheden, ende by provisie tot dat by ons anders soude mogen geordonneert worden: ontbieden daerom ende bevelen onse seer lieve ende getrouwe die Hooft Presidenten ende Luyden van onsen Secrerren ende Grooten Raedt, de voornomde van onsen Raedt in Vlaenderen, Hoog-Bailliu, Schepenen ende Raedt onser voorschreven Stede van Gendt, ende alle andere onse Rechteren, Officieren ende Onderfaeten, dien dit aengaen ofte roeren zal mogen, dat sy onse tegenwoor-

600 *Reglement nopende de Policie-middelen.*

dige provifionele Ordonnantie ende alle poincten ende artikelen boven verklaert ende elck van die punctuelyck ende volkomentlyck onderhouden ende observeren, doen onderhouden ende observeren naer haerlieder forme ende inhouden, sonder daer tegen te gaen ofte laeten gefchieden in eeniger manieren, executerende neerstelyck de penen ende boeten op de inbrekers van de felve Ordonnantien, sonder diffimulatie ofte verdrag: *Want bet ons alsoo gelieft.* Des t'oorconden hebben Wy onsen grooten Zegel hier aen doen hangen. Gegeven in onse Stadt van Brussel den 10. dag der Maendt van December in 't Jaer ons Heeren 1672. ende van onse Rycken het achtste. Ende was geparapheert DE PA. vt. ende noch leeger stont: By den Koninck in synen Raedt, ende was onderteeckent *B. de Robiano.*

INTERPRETATIE op bet 6. Artikel van bet 3. Capittel ende bet 12. Artikel van bet 4. Capittel van bet voorschreven Reglement nopende de Policie-middelen; den 27. April 1673.

PAR LE ROI.

CHers & bien-aimez, Ayant vu ce que vous avez representé au sujet du Reglement émané le 10. de Decembre 1672. pour l'administration des biens & autres choses de notre Ville de Gand, Nous vous faisons la présente, pour vous dire, que pourrez passer la ferme des Accises & autres Droits de ladite Ville, en usant en bon Pere de famille, & en la même forme & maniere que vous le feriez si ce seroit en vos propres affaires, non obstant le 12. Article du 4. Chapitre, & le 6. Article du 3. Chapitre dudit dernier Reglement, & ce provisionnellement, & jusques à ce que le besoigné des Commissaires de notre Conseil en Flandres vu, & la consulte sur ce à dresser par notre Conseil Privé autrement soit ordonné par notre Cousin le Comte de Monterey, par la deliberation duquel nous avons dispensé au regard desdits Articles. A tant chers & bien-aimez notre Seigneur vous ait en sa sainte garde. De Bruxelles le 27. d'Avril 1673. Paraphé DE PA. vt. signé *B. de Robiano.*

ORDONNANTIE ende REGLEMENT,

Gestelt op het onderhouden van den Stapel binnen der Stede van Gendt, staende geregistreert in seker parchemyne Boecksken, gemaect in het Jaer ons Heeren 1484. den derden dag van Sporckel; mitsgaders diversche Ordonnantien ende Appointementen, oock daer naer gevolgt.

I. A R T I K E L

WY gebieden, &c. Dat soo wanneer eenige Pleyten ofte andere Schepen gelaeden komen binnen deser Stede met Koorn, dat hier schuldig zyn te verstpelen. Is 't dat daer op eenige Wacht-koorn zyn, dat in dat cas de selve Wacht-koorn geven zullen te kennen den Stapel-houders ter Leyen, ofte den eenen van hunlieden, ende verklaren hoe vele Koorns dat sy brengen, ende wien 't behoort, ende dat al-eer men iet daer aen werckt ofte doet wercken. Ende by alsoo dat daer op geen Wacht-koorn en komen, die dan dat doen zullen de Schip-lieden, Weerden, oft Klercken in absentie van de Kooplieden dien 't Koorn toebehoort, op de boete van x. pond. par. ende voorts op de correctie van Schepenen. Nemaer is 't dat eenig Koopman voor oogen zy, dat hy het selve doen zal of doen doen, al-eer men iet aen syn Koorn werckt, op de selve boete ende correctie.

Van dat niemant Koorn overslaen en zal.

2. Item, dat niemant geen Koorn dat hier schuldig is te Verstpelen, overslae of doe overslaen, het en zy dat 't vierendeel alvooren daer af opgeleyt zy, tusschen bruggen ende nievers elders, ende dat op de voorsseyde boete ende correctie. Behoudelyck dies, dat van dien de Stapel-houders gratie zullen mogen doen tot iv. of vyf mudden, ende daer onder, op een Pleyte. Ende alsoo in 't advenant van dien op andere Schepen, is 't dat den tydt sulck zy dat doenlyck is, ende dat de Koopman begeert ofte van noode heeft, maer anders niet.

Van dat d'onvry Koorn opgeleyt moet zyn.

3. Item, dat geen Meters eenig onvry Koorn, dat schuldig is opgeleyt te zyn, afmete van eenigen hoop uyt Schepen, het en zy opgedregen tusschen bruggen. Ofte oock dat eenigen Pynder dat elders opdraege dan tusschen bruggen, op de boete van dry pond. par. ende de voorseyde correctie.

Van opleg te laeten liggen onvry zynde.

4. Item, dat elck wie hy zy 't voorseyde vierendeel van het Koorn dat opgeleyt wort (alsoo voorseyt is) ende hier schuldig is te blyven ten oirboir ende slyten van de Ingefetene van deser Stede, laet liggen acht dagen, ofte xiv. nachten lanck, soo dat de Stapel-houders oirboorlyck dunckt, naer de gelegentheyte des tydts, altemen 't verkoopt ofte afdraegt. Ende dat gedaen, dat elck dan 'tsyne eerst verkoope, Backers, Brauwers ende andere Ingefetenen van hier, t'haerlieder teir ende slyten acht dagen lanck. Ende die overleden zynde, naer den termyn dat opgelegen zal hebben ten goetduncken van de voorseyde Stapel-houders, soo zal elck Koopman met syn voorseyt onvry Koorn, op dat hem eenig overschiet, mogen doen syn beste, ende dat binnen deser Stede verkoopen, al, of som, wien 'them gelieft; maer negeensins daer uyt voeren. Ende by alsoo dat het hem niet en gelieft te verkoopen inder manieren voorseyt, soo mag hy selve syn Koorn als 't opgelegen heeft sulcken tydt als de Stapel-houders goetdunckt, het zy xiv. nachten of iij. weken, doen stellen ten Koornaerde, ende dat daer venten ende verkoopen de goede Lieden van deser Steden, naer de Rechten ende Costumen van den selven Koornaerde. Behoudelyck dies dat men altyts 't voorseyde onvry Koorn afdragen zal by weten van dese voorseyde Stapel-houders ter Leyen, ende anders niet. Ende wie de contrarie dede, dat waere op de voorseyde boete ende correctie.

Van de wisselingen van het Koorn.

5. Item, ende al geviel het soo, dat eenig Koopman begeerde onvry Koorn afgedragen te hebben over vry Koorn, dat hy in de stede van dien opleggen wilde

op het onderhouden van den Stapel. 603

ende onvry maecken, dat men dat in geene maniere en doe, voor al-eer dat 't selve vry Koorn opgeleyt zy, ende onvry gemaect, in sulcken getal, ende alsoo vele als men afdragen wille van het voorleyt onvry Koorn. Welcke wisselinge elck doen zal op sulcke mate by consent van de voorleyde Stapel-houders ende anders niet in geene manieren, op de voorleyde boete ende correctie van Schepenen, die hun daer af zullen doen informeren t'allen tyden als 't behoeven zal. Ende by alsoo dat sy bevonden eenige fraude gedaen zynde in de voorleyde wisselinge, het ware van meer onvrys Koorns af te doen dragen, van vry Koorn in de stede van dien op te doen leggen, of anders, dat souden sy in sulkerwys corregieren dat het elck een spiegel en exempel zyn soude om van gelycken te wachten, sonder iemant te spaeren.

Van dat men 't opleggen mach binnen Gend.

6. Item, dat elck wie hy zy, die eenig Koorn bevrydt heeft met den vierden op te leggen naer Stapelrecht, alsoo voorleyt is, 't selve vry Koorn zal mogen opleggen binnen deser Stede, waer't hem gelieft, alsoo wel als hy 't soude mogen uytvoeren. Ende soo wie dat eenig sulck Koorn binnen der selver Stede opleyt, dat hy dat zal mogen aflaeten met eender buyse, ofte anders af doen dragen t'synen meesten profyte. Behoudelyck dies, dat hy 't op doe dragen alsoo 't behoort. Ende oock dat de vrye Pynders zullen mogen voor andere afdragen, by alsoo dat sy 't alsoo goeden koop doen willen als onvrye lieden doen souden, maer anders niet. Ende dat niemant geen vry Koorn aflaete of af doe dragen, anders dan in gelycker tydt, op de boete van thien pond. par. Ende waer't dat iemant boven desen, den Koopman eenig hinder of belet ware in 't aflaeten oft afdragen van syn voorleyt vry Koorn, dat waere op de selve boete ende voort op de correctie van Schepenen.

Van dat men opleyt tusschen bruggen.

7. Item, dat elek die eenig Koorn gewassen binnen den Lande van Vlaenderen, brengt of doet brengen van boven of beneden te schepe binnen dese Stede om

te verkoopen, is 't dat hem iet overschiet van het selve Koorn, dat niet verkocht en wort uyt den schepe, dat hy 't selve overschot insgelycks oplegge ofte doe op leggen tusschen bruggen ende nievers elders, uytgedaen Berileggers die dagelycks den aert stofferen ende hantieren, die welcke dat zullen mogen doen draegen op hant gecostumeerde Graenders, ende nievers elders. Ende oock het gevent dat ter aerde gestelt wort te venten in sacken of anders, d'welck elck zal mogen instellen onrrent den aert daer't hem gelieft, tot den naesten aertdag, sonder schamp. Ende wie hier af contrarie dede, dat ware t'elckent op de boete van thien ponden parisis ende voorts op de correctie van Schepenen.

Van den Meter ende Pynder.

8. Item, dat insgelycks geen Meter mete, oft Pynder draege op de selve boete ende correctie, 't gone dat de Kooplieden oft andere Voorkoopers van Koorn overschiet, van het Koorn gewassen binnen desen Lande, dat sy van buyten te schepe hebben gedaen inbrengen om hier te verkoopen, het en zy oock opgeleyt tusschen bruggen, uytgedaen de voorseyde Berileggers, die dat zullen mogen leggen op haere gecostumeerde Graenders alsoo voorseyt is. Maer geen andere Kooplieden van Koorn.

Behoudelyck dies, dat de selve Berileggers niet meer sulck Koorn en zullen houden liggen dan thien mudden of twaelf t'eenen-gader op haerlieder Vloer of Graenders, gelyck dat de Voorgeboden van den Koornaerde inhouden.

Van den oorlof van de Stapelhouders.

9. Item, dat niemant wie hy zy, Poorter, Koopman ofte andere, eenig Koorn dat hier opgeleyt is naer Stapel-recht, dat men gemeenlyck noemt onvry Koorn, oft dat om verkoopen van buyten brocht is binnen deser Stede te schepe, ende gewassen binnen den Lande van Vlaenderen, verkoope ende penige, oft doe verkoopen ende penigen luttel of vele uyt schepen oft anders in eeniger manieren, het en zy by oorlof ende consent van de voorseyde Stapelhouders oft eenen van

op het onderhouden van den Stapel. 605
hunlieden, op de boete van x. pond. par. ende voort op de correctie van Schepenen. Waer af de Weerden ende de Klercken schuldigh worden haere Gasten een voor al, elcken te waerschuwen, of te doen waerschuwen op de selve boete ende correctie. Ende insgelycks, van alle andere pointen deser Ordonnantien, aengaende de selve haere Gasten.

Van den oorlof van de Stapel-houders.

10. Item, dat geen van de selve Stapel-houders oorlof geve of consent, van eenig sulck onvry Koorn dat opgeleyt is naer Stapel-recht, te penigen ende verkopen, het en zy dat ten minsten viij. dagen opgelegen heeft. Ende voort alsoo lange als 't hunlieden van noode dunckt dat langer oplikge, het zy noch acht dagen, meer of min, naer de menigte van het onvry Koorn, dat hier opleyt, oft ten waere dat men 't selve onvry Koorn verkoopen wilde Backers, Brauwers, oft andere Ingefetenen r'haerliedder provantie ende slyten, d'welck men doen mach, als 't acht dagen opgelegen heeft, alsoo voorseyt is. Ende daer eenige Stapel-houders anders consent gaven van sulck Koorn te verkoopen, oft ten waere noodt, dies soude gecorrigiert zyn van Schepenen.

Van den Meter ende Pynder.

11. Item, dat geen Meter of Pynder eenig onvry Koorn dat opgeleyt is naer 't Stapel-recht, oft andere gewassen binnen desen Lande, dat komen is te schepe om verkocht te zyn binnen deser Stede, mete of drage uyt de schepen of uyt de Graenders, het en zy by consent van eenige van de voorseyde Stapel-houders, welcken oorlof ende consent sy geven zullen, sonder eenigen sallaris daer af te nemen, ende dat by eenen brief daer in dat geschreven zal staen, als 't gaet aen de Meters: wy geven u oorlof te desen dage in dit jaer te meten. Ende als 't gaet aen de Pynders: wy geven u oorlof te draegen dus vele van dit onvry Koorn, om desen persoon. Ende op d'een van dien stekende een kleyn zegelken dat hunlieden gegeven is om daer in, ende andere sacken haerliedder Officie aengaende te useren. Ende wie

anders eenig fulck Koorn als voorſeyt is, mate, af droege, of dede meten of draegen, dat waere t'elcken op de boete van dry pond. par. ende voort op de voorſeyde correctie.

Van de Meulenaers ende Pachters van de Water-meulens.

12. Item, dat geen Meulenaer of Pachter van de Water-meulens, of andere, die nu zyn, oft hier naermacs wesen zullen, eenig onvry Koorn koope of doe koopen, heymelyck oft openbaer. Nemaer koope of doe koopen alleenlyck vry Koorn, is't dat hunlieden gelieft eenig te koopen binnen deser Stede, op de boete van x. pond. par. ende op de ſelve correctie voorſeyt.

Van de Berileggers ende Voorkoopers van Koorn.

13. Item, dat geen Berilegger, oft ander Koopman, noch Voorkooper van Koorn, meer onvry Koorns daer hier verſtapelt is, koope, of doen koope t'eenengader, dan iv. mudden, of immers alſoo vele als de ſelve Stapelhouders oorloven t'eenengader te verkoopen. d'Welk ſy meerderen ende minderen zullen mogen t'haerlieder diſcretie, naer dat hier luttel of vele onvry Koorns opleyt. Ende wat elck koopt, Berilegger oft Voorkooper van Koorn, dat hy daer af 't vierde doe draegen ten aerde, op eenen gerechten Aert-dag, ende daer ſtelz ende vente, ende houde ſtaende tot den aert gedaen is, al-eer hy dat vierde op ſynen Graender doet draegen. Ende wat Berilegger of Voorkooper van Koorn, die meer ſulcks onvry Koorns kochte, ofte dede koopen t'eenegader, dan geordonneert waere by de voorſeyde Stapelhouders, of die met 't vierde van ſynen koop dede draegen ten Aerde alſoo 't voorſeyt is, dat waere t'elcken op de boete van iij. pond. par. ende voort op de voorſeyde correctie van Schepenen.

Van de Backers, Brauwiers ende Berileggers.

14. Item, dat de Backers ende Brauwiers oft andere Poorters, die hunlieden voorſien willen van Koorn t'haerlieder teire, deelen ende mannen zullen mogen met de Berileggers, Kooplieden, oft Voorkoopers van Koorn, t'elckent als ſy koopen ter Leyen, het zy iv. mudden, min of meer, alſoo 't geordonneert wort by

op het onderhouden van den Stapel. 607

de voorſeyde Stapel-houders. Behoudelyck dies, dat altyt d'een helft daer af blyven zal den gonen die 't eerſt ingekocht heeft, op dat hem gelieft. Ende oock dat de Backers ende Brauwers, of d'andere die de deelinghe ende manninge aengaen zullen, gehouden worden ſulck payment te doen den Koopman van het voorſeyde onvry Koorn, als hem de voorſeyde Berileggers, Kooplieden, ofte Voorkoopers van den haere doen zullen. Ende daer af goeden ſeker ſtellen, is 't dat den ſelven Koopman begeert. Ende wien de voorſeyde manninge ontſeyde oft anders dede, dat waere op de voorſeyde boete. ende correctie.

Van den Meter ende Pynder.

15. Item, dat elck Meter mete, ende elck Pynder draege ſulck onvry Koorn als ter Leyen naer d'inhouden van de voorſeyde punten verkocht wort de Berileggers, Kooplieden of andere Voorkoopers van Koorn, ende doe 't gone dat'er afgemant ende gedeelt wort by de Backers, Brauwers ofte andere Poorters, op ſulcke maete als voorſeyt is, ſonder van iemant meer te nemen dan haëren gerechten loon van meten ende draegen, ofte willen hebben ende heeſſchen iemant eenig gelt, van hun te kennen Berilegger of Voorkooper van Koorn, dat men noemt huys-gelt, oft andere; nemaer mete ende draege elcks Koorn even gelyck, dat is, alſoo wel d'een als d'ander op haeren gerechten loon, alſoo 't voorſeyt is, op de boete van xx. pond. par. ende voort op de correctie van Schepenen.

Van den Schip-man.

16. Item, dat geen Schip-man eenig Koorn dat hier gevrydt is naer Stapel-recht, oft Koorn gewaſſen binnen Vlaenderen, voere uyt'er Stede daer door, het en zy by oorlof ende conſent van de voorſeyde Stapel-houders alſoo verre als 't komt of gelaeden wort tuſſchen bruggen. Welcken oorlof ende conſent ſy gehouden worden te geven van het vry Koorn dat hier verſtapelt is, op den ouden ſallaris die hier naer verklaert ſtaet. Ende van het voorſeyt Koorn binnen deſen Lande gewaſſen op gelycken loon, ende oock mits goeden

608 *Ordonnantie ende Reglement*

suffisanten seker die men hunlieden doen zal, van te brengen binnen xiv. nachten ten langsten goede letteren van certificatie, van dat 't selve Koorn gewassen binnen desen Lande ontladen heeft geweest, ende geteirt ende geseiten wort binnen den Lande van Vlaenderen ende nievers elders. Behoudens dien dat den voorseyden Schip-man gehouden wort al-eer hy vaert met het voorseyt vry Koorn oft andere gewassen binnen desen Lande, te hebben een briefken geteekent op d'een eynde met het zegelken dat hun gegeven is, inhoudende hoe vele dat hy oorlof heeft van te voeren, ende dag ende 'tjaer dat hy 't laedt. Ende wie meer Koorns voerde dan 't selve briefken inhiel, of anders eenig Koorn uyt deser Stede voerde, of daer door, oft oock dede voeren, ofte in gebreke waere van te brengen syne voorseyde letteren van certificatie binnen de voorseyde xiv. nachten, het waere Koopman, Schip-man oft andere, dat waere t'elckent op de boete van xx. pond. par. ende voort op de voorseyde correctie.

Van de Wagenaers.

17. Item, dat insgelycks geen Wagenaer eenig Koorn laede tusschen bruggen om uyt deser Stede te voeren, het en zy dat men 't uytvoeren mach naer dese Ordonnantie, dat hy dat doet by oorlof van de voorseyde Stapel-houders, ende hunlieden daer af geve redelycken sallaris, in 't advenant van dat hy gelaeden heeft. Ende anders volkome ende achtervolge 't gone dat geseyt is hier vooren in 't ander artikel van den Schip-man, op de selve boete ende correctie.

Van dat de Stapel-bouders visiteren zullen de Graenders.

18. Item, zullen de voorseyde Stapel-houders, altoos als 't hun gelieft, mogen gaen visiteren ende overfiende Graenders van de Koopliden ter Leyen, te wat plaetsen dat-se gelegen zyn tusschen bruggen. Ende weten of elck synen opleg van den Stapel, of van het Koorn gewassen binnen 's Landts, dat hier geseyt is op te leggen inder manieren hier vooren verklaert, geleyt is, ende gehouden liggende alsoo 't behoort, naer de Ordonnantie. Ende oock of iemant eenig van dit selve opgeleyt Koorn verkocht,

op het onderhouden van den Stapel. 609
verkocht, gemeten of gedregen heeft, sonder haerlieders
oorlof, of meer ende breeder dan den selven oorlof ge-
draegt, oft anders iet gedaen contrarie het Stapel-recht
van dese Stede, om dat voortaan te mogen brengen
voor Schepenen, die de correctie daer af doen souden.

Van den loon van de Stapel-bouders.

19. Item, dat de Stapel-houders ter Leyen hebben
ende ontfanen zullen van elcke pleyten die uytvaeren
willen met vry Koorn, alsoo sy gecostumeert zyn van
ouden tyden te hebben, dat is, vj. grooten sonder meer.
De welcke vj. grooten gehouden wort te geven de gene
die de selve pleyte doet schieten, hem voortstaende
in syn recht op andere die uyttinge van Koorn hebben
zullen in de voorseyde pleyten. Ende van elcken seyde
van thien mudden Koorns dat by der Lieven uytvaeren
zal, te Brugge, te Sluys oft elders, j. groote van el-
cken Lieve laste van boven komende, dat op synen bo-
dem door vaeren wilt by der selver Lieve, syn opleg
gedaen hebbende alsoo 't behoort, naer 't Stapel-recht
ij. grooten.

Ende daer sy van eenige pleyten oft seyde meer na-
men dan voorseyt is, of deden nemen heymelyck of
openbaer dat eenigfins vertroocken mogte worden t'een-
iger nieuwigheden, schalkernyen ende exactien, oft
dat komen mogte ter quetsse van den voorseyden Sta-
pel, ende in achterdeel van de koopmanschepe van
dien, of van iet dat daer aenkleven mach ende deug-
delyck bevonden worde, dat waere op de boete van
vyftig ponden parisis, ende voort op de voorseyde cor-
rectie.

Van den Boeck van de Stapel-bouders.

20. Item, dat van nu voortaan de Stapel-houders die
ter Leye zyn ofte hier naer wesen zullen, gehouden wor-
den op haeren eedt te maecken ende immer te houden
eenen boeck ende register, ende daer in te schryven
ende te teecken van tyde te tyde al d'onvry Koorn
dat komen zal binnen Gendt, tot dat sy verlaeten zyn
ende andere gestelt worden in haerlieders stede.

Te weten, is den opleg van al het Koorn dat hier

schuldig is te verſtapelen, ende in het ſelve regiſter te verklaeren de grootte van elcken opleg, waer dat leyt ende wien dat toebehoort, ende oock wie daer af Weert is, op dat onder eenig Weert geleyt zy. Ende daer toe, is 't dat eenig Koorn gewaſſen binnen den Lande van Vlaenderen gebrocht wort te ſchepe binnen deſer Stede, het zy van boven of beneden, om te verkoopen, dat inſgelycks te regiſtreren ende oock te verklaeren de grootte van dien, waer dat leyt ende wien 't toebehoort. Ende oock wort het onder eenigen Weert geleyt, wie hy is. Ende voort t'haeren affcheeden, met deſe ordonnantie, in het voorſeyde regiſter van jaere te jaere over te geven, ende van het inhouden van dien waerachtig recort te doen by goeden verklare hare nakomers, ſtappans als ſy of de Meesters mogten dan hunlieden haeren eedt gedaen zullen hebben. Ende by alſoo dat enige Wacht-korn van dat voorſeyt is in gebreke waeren, of dat bevonden worde dat iemand van hunlieden daer in fraude dede oft oorboorde, die oft dien, ſouden Schepenen corrigeren in ſulckerwys dat het elck een ſpiegel ſoude zyn om van gelycken te wachten.

Van opgeleyt Koorn te teecken in den Boeck der Stapel-houders.

21. Item, worden de voorſeyde Stapel-houders gehouden van dage te dage te teecken in haerliedder voorſeyde regiſter, by elcken opgeleyden hoop naer 't Stapel-recht, den dag dat ſy dat oorlof gaven te verkoopen. Ende oock hoe vele dat dagelycks by haerliedder oorlof daer af gemeten ende gedregen is. Ende wie het ontfangt. Ende inſgelycks van het Koorn gewaſſen binnen den Lande, dat hier van buyten gebrocht wort om verkocht te zyn, hoe vele dat by haerliedder oorlof gemeten ende gedregen is elcke dag, ende wie dat ontfangen hebben; ten fyne dat men altyt ſien mach by het ſelve regiſter, oft hem elck wel quyt naer deſe voorſeyde Ordonnantie.

Van dat Schepenen den Boeck viſiteren mogen.

22. Welck regiſter Schepenen altyt viſiteren zullen als 't hunlieden gelieft. Ende oock hunlieden doen in-

op het onderhouden van den Stapel. 611

formeren van de voorseyde Voor-geboden, alsoo wel ten verfoecke van de voorseyde Stapel-houders als anders. Ende soo wat boeten dat ter cause van dien gewyst worden, die zal men deelen in dryen: te weten, den Heere, der Stede ende de selve Stapel-houders, als sy't ter kennisse brengen. Ende voort zullen sy oock in dat cas hebben over haerlieders moeyte vander Stede derde, d'een helft. Nemaer waer't dat de voorseyde Stapel-houders eenige compositie maeckten van de voorseyde boeten, dies souden sy gecorrigeert zyn alsoo voorseyt is.

Van dat den Schip-man de Leye ruymen moet.

23. Item, dat alle schepen binnen derden dage naer dat-se los zyn, ruymen ende vaeren van tusschen bruggen, op de boete van iij. pond. par. Ende by alsoo dat eenig schip bleve liggende tusschen bruggen, bovendien dat de Stapel-houders bevolen hadden te ruymen, den gonen die 't toebehoort oft syne sekere knapen, dat ware op dobbel boete, ende voort op de correctie van Schepenen.

24. Ende geviel het, dat eenige Poorters die niet gecostumeert en zyn Koorn te verkoopen, wat Koorns hadden oft ontfingen, dat quame van haere goedingen of renten, dat zullen sy mogen op doen draegen t'haerlieders huys oft elders daer t'hunlieden gelieft, alwaer 't oock soo dat te schepen quamen, ende penigen ende venten t'haeren meesten profyt sonder begryp. Behoudelyck dies, dat niemant buyten den Lande en voere.

Van dat Schepenen dese voorseyde punten versoeten mogen.

25. Item, ende by alsoo dat eenige van de voorseyde punten te hardt waeren, ende den Koopman daer af eenige gratie begeerde, dat zullen de voorseyde Stapel-houders altoos mogen doen by het advys van Schepenen in wien de macht liggen zal om van tyde te tyde den Koopman te voorsien in redelycke saeken, alsoo verre als 't opendelyck wort, sonder quetse van den voorseyden Stapel, ende van de goede lieden gemeenlyck van deser Stede.

Van wat Graen de Stapel-houders kennisse hebben zullen.

26. Item, ende om te schuwen de geschillen die vallen mochten tusschen de voorseyde Stapel-houders ende de Wacht-koorns ter Aerde, ter cause van haerlieders dienst, ende dat elck weten mach, waer op dat syn officie ende dienst streckt, ende wat hy te bewaeren heeft: soo is verklaert ende geordonneert, dat de voorseyde Stapel-houders de kennisse hebben zullen, van al het Graen dat men koopen of verkoopen zal ter Leyen, het zy vry Koorn oft onvry Koorn, oft ander Graen, gewassen binnen Vlaenderen ofte daer buyten.

27. Item, soo is geordonneert dat van nu voortaan de oude afgaende Stapel-houders t'haeren afgaen, gehouden worden de nieuwe aenkomende Stapel-houders desen boeck, 't zegelken daer men de briefkens mede zegelt, ende de steene forme daer men de loykens ingiet al t'samen over te geven. Dit was gedaen in 't jaer ons Heeren duysent vier hondert vier-en-tachtentig den derden dag van Sporckel. Ende waeren dan Stapel-houders, Antheunis Wynants filius Meester Gillis. Jan Hugaert filius Joos. Ende Olivier Vaenkin filius Wau-
ters.

ORDONNANTIE

*Ende Provisie uytsgeleyt by Schepenen vander Keure
den 29. December 1604. nopende den Stapel
van het Koorn.*

- **I** Tem, endé om te beletten de bedeckte ende subtile middelen die geschiet zyn, ende noch meer souden mogen gebeuren in achterdeel van het Recht van den Stapel van het Koorn, ende dat onder goede costume by onbehoorlycke middelen ende ongeregeltheden gehouden federt het leste divisie in 't laeden van de schip-lieden, sonder orden ende andersins: soo gebiedt ende beveelt men van wegens Bailliu ende Schepenen alsnu dat de groote schepen geheeten Pleyten, hun van nu

voortaan verdraegen meer te laeden van Doornick ofte van wat plaetse dat sy van boven af-komende zyn, dan achterwef twintig mudden Koorns t'seffens, dan of 't rechte vierde ten behoeve van den voorseyden Stapel dat sy opleggen zullen moeten sonder arg of list ofte eenige overwisseling is draegende t'festig mudden deser maeten: Insgelycks dat negeen Doornick-schip gelaeden ende vry zy van boven nederwaerts de reviere af-komende van nu voorts-aen niet meer innemen, ende dieper en zullen mogen laeden dan op xxx. mudden seffens, maekende xlv. mudden Gendts, draegende 't rechte vierde ten behoeve van den Stapel elf mudden dry haelfters deser maeten. Ende om dit te beter onderhouden ende achtervolgt te worden, soo zullen de voorseyde Doornicksche schepen ende seynaers gehouden zyn haerlieder schepen te brengen aen de Yckstede van S. Jans-huys, ende aldaer te nemen een derde ykinge op de voorseyde dertig mudden t'seffens binnen eender Maendt eerstkomen, het en waere dat haerlieden schepen binnen der selver Maendt binnen deser Stede van Gendt niet en quamen, nochte daer door niet en laeden, ende waer iemant van dien, die zal gehouden wesen syn schip te doen ycken, dat in Stede komen zynde sonder meer daer mede te mogen vaeren in de Schelde, Leye, Lieve, ofte reviere in eenige maniere, ende wie ter contrarie dede ofte dede doen, dat waer op de boete van vyftig pond. par. alsoo dickwils als hy 't dede ofte dede doen, de selve boete gaende in dryen, d'een derde den Heere, d'ander de Stede ende 't derde derde den aenbrenger.

SChepenen vander Keure in Gendt: Naer de handelinghe voor hunlieden geweest, tusschen den Deken van de Brauwers ende syne gesworen Gefellen aen d'een zyde, ende sekere Kooplieden ende Waerdeerders van der Leyen met hunlieden gevoegt aen d'andere: ter cause van seker Graen dat men noemt Sucroen, 'twelcke de voorseyde Kooplieden ende Weerden wilden door dese voorseyde Stede doen voeren sonder te ple-

gen 't Recht van den Stapel. Daer tegen den voorseyden Deken ende Gesworne hun neerstelyck opposeerden, seggende, dat Sucrion alsoo wel opleg schuldig was van synder vierde als andere, mits dat het hart Graen was, dies sy hun gedroegen in Schepenen ende in 't voorseyde Stapel-recht, termineerden, wysden ende verklaerden overmerckende de nature ende 't fondament van den Stapel, die 't principael voedtsel is van de welvaert van deser Stede, in secours ende oorbaer beede van den rycken ende aermen, van den gemeenen volcke der selver, dat Sucrion naer Stapel-recht opleg schuldig was van synder vierde, soo wanneer dat het quame binnen deser voorseyde Stede, gelyck dat men uferde van andere harde Graenen, ende soo wie ter contrarie dede, soude gerekent zyn als inbrekervan den voorseyden Stapel, ter alfulcke punitie ende correctie als daer toe dienen soude. Dit was gedaen den selfden dag van December in 't jaer duyfent vier hondert ses-en-dertig in 't Schependom Heer Lieven d'Amman, filius Wulfvam Wulfvams, ende haerliedder Medegezellen.

Getrocken uyt den Rooden Boeck rustende onder Schepenen vander Keure, ende accorderende by my onderteeckent J. DE VRIENDT.

NOTA. Dat by ander Sententie van posterieure date, te weten van het jaer 1478., verklaert is dat Sucrion geen en opleg schuldig en is, als morwe Graenen wessende.

Sur la Requête présentée à Madame la Duchesse de Parme, Plaisance, &c. Regente, de la part des Eschevins & Conseil de la Ville de Mons, par laquelle ils se deüillent de ce qu'à Gand l'on retient la sixieme part des Grains qu'ils ont fait acheter à Amsterdam pour la provision de ladite Ville de Mons. Requerans tant pour icelle que les petites Villes & Villages du Pays d'Haynaut, qu'à ceux de la Ville de Gand, soit ordonné de laisser passer librement & entierement tous les Grains appartenans ausdits de Mons & autres Villes & Villages

dudit Haynaut en consideration qu'ils servent pour la sustention de leurs Manans & Habitans, & pour obvier la famine, laquelle autrement est apparente d'y succeder. Sur laquelle Requête (ayant par ordonnance de Son Altesse) été convoquée par ceux du Conseil de Flandres ausdits de Gand, iceux ont déclaré plusieurs moyens & raisons, par lesquelles ils maintiennent que ladite Ville de Gand de toute ancienneté a eu le droit d'Escale de Bleds & Grains & on usé notoirement au regard d'un chacun, & que dès le commencement d'iceluy droit elle a eu celuy de retenue & reserve en grenier de quart de tous Grains venans en bas des rivières de l'Escaut & Lys, & le vj. des ceux allans contremont icelles rivières par ladite Ville de Gand, & que de cestuy droit ils sont de continuelle & ancienne possession & jouissance dès le temps susdit, & le tout avoir été confirmé par les Princes, exhibans plusieurs documens & enseignemens justificatoires à ce propos, & requerons ce que dessus leur être maintenu & conservé. Son Altesse ayant oui le rapport desdites Requêtes de ceux de ladite Ville de Mons, & réponse de ceux de la Ville de Gand, & sur tout eu l'avis des President & Gens du Conseil de Sa Majesté audit Flandres, n'a trouvé matière d'ôter ausdits de Gand l'ancien usage de leur dit droit de retenue du vj. dont ici est question, déclarons partant, que lesdits Supplians auront à se regler selon ce. Fait par Son Altesse au Conseil d'Etat tenu à Bruxelles le xvij. jour de Decembre 1565. souscrit MARGUERITE. Et plus bas, par l'ordonnance de Son Altesse, signé *Berti.*

*Aen Myns Heeren Schepenen vander Kours
in Gendt.*

VErtoogen in alle reverentien, Michiel Brackelman ende François van Hille, respectivelick Clercken ende Facteurs van de Koopliden van het Graen ter Leyen, hoe dat sy bevinden dat dagelycks binnen deser Stede arriveren groote quantiteyt ende menigte van geschote ende verhitte Graenen, ende sonderlinge Tarwe die soo seer geschoten is dat die niet ventelick en is ten Aerde om den gemeenen Huysman, noch oock om te

verbacken, nemaer dient alleen ter slete van de Brauwera. Ende hoe wel mits dien de Stapel-heeren defer voorsayde Stede hunlieden behooren te verdragen van daer af eenigen opleg te begaeren niet te meer dan van ander Brauwera goet, als Haver ende Gerste, zyn nochtans begeerende ter contrarien ter conservatie van het Recht van den voornomden Stapel, ende dit tot grooten interest van de gemeene Kooplieden sulck Graen hebbende, want 't selve niet en is om folderen ofte om bewaeren, ende dit uyt causen dat door de scheute, de hitte terstont soo groot is dat terstont bederft. Ende alsoo de Supplianten 't selve te kennen gegeven hebben, de Stapel-heeren en willen danof niet aenhooren de Supplianten, nemaer zyn de selve renvoyerende aen ulieden Myne Heeren om 't hebben dien aengaende ordonnantie: dit gemerckt, ulieden Myne Heeren zult gelieven de selve Stapel-heeren te belasten ende ordonneren, dat sy de Supplianten passeren sulcke ofte diergelycke Graenen sonder opleg danof te moeten doen gelyck van andere goede Tarwe ende Rogge die van de Schelde komende doogt 't vierde, ende vander Leye 't selve, ende daer in de Supplianten hunlieden geerne quytten zullen. Ende dit doende zult de Stede profyt doen, soo wel in de betaeling van het Mudde-gelt, als andersins.

Ende in de marge was by Apostille geschreven, Schepenen vander Keure gelet hebbende op dese Requeste, ordonneren dat de Stapel-heeren hunlieden reguleren zullen naer costume ende usantie tot noch toe onderhouden. Actum 21. April 1569. naer Paesschen, onderteeckent HEMBYSE.

Copie van 't Appointement tusschen de Stede van Gendt ende de Stede van Douay, op 't fait van het Koorn gedaen binnen dese voornomde Stede van Gendt, den 20. December 1533.

Comme plusieurs journées & communications fussent été tenues en la Ville de Gand, es mois d'Octobre & Novembre dernier passez par moi Pierre Tayspil, Conseiller de l'Empereur notre Sire & President de

son Conseil, ordonné en Flandres suivant lettres de la Majesté de la Reine Douairiere de Hongrie, &c. Archiduchesse d'Autriche, Regente & Gouvernante pour ledit Seigneur Empereur en ses Pays de pardeça, écrites en la Ville de Lille le 27. jour de Septembre aussi dernier passé, dont la copie s'ensuit: MARIE, par la grace de Dieu, Reine Douairiere de Hongrie, Archiduchesse d'Autriche, Regente, &c. Très-cher & bien-amié, Nous vous envoyons ci-enclose la Requête présentée au Privé Conseil de l'Empereur Monseigneur & Frere, de la part des Echevins & Conseil de la Ville de Douay & des Pere & quatre Hommes, representans les Marchands de Bleds hantans & frequentans l'Estable de Bleds d'icelle Ville.

Et attendu les causes contenues en ladite Requête. Nous vous ordonnons qu'icelle par vous vue & visitée mandez & faites venir pardevant vous les Echevins de la Ville de Gand, & leur communiquez le contenu de ladite Requête, oyez leurs raisons & difficletez au contraire, & les induisez par tous moyens possibles d'accomplir ce que lesdits Supplians requierent par ladite Requête, si non renvoyez lesdites difficletez avec les raisons d'iceux Supplians sur ce, & votre avis à nous ou aux Chef & Gens du Privé Conseil étans lez nous, pour le tout vu après être fait & ordonné ainsi qu'il appartiendra. Très-cher & bien-amié notre Seigneur soit garde de vous, écrit à Lille le 27. jour de Septembre anno 1533. signé MARIE, & du Secretaire L. DE ZOETE. Et au-dehors, à notre Très-cher & bien-amié Maître Pierre Tayspil, President du Conseil en Flandres.

Entre les Deputez des Echevins & Conseil de la Ville de Douay, & des Pere & quatres Hommes representans les Marchands de Bleds hantans & frequentans l'Estable de Bleds en icelle Ville de Douay, & les Echevins de ladite Ville de Gand, & les Marchands de Bleds en icelle Ville avec les Deputez de la Ville d'Anvers, lesquels y avoient été évoquez par lesdits de Gand, à cause qu'ils maintenoient l'affaire desdits Bleds leur toucher comme à eux, pour entendre les doléances & difficletez étans entre lesdits Bleds & au-

tres Grains, & y pourvoir & y remedier par voye amiable si faire se pouvoit, selon le bon plaisir & commandement de ladite Ma. de la Reine, & que de la part desdits Deputez de Douay eut été requis & contenu suivant leur Requête présentée au Privé Conseil dudit Seigneur Empereur & à moy envoyée enclose esdites Lettres de la Ma. de la Reine desdits transcriptes, afin d'avoir ôté & levé tous arrêts & empêchemens faits par lesdits de Gand à leurs Bleds francs qu'ils avoient menez & conduits en icelle Ville pour les transporter es Villes d'Anvers, Bruges, Pays de Hollande & Zelande & autres dudit Seigneur Empereur pardeça, comme leur est permis selon les Ordonnances de par Sa Majesté sur ce faites & publiées & que dorenavant fut cessé de semblables arrêts & empêchemens, & leur consenti libre passage avec leursdits Grains par ladite Ville de Gand & les rivières & detroits d'icelle, en y delaisant le quart desdits Bleds & autres Grains comme non francs en la maniere accoutumée. Et aussi d'avoir aboli les douze personnes que lesdits de Gand ont nouvellement commis & institué pour faire la vente de la moitié desdits Bleds & Grains non francs sur le Marché d'icelle Ville avec l'ordonnance du salaire de neuf gros pour chacun muid Gaudois à la charge desdits Marchands de Douay, & qu'il leur seroit permis après que lesdits Bleds & Grains non francs aient tenu grenier en ladite Ville de Gand l'espace de quinze jours de les vendre par eux & leur commis aux Blarieurs, Boulengiers, Brasseurs, Clotres, & autres pour la provision d'icelle comme de tout temps ils avoient fait & accoutumé, & que de la part desdits de Gand eut été dit & remontré qu'ils n'avoient fait chose que pour le bien & police d'icelle Ville, & que même lesdits de Douay ne leur en eussent donné l'occasion au moyen des charges & nouvelles que journallement ils faisoient à leurs Marchands, & autres Marchands forains venans pour leur marchandise de Grains en icelle Ville de Douay, & comme sembloit pour totalement les rebuter & contraindre à chercher & hanter autres lieux & Estaples de Grains en intention que leurs propres Marchands

pourroient avoir sur le fait de la marchandise audit Douay. Et pour declarer lefdites charges & nouvelles-tés dirent, que nouvellement lefdits de Douay avoient fait restrainte & seduction des Colletiers jusques au nombre de dix seulement, au moyen de quoy quand il y venoit affluence des Marchands forains en icelle Ville, ils ne pouvoient être servis à leur très-grand grief & interêt : Aussi journallement pour retarder lefdits Marchands forains à vuider leurs Grains dudit Douay, les faisoient remesurer & respaller, feignans qu'ils en avoient plus chargé qu'ils ne declaroient pour frauder les droits de l'Empereur & de la Ville, en leur faisant payer le salaire dudit remesurage & respalement, combien il fut trouvé qu'ils eussent déclaré le juste nombre & quantité des Grains par eux chargez. Et outre ce pour toujours de plus les retarder en leur marchandise, & avancer leurs propres Marchands, faisoient demeurer les chars & charettes des Grains par eux achetez au marché dudit Douay, sur iceluy marché & illec mesurer le Grain & après porter en leurs greniers sans pouvoir faire mener lefdits chars & charettes au devant de leurs greniers, comme font & peuvent faire lefdits Marchands de Douay, qui leur cause grand retardement, frainte, & souvent perte d'un sac ou deux de Grain, qui par la foule se demanient, & sont portez en contraire grenier ou ailleurs, & que par longue demeure qu'il convient faire aufdits chars & charettes ayant à decharger Grains par lefdits Marchands forains sur le marché, les Censiers, Laboureurs & autres vendent plus envis leurs Grains aufdits Marchands forains parce que souvent ils ne peuvent retourner le même jour en leurs maisons aux champs. Combien en raison il y devroit avoir égalité entre lefdits Marchands forains & ceux dudit Douay, attendu que chacun fait l'achat desdits Grains pour negocier & marchander. Desquels trois points lefdits de Gand & leurs Marchands & autres se disoient grandement douloir desdits de Douay & en desiroient avoir remede & provision. Sur quoy fut dit & repondu par lefdits de Douay, quant à ladite reduction des Colletiers au nombre de dix, que c'étoit ferme ancienne de la Ville

jusques à icelui nombre de dix, néanmoins quand il y avoit multitude de Marchands forains, & qu'il leur étoit besoin de plus de Colletiers venans par devers Echevins, ils n'avoient été en défaut de les pourvoir de Colletiers & encore ne seroient. Quant audit remesurage & respallage, il se faisoit quand bon sembloit ausdits Echevins & Fermier ou Collecteur du droit & ferme de l'Empereur & de la Ville, afin de garder icelui droit & ferme, & que fraude ne s'y commist, comme souvent avoit été fait des Grains vuidans d'icelle Ville en plus grand nombre que lesdits Marchands n'avoient déclaré. Et quant à la demeure desdits chars & charettes sur le marché dudit Douay, ce avoit ainsi été fait & usé de tous temps, afin que les Manans de la Ville puissent mieux recouvrer Grains pour leur usage & depense, ce qu'ils peuvent faire pour même prix, tant que le Grain soit mesuré esdits chars & charettes sur le marché, & aussi que les Marchands de la Ville qui ont à faire le guet & garde & supporter les autres charges d'icelle Ville, & non lesdits Marchands forains puissent être servis pour le prix anciennement ordonné moindre pour le regard que dessus que ne payent iceux Marchands forains, ce qu'ils ne pourroient être s'ils étoient en cet endroit égaux. Et attendu qu'il avoit ainsi été usé & observé d'ancienneté comme aussi avoit été des autres deux points precedens n'avoient à present lesdits de Gand cause de eux en doubler. Mais quant ausdits arrêts & empêchemens faits par iceux de Gand, & aussi la mise sus desdits 12. hommes dont ils se deullent, c'étoient nouvelles contre le bien de l'entrecours de la marchandise, & à la grande charge de leurs Marchands, parquoy ledit étoit forcé & contraint d'en poursuivre & obtenir remède & provision. Et après que lesdits de Gand eussent fait remontrer que lesdits 12. hommes avoient été mis sus par leurs Predecesseurs en loi à bonne & sincere intention, & seulement sur la moitié du quart non franc, qui devoit entierement demeurer & être vendu en icelle Ville pour le vivre & sustentation du commun Peuple, selon les anciens privileges & usances de ladite Ville, sur lequel quart eux & leurs Pre-

decesseurs en Loi avoient de tout temps pu statuer & ordonner au plus grand bien & commodité dudit commun Peuple, comme ils entendoient avoir été fait par la mise sus desdits 12. hommes en entretenant les dernières Ordonnances dudit Seigneur Empereur sur le fait desdits Grains, afin que du moins la moitié dudit quart non franc fut vendue au marché d'icelle Ville, & qu'il fut obvié aux Blarieurs & Revendeurs qui journellement y faisoient la cherté, contre la bonne intention & Ordonnance d'icelui Seigneur Empereur & n'étoit leur entendement par lesdits 12. hommes de grever ou adommager lesdits Marchands de Douay, en tant que toujours ils pouvoient ledit quart non franc vendre eux-mêmes audit marché ou le faire vendre par leurs serviteurs & familiers, & s'ils ne vouloient porter la peine, ils étoient servis par lesdits 12. hommes à bien gracieux & petit salaire comme de huit ou neuf gros pour chacun muid de Gand, & avec ce étoient par leurs mains prestement assurez de leurs deniers. Et néanmoins s'ils sembloit que lesdits Marchands de Douay fussent trop chargez desdits viij. ou ix. gros pour muid, seroient contents de les décharger de la moitié, & en payant pour eux seulement quatre gros de chacun muid, payeroient le reste à la charge de ladite Ville. Et quant ausdits arrêts & empêchemens des Grains francs desdits de Douay, ils n'avoient été faits que pour un temps, & mieux pourvoir la Ville de Grains, afin que par faute d'iceux & pour le grand traict & multitude qui s'en vuidoit journellement, inconvenient ne advenist en icelle Ville, & étoient bien contens que pour le present ils fussent ôtez & levez, & que lesdits Grains empêchez pussent vuidier à la volonté desdits Marchands, soutenant au moyen desdites remontrances & declaration, que lesdits de Douay se devoient bien contenter, & néanmoins faire provision & remede aux griefs & doléances de leur part & des autres Marchands forains dessus declarez, ce qu'ils requeroient instamment non obstant les excuses au contraire pretendus par lesdits de Douay, lesquels ouie ladite remontrance & declaration desdits de Gand, & non obstant icelles per-

fisoient afin d'avoir aboly entierement lesdits 12. hommes & pouvoir user de vendre ledit quart non franc aux Blarieurs, Boulengers, Brasseurs, Cloîtres & autres en ladite Ville de Gand pour la provision d'icelle, comme de tout temps ils avoient accoutumé de faire, ce que leur sembloit suffire & fondé en raison, attendu que par ainsi ledit quart demouroit & se dispendoit en ladite Ville, autrement demeureroient en la subtraction desdits 12. hommes qui seroient maîtres de leurs biens pour les vendre à leur plaisir seigneur qu'ils ne les sçavent vendre au prix leur déclaré par les Marchands de Douay, en quoi n'y a raison ni apparence, néanmoins si lesdits de Gand vouloient fixer & ordonner sur leursdits Blarieurs, fut en les defendant du tout ou les arctant à la plus grande commodité de la Ville que bon leur sembloit, ils s'en attendoient bien à eux. Pourvu qu'ils laissent lesdits de Douay & leurs biens en telle usance & liberté que d'ancienneté ils ont été, & moyennant ce, persistans en leur dite Requête de l'abolition desdits 12. hommes, & lesdits de Gand par les remontrances & declarations dessus touchées au contraire, & néanmoins requerans provision & remede sur les doléances de leur part dessus aussi proposées, lesquelles parties de deux côtez en leurs débats au long par moi ouïes & pour faire devoir de les accorder si faire le pouvoit, comme il m'étoit commandé, je leur fais aucunes ouvertures de bouche, & après delivray par écrit, pour les communiquer à par eux, & si besoin fut par chacun en faire rapport en leurs Colleges, & après retourner chargez de reponses sur icelles ouvertures, pour selon ce besoigner & aviser si par voye amiable ils se pourroient accorder de leursdits débats & doléances, ce qu'ils acceptèrent & accorderent de faire à certain brief jour avec consentement aussi que cependant de la part desdits de Douay seroit tenu en suspens & surseance la reduction par eux faite desdits Colletiers au nombre de dix, & aussi le remesurage ou respallage qui se pourroit faire des Grains achetez par les Marchands de Gand en ladite Ville de Douay, & de la part desdits de Gand, que les

Grains francs que lors avoient leſdits Marchands de Douay en icelle Ville, & auſſi ceux qu'ils meneroient pendant ledit jour & preſente communication pourroient librement paſſer & vuider de la Ville de Gand ſans aucun empêchement en delaſſant le quart non franc en icelle Ville, comme ils ſont tenus & accoutumez. Et depuis leſdites parties par leurs Deputez retournans vers moy chacune chargée de reponſe ſur les doléances de l'autre, & leurs reponſes communiquées & entendues finalement, icelles parties ont par voye amiable été appointées & accordées de leurſdits différens en la maniere que ſ'enſuit: A ſçAVOIR, *Que leſdits de Gand laiſſeront dorenavant librement & ſans quelque empêchement paſſer les trois parts des Bleds & autres Grains francs deſdits Marchands de Douay par les detroits des rivières dudit Gand, pour les mener & faire conduire ès Villes d'Anvers, Bruges, Pays de Hollande & Zelande, & autres Villes & Pays de l'Empereur notre Sire.* Et qu'iceux de Gand aboliront auſſi & mettront du tout juſ les douze hommes qu'ils avoient Commis pour vendre la moitié du quart deſdits Bleds & Grains non francs ſur le marché d'icelle Ville avec le ſalaire de huit ou neuf gros par eux ordonné auſdits douze hommes pour chacun muid de Gand, à la charge deſdits Marchands, & conſentiront & permettront que ledit quart de Bleds & autres Grains non francs après qu'il aura tenu grenier en ladite Ville l'eſpace de quinze jours ou trois ſemaines à la diſcretion des Commis à l'Eſtacle d'icelle Ville, ſelon les anciennes Ordonnances ſur ce faites, pourra être vendu par leſdits Marchands aux Fourniers, Brasseurs, Cloîtres & autres Manans & habitans en ladite Ville de Gand pour leur depenſe, proviſion & uſance, & en cas qu'il ne le vendent en la maniere deſſuſdite, ils le pourront faire vendre ſur ledit marché par leurs ſerviteurs & familiers ou par tel Commis qu'ils voudront pour ce prendre en ladite Ville de Gand, pourvu qu'il ne ſoit Blayeur ni ſoi mêlant de marchandiſe de Grains, *& qu'icelut Commis à ſa premiere retenue par le Marchand de Douay ſera tenu faire ſerment aux Echevins d'icelle Ville,*

de garder le Droit de l'Escale, soi acquitter en la
 vendition dudit quart non franc selon Privileges &
 anciennes usances de ladite Ville, afin que par ce
 moyen lesdits de Gand puissent avoir connoissance du-
 dit quart non franc, & être assurez que la Ville &
 Manans d'icelle n'en soient fraudez & frustrez, &
 ledit serment ainsi fait, ledit Commis aura telle li-
 berté que les Censiers & Labouriers amenans Grains
 sur le marché de ladite Ville de Gand, sans autrement
 pouvoir être chargé pour ledit quart, que ne seront
 lesdits Labouriers & Censiers, & lesdits de Douay
 ont consenti & accordé, que demeurant le nombre de
 dix Colletiers comme ferme d'ancienneté appartenant
 à la Ville de Douay quand il y aura abondance de
 Marchands forains audit Douay, qu'eux transportans
 par devers Echevins, ils les pourvoiront de Colletiers
 outre ledit nombre, tant que de raison, & comme ils
 ont fait de tout temps, de sorte qu'iceux Marchands
 forains pourront être servis. Et pour pourvoir audit
 remesurage & respallement, les Marchands de Bleds
 tant dudit Douay que de Gand & autres, seront tenus,
 si bon semble ausdits Echevins de Douay, au Fermier
 ou Colletier du Droit & Ferme de l'Empereur, &
 d'icelle Ville, d'affirmer le nombre & quantité des
 Grains, qu'ils entendent vuider, & après icelle affir-
 mation faite lesdits Echevins, Fermier ou Colletier
 pourront faire respaller & remesurer lesdits Grains à
 la plus grande & meilleure expedition qu'ils sçauront,
 pour non retarder lesdits Marchands, & si leurdite
 affirmation est trouvée veritable, les depens desdits
 remesurage & respallage seront à la charge desdits Eche-
 vins, Fermier ou Collecteur, & au contraire si ladite
 affirmation faite par le Marchand n'est trouvée verita-
 ble, les depens seront à la charge d'icelui Marchand,
 & s'y payera l'amende à ce indite, & avec ce sera
 puni à la discretion de la Loi, & outre à chacune fois
 que depuis ledit default il voudra vuider Grain, il
 sera tenu respaller & remesurer son Grain & à ses de-
 pens, si bon semble ausdits Echevins, Fermier ou
 Collecteur. Et quant ausdits chars & charettes dont se
 font aussi dolus lesdits de Gand, lesdits de Douay vou-
 lans

Ians entretenir l'ancienne amitié avec iceux de Gand, ont consenti & accordé que depuis le jour de S. Remy jusques au Lundi après le premier Dimanche de Carême, qui est la saison d'hiver, les Grains achetez par les Marchands forains à l'Estable d'icelle Ville de Douay, étans en chars & charettes, tiendront Estable sur le marché depuis onze heures, qui est l'heure de l'ouverture dudit marché, jusques une heure de l'après-dîner, & ainsi une heure après heure dudit marché expiré. Et depuis le dessusdit Lundi après ledit premier Dimanche de Carême jusques la Saint Remy ensuivant, qui est la saison d'Eté, les dessusdits chars & charettes tiendront Estable depuis dix heures, qui est lors l'heure de l'ouverture dudit marché, jusques à douze heures, qui est semblablement une heure après ledit marché expiré. Tous lesquels points & articles comme ils sont ci-dessus écrits, lesdites parties & chacune d'elles ont accepté & accordé & promis l'une à l'autre duement ensuivre & entretenir & avec ce de traiter les Marchands reciproquement en toutes autres choses en leurs anciens droits, possessions & usances, & pour eux en ayder m'ont requis en vouloir expedier acte, ce que leur ai accordé & pareillement ausdits Deputez de la Ville d'Anvers du consentement desdits de Gand & de Douay. Signé de ma main, fait en la Ville de Gand le xx. jour de Decembre l'an mil cinq cents trente-trois. Signé TAYSPIL.

ORDONNANTIE ende REGLEMENT

Nopende den Stapel competerende de Stadt van Gendt, in't regard van Tarwe, Rogge ende Mesteluyn, bestaende in het ophouden van een vierde part van de selve Graenen, komende van boven langs de Schelde, ende het sesde van de gone komende langs de riviere de Leyse, ende gelyck 't sesde van de gone komende van beneden door de selve Schelde ende andere rivieren ofte canaelen opwaerts, ende dat 't selve opgeboude part alhier binnen dese Stadt van Gendt moet verkocht ende verbandelt worden, den 18. April 1674.

OP't verhoog gedaen aen den Koninck van wegens die Schepenen ende Raedt der Stadt van Gendt, aengaende het Reglement by Syne Majesteyt geëmanneert op het feyt van den Stapel der Graenen binnen de voorsyde Stadt, van den 16. Mey 1673. namentlyck op het Esclaircissement ende Ampliatie van den eersten, vierden, vyfden ende leste Artikelen van't selve Reglement, ende gesien 't gene die Kooplieden ende Facteurs van Graenen der voorschreven Stadt daer over hebben geseyt, ende geremonstreert ter contrarien, als oock 't gene t'sedert is geallegueert by de voorschreven partyen, ende waer in sy finalyck zyn d'accord gevallen: Syne Majesteyt tot Esclaircissement ende Ampliatie van 't selve Reglement, heeft gestatueert ende geordonneert, statueert ende ordonneert op de punten ende Artikelen naervolgende.

I. A R T I K E L.

Eerst, dat alle de Graenen de welcke binnen de voorsyde Stadt van Gendt zullen gebrocht worden van buyten 's Landts, sonder oyt binnen dese Landen aen eenigen Koopman verkocht geweest te zyn, ofte anders

verwiffelt, van handen vry ende exempt zullen zyn van 't voorfeyde Stapel-recht, ende dat men den proprietaris dien-aengaende gelooven zal op synen eedt, sonder eenig voorder retardement ofte moeylyckheyt aen te doen, wel verftaende dat in cas van foodanige dierte, dat den Rogge ter marckt ofte ter Leye foudt komen te gelden beth als feven gulden den Gendtschen fack, dat alsdan om den Koopman aen te locken om Graenen in 't Landt ende de Stadt te brengen, dat alsdan de woorden van buyten 's landts zullen genomen worden voor van buyten de Gehoorfaemheyt van Syne Majesteyt, ende de marckt van minderen prys wefende, zullen de voorfeyde woorden genomen ende verftaen worden van buyten de feventhien Provincien, soo die voor defen verftaen ende in 't gebruyck ontfangen zyn geweest.

2. Ten tweeden, dat gelycken Vrydom ende exemptie zullen genieten de Steden ende Gemeenten, mitsgaders alle particuliere perfoonen, doende langs de riviere door de felve Stadt pafferen hunne Graenen van provisie; mits by de refpective Magiftraeten van de Steden ende Gemeenten ende Overften te verleenen acte onder hunnen zegel, dat de felve Graenen zyn Graenen van hun gewas, ofte gekocht by hun laft ende ordre voor haerlieder provisie ende confumptie, ende voorts by de particuliere overleverende acte van expurgatie van eede in handen van de Stapeliers, dat het zyn Graenen van hun gewas, ofte gekocht voor hun provisie ende flete, 't zy dat den inkoop gedaen is met contante penningen ofte op credit.

3. Ten derden, dat dusdanigen Vrydom ende exemptie zullen genieten alle de Graenen, de welcke eens door de voornomde Stadt van Gendt gepaffceert zullen hebben, ende andermael aldaer weder-keerende, ende gefonden worden 't zy om verkocht, ofte wel verfondt te worden naer andere plaetsen van de Gehoorfaemheyt van Syne Majesteyt, mits doende daer van het bewys ende blycken, als in 't voorgaende Artikel.

4. Ten vierden, dat alle Kooplieden ende Facteurs gegeven zal worden keure ende optie van te stapelen ende folderen het deel ofte quote fubject aen den Stapel, ofte wel van daedelyck 't felve deel te verkoopen in de

voornomde Stadt, ende daer van te trecken prompte betaelinge.

5. Ten vyfden, dat het selve deel ofte quote subject te stapelen uyt de schepen, alleen zal vermogen verkocht te worden aen de Backers, Brauwers, andere Poorters ende Insetenen, nemaer niet aen de Berriegggers ten Aerde, ofte in haerlieder winckels, ten zy naer dat de selve quote dry weken op solder zal stapel gehouden ende ter vente gelegen hebben, om daer-entusschen de voorseyde andere Insetene haerlieder gerief ende nootdruft te kunnen daer van koopen.

6. Ten sesden, dat de Kooplieden ende Facteurs t'allen tyde voor het stapelen, ende daer naer het voorseyde deel ofte quote subject aen den stapel, zullen vermogen te verkoopen ende leveren ter amonitie ofte consumptie van Syne Majesteyts Soldaeten, waer die in garnisoen liggen, ende dat de Stapel-houders daer toe zullen gehouden zyn promptelyck werck-billietten te leveren op de certificatie van den Provedor generael van de viviers, synen Lieutenant, oft Agent gegeven onder eedt, dat hy de selve Graenen tot dien eynde gekocht heeft, om te schouwen alle retardementen.

7. Ten sevensten, soo wanneer eenen Koopman ofte Facteur eenige gevryde Tarwe ofte Rogge binnen de voorschreven Stadt van Gendt op solder heeft liggende, ende dat hy ander Tarwe ofte Rogge nog in Stadt brengt te schepe, dat hy de quote van de selve Tarwe ofte Rogge subject zynde de stapelen, zal vermogen te vryen met de gevryde Tarwe ofte Rogge, die hy op solder heeft liggende naer proportie het Stapel-recht t'onderworpen, mits ten boecke van den Stapel daer van doende notitie houden, 't welk de Stapel-houders t'synen verfoecke zullen gehouden zyn t'annoteren ende eensweegs te verleenen billiet tot overslaen ende versenden van 't graen dat by dien middel gevrydt is, mits nochtans dat het remplacement met de Graenen alreede gestapelt, met de selve gestapelde Graenen maer en geschiedt voor een reyse alleen.

8. Ten achtsten, dat eenen Koopman ofte Facteur oock geoorloft zal zyn Graenen den Stapel subject zynde op solder liggende, af te doen draegen ende versen-

den, mits te vooren doende naer proportie andere vry Graenen in de plaetse stapelen.

9. Eyndelinge, dat de quote van de Graenen, stapel subject, stapel gehouden hebbende, ende gesoldert geweest zynde den tydt van dry weken, zullen oock vermogen verkocht te worden by de Kooplieden ende Facteurs tot slete ende consumptie van de omliggende Provincien, Landen ende Steden van de Gehoorfaemheyt van Syne Majesteit.

10. Behoudens dat in cas van dierte als vooren, ende andersins niet, het Magistraet ofte d'Ingesehenen gerecht zullen wesen de selve verkochte partye Graen in 't geheel by naerheyt te aanveerden tot hunnen nootdrift, ende niet om winste ende profyt daer aen te doen, geluck sy oock in deel die zullen mogen aanveerden, soo wanneer in 't surplus ofte reste van de verkochte partye noch foodanige quantiteyt soude blyven dat den Schipper (te vooren de geheele partye aengenomen hebbende) met de selve reste ende surplus promptelyck ende geriefelyck soude kunnen door-vaeren sonder interest, ofte meerder vracht te pretenderen ter causen van het breken van de partye, alles ten pryse ende conditie als het voorseyde Graen verkocht is; ten welcken eynde den kooper ofte verkooper alleenlyck ende genoegsaemlyck gehouden zal zyn den koop kenbaer te maeken aen de Stapel-houders, met declaratie van den prys onder verklaers van eedt dies by de selve aensocht zynde, welke declaratie ofte kennisse alsoo by den voorseyden kooper ofte verkooper, een van twee gedaen zynde voor den middag, soo zal de voorseyde naerhede moeten geleyt ende genotificeert worden ten selven dage eer de Stapel-houders naer middag van hun vergader-plaetse vertrecken; maer de selve declaratie geschiedt zynde naer den middag, zal de voorseyde naerhede moeten geleyt worden daegs daer naer, eer de Stapel-houders voor den middag hun van hunne plaetse van vergaderinge vertrecken, ende by faute van behooryck blycken uyt de notitie die de Stapel-houders danof gehouden zullen zyn t'hunlieden boecke te doen van eenige naerhede, zullen de selve Stapel-houders gehouden wesen sonder dilay werck-billietten te verleenen ende passe-poort tot

630 Ordonnant. op 't onderhouden van den Stapel.

versenden van de partye, ende by soo verre den genen ten Stapel-boeck bevonden zynde de naerhede aenveert t'hebben, niet promptelyck en aenveerde de leveringe, ofte voldede de koop-somme ende conditien daer op d'eerste verkooping is aengegaen, soo zal den nalinck daer toe by parate executie vermogen gedwongen te worden, ofte de selve naerhede komen te cesseren, alles ter keure ende beliefte van den voorseyden kooper.

Ordonnerende Syne voorseyde Majesteit aen ieder die 't behoort hem daer naer te reguleren, met de cassatie van alle andere politike Keuren, Ordonnantien ende Voor-geboden, ten dien eenigfins contrarierende by Schepenen der voorseyde Stede van Gendt uytgegeven, alles by provisie ende tot dat by Syne Majesteit anders geordonneert zy.

Gegeven binnen de Stadt Brussel den 18. April 1674. Ende was geparapheert de PA. vt. ende noch leeger onderteeckent *P. van Achlen*. Zynde oock in de marge gedrukt den Zegel van Syne Majesteit.

DECRET du 15. Mai 1728. suivi sur la Requête des Echevins des Parcbons de la Ville de Gand.

VU cette, Sa Majesté Imperiale & Catholique inherant dans le Decret du 10. de Novembre 1679. a déclaré, comme Elle declare par cette, que le Congé d'âge qu'Elle accorde non plus que les Emancipations obtenues pardevant les Echevins de la Keure de la Ville de Gand, ne dispensent les Impetrans de semblables Congez, ni le Survivant où il y a des Emancipez mineurs d'âge de la confection de l'état & inventaire des biens, permet aux Supplians de pouvoir contraindre lefdits Impetrans & le Survivant à exhiber devant eux ledit état en la forme & maniere comme si ledit Congé ou Emancipation n'avoient été accordez; Ordonne à tous ceux qu'il appartient de se regler & conformer selon ce. Fait à Bruxelles le 15. de Mai 1728. Etoit paraphé, *Steenb. vt.* Signé *J. B. Le Roy*, & cacheté aux Armes de Sa dite Majesté Imperiale & Catholique en hostie rouge.

REGLEMENT de la Ville de Gand,

donné le 6. Novembre 1734.

CHARLES, par la grace de Dieu, Empereur des Romains toujours Auguste, Roy de Castille, de Leon, d'Arragon, des deux Siciles, de Hierusalem, de Hongrie, de Boheme, de Dalmatie, de Croatie, de Navarre, de Grenade, de Toledé, de Valence, de Galice, de Majorque, de Seville, de Sardaigne, de Cordoue, de Corfique, de Murcie, de Jaen, des Algarbes, d'Algesire, de Gibraltar, des Isles de Canarie, des Indes Orientales & Occidentales, des Isles & Terre ferme de la Mer Oceane; Archiduc d'Autriche; Duc de Bourgogne, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Gueldres, de Milan, de Styrie, de Carinthie, de Carniole, de Wirtemberg, de la haute & de la basse Silesie, d'Athenes & de Neopatrie; Prince de Souabe; Marquis du St. Empire de Rome, de Bourgovie, de Moravie, de la haute & de la basse Lusace; Comte d'Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Tirol, d'Haynaut, de Namur, de Barcelone, de Ferrete, de Kybourg, de Gorice, de Roussillon & de Cerdagne; Land-grave d'Alsace; Marquis d'Oristan & Comte de Gocéano; Seigneur de la Marche d'Esclavonie, du Port-Nahon, de Biscaye, de Molines, de Salins, de Tripoli & de Malines, &c. A tous ceux qui ces presentes verront, Salut, comme les Echevins de notre Ville de Gand Nous ont representé, que la Tresorerie de ladite Ville n'étoit plus en état de payer les Rentes, dont elle étoit chargée, tant à cause de la diminution notable de ses Revenus, que par les nouvelles levées des Rentes, qu'elle avoit été obligée de faire, pour subvenir au payement de ses dettes contractées pendant les dernieres Guerres, de maniere que ses Revenus ne suffiroient pas aujourd'huy pour payer les fraix de la Regie de la Ville, & que les Interessés dans lesdites Rentes, Nous ont aussi porté leurs plaintes de ce qu'on cessoit absolument de les payer, que les Rentes heritieres étoient pour la plus grande partie arriérées depuis 1722. & les viageres depuis 1724. sans espoir de rien recevoir, si Nous n'étions servi d'y porter

un remede prompt & efficace, le prétendu épuisement d'une partie si considerable des Revenus de ladite Ville, Nous donnant lieu de craindre, que les autres branches des Revenus d'icelle pourroient à la suite tomber dans la même decadence, comme aussi les Rentes y affectées, ce qui entraîneroit en peu de temps la ruine entiere de la Ville & de nos Sujets, qui y sont interessés; Nous avons bien voulu leur donner des marques sensibles de l'attention, que Nous avons à leur bien & conservation, en interposant notre autorité Souveraine à tout ce qui peut contribuer au retablissement de ladite Ville, à quel effet Nous avons trouvé convenir, d'envoyer à Gand un Commissaire de notre part, afin d'examiner l'état des Revenus & Charges de ladite Ville, de quelle maniere ils ont été regis & administrés du passé, & qu'ils le sont à present, & ensuite former un projet de Reglement pour la meilleure regie & administration d'icelle Ville, & principalement pour en augmenter les Revenus, & diminuer les fraix de sa Regie, à quoy ayant été satisfait par ledit Commissaire, Nous avons fait communiquer ledit projet de Reglement aux Echevins de la Keure de notre Ville de Gand, pour y reservir de leur avis, ouis ceux qu'il appartiendra & à notre Grand-Bailli de ladite Ville & Echevins du Parchon à l'égard des articles qui les concernent respectivement, & ensuite fait examiner le tout, ensemble les representations particulieres faites par quelques Pensionnaires, Tresorier, Secretaires, Commis & autres en presence dudit Commissaire par le Grand-Maitre de la Cour & premier Ministre de notre très-chere & très-aimée Sœur *Marie Elisabeth*, par la grace de Dieu, Princesse Royale de Hongrie, de Boheme & des deux Siciles; Archiduchesse d'Autriche, &c. notre Lieutenant & Gouvernante-Générale de nos Pays-bas, & les Conseillers de notre Conseil d'Etat de longue-Robe à ce commis, le tout mûrement considéré, Nous avons à la deliberation de notre-dite très-chere & très-aimée Sœur, statué & ordonné, statuons & ordonnons par provision les points & articles suivans pour la meilleure police, regie & administration de ladite Ville & de ses Revenus.

CHAPITRE PREMIER ,

Touchant le College en général.

1. Premièrement , Nous tenons ici pour repetée la Concession Caroline du 30. Avril 1540. avec les interpretations y ensuivies pour autant que par ces presentes il n'y sera pas derogé.

2. Mais comme il y est ordonné art. 5. que les dix Offices de Clercs ou Secretaires se bailleront en ferme au profit de la Ville , d'où resulteroient des grands inconveniens par des personnes incapables , qui pourroient s'y introduire à la faveur de pareilles fermes , Nous voulons que lesdits Offices soient à l'avenir conferés en la maniere accoutumée à des Personnes Licenciées es Loix , versées dans les Droits , Coutumes & Placards , afin que les Colleges assemblés aient toujours un bon Conseil present pour les assister dans leurs deliberations & executions d'icelles , & qu'ils ne soient plus obligés d'appeller à cet effet des autres Avocats aux fraix de la Ville , comme il a été pratiqué jusques à present , leur faisons défense de conferer lesdits Offices à des Personnes qui ne seront pas pourvues des qualités susdites , à peine de nullité , seront néanmoins lesdites personnes obligées de payer la taxe d'Office reprise dans la liste ci-après inserée avant d'en pouvoir prendre possession.

3. Et pour que les Echevins , Pensionnaires & Secretaires puissent proceder avec pleine connoissance de cause dans l'exercice des fonctions de leurs Offices , Nous voulons , que lorsqu'ils le requerront , il leur soit donné inspection des Livres des résolutions , tant anciens que nouveaux , ensemble de tous comptes tant généraux que particuliers , appellés vulgairement petits comptes , sans cependant pouvoir deplacer lesdits registres & comptes ou en tirer des copies que par la permission du College.

4. Il sera tenu notice à chaque assemblée des respectifs Colleges du nom des Echevins , Pensionnaires & Secretaires qui y auront été presens , ce qui sera fait par le premier Secretaire , & en son absence par celui qui le suit en rang.

5. Toutes les Ordonnances pour les payemens des

dettes de la Ville seront à l'avenir dépêchées en plein College à la deliberation de sept Echevins pour le moins, & ce les jours de Lundi & Jeudi de chaque semaine seulement, & en cas de Fête le jour ensuivant ; défendons aux Echevins, qui presideront au College de mettre en deliberation les matieres qui concernent le payement des dites dettes, que pendant lesdits deux jours, à peine de nullité & de cinquante florins d'amende pour chaque contravention, & seront les Ordonnances ainsi resolues écrites au bas de l'état détaillé des prétentions du Créancier de la Ville, lues à haute & intelligible voix, & ensuite signées par les trois plus anciens Echevins presens, & contresignées par un Secretaire le tout en plein College; defendons aux Secretaires d'en contresigner aucunes, qui ne soient passées en la forme susdite, à peine de nullité & de pareille amende pour chaque contravention, & aux Tresoriers & Commis de les payer, à peine qu'elles seront rayées dans leurs comptes.

6. Lorsqu'il s'agira de resoudre sur des moderations prétendues par les Fermiers ou Admodiateurs des Revenus de la Ville, Nous ordonnons, que le College soit convoqué sous serment, à peine d'amende, dans laquelle assemblée seront mûrement examinées les raisons alléguées par lesdits Fermiers ou Admodiateurs, lesquels, si le College le requiert, seront obligés d'y produire leurs livres de recette & notice, qu'ils ont tenus ou fait tenir du produit entier de leur ferme ou admodiation, ensemble des frais qu'ils ont exposés, sur tout quoi ils seront obligés de s'expurger sous serment, & sera tenu sur le livre de la resolution qui aura été prise sur ce sujet, avec le sentiment de chaque Echevin en cas de difference d'opinions, au reste sera observée la forme prescrite en l'article precedent.

7. Et pour qu'on puisse voir, que tout ce qui appartient à la Ville lui est fidèlement renseigné; Nous ordonnons, qu'il y aura un registre separé au College, sur lequel sera tenu notice par le premier Secretaire des sommes, que le Tresorier, Commis & autres Receveurs doivent porter dans la recette extraordinaire de leurs comptes, ensemble des payemens qui auront été faits à compte pour livraison & ouvrages faits, rapports des pro-

et & autres semblables choses qui doivent être réduits des états de ceux qui auront été employés, & sera tenu note en marge de chaque article, à mesure qu'il aura été renseigné, lequel registre sera représenté aux Commissaires, que Nous enverrons pour l'audition des comptes pour voir, si rien n'a été omis.

8. Afin que la distribution des deniers se fasse à l'avenir avec justice & équité, & que les Rentiers & Créanciers de la Ville ne souffrent par la diversion d'iceux; Nous voulons, que les Ordonnances de paiement seront dépêchées à la charge du Trésorier, Commis ou Receveur du fond, sur lequel la dette est affectée ou inhérente, à peine de nullité des Ordonnances autrement accordées, à quel effet Nous défendons à tous ceux à qui il appartiendra de le payer, à peine qu'elles seront rayées dans leurs comptes, tant généraux que particuliers.

9. Nous défendons aussi aux Echevins de la Keure de faire remettre quelques deniers appartenans à la Ville entre les mains des tierces personnes, soit qu'elles soient du College ou non pour les distribuer à d'autres, mais seront toutes les Ordonnances dépêchées au profit de celui ou de ceux, à qui le paiement en doit être fait, sans plus user d'interposition des personnes, à peine de nullité desdites Ordonnances, que ceux qui les auront signées en répondront en leur propre & privé nom, & qu'elles seront rayées dans le compte de celui qui les aura payées.

10. Nous supprimons & abolissons les trois Commissaires établis par ledit College pour le logement de Cour, les deux Commissaires pour l'instruction des causes criminelles, les trois Commissaires pour le logement des Gens de Guerre, & le Commissaire pour le soin de la tour & des cloches, ensemble les gages leur attribués, mais sera continué le Commissaire du Marché au poisson, auquel sera payé une pension de dix livres de gros par an seulement, & sera aussi établi en temps de Paix un Commissaire pour le logement de Cour & des Troupes, & pendant la Guerre deux, qui seront salariés à la fin de chaque année à l'arbitrage du College, prennant égard au travail qu'ils auront fait.

11. Lorsque les revenus de la Ville seront de notre consentement donnés en regie ou admodiation, ledit College veillera exactement à ce que les Admodiateurs ou Directeurs n'y employent plus des Personnes au dépens de la Ville, que le besoin du service n'exige, & que toutes les augmentations des gages qui leur auront été accordées sans cause legitime, soient supprimées sans perte de temps, & en cas de difficulté à cet égard avec les Admodiateurs ou Directeurs, ils s'adresseront à Nous pour y être pourvu.

12. Tiendront la main à ce que le Reglement émané le 24. Juillet 1666. pour la Chambre de Police soit observé en tout son contenu, & que tous les différens nés & à naître au sujet des Impôts & accises, soient terminés le plus sommairement que faire se pourra.

13. Feront compiler dans un cahier séparé toutes les Ordonnances & Reglemens par eux faits jusques à present à l'intervention de notre Grand-Bailli, pour la meilleure police & regie de la Ville, ensemble pour la levée de ses Impôts & Revenus, & qui n'ont pas par Nous été decretés, qu'ils feront publier de nouveau, & auront lesdites Ordonnances & Reglemens à l'avenir force de loi jusques à leur revocation, sans qu'il sera besoin de les faire republier tous les ans, comme il a été pratiqué jusques à present, ce qui aura aussi lieu à l'égard des changemens qu'ils feront à l'avenir dans lesdites Ordonnances & Reglemens, & ceux qu'ils feront émaner de nouveau, sauf néanmoins l'appel d'iceux dans les cas permis par le Droit Ecrit, Coutumes, Placards, Ordonnances & Decrets.

14. Et pour qu'il n'y ait plus de difficulté à l'égard des honoraires desdits Echevins qu'ils ont reçus jusques à present en plusieurs parties & à differens titres, Nous avons trouvé convenir de leur accorder une somme fixe par an comme s'ensuit.

15. Au premier Echevin de la Keure la somme de deux cents soixante-six livres treize escalins quatre gros argent courant par an.

16. Au deuxième Echevin la somme de cent quarante-sept livres six escalins huit gros par an.

17. Au troisiéme Echevin la somme de cent quatorze livres de gros par an.

18. Au quatriéme Echevin la somme de cent dix livres de gros par an.

19. Et aux neuf Echevins suivans chacun la somme de soixante & seize livres treize escalins quatre gros par an.

20. Outre ce , leur seront fournis les flambeaux de cire blanche pour les processions en la maniere accoutumée.

21. Parmi laquelle pension lesdits Echevins tant en général qu'en particulier seront obligés de faire leurs fonctions dans ladite Ville & dans la Banlieue , sans pouvoir rien prétendre à charge d'icelle , sous quel pretexte que ce puisse être , pas même pour droit de Robe , dont ils devront se pourvoir à leurs frais & dépens , remption de repas , d'habit de parure , Vin présenté au Cole , flambeaux , étui , devoirs extraordinaires pour Assemblées sous serment & amende , présidence au College , Garde des Clefs de la Ville , pieces de Vin présentées au changement du Magistrat , Jettons , ce qu'on appelle Slag-halm & Stock-burse , Vins aux Fermes des Impôts & autres Revenus de la Ville , Couteaux de tables & généralement de toutes autres retributions de quelle nature elles puissent être , nulles réservées , que nous avons toutes annullées & supprimées , comme nous les annullons & supprimons par les presentes , & seront obligés de payer la taxe du dixième denier , appelée la dixième Royale sur le pied qu'elle est réglée à présent.

22. Ne jouiront aussi à l'avenir les Echevins des deux Colleges , non plus que les Pensionnaires , Secretaires & autres Employés au service du College d'aucune franchise des Impôts sur Vin , Bierre , Moulage & tous autres , à la reserve de notre grand & petit Bailli & premier Echevin de la Keure , qui jouiront de ladite franchise comme du passé pendant la deserté de leurs Offices seulement.

23. Moyennant les pensions ci-dessus réglées seront aussi lesdits Echevins obligés d'entendre tous les comptes de la Ville , tant généraux que particuliers , qu'on

appelle petits comptes sans pouvoir rien pretendre pour ce sujet, & en cas d'empêchement legitime de quelqu'un des premiers Echevins, ceux qui les suivent en rang seront obligés d'y intervenir à peine de desobeissance, & qu'il sera pourvu à leur charge.

24. Ne pourront aussi lesdits Echevins, Pensionnaires ou Secretaires rien pretendre à la charge de la Ville pour les voitures, qu'ils voudront employer dans la Ville & Banlieue d'icelle pour y faire leurs fonctions, sauf à l'égard de l'exécution des sentences criminelles à mort, auquel cas il leur sera payé à chacun quatre florins.

25. Et lorsque quelqu'un des Echevins sera exécuté pour dettes de la Ville & detenu strictement dans l'Hôtel d'icelle, il leur sera en ce cas payé trois florins par jour, sans pouvoir faire aucune dépense à la charge de la Ville, non plus que les Huissiers & records qui les garderont.

26. Nous avons aussi fixé le gage du premier Echevin des Parchons, à la somme de soixante-quatre livres de gros par an.

27. Ceux des onze autres Echevins, à chacun quarante-huit livres de gros par an.

28. Parmi lesquelles pensions ils ne pourront aussi rien pretendre à la charge de la Ville, sous quelque pretexte que ce puisse être, comme il est dit ci-dessus, à l'égard des Echevins de la Keure, & payeront le dixième de nier comme du passé.

29. Le premier Pensionnaire de la Keure aura outre sa pension de cent soixante-six livres treize escalins & quatre gros encore une somme de soixante & une livre quinze escalins par an.

30. Le deuxième Pensionnaire aura aussi par-dessus sa pension de cent trente-trois livres six escalins huit gros encore une somme de soixante & une livre quinze escalins par an.

31. Le troisième Pensionnaire aura outre sa pension de cent livres de gros aussi pareille somme de soixante & une livre quinze escalins par an.

32. Le quatrième Pensionnaire outre sa pension de cent livres de gros aura aussi pareille somme de soixante & une livre quinze escalins par an.

33. Et lorsque lesdits Pensionnaires travailleront pour la Ville hors du College, ils auront vingt-quatre patars par heure.

34. Le premier Secretaire aura par an la somme de quatre-vingt livres de gros.

35. Le deuxième Secretaire, celle de soixante-dix livres de gros par an.

36. Le troisième Secretaire, celle de cinquante-trois livres seize escalins huit gros par an.

37. Le quatrième Secretaire, celle de cinquante-trois livres seize escalins huit gros par an.

38. Le cinquième Secretaire aussi celle de cinquante-trois livres seize escalins huit gros par an, & ne pourront lesdits Pensionnaires & Secretaires rien pretendre à charge de la Ville, sous quel pretexte que ce puisse être; sauf lorsqu'ils travailleront hors du College, comme il est dit ci-dessus art. 33. & dans l'article suivant.

39. Et lorsque lesdits Secretaires travailleront pour la Ville hors du College, comme à l'audition des comptes & autres affaires, ils auront vingt patars par heure, à moins qu'ils fussent employés à l'instruction de Procès en qualité d'Avocat, auquel cas ils profiteront vingt-quatre patars par heure.

40. Lorsqu'eux ou leurs Clercs feront des copies pour le service de la Ville, il leur sera payé deux patars par feuillet, contenant dix-huit lignes de chaque côté & cinq mots dans chaque ligne, & lorsqu'elles seront authentiquées & signées par un Secretaire, il leur sera payé quatre patars par feuillet pour le tout, y compris la livraison du papier, & ne feront plus à l'avenir copier les comptes particuliers en entier pour servir de justification aux comptables à la Ville, auxquels ils délivreront, lorsqu'ils le requerront, un extrait desdits comptes, contenant le proème & la clôture seulement & seront lesdits comptes originaux, présentés aux Commissaires Auditeurs des Comptes, lorsqu'ils en demanderont l'inspection.

41. Ne pourront aussi lesdits Secretaires non plus que l'Amman à l'avenir rien prétendre à la charge de la Ville pour salaire des sermens prêtés par les Brasseurs, Mar-

chands & autres, qui font commerce ou sont employés au service de la Ville ou pour devoirs, d'accords, forme d'iceux ou autres devoirs qu'ils pourroient faire pour l'Amodiation ou perception des Revenus de la Ville, mais ce qu'ils auront mérité à ce sujet, leur sera payé par ceux, qui auront prêté lesdits sermens, ou auront contracté avec la Ville au sujet de ses Impôts.

42. Quand leurs Clercs seront employés à quelques affaires de la Ville, il leur sera payé six patars par heure, ne pourront cependant rien prétendre pour les devoirs, qu'ils feront pendant que le College est assemblé pour subministrer ce qu'il demande, ou en faire la recherche, non plus que pour écrire des Ordonnances, attendu que c'est le devoir de leurs Maîtres.

43. Il ne leur sera aussi plus rien payé pour l'enregistrement des sentences, pour porter les procès au Président du College, & chez les Avocats consultants, & pour faire des extraits des rapports taxés sur les sentences rendues & pour mettre l'année en grandes lettres sur les registres, non plus que pour leur intervention dans les besoins où leurs Maîtres sont employés.

44. Les Clercs donneront par an deux fois un état des vacations, qu'ils auront faites pour le service de la Ville, qui seront certifiées en marge de chaque article par celui du College, qui en aura donné l'ordre auxdits Clercs pour ensuite l'ordonnance du paiement en être dépêchée, qui ne pourra être accordée sans ladite certification, à peine de nullité.

45. Le Pensionnaire des Parchons aura outre son gage de cent livres de gros par an, la somme de quarante-six livres de gros.

46. Et les cinq Secretaires chacun la somme de trente-deux livres de gros.

47. Leurs Clercs de même que ceux des Pensionnaires des deux Colleges se conformeront à ce qui a été réglé à l'égard des Secretaires de la Keure.

48. Nous avons aussi trouvé convenir de régler un gage fixe à notre Grand-Bailli & Sous-Bailli, sçavoir : sera payé au premier la somme de trois cents cinquante livres de gros par an en redemption de tous les émolumens, qu'il est accoutumé de percevoir à charge de la Ville,
y com-

y compris le chauffage & lumiere pour les Hallebardiers , & les huit livres de gros par an qu'on payoit à son valet, pour donner & recevoir les Clefs de la Ville , outre celui sera encore payé la somme de seize livres treize escalins & quatre gros à titre de vin , lorsqu'en vertu de notre commission , il sera chargé de changer les Magistrats , & sera parmi cette somme obligé d'entendre *gratis* tous les comptes de la Ville , à peine de cinquante florins d'amende à deduire de son gage pour chaque compte , où il n'aura pas intervenu à moins de maladie ou absence légitime.

49. Sera payé au Sous-Bailli la somme de soixante & six livres seize escalins quatre gros par an en redemption de tous les émolumens , qu'il est accoutumé de percevoir à la charge de la Ville pour les raisons susdites , y compris le chauffage & lumiere pour les Hallebardiers.

Nous avons aussi fixé le gage des deux Sergents de la Trésorerie , appelés *Issue-boden* à la somme de trente livres de gros par an à chacun , duquel ils devront se contenter , sans pouvoir prétendre autre chose à la charge de la Ville , tant pour leurs services à la reddition des grands & petits comptes qu'autrement.

CHAPITRE II.

Touchant les Revenus de la Ville & leur Regie.

50. Nous ordonnons aux Echevins de la Keure , qu'à l'avenir tous Impôts , Maisons , Terres , Pêches , les Offices de Bâtonniers , Ramparts , Corps-de-Gardes & généralement tout ce qui appartient à la Ville , soit donné en Ferme au plus offrant sur les Conditions ci-devant faites & à faire à ce sujet , & ce aussi-tôt que les dernières Fermes ou Admodiations seront expirées , à peine de répondre au profit de la Ville du double de ce que chaque partie a rendu , tant par Admodiation , Collecte ou Bail privé , à moins qu'ils ayent de Nous obtenu la permission pour donner lesdits Revenus ou quelques-uns d'iceux en Collecte ou Admodiation.

51. La Ferme de tous lesdits Revenus se donnera à

l'avenir dans l'Hôtel de la Ville en plein Collège, & ne sera plus permis d'envoyer sur le lieu des Commissaires pour louer les Dignes du Canal du Sas, de la Lieve & des Ponts, passages & péages sur icelle.

52. Tout ce qui sera pourparlé à l'avenir pour deniers de vin ou de table au louage des Impôts, Maisons, Dignes, Terres & autres Biens appartenans à la Ville, sera porté au compte d'icelle & à son profit, sans que lesdits Echevins ou Commissaires par eux députés pour lesdites Fermes, non plus que les Ecclésiastiques & autres qui ont droit d'intervenir dans icelles ou audition des comptes, n'y pourront rien prétendre, soit que les Revenus de la Ville soient donnés à Ferme, Collette ou en Admodiation, excepté seulement les Commis, Trésorier & Secretaires, qui sont à présent en Office, qui jouiront tant qu'ils seront en charge de ce qui leur a été payé du passé à titre de Vin depuis quarante ans, & après leur mort ou que leur qualité viendra à cesser ne sera plus rien payé pour ce sujet à leurs Successeurs.

53. Mais lorsque de notre permission les Impôts de la Ville ou quelqu'un d'iceux seront donnés en Admodiation, Nous voulons, qu'il y soit conditionné, que les livrances du papier, registres, plumes, encre, imprimés & chauffage nécessaire pour les Comptoirs de Recette desdits Impôts, seront à la charge des Admodiateurs sans aucune deduction du produit desdits Impôts.

54. Et spécialement sera aussi donné en Ferme au profit de la Ville, le terrain, qui est près du Corps-de-gardes sur le Cautre, ensemble tous les Corps-de-gardes, qui ne sont pas occupés par les Gardes, les Ramparts, Bastions & autres Fortifications appartenans à la Ville, à charge de n'y pouvoir faire pâturer des Bestiaux & autres conditions ci-devant faites & à faire à ce sujet, sauf que les Majors de la Ville jouiront pendant leur vie des parties, dont eux ou leurs Prédecesseurs ont joui pendant quarante ans, qui seront aussi louées après leur mort au profit de la Ville.

55. Et comme la Cantine qui est au Château de la Ville, n'y a été établie que pour les Militaires, Nous défendons à tous les Habitans de ladite Ville d'aller boi

re dans ladite Cantine & Cabarets de ladite Citadelle, & d'en porter dans la Ville des Liqueurs ou autres Denrées sujettes aux Impôts d'icelle, & au Cantinier & Cabaretiers de leur en vendre ou debiter, à peine de six florins d'amende pour chaque contravention, & pour y veiller, Nous permettons aux Admodiateurs, Fermiers ou Directeurs desdits Impôts d'établir un Garde dans ledit Château; ou à la porte d'icelui à leur choix.

56. Et pour empêcher les fraudes & vexations, Nous voulons, que le Règlement pour l'ouverture & clôture des portes de la Ville soit ponctuellement exécuté, & que les portes ne pourront être ouvertes, soit à l'heure ordinaire ou extraordinaire, qu'en présence du Clerc de la Porte ou d'un Garde du Fermier-Admodiateur ou Directeur des Impôts de la Ville, suivant quoi notre Gouverneur de la Ville & Château, notre Grand-Bailli & tous autres auront à se regler, à peine qu'il y sera pourvu à leur charge.

57. Nous ordonnons aussi à ceux qui sont Commis à la garde des Ponts, Ecluses & Barrières flottantes dans les Rivières & Canaux, de fermer aux heures marquées les passages, de façon que les Bâteaux n'y puissent passer en fraude, & leur défendons de causer aucun empêchement à la navigation, soit en n'ouvrant pas en temps les passages ou en laissant écouler les eaux, à peine de cent florins d'amende & de privation de leurs Offices.

CHAPITRE III.

Touchant les Offices, la Collation & Vente d'iceux.

58. Nous voulons, que ce qui proviendra à l'avenir de la Collation, vente ou resignation des Offices, qui sont à la disposition du Grand-Bailli & des Echevins des deux Colleges concursivement ou séparément, soit profité par la Ville à l'exclusion de tous autres; faisons défense audit Grand-Bailli & Echevins de recevoir pour ce sujet la moindre chose, directement ou indirectement, à peine de correction arbitraire, sui-

vant l'exigence du cas, à la reserve des douze Offices des Hallebardiers qui demeureront à la disposition du Grand-Bailli comme du passé, & pour qu'on puisse sçavoir quels Offices seront conferés à la pluralité des voix, & quels seront vendus, Nous avons fait former la liste suivante.

Offices qui seront conferés à la pluralité des voix par le Grand-Bailli & Ecbevins de la Keure concurremment, pour autant que le Grand-Bailli est accoutumé d'y intervenir, à charge de payer la tax d'Office en argent de change, comme il est tiré sur chacun d'eux.

59. L'Office de premier Pensionnaire, . . . fl.	18000
Celui de deuxième Pensionnaire,	5000
Celui de troisième Pensionnaire,	3000
Celui de quatrième Pensionnaire,	3000
Celui de premier Secretaire,	5000
Celui des quatre autres Secretaires chacun, . .	5000
Celui de Commis des vingtièmes appelés Huys-gelden,	12000
Celui de Commis au payement de l'interêt des deux sommes de cent mille florins chacune, .	1200
Celui de Receveur de la Chambre des Pauvres, .	1200
Celui de Receveur des Ecoles des Pauvres, . .	1600
Celui de l'Hôpital de St. Jacques,	1000
Celui de l'Hôpital de St. Jean ten Dullen, . .	1800
Le Concierge de l'Hôtel de Ville de la Keure, .	5000
Celui de premier Clerc ou Greffier de la Trésorerie,	5000
Celui de deuxième Clerc de la Trésorerie, . .	1500
Les deux Messagers de l'Issue, chacun, . . .	300
Celui de Greffier de la Chambre des Pauvres, .	600
Celui de Solliciteur de la Chambre des Pauvres, .	100
Celui de Maître de la maison des Orphelins, .	600
Celui de Sacristain de la Chapelle de l'Hôtel de Ville,	200.
Les Greffiers des loix subalternes, appelés Vinderen,	600
Le nombre des Procureurs de la Keure sera re-	

voor de Stadt van Gendt.

645

doit à l'avenir à vingt, qui payeront chacun pour taxe d'Office,	fl. 600
Les deux Majors de la Ville, chacun	3000
Le Commis de la chaussée sur Oordeghem, au cas que cet Office soit déclaré de la collation du College de la Ville de Gand, payera pour taxe,	1200
Le Commis de la chaussée sur Courtrai payera aussi en pareil cas pour taxe,	1500
Le Receveur des Issues,	1800
Les Portiers de la Ville, chacun	100
Les deux Visitateurs du pain, chacun	200
Le Teneur de livre des Droits de la Province sur le Vin,	5000
Le Garde du Sas à la Tour rouge,	200
Celui à la porte du Chaudron,	200

Autres Offices qui seront conferés par les Echevins des Parcbons à la pluralité des voix, à charge de la taxe d'Office, comme s'ensuit.

60. L'Office de Pensionnaire,	fl. 5000
Les Offices des cinq Secretaires, chacun	5000
L'Office du Concierge du College,	3000
Les Procureurs dudit College, chacun	700
Les deux Priseurs dudit College, chacun	200

Offices qui seront vendus au plus offrant au profit de la Ville lorsqu'ils viendront à vaquer, sera néanmoins permis au College de prendre celui des trois plus baus Encherisseurs qu'il trouvera convenir.

51. L'Office d'Inspecteur des Droits sur le Canal du Sas à la Porte de Muyde.
 Les Offices de mesureurs & porteurs de Grains, appelés Pynders.
 Les Brouetteurs de biere, appelés Casagues vertes.
 Le Receveur desdits Brouetteurs.
 Les Offices de ceux qui veillent à la sûreté publique pendant la nuit, appelés Nacht-roepers.
 Les Messageries sur la Ville d'Anvers.
 Celles sur Bruxelles.
 Celles sur Bruges.

Celles sur Tournai & Lille.

Celles sur Malines.

Celles sur Ipres.

Celles sur Audenarde.

Celles sur Courtrai.

Les huit Offices de Sergents de la Chambre du College de la Keure.

Les six Trompettes, & sera le Trompette Major supprimé après la mort de celui qui en est pourvu à présent avec le gage y attaché.

Les huit sonneurs des cloches.

Les peseurs & porteurs de charbons.

Les Mesureurs de la houille ou charbon de terre.

Les porteurs du Sel.

Les Dechargeurs de la chaux.

Les Offices, appelés Mörkinderen, avec leur Roi.

Le Peseur des farines dans les moulins à eaux, sans aucun gage.

Le Garde de la Braempoorte.

Celui du trou de Crapeau.

Les Offices des Messagers à cheval du College de la Keure.

Les Messagers du College de la Keure.

Les sept Clercs aux sept portes de la Ville.

Les Clercs des Barrières flottantes dans les rivières & canaux, appelés Boomhouders.

Les Messagers du College des Parchons.

Les Sergents de la Chambre dudit College.

L'Office appelé Aerthuyshouden van den Coorenaert op het Sluysfeken.

Le Plombreur des toiles larges.

Le Plombreur des toiles étroites.

Les Crocheteurs ou Travailleurs hors de la Porte de Bruges.

Les Huissiers des vingtièmes ou Huys-gelden.

Ceux qui avertissent le paiement des vingtièmes.

Les francs Voituriers sur Anvers.

Ceux sur Bruxelles.

Ceux sur Courtrai.

Ceux sur Audenarde.

Les Visiteurs du houblon.

Les Mesureurs du bois.

Les Visiteurs du charbon de bois.
 Les Visiteurs de la Terre Rouge.
 La Messagerie sur Alost.
 Celle sur Termonde.
 Celle sur Ath, Grammont & Mons.
 Celle sur Louvain.
 Celle sur le Pays de Waes.
 Celle sur le Sas de Gand.
 Celle sur la Zélande.

Les Mesureurs des Toiles.
 Les francs Voituriers sur le Marché au Grain.

62. Et s'il se trouve d'autres Offices, qui pourront à l'avenir être taxés ou vendus au profit de la Ville, le College devra s'adresser à Nous pour en obtenir la permission.

63. Personne ne pourra resigner lesdits Offices que de la permission dudit College, & en ce cas sera obligé de payer les deux tiers de la taxe ou du prix d'achat, qu'il en aura payé, pourvu néanmoins, que le resignant survive vingt jours la résignation, faute de quoi elle sera réputée pour non avenue, bien-entendu cependant, que ceux qui voudront résigner des Offices, dont la vente est ci-dessus ordonnée, seront obligés de payer les deux tiers du prix, que pareil Office aura été dernièrement vendu.

Offices qui seront à l'avenir conferés sans payer aucune reconnoissance, ou taxe à condition, que ceux qui en seront pourvus ne profiteront que la moitié des gages de ceux qui les possèdent à présent, & qu'ils seront amovibles à la volonté du College sans devoir alleguer aucune raison.

64. L'Office de Commis des moyens communs.
 Celui de Receveur des Impôts sur la Biere.
 Le Teneur des Livres desdits Impôts.
 Le Faiseur des Etats desdits Impôts.
 Le Receveur des Droits de la Ville sur le Vin.
 Le Teneur des Livres des Droits de la Ville sur le Vin.
 Le Contrôleur desdits Droits.

- Le Jaugeur des Vins.
- Le Contrôleur dudit Jaugeur.
- Le Receveur du Moulage.
- Le Teneur des Livres dudit Droit.
- Le Receveur des Droits sur la Mercerie , Pondt-geldt , Bois , &c.
- Le Contrôleur desdits Droits.
- Le second Contrôleur d'iceux.
- Le Receveur du Droit de Tuage.
- Le Teneur des Livres des Bieres pour les Cabaretiers & pour les Brouetteurs d'icelles.
- Le Contreteneur des Livres d'icelles.
- Le Contrôleur des bonnes Bieres & Brassins de menage.
- Le Receveur de la retribution pour la redemption de la Garde Bourgeoise.
- Le Receveur des Droits de la Balance.
- Le Teneur de Livre desdits Droits.
- Le Peseur de la Balance.
- Le Teneur de Livre de la petite Biere , s'il est besoin d'en avoir un.

65. Nous supprimons les Offices de Receveur & Contrôleur du Last-geldt & autres Droits , qui se levent sur le Canal du Sas après la mort de ceux qui les possèdent à présent , Nous voulons , que cette Recette soit annexée à celle du Pont-geldt , & que la moitié des gages dudit Receveur & Contrôleur , soit repartie entre les Officiers du Comptoir du Pont-geldt sur le pied à regler par le College : Nous supprimons aussi les Offices de Receveur de l'Impôt sur le Brandevin & des deux Faiseurs d'Etat des Droits sur le Vin après la mort de ceux qui en sont pourvus à présent , Voulons , que cette Recette soit annexée à celle du Vin , & que le tiers des gages desdits trois Officiers supprimés , soit repartie entre les Officiers du Comptoir au Vin , qui seront chargés des fonctions des Offices supprimés , à regler comme ci-dessus.

66. Quant à la demeure dans le Bâtiment sur le Marché aux Grains avec les Droits du Pack-huys y annexé , Nous voulons qu'y soient jointes les Factories des Chariots sur Bruxelles , Anvers , Courtray & Audenarde , & que le tout à l'avenir soit donné en Ferme pour trois

ou six années , comme le College le trouvera le mieux convenir.

67. Le Commis aux Impositions au Quartier de Gand continuera de payer à la Ville la reconnoissance de deux mille florins par an.

68. Le Commis de l'Impôt audit Quartier de Gand celle de cinq cents florins par an.

69. Le Commis du Moulage audit Quartier aussi celle de cinq cents florins par an , le tout jufques à ce qu'autrement en foit réglé à leur égard.

70. Et les Procureurs au Conseil en Flandres celle de quatre cents florins une fois pour taxe d'Office.

71. Et pour obvier aux importunités de ceux qui vont prier aux enterremens , Nous avons trouvé convenir d'en ériger le nombre de dix-huit en Office , lesquels à l'exclusion de tous autres auront droit de prier aux enterremens sur le falaire , qui sera réglé une fois pour tout par le College à payer par ceux , qui les auront employés , qui en pourront prendre tel nombre , qu'ils trouveront convenir , lesquels Offices seront aussi vendus au plus offrant au profit de la Ville.

72. Ne pourront cependant lefdits Grand-Bailli & Echevins difpofer des Offices , qui font laiffés ci-deffus à leur collation , qu'après qu'ils auront été vacans pendant trois jours entiers.

73. Et à l'égard des Offices , dont Nous avons ordonné la vente , Nous voulons , qu'elle fe faffe au plus offrant & dernier encheriffeur à l'extinction de la chandelle , & qu'à cet effet fe faffent deux affiches avec interstice de huit jours.

74. Au premier jour servant fe fera la mise à prix des Offices vacans , & au fecond l'Adjudication & vente abfolue au profit de celui qui aura offert le plus , & parmi cette vente ne fera plus payé de reconnoissance à la Tréforerie.

75. Nous faisons défenfe aufdits Grand-Bailli & Echevins de créer à l'avenir de nouveaux Offices ou d'augmenter le nombre de ceux compris dans ladite Liste , à moins que pour ce ils ayent obtenu notre permiffion.

76. Et comme les deux Offices nommés Stapelheeren font à préfent inutiles & à charge à la Ville , Nous les

avons supprimés, comme Nous les supprimons par les présentes, & ne pourront être rétablis sans notre permission, Nous supprimons aussi l'Office d'Adjudant de la Ville après la mort de celui qui en est pourvu à présent.

77. Et pour prevenir toutes disputes qui pourroient arriver à l'avenir touchant les émolumens & droits attachés aux Offices, Nous voulons, qu'ils soient spécifiés dans les commissions qui seront dépêchées pour remplir les Offices qui deviendront vacans.

C H A P I T R E I V.

Touchant le grand Compte de la Ville & les petits Comptes y relatifs que rend le Trésorier.

78. La multiplicité des comptes des différentes branches des Revenus appartenans à la Trésorerie & des Rentes par elles levées, étant fort frayeuse, causant même de la confusion, & cette pratique étant aussi contraire aux 7. & 8. articles du Reglement du 10. Decembre 1672. Nous avons trouvé convenir d'y pourvoir en la maniere suivante.

79. Nous ordonnons en premier lieu, qu'il ne sera plus rendu de compte particulier de l'Octroi pour les Ecoles Latines, appelé Paters-recht, mais sera le produit dudit Droit porté à l'avenir dans la recette du compte de la Trésorerie dans un chapitre particulier, & les Rentes heritieres & viageres en dépense chacune dans des chapitres séparés avec les autres fraix regardans la perception & levée des Droits compris dans ledit Octroi.

80. Ne sera aussi plus rendu de compte particulier du paiement des Rentes viageres levées en 1692. & en 1693. dont est fait mention au grand compte de la Ville de l'an fini le 10. de Mai 1727. fol. 100. recto & verso.

81. Item des Rentes héréditaires levées depuis 1696. jusques en 1715. dont est fait mention audit compte fol. 100. verso art. 2.

82. Item des Rentes viageres levées en 1708. portées

audit compte fol. 100. versd, & 101. recto, mais seront les Rentes reprises esdits trois comptes portées dans le grand compte de la Ville dans trois chapitres séparés, suivant l'ancienneté de leur constitution.

83. Item le compte particulier des Rentes levées sur la reconnoissance de six mille florins par an, que Nous doit la Ville, dont est fait mention au grand compte de l'an fini le 10. de Mai 1732. au chapitre, qui a pour titre, reconnoissances qui Nous sont dues, fol. 50. lesquelles Rentes seront portées dans ledit chapitre au lieu de l'arrêté dudit compte.

84. Item du produit de la Barriere qui est sur la chaussée de la Porte de Petercelle, laquelle sera à l'avenir donnée en Ferme, l'Import du Bail porté en recette dans un chapitre particulier du grand compte, & les Rentes y affectées avec les fraix de son entretien dans un autre chapitre particulier de la dépense.

85. Nous supprimons aussi le compte particulier, qui s'est rendu jusques à présent, nommé les sept Espèces, qui sera aussi incorporé dans le grand compte, comme est dit à l'article précédent.

86. Item le compte particulier du Last-geldt, accordé par Octroi du 19. Août 1681. qui sera incorporé comme dessus.

87. Item le compte particulier de la Lieve, qui sera incorporé comme dessus, sera néanmoins le droit de quinze patars de chaque Bateau qui passe par l'écluse de cette Riviere, exposé en Ferme au plus offrant, & au cas que l'on en offre moins que deux cents livres de gros, la collecte en sera continuée.

88. Item le compte des Offices de Bâtonniers, qui sera incorporé comme dessus, & seront ces Offices donnés en Fermes au plus offrant & à l'extinction de la chandelle, sous les conditions ci-devant faites & à faire pour ladite Ferme, après que l'Admodiation qui en a été donnée sera finie.

89. Nous supprimons aussi le compte particulier, qui rend le Trésorier du produit du nouveau Bâtiment construit sur le Marché au Grain, appelé Pack-huys, qui sera aussi incorporé dans le grand compte, comme il est dit à l'égard des comptes précédens.

90. Le Trésorier ne profitera plus de gage fixe pour la recette ou reddition desdits comptes particuliers ci-devant supprimés, mais aura pour tantième le centième denier de ce qu'il portera en recette pour les revenus des droits compris esdits comptes, & la moitié de ce qui a été porté pour la forme d'iceux, sans plus.

91. Ne sera plus rien payé hors des revenus de la Ville au Greffier de la Trésorerie, Commis & autres qui payent des Rentes, pour tenir note des mutations d'icelles; mais seront obligés de se contenter de ce que payent les Propriétaires, lorsqu'ils se font mettre en chef sur lesdites Rentes, comme Nous défendons aussi de donner à l'avenir quelque retribution aux Sergents ou Issue-boden pour lesdits comptes supprimés.

CHAPITRE V.

Touchant le payement des Rentes dues par la Ville & la Constitution d'icelles.

92. Nous ordonnons aussi qu'à l'avenir les cours d'icelles, seront payez avec égalité, & que les plus arriérées seront payées par préférence à celles, qui sont plus avancées, pour autant que le produit de leurs hypothèques le pourra permettre, à quoi nos Commissaires à l'audition des comptes, & ceux du Magistrat tiendront la main, & rayeront dans les comptes du Trésorier, Commis & de tous autres Payeurs des Rentes tous les payemens qu'ils auront faits en préjudice de ce que dessus, excepté néanmoins les Rentes levées par la Ville en notre nom, hypothéquées sur la reconnaissance de six mille florins par an qu'elle Nous doit, portée en dépense au compte de la Trésorerie de l'an 1732. au chapitre des reconnoissances, qui Nous sont dues, fol. 50. versd, & les Rentes dues à la Chambre & Ecole des Pauvres, qui seront payées comme du passé.

93. Mais comme Nous sommes informés, qu'au compte de la Trésorerie de l'an fini le 10. Mai 1732. au chapitre qui porte pour titre payemens faits pour

fraix imprevus , l'on y a porté fol. 148. art. 3. comme en plusieurs comptes précédens la somme de deux cents livres de gros pour une année d'interêt au denier vingt-cinq d'une somme de trente mille florins argent courant, que *Pierre Elbo* & ses Prédecesseurs , Admodiateurs des Droits & Impôts de la Ville ont avancés pour icelle , & que ladite somme de trente mille florins Nous a été payée à compte de nos Subsidés , & par consequent mal portée au compte de la Trésorerie , Nous ordonnons , qu'à l'avenir ladite somme de deux cents livres de gros par an sera portée dans le compte du troisiéme quartal des Vingtièmes & Huys-gelden , comme étant levée pour le payement de nos Subsidés.

94. Et comme lesdits Echevins se sont avancés de lever plusieurs Rentes à la charge de la Ville , quelques-unes de leur autorité privée , d'autres à l'adjonction de la Collace & la plupart à notre insçu & sans avoir pour ce obtenu nos Lettres d'Octroi en pareil cas requises par nos Placards , Nous leur défendons de lever à l'avenir aucun denier à interêt à charge de ladite Ville ou de quelques branches des Revenus d'icelle , sans avoir pour ce obtenu notre Octroi spécial , à peine de nullité desdites Rentes & de les payer en leur propre & privé nom , entendant même , que la permission pour lever des deniers à interêt , qui pourroit à l'avenir être par Nous accordée par les Actes d'acceptation des Subsidés , ne pourra operer & avoir le moindre effet à l'égard de la Ville de Gand.

95. Et lorsqu'il sera permis de lever des Rentes suivant la forme ci-devant prescrite , il sera payé au Secrétaire pour la Depêche de chaque Lettre de constitution trente-six patars , y compris sa paraphe , sans pouvoir rien exiger de plus.

96. Et spécialement Nous déclarons nulle la constitution d'une Rente de quatre livres douze escalins de gros par an par eux faite au profit de *Livin de Coninck*, Clerc à la Dampoorte pour l'interêt de la somme de cent quinze livres de gros , autant que porte la prise d'une cave & cuisine faite sur le fond de la Ville à la maison par lui occupée , attendu qu'il jouit comme son Prédecesseur de la commodité de ladite cave & cuisine ,

sera cependant ledit bâtiment donné par prisee à son Successeur dans ledit Office, qui lui restituera le prix de ladite prisee.

CHAPITRE VI.

Touchant le Canal du Sas & de la Lieve.

97. Nous ordonnons que l'entretien des Dignes sera mis au rabais, & adjugé au moins disant, pour le terme de trois ou six ans, comme le College le trouvera mieux convenir, & lorsqu'il y aura des reparations à faire ausdits Canaux, Ponts & Dignes, qui ne tombent pas dans l'entretien d'iceux, Nous voulons qu'elles soient aussi adjugées au rabais, & que toutes ces adjudications se fassent dans la Maison de Ville, sans envoyer pour cet effet des Commissaires sur le lieu, & bien moins pour parler des deniers à Vin à cause desdites adjudications au profit de qui que ce soit, le tout à peine de correction arbitraire & d'en répondre en leur propre & privé nom.

98. Nous abrogeons les visites annuelles qui ont été faites jusques à présent desdits Canaux & Dignes par les Deputés du College, qui seront faites à l'avenir par celui, qui par Nous sera commis à la recette & direction des ouvrages, comme il sera dit ci-après.

CHAPITRE VII.

Touchant la présentation des Vins, Dons, Repas & autres dépenses que l'on fait à la charge de la Ville.

99. L'épuisement des revenus de la Ville & la grande quantité des dettes, dont elle est chargée, requerant qu'on mette en usage la plus grande économie, Nous défendons toutes sortes de présentations de Vin de la part du Magistrat, tant à eux-mêmes qu'à toutes autres personnes étrangères & sous quelque prétexte que ce puisse être, soit à cause des mariages, naissances d'un septième fils, avenement à leurs Offices, dignités & autres de pareille nature, à moins que le College n'eut

reçu des ordres de notre part pour présenter le Vin à quelques Personnes de distinction qui passeront par la dite Ville, dont Nous les ferons informer en temps ; n'entendons cependant pas comprendre dans cette défense ceux de notre Conseil en Flandre, auxquels sera présenté le Vin comme du passé.

100. L'on continuera aussi de payer à titre de Vin ce que les Commis à la Recette des Revenus de la Ville, le Trésorier & Greffier de la Trésorerie sont en possession de recevoir depuis quarante ans, & ce tant qu'ils vivront ou seront en Office, mais ne sera plus rien payé pour ce sujet à leurs Successeurs dans lesdits Offices.

101. Nous défendons aussi tous dons & gratifications à toutes personnes de quelle qualité qu'elles puissent être à l'exception de ce que le College est accoutumé de donner en vertu des permissions ou decrets émanés de notre part, & du centième denier du produit des Impôts de la Ville qu'on est accoutumé de donner à la Chambre des Pauvres.

102. Ne sera aussi plus permis auxdits Echevins de se faire des présens de medailles ou sommes d'argent pour la Naissance des Princes, leurs Mariages, Victoires remportées, Traités de Paix & autres prétextes de semblable nature.

103. Nous leur interdisons aussi de donner des repas ou traitemens aux dépens de la Ville, soit entre eux ou à des Deputés des autres Colleges & toutes autres personnes étrangères, de même de boire ou donner à boire dans leur Hôtel de Ville ou ailleurs, pas même sous prétexte de renouvellement des Loix subalternes, Fermes des Revenus de la Ville, executions de Sentences criminelles ou tous autres, abolissant spécialement le repas du Carnaval & ce qu'on payoit en redemption d'icelui, permettons cependant de donner deux livres de gros courant par forme d'aumône au Confesseur, qui aura assisté dans les executions à mort, à tout quoi le College des Parchons aura aussi à se conformer pour autant qu'il le regarde, le tout à peine de rayement dans les comptes & d'en répondre respectivement en leur propre & privé nom.

CHAPITRE VIII.

Touchant les Robes ou Habits de parure appellés Keerslaeckens.

104. Comme Nous avons réglé des gages fixes à ceux, qui composent les deux Colleges dénommés au Premier chapitre de ce Réglement, il ne leur sera à l'avenir plus rien payé pour droit de parure, Robe, cordon de soye, velours & autres pareilles choses.

105. Comme il ne sera aussi plus rien payé à ceux, dont Nous avons supprimé les Offices.

106. Mais à l'égard des autres personnes employées au service de la Ville, qui ont profité quelque somme à titre de droit de Robe & de parure, Nous voulons, que le paiement leur en soit continué aussi long-temps qu'ils seront en Office, & que cette retribution ne sera plus accordée à leurs Successeurs, à mesure que les Offices viendront à vaquer, dont sera fait mention dans leurs Commissions.

CHAPITRE IX.

Touchant les Aumônes ordinaires & extraordinaires.

107. Nous défendons aussi auxdits Echevins de plus rien payer aux pauvres Clarisses, Capucins, Récollets, à la Maison de St. Jacques, non plus qu'à tous autres Couvents pour Bois, Charbons, Bâtimens ou généralement toutes autres choses comme contraire à notre Réglement de l'an 1672.

108. Nous supprimons aussi l'augmentation de gage de vingt livres de gros que la Ville a payé depuis quelque temps tous les deux ans au Solliciteur de la Chambre des Pauvres, qui devra se contenter à l'avenir de son gage ordinaire.

109. Voulons aussi qu'à l'avenir les furieux & furieuses soient envoyés dans la Maison de St. Jean ten Dullen, & que les Foux & les Folles soient entretenus par la Chambre des Pauvres sans plus rien porter pour ce sujet à la charge de la Ville.

110. Ne sera aussi plus rien payé à l'avenir aux Médecins & Chirurgiens Pensionnaires pour curer ceux qui seront taillés de la pierre dans l'Hôpital de la Biloque, mais

nais seront obligés de les faire pour les pensions, qui leur sont accordées, comme aussi pour visiter & panser les pauvres malades & blessés hors dudit Hôpital, qui seront obligés de s'y faire transporter, s'ils veulent jouir du bénéfice d'être guéris sans fraix.

111. La même chose sera aussi observée à l'égard des malades & blessés, qui seront dans les prisons, & au cas que lesdits Médecins & Chirurgiens ne voulussent s'en charger, il en sera établie d'autres en leur place.

112. Ne sera plus payé au Courtre de la Chapelle de l'Hôtel de Ville la somme d'une livre seize escalins de gros par an pour le lavage d'icelle, ce qui sera fait à l'avenir par les Domestiques du Concierge de la Maison de Ville, auxquels sera donné pour cet effet huit escalins par an, à moins que ledit Courtre le voulut faire pour pareille somme, auquel cas il sera préféré, & quant au Vin servant à la célébration des Messes dans ladite Chapelle, il sera livré par ledit Concierge, & payé sur la spécification qu'il en donnera chaque année.

113. Et comme les Médicamens qu'on fournit dans l'Hôpital de la Biloque & aux pauvres Prisonniers coûtent des sommes considérables à la Ville, & que cette dépense augmente d'année en année, Nous ordonnons qu'après la mort de *Henri van Breugel* la livrance desdits Médicamens sera mise au rabais & adjugée au moins disant pour un terme à regler par le College, dont le payement sera ordonné sur les états, qui en seront formés par l'Adjudicataire, & taxés par le College de la Médecine, sans préjudice néanmoins du droit que la Ville peut avoir à la charge dudit Hôpital, pour se faire décharger de cette livrance.

CHAPITRE X.

Touchant les vacations de ceux du College & de leurs Messagers.

114. Comme les fraix des députations inutiles sont fort à charge à nos sujets, & que nonobstant plusieurs défenses réitérées d'envoyer des Députés en Cour sans en avoir obtenu la permission requise, ils s'avancent d'y venir sans ladite permission, Nous inhérent en nosdites défenses,

T t

interdisons bien sérieusement à ceux des deux Colleges de la Ville de Gand d'y envoyer à l'avenir des Députés sans avoir préalablement pour cet effet obtenu la permission par écrit de notre premier Ministre ou de notre Chef & Président de notre Conseil Privé, à peine que celui ou ceux qui se seront chargés de ladite députation, ne seront pas payés de leurs journées & débours, défendons aux Commissaires Auditeurs des comptes de passer des journées ou vacations pour des députations, à moins qu'il ne leur conste de la permission susdite, la même défense aura aussi lieu à l'égard des députations pour solliciter & instruire des procès, qui ne pourront se faire qu'avec la permission par écrit du Président du Tribunal où les procès seront ventillans aux peines susdites, si cependant il survenoit des affaires importantes qui ne pourroient souffrir du délai pour demander ladite permission, Nous leur permettons en ce cas d'envoyer un Député seulement, lequel en arrivant se présentera au premier Ministre ou au Chef & Président ou au Président du Conseil, auquel il aura été envoyé, qui lui permettra de rester ou ordonnera de partir, comme il trouvera convenir.

115. Et lorsqu'ils auront obtenu ladite permission, la députation se fera par résolution du College, à prendre à l'intervention de sept Echevins pour le moins, dont sera tenu note sur le livre des résolutions, & sera donné instruction par écrit au Député de ce qu'il aura à faire ensuite de sa commission, laquelle instruction sera paraphée par celui qui aura présidé au College, signée par un Secrétaire & enregistrée au livre des résolutions, & si pendant la députation à faire, il y a un Député sur le lieu pour d'autres affaires, il n'y sera pas envoyé d'autre; mais sera l'instruction envoyée à celui qui est en commission, qui sera chargé de l'exécution d'icelle.

116. Nous voulons, que dans toutes les députations il ne soit employé qu'une Personne, soit Echevin, Pensionnaire ou Secrétaire, au choix de celui qui présidera au College, à moins que de notre part il soit ordonné d'envoyer un plus grand nombre des Députés, sauf à l'égard de l'Assemblée des Membres de la Province, dans

laquelle interviendront les deux Députés ordinaires de la part de la Ville de Gand, comme du passé.

117. Et si ledit Député ou son Messager sont obligés de faire quelques debours pour le service de la Ville, ils en exhiberont une spécification pertinente à leur retour, sur laquelle Ordonnance de payement sera dépêchée, sans cependant y pouvoir comprendre la moindre chose pour leur chauffage pendant la députation; mais seront obligés de se contenter de huit florins par jour outre la voiture.

118. Ne fera aussi plus payé ausdits Députés le florin par jour pour leur valet, ce qui aura aussi lieu à l'égard du premier Echevin & premier Pensionnaire, lorsqu'ils seront députés à l'Assemblée des Membres de la Province, à peine de restitution du double au cas qu'ils aient reçu quelque chose pour ce sujet.

119. Nous supprimons la visite, qui se faisoit deux fois par an par les Députés du College des Ramparts de la Ville, qui se fera à l'avenir par le Directeur & Receveur des Ouvrages, comme sera dit ci-après.

120. Et comme par abus l'on a passé sur notice dans le grand compte au chapitre des Messagers & Porteurs des lettres dans une plus grande somme, celles de trois livres de gros pour verres, pareille somme pour liquidation des fermes & six livres de gros pour collationner ledit grand compte; Nous ordonnons, que lesdites sommes n'y seront plus passées à l'avenir, & que le Trésorier présentera au College la spécification des petits debours, que lui ou les Clercs auront faits pour le service de la Ville, pour en obtenir ordonnance de payement, faite de laquelle ne fera plus rien passé audit compte.

CHAPITRE XI.

Touchant les Gages & Pensions de ceux qui sont employés au service de la Ville.

121. Nous supprimons les pensions, qui se payent au Doyen des Foulons, ses deux Adjoints & leur valet, & ce qui se paye au premier à titre de Robe, attendu que ce Métier ne subsiste plus.

122. La pension de seize livres treize escalins & qua-

tre gros, accordée à *Adrien de Noble*, pour servir en qualité de Chirurgien en cas de peste; viendra à cesser après sa mort, & ne sera plus rétabli sans notre permission.

123. Item la pension de dix livres de gros par an, dont a joui *François vande Veste*, comme Maître Faiseur des Poids & Balances.

124. Nous voulons aussi, qu'après la mort d'*Alexandre Guilny*, soit supprimé la pension de dix-huit livres de gros, attaché à l'Office de Peseur des Grains & Farines dans les Moulins à eau, & devra son Successeur se contenter de la retribution en Farine, qu'on est accoutumé de donner dans lesdits Moulins.

125. Nous fixons le gage du Carillonneur à cinquante livres de gros par an, après la mort de *Pierre Schepers*, défendons de l'augmenter, soit pour changer les airs lorsque l'heure sonne, pour jouer extraordinairement ou autrement.

126. Se contenteront à l'avenir les Sonneurs des cloches de leur pension de cent soixante livres de gros par an, & se conformeront au Règlement fait à leur égard le 27. Mai 1684. sans pouvoir plus rien prétendre pour sonneries extraordinaires des grandes Cloches, comme y étant obligés par ledit Règlement.

127. Défendons aussi de payer à l'avenir aux huit Sergents & treize Messagers du College de la Keure les soixante-trois livres de gros par an, qu'on leur a donnés depuis quelque temps pour avertir à ceux dudit College les assemblées extraordinaires, attendu qu'ils reçoivent leurs gages pour faire ces devoirs.

128. Comme Nous défendons aussi de payer à l'avenir quelque chose aux huit Sergents du Grand-Bailli pour garder dans les prisons, ceux qui sont condamnés à mort, pour les conduire au lieu du supplice & patibulaire, & pour accompagner les Magistrats dans les Processions & autres fonctions publiques, attendu qu'ils doivent rendre ces devoirs pour la pension qu'ils reçoivent annuellement.

129. Nous réduisons à dix livres de gros la pension accordée à *Guillaume Rauverix*, Oculiste, au lieu de seize livres treize escalins & quatre gros, qu'on lui paye aujourd'hui.

130. Défendons au College d'augmenter à l'avenir les pensions de ceux employés au service de la Ville, à peine de rayement & d'en répondre en leur propre & privé nom.

CHAPITRE XII.

Touchant les fraix & mise de la Justice criminelle & civile.

131. Il ne sera plus fait à l'avenir des copies des procédures criminelles pour le Grand-Bailli, Sous-Bailli ou leurs Procureurs d'Office, mais lesdites procédures leur seront livrées en Original sous récépissé, lorsqu'ils le requerront, comme il se pratique dans tous les Tribunaux.

132. Nous défendons aux Geoliers de donner à l'avenir à boire aux dépens de la Ville aux Sergents & toutes autres personnes, lorsqu'ils conduisent des Prisonniers dans les prisons, où les y vont prendre, à peine de rayement dans leurs états.

133. Nous voulons aussi, que tous les états des salaires des Procureurs qui auront été employés au service de la Ville, soient taxés avant que le College en puisse ordonner le paiement, ce qui aura aussi lieu à l'égard des Agens en Cour & Huissiers, laquelle taxe se fera par le Tribunal, dont lesdites personnes dépendent.

CHAPITRE XIII.

Touchant la livrance des Bois, Lumieres, Flambeaux, Papier & autres choses pour le service de la Ville.

134. Nous ordonnons qu'à l'avenir sera adjudgé au moins disant, le chauffage & lumiere nécessaire pour les deux Colleges, à quel effet seront délivrées à l'Entrepreneur les Caves sous l'Hôtel de Ville pour y mettre le Bois servant au chauffage desdits Colleges, dont l'Entrepreneur sera payé tous les trois mois sur les récépissés, qui lui seront donnés par ceux, qui auront reçu les Bois & Ghandelles.

135. Sera aussi adjudgée comme dessus la livrance des Flambeaux de cire blanche, qui se distribue aux deux

Colleges pour les Processions, & le Bois & Chandelles pour les Corps-de-Gardes de la Garde Bourgeoise à livrer pendant le mois, comme sera dit ci-après.

136. Mais à l'égard des Flambeaux de cire jaune & des fallaux appellés Wiecken, il n'en sera plus livré à personne aux dépens de la Ville, ni rien payé en rédemption d'iceux.

137. Et pour diminuer la dépense qui s'est faite jusqu'à présent à l'égard de la livrance du parchemin, papier, plumes, encre, registres, lacets, cordons & amanachs pour ceux qui sont employés au service du College, Nous avons trouvé convenir de leur fixer une somme annuelle, parmi laquelle ils devront se contenter & se pourvoir de tout ce que dessus à la décharge de la Ville.

138. Sçavoir, au Pensionnaire commis aux causes criminelles, 4 L.

139. Au Trésorier, y compris le papier pour former les comptes, 14.

140. Au premier Secrétaire de la Keure, 12.

141. Au deuxième, 8.

142. Au troisième, 8.

143. Au quatrième & cinquième, chacun 8.

144. Et seront encore livrés aux cinq Secrétaires, aux dépens de la Ville, les Registres en grand papier.

145. Et à chacun des Secrétaires des Parchons, 5.

146. Sera cependant fourni aux quatre Secrétaires, aux dépens de la Ville, le parchemin nécessaire, & payé ce qui dépend de la reliure des Registres & peinture des Armoiries.

147. Et à l'égard de celui qui est nécessaire pour les deux Chambres Echevinales, il en sera dépêché Ordonnance de paiement sur la spécification qui en sera délivrée, sans que d'autres personnes pourront à l'avenir faire fournir du papier aux dépens de la Ville, à peine de payement dans les comptes, & de le payer en leur propre & privé nom.

CHAPITRE XIV.

Touchant la Garde Bourgeoise, & ce qui se paye en rédemption d'elle.

148. Nous Nous reservons de faire émaner un Règlement plus ample pour la meilleure garde de notre Ville de Gand, & en attendant que cela soit fait; Nous défendons de donner à l'avenir du chauffage aux Corps-de-Gardes d'icelle pendant les mois de Mai, Juin, Juillet, Août, Septembre & Octobre, & en place d'icelui, sera donné à chaque Corps-de-Gardes de la mèche pour y conserver du feu.

149. Défendons aussi de payer aux deux Majors les cent écus par an pour l'entretien d'un cheval.

150. Défendons aussi auxdits Majors de recevoir à l'avenir la moindre chose des Entrepreneurs du chauffage, soit en Avoine ou autrement, à peine de correction arbitraire.

151. Ne sera aussi plus payé aux Commissaires & autres employés aux revues, que cent florins pour chaque revue, comme il est porté au 62. art. du Règlement du 10. Décembre 1672. comme ne seront aussi plus payés aux deux Majors & dix-huit Capitaines de la Garde Bourgeoise les vingt-quatre livres de gros par an, à titre de Vin, portées aux comptes de ladite Garde, le tout à peine de rayement.

CHAPITRE XV.

Touchant les Ouvrages de la Ville, le Directeur & Receveur d'iceux.

152. Nous voulons qu'à l'avenir tous les nouveaux Ouvrages & les Réparations, dont le prix excédera la somme de seize livres de gros, soient adjugés publiquement, & au moins disant, comme aussi tous les matériaux qui y devront être employés, lesquelles adjudications se feront à l'intervention du Receveur des Ouvrages sur le devis & conditions qui en seront formées; mais les Réparations qui ne devront pas coûter la susdite somme seront faites à la direction dudit Receveur.

T t 4

153. Ne pourra cependant ledit Receveur faire aucuns nouveaux Ouvrages ou Réparations, soit grandes ou petites, sans ordre & résolution du College, qui devra être prise à l'intervention de sept Echevins pour le moins.

154. Nous défendons de pourparler dans lesdites adjudications des deniers pour Vin, tant au profit des Commissaires qui le passeront, que du Receveur des Ouvrages & tous autres.

155. Nous reglons le gage dudit Receveur à la somme de mille florins par an, dont il sera payé à rate de temps, qu'il aura servi dans ladite qualité, parmi laquelle pension il sera obligé de se contenter sans pouvoir rien prétendre à la charge de la Ville, soit à titre de Robe, Vin, Etui, Flambeaux, Tantième des deniers, qu'il recevra, la forme des quatre comptes qu'il doit rendre par an, Stock-burse, Slaghalm, Jettons pour diriger les Ecluses & les Eaux, visiter les Ouvrages & Materiaux, & pour généralement faire tous les devoirs de son Office, qu'ont fait ses Prédecesseurs, & dont ils ont été payés en détail.

156. Sera aussi obligé parmi cette pension de visiter deux fois par an les Ramparts de la Ville & les Canaux du Sas & de la Lieve avec leurs Dignes pour examiner si les Entrepreneurs de leurs entretiens ont satisfait à leurs obligations, ou s'il y a des Ouvrages à faire, de tout quoi il dressera procès verbal, qu'il délivrera au College pour y ordonner ce que de raison.

157. Il visitera aussi tous les Materiaux avant que les Ouvriers les pourront mettre en œuvre, pour voir s'ils sont de qualité requise, & fera marquer les Bois avec un marteau, qui sera fait pour cet effet, afin qu'on ne les change pas, après qu'ils auront été reçus, & visitera aussi tous les jours les Ouvrages, auxquels on travaille par entreprise ou à journée pour voir si l'on exécute les conditions, & si les Ouvriers font leur devoir.

158. Il aura aussi soin du Beffroi ou Tour de la Ville & des Cloches & réparations, qu'on y devra faire, & devra certifier tous les états de ceux qui auront travaillé pour la Ville, défendons au College d'en faire dépêcher l'ordonnance de paiement sans ledit certificat.

159. Il veillera aussi sur la conduite de ceux, qui sont

employés à la Garde des Ponts, Eclufes & Barrieres flottantes dans les Rivières & Canaux, afin qu'ils ne fassent pas des extorsions aux Bateliers en retardant leur passage par l'écoulement des eaux ou autrement & en cas de contravention en fera rapport au College, qui les corrigera suivant l'exigence du cas.

160. Lorsque ledit Receveur sera envoyé en commission par le College hors de la Ville ou Banlieue d'icelle, lui sera payé une livre de gros par jour, y compris sa voiture.

161. Il ne pourra recevoir aucuns présens ou gratifications de ceux qui travailleront pour la Ville, soit par journée ou entreprise non plus que de ceux qui feront des livrances, à peine de correction arbitraire.

162. Et sera obligé de s'expurger sous serment de bien & fidèlement accomplir tout ce que dessus au plus grand profit & avantage de la Ville.

CHAPITRE XVI.

Touchant le Commis des moyens communs & comptes qu'il rend.

163. Comme ledit Commis a rendu jusques à présent onze comptes particuliers aux grands fraix de la Ville, Nous ordonnons qu'à l'avenir, il n'en sera plus rendu qu'un, dans lequel sera porté dans des chapitres séparés, la Recette desdits onze comptes, & dans d'autres chapitres séparés de la dépense les Rentes & Charges inhérentes à chacun desdits Droits.

164. Et comme tous les Impôts repris esdits comptes ont été accordés pour survenir au paiement de nos Aydes & Subsidés, Nous voulons, qu'à l'avenir le compte dudit Commis soit coulé, clos & arrêté par les Commissaires que Nous enverrons pour l'audition du grand compte de la Ville à l'intervention, cependant de ceux qui sont en possession d'y être présens; pourra cependant le College faire visiter & sommer lesdits comptes toutes & quantes fois qu'il le trouvera convenir.

CHAPITRE XVII.

Touchant le compte du petit Seel.

165. Comme la plupart des Rentes affectées sur cette

entremise courent encore au denier seize, Nous voulons qu'elles soient réduites au denier vingt argent courant pour argent de change, & pour faire ladite réduction, le College fera incessamment assembler tous les Rentiers pour les y induire, & à l'égard de ceux qui ne voudront pas y consentir, Nous ordonnons que les deniers capitaux de leurs Rentes soient levés d'autres personnes, qui seront surrogés dans la place de ceux qui en seront remboursés.

166. Et au cas qu'on ne puisse parvenir à ladite réduction en détail, Nous voulons, que si une personne en compagnie se présente pour rembourser toutes lesdites Rentes, elle y soit admise, pourvu qu'elle rembourse aussi tous les arrérages sans en tirer intérêt, & pour la plus grande assurance elle recevra par ses mains la somme de dix-sept cents quatre-vingt-six livres & dix escalins, que notre Province de Flandres paye annuellement à cette entremise, qui fait le fond de sa Recette, dont sera tiré avant tout l'intérêt au denier vingt argent courant des deniers capitaux en argent de change, que ladite Compagnie aura fourni, & sera l'excrescence de ladite somme de dix-sept cents quatre-vingt-six livres dix escalins de gros imputée sur les arrérages, qu'elle aura payés des capitaux remboursés, dont sera dressé un état, & dont elle rendra compte tous les ans au College & autres, qui sont accoutumés d'y entrevenir, & parmi ce viendra à cesser l'Administration du Commis d'à présent comme inutile.

167. Mais si ladite réduction se fait en détail, Nous voulons, que le Commis soit continué dans son Office, & comme son gage est excessif, Nous le réduisons après sa mort à la moitié.

CHAPITRE XVIII.

Touchant le compte de l'Impôt sur les Cabarets & Cafés.

168. Comme les fraix de la perception & levée de cet Impôt sont excessifs, Nous avons trouvé convenir de les regler comme s'enfuit.

169. Le Commis ou Receveur aura à l'avenir pour gage fixe la somme de cinquante-huit livres six escalins

huit gros pour tous les devoirs sans pouvoir plus rien prétendre pour sa présence dans la revue , papier , registres , chauffage , ports de lettres , devoirs extraordinaires , ni sous quelque autre prétexte que ce puisse être , sauf ce qui regarde la forme de son compte , dont sera parlé ci-après.

170. Nous défendons audit Commis de ne plus rien payer aux Huissiers commis pour l'exécution du payement de cet Impôt , qui se feront payer de leur salaire par ceux à la charge de qui ils feront le devoir de leur Office , sauf qu'il sera payé trois livres de gros par an pour faire les advertences ordinaires.

CHAPITRE XIX.

Touchant le Commis à la Recette des Vingtièmes , appelés Huys-gelden & ses Comptes.

171. Lorsqu'il sera nécessaire de faire des estimations des maisons nouvellement bâties ou détériorées pour les comprendre ou diminuer dans la taxe des vingtièmes , Nous voulons , qu'elles soient faites à l'avenir par deux Priseurs jurés , que l'on est accoutumé d'employer en pareil cas en présence du Receveur desdits vingtièmes , qui en formera l'acte , lequel sera présenté au College pour y être décrété & servir ensuite au compte du Receveur.

172. Seront lesdits Receveurs & experts payés pour leur besoigné suivant la taxe qu'en fera le College sans que d'autres personnes puissent rien prétendre pour leur présence en pareilles estimations.

173. Défendons de ne plus passer au profit dudit Receveur dans ses comptes la somme de neuf livres de gros pour devoirs extraordinaires ou autres plus grandes ou moindres sommes , mais sera obligé de se contenter de son gage ordinaire , qui lui est réglé.

CHAPITRE XX.

Touchant le compte du Commis du Last-geldt & du Patar par sac de Grain.

174. Comme cet Impôt de six patars par last sur les Marchandises qui sortent & entrent par le Canal du Sas appartient à la Trésorerie , de même que celui du Mou-

lage d'un patar par sac de Grain & que contre le dispositif du 7. & 8. art. du Règlement du 10. Décembre 1672. l'on a commis un Receveur particulier à la Recette d'iceux, Nous supprimons ladite commission, ordonnons qu'à l'avenir la Recette & dépense des deux comptes particuliers, que rend ledit Commis soient portés dans des chapitres séparés du grand compte de la Ville, comme il est dit ci-devant à l'égard des autres comptes y incorporés & le tantième y réglé au Trésorier, Voulons que ce qu'il a payé pour taxe d'Office lui soit restitué.

CHAPITRE XXI.

Touchant les Cens appartenans à la Ville.

175. Les Cens appartenans à la Ville consistant dans un grand nombre d'articles & en très-petites sommes dont le recouvrement est très-difficile & frayeux, absorbant une grande partie de leur produit, & donnant matière à des procès, Nous avons trouvé convenir pour le plus grand avantage de la Ville d'en permettre le remboursement par les debiteurs d'iceux, les présentes servant à cet effet d'Octroi & Voulons que les deniers qui proviendront desdits remboursemens soient employés fil à fil, qu'ils seront entrés à décharger la Trésorerie des capitaux des Rentes, dont elle est redevable, & qui courent au plus haut intérêt à désigner par le College, lequel Nous présentera le plutôt que faire se pourra un projet de Règlement sur le pied duquel l'on pourra recevoir ledit remboursement pour être par Nous agréé.

176. N'entendons cependant par lesdits remboursemens rien changer ou innover à la mouvance ou juridiction foncière, dont les fonds chargés desdits Cens sont dependans, qui demeurera en son entier, & à laquelle le Receveur d'à présent restera préposé comme du passé.

CHAPITRE XXII.

Touchant les comptes particuliers des Receveurs employés à la Collecte des Impôts de la Ville.

177. En premier lieu Nous défendons de passer à l'a-

venir dans la dépense du compte de l'Impôt sur le Vin les trente livres de gros au profit du Receveur, Teneur du livre & le Contrôleur pour dépêcher les billets, comme étant le devoir de leur Office, non plus que la somme de vingt-cinq livres de gros pour dépense qu'on fait aux retrouvés.

178. Ne seront aussi plus passés dans le compte de l'Impôt sur la Biere les quatre-vingt-quatre livres dix escalins & huit gros, qu'on a payé ci-devant aux Députés des Ecclésiastiques & Membres de notre Province de Flandre à titre de Vin, non plus que les trente livres de gros par an, qu'ont profité le Receveur, Teneur des livres & autres employés pour leur dépense.

179. Item les vingt-six livres de gros par an, qui se portent aussi pour dépense du Receveur & autres Employés dans le compte de l'Import du Moulage.

180. Ne seront aussi plus passés les trois livres de gros au profit du Receveur du Last-geldt au plat-Pays, attendu que ce Receveur profite un gage de trente-sept livres de gros, non plus que les sept livres de gros passés au compte du droit sur le quai de la Lieve au profit du Receveur d'icelui pour des devoirs extraordinaires.

181. Les Receveurs de l'Impôt sur le Brandevin & sur le tuage du Bestial ne rendront à l'avenir, que chacun un compte au lieu de deux, la clôture desquels sera assignée au Trésorier & au Commis des moyens communs à proportion, que chacun y doit profiter.

182. Le Receveur de l'Impôt sur le Bois à bâtir, le Bois à brûler & les Charbons ne rendra aussi à l'avenir qu'un compte de ces trois especes au lieu de trois.

183. Et pour moderer les droits d'auditions des comptes particuliers du Trésorier, Commis & autres Receveurs des Revenus de la Ville, que les Auditeurs d'iceux se font payer, Nous les avons réglé comme s'en suit.

184. Sera payé à un Député seulement du Clergé pour les comptes, où il est en droit d'intervenir, trente-cinq patars par heure.

185. A un Député seulement de notre Conseil en Flandres pour l'audition des comptes, où ce Conseil est en droit d'intervenir, aussi trente-cinq patars par heure.

186. A un Député du Corps des Praticiens pour pa-

reille cause, s'il est Avocat vingt-quatre patars par heure, & s'il est Procureur douze patars.

187. Et au Secrétaire du Collège, comme il est dit ci-devant.

188. Sera cette retribution payée seulement à ceux qui auront été présens à l'audition des comptes, à quel effet les présens seront dénommés dans l'acte de présentation d'iceux; défendons de payer quelque chose à ceux qui auront été absens, & sera le nombre des heures, qui devront être payées, réglé par les Commissaires du Collège, qui interviendront *gratis* auxdits comptes; défendons de payer la moindre chose pour l'audition d'iceux, outre ce qui est réglé ci-dessus, soit à titre de vin ou autrement, à peine de rayement.

189. Ne sera aussi plus payée de somme fixe au Trésorier, Commis & autres Receveurs pour la forme de leurs comptes, mais leur sera passé pour cet effet seulement neuf patars par feuillet, y compris le double d'iceux écrits en forme due, & pour qu'on ne grossisse par lesdits comptes mal à propos, le nombre des feuillets sera réglé sur ceux clos en 1732.

190. N'entendons cependant pas par l'incorporation & combinaison de tous lesdits comptes particuliers faire préjudice à ceux qui ont des Rentes hypothéquées sur quelques Revenus de la Ville, qui seront préférés sur le produit de leurs hypothèques, suivant droit, à quel effet Nous avons ordonné de porter dans des chapitres séparés les Revenus & Charges y affectées.

191. Ordonnons aux Commissaires, que Nous enverrons à l'avenir pour l'audition des comptes de la Ville de Gand, à ceux du Collège pour l'audition des comptes particuliers d'icelle, & à tous autres à qui il appartiendra de se régler & conformer au contenu du présent Règlement, à peine d'en répondre en leur propre & privé nom, à quel effet leur sera produit un double d'icelui, lorsqu'ils vaqueront à l'audition d'iceux, & d'autres doubles reposeront toujours sur les Tables des deux Collèges pour y avoir recours en cas de besoin.

192. Et quant aux amendes comminées au présent Règlement, Nous voulons qu'elles soient adjugées en entier au Dénonciateur, pour qu'il soit d'autant mieux exécuté.

Si donnons en mandement à nos très-chers & feaux les Chefs, Présidens & Gens de nos Privé & Grand Confeils, Président & Gens de notre Conseil en Flandres, Grand-Bailli, Echevins & Conseil de notre Ville de Gand, & à tous autres nos Justiciers, Officiers & Sujets à qui il appartiendra, que le présent notre Règlement provisionnel, & tous les points & articles y contenus, ils observent & exécutent, fassent observer & exécuter suivant leur forme & teneur, sans y contrevenir ou laisser contrevenir, & qu'ils fassent exécuter les peines & amendes y comminées à la charge des Contrevenans sans dissimulation, *Car ainsi Nous plait-il.* En témoins de ce, Nous avons fait mettre notre grand Seel à ces présentes. Données en notre Ville de Bruxelles le 6. Novembre l'an de grace 1734. & de nos Regnes, sçavoir de l'Empire Romain le 23.me d'Espagne le 33.me de Hongrie & de Bohême aussi le 23.me Étoit paraphé, *Colo. vi.* plus bas étoit écrit, *Par l'Empereur & Roi*, contresigné, *Le Comte de Cubelier*, & le grand Seel de Sa Majesté, imprimé en cire vermeille, étoit appendant à double queue de parchemin.

Publié au Consistoire du Conseil en Flandres, présent Commissaire, Avocats, Procureurs, Huissiers & autres Assistans, le 7. Décembre 1734.

Signé, F. 'T KUNT.

DECREET

Gegeven in Syne Majesteyts Privéén Raede den 5. Ougst 1683.

Nopende de Houwelycken van Minderjaerige Kinderen, binnen der Stede van Gendt.

Aen Hooge ende Mogende Heeren, Myne Heeren van den Raede in Vlaenderen.

Excep- **S**upplierende vertoonen reverentelycken Schepenen
tionele van Gedeele deser Stede, dat het de Majesteyt be-
Interpre- lieft heeft op hunne Supplicatie, ende naer voorgaende
tatie op het 10. artikel advys van desen Hove te verleenen het annex Decreet
10. artikel van de 22. raeckende de Houwelycken van de Minderjaerige, ende
van de 22. Rubr. der alfoo het wel conveniert dat daer van naer ordinaire de
Rubr. der Costume Publicatie gedaen worde, keeren hun tot het Hof.
Costume
van Gendt
pag. 223.

Biddende 't selve gedient te wesen, 't selve op de
gewoonelycke maniere alhier t'Hove te doen ver-
kondigen, op dat daer van niemandt ignorantie en pre-
texere, 't welcke doende, &c.

VANDEN BERGHE, *Proc.*

Al gesien 't Hof consenteert dat 't annex Decreet
zal gepubliceert worden ter Rolle ten eersten Dyn-
gedage, ordonnerende aen de gone die het aenguen
mach, bemlieden daer naer te reguleren. *Actum* den
14. September 1683.

Onderteeckent, A. J. HELIAS:

Op

OP 't Vertoog gedaen aen den Koninck van wegen Schepenen van Gedeele, Raeden ende Payfiersders der Stede van Gendt, hoe dat by de gedecreteerde Costumen der voorseyde Stede *Rub. 22. art. 10.* gestatueert zynde, dat de Weesen in Voogdye blyven tot dat sy vyf-en-twintig jaeren oudt zyn, ofte hun tot Houwelycke, Priesterdom, ofte anderen behoorlycken staet begeven, de selve Weesen ende Minder-jaerige hun te lichtveerdiger begeven ten Houwelycke, ende hun daer toe laeten misleeden, op pretext ende door inbeeldinge dat onder de voorsz. dispositie souden begrepen zyn, soo wel die hun ten Houwelycke begeven in behoorelycke forme met consent, als die sulckx doen onbehoorlyck sonder wete, ja jegens den wille ende danck van haerlieder Ouders, Voogden ende Vrienden, ende dat sy dies volgens terstont pretenderen te procederen tot scheedinge, verdeelinghe, verkoopinghe, belastinghe ende alienatie van haerlieder Goederen, dickmaels oock zynde het eenig opzicht van foodanige onbetaemelyck Houwelycken tot ruine niet alleene van de gone hun alsoo verfaemt hebbende, maer oock van haerlieder descendenten, daer dat nochtans de voornomde Costume schynt te moeten verstaen worden onder dese limitatie, soo wanneer ende mits het Houwelyck by de Minder-jaerige gecontracteert, zy by advys ende consent van Vader ende Moeder, indien sy beede leven, ende daer maer een van hemlieden leeft met consent van dien, mitsgaders van Voogden, naeste Vrienden ende Maegen, ende indien noch Vader noch Moeder en leeft met consent van de Voogden, ofte wel van de Vertoonders als Oppervoogden, gelyck op 't selve cas geseyt wort by diversche gedecreteerde Costumen der Provincie van Vlaenderen, ende dat andersints de Minder-jaerige door d'overtredinge van haerlieder devoir, ende van de Placcaerten by Syne Majesteyts Voorfaeten dieshalven gemaect in de jaeren 1540. ende 1623. souden genieten het Privilegie, gratie ende faveur 't gone de voorsz. Costumen van Gendt *dicto loco*, ontwyffelyck maer en heeft willen octroyeren aen de gone die hun ten Houwelyck souden begeven met consent en advys van hun Ou-

674 *Decreet nopende de Houwelyckent van*
ders, Voogden, ofte van den Rechter, noodig in soe
gewichtige saecke respecterende de ruste van het Pu-
blicq, het interest van de Conjoncten, d'opvoedinge
van de kinderen, d'eere ende ruine van de familien,
ende gemerckt d'experientie betuygt dat de middelen
van exheredation ende andere by de voorsz. Placcaer-
ten gestelt, insouffisant zyn om binnen de gemelde
Stadt, de Weesen ende andere te wederhouden van
Houwelyck aen te gaen jegens het consent, wille en-
de danck van d'Ouders, Voogden, ofte Oppervoog-
den, terwylent daer t'sedert korte dagen herwaerts di-
versche Weesen ende Minder-jaerige hun in dier voe-
gen ten Houwelycke begeven hebben, ende misse-
zyn geworden met groot schandael, opspraecke ende
vilipendientie, soo van de Geestelycke als van de We-
relycke ende Civile Wetten, ende dat soodanig quaed
noch meer soude aennemem, ten zy daer in naerder
ordre gestelt wort, ende namentlyck geweert zy de
gemelde inbeeldinge van dat sy dies al niet tegenstaen-
de liber souden worden met den macht ende dag van
haerlieder Houwelyck om hunne Goederen te verkoo-
pen, belasten ende alieneren: Oorsaecke waer omme
sy hunnen toevlucht nemen tot Syne Majesteit, de
selve seer ootmoedelyck biddende, te willen (by we-
ge van Interpretatie ofte extensie van de voorsz. Costume) declareren, dat voortaan de Weesen ende
Minder-jaerige der voorsz. Stede van Gendt, hun ten
Houwelyck begevende sonder consent, danck ende
wille van haerlieder Ouders ende Voogden, ofte van
de Verdoonders als Oppervoogden soo hier vooren
geseyt is, zullen zyn ende blyven in Voogdye even-
gelyck, oft sy niet gehouwt en waeren, oock niet te-
genstaende alle contrarie practyquen die aldaer voor
desen souden schynen ingekropen ende geintroduceert
te zyn. SYNE MAJESTEYT 't gene voorszeyt is
overgemerckt, ende daer op gehadt het advys van die
President ende Luyden van den Raede in Vlaenderen,
die daer op gehoort hebben die Schepenen vander
Keure der Stede van Gendt, genegen wesende ter bede
ende begeerte van de voornomde Schepenen van Ge-
deele Supplianten, heeft verklaert, gelyck sy verklaert

Minderjaer. Kinder., binnen der Stede van G. 675
by dese, dat voortaan de Minder-jaerige kinderen hun
ten Houwelyck begevende, sonder consent van hunne
Ouders, Voogden, ofte van de voorsyde Schepenen
van Gedeelte, zullen blyven in Voogdye, even ge-
lyck sy niet gehouwt en waeren, ende dat 't selve oock
zal geobserveert worden ten opsigte van Minder-jaeri-
ge kinderen van familien, hebbende beyde hunne Ou-
ders in 't leven, waer van die voorsz. Schepenen vander
Keure zyn de Oppervoogden: Ordonnerende SYNE
MAJESTEYT allen den gonen dien dit aengaen
mach, hun hier naer te voegen ende reguleren. Ge-
geven tot Brussel den vyfden Ougst, duyent ses hon-
dert dry-en-tachentig. *Ondert. J. P. DE CORDES.*

*Gepubliceert in Consistorie van den Raede in Vlaen-
deren, present Commissaris, Advocaeten, Procureurs,
&c. Den 18. September 1683. Ondert A. J. HELIAS.*

L'IMPERATRICE DOUAIRIERE ET REINE,

CHers & féaux, Nous vous envoyons ci-joint
une Copie du Décret que Nous venons de porter
concernant les Magistrats de la Keure & des Parchons
de la Ville de Gand, vous chargeant de veiller à ce
qu'il soit exactement observé. A tant Chers & féaux,
Dieu vous ait en sa sainte Garde. De Bruxelles le 2.
Juillet 1768., Paraphé *NE. vt.*, par Ordonnance de Sa
Majesté, signé *DE REUL.*

Aux Conseillers Fiscaux de Flandres.

SA MAJESTE', à la délibération du S.^{me} Duc
CHARLES-ALEXANDRE DE LORRAINE ET DE BAR,
son Lieutenant, Gouverneur & Capitaine-Général des
Pays-Bas, a défendu & défend bien expressement à tous
ceux qui composent ou composeront à l'avenir les Corps
des Magistrats de la Keure & des Parchons de la Ville de
Gand, soit Echevins, Pensionnaires ou Secretaires,
d'aviser, consulter, écrire ou patrociner directement ou
indirectement, verbalement, ou par écrit pour des
personnes qui sont ou pourroient être justiciables parde-
vant leurs corps, ou par lesquelles ils pourroient être
Avocats consultants *pro judice*, à peine d'être suspen-
dus, & même d'être privés de leurs emplois selon les

circonstances, & sera le présent Décret envoyé en Original auxdits Magistrats, & une Copie aux Conseillers Fiscaux de Flandre, pour qu'ils tiennent la main & veillent à son exécution. Fait à Bruxelles le 2. Juillet 1768., étoit Paraphé N^o. vi., & signé DE REUL.

L'IMPERATRICE DOUAIRIERE ET REINE,

T Rès-Cher, Chers & féaux, ayant trouvé convenir de déclarer que tous les Officiers militaires qui ont vendu leurs places, ou qui les vendront à l'avenir & qui, en récompense de leur service, ont obtenu ou obtiendront par grace spéciale la permission de conserver leur caractère militaire, ou de porter leur uniforme, demeurent sous la Jurisdiction militaire, & que par conséquent après leur mort les affaires qui résulteront de leurs successions doivent être du Ressort du Juge militaire. Nous vous faisons la présente pour vous notifier cette disposition, à laquelle vous aurez à vous conformer, vous chargeant de la communiquer aux Magistrats de votre Ressort pour qu'ils s'y conforment pareillement. A tant très-Cher, Chers & féaux, Dieu vous ait en sa sainte Garde. De Bruxelles le 13. Mars 1769., Paraphé N^o. vi., plus bas par Ordonnance de Sa Majesté, signé P. MARIA.

Publié au Consistoire du Conseil en Flandres, présent Commissaire, Avocats, Procureurs, Huissiers & autres Assistans, le 25. Novembre 1769.

Signé PENNEMAN.

L'IMPERATRICE DOUAIRIERE ET REINE,

C Her & féal, Nous vous remettons ci-joint pour votre information & direction Copie d'une Régulative, que Nous envoyons par Décret de ce jour au Magistrat de notre Ville de Gand, concernant les Places de Clercs & Portiers aux Portes, afin qu'il s'y conforme. A tant Cher & féal, Dieu vous ait en sa sainte Garde. De Bruxelles le 18. Août 1773., par Ordonnance de Sa Majesté, étoit signé P. MARIA.

Au Conseiller Fiscal de Flandre.

**PAR L'IMPERATRICE DOUAIRIERE
ET REINE APOSTOLIQUE.**

SA MAJESTÉ' ayant eu rapport de ce qui concerne la collation des places de Clercs aux portes de la Ville de Gand, & des avis qui ont été rendus sur cet objet par le Conseiller Fiscal de Flandre & le Magistrat de la Keure, Elle a résolu, à la délibération du Sérénissime Duc CHARLES-ALEXANDRE DE LORRAINE ET DE BAR, son Lieutenant, Gouverneur & Capitaine-Général des Pays-Bas, de statuer, comme Elle statue provisionnellement par cette les points & articles suivants.

I. Sa Majesté dispense ceux du Magistrat de procéder à la vente des Offices de Clercs ou Portiers aux Portes de ladite Ville; tenant à cet effet en suspens l'article du Règlement de 1734., qui ordonne la vente desdites Places.

II. Ceux du Magistrat procéderont à la collation des Places de Portiers actuellement vacantes, & de celles qui viendront à vaquer ci-après, gratuitement & sans Finances, les Commissions seront révocables à volonté, & les Portiers seront choisis à pluralité de voix & Collégialement sans que ces Places puissent être conférées à tour de Rôle.

III. Les Portiers que l'on établira dorénavant outre le logement accoutumé, ne jouiront que de la moitié des gages, tantièmes & émoluments qu'ils perçoivent à présent, défendant au Magistrat d'excéder cette fixation, à peine d'en répondre en leur propre & privé nom.

IV. Il sera remis à chaque Portier nouvellement établi un registre de recette en forme de Tarif, contenant les différentes especes de Marchandises, leur quantité, qualité & valeur, à concurrence desquelles leur recette sera bornée, & ils seront tenus d'annoter exactement sur ce registre tous les Droits qu'ils perceveront.

V. Il y aura à chaque Porte, un des Commis des Droits de la Ville, qui sera chargé de tenir le Contrôle de la recette; & ce parmi les gages ordinaires de Commis.

VI. Le registre mentionné à l'art. 4. reposera au Bureau du Clerc, & il en sera donné inspection en tout

temps à ceux du Magistrat, aux Admodiateurs, aux Directeurs des moyens courants de la Province & à leurs employés.

VII. Les Clercs donneront des Acquits des Droits qu'ils auront reçus; à cet effet, il leur sera remis aux frais de la Ville des Formulaires imprimés adaptés aux différentes branches de recette, ils devront remplir & signer ces Acquits sur le pied que cela se pratique aux Bureaux principaux de l'Admodiation, cependant les jours de Marché ils pourront se borner à tenir des Notes particulieres des Droits qu'ils leveront sur les Toiles & le Pavé, ils transcriront ensuite ces Notes sur leurs registres dans leurs Cathégories respectives.

VIII. Ils ne pourront jamais lever par eux-mêmes aucuns Droits de tonlieu, fauve-conduit ou autres appartenans à des particuliers.

IX. A la clôture des portes ils arrêteront tous les jours le montant de la recette, & ils remettront à la Trésorerie de la Ville, endans les trois premiers jours de chaque mois, le montant total de la recette du mois précédent.

X. Chaque Clerc, à son admission, sera tenu de donner caution suffisante & resseante à l'appaisement du Magistrat pour sûreté des deniers de sa recette & outre le serment ordinaire ils jureront d'observer exactement les articles ci-dessus mentionnés, & d'administrer fidèlement & loyalement leur recette, à peine de payer les dommages & intérêts que la Ville aura souffert par leur contravention, négligence ou connivence, & ils seront au surplus poursuivis & punis extraordinairement selon l'exigence du cas.

XI. Le Magistrat continuera provisionnellement à faire desservir les Places de Mesureurs de Houille, actuellement vacantes, & celles qui viendront à vaquer ci-après, le dispensant jusques à autre disposition de procéder à la vente desdites Places.

XII. Le Magistrat avant que d'accepter ou agréer les résignations des Offices de Clercs aux Portes de la Ville, & de Mesureurs de Houille, qui pourroient lui être présentées, devra en faire un rapport circonstancié au Gouvernement avec son avis sur la matiere, nom-

mément sur le point, s'il seroit préférable pour la Ville de reprendre l'Office parmi désintéressant le résignant & sur quel pied il conviendrait de régler ce désintéressement.

Ordonne Sa Majesté à tous ceux qu'il peut appartenir de se régler & conformer selon ce. Fait à Bruxelles le 18. Août 1773. , étoit Paraphé PLUB. *ut.*; signé P. MARIA.

ORDONNANTIE van den 19. February 1778. raekende de Taverniers, Tappers ende Zaetbouders, van niet te laeten spelen op eenige Instrumenten, mitsgaeters te laeten danffen eenige Jongheden, &c. op de boete daer by gestatueert.

DE Weth der Stad Gend geïnformeerd zynde, dat niet tegenstaende de voorgaende Voorgeboden ende Ordonnantien gemaekt ende gepubliceert op het ontydig Verblyf in de Herbergen, Tavernen, Wyn- en Brandewyn-Huyzen, binnen deze Stad ende Vryhede van diere, daer aen dagelyks word gecontravenieerd, ende dat daer uyt vele inconvenienten en ongeregeldheden resulteren; ZOO IS 'T, dat de Weth voorzeyd heeft geordonneert ende gestatueert, gelyk Zy ordonneert, statueert ende interdiceert by deze aen een iegelyk van wat Staet ofte Conditie zy zouden mogen wezen te verblyven in de Herbergen, Tavernen, Wyn- en Brandewyn-Huyzen in den Winter-tyd, te weten: van den eersten October tot den laesten van de maend Maerte, naer den *half tbien uren*, ende in het Zomer-Saisoert van den eersten der maend April tot den laesten September van ieder Jaer naer den *tbien uren* 's avonds, op de boete van dry ponden parisis, ten laste van elken Contraventeur.

Gelyk ook aen alle Herbergiers, Taverniers, Wyn- en Brandewyn-Huys Houders geinterdiceert word te gedoogen, dat naer de voorschrevene uren iemand in hunne Huyzen verblyve, ofte naer de zelve uren te aenveerden, ordonnerende hun, in cas de gene t'hunnen Huyze wezende, niet vrywilliglyk en zouden ver-

staen te vertrekken, danof stappans d'advertentie aen het Office te doen op de Boete, ten laste van de gene danof in gebreke blyvende, van zes ponden parisis, het welk nochtans geene plaetse hebben en zal in het gezag van de Afzetene ende Vremdelingen, in welkers gezag niet min geordonneert word exactelyk te observeren de Voorgeboden, op het inbrengen der Logement-Billietten geëmaneert.

Interdicerende voords aen alle Herbergiers, Taverniers, Tappers ende alle de gene Zaete houdende, t'hemlieden Huyzen eenige Vergaderinge van Vrouwen Mans-Perfoonen ende naemendlyk van Jongheden te aenveirden ende aldaer te laeten spelen met Violon ofte andere Instrumenten, midsgaders te laeten dansen, op pene van t'elke reyze, by iederen Herbergier, Tavernier ofte Zaet-Houder, t'incurreren eene Boete van twaelf ponden parisis, ende de gene van zes ponden parisis ten laste van elken, die aldaer zullen gaen dansen, ofte tot dies eenige particuliere Huyzen ofte Plaetsen te nemen, behoudens nochtans de gewoonlyke Vergaderinge der Gebuerten, Neiringen ofte geotroyeerde Confrerien, die zullen vermogen gehouden te worden, als na oude gewoonte.

Ende op dat niemand hier van en zoude pretexten, reden van ignorantie, zal deze met Trompette gepubliceert ende ter gewoonlyke Plaetsen geaffixeert worden, als na Costume.

Actum in't Collegie den 19. February 1778.

Ondt. G. GOBERT.

Gepubliceert by consent van de Wetb der Stad Gent met Trompette na Costume, als Clercq ter Greffie daer toe geauthoriseerd. Dezen 19. February 1778.

Ondt. J. PROVOOST.

Vidit J. F. DIERICX Lib. Cens. Reg.

T A F E L

*Van de principaale saeken ende materien
getraecteert in dese Costumen, in desen
Druck vermeerdert en verbeteret.*

NOTA. r. beteeckent rubrica. a. artikel. ende p. page.

A.

- A**BOLITIE van de Casselrye van Gendt. Caroline, artikel 65 page 449
Van de dry Leden van Gendt. Caroline, a. 66. ibidem
Van de Dekens. a. 68 p. 450
Van Lawet, het reysen naer St. Lieven t'Hautem, Broederschappen ende vergaderingen. Caroline, a. 74 p. 453
ABSENT seven jaeren uyt den Lande sonder tydinge, gereputeert voor doodt, ende hoe men syn goëdt deelt. rubrica 26 artikel 22 p. 343
Absente criminele worden gestraft gelyck presente. p. 487
Siet voorts uytlantsche.
ACCUSATEUR en mag niet appointeren sonder den Heere. r. 11 a. 19 p. 103
Accusateur vervallende doet reparatie, gelt-kosten, schaden ende interessen. r. 11 a. 20 ibidem
ACHTERSTELLEN van landt-cheyns ende sou-renten innelyck by pandinge. r. 6 a. 11 p. 57
Achterstellen van pacht deelsaem. r. 25 a. 24 p. 297
Achterstellen van renten, siet crois.
ACKER-SIECKEN. r. 2 a. 9 p. 38
ACTIEN HYPOTHEKAIRE. r. 6 a. 1 p. 54
In actie hypotheckaire opposerende, moet altooren namp-tieren. r. 6 a. 20 p. 63
ACTIE personele blyft, latende vaeren d'hypotheke. r. 6 a. 21 p. 64
Actien personele, reële ende mixte, hoe geprescribeert. r. 19 a. 1 p. 176
Actien van de zyde van de huysvrouwe vervolgt ende gedefendeert by den man. r. 20 a. 4 p. 186
Actie mobilaire. r. 20 a. 4 ibidem
Wat in actien te haelen. r. 25 a. 47 p. 314 & a. 49 p. 315 & r. 28 a. 4 p. 367
Siet voorts cessie van Actie.
ADMINISTRATIE van voogdye gebeurt ten koste van de weese. r. 22 a. 26 p. 234
Administratie van weese-goedingen, ordonnantien van dien. p. 536

ij *Tafel van de materien*

- AFGEWONNEN** huys moet by den afwinder ter keirs-ber-
ringe gebrocht worden. r. 9 a. 4 p. 79
- Afgewonnen** huys moet by den afwinder ingestelt zyn.
r. 9 a. 6 p. 81
- AFSETEN** poorters. r. 1 a. 19 p. 31 & r. 5 a. 2. p. 52
Siet voorts foralnen.
- AFSLUYTINGE** van syn erfve, niemant gehouden te doen.
r. 18 a. 6 p. 166
- AFWINNINGE.** r. 9 a. 2 p. 78
- Afwinnende** wettelycke rente-brieven ende andere te pande
gegeven. r. 10 a. 6 p. 90
- AFWYSINGE** by houder ofte houderigge gedaen. r. 25
a. 44 p. 311 & a. 45 p. 313
- Afwysinge** by de hoirs gedaen. r. 26 a. 6 p. 325
- Allodiael**, siet vry huys ende erfve.
- AMMAN.** r. 1 a. 6 p. 18
- Synen salaris** van pandingen. r. 7 a. 1 p. 65 a. 2 & 3 p. 66
- Amman** doet pandingen met twee Schepenen ten minsten. r. 6
a. 9 p. 57 & r. 7 a. 1. p. 65
- AENBRENGER** en mag niet appointeren sonder den Hee-
re. r. 11 a. 19 p. 103
- Aenbrenger** vervallende doet reparatie. r. 11 a. 20 *ibidem*
- ANCKERS.** r. 18 a. 14 p. 170 & a. 25 p. 174
- ANNOTATIEN** van Landt-heeren op wettelyckhede reali-
seert. r. 6 a. 18 p. 62
- AENSCHAUW** van gequetste aflyvige. Caroline, a. 38 p. 442
- AENVEERDINGE** van goede doende in een sterf huys,
toesprekelyck als holr. r. 26 a. 5 p. 324
- APPEL** van kameren in vierschare. r. 1 a. 5 p. 15
- Appel** ofte reformatie van Schepenen. Caroline, a. 14 p. 435
- Appel** in criminele saeken, niet geadmitteert. r. 11 a. 10 p. 97
- Appel** van bannissement toegelaeten. r. 11 a. 12 p. 98
- Appel** van arrest en suspendeert niet. r. 4 a. 2 p. 45
- Appel** van sententien van Schepenen, onder de vyftig gul-
dens niet gepermitteert. r. 1 a. 17 p. 39
- Appel** van volontaire condemnatiën niet toegelaeten. r. 1
a. 18 p. 30
- APPELLANT** van kamer in vierschare proponeert nieuwe
saiken sonder requeste civile. r. 1 a. 5 p. 15
- ARREST.** r. 1 a. 11 p. 23 r. 4 per tot. p. 45 en volg.
& r. 19 a. 3 p. 179
- Affecteert**, ende hoe den voor-arresteerder geprefereert wort.
r. 4 a. 9 p. 49 r. 16 a. 9 p. 152 & r. 19 a. 3. p. 179
- Arresterende** gedyde eenen gedyden, gehouden seker te
stellen. r. 4 a. 11 p. 50

der Costumen van Gendt.

lij

Gearresteert goet in arrest blyvende, wort geleyt in be-
waerder-handt. r. 4 a. 8 p. 48

Gearresteert goet by proprietaris voort-verkocht. r. 10
a. 3. p. 88

Arrest tegen poorter, liet poorter.

Arrest, by wie gedaen. r. 4 a. 1 p. 45. Caroline, a. 15 p. 436

Arresten, herecht by Schepenen vander Keure. r. 4 a. 3 p. 46

Arrest, interd van Wette. r. 4 a. 1 p. 45

Arrest niet suspenderelyck by appel. r. 4 a. 2 ibidem

Arrest t'onrecht doende. r. 4 a. 8 p. 48. Caroline, a. 42 p. 443

Arresteerte te leeden in vangenis. r. 4 a. 4 p. 46. Caroline,
a. 43 p. 443 & a. 44 p. 444

Arrest slakelyck op seker. r. 4 a. 4 p. 46

Arrest van perissabel goet. r. 4 a. 8 p. 48

Arrest van temporele goeden van Geestelycke Persoonen.
r. 4 a. 5 p. 47

Arrestant gehouden ten eersten dage te verklaren de cause
van den arreste. r. 4 a. 6 ibidem

Arrestant heeft opule te executeren de borge ofte gearres-
teerde. r. 17 a. 1 p. 158

Siet voorts beletten, bevelen, klachten, Wedde-boden

ARREST-BRAKE committerende, wat hy verbeurt. r. 4
a. 10 p. 49. Caroline, a. 41 p. 443

ASCENDENTEN, hoe sy succederen haerlieder descenden-
ten. r. 26 a. 14 p. 333 & a. 15 p. 335

ASSYSEN, questie van diere, staen ter kennis van Schepe-
nen vander Keure. r. 1 a. 17 p. 29

Assysen zyn executoire. r. 17 a. 5 p. 161

Assysen betaelt men alom binnen 't Schependom. r. 1 a. 10 p. 22

AVONT-TRONCKEN ende spurien, en succederen niemant
ende wort hunlieden niet gesuccedeert. r. 26 a. 11 p. 329

AUTHORITEYT van Bailliu ende Schepenen, sulcks te
water als te lande. r. 1 a. 16 p. 28

B.

BAGEN.

r. 25 a. 4 p. 281

BAILLEN, soeckt lieren.

BAILLIU.

r. 1 a. 1 p. 1

Bailliu vangt van den winde, hoe te verstaen. r. 11 a. 15 p. 100

Bailliu, sulck autoriteyt te water als te lande. r. 1 a. 16 p. 28

Bailliu ende Weth houden stille wserhede. r. 11 a. 25 p. 106

Bailliu en gelt geen kosten. r. 11 a. 16 p. 101 & a. 21 p. 104

Bailliu mede gevoegt procedeert voorts, al is 't dat klaegen-
de parrye appointeert. r. 11 a. 18 p. 102 & a. 19 p. 103

Bailliu procedeert tegen gevangenen extraordinairyck. r. 11
a. 2 p. 92

- Bailliu** lydt nyt in 'ttermineren van de sacke van de gevangen.
r. 11 a. 4 p. 94 & a. 6 p. 95
- BAILLIUS** van Vinderen ende haerlieder officie. r. 2 a. 7. p 36
- BALCKEN** in eenen gemeenen muer. r. 18 a. 10 p. 168
& a. 25 p. 174
- BALLINCK** herbergende ofte ontfangende, hoe gestraft.
Caroline, a. 35 p. 441
- BAN** op pene ofte lyf. r. 11. a. 8 p. 97
- Tot ban, hoe men procedeert. r. 11 a. 14 p. 99
- Appel van ban. r. 11 a. 12 p. 98
- Ban niet te geschieden, ten zy den Bailliu hem partye mede voegt. Caroline, a. 37 p. 442
- Ban buyten Vlaenderen. Caroline, a. 36 ibid. & a. 48 p. 445
- Rappel van ban. r. 11 a. 12 p. 98. Caroline, a. 26. p. 439
- Siet voorts gebannen.
- BANCK** van Schepenen, siet volle Banck.
- Banck, siet torture.
- Bancken. r. 18 a. 29 p. 175
- BANKEROETIERS**, ende hoe men op haerlieder goet procedeert. r. 1 a. 11 p. 23 & r. 16 a. 13 p. 156
- BANNEN** van vierschare, siet vierschare.
- BANNISSEMENT**. r. 11 a. 7 p. 96 a. 8. p. 97 & a. 14 p. 99
- Betreckelyck. r. 11 a. 12 p. 98
- BASTAERDEN** mogen testament maeken. r. 28 a. 1. p. 359
- Bastaerden succederen de moeder ende 'smoeders zyde.
r. 26 a. 11 p. 319
- Bastaerden en succederen den vader noch 'svaders zyde niet.
r. 26 a. 10 ibidem
- Bastaerden, hoe gesuccedeert wort. r. 26 a. 11 ibidem
- Caroline, a. 54 p. 446
- BEFAEMT** van eenig misdædt, hoe hy hem in purge mag leggen.
r. 11 a. 24 p. 99
- BEDEN**. Caroline, a. 65 p. 449
- BEGIFTE** kinderen mogen met de gifte uyt blyven. r. 27
a. 1 p. 347
- Begifte kinderen willende deelen, hoe ende in wat manieren sy de gifte inbrengen, ofte stille staen. r. 27 a. 3 4 5 &
6 p. 350 en volg.
- Begifte van Leen en brengt 't selve niet in, indien hy d'ondtste hoir is.
r. 27 a. 4 p. 352
- Begifte met de warmer-handt, ongehouden de gifte in te brengen in linie collaterale. r. 27 a. 7 p. 355
- Begifte van den derde, wat hy doogen moet. r. 28 a. 5 p. 370
- Begifte van den derde, haelt syn gifte in actie. r. 28. a. 4 p. 367
- Begifte van den derde, profiteert oock van den derde van

der Costumen van Gendt.

- de Leenen. r. 28 a. 3 p. 366
- Begifte van den derde, betaelt al de giften testamentaire. r. 28 a. 5 p. 370
- Begiften van den derde, betaelt 't derde van de funeraillen ende schulden. r. 28 a. 5 ibidem
- Begifte, ondancckaerheyt committerende. r. 12 a. 1 p. 110
- BEGRAVINGE staet tot laste van de hoirs. r. 25 a. 42 p. 309
- Begravinge daer geen hoir en is, staet tot laste van houder ofte houderligge. r. 25 a. 53 p. 317
- BEHEYMINGE van syn erfve, niemant gehouden te doen. f. 18 a. 6 p. 166
- BEKENT hoir, hoe in syn gedeel geleyt. r. 26 a. 3 p. 323
- BELASTINGE van vry huys en erfve en ordonnantie van dien. p. 527
- BELEENDE panden, hoe men afwinnen zal. r. 10 geheel p. 87 en volg.
- BELEEDT van Justicie ende Pollicie. r. 1 a. 1 p. 1
- BELET. r. 19 a. 3 p. 179
- BELETTEN tegen executie, berecht by den Juge die de sententien gegeven heeft. r. 7 a. 11 p. 70
- Beletten tegens executie uyt crachte van requisitoire, berecht by Schepenen vander Keure. r. 7 a. 12 ibidem
- BELLE, ende wat perfoonen daer in gedaen worden. r. 23 a. 1 & 2 p. 235 en 236
- Belle van overjaerige weefe, hoe ende waer gepubliceert. r. 23 a. 5 p. 239
- Belle moet gedenunciert worden daer de weefe goetd heeft. r. 23 a. 6 ibidem
- Belle van wettelycke verkooping van catheylen, hoe ende waer gekloncken. r. 7 a. 4 p. 67 & r. 10 a. 3. p. 88
- Siet voorts overjaerige weefsen.
- BENEFICIEN en worden niet geconferceert by den tochtenaer. r. 25 a. 20 p. 293
- Beneficie van inventaris, siet hoir by beneficie van inventaris.
- BERECHT, siet kennisse.
- BESCHUDDENDE ofte belettende procederen hypotheckaire moet namptieren. r. 6 a. 20 p. 63
- BESET. r. 16 a. 12 p. 155 r. 24 a. 6 7 9 & 13 p. 251 en volg. r. 4 a. 13 p. 50
- BESETTE renten houden zyde. r. 25 a. 8 p. 284 & r. 26 a. 18 en 19 p. 337 & 338
- Besette los-renten niet innelyck by panginge sonder wettelycke condemnatiën. r. 6 a. 12 p. 58
- Besette renten komende van d'een zyde, verkocht ofte gelost binnen huwelyck, wort ter eerste doot recompense

- gedaen. r. 20 a. 13 p. 192
- Befette renten gegeven een van de conjoncten, houdt zyde van de donataire. r. 25 a. 55 p. 319
- BESETTEN van sterf-huysen, hoe ende waer gedaen. r. 24 a. 6 tot 13 p. 251 en volg.
- Beset van sterf-huysen, wat opereert. r. 24 a. 6 p. 251
- BESITTER ofte besittige, siet houder ofte houderigge.
- BESTE HOOFDEN, daer van zyn poorters van Gendt be-
vrydt. r. 1 a. 10 p. 22 Caroline, a. 62 p. 448
- Siet oock V. Placcaert-boeck p. 1133.
- BESTE VORST volgt den Leene. r. 25 a. 4 p. 281
- BESTE VROME, siet relief.
- BEVELEN by Schepenen, hoe men useert te doen. r. 1 a. 3 p. 12
- Interpretatie op desen artikel. p. 13
- BEWAERDER-HANDT, siet sequestratie.
- BILLIETTEN van purgen, hoe ende waer geplackt. r. 8 a. 3 p. 74
- Billietten van keirs-berringen, hoe en waer geplackt. r. 9 a. 5 p. 80
- BODEN van Schepenen, hoe sy dagen. r. 1 a. 3 p. 12
- Boden van Schepenen gelooflyck op eedt, aengaende haer-
lieder exploitien. r. 1 a. 4 p. 15
- Boden officien staen ter dispositie van Heere ende Weth.
r. 2 a. 8 p. 37
- Haerlieder sallaris, siet sallaris.
- Siet voorts Schepenen-boden.
- BOECKEN ende Registers van Landt-heeren wort geloove
gegeven. r. 6 a. 2 p. 54 & a. 11 p. 57
- BOETEN den Bailliu aen te wysen. Caroline, a. 27 p. 439
- Pecuniele behooren den Grave, ende moet den Bailliu
rekening doen. Caroline, a. 45 p. 444
- Ter causen van de Weths Statuten excederende 30. my-
vers, wie behooren. Caroline, a. 46 ibidem
- Hoe geëxecuteert. Caroline, a. 47 ibidem
- BOOMEN zyn deelsaem. r. 25 a. 4 p. 281 a. 5 p. 283 &
a. 36 p. 306
- Boomen vermag den proprietaris te behouden op pryse al
of sy ter aerden lagen. r. 25 a. 34 p. 305 & a. 36 p. 306
- Boomen op Leen moeten aen de aerde afgekapt worden by
den gonen in 't Leen niet gerecht. r. 25 a. 37 ibidem
- Boomen buyten grepe met twee handen ter burst. r. 25 a. 4 p. 281
- BORG-TOCHTEN. r. 17 p. 158
- BORDESSCHEN. r. 18 a. 29 p. 175

- BORGE** aleer excussie van hypotheke, personelyck niet toesprekelyck. r. 6 a. 15 p. 60
- Borg-tocht** van Vrouwen. r. 17 a. 4 p. 161
- Borge** ende principael executeerlyck sonder excussie. r. 17 a. 2 p. 159
- Borge**, hoe ende wanneer hy versoecken mag ontslagen te zyn. r. 17 a. 3 ibidem
- Borge** voor arrest bedydt principael. r. 17 a. 1 p. 158
- Borge** voor 't inkomen van gedeele. r. 24 a. 37 p. 265 & r. 25 a. 46 p. 313
- BOSCH** alle negen jaeren eens te kappen. r. 13 a. 9 p. 133
- BREUCKEN**, siet boeten.
- BROEDERS** ende susters van vollen bedde, hoe sy succederen. r. 26 a. 14 p. 333 a. 16 p. 335 & a. 17 p. 336
- Broeders** ende susters van halven bedde, hoe sy succederen. r. 26 a. 14 p. 333 en volg.
- Broeders** van eender zyde en excluderen niet de vrienden van d'ander zyde voorder bestaende. r. 26 a. 17 p. 336
- Broeders** van vollen bedde en excluderen niet broeders van halven bedde. r. 26 a. 16 p. 335
- Broeder**, voogt van syn onbejaerde broeders, als'er vader noch moeder en is. r. 22 a. 16 p. 226
- Broeder** geprefereert voor swager, om voogdye van syn onbejaerde broeders. r. 22 a. 16 ibidem
- BROODT-MES** trecken, boete. Caroline, a. 32 p. 441
- BRUYLOFT GELDEN** ende vont-giften, siet vont-giften.
- BYLEVINGE** van den langst-levende en mag by testament niet vermindert worden. r. 20 a. 27 p. 205
- Bylevinge** heeft den langst-levenden op patrimoniale Leenen, erfve ende besette renten, alwäer't ten huwelyck verkocht. r. 20 a. 26 ibidem
- Bylevinge** ofte douarle costumier. r. 25 a. 1 p. 274 & a. 9 p. 285
- Bylevinge** houdende aen Leen moet het selve helpen verheffen. r. 25 a. 3 p. 279
- Bylevinge** houdende aen Leen daer huys op staet, hoe hy daer af besit neemt. r. 25 a. 16 p. 290
- Bylevinge** houdende, in wat manieren dat hy van de vervalten van Justitie profiteert. r. 25 a. 17 p. 290
- Bylevinge** houdende aen Leen en sielt geene Officers. r. 25 a. 20 p. 293
- Bylevinge** houdende aen grondt daer sien, cleem ofte mar-
gle uytgedolven wort, profiteert 't vierde. r. 25 a. 18 p. 292
- Bylevinge** houdende aen eenigen grondt, vermag aflag te
versoecken van syn deel. r. 25 a. 21 p. 296
- Bylevinge** houdende aen verkochten grondt ofte geloste besette

- rente , profiteert van den vierden penninck. r. 25 a. 2 p. 279
 Bylevinge en is niet deelsaem , maer volgt de zyde van den
 tochtenaer. r. 25 a. 23 p. 297
 Bylevingen twee ofte meer , mogen r'saemen staen ende con-
 curreren. r. 25 a. 15 p. 289
 Bylevinge , in wat manieren sy betert ende vermeerdert.
 r. 25 a. 19 p. 293

Siet voorts tochtenaer.

C.

- CAEF-BALCKEN.** r. 18 a. 25 p. 174
CALAINGE van deel van huysen aen vremde verkocht,
 den mede-proprietaris geconsenteert. r. 16 a. 7 p. 151
Calaigue van naerhede van bloede en heeft binnen Gendt geen
 stede , dan op S. Pieters ende S. Baefs. r. 16 a. 1 p. 147
Calaigue van renten op de Stede getransporteert in vremde
 handt den poorter geconsenteert. r. 16 a. 8 p. 152
Calaigue van transport van renten den debiteur geconsen-
 teert. r. 16 a. 14 p. 156
Calengiert houdt zyde vanden calengierder. r. 20 a. 16 p. 195
CAMER. r. 18 a. 16 p. 171
 Appel van cameren in vierfchare. r. 1 a. 5 p. 15
 In cameren opgeropen vermag men verfoecken de vier-
 fchare. r. 1 a. 8 p. 20
CAMEKLINCK-GELT. r. 25 a. 3 p. 279
CAMER-VOOGT de weesen gegeven , daer geene vrienden
 en zyn. r. 22 a. 18 p. 227
CAS PRIVILEGIE. Caroline , a. 14 p. 435
CASSELRYE van Gendt geabolit. Caroline , a. 65 p. 449
Te CASTYEMENTE niemant leggelyck , sonder con-
 fess van den Heere ende Weth. r. 23 a. 13 p. 243
CATHEYLICKE goeden van geestelycke Persoonen arref-
 teerlyck. r. 4 a. 5 p. 47
Catheylen gepandt , hoe , waer ende wanneer verkocht.
 r. 7 a. 4 & 5 p. 67
Catheylen uyt gehuerden huysen geweert ter goeder trouwen
 en hebben geen vervolg. r. 13 a. 5 p. 129
 Siet voorts meubel.
CAVE in eenen gemeenen muur. r. 18 a. 10 p. 168. a. 11
 p. 169 & a. 25 p. 174
CAUTIE juratoire , wanneer stede heeft. r. 4 a. 16 p. 51
 Siet voorts seker.
CESSIE van goede toegelaeten in saeken als naer rechte.
 Caroline , a. 44 p. 444
 Cessie

der Costumen van Gendr.

ix

- Cessie van actie, wanneer versocht. r. 6 a. 17 p. 61
- CEDULLEN te pande gegeven, hoe men afwinnen zal. r. 10 a. 6 p. 90
- CHASTELET, vangenisse van de Stede. r. 11 a. 3 p. 93
- CHEYNSSEN, siet landt-cheynsen ende sou-renten.
- CHIRURGYNEN eude Medetynen vervolgen haerlieder salaris voor Schepenen van gedeele. r. 3 a. 4 & 5 p. 41
- CIPIERS van den Chasteleete, officie. r. 11 a. 3 p. 93
- CISTERNEN in eenen gemeenen muur verboden te maaken. r. 18 a. 9 p. 167
- CIVILITEYT, siet poorterschap.
- CLACHTEN. r. 16 a. 12 p. 155
- Tusschen man ende wyf. r. 11 a. 22 p. 104
- Clachten tusschen gebueren. r. 11 a. 23 ibidem
- CLAGENDÉ PARTYE en appointeert niet sonder den Bailliu. r. 11 a. 17 en 18 p. 102 & a. 19 p. 103
- CLERCKEN, siet Secretaris.
- CLEEM. r. 18 a. 1 p. 162 & r. 25 a. 18 p. 292
- Voor meubel gereputeert. r. 20 a. 23 p. 203
- CLERCKSCHAPPEN van Vinderen en smalle Wetten. r. 2 a. 7 p. 36
- COLLATERALE, hoe sy elckanderen succederen. r. 26 a. 16 p. 335 & a. 17 p. 336
- COLLATIE, hoe ende by wie geschiet. Caroline, a. 67 p. 449
- Collatie van beneficien ofte officien en gaen den rochtenaer niet aen. r. 25 a. 20 p. 293
- Siet voorts inbrengen.
- COMMER sterf huysen aengaende, geheescht voor Schepenen van Gedeele. r. 24 a. 4 p. 249
- Wat voor gemeenen commer gerekent. r. 25 a. 39 p. 307
- CONCURRENTIE van crediteurs op eenen dag pandende. r. 16 a. 9 p. 152
- Concurrentie van crediteurs in een vague sterf-huys. r. 16 a. 10 p. 153 & r. 24 a. 12 p. 254
- CONDEMNATIEN volontaire in kamer, niet betreckelyck in vierschare. r. 1 a. 18 p. 30
- Condemnatien van gewysde somme, eerst geëxecuteert op het catheyl van de gecondemneerde. r. 7 a. 1 p. 65
- Condemnatien van juweelen, lettragien ofte andere saeken, hoe men executeert. r. 7 a. 9 & 10 p. 69
- Condemnatien van ruyminge van huysen, hoe geëxecuteert. r. 7 a. 6 p. 68
- Condemnatien van Schepenen altyt executoire, niet regenslaende verjaerthede. r. 1 a. 18 p. 30
- CONFISCATIE van lys en goetd, wanneer plaetse heeft.

Carol. a. 61 p. 447 ende Moderat. 15 Dec. 1540 p. 485
CONQUEST van huysen ofte ander meubel binnen huwelyck is deelsaem. r. 25 a. 6 p. 283

Conquest van erfve ofte besette rente binnen huwelyck is deelsaem. r. 25 a. 7 ibidem

Conquest met penningen komende van verkogte erfve ofte besette renten van d'een zyde, niet te houden voor conquest. r. 20 a. 13 p. 192 & r. 25 a. 7 p. 283

Conquest geduerende de voogdye, is gemeen tusschen de weesen. r. 22 a. 25 p. 234

Van conquest van leen, erfve ofte rente, houd de langstlevende de bylevinge op de helft van de hoirs. r. 25 a. 9 p. 285

Conquest van leenen, liet leenen

CONTRACTEN by finantien gemaect van onweerden. r. 15 a. 8 p. 146

Contracten in taverne gemaect, hoe men weder-roepen mag. r. 15 a. 7 p. 145

Contracten van gebelde weesen zyn nul. r. 23 a. 7 p. 240

Contracten van gebelde weesen redimeerlyck met vyf grooten. r. 23 a. 7 ibidem

Contracten van onderjaerige weesen nul. r. 22 a. 11 p. 223

Contracten van gehuwde vrouwen, uytedaen openbaert koopvrouwen, nul. r. 20 a. 2 p. 183 & 7 p. 188 & a. 10 p. 190

Contracten van huwelyck, geconsenteert voor huwelyck te maeken. r. 20 a. 20 p. 199

Contract van huwelyck en prejudiciert de schuld-beestchen niet. r. 20 a. 20 ibidem

Contracten met clause van condemnatie blijven altyd executoire. r. 1 a. 18 p. 39

In contract prys van gelt intervenierende, moet geëxprimeert zyn. r. 14 a. 4 p. 139

Contracten aventureuse ende verbanden op huwelyck, dood, versterfte ofte voyagien, ordonnantie van dien. p. 529

COOPER van meubelen te goeder trouwen, behoudt het selve goet. r. 19 a. 3 p. 179

Cooper by decreete, gehouden op te leggen de gereede penningen van synen koop binnen veertien dagen. r. 9 a. 7 p. 82

Cooper by decreete, gehouden seker te stellen voor syn geboden penningen binnen derden dage. r. 9 a. 8 p. 84

Coopers van gestolen goed, wanneer corrigerlyck. r. 11 a. 27 p. 103

Coopers van renten onder den justen prys punterlyck. r. 15 a. 3 p. 141 & a. 5 p. 143

Cooper vermag te peniteren voor erfvenisse, ingeval hem eenigen last ofte servitut verswegen is. r. 14 a. 3 p. 137
Cooper van coorn, zaed ofte andere waere pretenderende interest by de non-leveringe, wat hy gehouden is te doen.

r. 14 a. 1 p. 134

Van COOPMANSCHAPPEN.

r. 14 ibidem

COOPSCHAT van leen binnen huwelyck geconquesteert, moet ter eerste dootd in deese gebragt worden. r. 25

a. 10 tot 14 p. 285 en volgende

COOPVROUWEN zyn toesprekelyck om 't faict van haerlieder coopmanschap. r. 26 a. 7 p. 188 & a. 10 p. 190

COORN ende zaet ofte andere waeren hoe gepresen. r. 14

a. 1 p. 134

COSTEN en gelt den Heere ofte Bailliu niet. r. 11. a. 16

p. 161 & a. 21 p. 104

Costen ter causen van arrest. r. 4 a. 4 p. 46 & a. 8. p. 48.

Caroline, a. 42 & seqq. p. 443

Costen, schaden ende interesten in arrest. r. 4 a. 11 p. 59

In garant.

r. 25 a. 49 p. 315

CREDITEUREN, wanneer sy concurreren. r. 4 a. 9 p. 49

r. 16 a. 9. p. 152 a. 10 p. 153 & r. 24 a. 12 p. 254

Crediteur eerst pandende, geprefereert voor den na-pander.

r. 16 a. 9 p. 152

Crediteurs op eenen dag pandende concurreren. r. 16 a. 9 ibid.

Crediteurs in sterf-huysen daer geen hoir en compareert, concurreren. r. 16 a. 10 p. 153 & r. 24 a. 12 p. 254

Crediteur en mag d'afgewonnen hypotheke niet behouden voor syn schuldt.

r. 6 a. 22 p. 64

Crediteur en kan geen prejuditie gedaen worden by contract van huwelyck.

r. 20 a. 20 p. 199

Crediteur, hoe hy den pandt hem voor schuldt gegeven afwint. r. 10 a. 1 p. 87 & a. 2 p. 88

Crediteur, hoe hy 't goedt van den sterf-huysse beset, ende wat het selve beset opereert. r. 24 a. 6 p. 251 a. 7 8 9

p. 252 & a. 13 p. 254

Crediteur, hoe hy procedeert om seker te hebben voor payementen nog te vallen.

r. 16 a. 12 p. 155

Crediteur en vermag geen pandinge te doen voor payementen nog te vallen. r. 16. a. 12. ibidem

Crediteur heeft optie te executeren den eersten to gesproken ofte garandeur. r. 7 a. 16 p. 72 r. 17 a. 1 p. 158 & r.

25 a. 48 p. 315

Crediteur gehouden syn hypotheke te excuseren, eer hy personelyck procederen mag. r. 6 a. 15 p. 60

Crediteur ongehouden excussie te doen, als de borge hem

- verbindt als princ.pael. r. 17 a. 2. p. 159
- Crediteur ongehouden syn hypotheke te spleyten. r. 6 a. 16 p. 61
- Crediteur niet komende t'synder schuldt by decreete, blyft in syn geheel. r. 9 a. 9 p. 85
- Crediteur vermag te procederen op 't goetd verstorven synen schuldenaer. r. 24 a. 8 p. 252 & a. 25 p. 259
- Crediteur procedeert tot laste van den sterf-huyse daer geen houder ofte houderigge, nog hoir en is. r. 24 a. 9 p. 253 & a. 10 p. 253
- Crediteur vermag den houder ofte houderigge toe te spreken voor de geheele schuldt, ten zy afwyfinge. r. 25 a. 44 p. 311 a. 45 p. 313 a. 47 p. 314 & a. 48 p. 315
- Crediteur vermag toe te spreken een van de hoirs voor geheel de schuldt, ten zy afwyfinge. r. 26 a. 6 p. 325
- Crediteur, hoe hy seker versoecken mag voor schuldt nog te vallen. r. 16 a. 12 p. 155
- Siet voorts schuldt-heeffcher.
- Van CRIM. r. 11 p. 91
- Crim staet ter kennisse van Schepenen vander Keure. r. 1 a. 9 p. 20
- Crim, berecht sonder proces ordinaire. r. 11 a. 2 p. 92
- Crimineus hem absenterende, hoe ingedaegt. r. 11 a. 13 & 14 p. 99
- Criminele absente, hoe gestraft. p. 487
- Crim begaen in vangenisse door wie gestraft. p. 429
- Crim, hoe weesen daerom toesprekelyck. r. 22 a. 13 p. 224 & a. 14 p. 225
- Crim, informatie van dien, siet informatie.
- Crim lese Majesté, &c. Caroline, a. 14 p. 435 & a. 61 p. 447
- Crim waer van gereserveert de kennisse aan de Majesteyt ende de Raeden, Caroline, a. 14 p. 435
- Criminele sententien, siet sententien crimineel.
- Siet voorts delict ende delinquanten.
- CROIS van heerelyke ende eeuwige renten, niet deelsaem ten zy verschenen. r. 25 a. 26 p. 309
- Crois van los-renten, deelsaem naer rate van tyde. r. 25 a. 27 p. 301
- CURATELE, ende wat perfoonen daer in gedaen worden. r. 23 a. 1 p. 235 & a. 2. p. 236
- Siet voorts belle ende overjaerige weesen.
- CURATEURS van bekommerde sterf huysen, insolvente, &c. r. 16 a. 10 p. 153 r. 24 a. 11 p. 253 & a. 12 p. 254
- CURE van Medecynen ende Chirurgynen, berecht by Schepenen van Gedeele, r. 3 a. 4 & 5 p. 41

D

DAGVAERDEN op een, blyven in materie van verskerthede. r. 3 a. 2 p. 40

DAEGINGEN gedaen by de Sergeanten en Boden van Schepenen ten versoecke van partye, sonder speciael last. r. 1

a. 3 p. 12

Daegingen en mogen niet gedaen worden binnen Schependom by Officiers van buyten, sonder consent van den Bailliu. r. 1 a. 13 p. 26

DEBITEUR, de naeste van syn rente, in derde handt getransporteert. r. 16 a. 14 p. 156

Debiteur eenig meubel ter goeder trouwen verkogt ende geleverd hebbende, en kan 't selve by syne creditours niet vervolgt worden. r. 13 a. 5 p. 129 & r. 19 a. 3 p. 179

Debiteur wanneer toesprekelyck van syne borge, om ontslagen ofte geindemneert te zyn. r. 17 a. 3 p. 159

Debiteur hoe toesprekelyck om seker, voor payementen nog te vallen. r. 16 a. 12 p. 155

Debiteur en moet niet geëxcussceert zyn, als de borge hem verbindt als principael. r. 17 a. 2 p. 159

Debiteurs van den sterf-huyse waer op geroepen. r. 1 a. 12 p. 26

Siet voorts creditur.

DECRETEN. r. 9 p. 77.

By Decrete koopende huys ofte erfve, gehouden op te leggen de penningen van synen koop binnen 14 dagen.

r. 9 a. 7 p. 82

By Decrete koopende huys ofte erfve, gehouden seker te stellen voor de penningen van synen koop binnen derden dage. r. 9 a. 8 p. 84

DEEL ende gifte testamentaire t'saemen hebben, in linie collaterale als directe linie, verboden. r. 27 a. 7 p. 355

Deel ende gifte met de warme hand, t'saemen hebben, in linie collaterale gepermitteert. r. 27 a. 7 ibidem

Deel in een huys hebbende, en vermag daer in niet te breken ofte maeken, sonder consent van synen mede gesel.

r. 16 a. 6 p. 150

Deel in een huys hebbende, en het selve verkoopende eenen vremden, is calengierlyck by de mede-propietarissen.

r. 16 a. 7 p. 151

DEEL-BOECKEN by houder ofte houderigge te maecken. r. 24 a. 26 tot a. 30 p. 261 en volgende

Deel-boecken wat sy inhouden moeten. r. 24 a. 50 & 51 p. 271

Deel boecken gemaect ten koste van 't sterf-huys. r. 24 a. 56 p. 272

- DEEL-LOOSHEYD.** r. 24 a. 31 p. 262 & a. 32 p. 263
- DEEL-VOOGT** gehouden staet van goet te maeken, ende te Wech-waert over te brengen binnen 40 dagen. r. 22 a. 2 p. 216 & a. 15 p. 225
- Deel-voogt** naer het passeren van den staet, verlaeten van syn deel-voogdye. r. 22 a. 4 p. 218
- Deel-voogt** word gemaect de naeste bestaende van 's overledens zyde. r. 22 a. 1 p. 216
- Deel-voogt** wanneer staende voogt gemaect. r. 22 a. 4 p. 218
- Deel-voogt** testamentaire ongehouden sêker te stellen. r. 22 p. 228
- DEELSAEM**, wat voor gehouden. r. 16 a. 2 p. 149
- r. 25 a. 4 6 7 10 11 22 24 26 27 28 29 30 31 32 33 38 39 40 & 43 p. 281 en volgende
- DEFLORATIE** sonder klachte, by preventie, berecht by Schepenen vander Keuren. r. 1 a. 22 p. 32
- DELICIEUSE** spyse en drank van de gequente, siet gequente.
- DELICTEN.** r. 11 p. 91
- Van Delict** ofte misdæcht besaemt, hoe hy hem ter poge mag leggen. r. 11 a. 24 p. 105
- Delict** van kinderen, siet onbejaerde kinderen.
- Voor 't Delict** van elckanderen en zyn man en wyf niet roefprekelyck. r. 20 a. 8 p. 189 a. 9 p. 198. *Caroline*, a. 26 p. 442
- Siet** voorts *Crim.*
- DELINQUANTEN** hun absenterende, hoe ingedægt. r. 11 a. 13 & 14 p. 99
- Waer gestraft.** *Caroline*, a. 86 p. 447
- DENUNCIATEUR** en appoincteert niet sonder den Heere. r. 11 a. 19 p. 103
- Denunciateur** vervallende, doet reparatie, geldt kosten, schaden ende intresten. r. 11 a. 20 ibidem
- DERDE** van den goede, siet giste van den derde.
- DESCENDENTEN**, hoe sy succederen haerlieders afcendenten. r. 26 a. 12 p. 331
- DIEFTE**, siet gestolen goet.
- DIENAERS** van Gendt dienen by commissie van den Prince. r. 1 a. 2 p. 4
- Dienaers** van Gendt staen te rechte voor Schepenen in haerliedet eygen saeken en ter causen van haerlieders exploiten. r. 1 a. 2 ibidem
- Dienaers** van Gendt om excessen ter causen van haerlieders officien staen te rechte voor Myn Heeren van den Raedt. r. 1 a. 2 ibidem
- DILAYEN** in vierschaere, siet Vierschaere.

DOBBEL-SPEL, ende hoe van leeninge ende winninge op het selve gedaen geen actie en spruyt. r. 11 a. 28 p. 108

DOCHTER gehuwet, is uyt de magt van haere ouders.

r. 21 a. 10 p. 214

Dochter gehuwet, blyft haer selfs, al is 't dat haeren man sterft eer sy 25 jaren oudt is. r. 21 a. 11 p. 215

Dochter onder de 18 jaren huwende sonder consent van ouders ofte voogt, wat verbeurt. Caroline, a. 48 p. 445

Dochter weg leedende, wat verbeurt. Carol., a. 48 ibidem

Dochters questieus huwelyck, hoe gecomponeert. Caroline, a. 49 ibidem

Dochter wanneer voor haere jaren haer selfs gemaect, ofte 'haeren blade gedaen. r. 21 a. 2 p. 208 & r. 22 a. 24 p. 232

DOODE erst de levende.

r. 26 a. 1 p. 320

In DOODER-HANDT en vermag men geen huys ofte erfve te transporteren.

r. 14 a. 2 p. 135

DOOFT-SCHULDEN. r. 25 a. 41 p. 308 a. 50 p. 316 & a. 51 p. 317

Staen tot laste van de hoirs.

r. 25 a. 41 p. 308.

DONATIE met de warm-hand, elcken syn selfs wefende, hoe gepermitteert.

r. 12 a. 1. p. 110

Donatie inofficieuse

r. 12 a. 1 ibidem

Donatie voor dienft en aerbeydt. r. 12 a. 5 p. 122 & r. 28 a. 8 p. 374

Donateur en mag niet geven ende behouden. r. 12 a. 4 p. 119

Donateur vermag wel te reserveren het usufruct. r. 12 a. 4 ibidem

Donataris, ondanckbaerheyt committerende. r. 12 a. 1 p. 110
Siet voorts gisfe ende begisfe.

DOOVE.

r. 23 a. 2 p. 236

DOUARIE costumier is d'helft van den jaerlyckschen inkommen van 's overleden leenen, erfven ende besette renten.

r. 25 a. 1 p. 274

Donarje conventioneel hebbende, en mag hem niet houden aen het costumier.

r. 25 a. 1 ibidem

DRAPPERIE. r. 2 a. 3 p. 35 & a. 8 p. 37. Caroline, a. 25 p. 439

DREVE.

r. 18 a. 1 p. 162

DRICHT ende Saedt.

r. 25 a. 25 p. 299

DRUMMERS over beede zyden toonen gemeensamheyt van mueten.

r. 18 a. 8 p. 167

DULLE.

r. 23 a. 2 p. 236

E.

E EDT van Schepenen, hoe te doen. Carol., a. 6 & 7 p. 434

Van de Graven van Vlaenderen.

Caroline, p. 454

Van die van Gendt,

Caroline. ibidem

- EEN hoir al hoir, ten zy doende behoorelycke afwyfinge. r. 26 a. 6 p. 325
- EERDT-FAST volgt den huyfe. r. 6 a. 14 p. 59
- By EMANCIPATIE bedydt men fyn felfs. r. 21 a. 1 p. 207
& a. 2 p. 208
- Emancipatie gebeurt by Schepenen vander Keure. r. 21 a. 2
p. 208 fiet oock p. 630
- ERF-SCHEEDINGE vifitatie, by wie gedaen. r. 12 a. 2
p. 164 & a. 21 p. 171
- ERFT den dooden den levenden. r. 26 a. 1. p. 320
- Erft huwelycke gifte ipfo facto fonder folemniteyt, gerefer-
veert leenen. r. 12 a. 3 p. 118
- ERFVE houdt zyde. r. 25 a. 29 p. 302 r. 26 a. 18 p. 337
& a. 19 p. 338
- Erfve binnen de pandinge van Gendt deelfaem. r. 25 a. 29
p. 302
- Erfve, hoe men pandt. r. 6 a. 9 p. 57
- Erfve ten Decrete brengen. r. 9 a. 1 p. 77
- Erfve en is niemant gehouden te doen af-flyuten. r. 18 a. 6
p. 166
- Erfve in doode handt niet te transporteren. r. 14 a. 2 p. 135
- Erfve gegeven een van de conjoincten, houdt de zyde van
den donataire. r. 25 a. 55 p. 319
- Erfve gekogt voor huwelyck, volgt de zyde indiender erf-
veniffe gebeurt is, al zyn de penningen naer huwelyck
getelt, maer gebeurt daer afrecompense. r. 20 a. 15 p. 194
- Erfve gecallengiert binnen huwelyck, houdt zyde van den
calenglierder, maer gefchiet daer af recompense ter eerfte
doodr. r. 20 a. 16 p. 195
- Erfve wat die volgt. r. 6 a. 14 p. 59
- Siet voorts huys, ende vry huys ende erfve.
- ERFVELYCKE oude renten in haer felfen executoire. r. 6
a. 11 p. 57
- ERFVENISSE voor Landt-heeren ofte Schepenen, fiet
Landt-beeren ende Schepenen.
- Voor Erfveniffe vermag den kooper te peniteren, indien den
verkooper hem iet verfwegen heeft. r. 14 a. 3 p. 137
- Erfveniffe gedaen voor competenten Juge, gehouden voor
traditie. r. 12 a. 2. p. 116
- ESPAVES. Caroline, a. 54 p. 446
- ESTIMATIE, hoe gedaen. r. 3 a. 6 p. 41
- EXAMEN van gevangeney, by wien gedaen. r. 11 a. 1 p. 91
- EXCUSSIE niet nootfaekelyck, daer de borge hem verbond-
den heeft als principael. r. 17 a. 2 p. 159
- EXECUTEERLYCK houder ende hoirs naer wyfdom exe-
cutoire.

- cutoire. r. 24 a. 5 p. 250
- EXECUTEURS** van testamenten, hoe ende wanneer sy de selve doen wyfen executoire. r. 28 a. 9 p. 375
- EXECUTIE** van sententien, wettelyckheden ende condemnationen. r. 7 p. 65
- Executien ende beletten van diere, berecht by den Juge die de sententie gegeven heeft. r. 7 a. 11 p. 70
- Executie ende beletten van diere, uyt krachte van requisitoire berecht by Schepenen vander Keure. r. 7 a. 12 ibid.
- Executie van gewysde somme, moet eerst gedaen worden op het catheyl van den debiteur. r. 7 a. 1. p. 65
- Executie word gedaen sonder voorgaende sommatie, uytgedaen van sententien van smalle Wetten. r. 7 a. 15 p. 72
- Executie van sententien tot laste van afseten, gedaen by requisitoire. r. 1 a. 19 p. 31
- Executie begonnen hebbende by vanginge, vermag oock t'samen te useren van andere middelen van executie. r. 7 a. 13 p. 70
- Executie hoe mag gedaen worden op den eersten toesprocken ofte garandeur, ter keure van den crediteur. r. 7 a. 16 p. 72 & r. 25 a. 48 p. 315
- Executie van huys-huere gaet voor al. r. 13 a. 4 p. 128
- Executie van hypotheke op huys en erfve, hoe gedaen. r. 6 a. 9 p. 57
- Executie van roerende panden, hoe gedaen. r. 10 tot het eynde p. 86 en volgende
- Executien van ruymingen van huysen, hoe gedaen. r. 7 a. 6 & 7 p. 68
- Executie van leveringe van juweelen ende lettragien, hoe gedaen. r. 7 a. 9 p. 69
- EXECUTOIRE** blyven altyd contracten met clause van condemnatie. r. 1 a. 18 p. 30
- Executoire zyn kerk-roepen van pachten, assysen ende andere inkomen van de Stadt. r. 17 a. 5 p. 161
- Executoire huys-huere. r. 13 a. 3 p. 126 a. 4 p. 128 & r. 16 a. 9 p. 152
- Executoire landt-cheynsen, sou-renten ende andere oude erfvelycke ende onlosselycke renten. r. 6 a. 11 p. 57
- Executoire verbanden, siet verbanden.
- Executoire en is niet wettelyckhede sonder condemnatie. r. 1 a. 18 p. 30 & r. 6 a. 12 p. 58
- Executoire sententien ende condemnationen van Schepenen, niet tegenstaende verjaerthede. r. 1 a. 18 p. 30
- Executoire sententie ofte wysdom gewesen zynde, houderrigge ende hoirs executeerlyck. r. 24 a. 5 p. 250

EXPLOICTEN ende andere scten van Justitie en mogen Wethouders noch Officiers van buyten, binnen Gendrt niet doen sonder consent van den Heere. r. 1 a. 13 p. 26

EXTRACT uyt synen boeck is den Landt-heere schuldig partyen te geven. r. 6 a. 3 & 5 p. 55

EYGENDOM van vry huys ende erfve, veertig dagen naer pandinge. r. 9 a. 1 p. 77

Eygendom van huys ende erfve onder den Landt-heere, veerthien dagen naer de pandinge. r. 9 a. 1 ibidem.

F.

FAICTEN van nieuws te mogen proposereren in Vierschare. r. 1 a. 5 p. 15

FINANCIERS arbitrairlyck corrigierlyck. r. 15 a. 8 p. 146

FINANCIE, wanneer iemand gereputeert is te doen. r. 15 a. 8 ibidem

Fondatie van hoirie by inventaris heeft geen stede. r. 27 a. 9 p. 358

FONCIER-HEERE, siet Landt-heere.

FORAINEN gecondemneert, worden geëxecuteert by requisitoire. r. 1 a. 19 p. 31

Forainen toesprekende eenen poorter gehouden seker te stellen. r. 4 a. 14 p. 51

FRUYT-BOOMEN. r. 25 a. 34 p. 305

FUNERAILLEN staen tot laste van de hoirs. r. 25 a. 42 p. 309

Funerailen daer geen hoir en is worden betaelt by den horder ofte houderigge. r. 25 a. 53 p. 317

FURIEUSE. r. 19 a. 1 p. 176 & r. 23 a. 2 p. 236

G.

GARAND. r. 6 a. 8 p. 56. r. 7. a. 16 p. 72 & r. 25. a. 47 & seqq. p. 314 en volg.

Hoe horder toegesprocken van de crediteurs, versoeken mag. r. 25 a. 47 p. 314 a. 48 & 49 p. 315

GARANDEUR ofte eersten toegesprocken mag ter optie van den crediteur geëxecuteert worden. r. 7 a. 16 p. 72.

r. 17 a. 1 p. 158. & r. 25 a. 48 p. 315

GATEN, hoe ende in wat manieren men vermag te maeken in een gemeenen muer. r. 18 a. 10 p. 168. a. 11 p. 169

& a. 25 p. 174

GEARRESTEERDE blyft in arreste tot dies hy seker stelt.

r. 4 a. 4 p. 46

Gearresteert goedt, in arrest blyvende, wort geleyt in bewaerder-bandt

r. 4 a. 8 p. 48

GEBANNEN niet mogende om merkelyke redenen uyt de Stadt ruymen, vermag hem in vangenisse presenteren tot dat de reden cesseert.

L. 11 a. 7 p. 96

Siet voorts ban.

- GEBELDE** Weesen gehuwet zynde, worden twee voogden gegeven. r. 23 a. 4 p. 238
- Gebelde** Weesen en mag hem niet verobligeren, hooger dan vyf groote. r. 23 a. 7 p. 240
- Gebelde** Weesen misleedende, arbitrairlyck punierlyck. r. 23 a. 7. ibidem
- Gebelde** Weese, hoe ende wanneer t'synen blade gestelt. r. 23 a. 11 p. 243
- Gebelde** Weese, hoe hy nyt de belle geraeckt. r. 23 a. 12 ibid.
- GEBRUYCK** van huysen, daer meer personen in gerecht zyn, hoe genomen. r. 16 a. 3 p. 149 & a. 5 p. 150
- Gebruyck** van huysen op leen staende, hoe by den tochtenaer en proprietaris genomen. r. 25 a. 16 p. 290
- GEBUEREN** klachten. r. 11 a. 23 p. 104
- Gebuer** moet gedoogen reparatie over synen byvanck, mits recompense van schade. r. 18 a. 18 p. 171
- In** Gebueren prejudicie geen greppe te ryfen ofte nederen. r. 18 a. 28 p. 175
- GEBUERLICKE** Rechten. r. 18 p. 162
- GECALENGIERT** goetdhoude zyde van den calengierder. r. 20 a. 16 p. 195
- GECONQUESTEERT** Leen daer het wyf ter erfven komen is, en mag den man niet alieneren sonder haer consent. r. 20 a. 1 p. 181 & a. 25 p. 204
- Siet** voorts Conquest.
- GEDEEL**, siet inkomen van gedeelte.
- GEDYDE**, hoe sy poorters worden. r. 5 a. 1 p. 52
- Gedyde** toespreekende eenen poorter, moet seker stellen. r. 4 a. 14 p. 51
- Gedyde** arresterende eenen gedyde, stellen elckanderen seker. r. 4 a. 11 p. 50
- GEESTELICKE** Personen toespreekelyck by arrest, van haerlieder temporele catheylen. r. 4 a. 5 p. 47
- Wanneer** te recht staen voor wereltlicken Juge. r. 6 a. 23 p. 65
- In** Geestelicke ofte doode-handt en mag men geen huys ofte erfve transporter. r. 14 a. 2 p. 135
- In't** Geestelick Hof en is niet toespreekelyck van overspel ofte defloratie sonder klachte den gonen, die voor Schepenen ter dier causen te vooren opgeropen is. r. 1 a. 22 p. 32
- GEHOUDE** vrouwen zyn in de macht van haerlieder mans. r. 20 a. 2 p. 183
- Gehoude** vrouwen en mogen haer, noch haerlieder mans niet verobligeren. r. 20 a. 2 ibidem
- Gehoude** vrouwen koopmanschap openbaerlyck doende, verbinden hunlieden ende haerlieder mans in't saek van

- haertliedder koopmanschap. r. 20 a. 2 p. 183 & a. 10 p. 190
Siet voorts vrouwen.
- GELENDEN** en scheeden geen proprieteit. r. 18 a. 7 p. 167
- In GEMEEN** huys en vermag een van de proprietarissen
niet te breken of te maeken, sonder consent van syne mede-
gesellen. r. 16 a. 6. p. 150
- Gemeene**, wat voor gehouden ende gereputeert. r. 18 a. 5
en 6 p. 166 a. 8 p. 167 a. 12 p. 169 a. 14 p. 170 a. 19
p. 171 a. 22 p. 173 r. 22 a. 25 p. 234 r. 25 a. 40 p.
308 & r. 28 a. 7 en 8 p. 374
- Op Gemeenen** muur geen gote te leggen. r. 18 a. 9 p. 167
- Van Gemeen** huys syn deel verkoopende, mag het selve by
de andere proprietarissen gecallengiert worden. r. 16 a. 7 p. 151
- Gemeene** huysen, hoe gebruyckt by de proprietarissen. r. 16
a. 3. p. 149 & a. 5. p. 150
- Gemeen**en hey-muur ten gemeenen koste gerepareert. r. 18
a. 5 p. 166 & a. 12 p. 169
- In Gemeenen** muur en mag d'een niet doen sonder consent
van den anderen. r. 18 a. 9 p. 167
- In Gemeenen** muur, hoe ende in wat manieren men vermag
te werken. r. 18 a. 10 p. 168 a. 11. p. 169 & a. 25 p. 174
- Gemeene** heymelickheden ende goten, hoe geruymt. r. 18
a. 15 p. 170
- Gemeen**en muur, daer gemeene gote oplit, en mag men
niet ryfen. r. 18 a. 25 p. 174
- Gemeen**en weg by het water vergaen, op den naesten grondt
geleyt, mits recompense. r. 18 a. 24 p. 173
- Gemeenschap** van meubelen, onbesette renten ende con-
questen tusschen man ende wyf. r. 20 a. 3 p. 184
- Gemeenschap** van mueren, waer door bekend. r. 18 a. 8.
p. 167 & a. 14 p. 170
- GENACHTEN** leggen in een sterf-huys. r. 24 a. 16 p. 256
- GENERALE** Vierschare by Gedeele, ende de solemnitey-
ten aldaer geobserveert. r. 24 a. 17 tot 24 p. 257 en volg.
- GEPANDE** catheylen, hoe, waer ende wanneer verkocht.
r. 7 a. 4 en 5 p. 67
- Gepande** hypotheke, hoe afgewonnen. r. 6 a. 10 p. 57 &
r. 9 a. 3 p. 79
- GEPROFESTE** Religiensen en succederen niet. r. 26 a. 21
p. 340
- GEQUETSTE**, hoe ende waer by procederen moet, om
van syn verlet ende smerte, mitsgaders van dellicieuse spyse
en drauck vergolden te zyn, r. 3 a. 5 en 6 p. 41 & a. 8 p. 42
- GESTOLEN** goetd reconveerlyck, sonder iet daer vooren
te bemelen. r. 11 a. 26 p. 107

Gestolen goetd mag men doen uythaelen met den Heere.

r. 11 a. 26 p. 107

Gestolen goetd syns wetens costumierlyck koopende, pu-
nierlyck als dief.

r. 11 a. 27 p. 108

GEVANGENEN van crim worden in't Chastelet geleyvert.

r. 11 a. 3 p. 93

Gevangene ter banck geleyt.

r. 11 a. 5 p. 94

Gevangene hem ter purge stellende.

r. 11 a. 24 p. 105

Gevangene niet condemneerlyck ter dootd, ten zy verwon-
nen van den sticke.

r. 11 a. 11 p. 98

Gevangenen examen, siet examen.

Gevangenen van crim. r. 11 a. 1 p. 91 a. 3 p. 93 a. 5 p. 94
a. 11 p. 98 & a. 24 p. 105

Siet voorts vangen.

GEVEN ende behouden en deugt niet. r. 12 a. 4 p. 119

GEWELT op een anders huys. Caroline, a. 33. p. 441

GENDT, Reglement van den jaere 1672. p. 575

Item van den jaere 1734. p. 631

GIFTE met de warme-handt, elcken syn selfs wesende, ge-
permitteert. r. 12 a. 1 p. 110 & a. 4 p. 119

Gifte gedaen een van de conjointten, van erfve ofte besette
renten, houdt zyde van den donataire. r. 25. a. 55 p. 319

Gifte voor dienst ende aerbeydt. r. 12 a. 5 p. 122 & r. 28
a. 8 p. 374

Gifte van den derde comprehendeert leenen. r. 28 a. 3 p. 366

Gifte van den derde is te haelen in actien. r. 28 a. 4 p. 367

Gifte van den derde hebbende, wat hy doogen moet. r. 28
a. 5 p. 370

Gifte met de warme-handt, ende deel t'saemen hebben, in
linie collaterale gepermitteert. r. 27 a. 7. p. 355

Gifte testamentaire is te haelen in actien. r. 28 a. 4 p. 367

Gifte testamentaire ende deel t'saemen hebben, verboden,
soo in linie collaterale als directe. r. 27 a. 7 p. 355

Gifte testamentaire by forme van restoir, te houden voor
kommer. r. 28 a. 7 p. 374

Gifte testamentaire voor dienst ende arbeydt, te houden
voor kommer. r. 28 a. 8 ibidem

Gifte inofficiuse. r. 12 a. 1 p. 110

Gifte gedaen aen kinderen, wesende in de macht van vader
ende moeder, wort geadministreert by den selven vader
ende moeder, sonder rekeninge. r. 21 a. 5 p. 210

Gifte gedaen aen kinderen, wesende onder macht van vader
ende moeder, indien den selven vader ofte moeder sterft,
en behoudt den langst-levende het gebruyck van de gifte
niet. r. 21 a. 6 p. 211

Gifte gedaen by vader ofte moeder aen een van haerlieder kinderen, in wat manieren dat-se sorteert. r. 21 a. 7 p. 212

Gifte van huwelick, liet huwelicke gifte.

Gifte testamentaire, liet testamentaire gifte.

Hoe niet gedaen aen voogden, &c. r. 22 a. 12 p. 224

Siet voorts donateur, ende vont-giften.

GODTS-PENNINGEN. r. 13 a. 8 p. 132

GOEDT, liet catheyl, deelsaem, meubel ende immenubel, ende zyde houdende goederen.

Goedt gestolen, liet gestolen goedt.

Goedt perissabel, liet perissabel goedt.

Goedt vermangelt, heeft de nature van vermangelt goedt. r. 20 a. 14 p. 193

GOTEN. r. 18 a. 2 p. 164 a. 9 p. 167 & a. 15 p. 170
Gemeene, hoe geruymt. r. 18 a. 15 p. 170

Goten op eenen gemeenen muur verboden te leggen. r. 18 a. 9 p. 167

GRACHTEN staende in gescheedt, zyn gemeene. r. 18 a. 19 p. 171

Grachten volgen den leene.

r. 18 a. 19 ibidem

Graen, liet zaet.

Graet van successie ofte hoirie. r. 26 a. 8 p. 328

GREPPE. r. 18 a. 2 p. 164

Op te ryfen, oft nederen, in prejudicie van synen gebuer, ongeoorloft. r. 18 a. 28 p. 175

GRONDEN van erven houden zyde. r. 25 a. 29. p. 302

Gronden van erven binnen de pandinge van Gendt, deelsaem. r. 25 a. 29 ibidem

Den grondt, wat die volgt. r. 25 a. 33 p. 304 & a. 40 p. 308

GROOTINGE van mincke, waer, hoe ende wanneer gedaen. r. 3 a. 8 p. 42

H.

HAGEN en scheeden geen proprieteit. r. 18 a. 7 p. 167
HAL-HEEREN kennen van schuldt van laekenen ende wolle. r. 2 a. 3 p. 35

Hal-heeren van boven. r. 2 a. 3 ibidem

Hal-heeren van beneden. r. 2 a. 3 ibidem

Hal-heeren jaerlycks vernieuwt by Schepenen vander Keure. r. 2 a. 6 p. 36

Hal-heeren betreckelick voor Schepenen vander Keure. r. 2 a. 6 ibidem

HALLAME dienende tot eenige neeringe, en volgt den huys niet. r. 6 a. 14 p. 59

HANDT-lichtinge van grondt ofte goedt. r. 7 a. 6 p. 68

HANDT-wercker gehouden zyn aengenomen werck te volkomen. r. 13 a. 6 p. 130

HARNASCH ende wapenen deelfaem. r. 25 a. 4 p. 281
Harnafch om viffchen, vogelen ende jagen, deelfaem. r. 25
a. 38 p. 307

HEERE ofte Officier, hoe t'affifteren. Caroline, a. 39 p. 443

HEERLICHE VRED weygerende, hoe gedwongen.
Caroline, a. 29 p. 440

Vrede brekende, hoe geftraft. Caroline, a. 30 ibidem

HEESSCHER ofte verweerder hebben optie te dingen in de
eerfte instantie, Kameron ofte in Vierschare. r. 1 a. 8 p. 20

In **HERBERGEN**, hoe men contracten weder-roepen mag.
r. 15 a. 7 p. 145

Herberge oneerbaer, ende klachten van diere. r. 11 a. 23 p. 104

HEUSIE-loopen. r. 18 a. 2 p. 164

HEYMELICHHEDE. r. 18 a. 9 p. 167

Hebbende neffens een anders byvanck, bedwingelyck de
felve te ruymen als fy vol is. r. 18 a. 16 p. 171

Heymelickhede gemeen zynde, ten gemeenen koste ge-
ruymt. r. 18 a. 15 p. 170

HEY-MUER gemeen zynde, ten gelycken koste onderhou-
den. r. 18 a. 5 p. 166

HOIR by beneficie van inventaris en mag hem niemant fon-
deren. r. 27 a. 9 p. 358

Hoirs geconsenteert dag van deliberatien, om inkomen van
gedeele te doen. r. 24 a. 34 p. 264

Hoirs geconsenteert 't fterf-huys te vlieden. r. 24 a. 35 ibid.
& r. 26 a. 2 p. 322

Hoir hem fonderende gehouden inkomen van gedeele te
doen. r. 24 a. 7 p. 252. a. 37 p. 265 & r. 25 a. 46 p. 313

Hoir inkomen doende, moet feker stellen. r. 25 a. 46 p. 313

Hoir geen feker vermogende, wort fyn deel gefteft onder
Justitie. r. 24 a. 38 p. 266

Hoir by aenveerdinge van goede toefprekelyck voor kommer,
maer nler habel om baete te heffen. r. 26 a. 5 p. 324

Hoir mag bevel gedaen worden geen goetd uyt den fterf-
huyfe te weeren, voor hy feker gefteft heeft. r. 24 a. 6
p. 251 & a. 7 p. 252

Hoir neceffaire en is niemant beftaende van bloede. r. 26
a. 2 p. 322

Hoir neceffaire fyn man ende wyf in elckanders fterf-huys.
r. 24 a. 36 p. 265 r. 26 a. 20 p. 340 & r. 27 a. 9 p. 358

Waer opgeroepen. r. 24 a. 4 p. 249

Hoirs, waer fy de fchuldnaers van den fterf-huyfe oproe-
pen. r. 1 a. 12 p. 26

Hoir, hoe ende wanneer hy hem wettelyck in het fterf-huys
mag doen leeden. r. 24 a. 15 p. 255 & r. 26 a. 3 p. 323

Hoir, wanneer hy verfoecken mag het goedt van den sterf-huyfe in bewaerder-handt gestelt te worden. r. 24 a. 14 en 15 p. 255

Hoir vermag het goedt van den sterf-huyfe daer houder ofte derigge is te besetten, om seker te hebben van het selve te brengen ten rechten deele. r. 24 a. 13 p. 254

Hoirs gehouden ten verfoecke van houder ofte houderigge eedt te doen, oft sy meer goedts weten den sterf-huyfe aengaende. r. 24 a. 33 p. 263

Hoirs bekent ende verskert, vermogen deel-dag te verfoecken tegens houder ofte houderigge. r. 24 a. 44 en 45 p. 269

Hoirs, hoe sy tegens elckanderen struyck van hoirie overgeven. r. 24 a. 43 p. 268

Hoir wiens struyck klaer is, indien hy niet beyden en wilt van deelen, wort een neutre parsoon gecommitteert, om over d'hoirs tegens elckanderen struyck overgevende, te deelen. r. 24 a. 46 p. 269 a. 49 p. 270 & r. 26 a. 4 p. 323

Hoir voor geheel de schuldt van den sterf-huyfe toegesproken, heeft syn recouvre op syne mede-hoirs. r. 26 a. 7 p. 328

Hoe afwyfinge doet. r. 26 a. 6 p. 325

Hoirs, wat sy alleen doggen. r. 25 a. 41 p. 308 & a. 42 p. 309

HOOG-BAILLIU. r. 1 a. 1 p. 1. Caroline, a. 14 15 en 17 p. 435 en volg. a. 37 & seqq. p. 442 en volgt.

En moet geen poorter zyn. Caroline, a. 24 p. 438

In wiens handen eedt doen. Caroline, a. 24 ibidem

Beste HOOFT, siet beste hoofd.

HOORNEN. r. 18 a. 14 p. 170

HOUDENISSE van vader ofte moeder van haere kinderen, siet vader.

Houdenisse van weesen by vader ende moeder, eens aengenomen op taux, wanneer geaugmenteert. r. 22 a. 8 p. 221

Houdenisse van weesen op jaerlyckschen taux hebbende en betaelt geene bruyloft-gelden, noch vont-giften. r. 22 a. 9 p. 222

HOUDER ofte houderigge, gehouden ten verfoecke van de hoirs dry deel-boecken te maecken. r. 24 a. 26 tot 31 p. 261 en volg.

Houder ofte houderigge schuldig hun by eede te purgieren, nopende 't goedt van den sterf-huyfe. r. 24 a. 30 p. 262

Houder ofte houderigge syns wetens iet verswygende in de deel-boecken, wat hy verbeurt. r. 24 a. 31 p. 262 & a. 32 p. 263

Houder ofte houderigge en mogen niet vlien. r. 24 a. 36 p. 265 r. 26 a. 20 p. 340 & r. 27 a. 9 p. 358

Houder ofte houderigge en profiteren van geen inbrengen ofte

- ofte stille staen. r. 27 a. 8 p. 358
- Houder ofte houderigge schuldig te bewaeren het sterf-huys van schade. r. 25 a. 50 p. 316
- Houder ofte houderigge voor het bewaeren van den goede toeleg gedaen. r. 24 a. 57 p. 273
- Houder ofte houderigge toesprekelyck voor geheel de schuld, ten zy doende afwyfinge. r. 25 a. 44 p. 311 a. 47 p. 314 & a. 48 p. 315
- Houder ofte houderigge gecondemneert voor geheel de schuld, heeft syn recouvre tegens de hoirs, aenveerdin-ge van goet gedaen hebbende sonder inkomen. r. 25 a. 47 p. 314 & a. 48 en 49 p. 315
- Houder ofte houderigge en vermogen de bekende hoirs in suspens niet te houden, by het leggen van het sterf-huys in genachte. r. 24 a. 44 en 45 p. 269
- Houder ofte houderigge stellende schuld in syne deel-boec-ken en verbindt d'hoirs niet ten zy andersins daer af blyckt. r. 24 a. 53 en 54 p. 272
- Houders ofte houderiggen, waer sy de schuldenaers van den sterf-huys oproepen. r. 1 a. 12 p. 26
- Wat kleederen vooren uyt hebben. r. 25 a. 54 p. 318
- Houder ofte houderigge mogen haerlieder deel van huys houden staende, geduerende haerlieder bylevinge. r. 25 a. 35 p. 305
- Houderigge ofte hoirs niet executeerlyck voor wettelycke schuld van d'overleden, ten zy de selve anderwef gewe-sen is executeire. r. 24 a. 5 p. 250
- Houder ofte houderigge gehouden al eer te herhuwen, staet van goede te maeken. Interpretatie, p. 422 en volg.
- HOUT, siet Slag-hout.
- HUERE van huysen oft erfve, mitsgaders van werck-lieden. r. 13 p. 124
- Huere van leenen, siet leenen.
- Huere gaet voor koop. r. 13 a. 2 p. 125
- Hueraer langer dan synen tydt in't gebruyck blyvende, hoe hy de verseten huere betaelt. r. 13 a. 7 p. 131
- Hueraer syn gehuert goet voorts verhuerende. r. 16 a. 2 p. 147
- Onerlyck levende, vermag men te doen verhuysen. r. 13 a. 1 p. 124
- Siet voorts pacht.
- HUYS afgewonnen, siet afgewonnen huys.
- Huys op leen, hoe gebruyckt by den tochtener ende pro-prietaris. r. 25 a. 16 p. 290
- In Huys meest gerecht wort geprefereert in het besit. r. 16 a. 3 p. 149

- Huys ende erfve, hoe gepurgiert. r. 2 p. 73
- Huyfen, wat die volgen. r. 6 a. 14 p. 59
- Huyfen daer d'een de woonfte boven, ende d'ander beneden heeft, hoe onderhouden. r. 18 a. 20 p. 172
- Huyfen breedt 28. voeten ter ftraeten, zyn gedeeltig ende fpleytelyck. r. 16 a. 4 p. 149
- Huyfen daer meer perfoonen even gelyck in gerecht zyn, hoe gebruyckt. r. 16 a. 5 p. 150
- Huyfen daer meer in gerecht zyn, den eenen fyn deel verkoopende aenen vremden, is't folve by den mede-proprietaris ealengtierelyck. r. 16 a. 7 p. 151
- In Huyfen daer meer in gerecht zyn, en mag den eenen niet breken ofte maeken fonder confent van den anderen. r. 16 a. 6 p. 150
- Huyfen binnen Schependom van Gendt gereputeert voor meubel. r. 6 a. 19 p. 62
- Huyfen zyn deelfaem. r. 25 a. 4 p. 281 & a. 6 p. 283
- Huyfen, hoe men pandt. r. 6 a. 9 en 10 p. 57 r. 9 a. 1 p. 77 & a. 3 p. 79
- Huyfen ftande ter ruine, by de Weth geftuurt, ende ten kofte van ongelyck gebetert. r. 18 a. 21 p. 172
- Huyfen ten platten lande, vermag den proprietaris te behouden op pryfie, al ofte ter aerden lagen. r. 25 a. 35 p. 305
- Huys ofte erfve ten decrete brengen. r. 9 a. 1 p. 77
- Huys ofte erfve verkoopende, ende fynen kooper eenigen laft verfwygende, ontlaet met betaelende intereff naer erfveniffe. r. 14 a. 3 p. 137
- Huys ofte erfve, en mag men binnen het Schependom, niet transporteren in geestelycke handt. r. 14 a. 2 p. 135
- Huys ende erfve onder Landt-heere ftande, gepant zynde, moet veerthien dagen daer naer geëygendomt zyn. r. 9 a. 1 p. 77
- Huys daer crimnele ofte civile gecondemneerde fchuylen, hoe te mogen befoecken. Caroline, a. 40 p. 443
- Geweldt op huyfen. Caroline, a. 33 p. 441
- Siet voorts vry huys.
- HUYS-HUERE executore, ende voor al geprefereert. r. 13 a. 3 p. 126 a. 4 p. 128 & r. 16 a. 9 p. 153
- HUYS-RUYMINGE, hoe geëxecuteert. r. 7. a 6 p. 68 & r. 13 a. 1 p. 124
- HUWELICKE Voorwaerden voor het verbant van huwelick, toegelaeten. r. 20 a. 20 p. 199
- Huwelicks Voorwaerden en prejudicieren de fchuld-heefschers niet. r. 20 a. 20 ibidem
- Huwelicke gifte erft ipfo facto, fonder ander folemniteyt, gereserveert leenen. r. 12 a. 3 p. 118

HUWELICKEN van Weesen staen ier kennisse van Schepenen van Gedeelte, als tweedracht ryst tusschen de vrienden. r. 24 a. 58 p. 273. Caroline, a. 49 p. 445

Huwelick heymelyck practiquerende, hoe gestraft. Caroline, a. 50 p. 445

HYPOTHEKE op huys ende erve, hoe ter executie geleyt. r. 6 a. 9 p. 57

Hypotheke gepant, hoe afgewonnen. r. 6 a. 10 p. 57 & r. 9 a. 3 p. 79

Hypotheke kennisse van Schepenen ofte Landt-beeren, siet kennisse.

Hypothecaire actie, siet actie hypothecaire.

Hypotheke moet by den crediteur geëxcussieert zyn, eer hy personelyck procederen mag. r. 6 a. 15 p. 66

Hypotheke is den crediteur ongekonden te splyten. r. 6 a. 16 p. 61

Hypothecaire proceduren, hoe stremmelyck. r. 6 a. 20 p. 63

Hypotheke by meer personen beseten zynde, de gone toegesproken willende kosten ontgaen, wat hy doen moet. r. 6 a. 17 p. 61

Hypotheke hetende vaeren, en ontgaen daerom niet d'actie personele. r. 6 a. 21 p. 64

Hypotheke afgewonnen en vermag den crediteur themwaerts niet te appliqueren. r. 6 a. 22 ibidem

Hypotheke tacite. Interpretatie 19 July 1669. p. 417

S. JACOBS HUYS. Caroline, a. 55 p. 445
JAEREN van discretie hebbende, is toesprekelyck van crim, en defendeert hem sonder voogt. r. 22 a. 13 p. 224

IMMEUBEL, wat gerekent. r. 6 a. 19 p. 62 r. 25 a. 8 p. 284 & a. 23 p. 297

IMPOSITIEN ende assysen niet op te stellen sonder octroy van den Grave. Caroline, a. 19 p. 437
Siet voorts Assysen.

INBRENGEN ofte stille staen en moet niet de begifte van leen, indien hy d'oudste hoir is. r. 27 a. 4 p. 352

Inbrengen ofte stille staen, moeten de begifte. r. 27 a. 3 4 5 6 & 7 p. 350 en volg.

Inbrengen ofte stille staen, en moet niet de begifte met warmhandt in linie collaterale. r. 27 a. 7 p. 355

Inbrengen ofte stille staen, en profiteert den houder ofte houderighe niet. r. 27 a. 8 p. 358

INKOMEN van de Stadt berecht by Schepenen vander Keure. r. i a. 17 p. 29

Siet voorts assysen,

Z z 2

Inkomen van gedeele, hoe by de hoirs gedaen moet worden. r. 24 a. 6 p. 251 a. 7 p. 252 a. 37 p. 265 & r. 25 a. 46 p. 313

Inkomen in Kameren gedaen, moet oock in Vierscharen gedaen worden, indien het sterf-huys in genachte geleyt wort. r. 24 a. 42 p. 268

Inkomen van gedeele, van successie de huysvrouwen gevallen, wort gedaen niet by den man, maer by de vrouwe met syn consent. r. 24 a. 41 p. 267

Inkomen met vervange, hoe ende in wat maniere gedaen. r. 24 a. 39 p. 266

Inkomen met vervange en verbindt den vervangenen niet, ten zy dat by het houde overdanckelyck. r. 24 a. 40 p. 267
INDAEGINGE geabolliert. Caroline, a. 63 p. 448

Van crimineuse, wort gedaen van derden dage ten derden dage. r. 11 a. 13 en 14 p. 99

INFORMATIEN op het faict van crim, hoe ende by wie gehouden. r. 11 a. 1 p. 94

Informatie tot laste van de gevangenen, tot wiens koste gehouden. r. 11 a. 9 p. 97

Informatie precedents, wanneer niet gerequireert. r. 11 a. 15 p. 100

INHIBITIE. r. 4 a. 2 p. 45

INJURIEN met woorden ofte wercken sonder wonde, staen ten berechte van Schepenen van Gedeele. r. 1 a. 9 p. 20
r. 3 a. 3 p. 40 & r. 22 a. 14 p. 225. Caroline, a. 16 p. 436

Injurien met open wonde, ofte daer faict gebeurt is, staen ter kennisse van Schepenen vander Keure. r. 1 a. 9 p. 20
& r. 22 a. 14 p. 225

Injurie op Schepenen &c. Caroline, a. 28 p. 440

Injurie vreesende, hoe ende waer by hem mag doen verskeren. r. 3 a. 2 p. 40. Caroline, a. 29 p. 440

Injurie by Weese gecommiteert, siet Weese.

Van injurien toegesproken, vermag te useren voor reconventie. r. 1 a. 20 p. 31

INOFFICIEUSE gifte. r. 12 a. 1 p. 110

INQUISITIE, siet informatie.

INSTITUTIE van hoirie en heeft geen stede. r. 28 a. 1 p. 359

INTEREST van non leveringe, ofte non aenveerdinge, van eenige verkochte waren pretenderende, wat hy gehouden is te doen. r. 14 a. 1 p. 134

Siet voorts kosten, schaden ende interesten.

INTERPRETATIE op de Costume van Gendt. p. 403

INTHIMATIEN worden gedaen by Sergeanten ende Schepenen-boden, ten versoecke van partye, sonder speciael last. r. 1 a. 3 p. 12

Inthimatieën mogen gedaen worden by Officiers van buyten
sonder consent van Bailliu. r. 1 a. 14 p. 27

Inthimatieën in purgen. r. 8 p. 73

INVENTARIS by beneficie, siet hoir by beneficie van In-
ventaris.

Inventaris, siet staet van goede.

JONGERS in voogdye wesende, wanneer haerlieder selfs
gemaectt voor haerlieder getydige oude. r. 22 a. 24 p. 232

ISSUE te betaalen by gedyde, aenveerdende als hoir het
goedt van een poorterlyck sterf-huys. Siet Voor-gebodt
van Weesen. art. 10. p. 534

Siet voorts veriffuwen.

JURISDICTIE van Heere ende Weth te water ende te lan-
de. r. 1 a 16 p. 28

Siet voorts kennisse.

Jurisdicție van Schepenen vander Keure. r. 1 p. 1

Jurisdicție van Schepenen van Gedeele. r. 3 p. 39

Siet voorts Schepenen.

Jurisdicție van Vinderen van de Prochien. r. 2 a. 1 p. 33
& a. 2 p. 34

Jurisdicție van Hal-beeren. r. 2 a. 3 p. 35

Jurisdicție van Vinderen van de Vleesch-huysen. r. 2 a. 4 ibid.

Jurisdicție van Vinderen van de Vifch-marckt. r. 2 a. 5 p. 36

Jurisdicție van den Voogt van de Acker-fiecken. r. 2 a. 9 p. 38

Jurisdicție mag by partye geprorogueert worden. r. 1 a. 11
p. 23. & Caroline, a. 63 p. 448

Siet voorts kennisse.

JUSTITIE ende beleet van diere. r. 1 a. 1 p. 1

JUSTICIERS en worden niet gestelt by den tochtinaer.
r. 25 a. 20 p. 293

JUWEELEN. r. 25 a 4 p. 281

K

K EERS-BERRINGE van afgewonnen huysen. r. 9 a. 4
5 & 6 p. 79 en volg.

Hoe ende waer de billietten geplackt. r. 9 a. 5 p. 80

KENNISSE van den Raedt van Vlaenderen van de Officiers
exces committerende ter cause van haerlieder officie. r. 1
a. 2 p. 4. & Caroline, a. 52 p. 445

Kennisse van vry huys ende erfve behoort Schepenen van-
der Keure. r. 6 a. 8 p. 56

Kennisse van Schepenen van beede de Bancken. Caroline, a. 14
& seqq. p. 435 en volg.

Kennisse ende berecht van crim, behoort Schepenen vander
Keure. r. 1 a. 9 p. 20

Kennisse van klachten tusschen man ende wyf, behoort Sche-

- penen vander Keure. r. 11 a. 22 p. 104. & r. 20 a. 12 p. 191
- Kennisse van beroerten tusschen gebueren, behoort Schepenen vander Keure. r. 11 a. 23 p. 104
- Kennisse van klachten van oneerbaer herberge, behoort Schepenen vander Keure. r. 11 a. 23 ibidem
- Kennisse van Hal-heeren. r. 2 a. 3 p. 35
- Kennisse van injurien daer open wonde ofte weg van saictis, behoort Schepenen vander Keure. r. 1 a. 9 p. 20 & r. 22 a. 14 p. 225
- Kennissen van injurien verbale, behoort Schepenen van Gedeelte. r. 1 a. 9 p. 20 r. 3 a. 3 p. 40 & r. 22 a. 14 p. 225
- Kennisse van mincke, behoort Schepenen van Gedeelte. r. 3 a. 7 p. 41
- Kennisse van sterf-huysen, competeert Schepenen van Gedeelte. r. 24 a. 1 p. 244
- Kennisse van Voor-geboden ende Statuten politieke, competeert Schepenen vander Keure. r. 1 a. 17 p. 29
- Kennisse van questien de assysen aengaende, behoort Schepenen vander Keure. r. 1 a. 17 ibidem
- Kennisse van saeken de Stede aengaende, behoort Schepenen vander Keure. r. 1 a. 17. ibidem
- Kennisse van overspel ende defloratie sonder klachte, by preventien, competeert Schepenen vander Keure. r. 1 a. 22 p. 32
- Kennisse van't verbreken van monsoen, competeert Schepenen vander Keure. r. 3 a. 16 p. 44
- Kennisse van quytsheldinge van Weesen, van houder ofte houderigge, ende van hols, geschiedt soo wel voor Schepenen van Gedeelte, als Schepenen vander Keure. r. 3 a. 17 p. 44
- Kennisse van executien, uyt krachte van letteren requisitorie, r. 7 a. 12 p. 70
- Kennisse van executien, van de vonnissen van de Wetten van Gendt, behoort den Juge die het vonnis gegeven heeft. r. 7 a. 11 ibidem
- Kennisse van Landt-heere gaet voor kennisse van Schepenen. r. 6 a. 1 p. 54
- Kennisse van Schepenen en genereert geen hypotheke. r. 6 a. 1 ibidem
- Ten waere van vry huys ende erfve. r. 6 a. 8 p. 56
- Siet voorts Jurisdicte.
- Kennisse van Landt-heere en geeft geen executie sonder wetelyckhede. r. 6 a. 12 p. 58
- KERCK-GEBODEN, waer gedaen. r. 8 a. 2 p. 73 r. 9 a. 2 p. 78 en a. 4 p. 79

- Kerck-geboden** moeten gedaen worden een maendt voor de Keers-berringe. r. 9 a. 4 p. 79 en a. 7 p. 82
- Kerck-geboden** van generaele vierschare by Gedeele. r. 24 a. 18 p. 257
- KERCK-ROEPEN** van pachten, assysen &c. r. 17 a. 5 p. 161
- KEUREN**, Statuten &c. te maecken met expres consent van den Graef ofte Hoog-Bailliu. Caroline, a. 17 p. 437
- KINDEREN** overlydende sonder descendenten, hoe men syn goet deelt. r. 26 a. 14 tot 19 p. 333 en volg.
- Kinderen** verstorven ofte begift, bedde gescheeden zynde, wanneer vader ende moeder administratie hebben. r. 21 a. 6 p. 211
- Kinderen** mogen begift zyn by vader ende moeder. r. 21 a. 7 p. 212
- Kinderen**, eersten graet van succeffie. r. 26 a. 8 p. 328
- Kinderen** begift van vader ofte moeder, mogen met de gifte uyt blyven. r. 27 a. 1 p. 347
- Kinderen** mogen begift zyn by vader ofte moeder, voor dienst ende arbeyt, sonder de gifte in te brengen. r. 12 a. 5 p. 122
- Kinderen** en vermogen vader ofte moeder niet verobligieren. r. 21 a. 8 p. 212 a. 9 p. 213 & r. 22 a. 11 p. 223
- Kinderen** begift van vader ofte moeder, willende deelen, moeten de gifte inbrengen ofte stille staen. r. 27 a. 3 4 5 6 & 7 p. 350 en volg.
- Kinderen** geëmancipeert ende begift zynde, wort de gifte in als t'haerlieder profyte geëmployeert. r. 21 a. 3 p. 210
- Kinderen** wesende onder de macht van vader ende moeder, begift zynde, wort d'administratie van den gegeven goede, den selven vader ende moeder gelaeten, sonder rekeninge. r. 21 a. 5 ibidem
- Kinderen** geëmancipeert ende begift zynde, wort uyt causen eenen anderen voogt gegeven dan vader ofte moeder. r. 21 a. 4 ibidem
- Kinderen** blyven in de macht van vader ende moeder tot de vyf-en-twintig jaeren. r. 21 a. 1 p. 207
- Kinderen** worden haerlieder selfs by huwelick. r. 21 a. 1. ibid.
- Kinderen** worden haerlieder selfs by priesterfchap. r. 21 a. 1 ibid.
- Kinderen**, hoe sy geëmancipeert mogen worden. r. 21 a. 2 p. 208 & r. 22 a. 24 p. 232
- Kinderen** onbejaert, moeten by den langst-lewenden vader ofte moeder voorfien zyn van eenen deel-voogt. r. 22 a. 1 p. 216
- Kinderen** onbejaert, wort vader ofte moeder voor staende voogt gegeven. r. 22 a. 4 p. 218
- KINDTS KINDEREN**, hoe sy den Groot-heere en Groot-vrouwe succederen. r. 26 a. 9 p. 328
- Siet vooris onbejaerde Kinderen.

KLEEDEREN van Schepenen. Caroline, a. 12 p. 433

Hoe houder ofte houderigge vooren uyt hebben. r. 25

a. 54 p. 318

L.

LAETSTE VERHOOGER, hoe hy proprietaris be-
dydt. r. 9 a. 7. p. 82Laetste verhoogter moet seker stellen voor de penningen van
syn gebodt. r. 9 a. 8 p. 84**LANDT-CHEYNS** gaet voor ander belastinge. r. 6 a. 13 p. 58

Landt-cheynsen zyn executoren. r. 6. a. 11 p. 57

LANDT-HEEREN annotatie op wettelyckhede realiseert.
r. 6 a. 18 p. 62Landt-heeren boeck wort geloove gegeven. r. 6. a. 2 p. 54
& a. 11 p. 57Landt-heeren, geestelyck ofte wereldlyck, staen te rechte
voor Schepenen. r. 6 a. 23 p. 65Landt-heeren kennisse, gaet voor kennisse van Schepenen.
r. 6 a. 1 p. 54Landt-heeren gehouden te verklaeren de renten, ende lasten
ten boecke bekendt. r. 6 a. 5 p. 55Landt-heere gehouden extraict te geven uyt syn registers.
r. 6 a. 3 & 5 ibidemLandt-heeren ongehouden den kooper te erven, ten zy dat
den verkooper ter erven staet. r. 6 a. 4 ibidemLandt-heeren toesprekelyck, indien sy eenigen last verfwy-
gen, ofte hun verfwymen. r. 6 a. 6 p. 56 & a. 18 p. 62Landt-heeren kennisse en geeft geen executie sonder wette-
lyckhede. r. 6 a. 12 p. 58Landt-heeren ofte sy gehouden zyn wettelyckheden te handt-
teekenen. r. 6 a. 7 p. 56**LANGST-LEVENDE** man ofte wyf, wat hy heeft voor syn
douarie costumer. r. 25 a. 1 p. 274 & a. 9 p. 285Langst-levende ende hoirs, hoe sy tegen elckanderen de-
len de meubelen ende al 't gone dat voor meubel gerepu-
teert is. r. 25 a. 4 5 & 6 p. 281 en volg.Langst-levende ende hoirs, hoe sy de conquesten van gron-
den, erven ende besette renten deelen. r. 25 a. 7 p. 284Langst-levende ende hoirs, hoe sy hun reguleren, nopende
conquest van leenen. r. 25 a. 10 tot 15 p. 285 en volg.Langst-levende vader ofte moeder, gehouden te voorsien
haerlieder onbejaerde kinderen van eenen deel voogt. r. 22

a. 1 p. 216

Langst-levende vader ofte moeder, staende voogt gemaect
van haerlieder kinderen. r. 22 a. 4 p. 218

Siet voorts tochtener, ende houder.

LAST

LAST verswymt by de Landt-heeren zyn daer toe toefprekelyck. r. 6 a. 6 p. 56 & a. 18 p. 62

LASTEN ten boecke bekend, zyn de Landt-heeren gehouden te declareren. r. 6 a. 5 p. 55

LATITATIE en vlucht. r. 1 a. 11 p. 23 & r. 16 a. 13 p. 156

LAWET. Caroline, a. 74 p. 453

LAZARUSSEN. r. 2 a. 9 p. 38

LEDIG-GANGERS vangt men op den windt. r. 11 a. 15 p. 100

LEENEN niet langer te verpachten dan negen jaeren. r. 13 a. 8 p. 132

In Leenen representatie geen stede. r. 16 a. 12 p. 331 & a. 13 p. 333

Op Leenen bylevinge, siet bylevinge.

Leenen, wat die volgen. r. 18 a. 19 p. 171 & r. 25 a. 4 p. 281 & a. 37 p. 306

Leen aenveerdende bedydt hoir. r. 26 a. 23 p. 345

Leenen heeft de oudste hoir vooren uyt. r. 24 a. 3 p. 247 & r. 27 a. 4 p. 352

Leenen, hoe lange men verpachten mag. r. 13 a. 8 p. 132

Leen treckt t'hemwaerts de grachten. r. 18 a. 19 p. 171

Leenen patrimoniale, verkocht binnen huwelick, subject den rechte van bylevinge. r. 20 a. 26 p. 205

Leen gecallengiert binnen huwelick volgt de zyde van den calengierder, maer moet daer af recompense geschieden ter eerste doot. r. 20 a. 16 p. 195

Leen binnen huwelick geconquesteert, daer af d'een van de conjointen ter erfven gekomen is, hoe gedeelt. r. 20 a. 28 p. 206

Leen bewalt met val-brugge, volgt al het gone daer op staet. r. 25 a. 4 p. 281

Leenen houden de zyde daer af sy komen. r. 26 a. 18 p. 337 & a. 19 p. 338

Leen daer huys op staet, hoe daer af by den tochtanaer 't besit benomen. r. 25 a. 16 p. 290

Leen moet den tochtanaer helpen verheffen. r. 25 a. 3 p. 279

Leenen worden gecomprehendeert onder de gifte van den derden. r. 28 a. 3. p. 366

Leenen reguleren haer naer de Leen-hoven. r. 12 a. 1. p. 110 a. 3 p. 118 r. 20 a. 3 p. 184 r. 24 a. 2 p. 245 a. 3 p. 247 r. 26 a. 12 p. 331 Siet oock r. 25. a. 10 p. 285 & r. 27 a. 4 p. 352

Van Leenen binnen huwelick geconquesteert, moet ter eerste doot den koopschat ingebrocht worden. r. 25. a. 10 tot 15 p. 285 en volg.

Van Leen geconquesteert, daer 't wyf ter erfven gekomen is, en mag den man niet disponeren. r. 20 a. 1

p. 181 & a. 25. p. 204

A a a

Van Leen verkocht binnen huwelick, komende van d'een zyde, moet recompense gedaen worden ter eerste doodt.

r. 20 a. 13 p. 192 & r. 25 a. 7 p. 283

LEENHOUDER aenveerdende huysen ende boomen, staende op mote, sluytende met val-brugge, en heeft geen ander beste vurst ofte Schau-boom.

r. 25 a. 4 p. 281

LEENINGE op dobbel-spel en genereert geen actie.

r. 11 a. 28 p. 108

Leeninge ende laetinge.

r. 20 a. 3. p. 184 r. 24 a. 51 p. 271

& r. 25 a. 4 p. 281 en a. 5 p. 283

LEVERINGE, niet interst van non leveringe.

LIBEL van purgen, wat inhouden moet.

r. 8 a. 1 p. 73

LIEF-KINDT verboden te maecken.

r. 27 a. 2 p. 348

LIEREN.

r. 18 a. 29 p. 175

LYF-RENTEN 't zy beset ofte onbeset, deelsaem ende gerekent voor meubel.

r. 6 a. 19 p. 62 & r. 25 a. 22 p. 296

Lyf-renten gekocht onder justen prys, van onweerden, ende de koopers corrigerlyck.

r. 15 a. 3 p. 141

Siet voorts prys van Lyf-renten.

IN LINIE COLLATERALE, mag men giften met de warm-handt ende deel t'saemen hebben.

r. 27 a. 7 p. 355

LITISCONTESTATIE.

r. 1 a. 8 p. 20

LOOP van los-renten, deelsaem naer rate van ryde.

r. 25 a. 27 p. 301

Loop van heerlycke ofte eeuwige renten, niet deelsaem ten zy verschenen.

r. 25 a. 26 p. 300

LOS-DAGEN, den debiteur naer pandinge geconsenteert.

r. 6 a. 9 en 10 p. 57 r. 7 a. 1 p. 65 & r. 10 a. 2 p. 88

LOS-RENTEN onbeset, deelsaem.

r. 25 a. 28 p. 292

Los renten op Steden ende Landen, gereputeert voor besette renten.

r. 25 a. 8 p. 284

Los-renten gerealiseert, en zyn niet executoire, sonder wetelycke condemnatie.

r. 6 a. 12 p. 58

LUCHT-GATEN.

r. 18 a. 2 p. 164

M.

M ACHT van Vader ende Moeder op haerlieder kinderen.

r. 21 p. 207

MAELTYT vander uytvaert, by wie betaelt.

r. 25 a. 43 p. 310

MAGISTRAET, niet Schepenen.

MAN ende wyf met den huwelick gemeene van elckanders meubelen, onbesette renten ende conquesten.

r. 20 a. 3 p. 184

Man Kerckelyck voegt van syn wyf.

r. 21 a. 10 p. 214

Man meester van de meubelen ende 't gene gereputeert voor meubel.

r. 20 a. 1 p. 181 & a. 23 p. 203

Man meester van de conquesten.

r. 20 a. 1 p. 181 & a. 24 p. 204

Man en vermag niet te disponeren van de leenen, daer af het wyf ter erfven komen is. r. 20 a. 1 p. 181 & a. 25

p. 204

Man vermag te disponeren van turf, moer, mergele, cleem, zavel ende steen, in het leen ofte erfve synder huys-vrouwe. r. 20 a. 23 p. 203

Man ende wyfs klachten berecht by Schepenen vander Keure. r. 11 a. 22 p. 104

Man ende wyf met den huwelick in elckanders schulden mobile verbonden. r. 20 a. 19 p. 198

Man niet toesprekelyck voor het delict van synen wyve. r. 20 a. 9 p. 190

Man ende wyf en vermogen tegen elckanderen niet te rechte te staen. r. 20 a. 12 p. 191

Man ende wyf en mogen elckander niet verschoonen. r. 20 a. 21 p. 201

Man ende wyf mogen elckanderen begiften met een tamelyck juweel. r. 20 a. 22 p. 202

Man ende wyf elckanders hoirs necessaire. r. 24 a. 36 p. 265
r. 26 a. 20 p. 340 & r. 27 a. 9 p. 358

Man en vermag van syn wyfs erf-grondt niet disponeren. r. 20 a. 5 p. 187

Man en vermag van syn wyfs besette renten niet te disponeren. r. 20 a. 6 p. 188

Man vervolgt alderhande actien komende van de zyde van syne huys-vrouwe. r. 20 a. 4 p. 186

Man weygerende te vervolgen, ofte defenderen 'trecht van syn huys-vrouwe, wort de huys-vrouwe daer toe geauthoriseert by Schepenen. r. 20 a. 11 p. 190

Man en doet geen inkomen, ofte vlien van successie, sonder huys-vrouwe gevallen. r. 24 a. 41 p. 267

Man ende wyf elckanders goetd syverende, moet daer af recompense geschieden ter eerste doot. r. 20 a. 15 p. 194

Man ofte wyf gekocht hebbende erfve ofte leen voor huwelick daer af de betaeling gedaen wort naer huwelick, moet daer van recompense geschieden ter eerste doot. r. 20 a. 15 ibid.

Van mans ofte wyfs leenen, erfve, ofte besette renten verkocht binnen huwelick, moet recompense geschieden ter eerste doot. r. 20 a. 13 p. 192 r. 25 a. 7 p. 283 & a. 28 p. 301

Man noch wyf en vermogen by testament niet te disponeren, in prejudicie van de bylevinge van den langst-lewenden. r. 20 a. 27 p. 205

Man nog wyfen hebben geen recht van bylevinge, op erfve ofte besette renten, verkocht binnen huwelick. r. 20. a. 26 ibid.

Man ende wyf hebben recht van bylevinge, op patrimoniale leenen, verkocht binnen huwelick. r. 20 a. 26 p. 205
Siet voorts vrouwe ende houder.

MANGELINGE van goedt, om goedt, binnen huwelick. r. 20 a. 14 p. 193

MARCK-GELT, fiet Thiende penninck ende Wandel-koop.

MEDECYNEN ende Chirurgynen salaris berecht voor Schepenen van Gedeele. r. 3 a. 4 & 5 p. 41

MEEST gerecht in een huys, wort geprefereert in 't besit. r. 16 a. 3 p. 149

MERGEL. r. 25 a. 18 p. 292

Voor meubel gehouden. r. 20 a. 23 p. 203

MES uyttrecken, boete. Caroline, a. 32 p. 441

METERSCHAP van Graenen, Pynders van hier ende by de Weth te verkoopen ten profyte van de Stadt. Caroline, a. 70 p. 451

METSER gehonden syn aegenomen werck te volkomen. r. 13 a. 6 p. 130

MEUBEL, wat voor gerekent. r. 6 a. 19 p. 62 r. 20 a. 23 p. 203 r. 22 a. 25 p. 234 r. 25 a. 4 p. 281 a. 6 en 7 p. 283 a. 27 p. 301 & a. 29 p. 302

Meubel ter goeder trouwen verkocht ende geleverd, en heeft geen vervolg. r. 13 a. 5. p. 129 & r. 19 a. 3 p. 179

Meubel ende al 't gone gerekent voor meubel, deelt hem tusschen den langst-levendenden ende 'thoir, half en half. r. 25 a. 4 5 & 6 p. 281 en volg.

Van Meubel ende al 't gone voor meubel gerekent, disponeert den man t'syne geliefte. r. 20 a. 1 p. 181

MEULEN, fiet Water ende Windt-meulen.

MINDERJAERIGE. Decreet van den 15 Mey 1728 p. 630

MISDAEDT, fiet crim ende delict.

MYNCKE berecht by Schepenen van Gedeele. r. 3 a. 7 p. 41

Myncke niet grootelick dan naer jaer ende dag. r. 3 a. 8 p. 42
Siet voorts quetsen.

MYNEN. r. 25 a. 18 p. 292

MOEDER, fiet Vader.

MOERE voor meubel gereputeert. r. 20 a. 23 p. 203 & r. 25 a. 4 p. 281

MONTSOEN, ende hoe men hem in 't ontsien van dien gereguleert. r. 3 a. 10 tot 14 p. 42 en volg.

Montsoen, 't verbreken van dien berecht by Schepenen vander Keure. r. 3 a. 16 p. 44

In 't Montsoen en heeft representatie geen stede. r. 3 a. 13 p. 43

Montsoen mag men heffen sonder hoir te bedyden. r. 3 a. 14 ibidem

MOSIEREN van over beede zyden, toogen gemeensaem-
heyt van Mueren. r. 18 a. 14 p. 170

MUEREN. r. 18 a. 5 p. 166 a. 9 & seqq. p. 167 en volg.
& a. 25 en 26 p. 174

By wat teeckenen bekend gemeen te zyn. r. 18 a. 14 p. 170
Mueren onder de aerde en geven niemant recht, maer al-
leen dat boven der aerden is. r. 18 a. 26 p. 174

Mueren staende ter ruine, by de Weth gevisteeert, en ten
koste van ongelycke gebetert. r. 18 a. 21 p. 172

Mueren staende in't gescheede, te houden over gemeene.
r. 18 a. 12 p. 169

Met Mueren te schrooden, ofte hollen van contrarie zy-
de, en verkrygt men geen recht. r. 18 a. 17 p. 171

Muer ter straete, siet Straeten.

Muer te water, siet Water.

Siet voorts gemeenen Muer.

N.

NACHT is het, naer 't luyden van de laetste klokke naer
den 9. uren 's avonts ende 's morgens voor het luyden
van de Werck-klokke. Caroline, a. 32 p. 441

NAERHEDE van bloede en heeft binnen Gendt geen stede,
dan op St. Pieters ende op St. Baefs. r. 16 a. 1 p. 147

Naerhede van transport van renten op de Stede, in vreemde
handt, den poorter geconsenteert. r. 16 a. 8 p. 152

Naerhede van transport van renten in derde handt, den de-
biteur geconsenteert. r. 16 a. 14 p. 156

Naerhede van deel van huysen aen vreemde verkocht, den
mede proprietaris geconsenteert. r. 16 a. 7 p. 151

NAER-PACHTER toesprekelyck, soo wel als den Voor-
pachter, ter keure van den proprietaris. r. 16 a. 2 p. 147

Naer-pachter gehouden van den pacht te scheeden, indien't
den proprietaris in de voorts-verpachtinge niet geconsen-
teert hebbende, soo behest. r. 16 a. 2 ibidem

NAER-PANDER vermag by faute van den Voor-pander de
pandinge selve vervolgen. r. 16 a. 11 p. 155

Siet voorts pandinge.

NAGELVAST volgt den huysen. r. 6 a. 14 p. 59

NAMPTIERENDE syn deel vander schuldt, vermag te ver-
soecken van den crediteur cessie van syn actie, tot laste
van syne consorten. r. 6 a. 17 p. 61

Te namptieren voor het beschudden van proceduren hypo-
thecaire. r. 6 a. 20 p. 63

NEERINGEN vryheyt, bestreckt haer tot den limiten van-
der Stede ende Schependom. r. 1 a. 10 p. 22

Neeringen gerestringiert tot het getal van 21. Caroline, a. 69
& 70 p. 450 en 451

Neeringen oversten in de plaetse van de Dekens. Caroline,

a. 71 p. 451

Neeringen hebben elck eenen oversten ende twee geswoor-
nen.

Caroline, a. 72 p. 452

Neeringen, hoe gekocht worden. Caroline, a. 73 p. 453

NETTEN om visschen, vogelen ofte jaegen zyn deelsaem.

r. 25 a. 38 p. 307

NIEUWE saecten proponeert den Appellant in vleschare,
sonder requeste civile.

r. 1 a. 5 p. 15

NOTABLE.

Caroline, a. 67 p. 449

NOT-STEENEN.

r. 18 a. 25 p. 174

O

OBLIGATIEN van gebelde Weesen zyn nul. r. 23

a. 7 p. 240

Obligatien van onderjaerige Weesen zyn van onweerden.

r. 21 a. 8 p. 212 & r. 22 a. 11 p. 223

OFFICIE van Boden staen ter dispositie van Heere ende
Weth.

r. 1 a. 3 p. 12.

Officie van Ciplers van den Chastelette. r. 11 a. 3 p. 93

Officie van Baillius ofte Boden van Vinderen. r. 2 a. 7 p. 36

Officie van Overste van de Neeringen jaerlycks by Heere
ende Weth vernieuwt.

r. 2 a. 8 p. 37

Hoe voor officie niet te geven. Caroline, a. 7 p. 434

Officie van Secretarie, siet Secretaris.

OFFICIERS van Gendt dienende by commissie van den
Prince.

r. 1 a. 2 p. 4

Officers van Gendt staen te rechte voor Schepenen in haer-
lieder eygen saecken, ende ter causen van haerlieder ex-
ploicten.

r. 1 a. 2 ibid.

Officers van Gendt, om excessen ter causen van haerlieder
officie, staen te rechte voor Myne Heeren van den Raedt
in Vlaenderen. r. 1. a. 2 p. 4 & Caroline, a. 52 p. 445

Officier, hoe te assisteren. Caroline, a. 39 p. 443

Officieren injurie ofte leedt aengedaen wordende. Caroline,
a. 28 p. 440

Officers van buyten en daegen binnen 't Schependom niet,
sonder consent van den Bailliu.

r. 1 a. 13 p. 26

Officers van buyten doen intimatie binnen 't Schependom
in saecke reële, sonder consent van den Bailliu. r. 1 a. 14

p. 27

Officers en worden niet gestelt by den tochtener. r. 25

a. 20 p. 293

Eedt van Officers, siet Eedt.

ONBEJAERDE Kinderen, hoe sy ontpoortert worden. r. 5

a. 3. p. 53

Onbejaerde geëmancipeerde Kinderen begint zynde, wort uyt
causen eenen anderen Voogt gegeven dan Vader ofte Moeder.

r. 21 a. 4 p. 210

Onbejaerde Kinderen moet by den langst-levendenden Vader ofte
Moeder voorsien zyn van eenen deel-voogt. r. 22 a. 1 p. 216

Onbejaerde Kinderen wort Vader ofte Moeder voor staende
Voogt gegeven.

r. 22 a. 4 p. 218

Onbejaerde Kinderen en mogen hun niet verobligieren by
contracte.

r. 21 a. 8 p. 212 & r. 22 a. 11 p. 223

Onbejaerde Kinderen wetende goet ende quaedt, obligieren
hunlieden by delicte.

r. 21 a. 8 p. 212

Onbejaerde Kinderen en mogen Vader nocte Moeder niet be-
lasten. r. 21 a. 9 p. 213 r. 22 a. 13 p. 224 & a. 14 p. 225
Siet voorts Kinderen ende Weesen.

ONBESETTE rente is deelsaem. r. 25 a. 28. p. 301

ONDANCKBAERHEYT van den donataris gelaeten ter
dispositie van de geschreven rechten. r. 12 a. 1 p. 110

ONDER-BAILLIU. r. 1 a. 1 p. 1. Caroline, a. 14 p. 435
a. 15 p. 436 a. 17 p. 437 a. 37 & seqq. p. 442 en volg.

a. 45 p. 444 & a. 61 p. 447

ONEERBAERHEYT van den hueraer, suffisante cause om
hem te doen verhuysen.

r. 13 a. 1 p. 124

ONTPOORTEREN, siet poorter.

ONTFANGERS van de Stede dry in 't getal, ende hoe re-
keningne doen.

Caroline, a. 3 p. 433

ONTSCHAKER ende complicien. Caroline, a. 51 p. 445

OORCONDSCHAP draegt den eenen poorter voor den
anderen, sonder sallaris.

r. 1 a. 21 p. 32

OPENBAERE Koopvrouwe verbinden hunlieden ende haer-
lieder mans in 't saict van koopmanschap. r. 20 a. 2 p. 183

a. 7 p. 188 & a. 10 p. 190

OPPOSANT tegen actie hypothecaire moet alvoreen namp-
teren.

r. 6 a. 20 p. 63

OPPOSITIE tegen executie, berecht by den Juge die de
sententie gegeven heeft.

r. 7 a. 11 p. 70

Oppositie tegen executie, uyt. krachte van letteren requisi-
toire, berecht by Schepenen vander Keure. r. 7 a. 12 ibid.

ORDONNANTIE op 't saict van de Visscherye genaemt
d'Half-maertsche Keure.

p. 521

Ordonnantie op de verkoopingne ende belastinge van vry,
huys ende erve.

p. 527

Ordonnantie sengaende de aventureuse contracten ende ver-
banden op huwelyck, doodt, versterfte ofte voyagie. p. 529

Ordonnantie op 't beleeden van processen, soo wel voor Hal-
heeren, als voor Vinderen van de vier principsaele Prochlen,

- beede de Vleesch-huysen, ende andere smalle Wetten,
mitsgaders de salarissen van aldaer. p. 556
- Ordonnante ende Voor-gebodt nopende d'administratie van
de Weese-goedingen. p. 530
- OUDE onlosfelycke renten zyn executoire. r. 6 a. 11 p. 57
- Oude pilaerkens, liet pilaerkens.
- Oude rente-rollen wort geloove gegeven. r. 6 a. 2 p. 54 &
a. 11 p. 57
- OUDTSTE hoir heeft de Leenen vooren uyt. r. 27 a. 4 p. 352
- OVEN, wat distantie hy hebben moet van eenen gemeenen
muer. r. 18 a. 13 p. 169
- OVERJAERIGE Weese en mag hem niet verobligieren,
hooger dan vyf grooten. r. 23 a. 7 p. 240
- Overjaerige Weese misleedende, arbitrairlyk punierlyk. r. 23
a. 7 ibidem
- Overjaerige Weese, hoe ende wanneer t'synen blade gestelt.
r. 23 a. 11 p. 243
- Overjaerige Weese, hoe hy uyt de belle geraeckt. r. 23
a. 12 ibidem
- Overjaerige Weese gehuwet zynde, worden twee Voogden
gegeven. r. 23 a. 4 p. 238
- OVERSPEL by preventie, berecht by Schepenen vander
Keure. r. 1 a. 22 p. 32
- OVERSPRONGEN. r. 18 a. 29 p. 175
- OVERSTE van Neeringen worden gestelt by Heeren ende
Weth. r. 2 a. 8 p. 37. Caroline, a. 71 p. 451 & a. 72 p. 452
- Overste van de Volderye. r. 2 a. 8 p. 452
- OVERVLOET van water en beneemt geen recht van ser-
vitut. r. 18 a. 27 p. 174
- P.
- P**ACHT by den tochtener gegeven, expireert met syn
doodt. r. 25 a. 25 p. 299
- Pacht, wanneer gereputeert gevallen te zyn, soo verre als
d'houder ende hoirs tegen elckanderen aengaet. r. 25
a. 24 p. 297
- Pacht binnen den Schependom is executoire gelyck huys-
huere. r. 13 a. 3 p. 126
- Pacht van Leenen, liet Leenen.
- Pacht moet by proprietaris gedaen worden met interventie
van den tochtener. r. 25 a. 21 p. 296
- PACHTERS van Stede inkomen ende Assysen, hebben exe-
cutie. r. 17 a. 5 p. 161
- Pachter van Assysen, Schepenen wordende, blyft synen
pacht op de mede-deelders ende borgen. Caroline, a. 21
p. 438
- Ampliatie

Ampliatie lessen Mey 1559.

p. 473

Pachter van slag-bosch en vermag binnen negen jaeren maer eens te kappen.

r. 13 a. 9 p. 133

Pachters syn gepacht goedt voorts verpachtende.

r. 16 a. 2

p. 147

Siet voorts hueraer ende naer-pachter.

PAYSEN van dootd- slagen staen ter kennisse van Schepenen van Gedeele.

r. 3 a. 9 p. 42

PANDEN, hoe men afwinnen zal. r. 10 a. 1 p. 87 & a. 2 p. 88

Panden, hoe geëxecuteert. r. 10 tot den eynde, p. 86 en volg.

Te Panden gegeven wettelycke brieven van renten ofte andere, hoe men afwinnen zal.

r. 10 a. 6 p. 90

Panden, hoe men naer afwinninge met den stocke verkopen zal.

r. 10 a. 3 p. 88

PANDINGE wort gedaen by den Amman ende twee Schepenen ten minsten.

r. 6 a. 9 p. 57 & r. 7 a. 1 p. 65

Pandinge affecteert alle catheylen, wefende binnen 't Schependom.

r. 7 a. 2 p. 66

Siet voorts naer-pander ende voor-pander.

Pandinge van huys ende erfve gedaxen zynde, hoe geëygendomt.

r. 9 a. 1 p. 77

By Pandinge hoe, waer ende wanneer de catheylen verkogt.

r. 7. a. 4 & 5 p. 67

Pandinge eerst doende voor den naer-pander geprefereert.

r. 16 a. 9 p. 152 & a. 10 p. 153

Pandinge doende voor personele schuldt, op eenen dag concurreren.

r. 16 a. 9 p. 152

Pandinge duert een jaer.

r. 16 a. 11 p. 155

Pandinge van 't goedt van bankeroetiers.

r. 16 a. 13 p. 156

Pandinge van payementen noch te vallen staende, niet gepermitteert.

r. 16 a. 12 p. 155

Pandinge van huys ende erfve, hoe gedaen wort.

r. 6 a. 9

10 p. 57 r. 9 a. 1 p. 77 & a. 3 p. 79

PARTAGE tusschen haerlieder Kinders, vermogen Vader ende Moeder t'saemen te maeken.

r. 24 a. 3 p. 247

Partage erst ter eerste dootd van de partagierders.

r. 24 a. 3

ibidem

Partage veranderlyck, 't bedde geheel zynde.

r. 24 a. 3 ibid.

PARTYE appointerende, Bailliu mede gevoegt, procedeert voorts.

r. 11 a. 18 p. 102 & a. 19 p. 103

PASSERINGE voor Schepenen ende Landt-heeren, siet kennisse.

PATRIMONIALE Leenen binnen huwelick verkocht, zyn subject der bylevinge.

r. 20 a. 26 p. 205

Voor PAYEMENTEN noch te vallen, hoe ende in wat

B b b

klij

Tafel van de materien

- manieren den crediteur seker versoeken mag. r. 16 a. 12 p. 155
- Payementen gerealkseert, niet executoire sonder wettelycke condemnade. r. 6. a. 12 p. 58
- Payementen al zyn-se gerealkseert gerekent voor meubel. r. 6 a. 19 p. 62
- PAYSEN van dootd-slagen. r. 3 a. 9 p. 42
- PAYSIBEL possessie van dertig jaeren prescriveert alderhande actien. r. 19 a. 1 p. 176
- PENITENTIE van contracten in taverne gemaect, hoe toegelaeren. r. 15 a. 7 p. 145
- PEERDEN ende barnasch. r. 25 a. 4 p. 281
- PENSIONNARISSSEN, hoe gekosen. Caroline, a. 4 p. 433
- Hoe eedt doen. Caroline, a. 9 p. 434
- PERISSABEL goetd wort by provisie verkocht. r. 4 a. 8 p. 48
- PERSONELYCK by den crediteur niet te procederen, ten zy d'hypotheke alvooren geëxcuseert. r. 6 a. 15 p. 63
- PILAERKENS over beede zyden toogen gemeenschaembeyt van mueren. r. 18 a. 8 p. 167
- PLACCAERT te doen publiceren ende executeren. Caroline, a. 23 p. 438
- PLACKINGE van billetten van purge. r. 8. a. 3 p. 74
- Plantinge van de billetten van Keers-berringe. r. 9 a. 5 p. 80
- Van POINTINGEN ende settingen zyn poorters vry. r. 1 a. 10 p. 22
- POLICIE, 't beleedt van diere. r. 1 a. 1 p. 1
- POLITICKE Statuten berecht by Schepenen vander Keure. r. 1 a. 17 p. 29
- POORTERS, hoe gedyde worden, siet gedyde.
- Poorter toegesprocken van gedyde ende forainon, by hem seker te stellen. r. 4 a. 14 p. 51
- Poorter trouwende, bedydt poortereffe. r. 5 a. 1 p. 52
- Poortereffe trouwende, bedydt poorter. r. 5 a. 1 ibidem
- POORTERYE, hoe verkregen by residentie. Caroline, a. 58 p. 447
- Poorter niet arresteerlyck om rauwe ende ongeprivilegierte schuldt. r. 4 a. 13 p. 50
- Poorter ongehouden seker te stellen. r. 4 a. 15 p. 51
- Poorter ontboden ofte beschreven by Schepenen, is schuldig te compareren. r. 1 a. 15 p. 28
- Poorters gehouden voor elckanderen t'oorcondschap te gaen, sonder sallaris. r. 1 a. 21 p. 32
- Poorters en mogen elckanderen niet arresteren. r. 1 a. 11 p. 23 & r. 4 a. 12 p. 50
- Poorters en mogen elckanderen niet toespreken, dan t'haerlied poort in actien personele. r. 1 a. 11 p. 23

Poorter geprefereert om renten op de Stede, in vreemde handt getransporteert, te calengieren. r. 16 a. 8 p. 152

Poorters blyven Poorters waer sy gaen. r. 5 a. 2 p. 52

Poorter willende ontpoortert zyn moeten verysfluwen. r. 5 a. 1 2 & 3 ibidem

Poorters vry van beste hoofden ende andere servituten. r. 1 a. 10 p. 22

Poorters ende inwoonende van Gendt, vry van pointinge ende settinge. r. 1 a. 10 p. 22

Poorters niet residerende. r. 1 a. 19 p. 31 & r. 5 a. 2 p. 52. Caroline, a. 59 p. 447

Moderatie 8. Maerte 1551. p. 498

Poorters, wanneer lyf ende goetd verbeuren. Caroline, a. 61 p. 447

Moderatie 15 December 1540. p. 485

POSSESSIE van servituten negative, wanneer begint. r. 18 a. 4 p. 166

Possessie van dertig jaeren ter goeder trouwen prescribeert alderhande recht. r. 19 a. 1 p. 176

PREFERENTIE. r. 16 p. 147

Preferentien van Landt-cheynsen voor andere lasten. r. 6 a. 13 p. 58

Preferentien ten landt-boecke van Landt-heeren. r. 6 a. 18 p. 62

Preferentien by proprietaris van verkooping en ende transporten. r. 16 a. 14 p. 156

PRESCRIPTIE van min dan dertig jaeren en heeft binnen Gendt geen stede. r. 19 a. 2 p. 179

Prescriptie van loop van tydt alleen en heeft geen stede in servituten urbane. r. 18 a. 2 p. 164

Prescriptie van dry jaeren ende daer onder. r. 19 a. 2 p. 179

Prescriptie tegen Kercke, den Prince, Steden ende Gemeenten. r. 19 a. 1 p. 176

PREVENTIE tegen 't Geestelyck-hof in materie van overspel ende defloratie sonder klachte. r. 1 a. 22 p. 32

PREUVE, siet faicten.

By PRIESTERSCHAP bedydt men syns selfs. r. 21 a. 1 p. 207

PRYS van gelde, intervenierende in eenig contract, moet geëxprimeert zyn. r. 14 a. 4 p. 139

Prys van Los-renten. r. 15 a. 1 p. 140

Prys van Lyf-renten 'eenen lyve. r. 15 a. 2 p. 141

Prys van Lyf-renten ten twee lyven. r. 15 a. 2 ibidem

PRYSIE van koorne, zaed ende waren, hoe genomen by den genen pretenderende interest, by non leveringe ofte non aenveerdinge. r. 14 a. 1 p. 134

Op Pryse, hoe den proprietaris de huysen, op syn grondt. B b b 2

- mag behouden. r. 25 a. 35 p. 305
- PROCEDUREN hypotheekaire willende beleuen, is gebou-
den te nampieren. r. 6 a. 20 p. 63
- Proceduren sommierlyck. r. 11 a. 2 p. 92 a. 22 & seqq.
p. 104 en volg.
- PROCHIE Kercke principale. r. 8 a. 2 p. 73
- PRODIGUE, hoe in de belle gedaen. r. 23 a. 1 p. 235
- Siet voorts overjaerige Weesen.
- PROPRIETARIS de naeste van synen goede, by den hua-
raer ofte pachter voort verhuert. r. 16 a. 2 p. 147
- Proprietaris heeft optie toe te spreken den voor-pachter ofte
naer-pachter. r. 16 a. 2 ibidem
- Proprietaris van den meerderendeel van de huysen geprefe-
reert om daer af het gebruyckte nemen. r. 16 a. 3 p. 149
- Proprietaris en vermag niet te verpachten sonder den tocht-
tenaer. r. 25 a. 21 p. 296
- Proprietaris houdt de boomen staende op synen grondt, op
prysie, al oft sy ter aerden laegen. r. 25 a. 34 p. 305 &
a. 36 p. 306
- Proprietaris behoudt de huysen staende op synen grondt, op
prysie, al oft sy ter aerden laegen. r. 25 a. 35 p. 305
- Proprietaris slaet handt aen de vruchten, indien sy ten over-
lyden van den tochttenaer van den grondt niet geweirt en
zyn. r. 25 a. 25 p. 299
- PROPRIETEYT en worden niet gescheeden door haegen
ende gelent r. 18 a. 7 p. 167
- PROROGATIE van Jurisdictie, siet Jurisdictie.
- PURGE van huys ofte erfve. r. 8 p. 73
- Purge, wat inhouden moer. r. 8 a. 1 ibidem
- Purge gewyst, forteert effect tegen alle de gene woonende
onder de Kerck-geboden. r. 8 a. 8 p. 76
- Purge van gevangenen hem in vangenisse presenterende. r. 11
a. 24 p. 105
- Purge van sterf-huysen in generaele vierschare by Gedeele.
r. 24 a. 16 tot 25 p. 256 en volg. & a. 42 p. 268
- Van Purgen, hoe ende waer de billietten geplackt. r. 8 a. 3

F. 74

Q.

- QUESTIEN van Arresten staen ter kennisse van Schepe-
nen vander Keure. r. 4 a. 3 p. 46
- Questien tusschen eenige van de hoirs tegen elckande-
ren, en beletten niet 'tgedeel van den bekenden hoir.
r. 24 a. 46 p. 269
- Questien van Assysen ende inkomen van de Stede, misga-
ders van de Voorgeboden, staen ter kennisse van Schepe-
nen vander Keure. r. 1 a. 17 p. 29

QUETSE beneden de opperste tanden , hoe geëstimeert.
r. 3 a. 6 p. 41
Quetse boven de opperste tanden, hoe geëstimeert. r. 3
a. 6 ibidem
Quetsen, hoe geboet ende gestraft. Caroline, a. 28 30 31
& 32 p. 440 en volg.

Siet voorts Myncke.

QUYTSCHELDINGE van voogdyen gebeurt ten koste van
de Weesen. r. 22 a. 26 p. 234
Quytischeldingen van voogdyen, mitsgaders van de hande-
linge die de hoirs ende houder elckanderen doen, geschie-
den soo wel voor Schepenen van Gedeele als vander
Keure. r. 3 a. 17 p. 44

R.

R AEDT van Vlaenderen neemt kennisse van de Officiers
exces committerende ter causen van haerlieder offi-
cie. r. 1 a. 2 p. 4

RAPPEL van Ban. r. 11 a. 12 p. 98. Caroline, a. 26 p. 439

RAPIER uyttreckende, boete. Caroline, a. 32 p. 441

RAPT, siet weg-leeden.

RAUW- kleederen volgen den houder ofte houderigge. r. 25
a. 54 p. 318

RAUWE ende ongeprivilegieerde schuldt. r. 4 a. 12 & 13 p. 50

RECOMPENSE van leen, erfve ofte besette rente zyde
houdende binnen huwelyck verkocht. r. 20 a. 13 p. 192
r. 25 a. 7 p. 283 & a. 28 p. 301

Recompense van koopschat van leen ofte erfve, by man ofte
wyf binnen huwelyck gecallengiert. r. 20 a. 16 p. 195

Recompense van penningen, betaelt binnen huwelyck, tot
suyveringe van den goede van man ofte wyf. r. 20 a. 17
p. 196

Recompense van renten voor huwelyck gerealiseert, en heeft
geen stede. r. 25 a. 40 p. 308

RECONVENTIE en heeft geen stede. r. 1 a. 20 p. 31

Reconventie heeft stede in materie van injurien. r. 1 a. 20 ibid.

RECORDE. r. 7 a. 14 p. 71

REGISTERS van Landt-heeren wort geloove gegeven. r. 6
a. 2 p. 54 & a. 11 p. 57

Register van vry huys ende erfve, onderhouden by Sche-
penen vander Keure. r. 6. a. 8 p. 56

REKENINGE van voogdye gebeurt ten koste van de Wee-
sen. r. 22 a. 26 p. 234

Rekening van de sterf-huysen, waer gedaen. r. 24 a. 55 p. 272

Rekening van Weesen-goedt moet alle twee jaeren eens ge-
daen worden. r. 22 a. 21 p. 229

- Rekeninge van Weefen-goed, present vrienden alleen gedaen, moet by den voogt Schepenwaerts overgebrogt worden. r. 22 a. 21 p. 229
- Rekeninge van de dry Ontfangers. Caroline, a. 3 p. 433
- RELIGIEUSEN geprofeft en fuccederen niet. r. 26 a. 21 p. 340
- REMPLOY. r. 20 a. 13 p. 192
- REMUNERATIE voor dienst ende arbeydt, gehouden voor kommer ten fterf-huyfe. r. 28 a. 8 p. 374
- RENTEN ten lyve, fiet Lyf-renten.
- Renten loffelyck, fiet Los-renten.
- Renten in derde handt getransporteert is den debiteur de naefte. r. 16 a. 14 p. 156
- Renten befet, fiet befette renten.
- Renten gekocht onder den juften prys zyn nul. r. 15 a. 1 p. 140 & a. 3 p. 141
- Renten met waren koopen, ongeoorloft. r. 15 a. 4 p. 142
- Renten daer toekomende crois in't capitaal begrepen is, nul. r. 15 a. 5 p. 143
- Renten daer den kooper befpreect reftitutie van het capitaal als't hem beleeft, nul. r. 15 a. 6 p. 144
- Renten onbehoorlyck koopende, is corrigierlyck. r. 15 a. 3 p. 141 a. 5 p. 143 & a. 6 p. 144.
- Rente befet houdt zyde. r. 25 a. 8 p. 284
- Rente onbefet is deelfaem. r. 25. a. 28 p. 301
- Rente op huysen binnen Gendt, gerekent voor immeubel. r. 6 a. 19 p. 62
- Rente op de Stede getransporteert in vremde handt, by den poorter calengierlyck. r. 16 a. 8 p. 152
- Siet voorts crois ende fou-renten.
- RENTE-brieven te pande gegeven, hoe men afwinnen zal. r. 10 a. 6. p. 90
- RENTE-rollen wort geloove gegeven. r. 6. a. 2 p. 54 & a. 11 p. 57
- RENTIER ongehouden fyn hypotheke te fplyten. r. 6 a. 16 p. 61
- REPARATIEN van gemeene huysen ende mueren. r. 16 a. 5 & 6 p. 150 r. 18 a. 5 p. 166 & a. 12 p. 169
- Reparatie moet elck gedoogen over fywen byvanck, mits hebbende recompense van fchade. r. 18 a. 18 p. 171
- REPRESENTATIE heeft ftede, foo wel in linte collaterale als directe. r. 26 a. 12 p. 331 a. 13 p. 333 & a. 15 p. 335
- Representatie heeft geen ftede in materie van leenen. r. 26 a. 12 &c. ibidem
- Representatie en heeft geen ftede in't recht van montfoen. r. 3 a. 13 p. 43

REQUESTE Civile niet nootsaekelyck den appellant om te proponeren nieuwe facten in vierschare. r. 1 a. 5 p. 15

By REQUISITOIRE worden geëxecuteert sententien tot laste van forainen. r. 1 a. 19 p. 31 & r. 7 a. 7. p. 68

Requisitoire, executie van dien berecht by Schepenen vander Keure. r. 7 a. 12 p. 70

In de RIVIEREN hebben Bailliu ende Schepenen sulcke Jurisdicctie ende autoriteyt als sy hebben te lande. r. 1.

a. 16 p. 28

ROLLEN van renten wort geloove gegeven. r. 6 a. 2 p. 54

& a. 11 p. 57

RUYMINGE van huysen, hoe geëxecuteert. r. 7 a. 6 p. 68

RUINERENDE huysen ofte mueren worden by de Weth gevistteert ende ten koste van ongeluckye gebetert. r. 18

a. 21 p. 172

S.

SAED, vette ende dricht. r. 25. a. 25 p. 299

Saed ende koorne, &c. hoe gepresen. r. 14 a. 1 p. 134

SALLARIS van Medecynen ofte Chirurgynen moet vervolgt worden voor Schepenen van Gedeele. r. 3 a. 4 p. 41

Sallaris van pandingen. r. 7 a. 3 p. 66 & r. 9 a. 1 p. 77

Sallaris van proceduren vander purge. r. 8 a. 9 p. 76

Sallaris van proceduren van afwinninge ende keersberringe.

r. 9 a. 1 3 4 & 5 p. 77 en volg.

Sallaris wort getaxeert den oorconden van buyten komende, maer niet den eenen poorter voor den anderen. r. 1 a. 21

p. 32

Sallaris van Schepenen-bode van't klincken van de belle.

r. 7 a. 4 p. 67

Sallaris van Schepenen-boden buyten gaende. r. 8 a. 9 p. 76

Sallaris van Schepenen-boden van Kerck-geboden. r. 8 a. 9.

ibidem r. 9 a. 2 p. 78 & a. 4 p. 79

Sallaris van dem Stockhouder van verkooping van afgewonnen panden.

r. 10 a. 3 p. 88

Sallaris van Wedde-boden.

r. 7 a. 8 p. 69

Sallaris van smalle Wetten.

p. 598

SCHAUBOOM volgt den Leene.

r. 25 a. 4 p. 281

SCHAUWINGE van gequetste aflyvige. Carol., a. 38 p. 444

SCHEPENEN vander Keure hebben kennisse van vry huys ende erfve. r. 6 a. 8 p. 56

Schepenen, hoe ende in wat getal gekofen. Caroline, a. 2

p. 432

Hoe eedt doen.

Caroline, a. 6 en 7 p. 434

Schepenen vader, sone, broeders, rechtswaers nochre andere soo naer in affiniteyt, niet t'saemen t'admitteren

Caroline, a. 10 p. 435

- Eerſten Schepen ende andere, hoe mogen continueren ofte
 nieuwe plaetſe geſtelt worden. Caroline, a. 11 p. 435
- Schepenen ſtervende, hoe andere gemaectt. Car., a. 22 p. 438
- Schepenen van Gedeele ſtervende, wort andere gekoren by
 Schepenen vander Keure. Interpretatie 2 Maerte 1595.
 p. 475
- Schepenen kleederen. Caroline, a. 12 p. 439
- Schepenen, waer hun Banck houden. Caroline, a. 13 ibidem
- Schepenen vander Keure kenniſſe ende judicature. r. 1 a. 9
 p. 20 a. 16 p. 28 a. 22 p. 32 r. 2 a. 6 p. 36 r. 6 a. 8
 p. 56. Caroline, a. 14 & 15 p. 435 & 436
- Schepenen van Gedeele kenniſſe ende judicature. r. 3 a. 2
 & 3 p. 40 a. 7 p. 41 a. 9 p. 42 a. 17 p. 44 t. 22 a. 1
 p. 216 a. 21 p. 229. a. 22 p. 230 r. 24 a. 1 p. 244 a. 4
 p. 249 a. 8 p. 252. Caroline, a. 16 p. 436 & a. 49 p. 445
- Schepenen vander Keure vernieuwen met den Bailliu de
 ſmalle Wetten, ende ſtaen voor hunlieden te rechte. r. 2
 a. 6 p. 36. & Caroline, a. 25 p. 439
- Schepenen ontbiedende eenen poorter, is ſchuldig te com-
 pareren. r. 1 a. 15 p. 28
- Schepenen van Gedeele hebben kenniſſe van ſterf-huysen.
 r. 24 a. 1 p. 244
- Schepenen van Gedeele opper-voogden van onderjaerige Wee-
 ſen. r. 22 a. 1 p. 216 a. 21 p. 229 & a. 22 p. 230
- Schepenen van Gedeele hebben kenniſſe van injurien ver-
 bale. r. 1 a. 9 p. 20 & r. 3 a. 3 p. 40
- Schepenen van Gedeele hebben kenniſſe van myncke. r. 3
 a. 7 p. 41
- Schepenen van Gedeele hebben kenniſſe van payſen van
 doot-ſlagen. r. 3 a. 9 p. 42
- Schepenen van Gedeele hebben kenniſſe van ſallaris van Me-
 decynen ende Chirurgyen. r. 3 a. 4 p. 41
- Schepenen van Gedeele hebben kenniſſe van het huwelick
 van Weeſen, als'er tweedracht valt tuiſſchen de vrienden.
 r. 24 a. 58 p. 273
- Schepenen van Gedeele, hoe ſy de partye, die vreeſe heeft
 van injurien, doen verſekeren. r. 3 a. 2 p. 40
- Schepenen van Gedeele mogen kenniſſe nemen van quytſchel-
 ding van voogden, ende van de handetinge die houder
 ende hoirs elckanderen doen. r. 3 a. 17 p. 44
- Schepenen vander Keure hebben kenniſſe van crim. r. 1
 a. 9 p. 20 & r. 11 a. 1 p. 91
- Schepenen vander Keure kenniſſe van injurie daer open won-
 de ofte weg van ſai& is. r. 1 a. 9 p. 20
- Schepenen vander Keure kenniſſe van klachten tuiſſchen

- man ende wyf. r. 11 a. 22 p. 104
- Schepenen vander Keure kennisse van 't verbreken van montsoen. r. 3 a. 16 p. 44
- Schepenen vander Keure kennisse van klachten tusschen gebueren, van oneerbaer herberge, beroerte ofte andersins. r. 11 a. 23 p. 104
- Schepenen vander Keure kennen by preventie, tegen 't Geefelyck Hof, van overspel ende defloratie sonder klachte. r. 1 a. 22 p. 32
- Schepenen hebben sulcke Jurisdicctie te water als sy hebben te lande. r. 1 a. 16 p. 28
- Siet voorts kennisse.
- Schepenen niet betreckelyck in saecken onder de vyftig guldens. r. 1 a. 17 p. 29. & Caroline, a. 14 p. 435
- SCHEPENEN-boden fallaris, siet fallaris.
- Schepenen-boden geloovelyck aengaende haerlied expolten. r. 1 a. 4 p. 15
- SCHIETENDE naer lemant, wat by verbeurt. Caroline, a. 31 p. 440
- SCHULDEN rauwe ende ongeprivilegieerde. r. 4. a. 12 & 13 p. 50
- Schulden van testament staen tot laste van de hoirs. r. 25 a. 41 p. 308
- Schulden van Weesen, soo overjaerige als onderjaerige, nul. r. 22 a. 11 p. 223 & r. 23 a. 7 p. 240
- Schulden den sterf-huyse aengaende, geheescht voor Schepenen van Gedeele. r. 24 a. 4 p. 249
- Schulden active ende passive worden met het huwelyck gemeen tusschen man ende wyf. r. 20 a. 3 p. 184 & a. 19 p. 198
- Schulden van kommer deelsaem tusschen den houder ende hoirs. r. 25 a. 39 p. 307 & a. 40 p. 308
- Schuldt tot twintig schellingen moet geheescht worden voor Vinderen van de Prochien. r. 2 a. 1 & 2 p. 33 en 34
- Schuldt van laeckenen ende wolte moet geheescht worden voor Hal-heeren. r. 2 a. 3 p. 35
- Schuldt van Vleesch moet geheescht worden voor Vinderen van den Vleesch-huyse. r. 2 a. 4 ibidem
- Schuldt van visch ende alderhande etelycke waren ter Visch-marckt verkogt, moet geheescht worden voor Vinderen van de Visch-marckt. r. 2 a. 5 p. 36
- Voor schuldt noch te vallen, hoe ende in wat manieren den crediteur seker versoecken mag. r. 16 a. 12 p. 155
- Schuldt gerealiseert en is niet executoire sonder wettelycke condemnatie. r. 6 a. 12 p. 58

SCHULDENAER, liet debiteur.

SCHULDT-heeffchers moeten alvooten executeren 't catheyl van den debiteur. r. 7 a. 1 p. 65

Schuld-t-heeffcher vermach te uferen van diverse middelen van executien t'saemen. r. 7 a. 13 p. 70

Schuld-t-heeffcher is gehouden te cederen syn actie, een van de besitters van de hypotheke de geheele schuld namp-tierende. r. 6 a. 17 p. 61

Schuld-t-heeffcher te kort komende van syn schuld, vermach toe te spreken personelyck synen debiteur, niet tegenslaende dat hy d'hypotheke abandonneert. r. 6 a. 21 p. 64

Siet voorts crediteur.

SECRETARISSEN genaemt Clercken, hoe ende in wat getal. Caroline, a. 4 p. 433

Hoe eedt doen.

Caroline, a. 9 p. 434

Secretarien ten profyte van de Stadt te verpachten, als de selve vaceren. Caroline, a. 5 p. 433

SENTENTIEN van Schepenen altyt executoire, niet tegenslaende verjaerthede. r. 1 a. 18 p. 30

Sententien van Schepenen tot laste van afsetene, geëxecuteert by requisitoire. r. 1 a. 19 p. 31

Sententie van Schepenen tot vyftig guldens niet betreckelyck. r. 1 a. 17 p. 29. & Caroline, a. 14 p. 435

Sententien van ruyminge van huysen, hoe geëxecuteert. r. 7 a. 6 p. 68

Sententien van smalle Wetten, wanneer overgebracht by recorde aen Schepenen vander Keure. r. 7 a. 14 p. 71

Sententien van leveringe van juweelen ofte andere saecken, hoe men executeert. r. 7 a. 9 p. 69

Sententien van Schepenen geëxecuteert sonder voorgaende sommatie. r. 7 a. 15 p. 72

Sententien van Schepenen in Kameron, betreckelyck in Vierschaere. r. 1 a. 5 p. 15

Sententie van bannissement betreckelyck. r. 11 a. 12 p. 98

Sententien van smalle Wetten geëxecuteert by voorgaende sommatie. r. 7 a. 15 p. 72

Sententien criminel, hoe by Schepenen geresolveert ende geloten. r. 11 a. 6 p. 95

SEPULTURE staet tot laste van de hoirs. r. 25 a. 42 p. 309 & a. 53 p. 317

SEQUESTRATIE. r. 4 a. 8 p. 48. r. 24 a. 14 p. 255 a. 38 p. 266 a. 46 p. 269 a. 49 p. 270 & r. 26 a. 4 p. 323

SERGEANTEN van Schepenen. r. 2 a. 8 p. 37

By wie gecreëert.

Caroline, a. 53 p. 446

Siet voorts boden.

SERVITUTEN rurale continuele, hoe men verkrygt. r. 18
a. 1 p. 162

Servituten rurale discontinuele, hoe men prescribeert. r. 18
a. 1 ibidem

Servituten urbane en worden niet geprescribeert by laps van
tyde alleen. r. 18 a. 2 p. 164

Weten ende gedoogen in servituten. r. 18 a. 3 p. 165

Servituten negative, ende wanneer possessie daer af begint.
r. 18 a. 4 p. 166

Servitut en wort niemand benomen by overvloedt van wa-
ter. r. 18 a. 27 p. 174

Van servituten ende beste hoofden zyn poorters van Gendt
vry. r. 1. a. 10 p. 22

In servituten weten ende gedoogen, gehouden voor tra-
ditie. r. 18 a. 3 p. 165

SETTINGEN, siet poinctingen.

SYDE-HOUDENDE goet, wat voor gerekent. r. 20 a. 15
p. 194 a. 16 p. 195 r. 25 a. 8 p. 284 a. 23 p. 297 a. 29
p. 302 a. 30 p. 303 a. 55 p. 319 & r. 26 a. 18 & 19
p. 337 en 338

SLAG-BOSCH en vermach men binnen negen jaeren maer
eens te hauen. r. 13 a. 9 p. 133

SLAG-HOUT van dry jaeren is deelsaem. r. 25 a. 32 & 33
p. 304

SLAEN sonder woude met ongeyserde flock, met d'handt,
trecken van haire. Caroline, a. 34 p. 441

SMALLE Wetten ende officien. r. 2 p. 33

Smalle Wetten jaerlycks vernieuwt by Bailliu ende Schepen-
nen. r. 2 a. 6 p. 36. & Caroline, a. 25 p. 439

Smalle Wetten uferen van sommatie voor executie. r. 7
a. 15 p. 72

Smalle Wetten, wanneer sy haerlieder sententien overbren-
gen aen Schepenen by recorde. r. 7 a. 14 p. 71

SMERTE van de gequeste, hoe geëstimeert. r. 3 a. 6 p. 41

SOENDINCK. r. 3 a. 9 p. 42

SOLEMNITEYTEN van de generaele Vierschare by Ge-
deele. r. 24 a. 17 tot 25 p. 257 en volg.

Solemniteyten van proceduren in materie van purge van huys
ende erfve. r. 8 a. 1 tot den eynde, p. 73 en volg.

Solemniteyten in materie van purge van sterf-huyfen. r. 24
a. 16 tot 25 p. 256 en volg.

Solemniteyten van proceduten in materie van decrete. r. 9
a. 4 tot 7 p. 79 en volg.

SOMMATIE niet nootfaeckelyck voor executie van von-
nisse van Schepenen. r. 7 a. 15 p. 72

lij *Tafel van de materien*

SOMMIERLYCK, wanneer geprocedeert. r. 11 a. 2 p. 92
a. 22 & seqq. p. 104 en volg.

SOU-RENTEN zyn executoire. r. 6 a. 11 p. 57

Sou-renten gaen voor andere belastinge naer den Land-
cheyns. r. 6 a. 13 p. 58

SPEL, siet dobbel-spel.

SPURIEN, siet bastaerden ende avondt-troncken.

STAET.

r. 4 a. 2 p. 45

STAENDE-seker.

r. 25 a. 8 p. 284

STAET van goet moet den deel-voogt maecken, ende
binnen veertig dagen ter Weth-waert overbrengen. r. 22

a. 2 p. 216 & a. 15 p. 225

Staet van goede wort wettelyck gepasseert, present vrienden
ende magen van de Weese. r. 22 a. 3 p. 217

Staet, wanneer in een sterf-huys niet en moet gemaect
worden. r. 24 a. 47 p. 270

In staet van goede, wat den overgever moet brengen.

r. 24 a. 26 & seqq. p. 261 en volg. a. 50 & 51 p. 271

Staet van goede overgevende ende iet verswygende. r. 24
a. 32 p. 263 & a. 48 p. 270

Siet voorts deel-boecken.

STAPEL-HEEREN jaarlycks by Heer ende Weth gecreest.
r. 2 a. 8 p. 37

STATUTEN politike, siet politike statuten.

Statuten te maecken ofte wederroepen met expres conses
van den Grave ofte Hoog-Bailliu. Caroline, a. 17 p. 437

STANTVLIETEN. r. 18 a. 10 p. 168 a. 11 p. 169 & a. 25
p. 174

STEEN. r. 20 a. 23 p. 203 r. 25 a. 4 p. 281 a. 5 p. 283
& a. 18 p. 292

Voor meubel gerekent. r. 20 a. 23 p. 203 & r. 25 a. 4 p. 281

STEEGERS.

r. 18 a. 29 p. 175

STERF-HUYS by houder ofte houderigge schuldigte bewae-
ren van schade, ende seker te stellen. r. 25 a. 50 p. 316

r. 24 a. 13 p. 254 & r. 26 a. 4 p. 323

Sterf-huys, besetten van diere, siet besetten.

Sterf-huys, hoe daer tegen by crediteur geprocedeert, daer
geen houder ofte houderigge, nochte hoir en is. r. 24

a. 9 p. 252 & a. 10 p. 253

Sterf-huys van man ofte wyf. r. 24 p. 244 & r. 25 p. 274

Sterf-huysen gepurgiert in generaele Vierschaere. r. 24 a. 16
tot 25 p. 256 en volg. & a. 42 p. 268

Sterf-huys dat vague is, siet vague sterf-huysen.

Sterf-huysen staen ten berechte van Schepenen van Gedeele.
r. 24 a. 1 p. 244 a. 4 p. 249. & Caroline, a. 16 p. 436

der Costumen van Gendt.

liij

- Oock van Militaire. Acte 9. October 1641. p. 399
- Sterf-huys leggen in purgen ofte genachten, ende de solem-
niteyten in de selve genachten geobserveert. r. 24 a. 16
tot 25 p. 256 en volg.
- Sterf-huys daer houder ofte houderigge nochte hoir en is,
by wien geadministreert. r. 24 a. 11 p. 253
- In sterf-huysen daer niemant hem en presenteert, concurre-
ren al de crediteurs. r. 16 a. 10 p. 153 r. 24 a. 12 p. 254
& r. 27 a. 9 p. 358
- Sterf-huys daer houder nochte houderigge en is, endeby de
hoirs in genachte geleyt is, ofter staet gemaeckt moet
worden. r. 24 a. 47 p. 270
- STILLE waerhede gehouden by Heer ende Weib. r. 11 a. 25
p. 106
- Stille staen ofte inbrengen moet de begifte. r. 27 a. 3
4 5 & 6 p. 350 en volg.
- Stille staen ofte inbrengen en profiteert den houder ofte hou-
derigge niet. r. 27 a. 8 p. 358
- STOCK daer mede slaende ofte schietende. Caroline, a. 31
p. 440 & a. 34 p. 441
- STOMME. r. 23 a. 2 p. 236
- STRAGIERS goederen. Caroline, a. 54 p. 446
- STRAETEN te ryfen ofte nederen in prejudicie van synen
gebuer, ongeoorloft. r. 18 a. 28 p. 175
- Straete by water vergaen, wort geleyt op den naesten grondt,
mits recompense. r. 18 a. 24 p. 173
- Ter Straeten - waerts en heeft niemant recht buyten synen
muer. r. 18 a. 29 p. 175
- STRYCK-HOUTEN. r. 18 a. 25 p. 174
- STRUYCK van dooren haegen volgt den grondt. r. 25 a. 33
p. 304
- Sruyck van hoirye, hoe de hoirs tegen elckanderen over-
geven. r. 24 a. 43 p. 268
- SUCCESSIEN. r. 26 p. 320
- Successien van de overleden, wanneer in vieren gedeelt.
r. 26 a. 19 p. 338
- Succederen houder ofte houderigge elckanderen, daer geen
hoir en compareert. r. 26 a. 20 p. 340
- Successie van Kinderen is den eersten graed. r. 26 a. 8 p. 328
- Successie van Broeders ende Susters, siet Broeders.
- Hoe succederen descendenten hunlieden ascendenten. r. 26.
a. 12 p. 331
- Successie van Kinderen in't sterf-huys van Vader ofte Groot-
vader, siet Kinderen.
- Successie van Bastaerden, siet Avondt-troncken ende Bas-
taerden.

liv *Tafel van de materien*

Successie de Vrouwe toe gevallen, siet Vrouwe.

Successie van naeste Vrienden. r. 26 a. 18 p. 337 & a. 19 p. 338

Successie van collaterale. r. 26 a. 16 p. 335 & a. 17 p. 336

Successie aan geproffeste Religieusen, niet toegelaeten. r. 26
a. 21 p. 340

Successie van Leenen. r. 24 a. 3 p. 247 & r. 27 a. 4 p. 352

In Successie questien van hoirs vallende hoe men voorts pro-
cedeert. r. 24 a. 46 p. 269 & a. 49. p. 270

T

TAELMAN. r. 24 a. 20 p. 257 & a. 21 en 23 p. 258
TACITE HYPOTHEKE, siet Hypotheke.

TAVERNE daer in gecontracteert, hoe 't wederroepen
mach wesen. r. 15 a. 7 p. 145

TIMMERMAN gehouden syn aengenomen werck te vol-
komen. r. 13 a. 6 p. 130

TEMPORELE catheylen van geestelicke Persoonen arref-
teerlick. r. 4 a. 5 p. 47

TESTAMENT maeken, een legelick gepermitteert. r. 28
a. 1 p. 359

Testament maecken is de Weesen verboden, vrouwe onder
de seshien jaeren ende man onder de achthien. r. 22.

a. 12 p. 224

Testamenten daer geen hoir en is, wanneer by den houder
beteelt. r. 25 a. 52 p. 317.

Testamenten staen ten laste van de hoirs. r. 25 a. 41 p. 308

Testament en mach niet excederen het derde van den goe-
de. r. 28 a. 2. p. 362

Testament, hoe men zal mogen proberen. r. 28 a. 6 p. 372

Testamentaire gifte van erfve, ofte besette rente, gedaen een
van de conjuncten, houdt zyde van den donataris. r. 25

a. 55 p. 319

Testamentaire gifte by forme van restoir, is gemeene kom-
mer. r. 28 a. 7 p. 374

Testamentaire gifte voor dienst ende arbeydt, is gemeene
kommer. r. 28 a. 8 ibidem

Testament niet te maecken in prejudicie van den langstle-
venden. r. 20 a. 27 p. 205

Testament van Vrouwe, siet Vrouwe.

Siet voorts gifte testamentaire ende executeurs.

THIENDEN PENNINGCK en wort niet betaelt van uyt-
grootinge. r. 24 a. 2 p. 245

TOCHTENAER gehouden de leenen te helpen verheffen.
r. 25 a. 3 p. 279

Tochtenaer heeft den vierden penniaek van leen ofte erfve,
als 't verkocht wort. r. 25 a. 2 ibidem

Tochtensner heeft den vierden penninck van besette rente,
als 'tgelost wort. r. 25 a. 2 p. 279

Tochtensner, hoe hy van de vervallen van Justitie feudale
profiteert. r. 25 a. 17 p. 290 & a. 20 p. 293

Tochtensner vermach te versoecken afleg van syn contingent.
r. 25 a. 21 p. 296

Tochtensner overlydende voor 'tweiren van de vruchten,
volgen de selve den proprietaris. r. 25 a. 25 p. 299

Tochtensner mach syn deel van huysen houden staende gedu-
rende syn bylevinge. r. 25 a. 35 p. 305

Tochtensner profiteert van 'tvierde van den uytgedolven
steen, cleem ofte margle. r. 25 a. 18 p. 292

TOCHT houdende aen leen daer huys op staet, hoe hy daer
af 'tbesit neemt. r. 25 a. 16 p. 290

Tocht twee ofte meer mogen wel t'samen staen. r. 25 a. 15
p. 289

Tocht hebbende aen leen, en stelt geene officiers. r. 25 a. 20
p. 293

Siet voorts bylevinge ende langst-levende.

TORTURE, hoe ende te wiens presentie gedaen. r. 11.
a. 5 p. 94

TRADITIE van giften. r. 12 a. 1 p. 110 & a. 2 p. 116
In servituten. r. 18 a. 3 p. 165

Siet erfvenisse.

TRANSPORT van huysen ofte erfve blanen het Schepen-
dom in Geestelické handt verboden. r. 14 a. 2 p. 135

Transport van renten op de Stede in vreemde handt, by den
poorter calengierlick. r. 16 a. 8 p. 152

TRAUWENDE poortersesse bedydt poorter. r. 5 a. 1 p. 52

Trauwend poorter bedydt poortersesse. r. 5 a. 1 ibidem

TRESORIER, siet Ontfanger.

TURF gereputeert voor meubel. r. 20 a. 3 p. 103

TUSSCHEN-WEGEN, Ordonnantie 8. Jan. 1671. p. 382
Zyn gemeen. r. 18 a. 22 p. 173

In Tusschen-wegen en vermach men geen onreynigheyt te
doen sueren. r. 18 a. 23 ibidem

TWISTERS en vechters te stellen in vrede. Carol., a. 29 p. 440
V.

VACANTE goederen. r. 26 a. 6 p. 325. & Caroline,
a. 54 p. 446

VADER ende Moeder, hoe ende wanneer sy haerlieder kin-
deren succederen. r. 26 a. 14 p. 333 & a. 15 p. 335

Vader ende Moeder, vermogen haerlieder Kinderen te be-
giften voor dienst ende arbeydt. r. 12 a. 5 p. 122

Vader ende Moeder, hoe sy haerlieder Kinderen uyt den

- broode doen. r. 21 a. 2 p. 208 & r. 22 a. 24 p. 232
- Vader ende Moeder vermogen partage te maecken, tusschen haerlieder Kinderen. r. 24 a. 3 p. 247
- Vader ende Moeder, hoe sy haerlieder onbejaerde Kinderen vermogen te begiften. r. 21 a. 7 p. 212
- Vader ende Moeder en worden niet verobligiert by haerlieder Kinders. r. 21 a. 9 p. 213
- Vader ende Moeder en mogen geen lief Kindt maecken. r. 27 a. 2 p. 348
- Vader ende Moeder hebben d'administratie van den goede, gegeven haerlieder onbejaerde Kinderen wesende in haerlieder macht sonder rekeninge. r. 21 a. 5 p. 210
- Vader ende Moeder 'tbedde gescheeden zynde, wanneer d'administratie van 't goetd hebben, aen haerlieder Kinderen gegeven ofte verstorven. r. 21 a. 6 p. 211
- Vader ofte Moeder zyn gehouden haerlieder onbejaerde Kinderen te voorsien van eenen deel-voogt. r. 22 a. 1 p. 216
- Vader ofte Moeder worden staende Voogt gemaeckt van haerlieder onbejaerde Kinderen. r. 22 a. 4 p. 218
- Vader ofte Moeder houden haerlieder onbejaerde Kinderen met 't goetd, indien 't selve niet excessif is. r. 22 a. 5 p. 219
- Vader ofte Moeder, als 't goetd van haerlieder Kinderen te excessif is, wort by Schepenen jaerlicks toeleg voor de houdenisse gedaen. r. 22 a. 6 p. 220
- Vader ofte Moeder ongehouden haerlieder Kinderen ongemindert 't goetd te houden, als 't selve niet sufficient en is. r. 22 a. 7 p. 221
- Vader ofte Moeder wort geaugmenteert den toeleg voor d'houdenisse van haerlieder Kinderen, indien hunlieden naerderhandt goetd versterft. r. 22 a. 8 ibidem
- Vader ofte Moeder hebbende de houdenisse van haerlieder Kinderen op toeleg, en zyn niet gehouden bruyloft-gelden ofte vondt-giften voor hunlieden te betaelen. r. 22 a. 9 p. 222
- Vader ende Moeder macht op haerlieder Kinderen. r. 21 p. 207
- VAGEBONDEN vangt men op den windt. r. 11 a. 15 p. 100
- VAGUE STERF-HUYSEN, by wien geadministreert. r. 24 a. 11 p. 253 & a. 12 p. 254
- In vague sterf-huysen concurreren de crediteurs. r. 16 a. 10 p. 153 & r. 24 a. 12 p. 254
- VALLENDE HUYSEN ofte mueren by de Weith gevisiteert, ende ten koste van ongelucky gebetert. r. 18 a. 21 p. 172
- VANGEN van Poorters. Caroline, a. 40 p. 443 & a. 60 p. 447
- Sonder

Sonder voorgaende informatie, wanneer toegelaeten.

r. 11 a. 15 p. 100

Siet voorts gevangen.

VASTE niemant leggelick om syn quaet regiment sonder consent van Heere ende Weth. r. 23 a. 13 p. 243

VECHTENDE, hoe geboet ende gestraft. Caroline, a. 29 & 30 p. 440

VENSTER. r. 18 a. 2 p. 164 a. 9 p. 167 & a. 14 p. 170

Niet toegelaeten te maecken in eenen gemeenen muur.

r. 18 a. 9 p. 167

VERBALE injurien staen ter kennisse van Schepenen van Gedeelte. r. 1 a. 9 p. 20 & r. 3 a. 3 p. 40

VERBANDEN met condemnatie van Schepenen, blyven altyt executoire, niet tegenstaende verjaerthede. r. 1

a. 18 p. 30

Verbanden met condemnatie, tot laste van af setenen, worden geëxecuteert by requisitoire. r. 1 a. 19 p. 31

Verbanden van Weesen, soo onderjaerige als overjaerige, nul. r. 22 a. 11 p. 223 & r. 23 a. 7 p. 240

VERBANNEN, siet Gebannen.

VERBETERINGEN, siet Bylevinge.

VERBODEN.

r. 18 a. 9 p. 167

Verboden ende bevelen, hoe by Schepenen-boden ende Sergeanten gedaen. r. 1 a. 3 p. 12

VERBREKEN van montsoen, slaet ter kennisse van Schepenen vander Keure. r. 3 a. 16 p. 44

VERCAVELINGE, siet Verhoirfatinge.

VERKOOPER, verfwygende eenig last ofte servitut, gehouden den kooper daer af recompense te doen naer erfvenisse, ende voor erfvenisse vermach den kooper te peniteren, indien 't hem goetdunckt. r. 14 a. 3 p. 137

Verkooper ter erfven niet staende, is den Landt-heere ongehouden den kooper ten boecke te stellen. r. 6 a. 4 p. 55

Verkooper van koorne, zaed, ofte andere ware, indien hy by de non aenveerdinge, pretenderen wilt interest tot laste van den kooper, wat hy schuldig is te doen. r. 14 a. 1

p. 134

Van **VERKOOPINGEN.**

r. 14 ibidem

Verkoopingen van panden, &c. met den stocke, hoe gedaen. r. 7 a. 4 p. 67 & r. 10 a. 3 p. 88

Verkoopingen van perissabel goet, siet perissabel goet.

Verkoopinge van vry huys ende erfve, ordonnantie van dien.

p. 527

Verkoopingen van deele van huysen aen vremde, by mede proprietaris calengierlick. r. 16 a. 7 p. 151

D d d

Verkoopinge van renten, siet renten.

Verkoopinge van Finantien, siet Finantien.

VERDEELINGE, siet vercavelinge.

VERDRONCKEN weg ofte straete, geleyt op den naesten grondt mits recompense. r. 18 a. 24 p. 173

VERGADERINGE, andersins geseyt Collatie. Caroline, a. 67 p. 449 en a. 74 p. 453

VERHOOGER, siet laetste verhooger.

VERHOIRSATINGE erst, sonder ander solemniteyt. r. 24 a. 2 p. 245

Van Verhoirsatinge en wort geenen wandel koop, noch thien-den penninck betaelt. r. 24 a. 2 ibidem

VERYSSUWENDE van syn goet, wort ontpoortert. r. 5 a. 1 & 2 p. 52

Veryssuwen moeten gedyde deelende in een Poorters Sterfhuys. Voor-gebodt van Weesen 12. July 1605. a. 10 p. 534
Siet voorts yssuwe

VERLAGINGE ofte verlandinge van goede volgt de nature van vermangelt goet. r. 20 a. 14 p. 193

VERLET ende smerte van de gequerste, hoe geestimeert. r. 3 a. 6 p. 41

VERLOOP van renten, siet Crois.

VERPACHTINGE van leenen, voor langeren tydt dan negen jaren, en verbindt de hoirs van den proprietaris niet. r. 13 a. 8 p. 132

Verpachtinge by den Proprietaris gedaen, en prejudiciert den tochtensier niet. r. 25 a. 21 p. 296

Verpachtinge by den tochtensier gedaen, expireert met syn doot. r. 25 a. 25 p. 299

VERSCHOONINGE by Man ofte Wyf, aen elckanderen niet geoorloft wesende. r. 20 a. 21 p. 201

VERSEKERDE HOIRS, vermogen ten dage van den inkomen deeldag te versoecken. r. 24 a. 44 p. 269

VERSEKEREN by Schepenen van Gedeele, doen hun partyen, als sy injurie vreesen. r. 3 a. 2 p. 40

Siet voorts Vrede.

VERSETEN HUERE sonder nieuwe voorwaerde, hoe betaelt. r. 13 a. 7 p. 131

VERVALLEN VAN JUSTITIE, hoe, ende in wat manieren den tochtensier daer af profiteert. r. 25 a. 17 p. 290

VERVANGEN zynde, en wort niet verboden, ten zy dat hy 't vervangen advouere. r. 24 a. 40 p. 267

VERWEERDER ende heerscher hebben optie te dyngen in de eerste instantie, in Camer ofte in Vierschare. r. 1 a. 8 p. 20

Verweerder in Camer opgeroepen, indien by de Vierschare

verfoecken wilt, moet het selve doen voor litiscontestatie.

r. 1 a. 8 p. 20

VERSWYMTHEDE by den Landt-heere gecommiteert,
by den selven te verantwoorden. r. 6 a. 6 p. 56 & a. 18 p. 62

VETTE, Dricht ende Zaed. r. 25 a. 25 p. 299

VIERSCHARE gehouden in open Camer, ten minsten met
seven Schepenen. r. 1 a. 6 p. 18

Vierschare gebannen by den Heere, ter maninge van den Am-
man. r. 1 a. 6 ibidem

Vierschare ordinairlick gehouden van veerthien dagen te veer-
thien dagen. r. 1 a. 7 p. 19. & Caroline, a. 18 p. 437

Vierschare, wanneer extraordinairlick van derden dage ten
derden dage gehouden. r. 1. a. 7 p. 19

Vierschare mach verfocht zyn, by den verweerder in Came-
ren opgeroepen voor litiscontestatie. r. 1 a. 8 p. 20

In Vierschare vernach den Appellant nieuwe facten te pro-
poneren, sonder requeste civile. r. 1 a. 5 p. 16

Vierschare generale by Gedeele, ende de solemniteyten al-
daer geobserveert. r. 24 a. 16 tot 25 p. 256 en volg.

VIERDEN PENNINGCK profiteert den tochtener van ver-
kocht leen, erfve, marge ende geloste besette rente. r. 25
a. 2 p. 279 & a. 18 p. 292

VINDERS van de Prochien, ende haerlieder Jurisdic tie.
r. 2 a. 1 p. 33 a. 2 p. 34. & Caroline, a. 25 p. 439

Vinders van de Vleesch-huysen, ende haerlieder Jurisdic tie.
r. 2 a. 4 p. 35

Vinders van de Visch-marckt, ende haerlieder Jurisdic tie. r. 2
a. 5 p. 36

Vinders staen ten betrecke voor Schepenen. r. 2 a. 6 ibidem

Vinders jaerlicks vernieuwt, by Bailliu en Schepenen. r. 2
a. 1 p. 36. & Caroline, a. 25 p. 439

Vinders sententien en worden niet geëxecuteert sonder voor-
gaende sommatie. r. 7 a. 15 p. 72

Vinders, wanneer sy haerlieder sententien by recorde over-
brengen aen Schepenen. r. 7 a. 14 p. 71

Vinders-boden, ofte Baillius van Vinderen officie. r. 2
a. 7 p. 36

VISCH-MARCKT r. 2 a. 5 ibidem

VISSCHEN in vyvers ofte wal-grachten zyn deelsaem. r. 25
a. 38 p. 307

VISITATIE van erf-scheedinge, by wie gedaen. r. 18 a. 2
p. 164 & a. 21 p. 172

VLEESCH-HUYS. r. 2 a. 4 p. 35

VLIEDEN 's gedeels, den hoir toegelaeten. r. 24 a. 35
p. 264 & r. 26 a. 2 p. 322
D d d 2

- Vlieden het sterf-huys, houder ofte hou terigge niet toegelaten. r. 24 a. 36 p. 265 r. 26 a. 20 p. 340 & r. 27 a. 9 p. 358
- VLOET van Water en beneemt geen servitut. r. 18 a. 27 p. 174
- VLUCHT ende latitatie. r. 1 a. 11 p. 23 r. 4 a. 13 p. 50 & r. 11 a. 15 p. 100
- In huysen, hoe vervolgt. Caroline, a. 40 p. 449
- VOET-VAL in reparade, ofte peys van dood-flag. r. 3 a. 9 p. 42
- VOGEL-NETTEN zyn deelfaem. r. 25 a. 38 p. 307
- VOLDERYE. r. 2 a. 8 p. 37
- VOLLE BANCK van Weth requireert seven Schepenen. r. 1 a. 6 p. 18
- VOLLE RENCHIER betaelt by den kooper, by decreete niet konnende seker stellen voor de penningen van syn gebodt. r. 9 a. 8 p. 84
- VOLONTAIRE CONDEMNATIEN, niet betreckelick. r. 1 a. 18 p. 30
- VONNISSEN, siet sententien.
- VONT-GIFTEN ende bruyloft-gelden en worden niet betaelt by vader ofte moeder, d'houdenisse hebbende van hun onbejaerde kinderen, op jaerlickschen taux. r. 22 a. 9 p. 222
- VOOGDYEN. r. 22 p. 215
- Voogdye van gebelde Weesen. r. 23 p. 235
- Voogdyen administratie, Rekeninghe ende quytſcheldingen gebeurt ten koste van de Weesen. r. 22 a. 26 p. 234
- Voogdyen quytſcheldingen, geschieden soo wel voor Schepenen vander Keure als van Gedeele. r. 3 a. 17 p. 44
- VOOGDEN geen vader ofte moeder wesende, houden ende regieren weesen op rekeninghe. r. 22 a. 20 p. 229
- Voogt van acker-sieckten, ende syn jurisdictie. r. 2 a. 9 p. 38
- Voogt gehouden seker te stellen voor syn handellinge. r. 22 a. 4 p. 218 a. 5 p. 219 a. 16 p. 226 a. 18 p. 227 & a. 19 p. 228
- Voogt testamentaire en stelt geen seker. r. 22 a. 19 p. 227 en 228
- Voogt gehouden alle twee jaren Rekeninghe te doen. r. 22 a. 21 p. 229 & r. 23 a. 9 p. 241
- Voogt gehouden Schepenen over te brengen cotype van syn rekeninghe, indien de selve alleen present vrienden gedaen is. r. 23 a. 9 p. 241
- Voogt en mach der Weesen goet niet verkoopen noch belaften sonder autorisatie. r. 22 a. 22 p. 230 & r. 23 a. 8 p. 241.
- Voogdyen van overjarige Weesen, worden gedaen voor Schepenen vander Keure. r. 23 a. 3 p. 237
- Voogdyen van overjarige Weesen, waer gepubliceert. r. 23 a. 5 p. 239

Voogdyen van overjarige Weesen, moeten gedenuciert worden daer de Weese goet heeft. r. 23 a. 6 p. 239

Voogden ende deel-voogden, wie ende wanneer gegeven. r. 21 a. 4 p. 210 r. 22 a. 1 p. 216 a. 4 p. 218 a. 16 p. 226

a. 17 p. 227 & r. 23 a. 3 p. 237

VOOR-ARRESTERENDE geprefereert voor de naer-arresterende. r. 4 a. 9 p. 49

VOOR-GEBODEN ende questien daer nyt ryfende, staen ter kennisse van Schepenen vander Keure. r. 1 a. 17 p. 29

Voorgebodt nopende d'administratie van de Weesen den 12. July 1605. p. 530

Siet voorts Ordonnantie.

VOOR-PACHTER ende naer-pachter beede toefprekelick voor den pacht, ter keure van den proprietaris. r. 16 a. 2

p. 147

VOOR-PANDER geprefereert voor naer-pander. r. 16 a. 9, p. 152

Voor-pander gehouden te vervolgen syn pandinge ten verfoecke van den naer-pander. r. 16 a. 11. p. 155

VOOR-SCHEPEN. Caroline, a. 11 p. 435

VOORTS-VERPACHTINGE by den pachter gedaen zynde, vermach den proprietaris syn goet t'aenveerden. r. 16

a. 2 p. 147

VOORWAERDE van huwelick, voor huwelick toegelaten. r. 20 a. 20 p. 199

Voorwaerde van huwelick en prejudiciert de schult-beefschers niet. r. 20 a. 20 ibidem

VORST, fiet beste vorst.

VRAUWE is in de macht van haeren Man. r. 20 a. 2 p. 183 & r. 21 a. 10 p. 214

Vrauwe en mach haer, noch haren Man niet verbinden. r. 21 a. 10 p. 183

Vrauwe openbaerlick koopmanschap doende, verbindt haer ende haren Man in het saet van haer koopmanschap. r. 21 a. 10 p. 183 a. 7 p. 188 & a. 10 p. 190

Vrauwe vermach by testament te disponeren van haer goet sonder het consent van haren Man. r. 20 a. 18 p. 197

Vrauwe en wort geen Voogt van haren gebelden Man. r. 23 a. 10 p. 242

Vrauwe van eenen gebelden Man, wanneer geauthoriseert ten ontfange van blade. r. 23 a. 10 ibidem

Vrauwe en is niet toefprekelick voor de schult ende misdaet van haren Man. r. 20 a. 8 p. 189

Vrauwe en mach niet staen in jugemente sonder het consent van haren Man. r. 20 a. 7 p. 188

Ixij *Tafel van de materien*

- Vrauwe in wat faeke fy te rechte faet, tegen haren Man.** r. 20 a. 12 p. 191
- Vrauwe geauthorifeert by de Weth, om haer Recht felve te vervolgen ende defenderen, als den Man van fynder zyde daer toe niet verfaen en wilt.** r. 20 a. 11 p. 190
- Vrauwe moet in perfoone vlien, ofte inkomen doen, van fuccelfie haer vallende, by authorifatie van haren Man.** r. 24 a. 41 p. 267
- Vrauwe, hoe ende in wat manieren fy hun verbinden mogen als borge.** r. 17 a. 4 p. 161
- Siet voorts Man.**
- VREDE** weygerende, hoe geftraft. **Caroline, a. 29 p. 440**
- Vrede-brake, hoe geftraft.** **Caroline, a. 30 ibidem**
- VREMDE, fiet Gedyde ende Forainen.**
- VRY HUYS** ende Erfve. r. 1 a. 14 p. 27
- Saet ter kenniffe van Schepenen vander Keure.** r. 6 a. 8 p. 56
- Vry huys ende erfve gepant zynde, wort veertig dagen daer naer geëygendomt.** r. 9 a. 1 p. 77
- Van vry huys ende erfve wort by Schepenen gehouden een register particulier.** r. 6 a. 8 p. 56
- VRYHEYT** van neeringen beftreckt haer tot de limiten vander Stede ende Schependom. r. 1 a. 10 p. 22
- Vry van befte hoofden zyn de poorters van Gendt.** r. 1. a. 10 ibidem
- Vry van poelctingen ende fetingen zyn de poorters ende inwoonende vander Stede ende Schependom.** r. 1 a. 10 ibid.
- VRUCHTEN** niet geweert van den grondt, voor het overlyden van den tochtanaer, volgen den proprietaris. r. 25 a. 25 p. 299
- USUFRUICT** mach den donateur t'hemwaerts referveren. r. 12 a. 4 p. 119
- USUFRUCTUAIRE, fiet Tochtanaer ende Bylevinge.**
- VUYLIGHEYT** in tuffchen-wegen niet toegelaeten te doen fuëren. r. 18 a. 23 p. 173
- UYTBLYVEN** uyt den fterf-huyfe vermach de begifte, met fyn gifte. r. 27 a. 1 p. 347
- UYT DEN BROODE** doen Vader ende Moeder haerlieder kinderen voor Schepenen vander Keure. r. 21 a. 2 p. 208
- UYTGROOTINGE, fiet Verhoirfatinge.**
- UYTHALEN** van gefolen goedt. r. 11 a. 26 p. 107
- Uythalen van faken in condemnatie begrepen, met den Heere ende twee Schepenen.** r. 7 a. 10 p. 69
- UYTSINNIGE.** r. 23 a. 2 p. 236
- UYTTERSTEN WILLE, fiet Testament.**
- UYTLANDTSCHÉ.** r. 8 a. 8 p. 76 r. 18 a. 1 p. 162 r. 19 a. 1. p. 176 & r. 24 a. 24 p. 258

Uytlandsch seiven jaeren sonder tydinge, voor doodt gerekent,
ende hoe men syn goedt deelt. r. 26 a. 22 p. 343

UYTVAERT daer hoir is, staet tot laste van den hoir alleen.
r. 25 a. 42 p. 309

Uytvaert daer geen hoir en is, wort betaelt by den langst-
levenden. r. 25 a. 53 p. 317

Uytvaert maeltyt, by wien betaelt. r. 25 a. 43 p. 310

W

WAEY van tronck-boomen, beneden de dry jaeren niet
deelsaem. r. 25 a. 32 p. 304

Waey van doorn-hagen, beneden de dry jaeren volgt den
grondt. r. 25 a. 33 ibidem

WAERHEDE jaerlicks by Heere ende Weth gehouden.
r. 11 a. 25 p. 106

WAERDEERDERS staen ter dispositie van Heere ende Weth.
r. 2 a. 8 p. 37. & Caroline, a. 25 p. 439

WAL, Leen wesende, sluytende met val-brugge, treckt al
themwaerts dat'er op staet. r. 25 a. 4 p. 281 & r. 18
a. 19 p. 171

WANDEL-KOOP niet betaelt van verhoirfatinge, niet meer
van leen dan van erfve. r. 24 a. 2 p. 245

WAPEN ende harnasch zyn deelsaem. r. 25 a. 4 p. 281

Te WATER hebben Bailliu ende Schepenen sulcke Juris-
dictie als sy hebben te lande. r. 1 a. 16 p. 28

Vermeerderinge ofte verbeteringe by aenwas ofte aen-
werp van water. r. 25 a. 19 p. 293

WATER-loopen. r. 18 a. 1 p. 162 & a. 2 p. 164

WATER-Meulen, hoe ende in wat manieren deelsaem. r. 25
a. 31 p. 303

Te WATER-waerts en heeft niemant recht buyten synen
muer. r. 18 a. 29 p. 175

Siet voorts Vloet van Water.

WEG. r. 18 a. 1 p. 162

By het water vergaen, op den naesten grondt geleyt, mits
recompense. r. 18 a. 24 p. 173

WEG-leeder van dochter, hoe gestraft. Caroline, a. 48 p. 445

WEDDE-BODEN, waer ende wanneer geleyt. r. 7 a. 2
p. 66 a. 6 7 p. 68 & a. 9 p. 69

Wedde-boden sallaris. r. 7 a. 3 p. 66

Wedde-boden blyvende liggen, hoe van haerlieder sallaris be-
taelt. r. 7 a. 8 p. 69

Weduwe minderjaerig bedydt ende blyft haer selfs. r. 21
a. 11 p. 215

WEESE blyft in Voogdye tot 25. jaeren. r. 22 a. 10 p. 223

Weesen en mogen hun niet verobligieren, niet meer overjaerige

- dan onderjaerige. r. 22 a. 11 p. 223 & r. 23 a. 7 p. 240
 Weesen hebbende syne jaeren van discretie, criminelick toegesproken, moet hem defenderen in persoone. r. 22 a. 13 p. 224
- Weesen en mogen geen testament maecken, de vrouwen onder de 16. jaeren, ende de mans onder de 18. r. 22 a. 12 ibidem
- Weese Vader noch Moeder hebbende, wort den broeder ofte swager voogt gegeven. r. 22 a. 16 p. 226
- Weesen, wanneer eenen Camer-voogt gegeven wort. r. 22 a. 18 p. 227
- Weesen, wanneer te voorsien van eenen deel-voogt en voogden. r. 22 a. 1 p. 216 a. 4 p. 218 a. 16 p. 226 a. 17 p. 227 r. 21 a. 4 p. 210 & r. 23 a. 3 p. 237
- Weesen weg-leeden, hoe gestraft. Caroline, a. 48 p. 445
- Weesen goet niet allieneerlick noch belastelick sonder authorisatie van Schepenen. r. 22 a. 22 p. 230 & r. 23 a. 8 p. 241
- Weesen, wanneer voorgetydige oudde, haer selfs gemaect, oft t'haerlieder blade gedaen. r. 22 a. 24 p. 232
- Weesen gedurende haerlieder onbejaerthede, blyven in gemeenschaemhey. r. 22 a. 25 p. 234
- Weese moet doogen den kost van syn voogdye. r. 22. a. 26 p. 234
- Weesen houdenisse by vader ofte moeder eens aengenomen op jaerlickschen taux, wanneer geaugmenteert. r. 22 a. 8 p. 221
- Weesen houdenisse hebbende op jaerlickschen roeleg en betaelt geen vont-gifte noch bruyloft-gelden. r. 22 a. 9 p. 222
- Weese in materie van *injurie*, met wonde, moet compareren in persoone, maer wort gedefendeert by den voogt. r. 22 a. 14 p. 225
- Weese in materie van injurien en is niet schuldig te compareren in persoone. r. 22 a. 14 ibidem
- Weesen in voogdye wesende van vader ende moeder, worden gehouden met haerlieder goet sonder Rekening, indien het niet excessif en is. r. 22 a. 5 p. 219
- Weesen in voogdye wesende van vader ofte moeder, worden gehouden op Rekening indien't goet t'excessif is. r. 22. a. 6 p. 220
- Weese gebelt, siet gebelde ende overjaerige weese.
- Weesen voor-gebodt, ende ordonnantien van dien. p. 530
- Weesen goedingen, administratie ende Rekening, siet Administratie.
- Siet voorts Kinderen.
- WETH, hoe alle jaeren vernieuwt den 10. Mey. Caroline, a. 1 p. 432

der Costumen van Gendt. 127

WETEN ende gedooogen in materie van servitut, gerekent voor traditie. r. 18 a. 3. p. 165

Wetende goetd ende quaedt toespreekelick van crim, ende defendeert hem sonder voogt. r. 22 a. 13. p. 224

WERCKMAN gehouden syn genomen werck te volkomen. r. 13 a. 6 p. 130

WETHOUDERS van buyten en exploitaren binnen Gendt niet, sonder consent van den Heere. r. 1 a. 13 p. 26

Wethouders van buyten in saken reële inthimeren partye binnen Gendt, sonder 't consent van den Heere. r. 1 a. 14 p. 27

Wethouders van buyten erven ende onterfven binnen Gendt, in plaetsen vry huys ende erfve weseude, sonder consent. r. 1 a. 14 ibidem

Siet voorts Weth ende Schepenen.

WEDDE-BODEN. r. 7 a. 2 p. 66 & a. 8 p. 69

WETTELICKHEDE sonder condemnatie, niet executoire. r. 2 a. 18 p. 30 & r. 6 a. 12 p. 58

Wettelikhede by Landt-heere geteekent causeert resiliatie ende preferentie, al is den last ten boecke niet gestelt. r. 6 a. 18 p. 62

Wettelikhede, wanneer den Landt-heere gehouden is te teekenen. r. 6 a. 7 p. 56

WETH, hoe alle jaeren vernieuwt. *Caroline*, a. 11 p. 435
Siet voorts Wethouders.

WINNINGE op dobbel-spel en genereert geen actie. r. 11 a. 28 p. 108

WINT-MEULENS, hoe ende in wat manieren deestsem. r. 25 a. 30 p. 303

WOONSTE, siet gebruyck.

WORTEL-VAST volgt den huys. r. 6 a. 14 p. 59

WYP, siet Man ende Vrouwe.

WYSDOM, siet *Sensende*.

Wyfdom executoire, siet executoire.

Y.

YSSUE is den thienenden penninck van de weerde van alle meubelen ende erfvelicke goeden negen leen weseude. *Caroline*, a. 64 p. 448

Siet voorts verysluwen.

Z.

ZAED, vette ende dricht. r. 25 a. 25 p. 299

ZAKEN criminele, staen ter kennisse van Schepenen vander Keure. r. 1 a. 9 p. 20

Zaeken de Stede aengaende, staen te berechte van Schepenen

E e e

lxvj Tafel van de metariën der Costen van G.

- nen vander Keure. r. 1 a. 17 p. 29
- ZAVEL voor meubel gehouden. r. 20 a. 23 p. 203
- ZEKER, ongehouden te stellen die binnen der Stede domschap
lie faveurs r. 4 a. 14 p. 51
- Zeker gehouden elckanderen te stellen die beide forainrade
af-sen zyn. r. 4 a. 11 p. 50
- Zeker niet vermogende, omfaet met eenre justitie. r. 4
a. 16 p. 51
- Zeker moet Vader ende Moeder stellen voor d'administratie
van Weese goedingen. r. 22 a. 4 p. 218 & a. 5 p. 219
- Zeker te stellen by den begiften van't derde van de goede-
ren. r. 28 a. 3 p. 370
- Zeker by dan voogt te stellen voor d'administratie. r. 22
a. 4 p. 218 a. 5 p. 219 a. 16 p. 226 a. 18 p. 227 &
a. 19 p. 228
- Zeker, voogt testamentalen ongehouden te stellen. r. 22
a. 19 p. 228
- Zeker by houder ofte henderigge te stellen voor het goedt
van den sterckhuys. r. 24 a. 13 p. 254 & a. 14 p. 255
- Zeker te stellen by den laetsten verhooger voor de pennin-
gen van syn gebodt. r. 9 a. 8 p. 84
- Zeker by poorter ongehouden te stellen. r. 4 a. 15 p. 51
- Zeker by gedyde forainen te stellen, soesprekende eenen
poorter. r. 4 a. 13 p. 50 & a. 14 p. 51
- Zeker voor payemensen ende schuldt noch te vallen, hoe
ende in wat manieren by den crediteur versocht mach
worden. r. 16 a. 12 p. 155
- Zeker die het hoin doet, moet poorterlick zyn, ofte immers
van twee borgen woonachtig in Vlaendren, gepasseert
in den Raedt van Vlaendren. r. 24 a. 37 p. 265 & r. 25
a. 46 p. 313
- Zeker stellende uyt den arreste, wort vastlagen. r. 4 a. 4 p. 46
- Siet voorts Borge.
- ZETTINGE, siet poinctinge.
- ZEVENSchepenen maechen een volle Banck. r. 1 a. 6 p. 78
- Zeven jaeren uytslandsch sonder tydinge, gepasseert vaor
doodt, ende hoe men syn goet deelt r. 26 a. 22 p. 243
- ZUSTER, siet broeder.
- ZUYVERINGE van huys ofte erfve, siet purge.
- ZWAGER voogt van Weesen, al'er geen broeder en is.
r. 22 a. 16 p. 226

NOTA BENE!

In desen Druck zyn'er bygevoegt eenige Decreten en Ordonnantien; waer van de *Lyale Brieven* in het kort, in de aanwyfingen van diverfche Ordonnantien, Voorgeboden *etc.* pag. iv., welke aenboosch de pag. daer de felve te lefen zyn.

E T N D E.

GOEDKEURINGE.

Mag erdrukt worden, Gendr. desen
1. December 1778.

J. F. DIERICKX, *Lib. Conf. Reg.*

DRUK FAUTEN IN DEN TEXT.

- P**ag. 20. rub. 1. art. 8. lin. 4. Cameren, *leest in*
Cameren.
- Pag. 50. rub. 4. art. 12. lin. 1. Vermag, *leest en*
Vermag.
- Pag. 56. rub. 6. art. 7. lin. 1. Landtheere, *leest*
Lantheeren.
- Pag. 58. rub. 6. art. 12. lin. 3. innerlinck, *leest in-*
nelyck.
- Pag. 60. rub. 6. art. 15. lin. 5. t'excuseren, *leest*
t'excusseren.
- Pag. 61. rub. 6. art. 16. lin. 4. besetters, *leest be-*
sitters.
- Pag. 110. rub. 12. art. 1. lin. 2. sinnen verstant, *leest*
sinnen en verstant.
- Pag. 444. art. 46. lin. 2. excedederende, *leest ex-*
cederende.
- Pag. 448. art. 61. lin. 4. rechters, *leest rechten.*
- Pag. 449. art. 66. lin. 3. onsen, *leest onser.*
- Pag. 454. den *lesten* regel: snoder, *leest sonder.*

DRUK FAUTEN IN DE NOTULEN.

- Pag. 79. art. 3. lin. 6. *issus*, *leest missus.*
- Pag. 115. den *lesten* regel: Faber ad Cod. lib. 2.
tit. 38. *leest* tit. 36.
- Pag. 136. art. 2. lin. 15. *ipflueret*, *leest influerent.*
- Pag. 141. art. 2. lin. 13. *omnis*, *leest annus.*
- Pag. 164. art. 2. lin. 5. *debeantur*, *leest debentur.*
ead. lin. rure, *leest ruri.*
- Pag. 165. rub. 18. art. 3. lin. 10. *intelligitur*, *leest*
intelligitur.

Chenille Terminal	—	100		
Mer, 1/2	—	416	13	1
Cup's	—	55	0	0
Green	—	86	0	0
Tea	—	15	0	0
Compass	—	30	0	0
Cromwell	—	11	0	0
Green Squire	—	60	0	0
		<hr/>		
		776	13	1

Green — 1000

By the — 100

1100	0	0
776	13	1
<hr/>		
623	6	8
<hr/>		
311	13	6

$$\begin{array}{r}
 300 \\
 1000 \\
 1400 \\
 \hline
 2700
 \end{array}$$

1300

250
 400
 200

55 - 10

